

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı/ Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM HİLYELER

Mehtap ERDOĞAN

Doktora Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Sivas
Mayıs, 2011

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM HİLYELER

Mehtap ERDOĞAN

Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski
Türk Edebiyatı Bilim Dalı İçin Öngördüğü

DOKTORA TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Sivas
Mayıs, 2011

KABUL VE ONAY

Mehtap Erdoğan'ın hazırlamış olduğu "Türk Edebiyatında Manzum Hilyeler" başlıklı bu çalışma, 06/06/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından "Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı/ Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı"nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN (Başkan/Danışman)

İmza
Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA

İmza
Prof. Dr. Atabey KILIÇ

İmza
Prof. Dr. Recep TOPARLI

İmza
Prof. Dr. Bilal YÜCEL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. ..../2011

İmza
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

ERDOĞAN, Mehtap, Türk Edebiyatında Manzum Hilyeler, Doktora Tezi, Sivas, 2011.

Divan edebiyatında tür meselesi tartışmalı bir konu olup bir yandan bu alanda metin neşri çalışmaları yapılmakta bir yandan da kuramsal tartışmalarla söz konusu sorunlara çeşitli çözümler aranmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, tür meselesini kuramsal anlamda tartışmak olmayıp türün belirleyici kriterinin konu olduğu düşüncesinden hareketle tür olarak kabul ettiğimiz hilyelerin tüm metinlerini ortaya koyup bu türle ilgili özellikleri belirlemeye çalışmaktır.

Hilyeler, manzum ve mensur olarak yazılabilen aynı zamanda tablo olarak da hazırlanabilen edebî eserlerdir. Bu çalışmanın sınırları içerisinde mensur hilyelerden ve tablo hilyelerden de bahsedilmiş olmakla birlikte çalışmanın ağırlık noktasını manzum hilyeler oluşturmaktadır. Bu çerçevede tespit edilebilen bütün manzum hilye metinleri çalışma içerisinde verilmiş ve bu metinlerden hareketle türün özellikleri ortaya konulmak istenmiştir.

Çalışma için öncelikle hilye metinleri tespit ve temin edilmiş, elde edilen metinlerin yazı çevirimi ve uygun görülen nüshalardan hareketle edisyon-kritiği yapılmış ve sonuçta tüm hilyelerin incelemeleri yapılarak bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Hâkânî, Neşâtî ve Cevrî gibi hilyesinin nüshaları çok fazla olan birkaç şairin eserinin metni ise bazı seçme nüshalardan hareketle oluşturulmuştur.

Sonuçta elde edilen 38 manzum hilyenin genel özellikleri göz önünde bulundurularak türün özellikleri belirlenmeye çalışılmış, hilye kavramının tanımı yapılmış ve bu doğrultuda bugüne kadar hilye kabul edilen bazı metinlerin hilye özelliği göstermediği tespit edilmiş, ayrıca hilye literatürüne yeni bazı hilye metinleri eklenmiştir. Bütün hilye metinlerini çalışmamıza dâhil etmiş olmamız hilye konusuna toplu bir şekilde bakmamıza olanak vermiş, bu da hilye metinleri ve hilye şairleri hakkında bugüne kadar ortaya konan bazı yanlışlıkların giderilmesini sağlamıştır. Bütün manzum hilye metinlerini kapsayan bu çalışmanın ayrıca ileride genel olarak türle ilgili yapılacak olan kuramsal bazı çalışmalara da katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Anahtar Sözcükler: Hilye, portre, edebî tür, nazım şekli, Hz. Muhammed, peygamber, dört halife, aşere-i mübeşşere, dört imam, Mevlana.

ABSTRACT

ERDOĞAN, Mehtap, The Poem Hilyes In Turkish Literature, Doctoral Thesis, Sivas 2011.

In classical Ottoman poetry the matter of literary type is a controversial subject and in this field on the one hand, when it has been working for publication of the texts, on the other hand it has been working to find various solutions for questions at issue with theoretical discussions.

The aim of this work is not to discuss matter of the type as theoretical, is to work determining qualities about hilye type as bringing up all texts of the hilyes which we have accepted as type in contemplation that type's distinctive mark is content

Hilyes are literary works which can be written as poem and prose, moreover can be prepared as tablet. In this work although it has been mentioned about hilyes in the type of prose and tablet, hilyes in the type of the poem come to the heart of the work. In this context it has been given place to all texts of the hilye poem determined in the work and studying on these texts it has been want to bring to this type's qualities.

For the work firstly texts of the hilye have been determined and ensured, transcription and comparative transcription among copies approved has been made and finally it has been come some conclusion examining all hilyes. The text of achievements belonging a few poets like Hâkânî, Neşâtî and Cevrî whose hilye copies are too much has been composed on the basis of some select copies.

Finally it has been work to determine qualities of the hilye type considering common qualities of 38 hilyes having been ensured, it has been defined concept of the hilye and in this context it has been determined that some texts have being accepted as hilye until today haven't got qualities of hilye, moreover new hilye texts have been added to hilye literature. Since we have inserted all hilye texts to our work, we can look at hilye subject from a larger perspective, this aspect has also enabled that some mistakes having been brought up about hilye texts and hilye poet until today has been straightened. We believe that this work including all hilye texts would assist in prospective theoretical works which would generally study about the type.

Key Words: Hilye, portrait, Mohammed, prophet, literary type, poetry form, four caliphes, aşere-i mübeşşere, four religious leaders, Mevlana.

İÇİNDEKİLER

Türkçe Özet	i
İngilizce Özet	ii
İçindekiler	iii
Ön Söz	vii
I-Giriş	1
A. Hilye Nedir?	2
1. Sözlüklerde Hilye	2
2. Kur'an-ı Kerim'de Hilye	3
3. Edebiyat Terimi Olarak Hilye	5
B. Şemal Nedir?	6
C. Hilye Metinlerinde Hilye ve Şemal Kavramlarının Kullanımı	7
II-Arap ve Fars Edebiyatında Hilye	8
III-Türk Edebiyatında Hilye	9
IV-Hilye Türü Nasıl Ortaya Çıktı ve Nasıl Gelişti?	14
A. Hz. Muhammed Hilyelerinin Yazılma Sebepleri	15
B. Diğer Hilyelerinin Yazılma Sebepleri	61
V-Hilyelerin Kaynakları	67
VI-Nazire ve Zeyl Kavramları Etrafında Hilyeler	69
VII-Hilyelerde Tasvir Yöntemleri	73
VIII-Hilyelerin Muhteva Özellikleri	74
IX-Hilyelerin Şekil Özellikleri	75
A. Tablo Hilyeler	84
B. Mensur Hilyeler	92
C. Manzum Hilyeler	100
1. HZ. MUHAMMED HİLYELERİ	100
Hilyelerde Hz. Muhammed	101
a. Fiziksel Özellikleri	101
i. Baş ve Başındaki Uzuvarları	101
ii. Genel Olarak Vücudu	120
iii. Vücudunu Kullanışı ve Bazı Davranışları	138
b. Kıyafeti	145
c. Güzel Ahlakı	149
d. Vefatı	150
Hilye Metinleri	151

I. Müstakil Olanlar	153
1. Şerîfi'nin Hilyesi	153
2. Hâkânî'nin Hilyesi	189
3. Merâmî'nin Hilyesi	259
4. Hızrî'nin Hilyesi	262
4. Mehmed Es'ad Efendi'nin Hilyesi	273
5. Nüvâzî'nin Hilyesi	473
6. Bosnalı Mustafa'nın Hilyesi	585
7. 'İdî'nin Hilyesi	607
8. Nahîfî'nin Hilyesi	633
9. Hayrullah Hayrî'nin Hilyesi	986
10. Ârif Süleyman Bey'in Hilyesi	997
11. Hâkim Seyyid Mehmed'in Hilyesi	1038
12. Mehmed Necib Efendi'nin Hilyesi	1084
13. Mustafa Fevzî'nin Hilyesi	1147
14. Âşık Kadrî'nin Hilyesi.....	1181
15. Mustafa Fehmî Gerçeker'in Hilyesi	1246
16. Hayreddin Karaman'ın Hilyesi	1338
II. Müstakil Olmayanlar	1344
1. Yazıcıoğlu Mehmed, Muhammediye'den	1344
2. Nahîfî, Hicretü'n-Nebî'den	1350
3. Selâmî Divanı'ndan.....	1368
4. Abdullah Ferdi Divanı'ndan	1376
5. İsmail Sadık Kemal Paşa, Âsâr-ı Kemâl'den	1382
III. Hilye Benzeri Bazı Manzumeler	1396
1. Dede Ömer Ruşenî Divanı'ndan	1397
2. Seyyid Nesîmî Divanı'ndan	1405
2. DÖRT HALİFE HİLYELERİ	1414
1. Mehmed Es'ad Efendi'nin Hilyesi	1421
2. Cevrî İbrahim Çelebi'nin Hilyesi	1539
3. PEYGAMBERLER HİLYESİ	1564
Neşâtî Ahmet Dede'nin Hilyesi	1567

4. HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN HİLYELERİ	1600
I. Müstakil Olan	1603
Salâhî-i Uşşâkî'nin Hilyesi	1603
II. Müstakil Olmayan	1646
Hanyalı Nûrî Divanı'ndan	1646
5. AŞERE-İ MÜBEŞŞERE HİLYELERİ	1657
I. Müstakil Olanlar	1672
1. Güftî'nin Hilyesi	1672
2. Na'tî'nin Hilyesi	1701
II. Müstakil Olmayan	1726
Şâkir Mehmed Divanı'ndan	1726
6. DÖRT İMAM HİLYESİ	1747
Safhî'nin Hilyesi	1754
7. TARİKAT KURUCULARININ HİLYELERİ	1783
a. Hz. Mevlana Hilyeleri	1784
1. Lütfî Çelebi'nin Hilyesi	1786
2. Bursalı Rıza Dede'nin Hilyesi	1804
3. Tâhirü'l-Mevlevî'nin Hilyesi	1813
c. Şâzelî Hilyesi	1834
Rızâ'nın Hilyesi	1836
b. Hacı Bayrâm-ı Velî Hilyesi	1847
Râzî'nin Hilyesi	1848
8. HİLYE ADIYLA ANILMASINA RAĞMEN HİLYE ÖZELLİĞİ TAŞIMAYAN BAZI MANZUMELER	1856
1. Neccâr-zâde Rıza Efendi, Hilye-i Hâce Bahaeddîn	1857
2. Mustafa Fevzî Bin Nu'mân, Hilye-i Sâdât	1860
3. Selîmî Dede, Hilye-i Nebî	1862
SONUÇLAR	1864
Türle İlgili Bazı Tespitler	1864

Şemâil ile Hilye Arasındaki Fark Nedir?	1865
Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Merâmî'nin Hilyesi Var mı? ...	1866
Cûdî'nin Hilyesi Var mı?	1866
Niyâzî-i Mısrî'nin Hilyesi Var mı?	1866
Nakşî Mustafa Dede'nin Hilyesi Var mı?	1867
Gülistân-ı Şemâil Kimin?	1867
Gülistân-ı Şemâil mi Çâr-Bâğ mı?	1867
Hilye Özelliği Göstermeyen Manzumeler Hangileri?	1868
Yeni Hilye Metinleri Hangileri?	1869
Hilye Benzeri Manzumeler Hangileri?	1870
KAYNAKÇA	1871

ÖN SÖZ

Şiir, Hz. Muhammed'e duyulan sevginin en güzel, en açık, en samimi bir biçimde dile getirildiği özel bir alandır. Ağırlıklı olarak şiir üzerine kurulu olup İslam medeniyeti altında gelişen divan edebiyatı için de din önemli bir konu olmakla birlikte dinî konular arasında Hz. Muhammed'e ayrılan yerin değeri ise bambaşkadır. Hz. Muhammed'e duyulan derin sevgi, saygı ve ona verilen büyük değer, divan edebiyatında na't, mevlid, mi'râciye, bi'set-nâme, hicret-nâme, siyer, kırk hadis, vefât-ı nebî gibi Hz. peygamberin övgüsü, doğumu, miraç hadisesi, peygamber olarak gönderilmesi, hicret edişi, hayatı, hadisleri, vefatı gibi pek çok konuyu kapsayan değişik türlerde çok sayıda eserin meydana getirilmesinin temelinde yatan asıl unsurdur. İşte yukarıda adı geçen bu türlerden birisi de hilyelerdir.

Hilye, Arapça bir kelime olup süs, bezek, vasıflandırmak gibi anlamlara gelmektedir. Edebî bir terim olarak ise kısaca Hz. Muhammed başta olmak üzere diğer bazı İslam büyüklerinin fiziksel ve ruhsal tasvirleridir şeklinde tanımlanabilir. Bu yönüyle hilye; bir kimsenin, bir şeyin sözlü ve yazılı tasviri anlamına gelen portre kelimesinin karşılığı durumundadır diyebiliriz.

Şemail, hilye ile ilgili konularda adı geçen bir kavramdır. Hilye türünün ortaya çıkışı anlatılırken hep şemaillerden bahsetmek gerekliliği hissedilmiştir; çünkü şemail, Hz. peygamberin beşerî yönünü ele alan bir bilim dalı olarak zaman itibarıyla hilyelerden önce var olan eserlerdir ve her ikisi de Hz. peygamberin fiziksel ve ruhsal portresini vermek gibi ortak bir konuda buluşurlar. Ele aldıkları konuların ağırlık noktasının farklı olması yanında şemaillerde ortaya konulan bilgilerin hilyelerde edebî bir dille anlatılması da her iki tür arasındaki farklılıktır. Bu yönüyle hilyeler bilgi kaynağı olmaktan çok duygu kaynağıdır. Ali Yardım'ın da dediği gibi Hz. peygamber, bizim dinî edebiyatımızın yegâne ilham kaynağını oluşturmaktadır. Bu yüzden, peygamber sevgisi ve peygamber saygısı gibi değerlerin yaşanması ve yaşatılmasında, bu türden edebî eserlerin rolü çok büyük olmuştur (2011: 56).

Belli belirsiz ilk örneklerine Türk edebiyatında 15 . yüzyıldan itibaren rastlanılan hilye, zaman içerisinde büyük gelişme göstermiş ve 20. yüzyılın ortalarına kadar varlığını sürdürmüştür. Hatta Prof. Dr. Hayreddin Karaman, 1992 yılının Ocak ayında yaptığı hac ziyaretinde Hz. peygamber için yazdığı bir manzumesiyle 21. yüzyılın eşliğinde bile hilye yazma geleneğini devam ettirmiştir.

Bu çalışmanın amacı 15. yüzyıldan başlayıp neredeyse 20. yüzyılın başlarına kadar varlığını sürdüren ve türün belirleyici kriterinin “konu” olduğu düşüncesinden

hareketle tür olarak kabul edilen hilyelerin tüm metinlerini ortaya koyarak bu türün bütün özelliklerini belirlemeye çalışmaktır. Türler, edebî ürünlerden hareketle incelenir, gruplandırılır ve özellikleri belirlenir. Edebî metinlerin aynı türde olanları birlikte okunup değerlendirildiğinde o türle ilgili daha geniş bir bakış açısı yakalanacaktır. Aynı edebî tür içinde düşünülüp ele alınabilecek bu metinlerin tamamını okumadan ve onların özelliklerini dikkate almadan söz konusu tür hakkında verilecek hükümler hep eksik kalacaktır. Divan edebiyatı metinleri üzerinde türlerle ilgili metinlerin ortaya konulması yönündeki çalışmalarla söz konusu metinlerden hareketle türlerin özelliklerini belirleme yönünde araştırma, değerlendirme ve kuramsal çalışmalar birlikte yürütüldüğünde türle ilgili daha sağlam sonuçlara ulaşılabilecektir.

Bu düşüncelerden hareketle üzerinde çalışmaya karar verdiğim hilyelerle ilgili bu çalışma, nüshaların tespit ve temin edilmesi, manzum hilyelerin edisyon-kritikli metinlerinin çıkarılması ve inceleme olmak üzere temelde üç basamaktan oluşmaktadır.

Çalışmamın temelini oluşturan manzum hilyelerin belirlenip nüshalarının tespit ve temin edilmesi aşaması oldukça uzun sürdü. Nitekim sonuçta sayısını 38 olarak belirlediğim manzum hilyelerin toplamda 200 civarında -ki bu sayı Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin hilyelerinin bütün nüshaları tam olarak tespit edilebildiğinde daha da artacaktır- nüshasını incelemem gerekti. Bu nüsha tespiti için öncelikle basılı kataloglar ile internet ortamındaki kütüphane katalogları taranmış ve bizzat ilgili kütüphanelerde yapılan çalışmalarla hilye metinlerinin kütüphane numaraları tespit edilmiştir. Bu tespitte hilye üzerine yapılan bazı çalışmalar da yol gösterici olmuştur. Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin hilyeleri bu alanda çok sevilen ve beğenilen eserler oldukları için bu hilyelerin yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda nüshaları vardır. Bu nedenle söz konusu nüshaların tamamını tespit etmem ve görmem mümkün olmadı. Bu üçü dışında diğer şairlerin hilyelerinin tüm nüshalarının neredeyse tamamını görme imkânım oldu. Nüsha tespiti için yaptığım çalışmalar, bilinen hilye nüshalarına yenilerinin eklenmesine, kütüphane kayıtlardaki bazı hataların düzeltilmesine ve bazı yeni hilye metinlerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlamıştır.

Çalışmamın ikinci aşamasını hilyelerin edisyon-kritikli metinlerinin ortaya konulması oluşturmaktadır. Temin ettiğim nüshalardan beyit sayısı fazla olup hataların az olduğunu ve yazılış tarihi itibarıyla en eski olduğunu tespit ettiğim nüshalarla aralarında fark olduğunu yani ayrı kollardan geldiğini düşündüğüm nüshaları belirleyip hilye metinlerinin yazı çevirimini yaptım. Hâkânî, Cevrî, Neşâtî gibi hilyesinin nüshası çok olan birkaç şairin hilyesinin metnini oluştururken sayısı bazen yüzleri aşan bütün nüshaları tespit ve temin etmem mümkün olmadığı için yukarıda saydığım kriterlere

uygun olarak seçme birkaç nüshadan hareketle metin oluşturma yolunu tercih ettim. Sonuçta 17000'den fazla beyit ortaya çıktı. Bu kadar beytin okunması ve edisyon-kritiğinin yapılması da benim için zorlu bir süreçti.

Çalışmamın son aşamasını inceleme bölümü oluşturmaktadır. Bu aşamada elde ettiğim bütün metinleri öncelikle Hz. Muhammed hilyeleri ve diğer hilyeler olmak üzere iki ayrı grupta düşünüp incelemeye başladım. Hz. Muhammed hilyeleri dışında kalan hilyeleri öncelikle şairleri hakkında kısaca bilgi vererek nüsha tavsiflerini yaptım. Bunun ardından tek tek bütün hilyelerin şekil özellikleri, muhteva özellikleri ve yazılış sebeplerini anlatarak söz konusu hilye ile ilgili önemli bulduğum bazı tespitleri ortaya koymaya çalıştım. Hz. peygamber hilyelerini incelerken önce hilyenin sahibi hakkında kısaca bilgi verip hilye nüshalarını ve bu nüshalarla ilgili bazı özellikleri sıraladım. Şekil, muhteva, eserin yazılış sebebi gibi bazı özellikleri çalışmamın başında toplu olarak inceledim. Çalışmamın başında bir tür olarak hilyenin genel özellikleriyle, Hz. Muhammed hilyeleri ve diğer hilyelerle ilgili toplu bir inceleme bulunmaktadır. Bu toplu incelemenin ardından manzum hilyeleri “1. Hz. Muhammed Hilyeleri, 2. Dört Halife Hilyeleri, 3. Peygamberler Hilyesi, 4. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyeleri, 5. Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri, 6. Dört İmam Hilyesi, 7. Tarikat Kurucularının Hilyeleri, 8. Hilye Adıyla Anılmasına Rağmen Hilye Özelliği Taşımayan Bazı Manzumeler” olmak üzere öncelikle sekiz bölüme ayırarak her bölüme ilgili hilye metinlerini yerleştirdim. Her hilye metninden önce o manzumenin ya da eserin sahibi hakkında kısaca bilgi verdim. Kısaca bilgi verdim çünkü çalışmamdaki asıl amaç hilyelerin sahipleri değil, bizzat hilye metinlerinin kendisidir. Zaten bu şairlerle ilgili bugüne kadar pek çok detaylı bilgi ortaya konulmuştur. İşte ben de bu bilgilerden faydalanarak söz konusu şairlerin hayatları ve eserleri hakkında bilgi vermeye çalıştım. Yalnız burada şunu da belirtmeliyim ki eğer bilinen bazı kaynaklarda yer alan bilgiler dışında o şairle ilgili yeni bazı bilgiler içeren farklı kaynaklara ulaşırsam ya da hilyesinden yeni ve önemli bazı bilgiler edinmişsem bu bilgileri daha detaylı bir şekilde vermeye çalıştım. İlgili hilyenin şairinin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verdikten sonra sadece o hilyeyi kapsayan bir inceleme yaptım. Kısacası, çalışmamın başında yer alan toplu bir incelemenin ardından inceleme ve metinler birlikte yürütülmüştür. Bu da her hilyenin ayrı ayrı incelendiği anlamına gelir.

Sonuç bölümünde ise yaptığım incelemelerden elde ettiğim bütün sonuçları dikkat çekmeleri için ayrı ayrı başlıklar altında özetledim. Bu sonuçların daha ayrıntılı incelemeleri ilgili oldukları bölümlerde yer almaktadır.

Kaynakçanı oluştururken aynı kişinin aynı yılda olan ansiklopedi ve kitap içerisinde bölüm olarak yer alan maddeleri için a, b, c gibi numaralandırmalar yapmadım. Bu tür durumlarda ilgili madde başı zaten olası bir karışıklığa engel olmaktadır. Eser, tez, ansiklopedi maddesi ve kitap içerisinde yer alan maddeleri içeren kaynakçanın ardından mensur hilye nüshaları ile manzum hilye nüshalarını alfabetik olarak ayrı başlıklar altında verdim.

Sonuçta elde edilen 38 manzum hilyenin genel özellikleri göz önünde bulundurularak türün özellikleri belirlenmeye çalışılmış, hilye kavramının tanımı yapılmış ve bu doğrultuda bugüne kadar hilye kabul edilen bazı metinlerin hilye özelliği göstermediği tespit edilmiş, ayrıca hilye literatürüne yeni bazı hilye metinleri eklenmiştir. Bütün hilye metinlerinin çalışmaya dâhil edilmiş olması hilye konusuna toplu bir şekilde bakılmasına olanak vermiş, bu da hilye metinleri ve hilye şairleri hakkında bugüne kadar ortaya konan bazı yanlışlıkların giderilmesini sağlamıştır. Bütün manzum hilye metinlerini kapsayan bu çalışmanın ayrıca ileride genel olarak türle ilgili yapılacak olan kuramsal bazı çalışmalara da katkı sağlayacağına inanıyorum.

Teşekkür

Teşekkürlerimin ilki bana akademik çalışma hayatında bir fırsat veren değerli hocam Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'a olacaktır. Kendisi yıllar önce bana hilyeleri doktora tezi olarak çalışmamı önerdiğinde hevesle ve heyecanla bunu kabul etmiş, hemen bu alanda araştırma yapmaya koyulmuştum. Hilyeler, üzerinde çok severek ve zevkle çalıştığım bir konu oldu. Bunun için kendisine teşekkür ediyorum. Yoğun iş temposuna rağmen çalışmamın her aşamasında bana zaman ayırması tez danışmanlığının ötesinde bir fedakârlıktı. Bunun için kendisine minnettarım. Temin etmekte zorlandığım pek çok kaynağı zengin kitaplığından temin etme imkânı buldum. Engin bilgisiyile içinden çıkmakta zorlandığım bütün güçlükleri pratik bir şekilde çözüme kavuşturması da işimi büyük ölçüde kolaylaştırdı. Her şey için kendisine teşekkür ederim.

Metinler içerisinde zaman zaman başlık yerine de kullanılan Arapça bölümler tezim içerisinde içinden çıkmakta çok zorlandığım bir konuydu. Kısıtlı zamanı içerisinde bu kısımların Arapça yazımı ve çevirisi konusunda yardımlarını esirgememekle beni büyük bir sıkıntıdan kurtaran değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Gökhan Sebati İŞKİN'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Ulaşmakta güçlük çektiğim bazı malzemelerin temin edilmesi, tezimin daha eksiksiz olarak hazırlanması için gerekli ve önemliydi. Bu ve benzer konularda

yardımlarını gördüğüm değerli hocam Doç. Dr. Alim YILDIZ'a ve çalışmam için benim adıma ulaştığı kişilere çok teşekkür ederim.

Ayrıca doktora öğrenimim esnasında kendilerinden ders almaktan gurur duyduğum hocalarım Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA'ya, Prof. Dr. Bilal YÜCEL'e, Prof. Dr. İbrahim DELİCE'ye ve Prof. Dr. Şeref BOYRAZ'a teşekkür ederim.

Bugüne kadar hilye konusunda irili ufaklı çalışmalar hazırlayan ve bu anlamda çalışmamın biraz daha eksikliklerden uzaklaşmasını sağlayan yaptıkları çalışmalarla tezime katkıda bulunan bütün araştırmacılara da ayrıca tek tek teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmamın son aşamasında bir sohbet esnasında hilyelerin koruyucu özellikleri üzerine konuşurken Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyesi değerli hocam Doç. Dr. Erol BAŞARA'nın, cüzdanından küçük bir hilye levhası çıkarması ve daha sonra ondan bir tane de bana hediye etmesi beni çok duygulandırdı. Yüzyıllardır devam eden bir inancın, geleneğin bugünün şartları içinde de devam ettiğini görmek, yıllardır bu konu üzerinde yoğunlaşan "ben" için heyecan vericiydi. Bu mutluluğu bana yaşattığı için kendisine teşekkür ediyorum. Üzerinde taşıdığı o levhanın kendisini koruması dilerim.

Çalışmamın hacimli olması metinde yazım birliğini yakalamakta zorlanmama neden oldu. Tüm dikkatlerime rağmen gözden kaçan her türlü hatamın bildirilmesi hem bana hem de çalışmama katkı sağlayacaktır. Bu anlamda katkı sağlayacak herkese teşekkür ederim.

Mehtap ERDOĞAN

Mayıs 2011-Sivas

I-Giriş

Divan edebiyatında tür meselesi tartışmalı bir konu olup bir yandan bu alanda metin neşri çalışmaları yapılmakta bir yandan da kuramsal tartışmalarla söz konusu sorunlara çeşitli çözümler aranmaktadır. Mustafa İsen'in de dediği gibi türün tanımı, amacı, ortaya çıkışı, gelişimi, değişimi, başka türlere dönüşümü gibi meseleler bu alanda da bütünüyle çözüme kavuşmamıştır (2002: 245). Ancak bizim burada amacımız tür meselesini kuramsal anlamda tartışmak değildir. Amacımız çalışmamızda türün belirleyici kriterinin konu olduğu düşüncesinden hareketle tür olarak kabul ettiğimiz hilyelerin bütün metinlerini ortaya koyarak bu türün tüm özelliklerini belirlemeye çalışmaktır.

Türler, edebî ürünlerden hareketle incelenir, gruplandırılır ve özellikleri belirlenir. Edebî metinlerin aynı türde olanları birlikte okunup değerlendirilmeksizin türün tanımlanmasının yetersiz olacağı kesindir (Akkuş 2006: 15). Şerif Aktaş bu konuda aynı edebî tür içinde düşünülüp ele alınabilecek eserlerin tamamını okumadan ve onların özelliklerini dikkate almadan söz konusu tür hakkında kanaat belirtebilir miyiz? (1998: 105) demektedir. Divan edebiyatı metinleri üzerinde türlerle ilgili metinlerin ortaya konulması yönündeki çalışmalarla söz konusu metinlerden hareketle türlerin özelliklerini belirleme yönünde araştırma, değerlendirme ve kuramsal çalışmalar birlikte yürütüldüğünde türle ilgili daha sağlam sonuçlara ulaşılabilecektir.

Bu düşüncelerden hareketle üzerinde çalışmaya karar verdiğimiz hilyeler basitçe portre olarak tanımlanabilir. Bilindiği gibi portre bir kimsenin yağlı boya, fotoğraf vb. bir yolla yapılmış resmi anlamına geldiği gibi bir kimsenin, bir şeyin sözlü ve yazılı tasviri anlamına da gelmektedir.

Bu bakımdan portre kelimesi tam olarak hilye kelimesini karşılamaktadır. Nitekim hilye kelimesi de basitçe “başta Hz. Muhammed olmak üzere bazı İslam büyüklerinin yazılı tasvirleri” şeklinde tanımlanabilir. Hilye kelimesinin sözlük ve terim anlamlarının daha geniş bir şekilde değerlendirmesini yaparak konuya açıklık getirmek istiyoruz.

A. Hilye Nedir?

1. Sözlüklerde Hilye

Arapça bir isim olup حلى kökünden gelen ve Arapça sözlüklerde süs, bezek, vasıflandırmak, yaradılış, suret, değerli taşlarla ve süslerle yapılmış süs, insanın dış görünüşü olarak tanımlanan hilye kelimesi Türkçe sözlüklerde şu şekilde anlamlandırılmıştır:

- Hilye: 1. Zînet-i çehre, sûret, hey’et. 2. Hilye-i Şerîfe: Ta’rif-i eşkâl-i resûl aleyhisselâm. (Lehce-i Osmânî 2000: 642).
- Hilye: 1. Süs, zînet, zîb. 2. Sıfât-ı hasene, sûret-i hasene. 3. Fahr-i kâ’inât efendimizin evsâf-ı mübârekesi ve bundan bahseden kitâb: Hilye-i Hâkânî.” (Kâmûs-ı Türkî 1317: 558).
- Hilye: 1. İnsanın medâr-ı temâyüzü olan evsâf-ı hariciyesi. 2. Zînet, süs, bezek. Hilye-i Şerîfe: Cenâb-ı nebiyy-i muhteremin evsâf ve secâyâ-yı âliyesini hâvî kitâb ve levha. (Türk Lügati 1928: 563)
- Hilye: 1. Zînet. 2. Hilkat-i hasene, sûret-i hasene, sıfat-ı hasene. Hz. peygamberin sıfat-ı şerîfesi. Bu sıfat-ı celîleyi havi kitap, levha: Hilye-i Hâkânî. (Mükemmel Osmanlı Lügati 2009: 142).

- Hilye: 1. Zînet: İnsan için haliyye yegane edebdir. 2. Sıfat-ı hasene, hilkat-i hasene. 3. Sıfat-ı şerîfe-i peygamberî. Bu sıfat-ı şerîfeyi havi kitab, levha, hilye-i Hâkânî, hilye-i şerîfe. (Lügat-i Cûdî 2006: 179).
- Hilye: 1. Süs, zînet, cevher. 2. Güzel sıfatlar. 3. Güzel yüz. 4. Hz. Muhammed'in mübarek vasıflarını ve güzelliklerini anlatan manzum veya mensur eser. (Bizde Hilye-i Hâkânî meşhurdur.) (Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat 1998: 371).

Yukarıdaki tanımlara baktığımızda hilyenin süs, zinet, bezek gibi maddi anlamlarının yanı sıra güzel görünüş, güzel karakter gibi manevi anlamlarının da verildiğini görüyoruz. Ayrıca bu tanımlarda hilye, terim anlamıyla da değerlendirilerek “Hz. peygamberin mübarek vasıfları ve bu vasıflardan bahseden kitap ve levha” şeklinde tanımlanmıştır. Sözlüklerde bile bu türün en güzel örneğini ortaya koymuş olan Hâkânî'ye yer verilmiş olması, hilye kavramının onunla ne kadar bütünleştiğini göstermektedir.

2. Kur'an-ı Kerim'de Hilye

“Kur'an'da Zînet Kavramı” başlıklı bir yüksek lisans tezi hazırlayan İdris Sağır hilye kelimesinin Kur'an'da nasıl kullanıldığını şöyle açıklamıştır: Bu kelime Kur'an'da h-l-y kökünden türeyen ve düzensiz fiillerden meydana gelen isimlerin genel adıdır. Kur'an'da mecaz anlamda değil, hep gerçek ve somut manada kullanılmıştır. Kelime Kur'an'da 4 ayette fiil, 5 ayette de isim olmak üzere toplam 9 ayette geçmiştir (2009: 17).

İdris Sağır'ın verdiği bilgiye göre bu ayetler ve bu ayetlerde geçen hilye kelimesinin anlamları şu şekildedir:

- el-İnsan 76/21: Cennetliklerin takındıkları gümüş bilezik.
- el-Kehf 18/31: İman edip salih amel işleyenlerin cennette takacakları altın bilezikler.
- el-Hac 22/23, Fatır 35/33: İman edip salih amel işleyenlerin cennette altın bilezik ve incilerle bezenmeleri.
- Ra'd 13/17: Zinet.
- en-Nahl 16/14, Fatır 35/12: Denizden çıkarılan inci.
- el-A'raf 7/148: Buzağı heykeli yapılan zinet takımı.
- ez-Zuhruf 43/18: Süs ve süs eşyası. (2009: 17, 18).

İdris Sağır, güzelleşmek ve süslenmek gibi ortak bir anlamda buluşan ziynet ve hilye kelimelerinin Kur'an'da olumlu ya da olumsuz anlamda kullanılmaları arasındaki farkı, hilye kelimesinin fiil anlamının salt olarak ziynetin yalnızca süslenmek ve bezenmek yönünü dolayısıyla maddi yönünü şamil olduğunu, ziynette var olan gerçekte süslü ya da çekici olmadığı hâlde nefsin ve şeytanın telkinleriyle cazip görünmesi anlamının hilyede bulunmadığını, hilye ayetlerinin genel olarak iman etmekle ilgili olmalarından dolayı bu ayetlerde Mekkî ayetlerin karakteristiğinin hakim olduğu sonucuna varılabileceğini söyleyerek açıklar (2009: 18).

Görüldüğü üzere hilye, Kur'an'da yalnızca kelime anlamıyla ve olumsuz anlamlar içermeyen ifadelerde kullanılmıştır.

3. Edebiyat Terimi Olarak Hilye

Hilye, bugüne kadar üzerinde pek çok araştırmanın yapıldığı bir alandır. Yukarıda örnek olarak verdiğimiz sözlüklerden tutun da hilye üzerine yapılan hemen her çalışmada edebî bir tür olarak defalarca hilyenin tanımı yapılmış ve her geçen gün bu tanıma yeni bir şeyler eklenmiştir. Önceleri sözlüklerde “Hz. peygamberin mübarek vasıfları” şeklinde değerlendirilen ve zamanla bu tanımına yeni bilgilerin de eklendiği hilyeyi yeniden tanımlamak, mevcut tanımları genişletmek ve genellemelere ulaşmak için bugün elimizde çok daha fazla malzeme bulunmaktadır.

Hilyelerde asıl olarak Hz. peygamberin fiziksel tasvirinin yapılması edebî bir tür olarak hilye tanımlarında bazen onun bazen güzel ahlakının, özellikle de kıyafetinin yok sayılmasına neden olmuştur. Ancak başta Hâkânî olmak üzere Nahîfî, Mehmed Necîb, Mustafa Fevzî, Âşık Kadri gibi hilye sahasında adından bahsedilmeye değer isimler, eserlerinde dikkate çekecek şekilde Hz. peygamberin kıyafetinden de bahsetmişlerdir. Bu tür hilyelerde Hz. peygamberin fiziksel görüntüsü kıyafetle tamamlanmış, ruhsal tasvirlerle de derinlik ve canlılık kazanmıştır. Bu nedenle hilye tanımları içerisine fiziksel tasvirin yanı sıra ruhsal tasvirin ve kıyafetin de eklenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Elimizdeki malzemeyi göz önünde bulundurarak şimdi hilyeyi şu şekilde tanımlayabiliriz:

Hz. Muhammed’in fiziksel görünüşünü, güzel ahlakını, karakterini, güzel vasıf ve sıfatlarını, kıyafetini anlatan aynı zamanda diğer peygamberlerin, dört halifenin, aşere-i mübeşşereden diğer sahabelerin, Hz. Hasan ve Hüseyin ile bazı tarikat kurucularının öncelikle fiziksel yapıları olmak üzere onlarla ilgili diğer bazı hususları da konu edinen ve genellikle mesnevî nazım şekliyle ve manzum, mensur veya manzum-mensur karışık olarak yazılan eserlerin genel adıdır.

Ancak burada şunu da belirtmeliyiz ki hilyelerin başkaları için de yazılmış olması bu edebî türün asıl Hz. peygamberle ilgili eserler olma özelliğini kaybettirmemiştir. Hilye denilince her zaman akla ilk gelen Hz. Muhammed hilyeleri olmuştur.

B. Şemal Nedir?

Şemal, Arapça bir kelime olup huy, tabiat, karakter, tavır ve davranış anlamına gelen şimâl kelimesinin çoğul şeklidir.

İslam âlimleri, kelimeyi bu geniş lügat manalarından alıp onu bir şahsın hayat hikâyesini yani biyografisini anlatan bir terim hâline getirmişlerdir. Kelime zamanla daha da özelleştirilerek sadece Hz. peygamberin beşerî yönünü, yaşama üslubunu ve şahsi hayatını anlatan bir terim hüviyetine büründürülmüştür (Yardım 2011: 42). Şemal kelimesini ilk defa kullanan ve onu sistemleştirip muhtevasını tayin eden Tirmizî'dir (Yardım 2011: 43).

Şemal, Hz. peygamberin beşerî yönünü ele alan bir bilim dalıdır. Şemalilerde Hz. peygamberin fiziksel görünüşüne de yer verilmekle birlikte bu tür eserlerde daha çok onun yaşayış biçimi ön plana çıkmıştır. Şemalilerde Hz. peygamberin bazı eşyaları hakkında bilgiler verilmiş, onun oturması, yürümesi, yeme ve içme şekli, gülmesi, ağlaması, sözleri, uyuması, ibadet edişi, şerefli isimleri, yaşı, vefatı, mirası gibi konular ele alınmıştır. Bu yönüye şemaliler, Hz. peygamberin gündelik hayattaki güzel ahlakından hareketle insanlara güzel davranış biçimleri kazandırma görevini üstlenmiş olurlar.

Bütün bunlardan hareketle hilye ve şemalilerin bazı ortak konularının olduğunu ancak ele aldıkları konuların ağırlık noktalarının farklı olmasının bu iki türü birbirinden ayırdığını söyleyebiliriz. Hilyelerin amacı

Hız. peygamberin fiziksel ve ruhsal portresini ortaya koymakken şemailerin amacı onun bir insan olarak her yönüyle yaşayış biçimini vermektir.

C. Hilye Metinlerinde Hilye ve Şemâil Kavramlarının Kullanımı

Elimizdeki bütün hilye metinlerini incelediğimizde aslında şairler arasında her iki kavramın kullanımında bir farkın gözetilmediğini söyleyebiliriz. Hilye şairleri manzumelerinde hilye kelimesi ağırlıklı olmak üzere her iki kavrama da yer vermişlerdir. Örneğin, Bosnalı Mustafa, bir beyitte hilye bir başka beyitte şemâil kavramını kullanmış, şemâil kavramına da “Hız. peygamberin vasıfları” anlamını yüklemiştir.

Yâ İlâhî kıl müyesser şerh ideyin hilyesin

Ol mu‘înim fażluñ ile ey Kerîm-i zü’l-‘ağâ (Bosnalı Mustafa: 32)

Lîk pendüm gûş idüñ hoş anlara didi resûl

Ol şemâ’il ya‘ni vaşfum cümle yazuñ bî-riyâ (Bosnalı Mustafa: 42)

Şemâil kavramını en çok kullanan hilye şairi ise Mehmed Es‘ad’dır. Mehmed Es‘ad, Hız. Muhammed hakkında yazdığı hilyesine doğrudan Gülistân-ı Şemâil adını verdiğini açıklamış, bir başka eser olan dört halife hilyesini de yine şemâil olarak nitelendirmiştir.

Oķunduķça cihânda bu şemâ’il

Şevâbı ola ol sulţâna vâşıl (Mehmed Es‘ad: 1020)

Hilyelere genel olarak baktığımızda Mehmed Es‘ad’ı bir tarafa bırakırsak Hız. peygamber hilyeleri için hem hilye hem de şemâil

kavramlarının kullanıldığını, diğer hilyelerinse sadece hilye kavramıyla ifade edildiğini söyleyebiliriz.

II-Arap ve Fars Edebiyatında Hilye

Arap edebiyatında hilye ve şemallere Hz. peygamberin vefatından sonra yazılan siyer ve megazi gibi kitaplarda da yer yer metinler hâlinde rastlanırsa da bunlar bir şemail ve hilye tekniği ile yazılmamışlardır. Urve b. Zübeyr, Vehab b. Hind, Ebu Muhammed Yahya b. Saîdü'l-Emevî gibi ilk siyer tarihçilerinin eserlerinde Hz. Peygamber'in gazaları vesile edilerek yazılan onun vasfı, seciye ve meziyetlerini tasvir eden şemailimsi kısımlar vardır (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1981: 237).

İlk şemail ve hilye kitabı İmam Tirmizî'ye aittir. Hz. Peygamber'in maddi ve manevi özellikleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmış olmasına rağmen edebî bir gaye ile yazılmadığı için eser, hilye vadisinde bir çığır açamamıştır. Ancak bu türün ilk örneği olması ve Osmanlı Türklerine hilyecilik konusunda temel kaynak olması bakımından önemli bir eserdir. İmam Beyhakî'nin Delâilü'n-Nübüvve'si, Hâfız-ı İsfahanî'nin Tarih-i İsfahan'ı, Cemâleddin Hâfız Abdurrahman'ın Vefâ fi Fezâil-i Mustafâ'sı ve Kadı İyaz'ın Şifâ-ı Şerîf adlı kitapları Arap edebiyatının başlıca şemail ve hilye kitaplarıdır.

Türk edebiyatında birçok hilye yazılmasına rağmen İran edebiyatında şemail ve hilye türüne hemen hemen hiçbir yerde rastlanamamıştır (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1981: 237). Bunu göz önünde bulundurarak hilyenin Müslüman Türklere ait bir çeşit millî edebiyat türü olduğu söylenebilir.

III-Türk Edebiyatında Hilye

Türk edebiyatında ilk izlerine 15. yüzyıldan itibaren rastlanmaya başlanan hilye, zaman içerisinde büyük gelişme göstermiş ve varlığını 20. yüzyılın ortalarına kadar sürdürmüştür. Türk edebiyatına özgü bir türdür. Bu türün yüzyıllara göre dağılım ve gelişiminden bahsetmeden önce söyleyeceklerimizi öncelikle bir tablo içerisinde vermek istiyoruz.

Tablo oluştururken yüzyıllar, eserlerin bitiş tarihine göre verilmiştir. Eserin bitiş tarihi belli değilse şairinin ölüm tarihi esas alınmış ve eserin ölüm tarihinden önce bittiği belirtilmiştir. Şairin hayatı ve eserini bitiriş tarihi hakkında bilgi sahibi olmadığımız durumlarda -ki bu durum üç şair için geçerlidir- tahminî bilgilerle hareket ettik. Örneğin, Hızrî'nin kaçınıcı yüzyılda yaşadığını ya da manzumesini ne zaman bitirdiğini bilmiyoruz. Ancak manzumenin dili onun 15 ya da 16. yüzyıl hilyelerinden olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle onu Hâkânî'nin hemen ardından vermeyi uygun bulduk. Merâmî ise kimliğinden tam olarak emin olamadığımız bir şairdir. Onun 16. yüzyılda yaşamış hattat şair Merâmî olduğunu düşünüyoruz ki bu konu üzerinde Merâmî başlığı altında ileride durulacaktır. Bu nedenle onu da 16. yüzyıl hilye şairleri arasında değerlendirdik. Yaşadığı yüzyıl ya da eserini tamamlayış tarihinden emin olamadığımız bir diğer isim ise Safhî'dir. Tahminî bir bilgiyle 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını ve hilyesini 1704-1707 yılları arasında yazdığını düşündüğümüz Safhî'yi de bu bilgiden hareketle tablo içerisine yerleştirdik. Safhî ile ilgili bu tahminî bilgiler de çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde Safhî başlığı altında daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Tablo 1: Hilyelerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Sıra	Hilyenin Bitiş Tarihi	Yüzyıl	Şairin Adı	Hilyenin Türü
1	1404'ten önce	15. yy.	Seyyid Nesîmî	Hz. Muhammed Hilyesi
2	1486'dan önce	15. yy.	Dede Ömer Rûşenî	Hz. Muhammed Hilyesi
3	1449	15. yy.	Yazıcıoğlu Mehmed	Hz. Muhammed Hilyesi
4	1586'dan önce	16. yy.	Şerîfî	Hz. Muhammed Hilyesi
5	1598	16. yy.	Hâkânî	Hz. Muhammed Hilyesi
6	Belli değil.	16. yy. (?)	Merâmî	Hz. Muhammed Hilyesi
7	Belli değil.	16. yy. (?)	Hızrî	Hz. Muhammed Hilyesi
8	1611	17. yy.	Mehmed Es'ad Efendi	Hz. Muhammed Hilyesi
9	1611-1617	17. yy.	Mehmed Es'ad Efendi	Dört Halife Hilyesi
10	1639	17. yy.	Nüvâzî	Hz. Muhammed Hilyesi
11	1640	17. yy.	Cevrî	Dört Halife Hilyesi
12	1658	17. yy.	Bosnalı Mustafa	Hz. Muhammed Hilyesi
13	1671	17. yy.	'Îdî	Hz. Muhammed Hilyesi
14	1674'ten önce	17. yy.	Neşâtî	Peygamberler Hilyesi
15	1677'den önce	17. yy.	Güftî	Aşere-i Mübeşşere Hilyesi
16	1688	17. yy.	Nahîfî	Hz. Muhammed Hilyesi
17	1688	17. yy.	Lütfî Çelebi	Mevlânâ Hilyesi
18	1699	17. yy.	Hayrullah Hayri	Hz. Muhammed Hilyesi
19	1702	18. yy.	Na'tî	Aşere-i Mübeşşere Hilyesi
20	1707'den önce	18. yy. (?)	Safhî	Dört İmam Hilyesi
21	1733'ten önce	18. yy.	Râzî	Hacı Bayram-ı Velî Hilyesi
22	1738'den önce	18. yy.	Nahîfî (Hicret-nâme)	Hz. Muhammed Hilyesi
23	1740	18. yy.	Salahî-i Uşşâkî	Hz. Hasan-Hüseyn Hilyesi
24	1758	18. yy.	Ârif Süleyman	Hz. Muhammed Hilyesi
25	1770'ten önce	18. yy.	Hâkim Seyyid Mehmed	Hz. Muhammed Hilyesi
26	1785	18. yy.	Şâkir Mehmed Efendi	Aşere-i Mübeşşere Hilyesi
27	1813'ten önce	19. yy.	Selâmî	Hz. Muhammed Hilyesi
28	1815'ten önce	19. yy.	Hanyalı Nûrî	Hz. Hasan-Hüseyn Hilyesi

29	1843	19. yy.	Mehmed Necîb Efendi	Hz. Muhammed Hilyesi
30	1857'den önce	19. yy.	Abdullah Ferdî	Hz. Muhammed Hilyesi
31	1892'den önce	19. yy.	İsmail S. Kemal Paşa	Hz. Muhammed Hilyesi
32	1905'ten önce	20.yy.	Bursalı Rıza Dede	Mevlânâ Hilyesi
33	1911'den önce	20.yy.	Rızâ	Şâzelî Hilyesi
34	1913	20. yy.	Mustafa Fevzî	Hz. Muhammed Hilyesi
35	1931	20. yy.	Âşık Kadrî	Hz. Muhammed Hilyesi
36	1944	20. yy.	M. Fehmi Gerçekler	Hz. Muhammed Hilyesi
37	1951'den önce	20. yy.	Tâhirü'l-Mevlevî	Mevlânâ Hilyesi
38	1992	20. yy.	Hayreddin Karaman	Hz. Muhammed Hilyesi

Tablodan çıkardığımız sonuçlardan hareketle hilye türünün Türk edebiyatındaki gelişimini yüzyıllara göre şöyle değerlendirebiliriz:

15. Yüzyılda Hilye: Tam anlamıyla hilye olarak kabul edilemese bile 15. yüzyılda Seyyid Nesîmî ile Dede Ömer Rûşenî tuyuğ nazım şekliyle yazdıkları hilye benzeri manzumelerle hilye türünün müstakil olmayan ilk örneklerini vermişlerdir. Müstakil bir manzume olmayan ancak tam olarak hilye özelliği gösteren metnin ilk örneği ise 15. yüzyılda Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye adlı eserinde görülmektedir. Bu dönemin hilye türü için bir hazırlık dönemi olduğunu söyleyebiliriz.

16. Yüzyılda Hilye: 16. yüzyıl hilye türünün hem ilk müstakil örneğine hem de en güzel örneğine sahip olması bakımından bu tür için oldukça önemli bir yüzyıldır. Bu yüzyılda Şerîfî, ilk müstakil hilyeyi yazmış, Hâkânî ise türünün en güzel örneğini vererek daha sonraki yüzyıllarda yazılacak olan hilyelerin temelini oluşturmuştur.

17. Yüzyılda Hilye: 17. yüzyıl gerek sayı bakımından gerek çeşitlilik bakımından gerekse eserlerin niteliği bakımından en zengin yüzyıl olarak görünmektedir. Mehmed Es'ad Efendi yazdığı dört halife hilyesiyle Hz. peygamber hilyesi dışındaki hilyenin ilk örneğini vermiş ve böylece 17. yüzyılın hemen başlarında hilye konuları genişlemeye başlamıştır. Dört halife hilyesiyle Cevrî, peygamberler hilyesiyle Neşâtî, aşere-i mübeşşere hilyesiyle Güftî, Mevlana hilyesiyle Lütî Çelebi bu yüzyılda hilye türünün içeriğini değiştiren ve geliştiren isimlerdir. Hz. peygamber hilyesinde bu yüzyılın öne çıkan ismi ise en hacimli ve dolayısıyla en kapsamlı hilye olma özelliğini taşıyan Hilyetü'l-Envâr ile Nahîfî olmuştur. Edebiyatımızda müstakil iki hilye sahibi tek isim olan Mehmed Es'ad Efendi ise aynı zamanda ilk dört halife hilyesinin sahibi olmasına rağmen şairler arasında da günümüzde de hilye sahasında Cevrî kadar şöhret bulamamış bir isimdir.

18. Yüzyılda Hilye: Bu yüzyılda Hz. peygamber hilyelerinin sayısında bir azalma görülürken diğer hilyelerin sayısında ve çeşitliliğinde bir artış görülür. Ârif Süleymân ile Hâkim Seyyid Mehmed Efendi Hz. peygamber hilyesinde yüzyılın iki önemli ismidir. İlk örneğine 17. yüzyılda rastlanılan aşere-i mübeşşere hilyesinin bir örneğini de bu yüzyılda Na'tî verir. Her ne kadar aşere-i mübeşşere hilyesi denilince akla ilk gelen isim Güftî olsa da tam anlamıyla aşere-i mübeşşere hilyesinin bizce ilk sahibi Na'tî'dir; çünkü Na'tî'nin hilyesinde aşere-i mübeşşerenin fiziksel özellikleri verilmesine rağmen Güftî'nin hilyesinde aşere-i mübeşşerenin hilyesi değil, hayatları ele alınmıştır. Ancak Güftî'nin hilyesi Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyesini veren ilk manzume olması ve dört halife hilyesini de vermesi bakımından önemlidir. Aşere-i mübeşşere hilyesinde yüzyılın diğer önemli bir ismi de Şâkir Mehmed olmuştur. Bu yüzyılda Safhî

tarafından türünün tek örneği olan dört imam hilyesi yazılmış, Salâhî-i Uşşâkî tarafından Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hilyesinin ilk müstakil örneği verilmiştir. Râzî ise kendisinden önce Mevlana hilyesi yazmış olan Lütfî Çelebi'den sonra Hacı Bayram-ı Veli hilyesini yazarak tarikat büyükleri için yazılan hilyelere bir çeşitlilik kazandırmıştır.

19. Yüzyılda Hilye: 19. yüzyıl hilye türünün ortaya çıkmaya ve gelişmeye başladığı dönemler bir tarafa bırakılırsa bu türün en zayıf dönemi olarak kabul edilebilir. Bu yüzyılda hilye türü en durgun dönemini yaşamıştır. Yüzyılın hilyeleri sayı bakımından yetersiz olduğu gibi çeşitlilik bakımından da bir zenginlik göstermez. Hatta bu yüzyılın tek müstakil hilyesi Mehmed Necib'e aittir. Selâmî ve Abdullah Ferdî divanlarında yüzeysel olarak ele alınmış Hz. peygamber hilyeleri vardır. İsmail Sadık Kemal Paşa'nın Âsâr-ı Kemâl adlı eserinde yine bir Hz. peygamber hilyesi bulunur. Hanyalı Nûrî ise divanında Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hilyesine yer vermiştir.

20. Yüzyılda Hilye: Bu yüzyılda önceki yüzyılın aksine hilye türünde bir canlılık görülür. Mustafa Fevzî, Âşık Kadrî ve Mustafa Fehmi Gerçeker bu tür için oldukça hacimli sayılabilecek eserlerinde Hz. peygamberin fiziksel özelliklerini detaylı bir şekilde ele alırlar. Bursalı Rıza Dede ile Tâhirü'l-Mevlevî, Mevlana hilyeleriyle; Rıza ise Şazeli tarikatının kurucusu için yazdığı hilye ile yüzyılın hilye şairleri arasında yerlerini almışlardır. Prof. Dr. Hayreddin Karaman 1992 yılında bentler hâlinde ve 11 hece ölçüyle yazdığı manzumesiyle bu türü 21. yüzyılın eşiğine taşımıştır.

Sonuç olarak Türk edebiyatında hilye türünün ilk örneklerine 15. yüzyılda rastlandığını, 16. yüzyılda ilk müstakil örneklerinin verildiğini, 17. yüzyıldan itibaren Hz. peygamber hilyeleri dışında başka hilyelerin de artık kaleme alınmaya başladığını ve böylece türün sınırlarının genişlemeye başladığını, 18. yüzyılda da bu gelişmenin yaşanmaya devam ettiğini, 19. yüzyılda türde bir duraklamanın yaşanmasına rağmen 20. yüzyılda tekrar bir canlanmanın görüldüğünü söyleyebiliriz.

IV-Hilye Türü Nasıl Ortaya Çıktı ve Nasıl Gelişti?

Konusu doğrudan doğruya Hz. peygamberi anlatmak olan ve resulullah efendimizin bir tek yönünü kendisine konu edinen ilim dalları vardır. Bunlar hadis, siyer, meğazi, şemail ve delaildir (Yardım 2011: 40). Bunlardan bizim konumuzla yakından ilgili olan şemail, Hz. peygamberin beşeri yönünü kendine konu edinen ilim dalı olarak tanımlanabilir. Şemailler konu itibariye Hz. peygamberin hem suretini hem de siretini verir. Yani bu tür eserlerde Hz. peygamberin hem fiziksel özellikleri hem de giyinişi, yaşantısı, ibadetleri, eşyaları, davranışları, ahlakı, huyları, iç dünyası, mirası, vefatı gibi ona ait pek çok husus yer alır. İşte edebî bir tür olarak hilyeler de aslında şemaillerden doğmuştur. Şemailler içerisinde bir bölüm olarak ele alınan Hz. peygamberin dış görünüşü hilyelerin ana konusunu oluşturmuş ve daha sonra hilye ayrı bir edebiyat türü hâlinde gelişim göstermiş ve zamanla o da kendi içerisinde dört halife hilyeleri, peygamberler hilyesi, aşere-i mübeşşere hilyeleri, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hilyeleri gibi değişik kollara ayrılmıştır.

Şimdi bu bölümde şemaillerden ayrılarak ayrı bir tür hâlini almış olan hilyelerin yazılma sebepleri, elimizdeki hilyelerden hareketle “Hz.

Peygamber Hilyelerinin Yazılma Sebepleri” ile “Diğer Hilyelerin Yazılma Sebepleri” adlı iki ana başlık altında değerlendirilecektir.

A. Hz. Muhammed Hilyelerinin Yazılma Sebepleri

Hilyelerin ortaya çıkma nedenleri, bazı hilyelerde Hz. Ali'den, Şeyh Sadrüddîn'den rivayetlerle ve Hârûn'ü'r-Reşîd'in rüyasından hareketle verilmektedir. Hilye türünün ortaya çıkma sebeplerini sıralamaya geçmeden önce hilyelerden hareketle bu rivayetlerden ve Hz. Muhammed'i rüyada görme konusundan bahsetmek istiyoruz.

Hâkânî'nin, hilyesinde naklettiği, daha sonra başka hilyelerde de zikredilen ve hilyelerin ortaya çıkma nedenlerinin çoğunun toplu olarak verildiği Hz. Ali'nin rivayeti şöyledir:

روي عن ابن أبي طالب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حليتي من بعدي فكأنما رأني ومن راها شوقا الي حرم الله حسده على النار ويأمن من فتنة القبر ولا يحشر عاريا في يوم الحشر . صدق

[Ali b. Ebî Tâlib (ra)'tan: “Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: ‘Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar. O kişi kabir fitnesinden emin olur, mahşer günü çıplak olarak haşredilmez.’ Resulullah doğru söylemiştir.”]

Hz. Peygamber kendisinden sonra hilyesini gören kişinin, kendisini görmüş gibi olacağını, ona özlem duyarak bakan kişiye Allah'ın cehennemi haram edeceğini ve onu kabir fitnesinden emin kılacağını, kıyamet gününde

çıplak olarak haşretmeyeceğini söylemiştir. Hâkânî bu rivayetin bizzat Hz. Ali'den nakl edildiğini söylemektedir.

Diğer bir rivayet ise Şeyh Sadrüddîn'e aittir. Hâkânî, Şeyh Sadrüddîn'in rivayetini şöyle nakleder¹: “Kim hilyeyi yazıp arada sırada ona baksa belalardan ve vesveseden uzak kalır. O kişiye hac ve köle azadı sevabı verilir, hastalıklardan korunur, dünyada ve ahirette azap görmez. Hilyenin bulunduğu evde fakirlik ve dert bulunmaz. Şeytan da o eve giremez.” Yine bu rivayete de hilyelerin çoğunda yer verilmiştir.

Yukarıda verilen iki rivayet Abbasi halifesi Hârûnü'r-Reşîd'in gördüğü bir rüya ile desteklenir. Bu rüyayı Hâkânî şöyle anlatır²: Bir fakir Hârûnü'r-Reşîd'e hilye hediye eder. Buna çok sevinen Hârûnü'r-Reşîd o fakire pek çok ihsanda bulunur ve o gece rüyasında Hz. peygamberi görür. Hz. peygamber ona “Allah bana müjdelere verdi ve dedi ki: “Kim senin hilyeni gördüğü için sevinirse kıyamet günü cehennem ateşi onun vücuduna haram olur. O kişi dünyada ve ahirette azap görmez, yüzümü görmeye layık olur.” der.

Hilyelerin yazılma nedenlerinin çoğunun toplu olarak verildiği yukardaki rivayetlere ve hilyelerin özellikle sebab-i telif ve hatime bölümlerinden edindiğimiz bilgilere göre ve bunlara bizim ilave ettiğimiz ilk iki maddeyle hilyelerin yazılma nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Hz. Peygamber Sevgisi
2. İslamiyette Resmin Yasak Olması
3. Hz. Peygamberin Vasiyeti
4. Hz. Peygamberi Rüyada Görme Arzusu

---

¹ 167-192. beyitler arası.

² 158-166. beyitler arası.

5. Hz. Peygamberi Rüyada Görüp Hilye Yazmak
6. Hilyelerin Koruyucu Özelliği
7. Hz. Peygamberin Şefaatine Vasıl Olma İsteği
8. Hâkânî'nin Etkisi
  - a. Hz. Peygamber Hilyelerinin Yazılmasına Etkisi
  - b. Diğer Hilyelerin Ortaya Çıkmasına Etkisi
9. İstek Üzerine Hilye Yazma
10. İyi Bir Eser Bırakarak Gelecek Nesiller Tarafından Anılma Arzusu
11. Mecliste Yüksek Sesle Okunması İçin Hilye Yazılması

Şimdi elimizdeki manzum hilyelerden hareketle bu maddeler üzerinde ayrı ayrı durmak istiyoruz.

1. Hz. Peygamber Sevgisi

Hz. Muhammed daha peygamber olmadan önce, yaşadığı toplum fertleri tarafından “el-emîn” olarak nitelenmiş, son derece mütevazı, sevecen, müsamahakâr, şefkatli, merhametli, dürüst bir şahsiyettir. Peygamberimizin bu mükemmel kişiliği karşısında ashâbı ona son derece sevgi ve saygı göstermiştir. İşte hilyelerin ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında Hz. peygambere karşı duyulan bu derin sevgi ve saygının etkisi de büyük olmuştur. Böylece Hz. peygamberi dünya gözüyle göremeyen müminler hilyeler sayesinde onun maddi ve manevi güzelliklerini gözlerinde canlandırma imkânı bulmuşlardır. Bütün hilyelerde baştan sona neredeyse her beyitte Hz. peygambere duyulan sevginin izlerini görmek mümkündür. Bununla birlikte özellikle Hızrî'nin hilyesinde peygamber sevgisinin çok daha öne çıktığını söyleyebiliriz. Hilyelerin çoğunda Hz. peygamber sevgisiyle birlikte hilyelerin koruyucu

özelliklerinden faydalanmak, cennete gitmek, peygamberin şefaatine ulaşmak, iyi bir eser bırakarak hayırla anılmak gibi uhrevi ve dünyevi bazı amaçlar gözetilirken Hızrî'nin hilyesinde bu tür unsurlar üzerinde fazla durulmamıştır. Yalnızca peygamber sevgisi göze çarpmaktadır. Başka bir ifadeyle Hızrî, Hz. peygambere duyduğu büyük sevgiyi daha belirgin bir şekilde dile getirmiştir diyebiliriz.

Hızrî, “Bu nazm-ı şerîf hazret-i resûlullahın şallallahu ‘aleyhi ve sellem cenâb-ı şerîfine ‘arz-ı iştiyâk ve hilye-i şerîfesin ‘âşıklara teşvîk ve şâdıqlara terğîb ve izhâr-ı maḥabbet beyânındadır.” diyerek manzumesinde Hz. peygambere olan sevgisini göstermek istediğini ifade etmiştir. Yine manzumesi içerisinde yer alan mensur kısımda her sabah namazından sonra Hz. peygambere duyduğu özlemlerle onun hilyesine baktığını, bu hilyeyi özlemlerle yüzüne gözüne sürdüğünü hatta bununla da yetinmeyip her vakit gözünün önünde olması ve özlemini teskin etmesi için güzel yazıyla yazıp duvarlara yapıştırdığını söylemektedir.

Gerekmez cennetü'l-me'vâ baña sensiz olur dûzaḥ
Ḥalâş eyle bu dûzaḥdan şefâ'at yâ resûlallâh

beyti de onun Hz. peygambere olan sevgisini etkileyici bir şekilde ifade eder.

Hz. peygamberin hilyesini her gün okumak, özlemlerle yüzüne gözüne sürmek hatta sürekli göz önünde olması için duvarlara asmak, Hz. peygamberin içinde olmadığı cennetü'l-me'vânın bile cehenneme dönüşeceğini söylemek Hz. peygambere duyulan derin sevginin bir göstergesidir.

Burada yalnızca bir şairden örnek vermiş olmakla birlikte diğer bütün hilyelerde bu sevginin yoğun bir şekilde işlendiğini de belirtmek istiyoruz.

2. İslamiyette Resmin Yasak Olması

İslamda resmin daha doğrusu insan sureti yapmanın hükmü tartışmalı bir konudur. İnsan sureti yapmanın haram olduğunu söyleyenler olduğu gibi tapınmak ve ibadet kasdı olmaksızın yapmanın caiz olduğunu söyleyenler de olmuştur (Güngör 2003: 197). İslam inancı putlardan ve putlaştırılabilir kimselerin tasvirlerinden şiddetle kaçınmıştır. Bu nedenle İslam dünyasında resim ve heykel sanatı yerine yazı sanatı ve minyatür gelişmiştir. Hristiyan âleminde Hz. İsa için uygulanan hayalî resim yerine, İslam dünyasında görenlerin doğru tariflerinden faydalanarak Hz. peygamberi tasvir etme yolu tercih edilmiştir. Bu tasvirlerle ilgili olarak Ali Yardım şunları söyler: Sözlü tasvirler, asırların tahribatı ve tahrifatı ile renk atıp porsümediği gibi fırçanın nüfuz edemediği kapalı çizgileri de dile getirmektedir. Eğer cevaz verilseydi de en usta ressamın fırçası ile resmi yapılsaydı, bugün o herhalde bir efsane peygamberi olmaktan öteye geçemezdi. Nitekim işte dünya çapında ressamlar yetiştirip yeryüzünü putlarla dolduran Hristiyanlığın peygamberinin akıbeti ve işte gördüğünü kağıda ve taşa değil gönlüne ve kafasına nakşeden Müslümanların peygamberinin mükemmel canlı tasviri (Güngör 2003: 198).

İslamiyetin resim sanatına temkinli yaklaşımı, Hz. peygamberin resim sanatı içerisinde olmasa bile başka sanat dalları içerisinde ele alınmasını sağlamış, böylece hem onun pek çok manzum ve mensur hilyesinin yazılmasına hem de hat sanatı vasıtasıyla tablo hilyelerin oluşmasına katkı sağlamıştır.

3. Hz. Peygamberin Vasiyeti

Hz. peygamberin, vefatından bir süre önce kızları Hz. Fatıma: “Yâ Resulallah, senin yüzünü bundan sonra göremeyeceğim.” diye ağladıkları zaman Hz. peygamber de “Yâ Ali! Hilyemi yaz ki vasıflarımı görmek beni görmek gibidir!” buyururlar. Bu hâdise Müslüman Türkler arasında hilye türünün ortaya çıkışı ve gelişmesinde büyük etken olmuştur. Bu husus hilyelerde şöyle işlenmiştir:

(Şerîfi: 100, 101)

Didi ey zümre-i merdânda mümtâz
Benüm evşâfumı ser-tâ-ka-dem yaz

Göricek mü'minîn evşâfum el-ḥaḫ
Beni görmüş gibi olur muḥaḫḫaḫ

(Hâkânî: 150)

Ḥilye-i pâkimi kim görse benim
Ola görmüş gibi vech-i ḥasenim

(Nüvâzî: 345, 348, 349)

Mübârek ḥilyesin idüp temâşâ
Olalar anı görmüş gibi farzâ

Ki bir kez ḥilye-i faḫr-i cihâna
Niğâh eylerse her kim ‘âşîḫâne

Taḥayyül idicek Şekl-i celîlin
Ola görmüş gibi vech-i cemîlin

(Bosnalı Mustafa: 40-42)

Lîk pendüm gûş idüñ hoş anlara didi resûl
Ol Şemâ'il ya'ni vaşfum cümle yazuñ bî-riyâ

Őoñra gelen ümmetüme hem ala hoş yâd-gâr
Hoş nazâr idüñ buyurdı dâ'imâ Őubḥ u mesâ

Kim yüzine sürüp aña raĝbet ü ḥürmet ide
Ol beni görmüş gibidür çok sa'âdetdür aña

(Merâmî:1)

Ey Merâmî görmek isterseñ Cenâb-ı Ḥazreti
Ḥilye-i pâkin diliñde ezber it Őubḥ u mesâ

(Necîb: 129, 130)

Vaşf-ı zâtını edâdan Őoñra
Didi sulṭân-ı rüsül benden Őoñra

Na't-ı vaşfımı gören imlâda
Beni görmüş gibidir dünyâda

(Nahîfi: 556, 557)

Didi sa'âdetle resûl-i güzîn
Őıdḳ-ı ḥulûş ile bir ehl-i yaĝîn

Görse benim hilye-i pâkim eger
Şanki benim yüzime kıldı nazar

(Âşık Kadri: 28)

Gören ‘aynen beni görmüş gibidir
Hadîşinde bu resme kıldı takrîr

(İsmail Sâdık Kemâl Paşa: 5)

Hilye-i pâki gören kendülerinden sonra
Zât-ı zî-şânını görmüş gibi olur ihyâ

4. Hz. Peygamberi Rüyada Görme Arzusu

Hz. peygamberi rüyada görmenin ehemmiyeti ve bu görmenin mahiyeti ilgili olarak Tirmizî'nin kaydettiğine göre on kadar sahabeden nakledilmiş dört çeşit metin vardır (Yardım 2011: 485). Abdullah b. Mes'ûd, Ebû Hüreyre, Ebû Katâde, Abdullah b. Abbâs, Ebû Sa'îd el-Hudrî, Câbir b. Abdullah, Enes b. Mâlik, Ebû Bekre, Ebû Cühayfe, Abdullah b. Ömer, Tarık b. Eşyem el-Eşcâ'î bu ashab arasındadır (Yardım 2011: 485).

Şimdi Prof. Dr. Ali Yardım'ın “Peygamberimizin Şemali” adlı çalışmasından aldığımız bu konuyla ilgili bazı metinleri vermek istiyoruz.

Abdullah b. Mes'ûd (ra) anlatıyor:

Peygamber Efendimiz: “Bir kimse beni rüyada görse gerçekten beni görmüş gibi olur. Zira şeytan benim kılığımaya giremez.” buyurmuşlardır.

Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor:

Resulullah Efendimiz anlatıyor: “Bir kimse beni rüyada görmüş olsa gördüğü kimse gerçekten benimdir. Zira şeytan benim suretime giremez.” buyurmuşlardır.

Ebû Mâlik el-Eşcâ‘î, babası Târik b. Eşyem (ra)’tan rivayet ediyor:

“Bir kimse beni rüyasında görse gerçekten beni görmüş gibi olur.” buyurmuşlardır.

Musannıf Tirmizî der ki: Burada künyesi ile Ebû Mâlik diye kaydedilen zatın ismi Sa‘d b. Târik b. Eşyem’dir. Babası Târik b. Eşyem ise peygamberimizin ashabından olup ondan birçok hadis rivayet etmiştir.

Âsım b. Küleyb babasından, o da Ebû Hüreyre (ra)’tan rivayet ediyor:

“Beni rüyada gören kimse, gerçekten beni görmüştür. Zira şeytan benim kılığım giremez.” buyurmuşlardır.

Mushaf-ı Şerîf yazmayı meslek edinen Yezîd el-Fârisî anlatıyor:

Ben, İbn Abbâs (ra) henüz hayatta iken rüyamda peygamber efendimizi görmüş ve gördüğüm rüyayı da İbn Abbâs’a aynen anlatmışım. İbni Abbâs dedi ki: Resulullah efendimiz “Şeytan, kesinlikle bana benzeyemez. Beni uykusunda gören kimse, gerçekten beni görmüştür.” buyurmuşlardı.

Ebû Katâde (ra) anlatıyor:

Peygamber Efendimiz: “Beni rüyasında gören kimse, kesinlikle gerçeğini görmüş olur.” buyurmuştur.

Enes b. Mâlik (ra) anlatıyor:

Resulullah Efendimiz: “Beni rüyasında gören kimse, gerçekten beni görmüştür. Çünkü şeytan, benim kılığım girerek başkasına görünmez.” Ve ilave eder: “Müminin rüyası, nübüvvetin (peygamberliğin) 46 bölümünden bir cüzdür.” (2011: 488-490).

Yukarıdaki metinlerden de anlaşıldığı gibi Hz. peygamber kendisini rüyada görmenin faziletini açıklamıştır. Hz. peygamberin bu beyanı hilyelerde de işlenmiştir.

Hâkânî, Hz. peygamberi rüyasında görmek isteyeninin onun hilyesini okuması gerektiğini anlatmak için hilyesinde şu hikâyeye yer vermiştir: Günlerden bir gün siyahlar giyinmiş bir fakir Hârûnü’r-Reşîd’in yanına gelerek sarığından çıkardığı bir kâğıdı ona sunar. Bu kâğıtta Hz. peygamberin hilyesi yazılıdır. Hârûnü’r-Reşîd bunu görünce çok memnun olur. O dervişe birçok ihsanda bulunur, keseler dolusu mücevherler verir. Aynı günün gecesinde Hz. peygamberi rüyasında görür. Hâkânî daha sonra şu beyitlerle hikâyeye devam eder:

(Hâkânî: 178-181)

Ol gice vâkı‘ada gördi resûl

Tâ serâ-perdesine itdi nüzûl

Didi biñ luţf ile kim yâ Hârûn

Çünkü hilyem görüp olduñ memnûn

Baňa ta‘zîm idüp iclâl itdiñ

Kendiñi lâyıķ-ı iķbâl itdiñ

Ol faķîr oldu ‘aţâñ ile ğanî
Ben de mesrûr ideyim bâri seni

Âşık Kadrî ise bu konuyu şöyle işlemiştir:

(Âşık Kadrî: I-3)
Gülşen-i ‘irfâna girmek dilerseñ
Ğonca güllerini dirmek dilerseñ
Resûli rü’yâda görmek dilerseñ
Gel hilye-i pâk-i ħabîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle

Şeytanın Hz. peygamberin şekline giremeyeceğini bu nedenle rüyasında Hz. peygamberi görmenin gerçekten onu görmek gibi olduğunu Mehmed Es‘ad Efendi şöyle ifade etmektedir:

(Mehmed Es‘ad Efendi: 447-450)
Eger rü’yâda görse ol mişâli
Bile kim gördi ol ferruĥ-cemâli

Çü şeytân eylemez aña temessül
Olur kâbil o sultânı taĥayyül

Delîl oldu ħadîs-i men re’ânî
Ki anı kim göre görmüşdür anı

Ki şeytân ol mişâl-i bî-mișâle
Temeşşül eylemek döndi muhâle

İşte Hz. Peygamber’i rüyada görme arzusu da yukarıdaki beyitlerde de ifade edildiği gibi hilyelerin yazılma ve okunma nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

5. Hz. Peygamberi Rüyada Görüp Hilye Yazmak

Nüvâzî’nin, hilyesini yazma nedeni diğer hilyelerin yazılma sebebinden farklıdır. Pek çok hilyede hilye yazarak Hz. peygamberi rüyada görme arzulanırken Nüvâzî, manzumesini Hz. peygamberi rüyasında görmesi üzerine yazmıştır. Hz. peygamberin parlak, nurlu yüzünü rüyasında görünce içine onu vasfetmek hevesi düşmüş ve gaipten gelen bir ses de aynı şeyi ona telkin etmiştir. Konuyla ilgili olarak Nüvâzî’den aldığımız bir bölümü aşağıda veriyoruz.

Bu âşüfte daği zâr u dil-figâr
Nüvâzî-i sühân-dân u şenâ-kâr

Cihânda gerçi ol şâhîñ cemâlin
Görüp seyr itmedim bedr-i kemâlin

Bi-ğamdillâh velî oldı müyesser
Ki ol sultân-ı ‘âlî-şân-ı maşşer

Bu ‘abd-i nâtüvâna bir şebân-geh
Cemâlin ‘arz idüp rü’yâda nâ-geh

Münevver al‘atın itdim temâşâ
Dil-i nâ-ârım oldu zâr u şeydâ

Çün oldu seyr-i dîdârı müyesser
Derûnum oldu nûrıyla münevver

Dil-i âşüfeme düşdi bu sevdâ
Ki taħrîr eyleyem vaşfin ser-â-pâ

Nice gördümse rü’yâda o şâhı
Yazam evşâfını anıñ kemâ-hî³

Bu durumda Hz. peygamberi rüyada görmenin de hilye yazmanın nedenleri arasında yer aldığını söyleyebiliriz.

6. Hilyelerin Koruyucu Özelliği

Hilyelerin çoğunda az ya da çok en çok üzerinde durulan konulardan birisi de hilyelerin maddi ve manevi koruyucu özellikleridir. Hz. peygamberin vasiyetinden sonra rivayetler hâlinde verilen hilyelerin bu koruyucuyu özellikleri bu türün en belirgin yazılma nedeni olarak görünmektedir.

Elimizdeki mevcut manzum hilyelerde Hz. peygamber hilyesini gönülden okuyan, yazan, ezberleyen, yanında taşıyan, evinde bulunduran ve hilyeye bakan kişilerle ilgili olarak belirtilen hususlar şunlardır:

---

³ 309-333. beyitler arasından alınmış örnek.

A. Kişiy Etkileri

1. Ahirete Dair Etkileri

- **Kıyamet günü cehennem ateşinden korunur, cennete gider.**

Bir kişi hilyemi görünce şevklense, güzelliğime âşık olsa, yüzümü görmeyi arzulasa, kalbine Allah'ın neşesi doğsa cehennem ateşi ona haram olur ve o kişi cennete gider.

(Hâkânî: 151,152,153)

Gördüğince müteşevviğ olsa
Hâşılı hüsnüme 'âşık olsa

Ârzû itse yüzüm görmege ol
Kalbine neş'e-i Hâk itse hülûl

Âteş-i dûzâh olur aña harâm
Eyler ikrâm ile firdevse hırâm

Allah bana ferman buyurdu, müjde verdi: “Her kim senin hilyeni görüp mutlu olsa ve onu canı gibi yanında götürse kıyamet günü cehennem ateşi ona haram olur.”

(Hâkânî: 182, 183, 184)

Rabb-i 'izzet baña fermân itdi
Müjdeler eyledi ihsân itdi

Didi kim hilyeñi şâd olsa görüp

Hırz-ı cân eylese anı götürüp

Âhirü'l-emr olıcağ rûz-ı kıyâm
Cismine nâr-ı cahîm ola harâm

Hilyemi dilinden düşürmeyenler cehennemden kurtulur.

(Şerîfi: 102)

İdenler hilyemi dillerde evrâd
Cehennemden olurlar anlar âzâd

Kim benim hilyemi görüp şevklense ve yüzümü görmeyi arzulayıp kalbine şevkim dolsa Allah, o kişiye cehennem ateşini haram kılar ve cennet bahçesinde ona bir yer hazırlar.

(Nahîfi: 558, 559, 560)

Ol ki benim hilye-i pâkim göre
Baña teşevvuqlar idüp yüz süre

Rü'yet-i dîdârım idüp ârzû
Şevkim anıñ kalbine itse gülû

Aña Hudâ nârı harâm eyleye
Ravza-i cennetde maqâm eyleye

Allah, bana müjde verdi. Her kim onu canı gibi yanında saklarsa cehennem ateşi onu yakmaz. Cennete gider.

(Nahîfi: 615, 617, 618)

Kıldı beşâret baña Rabbü'l-enâm
Didi idüp 'izzet ile ihtirâm

Hem anı her kim ki idüp hırz-ı cân
Cevher-i cân gibi iderse nihân

İtmeye sûzân anı nâr-ı cahîm
Ya'ni ola dâhil-i bâğ-ı na'îm

Hz. peygamberin yüzünü görmeyi arzulayan kişinin bedeni cehennem ateşinden korunur.

(Necîb: 131, 132)

Dem-be-dem 'âşık-ı dîdâr olsa
Luţf u ihsâna sezâ-vâr olsa

Rü'yet ü şevkîni müzdâd eyler
Nârdan cismini âzâd eyler

Âlemlerin övüncü Hz. Muhammed benden sonra hilyeme şevkle bakan kişiye cehennem ateşi haram olur.

(Âşık Kadrî: 27, 29)

Buyurdı şevk ile ol fahr-i 'âlem
Ki benden sonra pâk-i hilyemi hem

Dağı Şevk ile bağsa kılsa ta'zım
Harâm olur aña dir nâr-ı câhım

Hilyeye Şevkle bakan cehennem ateşinden kurtulur.

(İ. Sâdık Kemâl Paşa: 5)

Kendüye Şevk iderek görse olur nâr harâm
Kabır ü maşşerde de râhatla ider kesb-i şafâ

- **Kabir azabı çekmez.**

Bir kişi hilyemi görünce Şevklense, güzelliğime âşık olsa, yüzümü görmeyi arzulasa, kalbine Allah'ın neşesi doğsa o kişi kıyamet gününe kadar kabir fitnesinden kurtulur.

(Hâkânî: 151, 152,154)

Gördüğince müteşevvik olsa
Hâşılı hüsnüme 'âşık olsa

Ârzü itse yüzüm görmege ol
Kalbine neş'e-i Hâk itse hulûl

Fitne-i kabırden ol merd-i Hudâ
Yevm-i mîzâna dek emn üzre ola

Hilyeye Şevkle bakan kabir fitnesinden kurtulur, azap korkusuyla hüzünlenmez.

(Nahîfî: 558, 559, 561)

Ol ki benim hilye-i pâkim göre
Baña teşevvuqlar idüp yüz süre

Rü'yet-i dîdârım idüp ârzû
Şevkim anîñ qalbine itse gulû

Hem fiten-i qabrden olup emîn
Bîm-i 'azâb itmeye anı hazîn

Kim bu hilyeye ibretle baksa ahiret âlemine gidince kimse ona zulüm etmeye gelmez.

(Necîb: 139, 140, 146)

A'ni sulţân-ı meşâyîh Şadrü'd-dîn
İbni Şeyhü'l-'arabî Muhyi'd-dîn

Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
'Ayn-ı 'ibretle kim itse nazarı

'Azm idince sefer-i uhrâya
Gelmeye kimse zulüm icrâya

Âlemlerin övüncü Hz. Muhammed şöyle buyurdu: Benden sonra hilyeme şevk ile bakan kişi kabrin fitnesinden kurtulur.

(Kadrî: 27, 29,31)

Buyurdı şevk ile ol fahr-i 'âlem
Ki benden sonra pâk-i hilyemi hem

Dağı şevk ile baksa kılsa ta'zîm
Harâm olur aña dir nâr-ı câhîm

Emîn olur o kabriñ fitnesinden
Deyü taqrîr ider ol hulq-ı ahsen

Hilyeye şevkle bakan kişi kabirde ve mahşerde rahat eder.

(İ. Sâdık Kemâl Paşa: 5)

Kendüye şevk iderek görse olur nâr harâm
Kabir ü mahşerde de râhatla ider kesb-i şafâ

- **Çıplak olarak haşr edilmez.**

(Hâkânî: 151, 152, 155)

Gördügince müteşevviķ olsa
Hâşılı hüsnüme 'âşık olsa

Ârzü itse yüzüm görmege ol
Kalbine neş'e-i Hâķ itse hulûl

Dağı haşr itmeye 'uryân anı Hâķ
Ola gufrânına Hâķķ'ın mülhâķ

(Nahîfî: 558, 559, 562)

Ol ki benim hilye-i pâkim göre
Baña teşevvuqlar idüp yüz süre

Rü'yet-i dîdârım idüp ârzû
Şevkim anîñ qalbine itse gulû

Hem daği haşr itmeye 'uryân anı
Yevm-i kıyâmetde Hüdâ-yı ganî

(Âşık Kadrî: 27, 29, 30)

Buyurdı şevk ile ol fâhr-i 'âlem
Ki benden soñra pâk-i hilyemi hem

Daği şevk ile baksa kılsa ta'zîm
Harâm olur aña dir nâr-ı câhîm

Ve hem 'uryân haşr itmez anı Haq
Bu vech ile buyurdı nûr-ı Hallâk

- **Münker ve nekire güzel cevaplar verir.**

Kim hilyeme rağbet edip hürmet gösterirse o kişi münker ve nekirden emin olur. Onlara hüsn-i vech ile cevaplar verir.

(Bosnalı Mustafa: 42, 44)

Kim yüzine sürüp aña rağbet ü hürmet ide
Ol beni görmüş gibidür çok sa'âdetdür aña

Hzret-i münker nekîrden ol kişi olur emîn
 Hüsni vech ile cevâblar vire ol dem anlara

- **Hz. peygamberin dostluğunu kazanır.**

Kim Hz. peygamberin vasıflarına yani hilyesine karşı istekli olursa
 ahirette onunla dost olur.

(Şerîfi: 135, 136)

Resûlüñ vaşfına terğîb idenler
 Olurlar mülk-i ‘uqbâ içre server

Anuñ evşâfına kim olsa râğîb
 Olur ‘uqbâda kendiyle muşâhib

- **Cennete gider.**

(Hâkânî: 153)

Âteş-i dûzâh olur aña harâm
 Eyler ikrâm ile firdevse hırâm

(Nahîfi: 560)

Aña Hudâ nârı harâm eyleye
 Ravza-i cennetde maqâm eyleye

(Nahîfi: 618)

İtmeye süzân anı nâr-ı cahîm

Ya'ni ola dâhil-i bâğ-ı na'ım

(Necîb: 133)

Lâyık-ı vuşlat-ı cânân eyler

Ravza-i hulda hırâmân eyler

(Necîb: 165)

Devr-i uhrâda ola rûz-ı cezâ

Mesken-i 'adn-i cinân aña sezâ

Cennet elbisesi giyip, nura gark olur.

(Necîb: 135)

Cismine hulle-i cennet dîbâ

Nûra müstağrağ olur ser-tâ-pâ (Necîb: 135)

- **Allah günahlarımı affeder.**

Allah'tan rahmet uman kişi canıgönülden resulullahın hilyesine hürmet etsin.

(Şerîfi: 138)

Çılgın Hâk'dan ümîd-i fazl u rahmet

Bu vaşf-ı pâke itsün cânla 'izzet

Biri kişi benim vasıflarımı görünce şevklenirse, güzelliğime âşık olursa ve yüzümü görmeyi arzularsa Allah onu kıyamet günü çıplak olarak haşretmez ve onun rahmetine kavuşur.

(Hâkânî: 151, 152, 155)

Gördüğince müteşevvik olsa
Hâşılı hüsnüme ‘âşık olsa

Ârzû itse yüzüm görmege ol
Kâlbine neş’e-i Hâk itse hulûl

Daği haşr itmeye ‘uryân anı Hâk
Ola gufrânına Hâk’ın mülhak

Allah, bana müjde verdi. Her kim hilyeni görüp mutlu olursa
kıyamet günü Allah’ın affına kavuşur.

(Nahîfî: 615, 616)

Kıldı beşâret baña Rabbü’l-enâm
Didi idüp ‘izzet ile ihtirâm

Kim ki göre hilyeñi şâdân ola
Rûz-ı cezâ mazhar-ı gufrân ola

- **Dünyada ve ahirette azap çekmez.**

(Hâkânî: 165)

Kadem urunca diyâr-ı ‘ademe
Olmaya aña musallağ zaleme

(Hâkânî: 166)

Şerr-i dünyâ vü ‘azâb-ı ‘uqbâ
Aña yaklaşmaya dir icmâlâ

(Hâkânî: 185)

Ol kişi çekmeye bi’l-cümle ‘azâb
Ne bu dünyâda ne ‘uqbâda ‘uqbâ

(Necîb: 166)

Görmeye her dü-cihân dürlü ‘azab
Ola her iş aña ber-vefķ-i şavâb

- **Şefa‘at talep edebilir.**

Asıl maksat onunla şefa‘at talep edebilmektir.

(Hâkânî: 189)

Dağı anıñla şefâ‘at talebi
Mağşadıñ ekşer olurmuş sebebi

Manevi bir lezzet alayım, hayran olup kalayım dersen, şefaate nail
olmak istersen gel habibin pak hilyesini dinle.

(Âşık Kadrî: II-1)

Ma‘nevî bir lezzet alayım dirseñ
Mest-i hayrân olup kalayım dirseñ
Şefâ‘ate nâ’il olayım dirseñ
Gel hilye-i pāk-i habîbi diñle

Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

- **Dünyada ve ahirette koruyucudur.**

(Hayrullah Hayri: 29)

Ĥilye-i pâk-i resûl-i Raĥmân

Dîne vü âĥirete ĥırz-ı emân

2. Dünyaya Dair Etkileri

- **Talihli ve kısmetli olur.**

(Bosnalı Mustafa: 42, 43)

Kim yüzine sürüp aña raĥbet ü ĥürmet ide

Ol beni görmüş gibidür çok sa'âdetdür aña

Mü'minînden ger olursa ol kişiyedür sözüm

Baĥt u devlet ol kesedür kim buña ĥoş inana

- **Her türlü beladan korunur.**

(Ĥâkânî: 160)

İde Ĥaĥ cümle belâlardan emîn

Pür-belâ olsa eger rûy-ı zemîn

(Nüvâzî: 352)

Ĥudâ ĥıfz eyleyüp dâ'im ĥaĥâdan

Maşûn eyler vücûdın her belâdan

- **Ani ölümden ve ani ölüm korkusundan korunur.**

(Hâkânî: 161)

Füc'eden vesveseden hâtimededen
Anı hıfz eyleye zü'l-fazl u Minen

(Nüvâzî: 353)

Anı mevt-i müfâcâdan huşûşâ
Hemîşe eyleye maḥfûz Mevlâ

(Nahîfi: 567)

Vesvese-i hâtimededen füc'eden
Şaklaya Mevlâ-yı 'azîm zü'l-minen

Kim hilyeyi yazıp ona baksa ani ölümden korunur. Dünya belalarla dolu olsa da o kişi bela görmez.

(İ. Sâdık Kemâl Paşa: 7, 8)

Didi hem ḥazret-i şeyḫü'l-'ulemâ Şadrü'd-dîn
Ḥilye-i pâki yazup kim ki gehi baksa aña

Füc'eden vesvese-i hâtimededen hıfz olarak
Bir belâ görmeye pür olsa belâdan dünyâ

- **Mutlu olur.**

Allah, hilyeye raġbet edeni mutlu kılar.

(Şerîfi: 137)

‘Aceb mi hilye-i maḥbûb-ı Raḥmân
 Kııursa râğıbın mesrûr u ḥandân

Her kim Hz. peygamberin hilyesini görmeyi içtenlikle arzularsa her zaman mutlu olur.

(Nüvâzî: 346)

Hem añâ eyleyüp cân ile râğbet
 Hemîşe olalar ehl-i sa‘âdet

Kim Hz. peygamberin yüzünün âşığı olsa Allah’ın lutfunu kazanır ve sevinci, neşesi artar.

(Necîb: 131, 132)

Dem-be-dem ‘âşık-ı dîdâr olsa
 Luṭf u iḥsâna sezâ-vâr olsa

Rü’yet ü şevķini müzdâd eyler
 Nârdan cismini âzâd eyler

Hilyeye ibretle bakan korku görmez daima mutlu olur.

(Necîb: 140, 141)

Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
 ‘Ayn-ı ‘ibretle kim itse nazarı

Bîm ü ḥavf görmeye dâ’im ḥandân

Ola dâreynde aña emn ü emân

Bir kişi bu hilyeyi yazıp ona baksa mutlu olur, gönlü hiç dertlenmez.

(Nahîfi: 563, 564, 565)

Şadr-nişîn-i harem-i sâlikîn

Ya‘ni ki ol pîr-i hüdâ Şadr-ı dîn

Didi ki bu hilye-i pâki eger

Bir kişi taħrîr idüp itse nazâr

Lâyih olup kalbine şevk ü sürûr

Eylemeye hâtırına gam huţûr

Allah kim ki hilyeni görünce mutlu olursa iki dünya içinde de o kişi mutlu olur diye müjdelemiştir.

(Nahîfi: 615, 616, 619)

Qıldı beşâret baña Rabbü'l-enâm

Didi idüp ‘izzet ile ihtirâm

Kim ki göre hilyeñi şâdân ola

Rûz-ı cezâ mazhar-ı gufrân ola

İki cihân içre olup kâm-yâb

Olmaya maħzûn-ı ‘iţâb u ‘iķâb

- **Hac ile köle, cariye azadı sevabı kazandırır.**

(Hâkânî: 158, 159, 163)

Meş'al-i kâfile-i ehl-i yakîn

Ḥazret-i şeyḥ-i cihân Şadrü'd-dîn

Didi bu ḥilye-i 'âlî-câhı

Kim ki yazup nazâr itse gâhi

Ḥacc u i'tâḳ şevâbın her ân

Aña iḥsân ide Dâdâr-ı cihân

(Necîb: 139, 140, 144)

A'ni sulṭân-ı meşâyîḥ Şadrü'd-dîn

İbni Şeyḥü'l-'arabî Muḥyi'd-dîn

Didi bu ḥilye-i vâlâ-güheri

'Ayn-ı 'ibretle kim itse nazârı

Ḥacc şevâbı virilür hem i'tâḳ

Zü'l-kerem'den olur i'tâ-yı Burâḳ

(İ. Sâdık Kemâl Paşa: 7, 10)

Didi hem ḥazret-i şeyḥü'l-'ulemâ Şadrü'd-dîn

Ḥilye-i pâki yazup kim ki gehi baḳsa aña

Ḥacc u i'tâḳ şevâbı ola her ân iḥsân

İtmez ‘uqbâda daği anı mu‘azzeb Mevlâ

- **Hz. Muhammed hilyesine gönülden bağlanan ve inanan kişi onu üstünde taşırsa sihir, hile ve periden kurtarır.**

(Bosnalı Mustafa: 46)

Bir kişide bulunup hoş i‘tikâd itse aña

Sihr ü mekr ü hem perîden müncî-i hâliş ola

Hz. peygamber hilyesini saklayan/ezberleyen kişi insanlardan ve cinlerden asla zarar görmez.

(Bosnalı Mustafa: 47)

İns ü cin düşmânı olsa görmeye aşlâ zarâr

Hilye-i pâk-i nebiyyi hıfz iden merd-i Hüdâ

- **Her türlü korkudan emin olur.**

Bir mümin hilyeyi canında saklarsa iki âlemde de korkudan uzak olur.

(Necîb: 136)

Hırz-ı cân eylese bir mü‘min-i pâk

Havfdan aña dü-‘âlemde çi bâk

Bu hilyeye ibretle bakan her türlü korkudan emin olur.

(Necîb: 139, 140, 141)

A‘ni sultân-ı meşâyîh Şadrü’ d-dîn

İbni Şeyhü'l-'arabî Muhyi'd-dîn

Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
 'Ayn-ı 'ibretle kim itse nazarı

Bîm ü havf görmeye dâ'im handân
 Ola dâreynde aña emn ü emân

- **Ölüm anında korku ve keder yaşamaz.**

(Nahîfi: 563, 564, 568)

Şadr-nişîn-i harem-i sâlikîn
 Ya'ni ki ol pîr-i hüdâ Şadr-ı dîn

Didi ki bu hilye-i pâki eger
 Bir kişi taḥrîr idüp itse nazâr

Eyleyicek râh-ı fenâdan güzêr
 Olmaya maḫrûn aña havf u keder

- **İmanla ölür.**

Hz. peygamber hilyesini yazıp o hilyeye ara sıra bakan kişi son nefesini verirken imanla ölür.

(Nüvâzî: 350, 354)

Daḫi her kim anıñ vaşfin kemâ-hî
 Yazup aña nazâr eylerse gâhî

Dağı âhir nefesde aña îmân
Refîk ide kemâl-i luğf-ı Yezdân

- **Hastalıklardan korunur, bedeni zarara uğramaz.**

Kim hilyeyi yazıp ona bakarsa hastalıklardan korunur, bedeni zarara uğramaz.

(Hâkânî: 159, 164)

Didi bu hilye-i ‘âlî-câhı
Kim ki yazup nağar itse gâhi

Mübtelâ olmaya emrâza teni
Rağne-dâr olmaya burc-ı bedeni

Kim hilyeye ibret gözüyle bakarsa bedeni bütün hastalıklardan kurtulur ve her zaman Allah’tan yardım bulur.

(Necîb: 139, 140, 145)

A‘ni sultân-ı meşâyîğ Şadrü‘d-dîn
İbni Şeyhü‘l-‘arabî Muğyi‘d-dîn

Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
‘Ayn-ı ‘ibretle kim itse nağarı

Cümle dâ‘dan ola hâlî cesedi
Bula her demde Hudâ‘dan mededi

Kim hilyeyi yazıp ona bakarsa bedeni zarardan, hastalıklardan korunur.

(Nahîfi: 563, 564, 566)

Şadr-nişîn-i harem-i sâlikîn
Ya‘ni ki ol pîr-i hüdâ Şadr-ı dîn

Didi ki bu hilye-i pâki eger
Bir kişi taḥrîr idüp itse nazâr

İrmeye a‘zâsına zaḥm-ı belâ
Olmaya bir ‘illet ile mübtelâ

- **Hilyeye ibretle bakan kişi iki dünyada da elem görmez.**

(Necîb: 139, 140, 147)

A‘ni sulṭân-ı meşâyîḥ Şadrü’ d-dîn
İbni Şeyḫü’l-‘arabî Muḫyi’ d-dîn

Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
‘Ayn-ı ‘ibretle kim itse nazârı

Cümle âlâm u kudûrât-ı cihân
Görmeye dünya vü ‘uḳbâda hemân

(Hayrullah Hayri: 30)

Getüren ü götüren ğamdan emîn
Nüşa-i devlet-i dâreyn hemîn

- **Bir kişi yazıp üstünde taşısa Allah'ın lütfunu kazanır. Halk arasında sevilen biri olup her iki dünyada da itibar kazanır.**

(Bosnalı Mustafa: 49, 50)
Yazsa bir kes kendü de bile götürse hilyesin
Luţf-ı Hakk'ıñ mazharında olur ol merd-i Hudâ

Halk-ı 'âlem arasında dâ'imâ maħbûb olur
İ'tibâr üzre olur ol dü-cihânda pür-şafâ

- **Yolculukta olan kişiyi zarardan korur.**

Yolculukta olan kişi onu üstünde taşısa zarara uğramaz.

(Hâkânî: 156)
Anı hırz eyleye bir ehl-i sefer
Zarar irmez aña dir peygamber

Yolculukta olan kişi Hz. peygamber hilyesini canı gibi üzerinde taşısa karada ve denizde Allah onu kazalardan korur.

(Nüvâzî: 355, 356)
Yahod ehl-i sefer bir merd-i âĝâh
Anı ger hırz-ı cân eyleser nâ-gâh

Kažâyâdan anı baħr ile berde
 Hudâ me'mûn eyler ol seferde

Yolculukta olan kişi sabah ve akşam ona baksa ve her bakışında Hz. peygambere on kez salavat getirse zarara uğramaz.

(Bosnalı Mustafa: 52, 53)

Ger sefer ehlinde olsa bu mübârek ħilyesi
 Her řabâħ u her mesâda ħoř-nazar itse aña

Hem nazar kıldıkça on kez kılsa bir kimse şalât
 Ol kiři görmez mażarrat devlet anuñdur řehâ

Yolculukta olan kişi onu can gibi yanında taşısa ona zarar isabet etmez. Sabah akşam Allah'ın koruması altında olur.

(Nahîfi: 573, 574)

Cân gibi ħırz itse bir ehl-i sefer
 Eylemeye aña işâbet zarar

Sâlim olup renc ü zarardan müdâm
 Ħıfz-ı İlâhîde ola řubħ u şâm

- **İki dünyada da kişiye isteklerine kavuşturur, sevap kazandırır.**

Her kim şevkle hilye yazsa, onu yüceltse, bu hilyeye baksa ve Hz. peygambere salavat getirse dünyada ve ahirette istediğine kavuşur, Allah'ın lütfuyla mutlu olur.

(Nahîfi: 570, 571, 572)

Şevk ile her kim bunu taħrîr ide
Şıdk ile ihlâş ile tevķîr ide

Hem nazâr itdikçe idüp ihtirâm
İtse resûle şalavât u selâm

Dünye vü ‘uķbâda olup ber-murâd
Eyleye elţâf-ı Hüdâ anı şâd

Her kim Hz. peygamberin hilyesini yazıp ara sıra o hilyeye baksa ve cinlerin ve insanların o peygamberine salavat getirse o kişi her iki dünyada da sevap kazanır.

(Nüvâzî: 350, 351)

Dağı her kim anıñ vaşfin kemâ-hî
Yazup aña nazâr eyleser gâhî

Şalât idüp resûl-i ins ü câna
Olur nâ’il şevâb-ı dü-cihâna

Eğer iki dünyada da muradına ermek istersen Hz. peygamberin hilyesini yücelt ve daima ona bak.

(Bosnalı Mustafa: 54)

Ger dilerseñ iki ‘âlemde murâduñ alasin

Ulu gör sen hilyesini hem nazâr kııl dâ'imâ

İki dünyada da bol sevap ve mükafat kazanmak istersen Hz. peygamberin vasıflarını yaz.

(Necîb: 179)

Yazasıñ hilye-i vaşşâf-ı cemîl

Bulasıñ her dü-cihân ecr-i cezîl

B. Bulunduğu Yere Etkileri

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu ev yanmaz.**

(Şerîfi: 103)

Şuya ğarķ itmeye hıfz ide Mevlâ

Ve oda yanmayup tırduğı me'vâ

(Bosnalı Mustafa: 45)

Ger bir evde bulunursa bu Muḥammed hilyesi

Ḥürmeti-çün yanmaya ol beyte gelmez hiç belâ

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu eve sel gelmez.**

(Şerîfi: 103)

Şuya ğarķ itmeye hıfz ide Mevlâ

Ve oda yanmayup tırduğı me'vâ

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu eve veba gelmez.**

(Şerîfi: 104)

Ve tâ'ûn ırmeyüp olduğı yire
Ola mazhar 'aâtâ-yı dest-gîre

(Nahîfi: 577)

Fitne-i ihrâk ile tâ'ûn aña
Olmayalar rahne-zen-i ibtilâ

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu ev her türlü beladan ve afetten korunur.**

(Nüvâzî: 358)

Ĥafız olup aña Mevlâ-yı bî-çûn
Olur âfâtdan ol ĥâne me'mûn

(Bosnalı Mustafa: 45)

Ger bir evde bulunursa bu Muĥammed ĥilyesi
Ĥürmeti-çün yanmaya ol beyte gelmez hiç belâ

(Necîb: 143)

Olduğı ĥâne belâlardan emîn
Ni'met-i yümn ile dir dest-i yemîn

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu evde fakirlik, dert ve korku olmaz ve o eve şeytan girmez.**

(Ĥâkânî: 162)

Olduğı ĥânedede faqr u ĥam u bîm
Olmaya girmeye şeytân-ı racîm

(Nüvâzî: 359, 360)

Çarîb olmaya hergiz aña şeytân
Dağı tã'ûn u şerr-i mekr-i 'udvân

Ebed ol hâneye faqr ırmeye hem
Ola sükkânı hep şâdân u hurrem

(Nahîfi: 576)

Olmaya anda eşer-i faqr u ğam
Girmeye ol hâneye şeytân hem

(İ. S. Kemâl Paşa: 7)

Oldığı hâneye dâhil olamaz diyü le'îm
Faqr u ğam u bîm ü marâzlar dağı gelmez aşlâ

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu eve sayısız ihsan gelir. Her geçen gün nimetler artar.**

(Şerîfi: 105)

Olur ni'metleri her gün ziyâde
Reh-i 'izzetde olmazlar fütâde

- **Hz. Muhammed hilyesinin bulunduğu eve nur ve bereket yağar.**

(Nahîfi: 575)

Hem dağı bir evdeki bu nûr-ı pâk

Eyleye dîvâr u derîñ tâb-nâk

(Âşık Kadrî: II-4)

Bir hânede olsa hilye-i resûl

Oğunsa dinleñse ber-vech-i uşûl

Nûr yağar bereket itmekle nüzûl

Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle

Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

Hilyelerin koruyuculuğu etrafında oluşan bu inanışlar hilyelerin yazılmasında, okunmasında kısacası hilyelerin var olup gelişmesinde son derece etkili olmuştur.

7. Hâkânî'nin Etkisi

Hâkânî Mehmed Bey, Hilye-i Sa'âdet'i ile hilye sahasında büyük bir çığır açmıştır. Hilyesi o kadar beğenilmiştir ki gerek Hz. Muhammed hilyesi yazanlar gerekse diğer hilye şairleri, eserlerinde Hâkânî'nin adını ve hilyesini anmadan geçememişlerdir. Pek çok şair ona gıpta ettiğini açıkça dile getirmiş ve bu nedenle kendisinin de hilye yazdığını söylemiştir. Bazılarına göre ise Hâkânî öyle güzel bir eser meydana getirmiştir ki onunkinden daha güzel bir Hz. peygamber hilyesi yazılamaz. Onu bu alanda geçmek mümkün değildir. Bu nedenle onlar Hz. peygamber hilyesi yazmaya bile kalkışmaz, Hâkânî'nin hilyesini tanzir etmezler, taklit edemezler ve başka bir alanda hilye kaleme alırlar.

Hâkânî, hilyesiyle bütün hilye şairlerini etkilediğine göre onun bu etkisini iki başlık altında inceleyebiliriz:

a. Hz. Muhammed Hilyelerinin Yazılmasına Etkisi

Ârif Süleymân'a göre hilye sahasında Hâkânî taklit edilemez biridir.⁴ Şiir ülkesini kalem kılıcıyla fetheden ve böylece söz ikliminin sultanı olan Hâkânî, Hayrullah Hayrî'ye ilham kaynağı olmuştur.⁵ Nahîfî, Hâkânî'nin izinden gitmeye layık biri olmadığı düşüncesindedir.⁶ Necîb için Hâkânî'nin ve eserinin ikinci bir eşi yoktur. O, hilye alanında belagat madenidir.⁷ Mustafa Fehmi Gerçeker ise Hâkânî için övgü dolu söler söyler. Gerçeker için, yazdığı hilye ile Hz. peygambere hizmette bulunan Hâkânî, büyük bir âlimdir. Hâkânî'nin Hz. Muhammed'e duyduğu aşk zabt edilemez bir fiskıye gibidir. O, sözleri üzerine söz söylenemez birisidir. Hele bir de Hz. peygamberin övgüsünü yapınca onun gözünde iyice kutsallaşmaktadır. Ateş gibi parlak bir zekası olan Hâkânî, peygamber sevgisiyle taşmaktadır.⁸ Ancak Gerçeker, ilerleyen bölümlerde eserinin "Fahriye mi?" başlıklı bölümünde bir beyitte Hâkânî'nin, hilyesini özetle yazdığını, kalburüstü ele aldığını da şöyle ifade eder:

"Hâkânî" pek hulâsa geçmiş,
Göz yummuş o kalburüstü seçmiş.

Ben yazdım o zülf-i pâki parlak,
Bir târına isterim sarılmak.⁹

Aslında Mustafa Fehmi Gerçeker'in asıl amacı burada divan şiirinde bir gelenek olan şairin kendini övmesiyle ilgili bir durumdur. Hilye

---

⁴ 99-101. beyitler arası.

⁵ 8-19. beyitler arası.

⁶ 386-391. beyitler arası.

⁷ 91, 176, 177. beyitler

⁸ 121-133. beyitler arası.

⁹ 485 ve 486. beyitler.

sahasında Hâkânî gibi bir şairi eleştirerek kendisini ön plana çıkarmak böylece kendisini övmek için bir sebep yaratmak istemiştir. Konusu itibariyle hilyeler aslında fahriyeler için uygun manzumeler değildir. Nitekim hiçbir hilyede değil fahriye bölümünün bulunması şairlerin en ufak bir övünmesiyle bile karşılaşılmaz. Zaten Gerçekler de konuyu fazla uzatmadan yaptığıın hata olduğunu kabul ederek şu beyitleri söylemiştir:

Yükselme kalem bu bir hatâdır.

Vazgeç ki emeklerin hebâdır.

Bilsin seni ehl-i dil, yeter bû,

Hâcet ne bu kıl u kâle yâhû.

Lâf atma, dokunma zülf-i yâre,

Da‘vâyı bırak çekil kenâre.

Sen kal yine günc-i inzivâda,

Elbet bulunur uçan havâda.¹⁰

Hâkânî için olumlu duygu ve düşüncelere sahip olan hilye şairleri her ne kadar Hâkânî’den sonra hilye yazmanın hadleri olmadığını düşünseler de bu konudaki acizliklerinin ve kusurlarının hoş görülmesini dileyerek eserlerini yazmaya koyulmuşlardır. Bununla birlikte 19. yüzyıl halk şairlerinden Âşık Kadrî, hece ve aruz veznini bir arada kullanarak yazdığı hilyesinde Hâkânî’ye bazı eleştiriler yöneltir. Ona göre Hâkânî’nin sözleri güzel olmasına rağmen anlaşılmazdır. Herkes onun söylediklerini

---

¹⁰ 487-490. beyitler arası.

anlamayabilir. Üstelik yüksek sesle ve makamla okunmaya da elverişli değildir. Sadece okunmak için yazılmıştır. Bu nedenle o, Hâkânî'nin hilyesini daha sade bir dille, meclislerde yüksek sesle okunması için kaleme almıştır. Âşık Kadrî'nin Hâkânî ile ilgili görüşlerine yer verdiği beyitler şunlardır:

Qışa bir baır ile gerçi o ma'lûm
Anı yazmış idi Hâkânî merhûm

Güzel idi ve lâkin ol güzel hân
Nice mübhem luğatlar yazmış ey cân

Her âdem añlamaz bilmez me'âlin
Be-gâyet hoş ser-â-pâ gerçi rengîn

Oķunsa bir maķâma girmez ey cân
Mütâla'aya maķşûřdur kıl iz'ân

Anı tanzîr idüp hoş nazma çekdim
Halâvetden aña büber tuz ekdim

'Arûzuñ vezni ile oldu mevzûn
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

Mecâlisde oķunsun 'ârifâne

Terennüm-sâz olunsun ‘âşıkâne¹¹

Âşık Kadri’nin Hâkânî’yi sade bir dille yazmadığı için eleştirmesinde onun bir halk şairi olmasının yanı sıra söz konusu bu iki şairin farklı yüzyıllarda yaşamış olmasının da etkisi vardır. Her iki şairin ölüm tarihleri arasında 339 yıl vardır. Doğal olarak bu zaman dilimi içerisinde dilde ve özellikle edebiyatta büyük bir değişim yaşanmıştır.

b. Diğer Hilyelerin Ortaya Çıkmasına Etkisi

Hâkânî’nin hilyesine pek çok nazire yazıldığı gibi zeyl de yazılmıştır. Hatta neredeyse Hz. peygamber hilyeleri dışında kalan bütün hilyelerin Hâkânî’ye zeyl olarak yazıldığını bile söyleyebiliriz. Nitekim bazı hilye şairleri Hâkânî’ye zeyl yazdığını açık açık dile getirirken bazıları da Hâkânî’nin Hz. peygamber hilyesinin çok başarılı olduğunu, artık o yolun kendilerine kapandığını ya da Hâkânî’nin eksik bıraktığını düşündükleri diğer önemli kişilerin de hilyesinin yazılması gerektiğini düşündüklerini söyleyerek zeyl yazdıklarını dolaylı yoldan ifade etmişlerdir.

Cevrî, Neşâtî, Sâlâhî, Hanyalı Nûrî, Güftî, Na’tî, Şâkir Mehmed ve Lütî Çelebi Hâkânî’den övgüyle bahsederler.

Bu konu daha sonra “Diğer Hilyelerin Yazılma Sebepleri” başlıklı bölümde tekrar ele alınacağı için gerekli örnekler de söz konusu bölümde verilecektir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Hâkânî’nin hilyesi şairler tarafından bu kadar başarılı ve etkileyici bulunmasa hilye türü bu kadar talep görmeyecek ve belki de bugün bu kadar gelişmiş edebî bir tür olarak karşımızda durmayacaktı. Hâkânî, hilyesiyle hem edebiyatımıza hilye türünün en güzel

---

¹¹ 14-20. beyitler arası.

örneğini kazandırmış, bu alanda büyük bir çığır açmış hem de kendisinden sonra pek çok hilyenin vücuda getirilmesine zemin hazırlamıştır.

8. Hz. Peygamberin Şefaatine Vasıl Olma İsteği

Bahsettiğimiz bütün bu nedenlerden başka hilye sahipleri de eserlerinin “sebeb-i te’lîf” ve “hâtıme” kısımlarında hilye yazmalarının nedenlerinden bahsetmişlerdir. Buna göre Hâkânî, hilye yazarak Hz. peygamberin şefaatine nail olmak istediğini ve söyledikleriyle gönül ehli insanlardan bir dua alma arzusunda olduğunu şu beyitlerle dile getirmektedir:

Bâ’iş-i mağfîret-i hâzret ola
Sebeb-i pâye-i ümniyyet ola

Bunı ey cümle-i maḥlûka muṭâ‘
Eylerim vâsıta-i istişfâ‘

Umarım ide beni ehl-i cinân
Yümn-i evşâf-ı nebiyy-i ‘adnân

Hem necâtıma berât ola benim
Seyyi’âtım ḥâsenât ola benim

Güft u gûdan budur el-ḥaḫ maṭlûb
Bir du‘â eyleyeler ehl-i ḳulûb¹²

¹² 196-199. beyitler arası ile 711. beyit.

9. İyi Bir Eser Bırakarak Gelecek Nesiller Tarafından Anılma Arzusu

İyi bir eserle anılma arzusu hemen her şairde görülür.

Hayrullah Hayrî: 14-17.

Bu günâh-kâr-ı ma‘âsî eşbâh
Tâbi‘-i nefis-i hevâ-yı güm-râh

İtmedim ‘ömr-i kirâma ikrâm
Âh-şad-âh ilâ yevmi’l-kıyâm

Dem-i tevfiğ ile bir vaqt-i fezâ
Üstüme sâye şalup feyz-i hümâ

Hilye-i hazret-i sultânı hemân
Başladım yazmağa rûzân u şebân

Nahîfi (428, 429)
Bâ-şeref hilye-i pâk-i resûl
Eyleye pîrâye-i levh-i kabûl

Budur ümîdim gören ehl-i ‘a‘â
İde beni mazhar-ı hayr-ı du‘â

10. İstek Üzerine Yazma

Bazı hilyeler istek üzerine kaleme alınmıştır. Örneğin, Şerîfi tasavvufta ve Allah yolunda olgunlaşmış bir kişinin kendisinden Hz. peygamber hilyesini yazmasını istediğini, kendisinde bunu yapacak güç

olmadığı hâlde o şeyhin bahane kabul etmediğini söyleyerek manzumesini yazma nedenini açıklar.¹³

11. Mecliste Yüksek Sesle Okunması İçin Hilye Yazılması

Âşık Kadri, hilyesini tıpkı mevlid gibi meclislerde yüksek sesle okunması için yazdığını şu beyitle ifade eder:

Mecâlisde oğunsun ârifâne

Terennüm-sâz olunsun ‘âşıkâne (Âşık Kadri: 20)

Eserin sonunda yer alan dua bölümünde “... şu meclis-i şerîfde okunan Kur’ân-ı Kerîm ve nazmen kıra’at olunan hilye-i pâk-i nebevîden hâşıl olan ecr-i mesûbâtı...” ifadeleri de yine bize bu hilyenin Kur’an’la birlikte meclislerde yüksek sesle okunduğunu göstermektedir. Âşık Kadri’nin hilyesi bu yönüyle diğer hilyelerden ayrılmaktadır.

Sonuç olarak Hz. peygambere duyulan eşi görülmemiş büyük sevgi, onun hilyesini okuyanın ve ezberleyenlerin bu dünyada ve ahirette büyük mükafatlara erişeceği, onu rüyasında göreceği ve birçok felaketten korunacağına dair oluşan inançlar, peygamberin şefaatine vasıl olma isteği, iyi bir eser bırakarak gelecek nesiller tarafından anılma arzusu, kimliği belirli ya da belirsiz bir kimsenin hilye yazılması yönündeki isteği, hilye sahasında Hâkânî’nin gösterdiği başarının daha sonraki hilye yazarları üzerinde bıraktığı tesir ve Hz. peygamberin resminin yapılmasına İslam inancının izin vermemesi bu türün ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında rol oynayan önemli etkenlerdir diyebiliriz.

¹³ 60-69. beyitler arası.

B. Diğer Hilyelerinin Yazılma Sebepleri

1. Hâkânî'nin Etkisi

Hâkânî, yazdığı Hz. Muhammed hilyesiyle pek çok şaire bu tür hilyelerde ilham kaynağı olduğu gibi diğer hilyelerin ortaya çıkmasına da öncülük etmiştir. Nitekim pek çok şair yazdığı hilye Hz. peygamber hilyesi olmasa da yine de Hâkânî'nin adını anmadan geçememiştir.

Dört halife hilyesi yazmakla meşhur Cevrî, Hâkânî'nin daha önceden Hz. peygamber hilyesi yazdığını, kendisinin de bu esere çok gıpta ettiğini ve bu sebeple dört halifenin güzel sıfatlarını toplayarak onların hilyelerini yazmaya karar verdiğini söyler. Her ne kadar kendisi, hilyesini Hâkânî'ye zeyl olarak yazdığını açıkça belirtmese de onun adını anıp başka bir türde hilye yazması, Cevrî'nin, hilyesini Hâkânî'ye zeyl olarak yazmış olabileceği izlenimini uyandırmaktadır.

Neşâtî'ye gelince o da Hâkânî ve Cevrî'nin adlarını anar. Onlar manzumelerini o kadar güzel yazmışlardır ki âdetâ o yol Neşâtî'ye kapanmıştır. Bu nedenle o da farklı bir alanda hilye yazmaya karar verir ve bildiğimiz kadarıyla türünün tek manzum örneği olan Hilye-i Enbiyâ'sını kaleme alır.

Salâhî ise Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin hilyelerinden bahsettikten sonra o ana kadar kimsenin Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin hilyesini yazmaya heves etmediğini söyleyerek Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hilyesini yazmaya karar verdiğini açıklar.

Hanyalı Nûrî, Hâkânî'nin, tanzir edilemeyecek kadar güzel olan hilyesinde dört halifeye yer vermediğini, Cevrî'nin dört halife hilyesini

yazarak Hâkânî'nin hilyesini zeyl ettiğini, kendisinin de Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyelerini kaleme alarak Cevrî'ye zeyl yazdığını ifade eder.

Güftî de yine Hâkânî ve Cevrî'den övgüyle bahseder. Her ikisi de hilyelerini başarıyla tamamlamıştır. Bunun üzerine kendisi de Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, dört halife ve aşere-i mübeşşerre hilyelerini yazmaya karar vermiştir.

Na'tî, Hâkânî'nin Hz. Muhammed hilyesini, Cevrî'nin ise aynı zamanda aşere-i mübeşşereden olan dört halife hilyesini yazarak adlarını zaman içinde unutulmaz kıldıklarını belirtir. Ancak kimse aşere-i mübeşşerenin geriye kalan altı ismi için bir hilye yazmamıştır. İşte Na'tî geriye kalan bu altı ismin hilyesini tamamlamak için eserini kaleme almıştır. Bu yönüyle Cevrî'ye zeyl sayılabilir.

Şâkir Mehmed manzumesinin Cevrî'ye zeyl olduğunu açıkça ifade eder. Hâkânî ve Cevrî'nin eserlerini övüp onlara gıpta ettiğini açıklayıp onların kalem oynatmadıkları bir alanda hilye yazmak istediğini söyler.

Safhî ise hilye yazmaya karar verdiğinde kendisinden önce Hâkânî, Cevrî, Neşâtî ve Güftî'nin hilye yazdığını görür. Onların yazmadığı, eksik bıraktığı bir alanda hilye yazmaya karar verir ve o da dört imam hilyesini yazarak hilye sahasında konu itibarıyla tek olma özelliğini taşıyan hilyesini meydana getirir.

İlk Mevlânâ hilyesi yazan Lütfî Çelebi de Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin adlarını anar. Onların eserlerini okuyunca içine önemli birisini vasfetmek hevesi düşmüştür yani bu üç isim ona ilham kaynağı olmuştur.

Görüldüğü gibi gerek Hz. peygamber hilyesi yazan şairler olsun gerekse diğer kişiler için hilye yazan şairler olsun hemen hemen hepsi manzumelerinde öncelikle Hâkânî'nin adını anmış, adeta bu durum zamanla geleneksel bir hâl almıştır. Böylece hilye yazma geleneği Hâkânî'nin Hz.

peygamber hilyesiyle başlamış, Cevrî ile farklı bir alana kaymış¹⁴ daha sonra Neşâtî, Salâhî, Güftî ve Na'tî ve diğerleri ile birlikte konular gittikçe genişlemeye başlamıştır. Ancak kimin için yazılırsa yazılsın Hâkânî'nin adı hep anılmıştır.

2. Cevrî'nin ve Neşâtî'nin Etkisi

Hız. peygamber hilyeleri dışında kalan hilyelerin ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında Hâkânî'nin olduğu kadar Cevrî'nin ve Neşâtî'nin de etkisi büyük olmuştur. Yazılan hilyenin içeriği değıştikçe şairler kendilerinden önce farklı alanlarda hilye kaleme almış olan bu üç şairden övgüyle bahsettikten sonra kendilerinin hilye sahasında eksik kaldığını düşündükleri konuyu manzumelerinde ele aldıklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak tekrar edilen söylem şudur: “Hâkânî Hız. Muhammed hilyesini, Cevrî dört halife hilyesini, Neşâtî ise peygamberler hilyesini yazmıştır. Cevrî, Hâkânî'nin hilyesini devam ettirmiştir. Ancak hâlâ bir eksiklik vardır.” Hız. Hasan ile Hız. Hüseyin hilyeleri, aşere-i mübeşşere hilyeleri, dört imam ya da Mevlana hilyeleri vs. eksik kalan konular olarak görüldüğünden hilye yazma geleneği bu konuları da kapsayacak şekilde zamanla genişler. Buraya kadar söylediklerimizden de anlaşılacağı üzere hilye yazma geleneğini Hâkânî başlatmış, Cevrî ve Neşâtî ise hilye konularının farklı alanlara kaymasına öncülük etmişler ve kendilerinden sonra gelen şairler için hilye sahasında farklı kapılar aralamışlardır. Nasıl ki Hâkânî bütün bir hilye türünün öncüsü olmuşsa ilerleyen dönemlerde Cevrî ile Neşâtî de hilye türünün farklı kollara ayrılarak gelişmesine katkı

---

¹⁴ Her ne kadar Mehmed Es'ad Efendi Cevrî'den önce dört halife hilyesi yazmış olsa da hilye şairleri arasında da günümüzde de dört halife hilyesinde Cevrî meşhurdur.

sağlayan ve hilye şairleri arasında adından en az Hâkânî kadar söz ettirmeyi başaran iki önemli isim olmuştur.

3. İstek Üzerine Yazma

Mehmed Es'ad, edebiyatımızda iki müstakil hilye yazan tek isimdir. Kendisi önce bir Hz. Muhammed hilyesi yazmış ve bunu Sultan Ahmed'e sunmuştur. Bu hilyeyi çok beğenen Sultan Ahmed ondan bir de dört halife hilyesi yazmasını istemiştir. Mehmed Es'ad Efendi eserini ilk hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil'i çok beğenen ve buna ek olarak bir de dört halife hilyesi yazmasını isteyen Sultan Ahmed'in emri üzerine kaleme aldığını şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıkça belirtir.¹⁵

4. İyi Bir Eser Bırakarak Hayırla Anılmak Arzusu

Hz. Muhammed hilyelerinde olduğu gibi iyi bir eser bırakarak hayırla anılma arzusu diğer hilyelerin de ortaya çıkmasında da etkili olmuştur. Örneğin, Safhî, dört imamı anlattığı hilyesinde kendisinden önce hilye kaleme almış olan Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin hayırla anıldığını, kendisinin de ileride hayırla anılmasını sağlayacak bir eser bırakmak istediğini şöyle ifade eder: Allah'ım yerimde yellere estdiği zaman bu eserin güzelliği beni anma sebebi olsun. Ben bu geçici dünyadan gidince eserim benden öncekilerin hoş eseri gibi anılsın. Hem ümidim şudur ki hayırlı işle hüzünlü gönlümün derdi şifa bulsun. Beni illetle gönlü hasta olarak bırakma. Kendi lütfundan bana ilaç ver, kimseye muhtaç etme.

5. Diğer Nedenler

---

¹⁵ Sebeb-i te'lif bölümü için 202-278. beyitler arasına bakılabilir.

Yukarıda verilen nedenler dışında Hz. peygamberin şefaatin kazanmak, diğer peygambelerin ya da dört halifenin hürmetine bağışlanmak arzusu da bu tür hilyelerde dile getirilmiştir. Ancak bu durum kısmen yazılma nedeni gibi görünse de daha çok yazılmış hilye dolayısıyla günahların affedilmesini dilemeye yöneliktir. Yani sebepten çok sonuçla ilgili bir durumdur.

Cevrî'den ve Neşâtî'den aldığımız konuyla ilgili bölümleri örnek olması açısından aşağıda veriyoruz.

(Cevrî: 143-146)

Eyleyüp luṭf u 'inâyet Mevlâ

İde Cevrî'ye hidâyet Mevlâ

Ol sa'âdetlülerin hürmetine

Câhına rütbesine 'izzetine

Aña şâyeste idüp gufrânı

Cümleten 'avf oluna 'işyânı

Ola dünyâda aña kâr-ı şavâb

Medḥ-i peygamber-i âl ü aşḥâb

(Neşâtî: 199, 200)

Budur ümmîd-i Neşâtî-i ḥazîn

Ki ola ḥayyiz-i iḥsâna ḫarîn

Dem-i âḫirde bi-nûr-ı tevfiḫ

Eyleye luşfını Allâh refîķ

Sonuç olarak buraya kadar söylediklerimizi toparlayacak olursak Hâkânî ile birlikte Cevrî'nin ve Neşâtî'nin şairler üzerinde bıraktığı tesir, Hz. peygamber hilyelerinin yazılmasının başlıca nedenidir. Bu üç isim başarılarıyla şairler üzerinde büyük bir etkiler bırakmış, bu başarı aynı zamanda hilye yazmaya niyet eden şairlere adeta onların yazdıkları konularda hilye yazma yolunu kapatmış, bu durum onları farklı konularda hilye yazmaya yöneltmiş ve sonuçta nazire olmasa da bir zeyl geleneğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bunun yanı sıra iyi bir eser bırakarak ileride hayırla anılma arzusu ve devrin padişahının belirlediğı bir konuda hilye yazılmasını istemesi bazı hilyelerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Peygamberin şefaatinı kazanma, hilyelerde ele alınan kişilerin hürmetine Allah'tan af dileme ise bu tür hilyelerin kısmen yazılma nedeni olmakla birlikte daha çok sonucu olarak görünmektedir.

V-Hilyelerin Kaynakları

Hilyelerin ve şemaillerin kaynağını daha çok kütüb-i sitte adıyla bilinen, hadislerin büyük bir kısmını ve genellikle güvenilir olanlarını ihtiva eden altı büyük hadis kitabı ve diğer hadis kitaplarındaki hadis-i şerifler oluşturmaktadır. Bazı hilyelerde özellikle Buhârî, Müslim, Tirmizî ve İbni Mâce'nin adları sıklıkla anılır. Bunun yanı sıra Gazalî'nin İhyâ-i Ulûm'u da hilyelere kaynaklık etmiştir.

Hz. peygamberin hilyesiyle ilgili hadisleri rivayet edenler arasında Hz. Ali, Hz. Aişe, Mu'aykab, Ebû Hureyre, Enes b. Mâlik, İbni Âzib, Mâlik, Ebî Hâle, Hakîm b. Hazzâm, Câbir, Ümm-i Ma'bed, İbni Abbâs, Bû Huceyf, Harîm, Bû Tufeyl, İbni Affân, Abd-ı Menâf, Ebû Cahîf, İbni Hâlid,

Semmâk yer almaktadır. Özellikle Hâkânî'nin, Nahîfî'nin, Mehmed Es'ad'ın, Necîb'in ve Âşık Kadîrî'nin hilyeleri bu isimlerin rivayetleri etrafında oluşturulmuştur. Bu rivayetler bazı hilyelerde ele alınan konuya göre öncelikle bir başlık olarak verilmiş daha sonra bu rivayete uygun olarak o bölüm yazılmıştır.

Mehmed Es'ad Efendi'nin Gülistân-ı Şemâil adlı hilyesinde Hz. peygamberin boyuyla ilgili rivayetleri içeren bölümden bir örnek vermek istiyoruz.

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ربعة ليس بالطويل ولا بالقصير وفي رواية براء وهو الى الطول
اقرب وفي رواية عبد الله ابن الامام احمد فوق الربعة وقالت عائشة رضي الله عنها كان ينسب الى
الربعة وقال ابن ابي هالة كان اطول من المربع واقصر من المشذب

[Resulullah (sav) orta boylu idi. Uzun veya kısa boylu değildi. Berâ (ra)'ın rivayetinde “biraz uzun boyluca”, Abdullah b. İmam Ahmed'in rivayetinde “orta boyludan biraz uzun” şeklinde geçmektedir. Âişe (ra) “Orta boylu sayılırdı.” buyurmuştur. İbn Hâle ise “orta boyludan uzunca, uzun boyludan da kısaca” demiştir.]

485 O serverüñ kâmet-i bâ-i'tidâli

Olup gülzâr-ı iqbâlün nihâli

Necîb'in hilyesinden Hz. peygamberin konuştuğu zaman dişlerinin parlamasıyla ilgili bölümden bir örnek:

اذا تكلم يرى كالنور يخرج من ثناياه

[Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü.]

323 Böyle dirdi Esedullâhü'l-gâlib
Ya'ni güftâr-ı resûl-i câzib

Hâkim'in hilyesinden Hz. peygamberin ten renginin anlatıldığı bölümden bir örnek:

وروى البيهقي عن انس بن مالك رضي الله كان ابيض بياضه الى السمرة وعن ابن عباس رضي الله
عنهما كان لحمه وجسمه احمر الى البياض صلى الله عليه وسلم

[Beyhakî, Enes b. Mâlik (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav) beyazdı ve esmerimsi bir beyazlığı vardı. İbn Abbâs (ra)'tan: Vücudunun rengi ise kırmızı karıştırılmış beyaz renkte idi.]

170 İhtilâf eylediler çünkü ruvât
Böyledir müttefik-i ehl-i şikât

Yukarıda verilen örneklere daha ziyade beyit sayısı itibariyle hacimli olan hilyelerde rastlanmaktadır. Hacimli olmayan hilyelerde ise bu rivayetlere doğrudan yer verilmemiş, hatta bazen rivayet eden kişinin ismi bile anılmadan doğrudan Hz. peygamberin özellikleri anlatılmıştır.

VI-Nazire ve Zeyl Kavramları Etrafında Hilyeler

Hâkânî'nin eserinin çok beğenilmesi Hz. peygamber hilyelerinin gelişimine, onun eserine nazire yazılamayacağı düşüncesi de farklı alanlarda hilye yazılmasına katkı sağlamıştır. Bazı şairler eserlerini Hâkânî'ye nazire olarak kaleme aldığını açıkça belirtirken bazıları da bunun mümkün olamayacağını düşündüklerinden farklı bir alanda hilye yazmaya karar verdiklerini söylemişlerdir.

Hilyesini tamamladıktan 42 yıl sonra, Hâkânî'den bahseden ilk isim Cevrî olmuştur. Cevrî'den sonra hemen hemen bütün hilye şairleri Hâkânî'nin adını anmadan geçememiş, bu durum zamanla adeta bir gelenek hâlini almıştır.

Hz. peygamber hilyesi şairleri içinde Hâkânî'den ilk bahseden isim ise hilyesini Hâkânî'nin eserinden 90 yıl sonra kaleme almış olan Nahîfî'dir. Bunu sırasıyla Hayrullah Hayrî, Ârif Süleyman, Mehmed Necîb, Mustafa Fevzî b. Nu'mân, İsmail Sadık Kemal Paşa, Âşık Kadrî ve Mustafa Fehmi Gerçeker takip eder.

Cevrî ile Neşâtî de hilye sahasında en az Hâkânî kadar meşhur olan ve diğer hilyelere yön veren isimlerdir. Hz. peygamber hilyesi dışında hilye yazanlar Hâkânî ile birlikte Cevrî'yi ve Neşâtî'yi de anmışlardır. Bu da gösteriyor ki hilye yazma geleneği zaman içerisinde Hz. peygamber hilyesi üzerinden ve diğer hilyeler üzerinden iki ayrı koldan gelişmeye devam etmiştir. Aşağıda yaptığımız sıralamanın öne çıkan bu üç ismin hilye şairleri üzerindeki etkilerini daha net bir şekilde göstereceğini düşünüyoruz. Aşağıdaki sıralama doğrudan birbirinin isminden bahseden şairlerden hareketle oluşturulmuştur. Sıralamaya alınmayan şairlerin çoğunda da yazdıkları hilyenin çeşidine göre bu üç ismin etkisi hissedilmektedir.

1. kol: Hz. Peygamber Hilyeleri

HÂKÂNÎ aracılığıyla:

- Nahîfî
- Hayrullah Hayrî
- Ârif Süleyman
- Mehmed Necîb
- Mustafa Fevzî b. Nu'mân
- İsmail Sadık Kemal Paşa
- Âşık Kadrî
- Mustafa Fehmi Gerçeker

2. kol: Diğer Hilyeler

1. HÂKÂNÎ -CEVRÎ aracılığıyla:

- Güftî (Aşere-i Mübeşşere Hilyesi)
- Na'tî (Aşere-i Mübeşşere Hilyesi)
- Şâkîr Mehmed (Aşere-i Mübeşşere Hilyesi)
- Hanyalı Nûrî (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyesi)

2. HÂKÂNÎ -CEVRÎ -NEŞÂTÎ aracılığıyla:

- Lütfî Çelebî (Mevlana Hilyesi)
- Safhî (Dört İmam Hilyesi)
- Salâhî (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyesi)

Hâkânî'nin eserini beğenip ona benzer bir eser vücuda getirme arzusu hilye sahasında nazire geleneğini, Hâkânî'nin taklit edilemeyeceği düşüncesi ile Cevrî ile Neşâtî'nin hilyelerini farklı konularda yazmış olmalarının ve bu iki ismin eserini çok beğenen diğer şairlerin zamanla birbirlerinin eksik bıraktıklarını düşündükleri konulara yönelmelerinin ise zeyl geleneğini başlattığını söyleyebiliriz.

Hanyalı Nûrî'nin bu konudaki değerlendirmesi şöyledir:

Ba'de-zîn Cevri-i pâkîze-sûhan
Na't-ı aşhâbı görüp müstahsen

Dördünüñ na'tını tafşîl itdi
Hilye-i hazreti tezyîl itdi

Eyledi ol daği sehv ü nisyân
Kaldı tezyîli anıñ da noqşân

Yazmamış ol daği şehzâdeleri
Ol iki 'ar'ar-ı âzâdeleri

Hamdü-lillah baña irdi nevbet
Vireyim hâmeme ben de ruşat

Gerçi haddim degil ey dil ki idem
Medh-i şıbteyn-i şeh-i taht-ı harem

Lîk ğayret ile tekmîl itdim
Nüşa-i Cevri'yi tezyîl itdim

İki şâh-zâde-i 'âlî-şâna
Başladım na'tına küstâhâne¹⁶

Görüldüğü gibi Hanyalı Nûrî burada hem Cevrî'nin hilyesini Hâkânî'nin hilyesinin zeyli hem de kendi hilyesini Cevrî'nin zeyli olarak değerlendirmektedir.

Buraya kadar söylediklerimizi toparlayacak olursak Hâkânî'nin hilyesi şairleri biri nazire diğeri zeyl olmak üzere iki ayrı yönde etkilemiştir. Şairlerin bir kısmı Hâkânî'ye nazire yazarken bir kısmı da farklı bir alana yönelerek zeyl geleneğini başlatmıştır.

VII-Hilyelerde Tasvir Yöntemleri

Şimdiye kadar incelediğimiz bütün hilyelerden hareketle şunu söyleyebiliriz ki bir hilyede ele alınan kişinin fiziksel portresini çizmede iki yöntem kullanılmıştır. Bunlardan birincisi bazı kaynaklardan hareketle gerçeğe dayalı olarak yapılan tasvirlerdir. Bu yolla, hilyede söz konusu edilen kişinin boyunun uzunluğu, kilosu, vücut yapısı, yüzünün görüntüsü gibi fiziksel özelliklerinin göz önünde net bir şekilde canlandırılması sağlanır.

İkinci yöntem ise tasvir edilen kişinin daha çok fiziksel görünüşünün övgüsünü yapmada kullanılır ki hilyelere edebî bir değer ve beyit sayısı itibariyle hacim kazandıran da budur. Özellikle hacimli hilyelerde ikinci yol ağırlıklı olmak üzere her iki yol da kullanılmıştır. Bu tür hilyelerde birinci

---

¹⁶ 34-41. beyiter arası.

yolla ortaya konulan tasvirin ayrıntıları, ikinci yolla belirginleştirilir ve renklendirilir.

Buraya kadar söylediklerimizi biraz daha netleştirmek için Hz. peygamberin kaşlarının anlatıldığı bölümlerden her iki tasvir yöntemi için birer örnek vermek istiyoruz.

Gerçeğe dayalı tasvir: “1. Kaşları uzun ve inceydi. 2. İki kaşının arası açıktı.”

Edebî (hayalî) tasvir: “1. Kaşları yay gibiydi, hilal gibiydi. İkbâl hümasının bükülmüş kanadı bile onun kaşının eğrilğine benzeyemezdi. Kaşının o kavisli yeri yani köşesi güzellik camisinin mihrabıydı. 2. İki kaşının arası saf ve berraktı. Saf bir gümüş gibiydi.”

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi gerçeğe dayalı tasvirde Hz. peygamberin kaşlarının şeklinden bahsedilmiş ve kaşlarının arasının açık olduğu yani iki kaş arasında kıl bulunmadığı ifade edilmiş, edebî bir başka ifadeyle hayalî tasvirde ise ortaya konulan bu husus değişik benzetmelerle renklendirilmiştir.

Hilyelerin çoğunda her iki yöntem de genel olarak kullanılmıştır. Ancak bazılarında iki yöntemden biri daha öne çıkmıştır. Örneğin, Bosnalı Mustafa 135 beyitlik hilyesinde daha çok gerçeğe dayalı tasvir yöntemini tercih etmiştir. Böyle olunca da her uzva bir ya da birkaç beyit ancak ayrılabilmiş, hızla bir konudan diğerine geçmek zorunda kalmıştır.

Kaynaklara ve gerçeğe dayalı tasvirler olmadığında ele alınan kişinin görüntüsü olması gerektiği şekilde verilemez. Ortaya bulanık bir görüntü çıkar. Çeşitli benzetmelerden yararlanılarak yapılan tasvire başvurulmadığında ise ifadeler kurulaşır, anlatım etkileycilikten uzaklaşır, okuyucuya düşünme ve hayal kurma fırsatı kalmaz. Bu nedenle bir hilyede her iki yöntemin orantılı bir şekilde bir arada kullanılması ele alınan kişinin

portresinin hem daha canlı ve gerçekçi hem de daha edebî ve etkileyici bir şekilde ortaya konulmasını sağlamaktadır.

VIII-Hilyelerin Muhteva Özellikleri

Hilyelerin muhteva özelliklerini değerlendirirken konuya iki açıdan yaklaşabiliriz. Bunlardan ilki hilyenin çeşidi diğeri ise hilye içerisinde yer alan bölümlerdir.

Hilyenin çeşidini belirleyen unsur o hilyede ele alınan kişidir. Buna göre elimizdeki 38 hilyeyi Hz. Muhammed Hilyeleri, Dört Halife Hilyeleri, Peygamberler Hilyesi, Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyeleri ile Tarikat Kurucularının Hilyeleri olmak üzere yedi ana başlık altında toplayabiliriz.

Mesnevi şeklinde yazılan bu hilyeler genellikle besmele, hamdele, tevhid, münâcât, na‘t, medhiye ve sebep-i te‘lif bölümleriyle başlayıp ana konuyla yani hilye bölümüyle devam eder. Bu bölüm de genellikle üç kısım hâlinindedir. Öncelikle Hz. peygamberin hilyesinin yazılması yönündeki vasiyetinden bahsedilir, hilyelerin koruyucu özellikleri anlatılır ve ele alınan kişinin fiziksel özellikleri genellikle ayrı ayrı başlıklar altında sıralanır. Eser hatime bölümü ile son bulur. Ancak bazı hilyelerde edebiyatımızda ayrı türler olarak da yazılabilen miraciye ve hicret-name gibi türlere de yer verildiği görülür. Örneğin, Nüvâzî'nin ve 'Îdî'nin hilyelerinde miraciye¹⁷, Mehmed Esad Efendi'nin dört halife hilyesinde Hz. Ebubekir'in anlatıldığı bölümde hicret-name¹⁸ bulunmaktadır.

Hacimli olmayan ve daha çok müstakil bir eser içerisinde bir bölüm ya da ayrı bir manzume olarak tertip edilen hilyelerde ise birkaç beyitle

¹⁷ Nüvâzî, Miraciye: 110-167. beyitler arası. 'Îdî, Mi'râciye: 159-234. beyitler arası.

¹⁸ Mehmed Es'ad, Hicret-nâme: 374-630. beyitler arası.

konuya giriş yapıldıktan sonra hemen hilye bölümüne geçilir ve ele alınan kişinin fiziksel özellikleri birer beyit ya da mısrada yüzeysel olarak verilerek konu tek başlık altında incelenir.

IX-Hilyelerin Şekil Özellikleri

Hilyeler çoğunlukla müstakil olarak kaleme alınmış hacimli eserlerdir. Bu nedenle hilyelere hakim olan ana nazım şekli de mesnevidir. Bununla birlikte bazıları mesnevi nazım şekliyle yazılmış olmakla birlikte içerisinde farklı nazım şekilleriyle yazılmış bölümler de bulundurmaktadır. Örneğin, Şerîfi'nin hilyesinde kaside, Mehmed Esad'ın hilyesinde gazel, Na'tî'nin hilyesinde rubai nazım şekliyle yazılmış bölümler vardır. Bununla birlikte müstakil olmayıp bazı eserlerin içerisinde küçük bir manzume olarak tertip edilen hilyelerle müstakil olup hacimli olmayan hilyelerin farklı nazım şekilleriyle de yazıldığı görülmektedir. Örneğin, müstakil bir manzume olan Hızrî'nin hilyesinin ana bölümü dörtlükler hâlinde yazılmıştır. Geri kalan kısım ise kaside şeklindedir. Aslında Şerîfi'ye ait olduğu hâlde Kastamonulu Nuri adına kayıtlı bir hilyenin sonunda bulunan Merâmî adlı bir şaire ait altı beyitlik küçük bir hilye ise kıt'a nazım şekliyle yazılmıştır. Birer Hz. peygamber hilyesi olan Selâmî, Abdullah Ferdi ve İsmail Sadık Kemal Paşa'ya ait müstakil olmayan hilyelerde ise daha çok kaside tercih edilmiştir. Ayrıca Seyyid Nesîmî Divanı ile Dede Ömer Ruşenî Divan'ında tuyuğ nazım şekliyle yazılmış kısmen hilye özelliği gösteren bölümler vardır.

Vezin konusuna gelince Hz. peygamber hilyeleri ile diğer bütün hilyelerde aruz vezni kullanılmıştır. Yalnızca 1945 yılında vefat etmiş olan halk şairi Âşık Kadrî hilyesini aruz ve hece ölçüsünü birlikte kullanarak

tertip etmiştir. Hece veznini kullandığı kısımlar 7, 10, 11 ve 15’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Toplam 38 hilyede kullanılan aruz kalıpları ve kullanım miktarları aşağıda verilmiştir. Hızrî’nin hilyesinin ana bölümü “Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün” ile “Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün” olmak üzere iki ayrı kalıpla yazıldığı için bu kalıplar iki ayrı yerde gösterilmiştir.

- 17 hilyede “Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün”
- 6 hilyede “Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün”
- 4 hilyede “Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün”
- 4 hilyede “Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün”
- 2 hilyede “Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fâ‘ilün”
- 2 hilyede “Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün”
- 1 hilyede “Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün”
- 1 hilyede “Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün”

Âşık Kadrî hilyesinin bir bölümünü hece vezniyle, Hayreddin Karaman ise tamamını 11’li hece ölçüsüyle yazmıştır.

Beyit sayısı açısından baktığımızda elimizdeki 38 hilyenin toplam beyit sayısı 17119’dır. Beyit sayısı en az olan hilye 6 beyitle Merâmî’ye aittir. Beyit sayısı en fazla olan hilye ise 4071 beyitle Nahîfî’nin hilyesidir. 17119 beytin 13614 beyti Hz. peygamber hilyelerine ait olup geri kalan 3553 beyit diğer hilyelere aittir. Bu da gösteriyor ki Hz. peygamber hilyelerinin beyit sayısı diğer hilyelerin beyit sayısının yaklaşık 5 katıdır. Eser sayısı itibarıyla da Hz. peygamber hilyeleri diğer hilyelerin yaklaşık iki katıdır. Buraya kadar söylediklerimizi tablolar hâlinde gösterecek olursak ortaya şöyle bir sonuç çıkacaktır:

Tablo 2: Hilye Sayısı Öncelikli Tablo

Sıra	Hilyenin Türü	Hilye Sayısı	Beyit Sayısı
1	Hz. Muhammed Hilyeleri	24	13566
2	Tarikat Kurucularının Hilyeleri	5	605
3	Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri	3	686
4	Dört halife	2	1325
5	Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyeleri	2	487
6	Peygamberler Hilyesi	1	201
7	Dört İmam Hilyesi	1	249
	Toplam	38	17119

Tablo 3: Beyit Sayısı Öncelikli Tablo

Sıra	Hilyenin Türü	Beyit Sayısı	Hilye Sayısı
1	Hz. Muhammed Hilyeleri	13566	24
2	Dört Halife Hilyeleri	1325	5
3	Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri	686	3
4	Tarikat Kurucularının Hilyeleri	605	2
5	Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyeleri	487	2
6	Dört İmam Hilyesi	249	1
7	Peygamberler Hilyesi	201	1
	Toplam	17119	38

Yukarıdaki iki tabloyu birleştirerek tek bir tablo hâlinde gösterecek olursak Hz. peygamber hilyelerinin eser sayısı ve beyit sayısı yönünden diğer hilyelerin toplamından çok daha fazla olduğu sonucu daha net bir şekilde görülecektir.

Tablo 4: Hilye Sayısı ve Beyit Sayısı Bakımından Hilyeler

Sıra	Hilyenin Türü	Hilye Sayısı	Beyit Sayısı
1	Hz. Muhammed Hilyeleri	24	13566
2	Diğer Hilyeler	14	3553
	Toplam	38	17119

Sonuç olarak diyebiliriz ki müstakil hilyelerde büyük oranda mesnevi nazım şekli kullanılmış, hacimli olmayan ve daha çok müstakil bir eser içerisinde bir bölüm olarak yazılmış hilyeler ise çoğunlukla kaside şeklinde yazılmıştır. Mesnevi nazım şekliyle yazılan hilyelerde zaman zaman farklı nazım şekillerine de yer verilmiştir. Beyit sayısı 6 ile 4071 arasında olan toplam 38 hilyede en çok tercih edilen aruz kalıbı Hâkânî'nin hilyesinde kullandığı kalıp olan “Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün”dür. Bununla birlikte Âşık Kadîrî hilyesinin bir bölümünü aruzla bir bölümünü heceyle, Hayreddin Karaman ise manzumesinin tamamını hece vezniyle yazmıştır.

Şimdi buraya kadar söylediklerimizi ve daha fazlasını hilyeleri konularına göre gruplandırarak ayrı ayrı tablolar hâlinde vermek istiyoruz. Tabloda gösterilen nazım şekilleri verilirken söz konusu eserin, hilyenin verildiği ana bölümü esas alınmıştır.

Tablo 5: HZ. PEYGAMBER HİLYELERİ (Müstakil Olanlar)

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyesinin Adı	Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım şekli	Aruz Kalıbı
1	16. yy.	Şerîfî	1578-1586 arası	Hilyetü'r-Resûl	Belli değil.	284	Mesnevi	Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün
2	16. yy.	Hâkânî	1015/1606	Hilye-i Sa'âdet	1007/1598	717	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
3	16. yy. ?	Merâmî	Belli değil.	İcmâl-i Hilye-i Nebî	Belli değil.	6	Kıt'a	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
4	17. yy. ?	Hızrî	Belli değil.	Nazmu'n-Nûr Fî Silki's-Sürûr	Belli değil.	74	Dörtlük	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
5	17. yy.	Mehmed Es'ad Efendi	1034/1625	Gülistân-ı Şemâil	1020/1611	2323	Mesnevi	Mefa'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün
6	17. yy.	Nüvâzî	Belli değil.	Riyâzü'l-Hilye	1049/1639	1121	Mesnevi	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün
7	17. yy.	Bosnalı Mustafa	Belli değil.	Tercüme-i Hilyetü'n-Nebî	1069/1658	135	Mesnevi	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
8	17. yy.	İdî	1100/1689	Na't ve Hilye-i Şerîf	1082/1671	317	Mesnevi	Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün
9	17. yy.	Nahîfî	1151 /1738-39	Hilyetü'l-Envâr	1099/1688	4071	Mesnevi	Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün
10	17. yy.	Hayrullah Hayrî Efendi	1135/1722	Hilye-i Şerîf	1111/1699	94	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
11	18. yy.	Ârif Süleyman Bey	1183/1769	Hilye-i Nebî	1171 /1758	463	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
12	18. yy.	Hâkim Seyyid Mehmed	1184/1770	Hilye-i Hâkimâ	Belli değil.	424	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
13	19. yy.	Mehmed Necib Efendi	Belli değil.	Nazîre-i Hâkânî	1259/1843	702	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
14	20. yy.	Mustafa Fevzî	1343/1924	Şümusu's-Safâ Fî Evsâfi'l-Mustafâ	1331/1913	356	Mesnevi	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
15	20. yy.	Âşık Kadrî	1945	Hilye-i Şerîf	1350/1931	772	Mesnevi	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün ve Hece Ölçüsü
16	20. yy.	Mustafa Fehmî Gerçeker	1950	Hilye-i Fahr-i 'Âlem	1363/1944	1197	Mesnevi	Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün
17	20. yy.	Hayreddin Karaman	-----	Şemal	1992	17 altılık (102beyit)		11'li hece ölçüsü

Tablo 6: HZ. PEYGAMBER HİLYELERİ (Müstakil Olmayanlar)

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin, İçinde Bulunduğu Eser	Eserin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	15. yy.	Yazıcıoğlu Mehmed	855/1451	Muhammediye	853/1449	44	Mesnevi	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
2	18. yy.	Nahîfî	1150 /1738	Hicretü'n-Nebî	Belli değil.	156	Mesnevi	Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün
3	19. yy.	Selâmî	1228/1813	Divan	-----	85	Kaside	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
4	19. yy.	Abdullah Ferdî	1274/1857-58	Divan	-----	49	Kaside	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
5	19. yy.	İsmail Sadık Kemal Paşa	1309/1892	Âsâr-ı Kemâl	-----	74	Kaside	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tablo 7: HİLYE BENZERİ BAZI MANZUMELER

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin, İçinde Bulunduğu Eser	Eserin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	15. yy.	Seyyid Nesimî	807/1404?	Divan	-----	34 dörtlük	Tuyuğ	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
2	15. yy.	Dede Ömer Rüşenî	892/1486-87	Divan	-----	41 dörtlük	Tuyuğ	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tablo 8: DÖRT HALİFE HİLYELERİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	17. yy.	Mehmed Es'ad Efendi	1034/1625	Çâr-Bâğ	1611-1617 arası	1178	Mesnevi	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün
2	17. yy.	Cevrî	1065/1654	Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn	1050/1640	147	Mesnevi	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tablo 9: PEYGAMBERLER HİLYESİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	17. yy.	Neşâfî	1085/1674	Hilye-i Enbiyâ	Belli değil.	201	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Tablo 10: AŞERE-İ MÜBEŞŞERE HİLYELERİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	17. yy.	Güftî	1088/1677	Hilye-i Şerîf-i Aşere-i Mübeşşere	Belli değil.	333	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün
2	18. yy.	Na'tî	1130 /1718	Hilye-i Aşere-i Mübeşşere	1114/1702-1703	207	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün
3	19. yy.	Şâkir Mehmed Efendi	1252/1836	Zeyl-i Şâkir Li-Cevrî	1199/1785	146	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Tablo 11: HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN HİLYELERİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	18. yy.	Salâhî-i Uşşâkî	1197/1783	Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn	1153/1740	413	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün
2	19. yy.	Hanyalı Nûrî	1230/1815	Hilye-i Şerîf-i Haseneynü'l-Ahseneyn	-----	74	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Tablo 12: DÖRT İMAM HİLYESİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	18. yy.	Safhî	Belli değil.	Hilye-i Eimme-i Erbaa-i Müctehidîn	1704-1707 arası (?)	249	Mesnevi	Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Tablo 13: TARİKAT KURUCULARININ HİLYELERİ

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Tarikat kurucusu	Hilyenin Adı	Hilyenin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	17. yy.	Lütfî Çelebi	1150/1737	Mevlevî	Hilye-nâme-i Hazret-i Mevlânâ	1688-89	217	Mesnevi	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
2	20. yy.	Rıza Dede	1323/1905	Mevlevî	Hilye-i Hazret-i Mevlânâ	Belli değil.	50	Mesnevi	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
3	20. yy.	Tâhirü'l-Mevlevî	1951	Mevlevî	Hilye-i Hazret-i Mevlânâ	Belli değil.	197	Mesnevi	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
4	18. yy.	Râzî	1733-34	Bayramiye	Hilye-i Hacı Bayramı Veli	Belli değil.	66	Kaside	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
5	20. yy.	Rızâ	1329/1911	Şâzelî	Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî	Belli değil.	75	Mesnevi	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Tablo 14: HİLYE ADIYLA ANILMASINA RAĞMEN HİLYE ÖZELLİĞİ TAŞIMAYAN MANZUMELER

Sıra	Yüzyıl	Şairin Adı	Şairin Ölüm Tarihi	Hilyenin Adı	Eserin Bitiş Tarihi	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	18. yy.	Neccâr-zâde Rıza Efendi	1159/1746	Hilye-i Hâce Bahaeddîn Şâh-ı Nakşibendi	Belli değil.	75	Mesnevi	Fa‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
2	Belli değil.	Selîmî	Belli değil.	Hilye-i Nebî	Belli değil.	199	Mesnevi	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
3	20. yy.	Mustafâ Fevzî b. Nu‘mân	1343/1924	Hilye-i Sâdât	Belli değil.	3000 civarında	Mesnevi	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

A. Tablo (Levha) Hilyeler

Hilye metinlerinde hilye yazanın ve okuyanın yeryüzü belalarla bile dolu olsa o kişinin her türlü sıkıntıdan uzak olacağı ve içinde hilye bulunan eve fakirlik, sıkıntı, korku ve şeytanın giremeyeceği kısacası dünyada ve ahirette o kişinin bütün şerlerden korunacağı ifade edilir. Bu durum Müslümanlar arasında önce bir saygı göstergesi olarak hilye metinlerinin göğüs cebinde taşınmasına daha sonra da hattatlara hilye levhalarının yazdırılarak duvarlara, evlere asılmasına vesile olmuştur. Böylece sade, basit ve melodik bir dille yazılan hilyelerin geliştirilmesi yoluyla, Hz. Muhammed'in bütün özelliklerinin okunması mümkün olan sanatsal kaligrafi, yani hat sanatı meydana gelmiştir (Schimmel 2008: 42).

Hilyelerin koruyucu özelliklerinin Müslümanlar arasındaki önemini Annemarie Schimmel şöyle değerlendirmektedir: Hâfız Osman gibi 16. ve 17. yüzyıl hat üstatlarına ait hilyelerin tıpkıbasımları bugün Türk camilerinin avlusunda satılmakta ve Meryem Ana tasvirleri Hıristiyanların evlerini nasıl koruyorsa bunlar da müminlerin evlerini süslemekte ve kutsamaktadır (2008: 42). İnanışlar doğrultusunda gelenekselmiş bu durumun bugün için yine cepte, çantada, cüzdanda taşınabilecek ebatlarda küçük hilye levhalarının basılıp dağıtılması suretiyle devam ettirildiğini söyleyebiliriz.¹⁹

Uğur Derman hilye-i şerif levhalarının ilk numunelerinin 1090/1679-1680 tarihlerinde meşhur hattat Hafız Osman Efendi (ö.1698) tarafından yazıldığını belirtmektedir (1998: 47). Abdülkerim Abdülkadiroğlu ise

---

¹⁹ Tez çalışmamın son aşamasında bir vesileyle hilyelerin koruyucu özellikleri üzerine konuşurken Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim üyesi değerli hocam Doç. Dr. Erol BAŞARA'nın, cüzdanından küçük bir levha hilye çıkarması ve daha sonra ondan bir tane de bana hediye etmesi, bu geleneğin ve inancın izlerinin günümüzde de görüldüğüne şahitlik etmemi sağladı. Kendisine teşekkür ediyorum.

meşhur hattat Ahmet Karahisarî (ö. 1556)'ye ait olduğunu iddia ettiği bir hilye hakkında yazdığı makalede, Derman'ın vermiş olduğu tarihin en az yüzyıl daha öne çekilebileceği tezini ortaya atmıştır (Güngör 2000: 29). Faruk Taşkale ve Hüseyin Gündüz tarafından hazırlanan Hat Sanatında Hilye-i Şerîfe adlı çalışmada ise hilye levhası yazan ilk hattattın Büyük Derviş Ali (ö.1673) olduğunun söylenmesine rağmen bunu doğrulayan bir örneğe rastlanmaması nedeniyle levha şeklinde yazılmış ilk hilye metinlerinin XVII. yüzyılın en meşhur hattatı Hâfız Osman'a ait olduğu söylenmiştir (2006: 35).

Hilyeler çeşitli boyda yazılmıştır. Göğüs cebinde taşınacak ölçülerde yazılmış olduğu gibi büyük duvarlara asılmak üzere ile metreyi aşan boyda yazılmış olanları da vardır. Hilye boyutları büyüdükçe kullanılan hatlar da irileşir. XIX. yüzyılda büyük boy kâğıt üretimi arttığı için hilyeler daha büyük boyutta yazılmaya başlanmıştır (Taşkale, Gündüz 2006: 37).

Hilye levhaları şu bölümlerden oluşur:

1. Baş makam: Buraya besmele ya da içinde besmelenin geçtiği Neml suresinin 30. ayeti yazılır.

2. Göbek: Gövde olarak da adlandırılır. Hilye metninin büyük bir kısmı burada bulunur. Daire, oval veya dörtgen biçimindedir.

3. Hilal: Göbek, daire şeklinde olduğunda uçları baş makama doğru olan ve fazla genişliği olmayan bir hilalle çevrelenir. Genellikle sıvama altın sürülüp bırakılan bazen de tezhiplenen bu bölüm, her hilyede bulunmayabilir.

4, 5, 6, 7. Dört Halifenin İsimleri: Göbeğin köşelerinde bulunan bu dört makama sırasıyla Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'nin yani dört halifenin adları yazılır. Bazen de bunun yerine Hz. peygamberin Ahmed, Mahmud, Hâmid, Hamîd adlarının da yazıldığı olur ya da aşere-i

mübeşşerenin isimleri yazılır. Esmâ-i hüsnânın veya ashâb-ı kehf ve tüm peygamberlerin adlarının yer aldığı hilyeler de görülmüştür.

8. Âyet: Buraya doğrudan Hz. peygamberle ilgili bir ayet yerleştirilir. Yaygın olarak “Biz seni ancak âlemlere rahmet olsun diye gönderdik.” anlamına gelen Enbiya suresinin 107. ayeti yazılır. Bu bölüme yazılan diğer ayetler şunlardır: Kalem suresi 4. ayet: Hiç şüphesiz sen büyük bir ahlaka sahipsin. Fetih suresi 28 ve 29. ayetler: Muhammed’in Allah resulü olduğuna Allah’ın şahadeti yeter. Kelime-i tevhidin yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

9. Etek: Hilye metninin devamı ve dua burada bulunur. Eğer metnin tamamı göbekteyse bu kısım bulunmayabilir. Bu kısmın sonunda hattatın imzası ve levhanın yazıldığı tarih bulunur. Bazı hilye örneklerinde hattatın imzanı ve yazılış tarihini bu bölümlere taşıdığı görülür.

10-11. Koltuk: Etek kısmının iki tarafında bulunan boşluklardır. Çoğunlukla dikdörtgen biçimindeki bu alanlar mutlaka tezhiplenir.

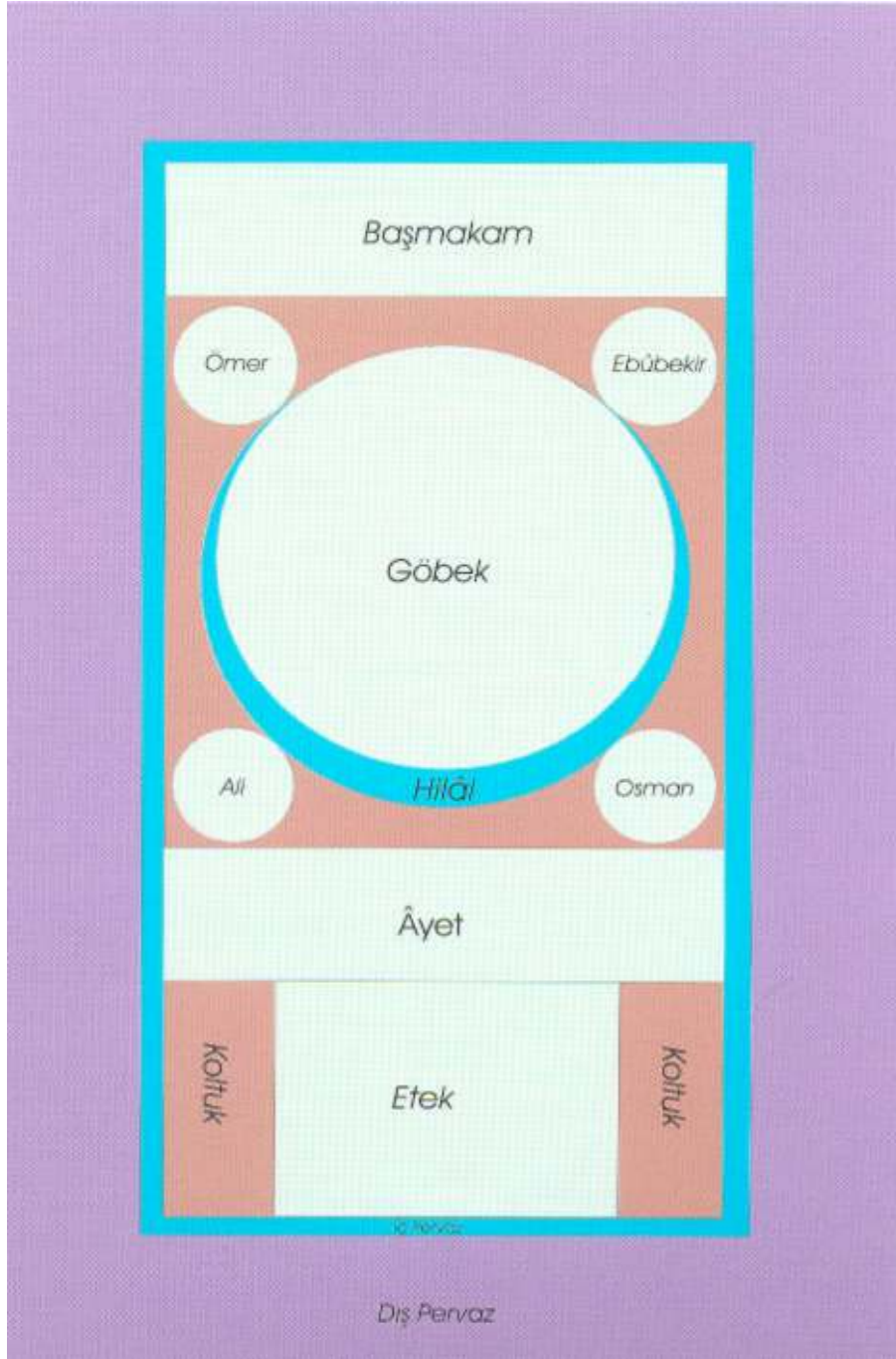
11. İç Pervaz

12. Dış Pervaz: Yukarıda sözü edilen bölümler iç pervaz ve dış pervaz ile çevrelenir. İç ve dış pervazların kalınlığı, hilyenin boyutlarına göre belirlenir ve tezhiplenir.

Hilye-i şerîfe formları temel olarak göbek formuna göre hilyeler ve serbest formlu hilyeler olmak üzere iki grupta toplanabilir. Göbek formuna göre göbeği daire formunda olan hilyeler, göbeği oval formda olan hilyeler, göbeği köşegen formlu hilyeler şeklinde adlandırılır. Serbest formlu hilyeler, klasik form dışında farklı arayışlar sonucu ortaya çıkmıştır. Taçlı hilyeler, vazodan çıkan güllerle düzenlenmiş hilyeler, servili hilyeler, Hz. Muhammed’in ayak izi şeklinde düzenlenmiş hilyeler bu grubun içinde yer alırlar (Taşkale, Gündüz 2006: 67). Bunların dışında bir de Kütahya

hilyeleri vardır ki Kütahya'da yapılmış olan bu hilyeler gerek hatları gerekse süsleme tarzlarıyla alışlagelmiş hilyelerden oldukça farklıdırlar. Daha ilkel, daha halk işi ama kendine özgü tarzlarıyla ilk bakışta ayırt edilebilirler (Taşkale, Gündüz 2006: 69).

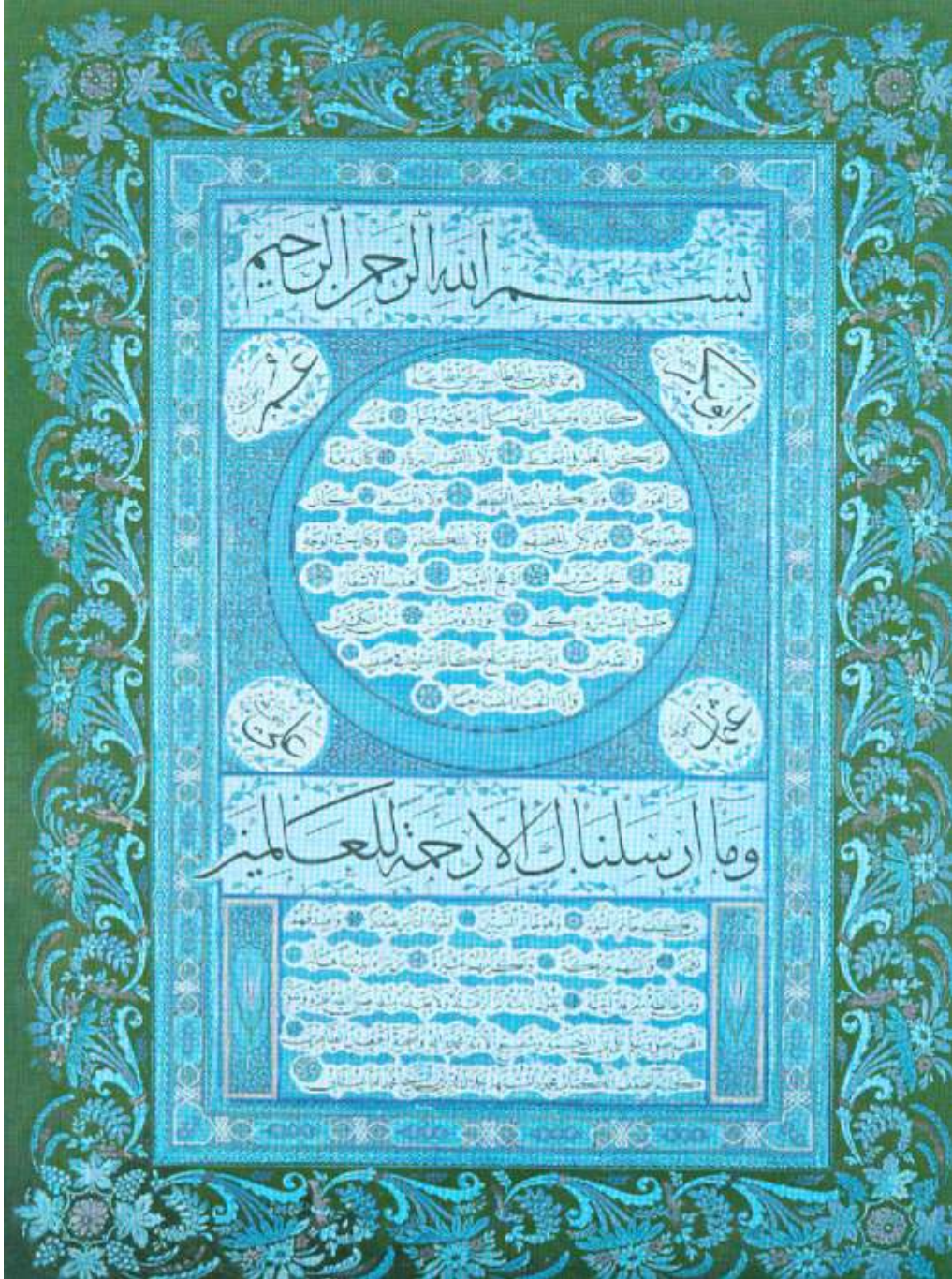
Şimdi bu bölümlerin daha net bir şekilde görüleceği birkaç örnek vermek istiyoruz.

Hilye levhalarının bölümleri (Taşkale, Gündüz 2006: 40).

Hiz. Muhammed Hilyesi (Taşkale, Gündüz 2006: 44).

(Taşkale, Gündüz 2006: 42).

II. Derviş Ali'nin (XVIII. yüzyıl) nesih hattıyla yazdığı Delal'den Hz. Ebubekir hilyesi (Taşkale, Gündüz 2006: 51).

B. Mensur Hilyeler

Bugüne kadar üzerinde fazla çalışma yapılmamış ve manzum hilyeler kadar dikkat çekmemiş olmakla birlikte edebiyatımızda birkaç tanesi manzum-mensur²⁰ karışık olan çok sayıda mensur hilye de yazılmıştır. Aşağıda bu mensur hilyelerin bir listesini oluşturmaya çalıştık. Bunlardan müellifi belli olmayanların sayıları oldukça fazladır. Ancak müellifi belli olmayan bu hilyelerden bazılarının nüshalarının baş ve son kısmı eksiktir. Bu hilyelerin, aslında yazarı bilinen başka hilyelerin parçası olma ihtimali de vardır. Mensur hilyeler üzerine yapılacak detaylı çalışmalar sayesinde bu durum netlik kazanacaktır. Nitekim bundan üç yıl önce hazırladığımız “Müellifi Belli Olmayan Mensur-Manzum Bir Hilye” başlıklı bir makalede bu durumu belirtmiş olmakla birlikte baş kısmında mensur sonunda ise manzum bir parçanın bulunduğu bir metni de vermiştik. Bugün hilyeler üzerinde araştırmalarımızın derinleşmiş olması, adı geçen makalede verilen manzum kısmın Bosnalı Mustafa'nın hilyesinin bir bölümü olduğunun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Baştaki mensur kısmın Bosnalı Mustafa'ya aidiyeti konusunda tam bir hüküme varamıyoruz. Ancak diğer nüshalarda bu mensur kısım bulunmamaktadır. Mensur hilyeler üzerinde kapsamlı çalışmalar yapılmadığı sürece bu ve buna benzer hataların yapılması muhtemel görünmektedir.

Tespit ettiğimiz mensur hilyelerin müelliflerini, adlarını, bazılarının özelliklerini ve belirleyebildiklerimizin kütüphane numaralarını aşağıda veriyoruz. Bu mensur hilyelerin bir kısmının Arapça olma ihtimali vardır.

1. Abdülmecîd Sivasî, Şerh-i Hilye-i Resûl-i Ekrem

---

²⁰ Ruscuklu Ali Fethi Efendi'nin Hilye-i Sultânî adlı eseri ağırlıklı olarak mensur bir eser olmakla birlikte arada manzum parçaları da ihtiva etmektedir.

- Süleymaniye Kütüphanesi Serez Nu.: 3935, v. 4a-17b.

2. Abdülvahab Dursun, Hilye-i Şerîfe

- Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 390/2, v. 107-117. (Hilyetü'l-Enbiya ve Çehâr-Yâr-ı Güzîn adıyla kayıtlı. Mahlası Bekâyî. Eser üç bölümden oluşuyor.)

3. Ahmed b. Receb El-istanbulî, Nüzhetü'l-Ahyâr fî Şerh-i Hilyeti'l-Muhtar

- İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.:1896.
- Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Nu.: 34 Nk 4892/1, v. 1-30.

4. Ahmed Şemsî Halvetî, Hilye-i Şerîfe

5. Akkirmânî Muhammed B. Mustafa (öl. 1174/1760-1761), Hilye-i Saadet

- Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4420, 16 varak.

6. Ali Molla, Hilye-i Şerîf-i Resulullah

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Nu.: 224/6, v. 93a-95b.

7. Cafer b. Ahmed b. Ali, Hilye-i Şerîf

- Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi Nu.: 21 Hk 998, 8 varak.

8. Dursunzade Abdülbaki, Hilyetü'l-Enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn

- Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 390/2, v. 107a-120a.
- Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/4, v. 12b-20b.
(Risâle-i fî Hakkı'l-Enbiyâ Aleyhimi's-Selâm ve Adadihim Yahud Hilyetü'l-Enbiyâ ve Çehâr-Yâr-ı Güzîn adıyla kayıtlı)

9. Ebu Nuaym El-İsfahanî, Hilyetü'l-Evliyâ

- Millî Kütüpane Nu.: 06 Mil Yz FB 372, 209 varak.

10. Erzurumî Mehmet Hanefî Efendi, Hilye-i Şerîfe

11. Fethî Mehmet Ali Efendi (öl. 1274/1857), Hilye-i Saadet Tercümesi

12. Halil b. Ali El-Kırmî, Hilye-i Nebevî

- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazineleeri Böl. Nu.: 1153, 11 varak.

13. Hilmi Efendi, Hilye-i Muhammed

- AÜDTCF Kütüphanesi İsmail Sâib Böl. Nu.: 3656.

14. Hulusi Arif Eskişehirî, Şerh-i Hilye-i Nebevî

- Millî Kütüphane Nu.: Yz. A. 3768, 7 varak.

15. İbni Kemal Paşa, Hilye-i Şerîfe Şerhi

- AÜDTCF Kütüphanesi İsmail Saib, I / 759, 5 Varak.
- Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa Böl. Nu.: 758/3/3, v. 21b-29a.

- Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4102/3, v. 33a-39b.

16. İsmail Sâdık Kemal b. Muhammed Vecihî Paşa, Hilye-i Şerîfe-i Cenab-ı Peygamberi

- Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2869 / 5.

17. Kâdi Şâmi, Hilye-i Şerîfe

- Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427 / 5.
- Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 3350, 220 varak. (Veysî Üveys b. Mehmed Alaşehrî'nin, Dürretü't-Tâc fî Sireti Sâhibi'l-Mirâc adlı eserinin 216-220. varaklar arasında Şâmî namında müellifin Hilye-i Saadet'i var.)
- Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 426/3.

18. Mantıkî Mustafa Efendi (öl.. 1244/1828), Mufassal Hilye-i Şerîfe

19. Mehmet Ergüneş, Hilye-i Şerîf Muhammediye

- Bergama Basımevi T.Y. 29 mart 1959'da basılmıştır.

20. Müstakimzâde Süleyman Sa'düddin Efendi, Hilye-i Nebeviyye ve Hulefâ-i Erbâ'a

21. Nazmi Türe, Hilye-i Şerîfe ve Şemâil-i Muhammediyye Hazret-i Muhammed Aleyhisselamın Vasf-ı Şerîfeleri ve Şemâil-i Mübârekeleri, Sinan Matbaası ve Neşriyat Evi, İstanbul 1948.

22. Sa'dî Çelebi, Tercüme-i Hilye-i Şerîf

- Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 287, 36 varak.

23. Şemseddin Sivasî, Terceme-i Hilye-i Şerîf

- Uşşakî Tekkesi 368/1, v. 6a-13b.

24. Şeyh Emir Tarikatçı, Hilyetü'n-Nebî

- Millî Kütüphane Nu.: Yz. A. 4959 /4, 2 varak.

25. Şeyhî, Hilye-i Nebeviyye

26. Şeyhü'l-İslam Hoca Saadeddin Efendi, Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye

- 1. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/2, v. 33b-61b.
- 2. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/3, v. 62a-119a.
- 3. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4423, 21 varak.
- 4. Kayseri Raşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesi Nu.: 495/5, v. 66b-81b.

27. Şeyhülislam Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi, Hilyetü'l-Enbiyâ Mir'âtü's-Safâ Fî Ahvâli'l-Enbiyâ.

- Millet Kütüphane Nu.: 34 Ae Tarih 534. (Mir'atü's-Safâ adıyla kayıtlı)

28. Vahdî İbrahim b. Mustafa, Terceme-i Hilye-i Şerîf (Arapça)

- Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 59/2.

- Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa Böl. Nu.: 211, 11 Varak.
- Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi Böl. Nu.:157/1, v. 178a-198b.
- Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Böl. Nu.: 450/3, v. 67b-78a.

29. Vecdî Ahmed, Hilye-i Nebî

30. Eyüp Sabri b. Cemîl, Mülâhhas Şemâil-i Hz. Muhammed, Üsküp 1325.
(Mensur, sonunda kısa manzum bir parça var.)

31. Müellifi Belli Olmayanlar

- Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A. 3559 / 1, v. 21b-24b.
- Hilye-i Şerîfe , Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Hk 2393/2, v. 8b-10a.
- Hilyetü'l- Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 570, 13 varak.
(Bu eserde peygamberlerden Hz. Âdem, Nuh, İbrahim, Musa, Harun, Lut, İshak, Yakub, İsmail, Yûsuf, Davud, İsa, Muhammed ve dört halifenin hilyesi vardır. Peygamberlerin hilyesi mensur, dört halife hilyesi nazım-nesir karışıktır.)
- Hilye-i Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: FB 560 / 2.
- Hilye-i Şerif, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 5335/4, 62b-67b.
- Şerh-i Hilye-i Nebevî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 3768.
- Hilye-i Nebî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 1256/1 80a-86b.
- Hilye-i Nebî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 1256/3 80a-98b.
- Hilye-i Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz Fb 539, v. 7a-16b.

- Milli Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 578/4, v. 28b-33b. (Bu eserde 30 kadar peygamber ile dört halifenin hilyesi mevcuttur. Son kısımda ise bir meslek sahibi olan peygamberler ayrıca ele alınmıştır.)
- Hilye-i Celîle-i Nebeviyye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1782, 30 varak.
- Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphane Âşir Efendi No: 448/2, v. 83b-88b.
- Hilye-i Peygamberân, Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Nu.: 448/3, v. 89a-92b. (Bu eserde Hz. Âdem'den itibaren 13 Peygamber ve dört halifenin hilyesi mevcuttur.)
- Hilye-i Peygamberân ve Çehâr-Yâr-ı Güzîn, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T 621/1, v. 1b-16b.
- Süleymaniye Kütüphanesi Kemankeş Böl. Nu.: 50/6, v. 28b-35a. (Bu eserde bazı peygamberler ve dört halife hilyesi bulunmaktadır.)
- Hilye-i Pâk-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî Şer'iyye Nu.: 58/7, v. 110a-113a. (Bu Hilyenin başında 9 beyitlik manzum bir kısım vardır. daha sonra Hz. Aişe'den rivayet edilen bir hadisten yola çıkılarak peygamberimizin hilyesi anlatılmaktadır.)
- Hilye-i Celîle-i Nebeviyye, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A 1782, 33 varak.
- Hilye-i Hz. Resûlullah, Taksim Atatürk Kitaplığı, M. Cevdet Böl. Nu.: 615/2, v. 7a-12b.
- Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Böl. Nu.: 59/3, v. 49a-55b. (Arapça olan bu eserde 11 peygamber, dört halife ve aşere-i mübeşşerenin hilyesi bulunmaktadır.)

- Tercüme-i Hilye-i Şerife-i Nebevi, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nu.: 34 Nk 4950/5, v. 97-122. (Kaynaklarda bahsedilmesine rağmen bu kayıta böyle bir esere rastlayamadık.)
- Hilye-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Şeriyeye 58/4, v. 109-114.
- Zübdetü'l-Esrâr, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/5.
- Hilye-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî Böl. Nu.: 58, v. 109-114.
- Hilye-i Peygamberân, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 1181, v. 1-7.
- Hilye-i Nebeviyye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: 209, 6 varak.
- Hulefâ-yı Râşidîn, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: B 394, 14 varak.
- Hilye-i Latîfe, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: Yy 347, v. 141-143 ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphane Yy 725.
- Dua-i Hilye-i Enbiyâ, Süleymaniye Kütüphanesi, Kemankeş Böl. Nu.: 50/7, v. 30-37.
- Terceme-i Hilye-i Şerif, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T. 279.
- Hilye-i Resulullah, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu.: 2068/3.

Ayrıca Nehcü'l-Ferâdis içerisinde de Hz. peygamberin hilyesinden bahsedilmektedir.²¹

C. Manzum Hilyeler

Manzum hilyeler mensur hilyelerin aksine bugüne kadar pek çok araştırmacının dikkatini çekmiş, mensur hilyelere göre edebî değeri daha yüksek eserlerdir. Bizim değerlendirmemize göre Türk edebiyatında 38 tane manzum hilye bulunmaktadır.

Bu çalışmada hilye özelliği gösterdiğini düşündüğümüz 38 manzume öncelikle Hz. Muhammed Hilyeleri, Dört Halife Hilyeleri, Peygamberler Hilyesi, Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Hilyeleri, Dört İmam Hilyesi, Tarikat Kurucularının Hilyeleri ve Hilye Adı Verilmesine Rağmen Hilye Özelliği Taşımayan Manzumeler olmak üzere sekiz ayrı ana başlık altında toplanarak gruplara ayrılmış, daha sonra üzerlerinde gerekli görülen incelemeler yapılmıştır.

1. HZ. MUHAMMED HİLYELERİ

Bu bölümde, metinlerini ileride vereceğimiz Hz. Muhammed hilyelerinin muhtevası 16. yüzyıldan Şerîfî, Hâkânî, Merâmî, 17. yüzyıldan Bosnalı Mustafa, 18. yüzyıldan Ârif Süleymân, Hâkim Seyyid Mehmed, 19. yüzyıldan Necîb, 20. yüzyıldan Mustafa Fevzî ve Âşık Kadrî'den örnekler verilerek incelenmiştir. Gerekli görülen birkaç yerde Nahîfî'den de örnekler verilmiştir.

Bu bölüm Hz. peygamberin fiziksel özelliklerinin, kıyafetinin ve güzel ahlakının incelendiği ve vefatından bahsedildiği dört ana kısımdan

---

²¹ bk. Nehcü'l-Ferâdis II (2004), s. 17.

oluşmaktadır. Fiziksel özellikleri ise “Başı ve Başındaki Uzuvarları” ile Genel Olarak Vücudu” başlığı altında iki bölüm hâlinde incelenmiştir. Bu ana başlıklar altında Hz. peygamberin her uzvu tek tek ele alınmış, ele alınan uzvun öncelikle hilyelerde genel olarak nasıl işlendiği, ne gibi benzetmelere konu edildiği üzerinde durulmuştur. Daha sonra yukarıda adı geçen şairlerin konuyla ilgili değerlendirmeleri verilmiştir. Ancak burada şunu da belirtmeliyiz ki bu değerlendirmeler doğrudan doğruya söz konusu şairlerden aldığımız beyitlerin nesre çevirisi değildir.

Şimdi yukarıda da bahsettiğimiz gibi Hz. peygamberin fiziksel özelliklerinin, kıyafetinin ve güzel ahlakının Türkçe manzum hilyelerde nasıl işlendiğini vermek istiyoruz.

HİLYELERDE HZ. MUHAMMED

A. FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

a. Başı ve Başındaki Uzuvarları

Yüzü

Hilyelerde Hz. peygamberle ilgili olarak üzerinde en çok durulan uzuvlardan birisi yüzdür. Hz. peygamberinin yüzünün en belirgin iki vasfı parlak yüzlü anlamına gelen “ezherü'l-levn” ile değirmi yüzlü anlamına gelen “müdevverü'l-vech”tir.

Hz. peygamberin yüzü hilyelerde rengi, parlaklığı, şekli, yanaklarının eti, yanakları üzerindeki terler, yanaklarının kokusu, yüz ifadesi gibi özellikleri bakımından ele alınmıştır. Buna göre renk bakımından beyaz oluşu yönüyle nur ve aya, üzerindeki kırmızılık sebebiyle gül, lale ve âb-ı yâkûta yani kırmızı şaraba; saflık ve berraklık bakımından

abıhayata ve aynaya; şekil olarak Kur'an-ı Kerim, Ka'be, dolunay, kadeh ve güle; güzellik bakımından şeftaliye; parlaklık bakımından alev, ay, güneş, ayna ve taze güle; koku bakımından misk, anber ve gül yaprağına; yanakları muma ve kandile; yanağı üzerindeki terler inci, çiy tanesi ve kevsere; sakalları ise Kur'an yazısına, meşhur hattat Yakut'un yazısına ve kand-i nebâta benzetilmiştir. Hemen her şair bu kavramlar ve bu kavramların eş anlamlıları etrafında Hz. peygamberin yüzünü ifade etmeye çalışmıştır.

Şerîfi (120. beyit): Buğday tenliydi.

Hâkânî (202-224, 372-404. beyitler arası): *Parlaklığı*: Yüzünün rengi parlaktı. Gül gibi kırmızıya meyilli idi. Hatta ashabı berrak yüzünde kırmızılığın daha fazla olduğunu söylemiştir. Yüzünü nur kaplamıştı.

Yüzündeki terler: Terlediği zaman yüzü, üzeri çiy taneleriyle dolu bir güle benzerdi. Yüzündeki o inci gibi terler yüzüne güzellik verirdi. Terledikçe misk gibi anber gibi güzel kokardı.

Maksadı yüzünden anlaşılırdı. Rızası da gazabı da yüzünde görünürdü. Ancak o, kimseye kendi nefsi için gazap etmemişti. Dünyada asla kimseyle arası kötü olmamıştı.

Yüzünün şekli: (Müdevverü'l-vech: Değirmi yüzü): Yüzü değirmiydi, dolunaya benzerdi. Güzellik bahçesindeki o güzel renkli yüz, açılmış bir gül gibiydi. Ancak biraz uzunca da görünürdü. Kısacası yüzü ne uzundu ne de kısa. Yüzü yuvarlaklığa meyilli bir uzunlukta olup dolgun ve parlaktı.

Yanakları:: Hz. peygamberin pak yüzündeki et ne azdı ne de çok. Yanakları etli değildi.

Yüzünün rengi: Yüzü buğday renkli idi.

Bosnalı Mustafa (70-74. beyitler arası): *Parlaklığı*: Güneş gibi emsalsiz parlak bir yüzü vardı. Güney ve ay onun nurundan daima utanırdı.

Yanakları: Güzel yanakları dolgundu. Nurlu, parlak, düzgün ve ölçülüydü.

Yüzünün Rengi: Yüzü beyaz olup kırmızılığa meyilliydi. Ancak öyle çok açık beyaz da değildi çok esemer de. Ama daima parlaktı.

Ârif Süleymân (197-203 ile 208-221. beyitler arası): *Parlaklığı*: (Ezherü'l-levn: Parlak yüzlü): O peygamberler sultanı parlak yüzlüydü. Yüzüne gül ile bülbül âşıktı.

Yüzünün şekli: Yüzü uzunluğa meyilli olmakla birlikte uzun değildi. Ancak kısa da değildi. Uzunca ve dolgun yanakları pek parlaktı. Yuvarlak yüzlüydü.

Yanakları: O parlak yüz ne zayıftı ne de şişman. Gönüller alan o yüzü görenler cennetin şeftalisini istemezdi. Dolunay gibi olan o yüz göründükçe güneşi utançtan titretirdi.

Yüzünün rengi: Buğday renkli yüzü pek beyazdı. Yüzünün rengi ne yeşildi ne de gül renkli. Ancak taze gülden kat kat üstündü. Yanakları lale gibi kırmızıydı, güzel kokulu ve tazeydi. Günden güne yüzünün nuru arttığı için dolunay gibi olan yüzünün eksigi yoktu.

Yüzündeki kıllar: Yüzündeki kıllar hayat vericiydi. Yakut'un yazısından daha üstündü. Yüzüne tatlılık vermişti. Şeker kamışı bile onu kışkanırdı.

Merâmî (2. ve 3. beyitler): Yüzü buğday renkli olup beyazlığa meyilliydi. Kimileri de sarılığa meyillidir demiştir. Güzel yüzlüydü.

Hâkim (162-172 ile 239-249. beyitler arası): *Parlaklığı*: Âlemlerin övüncü Hz. Muhammed parlak yüzlüydü. Yüzü taze bir gül gibiydi. Yanakları kırmızılığa meyilliydi. Yüzünün beyazında kırmızılık görünürdü.

Yanakları: Yanağının eti ne azdı ne de çok. Yanakları çukur ve yumru değildi. Pak yüzünde bir değirmilik vardı. Yüzü etrafa nur saçardı, ayın parlaması gibi parlardı. Kısacası onun güzelliğinin eşi benzeri yoktu.

Yüzünün rengi: Teninin rengi süt gibi beyaz da değildi çok esmer de değildi. Esmere yakın beyaz idi. İki renkli gül gibi pek güzel ve parlaktı.

Necîb (188-210 ile 354-387. beyitler arası): *Parlaklığı:* (Ezherü'l-levn: Parlak yüzlü): Âlemlerin övücü Hz. Muhammed parlak yüzlüydü. Yüzü ay gibi parlardı. Onun yüzü her bir tarafa ışık saçtığı için güneş utanarak bir tarafa dönerdi.

Yüzünün şekli: Hz. peygamberin parlak olan yüzü dolunay gibi yuvarlaktı.

Yanakları: Yüzünün eti ne çoktu ne de az. Allah'ın tasviri olan o yüz pek etli değildi.

Yüzünün rengi: Yüzü son derece beyazdı. Gül rengini onun kırmızı güle benzeyen yüzünden almıştı. Parlak renkli o yüze cennet hurileri âşıktı. Yüzü nurlu olup saf bir ayna gibiydi. Yüzü buğday tenlilerin akıydı.

Mustafa Fevzî (23-34. beyitler arası): *Parlaklığı:* Parlak yüzlüydü. Yüzünün rengi şafak gibi parlardı.

Yüzünün şekli: Değirmi çehresini Allah övmüş de yaratmıştı. Hz. Yakup o gül yanakları görse oğlu Hz. Yusuf'u hiç düşünmezdi. Hz. Yusuf da o yanakları görseydi mutlaka Mısır'ı terk ederdi.

Yüzünün teri: Nurlu, pak yüzü terledikçe terleri bedelsiz bir inci olurdu. Âlemlerin övücü o peygamber gül gibi kokardı, terledikçe de kokusu artardı.

Yüzünün rengi: Yüzünün rengi kırmızı gülle karışmış pak bir inci gibiydi. Ne kar gibi beyazdı ne de esmerdi. Orta renkliydi yani buğday tenliydi. Buğday tenlilik çok övülür. Renkler içinde en övüleni odur. Hz.

peygamberin pak yüzü şüphesiz dolunay gibiydi. Gül yanakları da güneşi utandırırđı.

Âşık Kadri (33-51. beyitler arası, X. dörtlük, 171-185, 190-196. beyitler arası): *Parlaklığı*: Yüzünün rengi parlaktı. Yanakları parlak aya benzerdi. Ayın on dördü gibi parlardı. Kırmızı gülden daha güzeldi.

Yüzünün şekli: Mübarek yüzü dolunay gibi değirmiydi. Yüzü ne çok uzundu ne kısa.

Yanakları: Yüzü ne çok zayıftı ne de çok dolgun. O iki taze yanağın çok etli olmadığı söylenir.

Yüzünün teri: Pak yüzü terlediğinde her bir ter tanesi hoş kokardı. Yüzü çiy taneleriyle dolu bir güle benzerdi. Yüzü bu terlerle misk gibi anber gibi güzel kokardı.

Hz. peygamberin yüzünden ne düşündüğü anlaşılırdı. Yüzü ayna gibiydi. İyi kötü her şey orada görülürdü.

Yüzünün rengi: Buğday tenliydi. Yüzünün akı koyuydu ve bu renk kırmızılığa meyilliydi. Hatta kırmızılığı fazlaydı. Güler yüzlüydü. Görenler yüzü için Nur suresi derlerdi. Onun güneş gibi yüzünden utanıp abıhayat karanlığa saklanmıştı.

Başı

Hilyelerde Hz. peygamberin başı üzerinde fazla durulmamıştır. Bu konuya sadece bazı hilyeler yer vermiştir. Yuvarlaklığı yönüyle dolunaya benzetilmiştir.

Şerifi (115. beyit): Başı yuvarlaklı.

Bosnalı Mustafa (60. beyit): Başı büyük bir nurdu. Dolunay gibiydi.

Hâkim (189-192. beyitler arası): Başı biraz büyükçe idi, hoştu.

Mustafa Fevzî (39-43. beyitler arası): Başının büyüklüğü orta hâllilikten biraz fazlaydı.

Âşık Kadri (275-278. beyitler arası): Başkalarınınkine nispetle başı büyük ve düzgündü.

Saçı

Hz. peygamberin saçlarının sıfatı “racülü’ş-şa‘r” yani dalgalıdır.

Saçları, siyah olduğu için daha çok geceye bazen de Kadir Gecesine benzetilmiştir. Yine rengi göz önünde tutularak Duhan ayetiyle birlikte anılmış, renk ve koku bakımından sümbülle karşılaştırılmıştır. Şekli lamelife benzetilmiş, misk ve anber güzel kokusunu ifade etmek için kullanılmıştır.

Hâkânî (416-433. beyitler arası): Misk kokulu siyah saç ne çok kıvrıktı ne de çok uzun. Saçı kulağıyla aynı hizada görünürdü. Bazen de kakülünü dört bölük edip omuzlarına bırakırdı.

Bosnalı Mustafa (61-65. beyitler arası): Saçları inceydi hem de samur gibiydi. Telleri nur gibi parlardı. Kıvrık değildi. Saçlarını ayırdığında hoş görünürdü. Ayırmadığında ise kulağını geçmezdi.

Ârif Süleymân (269-281. beyitler arası): Saçları ne çok düzdü ne de çok kıvrıktı. Anber renkli ve kokulu o saçlar kulaklarına kadar uzanırdı. Ancak o saç kısıltılmış sanma uzun olduğu da söylenir.

Hâkim (173-201 ile 193-201. beyitler arası): Saçları ne düz ne de çok kıvrıktı. Onun gönüller alan misk kokulu saçları miraç gecesinin gözünün nuruydu. Saçları gür ve siyahtı. Genellikle saçlarını kulak memesine kadar uzatırdı. Bazı rivayetlere göre de saçları omuzlarına ve kürek kemiklerine kadar inerdi. Bazen kulağı etrafında toplardı; ama genellikle dört bölük

hâlinde bırakırdı. Saçları misk gibi anber gibi güzel kokuluydu. Saç ve sakallarında sayılacak kadar az beyaz vardı. Allah onu yaşlılık alametleriyle kusurlu kılmamıştı.

Necîb (398-406. beyitler arası): Saçları güzeldi. Kadir Gecesine benzeyen siyah saçları Hutun müşgünden daha güzel kokardı. Saçlarının uzunluğu kulakları hizasındaydı. Bazen de saçlarını dört bölük hâlinde omuzlarına bırakırdı. İki omzunda iki bölük saç çözülmüş olarak bulunurdu. Omuzlarındaki o saçlar sümbül gibiydi.

Âşık Kadîrî (XIII. dörtlük ile 214-230. beyitler arası): Misk kokulu saç anber renkliydi, yani siyahtı. Ne kıvrıktı ne de uzun. Hz. peygamber, saçını dört deste hâline getirip iki yanından iki bölük olarak omuzlarına bırakırdı. O siyah saçlar arasında yüzü ve boynu ay gibi parlardı. Bazen de anber kokulu o saçları kulağının üzerine düşürürdü.

Alnı

Hilyelerde Hz. peygamberin alnı için “vâsi’ü’l-cebîn” yani geniş alınlı ifadesi kullanılır. Renk, şekil ve koku bakımından ele alınır. Buna göre parlak oluşu yönüyle ay, güneş, sabah, beyaz gül ve aynaya benzetilip “ve’d-duhâ” yani “kuşluk vaktine and olsun” sözüyle birlikte anılır. Şekil olarak genişliğini ifade etmek için gökyüzü levhası ve göğün en yüksek katı olarak ifade edilir. Güzel kokusu ise misk ve anbere benzetilir.

Şerîfî (115. beyit): Ay gibi olan alnı açıktı.

Hâkânî (405-415. beyitler arası): Alnı parlak, açık ve genişti.

Bosnalı Mustafa (67-69. beyitler arası): Alnı geniş ve nurluydu. Yumru değildi ve güzeldi. Alnında bir damar vardı. Kızdığında o damar şişerdi.

Ârif Süleymân (204-207. beyitler arası): Alnı pek parlaktı. Eli gibi alnı da açıktı. Pak alnı ayın aynasında parlayan bir güneşti. Allah ona ay gibi bir aln vermişti.

Merâmî (4. beyit): Alnı açıktı.

Hâkim (202-209. beyitler arası): Nurlu olan alnı genişti.

Necîb (388-397. beyitler arası): Geniş olan alnı parlak ay gibi berraktı. Alnı cennet gül bahçesinin beyaz gülü gibi görünürdü. Hz. peygamberin alnının parlaklığını görmek için melekler saf saf dizilip beklerdi.

Mustafa Fevzî (46-50. beyitler arası): Alnı genişçe olup ay gibiydi. Ay, ışığını onun alnından alır, alnındaki o ışığın zerresiyle her yer aydınlanırdı.

Âşık Kadrfî (XII. dörtlük ile 197-207. beyitler arası): Mübarek alnı geniş ve parlaktı. Allah onun yüzünü ak, alnını da açık yaratmıştı. O alnı baştan sona âlemi aydınlatıp cennet bahçelerini müjdelirdi.

Kaşları

Hz. peygamberin kaşları “eblec” yani “açık kaşlı” ile “ezecc” yani “ince ve uzun kaşlı, kalem kaşlı” kavramlarıyla ifade edilir. Kaşları şekil itibariyle hilal, kılıç, yay, ok, hançer, çengel, tuğra, nişân-ı tevkî‘ yani padişah buyruklarına çekilen nişan, hümanın kanadı, güzellik caminin mihrabı, kiblegâh, besmele, bir yazı çeşidi olan reyhanî, râ harfi ve mısra olarak tasavvur edilir; kâbe kavseyn ve fethun mübîn ile birlikte anılır. Hz. peygamberin kaşlarının başının üstündeki bulutu anımsattığı söylenir. Kaşlarının arasının açık olması yani iki kaşının arasının kılsız olması parlaklıkla ifade edilmiş ve bu parlaklık daha çok saf gümüşe benzetilmiştir. İki kaşının arası ayrıca Süha yıldızı, nur ve güneşle anılmıştır.

Şerîfi (116. beyit): Birbirine yakın olan kaşları hilale benzerdi.

Hâkânî (291-313. beyitler arası): Kaşlarının arası açıktı. İki kaşının arası saf gümüş gibi berrak ve parlaktı. Kaşları yeni ay gibi uzun ve inceydi.

Bosnalı Mustafa (75. beyit): Allah'ın o sevgili kulunun kaşları hilal gibi inceydi.

Ârif Süleymân (222-232. beyitler arası): Uzun ve ince olan kaşlarının arası açıktı.

Merâmî (3. beyit): Kaşları inceydi.

Hâkim (210-225. beyitler arası): Kaşları yay gibi olup gözünün ucuna uzanmış idi. Siyahtı, sıktı; fakat birbirine bitişik değildi. İki kaşı arasında bir damar vardı. Gazab anında belirirdi ve peygamberin hiddetlendiğine delildi; ama asla kendi nefsi için kimseyi azarlamamıştı.

Necîb (276-290. beyitler arası): Hilal gibi olan kaşlarının arası açıktı. Kaşlarının arası gümüş gibi saftı ve kaşlarının kılıcına nurdan bir kılıftı. İnce olan kaşları hilalden daha parlaktı. Kaşları Nur suresine benzeyen yüzünde besmele gibi görünürdü.

Mustafa Fevzî (51-63. beyitler arası): Kaşlarının ortası az miktarda açıktı. İki kaşının ortası bin güneşe bedeldi. İki kaşı arasında ince bir damar vardı. Hz. peygamber kızdığında o damar şişerdi ve herkes onun hiddetinden korkardı. Kendi nefsi için kimseye hiddetlenmezdi. Ancak din konusunda bir eksiklik olduğunu gördüğünde hemen öfkelenir ve tasalanırdı.

Âşık Kadri (105-112. beyitler arası, VI. dörtlük, 113-125. beyitler arası): Hilal gibi olan kaşlarının arası açık olup arası saf gümüş gibi parlaktı. Kaşları uzun ve inceydi.

Gözleri

Hilyelerde Hz. peygamberin gözlerinin siyah olduğunu ifade etmek için “gözleri kara” anlamına gelen “ed‘acü'l-‘ayneyn” ifadesi kullanılır.

Gözlerinin akındaki kırmızılığı ise “eşkel” kavramı karşılar. Yalnız Mehmed Es‘ad Efendi’nin hilyesinde “eşkel” kavramı aynı zamanda göz kenarlarının badem gibi uzun olması şeklinde de değerlendirilmiştir.

Hilyelere göre Hz. peygamberin gözleri ahuların ve hurilerin gözleri kadar güzeldir. Gözleri Şehname kahramanları Rüstem, Kahraman ve bir cins iri doğan olan şâhbâzla karşılaştırılır. Gözlerindeki kırmızılık kadehle ifade edilir.

Şerîfi (117. beyit): Gözleri siyahtı.

Hâkânî (225-237, 269-281. beyitler arası): Allah’ı gözleyen gözleri pek güzeldi. Siyah ve sürmeliydi. Gözünün ucuyla bakacak olsa melekler kendinden geçerdı. Gözlerinin siyahı son derece siyah, beyazı da yine son derece beyazdı. Gözleri genişti. Onun için yakın ve uzak birdi. Gündüzleri nasıl görüyorsa geceleri de öyle görürdü. Aşk sarhoşu olan gözlerinde bir miktar kırmızılık vardı. Gözleri Allah’tan başka bir şey görmemişti, dünya gözünde değildi.

Bosnalı Mustafa (76 ve 77. beyitler): Mübarek gözleri karaydı ve akı fazlaydı. Allah tarafından sürmeliydi. Gözlerini görenlerin aklı başından giderdi.

Ârif Süleymân (233-240. beyitler arası): Dikkatlice bakıldığında gözlerinde kırmızılığın olduğu görülürdü. İki gözü güzellik gül bahçesine kırmızı nergis gibi güzellik verirdi. Beyazı son derece beyazdı. Gözleri Allah tarafından sürmelenmişti.

Merâmî (3. beyit): Gözleri kara olup akı son derece aktı.

Hâkim (258-271. beyitler arası): Gözlerinin hoş bir siyahlığı vardı, büyücek idi. Gözlerinin arası genişti ve akında kırmızılık vardı. Bakışları hayret vericiydi.

Necîb (211-224. beyitler arası): Gözleri daima Allah'ı gözlerdi. Her neye baksa Allah'ı görürdü. Gözleri Allah tarafından sürmeliydi. Göz ucuyla olan bakışı bile melekleri dehşete düşürürdü. Gözleri daima önüne bakardı; ama o önünü de ardını da görürdü. Gizli olan her şey onun için açıktaydı. O güzel yüzlü peygamberin gözleri genişti. Gözlerinin beyazı çok beyaz olup siyahı da çok siyahtı.

Mustafa Fevzî (67-78. beyitler arası): Kara gözlerinin akı gayet beyazdı. Beyazında pembe pembe damarlar vardı. Makbul olan göz de böyledir. Gözleri ne büyüktü ne de küçüktü, ovaldı ve son derece güzeldi. Doğuştan sürmeli gözleri hurileri mest ederdi. Bir bakışıyla her yeri gezer, durduğu yerden göğün en yüksek katını görürdü. Yerde ve gökte açıkta olan ve gizli olan her şeyi şüphesiz seyredirdi. Gece ve gündüz, ön ve arka onun için birdi. Gündüzleri nasıl görüyorsa geceleri de öyle görürdü. Onun nazarında yer gök sağ ve sol birdi. İşte o, bu gözlerle Hakk'a yol bulmuştu.

Âşık Kadri (52-65 ile 84-98. beyitler arası): Gözleri güzel ve siyahtı. Her zaman sürmeli görünürdü. Bir kişiye gözünün ucuyla bakacak olsa o kişi hemen kendinden geçerdi. Gözlerinin beyazı nur gibi gayet beyazdı, siyahı da yine son derece siyahtı. Gözleri geniş olup akında kırmızılık vardı.

Kirpikleri

Hilyelerde Hz. peygamberin kirpikleri “sık ve uzun kirpikli adam” anlamına gelen “ehdeb” kavramıyla ifade edilir. Kirpiklerinin benzeyeni kılıç, ok ve hançerdir. Hz. peygamberin kirpikleri miraç gecesine sürmedir.

Hâkânî (282-290. beyitler arası): Kirpikleri uzun ve siyahtı. Kendisi sürme kullanmazdı. Gözleri Allah tarafından sürmelenmişti.

Ârif Süleymân (241-245 ile 267-275. beyitler arası): Siyah kirpikleri pek uzun ve sıktı.

Hâkim (272-281. beyitler arası): Kirpikleri siyah, sık ve uzundu. Siyah saçları gibi kirpikleri de seçkindi. Gözleri ve kirpikleri doğuştan sürmeli gibiydi.

Mustafa Fevzî (65 ve 66. beyitler): Kirpikleri sık ve uzundu.

Âşık Kadrî (V. Dörtlük ile 99-104. beyitler arası): Hz. peygamberin kirpikleri hurilerin uzun saçı gibi uzun ve siyahtı.

Kulakları

Hilyelerde Hz. peygamberin kulakları küçük olması yönüyle ele alınır ve güle bazen de gül-i sad-berge yani katmerli güle benzetilir. Bunun dışında daha çok duyuş kuvvetine değinilir.

Şerîfi (125. beyit): Küçük olan kulakları can fîdanında bitmiş iki güldü sanki.

Hâkânî (427-429. beyitler arası): Kulakları gökte Allah Cebrail'e ne emretse duyardı.

Merâmî (5. beyit): Kulakları küçüktü.

Necîb (407-413. beyitler arası): Küçük kulaklıydı. Vahyleri hem kulaklarıyla duyardı hem de melekler vahyi onun kalbine okurlardı. Allah'ın sırları onun kulağında ve aklındaydı. Hz. peygamberin bütün azaları kusursuz ve güzeldi.

Mustafa Fevzî (116-13. beyitler arası): Hz. peygamberin pak kulakları katmerli gül gibiydi. Yeryüzündeki o melek, dönen göklerin sesi nasılmış duyardı. Miraç gecesi Refref'e binmiş olan Hz. peygamber o gece açıkça Bilal'in sesini duyduğunu söylemiştir.

Burnu

Hilyelerde Hz. peygamberin burnu ince olması yönüyle “ince ince yumru burunlu (adam)” anlamına gelen “aknâ'l-enf” kavramıyla ifade edilir. İnceliği, nurlu ve beyaz oluşu üzerinde durulur. Bu sebeple hilale, gümüş kol bağına, gümüş micmere, gümüş şamdana, nurdan parlak kandile, gümüşten sütuna, kılıca, beyaz gül goncasına, cennet gül bahçesinin gülüne ve lalesine, elife benzetilir. Burnunun koku alma gücüne değinilir.

Hâkânî (314-324. beyitler arası): Ay gibi olan alnıyla o mübarek burnu güzel, düzgün ve ölçülüydü. Burnunun kaşlarına yakın olduğu yer biraz yüksekçeydi. Karşıdan bakınca burnu yüksek gibi görünürdü. Burnu o kadar güzeldi ki tarif etmek mümkün değil. Daima Allah'a yakın olmanın kokusunu alırdı.

Bosnalı Mustafa (78 ve 79. beyitler): Burnunun kanatları ve ucu ince gibiydi. Burnu öyle nurluydu ki dikkatlice bakmayan o ışıktan dolayı burnunu uzun sanırdı.

Ârif Süleymân (246-255. beyitler arası): Elif gibi olan burnu son derece güzel ve nurluydu. Hz. peygamberin burnu lekesiz elmas parçası gibi saf ve berraktı. Uzunluğuna dikkatlice bakıldığında karşıdan yüksek gibi görünürdü. O mübarek burnun kaşlara yakın kısmı yüksekti.

Merâmî (2. beyit): Burnu yüksekti.

Hâkim (226-233. beyitler arası): Burnu, ay gibi olan yüzünde hoş duruyordu, münasip uzunlukta idi, basık değildi. Burnunun kaşlarına yakın olan kısmında nur yükselirdi. Bu nedenle, dikkat etmeyenler ilk anda onu uzun burunlu zannederlerdi. O güzel burun, cennet bağında bulunan lalenin goncasıydı.

Necîb (304-313. beyitler arası): Burnunun alnına yakın olan yeri biraz yüksekti. Nurlu burnu kaşlarının takına asılmış parlak bir kandil gibiydi. Cennet gül bahçesinin gülü olan o mübarek burnu tarif mümkün mü?

Mustafa Fevzî (83-85. beyitler arası): Çekme burnu biraz yüksekti. Alnıyla güzel burnu düz ve ölçülüydü. O gül bedenli peygamberin burnu o kadar kuvvetliydi ki Cebrail'in kokusunu ta sidreden alırdı.

Âşık Kadri (VIII. dörtlük ile 126-137. beyitler arası): Mübarek burnu ince ve güzeldi. Kaşlarına yakın olan yer yüksekçeydi. Karşıdan bakanlar onu uzun burunlu zannederlerdi. Burnu o kadar güzeldi ki gümüş bir bazubend yani kol bağı gibiydi. Cebrail gökyüzünden ayrıldığında Hz. peygamber hemen onun kokusunu alırdı. O güzel burun, beyaz bir gül goncasıydı sanki.

Dudağı

Hilyelerde Hz. peygamberin dudağı için ayrı başlık açılmamış daha çok ağızından veya konuşmasından bahsedilirken ara ara dudağına da değinilmiştir. Dudakları güle ve la'î hokkasına benzetilmiştir.

Necîb (326. beyit): Can bağışlayan dudağı tatlı su gibiydi.

Mustafa Fevzî (86-93. beyitler arası): Gül dudakları la'î taşının rengine parlaklık vermişti. O gonca dudaklar sanki la'î hokkasıydı. Dudaklarından çıkan her söz Allah'ın vahyi idi.

Ağız

Hilyelerde Hz. peygamberin üzerinde fazla durulmayan uzuvlarından biri de ağızıdır. Güzel ve büyüklük bakımından ölçülü olan ağız ilim ve hikmet kaynağı olması, güzel nasihatler vermesi gibi daha çok manevi üstünlükleriyle ele alınmıştır.

Şerîfî (118. beyit): Ağzı o kadar güzel ve benzersizdi ki sanki taze bir goncaydı.

Bosnalı Mustafa (81. beyit): Güzel ağzı ölçülüydü. Ashabına her zaman hoş nasihatler ederdi.

Necîb (318, 319, 320, 374. beyitler): Ağzı ezeli ilmin madeni, ilim ve irfan kaynağıydı. İnci ve yakut hokkası olan ağzında insanlık gizliydi.

Âşık Kadrî (186-189. beyitler arası, XI. dörtlük): Mübarek ağzı itidal üzreydi. Allah, güzel konuşan o ağzı ne güzel yaratmıştı. Kevser onun dudağının zülalinden utanıp kederlenirdi.

Dişleri

Hz. peygamberin dişlerinin en belirgin vasıflarından biri “eflec” yani “seyrek” olmaktır. Son derece beyaz ve düzgün olan bu dişleri hilyelerde en iyi ifade eden kavramsa incidir. Bu nedenle hemen bütün şairler Hz. peygamberin dişlerini özellikle ve öncelikle inciye benzetmişlerdir. İnci, inci tanesi, inci dizisi, büyük inci vb. ifadeler bütün hilyelerde sıkça kullanılır. Bunun yanı sıra beyazlığı yönüyle yasemine; düzgün ve sağlam oluşuyla dolu tanesine, yine düzgünlüğüyle mısraya, ayete, yasin kelimesindeki sin harfinin dişlerine; parlaklığıyla güneşe, aya, ay ışığına, yıldırıma ve nura benzetilir.

Şerîfî (119. beyit): Dişleri seyrekli. Güldüğü zaman dişleri ay gibi etrafı aydınlatırdı.

Hâkânî (325-371. beyitler arası): Dişleri berrak ve seyrekli. İki dizi inci gibi olan dişleri dudaklarına güzellik vermişti. Konuştuğu zaman iki ön dişinden hemen nur çıkardı. Bu ışık öyle fazlaydı ki sanki bulunduğu mecliste güneş

doğardı. O iki cihanın güneşi gülse mübarek dişleri yıldırım gibi parlardı. Dişleri dolu taneleri gibi hoş görünürdü.

Bosnalı Mustafa (82-83. beyitler): Dişleri seyrek. İki ön dişinin arası seyrekçeydi. Yeni ay parçası olan dişlerinden konuştuğunda nur çıkardı.

Ârif Süleymân (256-264. beyitler arası): Pak ağzı mücevher kutusu gibi incilerle doluydu. Dişleri seyrek. Gülümsediği zaman gökyüzü şimşekle aydınlanır gibi aydınlanırdı.

Merâmî (3. beyit): Dişleri seyrek.

Hâkim (250-257. beyitler arası): Dişleri seyrek. Başka bir rivayete göre iki ön diş seyrekçe idi. O mübarek dişleri beyaz ve berraktı. Konuştuğu veya gülümsediği zaman dişleri inci gibi görünür ve etrafa ışık saçardı.

Necîb (314-331 ile 343-353. beyitler arası): Hz. peygamberin inciden daha üstün olan dişleri son derece beyaz ve seyrek. Hz. peygamber ağzını açtığı anda sadef, o dişlere hayran kalırdı. Konuştuğunda etrafa nur saçardı. Gülümsediğinde ise dişleri inci gibi görünürdü. Dişleri o kadar parlardı ki dolunayın ışığı gibi görünürdü. Kısacası Allah onu övmüş de yaratmıştı.

Mustafa Fevzî (94-103. beyitler arası): Resulullahın inci tanesi gibi olan dişlerinin her bir tanesi nurdu sanki. Şüphesiz dişleri sık değildi. Ancak çok seyrek de değildi. Şöyle ki yasemin renkli yani beyaz olan o dişler la'îl hokkası içindeki kıymetli inci gibiydi. Hz. peygamber konuşacak ya da gülecek olsa dişleri yıldırım parlar gibi parlardı. Dişleri dolu taneleri gibiydi.

Âşık Kadri (138-170. beyitler arası): Dişleri seyrek olup şimşek gibi etrafa ışık saçardı. O kadar düzgündü ki ölçülü iki mısraydı sanki. Gülümsediğinde ön dişleri parlardı. Güler yüzlülük ve neşeyle ağzı nur ile dolardı.

Sakalı

Hilyelerde Hz. peygamberin sakalıyla ilgili olarak öne çıkarılan hususlardan biri sık oluşudur ve bu durum “kessü’l-lihye” kavramıyla ifade edilmiştir. Siyah ve parlak oluşu üzerinde durulur. Bu sebeple siyah nura benzetilen sakal; Kadir Gecesi, ve’l-leyl ve misk ahusunun göbeğinden çıkarılan koku olan nafeyle birlikte anılır. Siyah sakalları arasında yer alan birkaç beyaz kıl ise nura benzetilir.

Hâkânî (434-442. beyitler arası): Pak sakalının kökleri çoktu. Beyaz kıl fazla değildi, ancak on yedi kıl beyazdı. Siyah olan sakalı ne kıvrıkcıktı ne de çok uzundu, her bakımdan ölçülüydü. Sakalı güzelliğine güzellik katmıştı, siyah bir nur gibiydi.

Bosnalı Mustafa (85 ve 116. beyitler): Sakalı pek sıktı ve göğsü üstüne yayılmıştı. Sakalındaki beyaz kıllar yirmi kadar yoktu.

Ârif Süleymân (282-293. beyitler arası): Sakalı ne kıvrıkcıktı ne de uzun. Son derece güzel ve hoş kokuluydu. O pak sakal içinde on yedi tane beyaz kıl vardı. Mübarek sakalı göreni kendinden geçirirdi.

Merâmî (4. beyit): Mübarek sakalı değirmiydi.

Hâkim (178-182 ile 234-238. beyitler arası): Sakalında sayılacak kadar az beyaz kıl vardı. Sakalları gür olup güzel kokuluydu.

Necîb (414-424. beyitler arası): Hz. peygamberin Kadir Gecesine benzeyen sakalı siyahtı. Sakalında on tane beyazı vardı. Sakalı ne kısaydı ne de uzun. Gayet ölçülüydü. Onun sakalını anlatırken diller lal olur. O sakalın sırrını insan bilemez.

Mustafa Fevzî (104-111. beyitler arası): Nurlu yüzü üzerindeki siyah bir nur gibi olan sakalı sık ve büyüktü. Ne uzundu ne haddinden fazla çoktu ne de

kısa. Nafe renkli, misk kokuluydu. Sakalında on dokuz ya da daha az beyaz kıl vardı. Bu beyaz kıllar nur gibi parlardı.

Âşık Kadri (XIV. dörtlükle 231-241. beyitler arası): Mübarek sakalındaki siyah kıllar beyaz kıllardan daha çoktu. Sakalında henüz on yedi kıl ağarmıştı. Sık olup ne kıvırcıktı ne de uzun. Tarandıkça parlardı. Bu parlak sakal arşın kokusu ile kokulanırdı.

Bıyığı

Hz. peygamberin bıyığı hilyelerde üzerinde fazla durulmayan konulardan birisidir. Güzel kokusu itibariyle miske, şekli dolayısıyla da besmeleye benzetilir. Hz. peygamberin bıyık kesme ya da kısaltma sünnetine değinilir.

Hâkânî (443 ve 444. beyitler): Bıyığı azdı.

Necîb (422. beyit): Bıyığının ince ve az olduğu söylenmiştir.

Mustafa Fevzi (107-111. beyitler arası): Bıyıklarını keserdi, hiç uzatmazdı. Bu sünnet bizlere âdet olmuştur. Bıyık kesmek temizliktir diyerek bu sünneti bizlere emretmiştir.

Âşık Kadri (232. beyit): Mübarek bıyıkları son derece güzeldi. Besmele şeklinde yazılmıştı.

Çenesi

Çenesi için gül, nur topu ve zezem kuyusu benzetmeleri yapılır.

Hâkânî (439 ve 440. beyitler): Çenesi güzeldi.

Hâkim (237. beyit): Güzel çenesi gül gibiydi.

Necîb (221, 418, 419. beyitler): Çenesi zezem kuyusuydu. Nur topu gibiydi.

Boynu

Hilyelerde Hz. peygamberin boynu ile ilgili olarak üzerinde en çok durulan husus beyaz oluşudur. Bunu ifade etmek için de en çok gümüş benzetmesi yapılır. Saf gümüş, gümüş su, gümüş sürahi, gümüş ibrik benzetmelerine hemen her hilyede rastlanır. Bununla birlikte nur, nurdan mumlu fitil, nurdan ayna, billur, nur fiskıyesi, kâfurdan mum, parlayan kandil ve sütun Hz. peygamberin boynu ile ilgili benzetmeler arasında yer alan unsurlardır.

Hâkânî (445-454. beyitler arası): Hz. peygamberin pak boynu gayet beyaz ve berraktı. Allah onun boynunu ölçülü yaratmıştı. Boynu ne uzundu ne de kısa. Ashabı onun boynunu genellikle gümüş ibriğe benzetmiştir.

Bosnalı Mustafa (87 ve 88. beyitler): Mübarek boynu son derece güzeldi. Güzel bir sürahi ya da hoş bir ibrik gibi makbuldü.

Ârif Süleymân (294-303. beyitler arası): Boynu nurdan bir fiskiye gibiydi. Ne uzundu ne de kısa. Etrafa ışık saçmada aya benzerdi. O boynu, kafurdan yapılmış mum görseydi eriyip nuru kalmazdı. O güzel yanaklının boynu beyaz, berrak ve kılsızdı.

Hâkim (282-289. beyitler arası): Boynu son derece güzel olup gümüştan daha beyaz idi, berraktı. Ne uzun ne de kısaydı. O berrak boyun gökyüzüne nurdan mumlu bir fitildi sanki.

Necîb (425-436. beyitler arası): Nurlu boynu güzelliğini süslerdi. Çene altı parlak bir tak, boynu da altından parlak bir kandildi.

Mustafa Fevzî (124-126. beyitler arası): Boynu berrak ve parlak olup gümüş ibrike benzerdi. Her bakımdan ölçülüydü.

Âşık Kadırî (242-252. beyitler arası): Mübarek boynu beyaz ve berraktı. Allah o boynu nurdan bir ayna gibi yaratmıştı. Parlak, gümüş bir sürahi gibiydi. Ne uzundu ne de kısa. O güzel boynu gümüş ibriğe benzetenler de olmuştur.

b. Genel Olarak Vücudu

Omuz başları

Bütün hilyelerde Hz. peygamberin omuz başlarıyla ilgili üzerinde durulan iki husus omuzların geniş olması ve üzerinde birkaç güzel kokulu kıl bulunmasıdır.

Hâkânî (480-487. beyitler arası): Omuz başları başkalarına nispetle büyüktü. Omzunda misk kokulu pek çok kıl vardı.

Bosnalı Mustafa (94 ve 95. beyitler): Hz. peygamberin omuz başları büyüktü ve üzerinde kıllar vardı. İki omzunun arası açıktı.

Ârif Süleymân (332-333): Omuz başları geniş ve gösterişli olup büyük görünürdü. Omuz başlarında bir miktar kıl vardı.

Hâkim (305-309 ile 318-321. beyitler arası): Omuz başları başkalarınınkine nispetle büyüktü. Omuzlarının arası genişti. Omuz başlarında, pazularında ve göğsünde misk ve anber kokulu kıllar vardı.

Necîb (462-465. beyitler arası): Omuzları heybetli olup başkalarınınkine oranla yüksekti. Omuz başlarında Hutten müşgünden daha güzel kokulu bir iki kıl vardı.

Mustafa Fevzî (131-133. beyitler arası): Omuz başları geniş olup üzerinde tüyler vardı. Omuzları etli, canlı ve kemikliydi.

Âşık Kadri (279-283. beyitler arası): Omuz başlarında kıllar vardı. O kıllar cennet fidanı, çıkan terleri de saadet hurmasıydı.

Sırtı

Hz. peygamberin yağrını yani iki kürek kemiğinin arası -ki bunu sırtı olarak da ifade edebiliriz- düzdür. Sırtın düz olması da kamburluğun bulunmaması anlamına gelir.

Hâkânî: Yaşlı ve genç herkes bilir ki o âlemlerin övüncü yassı yağrınıydı. Yani iki kürek kemiklerinin arası düzdü. Kürek kemiklerinin arası etliydi.

Bosnalı Mustafa (95. beyit): Sırtı yassıydı.

Hâkim (306. beyit): Yassı yağrınıydı yani sırtı düzdü.

Necîb (466. beyit): Kürek kemikleri yassıydı.

Mustafa Fevzî (136. beyit): Geniş olan kürek kemiklerinin ortasında mübarek mührü vardı.

Âşık Kadri (284-286. beyitler arası): Kürek kemikleri yassı olup ortası etliydi ve sırtında peygamberlik mührü vardı.

Mührü

Peygamberlik mührü hilyelerde önemle üzerinde durulan konulardan biri olmakla birlikte aynı zamanda üzerinde en çok ihtilafın bulunduğu hususlardandır da. Yeri ve rengi hilyelerde farklı farklı ifade edilmiştir. Ancak bu farklılıklar hilyeler arasında bir tutarsızlık olarak değil peygamberlik mührü üzerine olan rivayetlerdeki farklılıkların hilyelere yansması olarak düşünölmelidir. Buna göre bazı hilyelerde mührün iki

omuz arasında olduğu söylenmiş bazılarında ise belki bu bilgi biraz daha detaylandırılarak iki kürek kemiğinin ortasında olduğu bilgisine ek olarak daha çok sağ tarafa yakın bir yerde bulunduğu da belirtilmiştir. Rengiyle ilgili olarak da çoğunlukla sarıya meyilli siyah renkte olduğu söylenir. Bir rivayete göre de kırmızıdır. Büyüklüğüne gelince peygamberlik mührü güvercin ya da keklik yumurtası kadar olup şekil olarak da yumurtaya benzerdi. Hilyelerde daha çok büyük bir ben ya da yağ bezesi olarak ifade edilmiştir. Mührün etrafındaki güzel kokulu kılların varlığı ise hemen bütün hilyelerde kesin bir dille üzerinde durulan konulardandır. Mühürle ilgili benzetmelere gelince saf anber, nafe, ay, nur ve Hz. Süleyman'ın mührü en çok yapılan benzetmelerdir. Üzerindeki kıllar ise dik olup mührün etrafını çevrelemesi bakımından kirpik, servi ve at yelesine, güzel kokulu oluşu yönüyle ise misk ve anbere benzetilir.

Şerîfi (133 ve 134. beyitler): Mübarek sırtına peygamberlik mührü vurulmuştu. Bakıldığında o mühür nur gibi görünürdü.

Hâkânî (488-502. beyitler arası): Sırtının sağ tarafına yakın bir yerde peygamberlik mührü vardı. O mührü tarif edenler onun büyük bir ben olduğunu söylemişlerdir. Siyah renkli bu mühür sarıya meyilliydi. Etrafında birbirine yakın kıllar vardı. O kıllar at yelesi gibi dik durup mührün etrafını sarmıştı. Pak tenindeki o ben, denizdeki saf anber gibiydi. Misk kokulu bu ben ona güzellik verirdi. Vakıa o, peygamberlerin sonuncusu olduğu için peygamberlik mührüyle gelmişti.

Bosnalı Mustafa (114 ve 121. beyitler): İki omzunun arasında peygamberlik mührü vardı. Hz. Câbir o mührün Hz. peygamberin pak kürek kemiği üzerine parlaklık verdiğini gördüğünü söylemiştir. Bu peygamberlik mührü kırmızı bir ben gibi olup büyüklüğü güvercin yumurtası kadardı.

Ârif Süleymân (317-327. beyitler arası): Sırtını peygamberlik mührü süslemişti. O mühürde müşg ve anberden mürekkep birçok kıl vardı.

Hâkim (375-389. beyitler arası): İki omzunun arasında, daha çok sağ tarafa yakın bir yerde peygamberlik mührü vardı. Bu mühür büyük bir bendi, rengi sarıya yakındı ve etrafı dik duran kıllarla çevriliydi. Kimisi de bunun bir yağ bezesi olduğunu ve renginin de kırmızıya yakın olduğunu söyler.

Necîb (468-490. beyitler arası): Hz. peygamberin sırtındaki mührün büyüklüğü keklik yumurtası kadardı ve büyük bir ben gibiydi. Rengi hem siyahtı hem de sarımsı. Etrafında kirpik gibi saf saf duran kıllar vardı. Güzel kokulu o ben, Hz. peygamberin gümüş gibi olan bedeninde Hutun ahusunun müşgi gibi dururdu.

Mustafa Fevzî (137-151. beyitler arası): Mührü siyah renkli bir bendi ve siyahı sarıya meyilliydi.²² Çevresi ufak tüylerle çevrilmişti. Büyüklüğü güvercin yumurtası kadardı. Yine şekil olarak güvercin yumurtasına benzerdi.

Âşık Kadrî (XV. dörtlük ile 287-301. beyitler arası): Hz. peygamberin mührü keklik yumurtası kadardı ve sırtının sağ tarafına yakın bir yerdeydi. Bu mühür büyük bir bendi. Rengi sarıya meyilli siyahtı. Çevresinde birbirine yakın kıllar vardı. Güzel kokulu bu kıllar sıra sıra dizilmişti. Hz. peygamberin pak tenindeki o parlak ben, gökyüzündeki parlayan aya benzerdi ya da denizdeki saf anber gibiydi, etrafa güzel kokular verirdi. Resulullah son peygamber olduğu için bu mühürle mühürlenmişti.

Göğsü ve Karnı

²² Hilye metninde mührün aynı zamanda “lâdenî” renkte olduğu söylenmektedir. Sözlüklerde “lâden” şu şekilde tanımlanmaktadır: 1. bot. Lavanta, lâden. 2. Lâden zamkı, bazı çamlardan çıkan ve kadınların ben yaptıkları siyah ve hoş kokulu zamk. 3. Ben taklidi.

Hız. peygamberin göğsünün ve karnının en önemli özelliği göğsünün geniş ve karnıyla aynı hizada olmasıdır. Göğüs ile karnın aynı hizada olması da göbeğın bulunmadığı anlamına gelir. Hilyelerde Hız. peygamberin göğsü ile ilgili olarak üzerinde durulan konulardan birisi de göğsünde, göbeğine kadar ince bir çizgi hâlinde uzanan kılların bulunmasıdır. Hız. peygamberin vücudunun kılsız oluşu göğsünün beyazlık, parlaklık ve berraklık yönünü öne çıkarmış ve şairlerin bu durumu sayısız benzetmeyle ifade etmelerine imkân sağlamıştır. Buna göre göğsü parlak bir ayna, nurdan ayna, gümüş ayna, ay, Nur suresi, nurlar kaynağı, tecelli nurlarının denizi, ak kar, ak gül olarak tasavvur edilmiş; göğsündeki kıllar ise siyah olup düz bir çizgi hâlinde uzanması sebebiyle elif, kalem, misk kokulu yazı, yol ve Âyete'l-Kürsî'ye benzetilmiştir.

Şerîfi (124. beyit ile 129 ve 130. beyitler): Pak teninde kıl yoktu. Ancak göğsünde, göbeğine kadar bir çizgi hâlinde uzanan kıllar vardı.

Dünya lezzetlerinden ve rahatından sakındığı için karnı sırtına değdi. Açlıktan midesi sallanmasın diye midesi üzerine her zaman taş bağlardı.²³

Hâkânî (455-479, 575-583. beyitler arası): *Genişliği ve düzlüğü*: Göğsü son derece geniş olup nurluydu. Geniş göğsü o kadar beyazdı ki görenler parlak ay sanırdı. Göğsü ölçülüydü. Yan tarafları etliydi. Karnıyla göğsü aynı hizadaydı, düpdüzdü.

Göğsündeki kıllar: Allah'ın o sevgili kulunun parlak teni güneş gibi berraktı. Kılsız bedeni nura benzerdi. Nurdan serv gibi olan bedeni İslam'ın

²³ Bu husustan sadece Şerîfi'nin hilyesinde bahsedilmektedir. Hız. peygamberin karnının sırtına değmesi şeklindeki ifadeyle onun dünya nimetlerinden, fazla yeme ve içmeden ne kadar uzak kalmaya gayret gösterdiği anlatılmaya çalışılmıştır.

direğiydi. Bedeni tamamen kıllı değildi. Göğsünde ve karnında kıl yoktu. Ancak göğsünden göbeğine dek siyah kıllardan bir çizgi çekilmişti. Anber siyahlığında olan o kıllar halenin aya yakıştığı gibi Hz. peygambere yakışırdı.

Bosnalı Mustafa (102-107. beyitler arası): Göğsünde kıl yoktu. Boğaz çukurundan göbeğine kadar yol gibi uzanan kıllar vardı. Karnı küçükçe, beli inceydi.

Ârif Süleymân (304-316. beyitler arası): *Göğsünün genişliği ve düzlüğü:* Göğsü ile karnı aynı hizada olup burada eğrilik yoktu. Âlemlerin övüncü olan Hz. peygamber geniş göğüslüydü.

Göğsündeki kıllar: O mübarek göğüs gümüş bir ayna kadar berrak ve hoş görünüşlüydü. Sadece göğsünden göbeğine kadar anber gibi kıldan bir çizgi vardı. Bu misk kokulu kılların dışında göğsünde başka kıl yoktu.

Merâmî (5. beyit): Göğsünde, karnına kadar uzanan ince çizgi hâlinde kıllar vardı.

Hâkim (299-304 ile 310-317. beyitler arası): Göğsü genişti. Gümüş bir ayna kadar parlak ve beyazdı. Göğsü karnıyla aynı hizadaydı. Sırtı da karnı da göğsü de düz idi.

Göğsündeki kıllar: Teni nurlu ve parlaktı. Bedeni bir gül yaprağı kadar nazikti. Bütün bedeni kıllı değildi. Göğsünden göbeğine kadar kıllar bir çizgi gibi uzanmıştı. Kollarında, omuzlarında ve göğsün üst kısımlarında kıl vardı.

Necîb (437-461 ile 569-575. beyitler arası): Hikmet ile dolu karnı ile göğsü aynı hizadaydı. Geniş göğsü parlak bir aynaydı sanki, gayet beyazdı. İnci ve elmastan daha berraktı.

Göğsündeki kıllar: Göğsünde göbeğine kadar siyah kıllardan oluşan çizgi hâlinde kıllar vardı.

Mustafa Fevzî (127-130. beyitler arası): Göğsü genişçe olup karnıyla aynı hizadaydı. Göğsünde elif şeklinde ince tüyler vardı.

Âşık Kadri (253-274 ile 353-361. beyitler arası): Mübarek karnı ile nurlu göğsü aynı hizadaydı. İkisi de düpdüzdü. Göğsü geniş olup vücudunun yan tarafları etliydi. Göğsü ile göbeği arasına siyah ve güzel kokulu kıllardan bir çizgi çekilmişti. Bu çizgi kıldan değildi, sanki Âyete'l-kürsî idi. Hz. peygamberin göğsünde ve karnında bundan başka kıl bulunmazdı. Diğer azalarında da kıldan eser yoktu.

Elleri ve Ayakları

Hız. peygamberin elleri ve ayaklarıyla ilgili en belirgin birkaç özellik ellerinin beyaz, yumuşak ve uzun olması, ayaklarının ise yine beyaz ve yumuşak olup düztaban olmamasıdır. Elleri ve avuçları gül yaprağı, pamuk ve ipek kadar yumuşaktır. Avuçlarının içi katmerli iri gül ve beyaz ipek gibidir. Ellerin en önemli özelliklerinden birisi de dokunduğu yerden veya kişiden günlerce gitmeyecek kadar güzel kokuya sahip olmasıdır. Bu arada elleri anlatılırken Hız. peygamberin eliyle ve parmaklarıyla ilgili mucizelerine de değinilir. O parmağıyla ayı ikiye bölmüş, parmağından su akıtmıştır. Eline aldığı bir avuç toprakla düşmanı helak etmiştir. Ayakları ise gül yaprağı, katmerli iri gül, gümüş balık, kevser ve kâfurdan muma benzetilmiştir.

Şerîfi (126. beyit): Elleri dizlerine ulaşırdı. (Yani kolları uzundu.) Değirmen çekmekten dolayı ellerine yarıklar vardı.²⁴

²⁴ Bu hususa yalnızca Şerîfi'nin hilyesinde değilmektedir. Değirmenden dolayı ellerinde yarıklar olduğuna dair bu bilgi, diğer hiçbir hilyede bulunmamaktadır. Diğer hilyelerde tam aksine ellerinin pamuk kadar yumuşak ve pürüzsüz olduğu ifade edilmektedir.

Hâkânî (525-563. beyitler arası): Ellerinin ayası ile ayaklarının altı geniş ve temiz olup gül yaprağı kadar hoştu. O kerametli mübarek elleri çok düzgündü. Avuçlarının içi misk gibi kokardı. Biriyle selamlaşsa aradan bir iki gün geçse hatta günler, aylar geçse o kişiden gül gibi güzel kokular duyulurdu. Hz. peygamber cihanın misk kokulu nafesiydi. Misk kokusu saklanamaz ki! Bir çocuğun başını okşayacak olsa o çocuk bütün çocuklar içinden edeb sermayesini toplardı. Kokusundan Allah'ın resulünün ona el sürdüğü hemen anlaşılırdı. Günlerce kokusu gitmezdi ve nefesi taze misk gibi kokardı.

Bosnalı Mustafa (97-100. beyitler arası): Hz. peygamberin elleri güzelliler güzeliydi. Ellerinin ayası geniş ve paktı. Mübarek avuçlarının içi pamuktan daha yumuşaktı. İpek bile avuçlarının yumuşaklığıyla kıyaslanamaz. Ayakları da güzel ve makbuldü.

Ârif Süleymân (334-348. beyitler arası): Uzun olan elleri ve avuç içleri güzeldi. Hz. Enes onun ellerinin çok yumuşak olduğunu söylemiştir. Güzel ayakları kevserin ta kendisiydi. Ayakları ayak altları geniş, temiz ve beyazdı.

Merâmî (4. beyit): Elleri uzundu.

Hâkim (326-335. beyitler arası): Elleri genişti. Cömertliklerle dolu eli semadan daha cömertti. Geniş, etli ve yumuşaktı. Ayakları da elleri gibi yumuşaktı. O ayaklar arşa ve feleğe şeref vermişti. Ayakları bu varlık âlemine basmasa bu yokluk âlemi var olmazdı. Mübarek ayaklarının altının ortası yere dokunmazdı. Yani Hz. peygamber düztaban değildi. Anbere bassa ayak izi görünmezdi ancak taşta bassa ayak izi orada kalırdı.

Necîb (513-536 ile 549-557. beyitler arası): O sultanın elleri ile ayaklarının altı geniş ve güzeldi. Katmerli iri bir gül gibiydi. Cennet hurileri onun ayağının toprağını gözlerine sürme ederlerdi. Eli ile ayakları müşğ gibi

kokardı. Elleri cömertlikle dopdoluydu. Hz. peygamber önüne çıkan bir çocuğun başını okşayacak olsa o çocuk bütün çocuklar arasından seçilirdi. Üzerindeki misk kokusundan Hz. peygamberin o çocuğu okşadığı hemen anlaşılırdı.

Mustafa Fevzî (35-38 ile 152-164. beyitler arası): Dokunduğu yerden uzun süre kokusu gitmezdi. Ya bir çocuğu sevip başını okşasa ya da ashabından biriyle tokalaşsa Hz. peygamberin onlara dokunduğunu herkes bilirdi. Ellerinin parmakları az uzuncaydı. Yiğitlik erlerinin cümlesi böyledir. Ayağının altıyla ellerinin ayası saf, berrak ve genişti, nur parçası gibiydi. Ayağının altı çukurcaydı, düz değildi yani Hz. peygamber düztaban değildi. Elleri ve ayakları az büyükçe olup gayet ölçülüydü.

Âşık Kadri (317-348. beyitler arası): Ellerin ayası ile ayaklarının altı son derece pak, geniş ve zarif olup beyaz ipeğe benzerdi. Kerametli, yumuşak elleri çok düzgündü. Karşılaştığı kişiyle selamlaşıp tokalaştığında o kişiden günlerce güzel kokular gelirdi. Bu kokudan o kişinin resulullahla buluştuğu hemen anlaşılırdı. Bazen de bir çocuğun başını okşayacak olsa o çocuk diğer çocuklar içinde terbiyesiyle ayırt edilirdi. Kokusundan peygamberler sultanının o çocuğa elini sürdüğü anlaşılırdı.

Parmakları

Hilyelerde kalem, gümüş, gümüştan dal, besmele, lüle, nûn ve'l-kalem vb. kavramlarla Hz. peygamberin parmaklarının düzgünlüğü vurgulanmaya çalışılır, mucizelerine değinilir.

Hâkânî (549. beyit): Her bir parmağı kalem gibi düzgün ve uzundu.

Bosnalı Mustafa (101. beyit): O habibin parmakları eşsiz bir güzellikteydi. Her bir parmağı gümüştan daha üstündü.

Hâkim (336-342. beyitler arası): Resulullahın parmakları itidal üzere uzun ve düzgündü. Cömertliklerle dolu o elin ayaları nur, parmakları ise kalemdi.

Necîb (537-557. beyitler arası): Allah onun her bir parmağını apaçık mucizeler üzerine yaratmıştır. Parmağı ayı ikiye bölmüş ve yine parmaklarından su akıtmıştır.

Âşık Kadrî (339-348. beyitler arası): Parmakları kalem gibiydi. Bilekleri besmele şeklindeydi, parmakları da ona kalem olmuştu.

Tırnakları

Hiz. peygamberin tırnakları Necîb'in hilyesinde ay parçasına benzetilmiştir.

Necîb (547. beyit): Tırnakları ay parçası gibiydi.

Kemikleri

Bütün hilyelerde Hiz. peygamberin kemiklerinin, kemik başlarının, oynak yerlerinin iri, sağlam ve güçlü olduğu vurgulanır. Sağlam, güçlü ve düzgün kemik yapısı da genel olarak sağlam ve güçlü bir vücudu ifade eder.

Hâkânî (503-511. beyitler arası): Soyu yüce o peygamberin özelliklerini anlatanlar onun iri kemikli olduğunu söylemişlerdir. Bedeni cüsseliydi. Zâtının şerefine ihtişamından felek utanırdı.

Bosnalı Mustafa (93. beyit): Mübarek kemiklerinin başları büyüktü.

Ârif Süleymân (328-331. beyitler arası): Kemikleri iriydi.

Hâkim (307. beyit): Diz kapağı ile dirsekleri gibi oynak yerleri büyüktü.

Necîb (491-500. beyitler arası): Kemikleri iriydi. Her bir azası eşsiz bir inciye sanki.

Mustafa Fevzî (134-136. beyitler arası): Vücudundaki bütün kemikleri iriydi. Güçlü kuvvetli ve ihtişamlıydı.

Âşık Kadri (302-306. beyitler arası): Hz. Muhammed iri kemikliydı. Kemikleri muazzam ve mükemmeldi. Onu görenler cüsseli biri olduğunu söylemişlerdir.

Baldır, uyluk, ökçe, pazu, kol ve bilekleri

Hilyelerde daha çok “sâk” olarak ifade edilen uyluk, kalçadan dize kadar olan bacak bölümü, yine hilyelerde “rân” olarak geçen baldır ise bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümüdür. Bütün hilyelerde Hz. peygamberin uylukları, baldırları, kolları, bilekleri ve pazularının her birinin çok sağlam ve kuvvetli olduğu vurgulanır. Hepsinin Kur’an ayetleri gibi yerli yerince olduğu söylenir. Bilekleri yazıya ve besmeleye, baldırları ve uylukları sütuna benzetilir.

Hâkânî (512-524. beyitler arası): Hz. peygamberin şerefli azalarının her biri birbirinden sağlam ve kuvvetliydi. Baldır, inciği, ökçesi, uyluğu, pazuları, kolları ve bilekleri kuru ve ince değildi, doluydu. Kısacası Kur’an’ın her ayeti gibi onun da bütün azaları güzeldi.

Bedenindeki o iki seçkin uyluk nurdan iki sütundu.

Baldırları arşın sütunları ile eş değerdeydi.

Kol bileği besmele şeklindeydi.

Bosnalı Mustafa (96 ve 112. beyitler): Mübarek kolları kılıydı. Kol bilekleri kalındı. Baldırları yerli yerince inceydi.

Ârif Süleymân (349-351. beyitler arası): Kolları, bilekleri, baldırları dolgun ve zarif olup çok hoş görünürdü. Baldırları ve gümüş gibi olan kolları anberden kıllarla güzellik bulmuştu.

Hâkim (322-324. beyitler arası): Başkalarına oranla bilekleri uzundu.

Necîb (501-512. beyitler arası): Bütün azaları güçlü ve sağlamdı. Gümüş gibi olan bilekleri ve pazuları nice Rüstemleri yenmiştir. O heybetli ve yiğit bedeninin her bir azası birbirinden üstündü ve hepsi yerli yerinceydi. Gümüş bilekleri ile parlak pazuları nur ayeti için sanki yazıydı.

Mustafa Fevzî (165-167. beyitler arası): Baldırları, uylukları, vücudunun iki yanı, bilekleri ve pazuları etli ve kuvvetli olup gösterişliydi.

Âşık Kadrî (307-316. beyitler arası): Hz. peygamberin bütün azaları, bilekleri, pazuları, uylukları, baldırları hepsi birbirinden sağlam ve kuvvetliydi. Azaları kuru ve ince olmayup dolgundu. Hiçbirinde bir noksanlık yoktu. Bileklerine baktıkça Allah'ın kudretinin sırrı neymiş anlaşılırdı. Uylukları nurdan iki sütundu sanki.

Vücut yapısı

Hz. peygamberin vücut yapısı hilyelerde “iri yapılı adam” anlamına gelen “ebcel” kelimesiyle karşılanır.

Hâkânî (247-253. beyitler arası): Hz. peygamber iri yapılıydı. Güzellik sahibiydi.

Bosnalı Mustafa (89 ve 90. beyitler): Allah onun bütün azalarını ölçülü yaratmıştı. Muhammed Mustafa gövdeli biriydi.

Vücudunun tazeliği, sıklığı ve kuvveti

Hz. peygamberin vücudu taze gül kadar canlıdır. Vücudu yaşlılıktan zarar görmemiş hep canlı ve kuvvetli kalmıştır.

Hâkânî (584-593. beyitler arası): Mübarek bedenindeki etleri taze gül gibi canlıydı. Bütün varlık âlemi cennetin güllerini toplasa onun benzeri bir gülü bulamazdı. Vücudu yaşlılıktan zarar görmedi. Allah'ın bağının gülü hiç solar mı? Yani o güzellik gül bahçesi, gonca gibi her geçen gün tazelenmekteydi.

Hâkim (290-298. beyitler arası): Bütün azaları uyumlu idi. Bedeni gül gibi tazeydi, kuvvetliydi. Vücuduna hiç zayıflık gelmemişti. Allah onu bu durumdan uzak tutmuştu. Bir mucize olarak kuvveti mesela yetmiş insanın gücü kadardı. Kısacası azaları hem taze hem de kuvvetliydi.

Bosnalı Mustafa (90. beyit): Eti sıkıydı, gövdesine sıkıca yapışmıştı.

Âşık Kadri (362-365. beyitler arası): Teni açılmış bir gül gibi parlaktı. Yaşlandıkça bütün azaları tazelenirdi. Allah'ın bağının goncası hiç solar mı?

Kilosu

Bütün hilyelere göre Hz. peygamber ne zayıftır ne de şişman. Kilosu gayet ölçülüdür.

Hâkânî (594-603. beyitler arası): Vücudu etli ve yağlı değildi. Ancak zayıf da değildi. Ne zayıftı ne de şişman. Kilosu gayet ölçülüydü. Allah onun vücudunun köşkünün temelini ölçülülük üzerine inşa etmişti.

Ârif Süleymân (352-354. beyitler arası): Ne şişmandı ne de zayıf. Vücudundaki et ve yağ gayet ölçülüydü.

Necîb (576-593. beyitler arası): Peygamberlerin şahı Hz. Muhammed'in Aden incisi gibi olan vücudu etiyle ve yağıyla son derece hoş görünürdü. Ne zayıftı ne şişman. Kilosu gayet ölçülüydü.

Mustafa Fevzi (168-170. beyitler arası): Şişman da değildi zayıf da. Vücudu taze güllerden daha canlıydı.

Âşık Kadrî (366-369. beyitler arası): Vücudunun eti ve yağı çok olmayup taze bir gül gibiydi. Ancak zayıf da değildi. Kilosu son derece ölçülüydü.

Vücudunun kokusu

Hz. peygamberin vücudunun güzel kokusunu ifade etmek için misk, anber ve zebâd gibi kokuların adı anılır.

Hâkânî: Vücudu müşg, anber ve zebâd gibi hoş kokardı.

Bosnalı Mustafa (113. beyit): Güzel teri inci gibiydi. Kokular içinde onun kokusu gibi güzel bir koku yoktur.

Necîb (577, 589. beyitler): Bedeni katmerli iri gülden daha güzel kokardı. Sanki cennet miskiydi.

Teni

Hz. peygamberin vücudu kılsız olduğu için teni için daha çok nur etrafında şekillenen bezetmelerden faydalanılır.

Şerîfî (121 ve 122. beyitler): Teni baştan başa nurdu. Kadir Gecesinde parlayan bir nurdu sanki.

Hâkânî (564-574. beyitler arası): Kılsız bedeni nurluydu. Sanki gümüşten bir serviydi bedeni.

Ârif Süleymân (356 ve 357. beyitler): Mübarek bedeni pek beyazdı. Ona bakan kişi boy aynasını yüz parçaya bölerdi.

Necîb (558-568. beyitler arası): Bedeni baştan başa cisimlenmiş bir nurdu. Saf gümüş gibi parlak ve güzeldi. Vücudunda kıl yoktu.

Âşık Kadrî (349-352. beyitler arası): Vücudu parlak güneş gibiydi, nurluydu. Zarif teninde kıl yoktu.

Damarları

Sadece bir hilyede damarlarının ince olduğundan bahsedilir.

Merâmî (4. beyit): Damarları inceliğe yakındı.

Boyu

Hz. peygamberin boyu bütün hilyelerde en ayrıntılı şekilde ele alınan konulardan birisidir. Hepsinde ittifakla Hz. peygamberin orta boylu olmasına rağmen uzun boylular arasında herkesten uzun görüldüğü vurgulanır. Boyunun düzgünlüğünü ifade etmek için servi, cennet servisi, fidan, gül fidanı, güzellik fidanı, cennet ağacı Tuba, bayrak, sancak, mektup başlığı vb. benzetmeler yapılır.

Şerîfî (123. beyit): O güzel peygamber orta boyluydu.

Hâkânî (604-631. beyitler arası): Uzun boylu değildi. Ancak onu kısa boylu da sanma. Orta boyluydu. Orta boylu olmasına rağmen uzun boylu biriyle yürüse o kişi ne kadar uzun boylu olursa olsun Hz. peygamber ondan uzun görünürdü. Bir kişi ne kadar uzun olsa da Hz. peygamberin yanına gelince Hz. peygamber o kimseden el ayası kadar daha uzun görünürdü.

Bosnalı Mustafâ (58 ve 59. beyitler): Uzundan kısa, kısadan uzundu yani orta boyluydu.

Ârif Süleymân (352-365. beyitler arası): Boyu gayet ölçülüydü. Allah onun boyunu çok uzun yaratmamıştı. Ancak o servi endamlıya kısa boylu da denilemezdi. Düzgün boyu itidal üzreydi. Allah onun boyunu yüceltip bir kişi yanında bile kısa boylu göstermedi. Uzun boylu bir kimse onun yanına geldiğinde kısa boylu görünürdü.

Merâmî (5. beyit): Orta boyluydu.

Hâkim (148-161. beyitler arası): Resûlullah orta boylu olup çok uzun değildi, boyu belki biraz ortanın üstünde idi. Ancak orta boylu olmasına rağmen iki uzun boylu arasında bulunacak olsa her ikisinden de uzun görünürdü. Tek başına yürüdüğünde yine orta boylu görünürdü.

Necîb (594-623. beyitler arası): O cennet servisinin boyu ortaydı. Kısa boylu ve ufakça değildi. Düzgün boyu son derece ölçülüydü. Uzun boylu biriyle yürüdüğünde yanındaki kişi ne kadar uzun olursa olsun Hz. peygamber yine de ondan uzun görünürdü. Yalnız yürüdüğünde yine orta boylu görünürdü. Yanına gelen uzun boylular kısaldı. Hz. peygamber her uzun boyludan el ayası kadar uzun görünürdü. Onun servi boyuna bütün ağaçlar her yerde secde ederdi. O ay gibi güzel peygamberin gölgesi tuba ağacının gölgesi gibiydi.

Mustafa Fevzî (15-22. beyitler arası): Kim Hz. peygamberi görse ona uzun boylu derdi. Ancak o orta boyluydu. Ortadan uzuncaydı; ama uzun boylu değildi. Bir topluluk içinde bulunduğunda başı diğerlerinden yüksekçe görünürdü. Uzun biriyle yürüyecek olsa Hz. peygamber ondan daha uzun görünürdü. Onun yanından ayrıldığında ise o uzun boylu kişi yine uzun resulullah yine orta boylu olurdu.

Âşık Kadri (370-382. beyitler arası): Hz. peygamber orta boyluydu. Orta boylu olmasına rağmen uzun biriyle yürüdüğünde yanındaki kişi ne kadar uzun boylu olursa olsun resulullah ondan uzun görünürdü. Ayrıldıklarında o kişi yine uzun, Hz. peygamberse orta boylu görünürdü. Allah onun kısa boylu görünmesini istemezdi.

Gölgesi

Hz. peygamberin gölgesinin olmadığı bazı hilyelerde şöyle ifade edilmiştir:

Ârif Süleymân (361. beyit ve 375-383. beyitler arası): Gölgesi âleme rahmetti. Yaradılışı nurdandı, yani gölgesi yoktu. Başının üstündekini bulut sanma. Allah onun gölgesini gökyüzüne yansıtmıştı.

Necîb (500. beyit): Gölgesi yere düşmezdi.

Mustafa Fevzî (187. beyit): Gölgesi yere düşmezdi. O parlak bedenine de sinek konmazdı.²⁵

Başının üstündeki bulut

Sadece birkaç hilyede Hz. peygamberin başının üstündeki buluta değinilir.

Ârif Süleymân (376 ve 377. beyitler): Başının üstündekini bulut sanma. Allah onun gölgesini gökyüzüne yansıtmıştı.

Mustafa Fevzî (43-45. beyitler arası): Parlak bir bulut Hz. peygamberin ardı sıra ilerlerdi. O nereye gitse bulut da oraya giderdi.

Heybetli oluşu

Hz. peygamberin karşındaki insanda korkuyla karışık saygı uyandıracak heybetli bir görünüşü vardı.

Hâkânî (663-665. beyitler arası ile 664 ve 665. beyitler): Biri yolda ansızın Hz. peygamberle karşılaşırsa, onun geçişini görse yumuşak huyluluğu ve

---

²⁵ Vücuduna sinek konmaması hususuna yalnızca Mustafa Fevzî'nin hilyesinde yer verilmiştir.

ağırbaşlılığının ziyadeliğine korku ile karışık saygı duyardı. O, erkek arslan gibi sağlam olup çok heybetliydi.

Hâkim (395-407. beyitler arası): Güzel huyluydu. Onu ansızın görenler heybetli görünüşünden dolayı dehşete düşerlerdi, konuşacak güçleri kalmazdı. Ancak onunla aynı ortamda bulunup sohbet ettiklerinde onu çok severlerdi ve devamlı onun sohbetlerinde bulunmak isterlerdi. Onu vasf edenler “Ondan evvel ve sonra ona benzer hiçbir kimse görmedim.” demişlerdir.

Necîb (655-657. beyitler arası): Ağırbaşlılığı ve yumuşak huyluluğuyla karşısındaki kişiye heybetli görünürdü.

Mustafa Fevzî (200-211. beyitler arası): Kim apansız Hz. peygamberi görecek olsa onun heybetinden dehşete düşüp ürperirdi. Ona heybet veren şey, zulm ve huşûnetten, dehşeti gadr ve husumetten değildi. Allah’ı gördüğü için onu heybetli bir nur kaplamıştı. Uzaktan görüldüğünde güneş doğdu zannedilirdi. Yakına geldiğindeyse o an gökten bir melek inmiş gibi olurdu. Benzeri görülmemiş biriydi.

Âşık Kadrî (398-400. beyitler arası): Bir kişi yolda giderken resulullahı görse onun heybetinden hayretler içinde kalırdı.

Güzelliği

Hâkânî (653-662, 676-685. beyitler arası): Güzellerden daha güzeldi. Dünya gelininin yüzüne o gül yüzlü peygamber nurdan bir bendi. Hz. peygamberi vasf edenler ne ondan önce ne de ondan sonra onun bir benzerini görmediklerini söylemişlerdir.

Necîb (602. beyit): Yaradılışı da boyu da güzeldi. Kimse onun gibi bir güzel görmemiştir.

Âşık Kadrî (393-397. beyitler arası): Hz. peygamber insanların en güzeliydi. Kendisi bizzat Allah'ın nuruydu. Dünya gelininin yüzüne hoş kokulu bir bendi.

Genel olarak görünüşü

Necîb (646-654. beyitler arası): İki cihanın en seçkin parçası olan o peygambere aya bakıldığı gibi uzaktan bakılsa âlemlerin övücü o peygamber yakındaymış gibi görünürdü.

Hz. Âdem'e ve Hz. İbrahim'le Olan Benzerliği

Bazı hilyelerde Hz. peygamberin kendisinin Hz. Âdem'e, Hz. İbrahim'in de yaradılış ve huyca kendisine benzediğini söylediği şöyle ifade edilir:

Hâkânî (686-697. beyitler arası): Hz. peygamber "Atalarımın övücü olan Hz. Âdem'e bütün evlatları içinde en çok benzeyen benim" demiştir ve yine insanlar içinde kendisine yaradılış ve huy bakımından en çok benzeyenin Hz. İbrahim olduğunu söylemiştir.

Necîb (677-687. beyitler arası): Hz. peygamber atalarından Hz. Âdem'e evlatlarından daha çok benzediğini söylemiştir. İnsanlar içinde kendisine yaradılış ve huy bakımından en çok benzeyenin peygamberlerden Hz. İbrahim olduğunu da belirtmiştir.

Âşık Kadrî (453-457. beyitler arası): Hz. peygamber, "Büyük atam Hz. Âdem'e evlatlarından daha çok benzerim. Peygamberlerden babam İbrahim de yaradılış ve huyca bana benzer." demiştir.

c. Vücudunu Kullanışı ve Bazı Davranışları

Bütün Vücutuyla Dönüp Bakması

Hâkânî (238-246. beyitler arası): Bir tarafa dönecek olsa vücudu başına tabi olurdu yani bütün vücuduyla dönerdi. O dönüp etrafına baktıkça bütün cansızlar ve ağaçlar ona secde ederdi. O çevik boy, ne tarafa dönse sanki dünya da onunla beraber dönerdi. Ebu Hureyre ile Enes b. Mâlik Hz. peygamberin bu davranışının sünnet olduğunu söylemiştir. Sadece başı çevirmek insanı saygısız eder.

Hâkim (353-366. beyitler arası): Bir kişiye dönüp bakacağı zaman sadece boynunu çevirip bakmazdı, bütün vücuduyla dönerdi. Diğer insanlar gibi sebepsiz yere etrafına bakılmazdı. Bakışları ibretle doluydu. Gökyüzüne bakacak olsa utanırdı. Bunun için bakışları daha çok yeryüzüne yönelirdi.

Necîb (225-233. beyitler arası): Güzel ahlaklı o peygamber yüzünü bir tarafa çevirdiğinde bedenini de o yöne çevirirdi. Başıyla birlikte vücudunu da döndürür ve tebessüm ederdi. Hz. peygamber bu davranışını ümmetine sünnet olarak bırakmıştır ve kendisi bu sünneti hep gözetmiş bu konuda kusur etmemiştir. Hz. peygamberin, yüzünü çevirip baktığı her şey secdeye gelirdi. Felek onunla birlikte döner ona hizmet etmek için acele ederdi.

Mustafa Fevzî (79-82. beyitler arası): Bir yere bakacağı zaman bütün vücuduyla o yana dönerdi. Hz. peygamberin bu davranışı sünnettir. Bu güzel sünnete sen de dikkat et.

Âşık Kadrfî (63-65. beyitler arası): Bir yere döneceği zaman bütün vücuduyla dönerdi. O döndüğü zaman bütün felekler de onunla birlikte dönerdi.

Yürümesi

Hâkânî (632-652. beyitler arası): Hz. peygamber süratle yürürdü. Hızlı yürümede ondan daha çabuk biri görülmemiştir. Geçtiği yerden hızla geçirdi. Hafifçe önüne eğilerek yürürdü. Edebinden her zaman şeker kamışı gibi bir miktar önüne eğilirdi. Yani yüksekte iner gibi yürürdü.

Bosnalı Mustafa (108-111. beyitler arası): Yürürken daima önüne bakardı. Gözleri başka yana bakmazdı. Güzel ve ağırbaşlı yürürdü. Adımlarını bol atardı.

Ârif Süleymân (366-374. beyitler arası): Cennetin o yürüyen servisi daima bir miktar önüne eğilerek yürürdü. Gezdiği bütün köşeler, sahra ve çöller güzel kokardı.

Hâkim (343-352. beyitler arası): Ayakları pürüzsüz ve yumuşaktı. Su üstünde akıp gider gibi yürürdü. Yürürken ayağını yere sürmezdi. O tatlı yürüyüşlü peygamber yürürken salınmazdı. Öne eğilerek vakar ve sükunetle geniş adımlar atardı, adımları sık olmazdı, acele etmeden yürürdü. Yürürken yüksekte iner gibiydi.

Necîb (624-645. beyitler arası): Hızlı yürürdü. Yürümekte ondan daha hızlı biri görülmemiştir. Yürürken önüne arkasına bakmazdı. Yani etrafına bakınarak yürümezdi. Nereye giderse gitsin ruhu ve bedeni Allah'tan ayrılmazdı. Ayağının bastığı topraktan etrafa misk kokusu yayılırdı. Yürürken tevazusundan ve edebinden yeni ay gibi biraz öne eğilirdi. Yani yüksekte iner gibi yürürdü.

Mustafa Fevzî (175-186. beyitler arası): Süratle yürürdü. Yürümekte herkesten üstündü. Ancak bu yürüme koşarcasına da değildi. Yürürken ayaklarını yerden keserdi. Ayaklarını asla yere sürmez, başını da öne eğdi. O yıldız gibi olan peygamber gökten iner gibi yürürdü.

Âşık Kadrî (383-392. beyitler arası): Ondan daha hızlı yürüyen biri görülmemiştir. Sular gibi akıp giderdi. Geçtiği yerlerden hızla geçerdi. Yürürken edebinden şeker kamışı gibi bir miktar önüne eğilirdi.

Ashabının arkasında yürümesi

Hâkim (367-374. beyitler arası): Ashabın ardında yürümek âdetiydi. Ashabı önden gider o da arkalarında yürürdü. Yürüdüğünde melekler de onun ardı sıra yürürdü.

Mustafa Fevzî (258-262. beyitler arası): Ashabı önde yürür, Hz. peygamber de onları takip ederdi. Bunu edebi terk etmek olarak düşünme; çünkü edep onun emridir. Meleklerin resulullahın ardından yürüyebilmesi için ashabın önde gitmesi gerekirdi.

Selam vermesi

Nahîfî (3210-3230. beyitler arası): İnsanların en iyi huylusu olan o peygamber, yolda giderken bir kişiyle karşılaşırsa lütuf ve alçak gönüllülükle ilk olarak selamı o verirdi. Selam verdiği anda selamı Allah katına ulaşır ve gece gündüz bütün melekler şevkle “selam senin üzerine” derlerdi. Hz. peygamber selamını kimseden esirgemezdi. Çocuklara bile daima selam verir, dua ederdi. Baş ile veya elle karşılık vermez, her selamı güzellikle kabul ederdi.

Hâkim (369 ve 370. beyitler): Biriyle karşılaştığında ilk olarak selamı o verirdi.

Konuşması ve Sohbeti

Hâkânî (666-673. beyitler arası): Biri Hz. peygamber ile karşılaşmış konuşacak olsa kelimelerindeki lezzet karşısında kabul etse onun kölesi

olmak isterdi. O kusursuz ağız söze başlasa gayb âlemlerinin sözlerindeki sırlar keşfedilirdi. Hoş konuşmasıyla daima gönülleri alırdı.

Bosnalı Mustafa (115. beyit): Hz. peygamberin o güzel sözlerinde sürat olmazdı. Hem de halk içinde kimseden korkmazdı.

Nahîfî (3288-3325. beyitler arası): Sâkin ve sabırlı biriydi. Vakarlı bir şekilde daima susar, gereksiz yere konuşmazdı. Sözleri Allah katında reddedilmez, her duası kabul olunurdu. Konuşacağı zaman dudakları az hareket etmez, sözlerini ağzının tümünü kullanarak sarf ederdi. Yani Hz. peygamber canlı bir şekilde konuşurdu. Söylemek istediği şeyleri tamamlamadan sözlerini bitirmezdi. Sözleri, tatlı, manalı ve olması gereken uzunlukta idi. Allah ona güzel konuşma yeteneği vermişti.

Hâkim (390-394. beyitler arası): İnsanların en doğru, en fasih konuşanı idi.

Necîb (332-342 ile 655-666. beyitler arası): Hz. Ali, Hz. peygamberin konuşmaya başladığında etrafına nur saçtığını söylemiştir. Öyle tatlı sözlüydü ki dinleyen ona köle olurdu. Ağzı Allah'ın ilimlerinin kutusu, can bağışlayan dudağı ise ebedî hayattı.

Mustafa Fevzî (212-224. beyitler arası): Tatlı dilli ve hoş sohbeti. Güzel konuşurdu. Konuştuğunda her sözü sayılabilirdi yani hızlı konuşmazdı. Her ne söylerse ashâbı bir bir anlardı. Karşısındakinin anlayışına göre konuşur, böylece söylediklerini muhatabının anlamasını sağlardı. Her kabilenin kendi diliyle konuşurdu. Âlemlerin övücü o peygamberin sözlerinden daha güzel sadece Allah'ın sözleri vardır.

Âşık Kadri (401-415. beyitler arası): Karşısındaki kişi onun konuşmasından lezzet alır, kendinden geçerdi. O kişi, Hz. peygamber kabul edecek olsa hemen onun kulu olmak isterdi. Hikmetli sözleri ölümlere can verirdi.

Gülmesi

Hâkânî (353-361. beyitler arası): Kahkaha ile gülmekten utanırdı. Bu yüzden birgün olsun kahkaha ile gülmedi. Gülmesi tebessüm şeklindeydi. Öyle mahcup biriydi ki melekler ona bakmaya utanırdı. Hz. peygamber gülecek olsa arş sevincinden titrerdi.

Bosnalı Mustafa (84. beyit): Dinin o pak resulü hiçbir zaman kahkaha ile gülmemişti. Güleceği zaman sadece tebessüm ederdi.

Ârif Süleymân (265-268. beyitler arası): Kimse onu kahkaha ile gülerken görmemiştir. Edebi, utanması kızdan daha fazlaydı. Ancak güleryüzlülük âdetiydi.

Necîb (332-342. beyitler arası): O taze gülden daha güzel olan peygamber güldüğünde hafifçe dişleri görünür ve o dişler berrak bir nura dönüşürdü. Gülmesi daima tebessüm şeklindeydi. Onun gülümsemesi karşısında güller güldüklerine pişman olurlardı. O ay gibi olan peygamberin güzel yüzü utanmayla dolu olduğu için yüzünde hiçbir zaman kahkaha görülmemiştir. Hz. peygamber daha gülmeden güllere edep ve utanç gelirdi.

Mustafa Fevzî (267-269. beyitler arası): Gülerken ses çıkarmazdı. Sadece tebessüm ederdi. Gülerken dişleri inci gibi görünürdü. Hz. peygamber pek güler yüzlü ve yumuşak huylu idi.

Âşık Kadrî (159-170. beyitler arası): Gülmekten haya ederdi. Dudağı kımıldasa arş titrerdi. Ömründe hiç kahkaha atmamıştı. Edebi, utanması bir kızdan daha fazlaydı. Gülümsediği zaman bulunduğu yer nurla dolardı.

Ağlaması

Nahîfî (3401-3423. beyitler arası): Ağlaması da gülmesine benzerdi. Güldüğünde nasıl ses çıkarmazsa ağladığında da ses çıkarmazdı. Ağladığı ancak gözyaşından anlaşılırdı. Ya Kur'an sesi duysa ya da bir yetim görse

yüzü aydınlanıp gözleri merhamet gözyaşlarıyla dolardı. Bir de gece namazlarında kıyamet gününün korkusunu düşünerek ümmeti için merhamet edip ağlardı. Gözlerinden inci gibi yaşlar döküldüğünde yer ve gök ıstırap çekerdi.

B. KIYAFETİ

Her hilyede Hz. peygamberin kıyafetine yer verilmemiştir. Ancak hilye türünün en güzel örneğini veren Hâkânî'nin ve diğer bazı önemli hilye sahiplerinin kıyafet konusuna yer vermesi, bu tür içinde Hz. peygamberin kıyafetinin de yer alabileceğini göstermektedir. Hilyelerde Hz. peygamberin kıyafetinin genellikle renginden ve kumaşından bahsedilmiştir. Mustafa Fevzî ise bu konuyu daha detaylı ele almış, renk ve kumaşın yanı sıra Hz. peygamberin gömleğinden ve bazı başlıklarından da bahsetmiştir.

Hilyelere göre Hz. peygamberin kıyafetinin rengi daha çok yeşil ya da beyazdır. Bununla birlikte kırmızı, sarı ve siyah renkte kıyafetler de giydiği olurmuş. Sündüs, atlas, yasaklanmadan önce ipek, safran ile boyanmış menevişli kumaştan kıyafetlerle yünden elbiseler giyermiş; ama daha çok yünden kıyafetleri tercih edermiş. Bunlara daha çok Yemen, Şam ve Hicaz malı kumaşlar olurmuş.

Mustafa Fevzî, Hz. peygamberin gömleği çok sevdiğini ve bu gömleğin entari gibi kollarının enli, vücut kısmının geniş, boyunun topuklardan yukarı bir uzunlukta olduğunu, yakası ile kolunda her zaman düğme kullanmadığını, başlık ya da sarık kullandığını söylemektedir.

Şerîfî (128. beyit): Eskiyen elbiselerini yamardı.

Hâkânî (254-268. beyitler arası): *Rengi*: Servi gibi olan boyuna yeşiller çok yakışırdı. Elbisesi genellikle beyazdı. O eşsiz bir inci idi. Bu nedenle beyaza meyilli olsa şaşılır mı? Bazen güneş gibi kırmızı elbise içinde görünürdü. Siyah elbise içinde karanlıkta gizli abıhayat gibi görünürdü. Ayna gibi siyah şala girince güneş buluta girmiş gibi olurdu. *Kumaşı*: Sündüs: Huriler gibi sündüs giyerdi. Atlas: Yani latif atlaslar giyerdi. Harîr: Yasaklanmadan önce

ipek giyerdi. Hâre: Zaferan (safran) ile boyanmış menevişli kumaştan kıyafet giyerdi. Yün: Bazen de yünden elbise giyerdi.

Hz. peygamber işte bu kıyafetlerle mescide gelip mihraba geçirdi ve ashabına “Ben kulum. Kulların elbisesi böyledir ve kulluğun adabı da budur.” derdi.

Mehmed Es’ad Efendi (1660-1669): Kırmızı elbise içindeyken resulullahtan daha güzeli yoktu. Câbir b. Semüre şöyle söylemiştir: Mehtaplı bir gecede üzerinde kırmızı bir elbise vardı. Bir ona bir aya baktım. Bana göre o, aydan daha güzeldi. Yüzü aydan daha parlaktı.

Necîb (234-256. beyitler arası): *Rengi*: Genellikle beyaz giyerdi ve bu renk kıyafetle beyaz bir güle benzerdi. Kırmızı giydiğinde ise kırmızı güle ve güneşe benzerdi. Bazı kıyafetleri zaferan (safran) renginde yani sarıydı. Sarı kıyafet içinde güneş gibi görünürdü. Siyah giydiğindeyse karanlıkta bulunan abıhayat gibi olurdu. *Kumaşı*: Sündüs, ince atlas, yasaklanmadan önce ipek bazen de yünden kıyafetler giyerdi.

Mustafa Fevzî (272-376. beyitler arası): Bazen padişahlara yakışır surette giyinirdi. Onun yürüyüşünü gören melekler yüzlerini toprağa sürerlerdi. Ata binecek olsa atını Cebrail çekerdi. Evden çıktığı zaman bütün melekler onu selamlamak için hürmetle beklerlerdi. Övünç elbisesini bir defa giyse mübarek hatırı ondan hemen vazgeçerdi. Gelen kıymetli elbiseleri fakirlere ve ihtiyacı olanlara verirdi. Yokluk elbisesini severdi. Fakr ile fahr ederdi.

Gömleği: Gömleği pek severdi. Bu gömlek bizim bildiğimiz gömlek gibi değildir. Bu gömleğin entari gibi kolları enli, vücudu oldukça geniş, boyu uzun, önü kapalı, yenleri uzundu. Boyu topukları geçmezdi. Pamuktan olup o zamana has bir dokuması vardı. Gömleği üzerine bazen yün hırka giyerdi.

Yakasıyla kolunda her zaman düğme kullanmazdı. Kıyafetleri çok uzun olmazdı. Daima topuklarından kısa giyerdi.

Kumaşı: Pak elbiseleri ya Yemen ya da Şam kumaşındandı. Bazen de Hicaz malı olurdu. Cihanın sultanı o peygamber hepsinden giymişti. Yasaklanmadan önce ipek giyerdi. Her türlü kumaştan kıyafet giymişti. Ancak en çok yünü tercih ederdi. Alaca kumaşı da severdi.

Rengi: Renkler içinde yeşili sever, beyaz renkli elbiseyi de çok giyerdi. Cumaları ve bayram günleri kırmızıyı tercih ederdi. Kırmızı giydiğinde gökyüzüne yer yer ışık düşerdi. Kırmızı elbise giydiğinde gül laleye bürünmüş sanılırdı. O ay gibi peygamber siyah elbise giydiğinde gece güneş doğmuş gibi olurdu. Her ne renk giyerse giysin ona yakışırdı. Genellikle ihram giyerdi. Eski bir ihram içinde de vefat etmiştir.

Ser-pûşu (Başlığı): Zaman zaman başına ser-pûş yani başlık giyerdi. Bu başlık yarım yumurta görünüşünde ve ay şeklindeydi. Şam işiydi, yündendi ve rengi güzeldi. Beyaz renkli ve nakışsızdı.

Destârı (Sarığı): Tacının üstüne beyaz, siyah ve kırmızı renkli sarık sarardı. En çok beyaz renklisini sarardı ve uçları arkadan biraz sarkardı. Sarığının uzunluğu ya yedi ya da on iki endazeydi. Hz. peygamberin sarığı bir tane olmazdı.

Kınâ'ı (Baş örtüsü, peçe): Sarığının altına örtü örterdi; çünkü utanması bir kızıdan daha fazlaydı. Edep kaynağı olduğu için kendini örterdi. Ancak peçe kullanmazdı. Yüzü güneş gibi ortadaydı. Başına örttüğü örtü kaş hizasındaydı, bir çeşit tülbentti. İpekten, yünden ya da pamuktan olan bu örtüyü daha çok hacılar örterdi.

Hz. peygamber başına, sakalına ve kaşına hep güzel yağlar sürerdi. Her zaman güzel kokardı. Elbisesini, sarığını ya da örtüsünü çıkardığında bunların kokusundan herkes mest olurdu. Elbisesini giydiği gibi çıkarırdı.

Elbisesinde hiç kir olmazdı. Nasıl olsun? O bir nurdu. Nurda hiç kir olur mu?

Âşık Kadri (73-83. beyitler arası): Bazen yeşil giyerdi. Ancak genellikle elbisesi beyazdı. Bazen de zaferanla (safranla) boyanmış elbise giyerdi. Kıyafetleri değişik kumaşlardan olurdu. İnce atlas ve yasaklanmadan önce ipek giyerdi. Yasaklandıktan sonra artık giymemiştir. Kara yünden elbise giydiğinde güneş buluta girmiş gibi olurdu. Ağırbaşlılıkla ve tevazuyla yürüyüp mescide gider, mihraba geçip “Ey ashabım! Siz de kulsunuz ben de kulum. Kulların bu tarzda elbise giymesi gerekir. Kullukta adap böyledir.” derdi.

C. GÜZEL AHLAKI

Şerîfî (129 ve 130. beyitler): Dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınır fazla yemek yemezdi.

Nahîfî (3231-3383. beyitler arası): Sâkin ve sabırlı biriydi. Kimseye eziyet etmezdi. Nefsi için kimseye düşmanlık beslememişti. Nimetler ne kadar az olsa o şükürünü çoğaltırdı. Nefsine hâkimdi. Dünyaya itibar etmezdi. Her zaman adaletle davranır, mazluma hakkını verirdi. İnsanların övücü o peygamber, bir şeye işaret edecek olsa başını kullanmaz, eliyle işaret ederdi. Affediciydi, bir kişi ne kadar hata ederse etsin onu yine de affederdi. Bir şeye sevindiğinde önüne bakıp gözlerini yumar, mutlu olur ve şükrederdi. Dünya zevklerine bakmazdı. Onun tek zevki Allah'ın rızasını kazanmaktı.

Mustafa Fevzî (225-271. beyitler arası): Hz. peygamber güzel ahlaklıydı. Cesurdu, korku nedir bilmezdi. Düşmandan korkmazdı. Sabırlıydı. Kavminden eziyet görmesine rağmen bir gün olsun beddua etmemişti. Gördüğü eziyetlerden dolayı kalbine hiç keder gelmemişti. Her sıkıntıya katlanarak zafere ulaşmıştı. Mütevazıydı. Tevazuda bir benzeri yoktu. Herkese köle gibi hizmet ederdi. Genellikle eğersiz eşeğe binmesi mütevazılığının bir göstergesiydi. Yemeğini yerde yer, kölelerin davetine icabet eder, onları da sofrasında ağırlardı. Kendi yediğinden onlara da yedirir, giydiğinden de giydirirdi. Cümle âlem onun ikramlarına gark olmuştu. Şakacıydı. Az güler, çok susardı. Gülerken ses çıkarmazdı. Sadece tebessüm ederdi. Güler yüzlüydü. Kainatta hiç kimseyi incitmemişti. Kapısında vahşi hayvanlar bile ona samimiyetle hizmet ederlerdi.

D. VEFATI

Bosnalı Mustafa (118 ve 119. beyitler): Altmış üç yaşında Hakk'a canını feda etti. Dünya o Allah'ın sevgili kulu için yaratıldı. Her zaman canına rahmet okunsun.

Hz. Muhammed'in iç ve dış görünüşüyle ilgili olarak yukarıda söylenen her şeyi göz önünde bulundurduğumuzda onun her uzvunun sahip olduğu niteliğin her türlü aşırıktan uzak olduğunu görmekteyiz. O, çok uzun ya da kısa olmayan bir boya, tam olarak uzun ya da yuvarlak olmayan bir yüze, yüzle orantılı bir burna, çok düz ya da çok kıvrıkcık olmayan saçlara ve şişmanlık ile zayıflıktan uzak güçlü, sağlıklı bir bedene sahiptir. Bununla birlikte onun güzelliği eşsizdir. Dış görünüş itibariyle mükemmel bir görünüşe sahip biri olarak tasvir edilen Hz. peygamber, hilyelerde ahlaken de her bakımdan örnek alınacak bir insan olarak tasvir edilir. Nasıl ki bedeni ortalamaların birleşmesinden doğan bir güzelliğe sahipse onun davranışları da her türlü aşırıktan uzak olmakla örnek alınacak bir güzelliğe kavuşmuştur. O, ne çok konuşur ne de az, ne surat asar ne de kahkahalarla güler, gülümsemesi yalnızca tebessüm şeklindedir, fazla yemekten kaçınır. Aslında fiziken ideal güzelliğin sembolü olarak Allah tarafından mükemmel olarak yaratılan Hz. Muhammed'deki güzellik, huy güzelliğinin dışa yansımasıydı (Schimmel 2008: 46). İşte tüm hilyelerde bu durum göz önünde bulundurulurken Hz. Muhammed dış güzelliği, iç güzelliğiyle birleşmiş mükemmel bir insan olarak tasvir edilmiştir.

HİLYE METİNLERİ

1. HZ. MUHAMMED HİLYELERİ

Şerîfî'nin Hilyesi

Hâkânî'nin Hilyesi

Hızrî'nin Hilyesi

Merâmî'nin Hilyesi

Mehmed Es'ad Efendi'nin Hilyesi

Nüvâzî'nin Hilyesi

Bosnalı Mustafa'nın Hilyesi

'İdî'nin Hilyesi

Nahîfî'nin Hilyesi

Hayrullah Hayrî Efendi'nin Hilyesi

Ârif Süleyman Bey'in Hilyesi

Hâkim Seyyid Mehmed'in Hilyesi

Mehmed Necîb Efendi'nin Hilyesi

Mustafa Fevzî'nin Hilyesi

Âşık Kadrî'nin Hilyesi

Mustafa Fehmi Gerçeker'in Hilyesi

Hayreddin Karaman'ın Hilyesi

Yazıcıoğlu Mehmed'in Hilyesi

Nahîfî'nin Hilyesi

Selâmî'nin Hilyesi

Abdullah Ferdî'nin Hilyesi

İsmail Sadık Kemal Paşa'nın Hilyesi

Seyyid Nesîmî'nin Hilye Benzeri Tuyuğları

Dede Ömer Rûşenî'nin Hilye Benzeri Tuyuğları

I. Müstakil Olanlar

ŞERİFİ

Hilyetü'r-Resûl

Hayatı ve Eserleri

Bugünkü bilgilerimize göre ilk müstakil hilye sahibi Şerîfi'dir. Hilyesinde birkaç yerde mahlasını kullanmıştır. Asıl adı Mehmed olup Seyyid Mehmed Efendi diye tanınmaktadır. Mahlası Şerîfi'dir. Eğirdir'de doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir. Hilyesinde birkaç beyitte de bahsettiği üzere Sultan Bayezid döneminde yaşamıştır. Babası Şeyh Burhaneddîn'in ölüm tarihi 1494'tür. Şerîfi ise 1542 tarihlerinde evlendiğine göre onun 1520 civarında doğduğu düşünülebilir (Yazar 2007b: 1036).

Müdürlük ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Kaynaklarda öğrenimi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Ancak yapmış olduğu görevler ve divanında bulunan birkaç Türkçe-Arapça mülemma gazeli ve kullandığı birçok Arapça ibareden onun iyi bir eğitim aldığı sonucuna ulaşabiliriz. Kendisi de hilyesinde senelerce medreselerde ilim tahsiliyle meşgul olduğunu ifade etmektedir.

Şerîfi'nin memuriyet hayatının nerelerde geçtiği konusunda da elde kısıtlı bilgi bulunmaktadır. Kınalızade, bu konuda "Rumilinde ba'zı kaçabâta kâdî vü hâkim olduğdan sonra diyâr-ı 'uqbâya 'âzim olmuştur." demektedir (1989: 516). Fetihnâme-i Kıbrıs adlı eserinde kendisiyle ilgili bilgi verdiği bölümde yüz otuz akçe ile Menzile kazasından ma'zûl olduğunu ve bir medrese ve yedi kazada müderris ve kadı olarak görev yaptığını ifade etmektedir. (Yazar 2007: 1037).

Şerîfî, III. Murad'ın saltanatının sonlarında vefat etmiştir. Divanında III. Murad'a yazılmış kaside ve gazelleri vardır. Dolayısıyla şairin en azından III. Murad devrinden önce vefat etmediği kesindir (Yazar 2007b: 1038). 1586 yılında kaleme alınan Kınalızade Tezkiresi'nde kendisinden merhûm diye bahsedilmesi Yusuf u Züleyha Mesnevisi'ni de 1578 yılında yazmasından hareketle ölüm tarihinin en azından 1578-1586 yılları arasında olduğu söylenebilir (Yazar 2009: 1062-1063).

Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan. 1571 yılında Kıbrıs'ın fethini anlatan 28 varaklık manzum-mensur karışık olarak yazılmış olan Fetih-nâme-i Kıbrıs. Yusuf u Züleyha Mesnevisi.²⁶ Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Sü'edâ'sının aktarmalar yoluyla yeniden yazıldığı orijinal sayılamayacak bir eser olan Şevâhidü'ş-Şühedâ.²⁷

Hilyetü'r-Resûl'ün Nüshaları

Şerîfî'nin hilyesinin bugüne kadar tespit edilen başlı başına iki nüshası bulunmaktadır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Murat Paşa Böl. Nu.: 330/1. (S)

255 beyit. 1b-17a varakları arasında yer almaktadır.

²⁶ Eser 2001 yılında Zühal Kültürel tarafından yayımlanmış, ancak eserin hangi Şerîfî'ye ait olduğu tespit edilememiştir. Sadık Yazar, eserin III. Murad'a sunulmasından veya onun için yazılmasından, metindışı ve metindeki üslubun Şerîfî'nin diğer eserleriyle benzerlik arz etmesi gibi metin içi sebeplerden hareketle Yusuf u Züleyha Mesnevisi'nin büyük ihtimalle Eğirdirli Şerîfî'ye ait olduğunu söylemektedir (2009: 1064).

²⁷ Kaynaklarda hakkında yeterli bilgi bulunmayan Şerîfî Seyyid Mehmed Efendi üzerine bugüne kadar en detaylı çalışmalar Sadık Yazar tarafından yapılmıştır. Bu bölüm hazırlanırken ağırlıklı olarak onun Şerîfî ve eserleri üzerine yaptığı şu çalışmalarından faydalanılmıştır: YAZAR, Sadık (2006); YAZAR, Sadık (2007a); YAZAR, Sadık (2007b); YAZAR, Sadık (2009).

2. Fatih Üniversitesi Kütüphanesi, Şefik Can Nadir Eserler Böl. Nu.: (F)

168 beyit.

Ancak bu iki nüshanın dışında dördü Kastamonulu Nûrî ikisi Aziz Mahmud Hüdâyî ve biri Merâmî adına kayıtlı olmak üzere yedi nüshası daha bulunmaktadır. Ancak bu nüshalarda Şerîfi'nin hilyesinin sadece ana bölümü bulunduğu için bu nüshalardaki beyit sayısı diğer iki nüshadaki beyit sayısından çok daha azdır.

Şerîfi'nin eserleri üzerine çalışmalar yapan Sadık Yazar, bu konu hakkında şu değerlendirmelerde bulunmaktadır: Şerîfi'nin, kendisinden sonraki hilye yazarlarını etkilediğinin en belirgin özelliği, Aziz Mahmud Hüdâyî ve Nûrî mahlaslı şairlere ait olan hilyelerin, Şerîfi'nin hilyesinden yapılan alıntılardan oluşmasıdır. ...Bu durum, Şerîfi'nin hilyesindeki bu bölümün, diğer şairlerce ortak bir malzeme olarak algılandığını göstermektedir (2007b: 1039). Biz burada Yazar'ın bu görüşüne katılmadığımızı belirtmek istiyoruz. Arada bazı küçük farklılıklar bulunmakla birlikte -ki bu durum nüsha farkıdır- birbirinin aynı 50 civarında beytin dört farklı kişiye ait olamayacağını ve bunun bir etkilenme ya da ortak bir malzemenin kullanımı olarak değerlendirilemeyeceğini düşünüyoruz. Şerîfi'nin 284 beyitlik hilyesinin yalnızca 50 beyti hilyedir ve bizce yedi ayrı nüshası olan 50 beyitlik bu kısım farklı kişiler adına kaydedildiği için böyle bir karışıklık ortaya çıkmıştır. Bu karışıklığın ortaya çıkma nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Nûrî adına kaydedilmiştir; çünkü manzumenin Nûrî adına kayıtlı nüshalarının hepsinin sonunda Nûrî mahlası, başında da Nûrî Efendi'ye ait olduğunu belirten başlıklar bulunmaktadır. Bu nüshalarda Şerîfi'nin hilyesinin başına sekiz, sonuna da dört beyit eklenmiştir. Geriye kalan 47

beyit Şerîfi'nindir. Biz adı geçen Nûrî'nin Şerîfi'nin hilyesinin müstensihî olabileceğini ve onun, Şerîfi'nin manzumesinde bulunan hilye bölümünü alarak bu bölümün başına ve sonuna birkaç beyit eklendiğini, bu nedenle daha sonra nüshaların Nûrî adına kayıtlı olarak çoğaltıldığını düşünüyoruz.

2. Aziz Mahmud Hüdâyî adına kaydedilmiştir; çünkü Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5385/1 künyeli nüshanın başlığında "Mahmud Efendi" ifadesi bulunmaktadır. Ancak bir manzumenin başlığına herhangi bir şairin isminin yazılı olması, söz konusu o manzumenin o kişiye ait olduğunu her zaman ortaya koymaz. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Böl. Nu.: 526 künyeli nüshanın üzerinde ise manzumenin Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ait olduğuna dair herhangi bir ifade mevcut değildir.

3. Merâmî adına kaydedilmiştir; çünkü Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4 künyeli nüshanın hemen ardında Merâmî'ye ait altı beyitlik bir hilye bulunmaktadır. Son sayfaya bakıldığında ilk olarak göze Merâmî mahlası çarptığından hilyenin Merâmî'ye ait olduğu sanılmıştır.

Son olarak yukarıda sıraladığımız nedenlerden ötürü Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmud Hüdâyî ve Merâmî adına kayıtlı hilye nüshalarının hepsinin Şerîfi'nin hilyesinin bir bölümünü içeren nüshalar olduğunu söyleyerek Şerîfi'nin hilyesinin diğer nüshalarını vermek istiyoruz.

1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.:

1827. (A1)

59 beyit. v. 25b-27a.

2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Böl.

Nu.: 526. (A2)

56 beyit. 10 varak, 6 satır. Aziz Mahmud Hüdâyî adına kayıtlıdır.

3. Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları H. 1324. (T)

50 beyit. 29b-31a varakları arasında yer almaktadır.

4. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib I / 5154. (D)

50 beyit. 1a-2b varakları arasında yer almaktadır. 3a'da her beyitinde Hz. peygamberin bir uzvunun anlatıldığı 6 beyitlik Merâmî'nin hilyesi bulunmaktadır.

5. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4. (L)

49 beyit. 120b-122a varakları arasında yer almaktadır. Merâmî adına kayıtlıdır.

6. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5385/1. (SF)

25 beyit. 2 varak. Aziz Mahmud Hüdayî'ye ait olduğunu söylenen nüsha.

7. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 37 Hk 1030/1. (K)

6a-7b varakları arasındadır. Nüshayı göremediğimiz için kaç beyit olduğunu bilemiyoruz.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Şerîfî'nin hilyesinin bütün beyitleri ihtiva eden iki nüshası bulunmaktadır. Metni oluştururken çok eksik olan diğer nüshaları kullanmadık. Şerîfî'nin hilyesinin iki nüshasından hazırladığımız metnin ardından aradaki benzerliğin görülmesini sağlamak amacıyla Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Merâmî adına kayıtlı nüshalardan hazırladığımız metni de vermek istiyoruz.

Şerîfî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

S: Süleymaniye Kütüphanesi Murad Buharî Böl. Nu.: 330/1.

F: Fatih Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Şefik Can Nadir Eserler
Böl. Nu.: 00038766.

Bismillâhırrrahmânırrrahîm

Hâzâ Risâle-i Hilyetü'r- Resûl

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

- 1 İlâhî cân-bağş-ı rûh-ı 'âlem
Hadîş-âmûz-ı 'aql-ı pâk-i âdem
- 2 İki harf ile kıldı 'âlemi var
Yoğ iken eyledi bu resme âşâr
- 3 Kılup evvelde kudret ile tıynet
Bir avuç âb u hâke virdi şûret
- 4 Cihânı döndürüp nağş-ı nigâra
Ziyâ virdi güneşle her diyâra
- 5 Esüp luğf-ı nesîmi geh cihâna
Cihânı döndürür rûy-ı cinâna
- 6 Şükûfe söyle eyler arzı tezyîn
Gören eydür hezârân kerre taşsîn
- 7 Çemen döşer yeşil atlas zemîne
Cihânı döndürür huld-ı berîne
- 8 Giyer her şâh-ı gül bir tâc-ı gülgûn

Başlık ve ilk 86 beyit F'de yok.

- Tutar şâhâne nergis câm-ı altun
 9 Tonanup câme-i sebz ile her ân
 Turur hıdmet için serv-i hırâmân
 10 Olur sûsen urup el tîğa hâzır
 Diler ola 'adû-yı dîne kâhır
 11 Yüzin hâke sürer yâre karşı
 Müdâm çağlar açar dizâra karşı
 12 Açup gül şafha-i rengînini ter
 Oğur bu nazmı bülbül dilde ezber
 13 İdüp âvâz ile tenzîh-i ma'bûd
 Dir oldur şâni'-i envâ'-ı mevcûd
 14 Mu'arrâdur didüğinden kamu dîn
 Te'alâ şânuhu 'ammâ yeğûlûn
 15 Kemâli gâyetine irmez âdem
 İrişmez künhine dânâ-yı 'âlem

Münâcât-ı Kâdî'l-Hâcât

- 16 Hudâyâ Hâlık-ı kevn ü mekânsın
 Tolu dehre velîkin bî-mekânsın
 17 Ser-â-ser kullaruñdur halk-ı 'âlem
 Muğârin cûd u luğfuña dem-â-dem
 18 Umarsam nola bir kadre himâyet
 Tapuñdur çünkü deryâ-yı 'inâyet
 19 **Şerîf**-i fağîr ü rû-siyâhı
 İrişdir fazl-ı luğfuña İlâhî
 20 Olursın cümle halkuñ dest-gîri
 Nite mahrûm idesin bir fağîri

- 21 Hüdâyâ kibriyânuñ hürmeti-çün
Hâbîbüñ Muştafâ'nuñ 'izzeti-çün
- 22 Gürûh-ı enbiyânuñ hürmetine
Ser-â-ser evliyânuñ 'izzetine
- 23 Dem-â-dem luţf u fazl u rahmetüñle
Cemî'-i müslimîne rahmet eyle
- 24 Çün evvel bî-sebeb kılduñ Hüdâyâ
Cemî'-i kullara luţf u 'aţâyâ
- 25 Kerem deryâsı bî-ğadd ü nihâyet
Nola kullaruña kılsañ 'inâyet
- 26 Cehennem odı virmez bize zağmet
İderseñ noқта deñlü luţf u rahmet
- 27 İrer dest-i tazarru' rif'atüñe
Budur dâ'im niyâzum hazretüñe
- 28 Füzûn it 'ömr-i Sultân Bâyezîd'i
Serîr-i salţanat olsun mezîdi
- 29 Olunca 'ömri Yâ Rab şâhuñ âğir
Budur saña niyâzum evvel âğir
- 30 Kılup hayrû'l-ğalef şâhı cihâna
Nizâm u intizâma kıl bahâne

Der-Na't-ı Resûl-i Fağr-i Kâ'inât ve Eşref-i Eşrâfü'l-Mevcûdât

- 31 Nice vaşf olına dille o merğûb
İdindüñ sen anı yâ Rab mağbûb
- 32 Anı zâkir sen olduñ yâ İlâhî
Nice zıkr idem anı ben kemâhî
- 33 Anuñ keşşâf-ı kâşif rif'atini
Nice medğ eyleyem ben hazretini

- 34 Anuñ fazlına şâhiddür bu burhân
Anuñ-çün indügi âyât-ı Qur'ân
- 35 Cemî'ü'l-enbiyâya pîşvâdur
Kamu reh-bîn olana reh-nümâdur
- 36 Muhaqqak oldurur sultân-ı kevneyn
Temâşâ-gâh oldu "kâbe kavseyn"
- 37 Başına tâc-ı 'izzet oldu levlâk
Ayağı tozına yüz sürer eflâk
- 38 'Urûc eyle diyicek pâdişâhı
Hemân tutdı semâya karşı râhı
- 39 Mübârek cism ile ol merhem-i cân
İki sâ'atde kıldı kaş'-ı seyrân
- 40 Odur şâh-ı serîr-i mülk-i keşret
Hümâ-yı ser-firâz-ı evc-i vahdet
- 41 Gubâr-ı pâyı kuhl-ı çeşm-i cândur
Anuñ vaşfı sürûr-ı câvidândur
- 42 Nice uludur ol şâh-ı güzîde
Olur fi'l-cümle müş'ir bu kaşîde

Kaşîde

(Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün)

- 43 Gün gibi 'ayân olalı dîdâr-ı Muhammed
Zeyn eyledi 'âlemleri envâr-ı Muhammed
- 44 Biñ gülşen-i cân zâhir olur şahın-ı şafâda
Çün zeyn ide dil ravzasın efkâr-ı Muhammed
- 45 Cennet harem-i 'izzetinüñ bir gülidür pes
Fehm it nicedür zînet-i gülzâr-ı Muhammed

- 46 Mezmûm-ı dü-‘âlem olup irmez Hâk’a hergiz
Her kimde ki var zerrece inkâr-ı Muḥammed
- 47 Oldı şadef-i lü’lü-i esrâr-ı İlâhî
Şol dil ki mekân eyledi güftâr-ı Muḥammed
- 48 Kıtıbam diyeni zerrece nâkış göre ger şer‘
Redd it anı kim kem didi mi‘yâr-ı Muḥammed
- 49 Ta‘n ile nice ağız açar düşmen-i bed çün
Te‘yîd-i Hudâyî olsa eṭvâr-ı Muḥammed
- 50 Her dem ruḥınıñ şevkine ağlasaña tâ kim
Hem-dem ola cennetdeki enhâr-ı Muḥammed
- 51 Kaldı ebedî şihhat ile şadr-ı şafâda
Derdine düşüp kim ola bîmâr-ı Muḥammed
- 52 Kıldı nazâr it sidre vü tûbâyı be-ḥâcil
Ol kâmet-i ra‘nâ ile reftâr-ı Muḥammed
- 53 Her pâk-güher ümmeti olmağa virür cân
Tâ pür olalı ‘âleme âşâr-ı Muḥammed
- 54 Hürşîd-i şafâ burc-ı **Şerîfi** ola zâhir
Zerrâta yetişirse ger enzâr-ı Muḥammed

Der-Zıkr-i Çâr-yâr-ı Güzîn Raḥmetullahi ‘Aleyhim Ecma‘în

- 55 Huşûşâ çâr-yâr-ı bâ-şafâsı
Olardur dîn ü şer‘üñ pîşvâsı
- 56 Hüseyin ile Hasan’dur nûr-ı ‘ayneyn
Fezâ-yı Kerbelâ içre şehîdeyn
- 57 Dilerven eyleyüp âḥir muḥarreb
Oları pîşvâ kııl bize Yâ Rab

Sebeb-i Tahrîr-i Risâle ve Mûcib-i Takrîr-i Maḳâle

- 58 Elâ ey ‘âşıkân-ı gülşen-i cân
‘Anâdil-veş kılanlar her dem efgân
- 59 Cihân içre koyanlar hoş-nişâne
İrişürler hayât-ı câvidâna
- 60 Var idi bir kişi gâyetde ‘âkil
Taşavvufda tarîk-i Hâk’da kâmil
- 61 Didi nazm it habîbüñ hilyesini
Yazup evşâf-ı pâk-i nâzenîni
- 62 Çü sen âl-i resûl-i bâ-şafâsın
Gerek evşâf-ı ceddüñi yazasın
- 63 Resûl-i muhtedâdur çünki ceddüñ
Nola gelse zühûra cehd ü ciddüñ
- 64 Daği eyle du‘â şeh Bâyezîd’e
O şehdür âl-i ‘Osmân’da güzîde
- 65 Didüm yoğdur ‘azîzüm iktidârum
Bu emrûñden geri avfuñ umarum
- 66 Bilürsin bir fakîr ü hâk-sâram
Belâ râhında ser-gerdân u zâram
- 67 Gözüm yaşını ‘arz itsem bînara
Taḥayyürden dönerdi seng-sâra
- 68 Didi hiç söyleme ‘özr ü bahâne
Muṭî‘ oldum o şeyḥ-i kâm-râna
- 69 Umaram kim kılop manzûruña gâh
‘Uyûbın setr ide luṭf-ı şehen-şâh

Der-Medḥ-i Şâh-zâde-i Cihân-dâr Şeyyedallâhu ‘İzzetehu İlâ
Yevmi’l-Ḳarâr

- 70 Ne hoş şehzâdedür ol şâh-ı ‘âlî
Olupdur bendesi cümle e‘âlî
- 71 İlâhî her zamânda kâm-rân it
Kazâ-yı nâ-gehânîden nihân it
- 72 Dilerven anı luţfuñla İlâhî
Cihânuñ idesin ‘âlem-penâhı
- 73 Şorarsañ kim durur ol zıll-ı Yezdân
Direm Şeh Bâyezîd bin Hân Süleymân
- 74 Yüzünüñ şu‘lesi nûr-ı seher-gâh
Cemâli çeşm-i âfâka nazar-gâh
- 75 Şulansa cûy-ı cûdı ile eşcâr
Olurdu gün gibi nûrânî eşmâr
- 76 Virüp ‘aks-i ruĥı âşâr-ı rahmet
Cihânı eyledi mânend-i cennet
- 77 Olur yolında hâzır gonca-i ter
Nişâr itmek diler ayagına zer
- 78 Niyâz ‘arz itmek için aña her ân
Kıyâm üzre turur serv-i hırâmân
- 79 Sen ol şehsin ki ey şâh-ı dil-âver
Toludur nâmuñ ile baĥr ile ber
- 80 Görür rûşen şehâ dünyâ sarâyı
Güneş rûyuñdan umar rûşenâyı
- 81 Şarâb-ı ‘ayşuña sâķî u sâġar
Dem-â-dem olmaķ ister mihr-i enver
- 82 Gedânuñ âşikârâ vü nihânı
Du‘âdur pâdişâha armaġanı
- 83 Devâm-ı devletiyle müstedâm ol

Dem-â-dem 'izzetiyle şâd-kâm ol

- 84 Selâtin içre bî-mişl ü nazîr ol
Cihân durdukça dūr dâ'im emîr ol
- 85 Huşûşâ kim sen ey sultân-ı 'âkil
Olursın şer'-i Aḥmed birle 'âmil
- 86 Cihânda olmağa mesrûr u ḥandân
Sebeb olur du'â-yı ḥayr-ı insân
- (Kâşîde)
- (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)
- 87 Ey kerem kânı luṭuf ıssı sa'âdet gülşeni
Devletiñi 'ömrüñi kılsun ziyâde ol Ganî
- 88 Hüsn-i luṭfuña muḥârin olalı ḥalk-ı cihân
Dâ'im eylerler du'â-yı devletüñ vird-i zebân
- 89 Çün ḥarîm-i pâdişâhıñ ḥâfızıdır ḥazretiñ
Tâk-ı 'ulyâdan nola 'âlî olursa rıf'atıñ
- 90 Şöyle olduñ 'âkl u tedbîr ü ferâsetde ferîd
Cân u dilden 'âkl-ı evvel görse olurdu mürîd
- 91 Luṭfî ihyâ itdi ḥalkı ḥazret-i sultânımıñ
Nola olsa cân-baḥşı bu ten-i bî-cânımıñ
- 92 Ben gedâya nola iḥsân eyler iseñ ey Kerîm
Ka'r-ı deryâda güneşden ferr alur dürr-i yetîm
- 93 Dâ'imâ kılp du'âyı ḥazretiñ çün dilerem
Dü-cihân içinde itsün Ḥaḳ te'alâ muḥterem
- 94 Yüz urup bâğ-ı cihânda pâyıña serv-i revân

F nüshası bu kaside ile başlamaktadır ve S nüshasında bu kaside yani 87-97. beyitler arası yoktur.

Her cihetle ‘izzet itsün pâdişâh-ı dü-cihân

95 Âfitâb-ı devlet olduğı çün ey zıll-ı Hudâ
Mihir ile mâh âsitânın öñine rüyın sürer

96 Tûtyâ-yı hâk-i pâyın çeşm-i âfâka kuşul
Zerreyi meh-tâb iderdi eyleseñ şâhâ nazâr

97 Haşre dek dükenmez idi pâdişâhım bu du‘â
Devletin ed‘iyesin kılsa **Şerîfi** muhtaşar

**Der-Beyân-ı Vaşiyetü’r-Resûl ‘Aleyhisselâm Bâ-‘Alî Kerremallâhu
Vecheh**

98 Resûlullâh nûr-ı fahr-i ‘âlem
Güzîn-i ser-firâz-ı ibni âdem

99 ‘Aliyyü’l- Murtażâ şîr-i Hudâ’ya
Mürüvvet ma‘deni kân-ı seğaya

100 Didi ey zümre-i merdânda mümtâz
Benüm evşâfumı ser-tâ-ğadem yaz

101 Göricek mü’minîn evşâfum el-ğak
Beni görmüş gibi olur muğakğak

102 İdenler hilyemi dillerde evrâd
Cehennemden olurlar anlar âzâd

103 Şuya ğark itmeye hıfz ide Mevlâ
Ve oda yanmayup turduğı me’vâ

104 Ve tâ‘ûn irmeyüp olduğı yire
Ola mazhar ‘atâ-yı dest-gîre

100b- Benüm evşâfumı ser-tâ-ğadem yaz S / Benüm bu hilyemi sen cümleten yaz F.

101a-evşâfum S / bu vaşfi F.

102a- İdenler hilyemi dillerde evrâd S / Görüp evşâfumı her kim ola şâd F.

102b-olur anlar S / olur bî-şübhe F.

103a-F nüshasında ikinci misra. itmeye S / itmeden F.

103b-Ve oda yanmayup turduğı me’vâ F / Ola menzilleri bî-şübhe me’vâ S.

- 105 Olur ni‘metleri her gün ziyâde
Reh-i ‘izzetde olmazlar fütâde
- Der-Zikr-i Evşâf-ı Resûl-i Bâ-Şafâ**
- 106 Elâ ey şâdıķân çü şubh-ı şâdıķ
Açayın maħzen-i dürr ü haķâyıķ
- 107 Gel ey pervâne-i şem‘-i münevver
Yaķarsın cânıña odlar muķarrer
- 108 İşit kim nicedür esrâr-ı vaħdet
Anuñla def‘ olur ğavgâ-yı keşret
- 109 Ne yüzden gösterür gör ‘ayn-ı ma‘nî
Haķîķat baħrinüñ dürrini ya‘nî
- 110 Ser-â-ser cümle-i insân ey cân
Hemân deryâ durur bî-ħadd ü pâyân
- 111 Bu baħr içre fe-emmâ bir güher var
Odur maṭlûb-ı ‘âlem añla ey yâr
- 112 Muħammed’dür o faħr-i dü-cihândur
Anuñ vaşfi sürûr-ı câvidândur
- 113 Ne ħurşîd-i cihân-ârâdur âyâ
Dü-‘âlem lem‘asından oldu peydâ
- 114 Şorarsañ nicedür ol şûret-i ħûb
Bilinür vaşf-ı pâkiyle o mergûb

---

104. beyit S nüshasında: Olup mazhar ‘aṭâ-yı dest-ġire / Vebâ varmaya oldukları yire.

105a- Olur ni‘metleri her gün S / Olup günden güne ni‘met F.

105b-olmazlar S / olmaya F.

106. beyit F’de yok.

107. beyit S’de yok.

110a- cümle-i S / şûret-i F.

114b- Bilinür S / Biline F.

- 115 Müdevver idi re's-i nâzenîni
Güşâde idi hem meh-veş-cebîni
- 116 Çatık kaşlu idi ol 'âli-server
Hilâle beñzedürd'anı görenler
- 117 Siyeh-çeşm idi ol nûr-ı hidâyet
Var iki çehresinde key şafâvet
- 118 Şu deñlü idi kim bî-mişl ü garrâ
Dehânı gonca-i ter idi gûyâ
- 119 Anuñ lü'lü dişi seyrek idi hem
Virürdi meh gibi fer güldüğü dem
- 120 Teni mâ'ildi ağa buğday-añlu
Olurdu ehl-i gam gördükde hoş-rû
- 121 Ser-â-ser nûr idi ol şâh-ı manzûr
Şeb-i kadr içre raşşân idi şan nûr
- 122 Tamâm olmuşdı hüsünde melâhat
Ki olmaz vaşfına hadd ü nihâyet
- 123 Miyâne kıadd idi ol hûb u ra'nâ
Nihâl-i cân gibi mevzûn u zîbâ
- 124 Ten-i pâkinde kııl yoğ idi bî-şek
Meger bir haţ göğüsden nâfeye dek
- 125 Kulağı küçük idi saçı sünbül
Nihâl-i canda bitmiş şan iki gül

116a-F nüshasında ikinci mısra. idi F / iken S.

116b- Hilâle beñzedürd'anı görenler S / Hilâl ebrû idi ol mihr-i enver F.

117a-hidâyet S / bâhâ-bîn F.

117b- Var iki çehresinde key şafâvet S / Görenler eylemiş bu resme tâ'yîn F.

119a-anuñ S / dağı F.

121a- Ser-â-ser nûr idi ol şâh-ı manzûr S / 'Aceb şehdi o şâh-ı ravza-i hûr F.

122. beyit S nüshasında yok.

- 126 Eli irüşür idi dizlerine
Uyardı ‘uzv-ı pâki birbirine
- 127 Degirmen çekmeden şâh-ı cihânuñ
Yarıklar var idi destinde anuñ
- 128 Yamardı eskise esbâbın ol şâh
Kılurdu faqrına ol fağrı her gâh
- 129 Riyâzet çekmeden ol şâh-ı ‘âlem
Degerdi kırmı arkasına her dem
- 130 Şalınmasun diyü açıklıktan ol mâh
Yüregi üzre taş bağlardı her gâh
- 131 Yazılmışdı ten-i pâkinde rüşen
Bu beytin ma‘nisi ber-vech-i ahsen
- 132 Yüri her kande isterseñ habîbâ
Ki sen manşûrsın her yirde cânâ
- 133 Mübârek zahrına ey kân-ı ‘irfân
Yazılmışdı nübüvvet mühri ey cân
- 134 Nübüvvet hâtemin zahrında zâhir
Görürdi nûr-veş kim olsa nâzır
- 135 Resûlüñ vaşfına terğib idenler
Olurlar mülk-i ‘uqbâ içre server
- 136 Anuñ evşâfına kim olsa râğıb
Olur ‘uqbâda kendiyle muşâhib

129a-‘âlem S / ‘uqbâ F.

129b-her dem S / âyâ F.

130b-her gâh S / geh gâh F.

133. beyit S’de yok.

134. beyit F’de yok.

135b-Olurlar S / Olardur F.

136a-evşâfına S / hilyesine F.

- 137 ‘Aceb mi hilye-i maḥbûb-ı Raḥmân
Kılursa râğıbın mesrûr u ḥandân
- 138 Kılan Haḳ’dan ümîd-i faẓl u raḥmet
Bu vaşf-ı pâke itsün cânla ‘izzet
- 139 Şafâvetle bulan îmân-ı kâmil
Sever zıkr-i resûli şübhesüz bil
- 140 Ḥudâ ister bahâne çün ‘aṭâya
Ne ‘aczi var ola nâzır bahâya
- 141 Bir avuc toprağa luṭf ile baḳdı
Sa‘âdet bezmine şem‘ itdi yaḳdı
- 142 Odur lâyıḳ ḥaḳîḳat ululara
Baḳup sengi kıllalar la‘l-pâre
- 143 Ululuḳ ḥod hemânâ Zü‘l-celâl’üñ
Celîl ü bî-zevâl ü lâ-yezâlüñ
- 144 Nola bir zerre ḥâk-i bî-vücûdı
Baḳup âyîne kılsa luṭf u cûdı
- 145 Olunmaya anuñ elṭâfi taḳrîr
İrince ḥaşre olunursa taḥrîr
- 146 Anuñ-çün oldı Âdem luṭf irüp ḥâk
Enâniyyetden itmişdi özin pâk
- 147 Niçün ḥâk olduḡın insân dilerseñ
Bu ma‘nâ cevherin cânâ ararsañ
- 148 Kılâyın cümle-i aḥvâli taḳrîr
Açuḳ tut cân ḳulaḡın añla bir bir

Resûl ‘Aleyhisselâm ‘Âlem-i Ervâḥda ‘Anâşır ile Muşâḥabetdür

145-148. beyitler arası beyitler S’de yok.
Başlık F’de yok.

- 149 Dağı halk olmadın âdem cihânda
Yed-i kudretde turtuğı zamânda
- 150 Bu dünyâ olmadın âdemle ma‘mûr
Degilken nâm-ı insân şey’-i mezkûr
- 151 Perîler gelmedin ‘izz ile nâza
Niyâz ehli dağı şevk ü niyâza
- 152 Ğam-ı ‘aşk eylemezken zulm-i bî-dâd
Muğârin olmadın ‘uşşâka feryâd
- 153 Yüzün yüz nâz ile ‘arz itmedin gül
Cihâna tolmadın âvâz-ı bülbül
- 154 Cihân hâlî iken ‘ayş u tarabdan
Yüzi gül nâzenîn ü gonca-lebden
- 155 Müzeyyen olmadın hüsn ile âfâk
Yoğ iken dünyede feryâd-ı ‘uşşâk
- 156 Hudâ emriyle rûh-ı fahr-i ‘âlem
Çerâğ-ı nûr-ı Hağ cân-ı mükerrrem
- 157 Merâm idindi seyr-i kâ’inâtı
Gülistân-ı sarây-ı şeş-cihâtı
- 158 Süvâr oldu diyâr-ı lâ-mekândan
Fezâ-yı pür-şafâ-yı bî-nişândan
- 159 Yetişdi evvelâ eflâka ol şâh
Sarây-ı ‘arş aña oldu nazar-gâh
- 160 Didi ol şâh-ı dîn idüp su’âli
Senüñ şânuñ nedür ey çarh-ı ‘âlî

152b-Muğârin olmadın ‘uşşâka S / Firâk içre mağabbet ehl-i F.
155b-dünyede S / na‘ra-i F.

- 161 Dem-â-dem emr-i Hâk'la devr idersin
Ser-â-ser necm ile pür-zîb ü fersin
- 162 Bu zîb ü zeyn ile sensin müretteb
Hâkîkat hâlûñi şerh idevüz hep
- 163 Didi çarh-ı mu'allâ-yı pür-envâr
Benüm şânım budur ey kân-ı esrâr
- 164 Refi'ü'l-ıqadr-ı 'âlîyem kamudan
Hevâ vü âteş ü hâk ile şudan
- 165 İrer terbiyyetüm eşyâya cem'â
Olur terbiyyetümden cümle peydâ
- 166 Benüm ger kuvvetüm kılmasa te'sîr
Sarây-ı kâ'inât olmazdı ta'mîr
- 167 Felek bu nev'a çün kıldı tekellüm
Didi var sende benlik fikri bildüm
- 168 Dönüp rûh-ı mükerrem geldi nâra
Kamu etvârına kıldı nezâre
- 169 Didi luğf ile ey nâr-ı ser-efrâz
'Anâşırđan merâtib üzre mümtâz
- 170 Seni sen nice fehm itdüñ hâkîkat
Baña bu ma'niden kıl nağş-ı şûret
- 171 Didi ey bihter-i pâkân-ı 'âlem
Cemâlûñden vücûdum bâğı hurrem
- 172 Bülendem ben hevâ vü âb u gilden
Hâkîkat-ercemendem cümlesinden
- 173 Hârâret irmese eşyâya benden
Çerâğ-ı bezm-i dehr olmazdı rûşen
- 174 Didi ey nâr bî-şübhe 'ayândur

Bu sözler cümle benlikden nişândur

- 175 Dönüp andan daği ol rûh-ı mümtâz
Varup şahñ-ı hevâdan istedi râz
- 176 Hevânuñ kıldı eṭvârın temâşâ
Nice yaratmış anı sun'-ı Mevlâ
- 177 Ayıtdı ey hevâ-yı râhat-ı cân
Demüñle fetḥ olur ebvâb-ı reyḥân
- 178 Seni sen nice añlarsın 'ayân it
Feşâhatle bu ma'nâyı beyân it
- 179 Didi ey cân-bağş-ı rûh-ı 'âlî
Şorarsan çünki benden işbu ḥâlî
- 180 Vücûd-ı âb u gilden 'âliyem ben
Merâtibde ḥaḳîḳat bellüyem ben
- 181 Demümden bûstânuñ şahñ-ı ḥurrem
Müzeyyen sebze-zâr-ı bâğ-ı 'âlem
- 182 Nihâl-i serv-i gül benden ḥırâmân
Ben açmayınca olmaz gonca ḥandân
- 183 Benem tezyîn iden gül bezm-gâhın
Benefşe şâhidinüñ şeb-külâhın
- 184 Dehânın açdı didi aña ol mâh
İdindüñ sen de benlik yolını râh
- 185 Dönüp rûh-ı Muḥammed geldi âba
Didi var mı cevâbuñ bu ḥiṭâba
- 186 Nice kılduñ di söyle kendüñ idrâk
Ḥaber vir kıлма bu ma'nâyı imsâk

186a-di söyle kendüñ S / 'aceb kendüñi F.

- 187 Didi ey dü-cihânuñ yüzi şuyı
Senüñle ‘âlemüñ açıldı rûyı
- 188 Vücûd-ı ‘âleme âyîneym ben
Cihânuñ nağdine gencîneym ben
- 189 İrür benden hayâta cümle eşyâ
Bulur zîver vücûdum ile şahrâ
- 190 Sürüp yire yüzümi yâre karşı
Ağarın çağ çağ dîzâra karşı
- 191 Olur gamdan berî vechüm görenler
Benümle sünbül-i ‘âlem mu‘aţtar
- 192 Didi âba bunı bildüm o server
Ki vardur sende de benlik muğarrer
- 193 Dönüp rûh-ı resûl irdi türâba
Yüzi dönmüşdi rûy-ı âfitâba
- 194 Didi ey ferş-i arzuñ yegregi hâk
Nice kılduñ seni sen söyle idrâk
- 195 Didi ey şehriyâr-ı cümle ‘âlem
Senüñle ‘arş u ferş oldı mu‘azzam
- 196 Hağîr ü kem-terem ben bir siyeh-rû
Vücûdum yok durur gün gibi bellü
- 197 Za‘îf ü derd-nâkem bî-mecâlem
Fağîr ü hâk-sârem pây-mâlem
- 198 Benüm şânum degül miğdâr-ı erzen
‘Anâşır haylinüñ ednâsıyam ben

190a-Sürüp yire S / Yire sürüp F.

190b-çağ çağ dîzâra S / çağlarım dîdâra F.

193b-rûy-ı S / şanki F.

- 199 Be-ğâyet kem-terem cânâ ziyâde
Cihânda yok durur benden fütâde
- 200 Sözin hâküñ işidüp rûh-ı ekrem
Didi kim oluram ben saña hem-dem
- 201 Çü sende görmedüm benlik nişânın
Olursam yaraşur saña muğârin
- 202 Anuñ-çün halk olup toprağdan insân
Nihâl-i cân gibi oldı hırâmân
- 203 Ne âli-şâh imiş fehm eyle ey cân
Resûl-i genc-i sırr-ı nûr-ı Raḥmân
- 204 Ne sultân imiş añla bu aradan
Nice ‘âlî imiş fevka’l-‘ulâdan
- 205 O şâhuñ rıf’atinden zerredür bu
Kemâli gülşeninden şemmedür bu
- 206 Ḥabîbüm didi aña çünki Mevlâ
Ne qaldı arada pes daḡi cânâ
- Mev’ıza**
- 207 Çü hâk imiş bilindi aşl-ı âdem
Tevazu‘ eyle aşluñ gibi her dem
- 208 Enâniyyet yolın tutma gel ey dil
Bilürsin hâk olur insâna menzil
- 209 Yüri varını terk eyle cihânuñ
Behişt-i câvidân olsun mekânuñ
- 210 Kerem kıll hâke varmağı unutma

206a-didi aña çünki S / diyicegiz aña F.

Başlık S’de yok.

208b-Bilürsin hâk olur insâna S / Saña hâk olısar âḡir çü F.

Şabâ gibi hevâ yolını tutma

- 211 Gel ‘ömrüñ hırmenini virme bâda
Yoga varsa gerek âhir fenâda
- 212 Ne deñlü geldi’s e hırmen cihâna
Fenâya vardı âhir dâne dâne
- 213 Beğâ olsaydı dünyâda ger ‘âdet
Resûlullâh ebed olmaz idi fevt
- 214 Ölümden nefret itmez bil ki cânâ
Tarîk-i Hağ’da olanlar tüvânâ
- 215 Fenâ üzre binâ olmasa ‘âlem
Olunmazdı behişt e ‘âdem ekrem
- 216 İrişmez herkezin mü’min fenâya
Meger rihlet ide dârü’l-beğâyâ
- 217 Zârûridür cihânda çünki rihlet
İrağdur ol menâhîden o ‘uzlet
- 218 Ki tâ mevtüñ günü irdükde nâ-gâh
Diyâr-ı rağmete yol vire Allâh
- 219 Refîküñ rehberüñ olmasa ammâ
Bulunmaz ol diyârüñ râh-ı ciddâ
- 220 ‘Ayân rehber o mülk-i nâzenîne
Harîm-i pür-şafâ huld-ı berîne
- 221 Resûlullâh nûr-ı aşfiyâdur
Güzîn ü reh-nümâ vü piş-vâdur
- 222 O şehdür menba’-ı ‘ayn-ı ‘inâyet
Emîn-i meş’al-ı nûr-ı hidâyet

210a-hâke varmağı S / hâk olacağı F.

217b-menâhîden o S / güneşden eyle F.

- 223 Kelâmı içre her bir harf-i ekber
Sa‘âdet bezmine bir şem‘-i enver
- 224 Sözi hattında her bir nokta gûyâ
Sipih-r-i rahmet üzre necm-i ra‘nâ
- 225 Hadîşi hattınuñ her satrı ey cân
Leţâfet bâğına serv-i hırâmân
- 226 Kelâmı naşş olan kâğıd haqîkat
‘Ayân verd-i güzîn-i bâğ-ı cennet
- 227 İşit kim nicedür ey kân-ı ‘irfân
Kelâm-ı cân-fezâ-yı nazım-ı sultân
- 228 Buyurmuşdur hadîşinde o merğûb
Cihâna cân olan Allâh’a maḥbûb

قال النبي من اكرم اولادي فقد اكرمني ومن اكرمني فقد اكرمه الله تعالى

[Nebi (sav) şöyle buyurmuştur: “Çocuklarıma ikramda bulunan bana ikramda bulunmuş olur. Bana ikramda bulunan da Allah ikramda bulunur.]

- 229 İden evlâdıma ‘izzet cihânda
Baña ikrâm ider taḥkîk anda
- 230 Şu kim ger eyler ise baña ikrâm
Cinânı aña Allâh eyler in‘âm
- 231 Aña ikrâm ider her vech ile Ḥaḳ
Behişt-i câvidâna eyler elyaḳ
- 232 Şu kim iḥsân ide sâdâta cânâ
İki ‘âlemde olur ol tûvânâ

227a- İşit kim nicedür ey kân-ı ‘irfân S / Ki hattı bir güher güftâr-ı Raḥmân F.
227b-Kelâm-ı cân-fezâ-yı nazım-ı sultân S / Hîtâb-ı cân-fezâ-yı luḫf-ı sultân F.
232b-olur ol S / ol olur F.

- 233 Anuñ evlâdına eyleñ ‘inâyet
Mükâfâtı ola Hâk’dan hidâyet
- 234 Şeref bul eyleyüp eşrâfa ‘izzet
Vücûhıyla irişe tâ sa‘âdet
- 235 Füzûn it ‘ömr-i şâhen-şâhı ey Hâk
Ri‘âyetler ider eşrâfa el-hâk
- 236 Resûl-i bâ-şafânuñ ‘izzeti-çün
Cemî‘-i enbiyânuñ hürmeti-çün
- 237 Kılup dünyâda vü ‘uqbâda mes‘ûd
Hudâyâ kendü zılluñ eyle memdûd

Der-Ĥâtıme-i Risâle

- 238 Elâ ey ibni sultân-ı mu‘azzam
Şehen-şâh-ı cihân hâkân-ı a‘zâm
- 239 Elâ ey pâdişâh-ı heft-kişver
Şehen-şâh-ı cihân ferhunde aĥter
- 240 Felek-şavlet melek-sîret güneş-fer
Ĥapuñ beklerse lâyıķ mihr-i enver
- 241 Sirâcuñdan yanar ĥandîli mâhuñ
Güneş yoluñda olur hâk-i râhuñ
- 242 Sa‘âdetle cihânda müstedâm ol
Devâm-ı devlet ile ber-devâm ol
- 243 Murâd olan du‘âdur devletüñe

233a-evlâdına S / ensâbına F; ‘inâyet S / ri‘âyet F.

234b-irişe tâ S / ire saña F.

238. beyit F’de yok.

239’ beyit S’de yok.

240a-güneş-fer S / ĥamer-rû F.

240b- Ĥapuñ beklerse lâyıķ mihr-i enver S / Ziyâ bulur cemâlüñ ile her sû F.

- Nola lâyıķ cihânda ģazretüñe
- 244 Ȓapuñdur berr ü baĥruñ pâdişâhı
Gözümüñ yaşına eyle nigâhı
- 245 Olup ģalk-ı cihân erbâb-ı ģacât
İderler ģazretüñe ‘arz-ı ģacât
- 246 Olur ģalk-ı cihân luţfuñla mesrûr
Nola bu ‘arz-ı ģâlüm olsa manzûr
- 247 Şehâ olmuş durur ģâlüm diger-ģûn
Ȓapuña ‘arz-ı ģâl itdim anuñ-ģûn
- 248 Müderris dâ‘ilerden bir naĥîfem
Ķavî bî-ģâreyem mest ü za‘îfem
- 249 Ȓarîķ-i ‘ilme çok yıl tâlib oldum
Fünûnı nice müddet kâsib oldum
- 250 Mevâlî-i ‘izâm ile nice yıl
Medârisde iderdim ‘ilmi taĥşîl
- 251 Olup baĥr-i ma‘ârif içre pür-sûz
Geçerdi ‘ilm ile ‘ömrüm şeb ü rûz
- 252 Ȓarîķumla varup müftî-i dehre
Bu kaţre ģâlüm irdi ya‘ni baĥra
- 253 Dem-â-dem keşf ile keşşâf elümde
Şeb ü rûz nazm-ı Ķur‘ân’dur dilümde
- 254 Daĥi virdüm du‘âdur ģazretüñe
Devâm-ı devletüñe rıf‘atüñe

243-245. beyitler arası beyitler S’de yok.

246. beyit f’de yok.

247. beyit S’de yok.

248. beyit F’de yok.

249-254. beyitler arası beyitler S’de yok.

- 255 Şehâ âl-i resûl-i bâ-şafâyın
Ki ya'nî nesl-i maḥbûb-ı Hudâ'yın
- 256 Güzîn-i enbiyâ nesline şâhân
Kadîmden idegelmişlerdür iḥsân
- 257 Şehâ çün cümle ecdâd-ı 'izâmuñ
Yapupdur gönlin evlâd-ı kirâmuñ
- 258 Umaram ben de sulṭânım 'inâyet
Ki zîrâ luṭfuña yoḡdur nihâyet
- 259 Murâdım budur ey kân-ı sa'âdet
İdüp mektûb-ı mergûbuñ 'inâyet
- 260 Virüñ ḥaḡḡ-ı ğanemden diyü defter
Buyur ey ibn-i şâh-ı heft-kışver
- 261 Edâ-yı deyn idüp tâ ben kemîne
Du'âlar eyleyem şâh-ı güzîne
- 262 Güneş çün zerreyi eyler hüveydâ
Nola ben ḥâk-sârı itseñ iḥyâ
- 263 Ziyâde eylesün 'ömrüñi Allâh
Cihân turduḡça tur 'âlemde ey şâh
- 264 Du'â eyler iken ey şâh-güzîde
Hemân geldi zuhûra bu ḡaşîde

Ḳaşîde

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

255a-bâ-şafâyın S / müctebâyın F.

255b-Ki ya'nî nesl-i maḥbûb-ı Hudâ'yın S / Mülâzım olmağı luṭf it sezâyın F.

259-261. beyitler arası beyitler F'de yok.

263. beyitle F nüshası sona ermektedir.

264-284. beyitler arası beyitler F'de yok.

- 265 Kaldurup bâlîn-i maşrıqdan seherde ser güneş
Ğarba dek şaldı zemîne nûrdan pister güneş
- 266 Zülmeti zulmi şeb-i Ye'cûc'dan def' itmege
Çekdi seddi nûrdan mânend-i İskender güneş
- 267 Geh taçar murğ-ı semâya bâl-i sîmîn mâh-ı nev
Şâh-bâz-ı çarha olur gâh zer-şeh-per güneş
- 268 Geh yazup gerdûn-ı gerdân gerdenine tavk ider
Nûr ile kavş-i kuzahdan heykel-i pür-zer güneş
- 269 Fülk-i sîme bâd-bân idi siyâh atlas hilâl
Zer hümâya sürh-i vâlâ eyledi yâ ber güneş
- 270 Nâme-i çarhuñ seher dîbâcesin tezhîb idüp
Nâm-ı şâhı anda 'unvân eylemek ister güneş
- 271 Mühre-i mâh ile virüp şafha-i çarha cilâ
Hayt-ı zerrîn ile çekdi üstine mıştar güneş
- 272 Ya'ni ibni şâh Sultân Bâyezîd Hân kim anuñ
Gösterür 'aks-i cemâli 'âlemi yekser güneş
- 273 Bir felek-şavlet melek-sîret kamer-şûretdür ol
Nûr-ı ruhsârından anuñ rûşenâ umar güneş
- 274 Ey simât-ı ni'metüñde kurş-ı meh encüm nuqul
V'ey şarâb-ı 'ayşuña sâkî dañi sâgar güneş
- 275 Çarh bir şofra durur kim hânına ihsânuñuñ
Şahñ-ı sîmîni anuñ meh kâsesidür zer güneş
- 276 Düşdi şem'üñden şehâ gerdûna çün iki şerer
Meh biriyle buldı revnağ birisiyle fer güneş
- 277 Kîmyâ-yı hâk-pâyûña irişmişdür eli
Nola la'lîn-pûte içre kaynadursa zer güneş

- 278 Hükümüni boynına tavk-ı sîm idüp çün mâh-ı nev
İşigüñ tîğ-ı zer-endûzı ile bekler güneş
- 279 Halka-i bâb-ı refi'üñ şöyle mahcûb itdi kim
Mâh-ı çarhuñ gürresini koynına gizler güneş
- 280 Âsumân üstinde kadrüñ ravzası gülzârnuñ
Her güli bir necm olur her necm bir enver güneş
- 281 Hâk-i râhuñdur **Şerîfi** nola ihyâ eyleseñ
Zerre-i nâ-çizi hâkden çünki ref' eyler güneş
- 282 Zıll-ı Hâk'sın sâye-i luţfuñda olup müstazıll
Âsitânuñda olur her zerre-i kem-ter güneş
- 283 Mihr-i 'adlüñ doğalı halk-ı cihânuñ başına
Görünür 'aks-i ruhuñ gibi cihân yekser güneş
- 284 Dünyeler durduğça dur şâhâ cihânda şağ esen
'Adl ü luţfuñla memâlik ola ser-tâ-ser güneş

Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Merâmî adına kayıtlı nüshalardan hareketle hazırlanmış Şerîfî'nin hilyesinin bir bölümünü teşkil eden metin.

Kullanılan nüshalar:

A1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 1827.

A2: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Böl. Nu.: 526.

T: Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları H. 1324.

L: Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4.

Hilye-i Manzûme-i Nûrî Efendi Raḥmetullâhi ‘Aleyh

Bismilahirrahmânirrahîm

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

- 1 Hudâvend-i celîl-i Rabb-ı a‘lâ
Şafâ-baḥş-ı ruḥ-ı ḥüsn-i dil-ârâ
- 2 ‘Aceb ḥâlet komuş ḥüsn-i beşerde
Ḳalur âşüfte-dil evvel nazarda
- 3 Gelür leylî-sıfat bir zülfi meftûn
Ḳılır ‘âkılleri her demde mecnûn
- 4 Güzeller gelmese ammâ cihâna
Nişân virmezdi cennetden zamâna
- 5 ‘Ayân olmasa ger ḥüsn-i leṭâfet

Başlık: Hilye-i Manzûme-i Nûrî Efendi Raḥmetullâhi ‘Aleyh A1 / Nazm-ı Nûrî-i Hilye-i Şerîfî-i Ḥazret-i Risâlet T / A2 ve L’de başlık yok.
2a-ḥüsn A2, L, T / cins A1.
3a-sıfat bir A2, L / gibi her A1 / gibi bir T.

- Bilinmezdi nedir gülzâr-ı cennet
- 6 Şalınmasa dil-ârâ-serv-quadler
Çemen-zâr-ı cihân bulmazdı zîver
- 7 Nazar kılmasa ger maḥbûb-ı ṭannâz
Maḥabbet ehli olmazdı nazar-bâz
- 8 Şekerler yağmasa şîrîn-dehândan
Kim alurdu nişân râz-ı nihândan
- 9 Ser-â-ser şûret-i insân ḥaḳîḳat
Kenârı ḥaddi yoḳ deryâ-yı ḥikmet
- 10 Bu baḥr içre fe-emmâ bir güher var
Odur maḳşûd-ı ‘âlem aḳla ey yâr
- 11 Gel ey medhûş-ı câm-ı bezm-i vaḥdet
‘Ayân pervâne-i şem‘-i sa‘âdet
- 12 Ne şûretdir görinen ‘ayn-ı ma‘nî
Ne deryâdır ḥaḳîḳat baḥri ya‘nî
- 13 Ne ḥurşîd-i cihân-ârâdır âyâ
Dü-‘âlem lem‘asından oldu peydâ
- 14 Muḥammed seyyid-i kevineyn olandır
Ziyâ-yı pîşe-i ‘ayneyn olandır

9b-Kenârı ḥaddi A1, A2, T / Kenâr u ḥaddi L.

11a-ey medhûş-ı A2, L, T / imdi ḥoş A1.

11b-‘Ayân A2, L, T / Uyan A1.

12a-‘ayn-ı ma‘nî A2, T / ‘ayn-ı ma‘nâ A1, L.

12b- Ne deryâdır ḥaḳîḳat baḥri ya‘nî A2 / Ki deryâ-yı ḥaḳîḳat baḥri-i ma‘nâ L, T / Ne deryâdır ḥaḳîḳat baḥri-i ma‘nâ A1 / Ki deryâdır ḥaḳîḳat baḥri ya‘nî T.

13a-âyâ A1, A2, T / ey yâr L.

13b-peydâ A1, A2, T / bîdâr L.

14a- seyyid-i kevineyn olandır A2, T / seyyidü'l-kevineyn olupdur L / seyyidü'l-kevineyn olandır A1.

14b-olandır A1, A2, T / olupdur L.

- 15 Niceydi şûret-i zîbâsı dirseñ
Ser-â-ser seyrin ol şâhiñ dilerseñ
- 16 Müdevver idi re's-i nâzenîni
Güşâde idi hem meh-veş cebîni
- 17 Hilâl-ebrû idi ol mihr-i enver
Açık kaşlu idi rûh-ı muşavver
- 18 Siyeh-çeşm idi ol nûr-ı başîret
Güzîn-i nergis-i gülzâr-ı cennet
- 19 Uzun kirpiklü idi ol dil-ârâ
Şu'â'ı mihr-i raşşân idi gûyâ
- 20 Cemâl-i hüsnine hiç iremez hûr
Şeb-i kâdr içre raşşân idi şan nûr
- 21 'Ayân seyrek idi lü'lü dişi hem
Virürdi meh gibi fer güldügi dem
- 22 Yüceydi bîni-i maṭbû'ı el-ḥaḳ
Ḥaṭ-ı reyḥânı gird idi muḥaḳḳaḳ
- 23 Ve buğday-añlu idi aḡa mâ'il
Olurdi ehl-i ḡam gördükce ḡoş-dil
- 24 Şu deñlü idi hüsninde melâḫat
Ki olmaz vaşfına ḡadd ü nihâyet
- 25 Ve bârîk idi cisminde reg-i ḡûb
Revân cân riştesi mânend-i mergûb
- 26 Miyâne ḡadd idi ol ḡûb-meh-veş

17b-Açık A2, L, T / Çatık A1.

19. beyit L ve T'de yok.

20a-Cemâl-i hüsnine hiç iremez hûr T / Dü-mûy idi o şâh-ı ravza-i hûr A1, A2, L.

22a- Yüceydi bîni-i maṭbû'ı A1, A2, L / Gül-i ruşsârı ḡaṭṭı anıñ T.

25a-Ve bârîk A2, T / Mübârek L, A1.

- Nihâl-i cân gibi mevzûn u dil-keş
- 27 Be-gâyet boylularla tursa ammâ
Görinürdi yine kâmetde a'lâ
- 28 Ten-i pâkinde kıl yoğıdı bî-şek
Meger bir haţ göğüsden nâfına dek
- 29 Kulağı küçük idi saçı sünbül
Nihâl-i cânda şan bitmiş iki gül
- 30 İrerdi elleri hem dizlerine
Uyardı 'użv-ı pâki birbirine
- 31 Göğüslü idi ol kân-ı melâhat
Kemüklü idi pür-luţf u leţâfet
- 32 Degirmen çekmeden dâ'im evinde
Yarıklar var idi keff-i yedinde
- 33 Yamardı eskise kendü edügin
Baķup yermezdi kibr idüp yedügin
- 34 Riyâzet çekmeden açlıķdan ey yâr
Degerdi arķasına ķarnı her bâr
- 35 Şalınmasun diyü açlıķdan ol mâh
Yüregi üzre taş bağlardı her gâh
- 36 Kâmu 'ömrinde ķurş-ı nân-ı cevden
Töyınca yemedi ol vechi aķsen

---

27. beyit T'de yok.

28b-nâfına A2, L / nâfeye A1, T.

29b-şan bitmiş A2, L / bitmiş şan A1, T.

30b-'użv-ı A1, T / cism-i A2, L.

31. beyit L ve T'de yok.

32. beyit L'de yok.

33. beyit L'de yok.

34b-arķasına ķarnı A2, L, T / ķarnı arķasına A1.

35-40. beyitler arası L ve T'de yok.

- 37 Çekilür saña şimdi dürlü ni‘met
Bahâne bulup eylersin melâmet
- 38 Yedirseñ dâ‘imâ köfte herîse
Çanâ‘at gelmeye nefsi-i harîşe
- 39 Hâbîbullâh iken ol nûr-ı ‘âlem
Niceydi kııl nazâr eṭvârı her dem
- 40 Aña ümmet geçersin sen de ey yâr
Aña beñzer ‘aceb kanķı işüñ var
- 41 Yazılmışdı ten-i pâkinde rûşen
Bu beytin ma‘nisi ber-vech-i aḥsen
- 42 Yüri her kande isterseñ ḥabîbâ
Ki sen manşûrsın her yerde cânâ
- 43 Yazılmış idi hem mühr-i nübüvvet
Mübârek zahrına pür-zîb ü zînet
- 44 Nübüvvet mühridir kavlı-i şehâdet
Ki anıñla gider küfr ü dâlâlet
- 45 Resûlullâh nûrı her dü-‘âlem
Güzîn-i ser-firâz-ı ibn-i âdem
- 46 ‘Aliyy-i mazhar-ı sırr-ı Hudâ‘ya
Mürüvvet ma‘deni kân-ı şehâya
- 47 Didi ey şaff-ı merdân içre mümtâz
Benim bu hilyemi ser-tâ-ḳadem yaz
- 48 Ki her seyr eyleyen bu vaşfi el-ḥaḳ

41a-Yazılmışdı T / Yazılmışdır A1, A2, L.

42b- Ki sen manşûrsın A1, A2, T / Ki manşûrsın yüri L.

44a-Nübüvvet A1, A2, T / Mübârek L.

46b-ma‘deni A2, L / menba‘ı A1, T.

- Beni görmüş gibi olur muḥaḳḳaḳ
- 49 Görüp bu ḫilyemi her kim ola şâd
Cehennemden anı Ḥaḳ eyler âzâd
- 50 Ve oda yanmayup durduğı me'vâ
Şuya ğarḳ olmadan ḫıfz ide Mevlâ
- 51 Ve ṭâ'ûn irmeyüp olduğı dâra
Ola maḫhar 'aṭâ-yı bî-şümâra
- 52 Ola günden güne ni'met ziyâde
Reh-i 'izzetde olmaya fütâde
- 53 'Aceb mi ḫilye-i maḫbûb-ı Deyyân
Kılursa râġıbın mesrûr her ân
- 54 Kılan Ḥaḳ'dan ümîd-i faẓl u raḫmet
Bu vaşfa eylesün cân ile raġbet
- 55 Bulan iḫlâş ile îmân-ı kâmil
Sever zıkr-i resûli şübhesiz bil
- 56 Var imdi Ḥaḳḳ'a olduñsa taleb-kâr
Resûlüñ vaşfını kıl cânda tekrâr
- 57 Severseñ ger ḫabîbullâhı cândan
Koma vaşf-ı şafâ-baḫşı cenândan
- 58 Diyeler Ḥaḳḳ-ı Aḫmed ola maġfûr
Ola nûr-ı dü-'âlem içre mesrûr
- 59 İki 'âlem murâdıyla ola şâd
Du'âda **Nûri**'yi her kim ider yâd

50a-yanmayup durduğı A1 / yanmaya olduğı A2, L, yanmaya durduğı T.

50b-olmadan A1, A2, L / olmaya T.

51a-irmeyüp A1, A2 / irmeye L, T.

54a-Kılan A1 / Kılup A2, L; faẓl u A1 / vaşl-ı A2, L; faẓl-ı T.

58b-nûr-ı A1/ Nûrî L, T.

57-59. beyitler arası A2'de yok.

HÂKÂNÎ

Hilye-i Sa'âdet

Hayatı ve Eserleri

Türk edebiyatında hilye türünün en güzel örneğini veren ve daha sonraki hilye sahiplerine örnek olan Hâkânî Mehmed Bey İstanbulludur. Mehmed Paşazade Abdülcelîl Mahmud Bey'in oğludur. Annesi II. Selim devri vezirlerinden Seyyid Mehmed Paşa'nın kızı Şerife Hanım'dır.

Hâkânî'nin hayatı hakkındaki bilgiler yeterli değildir. Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Ancak hilyesini 1007/1598 sonlarında tamamladığını belirttiğine ve hayli yaşlı olduğunu da bir vesile ile bir iki yerde ve bu arada Miftâh-ı Fütûhât isimli kırk hadis tercümesinde ima ettiğine bakılırsa onun 1015/1606'da vefat ettiği göz önünde bulundurulduğunda XVI. yüzyılın ilk yarısı sonlarında, yaklaşık olarak 1540 sınırlarında doğduğu tahmin edilebilir. Eserlerinden ve getirildiği görevlerden iyi bir eğitim aldığı anlaşılmaktadır. Sancak beyliği ve divan-ı hümayunda muhasebecilik yapmıştır.

1606'da İstanbul'da vefat eden Hâkânî'nin mezarı Edirnekapı'da Mihrûmah Sultan Camii haziresindedir. Ölümüne "Hâkânî Beg ukbâya göçdü" mısrası ile "İltifât-ı Bekâ" tamlaması tarih olarak düşürülmüştür.

Hâkânî soyca asaletiyle, ahlâkının güzelliğiyle tanınmış ve nâzım-ı hilye ve Hâkânî-i Rûmî olarak tanınmıştır. Tezkireler şiirlerinin benzersiz, matlalarının beğenilir oluşuna dikkat çeker. Divanındaki şiirlerinde dili sadedir. Türkçeyi kullanışı, anlatımındaki sadelik ve üslubundaki açıklık ona çağdaşları arasında önemli bir yer kazandırmıştır. Ona asıl şöhretini kazandıransa hilyesi olmuştur. Hâkânî hilyesini tamamlayıp Cigalızade

Sinan Paşa'ya takdim edince devlet büyükleri tarafından çok takdir görmüştür.

Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan ve bir kırk hadis tercümesi olan Miftâhu'l-fütûhât.²⁸

Hilye-i Sa'âdet'in Nüshaları

Türünün en güzel örneği olarak kabul edilen Hilye-i Sa'âdet'in çok sayıda nüshası bulunmaktadır. Tespit edebildiklerimizin listesini aşağıda veriyoruz.

1. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1127/2, v. 4b-23a.
2. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 4208/2, 31a-38b
3. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2826/3, 38b-46b.
4. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 621/1.
5. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 3566.
6. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 8220/1, 2a-27a. (baştan 1 varak eksik)
7. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/1, v. 1b-24a.
8. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 158/1, v. 1b-30b.
9. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1983/1, v. 1b-26a.
10. Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2647/6, 66b-96b.
11. Millî Kütüphane Nu.: Yz A 868/1.
12. Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2759/1.
13. Millî Kütüphane Nu.: Yz A 5376/1.
14. TDKK, Yz A 25
15. TDKK, Yz A 215

---

²⁸ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: KARAHAN, Abdülkadir (1992), UZUN, Mustafa (1997), CUNBUR, Müjgan (2004), PALA, İskender (2005).

16. TDKK, Yz A 235
17. TDKK, Yz A 297
18. TDKK, Yz A 454
19. TDKK, Yz A 492
20. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Hk 39/4, 123a-155a. (Baytar-name, Kadı-zade Şeyh Muhammed. İçerisinde Hakani'nin hilyesi var, çok eksik, 157b-158a.)
21. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715, 1b-33a.
22. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. 767, v. 204-219.
23. Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/1, v.1b-31a.
24. Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 438.
25. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5379.
26. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 136.
27. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 279.
28. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 7217.
29. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı M. Cevdet Böl. Nu.: 615/3, v. 13b-20a. Gubarî adına kayıtlı.
30. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 1181, v. 8-10. (Çok eksik)
31. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Böl. Nu.: 80, 829.
32. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 670, 1144.
33. Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/4. Hilyetü'n-Nebî Aleyhisselam
34. Beyazıt Kütüphanesi Nu.: 3345, 1b-26a.
35. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 804/3, v. 81b-119a.

36. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 926/3, v. 115a-131a.
37. İzmir Millî Kütüphanesi, 1725/1, 17 v.
38. İzmir Millî Kütüphanesi, 1852, 20 v.
39. İzmir Millî Kütüphanesi, 1438, 20 v.
40. İzmir Millî Kütüphanesi, 2017/2, 12 v.
41. İstanbul 1307, 50 s., matbu.
42. İstanbul 1292, 34 s., matbu.
43. İstanbul 1264, 55 s., taşbaskı.

Hilye-i Sa'âdet'in daha önce yeni harflerle birkaç defa neşri yapılmıştır.²⁹

Eser ayrıca Hayreddin Karaman tarafından günümüz Türkçesine hece vezniyle ve manzum olarak aktarılmıştır.³⁰

---

²⁹KÜLEKÇİ, Numan (1988), KARAHAN, Abdülkadir (1992), PALA, İskender (2005). Ayrıca eser üzerine iki tane lisans tezi hazırlanmıştır. ERDEM, Nihal (1968), AKDOĞAN, Hasan (1974).

³⁰KARAMAN, Hayrettin (2008).

Hâkânî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M1: Millî Kütüphane 06 Yz A 1127 / 2: 716 beyit.

M2: Millî Kütüphane 06 Yz A 621 / 1: 708 beyit.

Hilye-i Resûlullâh Şallâllahu Te‘âlâ ‘Aleyhi ve Sellem

Bismillahirrahmânirrahîm

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Besmeleyle idelim fetḥ-i kelâm
Fetḥ ola tâ bu mu‘ammâ-yı benâm
- 2 Gösterir âyinesi bismeleniñ
Hilye-i pâkin o vech-i ḥaseniñ
- 3 Bilmeyen şevket-i bismillâhı
Añlamaz sırr-ı kelânullâhı
- 4 Olmasa besmele resmi memdûd
Cins-i eşyâda olur mıydı vücûd
- 5 Murğ-veş bâl açamaz ḥâşılı söz
Nîm-bismil gibidir besmelesüz
- 6 Bâğ-ı vaḥdetde nem-i luṭf ile pür
Gûyiyâ besmele bir sünbûldür
- 7 Nażar iden kişi bismillâha
Beñzedir ceş-i ricâlullâha

Başlık: Hilye-i Resûlullâh Şallâllahu Te‘âlâ ‘Aleyhi ve Sellem M1 / M2’de başlık yok.
6b-sünbûldür M2 / sünbül-i ter M1.

- 8 Göre ‘izzetle suţûr-ı muşhaf
Karşu turur aña gûyâ şaf şaf
- 9 Bârekallâh zihî sırr-ı laţîf
Bulur anıñla şeref nazm-ı şerîf
- 10 İbtidâsında olan bâ’sı anıñ
Başları tâcî durur esmâniñ
- 11 Sîni’dir sûsen-i bâğ-ı melekût
Mîmi’dir gonca-i şâh-ı ceberût
- 12 Lafzâtullâhı açılmış güldür
Yer yer i’râbı anıñ bülbüldür
- 13 Şâni’iñ olduğına luţf-ı ‘amîm
Gûşedir hey’et-i Raḥmân u Raḥîm
- 14 Olduğı çün taraf-ı Haḫḫ’a delîl
Serine tâc ider anı tenzîl
- 15 Çekdügi çün reh-i vaḫdete ‘alem
Üsti yanına alur levḫ ü ḫalem
- 16 Açduğı çün der-i feyyâzı aña
Başı üstinde yer eyler Ṭâhâ
- 17 Fikr iderseñ o ḫurûf-ı memdûd
Oldı serḫadd-i eḫâlim-i şühûd
- 18 Şanasın rûḫ ile cism olmuşdur
Der-i ḫikmetde tılısm olmuşdur
- 19 Yolu kesmişdir o şemşîr-âsâ
Mâverâsına varılmaz ḫaṭ‘â
- 20 ‘Aḫl-ı çâpük-ḫârekâta ancak

12b-anıñ M1 / aña M2.

18b-Der-i M1 / Dür-i M2

Ruḥṣat ol ḥadde degin virmiş Ḥaḳ

- 21 Nâzır olsañ aña âyîne-mişâl
Görinür ‘arız-ı luṭf-ı Müte‘âl
- 22 Bir sehî-ḳâmete beñzer meşelâ
Diyemez kimse dil açup aña lâ

Tevhîd-i Ḥazret-i Bârî Celle Zikrihu

- 23 Ḥamd ol Allâh’a ki yektâdır ol
Daḫi dâna vü tüvânâdır ol
- 24 Aña maḥşûş u müsellemdir hem
Mû-be-mû cümle umûr-ı ‘âlem
- 25 Mutaşarrıf odur eşyâya tamâm
Ne ḥavâş arada hergiz ne ‘avâm
- 26 Kem-ter iḥsânı sa‘âdet tâcı
Tâc-dârân-ı cihân muḥtâcı
- 27 Bir olur eyleyicek ‘adli zuhûr
Der-i luṭfinda Süleymân ile mûr
- 28 Nuṭḳ-ı ḥâl ile rumûz-ı eşyâ
Zü’l-celâl olduḡın eyler îmâ
- 29 Feyz-i in‘âmı ḳomaz kimseyi ac
Ol müberrâ aña dünyâ muḥtâc
- 30 Bu toḳuz ḳat felek-i bî-temsîl
Kibriyâsına göre şey’-i ḳalîl
- 31 İḳtizâ eyler o vahdaniyyet

20b-ḥadde M1 / sedde M2.

Başlık: Tevhîd-i Ḥazret-i Bârî Celle Zikrihu M1 / Tevhîd-i Ḥazret-i Bârî Te‘âlâ M2.

29a-in‘âmı M1 / iḥsânı M2.

29b-dünyâ M1 / ‘âlem M2.

- Vâkı‘â kibr ü celâl ü ‘azamet
- 32 Anı derk idemez idrâk-i fûhûl
İremez kudretine fehm-i ‘uqûl
- 33 Keyf ü kemminde uzatma sühanı
Hâşılı kendü bilür kendüsini
- 34 Baħr-ı efkâra düşüp çekme emek
Nükte-i çûn u çirâdan el çek
- 35 Kesmiş atmışdır anı itme cedel
Tîğ-ı “lâ yüs’elü ‘ammâ yef’al”
- 36 ‘Acz ider her biri baħş-ı kadere
Hiss-i hamseyle ‘uqûl-ı ‘aşere
- 37 Nağd-ı ‘irfânı olanlar kâmil
“Mâ-‘araf-nâk” dimiş el-hâşıl
- 38 Kudret-i Şun‘ın iderler işbât
Yerde gökde bu sükûn u harekât
- 39 Hâdişât-ı felege olsa nazar
Kıdem-i zâtını îcâb eyler
- 40 Hiç naql olmasa da ‘aql-ı selîm
Hükm ider k’ola bir üstâd-ı Hakîm
- 41 Nice biñ sa‘y-ı belîğ itse enâm
Küh-i zâtına irişmez evhâm
- 42 Lâyık oldur ki hemân sâlik-i râh
Diye “lâ na‘budu illâ iyyâh”

32a- derk-i M1 / idrâk-i M2; idrâk M1 / derk M2.

37a-olanlar M1 / bulanlar M2.

40b-Hakîm M1 / Kadîm M2.

41b-Küh M1 / Gine M2.

- 43 Mâ-ḥaşal ol şeh-i mülk-i ezeli
Mâlik-i salṭanat-ı Lem-yezeli
- 44 ‘Âlem-i sırr-ı ḥaffiyât-ı cihân
Vâkıf-ı cümle-i zerrât-ı nihân
- 45 Kûs-ı vaḥdet-zededir yektâyî
Dâver-i ‘âlem-i bî-hem-tâyî
- 46 Ya‘ni sulṭân-ı serâ-perde-i ğayb
Ḥâkim-i ‘âdil ü bî-‘illet ü ‘ayb
- 47 Genc-i pinhân gibi tâ evvelden
Zâtı ferdiyyet ile kâ‘im iken
- 48 Tâ‘at-ı ins ü melekden ya‘nî
Şân-ı a‘lâsı iken müstağnî
- 49 İktizâ itdi münezzeh zâtı
Sebeb-i ḥilkat-i mevcûdâtı
- 50 İtdi ol demde hemân ‘aşk zuhûr
Oldı el-kışşa hüveydâ bir nûr
- 51 Sevdi ol nûrı ḥabîbim didi Ḥaḳ
Oldı dîdârına ‘aşk muṭlaḳ
- 52 Aña teşhîr olunup mülk-i şühûd
‘İzz ü devletle gelüp buldı vücûd
- 53 Toldı âvâze-i Aḥmed’le cihân
Eyledi ‘aşk-ı İlâhî galeyân
- 54 Naẓar itdikçe aña Rabb-i ğafûr
Derledi şerm ü ḥayâdan ol nûr

45a-yektâyî M1 / yektâsı M2.

45b-bî-hem-tâyî M1 / bî-hem-tâsı M2.

52b-devletle M1 / devletde M2.

- 55 Dökülüp ‘âlem-i ervâha o der
Oldı her kaçresi bir peygamber
- 56 Yine bir def‘a-i uhrâda Hudâ
Bağdı ifrâ-ı mağabbetle aña
- 57 Eyledi ğark-ı ‘arağ anı hicâb
Gül-i pür-jâleye döndi o ğabâb
- 58 Kaçresinden anıñ üstâd-ı ezel
İtdi bir gevher-i şeh-vâr evvel
- 59 Bir nağar kıldı meğâbetle aña
Eriyüp oldı o gevher deryâ
- 60 Ebr-i luğfı olıcağ deryâ-bâr
Mevcler zâhir olup çıkdı buğâr
- 61 Şavlecân-ı yed-i kudretle hemîn
Geldi meydâna bu kez ğuy-ı zemîn
- 62 Eyledi soñra anıñ İzîd-i pâk
Kefini ğâk ü buğârın eflâk
- 63 Oldılar ketm-i ‘ademden mevcûd
Bu kaçdar mülk ü melek buldı vücûd
- 64 Zâhir olmağla o mir‘ât-ı şühûd
Emr olup kıldı melekler de sücûd
- 65 Çekdi pes şafğa-i eyyâma kaçâ
Ħâme-i dest-i kaçaderle tuğrâ
- 66 Cümleñ evvelidir ğatm-i rüsûl
Didiler anuñ için me‘ğaz-ı kül

57b-ğabâb M1 / cenâb M2.

63b-Bu kaçdar mülk ü melek M1 / Cümle mağlûkât gelüp M2.

64b-kıldı melekler de M1 / cümle melek kıldı M2.

- 67 Eyledi cevher-i zâtın bi'z-zât
Rabb-i 'izzet sebeb-i ma'hlûkât
- 68 Hep bu ma'nâyı bilürler 'irfân
Fer'dir ğayri odur aşl hemân
- 69 Naşb olup kâffe-i 'âleme ol
Cânib-i Hâk'dan o dem oldı resûl
- 70 Tuğ-ı Tâhâ ile ol serv-i revân
'Alem-âsâ şalınup geldi hemân
- 71 Yâ İlâhî keremiñ mebzûl it
'Özrin üftâdelerin ma'qbûl it
- 72 Kılma derd ehlini ey Ferd ü Şamed
Heybet-i "şümme redednâ" ile red
- 73 Kudretiñ vaşfına tâkatleri yoğ
Neylesünler fuğarâ-yı ma'hlûk
- 74 Nice itsün bir alây mûr-ı sağîm
Melik-i 'arş-ı 'azîmi ta'zîm
- 75 Hânedânına resûlüñ ammâ
İlticâ eyleyüp ey Bâr-Hudâ
- 76 Bağr-ı luğfuñdan umar ğufrânı
Mûrdan kemter olan **Hâkânî**

Na't-ı Şerîf-i Hâzret-i Risâlet-Penâh Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem

- 77 Hâk' a minnet o şeh-i zü'l-hasebiñ
Ya'ni peygamber-i 'âlî-nesebiñ

74b-Melik-i 'arş-ı M1 / Melikü'l-'arş-ı M2.

75b-Bâr-Hudâ M1 / nûr-ı Hudâ M2.

76a-Bağr-ı M1 / yine M2.

Başlık: Na't-ı Şerîf-i Hâzret-i Risâlet-Penâh Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem M1 / Na't-ı Hâzret-i Sulţân-ı Enbiyâ Şalavâtullâhi Sübhanehü 'Aleyh M2.

- 78 Eyledi maḳdem-i ferrûḫ-fâli
Pâye-i âl-i Ḳureyšî ‘âlî
- 79 Heybet-i debdebe-i kûs-ı nebî
Kesdi ‘ırḳ-ı neseb-i Bû-Leheb’i
- 80 Ey göñül ‘âşık-ı lâ-ya‘kıl iseñ
Bâde-i vaḫdet ile ḳanzîl iseñ
- 81 Mâsivallâh’ı diliñden selb it
Vâdi-i nazma bu üslûb ile git
- 82 Başla na‘tına nebiyy-i ḫaremiñ
Maḫrem-i ḫazret olan muḫteremiñ
- 83 Ol meh-i çârdeh-i “şümme denâ”
Âfitâb-ı ufuk-ı “ev-ednâ”
- 84 Mest-i medhûş-ı mey-i nâz-ı cemâl
Şem‘-i fânûs-ı şebistân-ı vişâl
- 85 Fâzıl-ı ḫavşala-âmûz-ı felek
Kâmil-i ma‘rifet-endûz-ı melek
- 86 Râfî‘-i râyet-i dîn ü îmân
Nâzım-ı silsile-i emn ü emân
- 87 Ḳısmet-i “naḫnü ḳasemnâ”da bile
Añılan ism-i Ebu’l-Ḳâsım ile
- 88 Şâh-ı kevneyn ü imâmü’l-ḫaremeyn
Cedd-i sıbteyn ü nebiyyü’ş-şâḳaleyn
- 89 Başına geydi “le-‘amrük” tâcın
Aldı ma‘mûre-i ‘ilmiñ bâcın

82a-nebiyy-i M1 / resûl-i M2.

85a-Fâzıl-ı M1 / Fâsıl-ı M2.

88b-nebiyyü’ş-şâḳaleyn M1 / resûlü’ş-şâḳaleyn M2.

- 90 Oldı bu k̄ubbe-i p̄ür-şît ü şadâ
Haşre dek mebhâş-ı şer‘-i ğarrâ
- 91 Mazhar-ı Hağ iken ol şun‘-ı Celîl
Dağı nâbûd idi Cebrâ‘îl
- 92 Hağğ resûl iken o sâlâr-ı vefî
Âb u gildehydi dağı cism-i Şafî
- 93 Emr-i “kûn”den yoğıdı şavt u sühan
Ol Hudâ ile tekellümde iken
- 94 Eylemiş zâtın o demde mürsel
Kâr-fermâ-yı ezel ‘azze ve cell
- 95 Gelmedin dağı ‘ademden Âdem
Aña dirlerdi nebiyy-i ağdem
- 96 Oğumazken o Hâlîlîñ halefi
İtdi mülzem ‘ulemâ-yı selefî
- 97 Aña ümmî lağab olmağ mağzâ
Olduğında durur ümmü’l-eşyâ
- 98 Nice ümmî ki kütübğâne-i Hağğ
Oldı te’lîfî ile müstağrağğ
- 99 Ol zuhûr itmek içün Rabb-i ‘İbâd
Âdemiñ itdi vücûdın îcâd
- 100 Cümleden virdi aña istiğnâ
İltifât-ı “veleğad kerremnâ”

89b-ma‘mûre-i ‘ilmiñ M1 / ma‘mûre ‘alemiñ M2.

91b-nâbûd M1 / nâbûde M2.

92a-vefî M1 / vefâ M2.

92b-Şafî M1 / şafâ M2.

93a-“kûn”den M1 / “kûn”de M3.

95b-dirlerdi M1 / dirler ki M2.

- 101 Kıldı mescûd-ı melek ol cesedi
Nükte-i tıynet-i “Âdem bi-yedî”
- 102 Bu kadar rütbe Şafıyyullâh’a
Bu taqarrüb ol ulu dergâha
- 103 Bu kadar nimet-i bî-minnet-i Rab
Aḥmed’iñ şânına ta’zîm idi hep
- 104 Zâtınıñ kuvvet ü isti’dadı
Oldı ihyâsına kevnîñ bâdî
- 105 Geldi ol fâris-i şâh-ı levlâk
Koydı âteş-kede-i Fâris’e ḥâk
- 106 Ser-nigûn eyledi serkeşleri hep
Nâ-bedîd oldı şanâdîd-i ‘Arab
- 107 Hârķ-ı ‘âdât ile ol mu‘cizeler
Lât u Uzzâ’yı idüp zîr ü zeber
- 108 Virdiler meclis-i küfri bâda
Şekk ü şirki qomayup dünyâda
- 109 Buldı tenzilde çün nuḡķ-ı rüsûḡ
Kütüb-i münzele oldı mensûḡ
- 110 İncilâ-yı ruḡı yaqdıķda fetîl
Söndi qandîl-i Zebûr u İncîl
- 111 İtdi enfâs-ı nefisiyle o şâh
Ḥükm-i Tevrât-ı Yehûdâ’yı tebâh
- 112 Taqdı ol dâver-i cemmâze süvâr
Serine üştür-i çarḡıñ efsâr
- 113 Yürüdi maḡmil-i meh kevkebesi
Tutdı ‘âlemleri bâng-ı ceresi

- 114 Tuğ-ı dîn itdi şafâ ile hırâm
İrdi ‘ayyûka livâ-yı İslâm
- 115 Çarha ‘aks oldu o dem mâh gibi
Lem‘a-i meş‘ale-i Muṭṭalibî
- 116 Gördi menşûrımı hayrû’l-beşeriñ
Defterin dürdi felek şûr u şeriñ
- 117 Şalavât ile olur gulguleler
Bâm-ı eflâkde şeb-tâ-be-seher
- 118 Pâye-i kadri gibi devletiniñ
Ḥadd ü pâyânı mı var midḥatiniñ
- 119 Çarḥ-ı encümle olur hem peyvend
Ḳâ’im oldukça bu nüh-ṭâḳ-ı bülend
- 120 Muttaşıl Haḳ ile hem-râz olsun
Ḳurb-ı vuşlatda ser-efrâz olsun
- 121 Tuğ-ı şer‘i irişüp eflâke
Hem-ser olsun ‘alem-i levlâke
- 122 Ya‘ni bi’z-zât aña Ḥallâḳ-ı enâm
İtdi envâ‘-ı taḥiyyât u selâm
- 123 Cümle aşḥâb-ı “zevi’l-ikrâma”
Cümle ol mecma‘-ı sa‘d encâma
- 124 Ḥaşre dek ola şalât ile selâm
Güzer itdikçe şühûr-ı eyyâm
- 125 Bâ-ḥuşûş ol reh-i tevfiḳe refiḳ

115b-Muṭṭalibî M1 / maṭlabı M2.

116b- dürdi M2 / bükdi M1.

119a-olur M1 / olup M2.

122b-İtdi M1 / İtsün M2.

Zıll-ı Hâk Hâzret-i Şiddîk-ı ‘Atîk

- 126 Daği ol muhteşemân-ı ezeli
‘Ömer ü Hâzret-i ‘Osmân u ‘Alî
- 127 Hem iki necl-i gül-i âzâde
İki pâkîze-neseb şehzâde
- 128 Dâ’imâ mazhar-ı ihsân olalar
Zînet-i ravza-i rıdvân olalar
- 129 Kendü luţfiyla ‘Alîm ü ‘Allâm
Eyleyüp nice dürûd ile selâm
- 130 İde ol tâ’ifeyi bi’l-icmâl
Ġarqa-i kulzüm-i envâr-ı cemâl

İftitâh-ı Hülâşa-i Kelâm ve İbtidâ-i Evşâf-ı Seyyidü’l-Enâm

- 131 Sende ey şâh-ı selâtin-efgen
Na’t-ı levlâke liyâkat var iken
- 132 Nice ta’rîf ideyin evşâfiñ
Nice şerh eyleyeyin eltâfiñ
- 133 Seni Hâk âyine-i zât itdi
Zât-ı yektâsına mir’ât itdi
- 134 İdemez âyet-i hüsnüñ te’vîl
Bu kadar fazlı ile Mîkâ’îl

125a-tevfîke M1 / taḥkîka M2.

127a-necl-i M1 / naḥl-ı M2.

130a-İde M1 / İmdi M2.

130b-ḳulzüm-i M1 / mülzem-i M2.

Başlık: İftitâh-ı Hülâşa-i Kelâm ve İbtidâ-i Evşâf-ı Seyyidü’l-Enâm M1 / İftitâh-ı Hülâşa-i Kelâm ve İbtidâ-i Evşâf-ı Hâzret-i Seyyidü’l-Enâm ‘Aleyhi Efdâlü’ş-Şalât Vesselâm M2.

- 135 Bûs-ı na‘liñle irer ‘izzü ü şeref
Zîr-i pâyıñda Burâk u Refref
- 136 Enbiyâ ‘âciz iken midhâtiñe
Evliyâ kâşır iken hıdmetiñe
- 137 Ben ne hâkem ki bisâtiñda müdâm
Eyleyem nuṭqa gelüp baş-ı kelâm
- 138 Mûr medh itdi Süleymân’ı benim
Şerm ü cürmümden açılmaz dehenim
- 139 Bende ol mûr kadar kudret yok
Hâşılı midhâtiñe tâkat yok
- 140 Bu gubâr-ı kadem-i âl-i âbâ
Mûrdan hordur el-ḥaḳ ammâ
- 141 Sen Süleymân’dan ise eşfaḳsın
Şübhe yok mazhar-ı luṭf-ı Ḥaḳ’sın
- 142 ‘Âlem-i ma‘rifetiñ a‘lemisin
Rüsülüñ ekremisin erḥamısın
- 143 Şeb-i mi‘râcdaki vaḥdet için
Bî-cihet gördigüñ ol tal‘at için
- 144 Baḳma noḳşânıma iḥsân eyle
‘Afv u ğufrânımı fermân eyle
- 145 Muṭlaḳâ ğuşşadan ıtlâḳ eyle

135a-na‘liñle M1 / na‘liñden M2; ‘izz ü M1 / ‘arşa M2.

135b-Zîr-i pâyıñda M1 / Zîr-rânıñda M2.

136a-midhâtiñe M1 / medhiñde M2.

136b-hıdmetiñe M1 / hıdmetiñde M2.

137b-baş-ı M2 / fetḥ-i M1.

139b-midhâtiñe M1 / medhiñde M2.

144b-ġufrânımı M1 / ġufrânıma M2.

145a-eyle M1 / buyur M2.

Şulehâ silkine ilhâk eyle

146 Hilyeñi müşkil iken şerh ü beyân
Eyledim anı bi-ğadri'l-imbân

147 Mütevekkil olup ol sulţâna
Başladım vaşfına küstâhâne

روي عن ابن أبي طالب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حلبيتي من بعدي فكأنما رآني ومن راها شوقا الي حرم الله حسده على النار ويأمن من فتنة القبر ولا يجسر عاريا في يوم الحشر . صدق

[Ali b. Ebî Tâlib (r.a.)’tan: “Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar. O kişi kabir fitnesinden emin olur, mahşer günü çıplak olarak haşredilmez.” Resulullah doğru söylemiştir.]

148 Bu hadîş içre budur kavlı-i ehem
Ya’ni Allâhu Te’âlâ a’lem

149 Nice pâkîze sühandan soñra
Fağr-ı ‘âlem didi benden soñra

150 Hilye-i pâkimi kim görse benim
Ola görmüş gibi vech-i hasenim

151 Gördüğince müteşevvik olsa
Hâşılı hüsñüme ‘âşık olsa

152 Ârzû itse yüzüm görmege ol
Kâlbine neş’e-i Hâk itse hülûl

153 Âteş-i dûzâh olur aña harâm
Eyler ikrâm ile firdevse hırâm

145b-eyle M1 / buyur M2.

152b-Hâk M1 / şevk M2.

- 154 Fitne-i kabrden ol merd-i Hudâ
Yevm-i mîzâna dek emn üzre ola
- 155 Dağı haşır itmeye ‘uryân anı Hağ
Ola gufrânına Hağğ’îñ mülhağ
- 156 Anı hırz eylese bir ehl-i sefer
Zarar irmez aña dir peygamber
- 157 Bu rivâyât-ı keşîrû’l-berekât
Böyle nağl oldı ‘Alî’den bi’z-zât

**Mağâle-i Havâşş-ı Hilye-i Haşû’l-Hâşş-ı Nebî-i Muğterem
‘Aleyhisselâm**

- 158 Meş‘al-i kâfile-i ehl-i yakîn
Hağret-i şeyğ-i cihân Şadrü’ d-dîn
- 159 Didi bu hilye-i ‘âlî-câhı
Kim ki yazup nağar itse gâhi
- 160 İde Hağ cümle belâlardan emîn
Pür-belâ olsa eger rûy-ı zemîn
- 161 Füc’eden vesveseden hâtimededen
Anı hıfz eyleye Zü’l-Fağl u Minen
- 162 Olduğı hânede fağr u ğam u bîm
Olmaya girmeye şeyğân-ı racîm
- 163 Hağc u i‘tâğ şevâbın her ân
Aña iğsân ide Dâdâr-ı cihân
- 164 Mübtelâ olmaya emrâza teni

156a-eylese M2 / eyleye M1.

156b-aña M1 / dir aña M2.

Başlık: Mağâle-i Havâşş-ı Hilye-i Haşû’l-Hâşş-ı Nebî-i Muğterem ‘Aleyhisselâm M1 /
Mağâle-i Havâşş-ı Hilye-i Haşû’l-Hâşş M2.

161a-vesveseden M1 / vesvese vü M2.

163b-Dâdâr-ı M1 / dâver-i M2.

Raḡne-dâr olmaya burc-ı bedeni

165 ademe urunca diyâr-ı ‘ademe
Olmaya aña musalla zaleme

166 err-i dũnyâ vũ ‘azâb-ı ‘ubâ
Aña yaqlaşmaya dir icmâlâ

ikâyet-i Hârũnũ’r-Reid El-Abbâsî

167 İftihâr-ı hulefâ-yı ‘Abbâs
Ya’ni Hârũn o eh-i nũkte-inâs

168 Meger âvâze-i ‘adl ü dâdı
Bâġ-ı ‘adn itmi idi Baġdâd’ı

169 Bir siyeh-pũ fair irdi aña
Didi bir tuhfede getürdũm ki saña

170 Salanat tâcı deger her nazarı
Selefini görmediler ol güheri

171 Pes tevâzu’la o üstâd-ı sũhan
ıarup gũe-i destârından

172 Bir vara undı eline bî-bâk
K’anda yazılmı idi hilye-i pâk

173 Nazar itdikçe aña âd oldu
ayd-ı endieden âzâd oldu

174 Gũyiyâ mâlik olup dũnyâyâ
İrdi bir pâye-i bî-hemtâyâ

175 ol adar itdi o dervîe ‘atâ

Başlık: Başlık: ikâyet-i Hârũnũ’r-Reid El-Abbâsî M1 / ikâyet M2.

170b-ol M1 / bu M2.

171a-o M1 / ol M2.

172b-Anda M1 / K’anda M2.

- Kim anı itmemiş idi hulefâ
- 176 Bezl idüp kîseler ile güheri
Virdi ğırbâl ile hem sîm ü zeri
- 177 Arkasından çıkarup ol dâna
Cevherî-câmesini virdi aña
- 178 Ol gice vâkı‘ada gördi resûl
Tâ serâ-perdesine itdi nüzûl
- 179 Didi biñ luṭf ile kim yâ Hârûn
Çünki ḥilyem görüp olduñ memnûn
- 180 Baña ta‘zîm idüp iclâl itdiñ
Kendiñi lâyıḳ-ı iḳbâl itdiñ
- 181 Ol faḳîr oldı ‘aṭâñ ile ğanî
Ben de mesrûr ideyim bâri seni
- 182 Rabb-i ‘izzet baña fermân itdi
Müjdeler eyledi iḥsân itdi
- 183 Didi kim ḥilyeñi şâd olsa görüp
Ḥırz-ı cân eylese anı götürüp
- 184 Âḥirü’l-emr olıcaḳ rûz-ı kıyâm
Cismine nâr-ı caḥîm ola ḥarâm
- 185 Ol kişi çekmeye bi’l-cümle ‘azâb
Ne bu dünyâda ne ‘uḳbâda ‘uḳâb
- 186 Lâyıḳ-ı devlet-i dîdârım ola
Daḫi şâyeste-i envârım ola
- 187 İrtibât ideli cevherle ‘arâz
Ḳıṣṣadan ḥissedir el-ḳıṣṣa ğarâz

176b-ġırbâl M1 / ḥarvâr M2.

181b- Ben de M1 / İmdi M2; bâri M1 / ben de M2.

- 188 Sâbıka itmez imiş ehl-i hıred
Hilye-i pâk ileten sâ'ili red
- 189 Dağı anıyla şefâ'at talebi
Mağsadiñ ekşer olurmuş sebebi
- 190 Ber-murâd olmağa bir âlet imiş
Mûriş-i devlet imiş 'izzet imiş
- 191 Aña iqbâl ider iqbâl ehli
Kâlden hâle gelür hâl ehli
- 192 Ma'rifet kadrini 'irfân añlar
Hikmetiñ nazmını Loqmân añlar

Fihrist-nâme-i Nâmî-i Nebiyy-i Tihâmî

- 193 Vâsıl olunca esahh-ı habere
Virdim oldı kütüb-i mu'tebere
- 194 Her rivâyet ki şikâtuñ ola ol
Selef itmiş olalar anı kabûl
- 195 Ağız u taştır idüp itdim ihrâc
Ola tâ 'illet-i işyâna 'ilâc
- 196 Bâ'ış-i mağfîret-i hâzret ola
Sebeb-i pâye-i ümniyyet ola
- 197 Bunı ey cümle-i maḥlûka muṭâ'
Eylerim vâsıta-i istişfâ'
- 198 Umarım ide beni ehl-i cinân
Yümn-i evşâf-ı nebiyy-i 'Adnân

190a-bir M1 / bu M2.

190b-'izzet M1 / rıf'at M2.

192b-Hikmetiñ nazmını M1 / Hikmet-i nazmını M2.

196a-mağfîret-i hâzret M1 / mağfîret ü rahmet M2

- 199 Hem necâtıma berât ola benim
Seyyi'âtım ḥâsenât ola benim
- 200 Daḡı ḥaşr eyleye ol Rabb-i ḡanî
Anı dünyâda görenlerle beni
- 201 Tâ ki bu künbed-i nüh-bârûda
Zıll-ı 'adlinde olam âsûde

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أزهر اللون

[Resulullah (sav) gül kırmızısına çalan beyaz renkli idi.]

- 202 İttifâḡ itdi bu ma'nâda ümem
Ezherü'l-levn idi faḡr-i 'âlem
- 203 Yüziniñ ḡâliş idi aḡı ḡatı
Ruḡları şâf idi şâfi şıfatı
- 204 Reng-i rûyı gül ile ḡoş-dil idi
Gül gibi kırmızıya mâ'il idi
- 205 Ḳaplamışdı yüzini nûr-ı sürûr
Sûre-i Nûr idi yâ matla'-ı nûr
- 206 Muşḡaf-ı ḡüsn idi ol vech-i cemîl
Ḥaḡḡ-ı ruḡsâresi naşş-ı Tenzîl
- 207 Gün yüzinden utanup âb-ı ḡayât
Meskenin itdi verâ-yı zulumât
- 208 Vech-i berrâḡınıñ aşḡâb-ı şafâ
Ḥumreti ḡâlib idi dir ḡaḡḡâ
- 209 Gökde olmuşdı o rûy-ı rengîn

198b-nebiyy-i 'Adnân M1 / nebiyyü'l-'Adnân M2

201a-künbed-i M1 / ḡal'a-i M2

204a-ḡoş-dil M1 / yek-dil M2.

Şem‘-i cem‘-i harem-i ‘illiyîn

- 210 Aña virmişdi kemâl-i zînet
Kâtib-i çihre-güşâ-yı fîtrat
- 211 ‘Arağ-âlûd olıcağ ol sultân
Gül-i pür-jâleye beñzerdi hemân
- 212 Hem dimişler durur eşrâfü’l-ğalk
‘Ârız-ı pâki ‘arağ-nâk olıcağ
- 213 Dâne-i dür gibi rûyında deri
Hoş-nümâ eyler idi ol güheri
- 214 Şem‘-i ruhsârı dönerdi mâha
İki kandil idi ‘arşullâha
- 215 ‘İtr-ı hûb ile pür olurdu meşâm
Bûy-ı müşg idi veyâ ‘anber-i hâm
- 216 Derlese ol gül-i gülzâr-ı sürûr
Cûş iderdi şanasın kulzüm-i nûr
- 217 Nitekim şu‘le-i şem‘-i hâver
Berğ ururdu ruğ-ı pâkinde o der
- 218 Olup envâr-ı ruhi iki ‘alev
Der ü dîvâra şalardı pertev
- 219 Berg-i gül gibi o rûy-ı nîgû
Derledügince olurdu hoş-bû
- 220 Görđi kevşer ‘arağ-ı gül-bûyın
Nice ağıtmasun ağızı şuyın
- 221 Dağı sîmâ-yı şerîfinde anıñ

214b-İki M1 / Şanki M2.

215b-veyâ M1 / yahod M2.

219b-olurdu M1 / o kadar M2.

Bilinürdi ğarağı ol cânıñ

- 222 Nûr idi âyine-i vech-i nebî
Zâhir olurdı rızâsı ğazabı
- 223 Kendü nefsi için ol pâk-neseb
İtmedi kimseye ‘ömrinde ğazab
- 224 Olmadı herğiz o la‘l-i nâyâb
Hiç kimseyle cihânda şeker-âb

ادعج

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.]

- 225 Ol görür gözleri maşnû‘âtıñ
Muğtezâsıydı tecelliyyâtıñ
- 226 Anı göz nûrı gibi seyr-i cemâl
Bî-mişâl itmiş idi bi‘l-icmâl
- 227 Çeşm-i Hağ-bîni igen ağsen idi
İki şeh-bâz-ı şikâr-efgen idi
- 228 Görinürdi gözi dâ‘im mekhûl
Ħadd-i zâtında siyeh-çeşm idi ol
- 229 ‘Âlemiñ olmuş idi mümtâzı
Şîve-i ğamze-i lâzım-nâzı
- 230 Ğûşe-i çeşm ile itdikçe nigâh
Ğaşy olurlardı sürûş-ı dergâh
- 231 Ħîn-i rû‘yetde açardı nazarı
Nükte-i sırr-ı “ke-lemĦi‘l-başar”ı
- 232 Ħuten âhûların ol çeşm-i ğazâl
ĞarĦ-ı Ħûn itmiş idi nâfe-mişâl

221b-cânıñ M1 / Ħânıñ M2.

- 233 Göziniñ ağı beyâz idi kıatı
 Kıabil-i vaşf degildi şıfatı
- 234 Hem sıyâhî idi ğâyetde şedîd
 Bir idi aña kıarîb ile ba'îd
- 235 Vâsi' u hûb u laţîf idi gözi
 Nûr-ı maĥz idi sa'âdetli yüzi
- 236 Kıuvve-i bâsıra-i Muşţafavî
 Gice gündüz gibi görürdi kıavî
- 237 Ol iki dîde-i bî-sürme sıyâh
 Dâ'im olmuşdı nazâr-ĝâh-ı İlåh

إذا التفت التفت معا

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi.]

- 238 Hem rivâyetdir o tãvûs-ı cinân
 Olsa bir cânibe ĝâhî nigerân
- 239 Müteveccih olup a'zâsı ile
 Cism-i pâkiyle dönerlerdi bile
- 240 Serine tâbi' iderdi cesedi
 Bunı terk itmemiş idi ebedî
- 241 Dönüp etrâfına kıldıkça nazâr
 Secde eylerdi cemâdât u şecer
- 242 Nireye dönse o kıadd-i çâlâk
 Ğâşılı bile dönerdi eflâk
- 243 Ümmete böyle 'amel sünnet imiş
 Bû-Hureyre'yle Enes böyle dimiş

- 244 Dönicek böyle döner ehl-i hüner
Sünnet-i Aḥmed'i icrâ eyler
- 245 Hep bu ma'nâyı bilür ehl-i kabûl
Ḥikmet-âmiz idi evzâ'-ı resûl
- 246 Başımı döndürü gitmek ekşer
Vâkı'â âdemi bî-hürmet ider

ابجل

[Vücudu yapılı idi.]

- 247 Hem cesîm idi resûl-i ekrem
Yaraşur rûḥ-ı mücessem dir isem
- 248 Cism-i zîbâsına virmişdi revâc
Ḥil'at u tâc u kabâ-yı mi'râc
- 249 Enbiyâ ḥayline sultân idi ol
A'zamü'l-ḳadr idi zî-şân idi ol
- 250 Ekmelü'l-ḥulḳ idi ol ḥûb-ḥışâl
Zü'l-celâl itmiş idi feyz-i cemâl
- 251 Olalı taḥt-ı nübüvvetde muḳîm
Cilve-gâhıydı anıñ 'arş-ı 'azîm
- 252 Şâhib-i ḥüsn ü bahâ idi resûl
Ḥâşılı 'ayn-ı vefâ idi resûl
- 253 Gelmemişdir bilür eşyâ anı
Yaradılmışda anıñ akrânı
- 254 Yaraşurdı nitekim ḥûr-ı cinân
Serv-ḳaddine yeşiller her ân
- 255 Ekşer ağ idi libâsı o gülüñ

253a-eşyâ M1 / insân M2.

- Yüzi ağ idi gürûh-ı rüsülûñ
- 256 Dür-i yektâ idi ol deryâ-dil
Nola ger olsa beyâza mâ'il
- 257 Geh zuhûr eyler idi ol gül-i al
Hil'at-i sürh ile hürşîd-mişâl
- 258 Bunı taḥkîk bil ol reşk-i sürûş
Oldı havrâ gibi hem sündüs-pûş
- 259 Ya'ni kim ince laṭîf atlaslar
Geydiler devlet ile peygamber
- 260 İbn-i 'Âzîb didi bu re'y-i münîr
Nehy olunmadan idi lebs-i ḥarîr
- 261 Bürünürdi daḥi ol meh-pâre
Za'ferân ile boyanmış ḥâre
- 262 Gâhi ol tâc-ı ser-i âl-i 'abâ
Yüñden eylerdi kabâsın farzâ
- 263 Bu kadar qadr ile ol zât-ı şerîf
Mescidi öyle iderdi teşrîf
- 264 Ol siyeh câmede ol faḥr-i cihân
Âb-ı ḥayvân idi zulmetde nihân
- 265 K̄ara şâla girecek âyine-veş
Buluda girdi şanurlardı güneş
- 266 Geçüp ol qaşları yâ miḥrâba
Luṭf ile dirler idi aşḥâba

258b-Oldı M1 / Cism-i M2.

260b-olunmadan idi M2 / olunmazdan evvel M2.

262b-kabâsın M1 / libâsın M2.

264a-faḥr-i M1 / pāk-i M2.

- 267 Ben kulum kullarıñ esbâbı budur
Hem ‘ubûdiyyetiñ âdâbı budur
- 268 Bu tefâşîl-i müberhen merkûm
Şâbit itmiş dürür İhyâ-i ‘Ulûm

اشكل

[Gözlerinin beyazında kırmızılık vardı.]

- 269 Mest-i ‘aşk olmağın ol çeşm-i humâr
Humrete mâ’il idi bir miqdâr
- 270 Sîne-çâk idi resûlüñ her ân
Ol iki kıtlu gözine Furqân
- 271 ‘Ayn-ı a’lâsını gâh-ı bî-gâh
Gayre bakdırmaz idi ‘aynullâh
- 272 Sâkinân-ı harem-i gerdûnı
İtdi hûn-în göziniñ meftûnı
- 273 Kıurretü’l-‘ayn-ı halîl idi o hûb
Aña mîrâş idi şan cezbe-i kulûb
- 274 Dîdesinde ne idi dirseñ o al
Dağı çeşminde idi câm-ı vişâl
- 275 Devlet olmuşdı o gözler dîne
‘Ayn-ı iqbâl idi hürü’l-‘îne
- 276 Haste-i ‘aşkı idi ser-tâ-ser
Kahramânî göziniñ Rüstemler

270b-kıtlı M1 / kıanlı M2.

272b-hûn-în M1 / hûnî M2.

273b-şan M1 / ol M2.

274a-ne idi M1 / nedir M2.

275a-dîne M1 / yine M2.

- 277 Bağsa ol ‘ilm-i ledün sultânı
Rûhuñ ağzına gelürdi cânı
- 278 Dil-şikâr olsa nola çeşm-i resûl
“Kuhl-ı mâ-zâğ” ile mekhûl idi ol
- 279 Görmemişdi raşad-engîz-i kader
Gözleri gibi Hudâ’yı gözler
- 280 Muttaşıl ol iki çeşm-i şeh-bâz
Sâha-i ‘arşa iderdi pervâz
- 281 Mâsivallâha nazar kılmadı hem
Hiç ‘aynında degildi ‘âlem

اهدب الاشفار

[Kirpikleri uzundu.]

- 282 ‘Aqabât içre o seyf-i şârîm
Ya‘ni ferzend-i Mu‘ayqab didi kim
- 283 Tîr-i müjgânı siyâh idi anîñ
Târ-ı gîsûsı gibi havrânîñ
- 284 Kara kirpik degil ey ehl-i uşûl
Sürme-i leyle-i mi‘râc idi ol
- 285 Fülk-i cân u dil-i ‘uşşâka meger
Nâvek-endâz idi ol kirpikler
- 286 Eylemişdi anîñ elhaq Şâni‘
Tîğ-ı müjgânını naşş-ı kâtı‘
- 287 İbn-i ‘İmrân’ı o mest-i Şamed’i
Hâşılı kirpigine aşmaz idi

280b-‘arşa M2 / ‘arşı M2.

284a-uşûl M1 / vuşûl M2.

286b-Tîğ-ı M1 / Tîr-i M2.

- 288 Didi evşâfın iden mûy-be-mû
Çeşm-i âhûsın uzun kirpiklü
- 289 Meyl-i kuhl itmese de bî-teklîf
Ekhelü'l-ayn idi ol zât-ı şerîf
- 290 Kuhl-ı kudretle mûkaḥḥal idi ol
Her ḥuşûş ile mükemmel idi ol

ابلق

[Kaşlarının arası açık idi.]

- 291 Daḥi Mâlik'le Ebî Hâle didi
Mâh-ı nev gibi açuḫ kaşlu idi
- 292 Tâb-ı didâr-ı Ḥudâ ile resûl
Bir hilâl idüğine dâl idi ol
- 293 Mülket-i ḥüsni o tîḡ-ı ebrû
Sell-i seyf eyleyüp açmışdı ḳamû
- 294 Ḥam-ı ebrûsına olmazdı mişâl
Ḳanadın bükse hümâ-yı iḳbâl
- 295 Ḳaşınıñ gûşe-i pîç ü tâbı
Câmi'-i ḥüsnüñ idi miḥrâbı
- 296 Tâḳ-ı ebrûsı ile ol melegiñ
Tâḳat-i tâḳ idi çarḥ-ı felegiñ
- 297 İki ebrûlarınıñ arası hem
Sîm-i ḥâliş gibi idi her dem
- 298 Şâf u berrâḳ u ziyâ-güster idi
Ya'ni ḥâliş gümüşe beñzer idi

292b-idüğine M1 / oldığına M2.

- 299 Kaşları arasın itmişdi Hudâ
Evc-i eflâk-i şerî'atde Sühâ

ازج

[Kaşları ince ve uzundu.]

- 300 Böyle naql itdi Hakîm bin Hazzâm
Ham-ı ebrû-yı resûl-i 'allâm
- 301 Mâh-ı nev gibi tavîl ü bârîk
Gösterişdeydi hilâl ile şerîk
- 302 Çekse pergâr-ı ezel aña mişâl
Kaşı pergârına beñzerdi hilâl
- 303 Şûre-i Fetih idi ol cebhe-i mâh
Medd-i ebrûsı idi bismillâh
- 304 Ol güzel kaşları mihrâbı anîñ
Kıble-gâhıydı bütün dünyânîñ
- 305 Kaydına şayd-ı kulûbuñ ya meger
İki kullâb idi ol ebrûlar
- 306 Kabe-kaşeyni tezekkürde 'ayân
Garaž ol kaşı kemân idi hemân
- 307 Ğurreniñ bükdi belin bî-teklîf
Gökde ol hañcer-i ebrû-yı şerîf
- 308 Tâkatin itmiş idi 'arşîñ tâk
Ham-ı ebrû-yı resûl-i âfâk
- 309 Ğurreye beñzer idi her ciheti
Ya'ni bârîk ü tavîl idi qatı

305b-ol M1 / şan M2.

308b-resûl-i M1 / habîb-i M2.

- 310 Kaşların vaşf idemez ehl-i maḳâl
Şarf iderse ne ḳadar ince ḫayâl
- 311 Nice diḳḳatler olunsa her ân
Mû-şikâfân idemezlerdi beyân
- 312 Tîḡ-ı tevḫîd idi ebrû-yı resûl
Görinürdi iki seyf-i meslûl
- 313 Ḥâşılı ince vü tûlâni idi
Bi'l-muḫaḳḳaḳ ḫaṭ-ı reyḫâni idi

اقنى

[Burnu kemerli idi.]

- 314 Meh-cebîniyle o bînî-i şerîf
Ḥûb u hem-vâr idi mevzûn u laṭîf
- 315 Ḥâcibeynine ḳarîb olduḡı yir
Bir sehil yüksek idi dir Câbir
- 316 Görinürdi o nebiyy-i ‘Arabî
Ḳarşudan mürtefi‘ü’l-enf gibi
- 317 Anı itmişdi Ḥudâ-yı müte‘âl
O mehiñ evc-i cemâlinde hilâl
- 318 Hem o bînî ḳaşı mâbeyni ile
Kâf u hâ şekli idi ‘aynı ile
- 319 Şol ḳadar ḫûb idi ol enf-i münîf
K’idemez ehl-i ma‘ârif ta‘rîf

310a-maḳâl M2 / kemâl M1.

311b-idemezlerdi M1 / idemez ḳılca M2.

313b-Bi'l-muḫaḳḳaḳ ḫaṭ-ı reyḫâni idi M2 / Gûyiyâ rişte-i reyḫâni idi M1.

315a-ḳarîb olduḡı M1 / yakın olan M2.

317b-O M1 / Ol M2.

317b-cemâlinde M1 / cemâline M2.

- 320 Şanki vaz' itmiş idi baht-ı bülend
Meh-çe-i 'aşka gümüş bâzû-bend
- 321 Tîğ idi 'arşa aşılmış ya meger
Vech-i pâkindeki enf-i hoş-ter
- 322 Sidreden ayrılıcağ Rûh-ı Emîn
Gül gibi kokuşın alurdu hemîn
- 323 Gûyiyâ enf-i habîb-i Raḥmân
Gonca-i verd-i sefid idi hemân
- 324 Dâ'im eylerdi o devletlü meşâm
Ḳurb-ı Hâḳ râyihasın istişmâm

افلج

[Dişlerinin arası açtı.]

- 325 Mûnis-i hücre-i ḥaş-ı nebevî
Enes ol Ka'be-i dîn râh-revi
- 326 Nazm idüp cevher-i dendânın anıñ
Didi ol pâdişeh-i yektânıñ
- 327 Dişleri şâf idi hem seyrek idi
Rişte-i dâne-i dürden pek idi
- 328 Açsa cevherlerin ol baḫr-ı şeref
Kef geçerdi dür-i ğalṭân-ı şadef
- 329 Sırr-ı şun' idi ol esnân-ı nazîf

319b-K'idemez M1 / İdemez M2.

320b-'aşka M1 / ḥüsne M2.

322a-Rûh-ı emîn M1 / Rûḥü'l-Emîn M2.

322b-koşısın M1 / koḫısın M2.

327b-pek M1 / yeg M2.

328a-şeref M1 / Necef M2.

- Bir nümûneydi aña nazm-ı şerîf
- 330 Olalı çarh-ı zümürüd peydâ
Enbiyâ içre o dürr-i yektâ
- 331 Lü'lü-i ter gibi bir dâne idi
Ya'ni evzâ'ı mülûkâne idi
- 332 Aña olmazdı muhaşşal hem-ser
Kân-ı imkânda olan gevherler
- 333 Gûyiyâ ol dür-i dendân-ı nefîs
İki mışra' idi mevzûn u selîs
- 334 Şöyle maṭbû' idi ol silk-i dürer
K'aña meyyâl idi bi't-ṭab' beşer
- 335 La'line virmiş idi hüsni ü cemâl
Dişleri iki dizü incü mişâl

إذا تكلم يرى كالنور يخرج من ثناياه

[Konuştuğu zaman ön dişleri arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü.]

- 336 Şîr-i Hâk didi o mescûd-ı melek
Feyz-i hikmetle tekellüm idicek
- 337 Anıñ öñ dişleri itdikçe zuhûr
Zâhir olurdı hemân şu'le-i nûr
- 338 Şöyle ifrât ile berķ eyler idi
Meclisi maṭla'-ı şarķ eyler idi
- 339 Hîn-i güftârda olurdı 'ayân
Kadr u kıymet-şiken-i cevheriyân

329a-naẓîf M1 / laṭîf M2.

334a-K'aña M1 / Aña M2.

- 340 Hırz-ı hüsni içre o esnân-ı güzîn
Sîn-i yâsîn idi gûyâ ki hemîn
- 341 Ya'ni olmuşdı o dürr-i meknûn
'Âleme bâ'is-i tevrîh-i 'uyûn
- 342 Silk-i cevher gibi ol 'ıkd-ı le'âl
Şu'le-dâr idi dimiş ehl-i maqâl
- 343 Nuṭṭa gelse o süḥan-dân-ı selîm
Reşk iderdi kelimâtına Kelîm
- 344 La'l-i cân-baḥş-ı olunca gûyâ
İmrenürdi lebine âb-ı beḳâ
- 345 Meger olmuşdı o la'l-i mümtâz
Hoḳḳa-i lü'lü ü şandûḳa-i râz

إذا افتّرّ ضاحكاً افتر عن مثل سنا البرق بمثل حب الغمام

[Gülerken, ağzını açtığında dişleri ya şimşek parıltısı ya da dolu taneleri gibi görünürdü.]

- 346 Ümm-i Ma'bed yitirüp taḥḳîḳe
Didi hem Â'işe-i Şiddîḳ'a
- 347 Gülse ol iki cihâmñ güneşi
Ya'ni ol encüm-i evc-i Ḳureşî
- 348 Handeden devlet ile olsa 'ayân
Deheninden o mübârek dendân
- 349 Yıldırım gibi dıraḥş eyler idi
Şu'le vü şa'sa'a-baḥş eyler idi
- 350 Görinürdi hem o dendân-ı şerîf

340b-Yâsîn M1 / esnân M2.

341b-tevrîh-i M1 / tefrîc-i M2.

342b-Şu'le-dâr M2 / Şu'le-i dürr M2.

- Tolular dâneleri gibi laţf
 351 Nûr ile toptolu idi o dehen
 Şu'lesiydi tolu gibi görinen
 352 Meger olmuşdı o esnân-ı besîm
 Şadef-i ma'rifete dürr-i yetîm
 353 Şeb-i mi'râcda yümn-i dîdâr
 Nağl-ı ümmîdin idüp ber-ğor-dâr
 354 Anı her vech ile şâd itmiş idi
 Kayd-ı teklîf aradan gitmiş idi
 355 Nola bî-kayd u tekellûf her ân
 Gonca-veş gülse o verd-i handân
 356 Hânesi idi tebessüm o gülüñ
 Ya'ni sultân-ı mülûk-ı rüsülüñ
 357 İbn-i 'Abbâs dir ol hâş-ı Hudâ
 Gülmege eyler idi istihyâ
 358 Gülse ol hüsrev-i seyyâre-sipâh
 Şevkden ditrer idi 'arşullâh
 359 Katı şerminden o dîniñ senedi
 Kahkaha atmadı dirler ebedî
 360 Şöyle maĥcûb idi ol sidre-cenâb
 Kim melek bakmaĥa eylerdi ĥicâb
 361 Birgün ol tûtî-i gülzâr-ı vişâl
 Kahkaha atmadılar kebg-mişâl

و في صفته اخرى عن ابي هريرة رضي تعالى عنه واذا ضحك يتأكلو كمثل القمر

350b-Tolular M1 / Tolu dür M2.

352a-esnân-ı M1 / sîmyâ-yı M2.

357a-dir M1 / didi M2.

[Ebu Hureyre (ra)'tan bir başka rivayet: "Güldüğünde dişleri ay gibi parlardı."]

- 362 Bû-Hureyre sıfat-ı âhlerde
Dir bu ma'nâyı daği bir yerde
- 363 Fağr-i 'âlem gülücek dişleriniñ
Dürce mekşûf olıcağ cevheriniñ
- 364 Nûr-ı rağşânı çü mihr ü meh-i nev
Kevne şalardı ser-â-pâ pertev
- 365 Lem'a eylerdi o nûr-ı bâhir
Şu'leler yer yer olurdu zâhir
- 366 Şöyle şeffâf idi ol cevher-i şâf
İncilâsıyla tölardı eţrâf
- 367 Gülse i'zâz ile ol şekl-i melek
Nüh-felek dir idi "el-'izzetü lek"
- 368 Olmasa dişleri mışbâh-ı zulem
Zulümât içre kalurdu 'âlem
- 369 Buldı aniñla şeref dîn ü düvel
Şan reh-i şer'a dikildi meş'al
- 370 Gül-i handâna dönüp açsa dehân
Feyz-i nûr eyler idi ol dendân
- 371 Zâhir olurdu ziyâ-yı envâr
'Aksi dîvâra düşerdi her bâr

مدور الوجه

[Yuvarlak yüzlü idi.]

- 372 Didi ol mazhar-ı envâr-ı celî
Esedullâhı velî ya‘ni ‘Alî
- 373 Rûy-ı rahşânı degirmiydi anîñ
Nitekim cirmi meh-i tâbânîñ
- 374 Yüzi beñzerdi müdevver aya
Zâtı âyîne idi Mevlâ’ya
- 375 Sâgar-ı ‘ârız-ı meh-sîmâsı
Bâde-i ‘aşkıñ idi meclâsı
- 376 ‘Arz-ı hüsn itse o maḥdûm-ı ḥalîl
Yûsuf’ın añmaz idi İsrâ’il
- 377 Şöyle bir nûr idi ol vech-i ḥasen
Aña bakılmaz idi şevkinden
- 378 ‘Âlemi devlet-i nâgâh gibi
Tâb-nâk eyler idi mâh gibi
- 379 Vâzîḥ itmişdi o yüzden fettâḥ
Nidügin âyet-i “fihâ mışbâḥ”
- 380 Ka‘be-i vechine itdikçe nazâr
Secde eylerler idi şems ü kamer
- 381 Deyr-i ‘âlemde o rûy-ı pür-tâb
İtdi âteş-kede-i Fûrs’i ḥarâb
- 382 Mu‘cizâtın yüziniñ bi’l-icmâl
İdemez naḳlıni ‘aḳl-ı fa‘‘al
- 383 Âfitâb-ı felek-i dîn idi ol
Merdüm-i çeşm-i Ḥudâ-bîn idi ol
- 384 Şol kadar ḥûb idi ol vech-i cemîl

381a-o rûy-ı M1 / urdı M2.

382a-yüziniñ M1 / ruḥınıñ M2.

‘Âşık-ı hüsn-i cemâliydi celil

- 385 Bâğ-ı hüsn içre o rûy-ı rengîn
Bir açılmış güle beñzerdi hemîn

ليس.مطهم ولا مكثم

[Ebû Hâle (ra)’ın hadisinde: “Yanakları düz idi. Kabarıklık ve çıkıntılı değildi.”]

- 386 Daği ol mefhar-ı mevcûdâtıñ
Ya‘ni peygamber-i ferruḥ-zâtıñ

- 387 Vech-i pâkinde olan laḥm-ı laṭîf
Ne keşîr idi dimişler ne ḥafîf

- 388 Hem daği ol iki ruḥsâre-i ter
Ḳatı çok etlü degildi dirler

- 389 Hâşılı ḳavl-i esaḥ bu ki resûl
Ya‘ni ol çeşme-i ḥurşîd-i uşûl

- 390 Buğday añlunuñ ağı idi tamâm
Ḥilḳatinde var idi şafvet-i tâm

- 391 Gün gibi baḳsañ o bedr-i ekmel
Sivrirek gibi görünürdi sehel

- 392 Ne ṭavîl idi o ṭal‘at ne ḳaşîr
Fuşahâ aña esîlü’l-ḥad dir

- 393 Dehen ü la‘l-i lebi devlet ile
İ‘tidâl üzre idi ğâyet ile

- 394 Kevşer-i la‘line itmişdi celil
Selsebîli ser-i kûyında sebîl

389b-ḥurşîd-i uşûl M1 / ḥurşîd-i vuşûl M2.

391b-Sivrirek M1 / Söbürek M2.

وفي حديث أبي هالة يتلألاً وجهه تلالاً القمر ليلة البدر

[Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 395 Hem daği İbn-i Ebî Hâle didi
Bedr-i ruhsârı kamer gibi idi
- 396 Leyletü'l-bedr olıcağ cirm-i kamer
Nice raşşân ise ol 'ârız-ı ter
- 397 Şöyle tâbân u dıraşşânde idi
Mihr-i enver gibi raşşende idi
- 398 Didi gül-ruğlarına Zü'n-nûreyn
Tâb-ı 'aşq olmuş idi zîver ü zeyn
- 399 Ya'ni virmişdi şarâb-ı vuşlat
Câm-ı ruhsârına nûrâniyyet
- 400 Yüziniñ mâşîta-i şun'-ı Celâl
Ağın ağ itmiş idi alını al
- 401 Şu'lesi şâmil idi her bâba
Gökde ta'n eyler idi meh-tâba
- 402 'Arz iderdi şu'a'ın şâm u seher
Ruğına Hâzret-i Kur'ân ekşer
- 403 Luţf ile eyleyicek ref'-i niğâb
Cirm-i ħurşîdi ider idi seĥâb
- 404 Âfitâb-ı ruğ-ı raşşân-ı nebî
Mâh-tâb eyler idi tîre-şebi

واسع الجبين

403b-ider idi seĥâb M1 / eridirdi ĥicâb M2.

[Alnı genişti.]

- 405 Ya‘ni ol cebhe-i hürşîd eşer
Nitekim çeşme-i mihr-i hâver
- 406 Vâsi‘ ü pâk ü ziyâ-güster idi
Felek-i hüsne meh-i enver idi
- 407 Anıñ itmiş idi Cenâb-ı Hâlik
Kereminden yüzün ağ alnın açık
- 408 Bî-karîn idi hem ol bedr-cebîn
Nitekim âyine-i şer‘-i mübîn
- 409 ‘Âleme olmuş idi şu‘le-figen
Pertev-i nûr-ı Hudâ alnından
- 410 İdeli gün gibi el-kışşa zuhûr
Zîver-i şer‘-i mübîn idi o nûr
- 411 Cebhesin kılmış idi Rabb-i enâm
Levha-i kâh-ı sarây-ı İslâm
- 412 Mâlik-i manşıb-ı vaşl idi resûl
Aña tevki‘-i hümâyûn idi ol
- 413 Ne ‘aceb olsa ger ol cebhe-i pâk
Rûşenâ-bağş-ı ‘uyûn-ı eflâk
- 414 ‘Arşdan itmege bir kerre nazâr
Cân virirdi aña rûhânîler
- 415 Naşş-ı Tenzîl-i melâhatde ‘ayân
“Ve‘d-đuḥâ” idi şerîf alnı hemân

رجل الشعر

408b-âyine-i M2 / âyetine M1.

410b-şer‘-i mübîn M1 / ‘arş-ı berîn M2.

[Saçları dalgalı idi.]

- 416 Daği müşgîn saçı bâ-ķavl-i şarîh
Ne kıvırcık ne tavîl idi şahîh
- 417 Leyle-i zülf-i şeb-âsâsı anîñ
Sırr-ı meknûnı idi esrânîñ
- 418 İttifâķ itdiler eşrâf-ı ‘Arab
Ekşer ol mûy-miyânîñ saçı hep
- 419 Sem‘-i pâkine çü târ-ı ‘anber
Başberâber görünürdi dirler
- 420 Hem ol eflâk-i cemâliñ mâhı
Kâkülün dört böler idi gâhi
- 421 İki cânibden idüp iki bölük
Düş-ı pâkine birağurdu çözüük
- 422 Ol düta zülfden ol üzñ-i şerîf
Görinürdi meh-i nev gibi laţîf
- 423 Tıtdı ol kâkül-i müşg-efşânî
Rub‘-ı meskûn ile çâr-erkânı
- 424 Ol ser-i zülf-i hafıyyü’l-eltâf
Nâfe-i müşg-i benî ‘Abd-i Menâf
- 425 Kâküli itdi perîşân melegi
Biribirine düşürdi felegi
- 426 Hem o mecmû‘-ı ‘ulûm-ı ‘âlim
Zübde-i zümre-i Âl-i Hâşim

417b-esrânîñ M1 / esrârîñ M2.

421a-cânibden M1 / yanından M2.

424a-Ol ser-i zülf-i M1 / Oldı zülfeyni M2.

424b-benî M1 / nebî M2.

426a-‘ulûm-ı M1 / ‘ulûma M2.

- 427 Gâh o gîsûlar içinden gûşın
Çıkarup halkıñ alurdu hûşın
- 428 Sem‘-i pâkiyle iderdi ışgâ
Gökde Cibrîl’e ne emr itse Hudâ
- 429 Tığalı gün gibi ol mâh-cemâl
Bende-i halka be-gûşıydı hilâl
- 430 Târümâr olsa o zülf-i şeb-gûn
Nice Leylâlar olurdu Mecnûn
- 431 Gâhi ol turre-i ‘anber-nesebi
Düşürürdi kulağı üzre nebî
- 432 Boynınıñ nûrı iderdi her ân
Târ-ı zülfi arasında leme‘ân
- 433 Şu‘le-i gerden-i şâf u pâki
Pür-ziyâ eyler idi eflâki

كث اللحية

[Sakalı gürdü.]

- 434 Ol Hudâvend-i hudâvendânıñ
Ya‘ni ol zât-ı ‘azîmü’ş-şânıñ
- 435 Rîş-i pâkinde uşûli çoğ idi
Katı çok târ-ı beyâzı yoğ idi
- 436 O mübârek şaçalından bunu bil
Ancak ağarmış idi on yedi kıl
- 437 Daği icmâ‘ ile merdân-ı İlâh
Dimiş ol lihye-i müşgîni siyâh

- 438 Ne kıvırcık ne dırâz idi atı
İ'tidâl üzre idi her ciheti
- 439 Hûb idi tûb-ı zenadânı anıñ
Sâ'id-i şun' idi evgânı anıñ
- 440 İtdi ol â-ı zekân nice zamân
Yûsuf'ıñ başına Mışr'ı zindân
- 441 Şeb-i adr idi o rîş-i mabûl
Ya meger sûre-i "Ve'l-Leyl" idi ol
- 442 Hûsnine virmiş idi revna u fer
Lem'a-i nûr-ı siyâh idi meger
- 443 Az idi seblet-i ferundeleri
Mûlk-i Rûm'ıñ nitekim müşg-i teri
- 444 Ol sa'âdetli maâsin el-a
Tîb-i 'arş ile idi müstara

احسن الناس عنقا

[İnsanların en güzel boyunlusu idi.]

- 445 Bû-Huceyf ile didi bunu Harîm
Olalar urb-ı himâyetde muîm
- 446 Gerden-i pâk-i resûl-i âfâk
Ĝâyet aĜ idi be-Ĝâyet berrâ
- 447 Meclis-i hûsne didi ehl-i uşûl
Ĝûyiyâ sîm-sürâi idi ol
- 448 Boynı Ĝâyetde laîf idi anıñ
Asenü'l-'unı idi dünyânıñ

439b-şun' M1 / şun'ı M2.

447a-uşûl M1 / vuşûl M2.

- 449 Ğâlib olmuşdı o gerdân-ı güzîn
Şem‘-i kâfûr-ı serâ-perde-i dîn
- 450 Anı halk itmiş idi Hâk mümtâz
İ‘tidâl üzre ne kûteh ne dırâz
- 451 Gerden-i pâkine dirler şerrâh
Hergiz itmezdi eşer şems ü riyâh
- 452 Boynı ağın anıñ aşhâb ekşer
Gümüş ıbrığa da teşbîh eyler
- 453 Tavk-ı gerdânı idi hubb-ı Hudâ
‘Unk-ı pâkinde ridâ idi rızâ
- 454 Boynına almasa ‘aşkı ol cân
Boynı bağılu kulı olmazdı cihân

سوي البطن والصدر

[Karnı ve göğsü düz idi.]

- 455 Perde-dârân-ı şebistân-ı edeb
Karnı gögsiyle berâber didi hep
- 456 Pâk-batnıyla o nâzük-sîne
Hûb u hem-vâr idi biribirine
- 457 Cism-i şâfiydı leţâfet âbı
Nâfi deryâ-yı şafâ-girdâbı
- 458 Nûr-ı mağz olsa nola cism-i resûl
Şu‘le-i şem‘-i mücellâ idi ol
- 459 Nâf-ı müşgînin ararlar elân

452b-Gümüş ıbrığa da teşbîh eyler M1 / Nûrdan mişrebe idi dirler M2.

455b-Karnı gögsiyle M1 / Gögsi karnıyla M2.

458a-nola M1 / ne var M2.

458b-mücellâ M1 / tecellâ M2.

Şahn-ı cennetde gazâlân-ı cinân

- 460 Dem-be-dem keşf olıcağ ol pehlû
‘Arşa varırdı şadâ-yı hû hû
- 461 İ‘tidâl-i bedeni olsa ‘ayân
Mihr ü mâh itdi şanurlardı kıran
- 462 Şadr-ı zîbâsı ile çün gül-i ter
Şikem-i pür-ıhikem-i peygamber
- 463 Hâşılı düpdüz idi âyine-veş
Şâf u yeksân u muşaffâ bî-ğaş
- 464 Gâh ol şâh-ı ‘inâyet mu‘tâd
Ya‘ni ol bâ‘iş-i ıslâh-ı ‘ibâd
- 465 Şafha-i sînesin itse meftûh
‘Âlemi kaplar idi feyz-i fütûh
- 466 ‘Aşka olunca mağall-i teşrîf
Nice olmak gerek ol şadr-ı şerîf

واسع الصدر

[Göğsü geniş idi.]

- 467 Ol muğîm-i harem-i Mevlâ’nıñ
Ya‘ni ser-ıhalka-i maqbûlânıñ
- 468 Sînesi gâyet ile vâsi‘ idi
Nûr-ı sâtı‘ gibi hem lâmi‘ idi
- 469 Vaşf idenler o felek tâvûsın
Didiler etlü idi pehlûsın
- 470 Şol kadar ağ idi ol şadr-ı kebîr
Anı şanurdu gören bedr-i münîr

---

469. beyit M2’ de yok

- 471 Didi aşhâb idüp ekşer taşrîh
Ağ gül gibi beyâz idi şahîh
- 472 Feyz-i nûr itse nola şadr-ı resûl
Mağzen-i nûr-ı hidâyet idi ol
- 473 Olmasa sînesi yenbû‘-ı hikem
Levhe yazmazdı bu aḥkâmı kalem
- 474 Vüs‘at-i şadrına yetmez mi güvâh
Sıgdı anda bu kadar sırrullâh
- 475 Nûr-ı vaḥdet silüp âyînesini
Toldurup sîne-i gencînesini
- 476 Ya‘ni ol şadr-ı zevi‘l-ḥâlâtı
İtdi mir‘ât-ı teceliyyâtı
- 477 Öykünürdi eger olsa dil-keş
Sîne-i meh-veşine kırş-ı güneş
- 478 Âteş-i şem‘-i cemâl-i ezeli
Odlara yakmış idi ol güzeli
- 479 Gögsi mevzûn idi tâvûs gibi
Tâ‘ir-i kıuds idi müntesibi

عظیم المنکین

[Omuzları büyüktü.]

- 480 İttifâkı budurur ‘urfânîñ
Kim ser-i dûş-ı hümâyûnı anîñ
- 481 Ğayre nisbet büyük idi dirler

475b-sîne-i M1 / sînesi M2.

479b-kıuds M1 / kıudsi M2.

481a-dirler M1 / didiler M2.

- Cism-i pâkini gören ehl-i nazar
- 482 Omuzunda var idi lahlağa bû
Nâfe-i müşğ gibi bir nice mû
- 483 Mübtelâ idi o mûya ekşer
Ne kadar var ise kerrûbîler
- 484 Hep bu ma'nâyı bilür pîr ü cüvân
Yaşşı yağırılı idi fahr-ı cihân
- 485 Mülket-i 'ilme medîneydi o ten
Nûrdan burc idi gûyâ o beden
- 486 Pây-mâliydi anıñ mûr-mişâl
Nerre-şirân-ı neyistân-ı celâl
- 487 Yağrınıñ ortası hem etlü idi
Bir kerem şâhibi devletlü idi
- 488 Ten-i sîminde letâfet var idi
Sikke-i mühr-i nübüvvet var idi
- 489 Genc-i 'ilm idi o maḥdûm-ı melek
Lâ-cerem genc ise maḥtûm gerek
- 490 Aḥlas-ı çarḥ-ı melâḥatde meger
O nigîn olmuş idi bir ülker
- 491 Mevzi'-i ḥâtem ise yağrınıñ
Şağ yanına qarîb idi anıñ
- 492 Zâhir olsa eger ol nakş-ı nigîn
'İbret alurdı nigârende-i Çîn

482a-lahlağa M1 / mes'ele M2.

484b-yağırılı M1 / yağırılı M2.

487a-Yağrınıñ M1 / Yağrını M2.

491a-yağrınıñ M1 / arḳasınıñ M2.

- 493 Aña virmişdi kemâl-i revnağ
Hikmet-âmûz-ı “ve kul câ’e’l-Ḥağ”
- 494 Didiler anı idenler ta’rîf
Bir büyük hâl idi ol mühr-i şerîf
- 495 Kim siyâhı şaruya mâ’il idi
Aña diğkatle nazâr müşkil idi
- 496 Var idi dâ’iresinde müşgîn
Kılcağızlar biribirine yağîn
- 497 Meşelâ at yelesi gibi o mû
Dik turup çevresin almışdı kamû
- 498 Ten-i pâkinde o hâl-i sâde
‘Anber-i hâliş idi deryâda
- 499 Zîr-i dest itmiş idi bâr-ı Hudâ
Ḥâtem-i mühr-i Süleymân’ı aña
- 500 O gazâl-ı hareme nâfe-şîfat
Ḥâl-i müşgîni virirdi zînet
- 501 Vâkı’â ḥatm-i nebiyyîn idi ol
Geldi pes mühr-i nübüvvetle resûl
- 502 Kûs-ı şer‘inde o şâhîñ seherî
Güm güm ötdi felegiñ kubbeleri

ضحيم العظام

[Kemikleri iri idi.]

- 503 Vaşf idenler o me‘âlî-nesebi
Didiler iri kemükliydi nebî

493b-âmûz-ı M1 / endûz-ı M2.

496b-Kılcağızlar M1 / Mûylar hoş M2.

497a-yelesi M2 / yelisi M1

- 504 Üstüḥân-ı beden-i pâki tamâm
Ya'ni cisminde olan cümle 'izâm
- 505 Her biri iri vü merdâne idi
Şûreti sîreti şîrâne idi
- 506 Cesedi vaşfin iden nâzük-dil
Cüşse-dâr idi dimiş el-ḥâşıl
- 507 Beyze-i kevni o şeh-bâz-ı enâm
Ḳanadı altına almışdı tamâm
- 508 Mâlik-i mülk-i vişâl idi nebî
Ol idi kevkebesiniñ sebebi
- 509 İhtîşâm-ı şeref-i zâtından
Utanurdı felek-i merd-efgen
- 510 Ḳapusın ḥayl-i melek bekler idi
Cümle ḥuddâmı ferîştehler idi
- 511 'İşmet-i şânına itmişdi nüzûl
Sâye-i 'arş-ı 'azîm idi resûl

عبل العضدين والزراعين والاسافل

[Pazuları, kolları ve bacakları kalınca idi.]

- 512 Râviyân-ı ḥaber-i peygamber
Hep bu ma'nâyı beyân eylerler
- 513 Cümle a'zâ-yı şerîf-i nebevî
Biribirinden idi tünd ü ḳavî

505b-Şûreti M1 / Şûret ü M2.

509b-merd-efgen M1 / şîr-efgen M2.

511a-'İşmet-i M1 / 'Azamet-i M2.

512b-eylerler M1 / eylediler M2.

513b-tünd ü M1 / tende M2.

- 514 Sîm-sâ'idleri bâzûlar ile
Dağı uyluğları sâkıyla bile
- 515 Hıuşk u bârîk degil tolı idi
Hâlikıñ muğbil ü mağbûli idi
- 516 Vâsi' ü pâk idi nâzûk mergûb
Berg-i gül gibi lağıf ü ter ü hûb
- 517 Ol sa'âdetlü mübârek a'zâ
Şun'-ı Yezdân idi bî-çûn u çirâ
- 518 Hâşılı hûb idi her 'uzvı anıñ
Cümle âyâtı gibi Qur'an'ıñ
- 519 Yeg idi biri birinden bî-şek
Levh-i dilden idegör şübheyi hakk
- 520 Sâ'idinden bilünürdi her gâh
Sırr-ı "lâ kuvvete illâ billâh"
- 521 Şadef-i cismi idi cevher-i cân
Belki bir pâre bilûr idi hemân
- 522 Nûrdan iki sûtûn idi hemîn
Cesedinde ol iki rân-ı güzîn
- 523 Dağı ol sâķ-ı mübârek-pâye
Pây-ı 'arş ile idi hem-sâye
- 524 Kevkeb-i bahtını itmişdi bülend
Felegi andan iden fâ'ide-mend

515a-bârîk M1 / târîk M2.

516. beyit M2'de yok.

521b-Belki M1 / Şâf M2.

522b-rân-ı M1 / pây-ı M2.

523b-ile idi M1 / idi aña M2.

رحب الكفين والقدمين

[Elleri ve ayakları büyükçe idi.]

- 525 Feyz-i hikmetden olup müstes'id
Böyle tafşîl ider İbn-i Hâlid
- 526 Elleri ayası ol sultânîñ
Dağı ayakları altı ânîñ
- 527 Vâsi' ü pâk idi nâzûk mergûb
Berg-i gül gibi laţîf ü maĥbûb
- 528 Pâyı vü desti yanında anîñ
Dest ü pâyı yoğ idi ĥûbânîñ
- 529 Ķatı mevzûn idi dir ehl-i nazâr
Ol kerâmetlü mübârek eller
- 530 Cân ile olmuş idi ve'l-ĥâşıl
Yed-i beyzâsına Mûsâ mâ'il
- 531 Tîğ-ı engüşt ile ol mûnis-i ĦaĶ
Ķameri itdi semâda iki şaĶ
- 532 Pençesindeydi anîñ şâm u seĥer
Ķabza-i Ķavs-i Ķazâ ile Ķader
- 533 Dest-i çevgânına tûb idi hemân
Cümleten bu küre-i kevn ü mekân
- 534 Sâki-i kevşer ayagını anîñ
Bûse-gâhıydı didi Rığvân'îñ
- 535 Yüzini itmiş idi pâyına ferş
Bu Ķadar 'izzet ü iclâl ile 'arş

527b-maĥbûb M1 / hem ĥûb M2.

528b-Dest ü pâyı M1 / Desti vü pâsı M2.

- 536 Leb-i deryâ-yı leʔâfetde hemîn
Mâhi-i sîm idi ol pây-ı güzîn
- 537 Aña olmuşlar idi hâk-i ƣadem
Hâyı-i ğılmân-ı mu‘anber perçem
- 538 Nüh-felek öpmege hâk-i ƣademin
Günde ʔoƣuz ʔolanurdu haremin
- 539 Na‘l-i şeb-rengin anıñ itmege bûs
Yaƣdı göklerde Süreyyâ fânûs
- 540 ‘Arşa âhenk idicek ƣarh-ı felek
Döşedi pâyına bir şâl-ı benek
- 541 Zîr-i pây itdi bisâtında Hudâ
Rûy-ı pür-hâlini ğılmânıñ aña
- 542 Oldı her seng-i ser-i kûy-ı resûl
Gerden-i hûra hamâ’il meftûl
- 543 Hem didi vaşf iden ol verd-i teri
Müşg-bû idi eli ayaları
- 544 Merhabâ eylese bir kimseye ger
Devlet ü ‘izzet ile peygamber
- 545 Bir iki gün aradan itse mürûr
Belki hem bir nice eyyâm u şühûr
- 546 ʔuyulurdu nitekim verd-i çemen
Ol kişi râyiha-i ʔayyibeden
- 547 Nâfe-i müşg-i cihân idi o cân
Bûy-ı müşg olmaz efendi pinhân

سائل الاطراف

[Parmakları düzgündü.]

- 548 Bû-Ṭufeyl ol fużalâya ser-i ḥayl
Didi cân ile olup aña ṭufeyl
- 549 Her bir engüşt-i hümâyûnı anıñ
Ḳalem-i şun'ı idi Mevlâ'nıñ
- 550 Dest-i zîbâsı қаzâ-қısmet idi
Yed-i 'ulyâsı қader-қudret idi
- 551 Naḥl-ı firdevs idi bâlâsı meger
Sîmden şâḥ idi ol barmaklar
- 552 Ḥâme-veş her biri mevzûn u tavîl
Mîl-i miftâḥ-ı der-i luṭf-ı celîl
- 553 Yazmamışdı ḳalem-i Rabbânî
Ḥâme engüştine anıñ Şânî
- 554 Sâ'idi besmele şekliydi hemân
Aña "nun ve'l-ḳalem" olmuşdı benân
- 555 Dest-i 'İsâ'ya şunardı kâsı
Fenn-i ihyâda yed-i ṭûlâsı
- 556 İtdi ol ebr-i kef-i deryâ-bâr
Gülşen-i dehre nişâr-ı envâr
- 557 Oldı ol seyyid-i bi'l-istiḥḳâḳ
Ekremü'l-ḥalḳ kerîmü'l-aḥlâḳ
- 558 Ḥâtemiydi o yed-i Fârûḳ'ıñ
Ḥall ü 'aḳdı dükeli maḥlûḳıñ
- 559 Böyle dir şâḥib-i İhyâ-i 'Ulûm
Yanına varsa eger bir ma'sûm

551b-şâḥ idi M1 / şâḥlar M2.

- 560 Luṭf ile oḡsasa ol kân-ı kerem
Ya'ni sultân-ı selâṭîn-i ümem
- 561 Sâ'ir eṭfâliñ içinden o şabî
Ḥâşıl eylerdi metâ'-ı edebi
- 562 Kõkusından bilünürdi fi'l-hâl
K'aña el sürdi resûl-i Müte'âl
- 563 Nice gün gitmez idi râyiḡası
Müşg-i ter gibi olurdu nefesi

انور المتبحر

[Elbisesini çıkarttığı zaman yaradılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.]

- 564 Cism-i tâbende-i maḡbûb-ı Ḥudâ
Şâf idi mihr-i münevver gibi tâ
- 565 Nûra beñzerdi ten-i bî-mûyı
Nice medḡ ideyin ol pehlûyı
- 566 Gûyiyâ kûlzüm-i envâr idi ol
Şadef-i lücce-i dîdâr idi ol
- 567 Hem o maḡbûb-ı müsellemlüslûb
Bedenin açsa olurdu daḡı ḡûb
- 568 Dem ururdu eger açılsa süḡan
Bend-i pehlûsı anıñ fâtiḡadan
- 569 Nûrdan serv idi ol sîm-endâm
Nola dirlerse 'amûd-ı İslâm
- 570 Ğıll u ġışdan dili pâkîze idi
Mûydan niteki cism ü cesedi

567b-daḡı ḡûb M1 / maḡbûb M2.

570b-cism ü M1 / 'uzv-ı M2.

- 571 Şafha-i şadrına irmezdi keder
Pür-ğubâr olsa eger baħr ile ber
- 572 Yâri seyr itmek için bî-teklîf
Cümleten çeşm idi ol cism-i laţîf
- 573 Pâk idi mûydan o nâzûk-ten
Ebeden kıllu degildi o beden
- 574 Bir mücellâ gümüş âyîne gibi
Mûydan şâf idi pehlû-yı nebî

دقيق المسربة

[Göğsünde, göbeğine kadar inen uzun, ince kıllardan bir çizgi vardı.]

- 575 Daħi gögsinden eyâ zuħr-ı melek
O ğazâl-i ħaremiñ nâfina dek
- 576 Ħaţ çekilmişdi siyeh kıllardan
Naql iderler bunu ‘âķillerden
- 577 Levħ-i maħfûz idi ol şadr-ı nîĝû
Aña ĝuyâ kalem olmuşdı o mû
- 578 Şadr-ı pâkinde degil mûy-ı resûl
“Âyete’l-kürsi” idi ‘arşda ol
- 579 Daħi gögsinde vü ħarnında anıñ
Ķılı yoĝ idi o nâzûk-bedeniñ
- 580 Didiler vaşf iden ol şâf-dili
Yoĝ idi mesrebeden ĝayri kılı
- 581 ‘Uzv-ı pâkinde anıñ ser-tâ-ser
Ħâşılı yoĝ idi hiç mûdan eşer

574b-Mûydan şâf M1 / Şâf u bî-mû M2.

575a-zuħr-ı M1 / ħırz-ı M2.

576b-‘âķillerden M1 / nâķillerden M2.

582 Şafha-şadrında elif gibi o haç
Mûydan çekmiş idi hâme nuçat

583 Târ-ı ‘anber gibi ol mûy-ı siyâh
Yaraşurdı nitekim hâle-i mâh

متماسك البدن

[Sıkı yapılı idi.]

584 Didi aşhâb ile erbâb-ı harem
Laḥmı ol cism-i şerîfîñ her dem

585 Tâze gül gibi muṭarrâ idi hep
Bedeni pâk ü muşaffâ idi hep

586 Mişli olmazdı o kaçı kıvsin
Güllerin dirse felek firdevsin

587 ‘Ahd-i eyyâm-ı cüvânî gibi tâ
Ter ü tamtâze idi ol a‘zâ

588 Ne tenezzül idüp ol sîmîn-ten
Ne zarar gördi müsinn olmağdan

589 Hiç olur mı buña mânend giyâh
Ola pejmürde gül-i bâğ-ı İlâh

590 Kendü ifnâ-yı vücûd itdi velî
Rûḥ-ı şırf oldı ten-i bî-bedeli

591 Mazhar-ı ḥayy-ı muḥîṭ olmaz ebed
Ecel İskender’i vaz’ itdügi sed

592 Ya‘ni gitdikçe o gülzâr-ı cemâl

582a-Şafha M1 / Şahf-ı M2.

585a-hep M1 / hem M2.

585b-hep M1 / hem M2.

Tâzelenmekde idi gonca-mişâl

- 593 Gül gibi tâze laţîf idi teni
Nice tavşîf ide **Hâkânî** anı

ضرب اللحم

[Ne şişman ne de zayıftı.]

- 594 Cisminiñ lahmı hafif idi tamâm
Laħm u şaħm ıssı degildi o hümâm
- 595 Şaħın ey ‘ârif-i ma‘kûl-şinâs
Anı ğâyetde naħîf itme kıyâs
- 596 Hem daħi ol sened-i şer‘-i mübîn
Öyle zann eyleme kim ola semîn
- 597 Ne za‘îf ü ne katı etlü idi
Mu‘tedil bir ulu devletlü idi
- 598 Bûy-ı hûb ile olurdı hoş-ter
Nefħa-i müşğ ü zebâd u ‘anber
- 599 Bedeni olsa nümâyân o şehiñ
Yüregi oynar idi mihr ü mehiñ
- 600 Laħm u şaħmı didiler ehl-i derûn
Birbirinden ne füzûn idi ne dûn
- 601 İtmiş ol kaşr-ı vücûdın üstâd
İ‘tidâl üzre esâsın bünyâd
- 602 Hülķi maħbûb güzel hilķati hûb
İsm ü resmi tarab-efzâ-yı kulûb
- 603 İ‘tidâl üzre idi pāk-teni

593. beyit M2’de yok
601b-İ‘tidâl üzre M1 / ‘Adl ü dâd ile M2.

Nûra ğarķ idi ser-â-pâ bedeni

ربعة القد

[Orta boylu idi.]

- 604 Orta boylı idi ol sidre-maķâm
Ortalıķ anıñ ile buldı nızâm
- 605 Bâğ-ı firdevsde anıñ boyı bil
Oldı bâlâsına tûbâ mâ'il
- 606 Dikmedi servi nihâline bedel
Kâr-gâh-ı çemenistân-ı ezel
- 607 Görmedi hâzin-i bâğ-ı cennât
Böyle bir serv-i mülâyim harekât
- 608 Gûyiyâ ol rüsülün pâdişehi
Gülbün-i hüsni idi yâ serv-i sehî
- 609 Naĥl-ı gül-bârı kılup def'-i teraĥ
İtdi 'âlemlere ilķâ-yı feraĥ
- 610 Seyr iden mu'cize-i ķâmetini
Didi hep medĥ idüben ĥâzretini
- 611 Görmedik böylece gül-rûy güzel
Ten-i gül-bûyı güzel boyı güzel
- 612 Ne 'aceb olsa vasať ķadd-i resûl
Ümmete vâsıta-i Hâķ idi ol
- 613 Nitekim naĥl-ı gül-i bâğ-ı cinân
Vasaťü'l-ķad idi ol serv-i revân

ليس بالطويل الباین ولا القصير المتردد

[Ne uzun ne de kısa idi.]

- 614 Hâzret-i şâri‘-i hâşü’l-hâşîñ
Ya‘ni ol dürr-i yem-i ihlâşîñ
- 615 Degil idi boyı hem şöyle tavîl
K’ola endâmı perîşân bunu bil
- 616 Müteferriķ ola bâlâlîķdan
Şâh-ı ‘ar‘ar gibi a‘zâ-yı beden
- 617 Daħi ol pâdişeh-i ‘allâme
Şanma kim ola kaşîrû’l-kâme
- 618 Şöyle kûtâh degildi ol ulu
Kim aña diyeler alçaķ boylu
- 619 Mu‘tedil kıaddini itmişdi kıadîm
Mazharü’l-hulķ-ı ‘azîmü’t-ta‘zîm
- 620 Kıâmeti olmuş idi İslâm’a
Lafzatullâh gibi bir ser-nâme
- 621 Naħl-ı bâlâsı idi sidre-ķarâr
Zîver-i rûy-ı zemîn olsa ne var
- 622 Cism-i cân-perverin itmişdi Kerîm
‘Alem-ârâ-yı livâ-yı hâ mîm

ومع ذلك فلم يماشية احد ينسب الى الطول الا طاله عليه السلام

[Orta boylu olduğu hâlde uzun boylu bilinen her kim ile yan yana yürüse
ondan uzun görünürdü.]

- 623 Hâşılı evsať iken kıadd-i resûl
Bir tavîl âdem ile yürüse ol

- 624 Ne kadar kıadd-i bülend olsa ol er
Yine bâlâ-ter idi peygamber
- 625 Şoñra ayrılrsa didi ehl-i Hicâz
Bu vasat görünür idi o dırâz
- 626 Encüm-i kıadri refi' idi tamâm
Devlet-i şırf idi ol sîm-endâm
- 627 Bir kişi her ne kadar olsa tavîl
Yanına gelse resûlüñ bî-kîl
- 628 Ol uzun kimseden ol pâk-güher
Yüksek olurdu el ayası kadar
- 629 Sidreden kıaddine itdikçe nigâh
Rûh-ı kıudsî dir idi "tâle beķâh"
- 630 İmtiyâzına o serviñ eşcâr
Ser-fürû eyler idi tûbâ -vâr
- 631 Sidre-sâ idi o bâlâ-yı laķîf
Aña beñzer mi ĥayâl itse nazîf

وقال ابو هريرة رضي الله عنه ما رأيت احدا اسرع من رسول الله عليه السلام في مشيته كأنما الارض تطوي له.

[Tirmizî, Ebû Hüreyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'den daha hızlı yürüyen kimse görmedim. Sanki yer ayakları altında kayboluyordu.]

- 632 Bû-Hureyre didi ol faķr-i kirâm
Ķatı sür'atle iderlerdi ĥırâm

626a-tamâm M1 / müdâm M2.

628a-kimseden M1 /boyludan M2.

630b-eyler idi M1 / eylediler M2.

631a-laķîf M1 /bülend M2.

631b- beñzer mi M1 / irmezdi M2; itse nazîf M1 / atsa kemend M2.

- 633 Görmedim bir kişi kim ol bî-bâk
Yürümekde ola andan çâlâk
- 634 ‘Âşık itmişdi anı rü’yet-i Rabb
Şu gibi tîz-rev olsa ne ‘aceb
- 635 Ne yire gitse o mâh-ı Kureşî
Perçem-i hûr idi cârûb-keşi
- 636 Yola ‘azm eyleseler ‘izzetle
Sür‘at eylerler idi gâyetle
- 637 Çarhı dîvâneye döndürdi hemân
Ol hüdîvâne hırâm ol cevân
- 638 Kadd-i tûbâsını ‘arz itse o meh
Hûriler dirler idi tûbâ leh
- 639 Rûh-ı pâkine virirdi şalavât
Kuṭb-ı eflâk-ı serîü’l-harekât
- 640 Tîz giçerdi nireden itse güzër
Naqd-i ‘ömri güzërân idi meger
- 641 Gelse refâra kad-i muḥteremi
Gûyiyâ arzı düerderdi kademi

وفي صفة اخرى واذا مشى مشى تعلقا كما ينحط من صيب

[Bir başka rivayette: Yürürken öne doğru eğik sanki yüksekten iner gibi yürürdü.”]

- 642 Hem o sermâye-i faẓl u şerefiñ
Selef eşrâfına ḥayrû’l-ḥalefiñ
- 643 Didiler vaşf-ı şerîfnde yine
Yürüse mâ’il olurdu öñine

641. beyit M2’de yok.

642a-sermâye-i M1 / ser-nâme-i M2.

- 644 Ney-şekker gibi hayâdan her bâr
Egilürdi öñine bir miqdâr
- 645 Ya‘ni yüksekden ider gibi nüzûl
Yürüse dâ‘im egilürdi resûl
- 646 Her dem olurdu o bâlâya mişâl
Bâd-ı şubh ile egildikçe nihâl
- 647 Müttefikdir bu rivâyetde şikât
Muttaşıl ol eşer-i zât-ı şifât
- 648 Hâzret-i Hâk‘dan idüp istihyâ
Meh-i nev gibi olurlardı düta
- 649 Aña maşşûş idi şıdk u ihlâş
Hüsni-i hulkı olmuş idi hâşü‘l-hâş
- 650 Oldı anıñ çün o zât-ı pâkiñ
Ya‘ni ol zînet-i heft-eflâkiñ
- 651 Midhati sübha-i sükkân-ı felek
Ya‘ni evrâd-ı seher-gâh-ı melek
- 652 Nola dal olsa o kadd-i maqbûl
Şafha-i hüsne elif lâm idi ol

وقالت ام معبد في بعض ما وصفه به اجمل الناس من بعيد واجلاه واحسنه من قريب

[Ümmü Ma‘bed resulullahı vafederken şöyle söylemiştir: “Uzaktan insanların en güzeli, yakından da insanların en güzeli ve en iyisiydi.”]

- 653 Ümm-i Ma‘bed didi ol hâş-ı Hudâ
Rağiyallâhu Te‘âlâ ‘anhâ
- 654 Gâyet a‘lâsı idi nâsiñ o şâh

649b-hâşü‘l-hâş M1 / ‘âdet-i hâş M2.

652b-hüsne M1 / şun‘a M2.

- Nazar olunsa ırakdan her gâh
- 655 Hem yakîninde o mümtâz-ı cihân
‘Aks-i âyîne-i zât idi hemân
- 656 Ehl-i hüsnüñ igen a‘lâsı idi
Katı şîrîn ü dil-ârâsı idi
- 657 Hâşılı rûy-ı ‘arûs-ı dehre
Nûrdan hâl idi ol gül-çihre
- 658 Zât-ı kıudsîlerini Ka‘be-mişâl
Kıble itmişdi muķîmân-ı celâl
- 659 Cism-i pâkiydi resûlüñ her dem
Mazhar-ı cevher-i ism-i a‘zam
- 660 Olıcaķ mihr-i cemâli tâli‘
Kurb u bu‘d olmaz idi hiç mâni‘
- 661 Şöyle zîşân idi ol kıadr-i celîl
K’iftihâr eyler idi rûh-ı Halîl
- 662 Bir vücûdı ki murâd itse Hudâ
Zâhirâ cümleden olur a‘lâ

قال علي كرم الله وجهه في آخر وصفه له من رأه بديهة هاب ومن خالطه معرفة احبه

[Ali (Kerremallahu vecchehu)’dan: “Onu ilk gören çekinirdi. Onu tanıyan ve konuşan severdi.”]

- 663 Didi dâmâd-ı resûl-i haremeyn
Vâlid-i cümle-i sâdât-ı Hüseyin
- 664 Bir güzzer-gâhda âdem gâhi
Añsuzın görse resûlullâhı
- 665 Heybet alurdı güzârından anıñ
Keşret-i hilm-i vaķarından anıñ

- 666 Dağı bir kimse resûl ile müdâm
Eylese nuţka gelüp baş-ı kelâm
- 667 Kelimâtındaki lezzât ile ol
Kulı olurdu kabûl itse resûl
- 668 Cezb idüp cezbe-i Rabbâni ile
Kul iderdi anı a‘vânı ile
- 669 Söze gelse o dehân-ı bî-‘ayb
Keş olurdu sühan-ı ‘âlem-i ğayb
- 670 İltiyâm ile o güftâr-ı laţif
Dâ’im eylerdi kulûbı talţif
- 671 Câm-ı la‘inde yazılmışdı meger
Haţ-ı yâkûti ile “Ke’l-kevser”
- 672 Her dem eylerdi dehân itse güşâd
Nice Şîrîn’i o lebler Ferhâd
- 673 Sühan-ı pâkiniñ olmuşdı şarîh
Mürde-i la‘l-i revân-bağş-ı Mesîh
- 674 Eyleyüp vaş-ı şerîfin inşâ
Didiler cümle fûhûl-ı ‘ulemâ
- 675 Şîr-i ner gibi şalâbetlü idi
Kıatı heybetlü meĥâbetlü idi

يقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله

[Vasıflarını anlatan şöyle demiştir: “Ne önce ne de sonra onun gibisini
görmedim.”]

666b-baş-ı M1 / fetĥ-i M2.

669. beyit M2’de yok.

674b. Didiler cümle fûhûl-ı ‘ulemâ M1 / Zübde-i cümle fûhûl-ı ‘ulemâ M2.

- 676 Vaşf idenler o felek-dergâhı
Ya'ni etvâr-ı habîbullâhı
- 677 Evvel âhîr o vücûduñ bunı bil
Görmedik mişlini dir el-hâşıl
- 678 İttifâkı budur aşhâbıñ hep
O şehen-şâh-ı melâ'ik meşreb
- 679 Şadef-i şun'-ı İlâhî'de 'ayân
Dür-i şeh-vâr idi bir dâne hemân
- 680 Eylemişdi anı Hâllâk-ı ezel
Hüsni ahlâk ile bî-mişl ü bedel
- 681 Şeb-i mi'râcda oldı ol mâh
Şeb-çerâğ-ı harem-i bezm-i İlâh
- 682 Vech-i nûrından idi mâl-â-mâl
Tâ serâ-perde-i dergâh-ı celâl
- 683 Haşşa-gân-ı harem-i Mevlâ'miñ
Utanurlardı cenâbından anıñ
- 684 Nûrı olmuşdı o şem'iñ her bâr
Cirm-i hurşîd gibi şa'sa'a-dâr
- 685 Kân-ı fiṭratda o zât-ı yektâ
Cevher-i ferd idi dirler maḥzâ

قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم انا اشبه الناس بآدم صلوات الله عليه وكان ابي ابراهيم عليه

السلام اشبه الناس بي خلقا وخلقنا

[Nebi (as) şöyle buyurmuştur: “İnsanlar arasında Adem (as)’a en çok benzeyen benim. Babam İbrahim (as) huy ve yaratılış açısından bana en çok benzeyendir.”]

- 686 Böyle fermân ider ol şâhib-i câh
Ya'ni ol pâdişeh-i 'arş-penâh

- 687 Vâzî‘-ı kâ‘ide-i şer‘-i nefîs
Mu‘ciz-i Şîr ü Enûş u İdrîs
- 688 Zîver-i küngüre-i kaçır-ı celâl
Şem‘-i eyvân-ı sarây-ı Müte‘âl
- 689 Meclis-ârâ-yı fezâ-yı lâhût
Kâr-fermâ-yı diyâr-ı melekût
- 690 Tâ‘ir-i tarem-i nüh-tâk-ı semâ
‘Ârif-i mes‘ele-i “mâ-evhâ”
- 691 Gevher-i hâtem-i dest-i kudret
Pertev-i nûr-ı cemâl-i ‘izzet
- 692 Fağır-ı ecdâdım olan Âdem’e ben
Eşbehim cümle-i evlâdından
- 693 Hem didi luğf ile ol tâb-ı selîm
Enbiyâdan pederim İbrâhîm
- 694 Baña nâsın katı pek beñzeridir
Güherim ol şadefîñ cevheridir
- 695 Ya‘ni kim halkan u hulqan taqdîr
Zâtıma itmiş idi anı nazîr
- 696 Oldur el-kışşa uran bünyâdım
Bâ‘iş-i devlet-i mâder-zâdım
- 697 Hâmdü-lillah ki idüp fetḥ-i kelâm
Sözi itdim bu ḥadîş ile tamâm

Münâcât Hâtimetü’l-Kitâb Be-Ḥudâ-yı Te‘âlâ

691b-cemâl-i M1 / cenâb-ı M2.

695a-kim M1 / hem M2.

697a-fetḥ-i M1 / ḥatm-i M2.

Başlık: Münâcât Hâtimetü’l-Kitâb Be-Ḥudâ-yı Te‘âlâ M1 / Münâcât-ı Hâtime M2.

- 698 Ey şifâ-sâz-ı belâ-yı âfât
Melce-i cümle ‘uşât-ı ‘araşât
- 699 Hâk-i dergâhıñ ararlar bî-şek
Mâhdan mâhiye dek mülk-i melek
- 700 Sâye-i perr-i külâhıñda mülûk
Oldılar her biri ‘abd-i memlûk
- 701 Midhâtiñde seniñ ey kûlzüm-i nûr
Ne kadar itdim ise cürm ü kuşûr
- 702 ‘Afv idüp kalbimi ihyâ eyle
Baña luğf ile tecellâ eyle
- 703 Kâbil-i şerh degil noğşânım
Kâalma eksükliğime sultânım
- 704 Bizde yok midhâtiñi nuğka mecâl
Vaşfiñ Allâh bilür bi’l-icmâl
- 705 Hâşılı ey şeh-i iklîm-i vefâ
Saña cânım da fedâ ben de fedâ
- 706 Vaşfiñiñ olmayıcağ pâyânı
‘Özre hâcet mi kalur **Hâkânî**
- 707 Kimse mağşûd-ı İlâhîye göre
Medh ü na’t itmez o vâlâ gühere
- 708 Ğarażım bu ki anıñ ‘izzetine
Hilyesin nazm ideniñ zilletine
- 709 Bağmayup tîz giçeler tîr gibi
Çekmeyüp nâmını şemşîr gibi
- 710 Bu cerîdemde hağâ olsa eger

704a-midhâtiñi M1 / medhiñde M2.

alem-i 'afv u 'aâlar çekeler

- 711 Güft u gûdan budur el-a malûb
Bir du'â eyleyeler ehl-i kulûb
- 712 Olmadın biñ yedi târii tamâm
Bu risâlemde tamâm oldu kelâm (1007)
- 713 Yâ İlâhî bizi isânından
Yarlığa cümle-i gufrânından
- 714 'Âiyüz cürmümüze hiç had yok
Lîk lufuñı umarlar katı çok
- 715 Rametinden bizi marûm itme
Rûz-ı maşerde de mamûm itme
- 716 O resûlüñ şeref ü hürmetine
Lâyık eyle kulunuñ hıdmetine
- 717 Biñ şalât ile selâm olsun aña
Dai âline vü aâbına tâ

711a-malûb M1 / maşûd M2.

711b-kulûb M1 / şühûd M2.

712. beyitten sonra şü ibare var: Bu risâleniñ kitâbet târiin bilmek dilersen ey hümâm dai biñ yüz sekseninci târii oldu tamâm.

713-717. beyitler arası M2'de yok.

MERÂMÎ

İcmâl-i Hilye-i Nebî

Hayatı ve Eserleri

Merâmî'nin altı beyitlik küçük hilyesi Kastamonulu Nûrî adına kayıtlı bir hilye nüshanın arkasında yer almaktadır. Kastamonulu Nûrî'nin hilyesinin de aslında Şerîfî'nin manzumesinin ana bölümü teşkil eden hilye kısmından ibaret olduğunu yani Kastamonulu Nûrî'ye ait bir hilyenin bulunmadığını düşündüğümüzü daha önceden belirtmiştik. Merâmî'nin hilyesinin “İcmâl-i Hilye-i Nebî” başlığından bu küçük hilyenin Kastamonulu Nûrî adına verilen hilyenin yani Şerîfî'nin hilyesinin özeti olduğunu düşünüyoruz. Kaynaklarda Merâmî mahlaslı iki şairden bahsedilmektedir ki bunlardan biri III. Ahmet dönemi şairlerindedir, diğeri ise 16. yüzyıl şairlerinden olup hattattır. Biz hattat olmasından dolayı İcmâl-i Hilye-i Nebî adlı bu özet hilyenin hattat Merâmî'ye ait olduğunu düşünüyoruz. Bu durumda kesin olmamakla birlikte Merâmî, Şerîfî'nin hilyesinin nüshalarından birinin hem müstensihi hem de onun hilyesinin özeti mahiyetinde olan altı beyitlik küçük hilyenin de sahibi olmaktadır. Şimdi İcmâl-i Hilye-i Nebî adlı hilyenin sahibi olduğunu düşündüğümüz 16. yüzyıl şairlerinden Merâmî hakkında bilgi vermek istiyoruz.

Merâmî, İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi belli değildir. Ataları gibi saray mutfağında aş pişirirken yazısının güzelliği sebebiyle divan-ı hümayun katipleri arasına girmiş, Isparta vilayeti tahririyle görevliyken Germiyan'da vefat etmiştir (Cunbur 2006: 322).

İcmâl-i Hilye-i Nebî'nin Nüshaları

1. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4. (L)

6 beyit. 122b varağında yer almaktadır. Merâmî adına kayıtlıdır.

2. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib I / 5154. (D)

6 beyit. 3a'da yer almaktadır.

Merâmî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

L: Süleymaniye Ktb. Laleli No: 1715/4, v. 122b.

D: Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib I / 5154.

İcmâl-i Hilye-i Nebî ‘Aleyhisselâtu Ve’s-selâm

Bismillahirrahmânirrahîm

(Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün)

- 1 Ey Merâmî görmek isterseñ Cenâb-ı Hâzreti
Hilye-i pâkin diliñde ezber it şubh u mesâ
- 2 Kır imiş buğday-añlu ağa mâ’ildi yüzi
Kimi şaruya dimiş yüce burunlu kaşı yâ
- 3 Ya’ni açık dişleri seyrek melîhü’l-vech idi
İnce kaşlı kara gözli ağı gâyet ağ idi
- 4 Açık alınlu uzun eller tamarlar incerek
Hem mübârek şakalı degirmi tel kıldan cüdâ
- 5 Lîk bir haç var idi gögsinden irmiş nâfeye
Orta boylu vü kulaqları küçük kadri ‘alâ
- 6 İsm-i a’zam mazhar-ı kül rahmeten li’l-‘âlemîn
Nûr-ı çeşm-i enbiyâ vü evliyâ bedrü’d-dücâ

Başlık: İcmâl-i Hilye-i Nebî ‘Aleyhisselâtu Ve’s-selâm L / Fî İcmâl-i Hilye-i Nebî
‘Aleyhisselâm Nâzım-ı Merâmî Efendi Rahmetullâhi ‘aleyh D.

1a-Cenâb-ı L / cemâl-i D.

3b-ağ L / aq D.

4b-tel L / ten D.

HIZRÎ

Hilye-i Şerîf

Hayatı ve Eserleri

74 beyitlik Hz. peygamber hilyesi olan manzumede yedi yerde Hızrî mahlası geçmekte olup şair, mensur bir bölüm içerisinde adının Tırhalalı Murad Oğlu Ali olduğunu ifade etmektedir. Ancak araştırmalarımız sonunda Tırhalalı olup Hızrî mahlaslı bir şair hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Hilye-i Şerîf'in Nüshaları

Her iki nüshada da “Nazmu'n-Nûr Fî Silki's-Sürûr” kaydının bulunmamasına rağmen bazı kaynaklarda bu adla anılan Hızrî'nin hilyesinin tespit edebildiğimiz kadarıyla iki nüshası vardır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/2. (S)

74 beyit. 11b-13b varakları arasında yer almaktadır.

2. Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2305/3. (M)

74 beyit. 33a-38a varakları arasında yer almaktadır. Manzumenin başında eserin adı Hilye-i Şerîf olarak geçmektedir.

Hızrî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M: Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2305/3, v. 33a-38a.

S: Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/2, v. 11b-13b.

Hilye-i Şerîf-i Hazret-i Muhammed Şallallâhu Te‘alâ ‘Aleyhi ve sellem

Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu nazm-ı şerîf hazret-i resûlullahıñ şallallahu ‘aleyhi ve sellem cenâb-ı şerîfine ‘arz-ı iştiyâk ve hilye-i şerîfesin ‘âşıklara teşvîk ve şâdıqlara terğîb ve izhâr-ı maḥabbet beyânındadır.

Nazm Der-Vaşf-ı Hilye-i Şerîf

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Seyre gel ey dil bezenmiş Muştâfâ’nıñ hilyesin
Gül yüzinden bülbül-âsâ gonca-güller diresin
- 2 Cümle ‘âlem ‘âşık-ı şeydâsıdır ol serveriñ
‘Âşık iseñ sen daḥi bu seyre cânlar viresin
- 3 Sen bu seyrâna virirseñ cânıñı ey ser-firâz
İki ‘âlemde murâdıñ üzre ‘ömrüñ süresin
- 4 Fürkatinden cism ü cânıñ mürde vü pejmürdedir
Tâzelendir hilyesin sür yüzüñe dirgüresin
- 5 Halk-ı ‘âlem ol cenâb-ı serveriñ müştâkıdır
Ol cenâba sen daḥi cehd ile yüzler süresin

Başlık S’de yok.

Başlık S’de yok.

1a-ey dil bezenmiş M / sen de Muhammed S.

3b-‘ömrüñ M / devrân S.

- 6 Gel berü seyrânîñ eyle hilyesin sür yüzüñe
‘Aşk ile tâ kim şefâ‘at rütbesine iresin
- 7 Seyr için geldiñ cihâna **Hızırî** Hâk kudretlerin
Hilyesin seyr it habîbiñ kudret-i Hâk göresin

Nazm-ı Diğer

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün)

- 8 Maḥabbet it derûnî enbiyâya
Göñül vir sen daḥi gel Muştafâ‘ya
- 9 Sevenler enbiyâ vü evliyâyı
Göñül virmişdir anlar hep Hudâ‘ya
- 10 Güneşdir nûr-ı ‘aşkı Muştafâ‘nîñ
Ki pertev şaldı cümle evliyâyâ
- 11 Göñül virseñ Muḥammed Muştafâ‘ya
İrişürdüñ maḳâm-ı etḳiyâyâ
- 12 Yüzüñ sür hilyesine sen de **Hızırî**
İrem dirseñ maḳâm-ı aşfiyâyâ
- 13 Beri gel hilyeniñ seyrânın eyle
Bu seyr ile iriş zevḳ ü şafâyâ

Dîbâce-i Hilye-i Şerîf

بسم الله الرحمن الرحيم

سيحان من حلى بنوره حلية حبيبه بشرحها قلوب العارفين وبتهيج بسواطع انوار الالهام لنظمها صدور
الفاضلين والصلوة والسلام على سيدنا محمد افضل الواصلين وعلى آله واصحابه الطاهرين وتمت بهذه
المنظومة بنظم النور في سلك السرور نظم نظمت النور في سلك السرور فصار الدهر مملوء بنور

ammâ ba'dü* sebep-i nazm-ı hilye-i şerîfe-i resûlullâh şallallahu 'aleyhi ve sellem oldur ki bende-i 'ulemâ ve çâker-i fużalâ hâdim-i fuķarâ ve râhim-i ğurebâ Tırhalalı Murâd oĝlı 'Alî ğaferallahu lehümâ eydür ki her şabâh namâzından sonra cenâb-ı resûlullâha iştîyâķen hilye-i şerîfesi manzûrum olup yüzüme ve gözüme sürüben 'alâ-ķadri'l-imbân firâķ-ı resûlullâhı def' idüp tesellî bulur idim. Hatta yüzüme gözüme sürmekle ķanâ'at itmeyüp hüsni-î haţla yazup dîvârlara yapışdırırdım ki her zamân naşb-ı 'aynım olup fi'l-cümle teskîn-i ķalb hâşıl eylemek olur idi.

Hilyesin peygamberiñ şubh u mesâ sür yüzüne
Nûr-bağş ol **Hızriyâ** ol nûr ile kendüzüne

Bu hâletde iken nâ-gâh hâţır-ı fâtıra şerh ü nazm itmek hâţırası huţûr idüp 'aķl-ı ma'âş-ı dûr-bîn ķalilü'l-bizâ'a olmaĝın muhâl 'add idüp maķâm-ı hayrete vardıkķda 'aķl-ı ma'âd-ı nûr-bîn Feyyâz'da buĝl yokdur diyüp bi-'inâyetillâhi Te'alâ vemâ teşâ'üne illâ enyeşa'ullâh envârı daĝı ilhâm-ı Rabbânî ile ķalbe lâyıh olup hemân-dem Cenâb-ı Kibriyâ'dan tevfiķ ve hâzret-i resûlullahdan istimdâd ve erenlerden himmet taleb idüp nazm u şerhine şürû' eyledik.

Hâzret-i Hudâ'dan Tefvik Taleb İtmek Beyânındadır

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 14 Eyledik nâm-ı şerîfiñle kelâma ibtidâ
Feyz-i fażlıñla müyesser eyle yâ Rab intihâ
- 15 Luţfuñ ile bendeñe tevfiķiñi eyle refiķ
Şerh idem tâ kim habîbiñ hilyesini Hâlîķâ
- 16 Gönderüp bîkr-i ma'ânî ķalbime ilhâm ķıl
Kim anı ilhâm ile nazm ide bendeñ bî-riyâ
- 17 Egnine eyle ķabâ-yı 'aşķıñı mesrûr ķıl
Cism ü cânın ol ķabâ birle müzeyyen eyle tâ
- 18 Ol sürûr u ol hubûr içre dil ü cân şâd olup
Nazm u şerh ide habîbiñ hilyesini serverâ

* ammâ ba'dü M'de yok.

19 Nûr-ı ‘aşkıñla münevver eyle cism ü cânını
Hiç kalbinde kıoma zulmet hidâyet kııl aña

20 Kim yaza ol nûr içinde nûr ile ol nûrı tâ
Nûra ğarķ ola hemîşe oķıyan ehl-i şafâ

Cenâb-ı Resûlullahdan İstimdâd Beyânındadır

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

21 Yâ resûlallah cenâb-ı ğazretiñden dilerem
Kim baña kuvvet viresin ğilyeñi şerğ eyleyem

22 Şadрімı şerğ eyleyüben tab‘ımı pâk eyle kim
Ħilyeñi şerğ eyleyüp bıkı-i ma‘ânî söyleyem

Nazm Der-Âĝâz-ı Süĝan

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

23 Kâle gel ey tûti-i bâĝ-ı vişâl
Bülbüle lâyıķ degildir şamt u lâl

24 Ħâşşa kim ilhâm idüpdür kıalbiñe
Eyle ilhâm-ı Ħudâ’ya imtişâl

25 Nazm idüben ğilyesin ol serveriñ
Bir eşer kıo sen daĝı ey ğoş-ĝişâl

Bismillaĝırraĝmânırraĝım

Metn-i Şerîf-i Esmerü’l-Levn Şerĝ-i Latîf

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

26 Esmerü’l-levn idi ğabıbullâĝ
Ser-te-ser nûr idi tabıbullâĝ

- 27 Berķ uruban cemâli nûrı müdâm
Reşk iderdi semâda mihr ile mâh
- 28 Maĥv idüp nûrı zulmet-i küfri
Ehl-i îmâna oldu ĥıŝn-ı İlâh
- 29 İntisâb eyle âsitânesine
Ki şefâ‘at naŝıb ide Allâh
- 30 Ĥilyesin sür yüzüñe vir şalavât
Eksik itme ŝaĥın anı her gâh
- 31 Şalavât-ı ŝerîfını **Ĥızırî**
Vird idüp sırr-ı Ĥaķ‘dan ol âgâh

Metn-i Şerîf-i Ebyazü‘l-Cild Ŝerĥ-i Latîf

- 32 Ebyazü‘l-cild idi ĥabîb-i Ĥudâ
Teni aķ gül gibi idi beyzâ
- 33 Teni vü cildi daĥı nûr idi hep
Ĥoludur nûrı ile arz u semâ
- 34 Ümmet iseñ ĥaķîķat ile aña
Eksik itme şalavâtı ĥaĥ‘â

Metn-i Şerîf-i Raĥbü‘l-Cebhe Ŝerĥ-i Latîf

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 35 Açıķ idi mübârek alnı vü bol
Ayıñ on dördine şebîh idi ol
- 36 Berķ uruban mübârek alnı müdâm
Bize gösterdi Ĥaķķ‘a gitmege yol

Metn-i Şerîf-i Ŝagîrü‘l-Üzneyn Ŝerĥ-i Latîf

35b-Ayıñ on dördine şebîh idi ol M / Beñzer idi ayıñ on dördine ol S.

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 37 Vaḥye mazḥar olan o gûş-ı resûl
Kiçirek idi didi anı fûḥûl
38 Gönderürdi Ḥudâ kelâmın aña
Cebre’îl ider idi vaḥye nüzûl

Metn-i Şerîf-i Eblecc Şerḥ-i Laṭîf

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 39 Açık idi o kemân kaşları da
Aña müştâk idi ins ü perî de
40 Gerçi gönderdi Ḥudâ nice rüsûl
İrmedi rütbesine hiçbirisi de

Metn-i Şerîf-i Ezecc Şerḥ-i Laṭîf

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 41 Kaşları ince idi hem-çü hilâl
Ümmeti görmez anıñ renc ü melâl
42 Ümmeti olmayan ol sulṭânıñ
Kes başın mâlı vü hem qanı ḥelâl

Metn-i Şerîf-i Esvedü’l-‘Ayneyn Şerḥ-i Laṭîf

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 43 Kara gözli idi ḥabîb-i Ḥudâ
Aña müştâk idi çü bay u gedâ
44 Pîş ü pes çeşm-i mesti görür idi
Ser-te-ser nûr idi o nûr-ı ḥudâ

Metn-i Şerîf-i Eflecc Şerḥ-i Laṭîf

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 45 Dür-i dendâni daḥi seyrek idi

- 46 Ezelî zât-ı pâki zeyrek idi
Gelmedi mişli 'âleme gelmez
Rütbesi Hâk katında yegrek idi

Metn-i Şerîf-i Aknâ'l-Enf Şerh-i Latîf

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 47 Enf-i pâki yücerek idi vü hûb
Cümle ef'âli idi hep mergûb
48 'Âşık idi aña cümle eşyâ
Ol idi cümleye cânâ maḥbûb

Metn-i Şerîf-i Melîḥ Şerh-i Latîf

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 49 Güzel idi be-ğâyet ol server
Ḥüsn-i Yûsuf da andan idi eşer
50 Sever iseñ o menba'-ı ḥüsnî
Vir şalâvât derûni şâm u seḥer

Metn-i Şerîf-i Müctemi'u'l-liḥyeti Şerh-i Latîf

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 51 Liḥyesi daḥi degirmi idi hem
Ḳatı mevzûn idi ne bîş ü ne kem
52 Ümmetî ümmetî diyüp o resûl
Ümmeti-çün çekerdî ḡuşşa vü ḡam

Metn-i Şerîf-i Tavîlü'l-Yedeyn Şerh-i Latîf

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 53 Uzun idi mübârek elleri pek
Yetişürdi uzatsa dizine dek
54 Yed-i tûlâya mâlik idi o şâh
Gitmez ol salṭanat kıyâmete dek

Metn-i Şerîf-i Rakîkû'l-Enâmîl Şerh-i Latîf

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 55 Eli barmakları da ince idi
O mübârek deheni gonca idi
- 56 'Aşkını hâl idinen ümmetine
Sünneti rûz u şeb eglence idi

Metn-i Şerîf-i leyse fî bedenihî şa'run Şerh-i Latîf

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 57 Yoğ idi kıl bedeninde ebedî
Pâk ü pâkîze idi ol ezeli
- 58 Eksik itme şalavâtı **Hızrî**
Sen daği sevdiñ ise ol güzeli

Metn-i Şerîf-i "ille'l-ħaṭṭu mine'ş-şadri ile's-sürreti" Şerh-i Latîf

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 59 Lîk bir çizisi kıldan var idi
Şadrdan sürresine varır idi
- 60 Pür idi hikmet ile fahr-ı rüsül
Her ne hikmet diyeseñ şâdır idi
- 61 Şöyle virdi aña Hâk kuvveti kim
Her ne itmek dilese kâdir idi

Metn-i Şerîf-i Tâmmü'l-Kadd Şerh-i Latîf

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

55a-idi M / imiş S.

55b-idi M / imiş S.

56b-idi M / imiş S.

58a-Hızrî M / kaṭ'â S.

- 62 Orta boylı idi o faħr-i rüsül
Cümleye hep ol idi mebd-e-i kül
63 Ne uzun ne kışa idi ƙaddi
Ƙatı mevzûn idi o mefħar-ı dil

Nazm-ı Hâtıme

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 64 Hâmdü-lillah ħılye ŝerħin nazm idüp itdik tamâm
Var ümîdim kim şefâ‘at ide ol faħrû‘l-enâm
65 ‘Âkil iseñ bir eşer ƙo sen daħi arduña kim
Hâşr olunca saña taħsîn eyleyeler ħâŝ u ‘âm

İstimdâd-ı Du‘â

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 66 Nâzım-ı ħılye-i resûlullâh
Oƙuyandan du‘â diler lillâh
67 Oƙuyup Hızri‘ye du‘â ideniñ
Vire cümle murâdını Allâh

Der-Teleb-i şefâ‘at

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 68 ‘Aĥâ ƙıl feyz-i fazlıñdan şefâ‘at yâ resûlallâh
Müyesser eyle luĥfuñdan şefâ‘at yâ resûlallâh
69 Ƙarârım yok benim sensiz ne dünyâda ne ‘uĥbâda
Naŝıb eyle cemâliñden şefâ‘at yâ resûlallâh
70 Ayaĥda ƙalmıŝam ĝâyet zebûn oldum firâĥıñdan
Ümîdim var viŝâliñden şefâ‘at yâ resûlallâh

- 71 Gerekmez cennetü'l-me'vâ baña sensiz olur dûzah
Halâş eyle bu dûzahdan şefâ'at yâ resûlallâh
- 72 Gice gündüz dil-i **Hızır** tazarru' eyleyüp ağlar
Diler dâ'im cenâbından şefâ'at yâ resûlallâh

Nazm

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 73 Levh-i dilde hilyesin ol serveriñ naqş eyledim
Ba'dehu zâhirde daği tercemesin söyledim
- 74 Var ümîdim rûz-ı maşerde resûlullah diye
Kim bu 'âşî ümmetime ben şefâ'at eyledim

Temmet nazmü'l-hilye

MEHMED ES'AD EFENDİ

Gülistân-ı Şemâil

Hayatı ve Eserleri

Eser, Nesîmî Mehmed adına kayıtlıdır. Ancak söz konusu bu hilyede Nesîmî adına rastlanmamaktadır. Bununla birlikte hilye içerisinde yer alan üç beyitte şair, adının Muhammed (Mehmed) olduğunu söylemektedir.

Saña **Muhammed** yeter sa'âdet ü 'izzet

'Aşk-ı Muhammed'le sahb u âl-i Muhammed (Mehmed Es'ad: 1691)

Ûâtem-i devlete dil virme **Muhammed** zinhâr

Ûtatum kim ola maħbûb-ı semen-ber ĥâtem (Mehmed Es'ad: 1901)

Dem-i maħşerde **Muhammed** dileyüp merħametüñ

Defter-i 'afv-i ĥaṭâyâsına ister ĥâtem (Mehmed Es'ad: 1907)

Aynı zamanda hilyenin bitiş tarihinin 1020/1611 olduğunu biliyoruz. Bu bilgiden hareketle de şairimizin 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olduğu sonucuna ulaşırız.

Eserde yedi beyitte Gülistân-ı Şemâil adı geçmektedir.³¹ Özellikle aşağıdaki şu beyit eserin adının Gülistân-ı Şemâil olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Çün oldı gülşen-i ĥüsn-i ĥaşâ'il

Ûodum adın **Gülistân-ı Şemâ'il** (Mehmed Es'ad: 323)

³¹ 323,424, 1615, 1818, 2299, 2313, 2314 beyitler.

Bu bilgiler şairimizin kimliğini tespit etmek için yeterli değildir. Zira hiçbir kaynakta Mehmed adlı bir şaire ait Gülistân-ı Şemâil adlı bir eserden bahsedilmemektedir. Ancak çalışmamızın bütün manzum hilyeleri kapsamı bize bütün manzum hilyeleri toplu olarak değerlendirme imkânı sunmuştur. Böylece dört halife hilyelerini incelerken Gülistân-ı Şemâil adıyla geçen ancak bizim adını Çâr-Bâğ³² olarak değiştirdiğimiz hilye ile Hz. Muhammed hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil'in müellifinin aynı kişi olduğunu fark ettik. Çâr-Bâğ'ın sonundaki ferağ kaydına göre dört halifeden bahseden bu hilyenin sahibi Meḥmed ibnü'l-Mevlâ el-merḥûm Sa'deddîn ibni el-merḥûm Ḥasan Cân ibni el-merḥûm el-Ḥâfız Muḥammed ibnü'l-merḥûm el-Ḥâfız Cemâlüddîn'dir. Yani Çâr-Bâğ, meşhur Şeyhülislam ve tarihçi Hoca Sadeddin'in küçük oğlu Mehmed Es'ad Efendi'ye aittir.

Ayrıca Çâr-Bâğ'da yer alan sebab-i te'lif kısmı da bir Hz. peygamber hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil'le dört halife hilyesi olan Çâr-Bâğ'ın aynı kişiye ait olduğuna işaret etmektedir. Oysa kütüphane kayıtlarında ve bazı çalışmalarda iki eser farklı iki kişiye aitmiş gibi verilmektedir. Mehmed Es'ad Efendi, Çâr-Bâğ'ı Gülistân-ı Şemâil'i çok beğenen ve buna ek olarak bir de dört halife hilyesi yazmasını isteyen Sultan Ahmed'in emri üzerine kaleme aldığını şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıkça belirtir. Bunun yanı sıra eserin tertip şekli, hiçbir hilyede bulunmayan başlık yerine kullanılan Farsça manzum beyitler, her iki esere ait yazmalardaki beyitlerin bir içerden bir dışardan yazılış şekli bize her iki eserin aynı kişiye ait olduğunu zaten hissettirmektedir. Belki de bir hattat

---

³² Eserinin adını değiştirmemizin nedenleri “Dört Halife Hilyeleri” adlı bölümde açıklanmıştır.

olan Mehmed Es'ad Efendi her iki eserini de kendisi bu şekilde tertip ederek kaleme almıştır.

Konuyu kısaca şöyle özetleyebiliriz: Çâr-Bâğ adlı dört halife hilyesinin sonundaki ferağ kaydına göre eser, Şeyhülislam Mehmed Es'ad Efendi'ye aittir. Mehmed Es'ad Efendi bu hilyede daha önceden bir Hz. Muhammed hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil'i yazdığını açıkça belirttiğine göre her iki eser de Mehmed Es'ad Efendi'ye aittir. Böylece Gülistân-ı Şemâil'in kime ait olduğunu tespit ettikten sonra şairimizin hayatı ve eserleri konusuna geçebiliriz.

Hocazade lakabıyla tanınan Es'ad Efendi'nin asıl Mehmed'dir. Ünlü şeyhülislam ve tarihçi Hoca Sadeddîn Efendi'nin küçük oğludur. 10 Muharrem 978/14 Haziran 1570'te İstanbul'da doğmuştur. İlk tahsilini babasından ve Molla Tefik Gîlânî'den aldığı derslerle tamamladıktan sonra mülâzim olmuş ve 1588'de haseki payesi almıştır. 1590'da Sahn-ı Semân, 1591'de Sultan Selim, 1593'te Darülhadis medreselerine müderris olmuş, 1596'da Edirne kadılığına tayin edilmiştir. Babasının nüfuzu sayesinde hızla yükselmiş ve İstanbul kadılığına getirilmiştir. Bu mevkiini muhafaza edememiş ancak babasının padişah üzerindeki tesiri sebebiyle Anadolu kazaskerliği payesini elde etmiştir. Babasının şeyhülislamlığı sırasında İstanbul kadısı, ağabeyi Hocazade Mehmed Efendi'nin şeyhülislamlığı döneminde Anadolu kazaskeri olduysa da onun görevinden ayrılması üzerine azledilmiştir. İki defa Rumeli kazaskerliğine getirilmiş ve azlolunmuştur. 1614'te hacca gitmiş, dönüşte ağabeyinin vefatı üzerine 1615 Temmuz'unda şeyhülislamlığa getirilmiştir. Yedi yıl süren bu şeyhülislamlığı sırasında devlet işlerinde aktif rol oynamıştır. I. Ahmed'in cenaze namazını kıldırması, istemeyerek de olsa II. Osman'a kızı Akile Hanım'ı vermiş, 1622 yılında katledilen II. Osman'ın cenaze namazını

kıldırarak görevinden istifa etmiştir. IV. Murad'ın tahta geçişinden sonra Ekim 1623'te yeniden şeyhülislamlığa getirilmiş ve bu vazifede 14 Şaban 1034/22 Mayıs 1625'te vefat etmiş ve Eyüp'te babasının yaptırdığı aile mezarlığına defnedilmiştir.

Kaynaklarda dürüst, takva sahibi, makul düşünceli bir âlim olarak nitelendirilen Mehmed Es'ad Efendi Üsküdarlı Aziz Mahmud Hüdayi'ye intisap etmiş, Celvetî tarikatına girmiştir. Taczade Mehmed Efendi'den sülüs ve nesih yazı meşk etmiş bir hattat olan Mehmed Es'ad Efendi, geniş bir kültüre sahip olup, Arapça ve Farsçayı şiir söyleyecek kadar iyi bilirdi.

Eserleri:

1. Türkçe Divan: Kaynaklar mürettep Türkçe divanının olduğunu kaydetmeler de şiirleri daha çok Selanikli Esad'la karıştırılmıştır.

2. Farsça Divan

3. Gül-i Handân: Manzum ve mensur karışık Gülistân tercümesidir.

4. Kaside-i Bürde Tahmisi

5. Fezail-i Cumâ

6. Gülistân-ı Şemâil: Manzum Hz. Muhammed hilyesidir.

7. Çâr-Bâğ: Manzum dört halife hilyesidir.³³

Gülistân-ı Şemâil'in Nüshaları

Gülistân-ı Şemâil'in şimdiye kadar iki nüshası tespit edilmiştir. Biri Millet Kütüphanesi'nde, diğeri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. Çalışmamızda bunlardan ilki M, ikinci İ kısaltmasıyla ifade edilecektir.

³³ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AKTEPE, Münir (1995); ÜNVER, Niyazi (2003).

İ nüshası M nüshasından çok eksiktir. İ nüshasında bulunmayıp M nüshasında yer alan bazı beyitlerin ikinci mısraları M nüshasında bulunmamaktadır. Bu da bize Gülistân-ı Şemâil'in en azından içerisinde bu mısraların da yer aldığı bir nüshasının daha olduğunu düşündürmektedir.

1. Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Böl. Nu.: Mnz. 1400. (M)

2221 beyit.

2. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: T. 1889. (İ)

1809 beyit.

Gülistân-ı Şemâil 2000 yılında Zülfikar GÜNGÖR tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır.³⁴

---

³⁴ GÜNGÖR, Zülfikar (2000).

Mehmed Es'ad Efendi, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M: Millet Kütüphanesi Ali Emirî Bölümü, Mnz. Nu.: 1400.

İ: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: T. 1889.

Bismillahirrahmânirrahîm

(Mefa'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Gül-i şad-berg-i tevḥîd-i İlâhî
Sezâdur olsa güller pâdişâhı
- 2 O gül kim vaşf-ı Hâk'la buldı taḥmîr
Dil ü cânı ider açılsa ta'îr
- 3 O gül kim bitdi bâğ-ı ma'rifetde
Şebîh olmaz aña bir gül şıfatda
- 4 O gül kim ala reng ü rû ezelden
Muṭarrâdur güzeldür her güzelden
- 5 O gül kim ḥamd-i Bârî goncasıdur
Gül-i bâğ-ı ḥaḳîkat pençesidür
- 6 Olur gül çünkü zînet-baḥş-ı efser
Bu gül ser-levḫalarda oldu zîver
- 7 Virüp ser-nâmeye zînet bu gülden
Nişâne gösterüp ol aşl-ı gülden
- 8 İdüp söz cevherin 'âlî vü ğâlî
Açup tevḥîd-i Mevlâ'dan makâli

- 9 Sühan-perdâz olup ey tûti-i râz
Dehânuñ eyle vaşf-ı Hâkık ile bâz
- 10 İdüp zıkr-i Hudâ şekker-şiken ol
Zebânuñ tatlu it şîrîn-dehen ol
- 11 Şeker-hâ ol yine Mısr-ı sühandâ
Koma bir cevheri dürc-i dehende
- 12 Melâhat şehrine cevher-fürûş ol
Belâgat bezmi içre bâde-nûş ol
- 13 Yiter olduñ hamûş ey tûti-i râz
Sühan-pîrâlîğa kıl sen de âgâz
- 14 Gülistân bezmine zînet virüp gül
Nevâ-yı ‘aşka âgâz itdi bülbül
- 15 Nevâ-yı cân-fezâsı tutdı bâğı
Şadâsı çn çn ötdürdi kulağı
- 16 Derûn-ı ehl-i ‘aşkı itdi pür-şevk
Dil-i ‘uşşâka virdi hâlet ü zevk
- 17 İdüp sen de edâ-yı dil-rübâyî
Bize vaşf eyle âşâr-ı Hudâ’yı
- 18 İdüp âyâtını Hâkık’ın menâzır
Olup bir demde bülbülle münâzır
- 19 Gülüñ evrâkına olup şeker-rîz
‘Abîr ü müşg ile ol bize gül-bîz
- 20 İdüp gül-bâ-şeker vir kalbe kuvvet
Dehân-ı cân u dil bulsun hâlâvet
- 21 Zebânuñ olsun ey şehd ü şeker-rîz
Hâlâvet-bağş-ı murgân-ı seher-hîz

17b-24a arası M nüshasında yoktur. Buradan birkaç sayfa koptuğu anlaşılıyor.

- 22 Gel ey zerrîn-ķalem müşgîn-raķam ol
Yiter dem-bestelik ferħunde dem ol
- 23 Açıldı ğonca-i ğül itdi ħande
Açıl ey ğonca-i dem-beste sen de
- 24 Ğül açıldı derûnın itdi izħâr
Gel ey ħâme açıl ķıl sen de ğüftâr
- 25 Derûnuñda olan esrârı söyle
Şıfât-ı Ĥâlķ-ı muħtârı söyle
- 26 Çü ğüftârũñ senũñ sırr-ı ezeldür
Ser-â-ser yazduğun sözler ğüzeldür
- 27 Ĥuşûşâ kim ola tehlîl ü taķdîs
Ķulûb ehlin ider talķîf ü te'nîs
- 28 Olur ğulden laķîf anuñ şemîmi
Eser cân u dile ħoş-bû nesîmi
- 29 İdüp evvel kelâmuñ zıkr-ı Allâh
Di bismillâh ile elħamdülillâh
- 30 Çü oldı besmele miftâħ-ı taħmîd
Revâdur itse fetħ-i bâb-ı temcîd
- 31 Odur miftâħ-ı ebvâb-ı sa'âdât
Anuñla fetħ olur ķufl-ı 'ibâdât
- 32 O miftâħa ki sîn dendâne oldı
Selâmet-ħânesi kâşâne oldı
- 33 Bulan 'ârif o miftâħ-ı merâmı
Nola açsa der-i dârü's-selâmı
- 34 Odur çün kim kilîd-i ķufl-ı tevħîd

31b-100a beyitleri arası M'de yok.

- Anuñla açılur ebvâb-ı ümmîd
- 35 Olup bâzû-yı kuvvet sîn-i memdûd
Yed-i kudretdür aña bâ-yı meşdûd
- 36 İdüp izhâr evvel harf-i bâ'yı
Muvahhîdlerle eyler merhabâyı
- 37 Çü sırrı oldu bâ'nuñ noqtasında
Medâr oldu haqîkat hıttasında
- 38 Sevâd-ı noqtası insâna dîde
O dîde kim ola envâr-ı dîde
- 39 Süveydâ-yı dil-i erbâb-ı 'irfân
Sevâd-ı şâme-i aşhâb-ı îkân
- 40 Çün oldu merdüm-i 'ayn-ı Hudâ-bîn
Anuñla 'ayn-ı merdüm buldı tezyîn
- 41 O noқта menba'-ı mâ-i hikemdür
Yağod ser-çeşme-i 'ayn-ı ni'amdur
- 42 Olup ol noқта tohm-ı bâğ-ı vahdet
Bitürdi verd-i pür-tâb u tarâvet
- 43 Yed-i kudret virüp ol yâre verdi
Aña nahl-i leâfet nâm virdi
- 44 Odur nahl-i gül-i gülzâr-ı tevhîd
Gelür andan meşâma bûy-ı ümmîd
- 45 Olup dîbâce gûyâ deste-i gül
Konulmuş deste-i gül üzre sünbül
- 46 Olup sîn-i keşîde nehr-i cârî
İder o nahl-i hüsne âb-yârî
- 47 Keser dendânesi mânend-i erre
Dıraht-ı mâ-sivâyı zerre zerre

- 48 K omaz g lz ar-ı vaĥdetde siv yı
İder p k ol g list n-ı Őaf yı
- 49 O z b  m m kim m m-i k demd r
Hem n  l le-i ‘ayn-ı keremdür
- 50 Olup bu l leden ol nehr s ’il
Olur neşv   nem  gülşende ĥ Őıl
- 51 AĥılmıŐ güldür ol naĥle cel le
İŐ retd r cel le hem cem le
- 52 Elif kim naĥl-i g lz ar-ı Őaf dur
Őaf -baĥŐ -yı n m-ı MuŐtaf ’dur
- 53 İdüp esr r-ı tevĥ de iŐ ret
K l b aŐĥ bına virür beŐ ret
- 54 Elifd r ol gül-i s r- ba g l-b n
Anu  b lb llerid r esre  st n
- 55 O gül-b n kim ider z net bu b ĥı
Eliflerd r anu  t ze budaĥı
- 56 Olup l mı iki zülf-i muĥarr 
Cem l-i b -kem lin itdi z b 
- 57 O naĥl-i p r-leĥ fetde cel le
D n pd r Ő hid-i z b -cem le
- 58 G l-i Şad-bergd r esm -yı ĥ sn 
Ki cem’ itdi anı ol ism-i esm 
- 59 O ĥ  kim d de-i p r-n r-ı h dur
Cel le m nteh sı olan odur
- 60 İdüp ĥ -yı hüviyyet h y u ĥ yı
Virür ĥ l ehline zevk   Őaf yı

- 61 O gül-bün de olup mânend-i bülbül
İder şâm u seher zıkr ile gülğul
- 62 O hâ'lar kim leţâfet bestesidür
O naĥlũñ ğonca-i dem-bestesidür
- 63 Elifle lâmu raĥmân ü raĥîmũñ
Elidür şan o maĥbûb-ı kerîmũñ
- 64 Olaldan mazhar-ı elţâf ezelden
İderler bey'at ol pâkîze elden
- 65 Görenler neş'e-i bezm-i elesti
Bulurlar lâ-cerem ol pâk-desti
- 66 O râ'lar kim reh-i bâĝ-ı İrem'dür
Delîl-i raĥm u ğufrân u keremdür
- 67 Ol iki râ ki raĥmetler seridür
O zîbâ-güllerũñ nâĥûnlarıdur
- 68 İdüp ruĥsârına ol râ işâret
Hilâl ebrûların eyler ĥikâyet
- 69 O tâze gül-bün üzre mîm-i Raĥmân
Olupdur ğonca-i ğülzâr-ı Rıdvan
- 70 O zîbâ ğülbün içre mîm ile nûn
Dehânın açsa söyler sırr-ı meknûn
- 71 Raĥîm isminde olan ĥâ ile mîm
Oĥur ğül muşĥafından lafz-ı ĥâ mîm
- 72 Te'alallâh zihî âşâr u esrâr
Ki bismillâhda ĥomuş Ĥayy u muĥtâr
- 73 'Acâ'ibdür ki hep âşârı ĥaĥdur
Bu 'ibret ehline özge sebaĥdur
- 74 Ba'îd olur mı sırr-ı lem-yezelden

- Nice âşârı görmek bir güzelden
- 75 Ezelden satır-ı bismillâh güzeldür
Dil-ârâ-yı diyâr-ı lem-yezeldür
- 76 İdüp ser-nâme-i muşhaf ezelden
Güzel itdi anı Hâk her güzelden
- 77 Çü bismillâh açılmış tâze güldür
Sezâ-yı efser-i şâh-ı rüsüldür
- 78 Ol ism-i pâk olup âyîne-i nûr
Hâbüllâh cemâli oldı manzûr
- 79 Resûl-i Hâk ki şâh-ı enbiyâdur
İmâm-ı aşfiyâ vü evliyâdur
- 80 Ol Aḫmed kim Muḫammed Muştafâ'dur
Sezâ-vâr-ı serîr-i ıştıfâdur
- 81 Anuñ-çün halk olunmasaydı eflâk
Diñilmezdi aña levlâke levlâk
- 82 Ola gülzâr-ı teslîmüñ vürûdı
O verd-i gülbün-i cûduñ dürûdı
- 83 Hudâ virüp aña ḫüsn-i şemâ'il
Ḳulûbı ḫilyesine itdi mâ'il
- 84 Ḳadi gülbün ruḫı gül saçı sünbül
Mu'anber zülf ü müşg-âlûde kâkül
- 85 'Araḫ-rîz oldı çün kim gül yañağı
Ḳızıl gül bitdi ḫoş-bû itdi bâğı
- 86 Derinden düşdi bir ḫatre zemîne
Ḳızıl gül bitdi ol ḫatre yerine
- 87 Beyâz-ı rûy-ı pür-nûrından anuñ
Gül-i nesrîni bitdi gülsitânuñ

- 88 Çün olmuşdur o gül ruhsârdan dūr
Gül-i şûrî şararup oldu rencûr
- 89 Dehânı gonca-i bâğ-ı hikemdür
Zebânı berg-i gülzâr-ı İrem'dür
- 90 Lebi la'l-i Bedağşân-ı melâhat
Dişi lü'lü-i 'ummân-ı semâhat
- 91 Yüzi handân gül-i bâğ-ı nübüvvet
Ruḥı gül-berg-i gülzâr-ı maḥabbet
- 92 Hilâl ebrûları ğurre-zebî'a
Cemâli tâze gül faşl-ı rebî'a
- 93 Açar râz-ı dehânın gonca-i gül
Olur anuñla ğuyâ bunca bülbül
- 94 Açılsa ol gül-i sîr-âb-ı ḥurrem
Düşer diller aña mânend-i şebnem
- 95 Cemâl-i bâ-kemâli ḥüsne menşûr
Yazılmış ḥüsn-i ḥaṭla âyet-i nûr
- 96 Cemâli ḥüsne menşûr-ı dil-ârâ
O menşûra kaşl-ı tuğrâ-yı ğarrâ
- 97 O tuğrâ kim nişân oldu kemâle
Çekilmiş ol mişâl-i bî-mişâle
- 98 Yüzinde yazılup âyât-ı rahmet
O vech-i pâk olup mir'ât-ı ümmet
- 99 Ḥaṭ-ı reyḥân ile ol gül-cemâle
Lebi yâḳûtı yazmış bir celâle
- 100 Ruḥı kim oldu mir'ât-ı İlâhî
Görinür anda eşyâ hep kemâhî

- 101 Olup vaşfıyla pür mecmû‘a-i gül
İder gûyendelik anuñla bülbül
- 102 Oğur evşâfını evrâk-ı gülden
Virür aḡbâr o sulṡân-ı rüsülден
- 103 O sulṡân-ı rüsül kim aşl-ı güldür
Delîl-i râh-ı Ḥaḡ hâdi’s-sübüldür
- 104 Yüzinden berḡ urur envâr-ı tenzîl
Dehânı ḡâzin-i esrâr-ı te’vîl
- 105 Nola güllerde olursa nigûyî
Ki ol gülden alurlar reng ü bûyî
- 106 Gül evrâḡında şebnem k’oldı çün dür
O lebler içre lü’lü dişleridür
- 107 Gülistân içre şebnemle varaḡlar
Olupdur şanki pür-lü’lü tabaḡlar
- 108 Nişâr itmek diler gülbünler anı
Şu dem kim yâd oluna ḡüsn ü ânı
- 109 Olup ol serv-i bâḡ-ı ḡüsn mâ’il
Cedâvil ḡülşen içre oldı sâ’il
- 110 Sürüp yüz pâyına tâ her nihâlin
Ḥadîn yâd ideler ol tâze dalın
- 111 Nola meyl itse dil kebg ü tezerve
Ki refṡâr itseler beñzer o serve
- 112 O gül-ruḡsârı görse bülbül-i zâr
Gül-i ḡülzârdan olurdı bî-zâr
- 113 Cemâl-i bâ-kemâlin görse dîde
Güle baḡmaḡdan olurdı keşîde
- 114 O dîdâr olsa bir laḡza bedîdâr

- Ne gül alurdı ‘âlemde ne gülzâr
- 115 Yüzi kim şem‘-i cem‘-i enbiyâdur
Cihân anuñla pür-nûr u ziyâdur
- 116 Olup ol şem‘-i cem‘-ârâ-yı ‘irfân
Çerâğ-ı meclis-i aşhâb-ı îkân
- 117 İderdi mecma‘-ı aşhâbı rûşen
Alurdu nûrı andan nûr-ı gülşen
- 118 Çün oldı ol şeh-i şâhib-besâlet
Serîr-ârâ-yı gülzâr-ı risâlet
- 119 Olup aşhâb u âl ezhâr u eşcâr
Ser-â-ser buldı zînet şahñ-ı gülzâr
- 120 Olup dîn-i mübîn gülbün mişâli
Bitürdi ol gül-i nâzûk-cemâli
- 121 Tıutup âfâkı bûy-ı müşg-bârı
Dil ü cân-ı cihâna oldı sârî
- 122 Olup evrâk-ı sebz aşhâb u âli
Baş üzre tıtdılar ol verd-i alı
- 123 İdüp hâfızlar anda hem çü bülbül
Şadâ-yı “ul hüvallâh” ile ul ul
- 124 ılup her biri rûh-efzâ nevâlar
Cihâna virdiler özge şafâlar
- 125 Ya gülbün naħlidür ol zü’l-me’âlî
O naħlüñ şâh u bâli şahb u âlî
- 126 Yaħod ağsânı aşhâb-ı kirâmı
Ki olmuşlar arâbetle kirâmî
- 127 O gülbünde biten ra‘nâ gül-i al
Cemâl-i ehl ü âle oldı emşâl

- 128 Olup kıaddi nihâl-i gülşen-i dîn
Gül-i ‘irfân ile olundu tezyîn
- 129 Yağod ol nağl-i dîn üzre gül-i al
Şerî‘at güllerine oldu timşâl
- 130 Güler yüzli gül-i pâkîze-rûdur
Güli teşbîhüñ aña vechi budur
- 131 Cemâlinden alur ‘âlem ziyâyı
Nola beñzetseler şems-i duğâyı
- 132 Ve illâ mihr kem-ter zerresidür
O vechüñ çeşme-i hûr kıatresidür
- 133 O mihr-i envere bir zerre hurşid
Sühâdur ol güneş yanında nâhîd
- 134 Bilenler fark-ı mâ-beyne’s-semâyı
Nice taqrîb ider şems-i duğâyı
- 135 O mihr-i evc-i ‘arş-ı hüsne nisbet
Felekler pestdür budur haqîkat
- 136 Çün oldu âfitâbuñ hüsni bâhir
Aña teşbîhüñ oldu vechi zâhir
- 137 Ğaraż taqrîbdür ezhâna anı
Ve illâ vaşf olunmaz hüsni ü ânı
- 138 Gül ü mihri idüp vaşfa bahâne
Murâd irmekdür andan bir nişâne
- 139 Añup geh mâhı geh şems-i cihânı
Taşavvurdur Ğaraż fi’l-cümle anı
- 140 Olup ol âfitâb-ı evc-i îmân
Ziyâ-bağşâ-yı bezm-i ehl-i ‘irfân

- 141 Yüzinden dökdi pertev âfitâba
Anuñ-çün mâlik oldu âb u tâba
- 142 Olup ol nûr ile aşhâbı hâdî
Hidâyet itdiler Hakk'a 'ibâdı
- 143 Çeküp güm-gerde-râhı şâh-râha
Gelüp erbâb-ı ğaflet intibâha
- 144 Uyarup hâb-ı ğafletden enâmı
Hidâyetde olup nâsuñ imâmı
- 145 Olup ol hâdiyân-ı râh-ı tâ'at
Nücûm-ı evc-i eflâk-i hidâyet
- 146 Çeküp şeh-râha her güm-gerde râhı
'Uşâtuñ oldılar püş ü penâhı
- 147 Dirüp gülzâr-ı Rıdvân güllerinden
Katup aña senâ sünbüllerinden
- 148 O bâğuñ verdin idüp deste deste
Kılup ihlâş-ı dil bâğıyla beste
- 149 İdüp tuhfe ol aşhâb-ı kirâma
Anı zâd idelüm dârü's-selâma
- Gül-i ra'nâ-yı gülşen-i tahkîk**
Der-beyân-ı fezâ'il-i Şiddîk
- 150 Huşûşâ efdal-i aşhâb-ı taşdîk
Şadâkat gevheri Bû-Bekr-i Şiddîk
- 151 Olup ol gülbünüñ şâbit budâğı
Müzeyyen eyledi ol bâğ u râğı
- 152 O gülden geldi çün bûy-ı şadâkat
Hilâfet tâcına buldı liyâkat
- 153 Resûlüñ oldu çün kim yâr-ı ğârı

- Nola olsa güzîn-i çâr-yârî
- 154 Egerçi oldu anuñ fazlı vâfi
Velîkin “iz hümâ fi'l-gâri” kâfi
- 155 Buyurdu Hâk Te‘âlâ şâniye’sneyn
Yiter ol efser-i aşhâba bu zeyn
- 156 Ol iki kim ola şânîsi Maḥmûd
Ola şâlişleri ol Ḥayy-ı Ma‘bûd
- 157 Ol ikinüñ biri olmak şerefdür
Ėam u ḥüzn ol ikiden ber-ṭarafdur
- 158 Yiter bu ‘izzet ol ḳadri refî‘a
Kim ire böyle bir câh-ı menî‘a
- 159 Muşâhib olan ol aşl-ı uşûle
Ḥalîfe olsa lâyıḳdur resûle
- 160 ‘Aceb mi cümlesinden olsa efḳal
O geldi cümleden İslâm’a evvel
- 161 Şadâḳatle duḥûl itdi çü Ėâra
‘İlâc irse ‘aceb mi zaḥm-ı mâra
- 162 Uyarmadı ḥabîbi çün o yârı
Aña elṭâf-ı Bârî itdi yârî
- 163 İdüp şefḳat resûllullâh o yâra
Nola yarıyla oñulsa o yara
- 164 Şadâḳatdur medâr-ı istiḳâmet
Şadâḳat şâhibi görmez seḳâmet
- 165 Saḳîm olmaz derûnı sağ olanlar
Şahîḥ olmaz dili pür-dâğ olanlar
- 166 Ḥulûşı oldu çün bî-‘illet anuñ
İrişdi aña a‘lâsı devânuñ

- 167 Didi Mevlâ Te‘âlâ aña etķâ
Zihî fazl u zihî taķvâ-yı aķvâ
- 168 Anuñ kim hâli “yu’tî mâ lehû”dur
Sezâ-yı midħat-i “tûbâ lehû”dur
- 169 Çü kaçd itdi rızâ-yı Rabb-i a‘lâ
Sezâ oldı cezâ-yı “sevfe yerzâ”
- 170 Hezâr aħsent-gû kerde be-yek-bâr
Taşadduķ çil-hezâr ez-cins-i dînâr
- 171 Severdi cân u dilden çünki yârın
Nişâr itdi yolında cümle varın
- 172 Çü fazlında anuñ var naşş-ı Kur’ân
Anı inkâr iden olmaz Müsilmân
- 173 Reh-i Mevlâ’da itdi mâlını bezl
Anuñ-çün böyle oldı şâhib-i fazl
- 174 Rızâ-yı Hakk ile şâd ola rûhı
İre âfâķa ol rûhuñ fütûhı
- 175 Gül-i Rıdvân riyâh-ı rûh u reyhân
Ola vâşıl o rûh-ı pâke her ân
- Gül-i güلزâr-ı ma‘ni vü mantûķ**
Der-beyân-ı fezâ’il-i Fârûķ
- 176 Güzîn-i zümre-i aşhâb u aħbâb
Cenâb-ı müstetâb-ı İbni Hattâb
- 177 İkinci yârı ol faħr-i enâmuñ
Medâr-ı faħr-i aşhâb-ı kirâmuñ
- 178 Viren İslâm’a İslâm’ıyla kuvvet

173b- böyle oldı M / oldı böyle İ.

Kılan seyfiyle dîn-i Hakk'ı nuşret

- 179 İden dîn-i mübîn âşârın izhâr
Şi'âr-ı şer' ile olan pür-envâr
- 180 'Adâlet bahırına pâkîze-gevher
Sipîhr-i re'fete ferhunde-ahter
- 181 Gül-i handân-ı gülzâr-ı letâfet
Meh-i raşşân-ı eflâk-i kerâmet
- 182 Gören yek-mâha râhî bir nazarda
Kerâmet gösteren nûr-ı başarda
- 183 Olan mâlik bir aylık yolu farğa
Diyen yâ Sâriye vir kûha arğa
- 184 Oğurken minber üzre huṭbe birgün
Nidâ itdi bu resme ol yüzi gün
- 185 Ta'accüb itdi aşhâb ol nidâdan
İşitdi Sâriye ammâ oradan
- 186 Tṭutup emrin o necm-i ihtidânuñ
Görüp derhâl nef'in ol nidânuñ
- 187 Esüp nuşret nesîmi oldu manşûr
Livâ-yı fetḫi itdi anda menşûr
- 188 Beşîri geldi itdi halkı hurrem
Bilindi ol nidânuñ aşlı ol dem
- 189 İderdi hakk u bâṭıl arasın fark
Anuñ-çün oldu dîne zînet-i fark
- 190 Anuñ-çün oldu nâm-ı pâki Fârûḫ
Bu ismi ḫodı iden mâhı meşḫûḫ
- 191 Olup ol sâbıḫîn-i evvelînden
Teḫaddüm itdi aşhâb-ı güzînden

- 192 İdüp altıncı yılda ‘arz-ı İslâm
Gazâda eyledi i‘lâ-yı a‘lâm
- 193 Du‘âsı müstecâb olup resûlüñ
Nümâyân oldu âşârı qabûlüñ
- 194 Gelüp peygambere Cibrîl-i ekrem
‘Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 195 Didi İslâm’ına ehl-i semâvât
Ferah-nâk olup itdiler beşârât
- 196 Kaçardı sâyesinden dâ’im İblîs
Kömazdı ‘adl ü dâdı mekr ü telbîs
- 197 Olup İslâm’ı feth ü hicreti naşr
İmâm olduğda oldu rahmet-i ‘aşr
- 198 İdüp İslâm’ı tekâmîl erba‘îni
O demden oldu İslâm’uñ mu‘îni
- 199 Olup peygamberüñ ol daği sıhri
Sa‘âdet evcinüñ olmuşdı mihri
- 200 Hâbîb-i Hâk şefî‘-i cümle ümmet
Didi aña sirâc-ı ehl-i cennet
- 201 O bedrûñ kevkeb-i firûz-ı sa‘dı
Olupdur mazhar-ı “lev kâne ba‘dî”
- 202 Kılup ol hayr-ı aşhâbı mükerrem
Didi haqqında anuñ fahr-i ‘âlem
- 203 Peyember gelse benden soñra dehre
Nübüvvetden ‘Ömer alurdu behre
- 204 Yiter aña bu deñlü qadr-i maqbûl
Ki peygamberlige lâyıq ola ol

- 205 Resûle re'yi üzre ba'zı ahyân
Nüzûl itdi nice âyât-ı Qur'ân
- 206 'Ulüvv-i şânına yokdur nihâyet
Mu'allâdur anuñ qadri be-gâyet
- 207 Ola bûy-ı gül-i rıdvân-ı Bârî
Türâb-ı ravza-i pâkine sârî
- Gül-i handân-ı gülsitân-ı beyân**
Ki dehed bû zi-câmi'u'l-Qur'ân
- 208 Cenâb-ı Hazret-i 'Osmân'ı Bârî
Resûl-i müctebânuñ itdi yâri
- 209 Üçünci yâr olup ol fahr-i ebrâr
Hilâfet mesnedinde oldı muhtâr
- 210 Cemâlin vaşf idüp anuñ peyember
Didi 'Osmân halîlullâha beñzer
- 211 Nola Yûsuf gibi olsa bahâda
Nazîri yok anuñ hüsn ü bahâda
- 212 Hayâ-yı mahz idi çünkim o server
Hayâsından uşanurdu peyember
- 213 Hayâsı 'âlemi ihyâ iderdi
Melekler andan istihyâ iderdi
- 214 Mekân-ı re'fet ü kân-ı hayâdur
Sözi gülzâr-ı ma'nâya hayâdur
- 215 Hayâ envârı berķ urdu yüzinden
Hayât enhârı aķdı her sözinden
- 216 Kızarsa olur ol zîbâ muhayyâ
Hayâ gülzârına verd-i muţarrâ
- 217 Çün oldı câmi'-i âyât-ı 'irfân

- Müyesser oldu aña cem‘-i K̄ur‘ân
- 218 İdüp mecmû‘ o mu‘ciz kelâmı
Kitâbı oldu muşhaflar imâmı
- 219 Semâ-yı ihtidâda döndi hûra
Anuñ-çün oldu mazhar iki nûra
- 220 Çü buldı iki nûr-ı pâk ile şân
Diñildi aña zü‘n-nûreyn ‘Oşmân
- 221 İki hicret idüp râh-ı Hudâ‘da
Nice sa‘y itdi mes‘â-yı rızâda
- 222 Şalup evvel Habeş şehrinde sâye
Bile naql eyledi ehlin oraya
- 223 Çü teşrîf itdiler anlar o yurdı
Du‘â idüp resûllullâh buyurdı
- 224 Ol iki yâra yoldaş ola Allâh
Du‘â-yı hayrın itdi tûşe-i râh
- 225 Selâmetle varup ol dâr-ı yümne
Muķârın oldılar ol yolda emne
- 226 İkinci merrede ol mihr-i dîne
Muhâcir oldu ‘izzetle Medîne
- 227 Çün itdi dîn yolında iki hicret
Reh-i merdât-ı Hâķ‘da çekdi zaħmet
- 228 Olup Fârûķ‘dan soñra ser-efrâz
Hilâfet mesnediyle oldu mümtâz
- 229 O zü‘n-nûreyn-i şâhib-hicreteyne
Reh-i dîn içre dinilmezdi eyne
- 230 Olup dâ‘im rızâ-yı Hâķķ‘ı tâlib
Giderdi ķande kim dîn ola ģâlib

- 231 Hem oldı ol yüzi gül gibi nâzır
Bedir'den gayrı meşhedlerde hâzır
- 232 Bu 'âlî-ğadr yitmez mi o bedre
Ki hâzır 'add olına yine Bedr'e
- 233 Degil midür bu a'lâ-yı merâtib
K'ola sehmin resûlullâh dârib
- 234 Olup sehmü's-sa'âde tâli' içre
Bu sehm-i devleti virdi o mihre
- 235 Yiter bu 'izzet ol hayr-ı 'ibâda
Ki sultân-ı rüsül ba'z-ı ğazâda
- 236 Görüp evşâfın istihlâfa lâyıq
Hilâfet nûrın ide anda bârik
- 237 Hudâ virmişdi aña mâl-ı vâfir
Virüp Hağ yolına olurdu zâfir
- 238 O gül-ruhsâr olup ecmel-i nâs
İderdi bülbülân-ı 'aşkı inâs
- 239 Gül-i gülzâr-ı rıdvân deste deste
Ki ola rişte-i 'izzetle beste
- 240 Nişâr olsun o gülzâr-ı şafâya
Ki ola merğad ol kân-ı hayâya
- Gül-i al-i riyâz-ı vaşf-ı celî**
Ki dehed-bûy-ı hoş zi-fağl-ı 'Alî
- 241 O çâruñ kim şağâbe serveridür
'Aliyyi'bni Ebî Tâlib biridür
- 242 Olup dördüncisi ol çâr-yâruñ
Güzîni oldı aşğâb-ı kibâruñ

- 243 Gül-i gülzâr-ı bâğ-ı irtizâdur
Rızâ gülzârı içre murtażâdur
- 244 Resûllullâh olup ‘ilme medîne
‘Alî bâb oldu ol me’vâ-yı dîne
- 245 Virüp Hâk ‘ilm-i Rabbânî ‘Alî’ye
Sezâ-vâr eyledi fazl-ı celîye
- 246 Meşâhidde idüp ‘âlî-gazâlar
Resûllûhdan aldı du‘âlar
- 247 Livâ-yı hazreti olduğda hâmil
Gül-i gülzârı fetühñ oldu hâşıl
- 248 İdüp kuvvetle kal‘-ı bâb-ı Hayber
Siper-veş tutdı dūşında o server
- 249 Dimişler ba‘zılar bu mu‘teberdür
Ki ol cünne olan der ğayrı derdür
- 250 O bâbı kim koparmışdı derinden
Götürdi zûr ile kırk er yerinden
- 251 O der kim kaldırıp anı siper-vâr
Seri üzre götürmüşdi o serdâr
- 252 Kuduğda anı ol server serinden
Sekiz âdem çevirmezdi yerinden
- 253 “Te‘âlev ned‘u” oldu çünkü nâzil
O sultâna kerâmet oldu hâşıl
- 254 Resûllullâh idüp ol mâhı mümtâz
Aña ehlim diyü kıldı ser-efrâz
- 255 Ki da‘vet eyleyüp ehliyle anı
Dağı şehzâde-gân-ı ins ü cânı
- 256 Didi bunlardur ehlim yâ İlâhî

Bu taḥşîş eyledi i'zâz o mâhı

- 257 Resûl-i Haḡ didi “men küntü mevlâh”
Şeref bulursa nola ol yüzi mâh
- 258 İdüp peygamber anuñla muvâḡât
Sa'âdet kânı oldı ol 'alî-zât
- 259 Ḳazâ vü 'ilmde ḡadri celîdür
'Ömer didi ki aḡdâmız 'Alî'dür
- 260 Didi sulṡân-ı aşḡâb-ı tefâsîr
Rızâ ni'metleriyle olalar sîr
- 261 'Alî ḡaḡkında indi üç yüz âyet
Nola olsa şeh-i milk-i vilâyet
- 262 Buyurdı ḡazret-i şâḡ-ı risâlet
'Alî'ye baḡmaḡ olmuşdur 'ibâdet
- 263 Buyurdı çünki “men ezâ 'Aliyyen”
“Bi-hâzâ ḡadruhu eḡḡâ celiyyen”
- 264 Didi peygamber ol mâh-ı hüdâya
Ki beñzerdi cemâli toḡar aya
- 265 İdüp ḡâlinden ol mihri ḡaber-dâr
Muḡaḡḡaḡ sende 'Îsâ'dan meşel var
- 266 Ki buḡz idüp Yehûd ol müctebâya
İṡâle itdiler Meryem anaya
- 267 İdüp ḡaşâ o zât-ı pâke töhmet
İderlerdi aña ḡaşd-ı eziyyet
- 268 Sevüp 'Îsâ'yı ḡâyetde naşârâ
İdüp ḡaḡkında ḡüne ḡüne ârâ
- 269 İdüp bir menzile tenzîl o mâhı
Sühâ-yı mihr şanup oldı mübâhi

- 270 Ki ol menzil degildür aña menzil
Beşer olmaz o menzil-gâha vâşıl
- 271 ‘Aliyy-i Murtażâ-yı zü’l-me‘âli
Didi şerh eyleyüp bu hoş-mağâli
- 272 Benim haqqımda hâlikdür iki kavm
Ki biri pek sevüp biri ide levm
- 273 Beni gâyet sevüp ifrât idenler
Dağı buğz eyleyüp iskât idenler
- 274 Olurlar şâh-râh-ı dînden dūr
Dalâletle iderler Haqq’ı mestūr
- 275 Revâfız pek sevüp düşdi dalâle
Yezîd’i buğz idüp irdi nekâle
- 276 Sevüp cân u gönülden ehl-i sünnet
Yolından eyleyüp aña maḥabbet
- 277 Bilüp dördünci ol mihr-i hüdâyı
Sevüp cümle nücûm-ı ihtidâyı
- 278 Olup anlarda sünnet nûrı berrâk
İki ‘âlemde oldı yüzleri aḳ
- 279 Gülistân-ı rızânuñ tâze-verdi
Ki ol verdi şafâ aşḥâbı derdi
- 280 Ola vâşıl aña şubḥ u mesâda
Gül açıldıḳça gülzâr-ı şafâda
- Zıkr-i evşâf-ı Ḥazret-i Ḥaseneyn**
Ḳurretey ‘ayn-ı Seyyidi’s-şakaleyn
- 281 İki tâze gül-i âl-i risâlet
İki nev-ğonca-i bâğ-ı siyâdet

- 282 İki mevzûn nihâl-i gülşen-i cân
İki naḥl-1 gül-i gülzâr-1 î mân
- 283 İki ḥurrem güli bâğ-1 cinânun
Ki ta‘tîr itdi ervâḥın cihânun
- 284 İki raḥşende necm-i evc-i ‘izzet
İki tâbende mâh-1 burc-1 rif‘at
- 285 Didi ol iki gün pertevli aya
Resûlullâh “hümâ reyhânetâye”
- 286 Didi bu ikisi kim cânlarımdur
Riyâz içre benim reyḥânlarımdur
- 287 Didi bunlar benim oğullarımdur
Kızım oğullarıdur güllerimdür
- 288 İlâhî anlara itdim maḥabbet
Sevüp yâ Rabbi sen de kııl ‘inâyet
- 289 Daḥi sev anları her kim severse
Maḥabbet eyle kim tekrîm iderse
- 290 Götürdi dûş-1 üstinde nice dem
Ḥasan ḥazretlerin ol faḥr-i ‘âlem
- 291 Du‘â idüp nice kerre o mihre
Sezâ-vâr eyledi ol bedri mihre
- 292 Didi seyyid o şâh-1 dîn-penâha
Külâh-1 ḳadri irse nola mâha
- 293 Risâlet gülsitânınun o zeyni
Götürdi dûş-1 pâkinde Ḥüseyn’i
- 294 Görüp bir âdem ol hâletde anı
Ḥüseyn’e didi kim ey rûḥ-1 şânî
- 295 Ne a‘lâ merkebe binmişsin ey cân

- Saňa reşk itse nola ins ile cân
- 296 Resûlullâh ki maħbûb-ı ezeldür
Didi kim râkib olan da güzeldür
- 297 Sa‘âdet ol iki mâh-ı hüdâya
Ki maẓhar olalar böyle Őenâya
- 298 O tâze ğoncalar kim ola ħandân
Gülistân-ı rızâda ola rûbân
- 299 O iki ğonca-i bâĝ-ı belâĝa
Ki zînet virdiler bu bâĝ u râĝa
- 300 Daĝı zehrâya kim mâderleridür
Bu dürlere ol Şadef gevherleridür
- 301 Odur çün zühre-i zehrâ-yı rıf‘at
Aña nisbetle buldı zühre ‘izzet
- 302 Daĝı hep ümmehât-ı mü‘minîne
Ki yâr oldılar ol Şâh-ı güzîne
- 303 ĦuŐûŐâ gevher-i nâ-yâb Şiddîk
Ki oldur dürri-i eflâk-i taşdîk
- 304 Daĝı âl ü ‘ıyâl-i bâ-kemâle
Ki vâŐıllardur ol mihr-i cemâle
- 305 Daĝı aŐĥâbına ol dîn-penâhuñ
Ki oldılar hüdâyî Şâh-râhuñ
- 306 ĦuŐûŐâ aña kim ħurb-ı civârı
Müşerref itdi bu dâr u diyârı
- 307 Ebî Eyyûb-ı Enşârî’ye Bârî
İde hem-vâre bûy-ı fazlı sârî
- 308 Enes kim ħazrete olmuşdı me’nûs
İdüp ħıdmetlerin ħılmıŐdı pâ-bûs

- 309 Mükerrerem olan aşhâbın biridür
Hadîş aşhâbınıñ da mihteridür
- 310 O zât-ı pür-şeref kim ceddimizdür
Medâr-ı iftihâr u ciddimizdür
- 311 Cenâb-ı hazrete peyvendemizdür
Eb-i a'lâ-yı 'izzet-mendimizdür
- 312 İrüp aña daği rıdvân-ı Mevlâ
Ola bâğ-ı cinânda qadri a'lâ
- 313 Muhaşşal enbiyâ vü aşfiyâya
Cemi'-i tâbi'în ü evliyâya
- 314 İmâm-ı A'zam-ı pâkîze-râya
Ki râh-ı dînde qaldurdı râye
- 315 Daği şâhiblerine ol hümâmuñ
Kim oldılar imâmeyni enâmuñ
- 316 Daği ervâh-ı ehl-i istihâda
Daği zühhâd u 'ubbâd-ı 'ibâda
- 317 Daği ervâh-ı pâk-i evliyâya
Ki hâdî oldılar râh-ı rızâya
- 318 Huşûşâ Qâdirîler serverine
Ki oldı pîşvâ ehl-i yakîne
- 319 Huşûşâ rûh-ı pâk-i hâcegâna
Bahâuddîn-i şâhib-qadr u şâna
- 320 Tahıyyât-ı hayât-efzâ-yı Bârî
Ola merqadlerine cümle sârî

310b-İ'de yok.

311a-İ'de yok.

**Zıkr-i nâm-ı risâle-i ğarrâ
Ki buved gülşen-i gül-i ra'nâ**

- 321 İdüp tavşîf ol zât-ı şerîfi
Kılup te'lîf bu nazm-ı laîfi
- 322 Gülistân-ı gül-i hüsn idüp anı
Mu'aţţar itdim anuñla cihânı
- 323 Çün oldu gülşen-i hüsn-i haşâ'il
Kodum adın **Gülistân-ı Semâ'il**
- 324 Ne vardur bir gülistân aña mânend
Ne geldi öyle bir gülzâr-ı dil-bend
- 325 Ne bitdi öyle bir nañl-i dil-ârâ
Ne kopdı aña beñzer verd-i ra'nâ
- 326 O gülzâruñ güli kim pür-şafâdur
Gül-i âl-i cemâl-i Muşafâ'dur
- 327 Te'alallâh zihî gülzâr-ı maqbûl
Ki evşâf-ı resûlullâh ola ol
- 328 Hemîşe ol gülistân ola ħandân
İre bûyı meşâm-ı câna her ân

**Du'â-yı Ħazret-i Sultân AĦmed
Be-te'yîd-i Ħudâ bâşed mü'eyyed**

- 329 Kılup dergâh-ı Ħaqq'a ilticâyı
İdüp şâm u seher böyle du'âyı
- 330 El açdıqça ħulûş üzre du'âya
Niyâz itdikçe dergâh-ı Ħudâ'ya
- 331 Dirüz yâ Rab kabûl eyle du'âmız

328a-ol M / bu İ.

Başlık da dâhil olmak üzere 329-378. beyitler arası İ'de yok.

- Budur ebvâb-1 fazluñdan recâmız
- 332 Be-ھاqqı âb-1 rüy-1 pâk-i Aħmed
Resûlullâh Ebu'l-Ķâsım Muħammed
- 333 Gül-i bâĝ-1 selâm ol gül cemâle
Niyâz olsun ki mazħardur kemâle
- 334 İdüp hem-nâmın ol şâhuñ mu'ammer
Diyâr-1 küfri kıl aña muşahħar
- 335 Şeh-i şâhân tırâz-1 ehl-i îmân
Güzîn-i ħânedân-1 âl-i 'Oşmân
- 336 Serîr-ârâ-yı taħt-1 baħt u iķbâl
Şeh-i ferħunde-fâl-i 'izz ü iclâl
- 337 Ĥuceste tâli'-i firûz-devlet
Hümâyûn-rûz-1 mihr-efrûz-1 şavlet
- 338 Gül-i gülzâr-1 bustân-1 sa'âdet
Meh-i evc-i sipihr-i ħüsn-i 'âdet
- 339 Bu 'âli-câhuñ on dördünci şâhı
Serîr-i devletüñ 'âlem-penâhı
- 340 Umarız kim bula iķbâl-i sermed
.....
- 341 Gül-i al-i gülistân-1 leţâfet
Resîde ĝonca-i bâĝ-1 semâħat
- 342 Gül-i âmâli açılsun hemîşe
Olup 'adl ile iħsân aña pîşe
- 343 O şâhen-şâh-1 'âli-câh-1 yem-dil
Bî-ħamdillâh olup ħayrâta mâ'il

- 344 Olup hayrâtuñ evşâfını câmi‘
Anuñ-çün eyledi te’sîs-i câmi‘
- 345 Hülûş üzre o mihr-i evc-i devlet
Binâ-yı câmi‘a çün itdi himmet
- 346 Umarız ‘an-ķarîb irüp tamâma
Uya anda sa‘âdetle imâma
- 347 Oķunsun minberi üstünde nâmı
Añılsun dâ’imâ ol ism-i sâmi
- 348 Du‘âlar olsun aña maķfilinde
Senâsı ola hep ķalkuñ dilinde
- 349 Sever çün ģazret-i ģayrû’l-enâmı
Cihân ķurduķça bâķî ola nâmı
- 350 Gül-i ra’nâ-yı ģülzâr-ı şafâdur
Muķibb-i ģanedân-ı ıķtıfâdur
- 351 Sever çün kim cemâl-i bâ-kemâlin
Ĥudâvendâ aña ģöster misâlin
- 352 Ĥörüp rû’yâda ol ģayrû’l-enâmı
İki dünyâda da olsun kirâmı
- 353 Sa‘âdetdür anı ģörmek cihânda
Umarız ģöre ol şâh-ı cihân da
- 354 Gül-i rûyın ģörüp ģülsün cemâli
Resûllullâh ola dâ’im ģayâli
- 355 Ĥörüp dünyâ vü uķrâda o mâhı
Ola dünyâ vü uķrâ pâdişâhı
- 356 Bilüp eşkâlin ol cân-ı cihânuñ
Müyesser ola ģörmek rûyın anuñ
- 357 Şeh-i devrâna Ĥaķ idüp müyesser

- O sultânı kıla dâ'im mübeşşer
- 358 Görüp âşârını ol vech-i pâkûñ
Bula feyzin o mihr-i tâb-nâkûñ
- 359 Yayılson sâyesi eṭrâf-ı dehre
Şeref virsün meh-i iḳbâli şehre
- 360 Gülistân-ı cihân olduḳça rûyân
Gül-i baḫtı hemîşe ola ḫandân
- 361 Ola bîdâr çeşm-i baḫtı dâ'im
Ola tâ kim cihân râḫatla nâ'im
- 362 İrüp luṭfı aña her dem Ḥudâ'nuñ
İrişsün feyzi sultân-ı hüdânuñ
- 363 Gül-i al-i cemâl-i şâh-ı kevneyn
Gülistân-ı ümîdin ide pür-zeyn
- 364 Olup dâ'im nesîm-i fazl-i Bârî
Riyâz-ı baḫt-ı şehin-şâha sârî
- 365 Açılson ol gülistân içre güller
Feraḫ-nâk olsun anuñla göñüller
- 366 Gül-i baḫtı olup hem-vâre ḫurrem
Açılson gonca-i ümmîdi her dem
- 367 Mu'ammer olup ol sultân-ı İslâm
Sa'âdetle ide i'lâ-yı a'lâm
- 368 Naşîb olup o sultâna ğazâlar
Bula elṭâf-ı Mevlâ'dan cezâlar
- 369 Nesîm-i naşr ile olup muzaffer
Ġazâlarda fütûḫ olsun müyesser
- 370 Olup mansûr dâ'im 'asker-i dîn
Hemîşe anlara fetḫ ola âyîn

- 371 Güneş gibi ola tâbende tûğı
Cihânı tuta mihr-âsâ fürûğı
- 372 Ğazâ tîğı olup hem-vâre keskin
Ola mağhûr dâ'im düşmen-i dîn
- 373 Bulup nâmıyla her sikke revâcı
Vücûdıyla ola taht ibtihâcı
- 374 Virüp Hağ aña 'ömr-i câvidânı
Mürûr ide emân üzre zamânı
- 375 Olup manzûr-ı enzâr-ı İlâhî
Hudâ hıfz ide ol 'âlem-penâhı
- 376 Ri'âyet eyledikçe şer' ü dîni
Ola Mevlâ o sultânunñ mu'îni
- 377 Şerî'atdur medâr-ı nîk-nâmı
Şerî'atle bulur 'âlem nizâmı
- 378 Çü şer'ullâha mâ'ildür o dâver
Ola şâhib-şerî'at aña yâver
- Nağme-i bülbül-i riyâz-ı hayât**
Der-münâcât-ı vâhibü'l-hâcât
- 379 Hudâyâ eylerem saña münâcât
Kapuñdur melce vü mencâ-yı hâcât
- 380 Senünñ dergâh-ı luţfuñdur penâhım
Bağışla luţf idüp cürm ü günâhım
- 381 Kuşûrum çok yüzüm yokdur recâya
Nice lâyıq olam bilmem du'âya
- 382 Ser-â-pâ cürm ü 'işyân u günâhım
Velîkîn rahmetünñ çok pâdişâhım

- 383 Ğazabdan raĥmetüñ çün oldı sâbık
Günâhlar ‘afvı oldı saña lâyıķ
- 384 Haţâmı i‘tirâf itdim İlähî
Baĝışlarsan nola cürm ü günâhı
- 385 Egerçi rû-siyeh güm-geşte-râhım
Aĝardur raĥmetüñ rûy-ı siyâhım
- 386 Saña lâyıķ ‘amel yok gerçi bende
‘İnâyet çok velî yâ Rabbi sende
- 387 Nigâh it baña fazluñla İlähî
Ki fazluñ maĥv ider bunca günâhı
- 388 Egerçi nefsi emmâre ğavîdür
Velîkin saña îmânım ğavîdür
- 389 Göñülden mâ-sivâyı eyleyüp selb
Senüñ tevĥîdüñ eyler ğâleb u ğalb
- 390 Göñül levĥinden itdim şekki ben ĥakk
Bi-ĥamdillah ki taşdıķimde yok şek
- 391 Senüñdür ğudret ü ğuvvet İlähî
Meded ey pâdişehler pâdişâhı
- 392 Resûlullâha îmânım muĝarrer
Muĥaĝķaķ bu kim oldur Ĥaķ peyember
- 393 Emîn ü Muştafâ-yı mürsel oldur
İmâm u muĝtedâ-yı kümmel oldur
- 394 Odur şâh-ı serîr-i lî-ma‘allâh
Odur eflâk-i ‘izz ü rif‘ate mâh
- 395 Odur ĥatm-i rüsül ser-çeşme-i gül

391a- ğudret ü ğuvvet M / ğuvvet ü ğudret İ.
393b-kümmel M / ekmeİ İ.

- Gülistân-ı maḥabbetde odur gül
- 396 İdüp mecmû‘-ı nâsı Ḥaḫḫ’a da‘vet
İtâ‘at eyleyen buldı sa‘âdet
- 397 Derûn-ı dilden oldum aña bende
Maḥabbet gülleri açıldı bende
- 398 İlâhî itme mihrüñden beni dûr
O mihrüñ pertevinden kıılma mehcûr
- 399 İdüp aşḫâb u âline maḥabbet
Umaram her birinden ben şefâ‘at
- 400 İlâhî rûḫ-ı pâki-çün resûlüñ
Yüzi şuyına ol aşl-ı uşûlüñ
- 401 İdüp iḫsânuña yâ Rabbi maḫzar
Gül-i al-i cemâlin baña göster
- 402 Beni itme o gül-ruḫsârdan dûr
O vech-i pâkden vir çeşmime nûr
- 403 Bilüp tâ kim mişâl-i bî-mişâlin
Görem dünyâda rû’yâda cemâlin
- 404 O gül-bûdan irüp nefḫa meşâma
Nesîm-i ḫaṭṭım irsün Mışır u Şâm’a
- 405 Görüp iclâl ile ol gül-cemâli
Temâşâ idüp ol zîbâ-nihâli
- 406 İdem bülbül gibi tâ kim nevâlar
Gele andan dil ü câna şafâlar
- 407 Cemâli nûrın idüp baña manzûr
Bu ‘izzetle idüp dünyâda mesrûr
- 408 Kıyâmetde ayırma ḫazretinden
Beni dûr itme vuşlat lezzetinden

- 409 İdüp peyrev imâm-ı müttakîne
Hidâyet kııl beni râh-ı yakîne
- 410 İdüp her hâlimiz taṭbîk şer‘a
‘Înâyet eyle yâ Rab aşl u fer‘a
- 411 Senüñ dergâh-ı luṭfuñdur penâhım
‘Înâyet eyle baña pâdişâhım
- 412 Esüp gülzâr-ı tevḥîdüñ nesîmi
Meşâmım eylesün hoş-bû şemîmi
- 413 Derûna şebnem-i luṭfuñ saçılson
Dil ü cânda gül-i ‘irfân açılson
- 414 Göñül olsun gülistân-ı maḥabbet
Açılson verd-i ḥandân-ı maḥabbet
- 415 Gülüp güller gibi rûy-ı ümîdim
İrüp bülbül şadâsından nüvîdim
- 416 Olup ḥandân güli bâğ-ı vüşûlüñ
Müyesser ola didâr-ı resûlüñ
- 417 Cemâlidür gül-i bâğ-ı risâlet
O gül-ruḥsârı görmekdür sa‘âdet
- 418 Daḫi ḥalk olmadın ins ü ferişte
Göñül mihriyle olmuşdur sirişte
- 419 Yaradılmazdan evvel aşl-ı lezzet
Zebân mihrinden almışdur ḥalâvet
- 420 Ola tâ kim bedenden tatlu cânım
Ola ḥulv ol ḥalâvetle dehânım

Gül-i ra‘nâ-yı gülşen-i medḫet

Ki dehed-bû zi-hilye-i hazret

- 421 Elâ ey hâme-i ‘anber-şemâme
‘Abîri lafz-ı miskiyyü’l-hitâme
- 422 İdüp luğf-ı edâ vü hüsn-i ta‘bîr
Meşâm-ı cânı eyle yine ta‘fîr
- 423 Açıl ey gonca-i bâğ-ı belâgat
Riyâz-ı hüsne vir tâb u tarâvet
- 424 Açılsun tâ **Gülistân-ı Şemâ’il**
Ol açıldıçça gülsün gonca-ı dil
- 425 Elâ ey tûti-i gûyâ-yı esrâr
Bu güftâr ile ol yine şeker-hâr
- 426 Alup minķâruña müşğ ü ‘abîri
Olup bâzâr-ı ta‘bîre ‘abîrî
- 427 Pür eyle bûy-ı ‘anberle cihânı
Mu‘atţar ide tâ cân u cenânı
- 428 Geyüp ey hâme ‘abbâsî-libâsı
Beyân it hilye-i hayrû’l-inâsı
- 429 Cemâl-i bâ-kemâl-i Muşţafâ’yı
Hikâyet eyle vir câna şafâyı
- 430 Elâ ey bülbül-i gûyâ-yı güftâr
Pür olsun hoş-şadâñ ile bu gülzâr
- 431 Şadâya başladı bülbül çemende
Nevâ-yı ‘aşka âğâz eyle sen de
- 432 Olup dem-sâzı sûz u sâz-ı ‘aşkuñ
Olup hem-râzı ehl-i râz-ı ‘aşkuñ
- 433 İdüp ‘aşk-ı resûl evcinde pervâz
Mağabbet kışşasından eyle âğâz

- 434 Hâber vir ‘âşıkâ ma‘şûk-ı gülden
Hezâr-ı zâra râz aç bûy-ı gülden
- 435 Gül-i ra‘nâ cemâl-i Muştafâ’ dur
Dehânı gonca-i bâğ-ı şafâdur
- 436 Gül oldur aña nisbet gül degil gül
O gül ‘aşkıyladur âlüfte bülbül
- 437 O gülden buldı bir şemme çü gülzâr
O dem bu demdür eyler bülbülü zâr
- 438 Nişânın söyleyüp bir bir o verdüñ
Hayâtın tâze eyle ehl-i derdüñ
- 439 Cemâl-i bâ-kemâlin bilse ‘âşık
Olur ma‘şûkınuñ ‘aşkında şâdıķ
- 440 Şu ‘âşıklar kim irmişler şühûda
Dil ü cân ile olmuşlar rübûde
- 441 Vişâli neş’esinden nûş idüp cân
Şafâ ile cihândan aldılar kâm
- 442 Ola rıdvan-ı Rahmân ol kirâma
Ki vâşıl oldılar hayrû’l-enâma
- 443 Selânullâhi mâ kerre’l-leyâlî
‘Alâ hayrî’l-e’âlî bi’t-tevâlî
- 444 Şu ‘âşık kim vişâlınden olup dûr
Cemâli pertevinden görmedi nûr
- 445 Maḥabbetde yok aşlâ şekk ü reybi
Velîkin ‘aşkı olmuş ‘aşk-ı ğaybî
- 446 Gerekdür kim bile eşkâl-i pâkin
Seçe tâ kim cemâl-i tâb-nâkin

- 447 Eger rü'yâda görse ol mişâli
Bile kim gördi ol ferruḥ-cemâli
- 448 Çü şeytân eylemez aña temeşşül
Olur kâbil o sultânı taḥayyül
- 449 Delîl oldı hadîş-i men re'ânî
Ki anı kim göre görmüşdür anı
- 450 Ki şeytân ol mişâl-i bî-mişâle
Temeşşül eylemek döndi muḥâle

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من راني فقد رآني فان الشيطان لا يتمثل بي

[Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Beni gören gerçekten görmüştür;
çünkü şeytan benim kılığına giremez.”]

- 451 Bilen eşkâl ü evşâfin o şâhuñ
‘Urûḳın kesse nola iştibâhuñ
- 452 Gören şeklinde o ḥayrû'l-enâmı
Sevinsün kim şaḥîḥ oldı menâmı
- 453 Uyarsa ḥilye-i pâkine rü'yâ
Görünmüş olur ol zîbâ muḥayyâ
- 454 Eger kim görse anı ḥurrem ü şâd
Şerî'at milkin itmiş olur âbâd
- 455 Eger kim cism-i pâkin görse rencûr
Şaḳınsun eylemişdür şer'i mehcûr
- 456 Ne ḥâl üzre görürse ol cemâli
Nümâyân olur andan ḥâl ü kâli
- 457 Ol âyîne çü mir'ât-ı Hudâ'dur
Hüdâ aşḥâbına 'âlem-nümâdur

- 458 Eger kim görmese şeklinde anı
Olur edğâs-ı ahlâmuñ nişânı
- 459 Gerekdür kim bile sâlik cemâlin
Ki tâ yañılmaya görse mişâlin
- 460 O sulţânuñ mişâl-i bî-mişâli
Çü câmi‘dür kemâl-i zi‘l-celâli
- 461 Olupdur mazhar-ı zât u şıfâtuñ
Nazîri yoğdur ol ‘âlî-simâtuñ
- 462 Vücûdı oldı çün meclâ cemâle
İrişdi feyz-i Hakk irdi kemâle
- 463 Hemân-dem oldı ol mir‘ât-ı eclâ
Kemâl-i şûret ü ma‘nâya meclâ
- 464 Çü şûret hüsn-i sîretten nişândur
O zâta lâzım olmağ bî-gümândur
- 465 Çü bî-hemtâ idi hüsn-i siyerde
‘Aceb mi bî-nazîr olsa şuverde
- 466 Ne şûretde ne sîretde muhaşşal
Nazîrin görmemişdür çeşm-i ahvel
- 467 O mâhuñ kim cemâli bî-bahâdur
Muğarrer lâyığ-ı hüsn ü bahâdur
- 468 Nola evşâfına kalb olsa mâ‘il
Virür cisme hayât ol hoş-şemâ‘il
- İbtidâ-yı beyân-ı vaşf-ı cemîl
Yesserallâhu ahsene‘t-tekmîl**
- 469 Ola ma‘lûm-ı ehl-i ‘aql u bîniş
K’olaldan ibtidâ-yı âferîniş
- 470 Ne ol sulţâna beñzer halk olundı

- Ne hulkı gibi bir sîret bulandı
- 471 Kûşûrı kalmayup anuñ muhaşşal
Kılındı halkı vü hulkı mükemmel
- 472 Dimişdür bu kelâmı ehl-i tedkîk
İdüp peygambere îmânı taḥkîk
- 473 Gerekdür böyle itmek i'tikâdı
Ki ol sulṭân-ı maḥmûdü'l-eyâdı
- 474 Olup zâhirde bâtında mükemmel
Kemâl-i ḥüsn ile oldı mücemmel
- 475 Nitekim bâtını olmuşdı ma'mûr
O resme zâhiri de oldı pür-nûr
- 476 Olup zâhirde cem' olan maḥâsin
Emârât-ı kemâl-i ḥüsn-i bâtın
- 477 Kemâl-i şüret ü ma'nî olup cem'
Cemâlin bezm-i ḥüsne eyledi şem'
- 478 Leṭâfetde aña yokdur müşâkil
Degildür bir eḥad aña mümâsil
- 479 Kemâl-i ḥüsn ile mir'ât-ı Ḥaḳ'dur
Vücûdı maḫzar-ı âyât-ı Ḥaḳ'dur
- 480 Yazılmışdur kitâb-ı mu'teberde
Bu ma'nî vâkı' olmuşdur eşerde
- 481 Kelâm-ı Kurtubî'de oldı vârid
Dimiş ol şeyḫ-i meşhûrû'l-mehâmid
- 482 Güzîn-i ḥânedân-ı ıştıfânuñ
Ḥabîbullâh Muḫammed Muştafâ'nuñ
- 483 Kılınmadı tamâm-ı ḥüsni zâhir
Başar tâ kim ola bakmağa kâdir

- 484 Şalât ile selâm ol dîn-penâha
Ki nûrî virdi revnağ mihr ü mâha

Beyân-ı kâmet-i bâ-i‘tidâleş
Ki çün tûbâ nümâyed der-kemâleş

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ربعة ليس بالطويل ولا بالقصير وفي رواية براء وهو الى الطول
اقرب وفي رواية عبد الله ابن الامام احمد فوق الربعة وقالت عائشة رضي الله عنها كان ينسب الى
الربعة وقال ابن ابي هالة كان اطول من المربع واقصر من المشذب

[Resulullah (sav) orta boylu idi. Uzun veya kısa boylu değildi. Berâ (ra)’ın rivayetinde “biraz uzun boyluca”, Abdullah b. İmam Ahmed’in rivayetinde “orta boyludan biraz uzun” şeklinde geçmektedir. Âişe (ra) “Orta boylu sayılırdı” buyurmuştur. İbn Hâle ise “orta boyludan uzunca, uzun boyludan da kısaca” demiştir.]

- 485 O servüñ kâmet-i bâ-i‘tidâli
Olup gülzâr-ı iqbâlün nihâli
- 486 Gülistân-ı nübüvvet devhasıdur
Gül-i hoş-bûy anuñ nefhasıdur
- 487 Bitürdi ol nihâl-i luğf u iqbâl
Cemâl-i bâ-kemâlınden gül-i al
- 488 O nağl-i mâve-dâr-ı bâğ-ı a‘tâf
Bitürdi dâ’imâ ezhâr-ı eltâf
- 489 Bulup ol kâmet-i bâ-istikâmet
Kemâl-i i‘tidâl ile leğâfet
- 490 Ne gâyetde dırâz idi o mümtâz
Ne kûtâh idi ol kıaddi ser-efrâz
- 491 Kemâl-i i‘tidâl üzreydi boyı
Gül ol gülden alurdu reng ü bûyı

- 492 Çün oldı gül-ruḡ u gül-bû vü gül-ḡadd
Nola gülbün gibi olursa ḡoş-ḡadd
- 493 Çiçekler şâhı kim maḡbûb-ı güldür
Ser-âmed verddür maḡlûb-ı güldür
- 494 Nihâl-i gülbün üzre oldı zâhir
Ki ḡüsn-i i'tidâli oldı bâhir
- 495 O naḡl-i dil-keşüñ ferḡunde dâli
Ki bulmuşdur kemâl-i i'tidâli
- 496 Leḡâfetde degil mi naḡl-i zîbâ
Nihâl-i serv olur mı aña hemtâ
- 497 Ḳadi çok servüñ ammâ ḡuşk dalı
Bitürmez mîve vü çıkmaz me'âli
- 498 Biter gülbünde bunca tâze güller
Olur ol güllere meftûn gönüller
- 499 Biter bu gülbünüñ bir tâze dalı
Gül-i al oldı anuñ verd-i alı
- 500 Elif ḡaddür o şâh-ı mâh-tal'at
Cüdâ olmaz elifden istiḡâmet
- 501 Elif ḡaddine anuñ istiḡâmet
Uzadup barmaḡın eyler işâret
- 502 Elif kim nâvek olmuşdur saḡîme
İşâretdür o ḡadd-i müstaḡîme
- 503 Çün oldı “fe's-taḡım” emrine maḡzar
Nola ḡaddi de olsa aña manzar
- 504 Dinürdi gerçi aña orta boylı

Ziyâdeydi velîkin tûla meyli

- 505 Çün oldı rub‘-ı meskûnuñ resûli
Görindi reb‘a kıadd-i bâ-kabûlü
- 506 Berâ‘dan olınur böyle rivâyet
Rızâ-yı Hakk ile bulsun sa‘âdet
- 507 Dimiş bunu ki ol serv-i revânuñ
Nihâl-i bâ-kemâl-i hüsn ü ânuñ
- 508 Kıad-i mevzûnı oldı tûla akreb
Şu gibi diller akdı pâyına heb
- 509 O naııl-i mîve dâr-ı bâğ-ı nef‘a
Dimişdür ba‘zılar mâ-fevķ-i reb‘a
- 510 Pes añlandı bu kim bu üç rivâyet
Ki her birinde var bir cins işâret
- 511 Degildür biri birine muıılif
Olur fikr eyleyen tevfiķa vâkıf
- 512 O kıaddi eyleyen reb‘ayla tavşif
Murâd itmiş degil taııd u ta‘rif
- 513 Murâdı emr-i takrîbidür anuñ
Bu da bir kıismıdur vaşf u beyânuñ
- 514 Nitekim vârid olmuşdur haberde
Yazılmışdur kıtâb-ı mu‘teberde
- 515 Ki ol şiddiķa-i kübrâ buyurmuş
Bu ma‘nâyı edâsından tıuyurmuş
- 516 Dimiş ol kıâmet-i mevzûn u mergûb
Egirse reb‘aya olurdı mensûb
- 517 Daıı İbni Ebî Hâle dimişdür

- Edâ-yı hılv ile şekker yemişdür
- 518 Dimiş merbû‘dan aţvel idi o
Müşezzeb kıadden akşardı o dil-cû
- 519 Müşezzeb kıâmeti bâlâ olandur
Dırâz olup kıaţı vâlâ olandur
- 520 Anuñ kim kıâmeti ola miyâne
Dinür merbû‘ aña bî-bahâne
- 521 Pes oldu cümleden böyle muğallaş
Ki ol ser-defter-i ‘ubbâd-ı hullaş
- 522 Miyâne kıadlülerden oldu bâlâ
Te‘alallâh zihî bâlâ-yı a‘lâ
- 523 Muğaşşal ol kıad-i bâ-istikâmet
Şıfât-ı i‘tidâl üzreydi ğâyet
- 524 Ne ğâyetde dırâz idi ne kûtâh
O vech üzreydi kim ol idi dil-hâh
- 525 O serv-i ser-firâz-ı ğülşen-i râz
Gelüp refâre itse şive vü nâz
- 526 Yanınca yürise her kıadd-i vâlâ
Ġörinürdi kıad-i mevzûnı a‘lâ
- 527 O vâlâ kıad ne deñlü olsa mümtâz
Olurdi yüksek andan ol ser-efrâz
- 528 Arasında iki kıaddi dırâzuñ
Bülend idi kıadi ol ser-firâzuñ
- 529 Arada yürise ol naħl-i tûbâ
Ġörinürdi ikisinden de a‘lâ

517b-şekker M / sükker İ.

- 530 Yürise iki boylıyla o server
Görinürdi ikisinden de ber-ter
- 531 Te‘alallâh zihî naḥl-i mu‘allâ
Ki gâhî mu‘tedil olur geh a‘lâ
- 532 Yürise yalñuz ol serv-ķâmet
İderlerdi ķadin merbû‘a nisbet
- 533 Hırâm itdükçe ol ķadd-i dil-ârâ
Baķup ḥayrân olurdi ehl-i ârâ
- 534 O serv-i ser-firâz-ı gülşen-i nâz
Şalındıķça olurdi ķaddi mümtâz
- 535 Ķad-i bâlâsı ol serv-i revânuñ
Nişânuñ virdi bustân-ı cinânuñ
- 536 O ķad tûbâ-yı gülzâr-ı şafâdur
Gören “tûbâ lehû” dirse revâdur
- 537 O ķâmet râyet-i râh-ı hüdâdur
Delîl-i şâh-râh-ı ihtidâdur
- 538 Livâ-yı ḥamd açıldıķça İlâhî
Göründükde o ‘âşîler penâhı
- 539 Ayırma bizi ol serv-i hüdâdan
Cüdâ itme o maḥbûb-ı Ĥudâ’dan
- 540 İdüp ḥaşr ol livânuñ sâyesinde
‘Azîz eyle o ‘izzet pâyesinde

**Beyân-ı levn-i cism-i faḥr-i ‘âlem
‘Aleyhillâhu şallâ şümme sellem**

ولا بالايض الامهق ولا بالادم وقال انس بن مالك رضى الله عنه كان ازهر اللون كان ايض مليح
الوجه وقال ايضا وكان ايض بياضه الى السمرة وقال ابن عباس رضى الله تعالى عنهما كان لحمه و
جسمه احمر الى البياض

[Rengi ne beyaz ne de kara esmerdi. Enes b. Mâlik (ra) rengi nurlu ve parlaktı. Beyaz ve nur yüzlü idi. Esmerimsi bir beyazlığa sahipti.” demiştir. İbn Abbas (ra): “Eti ve bedeninin rengi kırmızımsı bir beyazlığa sahipti.”]

- 541 Ten-i pâkîzesi hayrû'l-enâmuñ
Mübârek cismi ol fahr-i kirâmuñ
- 542 Leţâfetde bulup hadd-i kemâli
Nümâyân olmuş idi i'tidâli
- 543 Ne gâyet aq idi levn-i laţîfi
Ne gendüm-gûn idi cism-i şerîfi
- 544 Degildi levn-i cism-i pâki emhaq
Latîf itmişdi anı Hâzret-i Hâq
- 545 Kızılla eyleyüp âlûde agın
Gül-i sürh itmiş idi gül-yanagın
- 546 Süd ağı gibi aq olandur emhaq
Ki humret olmaya aña müleffağ
- 547 Dağı âdem degildi levni anuñ
Melîhü'l-vechi idi hüsn ü ânuñ
- 548 Şu dem kim ola buğday añlu âdem
Luğat erbâbı dirler aña âdem
- 549 Degildi rûyı gendüm-gûn şâfi
Beyâza mâ'il idi vech-i şâfi
- 550 Egerçi olmuş idi fahr-i âdem
Velîkin rengi olmamışdı âdem

- 551 Enes kim cedd-i devlet-mendimizdür
Cenâb-ı Һazrete peyvendimizdür
- 552 Buyurmuş eyleyüp ol mâhı tavşif
İdüp levn-i laţifi medh ü ta'rif
- 553 Dimiş ol şems-i 'aşr u mefhar-ı kevn
Olup ebyâz görindi ezherü'l-levn
- 554 Luğatde ol beyâza dirler ezher
Ki ağı berķ olup ola münevver
- 555 Yine oldı Enes'den böyle mervî
Ki ol bâğ-ı belâguñ tâze servi
- 556 Teni aķ idi ammâ sumret üzre
Beyâzı olmuş idi ĥumret üzre
- 557 Muķarrer bu ki sumretten murâdı
O ĥumretdür ki söylendi müfâdı
- 558 Münâfidür ve illâ sumret ağa
Dinilmez esmer ol gülgün yanağa
- 559 Buyurdı ibni 'amm-i ekrem-i nâs
Müfessirler güzîni İbni 'Abbâs
- 560 Ki laĥm u cism-i pâki oldı aĥmer
Şu aĥmer kim beyâzı ola ekşer
- 561 Rivâyetlerden oldı bu mulaĥhas
Ki ol cismin ola ağı muĥaşşas
- 562 Ķatı ağ olmayup sürĥ ola levni
Ķatı sürĥ olmaya aķ ola gûnı
- 563 Beyâzuñ şiddetiyle vaşf idenler
Rivâyât içre ol râha gidenler
- 564 Muķarrer bu ki ta'rif eylemezler

- Beyân-ı vaşfi taḥrîf eylemezler
- 565 Degil maḳşadları ebyazdan ol aḳ
Ki ḥumret itmeye ol aḳı berrâḳ
- 566 O ḳavlüñ emr-i nisbîdür müfâdı
Beyâz-ı şırfa yoḳdur istinâdı
- 567 Olur çün emr-i nisbî üzre maḥmûl
Beyâz-ı şırfı işbât eylemez ol
- 568 Degildür ḥumrete mânî‘ o şiddet
Ĝaraż budur ki aḳdur ğayra nisbet
- 569 Bu tevfiḳüñ ki oldı ḥüsni bâhir
Bu taṭbîḳ üzre oldı bu da zâhir
- 570 “Velâ bi’l-ebyazı’l-emhaḳ” kelâmın
“Velâ bi’l-âdem”üñ ḥüsni nizâmın
- 571 İdüp redd eyleyenler vehme nisbet
Diyenler ğayra uymaz bu rivâyet
- 572 Reh-i tevfiḳden idüp ‘udûli
Ḳoyup taṭbîḳ aḳvâl-i ‘udûli
- 573 Bu sözde itmiş olmazlar işâbet
Ki zâhir oldı tevfiḳ-i rivâyet
- 574 Pes oldı bu eḥâdişüñ me’âli
Ki levni tâb-nâki bî-misâli
- 575 İrüp ḥadd-i kemâl-i ḥüsni ü âna
Sezâ-vâr idi ol cân-ı cihâna
- 576 Ne ğâyet aḳ idi ol levni berrâḳ
Ne gendüm-gün idi ol şems-i âfâḳ
- 577 Olup aĝında ḥumretle melâḥat
Degildi ol sefid-i bî-ḥalâvet

- 578 Beyâz-ı cismi olup sürha mâ'il
Degildi hüsn-i rûyı vaşfa kâbil
- 579 Degildi mâ-ḥaşal ağı süd ağı
Virürdi reng ü rûyı gül-yañağı
- 580 Gül-i ağı idi ammâ ḥumret-âlûd
O ḥumretde şafâ olmuşdı mevcûd
- 581 Süd ağında bedîd olmaz melâḥat
Aña meyl eylemez çendân ṭabî'at
- 582 Süd ağı çün degildür levn-i mergûb
Pes oldı ḥumrete mâ'il o maḥbûb
- 583 Olur bârid gülüñ gâyetde ağı
Müzeyyen eylemez açılsa bâğı
- 584 Gül-i aḥmerle maḥlûṭ olsa ammâ
İder şaḥn-ı gülistânı muşaffâ
- 585 Şu gül kim ola ağı sürha mâ'il
Olur ḥoş-manzar u şîrîn-şemâ'il
- 586 Tutarlar bâğbânlar anı maḥbûl
İderler ol güli rağbetle meşmûl
- 587 O güldür reng-i rûy-ı tâb-nâki
Daḥi a'lâdur andan levn-i pâki
- 588 İlâhî fazlına ol şâh-ı kevnüñ
Ḳapuñda 'izzeti için o levnüñ
- 589 Mu'ammer eyle sulṭân-ı cihânı
Süre devletle 'ömr-i câvidânı
- 590 Cemâl-i pâkini idüp münevver

İki dünyâda eyle anı server

- 591 Beyâz it rûyımız rûz-1 cezâda
Anı hacletle sürh itme orada
- 592 O levnüñ nûr-1 pâkinden virüp nûr
Cemâlüñ nûrın eyle bize manzûr

**Beyân-1 mûy-1 dil-cûy-1 nîgûyeş
Ki âlem-râ mu‘aṭṭar sâhat bûyeş**

ولا بالجمع القطط ولا بالسبط

[Saçları ne kıvrıcık ne de dümdüzdü. Hafifçe dalgalı idi.]

- 593 O gül-rûyuñ ‘abîri bûy-1 mûy1
Ki oldı sünbül-i bâğ-1 nigûyî
- 594 Olup bûy-1 leṭâfetle mu‘anber
Cihânı itdi ser-tâ-ser mu‘aṭṭar
- 595 Be-ğâyet i‘tidâl üzre kılp Hâk
Ne mümted idi ol hoş-mû ne kıvrak
- 596 Ne dinürdi aña ğâyet muca‘‘ad
Ne ıtlâk olnurdı sehl-i mümted
- 597 Olup ol mûy-1 müşgîn bu miyâne
Kemâl-i hüsni sıgmazdı beyâna
- 598 Beyâz-1 rûy1 üzre ol siyeh-mû
Te‘alallâh ki olmuş böyle dil-cû
- 599 Siyâhın vaşf ider “ve’l-leyl” anuñ
Beyâzıdur müfâdı “ve’ḍ-ḍuḥâ”nuñ
- 600 Şeb-i isrânuñ esrârı o mûda
Kemâl-i şun‘ ile olmuş nümûde

- 601 Görenler pîç ü tâb-ı mûy-ı zülfin
Alanlar şemme-i hoş-bûy-ı zülfin
- 602 O hoş-mûy ile idüp 'aşk u müşgi
Bulurlar her telinde bûy-ı müşki
- 603 Olanlar beste-i zencîr-i sevdâ
Devâyı andan iderlerdi peydâ
- 604 Mu'anber saçına ol mû-miyânuñ
Bahâ olmaz harâcî rû-miyânuñ
- 605 Şu demden kim o zülf oldı nümûde
Göñül her târına oldı rubûde
- 606 Semâ-yı 'izz ü rıf'atdür o sîmâ
Ki eyler mihr ü mâh-ı hüsne îmâ
- 607 O 'arızlar kim oldı rahmet âbı
Siyeh zülfidür ol âbuñ şehâbı
- 608 Cemâl-i gülşenidür hüsne ü ânuñ
Şacı şebbûyudur ol gülsitânuñ
- 609 Olup dil-rişte-i mihr ile peyvend
O zülfüñ oldı her bir târına bend
- 610 Ezelden dil idüp aña ta'aşşuk
Kılupdur her ser-i mûya ta'alluk
- 611 Olup her târ-ı zülfi rişte-i cân
Aña peyvestedür dermân-ı insân
- 612 Hudâyâ olmuşuz dermânde gâyet
Bize eyle o dermândan 'inâyet

**Beyân-ı ân ki bûd ân hoş-mehâsin
Çü mûy-ı ser zi-'ayb-ı şeyb-i âmin**

وما كان في رأسه ولحيته عشرون شعره بيضاء

[Saçlarında ve sakallarında yirmi beyaz kıl yoktu.]

- 613 Te‘alallâh zihî zîbâ maḥâsin
Ki taḥrîr idemem ḥüsn ü bahâsin
- 614 Olup ol liḥye-i pâkîze ḥilye
Tecellî-gâh-ı envâr-ı celiyye
- 615 Sevâd üzreydi gerçi levni anuñ
Velî andaydı envârı cihânuñ
- 616 O târ-ı müşg-bâr-ı şâm-ı esrâr
İderdi nûr-ı esved sırrın izhâr
- 617 Görenler pertev-i nûr-ı siyâhı
Bilürler ḥilye-i pâkin kemâ-hî
- 618 Çün oldu şeynden ol vech ‘ârî
Anuñ-çün ‘ayb-ı şeyb olmadı târî
- 619 Ser-i mihr-efser-i meh-peykerinde
Mübârek liḥye-i ḥoş-manzarında
- 620 Yigirmi şa‘ra olmamışdı beyzâ
Rivâyet ehli itdi bunı imzâ
- 621 Enes’den naql olunmuşdur bilâ-reyb
Buyurmuş “lem yeşinhullâhu bi’ş-şeyb”
- 622 Dimekdür itmedi Mevlâ’yı bî-reyb
Cemâl-i bâ-kemâlin maẓhar-ı ‘ayb
- 623 O vechi eyleyüp bî-‘ayb u bî-şeyn
Cemâl-i ‘âleme itdi anı zeyn
- 624 Bu ḥâlet ‘âdet olmuşdur nisâda
Olurlar pîr olanlardan iyâde

- 625 Zuhûr itdikde şeyb âşârı yüzde
Bulurlar merde bir ‘ayb iki sözde
- 626 Eger yoğ ise de âher kuşûrı
İderler lâ-cerem andan nüfûrı
- 627 Pes ol hâlet kim oldı vech-i nefret
O vech-i pâke bulmadı liyâkat
- 628 O hâlet kim gelüp nisvâna mekrûh
Virürdi anlara endûh-ı enbûh
- 629 O vech-i hûba olmazdı sezâ-vâr
Anuñ-çün luţf-ı Haq oldı nigh-dâr
- 630 O hey’et kim delil ola fütûra
Ricâli eyleyüp nisbet kuşûra
- 631 Sezâ-vâr olmaz ol kâmil vücûda
Ki hâtırlar ola aña rubûda
- 632 İlâhî ol maḥâsin ‘izzeti-çün
Cemâl-i faḥr-i ‘âdem zîneti-çün
- 633 O nûr için kim itdün anı ḥilye
Müzeyyen oldı anuñla o liḥye
- 634 Bize fazluñla ihsân it maḥâsin
Müyesser eyle maḥşerde liḳâsın
- 635 Kıyâmetde bize göster o nûrı
Ki virdi zerresi ḥûra zuhûrı
- 636 Şeh-i devrânı kıl kân-ı mehâsin
Medîd it müddet-i ‘ömr ü beḳâsın

631a-M’de yok.

636-638. beyitler arası İ’de yok.

- 637 Mu‘ammer eyleyüp ol şeh-r-yârı
İdüp pîr-i kemâl o kâm-kârı
- 638 Hemîşe tâli‘ u bahtın sa‘îd it
O rîş-i pâk için rîşin sefid it

**Beyân-ı hey’et-i muhâ-yı ân ser
Ki ez-nûr-ı nübüvvet bûdeş efser**

وكان عظيم الجملة إلى شحمة أذنيه وفي رواية إلى كتفيه او منكبيه وفي رواية يضرب منكبيه

[Saçları gürdü. Kulak memelerine kadardı. Bir başka rivayette omuzlarına kadardı. Bir diğer rivayette ise omuzlarına dökülürdü.]

- 639 Çün oldı mazhar-ı eltâf-ı cemme
‘Azîm oldı ser-i pâkinde cümme
- 640 O şaça kim ola dûşa ber-â-ber
‘Arablar dillerince cümme dirler
- 641 Murâd ammâ ki şaçdur bu maḥalde
Edâ-yı şaḥme besdür anı ḥalde
- 642 Olup şaḥme kulaḡuñ yumuşaḡı
Degildi şaḥmeden ol saç aşaḡı
- 643 O mûy-ı müşg-sîmâ-yı mu‘anber
Olurdu şaḥme-i üzne ber-â-ber
- 644 Olup bu dinilen ma‘nâya şâhid
“Îlâ şaḥmeti üzneyh” oldı vârid
- 645 ‘Azîmü’l-cümme dirler öyle merde
Ki hem şık hem çoḡ ola mûyı serde
- 646 Mübârek saçları çoḡ idi ḡâyet
Şık olmuşdı o mûy-ı pür-leḡâfet
- 647 “Îlâ kitfeyhi” dir kimi rüvâtuñ

- Kimi ev menkibeyhi” dir şîkâtuñ
- 648 Dimek olur bu taqdîr üzre ma‘nâ
Ki ol mûy-1 siyeh-gûn-1 semen-sâ
- 649 Olurdu şâne-i dûşa ber-â-ber
Yağod dûş üzre olurdu ser-â-ser
- 650 Kimi dir çarb iderdi menkibeyni
O kâkül kim cihânuñ oldu zeyni
- 651 Ucu ol gîsu-yı ‘anber-feşânuñ
Dögerdi dûşını ol mâh-şânuñ
- 652 Egerçi zâhirâ bu üç rivâyet
Ki tafşîl üzre olundu hikâyet
- 653 Görinür biri birine muhâlif
Velî ‘ârif olur tevfiqa vâkıf
- 654 Dimekdür kim o gîsû-yı siyâhı
İdüp kûtâh o maħbûb-1 İlâhî
- 655 Olurdu ol zamânda vâşıl-1 gûş
Virürdi gûşına zînet çü mengûş
- 656 Dırâz idüp anı ol serv gâhî
İnerdi dûşına mûy-1 siyâhı
- 657 Olurdu gâhi ol ‘anber-nişâne
O zî-şân dûşı üzre cây-1 şâne
- 658 Ki olup câyı ol mûnuñ binâgûş
Gehî şâne olup olurdu geh dûş
- 659 Bu vech üzre olup tevfiq zâhir
Medârı ihtilâfuñ oldu bâhir

- 660 Budur vech-i tefâvüt mûy-ı serde
Hilâf iş'âr iden tûl u kışarda
- 661 Ve illâ intizâm üzreydi ol mû
'Aceb dil-cû idi ol zülf ü gîsû
- 662 Olur böyle dinilse daği câ'iz
Ki zülfi gûşın olmazdı mücâviz
- 663 Ol iki zülf inüp hem-vâre gûşa
İderdi ehl-i 'aql u hûşa gûşe
- 664 Velî hâlfındaki gîsû-yı dil-cû
İnüp dûşa iderdi anı hoş-bû
- 665 Bu taqdîr üzre olmayup münâfât
Uyar biri birine hep rivâyât
- 666 Olup tevfiğ ile te'lîf hâşıl
Olur fehm eyleyen maşşûda vâşıl
- 667 Hudâvendâ o miskîn-târ hağğı
O şaç üstündeki envâr hağğı
- 668 Şehin-şâh-ı cihânı kıl mu'ammer
Aña fetğ ü zafer eyle müyesser
- 669 Dırâz it rişte-i 'ömr-i 'azîzin
Beyâz it mûy-ı rûy-ı müşg-bîzin
- 670 O kıllar hağğı içün k'itdûñ i'zâz
Anı kıl mesned-i devletde mümtâz
- 671 Ser-efrâz eyle a'lâmın İlâhî
Hemîşe kıl Müsilmânlar penâhı
- 672 Ğazâlarda idüp tuğın ser-efrâz
Şabâ-yı naşr ile kıl perçemin bâz

667-673. beyitler arası İ'de yok.

- 673 İdüp gîsûların fethe nişâne
Nesîm-i luţfuñ eyle aña şâne
- 674 O mûy-ı müşg-bûy için Hudâyâ
Haţâmız ‘afv kıl eyle ‘aţâyâ
- 675 İdüp maqşûdumuz hâsıl İlâhî
Bize göster o gîsû-yı siyâhı
- 676 Olup her târına beste dil ü cân
Güsiste olmasın ol rişte bir ân
- 677 Olup peyveste dil-beste o târa
O târ-ı müşg-bâr-ı tâb-dâra
- 678 Olup ser-rişte-i maqşûd hâsıl
Olayuz ‘urve-i maqşûda vâşıl
- 679 Hudâyâ tâ kalınca kılca cânım
O mûyın vaşfı kıl vird-i zebânım

**Beyân-ı hâme-i ‘izzet-i ‘amâme
Ki şod fark-ı ser ehl-i Tehâme**

وكان عظيم الهامة

[Başı büyükçe idi.]

- 680 Büyük baş oldu çün memdûh u mergûb
‘Azîmü’l-hâme olmuşdı o maḥbûb
- 681 O maḥbûb-ı İlâhî kim güzeldür
‘Azîmü’ş-şân-ı dergâh-ı ezeldür
- 682 ‘Azîmü’l-hâme olursa revâdur
‘Îzam ol a‘zamü’n-nâsa sezâdur
- 683 Tihâme kavmine çün oldu hâme

- ‘Aceb midür ‘azîm olsa o hâme
- 684 Büyük başlılarıñ çün oldı başı
Yaraşur ger büyük olursa başı
- 685 Büyük başuñ demâğı çün kavîdür
Kemâl-i ‘aql u fikri muhtevîdür
- 686 O re’süñ kim ‘azîm ola binâsı
Olur kâmil demâguñ hep kuvâsı
- 687 Çü her a‘zâsı bulmuşdı kemâli
Büzürg oldı ser-i hüsn-iştîmâli
- 688 Büzürg ammâ ki mevzûn idi gâyet
Kemâl-i hüsnî olunmaz hikâyet
- 689 Çün oldı her ‘azîmü’ş-şâna serdâr
Aña re’s-i ‘azîm oldı sezâ-vâr
- 690 Büyük devletde lâzımdur büyük baş
Bu devletde kim olur aña pâdâş
- 691 O mihr-i nûr-pâş için İlahî
Hem ol devletlü baş için İlahî
- 692 O ser sırrı için kim itdün i‘zâz
Ol efser hâkî kim oldı ser-efrâz
- 693 Ser-i devlet-medâr-ı pâdişâhî
Sa‘âdet efseriyle kıl mübâhî
- 694 Serîr-i salţanatda ola dâ’im
Esâs-ı taht u bahtı ola kâ’im
- 695 Bize kıl hâk-i pâyin efser-i ser
Şu dem kim ola ‘uryân ehl-i maşşer

---

693 ve 694. beyitler İ’de yok.

- 696 Bize göster cemâl-i tâb-nâkin
Ayırma başımızdan nûr-ı pâkin

**Beyân-ı tûl-i ân mûy-ı dil-âvîz
Ki bûde müşg-bîz ü ‘anber-âmîz**

وان انفرقت عقيقته فرقتها والا فلا يجاوز شعره شحمة اذنيه اذا هو وفره

[Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başının iki tarafına salardı ve o ayrılmış olan olan saçı toplamazdı. Saçlarını uzattığında kulağının yumuşağını geçirdi.]

- 697 O şeh kim mürsel oldı her ferîka
Kaçan farqında farq olsa ‘aķîka
- 698 Anı cem‘ itmeyüp hâlinde qordı
Görenler âyet-i “ve’l-leyl” oqurdu
- 699 Lügat erbâbı dirler fi’l-haķîka
Ser-i mevlûd-ı mûyıdur ‘aķîka
- 700 Velî bunda murâd olan degil o
Mecâz olup irâde olunur mû
- 701 Hemânâ saç dimekdür bu maħalde
Maħal oldı qarîne bunı ħal de
- 702 Çün oldı inferâk farqa muṭâvi‘
Olur ma’nîde daħi aña tâbi‘
- 703 O mûy-ı dil-rübâ-yı ‘anber-efşân
Eger sünbül gibi olsa perîşân
- 704 Anı qorlardı hâli üzre tağıķ
Olurlardı görenler aña ‘aşıķ
- 705 Eger tağılmayup ol zülf-i zîbâ
Anı cem‘ eylese maħbûb-ı Mevlâ

- 706 Tecâvüz eylemezdi nerm-i gûşı
İderdi hüsni hayrân ehl-i hûşı
- 707 Kâlırdı menbiti semtinde her mû
Olurdu her teli hoş-bû vü dil-cû
- 708 Olup fâyıkda bu ma'nâ-yı fâyık
Semâ'-ı gûş-ı hûşa oldu lâyıık
- 709 Velî diğğat idüp aşhâb-ı tedkîk
İderler vech-i âher üzre tağkîk
- 710 Tamâm olup kelâm "illâ fe lâ"da
İrüp encâma ol cümle burada
- 711 Ola mâ-ba'di anuñ başka cümle
'İbâretde müsâ'iddür bu cümle
- 712 Dimek olur bu tağdîr üzre ma'nâ
Tağılduğda o mûy-ı 'anber-âsâ
- 713 Koyup hâlinde cem' itmezdi anı
Perîşân kordı ol 'anber-feşânı
- 714 Ve illâ ol melek-rûy-ı perî-şân
Kıomazdı mûy-ı dil-cûyın perîşân
- 715 Çü hâtır cem' idüp ol müşğ-bârı
Olurdu muntazım hoş-bûy-ı târı
- 716 Kaçan kim eylese tevfir mûyın
Geçerdi nerm-i gûş-ı müşğ-bûyın
- 717 O şa'r-ı tâb-dârı itse vâfir
Tecâvüz itmesi olurdu bâhir
- 718 İki ma'nâ dağı hûb u güzeldür
Muğaşşal ikisi de muğtemeldür
- 719 Müsâ'iddür 'ibâret her birine

- Uyar her biri ol lafz-ı berîne
- 720 Olup ba‘z-ı rivâyetde ‘aķîşa
Lügat vefķınca olur bî-naķîşa
- 721 ‘Aķîşa dirler ol şa‘ra ki anı
Urup ucın iderler aşla şânî
- 722 Budur ba‘zı lügâtuñ da müfâdı
Ki ola örgiden bir nev‘üñ adı
- 723 Muhaşşal ol örilmiş şaça dirler
Ki anuñ ucın aşla döndürürler
- 724 Dimekdür pes bu taķdîr üzre ma‘nâ
Çözilse kendiden mûy-ı müşennâ
- 725 Çözük ķorlardı ol ‘anber-feşânı
Ve illâ kendiler çözmezdi anı
- 726 Egerçi yerleşür bunda bu ma‘nâ
Lügat vefķınca olur hûb u ra‘nâ
- 727 Münâsib olmaz ammâ bu maķâma
Ki mensûb olmadı ‘aķş ol hümâma
- 728 Egerçi oldı ķâf u şâd mezkûr
İki ķâf iledür ammâ ki meşhûr
- 729 Beyân idüp medâr-ı ihtilâfı
Didi tercih idenler iki ķâfi
- 730 Ki ‘aķşî olması mervî o mûnuñ
Hilâfın dimemişdür kimse bunuñ
- 731 Dinilen oldı çün ma‘nâsı aķşuñ
Yoğ idi ‘aķşî ol bî-‘ayb u naķşuñ

---

723. beyit İ’de yok.

- 732 Pes oldı hâşıl-ı ma'nâ-yı ra'nâ
Ki ol mûy-ı dil-ârâ-yı semen-sâ
- 733 Tağıldıkda o hâl üzre kalurdu
Şafâsı âdemüñ hûşın alurdu
- 734 Velîkin cem' ile oldukda maṭbû'
Ḳulûb-ı ehl-i dil olurdu mecmû'
- 735 Evâhir mih-teri mihr-i evâ'il
Evâ'ilde olurdu cem'a mâ'il
- 736 Çün ehl-i şirk iderdi şaçı tefrîk
Resûl-i Hâk kııurdu cem'i taḥkîk
- 737 O kim şirk ehline ola muḥâlif
İderdi ihtiyâr anı o 'ârif
- 738 Çün oldı dillerinde mekr ü kîne
Güzâr itmezdi râh-ı müşrikîne
- 739 Kaçan kim gelmeyüp emr-i İlâhî
Ḥabîr itmezdi ol 'âlem-penâhı
- 740 Ol işde kim nüzûl itmezdi âyet
Resûllullâha bu olmuşdı 'âdet
- 741 Baḳup evḏâ'-ı erbâb-ı kitâba
Muvâfiḳ eyleyip kışrı lübâba
- 742 İderdi ihtiyâr ol şâh-râhı
Nüzûl idince fermân-ı İlâhî
- 743 Şaçı ehl-i kitâb eylerdi çün cem'
Olurdu cem'a mâ'il ol yüzi şem'
- 744 O şem'-i cem'a olup cem'-maṭbû'
Evâ'ilde iderdi mûyı mecmû'
- 745 Şoñında virdiler tefrîka ruḥşat

Velîkin olmadı temzîk-i ‘âdet

- 746 Şu dem kim kendüden ola perîşân
Perîşân kırdı anı ol perî-şân
- 747 Muhaşşal iltizâm itmezdi cem‘i
O aşhâb-ı kirâmuñ şem‘-i cem‘i
- 748 Yoğ idi sedli daği ihtiyârı
Gehî tefrîk u geh cem‘ oldı kârı
- 749 Cemâlü’ d-dîn’dür ol mâh-ı İlâhî
Örölmüş dört gîsû kırdı gâhî
- 750 O gîsûlar kim olurdu nümâyân
Kırarlardı selâsil mâh-rûyân
- 751 O müşgîn-târa bend olup havâtır
Olurdu ‘aşk u müşg-esrârı zâhir
- 752 Düşüp sevdâlara ‘uşşâk-ı şeydâ
Olurdu hây u hûy-ı ‘aşk peydâ
- 753 Yerinden kim o gül gönca kıopardı
Miyân-ı halkda gavgâ kıopardı
- 754 Şu dem kim ide haşr aşhâbı müye
Hudâyâ bend idüp bizi o müya
- 755 Şırât-ı müstaķîma kıl hidâyet
Ki pâ-bend olmaya târ-ı gavâyet
- 756 O mü haķķı bizi itme hirâsân
Geçir ol kıldan ince cisri âsân
- 757 İdüp ol ‘urve-i vüşkâya peyvend
Sa‘îrûñ eyleme zencîrine bend
- 758 O zülf-i sünbül-âgîn-i dil-âvîz
O müy-ı müşg-bîz-i ‘anber-âmîz

- 759 Ğıdâ-yı cân u dil olup cezâda
Meşâma nefhası irsün orada

**Beyân-ı levn-i ân cism-i münevver
Ki bûd ez-ezherân dehr ezher**

ازهر اللون

[Nurlu ve parlak renkli idi.]

- 760 Olup ol cism-i şâfi ezherü'l-levn
Berîkından ziyâ bulmuşdı bu kevn
761 O pâkîze-ten olup aķ u berrâķ
Alurđı nûrı andan şems-i âfâķ
762 O cismüñ kim devâ olmuşdı rîķi
İderdi gıceyi gündüz berîķi
763 O levne dirler ezher kim olup aķ
Beyâzı görine şeffâf u berrâķ

**Cebîn-i müstebîn-i ân şeh-i dîn
Ki şod tâbân ez-û envâr-ı temkîn**

واسع الجبين

[Geniş alınlı idi.]

- 764 O şeh kim mazhar-ı dîn-i mübîndür
Açık alınlıdur vâsi' cebîndür
765 Mübîn oldı çü halk-ı müstebîni

Beyân-ı levn-i ân cism-i münevver / Ki bûd ez-ezherân dehr ezher başlığı M'de yok.
Cebîn-i müstebîn-i ân şeh-i dîn / Ki şod tâbân ez-û envâr-ı temkîn başlığı M'de yok.
(Vâsi' u'l-cebîn) başlığı M'de ve İ'de yok. Hz. peygamberin alından bahseden bu bölüme başlığı biz ekledik.

Güşâde olsa lâyıkdur cebîni

- 766 ‘Aceb mi olsa ol ma‘şûk-ı şâdık
Reh-i Hâk’da yüzi aķ alnı açık
- 767 Çün oldı nûr-ı Hâk anda nihâde
O pîşânı nola olsa güşâde
- 768 O pîşânı ki bulup ‘izz ü şânı
Meh ü mihr aldılar andan nişânı
- 769 Nişân-ı vech-i pâk-i lem yezeldür
Anuñ-çün öyle berrâķ u güzeldür
- 770 Olup âyîne-i vech-i İlâhî
Göründi anda envârı kemâhî
- 771 O pîşânı ki meclâ-yı şafâdur
Hemân âyîne-i ‘âlem-nümâdur
- 772 Cemâli muşhaf-ı “innâ kefeynâk”
Anuñ ser-levhası ol cebhe-i pâk
- 773 Çü mazhar oldı envâr-ı Hudâ’ya
Odur pertev şalan şems-i duĥâya
- 774 İdüp ol nûrdan bir zerre tâbân
İlâhî alnımızda kıl nümâyân
- 775 Kıyâmetde idüp aña muvâfık
Yüzümüz aķ idüp kıl alnı açık

**Beyân-ı ebruvân-ı çün kemâneş
Ki mümkün-nîst vaşf-ı hüsn ü âneş**

ازج الحواجب سوابغ في غير قرن بينهما عرق يدره الغضب

[Kaşları uzun ve yay gibiydi. Bitişik değildi. İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı.]

- 776 Kemân ebrûsı ol qaşı kemânuñ
Muqavves qaşları ol dil-sitânuñ
- 777 Dırâz u ince vü hem-vâr u pür-mû
Olup mevzûn idi ol iki ebrû
- 778 O qaşlar benzeyüp nûr-ı mübine
Degildi muttaşıl biri birine
- 779 İki qaşuñ arası olup açık
Degildi biri birine mülâsık
- 780 Ezec oldu lügatda öyle ebrû
Ki ola ince vü mümtedd ü pür-mû
- 781 Havâcib qaşlara dirler lügatda
Sevâbiğ kim vürüd itdi şıfatda
- 782 Beyân eyler ol ebrûlar kemâlin
Ki tezyîn itdi pâkîze-cemâlin
- 783 Dimekdür kim ola vâfi vü vâfir
Kemâli her cihetden ola zâhir
- 784 ‘İbâretdür qaren qaş çatıgından
Çatık qaşlı olan âdemdür aqren
- 785 Anuñ kim bî-qarîn oldu cemâli
Qarenden vech-i pâki oldu hâlî
- 786 Hâdîşinde dimişdür Ümm-i Ma‘bed
Dağı gayrı şıqâta oldu müsned
- 787 Ezec ü aqren olup ebruvânı
Degildi açık iki qaş miyânı
- 788 Olup başlar biri birine çatık
O nâzük qaşlar olmuşdı mülâsık

- 789 Dimiş İbn-i Eşîr ol Şeyh-i sâmi
İdüp tercîh evvelki kelâmı
- 790 Degildi muttaşıl ol iki hâcib
Miyânında beyâz olmuşdı hâcib
- 791 Velî ba'zı meşâyîh itdi taḥkîk
Bu resme eyledi tevfiḳ ü taḫbîk
- 792 Arasında mübârek kaşlarınıñ
Miyânında o kaşlar başlarınıñ
- 793 Olup bir fûrce-i bârîk mevcûd
İki kaş aña dek olmuşdı memdûd
- 794 Eger diḳḳatle baḳsa aña nâzır
Olurdu fûrce-i mezbûre zâhir
- 795 Ol ebrûlar olup gâyetde memdûd
Te'emmül itmeyen şanurdu meşdûd
- 796 Pes olmayup ḥaḳîḳat üzre aḳren
Gören aḳren şanurdu bu cihetden
- 797 Bu da câ'iz durur kim Mülteḳâ'da
Ufaḳ ḳıllar olup neşv ü nemâda
- 798 Görenler 'add idüp ol mûyı kaşdan
Şanup ebrûya mülḥaḳ iki başdan
- 799 Dimişler ola aḳren bu cihetden
Ve illâ olmaya gerçekden aḳren
- 800 Degildi çünki hâcib gibi pür-mû
Kimi 'add itmeyüp ol mûyı ebrû
- 801 Ḳaren yokdur diyü ḥasm eylemişdür
Ol ebrûyı güzel resm eylemişdür
- 802 Mülâḥḥaş oldu pes bu cümleden bu

- Ki çatık olmayup ol iki ebrû
- 803 Velîkin ola memdûd u muğavves
Nazîrin görmeye tîk-ı muğarnas
- 804 Qarîb olup biri birine başı
Gören çatık şana ol iki kaşı
- 805 Bakılsa kaşına ol meh-cebînüñ
Arasında iki ebrûlarınıñ
- 806 Var idi bir tamar ammâ ki pinhân
Ėazab hâlinde olurdu nümâyân
- 807 Olurdu mümtelî ol reg Ėazabla
Nümâyân olur idi ol sebeble
- 808 Yağod idüp Ėazab tahrîk anı
İderdi âşikâra ol nihânı
- 809 Ėazab olmasa olmazdı nümâyân
Gören dirdi aña mihr-i dirahşân
- 810 Çün oldu mâh-ı rûyî kâbe kavseyn
Hilâl-i ebruvânı oldu kavseyn
- 811 O kaş kim oldu mihrâb-ı İlâhî
Dil-i ‘uşşâkuñ oldu secde-gâhı
- 812 Olup mihrâb-ı aşhâb-ı hidâyet
Haţ-ı reyhân ile yazıldı âyet
- 813 Hilâl-âsâ olup bârîk ü mevzûn
Cihânı nûr ile itmişdi meşhûn
- 814 Yüzi bedr ay idi kaşlar hilâlî
Cemâli bir güneş kim yok mişâli
- 815 Hilâl-i Ėurre-i mâh-ı nübüvvet
Bulup âyîne-i rûyında rû’yet

- 816 Şeb-i kadr oldu mûy-ı müşg-bûy
Duḥâ-yı 'îd-i adḥâ oldu rûy
- 817 Cemâli mâh şehr-i ihtidâya
Beyâz-ı cebhesi ğurre ol aya
- 818 Yazıldı o hilâle âyet-i nûr
Nola nûr alsa andan mâh ile ḥûr
- 819 O қаşlar oldu levḥ-i sırr-ı meknûn
Ki üstinde yazılmış âyet-i nûn
- 820 Olup hem-vâra 'ayn-ı Hâk'la manzûr
O mâhuñ kalbi oldu beyt-i ma'mûr
- 821 O қаşlar kim anı ḥalk itdi Ḥallâk
Olup ol beyt-i ma'mûra iki tâk
- 822 Olup meclâ-yı envâr-ı hüviyyet
Tecellî itdi esrâr-ı hüviyyet
- 823 Olup âyîne-i nûr-ı İlâhî
Göründi anda eşyâ hep kemâhî
- 824 Bu tâk-ı nüh-revâkı lâciverdî
Rûku' idüp o tâka baş egerdi
- 825 O tâkuñ 'aşkına devr itdi âfâk
Nola çarḥuñ olursa tâkati tâk
- 826 O tâk üstinde olup câmi'-i dîn
O mihrâba tutar yüz ehl-i temkîn
- 827 İlâhî kıble-i cân idüp anı
Bize göster o sulṭân-ı cihânı
- 828 Be-ḥaqq-ı rûy-ı ân pâkîze enşâb

Ola cân kıblesi dâ'im o mihrâb

**Beyân-ı bîni-i ân şâh-ı Hâk-bîn
Ki şod mâh-ı münîr-i evc-i temkîn**

اقنى العرينين له نور يعلوه يحسبه من لم يتأمله اشم

[Burnunun kaşlarına yakın kısmı biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnunu yücelten bir nur vardı. Dikkatlice bakmayan kimse ilk bakışta burnunun ortası yüksek zannederdi.]

- 829 Ucı ince dırâz ortası vâlâ
Olan enfe ‘Arablar dirler aqnâ
- 830 Dimişler ba‘zılar ‘ırnîn o enfe
Muqarrerdür bu söz yok bunda külfе
- 831 Dimiş ba‘zılar enfîn şol başıdur
Ki anuñ üsti insânuñ qaşıdur
- 832 O yer kim mecma‘ıdur ebruvânuñ
‘Arabca oldı ‘ırnîn adı anuñ
- 833 Pes olur ma‘nisi bu lafz-ı pâküñ
Ki ol enf-i münîf-i tâb-nâküñ
- 834 Miyâmı oldı bir miqdâr yüksek
Velîkin irtifâ‘ı olmadı pek
- 835 Olup üstinde nûr ol enf-i pâküñ
Görenler nûrını ol tâb-nâküñ
- 836 Te‘emmül itmeyüp ‘uzv-ı laîfîn
Şanurlardı eşemm enf-i şerîfîn
- 837 Eşemm ol âdeme dirler lügatde
Ki uymaz enfî aqnâyâ şıfatda

831a-M’de yok.

- 838 Eşemmüñ nây-ı enfi olup a‘lâ
 Kıñâ âşârı olmaz anda aşlâ
- 839 Olup a‘lâsı üzre istivâsı
 Hemân nâyında ola i‘tilâsı
- 840 Degildür böyle bînî çünki maqbûl
 O vech-i hûba lâyıķ olmadı ol
- 841 Pes ol bînî olup aķnâ vü a‘lâ
 Eşem dinilmez idi aña aşlâ
- 842 Hüdâ virdi çün ol zât-ı şerîfe
 Ser-â-pâ cümle a‘zâ-yı laţîfe
- 843 Şememden dūr idüp enf-i münîfin
 Mükemmel eyledi hâķ-ı laţîfin
- 844 Melâhat-kânıdur vech-i mübîni
 Melîh olsa ‘aceb mi anda bînî
- 845 O bînî haķķına idüp ‘atâyâ
 Bize vir ‘ayn-ı Haķ-bîni Hüdâyâ

**Beyân-ı hilye-i ân lihye-i pâk
 Ki şod zînet-fezâ-yı şâh-ı levlâk**

كث اللحية تملأ صدره

[Göğsünü dolduran gür sakalı vardı.]

- 846 Olup ol lihye-i hoş-hilye-i hûb
 Cemâl-i bâ-kemâli üzre maħbûb
- 847 Pür idüp sînesin ol meh-cebînüñ
 Müdevver hâlesidür mâh-ı dînüñ
- 848 Göründükde o nûrânî-maħâsin

- Temâşâ eyleyen hüsn ü bahâsın
- 849 Oğurdı âyet-i Allâhu nûri
İrerdı kâleb ü kalbe sürûrı
- 850 Beyâz-ı vechi üzre oldı mestûr
Hıa-ı reyhâni ile âyet-i nûr
- 851 Du'â-yı nûr olup aña nümûdâr
Olur âşarı anuñ beşş-i envâr
- 852 O 'âlî-kadr-i şadr-ı mürselîne
Olup zînet-fezâ-yı şadr-ı sîne
- 853 Dinildi lihye-i pâke mağâsin
Görindi anda envâr-ı eğâsin
- 854 O şeh kim üstine indi sekîne
Virürdi lihye zînet sînesine
- 855 Olup ol lihye-i pâkîze keşşe
Perîşân görinüp olmazdı şa'se
- 856 O rîşûñ kim şık ola mûyı gâyet
Hem olmaya anuñ târında rikkat
- 857 Ne pek uzun olup ne ola kûtâh
Görine mu'tedil bakılsa her gâh
- 858 O gûne rîşdür keşşe lügatde
Odur medh olınan cümle şıfatda
- 859 Çün oldı böyle lihye hûb u memdûh
Bağup aña şafâ kesb eyledi rûh
- 860 Sezâ-vâr oldı ol cân-ı cihâna
Ki yok hüsninde bir cây-ı bahâne
- 861 Hudâyâ ol mağâsin hağğı için
O nûr-ı zü'l-eğâsin hağğı için

- 862 İdüp şâhen-şeh-i devri mu‘ammer
Cemâlûñ nûrına kıl anı manzar
- 863 Be-ḥaqqı nûr-ı ân zîbâ-maḥâsin
Bize göster anuñ tûl-i beḳâsın
- 864 Sefîd it rîşin ol baht-ı sa‘îdüñ
Aña vir lezzetin ‘ömr-i medîdüñ
- 865 Bizi kıl luṭf ile iḥsâna mazhar
Dem-i maḥşerde et rûyı münevver

**Beyân-ı ân dü-ḥadd-i pâk-i es‘ad
Ki ez-nefḥ u ḥuşûnet bûd eb‘ad**

سهل الخدين وفي رواية البيهقي كان اسيل الخدين ولم يكن بالمطهم ولا بالكلثم وكان في وجهه تدوير
[Yanakları düz idi. Beyhakî’nin rivayetinde ise: “Yanakları düz idi. Kabarık ve çıkıntılı değildi. Yüzü yuvarlaktı.”]

- 866 O verd-i gülşen-i ḥüsnuñ yanağı
Ki sürḥi sürḥ olup aḡ idi aḡı
- 867 Olup pâkîze vü hem-vâr u düpdüz
Çıkık yumrı degildi ol güzel yüz
- 868 Esîlü’l-ḥaddür ol pâkîze-dîdâr
Kim ola gül-yanağı şâf u hem-vâr
- 869 Esîl ü sehlüñ oldu ma‘nisi bir
‘Arablar ikisin de düz yüze dir
- 870 ‘Arab’da çünki düz yüz oldu aḥâ
Düz olsa nola ol vech-i mücellâ

862-864. beyitler arası İ’de yok.

865b-M’de yok.

870a-‘Arab’da çünki M / Nice vech ile İ.

- 871 Dimişdür vaşf iden ol gül-cemâli
Degildi mntefih ruşsâr-ı ali
- 872 Budur mervî kelâm-ı Beyhakî'den
O şeyh-i dîn-penâh-ı muttakîden
- 873 Esîl idi dimiş ol iki ĥadde
Degildür kimse şâdir bunı redde
- 874 Esîl  sehlñ oldu pes me'âli
Ki ol muştâr-ı ařyâruñ cemâli
- 875 Olup ġâyetde hem-vâr u muşaffâ
İderdi řafĥa-i melsâyı insâ
- 876 Muşahhamda yazılmış nice aşvâl
Ki olur her biri bir ma'niye dal
- 877 Dimiş İbni Eşîr oldu muşahham
Yüzinde intifâĥı olan âdem
- 878 Degildür bu şıfat ammâ ki memdĥ
şafâ itmez bu ġne rydan rĥ
- 879 Anuñ-ĉn olmamışdur faĥr-i 'âlem
Bi-vechin mâ-muşahham bâ-mkelşem
- 880 Muřahham aña dirler kim cemâli
Müdevver olmada bula kemâli
- 881 Yaķıřmaz rya tedvîr olsa kâmil
Dil  cân olmaz yle veche mâ'il
- 882 Budur vechi ki ol vech-i münevver
Ķamer-veş olmadı ġâyet müdevver
- 883 Daĥi dirler muşahham pek semîne
Dinilmezdi semîn ol şâh-ı dîne

- 884 Bu ma'nâya da olmadı muṭahham
O mihr-i evc-i ḥüsn ü faḥr-i 'âlem
- 885 Daḥi dirler muṭahham pek naḥîfe
Naḥîf ıtlâḳ olunmaz ol şerîfe
- 886 Degildür aña bu ma'nî daḥi râst
Ki ḥüsni oldu anuñ bî-kem ü kâst
- 887 Bu ma'nî üzre de dinmez muṭahham
O faḥr-i 'âleme vallâhu a'lem
- 888 Dimişdür Tirmizî oldu muṭahham
Eni çok gevdeli vü etli âdem
- 889 Dimiş kimi muṭahham aña dirler
Ki rûyı ola ğâyetde müdevver
- 890 Bu ma'nî oldu muḥtârı şîḥâḥuñ
O 'ummân-ı le'âlî-i feşâḥuñ
- 891 İdüp ol cevherî-i kân-ı iz'ân
O ğavvâs-ı biḥâr-ı 'ilm ü 'irfân
- 892 Muṭahhamdan müdevver birle ta'bîr
Ḥadîşi eylemişdür böyle tefsîr
- 893 Dimişdür kim degildür pek müdevver
O rûy-ı dil-rübâ-yı pâk-manzar
- 894 Degildi hem katı etli yañağı
Yüzi mesnûn idi ol gül-budağı
- 895 Şu âdem kim olup şîrîn-şemâ'il
Ola tedvîr-i vechi tûla mâ'il
- 896 Yüzi mesnûn aña dirler lügatda

---

888. beyit İ'de yok.

- O yüzdür kâmil olan her şıfatda
- 897 Bu ma'nâlar ki söylendi me'âli
İder her biri medh ol gül-cemâli
- 898 Pes oldu bu me'ânîden muhaşşal
Ki ol ser-defter-i 'ubbâd-ı kümmel
- 899 Olup pâkîze rûy-ı 'âlem-i hüsn
Anuñla buldı zînet âdem-i hüsn
- 900 Dinilmezdi semîn ol meh-cebîne
Ki oldu üstine nâzil sekîne
- 901 Semen olmazsa nola ol bedende
Semen olur mı gülde yâsemende
- 902 Xatı çok olmamışdı lahm u şahmı
Velîkin çoğ idi gâyetde rahmı
- 903 O zîbâ ten ki bulmuşdı leţâfet
Aña isnâd olunmazdı neĥâfet
- 904 Te'alallâh zihî pâkîze-dîdâr
Ki hem hem-vâr u hem meclâ-yı envâr
- 905 İlâhî ol güzel dîdâr ĥaĥķı
O yüzde berķ uran envâr ĥaĥķı
- 906 Be-ĥaĥķ-ı nûr-ı ân ruĥsâr-ı hem-vâr
Be-ĥaĥķ-ı pâki-i ân pâk-dîdâr
- 907 İdüp şâhen-şeh-i devrânı mesrûr
Cemâl-i bâ-kemâlin eyle pür-nûr
- 908 İdüp envâruña mazhar o şâhı
Hemîşe kı l cihânuñ pâdişâhı

907-909. beyitler arası İ'de yok.

- 909 Şalup âfâka dâ'im sâye ol şâh
Ola yardımcısı her yerde Allâh
- 910 Hüdâyâ bize ol nûrdan virüp nûr
Cemâl-i bâ-kemâlün eyle manzûr
- 911 İdüp envâr-ı zâta bizi maẓhar
Yüzümüz eyle maḥşerde münevver

**Beyân-ı ân ki ân rûy-ı muşaffâ
Çü mâh-ı çâr deh bûde mücellâ**

يتلألاً وجهه تالكو القمر ليلة البدر وفي بعض الروايات ما رأيت شيئا احسن من رسول الله كأن
الشمس تجري في وجهه

[Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı. Bazı rivâyetlerde:
“Resulullahtan daha güzel bir şey görmedim. Sanki yüzünde güneş vardı.”]

- 912 Olup mir'ât-ı Haḫ ol rûy-ı hem-vâr
Tele'lü eyleyüp oldı pür-envâr
- 913 Kamer gibi olup nûrı dıraḫşân
Ziyâsı oldı 'âlemlerde raḫşân
- 914 Ayuñ on dördi gibi ol yüzi mâh
Şalardı pertevin âfâka her gâh
- 915 O vech-i pâk olup envârı câmi'
Ziyâsı dâ'imâ olurdu lâmi'
- 916 Yüzinde berḫ urup nûr-ı İlâhî
Sühâya döndürürdi mihr ü mâhı
- 917 Tecellî itse envâr-ı cemâli
Tolardı nûr ile cümle mahâli
- 918 Gören âyîne-i 'âlem-nümâyı

910a-Hüdâyâ M / İlâhî İ.

- Nedür añlar o mir'ât-ı Hudâ'yı
- 919 O yüz kim mazhar-ı nûr-ı Hudâ'dur
Tecellî-gâh-ı esrâr-ı hüdâdur
- 920 O yüzden yayılup âfâka envâr
Anuñla yaradıldı her ne kim var
- 921 Dimişdür ba'zı aşhâb-ı rivâyât
İdüp vaşf-ı ruḥ-ı tâbında âyât
- 922 Ki aşla görmedim bir nesneyi ben
Kim ola ol resûlullâhdan aḥsen
- 923 Güneş şan kim cemâlinde yürürdi
Gören ol mihri ḥurşîdi görürdi
- 924 Ruḥ-ı pâkinde ḥurşîd-i melâḥat
Ki virdi o meh-i ḥüsne leṭâfet
- 925 Aña beñzerdi kim ḥurşîd-i enver
Sipihri devr idüp ide münevver
- 926 Güneş olmaz iken anuñ mesîli
Bu teşbîhüñ budur aşl-ı aşîli
- 927 Ki mihr-i ḥüsnuñ ol yüzde şu'â'ın
Leṭâfet burcı üzre iltimâ'ın
- 928 Felekde iltimâ'-ı âfitâba
Şu'â-ı mihr-i nûrânî-ṭınâba
- 929 İdüp takrîb için ezhâna teşbîh
Bu vech üzre iderler anı tevcîh
- 930 Yaḥod 'add olunup ol rûy-ı zîbâ
Maḥarr-ı âfitâb-ı 'âlem-ârâ
- 931 Ola tevcîh-i teşbîhe işâret
Gele ol 'add ile teşbîhe kuvvet

- 932 Ve illâ ol cemâl-i bî-naẓîre
Ne mümkindür ki mihr ola nazîre
- 933 O ħurşîdüñ kim oldı yüzi kâmil
Aña şems ü ħamer olmaz mu‘âdil
- 934 Güneş bir zerre ol ħurşîd-i enver
Olur mı âfitâba zerre hem-ser
- 935 Güneş dördünci gökde irdi ħadre
O mihrüñ pâyına yüz sürdi sidre
- 936 Güneş ol mihrden kesb itdi nûrı
Anuñ feyziyledür ħuruñ zuhûrı
- 937 Belîgân-ı ‘Arab’ dan böyle teşbîh
Çoğ olup itdiler bu resme tevcîh
- 938 İdenler böyle teşbîhâtı taşvîb
Dilerler kılmason ezhâna taqrîb
- 939 Olunmuşken ziyâ-yı şemse teşbîh
Budur temşîl-i nûr-ı bedre tevcîh
- 940 Ki nûr-ı şems idüp ebşârı ħîre
Murâd üzre baķılmaz ol münîre
- 941 Zâ‘if olur baķılsa nûr-ı ebşâr
Ķamerde yoķdur ammâ kim bu ıdrâr
- 942 Bu olur nükte kim ol mihr-i âfâķ
Kim irdi âfitâba andan işrâķ
- 943 Güneşden artıķ oldı gerçi nûrı
Ziyâ-yı ħûra ol virdi zuhûrı
- 944 Velî aña murâd üzre baķılmaķ
Cemâl-i bâ-kemâlin seyr kıılmaķ

- 945 Olurdu bedre bakmaq gibi kâbil
İderdi zav'ı nûr-ı 'aynı kâmil
- 946 Güneş-veş yoğ idi anda mazarrat
Bakılmaqda ne deñlü olsa diğkat
- 947 Kamaşmazdı aña bakmaqla ebsâr
Temâşası virürdi çeşme envâr
- 948 Muhaşşal eylemezdi çeşmi hûre
Bu yüzden beñzedi bedr-i münîre
- 949 Yağod tâhâ kim oldu nâm-ı nâmî
O sulţâna kılındı ism-i sâmi
- 950 O mâh-ı çâr-dehden oldu ta'bîr
Bu vech üzre daği olundu tefsîr
- 951 Anuñ-çün olınup teşbîh bedre
Meh ıtlâk olınur ol mihr-i bedre
- 952 'Adedde tâ vü hâ kim çâr-dehdür
Murâd andan o bedr-i çâr-dehdür
- 953 Olup on dördi ayuñ leyle-i bedr
Leyâlî içre buldı ol gice qadr
- 954 O 'âlî-qadr aña olsa müşebbeh
Bu vech üzre olur lâ-büd müvecceh
- 955 Aşıl mehdür müşebbeh ol cemâle
Ki andan mihr ü meh irdi kemâle
- 956 Velîkin olınup maşşûşa tanzîr
Murâd oldu o vech-i pâki taşvîr
- 957 O rûy-ı dil-rübâ-yı cân-fezâda
Şıfât-ı hüsni olup hâdden ziyâde
- 958 Olup mecmû'a-ı âşâr-ı Bârî

Şafâsı rûh u sırra oldu sârî

- 959 Yüzi gün rûyı meh ruhsârı güldür
Cemâli câmi‘-i esrâr-ı güldür
- 960 O yay kaşlarla ol zîbâ bakışlar
Ki ehl-i derde hâletler bağışlar
- 961 Çıķup tîr-i nigâhı ol kemândan
Kemân-ı ebruvân-ı dil-sitândan
- 962 İrişdikde kulûb-ı ehl-i hâle
Gönüllerde yer itdi lâ-maḥâle
- 963 Anuñ-çün oldu mihri dilde câ-gîr
Ki her kalb içre bir yir itdi ol tîr
- 964 Çekenler bâde-i câm-ı elesti
Olanlar neş’e-dâr-ı Ḥaķ-peresti
- 965 Görüp âyîne-i ḥüsn-i cemâlin
Seçüp ol âyine içre kemâlin
- 966 İçenler sâġar-ı şevķiyle şerbet
Bulurlar neş’e-i câm-ı maḥabbet
- 967 Baķanlar ol cemâl-i bâ-kemâle
İrerler lezzet-i âb-ı zülâle
- 968 Yüzi şuyı içün ol âb-ı nâbuñ
Bizi kıll neş’e-dârı ol şarâbuñ
- 969 Dehânında bulup âb-ı ḥayâtı
Alup ol ḥoķķadan şehd ü nebâtı
- 970 Olup maḫzar ḥayât-ı câvidâna
Deġişmezler anı cân u cihâna
- 971 O pâkîze-cemâl içün İlâhî
Bize göster o mâh-ı dîn-penâhı

- 972 Eyâ maḥbûb-ı Hâk senden recâmız
Budur kim olasın nûr-ı dücâmız
- 973 Olup şemsi şebistân-ı vişâlin
Bize göster cemâl-i bâ-kemâlin
- 974 Gül-i al-i cemâlüñ kıl nümâyân
Gül-i ümîdimiz tâ ola ḥandân
- 975 Ḥabîbâ ölmedin göster mişâlin
Temâşâ idelim ruḥsâr-ı alin
- 976 Ḥuşûşâ dâver-i devr-i zamâna
O Sulṭân Aḥmed-i sâmi-mekâna
- 977 Müyesser eyleyüp dîdâr-ı pâkin
Aña göster cemâl-i tâb-nâkin
- 978 Virüp ol pâdişâha ‘ömr-i câvîd
Serîr-i salṭanatda eyle te’bîd
- 979 Sever çün kim cemâl-i bâ-kemâlin
Aña göster gül-i al-i vişâlin

**Beyân-ı ân dehân-ı hikmet-endûd
Ki kân-ı ‘ilm ü fazl u ma‘rifet bûd**

كان ضليح الفم

[Ağzı geniş idi.]

- 980 ‘Azîm oldu dehân-ı faḥr-i ‘âlem
Degildi mu‘teber zîrâ küçük fem
- 981 ‘Arab’da vüs‘at-i fem oldu mergûb
Anuñ-çün öyle ḥalk oldu o maḥbûb

972-975. beyitler arası M’de yok.

976-979. beyitler arası İ’de yok.

- 982 ‘Azîm ammâ ki kâmil hüsni ü ânı
Leţâfet-kânı vü hûbî-mekânı
- 983 Dehânı hüsnde oldı müselleme
‘Aleyhillâh şallâ şümme sellem
- 984 ‘Azîmü’l-fem dimiş kimi dâlî‘a
Mürâdifdür dimiş kimi vesî‘a
- 985 ‘Îzam vüs‘at kim oldı bunda menkûl
Gerekdür k’i‘tidâlde ola maḥmûl
- 986 Ki ol naḥl-i gülistân-ı cemâlün
O serv-i büstân-ı i‘tidâlün
- 987 Cemâli gerçi kim buldı kemâli
Muḥarrer oldı ammâ i‘tidâli
- 988 Kimi dimiş ḳaviyyü’l-fem dimekdür
Kemâl-i nuḥḳ ile vaşf eylemekdür
- 989 Olur ol ḳâ‘ilün bundan murâdı
Ki bu terkîb-i mergûbın müfâdı
- 990 Dimekdür var idi nuḥḳında ḳuvvet
Virilmişdi aña mülk-i feşâḥat
- 991 Dehânında olup dendânı kâmil
Kemâl esbâbı cümle oldı ḥâşıl
- 992 Olup esnânı lü‘lü-veş munazzam
Feşâḥat riştesin virmişdi ol fem
- 993 Der-i gencîne-i ‘irfân o femdür
Ki pür-lü’lü-i lâlä-yı ḥikemdür
- 994 Dehânı menba‘ı mâ’-i ḥayâtuñ
Lisânı hem-zebânıdur nebâtuñ

- 995 Yüzinden âb-1 kevşer bir eşerdür
Zebânıyla sözi şîr ü şekerdür
- 996 Zebânı cevher-i ‘ummân-1 ‘irfân
Dehânı hoşka-i la‘l-i Bedaḥşân
- 997 Kilîd-i kufl-i hikmetdür zebânı
Odur fetḥ iden ebvâb-1 cenânı
- 998 O dil kim sūsen-i bâğ-1 hüdâdur
Lisân-1 pâki maḥbûb-1 Hudâ’dur
- 999 O dil kim oldı mîzâb-1 ḥalâvet
Nola andan aḳarsa âb-1 hikmet
- 1000 O dil kim berg-i gülzâr-1 şafâdur
Zebân-1 pâk-i şâh-1 ıstıfâdur
- 1001 O dişler kim görünür ol dehende
Nazîr olmaz aña dürr-i ‘Aden’de
- 1002 Dehânı hoşka-i kân-1 şerî‘at
O dişler dürr-i ‘ummân-1 ḥaḳîḳat
- 1003 Dür-i hikmetle pür-dürç-i dehânı
Odur tezyîn iden tâc-1 şehânı
- 1004 O şeh kim kıldı anı zîver-i ser
Olur lâ-büd sezâ-yı tâc u efser
- 1005 Çıḳup söz dürri ol dürç-i dehenden
Bu deñlü cevher oldı ol sūḫandan
- 1006 Sūḫan bir cevher-i ‘âlî-bahâdur
Odur ger var ise ‘âlî-bahâdur
- 1007 Sūḫandur cevher-i nâ-yâb-1 hikmet
Sūḫandur ḳatre-i mîzâb-1 hikmet

- 1008 Süḥandur lü'lü-i 'ummân-ı îmân
Süḥandur âb-ı nâb-ı baḥr-i 'irfân
- 1009 Gören ol ḥoḳḳa-i kân-ı şafâyı
Bulurdu anda dârû-yı şifâyı
- 1010 Şafâ 'aynı görünmüş ol bedende
Ḥayât âbı konulmuş ol dehende
- 1011 Melâḥat kim görülmüşdür yüzinde
Ḥalâvet kim konulmuşdur sözünde
- 1012 Bulunmaz hiç biri şîr ü şekerde
Te'alallâh ne ḥâlet var o serde
- 1013 Seri ser-çeşme-i 'ayn-ı ni'amdur
Zebânı lüle-i âb-ı hikemdür
- 1014 İrüp ol lûleye ifdâl-i Bârî
Ḥaḳîḳat âb-ı nâbı oldu cârî
- 1015 Aḳup ol lûleden şehd-i me'ânî
Zülâl-i lafzı şerbet itdi anı
- 1016 Anuñ kim luṭf-ı Bârî ola yârı
Ḥaḳîḳat şehdi olsa nola yârı
- 1017 Odur ser-çeşmesi mâ'-i ḥayâtuñ
Hemân bir adı var âb-ı ḥayâtuñ
- 1018 Yeri âb-ı ḥayâtuñ oldu zulmet
Bunuñ ser-çeşmesi envâr-ı hikmet
- 1019 Düşüp ol âbdan bir pâk kaṭre
İrişdi çeşme-i ḥurşîde behre
- 1020 O yüzden irdi reşḫa âfitâba
Nola mâlik olursa âb u tâba

- 1021 Hüdâyâ çünki itdũñ ol dehânı
Mekân-ı emn ü îmân u emânı
- 1022 Virüp lezzet mezâka ol dehenden
Bizi dũr itme ol gül-pîrehenden
- 1023 İlahî ol dehân-ı hũb haqqı
O dũrc-i dil-keş-i maħbũb haqqı
- 1024 İlahî ol dehânũñ hũrmeti-çũn
O kân-ı kũt-ı cânũñ hũrmeti-çũn
- 1025 Hüdâyâ ol zebânũñ ‘izzeti-çũn
O miftâh-ı cinânũñ izzeti-çũn
- 1026 İdũp ‘izzetle Sultân Aħmed’i var
Mu‘ammer eyle ol aña nigeħ-dâr
- 1027 Esâs-ı baħt u taħtın üstũvâr it
Serîr-i salţanatda ber-ķarâr it
- 1028 Zũlâl-i şer‘a menba‘ kıl dehânın
Kilid-i bâb-ı ‘adl eyle zebânın
- 1029 Zamân-ı devletin kıl hayr-ı ezmân
Emân üzre mürũr itsũn o devrân
- 1030 Hemîşe ola ol sultân-ı devrân
Serîr-ârâ-yı taħt-ı âl-i ‘Oşmân
- 1031 Bize fetħ idũp ebvâb-ı merâmı
Naşib it ‘izzet-i dârũ’s-selâmı
- 1032 İlahî kân-ı îmân it dehânım
Kilid-i bâb-ı zikr eyle zebânım
- 1033 Zebânım zikr ile bulsun ħalâvet
Dehâna gelsin ol şerbetle lezzet

1026-1030. beyitler arası İ’de yok.

- 1034 İdüp tûtî-i dil vaşf ol dehânı
Hemîşe olsun anuñ kışsa-hânı

**Beyân-ı hüsn-i ân dendân-ı raşşân
Ki bûde lü'lü-i 'ummân-ı 'irfân**

مفلج الاسنان وفي حديث ابن عباس رضي الله عنهما كان افلج الثنيتين اذا تكلم راي كالنور يخرج من
بين ثناياه وفي حديث ابي هريرة رضي الله عنه مبلج الثنايا وفي رواية ابن عساكر فيه رحمة ربه القادر
براق الثنايا

[Dişleri seyrekti. İbn Abbas'ın hadisinde: “Ön dişleri seyrekçe idi.
Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi
görünürdü.” Ebu Hureyre'nin hadisinde farklı bir ifade ile “eblecu” yani
“Dişlerinin arası açıldı.” şeklinde geçmiştir. İbn Asâkir (ra)'ın rivayetinde ise
“Parlak ön dişleri vardı.” ifadesi vardır.]

- 1035 Müfellec dişleri seyrek dimekdür
O diş kim seyrek ola pür-nemekdür
- 1036 Bunı İbni Ebî Hâle dimişdür
Bu vech üzre rivâyet eylemişdür
- 1037 Nola dendân-ı pâki olsa seyrek
Ki seyrek dişlü âdem oldı zeyrek
- 1038 Hâdîşinde dimişdür İbni 'Abbâs
İdüp tavşîf-i sinni ekremü'n-nâs
- 1039 Şenâyâsı olup eflec o şâhuñ
Ziyâ-yı sağı oldı nûrı mâhuñ
- 1040 Tekellüm eyledikde ol yüzi hûr
Şanurlardı arasından çıkar nûr
- 1041 İki öñ dişi olduğda hüveydâ
Olurdı arasından şu'le peydâ

- 1042 Yüzi olduḡda bu vech üzre manzûr
Şanurdı her gören ol şu'leyi nûr
- 1043 Dimişdür Bû Hureyre faḡr-i aşḡâb
Ola maḡmûr-ı âb-ı fazl-ı tevvâb
- 1044 Mübellec oldu ol zîbâ-şenâyâ
Mübellec k'ola ḡarf-i cîm ile bâ
- 1045 Mübellec aña dirler kim olup aḡ
Dür-i nâ-yâb gibi ola berrâḡ
- 1046 Dimekdür pes bu taḡdîr üzre ma'nâ
Ki oldu öñ dişi aḡ u muşaffâ
- 1047 Rivâyet eyleyüp İbni 'Asâkir
O 'âlî-rütbe-i şâḡib-mefâḡir
- 1048 İdüp tavşîf-i sultâne'l-berâyâ
Dimiş kim oldu berrâḡu'şenâyâ
- 1049 Pes oldu bu rivâyâtuñ müfâdı
Ki ol maḡmûd-ı memdûḡu'l-eyâdı
- 1050 Olup tâbende şaḡr u pâk dendân
İderdi reşk aña lü'lü-i 'ummân
- 1051 Olup dendânı şâf u pâk ü berrâḡ
Ziyâ alurdu andan şems-i âfâḡ
- 1052 O lebler kim olup la'l-i Bedaḡşân
Dür-i dendân olurdu anda raḡşân
- 1053 Gören şanurdı la'lin ḡoḡkadur o
Dür-i nâ-süfte ile oldu memlû
- 1054 Dehânı içre ol pâkîze-dişler
İki tesbîḡ-i mürvârîde beñzer
- 1055 Zihî şubḡa kim eyler ḡaḡḡ'ı tesbîḡ

Ḳulûb ehlin ider tesbîhi tervîh

- 1056 Dehânı hâlka-i tevḥîd-i Bârî
İder ol sübhâ anda zîkr-i cârî
- 1057 Be-ḥaḳḳı berḳ-i ân pâkîze-esnân
Be-ḥaḳḳı revnaḳ-ı ân pâk-dendân
- 1058 Mu‘ammer eyle sulṭân-ı zamânı
O sulṭân Aḥmed-i sâmi-mekânı
- 1059 İlâhî sübhâ-i ‘ömrin dırâz it
Serîr-i salṭanatda ser-firâz it
- 1060 Ḥudâvendâ o sübhâ gibi her dem
Umûr-ı devletin eyle munazzam
- 1061 İder çün dâ’imâ tehlîl ü tesbîh
O şâhen-şâhı yâ Rab eyle tervîh
- 1062 Ayırma sübhâ-i ezkârı bizden
Giderme hergiz ol efkârı bizden
- 1063 İdüp envâr-ı imân ile berrâḳ
İlâhî luṭf idüp ḳıl rûyumuz aḳ
- 1064 İdüp tesbîh ü tehlîlin bize yâr
Ḳılup ol sübhâ-i pâke şenâ-kâr
- 1065 Dil-âgâh eyle yâ Rab her nefesde
Ola tâ tûṭı-i cân bu ḳafesde

Beyân-ı çeşm-i ân insân-ı dîde
Nazîreş dîde-i insân ne dîde

ادعج العينين وفي حديث علي ابن ابي طالب رضي الله عنه كان اسود الخدقة وفي الشفاء انجل وفي
 حديث جابر بن سمرة رضي الله عنه اشكل العين قال راوي الحديث شعبة قلت لشيخي سماك ما
 اشكل العين قال طويل شق العين اشهل اهدب الاشفار

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı. Ali (ra)'ın hadisinde: "Gözleri siyahtı." şeklinde geçmektedir. Şifâ adlı eserde ise: "Gözleri büyükçe idi." Câbir b. Semüre (ra)'ın hadisinde: "Resulullah (sav), "Eşkelülayn" idi. Hadisi rivayet eden Şu'be, Simâk'e "Eşkelülayn nedir? " diye sordu. Simâk: "Göz kenarlarının uzun olmasıdır." şeklinde cevap verdi. Resulullah (sav)'in kirpikleri uzundu.]

- 1066 Ol iki çeşm olup bî-sürme mekhûl
 Kemâl-i hüsn ile olmuşdı maqbûl
- 1067 İdenler vaşf-ı 'ayn-ı şâh-ı kevneyn
 Dimişlerdür o mâha ed'acü'l-'ayn
- 1068 Olup çeşmi siyâh ol şâh-ı hüsnüñ
 Yüzi pür-nûr idi ol mâh-ı hüsnüñ
- 1069 O nûr-ı çeşm olup ed'acü'l-'ayn
 Ziyâyı andan aldı çeşme-i 'ayn
- 1070 Siyeh gözli olandır ed'acü'l-'ayn
 Siyeh göz rûy-ı insâna virür zeyn
- 1071 Siyâh olup gözi ol nûr-ı 'aynuñ
 Beyâz-ı vechi oldı 'âlemeynüñ
- 1072 Alurdı âdem-i çeşm-i siyâhı
 Göñüllerde yer eylerdi nigâhı
- 1073 Olup ol dîde manzûr-ı İlâhî
 Görürdi cümle ez-meh tâ-be-mâhî
- 1074 Olup mir'ât-ı vech-i pâk-i Mevlâ
 Hüviyyet nûrına olmuşdı meclâ

- 1075 Güzîn-i ibni ‘amm-i fahr-i ‘âlem
‘Alî İbni Ebî Tâlib ol ekrem
- 1076 İdüp tavşîf o şâh-ı ‘âlemeyni
Siyâh idi dimiş insân-ı ‘aynı
- 1077 Dimiş Kâdî ‘İyâz idüp ifâde
Gülistân-ı şafâ olan Şifâ’da
- 1078 Ki ol çeşm-i cihân-bîn olup encel
Şıfât-ı hüsn ile oldı mükemmel
- 1079 ‘Arab’da dirler öyle çeşme encel
Ki şakķı vâsi’ olup ola emmel
- 1080 Bu oldı mâ-ħaşâl kim çeşm-i pâki
Olup zeyn-i cemâl-i tâb-nâki
- 1081 İri gözli olup ol ‘ayn-ı insân
Kemâl-i hüsn ile oldı nümâyân
- 1082 O göz kim encel ola olur emmel
Göñül olur o gûne çeşme emyel
- 1083 Olup pâkîze çeşmi ‘ayn-ı ‘izzet
Kime başsa bulurdı ‘izz ü rif’at
- 1084 O gözler kim ziyâ-bağş-ı kamerdür
Sevâdı “kuhl-i mâ-zâğa’l-başar”dur
- 1085 Süveydâ-yı dil ü cândur sevâdı
Devât-ı hüsnüñ olmuşdur midâdı
- 1086 Meded andan irer ehl-i ümîde
İder imdâdı ħalkı âremîde
- 1087 O gözlerle o bînî kim behemdür
Mişâl-i sûre-i nûn ve’l-ķalemdür
- 1088 Dimiş Câbir kim ol mâh-ı müşekkel

- Laţîfû'l-'ayn olup olmuşdı eşkel
- 1089 Nedir eşkel dimiş Şu'be Simâk'a
Ki ıtlâk olına ol 'ayn-ı pâke
- 1090 Dimiş şakķı tavîl olandır eşkel
Şu göz kim ola bâdâmı muhaşşal
- 1091 O göz kim ola bâdâmı güzeldür
Nazîri yokdur anuñ bî-bedeldür
- 1092 Çü bâdâmî göz oldı gâyet ecmel
O sultân-ı müşekkel oldı eşkel
- 1093 Kütübde böyle mestûr oldı ammâ
Ki eşkel ola şol 'ayn-ı muşaffâ
- 1094 Ki ağında ola fi'l-cümle humret
Beyâzı sürhile bula letâfet
- 1095 İdüp hem bu hadîşi böyle tefsîr
Bu resme itdiler ma'nâyı taqrîr
- 1096 Pes oldı iki ma'nâdan muhaşşal
Ki ol çeşm-i Hudâ-bîn-i mücemmel
- 1097 Olup hey'etde bâdâmî vü mevzûn
Beyâzı sürh ile olmuşdı meşhûn
- 1098 Çün oldı mest-i câm-ı 'aşķ-ı Mevlâ
Nola ol 'ayn-ı ra'nâ olsa hamrâ
- 1099 Çün oldı neş'e-dâr-ı bezm-i vahdet
O gözlerde göründi nev'-i humret
- 1100 Hem oldı ol ruķı pâkîze eşhel
Sevâd-ı 'aynı da oldı mücemmel
- 1101 Olup humretle âlûde sevâdı
Yer itmişdi süveydâ-yı fu'âdı

- 1102 Şık olup kirpigi ol ser-firâzuñ
Dik a'lâsıydı müjgân-ı dırâzuñ
- 1103 Kemân ebrûlarından tîr-i müjgân
Dil ü cânı nişân eylerdi her ân
- 1104 Kemân-ı ebruvân-ı dil-sitânı
Kurup çün gezledi tîr ü kemânı
- 1105 Nişâne oldı ol müjgâna hâtır
Maḥabbet sehmi oldı anda zâhir
- 1106 İlâhî ol maḥabbetden ayırma
Bizi hergiz o devletden ayırma
- 1107 O zât için ki bilmişdi kemâlün
O 'ayn için ki görmüşdi cemâlün
- 1108 'Înâyet eyle sultân-ı zamâna
Cemâlin göster ol mihr-i cihâna
- 1109 İdüp ḥurşîd-i luḫfuñla münevver
Cihânda dâ'imâ kıl sâye-güster
- 1110 İdüp ḳalbin o nûr-ı pâk ile şen
Hemişe çeşm-i baḫtın eyle rûşen
- 1111 Odur çün çeşm-i bînâsı zamânuñ
O 'ayn için ziyâsın artır anuñ
- 1112 İdüp maḫşerde luḫfuñ sâye-güster
Cemâl-i bî-mişâlün bize göster
- 1113 Bize yâ Rabbi vir 'ayn-ı Ḥudâ-bîn
Gele tâ kim anuñla ḳalbe temkîn
- 1114 İdüp mir'ât-ı esrâr-ı İlâhî

1108-1111. beyitler arası İ'de yok.

Bize envârını göster kemâhî

**Beyân-ı hüsn-i ân pâkîze-gerden
Ki bûd ez fiğda-i maşnû'a ahsen**

كان عنقه جيد دمية في صفاء الفضة

[Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi güzel ve safi, gümüş kadar saf ve parlaktı.]

- 1115 Hâbîb-i zî'l-minen maḥbûb-ı ahsen
Olup mevzûn-ten ü pâkîze-gerden
- 1116 O cîdüñ vaşf olunmazdı şafâsı
Güneşde yoğ idi anuñ ziyâsı
- 1117 Olup âyât-ı hüsn aña ḥamâ'il
Cemîl olmuşdı ol şîrîn-şemâ'il
- 1118 Olup ol gerden-i pâkîze mevzûn
Gören şanurdı anı dürr-i meknûn
- 1119 Zihî gerden ki billûr-ı muşaffâ
Leṭâfetde aña olmazdı hem-tâ
- 1120 Şafâsı fiğda-i beyzâdan ahsen
Te'alallâh zihî pâkîze-gerden
- 1121 Şu şûret kim olup mevzûn u maṭbû'
Ola ol fiğdadan masbûğ u maşnû'
- 1122 O şûretde olup gerden mücellâ
Şafâ-yı sîm ile olur muşaffâ
- 1123 Aña beñzerdi ol pâkîze-gerden
Görinürdi şafâda andan ahsen
- 1124 Dökülmüşdi gümüşden şankim ol cîd

1116b-Güneşde M / Gümüşde İ.

İderdi her gören tesbîh u temcîd

- 1125 Nedir şûret ki ol mâh-ı müvecceh
Ola aña müşâbih ya müşebbeh
- 1126 Bu teşbîhüñ budur ancak me'âli
Ki bulmuşdı leţâfetde kemâli
- 1127 Çü kâmindür o maşnû'uß şafâsı
Olur câ'iz bu maţbû'uß kıyâsı
- 1128 Kemâl-i hüsn-i şûret çün muğarrer
Olur teşbîh bu yüzden muğarrer
- 1129 O cîdüñ boynı bağlu bendesiyüz
Dil ü cândan anuß efgendesiyüz
- 1130 Delil it bize Qur'ân-ı mecîdi
Temâşâ ideyüz tâ kim o cîdi
- 1131 O gerden hürmeti-çün yâ İlâhî
Ser-efrâz eyle luţf it pâdişâhı

**Beyân-ı i'tidâl-i hulq-i pâkeş
Ki 'âlem bûd ez-dil derd-nâkeş**

معتدل الخلق بادن متماسك

[Azaları birbiriyle orantılı yaratılmıştı. Azaları büyük ve etleri sıkı idi.]

- 1132 Olup a'zâ-yı pâkinde tenâsüb
Nümâyân oldu âşâr-ı teğârüb
- 1133 Tevâfuğ olup a'zâsında zâhir
Kemâl-i i'tidâli oldu bâhir
- 1134 Olup kuvvet o pâkîze-bedende
Şecâ'at zâhir olmuşdı o tende

- 1135 Bedenli dindi çün ol şâh-ı dîne
Ki fâhr eylerdi anuñla Medîne
- 1136 Pes itdi lafz-ı bâdin bunı îhâm
Semîn ola o maḥbûb-ı gül-endâm
- 1137 Olup a'zâsı istirḥâya mâ'il
Semîn ola o cism-i ḥoş-şemâ'il
- 1138 Temâsük kaydı çün kim oldu vârid
Bu vehm-i nâ-sezâyı oldu tîrid
- 1139 Bilindi kim ol a'zâ-yı şerîfe
Olup vaşf-ı reḥâvetden nazîfe
- 1140 Temâsük üzre olmuşdı be-gâyet
Kemâl üzreydi her birinde kuvvet
- 1141 Olup şıḳ tenli kuvvetli bedenli
Degildi cism-i pâki pek semenli
- 1142 Degildi o gül-i ter süst-endâm
Şanasın gösterürdi nuḳre-i ḥam
- 1143 Füsürde olmamışdı ol ten-i pâk
Ṭarâvet eylemişdi anı imsâk
- 1144 O cism-i 'âlem-ârâ-yı semen-sâ
Gül-i ter gibi olmuşdı muṭarrâ
- 1145 Temâsük olup ol zîbâ-bedende
Tenâsüb var idi ol pâk-tende
- 1146 O tende cem' olup esbâb-ı kuvvet
Bedîdâr oldu âşâr-ı şecâ'at
- 1147 Virilmiş aña yetmiş erce kuvvet
Bu vech üzre olunmuşdur rivâyet
- 1148 Olup pür-zûr kuvvetde o dânâ

Aña yetmiş degil yetmiş tûvânâ

- 1149 Ol a'zâ-yı dil-ârâ haqqı yâ Rab
O cism-i pâk-i zîbâ haqqı yâ Rab
- 1150 O kuvvetden idüp bâ-behre cânı
Bize anuñla vir tâb ü tûvânı
- 1151 Virüp kuvvet şehin-şâh-ı cihâna
Hemîşe mâlik it tâb ü tûvâna
- 1152 İdüp eşcâr-ı âmâlin nemâda
Hemîşe kuvvetin eyle ziyâde

**Beyân-ı vüs'at-i ân pâk-sîne
Ki şod ber-şâhibeş nâzil sekîne**

عريض الصدر

[Göğsü geniş ve enli idi.]

- 1153 O cem'-i mürselîne şâhib-şadr
Arîza's-şadr idi ol bedr-i bâ-ğadr
- 1154 Olup enli o şahn-ı sîne-i şâf
Yazılmışdı ser-â-ser hüsn-i evşâf
- 1155 Şifâ'da vârid oldı vâsi'a's-şadr
Ferâh olmuşdı ol hoş-sîne çün bedr
- 1156 Olup ol şadr-ı 'âlî-ğadr vâsi'
Mekân-ı 'ilm idi kân-ı menâfi'
- 1157 Çün oldı üstine nâzil sekîne
Ferâh olsa 'aceb midür o sîne
- 1158 Olup her vech ile şadrında vüs'at
Fezâ-yı sînesi bulmuşdı füşat

1151 ve 1152. beyitler İ'de yok.

- 1159 O şâfi-sîne olup şafha-i rûh
“Elem neşrah lek” oldu anda meşrûh
- 1160 O sîne oldu çün gencîne-i nûr
Zuhûrı andan aldı pertev-i hûr
- 1161 Çün oldu nûr-ı sırr-ı Hakk’ı câmi‘
Nola hürşîd anuñla olsa lâmi‘
- 1162 Çün oldu cevher-i dîne hazîne
Cihâna feyz-i nûr itdi o sîne
- 1163 Hakk ol sultânı idüp şâhib-şadr
Aña virmişdi böyle vüs‘at-i şadr
- 1164 Tarılmazdı o şâhib-hulk-ı memdûh
Bulurdi inşirâhından şafâ rûh
- 1165 Olup ‘ilmi ü hilmi vüs‘at üzre
Göründi halka ‘afv u rahmet üzre
- 1166 Çizüp pergâr-ı elâfi devâ’ir
Cihâna virdi nûr ol mâh-ı dâ’ir
- 1167 İdüp her dâ’ire devri ihâta
Bu yoldan eyledi zulmi imâta
- 1168 Olup ol sîne ‘ayn-ı levh-i maḥfûz
Baḫan bî-iḫtiyâr olurdu maḫzûz
- 1169 O şadr-ı pür-şafâ-yı ıştıfâyî
Ki oldu evc-i ḫüsnüñ toḡar ayı
- 1170 Gören irmişdi bedr-i ‘izz ü ḫadre
Sa‘âdet aña kim irdi o şadra
- 1171 Göḡüs gersün dilâ ol şâf-sîne
Ki irdi şadr-ı şadre’l-mürselîne

- 1172 Olan ol sîneye ‘ibretle nâzır
 Kılan anı merâyâ vü menâzır
- 1173 Görüp envâr-ı Hâk’ dan anda revnağ
 Bulurdu nûr-ı pâk-i feyz-i muṭlağ
- 1174 O levḥ-i şadr-ı a‘lâ hürmeti-çün
 O mir’ât-ı mücellâ hürmeti-çün
- 1175 O mir’âtı şeh-i devrâna göster
 Cihânda eyle dâ’im sâye-güster
- 1176 Umarız kim her-âyîne o sîne
 Olaâyîne ol sulṭân-ı dîne
- 1177 İdüp elṭâfuña yâ Rabbi maḫhar
 Bize de eyle ol mir’âtı manḫar
- 1178 O şadruñ çünki olduğ sîne-çâki
 Hudâyâ göster ol mir’ât-i pâki

**Beyân-ı istivâ-yı baṭn u şadreş
 Ne bûde zîr ü bâlâ metn-i zahreş**

سواء البطن والظهر والصدر

[Karnı, sırtı ve göğsü düz idi.]

- 1179 O baṭn u şadr u zâhr olup berâber
 Leṭâfet servi olmuşdı o server
- 1180 Ğarın gögs arğa olup hep müsâvî
 Anı itmişdi mevzûn ol tesâvî
- 1181 Olup düpdüz o serv-i sâye-güster
 Degildi yüksek alçağ anda bir yer
- 1182 Ne baṭnı oldu şadrından mücâviz

1175 ve 1176. beyitler İ’de yok.

- Ne batnından o şadr olmuşdı bâriz
- 1183 Ne oldı metn-i zâhr-ı azheri ham
Tenâsüb eylemişdi anı muhkem
- 1184 Virüp Bârî o metn-i zahra kuvvet
Nümâyân eyledi anda metânet
- 1185 Olup mevzûn o maḥbûb-ı dil-ârâm
İderdi reşk aña serv-i hoş-endâm
- 1186 Gümüşden serv idi ol serv-i bâlâ
Gümüş serv oldı gûyâ aña şeydâ
- 1187 Zihî kâmet kim oldı böyle mevzûn
Zihî cism-i laṭîf-i yâsemen-gûn
- 1188 Disün “tûbâ lehû” ol kâdde tûbâ
Anı yâd eylesün ‘arş-ı mu‘allâ
- 1189 O zâhr olup şeh-i devrâna arka
Kıla mâlik diyâr-ı garb u şarka
- 1190 Sever dilden çün ol pâkîze-şadrı
.....
- 1191 İlâhî bize ol zâhrı zahîr it
O şadr-ı pâk-şadrı dest-gîr it

**Beyân-ı dûş-ı ân şâh-ı hatâ-pûş
Ki bâşed vaşf-ı û der-ûş mengûş**

بعيد ما بين المنكبين

[İki omzunun arası geniş idi.]

1189 ve 1190. beyitler İ’de yok.
1190b- M’de yok. Beytin tamamı İ’de yok.
1191a-İlâhî M / Hudâyâ İ.

- 1192 Dimiş vaşf eyleyen ol mû-miyânı
Ba'îd idi iki dûşu miyânı
- 1193 Olan nâzır merâyâ-yı vüşûle
Dimişdür yaşşı yağrnlı resûle
- 1194 Olup dûr ol iki dûşuñ arası
Nübüvvet hatminüñ oldı fezâsı
- 1195 Koyup mühr-i nübüvvet ol fezâyâ
Zahîr oldı o hatm-i enbiyâya
- 1196 Çün oldı yaşşı yağrında mehâbet
Şecâ'at vaşfına itdi delâlet
- 1197 Nola olursa anda yaşşı yağrın
Odur hâmi olan İslâm şagrın
- 1198 Şecî' oldı çün ol 'âlî-merâtib
Şecâ'at hey'eti oldı münâsib

ضمم الكراديس

[Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

- 1199 Daḥîm oldı o serverde kerâdîs
Binâ-yı dîni itdi böyle te'sîs
- 1200 Kemükler iri olup ol bedende
'Azîm oldı 'izâmuñ başı anda
- 1201 Dimiş iden lügat aşlını te'sîs
Kemikler başına dirler kerâdîs
- 1202 Olup merdâne 'azmi ol 'azîmüñ
Dik a'lâsı idi cism-i cesîmüñ
- 1203 Olup başı iri her üstüḥânuñ
Kemâlin virdi ol cân-ı cihânuñ

جليل المشاش والكتد

[Omuz başları iri ve omuzları geniş idi.]

- 1204 Celîl olup o sulţânuñ mişâşı
‘Azîm oldı ‘izâmuñ ya‘ni başı
- 1205 Olup vâhid mişâş ile kerâdîs
İder biri birin te‘kîd ü te’sîs
- 1206 Mişâş aslında şol ‘azmüñ başı bil
Mülâyim olup ola muğga kıabil
- 1207 Velîkin ikisinden de burada
Kemükler başı olundı irâde
- 1208 Dimekdür kim rü’ûsı ol ‘izâmuñ
‘İzâm-ı pâk-i sulţân-ı enâmuñ
- 1209 ‘İzâm olup mehâbetliydi ğâyet
İderdi kıuvvet-i cisme delâlet
- 1210 Celîl olup ketid de ol bedende
Muhaşşal kâmil oldı kıuvvet anda
- 1211 Şu yirde kim ola cem‘ iki şâne
Ketid dirler Arabca ol mekâna
- 1212 Bu üç vaşfa budur ma‘nî vü ma‘nâ
Ki ol cism-i cemîl-i ‘âlem-ârâ
- 1213 Mekân-ı kıuvvet olmuşdı ser-â-ser
Degildi üstühân-ı pâki lâgar
- 1214 Bulup kıuvvet olup ğâyet tüvânâ
Şecâ‘at-kânı olmuşdı o dânâ
- 1215 Dimişler kim bu a‘zâda daĥâmet

İder izhâr-ı âşâr-ı şecâ'at

- 1216 Ol a'zâ hâkķı için yâ İlâhî
Ki kuvvet oldu anuñla mübâhî
- 1217 Penâhı ol şehin-şâh-ı cihânuñ
Anı kıl merkezi devr-i emânuñ
- 1218 İdüp ol dâver-i devri şafâda
Hemîşe kuvvetin eyle ziyâde
- 1219 Bize lutf it o kuvvet hâkķı yâ Rab
Ki kuvvet ala andan kalb ü kâleb
- 1220 O pâkîze-kuvâ hâkķı İlâhî
Kaviyyü'l-kalb idüp eyle mübâhî

**Beyân-ı hûbî-i ân cism-i pür-nûr
Ki nûrânî-ter-est ez-sîm u billûr**

انور المتجرد

[Elbisesini çıkarttığı zaman yaratılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.]

- 1221 Olup soyğunları gâyetde a'lâ
Gören şanurdu mir'ât-ı mücellâ
- 1222 Olup gâyetde nûrânî o sîne
Şanasın aldı nûr anı içine
- 1223 Mişâl-i nûr olup ol cism-i tâbân
Gören şanurdu anı mihr-i raşşân
- 1224 Şoyunsa ger o serv-i sîm-endâm
Şanurlardı görenler nuķre-i hâm
- 1225 Olup âyîne-veş pâk ü mücellâ
Cemâl-i hüsn ü âna oldu meclâ

1217 ve 1218. beyitler İ'de yok.

- 1226 Kaçan olsa bürehne ol ten-i şâf
Olurdu levh-i mînâ gibi şeffâf
- 1227 Libâsından kaçan olsa mücerred
Olurdu nûr-ı maḥẓ ol cism-i ecved

**Beyân bûden-i ân cism-i nîgû
Be-gayr ez-ân ḥaṭ-ı dil-cûy-ı bî-mû**

احرد

[Bedeninde kıl yoktu.]

- 1228 Olup bî-mû degildi eş‘ar ol ten
Teni billûrdan olmuşdı aḥsen
- 1229 Degildi kıllu ol cism-i muşaffâ
Gümüş âyîneden olmuşdı aşfâ
- 1230 Anuñ kim ola kıllı cümle cismi
‘Arabca oldı eş‘ar anuñ ismi
- 1231 O ten kim olmaz eş‘ar dirler ecred
Gerekmez cümleten olmaḥ mücerred
- 1232 Anuñ kim ba‘zı cismi ola mû-dâr
Aña ecred dinilmek oldı muḥtâr
- 1233 Ḥilâf-ı eş‘ar oldı çünki ecred
Olur mevşûfı ol nûr-ı mücerred
- 1234 Anuñ-çündür kim ol pâkîze-rûyı
Var iken sâ‘id ü sâḫında mûyı
- 1235 İderler sîğa-i ecredle tavşîf
Ḥilâf-ı eş‘ar oldı çünki ta‘rîf
- 1236 Dimişler ba‘zılar ma‘nâ-yı ecred

Dimekdür ğıll ile ğışdan mücerred

- 1237 Bu vech üzre budur taşvîr-i ma'nâ
Kim ol cism-i dil-ârâ-yı semen-sâ
- 1238 Olup fıtratda ğıll u ğışdan ârî
Ten-i pâki kederden oldı 'ârî
- 1239 Münevver idüp anı nûr-ı îmân
Ziyâyı andan aldı mihr-i rahşân

دقيق المسربة

[İnce tüyler vardı.]

- 1240 Yazan evşâfını ol nâf-ı şâfuñ
Kim oldur nâfesi 'Abd-i Menâf'uñ
- 1241 Dimiş kim var idi bir haţţ-ı bârîk
Haţ-ı emn ü emân-ı Türk ü Tâcîk
- 1242 O mûdan haţ kim oldı kıldan ince
Çekildi sîneden nâfa varınca
- 1243 O haţţ-ı pâk olup ser-nâme-i haţ
Añı yazmışdı gûyâ hâme-i haţ
- 1244 O mûya mesrûbe dirler 'Arabca
Ki sîne üzre ola kıldan ince

موصول ما بين اللبة والسرة بشعر يجري كالخط

[Göğsünde, göğsünden göbeğine kadar ince uzun bir çizgi gibi duran kıllar vardı.]

- 1245 Fezâ-yı sîne-i zîbâ nümâda
O mevzi' kim ola cây-ı kılâde
- 1246 'Arabca lebbe dirler ol maħalle

Lügatdür kâfil olan anı halle

- 1247 O yirden tâ varınca gird-i nâfa
Çekildi hâḡ gibi kıl şadr-ı şâfa
- 1248 Çekildi aña çün ol hâḡ-ı maḡbûl
O hâḡla lebbe vü şadr oldı mevşûl
- 1249 Bitişdi lebbe vü nâfın miyânı
O hâḡ oldı hâḡ-ı emn ü emânı
- 1250 O şadr-ı mâh-şadr-ı sîne-şâfuñ
O levḡ-i sîne-i pâkîze-nâfuñ
- 1251 Olup şadrı mişâl-i şafḡa-i nûr
O şafḡa üzre bu hâḡ oldı mestûr
- 1252 Olup ol sîne-i pâkîze çün gül
Anuñ üstinde bitmiş tâze sünbül
- 1253 Bu vaşfın kim yazıldı hâşb-i hâli
Ṭavîlü'l-mesrûbe oldı me'âli
- 1254 Olup ikisi bir ma'nîye vârid
O hâḡ-ı hûba oldı iki şâhid

عاري الثديين والبطن مما سوى ذلك

[Memelerinde ve karnında kıl yoktu.]

- 1255 O yer kim oldı pistânuñ mekânı
Daḡi ol baḡn-ı nûrânî-miyânı
- 1256 Olup gerd-i kederden pâk ü 'ârî
O hâḡdan özge mûdan oldı 'ârî

Beyân-ı 'uzv-hâ-yı mûy-dâreş
Edâ-yı vaşf-ı mûy-ı müşg-bâreş

اشعر الذراعين والمنكبين واعالي الصدر

[Bunun ötesinde kollarında, omuzlarında ve göğsünün üst kısmında kıllar vardı.]

- 1257 Ol iki kollar u ol iki şâne
Ki zînet-bağış idi ol kân-ı şâna
- 1258 E'âlisi daği ol şadr-ı şâfuñ
Yuğaru semti ol pâkîze-nâfuñ
- 1259 Medâr-ı hikmet olup oldu mû-dâr
Şi'âr-ı hûsn şa'rı itdi iş'âr
- 1260 Menâfi' oldu çün mûda nümûde
Yaraşur mûy ol nâfi' vücûda
- 1261 İmâm-ı Kurtubî itmiş bu ra'yı
Bu üslûb üzre başı itmiş burayı
- 1262 Mübârek koltuğı fağr-i cihânuñ
Ki nâf-ı misk idi her biri anuñ
- 1263 Egerçi nâfe-veş olmuşdı hoş-bû
Velîkin yoğ idi anda ser-i mû
- 1264 Cemâlüddîn dimiş bu kavlı-i manşûş
Resûl-i ekreme olmuşdı mağşûş
- 1265 Yoğ idi koltuğında şa'r-ı nâbit
Velîkin olmadı bu kavlı şâbit
- 1266 Cemâlüddîn kelâmın eyleyüp red
Ebû Zer'a dimiş ol şeyh-i müfred
- 1267 Ki olmaz râst bu da'vâ-yı tağşîş
Gerekdür aña bir taşrîh u taşşîş

- 1268 Velîkin bir eşer olmadı vârid
Ki şa'r-i ıbt-ı pâkin ola târid
- 1269 Çü bî-mû olması olmadı manşûş
Nice 'add olunur ol ıbtâ maşşûş
- 1270 Hâşâyisden olan hâlet olur bu
Ki ıbt-ı müşg-bîzi ola hoş-bû
- 1271 Hadîş aşhâbı idüp ittifâkı
Bu resme itdiler cümle vifâkı
- 1272 Ki ıbt-ı pâki olup 'anber-âmîz
'Abîr-âsâ olup bûyı dil-âvîz
- 1273 Meşâmı halkı eylerdi mu'aţtar
İderdi 'âlemi pür-müşg-i ezfer
- 1274 Bu hâletdür olan ol ıbtâ maşşûş
Ehâdîş içre oldı böyle manşûş
- 1275 Enes hazretleri ya'ni'bni Mâlik
Hadîşe oldur iden reh-nümâlik
- 1276 Dimiş kim ol şeh-i şâhib-mağâsin
Çaçan itseydi istiskâ du'âsın
- 1277 Mü'eyyed yedlerin idüp ser-âmed
İderlerdi anı tâ şol kadar med
- 1278 K'olurdı koltuğı ağı nümâyân
İki koldan toğardı mihr-i raşşân
- 1279 Bu fehvâdan velî lâzım degil bu
Ki koltuğında olmaya ser-i mû
- 1280 Ki zîrâ ıbtuñ oldı tenkı sünnet
Pes imdi bu hadîş itmez delâlet
- 1281 Ki ıbtı hazretuñ olmaya mû-dâr

Huşûşâ şa‘rın iş‘âr ider âşâr

- 1282 Yolunda o mûy-ı ‘anber-efşân
Beyâz-ı ıbtı olurdu nümâyân
- 1283 Sücûdın vaşf idüp râvî o şâhuñ
Ki oldı hüsñ ile mescûdı mâhuñ
- 1284 Didi kim secde itdikde o sulţân
Olurdu ‘ufre-i ıbtı nümâyân
- 1285 Lügatde ‘ufret oldı levn-i hâki
Ki ya‘ni ola levn-i arzı hâkî
- 1286 İder ta‘bîr-i ‘ufret anı iş‘âr
Ki ol ıbt-ı mübârek ola mû-dâr
- 1287 Ol ıbt-ı pâk-i hoş-bû haqqı yâ Rab
O dil-cûda biten mû haqqı yâ Rab
- 1288 O bûy-ı cân-fezâ için İlâhî
O mûy-ı dil-rübâ için İlâhî
- 1289 O ‘urf-i pâk için kim oldı ma‘rûf
O ‘uzv-ı şâf için kim oldı mevşûf
- 1290 Şehin-şâh-ı cihâna vir fütûhı
Mu‘aţtar olsun ol bûy ile rûhı
- 1291 Meded irüp o pâkîze-beğalden
Fütûh aḡbârı irsün her maḡalden
- 1292 Ol ıbt için ki olmuşdı muḡaţtar
Ḥudâyâ kı1 o sulţânı mu‘ammer
- 1293 Ol ıbtâ ḡalbimiz rabḡ eyle yâ Rab
Bizi ol rabḡ ile zabḡ eyle yâ Rab

1290-1293. beyitler arası İ’de yok.

- 1294 Meşâm-ı cânımız eyle mu‘aţtar
Derûnı nefhasından kııl mubaĥĥar
- 1295 Bizi luţfuñla ‘afv eyle İlâhî
O kııl ĥaĥķı ĥoma kıılca günâhı
- 1296 Kıılup luţfuñla mir’ât-ı dili pâk
Ĥoma anda ĥas u ĥâşâk-ı işrâk

**Şüküfte ĥonca-i ku mî-dehed bû
Ez ân dest-i kerem-peyvest-i dil-cû**

طویل الزندین

[Kolları uzundu.]

- 1297 Tavîl olup iki pâkîze zendi
Giderdi ehl-i ‘âlemden güzendi
- 1298 Lüĥatde zendüñ olmuşdur me’âli
Zirâ‘ın keffe cây-ı ittişâli
- 1299 Dimekdür kim o pâkîze bilekler
Ki aña reşķ iderlerdi melekler
- 1300 Dırâz u ser-firâz olmuşdı ĥâyet
Kemâl-i ĥüsni bulmuşdı nihâyet
- 1301 Olup seçkin o pâkîze bilekler
Nazîrin görmemişlerdi felekler
- 1302 Olup billûr-ı şâf ol sîm-sa‘îd
Sa‘âdet aña olmuşdı müsâ‘id

رحب الراحتین

[Avuçları geniş idi.]

- 1303 Ol iki râĥat-ı şâĥib-semâĥat

Ki andan yayılır âfâka râhat

- 1304 Ol iki kef kim oldu ebr-i nîsân
Döküldi dehre andan dürr-i ihsân
- 1305 Ol iki pençede ol iki aya
Ki itmezlerdi rağbet mihr ü aya
- 1306 Olup şûretde vü ma'nâda vâsi'
İrişdi 'âleme andan menâfi'
- 1307 Olup ya'nî iki avuçları bol
Laîf oldu ol iki 'uzv-ı maqbûl
- 1308 Ol avuçlar olup cây-ı semâhat
Laîfu'l-ğalk olup buldı melâhat
- 1309 Ol ellerden el alup sâlik-âsâ
Ziyâ buldı yed-i beyzâ-yı Mûsâ
- 1310 O kefden kim kifâyet oldu müştâk
Mehi engüşt-i pâki eyledi şak
- 1311 Nola ol pençe-i pâkîze aya
El ursa kabza-i kavsi kazâyâ
- 1312 Rızâsı oldu merdât-ı İlâhî
Muhaşşal fazlına yokdur tenâhî
- 1313 O pençe nûrı oldu da dıraşân
Olurdu pençe-i hürşîd raşşân

شحن الكفين والقدمين سائل الاطراف

[Mübarek ellerinin ve ayaklarının parmakları kalın ve ayak parmakları düzgün di.]

- 1314 İden vaz'ı lügat-ı müstakîme
Dimişdür şeşn etli vü lahîme

- 1315 Dimekdür kim iki keff-i şerîfi
Kezâlik ol iki pâ-y-ı laîfi
- 1316 Kemâl-i hüsn ile bulup leîâfet
Laîim ü etli olmuşdı be-gâyet
- 1317 Su'âl itdikde şeşni Asma'î'den
O şeyh-i zû-lisân-ı Alma'î'den
- 1318 İdüp gılzetle andan fetî-i ta'bîr
Huşûnetle çün itmîş anı tefsîr
- 1319 Dimişler kim rivâyetdür Enes'den
O şâdık kavlı-i pâkîze- nefesden
- 1320 Dimiş yapışmadım ben bir harîre
Ya bir dîbâc-ı şâf-ı bî-naîze
- 1321 Ki ola elyen ol pâkîze-kefden
O kân-ı gevher-i 'izz ü şerefden
- 1322 Dimiş pes Asma'î idüp şasem yâd
Ola rûh-ı revânı dâ'imâ şâd
- 1323 Hâdîşi itmeyem re'y ile tefsîr
Gerekdür anda çün kim hüsn-i ta'bîr
- 1324 Buyurmuş Tirmizî ol şeyh-i 'âlim
Ehâdîş içre ol şâhib-me'âlim
- 1325 Dimiş tahkîk idüp aşı-ı murâdı
Kalın barmaqlıdur şeşnüñ müfâdı
- 1326 Anuñ kim barmağında ola gılzet
Odur şeşnü'l-eşâbî' olsa diğkat
- 1327 Gâlîzi Bû 'Ubeyde itdi tefsîr

Velîkin itdi tefsîrinde taqşîr

- 1328 Didi maqşûdı gılzetden kışardur
Velîkin bu sözi nâ-mu‘teberdür
- 1329 Ki bu söz sâ’ilü’l-etrâfa uymaz
O barmaqlardaki evşâfa uymaz
- 1330 Bu ma‘lûm oldı kim engüşt-i şâfi
Qışa barmağun olmuşdur hilâfi
- 1331 Bu oldı sâ’ilü’l-etrâfa ma‘nâ
Ki engüştân-ı bî-hemtâ-yı ra‘nâ
- 1332 Şıfât-ı i‘tidâl üzre bulup med
Kemâl-i hüsn ile olmuşdı mümteğ
- 1333 Olup naql-i emel ol dil-rübâ el
Ümîd oldı aña hâşıl muhaşşal
- 1334 Olup ol sâ‘id-i ‘izzet-mebânî
Nihâl-i ravza-i emn ü emânî
- 1335 Bitürdi mîve-i cûd u semâhat
Cihâna sâyesinden geldi râhat
- 1336 Olup her cüz’inün hüsnî mükemmel
Güzellerden güzel olmuşdı ol el
- 1337 O zîbâ sâ‘id ol keff-i müsâ‘id
Olup kuvvetde kudretde mu‘âzîd
- 1338 Olup kuvvet-fezâ-yı dîn-i İslâm
Hemîşe eyledi i‘lâ-yı a‘lâm
- 1339 Qalem barmaqları ol kân-ı cûduñ
Ki oldı hâmesi dîvân-ı cûduñ

- 1340 Beyâz-ı şafha-i râhatda yek-ser
Semâhat âyetin itmiş musattar
- 1341 O dest-i luţf-âyet haqqı yâ Rab
O keff-i pür-kifâyet haqqı yâ Rab
- 1342 O kefden kim kifâyet kânı oldur
O râhatdan ki râhat kânı oldur
- 1343 İdüp râhat kulûbı vir kifâyet
Sivâdan el çeke nâ-ehl-i ‘ibret
- 1344 Şeh-i devrâna fazl-ı lem-yezelden
İrişsün ni‘met ol pâkîze-elden
- 1345 O râhatdan irüp hem-vâra râhat
Ferah-nâk olup itsün istirâhat
- 1346 O keff-i pâk olup her hâle kâfi
Ola ihsân-ı Haqq ol şâha vâfi
- 1347 İdüp luţfuñla ol sultânı maḥfûf
Derinden her yamanı eyle mekfûf
- 1348 O keff-i pâk için kim oldı eltâf
Hevâ-yı nefsimizden kıl bizi kef
- 1349 O elden k’oldı raḥmet nâvdânı
Bize vir âb-ı fazl-ı câvidânı
- 1350 Be-âb-ı rûy-ı ân mîzâb-ı raḥmet
İçür maḥşerde andan âb-ı raḥmet

**Beyân-ı vaşf-ı ân pây-ı mükerrerem
Ki şod ḥurrem-dem ü ferḥunde-maḥdem**

خمسان الاخمين وفي حديث ابي هريرة رضي الله عنه اذا وطع بقدمه وطع بكلها ليس له اخمص

1341b-M’de yok.

1344-1347. beyitler arası İ’de yok.

[Ayaklarının altı yerden yüksekçe idi. Ebu Hureyre (ra) rivâyet ettiği hadiste,
 “Ayaklarını yere bastığı zaman tam basardı. Ayasının altında boşluk
 kalmazdı.” demiştir.]

- 1351 Ayağ altınıñ aḡmeş şol yeridür
 Ki yere başmadan ol yer berîdür
- 1352 Bu olur pes bu terkîbüñ me’âli
 Ki ol sultân-ı maḡmûdü’l-me’âli
- 1353 İdüp cevlânı çün tâvûs-ı cennet
 Gelüp reftâra olsa pür-leṭâfet
- 1354 Sürüp yüz pâyma ḡâk-i Medîne
 İki aḡmes toḡunmazdı zemîne
- 1355 Hem oldı aḡmesüñ de i’tidâli
 Muḡaşşal buldı her vaşfı kemâli
- 1356 Dimişdür İbni A’rabî kef-i pâ
 Gerekdür mu’tedil tâ ola zîbâ
- 1357 Ne ḡâyet düz gerek altı ṭabanuñ
 Ne pek yüksek gerek ortası anuñ
- 1358 Çün oldı i’tidâlüñ ḡüsni ma’lûm
 Ḳatı düz ḡatı yüksek oldı mezmûm
- 1359 Gerekdür kim ola aḡmeş miyâne
 Münâsib ola tâ her mû-miyâna
- 1360 Pes ol ‘âlî-cenâb-ı müsteṭâbuñ
 Şeh-i gerdûn-semend-i meh-rikâbuñ
- 1361 Miyân-ı zîr-i pâ-y-ı ‘arş-sâyı
 Miyâne olup oldı ḡüsñüñ ayı

- 1362 Hâdîs-i Bû Hureyre k'oldı şâdıķ
Bu ma'nî üzre olmuşdur muvâfıķ
- 1363 Buyurmuş kim başup cümle ķademle
İdüp reftâr o pâ-y-ı muķteremle
- 1364 Yoğ idi aķmeş ol zîbâ-ķademde
Şafâ var idi ol naķl-i ķıdemde
- 1365 Egerçi bu hâdîs-i şıdķ-pîrâ
İder zâhirde nefy-i aķmeş ammâ
- 1366 Degildür aķmeş-i menfî miyâne
Ol aķmeşdür ki dönmüşdür kemâna
- 1367 Ol aķmeş kim yoğ anuñ dâdı dâlı
Baķılsa zâhir olmaz i'tidâli
- 1368 Odur menfî o pâkîze-ķademden
Revâdur olsa dûr ol muķteremden
- 1369 Başup ökçeyle barmaķ altı ancak
Kemân-âsâ miyânı yüksek olmak
- 1370 O pâdan nola ger olursa meslûb
Degildür bu şıfat zîrâ ki mergûb
- 1371 Bu nefy olmaz ol ityâna münâfî
O ma'nânuñ degildür bu ģılâfî
- 1372 Bu tafşîl üzre oldı bu da zâhir
Ki ģamsâni yazan ba'zı ekâbir
- 1373 Ki şerģinde dimişdür ol kef-i pâ
Şedîdü'l-irtifâ' olmuşdı ciddâ
- 1374 Degildür şerģi meşrûģa muvâfıķ
Bu vaşf olmaz o pâ-y-ı pâke lâyıķ
- 1375 Meger kim ola bu ķavlüñ me'âli

Kemâl-i irtifâ'ı i'tidâli

- 1376 Olup hem Câbir'ibni Semre hâkî
Hikâyet eyleyüp ol pâ-yı pâki
- 1377 Dimiş kim pâ-yı menhûsü'l-'aķıbdur
O pâya 'izz ü devlet müntesibdür
- 1378 Didi taħķîķ idüp bu lafzı râvî
O râvî kim 'ulûmı oldı hâvî
- 1379 Muħaddisler güzîni Şu'be ya'ni
Kim itmişdür beyân-ı lafz u ma'nî
- 1380 Su'âl itdikde ma'nâsın Simâk'a
Ki irdi rütbesi semk-i simâke
- 1381 Didi kim ökçesi az etlü âdem
Dimekdür ma'nisi vallâhu a'lem
- 1382 Ķalîlü'l-laħm idi ol ökçe-i pâk
Ki başdı semk-i eflâk üzre bî-bâk
- 1383 Olup ol ökçe-i zîbâda laħm az
Kemâl-i ħüsn ile olmuşdı mümtâz

مسيح القدمين ينبوعهما الماء

[Ayaklarının üstü düz ve pürüzsüz idi. Su döküldüğünde üstünde su tutmaz ve yanlara akardı.]

- 1384 Mesîħ olup o pâkîze-ķadimler
Olup âyîne-veş ol muħteremler
- 1385 Görüldi şafħa-i melsâ gibi şâf
Nice vaşf itsün ol mir'âtı vaşşâf
- 1386 O pâ-yı pâk olup ĝâyet mülâyim
Bahâne bulmazdı aña lâyim

- 1387 Olup ol dil-rübâ pâda melâset
Kemâl üzre bulunmışdı nefâset
- 1388 Berî olup tekessürden o pâlar
Kederden pâk idi ol dil-rübâlar
- 1389 Melâset var idi çün gâyet üzre
Şu üstinden aqardı sür'at üzre
- 1390 Qarâr itmezdi âb üstinde anuñ
Meger kim ola âbı hüsn ü ânuñ
- 1391 Olup tûlında vusţâdan ziyâde
Dırâz olmuşdı sebbâbe o pâda
- 1392 Diyen sebbâbe-i yedde bu hâli
İder tavşîf bî-aşl u me'âli
- 1393 Bu hâlet oldı zîrâ pâya maşşûş
Ehâdîş içre olmuşdur bu manşûş

إذا زال زال قلما

[Yürüdüğü zaman ayaklarını güçlü bir şekilde yerden kaldırırdı ve canlı yürürdü.]

- 1394 O şîrîn-lafz u ol pâkîze-güftâr
Qaçan kim eylese devletle reftâr
- 1395 Ayağın qaldurıcaq yirden ol şâh
Qoparup qaldurırdı anı her gâh
- 1396 Sürümezdi ayağın rûy-1 hâke
Sürerdi yüz güneş ol pây-1 pâke
- 1397 Tekebbür meşyin itmezdi o server
Olurdu meşyi dervîşâne yek-ser

- 1398 Kõparup def'aten yerden ayağın
Dikerdi yine ol gülbün budağın
- 1399 HemîŖe eyleyüp merdâne reftâr
İderdi kuvvetin meŖyinde izhâr
- 1400 DimiŖdr Tirmizî ol Ŗeyh-i ekber
Teķallu' kuvvet üzre meŖye dirler

بخطو تكفو

[Yürürken biraz öne doğru eğilirdi.]

- 1401 O serv-i ser-firâz-ı bâğ-ı 'âlem
Tekeff' üzre meŖy eylerdi her dem
- 1402 Kaçan meŖy itse ol Ŗîrîn-Ŗemâ'il
Olurdu cânib-i quddâma mâ'il
- 1403 Tekeff' oldu Ŗol vech üzre reftâr
İderdi kuvvetin meŖyinde izhâr
- 1404 DimiŖdr Tirmizî ol Ŗeyh-i ekber
Ki mâŖî ne meylin ide izhâr
- 1405 Olup nâzır hemîŖe sy-ı pâyâ
Ola gönli gözi râh-ı rızâyâ
- 1406 Sefine ceryi gibi ola cârî
Temâyül olmaya ol meŖye sârî
- 1407 O sulţân-ı rsl ol maķŖad-ı kl
Kaçan meŖy itse itmezdi temâyül
- 1408 Ŗalınmazdı o serv-i bâğ-ı rağmet
Ŗalardı 'âleme reftârı râğat

1403b-İ'de yok.

1404a-İ'de yok.

يمشي هونا

[Tevazu üzere yürüdü.]

- 1409 İdüp ‘ırz-ı ‘arîzin dâ’imâ şavn
Yürürdi hevn ile ol server-i kevn
- 1410 Olursa nola ger şâhib-sekîne
Kim oldu üstine nâzil sekîne
- 1411 ‘İbâdı vaşf idüp Mevlâ Te‘alâ
Buyurdı luţf ile “yemşüne hevnâ”
- 1412 Budur “yemşüne hevnâ”nuñ müfâdı
Ki tavşîf eyleyüp Mevlâ ‘ibâdı
- 1413 Buyurdı kim tevâzu‘la yürürler
Cihânı nûr-ı tâ‘atle bürürler
- 1414 Dimişdür İbni ‘Ammi ekrem-i nâs
Müfessirler güzîni İbni ‘Abbâs
- 1415 İdüp bu âyeti luţf üzre tefsîr
Kılup bu vech ile taqrîr ü ta‘bîr
- 1416 Tevâzu‘ meşyin idüp hürmet üzre
Yürürlerdi ‘afâf u tâ‘at üzre

ذريع المشية

[Hızlı yürüdü.]

- 1417 Zeri‘u‘l-mişye olup ol şeh-i hüsn
Yürürdi ol yürüdükçe meh-i hüsn
- 1418 Olup ya‘nî vesî‘u‘l-ḥaṭve ol mâh
Atardı adımın luţf üzre her gâh

- 1419 O serv-i ser-firâz-ı mâh-ruhsâr
İdüp rıfķ u teşebbüt üzre reftâr
- 1420 Olurdu reşk-i serv-i bâğ-ı cennet
Virürdi ‘âleme reftârı hayret
- 1421 O serv atmazdı hergiz adımın şıķ
Yürürdi öyle kim olmuşdı lâyıķ
- 1422 Muhaşşal bu ki ol mihr-i seher-hîz
Ne ğâyet yâb yürürdi ne kıatı tîz
- 1423 Olup reftâr-ı pür-nâzı miyâne
Aķardı şı gibi olsa revâne
- 1424 Çün oldu hayrı evsâtı umûruñ
Vasaķ olmuşdı reftârı o hûruñ
- 1425 Ne meşyinde olup za‘f u fütûrı
Ne pek sür‘atle bulmuşdı kıuşûrı
- 1426 O sür‘at kim muķill ola vaķâra
Degildi ‘ârız ol kûh-ı karâra
- 1427 Dimiş Zührî ki sür‘at üzre reftâr
Döker âb-ı hayâ-yı vechi zinhâr
- 1428 Murâdı oldu andan şöyle sür‘at
Ki ola aşlı anuñ maķz-ı hıffet
- 1429 Muhaşşal yortmağı k’oldı medhûl
Ķabûl itmezdi ol reftârı maķbûl
- 1430 Velî seyrek adımla olsa isrâ‘
Kimesne olmaz ol isrâ‘ı mennâ‘
- 1431 Zeri‘u’l-mişyeden budur muhaşşal
Bu vech üzre kıılınmışdur mü’evvel

إذا مشى كأنما يخطو ينحط من صبيب

[Yürümesi yüksekten iner gibi idi. (Yer ayaklarının altında kaybolur giderdi.)]

- 1432 Gören reftârını ol serv-nâzuñ
O naḥl-i dil-rübâ-yı ser-fîrâzuñ
- 1433 Kıyâs idüp o pâkîze-revişden
İner şanurdı luḥf üzre inişden
- 1434 Şabeb Türkî lisân üzre inişdür
Bu vech üzre revîş zîbâ-revişdür
- 1435 Dimişlerdür ki bu vaşf-ı münâsib
Teḫallu‘ vaşfına oldı müḫârib
- 1436 Teḫallu‘ kim zemînden ref‘-i pâdur
Me‘âli inḫidâr olsa revâdur
- 1437 Yoḫuşdan inişe indikde âdem
İder ref‘-i ḫadem zîrâ ki her dem
- 1438 Çün oldı mu‘tedil bu gûne reftâr
Vaḫâr ehli yanında oldı muḫtâr
- 1439 O ṭâvûs-ı cinân-ı ‘izz ü şânuñ
Tezerv-i ḫoş-ḫırâm-ı ḫüsn ü ânuñ
- 1440 Olup reftârı bu vech üzre cârif
Gören âdemde ḫomazdı ḫarârı
- 1441 İlâhî ol güzel reftâr ḫaḫkı
Revişler içre ol muḫtâr ḫaḫkı
- 1442 Ayırma bizi pâkîze-revişden
Emîn eyle rızâya uymaz işden

- 1443 İdüp sulţân-ı İslâm'ı mu'ammer
Nihâl-i iktidârın eyle pür-ber
- 1444 O serv-i ser-firâzı bâğ-ı 'âlem
Şalinsun gülşen-i devletde her dem
- 1445 İdüp dâ'im tezerv-âsâ hırâmı
.....
- 1446 Olup dâ'im reh-i muhtâra sâlik
Gönüller milketinde ola mâlik
- 1447 İdüp sâlik şırât-ı müstakîme
Müyesser eyle hayrât-ı 'azîme

**Beyân-ı iltifât-ı dil-rübâyeş
Nigâh-ı bî-nazîr-i cân-fezâyeş**

واذا التقت التفت جميعا

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi.]

- 1448 Kaçan kim iltifât idüp o server
Dönüp bir cânibi itseydi manzar
- 1449 Çevirmezdi ser-i 'izzet medârın
Düşürmezdi nazardan i'tibârın
- 1450 Dönüp ol cânibe cümle bedenle
Teveccüh idüp ol pâkîze-tenle
- 1451 İderlerdi aña iqbâl-i kâmil
Ne maşşûd olsa hep olurdu hâşıl
- 1452 Nazar itdikde çün sağ ile şola
Çevirmek gerdeni uymaz uşûle

1445b-M ve İ'de yok.

1446-1449. beyitler arası ve başlık İ'de yok.

- 1453 İder ol vaz'ı ehl-i tayş u hıffet
Vağâr aşhâbı itmez aña ragbet
- 1454 Çü merkez oldu edvâr-ı qarâra
Yaraşmaz hıffet ol kûh-ı vağâra
- 1455 Pes ol mağbûb-ı Hâk baqdıqda her bâr
İdüp cümle beden iqbâl ü idbâr
- 1456 Celâlet menziline bedr olurdu
Vağâr evcinde 'âlî-ğadr olurdu
- 1457 Delâlet eyleyen kâr-i'tibâra
Sezâ-vâr idi ol kân-ı vağâra
- 1458 Muğaşşal pâk olup cümle şıfâtı
Medâr-ı devlet idi iltifâtı
- 1459 İlâhî iltifâtından ayırma
Dem-i mağşerde qatından ayırma
- 1460 İdüp mazhar hemîşe iltifâta
Bizi qıl peyrev ol şâfi-şifâta

حافض الطرف

[Sebepsiz yere etrafına bakınmazdı.]

- 1461 O nûr-ı 'aynı ehl-i 'âlemeynüñ
Qapağın qaldırup baqmazdı 'aynuñ
- 1462 Nişîbe eyleyüp ekşer nigâhı
İderdi dâ'imâ fikr-i İlâhî
- 1463 O hâk-bînüñ medâr-ı kâr u bârı
Çün oldu dâ'imâ efkâr-ı Bârî
- 1464 Bu vech üzre idüp dâ'im nigâhı
O meh-rû 'aynına almazdı mâhı

- 1465 Toğunsa mihre ger taraf-ı nigâhı
Lisân-ı hâli dirdi aña mâhî

نظره الى الارض اطول من نظره الى السماء

[Yeryüzüne bakması, göğe bakmasından daha fazlaydı.]

- 1466 Nigâh itdikde ol şâh-ı Medîne
Bağardı dâ'imâ sûy-ı zemîne
- 1467 Hemîşe ol edeb kânı hayâdan
Bağardı arza çok semt-i semâdan

جل نظره الملاحظة

[Baktığı zaman da göz ucuyla bakardı.]

- 1468 Nigâh itdikde ol mâh-ı muşavver
Bağardı gûşe-i çeşm ile ekşer
- 1469 Çün olup manzarı envâr-ı Bârî
Hemîşe ol nazâr olmuşdı kârî
- 1470 Nigâhın şalmayup hergiz yabana
Göz ucuyla bağardı bu cihâna
- 1471 Nazâr-gâhı olup dîdâr-ı Mevlâ
İderdi dâ'imâ tercîh-i evlâ
- 1472 O pâkîze-nigâh için İlâhî
Ki buldı nûr-ı dîdâr-ı İlâh'ı
- 1473 Dil ü cân çeşmini idüp güşâde
İdüp envâruñı anda nihâde
- 1474 Bize göster cemâl-i bâ-kemâlûñ
Müyesser kııl kıyâmetde vişâlûñ

- 1475 İdüp çeşm-i dil ü cânı münevver
Hudâyâ eyle didâruñ müyesser

**Gül-i haţmî-i gülzâr-ı belâgat
Ki be-nemâyed gül-i haţm-i risâlet**

بين كفيه خاتم النبوة

[Omuzları arasında nübüvvet mührü vardı.]

- 1476 Nübüvvet hâtemi kim oldu meşhûd
İki ketf arasında oldu mevcûd
- 1477 O hâtemle olup haţm-i risâle
Bi-‘iznillâh irer vaşfi kemâle
- 1478 Hıtâmı misk olup bu nazm-ı pâkûñ
Bitüp vaşfi o haţm-i tâb-nâkûñ
- 1479 Kıla âşârı tâ âfâkı tenvîr
İde bûyı meşâm-ı cânı ta‘fîr

هو خاتم النبيين

[Peygamberlerin en sonuncusuydu.]

- 1480 Olup kendüleri devletle hâtim
O haţm-i gülde haţm oldu levâzım
- 1481 Nebîler hâtemi olup o server
Cihâna gelmedi ayrıq peyember
- 1482 Kemâl esbâbı olup anda zâhir
İrüp gâyatına cümle mefâhîr
- 1483 Gelüp “el-yevme ekmeltü” hıtâbı
Mu‘azzez itdi ol ‘âlî-cenâbı

اجود الناس صدرا

[İnsanların en geniş gönüllü olanıydı.]

- 1484 Eger kim cûddan olursa eved
Olur ma'nâ bu vech üzre mümeħhed
- 1485 Ki ħalben olup ol ŧeh eved-i nâs
Yoğ idi cûdına mi'yâr u miħyâs
- 1486 Semâħatde dönüp mâh-ı semâya
İrüp feyzi ŧüreyyâdan ŧerâya
- 1487 Kef-i pâki olup kân-ı 'aħânuñ
Tekellûf yoğ idi cûdında anuñ
- 1488 Ćü sîne ħalbe olmuŧdur mücâvir
Mecâz olursa andan vechi zâhir
- 1489 Eger cevedten olsa lafz-ı eved
Dimekdür kim o ŧâħib-ħadri es'ad
- 1490 Olup ħâyetde zîbâ-ŧadr u ħoŧ-ber
Meh ü mihr aña olmazdı berâber
- 1491 Göğüslerden olup ol sîne aħer
Kemâl-i ħüsn ü ânı oldu azher
- 1492 Olup pâkîze cümle ħill u ħışdan
Dökülmüş levħ idi ħûyâ ħümüŧden
- 1493 Nice olmaya ol ħoŧ-sîne ŧâfi
Ki ŧerħ itmiŧdür anı Rabb-i kâfi
- 1494 O ŧadr-ı ŧerħ idüp Mevlâ Te'âlâ
O ŧerħ itmiŧdür anuñ ħadri a'lâ

1484-1486. beyitler arası M'de yok.

1487a-M'de yok.

- 1495 O şerh-i şadr olup eclâ-yı âyât
Anuñ keyfiyyetinde var rivâyât
- 1496 Budur vechi velîkin ihtilâfuñ
Ki şerh olunması ol şadr-ı şâfuñ
- 1497 Mükerrer vâқи' olmuşdur muğarrer
Siyerde böyle olmuşdur muğarrer
- 1498 Dinildi kim yarıldı dört kerre
Keder kalmadı anda kadr-i zerre
- 1499 Biri dûş oldu eyyâm-ı rızâ'a
Emerken süd o maqbûlü'ş-şefâ'a
- 1500 Muhaşşal bu ki ol şâh-ı halîme
Şu dem kim murđi'a oldu Halîme
- 1501 Olundı şerh şadr-ı pâk-i şâfi
Bu sözde kimsenüñ yokdur hilâfi
- 1502 Biri de on iki yaşında oldu
Derûnı nûr-ı îmân ile töldi
- 1503 Biri kûh-ı Hirâ'da oldu vâқи'
Muğarrer her birinde var menâfi'
- 1504 Biri de oldu mi'râca giderken
Semâvâtı o meh seyrân iderken
- 1505 Birinde eyledi ol şakķı Cibrîl
Ki ol pâkîze-hilķat bula tekmił
- 1506 Çıkarup bir uyuşmuş kanı andan
Didi kim hazz-ı şeytândur bu senden
- 1507 Yuyup zemzemle bir altun legende
Komadı gıll u ğışdan zerre anda
- 1508 Gelüp iki melek birinde anuñ

Berin şerh için ol sâmi-mekânüñ

- 1509 Olup bu hıdmete ‘izzetle vârid
Getürdi qar u buz u mâ’-i bârid
- 1510 Kafası üzre yatırdup o şâhı
İdüp icrâ-yı fermân-ı İlâhî
- 1511 Bu kâra ol dil-ârâmı idüp râm
Mübârek batnın idüp şakka ikdâm
- 1512 Getürdi birisi taşt-ı zerrîn
Ki var idi içinde âb-ı şîrîn
- 1513 Birisi gâsl idüp ol cevfi pâki
Biri şakq itdi şadr-ı tâb-nâki
- 1514 Çü bitdi şerhi ol şadr-ı berînüñ
İdüp qalbinde şakq ol şâh-ı dînüñ
- 1515 Didi biri ki eyle gıllı ihrâc
Ki tâ gıllı itmeye ol qalbi iz‘âc
- 1516 Eşer qalmasun ol tende hasedden
Hased dūr olsun ol zîbâ-cesedden
- 1517 Olup mir‘ât-ı pâk ol qalb-i sâfi
Keder göstermesün anda münâfi
- 1518 O dilden kim zülâl-i ‘ilm aqardı
Uyuşmuş qan gibi nesne çıkardı
- 1519 Didi kim re’fet ü rahmetle tıldur
O qalb-i pâke enseb olan oldur
- 1520 Pes andan fidâ-i beyzâya beñzer
Lañif ü hûb u şeffâf u münevver

- 1521 Koyup bir nesneyi ol kalb-i pâke
O kalb-i nûr-bahş-ı tâb-nâke
- 1522 Der-i enbânçe-i ‘irfânı açdı
Çıkarup bir zürûr üstine saçdı
- 1523 Didi kim oldı dil vâ‘î vü hâfız
Ne işitse olur anı mülâhız
- 1524 İki beyninde çeşmi vardır anuñ
Muhammed’sin resûlisin Hudâ’nuñ
- 1525 Muğaffî hem daği Hâşir’dür ismüñ
Ki ya‘nî hâtemü’r-rüsl oldı resmüñ
- 1526 Selîm oldı senüñ kalbüñ muğakkağ
Lisân-ı şâdıkuñ oldı muşaddağ
- 1527 Olup nefis-i nefisüñ muğma’inne
Lisânuñ şıdğ için oldı me’inne
- 1528 Olup halkuñ senüñ kayyimle mevşûf
Kuşem ismiyle zâtuñ oldı ma‘rûf
- 1529 Bu tafşîl üzre ol kân-ı şefâ‘at
Bu hâli eyledi bir bir hikâyet
- 1530 Vücûhuñ biridür bu vech-i ahsen
Kütübde böyle olmuşdur mübeyyen
- 1531 Daği vardır nice vech-i mücammel
Siyerde zıkr olunmuşdur mufaşşal

Fâ’ide

- 1532 Su’âl idüp baña bir ehl-i idrâk
Eger dise o şâhib-zihn-i derrâk

1532b-zihn-i derrâk M / zihn ü idrâk İ.

- 1533 Çü lâzım idi iħrâcı o anuñ
Ya evvel niçün oldı alkı anuñ
- 1534 Gerekmezdi çü ol zîbâ bedende
Niçün onuldu ol pâkîze tende
- 1535 Nedir ikmet ki evvel ola maħlûk
Şoñında tar için alb ola meşûk
- 1536 Bu îrâduñ budur vech-i şavâbı
Bu resm üzre muħarrerdür cevâbı
- 1537 Ki aşl-ı ilkatı ol aşl-ı alkuñ
O kân-ı luţf-ı alk u ħüsn-i ulkuñ
- 1538 Kemâl üzre olup vaz'-ı beşerde
uşûr olmaya ol zîbâ-şuverde
- 1539 ılınup alk-ı insânı mükemmel
Ola ol ilkat-i zîbâ mücemmel
- 1540 uşûr olmaya aşl-ı ilkatinde
Budur taħîk bunuñ ikmetinde
- 1541 Tamâm olduda aşl-ı ilkat-i ħûb
Bulunduda kemâl-i ħüsn-i mergûb
- 1542 Şu cüz' kim eyleye ol albi iz'âc
Olunma emr-i Rabbâniyle iħrâc
- 1543 Mezîd-i i'tinâdur ol cenâba
Şerefdür ol şeh-i 'âlem-me'âba
- 1544 Bu vech üzre ki buldu ħüsn-i tevcîh
Neâyışdan o zât-ı pâki tenzîh
- 1545 Olur bâlig nihâyât-ı kemâle
İder ğâyetde tenzîhe delâle
- 1546 Bu şer oldı çü iħsân-ı İlâhî

- O şadru'l-mürselîn oldı mübâhî
- 1547 Bu ihsân oldı çünkim bî-müdânî
İdüp Mennân anuñla imtinânı
- 1548 “Elem neşrah leke şadrek” buyurdu
O şerhüñ hikmetin aña tıyurdu
- 1549 O şerh-i şadrınıñ evşâf haqqı
O şadr-ı pür-zıyâ-yı şâf haqqı
- 1550 Şehin-şâh-ı cihâna vir fütûhı
Bula kuvvet hemîşe cism ü rûhı
- 1551 Olup âyîne-i qalbi mücellâ
‘Arûs-ı taht u bahta ola meclâ
- 1552 Olup ‘ömri dırâz ol şâha rûzi
Şebi mes‘ûd u firûz ola rûzı
- 1553 O levh-i sîne-i pâkîze evşâf
Her-âyîne olup âyîne-i şâf
- 1554 Ola manzûrı ol şâh-ı cihânuñ
Görinür mihr-i bahtı dâ’im anuñ
- 1555 O şadr-ı pâk için kim oldı meşrûh
Îlâhî qalbimiz yap kıлма mecrûh
- 1556 Hudâyâ olsun ol pâkîze-sîne
Mücellâ âyine ehl-i yakîne
- 1557 İdüp çeşm-i dil ü cânı münevver
Hemîşe eyle ol mir’âtı manzar
- 1558 İdüp cân şafhasında anı mersûm
Derûn-ı dilde mihrin eyle mektûm

- 1559 Bi-ḥaqqı ân dil-i pür-nûr-ı meşrûḥ
Fütûḥuñla bize vir kuvvet-i rûḥ

**Beyân-ı ân lisân-ı hikmet-endûd
Ki tûtî-i şeker-ḥâ-yı hikem bûd**

واصدق الناس لهجة

[En düzgün konuşanıydı.]

- 1560 Lisânı k'oldı tûtî-i şeker-ḥâ
Mezâkı itdi şîrîn lafzı ahlâ
- 1561 Tekellüm itse ol pâkîze-lehce
Ḳulûbı eyler idi zât-ı behce
- 1562 Meḥâricde olup şâdıḳ lisânı
Ḥurûf ile alısmışdı zebânı
- 1563 Olup şîrîn sözi şehd ü şeker-rîz
Edâ-yı ḥulvi olurdu dil-âvîz
- 1564 Göñüller alup ol güftârı şîrîn
İderdi ḥall-i 'aḳd-i müşkil-i dîn
- 1565 Kelâm-ı emlahı ol hoş-şifâtuñ
Olup eñ efşahı cümle lügâtuñ
- 1566 Tekellüm eyler idi bir lügatle
Olurdu mantıḳ-ârâ bir şıfatla
- 1567 Ki mantıḳân-ı dehr olup 'aceb-nâk
Dimişlerdi "le ḳad levlâke Mevlâk"
- 1568 Ḳulûb-ı ehl-i dilden bî-münâzi'
O câmi' söz idüp aḳz-ı mücâmi'
- 1569 İderdi ḳalb-i ehl-i ḥâle te'sîr
Te'alallâh zihî pâkîze ta'bîr

- 1570 O pākîze-edâ-yı hoş-tebessüm
İderdi bir feşâhatle tekellüm
- 1571 Ki ‘âlem itse sa’y-ı bî-nihâye
Degildi kâdir öyle hoş-edâya
- 1572 Odur cümle cihân halkından efşah
“Ene efşah” buyurmuşdur ol emlah
- 1573 Şu dil kim oldı ol maşşûş-ı hazret
Anuñla söyleşürler ehl-i cennet
- 1574 Didi ol hazrete fârûk-ı ekrem
Ne hâletdür bu kim ey şâh-ı a‘zam
- 1575 Egerçi çıkmadıñ hiç aramızdan
Şehâ ayrılmadıñ cân gibi bizden
- 1576 Velî bilsek ne hâletdür bu hâlet
Ki vardır lehceñizde bir feşâhat
- 1577 Aña hiç birimiz kâdir degildür
Bu sirruñ hikmeti zâhir degildür
- 1578 Buyurdı pes cenâb-ı fahr-i ‘âlem
‘Aleyhillâhu şalli şümme sellem
- 1579 Olup mensî zebihullâh zebânı
Tekellüm itmez idi kimse anı
- 1580 Olup yazmaqdan anı hâme hâmûş
O dil olmuşdı dillerden ferâmûş
- 1581 İdüp Cibrîl anı baña ta‘lîm
Kalan dillerden itdim anı taqdîm
- 1582 Didi ol hazrete kân-ı velâyet
‘Aliyy-i Murtaza ol fahr-i ümmet

- 1583 Ȧogurmuşken bizi bir ata aña
Kelâmuñ midḥati şıgmaz beyâna
- 1584 Nedir aşlı ki ey şîrîn-tebessüm
İdersin bir lisân üzre tekellüm
- 1585 Ki biz fehm itmeziz çoğını anuñ
Nedir aşlı o pâkîze-zebânuñ
- 1586 Buyurdı pes o sultân-ı mü'eddeb
O ḥulķı ḥûb u eṭvârı mühezzeb
- 1587 Beni Rabb'im idüp ta'lîm ü te'dîb
Benim te'dîbim itdi böyle tehzîb
- 1588 İdüp gökcek benim te'dîbimi Haķ
Baña luṭf itdi ol Feyyâz-ı muṭlak
- 1589 Benî Sa'd İbni Bekr içre nice dem
Bulup neşv ü nemâ oldum mu'allem
- 1590 İlâhî ol zebân-ı şâf haķķı
Lisân-ı şâdıķu'l-evşâf haķķı
- 1591 O miftâḥ-ı der-i elṭâf haķķı
Seni vaşf iden ol vaşşâf haķķı
- 1592 İdüp şîrîn-zebân sultân-ı devri
Ķılup raṭbü'l-lisân ol şems-i aşrı
- 1593 O şâha vaşfuñı vird-i zebân it
Ḥabîbüñ na'tuñ aña ḳût-ı cân it
- 1594 Ola tevḥîd-i Bârî zıkr ü fikri
Umarız ol şehüñ ḥayr ola zıkrî
- 1595 İdüp ḥamd-i Ḥudâ na't-i peyember
Ola ser-defter-i 'ubbâd o server

- 1596 O pākîze-zebân için İlâhî
O şâhuñ câhın eyle bî-tenâhî
- 1597 İdüp ol dâver-i devrâna ihsân
Hudâyâ kı l bize luţf-ı firâvân
- 1598 Ayırma zıkr-i pāküñden lisânım
Kılup tevĥîdüñi vird-i zebânım
- 1599 Zebânım eyle tûtî-veş şeker-ĥâ
İde tâ kim senüñ evşâfuñ inşâ
- 1600 Şıfâtuñ şehd-i tûtî-i cenân it
Beni ol şehd ile şîrîn-zebân it
- 1601 O dil ĥaĥķı idüp hem-vâra tevĥîd
Hemîşe kârım olsun Ĥaĥķ'ı temcîd
- 1602 Olup bülbül gibi gûyâ dehânım
Seni zıkr eylesün dâ'im lisânım
- 1603 **Gülistân-ı Şemâ'il**'de hemîşe
Ĥabîbüñ vaşfuñı kı l baña pîşe
- 1604 Olup na'me-serâ ol gülşen içre
Terennüm eylesün cân u ten içre
- 1605 Olup şevķ-i gül-i rûy ile şeydâ
Nevâ-yı midĥatiyle ola gûyâ
- 1606 İdüp âĥir nefes ĥüsn-i şehâdet
Olam îmân ile ehl-i sa'âdet
- 1607 Ĥudâ birdür Muĥammed Ĥaĥ resûli
Budur îmân u İslâm'uñ uşûli
- 1608 Bizi âĥir nefesde yâ İlâhî
Bu aşl-ı pāk ile eyle mübâhî

- 1609 Bu aşl olup derûn-ı dilde şâbit
Şimârı ola dil dalında nâbit

Beyân-ı ân ki bûd ân a'zam-i nâs
Be-'işret hem 'aşîret ekrem-i nâs

واكرمهم عشرة

[İnsanlarla en fazla kaynaşanı idi.]

- 1610 Olup 'işretde ol şeh ekremü'n-nâs
İderdi 'işretiyle halkı înâs
- 1611 Şu dem kim şöhbete olsa mübâşir
Olurdi hüsni-i hulq üzre mü'âşir
- 1612 İderdi 'âlemi luţfiyla maḥcûb
Te'alallâh zihî maḥbûb-ı mergûb
- 1613 Olup ba'zı nüsaḥda lafz-ı 'işret
Luḥûḳı ḥarf-i yâ ile 'aşîret
- 1614 Bu vech üzre olup mervî vü menḳûl
Virildi aña bu ma'nâ-yı maḳbûl
- 1615 Dimekdür o şeh-i şâhib-aşâle
Olup bir nesl-i 'âlîye sülâle
- 1616 Eb ü ümmi olup şâhib-'aşîret
Virilmişdi kemâl-i hüsni-i sîret
- 1617 Kamudan ekrem olup ol 'aşîre
Müyesser itdi Mevlâ ol beşîre

قال تعالى وتقدس لقد جائكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين رؤوف

رحيم

[Allah Teala şöyle buyurmuştur: “Ey inananlar! And olsun ki içinizden size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, inananlara şefkatli ve merhametli bir peygamber gelmiştir.”]

1618 Bu âyet kim ider hâtm-i berâ’et
Resûllullâhdan olundu rivâyet

1619 Ki enfes lafzını ol nefis-i aqdes
Kırâ’at eylemiş feth üzre enfes

1620 Nefâsetden tutup ol lafzı ef’âl
Aña virmiş bu ma’nâyı ol efdal

أنا أنفسمك نسبا و صهرا و حسبا ليس في آبائي من لدن آدم سفاح كلها نكاح

[Soy sop ve akrabalık bakımından sizlerdenim. Hazret-i Âdem`e kadar olan soyumda, zina eden hiç kimse yoktur. Hepsi temizdir.]

1621 Muqarrer bu hadîs-i hikmet-âyet
İder te’yîd-i ma’nâ-yı kırâ’at

1622 Buyurmuş ol cenâb-ı pâk-i aqdes
Kamuñuzdan nesebde oldum enfes

1623 Daği enfes olup şıhr u hasebde
Kemâle irdi zâtım bu nesebde

1624 Zinâdan pâk olup neslim ser-â-ser
Bize cümle nikâh oldı müyesser

1625 Buyurmuş duhter-i Şiddîk-i ekber
Cenâb-ı ‘Â’işe cüft-i peyember

1626 Resûllullâhdan idüp hikâyet
Bu vech üzre hadîs itmiş rivâyet

1627 Ki ol fahr-i cihân maḥbûb-ı Raḥmân
Şalâtullâh irişsün aña her ân

- 1628 Buyurmuş kim didi Cibrîl-i ekrem
Emîn-i vahy u peyk-i Rabb-i erham
- 1629 Ser-â-ser devr idüp maşrıqları ben
Daği mağribleri gezdim ‘umûmen
- 1630 İdüp eṭrâf-ı dehri pîç-â-pîç
Resûllullahdan efdal görmedim hiç
- 1631 Daği ben görmedim devr eyleyüp hep
Benî-Hâşim’den efdal bir benî-eb
- 1632 Benî-ebden murâd oldu kabîle
Yaraşur bu kabîle ol cemîle
- 1633 Bu metni ba‘zı ḥuffâz itdi taşhîḥ
Bu taşhîḥce kütübde oldu taşrîḥ
- 1634 İlâhî ol ‘aşîret ḥürmeti-çün
O ḥüsn-i ḥulḳ u ‘işret ḥürmeti-çün
- 1635 O ḥüsn-i ḥulḳa mâlik server için
Nebîler içre ol ser-defter için
- 1636 O şâhib-‘işret-i maḥmûd ḥaḳḳı
‘Azîmü’l-ḥulḳ iden Ma‘bûd ḥaḳḳı
- 1637 Naşîb it pâdişâha ḥüsn-i ‘işret
Müyesser eyle aña fetḥ ü nuşret
- 1638 Cihâna eylesün elṭâfi pîşe
Geçinsün ‘ayş-ı ergadle hemîşe
- 1639 Ḳulûb-ı nâs olup ol şâha me’lûf
‘Înân-ı ülfet olsun aña ma‘tûf
- 1640 O şâhen-şâhı maḥbûbu’l-ḳulûb it

1635b-M’de yok.

1637-1641. beyitler arası İ’de yok.

Derinden dâ'imâ def'-i kürûb it

- 1641 Olup 'ömri uzun ikbâli efzûn
Umaruz kim ola bahtı hümâyûn
- 1642 O sulţân-ı ra'ûfuñ re'feti-çün
'Uşâta ol raĥîmüñ şefkati-çün
- 1643 Mühennâ eyleyüp 'ayş-ı raġadla
Naţar kıl bize iĥsân u mededle
- 1644 O ĥüsn-i 'işreti eyle müyesser
Ki bizden olmaya kimse mükedder
- 1645 İlâhî ĥüsn-i 'işretten ayırma
Bizi de ol 'aşîretten ayırma
- 1646 O 'işretten dil ü câna şafâ vir
Derûna ol 'aşîretten hüdâ vir
- 1647 O cem'in eyleyüp kem-ter gedâsı
Şefî' it bize ol sulţân-ı nâsı

**Beyân-ı ân ki bûde der-bedâhet
Der-ân sulţân-ı pür-ĥişmet ü mahâbet**

من رآه بديهه هابه

[Onu ilk gören çekinirdi.]

- 1648 Gören añsuz o maĥbûbü'l-kulûbı
Temâşâ eyleyen ol vech-i ĥûbı
- 1649 Alup heybet o şâhuñ heybetinden
Vaġârından şaşardı dehşetinden
- 1650 Olup ġâlib o sulţâna celâlet
Yüzinde zâhir olmuşdı mehâbet

- 1651 Gören zâhirde ol kûh-ı vaķârı
Şaşup kıalmazdı kıalbinde kıarârı

ومن خالطه معرفة احبه

[Onu tanıyınca severdi.]

- 1652 İdenler âşinâyâne sülûkı
Severlerdi o sulţân-ı mülûkı
- 1653 Olup ‘işretlerinde luţf zâhir
Mezîd-i ülfet olup anda bâhir
- 1654 İden hıulţa olurdı bî-tekellüf
O hoş-şoĥbetde olmazdı te‘essüf
- 1655 Gören bir meclisinde alışurdı
Devâm-ı vuşlatına çalışurdı
- 1656 Olup ĝâyetde hoş-şoĥbet o maţlûb
Olurdı şoĥbet-i mergûb u maţlûb

يقول ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله

[Onun na’t söyleyen der ki: “Ne önce ne de sonra onun gibisini görmedim.”]

- 1657 İden vaşf ol ĥabîb-i Zî’l-celâl’i
Dir idi kim anuñ yoķdur mişâli
- 1658 Gören ol gül-ruĥuñ zîbâ-cemâlin
Temâşâ eyleyüp ruĥsâr-ı alin
- 1659 Dir idi görmezem hergiz ĥayâlin
Ne öñüñde ne şoñuñda mişâlin

روي عن براء بن عاذب رضي الله تعالى عنه انه قال ما رأيت من لمة في حلة حمراء احسن من رسول

الله صلى الله عليه وسلم

[Berâ b. Âzib (ra) şöyle rivayet etmişti: "Kulak yumuşağını geçen saçıyla, kırmızı bir elbise içindeyken resulullah (sav)'den daha güzelini görmedim."]

1660 Buyurmuş bu kelâmı İbni ‘Âzib
Berây-ı nîk-rây-ı hoş-menâkıb

1661 Kızıl hulle geyer saçı muṭarrâ
Güzel yokdur resûllullâhdan a‘lâ

1662 Bu yüzden bir güzel seyr itmedim ben
Kim ola ol ḥabîb-i Ḥaḳ’dan aḥsen

قال جابر بن سمرة رضي الله تعالى عنه رأيت رسول الله ليلة اضحيان وعليه حلة حمراء فجعلت انظر
اليه والى القمر فهو احسن عندي من القمر

[Cabir b. Semüre (ra) şöyle söylemiştir: “ Mehtaplı bir gecede üzerinde kırmızı bir elbise vardı. Bir ona, bir aya baktım. Bana göre o, aydan daha güzeldi.”]

1663 Buyurmuş Câbir İbni Semre taḥḳîḳ
İdüp vaşf-ı resûllullâhı tedḳîḳ

1664 Ki bir şeb leyle-i mehtâb iken ben
Resûllullâhı gördüm mehden aḥsen

1665 Geyüp bir hulle-i ḥamrâ-yı zîbâ
Gül-i ra‘nâ aña olmuşdı şeydâ

1666 Baḳardım diḳḳat üzre gâh aya
Geh ol mâh-ı semâ-yı ıştıfâya

1667 İderdim geh naḳar ruḥsâr-ı mâha
Baḳardım gâh o şâh-ı dîn-penâha

1668 Görinürdi ḳamerden rûyı enver
Aña şeydâ idi mâh-ı münevver

1669 Te‘alallâh zihî rûy-ı mücellâ
Ki ola mihr ü meh levḥinden eclâ

(Gazel)**Na't-ı Şeyh Sa'dî Kıddise Sırruh**

- 1670 Mâh-fürû-mâned ez-cemâl-i Muḥammed
Serv ne rûyed be-i'tidâl-i Muḥammed
- 1671 Çarḥ-ı felek-râ kemâl u menziletî nist
Der-naẓar-ı kıadr-i bâ-kemâl-i Muḥammed
- 1672 İn heme pîrâye best cennet-i firdevsî
Tâ ki kıabûleş koned Bilâl-i Muḥammed
- 1673 Âdem ü Nûḥ u Ḥalîl ü 'İsâ vü Mûsâ
Amede mecmû' der-zılâl-ı Muḥammed
- 1674 Sa'dî eger 'âşıkî koni vü cüvânî
'Aşk-ı Muḥammed bes u âl-i Muḥammed

(Gazel)**Tercüme-i Na't-ı Ğazel-i Şeyh Sa'dî Kıddise Sırruh**

- 1675 Mâha virür incilâ cemâl-i Muḥammed
Servi kıor aya kıda i'tidâl-i Muḥammed
- 1676 Çarḥ-ı felek pest olur rikâbına nisbet
'Arşa irer kıadr-i bâ-kemâl-i Muḥammed
- 1677 Cennet-i firdevs ider kıuşûrını tezyîn
Tâ ki kıabûl eyleye Bilâl-i Muḥammed
- 1678 Âdem ü Nûḥ u Ḥalîl ü Mûsâ vü 'İsâ
Cümleye sâye şalar zılâl-ı Muḥammed
- 1679 Saña **Muḥammed** yeter sa'âdet ü 'izzet
'Aşk-ı Muḥammed'le saḥb u âl-i Muḥammed

Ğül-i ḥatmî-i ğül-zâr-ı şemâ'il

Ki bâşed hâtıme behr-i resâ'il

- 1680 Revâdur kim olup hâtm-i risâle
İre hâtm-i nübüvvetle kemâle
- 1681 Hîtâmı misk olup bu nazm-ı pâküñ
Bitüp vaşfı o hâtm-i tâb-nâküñ
- 1682 İrüp bu nâme-i nâmî tamâma
Ola anuñla miskiyyü'l-hîtâme
- 1683 Beyân-ı hâtım olup ihtitâmı
Bu vech üzre ola hüsni-i hîtâmı
- 1684 Kıla envârı mihr ü mâhı tenvîr
İde bûy-ı meşâm-ı cânı ta'tîr
- 1685 Olup bu nâme-i nâmî kirâmı
Bu hâtm-i pâk ile bula tamâmı
- 1686 Olur çün âhirinde hâtm-i nâme
Bu nâme hâtmi olsun bu hîtâma
- 1687 Olup bu hâtm ile hâtm-i risâle
Bi-iznillâh ire vaşf-ı kemâle
- 1688 Zer-i hâliş gibi çün oldı mesbûk
Bu hâtemle nola olursa meskûk
- 1689 Hilâf-ı râviyân-ı ehl-i İslâm
Der-ân hâtm-i mübârek resm-i gül-fâm
- 1690 Olup bunda rivâyât-ı şaîha
Yazılmışdur maşâlât-ı faşîha
- 1691 E'imme eylemişler ihtilâfi
Degildür biri birine münâfi
- 1692 İdüp evvel hilâfı hey'etinde
Tevâfuğ eylemişler şihhatinde

**Beyân-ı hey'et-i hatm-i nübüvvet
Ki ber-hatm-i rüsül bûde 'alâmet**

- 1693 İdüp hey'etde aşhâb-ı rivâyât
Biri birisine uymaz hikâyât
- 1694 Velîkin cümleden olup müleffağ
Bu vech üzre kılınmışdur muhaqqâğ
- 1695 Ki ol hatm-i cemî'-i enbiyânuñ
Ten-i pâkinden ol nûr-ı Hudâ'nuñ
- 1696 Nübüvvet mihri ol mühr-i münevver
Kebûter beyzasınca oldu ber-ter
- 1697 Olup sañ-ı bedenden hayli bâriz
O zîbâ-tende bir lahm oldu nâşiz
- 1698 Olup bir ğudde-i şîrîn-şemâ'il
Göründi levn-i pâki sürha mâ'il
- 1699 Sigil şeklinde bir nice siyeh-ğâl
Sevâd-ı merdüm-i ebşâr-ı âmâl
- 1700 Olup ol ğudde-i hamrâda şâbit
O benler üzre kıllar oldu nâbit
- 1701 Gören bâdî-nazar ol mühr-i pâki
Mufaşşal seçmeyüp ol tâb-nâki
- 1702 Dimiş sebz ü siyâha oldu mâ'il
Velî bu cümleden bu oldu hâşıl
- 1703 O levh-i dil-rübâda levn-i ğumret
Ola aşl-ı beden levnine nisbet
- 1704 Olup elvân-ı şa'r u ğâl munzam
Ola sebz ü siyeh Allâhu a'lem

- 1705 Olup miski o miskiyyü'l-ḥitâme
İre bûyî meşâm-ı Mısr u Şâm'a
- 1706 Budur ḥuffâz-ı İslâm'ıñ kelâmı
Bu vech üzre yazarlar bu maḳâmı
- Beyân-ı ân ki ân mühr-i münevver
Şode zâhir be-zahr-i pâk aẓher**
- 1707 Nübüvvet ḥatmi kim olmuşdı zâhir
O zahr-i aẓher üzre oldı zâhir
- 1708 Olup ol ḥâtem-i kân-ı nübüvvet
Bu oldı ḥâtem-i şân-ı nübüvvet
- 1709 Çü zahrında zuhûr itdi o mergûb
Uruldu arḳasına mühr-i mektûb
- 1710 Ḳuruldu çünki dîvân-ı asâlet
Yazıldı nâme-i ḥatm-i risâlet
- 1711 Uruldu aña ol pâkîze-ḥâtem
Dinildi "inne hâze'l-emr ḳad tem"
- 1712 Zi-behr-i ketm-i esrâr-ı maḥabbet
Ḳonuldu zahrına ḥatm-i nübüvvet
- 1713 Olup ol mühr-i mihr-i 'âlem-efrûz
Berâber oldı anuñla şeb ü rûz
- 1714 İdüp ol ḥatm-i pâkîze-'alâmet
Zuhûr-ı kevkeb-i dîne delâlet
- 1715 Hidâyet mihr ü mâhı toğdı anda
Sa'âdet nûrı yayıldı cihânda
- 1716 Gül-i ḥatm-i risâlet oldı şâbit
Gül-i ḥatmî mişâli oldı nâbit
- 1717 Olup ol gül gül-i gülzâr-ı âdem

O gülden aldı bû ezhâr-ı ‘âlem

**Beyân-ı ihtilâf ender mekâneş
Buved tâze gülî ez-gülsitâneş**

- 1718 Olup ikincisi ol ihtilâfuñ
Mekânı zâhrda ol mühr-i şâfuñ
- 1719 Dimişler kankı dûş oldu mekânı
Ne yirde kındı ol devlet nişânı
- 1720 Kimi eymen dimiş kimisi eyser
Kimisi ikisi ortasıdur der
- 1721 Velî cümle rivâyât içre azher
Budur kim ola fevķ-i dûş-ı eyser
- 1722 Eşah budur kelâm-ı ekşer üzre
K’ola a’lâ-yı dûş-ı eyser üzre
- 1723 Nice mihterleri aşhâb-ı hûşuñ
Dimişler ortasıdur iki dûşuñ
- 1724 Risâlet hâtemi kim oldu meşhûd
İki ketf arasında oldu mevcûd
- 1725 Degildür sözleri bî-hûde taḥķik
Gerekdür ol kelâma vech-i tevfiķ
- 1726 Budur tevfiķi kim taķrîb iderler
Anı bu vech ile tertîb iderler
- 1727 Dimezler emr-i taḥķiki muķarrer
Ki zîrâ oldu taḥķik üzre eyser
- 1728 Me’âli vech-i taķrîb üzre hâşıl
Dimekdür sol omuzdan yana mâ’il
- 1729 Kimi de ķalbe ķarşu tıtuḫ anı
Dimişler ķalb arasındır mekânı

- 1730 İder bu vech-i takrîbîyi te'yîd
 Kılar aşlın anuñ tevcîh ü tesdîd
- 1731 Ki zîrâ sol omuzdan yanadur qalb
 İder bu söz o vechüñ şübhesin selb
- 1732 Eşerdür Hâkim İbni 'Utbe'den bu
 Olunmuş naql o 'âlî-rütbeden bu
- 1733 Dimiş Perverdîgâr-ı lâ-yezâlûñ
 Qadîr-i bî-nazîr-i Zi'l-celâl'üñ
- 1734 Bu olmuş 'âdet-i pâki ezelden
 Ki dergâh-ı qadîm-i lem-yezelden
- 1735 Cihâna her nebî kim itdi irsâl
 Nübüvvet şâhidiyle itdi iclâl
- 1736 Nübüvvet şâhidi olup muqarrer
 Cihâna şâhidi her bir peyember
- 1737 Olup sağ ellerinde her nebînüñ
 Yemîn-i yümni oldı ehl-i dînüñ
- 1738 Olup anlarda hep bir yerde zâhir
 Nübüvvet fazlını eylerdi bâhir
- 1739 Görenler ellerinde ol nişânı
 Bilürlerdi kemâl-i 'izz ü şânı
- 1740 Velî maşşûş olup maşbûb-ı ekrem
 Resûl-i Hâq 'aleyhillâhu sellem
- 1741 O şâhid oldı dûşında o şâhuñ
 Nişânuñ virdi anda mihr ü mâhuñ
- 1742 Olup mühr-i qabûl ol şâha şâhid
 Mekânın bildi olanlar müşâhid

- 1743 Bu zâhir oldı kim ol şâhid-i Hâk
 Çatı maqbûlidür Hâk'ıñ muhâkkaq
- 1744 Görüp lâyıq anı mühr-i kabûle
 Sezâ-vâr eyledi seyr-i vuşûle
- 1745 Te'alallâh zihî maqbûl-i Kayyûm
 Ki ola hâtem-i 'izzetle mahtûm
- 1746 Çün oldı hâtim-i milk-i risâlet
 Ol oldı mazhar-ı hatm-i nübüvvet
- 1747 Olup mazhar o mühre zahr-ı aþhar
 Görenler didiler Allâhu ekber
- 1748 Çün oldı genc-i Hâk olması mahtûm
 Yaraşır olsa ol gencîne mahtûm
- Beyân-ı ihtilâf-ender haþ-ı hûb
 Ki haþ bûd u nebûd u çîst mektûb**
- 1749 Üçüncisi budur ol ihtilâfuñ
 Ki haþtı var mıdur ol mühr-i şâfuñ
- 1750 Olup bilmek saña mergûb maþlûb
 Eger dirsene nedir ol mühre mektûb
- 1751 Dimişdür eyleyen bu emri i'lâm
 Yazıldı aña aþl-ı dîn-i İslâm
- 1752 Muhammedün resûllullâh ya'ni
 Sipihri-dîne mihr ü mâh ya'ni
- 1753 Dimiş kimi yazıldı "sir fe inneke"
 Velikin her birinde olunur şek
- 1754 Tamâmı oldı "el-manşûr" anuñ
 Bu oldı levhine mestûr anuñ
- 1755 Kimi dimiş içinde "vaðdehû lâ"

“Şerike leh” kelâmı oldu imlâ

- 1756 Velîkin zâhirinde k’oldı manzûr
“Tevecceh hayşü künte” oldı meşûr
- 1757 Daği “fe inneke’l-manşûr” kelâmı
O lafz-ı hâricin oldı tamâmı
- 1758 Bu cümle olınur gerçi rivâyet
Velîkin bulmamışdur biri şihhat
- 1759 Dimiş İbni Hacer ol hâfız-ı ‘aşr
Kıyâmetde ola cennet aña kaçır
- 1760 Ki taşhîh eyleyenler vehm iderler
Vuşûli olmayan râha giderler
- 1761 Bu sözde bir haber olmadı vâsıl
Ki anuñla bize ‘ilm ola hâşıl
- 1762 Dimişdür Heysemî da’vâ idenler
Muhammedün resûllullâh diyenler
- 1763 İderler hâtem-i ışba’la şübhe
Anuñ-çün zâhib olurlar bu veche
- 1764 Ki bu lafz-ı mübârek haţţ-ı mergûb
Olupdur hâtem-i ışba’da mektûb
- 1765 Degildür hâtem-i zâhr üzre meşûr
Ki ol hatm üzre haţţ olmadı manzûr
- Beyân-ı ân ki ân mühr-i münevver
Çi dem mevzû’ şod der-zâhr-ı azher**
- 1766 Olur ol ihtilâfuñ hâşılı bu
Ki ol gül-fâm-ı misk-âşâm-ı hoş-bû
- 1767 Bile miydi vilâdet hâletinde
Niceydi ol sa’âdet hâletinde

- 1768 Yağod ol mühr-i mihr-ârâ-yı maṭbû‘
O zahra şoñra mı olmuşdı mevzû‘
- 1769 Bezâr u ‘Ayz idüp anı hikâyet
İdüp vaz‘ında vaḳtinde rivâyet
- 1770 Dimiş râvîleri ḫayrû‘l-enâma
Resûl-i müctebâ-yı nîk-nâma
- 1771 Ki ey Perverdigâr’uñ Ḥaḳ resûli
Ḥabîbi mürseli maḳbûl ḳulı
- 1772 Nice oldı size bu ḫatm ma‘lûm
Ne yüzden oldı Ḥaḳ olması maḫtûm
- 1773 Buyurdı ol resûllullâh-i ekrem
‘Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 1774 Ki ben Baḥâ‘da iken geldi nâ-geh
Olup zâhir baña iki ferîşteh
- 1775 Biri didi birine ḳarnını yar
Olup ol da anuñ emriyle der-kâr
- 1776 Yarup ḳarnım çıḳardı ḳalbi benden
Giderdi mağmaz-ı şeyḫânı andan
- 1777 Çıḳarup hem uyuşmuş ḳanı attı
Derûn-ı şadr u ḳalbim ğasl itdi
- 1778 Ḳomayup ğıll u ğışdan anda ḫâşâk
Derûn-ı ḳalbim itdi ğasl ile pâk
- 1779 Didi dik ḳalbin ol da dikdi fi‘l-ḫâl
Yine evvelki ḫâlîm itdi iḳbâl
- 1780 Başup mühr iki ketfim arasında
O mühr oldı nümâyân şimdi bende

- 1781 Şanasın kim görürdüm ben bu hâli
Degildi baña bu rü'yâ mişâli
- 1782 Olup 'ayn-ı şühûd ile mu'âyen
Temâşâ eyledim bu hâleti ben
- 1783 Hadîş-i Bû-Na'im içre bu kışşa
Mufaşşal geldi bu vech üzre naşşa
- 1784 Ki ol mâh-ı cihân kim oldı mevlûd
Vücûdı eyledi dünyâyı mes'ûd
- 1785 Gelüp derhâl aña bir ferîşteh
Ki envâr ile olmuşdı sirişteh
- 1786 Getürdi kîse-i beyzâ-yı zîbâ
Ki nûrı 'âleme virmişdi aqvâ
- 1787 Pes ol aq kîsedem hâtem çıkardı
Ki envârı semâvâta ağardı
- 1788 O hatmi kodı ol zîbâ bedende
Mübârek iki düşün arasında
- 1789 Delâlet eyler ammâ bu rivâyet
K'ola işr-i velâdetde bu hâlet
- 1790 İlâhî ol mübârek-hatm hakkı
O zîbâ-hey'et-i hoş-resm hakkı
- 1791 O hâtem hakkı için k'oldı hâtim
Anuñla bitdi envâ'-ı merâsim
- 1792 Virüp sultân-ı devre hâtem-i luţf
Anı kıl pâdişâh-ı 'âlem-i luţf
- 1793 Olup hatmiyle her kârûñ tamâmı
Müyesser ola dünyânuñ nizâmı

1792-1794. beyitler arası İ'de yok.

- 1794 Sa'îdü'l-hâtîme idüp o şâhı
Sa'âdet tahtı üzre kıl mübâhî
- 1795 Bizi îmân ile hatm eyle yâ Rab
'Înâyet eyleyüp rahm eyle yâ Rab
- 1796 O hâtem haqqı vir hüsni hitâmı
Bize îmân ile kıl ihtitâmı
- 1797 Bize rûzî kı lup hüsni hitâme
İrişdür iki 'âlemde merâma
- Kaşîde der-beyân-ı vaşf-ı hâtem
Ki der-dest-i letâfet şod çü hâtem**
- 1798 Çü geldi bu maħalle vaşf-ı hâtem
Gülistân oldu anuñla muħattem
- 1799 Didim vaşfında anuñ bir kaşîde
İdüp anda hayâlât-ı cedîde
- 1800 Kılup ol hâtîm ü bu hâtemi vaşf
'Înân-ı himmeti itdim aña 'atf
- 1801 Süħandan cem' idüp vâfir cevâhir
Anı bir sübhâ itdim hüsni zâhir
- 1802 Dizildi la'l u yâķût u güherden
O sübhâ olmadı ancaķ düredden
- 1803 Olup ol sübhâ bir pâkîze-manzûm
Kılındı hâtem-i raġbetle maħtûm
- 1804 Kıtup her dilden ol nazma letâ'if
O dürce eyledim derc-i ma'ârif
- 1805 Edâsı hûb olup pâkîze oldu
Dil ü cân gûşına âvîze oldu

- 1806 **Gülistân-ı Şemâ'il** çün tamâma
İrüp hâtemle olundı hitâme
- 1807 Bitüp ol şâhid-i zîbâ şemâ'il
Aña bu sübhadan itdim hamâ'il
- 1808 Bu maḥbûba idüp anı kılâde
Tırâz-ı ḥüsnini itdim ziyâde
- 1809 O dürri derc idüp bu dürc-i pâke
Katup anı bu na't-i tâb-nâke
- 1810 Görüp burada îrâdın sezâ-vâr
Dizüp bu rişteye anı güher-vâr
- 1811 Katup bu nazma ol pâkîze-nazmı
Tamâm itdim anuñla vaşf-ı ḥatmi
- 1812 Dinilmiş gerçi hâtemle kaşâ'id
Velî olmuş anuñla medḥ-i bârid
- 1813 Yaraşmaz ğayra hâtemle kaşîde
Yaraşur hâtem-i dîn-i mecîde
- 1814 Nola ol hâtim olsa buña memdûḥ
O hâtimdür olan bu hâtime rûḥ
- 1815 Medîḥüm oldı çünkim hâtim-i dîn
O şâhib-ḥatm olan ḥatmü'n-nebiyyîn
- 1816 Hudâyâ eyleyüp bu nazmı maḥbûl
Bizi kııl nûr-ı elṭafuñla meşmûl
- 1817 Ola teslîm-i Haḫ ol toĝar aya
Daḫi iḫvânı olan enbiyâya
- 1818 Daḫi aşḫâb u âl-i müctebâyâ
Cemî'-i aşfiyâ vü evliyâyâ

Kaşîde-i Hamîde

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1819 Her seher göstere çün hüsrev-i hâver hâtem
Mihr-i mührünle ziyâ-güster ola her hâtem
- 1820 Nûr-bağş olsa eger şu‘lesi âfâka nola
Dest-i luğf üzre yağar meş‘ale-i zer hâtem
- 1821 Şan‘atın başa çıkardı işin altun itdi
Çâr-sûy-ı kereme olalı zer-ger hâtem
- 1822 Şanasın kim hâcer-i pâk mükerrerrem buldı
İtdi başdan başa cismin zer-i ağmer hâtem
- 1823 Hâne vü halkasını şems ü kamerden eyler
Şöyle beñzer ki ola vâşıl-ı cevher hâtem
- 1824 Döndürüp dâ’iresin künkür-i çarğ-ı felege
Kaşını itdi hilâl-i meh-i enver hâtem
- 1825 Gösterür ‘âleme elvân u şuver gûn-â-gûn
Oldı câm-ı Cem ü mir’ât-ı Sikender hâtem
- 1826 Kaşını kazdı tağup gûşına zerrîn-mengûş
Başına dâğ yağup oldı kalender hâtem
- 1827 Kâmetin itdi dütâ hasret-i kaddi yâruñ
Nola olsa ten-i ‘âşık gibi lâğar hâtem
- 1828 Çeküp esmâyı çizer dâ’iresin şâm u seher
Şöyle beñzer ki perî da‘vetin eyler hâtem
- 1829 Şûret-i mühr-i Süleymân götürür başında
Nola eylerse perî-rûları çâker hâtem
- 1830 Nîm-bâdâm ile itmekde riyâzet ne ‘aceb
Eylese her gözi bâdâmı musahğar hâtem
- 1831 Pestdür halka-i zerrînine nisbet eflâk

- Olalı halka-i dergâh-ı peyember hâtem
- 1832 Bulmağa dâ'ire-i halka-i tevhîde vüshûl
Kemere girdi olup mürşid-i rehber hâtem
- 1833 Cân meşâmın haç-ı müşgîn ile ta'tîr eyler
Kâse-i zerde ezer müşg ile 'anber hâtem
- 1834 Hâtem'ün hâtem-i cûdın nola güm-nâm itse
Oldı bir şâh-ı kerîm ismine mazhar hâtem
- 1835 Gerçi çok gevher-i nâ-yâba yetişdi ammâ
Görmedi mühr-i risâlet gibi gevher hâtem
- 1836 Hâtem-i hatm-i rüsûl hatm-i ten-i hâtim-i gül
Ki anuñ nâmın ider kendiye mefhar hâtem
- 1837 Hâtem-i mühr-i nübüvvet ki odur hâtim-i dîn
Aña hem-nâm olalı oldı muvaqqar hâtem
- 1838 Hâtem oldur k'ola anuñla nübüvvet hatmi
Bende-i halka-be-güş ola aña her hâtem
- 1839 Oldı çün nâm-ı cihân-gîr-i şeh-i rüsle serîr
Çekdi etrâfına altunlu muhaccer hâtem
- 1840 Nâm-ı nâmîsi olup pâdişeh-i kişver-i dîn
Oldı ol dâvere bir taht-ı mücevher hâtem
- 1841 Eyledi mihr-veş âfâk-ı sa'âdetde zuhûr
Zahrı üzre olalı gün gibi muzhar hâtem
- 1842 Şeb-çerâğ-ı şeb-i mi'râc-ı berîn olsa olur
'Âlem-efrûz idi zâhrında ol azher hâtem
- 1843 Gösterüp mûlar ile hâl-i siyeh 'anber-fâm
Dinür ol hatm-i şafâ-bahşu mu'anber hâtem
- 1844 Cebhesinde leme'ân eyledi nûr-ı pâki
Mihr ile mehden olursa nola enver hâtem

- 1845 Mühr-i mihr-i felek-i evc-i risâletdür anuñ
‘Arş u kürsîden olursa nola ber-ter hâtem
- 1846 Mazhar-ı hüküm-i hikem maşdar-ı âşâr oldı
Olalı nâm-ı şerîfiyle muşaddar hâtem
- 1847 Nâm-ı nâmî-i şeh-i dîn ile nâm-âver olup
Oldı ser-nâme-i her nâme vü defter hâtem
- 1848 Hırz-ı cân eyledi çün nâm-ı şeref-‘unvânın
Nâmeler üzre nola eyler ise yer hâtem
- 1849 Vaşfi âyâtını ser-levhası üzre kazıdup
Şafhasın ol haç ile itdi muharrer hâtem
- 1850 Levhi üstinde yazup şâm u seher vird eyler
Hüsni âyâtın iderse nola ezber hâtem
- 1851 Haç-ı levlâk yazup hüccet-i eflâka kazâ
Başdı mühr aña olup mihr-i münevver hâtem
- 1852 Gezdürirlerse nola elden ele şûretini
Mühr-i mihriyle anuñ oldı muşavver hâtem
- 1853 Başını göklere irgürdi aña hıdmet ile
Halkasın eyledi eflâk ile hem-ser hâtem
- 1854 Gösterür manzara-veş ‘âleme rûy-ı ümmîd
Âfitâb-ı ruhına olalı manzar hâtem
- 1855 Cevherin sikke-i zerrîne de göstermez idi
Devletinde eger olmasa tüvân-ger hâtem
- 1856 Başı üzre götürüp nice tabağ dürr ü güher
Pâyına anı nişâr eylemek ister hâtem
- 1857 Hırz idüp ismini başında tutar nola ger
Yanmasa odlara mânend-i semender hâtem

- 1858 Sîm ü zer gibi şar nâmını çü sînesine
Bâğ-ı dehr içre olur böyle mu'anber hâtem
- 1859 Nakş idüp şûret-i luţf u keremin levh-i dile
Oldı ser-nâme-i dîvân-ı muşavver hâtem
- 1860 Dürer-i vaşfi durur fâtiha vü hâtimesi
Görinür anuñ için pür-dür ü gevher hâtem
- 1861 Hücçet-i hüsn yazup rûyına yâkût lebi
İdüp imzâ deheni urdı müdevver hâtem
- 1862 Hâkim-i hâsım olup kaţ'-ı nizâ' itmek için
Yazdı engüşt-i kalemle aña maḥzar hâtem
- 1863 Yazup ol maḥzar-ı zerrîn haţ ile kâtib-i çarḥ
Yer yer imzâlayup urdı aña aḥter hâtem
- 1864 Sâhil-i baḥr-ı seḥâ üzre kef-i dür-pâşı
Fülk-i ğavvâş-ı keremdür aña lenger hâtem
- 1865 Hâtem-i 'âlem-i luţf u kerem oldur zinhâr
İtmesün yoķ yere da'vâ-yı müzevver hâtem
- 1866 Âb-ı nâb aķdı ser-i lûle-i engüştinden
Oldı ol lûleye ser-çeşme-i kevşer hâtem
- 1867 Gülbün-i gülşen-i cûd oldı eli pençe şalup
Anda la'l ile açılmış güle beñzer hâtem
- 1868 La'l şanma görünür la'l-i lebi yâdından
Bâde-i hûn-ı cigerle tolu sâġar hâtem
- 1869 Dişleri üzre görüp leblerini la'l gibi
Turmayup ḥayret ile la'lini dişler hâtem
- 1870 Âteşin-la'li ile hâne-i zerrînesini
Bezm-i cûdında ider aḥker ü micmer hâtem
- 1871 Bûy-ı luţf ańdan irer cümle meşâm-ı ḥalka

- Tîb-i zülfiyle kılar dehri mu'athtar hâtem
 1872 Tîn-i mahtûm tabîb-i dil ü cân olsa ne var
 Tîneti hatmi ile oldu muhammer hâtem
 1873 Bende-i halka-be-gûş-i der-i iqbâli olup
 Başı üstinde tutar kâse-i cevher hâtem
 1874 Kulluğın eyleyeli şehler ile hem-ser olup
 Geydi altun kemer ü tâc-ı mücevher hâtem
 1875 Lâciverdî görinen taş değil başında
 Göge irgürdi başın hizmet ile zer hâtem
 1876 Şikem-i pâkine bend itdi diyü hâtem-i gül
 Taşı baş üzre götürse yeridür ger hâtem
 1877 Sîneye başmağ ümîdiyle o seng-i ferahı
 Buldığı sengi iderse nola der-ber hâtem
 1878 Öpdi bir kerre elin yine umar ol şerefi
 Gezer ol şevk ile elden ele ekşer hâtem
 1879 Çenber-i çarh-ı felek pâyına yüz sürdi diyü
 Kâmetin itdi ol ümmîd ile çenber hâtem
 1880 Dest-i dür-pâş-ı güher-rîzi sipihr-i ihsân
 Görinür mihr gibi anda müdevver hâtem
 1881 Faşş-ı firûze ile tûti-i gûyâyâ dönüp
 Eyledi ismini âyîneden ezber hâtem
 1882 Vaşfını söyleyüp ol nâm-ı şafâ encâmuñ
 Kafâş-ı zerde ezer kand ile sükker hâtem
 1883 'Âlemi lezzet-i güftârı idüp şîrîn-kâm
 Eyledi bu gâzeli kand-i mükerrer hâtem

Ġazel

- 1884 Şûret-i nâmını gösterse nola ger hâtem
Oldı âyîne-şıfat şâf u münevver hâtem
- 1885 Ezelî oldı çü nâmuñla mübeşşer hâtem
Bezedi kendin idüp pür-zer ü zîver hâtem
- 1886 Dehen-i halkasına lebleri zer-gerlik idüp
La'l ü yâkût koyup kaçına eyler hâtem
- 1887 Kâmeti gülşen-i hüsn içre olup gülbün-i nâz
Oldı ol gülbüne bir tâze gül-i ter hâtem
- 1888 Gerçi bir şâhid-i hoş-manzara beñzer ammâ
Bî-vefâdur gezer elden ele ekşer hâtem
- 1889 Hâtem-i devlete dil virme **Muhammed** zinhâr
Tutalum kim ola mañbûb-ı semen-ber hâtem
- 1890 Yâd idüp hâtimeñi hâteme mağrûr olma
Bir zamân tağmadı mı destine Sencer hâtem
- 1891 Demidür nâme-i a'mâli beyâza çıkarup
Urula mağdar-ı âmâlüne yer yer hâtem
- 1892 Hâtim-i rüsl-i kirâma idesin 'arz-ı recâ
Ki mağzaruña ura o server hâtem
- 1893 İdüp ol mağdar-ı pâkîzeyi menşûr-ı necât
Ola tuğrâ-yı ümîdüñ o münevver hâtem
- 1894 Serverâ seyyid-i 'âlî-nesebâ müstenedâ
Ey ki engüştüñ ile buldı şafâlar hâtem
- 1895 Dem-i mağşerde **Muhammed** dileyüp merhametüñ

Başlık İ'de yok.
1886-1893. beyitler arası İ'de yok.
1892b-vezin bozuk.

Defter-i 'afv-i haṭâyâsına ister ḥâtem

- 1896 Mihr ile mührleyüp baña şefâ'at-nâme
Luṭf ile baş aña ey şâfi'-i maḥşer ḥâtem
- 1897 Ḥâtemüñ mihr-i ziyâ-baḥş-ı cihân-ârâdur
Ḳurtarup zûlmet-i gamdan bize göster ḥâtem
- 1898 Ḥatm-i î mân ile ola umaruz ḥâtimemiz
Dehene mühr ura ol dem o münevver ḥâtem
- 1899 Ḳafaş-ı ḥurde-fürûşân-ı zamânda tâ kim
Dür ü gevher arasında ḳoya yer yer ḥâtem
- 1900 Ḳafaş-ı tende olup mihr ü maḥabbet mühri
Göstere anda nice cevher-i ezher ḥâtem
- 1901 Dîdede ola ḥayâl-i meh-i rûyuñ dâ'im
Göstere tâ ki hilâle meh-i enver ḥâtem
- 1902 Süḥan-ı zıkr-i cemîlüñ ola dillerde müdâm
Nâmlar bildüre tâ ola süḥan-ver ḥâtem
- 1903 Ḥâtem-i dîn-i mübînüñ vire âfâḳa nizâm
Tâ ki bu nisbet ile ola muẓaffer ḥâtem
- 1904 İrişe ḥazretüñe nâme-i teslîm ü şalât
Fer virüp nâmelere tâ ola mefḥar ḥâtem
- 1905 Umaruz luṭfuñ ile ḥazret-i sulṭân ḥamd
Ola dâ'im şeh-i pür-fer-i muẓaffer ḥâtem
- 1906 Râm ola emrine ol dâver-i devrûñ 'âlem
Kef-i iḳbâline oldukça musaḥḥar ḥâtem
- 1907 Şafḥa-i levḥa-i zerrînesi üzre o şehüñ
Nâm-ı pâkin ḳazıdup ola muvaḳḳar ḥâtem

- 1908 Hâtem-i devlet anuñ gitmeye engüştinden
Tâkına tâ ki felek de şeh-i hâver hâtem
- 1909 Dest-i luftında olup kullarına şûret-i gül
Göstere düşmenine hey'et-i şeş-per hâtem
- 1910 Mihr ü meh gibi şalup pertevin âfâka müdâm
Tağa engüşti hilâline mükerrer hâtem
- 1911 Tâ ki 'âlemde ola mühr-i Süleymân eşeri
O Süleymân-eşere ola musahhar hâtem

Beyân-ı mu'cizât-ı pür-mefâhir
Ki der-a'zâ-yı pâkeş bûd zâhir

Beyân-ı mu'cizât-ı bâhirâteş
Ki bud der-'uzvhâ-yı zâhirâteş

- 1912 Siyer aşhâbı itmişler vifâkı
Budur ol cümlenüñ hep ittifâkı
- 1913 Ki her 'uzvında ol şâhuñ ser-â-pâ
Hudâ bir mu'cize itmişdi peydâ
- 1914 Olup her birinüñ i'câzı bâhir
Felekde gün gibi olmuşdı zâhir
- 1915 Virüp Hağ her birine başka i'câz
Nice âyât ile itmişdi mümtâz
- 1916 Nice âyât-ı nûrânî-mezâhir
Olup farq-ı hümâyûnında zâhir
- 1917 Bu vech üzre olup her 'uzv-ı pâki
Sîpihrüñ mihr ü mâh-ı tâb-nâki
- 1918 Varınca pâ-yı pâkine ser-â-pâ
Ziyâ-yı mu'cizât olmuşdı peydâ

Beyân-ı mu'cizât-ı ân dü-gîsû

Ki bûde müşg-bîz ü ‘anberîn-bû

- 1919 Şahâbe içre şâhib-mecd-i tâlid
Velîd oğlı ‘aliyyü’r-rütbe Hâlid
- 1920 Kaçan kim gitse bir cenge o server
İderdi bir külâhı efser-i ser
- 1921 Olup ol tâkçe anuñ külâhı
Olurdi dâ’im anuñla mübâhî
- 1922 Ğazâ-yı Şâm’a vardıkda o server
Külâhın bulmadı kim ide efser
- 1923 Dil-i pâki ğam ile oldı maḥzûn
.....
- 1924 İdüp tefîş o pâkîze-külâhı
Aradup ol medâr-ı ‘izz ü câhı
- 1925 Bulunduğda olup ğâyetde mesrûr
Zuhûr itdi yüzinde ḥazz-ı mevfür
- 1926 Su’âl itdükde huẓẓâr aşlın anuñ
Didi kim mûyı var faḥr-i cihânuñ
- 1927 Mübârek başların çün itdiler ḥalk
Şeref buldı o mûy-ı pâk ile ḥalk
- 1928 O mûyı eyleyüp aşḥâba tevzî‘
Benim de ḳadr ü câhım itdi terfî‘
- 1929 O zîbâ-nâsiye kim döndi aya
Anuñ mûyından ol maḥmûdü’l-âye
- 1930 Virüp birḳaç mübârek mûy-ı dil-cû
Meşâm-ı cânımı itmişdi ḥoş-bû

- 1931 oyup m y -i p ki bu k l ha
Hez r n Şükr idüp luf-1  l h'a
- 1932 O m y-1 p k ile olup m b h 
Sa'adet t c  itdim bu k l h 
- 1933  d p bu d rce de ol dürr-i maz n
Virüp 'izzet bana ol dürr-i mekn n
- 1934  gaz larda bu t c  k lsam efser
Bi-'avnill h olurum ben muzaffer
- 1935 O m y-1 müşg-b y i n  l h 
Ki t c-1 'izzet itdi ol k l h 
- 1936 Bize bir k lca vir 'abre o m dan
MeŐ ma vir Őaf  ol müşg-b dan
- 1937 M b rek m y  ha - n o Ő hu n
 riŐd r bize y mnin ol k l hu n
- Bey n-1 mu'ciz t-1 r y-1 p keŐ**
Cem l-i b -miŐ l-i t b-n keŐ
- 1938 Buyurmuş H zret-i Selm n-1 ekrem
Res llull ha h dmet-k r-1 hem-dem
- 1939 Diy r-1 F rs' u n ol n m-d r 
'Ul mu n f ris-i 'izzet-med r 
- 1940  r p hem-v re r dv n-1  l h 
M kerrem itsün ol 'izzet-pen h 
- 1941 Ki H ' u n ol h b b-i zi'l-cem li
'Aleyhill hu Şalli bi't-tev li
- 1942 Yapışdı luf ile b z ma birgün
Beni hem-r h idindi ol yüzi g n
- 1943  letdi d r-1  mm 'l-m 'min ne

Ki cüft olmuşdı o sultân-ı dîne

- 1944 Dür-i zî-kıymet-i ‘ummân-ı Şiddîk
Cenâb-ı ‘Â’işe dürrî-i taşdıķ
- 1945 İrişsün ravza-i pâkine her ân
Riyâh-ı ravza-i rıdvân-ı Raḥmân
- 1946 Bizi gördükde çün itdi tebessüm
Dehânı gül gibi kıldı tenessüm
- 1947 Şorup vech-i tebessümden o ḥazret
Didi ol meh-cebîn-i mihr-ṭal‘at
- 1948 Tebessüm itmege bâ‘iş ne oldı
Gül-i rûyuñ ne yüzden böyle güldi
- 1949 Didi kim yâ resûllallâh mübârek
‘İzâruñ kim olupdur tâc-ı târek
- 1950 Hıyâṭat itmege yoğ idi sûzen
Şafâlarla dikem tâ kim anı ben
- 1951 Süheyle’den kim oldı fazlı zâhir
Alup ‘âriyyeti bir igne âḥir
- 1952 Şurû‘ itdikde anı dikmege ben
Elimden nâ-gehân düşdi o sûzen
- 1953 Çün oldı ḥâne târîk igne bârîk
Mecâl olmadı anı bulmağa lîk
- 1954 Olup mihr-i cemâlüñ nûrı lâmi‘
Güneş gibi ziyâsı oldı sâṭı‘
- 1955 Olup ol nûr ile bu ḥâne rûşen
Bulundı fevri ol güm-geşte sûzen

Rubâ‘î-i Fârisî

- 1956 Ey nûr-dâde şem‘-i ruḥat mihr ü mâh-râ
Zülfet şikeste revnaḡ-ı müşg-i siyâh-râ
1957 Nûr-ı Îlâh ez-meh-i rûy-ı nûr lâmi‘est
Ber-dâr burḡa‘ ez-ruḡ u be-nümâ Îlâh-râ

Terceme-i Rubâ‘î

- 1957 Yüzüñ pertev şalup mihr ile mâha
Ḳomaz revnaḡ şaçuß müşg-i siyâha
1958 Yüzinden toḡdı çün nûr-ı Îlâhî
Niḡâbuñ ḡaldur ol rehber Îlâhî
1959 Îlâhî ol cemâl-i pâk ḡaḡḡı
O mihr-i ‘âlem-i idrâk ḡaḡḡı
1960 O nûr için ki berḡ urdı o yüzden
O vech için ki gitmez nûrı gözden
1961 O ‘âlî-ḡânedânuñ ‘izzeti-çün
Aña pertev şalan yüz ḡürmeti-çün
1962 İdüp dil-ḡânesin ol nûr rûşen
Derûnum eylesün mânend-i gülşen
1963 Şalup ol nûrdan bu dâra envâr
Cemâl-i pertevin eyle bedîdâr

Beyân-ı âyet-i menḡûl-i dîḡer Zi-âyetḡa-yı ân rûy-ı münevver

- 1964 Enes kim cedd-i ‘âlî-ḡadrimizdür
Medâr-ı inşirâḡ-ı şadrimızdur
1965 Olup me’nûsı maḡbûb-ı Ḥudâ’nuñ
Olurđı dâ’imâ yanında anuß
1966 Ḥudâ’dan ravza-i pâkine her ân
Ola vâşıl gül-i gülzâr-ı Rıḡvân
1967 Gelüp bir günde aña bir cemâ‘at

İdüp ol mihter-i şahbı ziyâret

- 1968 Ziyâfet idüp ol kavmi o server
Ri'âyet şartını itdi müveffer
- 1969 Getürdi öñlerine bir ta'âmı
Kirâmî itdi ol kavm-i kirâmı
- 1970 Olup bir gîz mindîl içre maḥfûz
Yiyenler oldılar andan çü maḥzûz
- 1971 Enes ḥazretleri yaḫtırdılar ot
Hemân-dem hîme oldı âteşe kût
- 1972 O mindîli bıraḡup âteş içre
Ṭurup bir dem o nâr-ı dem-keş içre
- 1973 Süd aḡı gibi çıḡdı aḡ u berrâḡ
Güneş gibi ziyâsı itdi işrâḡ
- 1974 Bu deñlü ṭırdı âteşde o dil-keş
Anuñ bir ipligin yaḫmadı âteş
- 1975 İdüp mihmânları bundan ta'accüb
Su'âl idüp 'alâ vechi't-te'eddüb
- 1976 Didiler kim nedir aşlı bu kâruñ
Ki bize olmaya te'sîri nâruñ
- 1977 Enes buyırdı bu mindîl ile gâḥ
Silerdi rûyını maḥbûb-ı Allâḥ
- 1978 Yüzi şuyına ol pâkîze-rûyuñ
O mindîl-i cemîl-i müşg-bûyuñ
- 1979 Zârar virmezdi bir târına âteş
Olurdu âteşe girdikçe dil-keş
- 1980 Kaçan kim kirlenüp olsa vesâḡ-gîr
Bu vech üzre iderdik anı taḫḫîr

- 1981 İdüp maḥfûz o rûy-ı pâk-i dil-keş
Zarar virmezdi ol mindîle âteş
- 1982 O rûy-ı pâki dil-keş ḥaḳḳı yâ Rab
O ḥoş-ruḥsâr-ı meh-veş ḥaḳḳı yâ Rab
- 1983 Bizi ḥıfz eyle kim yaḳmaya âteş
Şerâr-ı nâr ile kıлма müşevveş
- 1984 ‘Azâb-ı nârdan saḳla İlâhî
Caḥîme ḳoma bu güm-gerde râhı
- 1985 ‘Înâyet kıl şırâḫ-ı müstaḳîmi
Geçür sür‘atle gösterme caḥîmi
- 1986 İdüp cennetde didâruñla mesrûr
O vech-i pâk için kıl ḳalbi pür-nûr
- 1987 O pâkîze-cemâlûñ nûrı yâ Rab
Hidâyet eylesün ‘âşîleri hep
- Beyân-ı mu‘cizât-ı çeşm-i enver
Ki ez-nûr-ı İlâhî şod münevver**
- 1988 Yetişdi şıḥḥate bu söz muḥaḳḳaḳ
O ‘âli-rütbe sulṫân-ı muşaddaḳ
- 1989 Görürdi nitekim öñden o server
Görürdi öyle ardından muḳarrer
- 1990 Öñüñden nitekim olurdı bâşır
Olurdı ḥalf-i pâkinden de nâzır
- 1991 Olur nitekim aydında bînâ
Ḳarañuda da görürdi o dâñâ
- 1992 Öñi ardı olup cümle berâber
Görürdi ikisinden de o server

- 1993 Aña nisbet arañu olup aydın
Görürdi bî-tekellüf ol şeh-i dîn
- 1994 Olup ikisi de aña müsâvî
Görürdi her birinden bi't-tesâvî
- 1995 Nitekim 'Â'îşe ol mihr-i 'iffet
Rızâ-yı Hâk'la bula dâ'im ülfet
- 1996 Rivâyet itdi kim buyurdı hâzret
İre Hâk'dan aña dâ'im taḥiyyet
- 1997 arañuda muarrer görürem ben
Nitekim görürem aydında rûşen
- 1998 Kezâlik eylerem ḥalfımdan ibşâr
Nitekim görürem önümden envâr
- 1999 O çeşm-i pâk-i bînâ ḥaqqı yâ Rab
O mir'ât-ı mücellâ ḥaqqı yâ Rab
- 2000 O 'ayn için ki vechullâhı gördi
İdüp seyr ol ulı dergâhı gördi
- 2001 İdüp hemvâre çeşm-i cânı bînâ
'Uyûnı eyle nûruñla mücellâ
- 2002 İlâhî çeşm-i cânı rûşenâ kııl
Bizi ol vech-i pâke âşinâ kııl
- 2003 Göñül vech-i münîrûñ görmek ister
Luḫf u iḥsân eyle anı göster
- Beyân-ı vaşf-ı gûş-ı ḥaḫ be-nûşeş
Ki şod mengûş-ı ilhâm-ı sürûşeş**
- 2004 Bu mervîdür ki ol sultân-ı aḫyâr
Selâm envârı irsün aña her bâr
- 2005 İşidüp ḥâb-ı nûşîn içre gûşı

Zamân-ı hâbda gitmezdi hûşı

- 2006 İderdi nitekim bîdâr iken gûş
Uyurken de olurdu gûşı bâ-hûş
- 2007 Ğazâ-yı Bedr'de niteki 'Abbâs
O 'amm-i müctebâ-yı mefhar-i nâs
- 2008 Şalât ile selâm ol hayr-i nâsa
Ki şıgmaz midhatı hadd ü kıyâsa
- 2009 Fidâ lâzım gelüp yüz ûkıye zer
Dinildi çünkü 'Abbâs'a anı ver
- 2010 Didi yok kudretim kim virem anı
Fidâya viricek zer bende kıanı
- 2011 Didi hayrû'l-beşer ol pâk-aşla
O zerden vir ki virdüñ Ümm-i Fazl'a
- 2012 Didüñ aña selâmetle gelürsem
Güzel tursun eger anda ölürsem
- 2013 İdüp evlâdıma bu mâlı kısmet
Muqayyed ol anı itme izâ'at
- 2014 Didi ol hazrete pes 'ammi 'Abbâs
Nice gûş eyledüñ ey mefhar-ı nâs
- 2015 Buyurdu k'itdi Cebrâ'il ihbâr
Gelüp İslâm'a 'Abbâs oldu muhtâr
- 2016 Olup İslâm'ı 'Abbâs'uñ müselleme
Miyân-ı nâsda oldu mükerrem

Hikâyet

- 2017 İşidüp hem cemâdâtuñ kelâmın
Alurlardı nebâtâtuñ selâmın

2018 Hacer ikrâm ile virüp selâmı
İrerdî sem'ine anuñ kelâmı

2019 Zihî sultân-ı 'âlî-rütbe vü hoş
Cemâdâtuñ kelâmuñ eyleye gûş

**Beyân-ı mu'cizât-ı keff ü desteş
Ki dest-i cümle 'âlem bûd pesteş**

2020 Mübârek destine her ne toķunsa
O keff-i pâke ger bir zerre ķonsa

2021 Olurdı anda yümni ü hayr hâşıl
Olurdı birri berr ü baķre vâşıl

2022 Huneyn ü Bedr'e idüp feth-i bâbı
Alup keffine bir avuç türâbı

2023 Şaçup ol hâki küffâruñ yüzine
İşâbet itdi a'dânuñ gözine

2024 Kef-i eşreflerinde rîze-i seng
İdüp tesbîh ile tehlîle âheng

2025 Olup i'câzı ol keffüñ hüveydâ
Nice âyât olurdı anda peydâ

Hikâyet

2026 İdüp halb Ümmi Ma'bed gûs-fendin
Çözüp pistânınuñ gûyâ ki bendin

2027 İdüp çok şîri ol pistândan halb
Olup derr-i keşîre bâ'îş ol halb

2028 Olup ol hânedâna yümni sârî
İrişdi anlara ihsân-ı Bârî

2029 O yeddi k'eyledi Mevlâ mü'eyyed
Anuñ hayrâtı bâķîdür mü'ebbed

2030 Ȧa'amuñ eyleyüp mess ile vâfir
Yiyenler oldılar na'mâya şâkir

2031 O kavmüñ az iken gâyet ta'âmı
Ziyâfet itdi ol cem'-i kirâmı

Hikâyet

2032 Aķup ışba'larından mâ-i şâfi
Niçe kavme olup şâfi vü kâfi

2033 Niçe dil-teşneyi kim oldı bî-nâb
O ışba'dan aķan âb itdi sır-âb

2034 Siyerde nitekim olundı tafşîl
Yazıldı anda nice kâl ile kîl

Hikâyet

2035 Katâde İbni Melcâ'nuñ yüzine
Ki oldı âyine ol mâh-ı dîne

2036 Mübârek ellerini sürdiler çün
Ziyâ vü nûr ile oldı yüzi gün

2037 Olup âyîne-veş hoş-manzar u pâk
Göründi anda 'aks-i mâh-ı eflâk

2038 İlâhî ol kefi dür-bâr haķķı
O dest-i meymenet-âşâr haķķı

2039 Bizi yümninden anuñ behre-dâr it
Medâr-ı dâr-ı 'izz ü i'tibâr it

2040 Kıyâmetde içür âbı o kefdin
Bizi hıfz eyle anuñla telefden

2041 İdüp anda dil-i pür-tâbı reyyân
Harâret kıomasun ol âb-ı gufrân

**Beyân-ı mu‘cizât-ı zâhr-ı aþher
Ki ðatm-i pâk-râ bûdest mazhar**

- 2042 O zâhruñ aþher-i i‘câzı oldı
O ðâtem kim şifâtı zıkr olundı
- 2043 Niçe i‘câzı var ol zâhr-ı pâküñ
.....
- 2044 O ðatm-i tâb-nâk olmuşdur a‘zam
Ki itmişdür Hudâ anı mûkerrem
- 2045 Olup ol ðatm-i ğarrâ-yı sa‘âdet
Bu menşûr üzre tuğrâ-yı risâlet
- 2046 Olup ol zâhrda devlet nişânı
‘Azîz itdi o şâhib-‘izz ü şânı
- 2047 O zâhr-i pâk-i aþher haqqı yâ Rab
O ðatm-i dîne mazhar haqqı yâ Rab
- 2048 Zâhîr ol pâdişâh-ı dîn-penâha
Zuhûrı nûr virsün mihr ü mâha
- 2049 Olup ol dâverüñ püşt ü penâhı
Zâhîr it ‘âleme ol dîn-penâhı
- 2050 Elinden gitmesün ðatm-i sa‘âdet
Müsellemler ola aña mühr-i devlet
- 2051 O ðatm-i pâk için raḥm eyle yâ Rab
Bizi îmân ile ðatm eyle yâ Rab
- 2052 Başup yâ Rab dehâna ðatm-i îmân
O ðatmi kıl bize mühr-i Süleymân
- 2053 İdüp âḫir nefes îmân ile ðatm

Bize kı1 raħmet ü ğufrânuñı zãm

**Beyân-1 mu‘cizât-1 pâ-y-1 pâkeş
Ki kuħl-1 dîde-i cân bûd ħâkeş**

- 2054 Buyurmuş mihter-i aşĥâb-1 enşâr
Resûllullâh ħuzûrında o muħtâr
- 2055 Güzîn-i râviyân-1 zü’l-mefâħir
Meh-i burc-1 hidâyet ya‘ni Câbir
- 2056 Tola rıdvân-1 Ĥaĥ’la ravzası nûr
Ola ‘ayn-1 ‘inâyât ile manzûr
- 2057 Ki olup menzirim içinde bir cân
Degildi anda şu ber-vech-i dil-ĥâh
- 2058 Olup ğâyetde şûr u nâ-ħoş ol âb
Şafâ ile anı içmezdi aşĥâb
- 2059 Şikâyet eyleyüp bir ğün resûle
Didim bu ĥâlî ol aşl-1 uşûle
- 2060 Buyurdı bir legen olundı iħzâr
Yuyup ayaĝın içinde o muħtâr
- 2061 Buyurdı kim döküp çâha o şuyı
.....
- 2062 Olup pes ĥoş-ĝüvâr ol âb-1 şûre
Bu mu‘ciz geldi ol pâdan zuhûra

Ĥikâyet

- 2063 Başup hem ba‘zı aħcâra ħademle
Tûrup anda o pâ-yı muħteremle
- 2064 Mübârek pâ-yı taş üzre idüp yir

Görindi seng-i hârâ üzre te'sîr

- 2065 İrişdi şöhbete bu söz muhakkak
Rivâyet eyleyen oldu muşaddak

Hikâyet

- 2066 Daği Câbir idüp bize rivâyet
Bu zîbâ kışşayı itdi hikâyet
- 2067 Dimiş kim qarza olup mübtelâ ben
İdemezdim velî anı edâ ben
- 2068 Olup lâzım baña anuñ edâsı
Yoğ idi lîk maşşûlûñ vefâsı
- 2069 Degildi naħlimûñ maşşûli vâfi
Ki ol deyni edâya ola kâfi
- 2070 Edâ-yı qarz oldu çün baña farz
Bu hâli eyledim ol ħazrete 'arz
- 2071 Ķadem-rencîde idüp ol mükerrem
Gelüp devletle naħl-istânıma hem
- 2072 Ayak başdı çü ħurmâ ħırmenine
Oturdı 'izz ile ol pür-sekîne
- 2073 Pes izhâr eyleyüp yümn-i 'amîmin
Çağırdı Câbir'üñ cümle ħarîmin
- 2074 Gelüp dâyinleri cümle oraya
Şürû' itdi düyûnın hep edâya
- 2075 Vefâ itmezken aña cümle ħaşıl
Edâ-yı deyne himmet itdi ħaşıl
- 2076 Olup her bir ħarîme ħaħkı vâşıl
Muħaşşal virdi andan deyni kâmil

- 2077 Mübârek pâyı çün başdı zemîne
İrişdi yümni anuñ 'âlemîne
- 2078 O maḥbûb-ı kıdem ḥaḳḳı İlâhî
O mes'ûdü'l-ḳadem ḥaḳḳı İlâhî
- 2079 O pây içün ki yümni şâbit oldı
Anuñla naḥl-i devlet nâbit oldı
- 2080 Şehin-şâh-ı cihânı kâm-kâr it
Serîr-i salṭanatda pây-dâr it
- 2081 Esâs-ı taḥtını pâyende eyle
Libâs-ı baḥtını zîbende eyle
- 2082 Ḳavî dest it ḳolın o şâh-ı devrûñ
Ayağın ala tâ kim ehl-i cevruñ
- 2083 Dıraḥt-ı baḥtın it devletle nâbit
Ola pâyı serîri üzre şâbit
- 2084 Reh-i Ḥaḳ' da bizi şâbit-ḳadem ḳıl
O pây-ı muḥteremle muḥterem ḳıl
- Beyân-ı mu'cizât-ı ân dehânest**
Ki ḳût-ı cân-ı ins ü cân der-ânest
- 2085 Enes ḥazretleri ya'n'ibni Mâlik
O luṭf-ı ṭab' u ḥüsn-i ḥulḳa mâlik
- 2086 Enîs-i maḥremi maḥbûb-ı Ḥaḳḳ' uñ
Celîs-i hem-demi maṭlûb-ı Ḥaḳḳ' uñ
- 2087 Medâr-ı faḥrımız dâr-ı felekde
Şi'âr-ı ünsümüz ins ü melekde
- 2088 Güzîde ceddimiz ol faḥr-i aşḥâb
İrişün aña dâ'im fazl-ı Vehhâb
- 2089 Buyurdı ol medâr-ı üns ü râḫat

İdüp bu kışşayı böyle hikâyet

- 2090 Ki olup hânemizde acı kuyı
İçilmezdi anuñ bir kaçre şuyı
- 2091 Dehân-ı pâkinüñ aña lü'âbın
Bırağup itdi tatlu anuñ âbın
- 2092 O kuyı şuyı şîrîn oldı şöyle
Ki ayrıq yoğ idi bir kuyı öyle
- 2093 Hâlâvetde 'alem olup o kuyı
Medîne içre meşhûr oldı şuyı
- 2094 O 'ayn-ı şâf-ı pâk için İlâhî
Bizi şîrîn-dehân eyle kemâhî
- 2095 Bizi çün eyledüñ ol hânedândan
Şeref-yâb itdüñ ol şîrîn-dehândan
- 2096 Çün itdüñ ceddimiz bu luţfa lâyıq
Şahâbe içre itdüñ anı fâyıq
- 2097 O âb ile bizi hulvü'l-mezâk et
Dehân-ı câna vir dâ'im hâlâvet

Hikâyet

- 2098 Rivâyetdür ki aşhâb içre Gülsûm
K'odur İbni Huşayn ismiyle mevsûm
- 2099 Ola rıdvân-ı Haqq aşhâba cümle
'Adûya itdiler şîrâne hamle
- 2100 Uğud cenginde harb u darb idüp çok
Toğındı halka-i halkına bir oğ
- 2101 Sürüp ağzı şuyından ol habîbüñ
İrüp dermânı aña ol tabîbüñ

- 2102 O şerbetle bulup fi'l-fevr şıḥḥat
Oñıldı fażl-ı Ḥaḡ'la ol cerâḥat

Ḥikâyet

- 2103 Muḥammed İbni Ṭayy'uñ dest-i pâki
Batup ḡaynar şuya olmuşdı şâkî
- 2104 Oñıldı ağızı yarıyla o yâre
O merhemle irişdi aña çâre

Ḥikâyet

- 2105 Kesik elli bir âdem geldi birgün
Baḡup şefḡatle aña yüzi gün
- 2106 Kesik desti ḡoyup eski yerine
Sürüp ağızı şuyından üzerine
- 2107 Mübârek ağızı şuyın çünki sürdi
Daḡı ol yâre üstine üfürdi
- 2108 O yâre oñilup bitdi hemân-dem
Ne şerbet virdiler aña ne merhem

Ḥikâyet

- 2109 Kezâlik ḡârda Şiddîḡ-i ekber
Rızâ-yı Ḥaḡ'la şâd olsun o server
- 2110 İrüp pâyına nîş-i mârdan zaḡm
Görüp ol şâni-işneyn eyledi raḡm
- 2111 Sürüp ol yâreye yarından ol yâr
Anuñla eyledi ol derde tîmâr
- 2112 O pâyı eylemişken zaḡm derhem
Oñıldı olmadı muḡtâc-ı merhem

Ḥikâyet

- 2113 Kezâlik gazve-i Hayber'de Hayder
İrişsün Haq'dan aña fazl-ı evfer
- 2114 Remed-nâk oldu çeşm-i şâf-ı pâki
Görüp hâzret o 'ayn-ı derd-nâki
- 2115 Dehânı yarını ol 'ayna sürdi
Gidüp derdi hemân-dem yine gördi

Hikâyet

- 2116 Cerâhat-nâk olup hem İbni Hâris
Oñılmağa o yar olmuşdı bâ'ış
- 2117 O yar ile muhaşşal nice yâre
Oñıldı irdi andan derde çâre
- 2118 O yaruñ dañi niçe kışşası var
Yazılmışdur siyerde niçe âşâr
- 2119 O yâr için kim olup yarı çâre
Oñılmışdı anuñla niçe yâre
- 2120 O yâr-bahtın şehin-şâh-ı cihânuñ
O yarı yâri kıldı hem-var anuñ
- 2121 O pâkîze-dehân için İlâhî
Ki yokdur vaşfına hadd ü tenâhî
- 2122 Şeh-i devrân dehânın eyle şîrîn
Anı kıl dürc-i îmân hoqqa-i dîn
- 2123 Hudâyâ ol dehân-ı pâk-i yarı
İdüp dünyâda vü uhrâda yârî
- 2124 Şifâ andan irişsün cism ü cânâ
Devâlar eylesün kalb ü cenâna
- 2125 Olup ol yar âb-ı zindegânî

Naşîb itsün hayât-ı câvidânı

- 2126 Gelüp andan dehân-ı câna lezzet
Zebân olsun hemîşe pür-çalâvet
- 2127 Bize yâ Rabb o yarî eyleyüp yâr
Dil-i bîmâra kııl anuñla tûmâr
- 2128 Hemîşe midhâtin vird-i zebân it
Bizi ol şehd ile şîrîn-dehân it
- 2129 Zebânı eyleyüp tûfî-i gûyâ
Nebât-ı na't ile eyle şeker-hâ

**Beyân-ı mu'cizât-ı mihr-i işrâk
Der-ân dendân-ı nûr-efşân-ı berrâk**

- 2130 Tekellüm itse ol şâh-ı berâyâ
Tolardı nûr eşnâ-yı şenâyâ
- 2131 O esnân olsa gün gibi dıraşşân
Görünmezdi ziyâ-yı mâh-ı raşşân
- 2132 Olup öñ dişlerinden nûr zâhir
Ziyâsı gün gibi olurdu zâhir
- 2133 O nûr ile olurdu hâne rûşen
Bulınurdu niçe güm-geşte sûzen

Hikâyet

- 2134 Buyurmuş 'Â'îşe ol dürr-i Şiddîk
Sipîhr-i 'izzete dürrî-i taşdîk
- 2135 Rızâ-yı Hakk ile bulup şafâlar
Mübârek ravzası tolsun ziyâlar
- 2136 Ki bir şeb kim baña gelmişdi nevbet
Ki ide hücremi teşrîf hâzret

- 2137 O gice yoğ idi mûmum çerâgım
Bulunmadı fetîlim dağı yağım
- 2238 Çü geldi hâneme ol şem‘-i rûşen
Çerâğ olmadığın aña didim ben
- 2139 Hıttâb idüp didi ey ‘Â’işe sen
Diler misin ki bir şem‘ uyaram ben
- 2140 Ki anuñ olmayup yağı fetîli
Ziyâda olmaya ammâ ‘adîli
- 2141 Didim kim dilerem ey mihr-i enver
Tebessüm eyledi ol nûr-ı ekber
- 2142 Çün ol dendân-ı nûr-efşân açıldı
Şanasın kim meh-i raşşân açıldı
- 2143 Olup bir nûr-ı raşşende nümâyân
Ziyâ-yı mihr gibi oldu tâbân
- 2144 Bulup ol nûr-ı raşşende temâdî
Şu deñlü oldu anuñ imtidâdî
- 2145 Şu‘â‘ıyla anuñ tâ oldu tâbân
Egirdi rîsmânın ba‘zı nisvân
- 2146 İdüp ba‘zıları da câme-dûzî
Ferâmuş itdiler envâr-ı rûzı
- 2147 Bu hâlet kim ‘ıyânen oldu meşhûd
Zamân-ı hâb olunca oldu memdûd
- 2148 O dendân-ı dıraşşân haqqı yâ Rab
O nûr-ı pâk-i raşşân haqqı yâ Rab
- 2149 O dürr için kim oldu şâf u berrâk
Ziyâ buldı anuñla cümle âfâk
- 2150 Şehin-şâh-ı cihânı kıl mu‘ammer

Şerî'at tâcın eyle añña efser

- 2151 Dür-i hikmetle virüp zîb ü zînet
Kıl anı lâbis-i tâc-ı haqîkat
- 2152 O sağr-ı pâk için ol nîk-nâmı
Hemişe sağr-ı dîne eyle hâmî
- 2153 Bizi de ol ziyâdan müstefid it
Yüzümüz şubh-ı sâdıq-veş sefid it
- 2154 Göñül kâşânesin eyle münevver
Cemâlûñ olsun anda mihr-i enver
- 2155 Dıraşşân eyleyüp hikmet-nişânın
.....
- 2156 İdüp dil-hânkâhın rûşen ol nûr
Cemâl-i bâ-kemâlûñ ola manzûr
- 2157 Açup göñlüm gözin da'im başîr it
Beni ol nûr ile rûşen zamîr it

Beyân-ı mu'cizât-ı ân zebânest
Ki nûr-efşân u haqqânî beyânest

- 2158 Hudâ idüp anı kân-ı cevâhir
O dürcüñ niçe dürri oldı zâhir
- 2159 Çıkup ol hoqqadan lü'lü-i hikmet
Cemâl-i dîne virdi zîb ü zînet
- 2160 O maţla'dan toğup hurşîd-i tevîd
Yayıldı 'âleme envâr-ı temcîd
- 2161 Olup envâr-ı a'câzı dıraşşân
Sipihr-i dîne olup mihr-i raşşân

- 2162 Aķup ‘irfân zülâli ol zebândan
Giderdi teşnelik cân u cenândan
- 2163 Biri budur ki sıbteyni kerîmeyn
Resûllullâha iki ķurretü’l-‘ayn
- 2164 Hâsan ol seyyid-i şübbân-ı cennet
Hüseyn ol ‘izzet-efzâ-yı şehâdet
- 2165 Olup her birine rıdvân-ı Bârî
Hemîşe ravḥ u reyḥân ola sârî
- 2166 Kaçan kim olsalardı teşne âba
Varup ol server-i ‘âlî-cenâba
- 2167 Harâret hâletin idüp hikâyet
Şusuzluķdan iderlerdi şikâyet
- 2168 Virüp her birine şîrîn-dehânın
Emerlerdi anuñ tatlu-zebânın
- 2169 İçüp ol lûleden sükker-mişâl âb
Ķanup anuñla olurlardı sîr-âb
- Hikâyet**
- 2170 Daḥi ol ma‘den-i envâr-ı îmân
O şâhuñ ḥâdimi ya‘ni ki Selmân
- 2171 Olup rıdvân-ı Bârî aña sârî
Münevver ola anuñla mezârî
- 2172 Çekerdi kaydını rıķķ-ı Yehûd’uñ
Görürdi ķahrın ol ķavm-i cehûduñ
- 2173 Kitâbet ihtiyâr idüp o server
Bahâya kesdiler anı o ḥarlar
- 2174 Yetişmezken bahâ ol bî-bahâya
Yoğ iken anda miķdâr-ı kifâye

- 2175 Bahâsı oldu üç yüz nahl hürmâ
Daği kırk ûkıye altun-ı a'lâ
- 2176 Bu üç yüz nahl-i hürmâ vire tâ kim
İde hıdmet zamânı ire tâ kim
- 2177 İdüp tahşîl bu deñlü tılâyı
Bula ol kayddan soñra rehâyı
- 2178 Çü hâzret eyledi bu kışşayı gûş
İdüp deryâ-yı rahm u şefkati cûş
- 2179 Teraħħum itdi Selmân'a o server
Şirâsın eyledi anuñ muqarrer
- 2180 Diküp dest ile üç yüz nahl-i hürmâ
Hemân bir nahle qaldı andan ammâ
- 2181 Anı dikmişdi Fârûk-ı mu'azzam
Rızâ-yı Haqq ile ola mükerrem
- 2182 Yemiş virmezdi hürmâ niçe yıllar
Hemân ol yıl qamusı virdiler ber
- 2183 İçinden virmedi bir nahl ancak
Bu hâlet olmadı anda muhaqqâk
- 2184 Ki dikmişdi anı Fârûk-ı 'âdil
Ola her ân rızâ-yı Haqq'a vâşıl
- 2185 Didi hâzret nedir aşlı bu nahlüñ
Niçün fer'i zuhûr itmez bu aşluñ
- 2186 'Ömer didi ki ben dikmişdim anı
Anuñ-çün olmadı gayre müdânî
- 2187 Çıkarup hâzret ol naqli yerinden
Yine dikdikde zeyn oldu yerinden

- 2188 Virüp ol dem yemiş ol nahl-i zîbâ
Yemiş çoğ idi andan tâze hurmâ
- 2189 Tûlû' idüp daği emr ol emînden
Getürdüp beyt-i mâl-i müslimînden
- 2190 Gögercin beyzası deñlü tılayı
Mükemmel ideler tâ ol bahâyı
- 2191 Anuñla ideler Selmân'ı âzâd
Elemden kırtılup tâ ola dil-şâd
- 2192 Getürdüp ol kadar hâliş-tılayı
Zebânın sürdi çün aña tılayı
- 2193 Anı vezn eyledükde bî-kem ü kâst
Tamâmen çekdi ol kırk ûkıye râst
- 2194 Yehûd'a virüp ol hâliş tılayı
Belâdan virdi Selmân'a rehâyı
- 2195 Evâ'il şâhı ol mâh-ı evâhir
Bu deñlü mu'cizâtı itdi zâhir
- 2196 Bir işde hem elinden hem dilinden
Bu deñlü mu'cizât oldı mu'âyen
- 2197 O şehde mu'cize çoğdur be-gâyet
Anuñ âyâtına yoğdur nihâyet
- 2198 Yazılmışdur tefâsîli siyerde
'İber var her kitâb-ı mu'teberde
- 2199 'Acâ'ib kim var ol hayrî'l-beşerde
Ne mümkindür sığa bu muhtaşarda
- 2200 Ğarâz bundan nümûne oldı ancağ
İde tafşîline Mevlâ muvaffağ
- 2201 Tevessüldür Ğarâz ey kân-ı ihsân

- Senüñ medhüñ degil insâna âsân
- 2202 Hudâvendâ olur zâhir kemâlüñ
.....
- 2203 Ne haddim var ki tavşîf eyleyem ben
Şıfâtın niçe ta'rif eyleyem ben
- 2204 Şehâ vaşfuñda taqşîrim muhaqqak
Umaram kim kuşûrum 'afv ide Haq
- 2205 Şefî'a bir faķîr-i pür-kuşûrum
'Înâyâtuñla setr eyle kuşûrum
- 2206 Benim eksikligim çok hıdmetüñde
Neye kâdir olam ben midhatüñde
- 2207 Senüñ medhüñde 'âciz evvel âhir
Hudâ'dur medh iden ey zü'l-mefâhir
- 2208 Yazup vaşfuñ gelenler bu ribâta
.....
- 2209 Müyesser olmaz anuñ hadd ü haşrı
Eger toldursalar evrâķ-ı dehri
- 2210 Midâd olsa eger kim baħr-i zeħħâr
Kılinsa şafhalar evrâķ-ı eşcâr
- 2211 Olup her dalı hâme her dıraħtuñ
Yazılsa vaşfi ol ferħunde-baħtuñ
- 2212 Tamâm olup midâd u hâme nâme
.....
- 2213 Ğaraż budur ki ey şâhib-vesîle

2202b-yok.

2208b-yok.

2212b-yok.

İdüp elîâfuña bunı vesîle

- 2214 Şefâ‘at-ıhâh olam rûz-ı cezâda
Görem ihsân-ı bî-ıhaddüñ orada
- 2215 Gedâlar luţfuñı görmekte dâ‘im
Saña tuĥfe getürdüm bir gedâyım
- 2216 Nola olursa tuĥfe bu gül-i ter
Ki evşâfuñla olmuşdur muĥammer
- 2217 İrer luţfuñ çü erbâb-ı recâyâ
Nola bir zerre irse bu gedâyâ
- 2218 Ķapuñ kullarını ey faĥr-i ‘âlem
Bilürsin sevdiğim vallâhu a‘lem
- 2219 Beni ol kullaruñ eñ kem-teri tut
O dergâhuñ kemîne çâkeri tut
- 2220 Senüñ ihsânına kaldı umûrum
Kerem kıl ĥayra tebdîl it şürûrum
- 2221 Şefâ‘at-ıhâhınam ey kân-ı re‘fet
Umaram ĥazretüñden ben şefâ‘at
- 2222 İdüp luţf u ‘inâyetle nigâhı
Şefâ‘at eyle bu güm-geşte râhı
- 2223 Eger olmazsa ihsân u ‘inâyet
Kime itsem gerekdür ‘arz-ı ĥâcet
- 2224 Eger olmazsa luţfuñ bî-kesem ben
Ĥas u ĥaşâk içinde bir ĥasem ben
- 2225 Kimim var ĥazretüñden ĥayrı şâhım
İki ‘âlemde luţfuñdur penâhım
- 2226 Saña çüñkim ‘inâyet oldu âsân
Umaram luţfuñı ey kân-ı ihsân

- 2227 Delâlet eyleyüp dâr-ı vüşûle
Şefî‘ ol hem fûrû‘a hem uşûle
- 2228 Zebânuñdan içür âb-ı hayâtı
Bulam tâ lezzet-i kıand ü nebâtı
- 2229 Beni ol âb ile raıbü‘l-lisân it
Dehân-ı midıhatım şîrîn-zebân it
- 2230 Zebânım eyleyüp tûtı-i gûyâ
Kıl anı şehd-i na‘tuñla şeker-hâ
- 2231 Virüp ol lûle-i pâkîzeden âb
O âbı nâb ile kııl cânı sır-âb
- 2232 ‘Aıaş-nâk oldı tâb-ı hecr ile dil
Zülâl-i vaŝluñ itsün anı zâ’il
- 2233 Çü sensin ehl-i ‘iŝyânuñ penâhı
Meded ey hâs-ı dergâh-ı İlâhî
- 2234 Gönülde mihr-i mihrüñ oldı tâbân
Ziyâ buldı anuñla kışver-i cân
- 2235 Recâm oldur ki ol nûr-ı İlâhî
Hidâyet ide bu güm-geşte râhı
- 2236 Kıomayup vâdi-i vahŝetde hayrân
Zalâm-ı dehşet içre ola tâbân
- 2237 Mezârımda olup ol nûr enîsim
Hayâlüñ ola ol demde celîsim
- 2238 Olup mihrüñle luıf-ı Hâkıı‘a vâşıl
Ola üns-i İlâhî dilde hâşıl
- 2239 Senüñle oldum çünkü me’nûs

2239a-Vezin bozuk.

- Umaram el vire maşşerde pâ-bûs
- 2240 Enes kim oldı hıdmet-kâr-ı maşşûş
Anuñ âyât-ı ünsi oldı manşûş
- 2241 Olup halvetde celvetde enîsüñ
Senüñ olmuşdı hem-râz-ı celfîsüñ
- 2242 Bizim çün cedd-i devlet-mendimizdür
Kapuñda kulluğa peyvendimizdür
- 2243 Nola ol üns ile me'nûs olursak
Sezâ-yı hıdmet-i pâ-bûs olursak
- 2244 Umarız olmayup ol ünsden dûr
Derûn-ı dil ola anuñla pür-nûr
- 2245 Olup hâşıl anuñla üns-i billâh
Enes-veş olayuz dâ'im dil-âgâh
- 2246 Elâ ey menzil-i Yâsîn ü Tâhâ
Hudâvendâ İlâhâ pâdişâhâ
- 2247 İrüp luţfuñ zemîn ü âsumâna
Vücûd ihsân iden sensin cihâna
- 2248 İdüp îcâd bunca kâ'inâtı
Yaratduñ hem cemâdı hem nebâtı
- 2249 Virüp her cinsine temyîz ü teşhîs
İdüp her birini bir hâle taşşîş
- 2250 Kimin dârû idüp dâr-ı şifâya
İrişdüdüñ nice cân-ı şafâya
- 2251 Kimisi zehr ü kimi oldı tiryâk
Te'alallâh zihî ..... Hâllâk

2239-Vezin bozuk.

2251b-kelime eksik.

- 2252 Kimisin itdüñ anuñ seng-i hârâ
Kimin zînet-fezâ-yı tâc-dârâ
- 2253 İdüp bir cinsini la'l-i Bedaḥşân
Şu'â-yı mihr-veş kılduñ dıraḥşân
- 2254 Olup ba'zısı dürr ü ba'zı yâḳût
Kimi kuvvet-fezâ oldı kimi ḳût
- 2255 İdüp ḥalḳ-ı filizzât u cevâhir
Kemâl-i iḳtidâruñ oldı zâhir
- 2256 Kimin erzîz itdüñ kimini zer
Kimin itdüñ ḥazef kimini cevher
- 2257 Virüp insâna envâ'-ı kerâmât
Vücûdın eyledüñ meclâ-yı âyât
- 2258 Yaradup aḥsen-i taḳvîm üzre
Anı ḥalḳ eyledüñ tekrîm üzre
- 2259 İdüp ḥalḳ enbiyâ vü evliyâyı
'Ayân itdüñ tarîḳ-i ihtidâyı
- 2260 Ḥuşûşâ mefḥar-ı rüsl-i kirâmı
Ola dâ'im selâmuñla kirâmî
- 2261 İdüp ḥüsn-i şemâ'ille muḥassen
Cemâl-i bâ-kemâlüñ itdüñ aḥsen
- 2262 Virüp her 'uzvına niçe maḥâsin
Nümâyân eyledüñ nûr u ziyâsın
- 2263 Cemâlin eyledüñ mihr-i münevver
Ziyâsı tutdı dünyâyı ser-â-ser
- 2264 İdüp aşḥâbını encüm hüdâya
Virüp zînet semâ-yı ihtidâya

- 2265 Kılup peyrev enâmı ol nücûma
Merâyâ itdüñ envâr-ı ‘ulûma
- 2266 Şalât ile selâm ol gül-cemâle
Daği aşhâb u âle hem ‘ıyâle
- 2267 İlâhî ol cemâl-i hûb hakkı
O rûy-ı meh-veş-i maḥbûb hakkı
- 2268 Mu‘ammer eyle sultân-ı cihânı
Şeh-i devrân şehin-şâh-ı zamânı
- 2269 Serîr-ârâ-yı tâc-ı devlet u baht
Hümâyûn baht-ı hoş-raḥş-ı felek-raht
- 2270 Penâh-ı müslimîn Sultân Aḥmed
Bula ‘izz-i ebed câh-ı muḥalled
- 2271 Hudâyâ ol şehin-şâha zahîr ol
Elin al her işinde dest-gîr ol
- 2272 Gül-i iḳbâli de eyle güşâde
Cemâli gün gibi olsun ziyâde
- 2273 Esüp luḥfuñ nesîmi aña her dem
Gülistân-ı vücûdı ola ḥurrem
- 2274 Hemîşe şebnem-i fazl-ı Hudâyî
Konup ol gülşene virsün şafâyı
- 2275 Güli ḥandân olup ol gülsitânuñ
Öte bülbülleri hem-vâre anuñ
- 2276 Dehân-ı midḥati açup hezârân
Du‘â-yı devlet itsünler hezârân
- 2277 Olup gûyâ o gülzâruñ hezârı
Ola ser-sebz dâ’im murğ-zârı
- 2278 O sultân-ı cihân var ola dâ’im

Medâr-ı hüsn-i âşâr ola dâ'im

- 2279 Serîr-ârâ-yı câh ola hemîşe
Cihânda pâdişâh ola hemîşe
- 2280 Murâdı üzre kâm alsun felekden
Meded irsün aña ins ü melekden
- 2281 'Adâlet resmini idüp işâ'at
Cihân fermânına itsün itâ'at
- 2282 İdüp dâ'im sezâ olan ğarâyı
.....
- 2283 İlâhî fahr-i 'âlem hürmeti-çün
Güzîn-i nesl-i âdem 'izzeti-çün
- 2284 Cemâl-i bâ-kemâli-çün o şâhuñ
Ki nûr-efzâsı oldur mihr ü mâhuñ
- 2285 Yüzi şuyına ol mihr-i münîrûñ
Ķabûl eyle du'âsın bu faĶîrûñ
- 2286 Keremdür saña lâyıĶ yâ İlâhî
'Înâyet 'aynı eyle Ķıl nigâhı
- 2287 Tamâm oldı **Gülistân-ı Şemâ'il**
Sezâdur olsa 'uşşâĶa ħamâ'il
- 2288 Olup bu nüşâ bir âyîne-i şâf
Gül-i ali cemâlin oldı vaşşâf
- 2289 Olup bu âyine şâf u mücellâ
Tecellî itdi anda vech-i eclâ
- 2290 Bu âyîne ki pâk u pür-şafâdur
Tecellî-gâh-ı envâr-ı Ħudâ'dur

- 2291 Bu mir'âta bağan erbâb-ı bîniş
Görür şun'-ı bedî'-i âferîniş
- 2292 Olup tab'ım siyer bahrinde ğavvâş
Çıkarı nice dürr-i hâşşu'l-hâş
- 2293 Yazup her kışşanuñ ğâyet şahîhin
Bu yüzden medh idüp vech-i melîhin
- 2294 Bu nüshâ olup a'lâ-yı şemâ'il
Dil ü cân oldu lâ-büd aña mâ'il
- 2295 Şadefdür gerçi ol dürr-i yetîme
Buğûr-ı hûra olmuşdur temîme
- 2296 Açılmış bir gül-i şad-berkdür bu
Meşâm-ı cânı itse nola hoş-bû
- 2297 Görüp gülzâr-ı ruhsâr-ı habîbi
O gülzârûñ ben oldum 'andelîbi
- 2298 Bi-hamdillâh olup na't ile ğüyâ
Dil ü cân-ı cihânı itdim ihyâ
- 2299 O şâhib-ğadrûñ olup na't-hânı
Bitürdüm leyle-i ğadr içre anı
- 2300 Biñ yigirmide olup o ğatmi
Selânullâh ile uruldı ğatmi

Târîh-i Laţîf

- 2301 Çü bitdi bu **Gülistân-ı Şemâ'il**
Bitüp anda gül-i al oldu hâşıl
- 2302 Didi târîhin anuñ baña kâ'il
"Gül-i al u **Gülistân-ı Şemâ'il**" (1020)

اذنيه اذ هو وفرة ازهر اللون واسع الجبين ، أزج الحواجب سوايح في غير قرن بينهما عرق يدره الغضب. أفنى العرنين له نور يعلوه يحسبه من لم يتأمله أشم كث اللحية تملأ صدره سهل الخدين ولم يكن بالمطهم ولا بالكلثم. وكان في وجهه تدوير يتلالا وجهه تلالؤ القمر ليلة البدر كأن الشمس تجري في وجهه، ضليع الفم مفلج الأسنان وكان أفلج الثنيتين, إذا تكلم يرى كالنور يخرج من ثناياه أدعج العينين كان اسود الحدقة انجل أشكال العين أهدب الأشفار كأن عنقه جيد دمية في صفاء الفضة معتدل الخلق بادن متماسك عريض الصدر ، سواء البطن والظهر والصدر ، بعيد ما بين المنكبين ، ضخم الكراديس، جليل المشاش والكتد ، أنور المتجرد اجرد ذو مسربة طويل المسرة وصول ما بين اللحية والسرة بشعر يجرى كالخط عارى الثديين والبطن مما سوى ذلك شعر الذراعين والمنكبين وأعلى الصدر, طويل الزندين رَحْب الرَّاحَتَيْن شَتْنُ الكَفَّين والقدمين سابل الأطراف حُمصان الأَحْمَصَيْن مسيح القدمين ينبو عنهما الماء. إذا زال زال قلعا يخطو تكففاً ويمشى هوناً, ذريع المشية اذا مشى كأنما ينحط من صَبَب وإذا التفت التفت جميعاً خافض الطرف نظره إلى الأرض أطول من نظره إلى السماء, جُلَّ نظرة الملاحظة يسوق اصحابه ويبدأ من لقي بالسلام بين كنفه خاتم النبوة وهو خاتم النبيين أجود الناس صدرا واصدق الناس لهجة من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة أحبه يقول ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله.

[Allah, onun saçlarını beyazlatmamıştı. Saçları gürdü, kulak yumuşağına kadardı. Başı da büyükçe idi. Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başının iki tarafına salardı ve o ayrılmış olan saçı toplamazdı. Kendiliğinden ikiye ayrılmazsa saçlarını ayırmaz ve bulunduğu hâl üzere terk ederdi. Saçlarını uzattığında, kulağının yumuşağını geçerdi. Teninin rengi içerisine kırmızılık karışmış beyaz idi. Alnı ve alnının iki tarafı açık idi. Kaşları yay gibi olup uçları gözün ucuna uzanmış idi. Bitişik değildi. İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı. Burnunun kaşlarına yakın kısmı biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnunu yücelten bir nur vardı. Mübarek burunlarına tam olarak bakıp düşünmeyen kimse ilk bakışta burnunun ortası yüksek ve üst tarafı düz ve uç tarafı alçak zannederdi. Sakalı gürdü, göğsünü dolduruyordu. Yanakları düz idi. Kabarık ve çıkıntılı değildi. Yüzü yuvarlaktı, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı. Sanki yüzünde güneş vardı. Ağızları geniş idi. Ön dişleri seyrekçe ve inci gibi tane tane idi. Konuştuğu zaman dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü. Gözlerinin siyahı koyu siyahtı. Gözleri büyüktü. Göz kenarları uzundu. Kirpikleri uzundu. Boynu, bir sanatkarın elinden çımış gibi güzel ve safi, gümüş kadar saf ve parlaktı. Tüm uzuvları birbirine uygun,

en güzel şekilde idi. Azaları büyük ve etleri sıkı idi. Göğsü geniş ve enli idi. Karnı, sırtı ve göğsü düz idi. İki omzunun arası geniş idi. Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi. Omuz başları iri ve omuzları geniş idi. Elbisesini çıkarttığı zaman yaradılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı. Göğsünden göbeğine kadar ince hat gibi uzanan kıllar vardı. Mübarek göğsünün üst tarafındaki çukur ile göbeği arasındaki kılları incelik ve uzunlukta hat gibi uzanmış idi. Memelerinde ve karnında, göğsünden göbeklerine varıncaya kadar hat gibi uzamış olan kıllardan başka kıl yoktu. Kol, pazı ve kürek kemiklerinde ve göğsün üstünde çok kıl var idi. Kollarının kemikleri uzun idi. Avuçları geniş idi. Mübarek ellerinin ve ayaklarının parmakları kalın ve elleri ve ayakları büyükçe idi. Ayaklarının altı yerden yüksekçe idi. Ayaklarının üstü pürüzsüz ve düz olduğundan su dökülse durmayıp her tarafa akar idi. Yürürken biraz öne doğru eğilirdi. Vakarlı, tevazu üzere ve hızlı yürürlerdi. Yürümesi yüksekte iner gibi idi. Yer ayaklarının altında kaybolur giderdi. Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi. Sebepsiz etrafına bakılmazdı. Yeryüzüne bakması, göğe bakmasından daha fazlaydı. Baktığı zaman da göz ucuyla bakardı. Ashabı ile birlikte yürürken, onları öne geçirir kendisi arkada yürürdü. Karşılaştığı kimseye önce selam verirdi. Omuzları arasında nübüvvet mührü vardı. İnsanların en geniş gönlü olanı ve en düzgün konuşanıydı. Onu ilk gören çekinirdi. Tanıyınca severdi. Ona na't söyleyen der ki: "Ne önce ne de sonra onun gibisini görmedim."]

- 2303 Bu zîbâ-dâ'ire kim oldı dâ'ir
Nübüvvet hatmi gibi oldı zâhir
- 2304 Olup hatm-i kabûli bu kitâbuñ
Getürdi yâda hatmin ol hayâlûñ
- 2305 Mişâl-i şûret-i hatm-i risâlet
Şemâ'il zahrına virdi leîâfet
- 2306 Mekân-ı pâki ol hatm-i münîrûñ
Mübârek zahrıdur çün ol zâhîrûñ
- 2307 Münâsibdür bu kim zahr-ı risâle
Bu hatm-i pâk ile ire kemâle
- 2308 **Gülistân-ı Şemâ'il**'dür manzûm
Nola olsa bu gül üstinde mersûm

- 2309 Bitürdi gülbün-i bâğ-ı şemâ'il
Bu a'lâ gül ki 'âlem oldu mâ'il
- 2310 Bu gülden eyleyüp 'âlem şafâyı
Alurlar bûy-ı rûy-ı Muşafâ'yı
- 2311 Gül-i teslîmüñ irsün aña bûyı
Ki hoş-bû eyledi âfâkı rûyı
- 2312 Dimişler kim bağan bu levha her dem
Gülüp gül gibi dâ'im ola hurrem
- 2313 Ola 'ömri dırâz u kadri mümtâz
Bulup i'zâz ola dâ'im ser-efrâz
- 2314 Eger bir hâne içre olsa bu naşş
Ola ehline vü aña şeref-başş
- 2315 Belâlardan hemîşe ola sâlim
Ba'îd ola derinden zûlm ü zâlim
- 2316 Marâzdan pâk ola hem-vâre cismi
Ola meşhûr-ı 'âlem ism ü resmi
- 2317 Ola faqr u gam u vesvâsdan dûr
Hem ola hîle-i hânnâsdan dûr
- 2318 İki 'âlemde bulup 'izz ü devlet
İde Mevlâ anı ehl-i sa'âdet
- 2319 Bağa teslîm ile bu levh-i pâke
İre tâ ol cemâl-i tâb-nâke
- 2320 Gül-i gülzâr-ı teslîm-i İlâhî
Ki hergiz gelmeye aña tenâhî
- 2321 Şüküfte goncası bâğ-ı şalâtuñ
Nişârı olsun ol pâkîze zâtuñ

- 2322 Olup Һurrem hemîşe bu Һülistân
Gül-i ümmîdi dâ'im ide Һandân
- 2323 Gelüp bu gül gibi Sulţân AҺmed
Gül açıldıķça bula 'izze sermed

Mensur kısım ile 2303-2323. beyitler arası İ'de yok. M nüshasında ise 24a-45b beyitleri arasında yer almaktadır. Mensur kısımdan önce ve sonra bazı sayfaların koptuğu anlaşılıyor. Bu mensur kısmı ve alt tarafta dipnot gibi yazılmış beyitleri 24a-45b beyitleri arasına yerleştirmek manzumenin bütünlüğünü bozacağı için bu kısmı eserin sonuna ekledik.

NÜVÂZÎ

Riyâzü'l-Hilye

Hayatı ve Eserleri

Nüvâzî de kaynaklarda hakkında fazla bilgi bulunmayan şairlerimizdendir. IV. Murad devrinde (1623-1640) yaşamış ve Edirne'de doğmuştur. Asıl adı Mustafa, mahlası Nüvâzî'dir. Hilye içerisinde beş yerde Nüvâzî mahlasını kullanmıştır.³⁵ Asıl adının Mustafa olduğunu da Hz. Muhammed Mustafa ile aynı adı taşıdıklarını belirttiği şu beyitten anlamaktayız.

Semiyy-i Muştafâ vaşşâf-ı Aḥmed

Nüvâzî-i şenâ-kâr-ı Muḥammed (Nüvâzî: 1042)

Bağdatlı İsmail Paşa, Hediyyetü'l-Ârifin'de Nüvâzî için Mustafa b. Muhammed el-Edirnevî er-Rûmî ifadesini kullanır (Güngör 2000: 59). Buradan da babasının adının Muhammed olduğunu öğrenmekteyiz. Ayrıca Hâkânî'ye nazire olarak yazılmış Riyâzü'l-Hilye adlı bir eserinin olduğunu kaydeder (Bağdatlı İsmail Paşa 1972: 600). Nüvâzî ise hilyesine verdiği adı şu beyitle açıklar.

Riyâzü'l-Hilye aña eyleyem nâm

Ki anı seyr idüp 'uşşâḳ-ı nâ-kâm (Nüvâzî: 343)

Eserin bitiş tarihi olarak iki tarih verilmektedir:

³⁵ 54, 309, 1042, 1084, 1104. beyitler ile eserin sonunda yer alan iki ayrı Farsça manzume içerisinde Nüvâzî, mahlasını kullanmıştır.

“*Tamâm şod vaşf-ı pâk-i Aḥmedî*” güft (1047)

“*Şod tamâm evşâf-ı pâk-i Aḥmedî*” (1049)

Nüvâzî'nin, eserini tamamladıktan iki yıl sonra hilyesi üzerinde değişiklikler yaptığını düşünüyoruz. İlk nüsha ya da ilk nüshalardan biri olduğunu düşündüğümüz ve 1047 yılında tamamlanmış olan Bor Halil Nuri Kütüphanesi Nu.: 3485 künyeli nüsha ile 1049'da tamamlanmış diğer nüshalar arasında yeniden yazılmışçasına çok fark bulunmaktadır. Bu nüshada yer alan bazı beyitler diğer nüshalara alınmamış, pek çok kelimedede değişiklik yapılmış, yeni yeni beyitler yazılmıştır. Bu nedenle eserin iki ayrı yazılış tarihi olduğunu düşünüyoruz. Bunlardan biri 1047 diğeri ise 1049 yılıdır.

O. Nuri Peremeci'ye göre Edirne'de vefat etmiş ve Tepebaşı Mezarlığı'na gömülmüştür (Canım 1995: 279).³⁶

Riyâzü'l-Hilye'nin Nüshaları

Bazı kaynaklarda Nüvâzî'nin hilyesinin bir nüshası olarak verilen AÜDTCF Kütüphanesi, M. Ozak I / 860'ta kayıtlı bir nüshaya rastlayamadık. Bunun dışında Riyâzü'l-Hilye'nin tespit edebildiğimiz dört nüshası bulunmaktadır. Şair, eserinin adını açıkça Riyâzü'l-Hilye olarak koyduğunu belirtmesine rağmen bu hilyeye kütüphane kayıtlarında Bed'u'l-Makâle, Hilye-i Nüvâzî gibi değişik adlarla rastlanmaktadır. Riyâzü'l-Hilye'nin nüshalarının bazı özellikleri şöyledir:

³⁶ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Bağdatlı İsmail Paşa, Hediyetü'l-Ârifin; Bağdatlı İsmail Paşa, İzâhu'l-Meknûn; CANIM, Rıdvan (1995); GÜNGÖR, Zülfikar (2000).

1. Beyazıt Kütüphanesi 3345/3, 1b-32a. (B)

Hakani ve Cevri'nin hilyesinin kenarında 1b-32a varakları arasında yer almaktadır. Baştaki Farsça iki beyit ve sondaki tarih kıtası hariç toplam 1025 beyitlik bir nüshadır. Hilye-i Nüvâzî adıyla kayıtlıdır.

2. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 5368. (M)

Baştaki Farsça iki beyit ve sondaki tarih kıtası hariç toplam 1024 beyitlik bir nüshadır. 1b-39a varakları arasında yer almaktadır. Mevlana Nüvâzî Çelebi adına Bedî'ü'l-Makâle adıyla kayıtlıdır ve üzerinde "ele geçen yegâne nüsha" kaydı bulunmaktadır.

3. AÜDTCF Kütüphanesi, M. Ozak I / 765. (A)

Hilye-i Nüvâzî adıyla kayıtlıdır. 1b-39a varakları arasında yer almaktadır. 988 beyitli eksik bir nüshadır.

4. Bor Halil Nuri Kütüphanesi Nu.: 3485. (H)

993 beyitlik bir nüsha. 37 varak. Bu nüshada bir beyitte eserin 1047 beyit olduğu ve bunun aynı zamanda eserin bitiş tarihi olduğu belirtilmektedir.

Olup biñ kırk yedi beyt üzre itmâm

Bulupdur vefk-i târîh ile encâm (1076)

Ancak bu nüshada bazı sayfalar kopmuştur. Bu nedenle beyit sayısı 1047'den azdır. Bu nüshanın Nüvâzî'nin hilyesinin ilk şekli olduğunu düşünüyoruz. Ancak Nüvâzî eserini tamamladıktan iki yıl sonra hilyesini tekrar ele almış ve üzerinde bir hayli değişiklik yapmıştır; çünkü diğer

nüshaların sonunda 1049 yılını veren tarih mısraları vardır ve bu nüshalarla ilk nüsha arasında çok fark bulunmaktadır.

Nüvâzî'nin hilyesi 2002 yılında Serpil Soydan tarafından sadece Bor Halil Nuri Kütüphanesin'deki nüshaya dayanılarak yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Ancak eserin yanlışlıkla Niyâzî-i Mısri'ye ait olduğu sanılmış bu nedenle teze “Niyâzî-i Mısri'nin Hilye-i Şerîf”Adlı Eseri Üzerine Bir Çalışma” adı verilmiştir.³⁷

---

³⁷ SOYDAN, Serpil (2002).

Nüvâzî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar:

M: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 5368.³⁸

B: Beyazıt Kütüphanesi 3345/3, 1b-32a.

H: Bor Halil Nuri Kütüphanesi Nu.: 3485.

Risâle-i Bedî'ü'l-Makâle

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Hüdâvendâ be-yümn-i na't-ı Aḥmed
Müyesser kön-merâ feyz ez-Muḥammed

2 Be-vaşf-ı hilye-i pâkeş zebânem
Be-kön gûyâ zi-nuṭḡ-ı dil-sitânem

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 'Înâyet kıl baña ey Rabb-ı yektâ
Lisânım eyle bismillâha gûyâ

2 Münevver eyle hem ṭab'-ı selîmi
Ziyâ-i nûr-ı raḥmânü'r-raḥîmi

3 Hüveydâ ola feyz-i câvidânî
Nümâyân ola esrâr-ı ma'ânî

4 Nigâh itdikde aña dîde-i cân
Görünsün ol dil-ârâ saṭr-ı zî-şân

5 Kemâl-i ḥüsn ile bir şûḡ-ı zîbâ
K'olur diller temâşâsında şeydâ

³⁸ Arapça başlıkla bu nüshadan yazılmıştır.
Başlık B'de Hilye-i Nüvâzî. H'de başlık yok.
İlk dokuz beyit M ve B nüshalarında yok.

- 6 Aña gûyâ o medd-i sîn-i mümtâz
Olupdur add-i mevzûn u ser-efrâz
- 7 Dehân-ı hûb u mergûbıdır ol hâ
İki bådâmı hâlar çeşm-i bînâ
- 8 Ol iki râ mişâl-i iki ebrû
Müselsel lâmlar gîsû-yı hoş-bû
- 9 Dağı her nokta-i yektâ-yı zîbâ
Yegâne bir mu'anber hâl-i sevdâ
- 10 İlahî feyziñi dilde 'ayân it
Beni zikriñ ile raṭbû'l-lisân it
- 11 Dil ü câna idüp feyziñle yârî
Lisânım eyle bismillâha cârî
- 12 Añınla eyleyem tevḥîde âgâz
Ola vaşfiñda nuṭqum nükte-perdâz
- 13 Ki er-raḥmân idüp albim mücellâ
Cemâl-i er-raḥîm olsun hüveydâ
- 14 Bu yüzden keşf olup esrâr-ı ma'nâ
Ola şûret-nümâ ebkâr-ı ma'nâ
- 15 Şafâ-yı ḥilyesinden her biriniñ
Ṭola nûr ile albi nâzırîniñ
- 16 Nigâh itdikde aña dîde-i cân
Ola ḥüsn-i ezel anda nümâyân
- 17 Olanlar şekl-i bismillâha nâzır
Görürler şâhid-i ma'nâyı zâhir
- 18 Kemâl-i ḥüsn ile bir şûḥ-ı zîbâ

10-18. beyitler arası H'de yok.

- K'olur diller temâşâsında şeydâ
- 19 Temâşâ idicek dîdârın anıñ
Olur ol şâhid-i maqşûd cânıñ
- 20 Şıfâtı menşe'-i âşâr-ı hikmet
Cemâli maţla'-ı envâr-ı vahdet
- 21 Ser-â-pâ şekl ü resmi kılsañ im'ân
Olupdur nüşha-i âyât-ı Raḥmân
- 22 Anıñ-çün ol hümâyûn satrı her gâh
Tedebbür eyleyen rindân-ı âgâh
- 23 Olup ğavvâş-ı baḥr-ı naşş-ı tenzîl
Dimişler eyleyüp bu resme tafşîl
- 24 Odur miftâḥ-ı kufî-ı bâb-ı esmâ
Anıñla fetḥ olur genc-i müsemmâ
- 25 Odur ol ism-i zât-ı pâk-i ḥazret
Ki kâ'imdir anıñla sırr-ı vahdet
- 26 Odur sultân-ı dîvân-ḥâne-i cûd
Anıñ maḥkûmıdır ecnâd-ı mevcûd
- 27 Zihî feyz-i 'amîm-i şâyegânî
Ki memnûn eyleyüpdür ins ü cânı
- 28 Zihî sırr-ı 'azîm-i Rabb-i raḥmân
Ki tâc-ı ser idüpdür anı Furḫân
- 29 Sa'âdet tâcı olduğı çün anı
Dutar baş üstine "seb'al-meşâni"
- 30 Muḥaşşal oldı bismillâh resmi

22a-Anıñ-çün ol hümâyûn M, H / Anıñ-çündür hemân bu B.

22b-rindân-ı M, B / 'irfân-ı H.

29b-Dutar M, B / Alur H.

Kelâmullâh gencinin tılısmı

- 31 Anı fetḥ eyleyen merdân-ı muṭlak
İrerler genc-i esrâra muḥakḳak
- 32 Hidâyet râhıdır ol saṭr-ı memdûd
Ki anıñla bulunur zât-ı Ma'bûd
- 33 Uyan ol râh-ı maḥmûdü'ş-şifâta
Bulur yol lâ-cerem tevḥîd-i zâta

Tevḥîd-i zât-ı pâk-i Ḥazret-i Yezdân ki Ḥâlîk-ı zemîn ü âsumân ve muḥteri'-i nev'-i insân-est ve izhâr-ı 'ac-z-i bî-şümâr zi-idrâk-i zât-ı âl-i mülk-i ḡaffâr

- 34 İlâhî vâhid ü ferd ü aḥadsın
Ḥudâ-yı ḥayy u ḳayyûm u şamedsin
- 35 İlâhî mün'im ü rezzâḳ sensin
Bu mevcûdata hep ḥallâḳ sensin
- 36 Cemî'-i mümkinâtı var iden sen
Ḳamu pinhân iken izhâr iden sen
- 37 Yoḡ iken ḥalḳ idüp kevn ü mekânı
Bir emr ile yaratdıñ dü-cihânı
- 38 İdüpdür ḥikmetiñ ey Rabb-i bârî
Zemîn ü âsumân keff ü buḥârı
- 39 Kemâl-i ḳudretiñ baḥrinde eflâk
Döner girdâba düşmüş hem çü ḥaşâk
- 40 Fezâ-yı şun'ına nisbet Ḥudâyâ
Yedi ḳat yer görünür zerre-âsâ
- 41 Tecellî idicek luṭf-ı 'azîmiñ

31a-merdân-ı M, B / 'irfân-ı H.

40a-şun'ına nisbet M, B / kibriyân içre H.

- Olup şûret-nümâ feyz-i ‘amîmiñ
- 42 Semâvâta virüp zîver sürûşân
Bisât-1 arzı tezyîn itdi insân
- 43 Bedî‘-i şun‘uñ oldı cism-i âdem
Ki ihsân itdiñ aña hüsni ekrem
- 44 Nümâyân kudretiñ hüsni beşerde
Müberhen hikmetiñ naqş-1 şuverde
- 45 Vücûd-1 âdem oldı ‘arş-1 a‘lâ
Ki qalbi oldı sırrullâha me‘vâ
- 46 Anıñ icâdın itdiñ çünki maqşûd
Anıñ-çün bu ‘avâlim oldı mevcûd
- 47 Bisât idüp aña ferş-i zemîni
Qıbâb itdiñ bu nüh-çarh-1 berîni
- 48 Bu maşnû‘ât-1 ‘uzmâ vü ‘acâ‘ib
Bu maqlûkât-1 kübrâ vü garâ‘ib
- 49 Ser-â-pâ hâdişât-1 dehr yâ Rab
İder işbât-1 vahdaniyyetiñ hep
- 50 Delâ‘il oldı eşyâ saña bi‘z-zât
Vücûd-1 pâkiñi eylerler işbât
- 51 Velî derk eylemez bu aql-1 kâşır
Ne deñlü zât-1 pâkiñ olsa zâhir
- 52 Olurlar mebhas-1 zâtında hayrân
Hemîşe zümre-i erbâb-1 ‘irfân
- 53 İdüp izhâr-1 ‘acz ol şâh-1 levlâk
Tazarru‘la dimişken mâ-‘aref-nâk

41a-luţf-1 M, B / feyz-i H.

41b-feyz-i M, B / luţf-1 H.

- 54 Nice idrâk ide zât-ı şerîfîñ
Nüvâzî gibi bir ‘abd-ı za‘îfîñ
- 55 Hemân lâzım odur kim qalb-i nâ-şâd
Seniñ hamd ü sipâsîñ ide evrâd

Hamd ü senâ-yı Hazret-i Bârî-i vâcibü't-ta‘zîm est ki gûyende-i naşş-ı kerîm-i “leqad halâkna’l-insâne fi ahseni taqvîm”

- 56 Şenâ vü hamd-i bî-ḥad şükr-i bî-‘add
Saña maḥşûşdur ey kâdir-i ferd
- 57 Seniñdir luṭf u iḥsân cûd u in‘âm
Seniñdir birr ü ğufrân faẓl u ikrâm
- 58 İdüp îcâd şun‘îñla cihânı
Yoğ iken var kıldıñ ins ü cânı
- 59 Bir avuç ḥâki çün insân itdiñ
Aña luṭfuñla çok iḥsân itdiñ
- 60 Getürdüñ ahsen-i taqvîme anı
Ḳoduñ rûyında anıñ ḥüsn ü ânı
- 61 Urup başına tâc-ı nûr-ı îmân
Geyürdüñ ḥulle-i ikrâm u iḥsân
- 62 Vücûdın eylediñ mir‘ât-ı enver
Tecellî-i cemâle oldı mazhar
- 63 Ḥalîfeñ eyleyüp ol kân-ı cûdı
Melâ’ik eyledi aña sücûdı

55a-Ḳalb-i nâ-şâd M, B / merd-i âġâh H.

55b-Seniñ hamd ü sipâsîñ ide evrâd M, B / Saña hamd ide her şâm u seḫer-ġâh H.

58a-şun‘îñla M, B / luṭfîñla H.

61a-Urup H / Virüp M, B.

63b-eyledi M, B / kıldılar H.

- 64 Cemî'-i enbiyâ vü mürselîni
Huşûşâ fahr-i 'âlem şâh-ı dîni
- 65 Anıñ neslinden itdiñ luţf idüp hem
Anı hep cümlesinden itdiñ ekrem

**Na't-ı güzîn-i hâzret-i seyyidü'l-mürselîn est ki cemâleş ahsen-i
şuver-i benî-âdem ve hüsn-i şüret ü sîreteş hayret-efzâ-yı dil-i rûh-ı a'zâm**

- 66 Muḥammed ahsen-i nev'-i beşerdir
Muḥammed emlaḥ-ı hüsn-i şuverdir
- 67 Cebîni maṭla'-ı nûr-ı Hudâ'dır
Cemâli maşrıḳ-ı şems-i hüdâdır
- 68 Cebîn-i şâfi mir'ât-ı İlâhî
Cemâli mihr-i dîniñ şubḥ-gâhı
- 69 Vücûdı nûr-ı a'zâmdır ki dâ'im
Olur feyziyle 'arş u ferş kâ'im
- 70 Cenâbı reh-nümâdır enbiyâya
Me'âbı pîş-vâdır aşfiyâya
- 71 Mu'aḥḥardır zuhûrı gerçi anıñ
Velîkin aḳdemidir enbiyânıñ
- 72 Mu'aḥḥarken vücûdı cümlesinden
Muḳaddedir nübüvvetde ezelden
- 73 Ki âdem idi "beyne'l-mâ'i ve't-ṭîn"
Nebî iken o sulṭânü's-selâṭîn
- 74 Daḫi ḫalḳ olmadın ecsâm u eşbâh

65b-Anı hep cümlesinden M, B / Ser-â-pâ enbiyâdan H.

69a-nûr-ı M, B / ism-i H.

69b-ferş M, B / kürs H.

71. beyit H'de yok.

72. beyit M ve B'de yok.

- Çü geldi ‘âlem-i ızhâra ervâh
- 75 Anıñ rûhın mükerrem itdi Mevlâ
Nübüvvet nûrın aña kıldı i‘tâ
- 76 Geyüp başına iklîl-i nübüvvet
Cemî‘-i enbiyâyı itdi da‘vet
- 77 Getürdiler aña hep cümle îmân
Didiler sensin ol maħbûb-ı Yezdân
- 78 Ki halk idüp seniñ-çün kâ’inâtı
Yoğ iken var kıldı mümkinâtı
- 79 Resûl-i ħâfîkayn idüp seni Ĥağ
Hümâm-ı enbiyâ olduñ muħağğağ
- 80 Anıñ içün o ħüsn ü ħulķı aħsen
Mufađđal oldu cümle enbiyâdan
- 81 Mufađđaldır anıñ-çün cümlesinden
Olupdur cümlesine feyz andan
- 82 Anıñ nûr-ı kerîmi ile âdem
Berâyâdan ser-â-pâ oldu ekrem
- 83 Anıñ yümn-i ħudûmı ile Nûĥ’ı
Neciyy itdi Ĥudâ virdi fütûĥı
- 84 Anıñ vaşfına bülbül idi her bâr
Ĥalîl’e nâr anıñ-çün oldu gülzâr

75b-Nübüvvet nûrın M, B / Risâlet nûr-ı pâkin H.

76a-iklîl-i nübüvvet M, B / pes tâc-ı risâlet H.

78a-idüp M, B / itdi H.

78b-Yoğ iken M, B / Seniñ-çün H.

79a-Resûl-i ħâfîkayn idüp M, B / Daĥı hem Ĥağ resûl itdi H.

79b-Hümâm-ı enbiyâ olduñ M, B / Mükerremsin ħamumuzdan H.

80. beyit H’de yok.

81. beyit M ve B’de yok.

84a-Anıñ vaşfına bülbül idi M, B / Çün anıñ bülbül-i na’tıydı H.

- 85 Nümûneydi ruḥından ol kerîmiñ
Yed-i beyzâsı Mûsâ-yı Kelîm'îñ
- 86 anadıyla anıñ eflâke 'Îsâ
'Urûc idüp semâda kıldı me'vâ
- 87 ün anıñ kuvvetiyle itdi maşûd
Ḥadîdi elde taḥmîr itdi Dâvud
- 88 Şeb-i mi'râcda anıñ cemâlin
Görüp seyr itmege bedr-i kemâlin
- 89 O şâhen-şâhı istibâl idüp tâ
Semâvâta 'urûc itmişdi 'Îsâ
- 90 Cemî'-i enbiyânıñ mu'cizâtı
Olupdur ol ḥabîbiñ sırr-ı zâtı
- 91 Anıñ na't-ı şerîfi idi bi'z-zât
Me'ânî-i Zebûr İncîl ü Tivrât
- 92 Ḥuşûşâ Ḥazret-i ur'ân-ı a'zam
Anıñ şân-ı şerîfin itdi ekrem
- 93 Anıñ ta'zîm idüp zât-ı kerîmin
Didi Mevlâ 'alâ ḥulķin 'azîmin
- 94 Anıñ şânın idüp tefḥîm ü tebcîl
Hemîşe ḥıdmetin eylerdi Cibrîl
- 95 Nüzûl idüp aña vahy ile her gâh

84b-nâr anıñ-ün M, B / nâr-ı Nemrûd H.

85a-Nümûneydi ruḥından ol kerîmiñ M, B / Ḥafî nûr idi ol şâh-ı kerîmiñ H.

86. beyit M ve B'de yok.

88 ve 89. beyitler H'de yok.

90a-Cemî'-i enbiyânıñ mu'cizâtı M, B / Cemî'an mu'cizâtı enbiyânıñ H.

90b-Olupdur ol ḥabîbiñ sırr-ı zâtı M, B / Olupdur ḥürmetine Muşafâ'nıñ H.

92b-itdi ekrem M, B / kıldı efham H.

93a-Anıñ ta'zîm idüp M, B / İdüp ta'zîm anıñ H.

- Peyâm-ı Һazreti eylerdi âgâh
- 96 Laķab ümmiydi aña gerçi ammâ
‘Ulûm ehli dutar ümmîdi aña
- 97 Aña bildirmiş üstâd-ı ledünnî
‘Ulûm-ı evvelîn ü âhîrîni
- 98 Cemî‘-i enbiyânîñ ‘ilmîni hep
Aña bildirmiş idi Һazret-i Rab
- 99 Mübârek şadrı idi levh-i maħfûz
‘Ulûm olmuşdı aña cümle melhûz
- 100 Çün oldı buķ‘a-i dehre müderris
Telâmîziyle pür oldı medâris
- 101 Hidâye dersini mebzûl kıldı
Olanlar müsta‘id hep ekmel oldı
- 102 Beyân itdikde aħkâm-ı mesâ‘il
Ķamu edyânı şer‘î itdi bâtıl
- 103 Anıñla baħse her kim kılsa iķdâm
İderdi mu‘cizâtı anı ilzâm
- 104 Zuhûr idüp nice biñ mu‘cizâtı
Nümâyân olur idi beyyinâtı
- 105 Zemîn olurdı tayy itdükde reftâr
İcâbet eyler idi aña eşcâr

---

96 ve 97. beyitler M ve B’de yok.

98a-Cemî‘-i M, B / Ser-â-pâ H.

98b-bildirmiş idi M, B / ta‘lîm itmiş H.

103a-ķılsa M, B / kıldı H.

104a-mu‘cizâtı M, B / beyyinâtı H.

104b-Nümâyân olur idi beyyinâtı M, B / Olurdı Ķarķ-ı ‘âde mu‘cizâtı H.

105a-Zemîn olurdı tayy itdükde reftâr M, B / Dürilürdi mübârek pâyma yir H.

105b-İcâbet eyler idi aña eşcâr M, B / Yürürdi da‘vet itdükde ağaķlar H.

- 106 Daği tıfl-ı rağî'i söyledüp Hâk
Ulü'l-'azm olduğın bildürdi muıtlak
- 107 Meh oldı şakı idince yek işâret
İki şâhid olup kıldı şehâdet
- 108 Bulunmaz mu'cizâtınıñ hisâbı
Muıaddes idi ol 'âlî-cenâbı
- 109 Hıuşûşâ kim geçüp ol şems-i vehhâc
Semâvâtı vü 'arşı itdi mi'râc

Der-beyân-ı mi'râc-ı ân seyyidü'l-kevneyn ve resûlü's-şakaleyn est ki mâ-şadakı "şümme denâ fetedellâ fe-kâne kabe kavseyni ev-ednâ"

- 110 Meger bir şeb ki işbu çarlı-ı mînâ
Siyeh-pûş olmuş idi Ka'be-âsâ
- 111 Kevâkib olmuş idi cümle tâbân
Mişâl-i şu'le-i kandil-i rahşân
- 112 Felek sâ'îleriniñ reh-revânı
Güzer-gâh itmiş idi kehkeşânı
- 113 Tavâf eyler idi kerrûbiyân hep
Harîm-i 'arş-ı a'lâyı ki ol şeb
- 114 Sarây-ı Ümmühânî'de o sultân
Ziyâ-bahş idi hem çün mâh-ı tâbân
- 115 Hudâ fermân idüp rûhü'l-emîne
Didi var ol şeh-i Mekke-mekîne
- 116 Aña benden selâm it 'izzet eyle

108b-Muıaddes M, B / Mu'allâ H.

109a-geçüp M, H / gelüp B.

111b-Mişâl-i şu'le-i M, B / Olup her biri bir H.

112b-Güzer-gâh itmiş idi M, B / Yol itmişlerdi râh-ı H.

113b-Harîm-i 'arş-ı a'lâyı M, B / Felekde beyt-i ma'mûrı H.

114. beyit H'de yok.

Vişâlim Ka'be'sine da'vet eyle

- 117 Dutup a'lâ-yı 'ılliyyînime râh
Gelüp hacc-ı haqîki itsün ol şâh
- 118 Ğubâr-ı pâyın itsün 'arşına tâc
Geçüp kürsiyi itsün 'azm-i mi'râc
- 119 Kaçan kim şâdır oldı emr-i Yezdân
Gelüp firdevse Cibrîl irdi şâdân
- 120 Burâk u hulle vü tâc aldı fi'l-ğâl
Resûl-i müctebâya itdi işâl
- 121 Didi kim yâ Muhammed Haq Te'alâ
Selâm itdi saña 'izzetle şâhâ
- 122 Seni da'vet idüp mi'râca el-ân
Buyurdı idesin eflâki seyrân
- 123 Gel imdi cânib-i Haqq'a gidelim
Seniñ ile cinânı seyr idelim
- 124 Çün ılgâ itdi emr-i Haqq'ı Aḡmed
Didi "sem'an" o sulḡân-ı ser-âmed
- 125 Geyüp devletle tâc u hulle ol şâh
Burâk'a bindi Ḳuds'e eyledi râh
- 126 Gelüp bir demde Aḡşâ'ya irişdi
Cemî'-i enbiyâ ile görüşdi
- 127 İmâmet eyleyüp durdı namâza
'İbâdet eyledi ol bî-niyâza

117a-râh M, B / yol H.

117b-itsün ol şâh M, B / eylesün ol H.

118b-'azm-i M, B / ya'ni H.

119b-şâdân M, B / ol ân H.

123b-Seniñ ile cinânı M, B / seniñle 'arş u kürsi H.

125a-ol şâh M / nâ-gâh B, H.

- 128 Kıyâm idüp şalâta enbiyâ hep
Resûle eylediler iktidâ hep
- 129 Tahıyyât eyleyüp âhir Hudâ'ya
Selâm virdi şufûf-ı enbiyâya
- 130 Pes andan ol nebiyy-i âl-i Hâşim
Civâr-ı kurb-ı Hakk'a oldu 'âzim
- 131 Gelüp bûs itdi pâyın süllem-i nûr
Zeheb bezl itdi gûyâ pâyına hûr
- 132 Du'â-yı ehl-i 'aşk-âsâ o sultân
'Urûc itdi semâvâta şitâbân
- 133 Neşâtından girüp rakşa felekler
Hep istikbâle çıkdılar melekler
- 134 Cemâli şaldı çün âfâka pertev
Egildi bûs-ı pây için meh-i nev
- 135 Vücûdı yog idi hürşidiñ ammâ
İde ruhsârın ol mâhiñ temâşâ
- 136 Mübârek pâyına şehperleriñ hep
Bisât itdi sürûşân-ı muqarreb
- 137 Tevaqquf itmeyüp ol şâh-ı zî-şân
Güzâr itdi nüh-eflâki şitâbân
- 138 Cinânı seyr idüp kıldı temâşâ
Cemâliyle müşerref oldu havrâ

128a-Kıyâm idüp şalâta M, B / Uyup ervâh-ı cümle H.

132b-Urûc itdi semâvâta şitâbân M, B / Revân oldu bu nüh-eflâke ol ân H.

135b-İde ruhsârın M, B / Ki rûyın ide H.

136a-pâyına M, H / başına B.

138b-Cemâliyle müşerref oldu havrâ M, B / İrişdi sidreye bi-bâk ü pervâ H.

- 139 Varınca sidreye ol zât-ı ekrem
Anıñ reh-vârı oldu rûh-ı a‘zam
- 140 Koyup Cibrîl’i anda ol ser-efrâz
Gelüp Refref vücûdın itdi ihrâz
- 141 Kody pes anda Cibrîl-i emîni
Gelüp Refref anıñ oldu mu‘îni
- 142 Revân olduğda Refref ile ol şâh
İrişdi ‘arşa bir ân içre nâ-gâh
- 143 Yüzin itdi mübârek pâyına fers
Mu‘allâ oldu pes anıñ için ‘arş
- 144 Şalup ‘arş üzre pertev mâh-ı kevneyn
‘Ulüvv-i rütbe buldı şâh-ı kevneyn
- 145 Vücûdı hil‘atin çün eyledi selb
Anı nûr-ı hüviyyet eyledi celb
- 146 Geçüp bu ‘âlem-i imkânı farzâ
Diyâr-ı lâ-mekâna irdi maḥzâ
- 147 Temâşâ eyleyüp dârü’l-kerîmi
Sarây-ı vaḥdetiñ oldu muḳîmi
- 148 İdüp taḥşîl kurb-ı “kâbe kavseyñ”
Kody dîvân-ı “ev-ednâ”ya ricleyn
- 149 Bisât-ı kurb-ı Hakk’a başdı ayak
Hużûr-ı Hâlık’a irişdi muḥlaḳ
- 150 Açup pes dîde-i “mâ-zâg” edeble

---

139 ve 140. beyitler H’de yok.

141. beyit M ve B’de yok.

142b-ân M / dem B, H.

146a-farzâ H / ḥattâ M, B.

147b-muḳîmi H / nedîmi M, B.

- Nigâh eylerdi çeşm-i mâ-kezeble
- 151 Tecellî kıldı aña Hâk Te‘alâ
Göründi bî-cihet bî-miśl ü hemtâ
- 152 Anı müstağrağ itdi nûr-ı vaḥdet
Tecellî-i cemâl-i vâḥidiyyet
- 153 Vücûd-ı Aḥmed olup anda nâ-bûd
Hemân zât-ı Aḥad olmuşdı mevcûd
- 154 Aña bî-lafz u şavt ol ḥazret-i zât
Tekellüm eyleyüp vaḥy itdi âyât
- 155 Niyâz u nâz idüp ‘âşıkla ma‘şûk
Arada yoğ idi ağıâr-ı maḥlûk
- 156 Aña genc-i vişâlinden hedâyâ
‘Aḫâlar eyledi Bârî Te‘alâ
- 157 O bezm-i ḥaşî fehm itmekde ḥayrân
Ḳalır ifhâm u ‘aql-ı ehl-i ‘irfân
- 158 İrişdi çünki ol şoḥbet tamâma
Ḥudâ emr eyledi faḥrû’l-enâma
- 159 Sa‘âdet ile idüp yine ‘avdet
Eḳâlîm-i vücûda ide ric‘at
- 160 ‘İbâda gösterüp râh-ı hüdâyı
İde teblîğ peygâm-ı Ḥudâ’yı
- 161 Pes andan ol hümâ-yı evc-i lâhût
İdüp pervâz-ı ‘azm-i mülk-i nâsût
- 162 Muḥaşşal gitdügi sâ‘at o sulṫân
Sa‘âdetle yine geldi şitâbân

157a-Ḳalır ifhâm u ‘aql-ı M, B / Olur ifhâm cümle H.

162a-Sa‘âdetle yine geldi şitâbân M, B / Yine geldi sâ‘adete ol ân H.

- 163 Müşerref eyledi rûy-ı zemîni
Nitekim na'li nüh-çarḥ-ı berîni
- 164 Seher-geh kim gelüp a'yân-ı aşḥâb
Ġubâr-ı pâyını kuḥl itdi aḥbâb
- 165 Beşâret eyleyüp ol ḥûr-peyker
Didi aḥvâl-i mi'râc-ı ser-â-ser
- 166 Dil-i aşḥâb olup mesrûr u şâdân
Ḥudâ'ya itdiler şükr-i firâvân
- 167 Taḥiyyâta olup her biri dem-sâz
Şalâta kıldılar ya'ni ser-âgâz

Der-taḥsiye-i ḥazret-i seyyidü'l-enâm est ki muḳtezâ-yı şallu 'aleyhi ve şellimu ve tarziyye-i âl ü aşḥâb-ı kirâm-ı û ki müsted'â-yı "izâ şalleytüm 'aleyye fe-'ammu est.

- 168 Nitekim tâc-ı zerrîn ile mi'râc
İde evc-i sipihre şems-i vehhâc
- 169 Virüp tâ kim ziyâ nûr-ı cihâna
Ola pertev-nümâ kevn ü mekâna
- 170 Cenâb-ı Ḥazret-i Yezdân bi'z-zât
Aña itsün şalât ile taḥiyyât
- 171 Muḫahhar rûḥ-ı pür-feyzin hemîşe
İde ol Ḥâlîk-ı iḥsân-pîşe
- 172 Nedîm-i bezm-gâh-ı ḥâş-ı vuşlat
Muḫîm-i mesned-i eyvân-ı ḳurbet

164a-a'yân-ı M, B / hep cümle H.

164b-pâyını kuḥl itdi M, B / pâyına yüz sürdi H.

165a-ḥûr-peyker M, B / şâh-ı yektâ H.

165b-ser-â-ser M, B / ser-â-pâ H.

166a-Dil-i M, B / Ḳamu H.

- 173 Olup nûr-ı hüdâsı pertev-efzâ
Cihânı ide pür-feyż-i ‘aţâyâ
- 174 Dağı ol zümre-i encüm-mişâli
Ki oldılar anıñ aşhâb u âli
- 175 Hemîşe mazhar-ı rıdvân idüp Hağ
Ĝarîk-i baħr-ı ihsân ide muţlak
- 176 Ğuşûşâ ol mükerrerem çâr-yârı
Ki oldılar Ğilâfet tâc-dârı
- 177 Birisi pişvâ-yı râh-ı taħkîk
Resûlüñ yâr-ı ĝârı ya‘ni Şiddîk
- 178 Gelüp dîvân-ı taşdıka muğaddem
Şadâret ile olmuşdur mükerrerem
- 179 Birisi zîver-i aşhâb u mihrâb
Hağ u nâ-Hağğ’a Fârûk İbni Ğattâb
- 180 Şecâ‘at mülketiniñ şehr-yârı
‘Adâlet taht-ğâhı tâc-dârı
- 181 Birisi dağı zi‘n-nûreyn-i zî-şân
Ğayâ vü Ğilm-kânı İbni ‘Affân
- 182 Ğıdv-i mefħar-ı aşhâb-ı kümmel
Debîr-i câmi‘-i âyât-ı münzel
- 183 Hizebr-i bîşe-zâr-ı dîn biri
Ki oldur ‘arşa-i rezmin dilîri
- 184 Edîb-i mekteb-i ‘irfân-ı Aħmed
Müsellem vâriş-i ‘ilm-i Muħammed
- 185 ‘Aliyyü’l-Murtażâ kim iki gevher
Gelüp andan cihâna virdiler fer

- 186 İki şeh-zâde-i ‘âlî-neseb kim
Olurdu anlara Cibrîl hâdim
- 187 Hasan ile Hüseyin ol iki sultân
Ki oldı her biri şâh-ı şehîdân
- 188 Hem ol iki şücâ‘ayn-ı kerîmeyn
Ki ol sultâna olmuşlardı ‘ammeyn
- 189 İki şâhib-mekârim mefhar-ı nâs
Cenâb-ı Hazret-i Hamza’yla ‘Abbâs
- 190 Daği hep cümleten aşhâb u ebrâr
Ki aña oldılar a‘vân u enşâr
- 191 Muķîm-i cennet-i a‘lâ olup hep
Civâr-ı Haķ’da olsunlar muķarreb
- 192 Zihî kavm-i hümâyûn-baht u iķbâl
Ki kıldılar cihâda sa‘y-ı ikmâl
- 193 Fedâ idüp yolında baş u cânın
O şâha oldı her biri mu‘âvin
- 194 Olup aħkâm-ı dînî cümle mer‘î
Mü’eyyed oldı anlar ile şer‘î

**Der-istid‘â-yı kıyâm-ı şer‘-i mübîn ve istiħkâm-ı aħkâm-ı dîn-i metîn
be-devâm-ı devlet-i pâdişâh-ı ‘âlem-penâh ve şehriyâr-ı ‘âlî-miķdâr ber-
güzîde-i âl-i ‘Osman es-sultân ibnü’s-sultân es-sultânü’l-muzafferü’l-gâzî
Murâd Hân ibnü’s-sultân Ahmed Hân ki halîfe-i rûy-ı zemîn ve mâ-şadaķ-ı
es-sultânu zıllullahi fi’l-‘arzîn est hâledallâhu ‘ömrheu**

- 195 Hudâyâ şer‘in ol sultân-ı dîniñ
Ki oldur mesnedi dîn-i mübîniñ
- 196 İlä yevmi’l-kıyâm idüp mü’eyyed
‘İbâdiñ üzere feyz kııl mü’ebbed

- 197 Olup âsûde anıñ sâyesinde
Saña olsunlar ihlâş ile bende
- 198 Dağı her ‘abd-ı hâşîñ kim Hudâyâ
İde ‘âlemde şer‘-i dîni ihyâ
- 199 Zâhîr olup aña nuşretle dâ’im
Anı icrâyâ her dem ola ‘âzim
- 200 İlâhî sen dağı luţfuñla her bâr
Aña âşâr-ı feyziñ eyle îşâr
- 201 Mu‘ammer eyleyüp ‘âlemde anı
Müyesser eyle ‘ömr-i câvidânî
- 202 Huşûşâ hazret-i sultân-ı a‘zam
Şehen-şâh-ı hümâyûn baht-ı ‘âlem
- 203 Sikender şevketi rûy-ı cihânıñ
Ğazanfer heybeti ‘Osmâniyânıñ
- 204 Hudâvend-i cihân-ı dîn ü devlet
Şeh-i gâzî-i Hıdîv-i mülk ü millet
- 205 Yegâne Husrev-i ‘âlî-nijâdı
Cenâb-ı Hazret-i Sultân Murâd’ı
- 206 Hudâ’ya eyleyüp dâ’im mu‘ammer
Aña ‘ömr-i mü’ebbed kıl müyesser
- 207 Olup taht-ı ‘adâletde hemîşe
Müselleme pâdişâh-ı dâd-pîşe
- 208 İde şer‘-i şerîfi dâ’im icrâ
Ola âyîn-i dîn-i Aḥmed ihyâ
- 209 Resûl-i müctebânıñ feyz ü cûdı
Anıñ her bâr olup hırz-ı vücûdı

- 210 Mużaffer eylegil a‘dâya anı
Musahhar kııl aña cümle cihâmı
- 211 Eşirrâya çeküp tîğ-ı ğazâyı
Cihânda def̄ ide şûr u şeķâyı
- 212 Dâlâl u rıf̄ at u ilhâd’idüp def̄
Fesâd u fitne ‘âlemden ola ref̄
- 213 Olup kahr ile ehl-i bâğy hâlik
Bula emn ü emân cümle memâlik
- 214 Anıñ eyyâm-ı ‘adlinde berâyâ
Refâhiyyetde olsunlar ser-â-pâ
- 215 Be-ħaķķı ħürmet-i evşâf-ı Aħmed
Hemîşe anı kııl şâh-ı ser-âmed

İftitâh-ı risâle-i belâgat-encâm ve ibtidâ-yı maķâle-i feşâhat-irtisâm est ki der-beyân-ı âferinîş-i kevn ü mekân zi-pertev-i nûr-ı ân resûl-i her-dü-cihân ki cevher-i vücûd-ı pür-cûd-ı û bâ’iş-i tekvîn-i âsumân u ħâk ve zât-ı cemîlü’ş-şifât-ı û muĥâtab-ı “levlâke levlâk lemâ ħalaktü’l-eflâk” est

- 216 Eyâ sâğar-keş-i ħum-ĥâne-i ‘aşķ
Ķadeĥ-peymâ-yı cân mestâne-i ‘aşķ
- 217 Eyâ sermest-i şahbâ-yı maĥabbet
Dil-i bî-hûş u rüsvâ-yı maĥabbet
- 218 Ħarâbât-ı maĥabbet kâse-nûşı
O bezm-i dil-keşîñ bî-‘aķl u hûşı
- 219 Çeküp rıtl-ı girân bezm-i ezelde
İderken zevķin ‘işret-gâh-ı dilde
- 220 Ķoyup gitdiñ bezim-gâh-ı ĳadîmi
Gelüp bu meclisiñ olduñ nedîmi

219a-Çeküp M, H / İçüp B.

220a-Ķoyup gitdiñ M, B / Çü terk itdiñ H.

- 221 Şunup sâķî-i devrân câm-ı ğaflet
Seni mest itdi şaĥbâ-yı nedâmet
- 222 Bu zevķ-âbâdıñ olduñ ise mesti
Ferâmûş eyleme bezm-i elesti
- 223 Tezekkür eyle kim rûz-ı ezelde
Daĥı yoĝ iken ervâĥ âb u gilde
- 224 Cihân-ı “küntü kenz”in” pâdişâhı
Daĥı ĥalk itmedin mihr ile mâhı
- 225 Vücûdı vaĥdet içre dâ’im iken
Hüviyyet zâtı ile ķâ’im iken
- 226 Niçün kıldı binâ-yı dehri bünyâd
Ne resme eyledi bu kevnî îcâd
- 227 İrâdet iķtizâ itdi hemânâ
Gele tâ ki vücûda cümle eşyâ
- 228 Yoĝ iken var ide kevn ü mekânı
Daĥı ba’s eyleye faĥr-i cihânı
- 229 Vücûdın zâtına hem ide mir’ât
Tecellî ide aña ya’ni bi’z-zât
- 230 Zuhûr itdi hemân ĥubb-ı İlâhî
Ĥadîş oldu bu aĥbârıñ güvâhı
- 231 Olunca ‘aşķ-ı Rabbanî hüveydâ
Hemân-dem nûr-ı Aĥmed oldu peydâ
- 232 İdüp ifrâz ya’nî Ĥazret-i Ĥaķ
Muķaddes nûr-ı zâtından muĥaķķaķ

228a-Yoĝ iken var ide M, B / Ki ya’ni ĥalk ide H.

229b-aña ya’ni M, H / ya’ni aña B.

231a-Hemân-dem M, B / Pes andan H.

- 233 Resûlüñ nûr-ı pâkin kıldı mümtâz
Aña itdi nice ikrâm u i'zâz
- 234 Maḥabbet eyleyüp ol nûr-ı pâke
Ḥabîbimdir didi ol tâb-nâke
- 235 Yaratdı pes o nûr-ı müctebâdan
Anıñ rûḥ-ı şerîfin ḥûb u aḥsen
- 236 Cihânda olduğı hey'etde anı
Muşavver kıldı virüp ḥüsn ü ânı
- 237 Nice biñ yıl o rûḥ-ı bâ-sa'âdet
Ḥudâ'ya idicek tesbîḥ ü tâ'at
- 238 Nigâh idüp aña rahmetle Ma'bûd
Ḥayâdan derledi ol rûḥ-ı mes'ûd
- 239 'Araḡ-nâk olıcaḡ ol rûḥ-ı ekrem
Anıñ her ḡatresinden Rabb-i a'zam
- 240 Yaratdı rûḥ-ı pâkin bir nebîniñ
Daḡı her bir resûl-i kâm-bîniñ
- 241 Nazar idüp yine ol Rabb-i fettâḡ
Zuhûra geldi andan sâ'ir ervâḡ
- 242 Pes ol Ḥallâḡ-ı bî-hemtâ-yı 'âlem
O rûḥ-ı aḡdesiñ nûrından ol dem
- 243 Yaratdı bir mücellâ cevher-i şâf
Ki anı idemez ta'rîf vaşşâf

232b-Muḡaddes M, B / Mübârek H.

235b-rûḥ-ı M, H / nûr-ı B.

237. beyit H'de yok.

240a-bir M, H / her B.

241b-Zuhûra geldi andan sâ'ir M, B / Tevellüd itdi andan cümle H.

242b-O rûḥ-ı aḡdesiñ nûrından ol dem M, B / O rûḥuñ nûr-ı pâkından hemân-dem H.

- 244 Yaradı yine bir cevher muşaffâ
Nigâh itdi aña heybetle hattâ
- 245 İki şakğ oldu heybetden o cevher
Yine bir cüz'ine daği mükerrer
- 246 Nigâh itdi o feyyâz-ı cihân-bân
Ki on pâre olup ol cüz'i zî-şân
- 247 Nigâh itdi bu kez ol cevhere Hâğ
Pes oldu heybet-i Hâğ'dan iki şakğ
- 248 Anıñ bir cüz'ine daği mükerrer
Nigâh itdikde ol Hâllâğ-ı ekber
- 249 Mehâbetden dili pür-yâre oldu
Tecezzî eyledi ol pâre oldu
- 250 Bu kez halk itdi ol eczâdan Allâh
Melâ'ik ile havrâ şems ile mâh
- 251 Kevâkib hem daği kürsî-i ekrem
Daği levh u kalem hem 'arş-ı a'zam
- 252 Yaradı hem behişt-i câvidânı
Ki anda seyr ide 'uşşâkı anı
- 253 Hem anıñ cüz'-i şânîsine Mevlâ
Nazâr itdi mehâbet ile hattâ
- 254 Eriyüp havfdan ol cüz'-i ekrem
Muhaşşal oldu bir deryâ-yı a'zam
- 255 Esüp tâ ki nesîm-i luğf-ı hâzret
Temevvüc eyledi bir nice müddet

244-246. beyitler arası M ve B'de yok.

247-249. beyitler arası H'de yok.

250a-Bu kez halk itdi M, B / Yaradı yine H.

250b-Melâ'ik M, B / Sürûşân H.

- 256 Hurûş itdikde ol deryâ-yı hağrâ
Buĥâr u keffi anıñ oldı peydâ
- 257 Kefinden pes zemîni eyledi var
Buĥârından semâvât oldı devvâr
- 258 Gelüp ĥilkat zemîn ü âsumâna
Ķuruldı işbu ‘âlî-kâr-ĥâne
- 259 Resûlüñ nûr-ı zâtından ser-â-pâ
Bulup neşv ü nemâ pinhân u peydâ
- 260 Vücûda geldi maĥlûkât cümle
Hüveydâ oldı mevcûdât cümle

Der-beyân-ı ĥilkat-i ĥazret-i âdem ki ez-cümle-i evâ‘-ı maĥlûkât-ı mükerrem est ve tevâlüd-i enbiyâ ez-vey şalavâtullâhi ‘aleyhi ve ‘alâ sâ‘iri’l-aşfiyâ

- 261 Ĥuşûşâ ol bedî‘-i ĳudret-i Ĥaĳ
Tılsım-ı bâb-ı genc-i ĥikmet-i Ĥaĳ
- 262 Vücûd-ı pâk-i Âdem kim ser-â-pâ
Aña ta‘lîm olundı ‘ilm-i esmâ
- 263 Yed-i ĳudretle taĥmîr oldı tîni
Ĥudâ’nıñ oldı maĥlûĳ-ı ĳüzîni
- 264 Aña bi’z-zât idüp Ĥaĳ nefĥ-i rûĥı
Behište ĳirdi nûş itdi şabûĥı
- 265 Cebîninde gelüp nûr-ı Muĥammed
Ķarâr itdi anı ĳıldı ser-âmed
- 266 Ķün oldı nûr-ı Aĥmed anda meşhûd
Sürûşâna vücûdı oldı mescûd

256a-itdikde ol deryâ-yı hağrâ M, B / itdi ĳün ol deryâ-yı yektâ H.
259a-zâtından M, B / pâkinden H.

- 267 Nedîm itdi aña Havvâ'yı Mevlâ
Cinânı eylediler ya'ni me'vâ
- 268 Çün itdi iktizâ esrâr-ı hikmet
Nümâyân olmağa âşâr-ı hikmet
- 269 Şafiyyullâh iken ol zât-ı zî-şân
Aña huddâm iken havrâ vü gılmân
- 270 Şudûr itmekle andan zelle nâ-gâh
Zemîne anı inzâl itdi Allâh
- 271 İnüp rûy-ı zemîni eyledi câ
Anîñ nesliyle zîver buldı dünyâ
- 272 Gelüp neslinden anîñ enbiyâ hep
Cenâb-ı Haqq'a oldılar muqarreb
- 273 Cihâna geldi Şit ü Nûh u Mûsâ
Halîl ü Yûnus u Yahyâ vü 'Îsâ
- 274 Şu'ayb u hem daği Eyyûb u Dâvud
Nübüvvetle olup her biri mes'ûd
- 275 'İbâdı eylediler Haqq'a da'vet
İdüp 'âlemde teblîg-i risâlet
- 276 Velîkin ol habîbiñ nûrı dâ'im
Teselsülle olurdu aña 'âzim

**Der-beyân-ı vilâdet-i ân sultânü'l-enbiyâ ve burhânü'l-aşfiyâ ki
mu'allem-i ta'lîm-hâne-i "fa'lem ennehu lâ ilâhe illallâh ve mâ şadağa
muhammed resûlullâh est**

268a-itdi M, H / oldı B.

269b-havrâ vü gılmân M, B / cümle sürûşân H.

270a-Şudûr itmekle andan zelle M, B / Haţâ'en bir günâh itmekle H.

276a-Velîkin ol habîbiñ M, B / Velî ol müctebâniñ H.

- 277 İrişdi çünki İsmâ'îl'e ol nûr
Sa'âdet ile anı kıldı mebrûr
- 278 Benî-'adnâna ol nûr-ı mükerrem
Daği 'Abdü'l-Menâf u Hâşim'e hem
- 279 Gelüp cedd-i nebiyy-i lâ-keżibde
Göründi ya'ni 'Abdülmuttaľib'de
- 280 Bu kez ol nûr-ı şâh-ı lî-ma'Allâh
İrişdi geldi 'Abdullâh'a nâ-gâh
- 281 Cebîninde olup anıñ dıraşşân
Olurdu mihr-i 'âlem gibi tâbân
- 282 İdüp pes intiķâl ol nûr-ı zâhir
Emîne cebhesinde oldu zâhir
- 283 Dıraşş idüp hem ol nûr-ı sa'âdet
Nümâyân oldu anda nice müddet
- 284 Çün ol sâ'at irişdi kim cihâna
Tulû' ide o ħurşid-i yegâne
- 285 Olup kevneyne Ħaķ'dan luţf u iĥsân
Vücûda geldi devletle o sultân
- 286 Vücûdı raĥmet oldu 'âlemîne
Ħudûmı devlet oldu ehl-i dîne
- 287 Cebîninde anıñ ol nûr-ı tâbân
Ħarâr itdi vü oldu mihr-i Yezdân
- 288 Tulû' itdikde ol şems-i hidâyet
Zalâm-ı küfri maĥv itdi temâmet
- 289 Münevver oldu maşrıķ ile maĥrib
Ħuşûşâ ħıţta-i Baĥâ vü Yeşrib
- 290 Kaçan kim erba'îne irdi ol şâh

- ‘Aṭâ kıldı nübüvvet aña Allâh
- 291 Cülûs idüp nübüvvet tahtı üzre
Şehin-şâh oldı mülk-i berr ü baḥre
- 292 Olup dârü’n-nübüvvet aña Mekke
Muḥammed nâmına ḍarb oldı sikke
- 293 Ƙuruldı çünki dîvân-ı nübüvvet
Uruldı nevbet-i kûs-ı şerî‘at
- 294 Hıram itdi livâ-yı dîn-i İslâm
İrişdi Ƙulle-i eflâke a‘lâm
- 295 Çeküp tîğın o şâh-ı heft-kişver
Cihânı eyledi cümle musahḥar
- 296 Nifâḳ ehli Hicâz u Mısr u Şâm’ı
Ƙoyup câ itdi mülk-i inhizâmı
- 297 Ƙudûmından anıñ çekdi ta‘ablar
Nice Bû-Cehl ü nice Bû-Leheb’ler
- 298 Velî mes‘ûd olup erbâb-ı îmân
Hemîşe oldılar hoş-ḥâl ü şâdân
- 299 Refâhiyyetde olup devletinde
Sa‘âdet buldılar hep ḥıdmetinde
- 300 Anıñ seyr eyleyüp vech-i cemîlin
Temâşâ idicek ḥüsn-i celîlin
- 301 Dil ü cân ile olup aña ‘âşık
Olurlar idi ‘aşkı ile Vâmık
- 302 Anıñ medḥ eyleyüp ḥüsn-i şerîfin
Beyân eylerdiler vaşf-ı laṭîfin

- 303 Hûşûşâ Hâzret-i Hâssân-ı zî-şân
Anıñ vaşfında olmuş idi hâssân
- 304 Kaşâ'id eyleyüp na'tında inşâd
İderdi zümre-i aşhâbı dil-şâd
- 305 Ruḥ-ı gülzârına karşı ser-âgâz
İdüp çün 'andelîb-i nağme-perdâz
- 306 Okurdu aña eş'âr-ı kirâmın
Anıñ medḥ idüp evşâf-ı 'izâmın
- 307 Çün ol şâhen-şeh ışgâ eyler idi
Aña aḥsente aḥsente der idi
- 308 Daḥi nice nice erbâb-ı 'irfân
Anıñ medḥinde olmuş idi hâssân

**Der-beyân-ı ân 'inâyet-i perverdigârî ki ân resûl-i Kirdgâr be-în
'abd-ı dil-figâr der-ḥâb 'arz-ı dîdâr-kerde est ve ez-ân sebeb-i ṭab'-ı âşüfte-ḥâl
men ân risâle-i bedî'ü'l-maḳâle-râ der-evşâf-ı cemâl-i bî-mişâleş be-silk-i
nazm-âverde**

- 309 Bu âşüfte daḥi zâr u dil-efgâr
Nüvâzî-i süḥan-dân u şenâ-kâr
- 310 Cihânda gerçi ol şâhıñ cemâlin
Görüp seyr itmedim bedr-i kemâlin
- 311 Bi-ḥamdillâh velî oldı müyesser
Ki ol sulṭân-ı 'âlî-şân-ı maḥşer
- 312 Bu 'abd-i nâtüvâna bir şebân-geh
Cemâlin 'arz idüp rü'yâda nâ-geh
- 313 Münevver ṭal'atın itdim temâşâ
Dil-i nâ-çârım oldı zâr u şeydâ

313b-Dil-i nâ-çârım oldı zâr u şeydâ M / Dil-i zâr oldı 'aşkı ile şeydâ B.

- 314 Çün oldı seyr-i dîdârı müyesser
Derûnum oldı nûrıyla münevver
- 315 Dil-i âşüfteme düşdi bu sevdâ
Ki taḥrîr eyleyem vaşfin ser-â-pâ
- 316 Nice gördümse rü'yâda o şâhı
Yazam evşâfını anıñ kemâ-hî
- 317 Mübârek ḥilyesin manzûm u mevzûn
Rivâyet eyleyem ḥûb u hümâyûn
- 318 Ḥuṭûr itdikde tab'a işbu ma'nâ
Didi hâtif baña ey rind-i şeydâ
- 319 Zihî âşâr-ı 'izz-i sermedî kim
Olupdur ṭab'-ı pâkiñ aña 'âzim
- 320 O sultânıñ alup vaşfin maḳâle
İderseñ çünki bir zîbâ-risâle
- 321 Münâsibdir ki aşḥâb-ı 'izâmı
Didikleri eḥâdîş-i kirâmı
- 322 İdüp îrâd nazmıñda ser-â-pâ
Sened kılsañ maḳâlâtıñda zîrâ
- 323 O nazm-ı pâkiñi ey merd-i üstâd
İderseñ işbu üslûb üzre inşâd
- 324 Olur 'âlemde ol âşâr-ı zîbâ
Hemîşe hırz-ı cân-ı pîr ü bernâ
- 325 Muḥaşşal ol kitâb-ı yümn-encâm
Olur maḳbûl-i ṭab'-ı ḥâş ile 'âm
- 326 Kaçan kim itdi gûş-ı hûş-ı dâna
Anıñ işbu kelâmın gûş u işgâ
- 327 Münâsib gördi bu re'y-i şerîfin

Ḳabûl itdi anîñ pend-i laṭîfin

328 Kûtüb cem‘ eyleyüp bir nice eyyâm
Tetebbu‘ eyledim her subḥ ile şâm

329 Eḥâdîs-i şîḥâḥı itdim iḥrâc
İdem her ser-sühanda birisin tâc

330 Tevekkül eyleyüp luṭf-ı Ḥudâ’ya
Şürû‘ itdim o nazm-ı dil-güşâya

331 Egerçi ol şehi tavşîf itmek
Cemâlin ya‘ni kim ta‘rîf itmek

332 Ne resme olsa evşâfında gûyâ
Degildir kimseye maḳdûr zîrâ

333 İmâm-ı Beyḥakî’den böyle iḥbâr
Olunmuş bu ḥadîs-i ḥûb-âşâr

روى البيهقي عن ابي هريرة رضى الله تعالى عنه انه قال قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم احسن
الناس صفة و اجملها

[Beyhaki, Ebu Hureyre (ra)’ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Resulullah
sifat bakımından insanların en iyisi ve en güzeli idi.”]

334 Cenâb-ı Bû-Hureyre’den rivâyet
İderler kim dimiş ol kân-ı re’fet

335 Şîfât ile resûl-i her dü-‘âlem
Cemî‘-i nâsîñ idi aḥseni hem

336 Cemîlü’l-vech idi hep cümlesinden
Ḳamu a‘zâsı idi ḥûb u aḥsen

337 Pes ol sulṭân-ı ‘âlî-şân-ı ekrem
Olunca böyle maḥbûb-ı müsellem

338 Aña meddâḥ iken bi’z-zât Yezdân

- Ne mümkin aña vaşşâf ola insân
- 339 Velî ben nâ-tüvân u zâr u şeydâ
‘Azîmet itdim anı vaşfa ammâ
- 340 Temennâm ol durur kim ‘avn-i Bârî
Olup âşâr-ı luḫfi ile yârî
- 341 İde na‘t-ı nebiyy-i müctebâda
Dile genc-i füyûzın der-güşâde
- 342 ‘Înâyet eyleyüp ol Rabb-i bî-cûn
Tamâm olduḫda bu nazm-ı hümâyûn
- 343 **Riyâzü’l-Ḥilye** aña eyleyem nâm
Ki anı seyr idüp ‘uşşâḫ-ı nâ-kâm
- 344 Cemâli vaşfi ol şâh-ı cihânîñ
Hediyye ola ‘uşşâḫına anîñ
- 345 Mübârek ḫilyesin idüp temâşâ
Olalar anı görmüş gibi farzâ
- 346 Hem aña eyleyüp cân ile raḡbet
Hemîşe olalar ehl-i sa‘âdet
- Der-beyân-ı fezâ’il-i ḫilye-i ḫazret-i seyyidü’l-enâm ‘aleyhi’ş-şalâtü
ve’s-selâm**
- 347 Rivâyet eyleyüp ba‘zı meşâyih
Dimişlerdir olup bu fende râsiḫ
- 348 Ki bir kez ḫilye-i faḫr-i cihâna
Niḡâh eylerse her kim ‘âşîḫâne
- 349 Taḫayyül idicek şekl-i celîlin

347b-Dimişlerdir M, B / Buyurmular H.

348a-bir kez M, B / her kim H.

348b-eylerse her kim M, B / itseydi bir kez H.

- Ola görmüş gibi vech-i cemîlin
- 350 Daği her kim anıñ vaşfin kemâ-hî
Yazup aña nazâr eylerse gâhî
- 351 Şalât idüp resûl-i ins ü câna
Olur nâ'il şevâb-ı dü-cihâna
- 352 Hudâ hıfz eyleyüp dâ'im hatâdan
Maşûn eyler vücûdın her belâdan
- 353 Anı mevt-i müfâcâdan huşûşâ
Hemîşe eyleye maḥfûz Mevlâ
- 354 Daği âḥir nefesde aña îmân
Refîk ide kemâl-i luḥf-ı Yezdân
- 355 Yahod ehl-i sefer bir merd-i âgâh
Anı ger hırz-ı cân eylerse nâ-gâh
- 356 Kazâyâdan anı baḥr ile berde
Hudâ me'mûn eyler ol seferde
- 357 Eger bir ḥâne içre ḥilye mevcûd
Bulunsa ey celîlü'l-ḳadr u mes'ûd
- 358 Hafîz olup aña Mevlâ-yı bî-çûn
Olur âfâtdan ol ḥâne me'mûn
- 359 Karîb olmaya hergiz aña şeyṭân
Daği tâ'ûn u şerr-i mekr-i 'udvân
- 360 Ebed ol ḥâneye faḳr irmeye hem
Ola sükkânı hep şâdân u ḥurrem
- 361 Muḥaşşal her kim itse aña raġbet
İde Mevlâ anı ehl-i sa'âdet

349a-idicek şekl-i M, B / itse evşâf-ı H.

350b-eylerse M, B / itseydi H.

- 362 Hazer eyle velî ey ehl-i inşâf
Görüp bu mebhâşî zann eyleme lâf
- 363 Olur zîrâ ki dâ'im ehl-i inkâr
İki 'âlemde mağbûn u dil-efgâr
- 364 Şadağdır 'âkıle her demde mu'tâd
Olur şıdğ ehli ser-efrâz u dil-şâd
- 365 Huşûşâ ol resûl-i Rabb-i ekrem
Ki oldur bâ'ış-i tekvîn-i 'âlem
- 366 Vücûdı rahmet iken dü-cihâna
Kudûmı devlet iken ins ü câna
- 367 Mübârek hilyesinde bu fezâ'il
'Aceb mi olsa ey fahr-i efâzıl
- 368 Hemân lâyıq odur kim ehl-i îmân
İde evşâfına şıdğ ile îkân
- 369 Nigâh idüp hemîşe hilyesine
Ta'aşşuk eyleye ol şâh-ı dîne
- 370 Muhibb olup resûl-i Zü'l-cemâl'e
İre anıñla îmânı kemâle
- 371 Bize yâ Rab idüp elţâf u ihsân
Hemîşe eyle ol şâha muhibbân
- 372 Bizi dünyâda vü 'uqbâda yâ Rab
Resûle eylegil dil-dâde yâ Rab

365b-bâ'ış-i tekvîn-i M, B / 'illet-i icâd-ı H.

367a-Mübârek M, B / 'Aceb mi H.

367b-'Aceb mi olsa M, B / Olursa anıñ ey H.

368a-îmân M, B / 'irfân H.

370a-Zü'l-cemâl'e M, B / Zü'l-celâl'e H.

- 373 Cemâli nûrî idüp dilde işrâk
Olam cân u gönülden aña müştâk
- 374 Dil-i şûrîdem olup aña şeydâ
Zebânım ola evşâfında gûyâ
- 375 Bi-ḥakḳı sûre-i tâhâ vü aḥḳâf
Îlâhî kıl beni ol şâha vaşşâf
- 376 Tevekkül eyleyüp saña Hudâyâ
Şürû' itdim resûli vaşfa ḥâlâ

خرج الترمذي والمسلم عن انس بن مالك رضي الله عنه انه قال في وصف رسول الله صلى الله عليه وسلم كان ربعة في القوم ليس بالطويل البائن ولا بالقصير عن ابي هريرة ربعة الى الطول

[Tirmizî ve Müslim, Enes b. Mâlik (ra)'ın resulullah (sav)'i vasfederken şöyle söylediğini naklediler: “Kavminin orta boylusu idi. Ne çok uzun ne de kısa idi.” Ebu Hureyre'den şöyle rivayet olunmuştur: “Uzuna yakın bir boyda idi.”]

- 377 İmâm-ı Tirmizî vü Şeyḥ Müslim
Eḥâdîş içre taḥrîc itdiler kim
- 378 Enes idüp beyân-ı ḥilye-i pâk
Dimiş nâs içre ol sultân-ı levlâk
- 379 Reşîkü'l-ḳadd idi merbû' u mevzûn
Ḳıyâmı ḥûb u refâtı hümâyûn
- 380 Degil idi tavîlü'l-ḳâme ol şâh
Ne ḥod ḡâyet ḳaşîrû'l-ḳadd ü kûtâh
- 381 Kemâl-i i'tidâl üzre imişler

376a-resûli vaşfa M, B / anı tavşife H.

377a-İmâm-ı Tirmizî vü Şeyḥ Müslim M, B / Buḥârî ile Tirmizî vü Müslim H.

377b-Eḥâdîş içre taḥrîc itdiler kim M, B / Bu tafşîlâta râvîler durur kim H.

378b-nâs içre ol M, B / kim kâmet-i H.

379a-Reşîkü'l-ḳadd idi M, B / Murabba' idi vü H.

Rüvâtiñ cümlesi böyle dimişler

- 382 ‘Aceb mi orta boylu olsa ol şâh
Umûruñ evsaıdır hayrı her gâh
- 383 Velîkin Bû-Hureyre’den rivâyet
İderler kim o şâhib-cûd u re’fet
- 384 İdüp kıdd-i resûle diqqat-i tâm
Dimiş kim kâmet-i maḥbûb-ı ‘allâm
- 385 Kıyâm itdikde merbû‘ idi ammâ
Biraz mâ’ilce idi tûla nev‘â
- 386 Daḥi râvîleriñ ba‘zısı didi
Mübârek kıddi fevka’r-reb‘a idi
- 387 Ki orta boylulardan ya‘ni her gâh
Daḥi bâlâ-ter idi ol şehin-şâh
- 388 Rivâyetdir hem ol sultân-ı dîniñ
Ḥıdîv-i ser-firâz u mürseliniñ
- 389 Mu‘allâ-kâmetiniñ mu‘cizâtı
Bu imiş kim o maḥmûdü’s-şıfâtı
- 390 Görenler bir tavîl âdemle nâ-gâh
Şanurdu ol tavîli daḥi kûtâh
- 391 Olupdur müttefik bu kıavl-i maḥbûl
Muḥaşşal evsaṭü’l-kâme iken ol
- 392 Kimiñle eylese devletle seyrân

383b-İderler kim o şâhib-cûd u re’fet M, B / Olunmuş kim o merd-i zî-sa‘âdet H.

384b-kâmet-i maḥbûb-ı M, B / ol ḥabîb-i Rabb-ı H.

385a-Kıyâm itdikde merbû‘ idi ammâ M, B / Murabba‘ kâmet idi gerçi ammâ H.

385b-mâ’ilce idi tûla M, B / mâ’ildi tûla kıddi H.

388a-hem M, B / ki H.

391b-Muḥaşşal M, B / Ki ya‘ni H.

- Dağı bâlâ görünürdi o sulţân
- 393 Anıñ-çün anı vaşf iden sühan-ver
Yazup nice nice mevzûn sözler
- 394 Dimiş kim görmedi her merd-i dil-şâd
Sehî-ğaddi gibi bir serv-i âzâd
- 395 Cihân bâğında serv-i ğadd-i hûbı
Ağıtdı pâyına cûy-ı ğulûbı
- 396 İdenler müntehâ-ğaddin temâşâ
Nihâl-i sidreye bağsun mı ğâşâ
- 397 Şalınsa nâz ile ol ğaddi ‘ar‘ar
Varurdi ğayrete şâğ-ı şanavber
- 398 Görüp ol ğâmet-i mevzûnı bâlâ
Ħayâdan ser-fürû itmişdi tûbâ
- 399 Ħırâm itse o ğadd-i hûb-reftâr
Ħıyâmet ğopdı zann eylerdi küffâr
- 400 Velî seyr eyleyüp her ehl-i îmân
Mu‘allâ ğaddine olurdi ğayrân
- 401 Du‘â idüp dir idi tâle ‘ömrêh
Îlâ yevmi’l-ğıyâmi celle ğadreh

روى الترمذي عن الحسن رضي الله عنه انه قال قال لي هند بن ابي هالة كان رسول صلى الله عليه
وسلم فحما مفعما

[Tirmîzî, Hasen (ra)’ın şöyle söylediğini rivayet etmiştir: Hind b. Ebu Hâle bana “Resulullah’ın kadri büyüktü. Bakanların gözlerinde ve kalplerinde de büyüktü.” dedi.]

393b-nice nice M, B el-ğâğ nice H.

397a-bâlâ M, B / ğattâ H.

- 402 İmâm-ı Tirmizî-i râst-aḥbâr
Şemâ'il'de ider bu resme iḥbâr
- 403 Rivâyet eyler ol vechi ḥasenden
Resûlüñ sıbtı ya'nî kim Ḥasan'dan
- 404 Aña İbni Ebî Hâle rivâyet
İdüp evşâf-ı ceddinden ḥikâyet
- 405 Dimiş ey nûr-ı 'ayneyn-i peyâmbere
Mücessem idi ol rûḥ-ı muşavver
- 406 Cesîm idi teni faḥr-i cihânıñ
Mu'azzam idi cism-i pâki anıñ
- 407 Mübârek hey'eti merdâne idi
Ḳamu a'zâsı hem şâhâne idi
- 408 Naḥîfü'l-cism olup ey merd-i âgâh
Degil imiş ḥafîfü'l-cüsse ol şâh
- 409 Temâşâ iden ol zât-ı şerîfi
Mehîb idi dimiş cism-i laṭîfi
- 410 Nigâh itdikde aña bay u yoḥsul
'Azîmü's-şândır dirler idi ol
- 411 Nazâr iden kişi ol şâh-ı dîne
Gelürdi ḳalbine lâ-büdd sekîne
- 412 Bedîhî anı her kim seyr iderdi
Vücûdına anıñ heybet düşerdi

402a-İmâm-ı Tirmizî-i râst-aḥbâr M, B / Yine Tirmizî-i ferḥunde-âşâr H.

402b-ider M, B / idüp H.

407a-Mübârek M, B / Ki ya'ni H.

407b-hem M / hep B, H.

410a-Nigâh itdikde aña bay u yoḥsul M / Nazâr idüp aña bay ile yoḥsul H.

410. beyit B'de yok.

411a-Nazâr M / Nigâh H.

- 413 Aña eyler idi tevķîr ü tekrîm
İderdi cân u dilden ya'ni ta'zîm
- 414 'Aceb midir mehîb olsa şühûdı
Nazar-gâh-ı Hudâ idi vücûdı
- 415 Celîlü'l-ıqadr idi zî-şân idi ol
Nebîler hayline sultân idi ol
- 416 Anıñla fahr iderdi rûh-ı âdem
Vücûd-ı pâki idi cân-ı âlem
- 417 Cihânîñ cânı idi gerçi ammâ
Nümâyân rûhı idi ol cism-i zîbâ
- 418 Dü-'âlem cisminiñ cânı idi ol
Degil cân belki cânânı idi ol
- 419 Anıñ-çün halk olup dünyâ vü 'uqbâ
Anıñ-çün var olupdur cümle eşyâ
- 420 Basît olup anıñ pâyı içün hâk
Anıñ şevķi ile raķş itdi eflâk
- 421 Temâşâ-yı vücûdı içün anıñ
Olup ser-geştesi nüh-âsumânıñ
- 422 Arardı mihr anı çarh üzre her ân
Ki andan aħz ide bir nûr-ı tâbân
- 423 Anıñla eyleyüp kisb-i kemâli
Ferâmûş eyleye derd-i zevâli
- 424 Tûlû' itdikde ol hürşîd-i âfâk
Şu'â'-ı cism-i pâki itdi işrâk
- 425 Anıñ nûrı cihâna oldı vâye

422b-tâbân M, B / zî-şân H.

425a-Anıñ nûrı cihâna oldı vâye M, B / Olup nûrı vücûdı güne aya H.

- Düşürmezdi anıñ-çün yire sâye
- 426 Görüp anı mihr handân oldı
Ararken gökde nâ-geh yirde buldı
- 427 Velî bir ebr olup mâ-beyne hâ'il
Çomazdı mihr ola maqşûda nâ'il
- 428 Anıñ-çün kim eger hürşid-i rûşen
İdeydi iktibâs-ı nûr andan
- 429 Olurđı dâ'imâ tâbân u raşşân
Şeb ü rûz olur idi ya'ni yeksân
- 430 Anıñ cismi idi ol şems-i levlâk
Ki aña zerre idi mihr-i eflâk
- 431 Güneş olmuş iken nûrına zerre
Şebîh olsun mı re'si kırş-ı mihre

روى البيهقي عن علي بن ابي طالب رضي الله تعالى عنه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
عظيم الهامة

[Beyhakî, Ali b. Ebî Tâlib (ra)'ın şöyle söylediğini rivayet etmiştir:
"Resulullah (sav)'in mübarek başları büyükçe idi."]

- 432 İmâm-ı Beyhakî bu resme ihbâr
İder kim şehir-i yâr-i hayl-i ebrâr
- 433 Hizebr-i bîşe-zâr-ı 'ilm ü 'irfân
'Aliyyü'l-Murtaza ol şîr-i Yezdân
- 434 Dimiş vaşf eyleyüp sultân-ı dîni

426a-anı M, B / nûrın H.

426b-Ararken gökde nâ-geh M, B / Anı gökde ararken H.

428a-Anıñ-çün kim eger hürşid-i rûşen M, B / Ki zîrâ mihr-i âlem-tâb-ı rûşen H.

429a-tâbân u raşşân M, B / raşşân u tâbân H.

433b-şîr-i Yezdân M, B / şâh-ı zî-şân H.

Ser-efrâz-ı gürûh-ı mürselîni

- 435 Mehâbetlü olup cism-i laţîfi
Büyük idi biraz re's-i şerîfi
- 436 Nigâh itdikde ol re's-i hümâyûn
Büyücek görünür idi vü mevzûn
- 437 Velî zann itme bundan ey sühan-dân
Ola gâyet ile er'es o sultân
- 438 Ser-i pâki olup mâ-fevķ-i 'âde
Büyüklükde ola ĥadden ziyâde
- 439 Nihâyet ol şeh-i şâhib-mekârim
Degil imiş şaġîrû'r-re's tâ kim
- 440 Küçük olmaġla ol re's-i hümâyûn
Ayıblu olmaya ol 'uzv-ı mevzûn
- 441 Anıñ meddâhı iken Rabb-i bî-çûn
'Ayıblu ola ol re's-i hümâyûn
- 442 Kemâliyle olup mevzûn u maġbûb
Be-gâyet ĥûb idi ol re's-i mergûb
- 443 Ĥuşûşâ bu ĥadîsiñ ba'zı şerrâĥ
Dimişlerdir idüp esrârın îzâĥ
- 444 'Azîm olmaġ mübârek re'si anıñ
Delâletdir kemâline kuvâniñ

434b-Ser-efrâz-ı M, B / Şehin-şâh-ı H.

435a-Mehâbetlü olup cism-i laţîfi M, B / Mufahĥam idi her 'uzv-ı laţîfi H.

436a-hümâyûn M, B / müdevver H.

436b-vü mevzûn M, B / dimişler H.

440. beyit H'de yok.

442a-mevzûn M, H / memdûĥ B.

443a-ĥadîsiñ ba'zı şerrâĥ M, B / ĥadîsi ehl-i 'irfân H.

443b-esrârın îzâĥ M, B / tevcih ü beyân H.

444b-Delâletdir M, B / Delîl idi H.

- 445 Anı eltâf-ı Sübhânî ser-efrâz
İdüp hep cümleden kılmışdı mümtâz
- 446 Gürûh-ı enbiyâya ey sühan-ver
O sulţân-ı ser-âmed idi server
- 447 Nebîler hayliniñ serdârı idi
Şafilere ceşiniñ sâlârı idi
- 448 Risâlet mülkine server idi ol
Cemî'-i halkdan mih-ter idi ol
- 449 Mu'azzam olmağa olmasa lâyıķ
Kasem yâd itmez idi aña Hâlîķ
- 450 Mübârek re'sine ammâ ser-â-ser
Muţarrâ saçları virmişdi zîver

روى المسلم والبخاري عن انس بن مالك انه قال في وصف شعر رسول الله عليه السلام ليس بالجعد
القطط ولا بالسبط

[Müslim ve Buhârî, Enes (ra)'ın Resulullah (sav)'in saçlarını vasfederken
şöyle dediğini rivayet etmişlerdir. "Saçları, ne kıvrıkcık ne de dümdüzdü,
hafifçe dalgalı idi."]

- 451 İmâm-ı Müslim ü daħi Buħârî
Bu aħbâr-ı laţîf ü müsteşârı
- 452 Enes'den eylemişlerdir rivâyet
Ki ol merd-i Hudâ idüp hikâyet
- 453 Dimiş kim hazret-i faħr-i cihânîñ
Nebîler serveri ol muķtedânîñ

447a-hayliniñ M, H / ceşiniñ B.

447b-ceşiniñ M, H / hayliniñ B.

448b-halkdan M, H / nâsdan B.

453a-Dimiş kim M, B / Buyurmuş H.

- 454 Miyâneydi serinde mûy-ı şâfi
Ne ğayetle kıvırcık ne hilâfı
- 455 Mülâyim idi ol şa‘r-ı muṭarrâ
Mişâl-i ṭurre-i hoş-bûy-ı havrâ
- 456 Müselsel idi hem ol zülf-i mergûl
Suṭûr-ı sûre-i ve‘l-leyl idi ol
- 457 Uzansa ruḥları üzre o ğîsû
Çekerdi seyr iden âvâze-i hû
- 458 Yaraşurdu ‘izârında o kâkül
Nitekim verd-i ra‘nâ üzre sünbül
- 459 Perîşân olsa ol zülf-i şafâ-baḥş
Olurdu dilleriñ ḥâli müşevveş
- 460 Gehî ol deste deste ṭurre-i ḥûb
Ḥarîm-i ḥüsnine olurdu cârûb
- 461 Gehî pür-pîç olup ol zülf-i şeb-fâm
Olurdu şayd-ı rûḥ-ı a‘zama dâm
- 462 Ḥam olduğda yaḥod ol zülf-i pür-tâb
Olurdu cez̄b-i ehl-i ‘aşka ḳullâb

روى الترمذي في الشمائل عن عائشة رضي الله تعالى عنها انها قالت كان شعره دون الجملة وفوق

الوفرة

453b-serveri M, B / rehberi H.

454a-Miyâneydi serinde mûy-ı şâfi M, B / Miyâne idi şaçı o merd-i fâyiḳ H.

454b-Ne ğayetle kıvırcık ne hilâfı M, B / Ne ğâyet pek ṭavîl ü ne kıvırcık H.

455a-muṭarrâ M, B / mübârek H.

455b-Mişâl-i ṭurre-i hoş-bûy-ı havrâ M, B / Ḥuşûnet yoğ idi tâ anda bî-şek H.

456a-mergûl M, B / meftûl H.

458b-verd-i ra‘nâ üzre M, B / ravza-i ḥuld içre H.

[Tirmizî Şemâil’inde Âişe (ra)’ın şöyle söylediğini rivayet etmiştir: “Saçları omuzlarının üstünde, kulak yumuşağının yarısına kadardı.”]

- 463 İmâm-ı Tirmizî-i şâf-iz’ân
Şemâ’il’de ider taşrîh ü tibyân
- 464 Buyurmuş ‘Â’işe ol müctebânîñ
Şeh-i Baḥḥâ vü Yeşrib Muştafâ’nîñ
- 465 Ser-i pâkindeki şa’r-i mu’anber
Ne gâyetle ṭavîl idi ne aḡşar
- 466 Degil idi o gîsû az u seyrek
İnerdi şaḡme-i üzneynine dek
- 467 Uzunluḡda o ca’d-ı ḡûb u zîbâ
İner idi ḡulaḡı üzre maḡzâ
- 468 Binâḡuş üzre ol zülf-i siyâhı
Alurdu araya şan hâle mâhı
- 469 Daḡı ba’zı rivâyetde dimişler
O nâzûk-şar-ı ḡoş-bû vü mu’aṭṭar
- 470 İnüp setr eyler idi menkibeyni
Düşerdi zülfî dûşı üzre ya’ni
- 471 Daḡılsa ol mübârek ca’d-ı ḡoş-bû
Durur idi perîşân ḡûb u dil-cû
- 472 Anı cem’ itmez idi bir yere ol
ḡalur idi perîşân şöyle mesdûl

463a-İmâm-ı Tirmizî-i şâf-iz’ân M, B / İdüp taşhîḡ Tirmizî-i zî-şân H.

463b-ider taşrîh ü tibyân M, B / muşarraḡdır bu tibyân H.

465a-Ser-i pâkindeki şa’r-i mu’anber M, B / Mübârek şacı evsaṭ idi yekser H.

466a-o gîsû M, B / daḡı hem H.

467a-ca’d-ı M, B / şar H.

467b-İner idi ḡulaḡı üzre maḡzâ M, B / ḡulaḡına inerdi ḡoş muṭarrâ H.

469b-mu’aṭṭar M, B / mu’anber H.

471a-ca’d-ı M, B / şar-ı H.

- 473 Yağod cem‘ olmuş olsa hûb u zî-şân
Açup itmez idi anı perîşân
- 474 Cemâlü’ d-dîn idüp ammâ rivâyet
Yine aşhâbdan itmiş hikâyet
- 475 Dimiş zülfin gehî ol şâh-ı ‘âlem
İderdi dört bölük ne bîş ü ne kem
- 476 İki cânibden iki turrarlar hoş
‘İzârından inerler idi ber-dûş
- 477 Olurdu ol ikişer turre-i pâk
Dil ü cân şaydını âvîhte fitrâk
- 478 Muhaşşal ol siyeh şa‘r-ı mu‘anber
Virürdi reng-i rûy-ı pâkine fer

روى مسلم عن انس بن مالك رضي الله عنه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ازهر اللون
ليس بالابيض الامهق ولا بالادم عليه السلام

[Müslim: “Enes (ra) şöyle söylemiştir: Resulullah (sav) ne bembeyaz ne de
kara esmerdi, rengi nurlu, parlaktı.”]

- 479 Yine râvî olup Müslim Enes’den
Rivâyet eylemiş ber-vech-i ahsen
- 480 Resûli vaşf idüp ol merd-i âgâh
Dimiş kim ezherü’l-levn idi ol şâh
- 481 Beyâz-ı neyyir idi reng-i rûyı
Münevver idi rûy-ı verd-bûyı
- 482 Degil idi velî ol vech-i zîbâ

474a-Cemâlü’ d-dîn M, B / Celâlü’ d-dîn H.

481a-neyyir M, B / hâliş H; reng-i M, H / ya‘ni B.

481b-Münevver M, B / Muşaffâ H.

- Beyâz olmağla humretten müberrâ
- 483 Yüzi ağ idi gâyet gerçi el-ḥaḳ
Degil idi beyâzî lik emhaḳ
- 484 Anıñ ağında ya‘nî şöyle şafvet
Ola kim qalmaya levninde humret
- 485 Degildi hem daḫi ol vechi enver
Şedîdü‘l-edme gendüm-gûn u esmer
- 486 Hem ol ferḥunde dîdâr-ı münevver
Degil idi dimiş râvîler esmer
- 487 Muḥaşşal hem çü berg-i verd-i ra‘nâ
Beyâz u sürḥa mâ‘il idi nev‘â
- 488 Ruḥ-ı zîbâsı olup ya‘ni gül-fâm
‘Îzârı kırmızıydı şubḥ ile şâm
- 489 İderdi Ḥaḳ‘dan istiḫyâ anıñ-çün
Hemîşe reng-i rûyı oldı gül-gûn
- 490 Ḥuşûşâ ol mübârek rûy-ı enver
Ḥayâdan dâ‘imâ derlerdi dirler
- 491 ‘Araḳ-nâk olıcaḳ ol rûy-ı gül-reng
Gül-i pür-jâle olur idi dil-teng
- 492 Dem-â-dem dâne-i dür gibi derler
‘Îzârında dururdu ḥûb u ḥoş-ter
- 493 Mübârek vechi idi baḫr-i enver

483-485. beyitler arası M ve B‘de yok.

486. beyit H‘de yok.

487a-Muḥaşşal hem çü M, B / ruḥ-ı pâkiydi H.

487b-Beyâz u sürḥa mâ‘il idi M, B / Beyâzî humrete mâ‘ildi H.

488a-Ruḥ-ı zîbâsı olup ya‘ni M, B / Olup ya‘ni ruḥ-ı rengîni H.

489b-oldı B / idi M, H.

492a-Dem-â-dem M, B / Ki zîrâ H.

- Deri olsa ‘aceb mi dürr-i şeh-vâr
- 494 ‘Îzâr-ı pâki üzre nûr-ı berrâk
İderdi mihr-i ‘âlem gibi işrâk
- 495 Temâşâ iden ol nûr-ı şerîfi
Dimiş gül-reng idi rûy-ı laîfi
- 496 Yağod mest eyleyüp câm-ı maḥabbet
Getürmişdi anıñ levnine ḥumret
- 497 Olunca rûy-ı rengîni dıraḥşân
Ḥicâb eylerdi mihr ü mâh-ı tâbân
- 498 Görüp rûy-ı ḥabîbullâhı ra‘nâ
Nice dil virmesün Cibrîl ü ḥavrâ
- 499 Niḳâb-ı vechini ref‘ itse nâ-gâh
O sulṭân-ı serîr-i “lî ma‘ Allâh”
- 500 Cemâli idicek aşḥâbı mesrûr
Zuhûr eylerdi sırr-ı âyet-i nûr

روى مسلم عن جابر انه قال في وصفه عليه السلام كان وجهه مثل الشمس والقمر وكان مستديرا

[Müslim, Câbir’in “Resulullah’ın vasfı hakkında, yüzü güneş ve ay gibiydi, yüzü yuvarlaktı.” dediğini rivayet etmiştir.]

- 501 Yine Müslim rivâyet eylemişdir
Cenâb-ı Ḥazret-i Câbir dimişdir
- 502 Melîḥü’l-vechi ḥayl-i enbiyânıñ
Ḥabîb-i Ḥaḳ resûl-i müctebânıñ

498a-rûy-ı M, B / nûr-ı H.

498b-dil virmesün M, B / meyl itmesün H; virmesün Cibrîl ü M / virmesünler aña B.

499a-Niḳâb-ı vechini M, B / Yüzünden burḳa’ın H.

500a-Cemâli idicek M, B / Cemâliyle idüp H.

502a-Melîḥü’l-vechi ḥayl-i M, B / Şehin-şâh-ı gürûh-ı H.

- 503 Münevver idi rûyı hem müdevver
Mişâl-i mâh-ı bedr ü mihr-i enver
- 504 Nazîr olmaz meh ü mihr aña ammâ
Müdevverlikdedir temşîl zîrâ
- 505 Münîr olup cemâl-i tâb-nâki
Degirmi idi anîñ vech-i pâki
- 506 Velîkin ba‘zı aşhâb-ı rivâyet
Dimişdir eyleyüp vaşfin hikâyet
- 507 Degil idi tavîlü’l-vech ammâ
Dimişler tûla mâ’il idi nev‘â
- 508 Nigâh idenler a‘zâ-yı resûle
Dimişler vechi mâ’il idi tûle
- 509 Anîñ-çün anı vaşf iden sühan-ver
Reşîkü’l-kadd esîlü’l-ħad dimişler
- 510 Bedîhî baķsañ ol vech-i mübârek
Görinür idi bir miķdâr yüksek
- 511 Velî tedvîrden ħâric degildi
Sa‘âdetli yüzi gûyâ ki güldi
- 512 Degil idi velî ol ħûb-çerde
Yine tedvîrden ħâric nazarda
- 513 Melâħat var idi her dem yüzinde

503a-Münevver idi rûyı hem müdevver M, B / Müdevver idi ol vech-i münîri H.

503b-Mişâl-i mâh-ı bedr ü mihr-i enver M, B / Meh-i bedr ile mihr idi nazîri H.

504a-Nazîr olmaz meh ü mihr aña ammâ M, B / Meh ü mihr olmaz anîñ şibhi el-ħaķ H.

504b-zîrâ M, B / ancaķ H.

505b-anîñ M, B / ya‘ni H.

507. beyit M ve B’de yok.

509a-Anîñ-çün M, B / Ki zîrâ H.

511. beyit M ve B’de yok.

512. beyit H’de yok.

Leṭâfet var idi şîrîn-sözinde

- 514 ‘Abûsü’l-vech anı görmezdi aşhâb
Hemîşe inbisât üzreydi pür-tâb
- 515 Melîhü’l-vech idi ol şâh-ı zî-şân
Yüzine ‘âşık idi hep sürûşân
- 516 Göreydi ol şehi tâ öyle maḥbûb
Dem-â-dem Yûsuf’ın añmazdı Ya‘kûb
- 517 Cemâli nûrını gördükde neyyir
Ḥicâb eylerdi vü ditrerdi dir dir
- 518 İdermiş ğıbta ol bedr-i kemâle
Anıñ-çün mihr irer her gün zevâle
- 519 Yüzinde nûr-ı Ḥaḫḫ olduḫda tâbân
Şeb-i deycûr olurdı rûz-ı raḫşân

روى الترمذي عن ابن ابي هالة انه قال كان يتألأ ووجهه تألأ القمر ليلة البدر وعن ابي هريرة كأن
الشمس تجري في وجهه

[Tirmizî, Ebû Hâle’den rivayet etmiştir. Ebû Hâle, “Resulullah (sav)’in yüzü dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.” demiştir. Ebu Hureyre’den: “Sanki güneş, yüzünde seyrediyordu.”]

- 520 İmâm-ı Tirmizî-i ḥûb-âşâr
Bu minvâl üzre eyler yine iḫbâr
- 521 Buyurmuş Hind ḫayrû’l-enbiyânıñ
Zalâm-ı dehre ol bedrû’d-dücânıñ

513a-Melâḫat M, B / Beşâset H.

513b-şîrîn-sözinde B / dá’im özinde M, H.

519a-Ḥaḫḫ B / maḫz M / pâk H.

520a-İmâm-ı Tirmizî-i ḥûb-âşâr M, B / Dimişdir yine Tirmizî-i dâna H.

520b-Bu minvâl üzre eyler yine iḫbâr M, B / Şemâ’il’de idüp taşır ü imlâ H.

521b-Zalâm-ı dehre ol bedrû’d-dücânıñ M, B / Resûl-i Her-dü-‘âlem Muştafâ’niñ H.

- 522 Mübârek vech-i pâkinde dıraşân
Olur idi risâlet nûr her ân
- 523 Olunca leyletü'l-bedr ey sühan-ver
Çamer olduğu gibi bedr-i pür-fer
- 524 Nitekim leyletü'l-bedr olıcağ mâh
Münevver olur ise tâ-seher-gâh
- 525 Olurdi öyle ol rûy-ı dıraşân
Hemîşe neyyir ü lemmâ' u tâbân
- 526 Huşûşâ Bû-Hureyre'den rivâyet
Olunmuş kim o merd-i zî-sa'âdet
- 527 Dimiş pür-nûr idi ol vech-i lâmi'
Yüzinde şems idi gûyâ ki tâli'
- 528 Şu resme neyyir idi vech-i pâki
Olurdi cümle 'âlem tâb-nâki
- 529 Daği rûz-ı ezelde ol şehin-şâh
Cemâlin 'arz idüp ervâha nâ-gâh
- 530 Ruğundan iktibâs itmişdi gûyâ
Yed-i beyzâ ile bir nûr Mûsâ
- 531 Gelüp bu 'âlem-i kevn ü mekâna
Anı 'arz eyledi halk-ı cihâna
- 532 Çün itmişdi anıñ ol Rabb-i fettâh
Mübârek rûyını âyât-ı mışbâh
- 533 Münevver idi vech-i pâki bi'z-zât
Cebîni ve'd-đuhâ ruhsârı mişkât

---

523. beyit M ve B'de yok.

524. beyit H'de yok.

526b-merd-i zî-sa'âdet M, B / Şâhib-cûd u re'fet H.

- 534 Cebîniyle ruḥın kim seyr iderdi
Tulû‘ itmiş kamer şems üzre dirdi

روى الترمذي ايضا عن ابن ابي هالة انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم واسع الجبين وفي روايته رحب الراحة

[Yine Tirmîzî, Ebû Hâle’den rivayet etmiştir. “Resulullah (sav)’in alını genişti.” Bir başka rivayeti “Ellerinin ayası genişti.” şeklindedir.]

- 535 Şemâ’ilde girü böyle rivâyet
İdüpdür Tirmizî-i bâ-sa‘âdet
- 536 Cenâb-ı Hind idüp evşâfın amîñ
Dimiş kim cebhesi faḥr-i cihânîñ
- 537 Güşâdeydi be-ğâyet ḥûb u vâsi‘
Kamer-âsâ olurdu nûrı lâmi‘
- 538 Açık idi cebîn-i tâb-nâki
Olurdu şubḥ-ı şâdıḳ sîne-çâki
- 539 Münevver idi hem ol cebhe-i ḥûb
Mişâl-i ḳurş-ı mihr-i şubḥ mergûb
- 540 Nigâh itmek için Ḥaḳ aña bi’z-zât
O pîşânî-i raḥşân idi mir’ât
- 541 Cebînin açsa ol ḳadri mu‘allâ
Münevver olur idi ‘arş-ı a‘lâ
- 542 Mübârek cebhesin ‘arz itse bir ân
Ḳalurdu ḳudsiyân şevḳiyle ḥayrân

535a-Şemâ’ilde girü böyle rivâyet M, B /Şemâ’ilde yine bu resme iḥbâr H.

535b-İdüpdür Tirmizî-i bâ-sa‘âdet M, B / İder Tirmizî-i ferḥunda-eṭvâr H.

539a-Münevver idi hem M, B / Daḫi neyyir idi H.

540b-pîşânî-i raḥşân M, B / ḥâlîş cebhe-i şâf H.

542b-şevḳiyle M, B / hep cümle H.

- 543 Cebîniyle ruḥın seyr eyleyen ḥûr
Oḡurdu âyet-i “nûrun-‘alâ nûr”
- 544 Nola baş egmese ol cebhe şemse
Ki olmuşdı sarây-ı dîne şemse
- 545 Nübüvvet nûrı zîrâ anda her ân
Olurdu mihr-i ‘âlem gibi tâbân
- 546 Cebîn-i pâki idi baḥr-i envâr
Ol ebrûlar idi mevc-i güher-bâr

روى الترمذي ايضا عن ابن ابي هالة انه قال كان النبي صلى الله عليه وسلم ازج الحواجب سوابغ في
غير قرن

[Tirmizî Ebû Hâle'den rivayet etmiştir. Ebu Hâle, “Nebi (sav)in kaşları uzun ve yay gibiydi. Bitişik değildi.” demiştir.]

- 547 Bu aḡbârı daḡi böyle muşarraḡ
İdüpdür Tirmizî-i merd-i eḡşâḡ
- 548 Hümâm-ı zümre-i erbâb-ı tekâmîl
Cenâb-ı Hind idüp bu resme tafşîl
- 549 Muḡavves idi dimiş ḡûb u açîḡ
Resûlüñ ḡâcibeyni bî-mülâşîḡ
- 550 Daḡi hem-vâr idi ol ṡâḡ-ı ebrû
ṡavîl ü bî-bedel bârîk ü pür-mû
- 551 Biraz ayru idi ber-vech-i aḡsen
O nâzûk-ḡâcibeyni birbirinden

547a-Bu aḡbârı daḡi böyle muşarraḡ M, B / Muşarraḡ eyleyüp Tirmizî yine H.

547b-İdüpdür Tirmizî-i merd-i eḡşâḡ M, B / Rivâyet eylemiş erbâb-ı dîne H.

548a-Hümâm-ı zümre-i erbâb-ı tekâmîl M, B / Ki ya‘ni o hümâm-ı ehl-i te‘vîl H.

549b-ḡâcibeyni bî-mülâşîḡ M, B / kaşları ey merd-i şâdîḡ H.

550a-Daḡi M, B / İgen H.

550b-bî-bedel M, B / Hem daḡi H.

551a-Biraz M, B / Velî H.

- 552 Çatık kaşlı değil idi o sultân
Güler yüz gösterirdi halka her ân
- 553 İmâm-ı Beyhakî'den daği ihbâr
Olunmuş kim anıñ vaşında Kerrâr
- 554 Buyurmuş eblec idi hâcibeyni
Açıkdı kaşları mâ-beyni ya'ni
- 555 Egerçi Ümmü Ma'bed'den rivâyet
Ezecc ü aqren olmuşdur hikâyet
- 556 Dimiş vaş idüp ol şâh-ı cihânı
Mülâşık idi iki ebruvânı
- 557 Velî tahkîk itmiş ehl-i tedkîk
İdüp iki hadîsi daği tevfiq
- 558 Dimişler var idi şeffâf u neyyir
İki hâcibleri beyninde bir yir
- 559 Beyâz-ı hâliş idi şâf u berrâk
İderdi kevkeb-âsâ dâ'im işrâk
- 560 Nihâyet iki ebrû-yı mübârek
Karîb olmağla biribirine pek
- 561 Şanurdı seyr iden anı mülâşık
Teqayyüd eylese görürdi açık
- 562 Pes imdi ol mübârek iki ebrû
Biribirinden idi az çok ayru
- 563 İderdi kâbe kavseyne işâret
Ol ebrû-yı laţif ü pür-nezâket

553a-İmâm-ı M, B / Ki zîrâ H.

558b-hâcibleri beyninde M, B / kaşı arasında aqça H.

559a-şâf M, B / hûb H.

- 564 Görüp ol iki ebrûyı muqavves
Ham olmuş idi nüh-tâk-ı muqarnas
- 565 Anıñ ebrû-yı mergûbındaki tâk
İderdi tâk-ı kisrâ tâkatin tâk
- 566 Cemâli Ka'be'sinde oldı maḥzâ
Ol ebrûlar iki mihrâb-âsâ
- 567 Utandırmışdı ebrû-yı cebîni
Ḳamerde şehper-i rûhü'l-emîni
- 568 Şalar idi cemâli üzre pertev
Ol ebrû-yı laṭîf idi meh-i nev
- 569 Çün ol ebrû-yı ser-tîz idi şemşîr
Görüp ehl-i nifâk olurdı dil-gîr
- 570 Kemân idi ya ol ebrû-yı zî-şân
Atardı ehl-i 'aşqa tîr-i müjgân

روى البيهقي في الدلائل عن علي كرم الله وجهه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اهدب
الاشفار

**[Beyhakî, Delâl'inde Ali (kerremellahu vecheh)'in Resulullah (sav)'in
kirpikleri uzundu dediğini rivayet etmiştir.]**

- 571 Delâ'il'de idüp yine rivâyet
Buyurmuş Beyhakî-i şâf-tıynet
- 572 Velâyet-bîşesinde şîr-i Yezdân
'Aliyyü'l-murtaẓâ ol şâh-ı merdân
- 573 Beyân itdikde vaşf-ı pâkin anıñ
Dimiş müjgânı ol faḥr-i cihânıñ

571a-idüp yine rivâyet M, B / Bu tafşil-i müberhen H.

571b-Buyurmuş Beyhakî-i şâf-tıynet M, B / Rivâyetdir İmâm-ı Beyhakî'den H.

- 574 Dimiş müjgânı o şâhib-uşûlûñ
Dırâz u hem keşîr idi resûlûñ
- 575 Dırâz u hem daği sıķ idi hem-vâr
Aña dil-beste idi cân-ı ebrâr
- 576 Siyâh idi mübârek kirpigi hem
Mûkaḥḥal idi ol çeşm-i mûkerrem
- 577 Siyeh-kirpikler ile ol şehin-şâh
Yed-i ¼udretle meḫûl idi her gâh
- 578 Siyâh iken o müjgân-ı dırâzı
Nider kuḥl-ı Şıfâhân u Ḥicâz'ı
- 579 Meger kim kuḥl-ı ‘mâ-zâğa’l-başar”dan
Mûkaḥḥal idi ol müjgân-ı aḥsen
- 580 Muḫavves ḫaşı içre tîr-i müjgân
Olurđı nâvek-endâz-ı dil ü cân
- 581 Girince her dil-i müştâķı ğamza
Delerđi sîne-i ‘uşşâķı ğamze
- 582 Kirişme dilleri itdikde meftûn
Olurđı rûḥ-ı ¼udsî daği memnûn
- 583 Siyâh olmağla ol müjgân-ı müşĝin
Mûkaḥḥal idi hep ol çeşm-i Ḥaķ-bîn
- 584 Ol iki şaff-ı müjgân-ı siyâhı
Mişâl-i nîze ber-dûşân-sipâhî

---

574. beyit M ve B’de yok.

575. beyit H’de yok.

576b-idi ol çeşm-i mûkerrem M, B / görünür idi dem-â-dem H.

577. beyit H’de yok.

578. beyit M ve B’de yok.

579. beyit H’de yok.

582 ve 583. beyitler H’de yok.

- 585 Amân virmezler idi ahramân'a
Tavassu itnese em-i miyâna

عن علي بن ابي طالب كرم الله وجهه انه قال كان النبي صلى الله عليه وسلم ادعج العينين وفي رواية
اشكل

[Ali b. Ebî Tâlib (kerremellahu veckeh) öyle söylemiti: “Gözlerinin akı
pek ak, siyahı ise pek siyahtı.” Bir başka rivayet: “Gözlerinin akında
kırmızılık vardı.”]

- 586 Yine işbu adîi dai Kerrâr
Rivâyet eyleyüp kılmıdır ibâr
- 587 Mübârek dîde-i sulân-ı kevneyn
Siyâh idi dimi ol nûr-ı ‘ayneyn
- 588 edîd olup siyâh-ı merdümi hem
Beyâzı pek beyâz idi müsellemler
- 589 Sevâd-ı dîdesi ol âh-ı dîni
Siyeh-âlî idi rusâr-ı ‘ayni
- 590 Sevâd-ı ‘aynı effâf idi her ân
Meger nûr-ı siyeh olurdu lem‘ân
- 591 Hem ol âhâne em-i ûb u annâz
‘Azîmü’l-cirm idi mergûb u mümtâz
- 592 Nigâh itdikde em-i ahramânî
Musaar eyler idi ins ü cânı
- 593 Dai vâsi‘ idi em-i erîfi
Büyük idi anı cirm-i laîfi

584 ve 585. beyitler M ve B’de yok.

588. beyit H’de yok.

590. beyit M ve B’de yok.

591. beyit H’de yok.

- 594 Velî Câbir daği idüp rivâyet
Beyâzında dimiş var idi humret
- 595 Tolu nûş itmegin câm-ı elesti
Biraz maḥmûr idi ol çeşm-i mesti
- 596 Anı sermest idüp ol câm her gâh
Görinmezdi gözine mâsivallâh
- 597 Rivâyetdir bu tafşîl-i müberhen
Rüvât-ı vaşf-ı pâk-i Aḥmedîden
- 598 Dimişdir ba'zı aşḥâb-ı rivâyet
İdüp vaşf-ı nigâhından hikâyet
- 599 Ki bir şey'e nazar itse o sultân
İderdi gûşe-i çeşmiyle seyrân
- 600 Hicâb idüp Cenâb-ı Kibriyâ'dan
Sipihre nâzır olmazdı ḥayâdan
- 601 Nigâh eyler idi yire hemîşe
Tevâzu' olmuş idi aña pîşe
- 602 Dimiş aşḥâb-ı erbâb-ı mekârim
Göziniñ mu'cizâtı bu idi kim
- 603 Ne resme rûz-ı rûşende görürdi
Giceyle daği öyle seyr iderdi
- 604 Emâmın nice seyr eylerdi her gâh
Görürdi öyle ḥalfın daği ol şâh

---

593. beyit M ve B'de yok.

594a-daği idüp M, B / idüp anı H.

596. beyit M ve H'de yok.

597a-tafşîl-i M, B / aḥbâr-ı H.

598. beyit M ve B'de yok.

599a-Ki bir şey'e nazar itse o sultân M, B / Nazar kılsa idüp bir şey'e im'ân H.

602. beyit M ve B'de yok.

- 605   Ḳarîbi itdügi gibi temâşâ
Ba'îdi öyle görür idi maḥzâ
- 606   Aña olmazdı ḥâ'il zîr ü bâlâ
Temâşâ-gâhı idi 'arş-ı a'lâ
- 607   Süzüldükçe ol iki çeşm-i şeh-bâz
Şikâr olurdu rûḥ-ı 'arş-pervâz
- 608   Gül-i sürḥ üzre nergis idi gûyâ
O rengîn-ḥadd ile ol 'ayn-ı da'câ

عن ابن ابي هالة رضي الله عنه انه قال كان النبي عليه السلام سهل الخدين وفي رواية لا بالمطهم ولا
بالمكثم

[İbn Ebî Hâle (ra)'tan: "Nebi (as)'m yanakları düz idi." Bir başka rivâyet:
"Kabarık ve çıkıntılı değildi."]

- 609   Yine mervî durur kim Hind-i zî-şân
İdüp vaşf-ı nebiyy-i âl-i 'adnân
- 610   Ruḥ-ı rengîni ḥaḳḳında dimişdir
Münevver rûyı sehlü'l-ḥadd imişdir
- 611   Ruḥ-ı zîbâsı olup ya'ni hem-vâr
Ḥafîfü'l-laḥm idi ol ḥûb-dîdâr
- 612   Muḥaşşal ol iki ruḥsâre-i ter
Ne gâyetle şemîn idi ne lâgar

604b-öyle ḥalfın daḫi M, H / daḫi ḥalfın öyle B.

605b-maḥzâ M, B / farzâ H.

608a-Gül-i sürḥ M, B / Güistân H.

609b-İdüp M, B / Kılup H.

610b-Münevver rûyı sehlü'l-ḥadd imişdir M, B / Beyân-ı ḥilye-i pâk eylemişdir H.

611a-Ruḥ-ı zîbâsı olup ya'ni M, B / İki ruḥsârı ya'ni idi H.

611b-Ḥafîfü'l-laḥm M, B / Ki sehlü'l-ḥadd H.

612a-Muḥaşşal M, B / Daḫi hem H.

- 613 Hemîşe i'tidâl üzre olup hûb
Ter ü tâzeydi hep ol rûy-ı mergûb
- 614 Hem ol ferhunde-ḥadd-i hûb u ra'nâ
Mülâyim idi berg-i verd-âsâ
- 615 Daḡi var bir rivâyet Beyhaḡî'den
Dimiş râvî olup ol merd-i pür-fen
- 616 Velîkin Beyhaḡî-i nîk-ḡaşlet
Yine ařḡâbdan eyler rivâyet
- 617 Dimiş anı gören râvî-i ekrem
Esîlü'l-ḡadd idi ol şâh-ı 'âlem
- 618 Baḡınca ya'ni ol vech-i cemîle
Ruḡı beñzerdi ruḡsâr-ı tavîle
- 619 Daḡi beñzerdi ruḡsârı tavîle
Mübârek enf-i mevzûnıyla bile
- 620 Leḡâfetle o rûy-ı ḡoř-şemâ'il
Görinürdi nazarda ḡula mâ'il
- 621 Müdevver idi ammâ hûb u mevzûn
Gören erbâb-ı dil olurdu meftûn
- 622 Temâşâ-yı 'izâr-ı vech-i pâki
İderdi ehl-i 'aşḡı derd-nâki
- 623 Felekde yoḡ idi bir öyle peyker

614a-Hem ol ferhunde-ḡadd-i hûb u ra'nâ M, B / ḡuřûnet yoḡ idi laḡmında aşlâ H.

615. beyit H'de yok.

616. beyit M ve B'de yok.

617a-Dimiş anı gören râvî-i ekrem M, B / Muşaffâ vechiniñ ya'ni ki her dem H.

618. beyit H'de yok.

619. beyit M ve B'de yok.

620a-Leḡâfetle M, B / Niḡâh itseñ H.

620b-Görinürdi nazarda M, B / Görinür idi nev'â H.

621b-erbâb-ı M, B / her ehli H.

Anıñ ‘uşşâkı idi hep melekler

- 624 Sipih-r-i hüs-n idi ol tal‘at-ı hûb
Hilâl idi aña ol enf-i mergûb

عن الهند بن ابي هالة ايضا انه قال كان رسول الله صلى عليه السلام اقنى العرينين له نور يحسبه من لم يتأمله اشم

[Hind b. Ebî Hâle (ra)’tan şöyle söylemiştir: “Burnunun her iki taraf kaşları biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnunu yücelten bir nur vardı. Dikkatlice bakmayan kimse ilk bakışta burnunun ortası yüksek zannederdi.”]

- 625 Girü Hind eyleyüp bu resme ihbâr
Dimiş ol ser-firâz-ı hayl-i ebrâr
- 626 Resûlüñ enf-i pâki idi aqnâ
Görinürdi nazarda ya‘ni bâlâ
- 627 Karîb olduğı yiri ebruvâna
Biraz yüksekrek idi nâzükâne
- 628 Anıñ-çün seyr iden vech-i şerîfin
Görürdi mürtefi‘ enf-i münîfin
- 629 Olurdi dâ‘imâ bir nûr-ı sâtı‘
O bînî-i dil-ârâ üzre lâmi‘
- 630 Te‘emmülsüz anı iden temâşâ
Şanurdi bir sehel yüksekdir ammâ
- 631 Degil idi yine pek mürtefi‘ ol
Be-gâyet hûb idi ol enf-i maqbûl
- 632 Münevver idi ol bînî-i raşşân

626b-Görinürdi nazarda ya‘ni bâlâ M, B / Cebîniyle berâber idi gûyâ H.

629b-O bînî-i dil-ârâ M, B / Anıñ bînî-i hûbı H.

630b-bir sehel M, B / evsatı H.

631b-Be-gâyet hûb M, B / Kâtı mevzûn H.

Yağod bir şem‘-i kâfûr-ı fûrûzân

- 633 Cemâli şafha-i hüsn idi gûyâ
Çekilmiş resm-i fâ enfî kaçı râ
- 634 Kitâb-ı hüsnine virmiş idi fer
Ol ebrû-yı cemîl ol enf-i hoş-ter
- 635 Yağod gülşen idi rûy-ı laţîfî
Aña goncaydı ol enf-i münîfî
- 636 Açılmış verd idi gûyâ dehânı
Ki zeyn itmiş idi ol gülsitânı

روى مسلم عن جابر بن سمرة رضي الله عنه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ضليع الفم

[Müslim, Câbir b. Semure (ra)’ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in ağzı geniş idi.”]

- 637 Yine Müslim rivâyet eyleyüp dir
Resûli idicek tavşîf Câbir
- 638 Dimiş kim ol şehin-şâh-ı mükerrem
Zâlî‘u’l-fem idi hûb u müsellemler
- 639 Biraz vâsi‘ idi ya‘ni dehânı
Leţâfet-bağş idi şîrîn-zebânı
- 640 Degil idi o sultân aşğarü’l-fem
Ki anıñla ideydiler anı zemm
- 641 Şağîrû’l-fem olan mağbûbı zîrâ
‘Arab’da kaçı iderler ekşerîyâ

632b-kâfûr-ı fûrûzân B, H / kâfûrî-fûrûzân M.

637b-idicek tavşîf M, B / vaşf idüp ya‘ni ki H.

638a-ol şehin-şâh-ı mükerrem M, B / hzret-i sultân-ı kevneyn H.

638b-hûb u müsellemler M, B / bî-‘ayb u bî-şeyn H.

640a-Degil idi o sultân M, B / Degildi ol şehin-şâh H.

641b-iderler ekşeriyâ M, B / iderdi pîr ü bernâ H.

- 642 Anıñ-çün ol dehân oldukça meftûh
Görinür idi vâsi' hûb u memdûh
- 643 Hazer eyle velî zann itme anı
Ki gâyetle büyük olup dehânı
- 644 Ser-â-pâ hûb iken cism-i peyâMBER
Mu'îb olmuş ola ol dürc-i gevher
- 645 Anıñ müstaḥsen idi vüs'ati pes
Hemîşe medḥ iderdi anı herkes
- 646 'Aceb hûb idi ol dürc-i şeker-leb
Görenler aña söz yok didiler hep
- 647 Huşûşâ kim kelâm-ı pâki anıñ
Ġidâ-yı rûhı idi ins ü cânıñ
- 648 Kelâm-ı mu'ciz ile olsa gûyâ
Mesîḥ-âsâ iderdi mürde iḥyâ
- 649 Tekellüm itmez idi ol şehin-şâh
Meger kim vaḳt-i ḥâcet olsa nâ-gâh
- 650 Feşâḥatle tekellüm eyler idi
Müfid ü muḥtaşar söz söyler idi
- 651 Kelâmında anıñ yoĝ idi ta'cîl
Te'enniyle sözün eylerdi tekmîl
- 652 İderdi gâhi elfâzın mükerrer
Olurdi her biri ḳand-i mükerrer
- 653 Kelâmın gûş iden her merd-i şâdık

644b-Mu'îb olmuş M, B / Yine mezmûm H.

646. beyit M ve B'de yok.

647. beyit H'de yok.

648a-Kelâm-ı mu'ciz ile olsa gûyâ M, B / Kelâmı idi anıñ rûh-efzâ H.

- Olurdu cân u dilden aña ‘aşık
- 654 Belâgat ile olur idi gûyâ
Heder itmezdi aqvâlinde kaç‘â
- 655 Meger gâhî leâ‘îf söyler idi
Hayâ ile tebessüm eyler idi
- 656 Rivâyetdir ki ol sultân-ı zî-şân
Gülüp hiç kahkaha itmezdi bir ân
- 657 Açup la‘l-i lebin itdikde hânde
Olurdu mürde-diller cümle zinde
- 658 Dehânın ‘arz idicek ol şeker-leb
Kalurdu ağzı açık goncalar hep
- 659 Şadef idi o dürc-i hûb u zîbâ
Ki her dendânı idi dürr-i yektâ
- 660 Yağod bir hoşka-i la‘l-i ‘Aden’dür
Derûnı dâne-i elmâs ile pür

روى البيهقي عن ابن عباس انه قال كان النبي عليه السلام افلج الثنتين اذا تكلم رؤى كالنور يخرج
من ثناياه

[Beyhakî, İbn Abbas (ra)’ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Ön dişleri seyrekçe idi. Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü.”]

- 661 İmâm-ı Beyhakî ol kıdve-i nâs
Rivâyet eylemiş kim İbni ‘Abbâs
- 662 Güşâd idüp dehân-ı ‘ıtr-nâkin
Resûlüñ vaşf idüp esnân-ı pâkin

655b-Hayâ M, B / Edeb H.

650a-la‘l-i ‘Aden’dür M, B / la‘l ü güherdür H.

662. beyit M ve B’de yok.

- 663 Resûlüñ vaşfına olduĝda hâki
Dimiş seyrek idi dendân-ı pâki
- 664 Dimiş hûb idi dendân-ı şerîfi
Müfellaĝ idi esnân-ı laţîfi
- 665 Ki ya‘ni seyrek idi dişleri hem
Olurdu neyyir ü şeffâf her dem
- 666 Leţâfetle o dendân-ı mübârek
Dururdu dâne-i dür gibi seyrek
- 667 Muĝaşşal ol le‘âlî gibi dişler
Ķatı pek şıĝ degil idi dimişler
- 668 Raĝîĝ idi hem ol dendân-ı dil-keş
Laţîf ü muntazam silk-i güher-veş
- 669 Nigâh itseñ hem ol esnân-ı berrâĝ
Dür-i yektâ gibi eylerdi işrâĝ
- 670 Tekellüm itdüĝi demde o sultân
Süreyyâ-veş olurlardı nümâyân
- 671 Görinüp dişleri olduĝda zâhir
Olurdu arasında nûr zâhir
- 672 Gehî şâdân olup ol şâh-ı ‘adnân
Sa‘âdet ile olsa ya‘ni ĝandân

---

663. beyit H’de yok.

663b-dendân-ı B / esnân M.

664 ve 665. beyitler M ve B’de yok.

666 ve 667. beyitler H’de yok.

668a-dil-keş M, B / zîbâ H.

668b-Laţîf ü muntazam silk-i güher-veş M, B / Muşaffâ muntazam idi ser-â-pâ H.

669a-Nigâh itseñ hem M, B / Mücellâ idi H.

670a-itdüĝi demde o sultân M, B / eylese ol dürr-i dendân H.

670b-olurlardı M, B / olur idi H.

672a-‘adnân M, B / zî-şân H.

- 673 Olurdu şu'le-i dendânı peydâ
Temâşâ eyler idi pîr ü bernâ
- 674 Dişi encüm idi la'li meh-i nev
Ki şalmışlar idi âfâka pertev
- 675 İdermiş ğıbta ol dendâna kevkeb
Şüreyyâ ħande eyler aña her şeb
- 676 Görüp ol dâne-i dendânı yektâ
Delindi dürleriñ baĝrı ser-â-pâ
- 677 Anıñ dendânı veş olmazdı mevzûn
Selis olsa ne deñlü dürr-i meknûn
- 678 Dehânı idi anıñ kân-ı 'irfân
Aña la'l ü güher leb ile dendân
- 679 Enâr idi ya ol dürc-i şeker pür
O dendân-ı muşaffâ dânesidür
- 680 Cemâli idi gülzâr-ı İlâhî
Benefşe-zâr idi rîş-i siyâhı

عن الهند بن ابي هالة انه عليه السلام كان كث اللحية وفي رواية تملأ صدره وعن انس بن مالك انه
قال ليس في رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء

[Hind b. Ebî Hâle'den: "Resulullah (sav)'in gür sakalı vardı. Bir rivâyette
"Göğsünü doldurmaktaydı." şeklinde geçmektedir. Enes b. Mâlik'ten:
"Saçlarında ve sakallarında yirmi beyaz kıl yoktu."]

- 681 Yine Hind eyleyüp iĥbâr-ı ĥilye
Dimişdir naql idüp evşâf-ı liĥye

672b-olsa ya'ni M, B / ya'ni olsa H.

678a-anıñ kân-ı 'irfân M, B / ol kân-ı Bedaĥşân H.

679-728. beyitler arası H'de yok.

680a-Cemâli M / 'İzârı B.

- 682 O nûrânî-maḥâsin kim ser-â-ser
Cemâl-i Aḥmed'e virmişdi zîver
- 683 Keşîrû'ş-şa'r idi daḡi müdevver
Anıñla pür idi şadr-ı peyâmbet
- 684 Mülâyim idi anıñ mûy-ı şâfi
Ne ğâyetle kıvırcık ne ḡilâfi
- 685 Siyâh idi hem ol rîş-i hümâyûn
'Abîr ü müşğ olurdu aña meftûn
- 686 Vücûd-ı pâkini şeyb ile Mevlâ
Mu'îb itmiş degil idi ḡuşûşâ
- 687 Enes'den eylemişlerdir rivâyet
Ki ol merd-i Ḥudâ idüp ḡikâyet
- 688 Yigirmi yoğ idi bûy-ı sefidî
Ser-i pâkinde vü rîşinde didî
- 689 Muḡaşşal ittifâk itmişdi aşḡâb
Rivâyâtı idüp tafşîl ü itnâb
- 690 Dimişler çâr-deh târ-ı mübârek
Ağarmışdı anıñ rîşinde bî-şek
- 691 Ki ol müşğîn maḡâsin içre her ân
Olurdu câ-be-câ berrâk u tâbân
- 692 Şeb-i mi'râc idi ol rîş-i sevdâ
Beyâz eş'ârı envâr idi ğuyâ
- 693 Yaḡod ol vech-i pâke 'ıtr için ḡûr
O şeb müşğ-i siyâha katdı kâfûr

---

684. beyit B'de yok.

692b-ġuyâ M / maḡzâ B.

- 694 Daḥi mervîdir aşhâbından anîñ
Buyurmuşlar ki ol ḥayrû'l-verânîñ
- 695 Kâlîl idi mübârek sebleteyni
Mu'anber şâribi az idi ya'ni
- 696 Ki her âzîne mıkrâş ile anı
Alurdı ol resûl-i müste'ânî
- 697 Dehâmı ḥoḳka-i la'l idi gûyâ
Ki eṭrâfına zîb için ser-â-pâ
- 698 Ğubârî ḥattı ile ressâm-ı taḳdîr
Du'â-yı nûrî itmiş idi taḥrîr
- 699 O müşgîn-şârib ü ol liḥye el-Ḥaḳ
Cemâline anîñ virmişdi revnaḳ
- 700 Maḥâsin daḡılup gerdâni üzre
Seḥâb olur idi gûyâ ki bedre

وفي الشفاء عن الهند انه قا في وصفه عليه السلام كان عنقه جيد دمية في صفاء الفضة

[Eş-Şifâ adlı eserde Hind'in şöyle söylediği rivayet edilmiştir: “Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi güzel ve safi, gümüş kadar saf ve parlaktı.”]

- 701 Bu tafşîl-i dil-ârâyı Şifâ'da
Yazup Kâdî 'İyâz itmiş ifâde
- 702 Resûlüñ Hind idüp evşâf-ı pâkin
Beyân itdikde 'unḳ-ı tâb-nâkin
- 703 Dimiş kim şîr-i mâhîden bir üstâd
Eger bir 'unḳ-ı mevzûn itse îcâd
- 704 Leṭâfetle o dil-keş 'unḳ-ı zîbâ
Ne resme kim olur maṭbû' u ra'nâ
- 705 Resûlüñ gerden-i pâki daḥi ḥûb

- Hemîşe öyle mevzûn idi maḥbûb
- 706 Beyâz idi hem ol berrâk-gerden
Mişâl-i sîm-i ḥâliş şâf u aḥsen
- 707 Anı tavşîf idüp dir ehl-i taḥrîr
Riyâḥ u şems aña itmezdi te'sîr
- 708 Daḥi mervî durur kim ba'zı aşḥâb
Dimiş ol gerden-i berrâk u pür-tâb
- 709 Dırâz idi biraz mevzûn u zîbâ
Şurâḥî-veş görünür idi bâlâ
- 710 Anıñ-çün ehl-i dilden ba'zı vaşşâf
Dimişdir eyleyüp işbât-ı evşâf
- 711 Gümüş ibriḳe da beñzerdi farzâ
O nâzûk-gerden-i mevzûn u zîbâ
- 712 Yaḥod şem'-i hüdâya ḥûb u aḥsen
Gümüşden şem'-dân idi o gerden
- 713 Bu taḥrîb ile dir erbâb-ı 'irfân
İdüp şem'-i dil-i 'uşşâkı sûzân
- 714 Fürûzân şem'-i kâfûr idi pür-nûr
O ḥâliş 'unḳ-ı 'âlem-tâb-ı mebrûr
- 715 Legen idi aña gûyâ gümüşden
O zîbâ menkebeyn-i ḥûb u aḥsen

روى البيهقي عن ابي هريرة انه قال كان النبي عليه السلام بعيد ما بين المنكبين وفي رواية عظيم
المنكبين

705b-maḥbûb M / mergûb B.

711b-zîbâ M / ra'nâ B.

[Beyhakî, Ebû Hureyre (ra)'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İki omuzlarının arası geniş idi. Omuzları büyük idi."]

- 716 İmâm-ı Beyhakî-i nîk-ı haşlet
İdüpdür Bû-Hureyre'den rivâyet
- 717 Ki ol sulţân-ı 'âlî-şân-ı dîniñ
Resûl-i muqtedâ ya'ni nebîniñ
- 718 Mübârek menkebeyni hûb u ahsen
Ba'îd olmuş idi biribirinden
- 719 Biraz vâsi' idi ol zâhr-ı maqbûl
Muhaşşal yaşşı yağrınlu idi ol
- 720 Mübârek zâhrı pehnâ-ver idi hem
Nigâh itseñ görünürdi mûlaḥḥam
- 721 Rivâyetdir hem ol faḥr-i cihânîñ
Ḥabîb-i muḥterem ḥayrû'l-verânîñ
- 722 'Azîm idi mübârek menkebeyni
İki dûşu büyükrek idi ya'ni
- 723 Mûlaḥḥamca olup dûş-ı laṭîfi
Mehâbetlü idi cism-i şerîfi
- 724 Daḥi var idi birkaç mûyı dirler
İki dûşında hem çün müşg-i ezfer
- 725 Görenler menkebeyni üzre ol mû
Durur zîbâ mu'anber hûb u hoş-bû
- 726 Dir idi micmer ile baḥt-ı firûz
İki yirden aña olmuş 'ıtır-sûz
- 727 Muşaffâ idi sâ'ir 'uzvı ammâ
Mişâl-i sîm-i ḥâm olup mücellâ

- 728 Hıuşûşâ ol iki bâzû-yı pür-nûr
Ziyâ-pâş idi hem çün şâh-ı billûr

عن الهند بن ابي هالة رضي الله تعالى عنه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم طويل الزندين

[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: "Resulullah (sav)'in kolları uzundu."]

- 729 Girü Hind eyleyüp ol şâhı tavşîf
Zirâ'aynın idüp ya'nî ki ta'rîf
- 730 Dimiş kim hazret-i fahrü'l-enâmıñ
Resûl-i muhterem şadrü'l-hümâmıñ
- 731 İki bâzû-yı pâki mirfakeyne
Varınca hem bilekler tâ yedeyne
- 732 Dırâz u bî-bedel mevzûn imişler
İnermiş rûkbeteynine dimişler
- 733 Kâtı lâğar degil idi vü bârîk
Biraz etlü idi sâ'idleri lîk
- 734 Degil idi yine gâyet mûlahham
Kemâl-i i'tidâl üzreydiler hem
- 735 Muşaffâ idiler billûr-âsâ
Dökülmüş fıdâ-i hâm idi gûyâ
- 736 Dağî mervî durur kim ba'zı aşhâb
Anıñ evşâfını itdikde ıtnâb
- 737 Dağî var bir rivâyet kim dimişler
Zirâ'aynı biraz pür-mû imişler

733a-degil idi vü M, B / degiller idi H.

734a-Degil idi M, B / Degillerdi H.

735b-fıdâ-i hâm M, B / simden-şâh H.

737. beyit M ve B'de yok.

- 738 Dimiş ol sâ'id-i mergûb u dil-cû
Sa'âdet ile olmuş idi pür-mû
- 739 Degildi mûlar ol bâzûda ammâ
O sîm-i hâmdan şâh üzre gûnâ
- 740 Dir idi eyleyen anı temâşâ
Ki bir sîm-i mücellâ üzre gûyâ
- 741 Kalem-kâr-ı ezel idüp münakkaş
Sevâd itmişdi resm-i zer-gerî-veş
- 742 Vücûdı ravza-i 'adn idi gûyâ
Aña ol sâ'id-i sîm idi tûbâ
- 743 Enâmil idi ol tûbâyâ kızbân
Kefî billûrdan berk-i dıraşşân

عن بن ابي هالة انه عليه السلام كان رجب الراحة

[İbn Ebî Hâle (ra)'tan: Resulullah (sav)'in avuçları geniş idi.]

- 744 Yine İbni Ebî Hâle hikâyet
İdüp evşâf-ı destinden rivâyet
- 745 Buyurmuşlar ki ol kân-ı 'atânîñ
Sehâvet ma'deni hayrû'l-verânîñ
- 746 Mübârek keffî vâsi' idi her bâr
Sehâvet resmini eylerdi iş'âr
- 747 Kef-i dest-i şerîfî idi vâsi'
Olurdu mihr-i 'âlem gibi lâmi'

738. beyit H'de yok.

739 ve740. beyitler M ve B'de yok.

742a-Vücûdı ravza-i 'adn idi gûyâ M, B / Vücûd-ı pâki idi 'arş-ı a'lâ H.

744b-destinden M, B / Aḥmed'den H.

745b-Sehâvet M, B / Mürüvvet H; ma'deni M, H / menba'ı B.

746. beyit M ve B'de yok.

- 748 Güşâdeydi keff-i desti hemîşe
Aña bezl ü 'atâ olmuşdı pîşe
- 749 Hem anıñ nerm idi keff-i şerîfi
Mülâyimrek idi lahm-ı laţîfi
- 750 Rivâyet eylemişlerdir Enes'den
Hikâyet eyleyüp ol merd-i pür-fen
- 751 Buyurmuş bir harîri görmedim kim
Resûlüñ ola keffinden mülâyim
- 752 Mübârek ayası olup muţarrâ
Mülâyim idi berg-i verd-âsâ
- 753 Mübârek ayası şâfi idi hem
Mu'aţtar idi verd-âsâ dem-â-dem
- 754 Huşûşâ Bû Huceyfe'den rivâyet
İderler kim dimiş ol kân-ı re'fet
- 755 Olurdı dâ'imâ bir tîb-i zîbâ
Resûlüñ râha-i destinde peydâ
- 756 Mişâl-i 'ıtr u bûy-ı misk-ezfer
Meşâm-ı cânı eylerdi mu'aţtar
- 757 Anıñ-çün eyleyüp râvîler iĥbâr
Rivâyet içre şâbitdir bu aĥbâr
- 758 Ki ol şeh bir yetîmi oĥşayaydı

---

747. beyit H'de yok.

749a-Hem anıñ nerm M, B / Daĥi leyyin H.

749b-Mülâyimrek idi lahm-ı laţîfi M, B / Mülâyim-ter idi lahm-ı nazîfi H.

752. beyit H'de yok.

753. beyit M ve B'de yok.

754a-Huşûşâ M, B / Ki zîrâ H.

754b-İderler M, B / Olunmuş H.

757a-Anıñ-çün M, B / Huşûşa H.

- Eliyle ya'ni başın mesh ideydi
- 759 Dururdu nice dem başında anıñ
Kefiniñ bûyı ol şâh-ı cihâniñ
- 760 Muhaşşal cümleten aşhâb-ı zî-şân
İdüp evşâfını tavzîh ü tibyân
- 761 Dimişler görmedik bir tîb u mergûb
O şâhiñ ola bûyından dağı hûb
- 762 Rivâyetdir hem ol fahr-i cihâniñ
Resûl-i Hâlîk-ı kevn ü mekâniñ
- 763 İgen maħbûb idi ol çeşm-i zîbâ
Kamu a'zâsı hûb idi ser-â-pâ
- 764 Temâşâ eyleyen dest-i şerîfin
Dimiş naql eyleyüp vaşf-ı laţîfin
- 765 Mûlahham idi ol dest-i güher-bâr
Kef ü zahrı müsâvî idi hem-vâr
- 766 Görenler pençesin dirdi kemâ-hî
Araya beş hilâl almış bu mâhu
- 767 Ki ol keff-i şerîf oldukça raşşân
Enâmil dağı olur idi tâbân

عن الهند بن ابي هالة انه قال كان النبي عليه السلام سائل الاطراف وفي رواية رقيق الانامل

759b-şâh-ı M, B / fahr-ı H.

760a-Muhaşşal M, B / Dağı hep H.

760b-tavzîh M / tavşîf B.

762. beyit H'de yok.

763. beyit M ve B'de yok.

764a-Temâşâ M, B / Velî seyr H.

764b-Dimiş naql eyleyüp M, B / Dimişler naql idüp H.

765a-Mûlahham idi ol dest-i güher-bâr M, B / Leţâfet var idi destinde her bâr H.

765b-Kef ü zahrı müsâvî idi M, B / Kef ü zahrıydı anıñ ya'ni H.

**[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: "Resulullah (sav)'in ayak parmakları düzgün idi."
Bir başka rivayette: "Parmakları ince idi."]**

- 768 Resûlüñ dest-i zîbâsın nümâyân
Temâşâ idicek Hind-i sühan-dân
- 769 İdüp vaşf-ı benânın anıñ iğbâr
Dimiş memdûd idi mergûb u hem-vâr
- 770 Biraz mümtedd idi ol hûb-enâmil
Görenler cân ile olurdu mâ'il
- 771 Velî aşhâb-ı zî-şânıñ fûhûlı
Dimişler i'tidâl üzreydi tûlı
- 772 Dağı bârîk idi hem-vâr u mevzûn
Kalem-âsâ ol engüşt-i hümâyûn
- 773 Mübârek ayası levh idi gûyâ
Aña hâmeydi her engüşt-i zîbâ
- 774 Kef-i raşşânı idi mihr-i 'âlem
Şu'â idi her engüşt-i mükerrem
- 775 Sühâ-âsâ hem ol ezfâr-ı berrâk
Ziyâ-pâş idi vü eylerdi işrâk
- 776 Ya ol engüşt idi tîğ-ı İlâhî
Siper-âsâ iki şakç itdi mâhı
- 777 Vücûdı idi yaḥod çeşme-i cûd
Aña lûleydi her engüşt-i memdûd
- 778 Anıñ ser-çeşme-i cûd olduğundan

768a-Resûlüñ dest-i zîbâsın nümâyân M, B / Mübârek destini ey merd-i zî-şân H.

769a-vaşf-ı benânın anıñ M, B / evşâf-ı engüştinden H.

775a-Sühâ-âsâ hem M, B / Kevâkib idi H.

775b-Ziyâ-pâş idi vü eylerdi M, B / Şeb ü rûz eyler idi lîk H.

Revân olurdu şular barmağından

- 779 Yağod dir sîm-i hâlişden muşaffâ
Sebîkeydi her engüş-t-i mücellâ
- 780 Ki mazmûm olduğu dem her bir engüş-t
Şanurdiñ külçe-i sîm idi ol muşt
- 781 ‘İzâmîñ mafşalı daği ser-â-pâ
Her engüş-tinde mevzûn idi ammâ
- 782 Muḥaddisler rivâyet eylemişler
Mu‘azzam idi cisminde dimişler

عن الهند ايضا انه قال كان النبي عليه السلام صمخ الكراديس وفي رواية جليل المشاش والكتد

[Hind b. Ebî Hâle (ra)’tan: “Resulullah (sav)’in omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi. Omuz başları iri ve omuzları geniş idi.”]

- 783 Yine râvî olup Hind-i sühân-ver
Resûlüñ cismini tavşîf eyler
- 784 Buyurmuş kim nebiyy-i müctebânîñ
Ḥabîb-i muḥterem faḥr-i cihânîñ
- 785 ‘İzâm-ı menkebeyn ü mirfaḳaynı
Hem anîñ üstühân-ı rekbeteyni
- 786 Büyükrek idi vü merdâne idi
‘İzâm-ı cismi hep şâhâne idi
- 787 Vücûdında hem ol şâh-ı cihânîñ
Rü’ûs-ı mafşalı her üstühânîñ

780a-Ki mazmûm olduğu dem M, B / Ziyâ-pâş idi anda H.

780b-Şanurdiñ M, B / Meger kim H.

785b-Hem anîñ M, B / Daği hem H.

786a-Büyükrek M, B / Mu‘azzam H.

786b-‘İzâm-ı cismi hep M, B / ‘İzâmı cisminiñ H.

787a-hem ol şâh-ı cihânîñ M, B / Daği ol murtaẓânîñ H.

- 788 Metîn ü berk ü müstaḥkem idi hem
 789 Degil idi ḥafif anîñ ‘izâmı
 790 Hudâ ḥalk idicek cism-i laṭîfin
 791 Anı itmiş idi Ḥallâḳ-ı ekber
 792 Müsellem bendesi idi Sikender
 793 Şecâ‘at rezm-gâhı içre her ân
 794 Müfaḥḥam idi endâmı anîñ hem
 795 Mehâbetli olup zât-ı şerîfi
 796 Velî cismindeki laḥm-ı muşaffâ

788a-Metîn ü berk ü müstaḥkem idi hem M, B / Metîn idi müfaḥḥam berk ü zîbâ H.

788b-müsellem M, B / ser-â-pâ H.

789. beyit M ve B’de yok.

790a-laṭîfin B, H / nazîfin M.

790b-şerîfin B, H / laṭîfin M.

791a-Anı itmiş idi Ḥallâḳ-ı ekber M, B / İdi ol şehriyâr-ı heft-kişver H.

791b-Mehâbet M, B / Nübüvvet H.

792. beyit M ve B’de yok.

794. beyit M ve B’de yok.

795. beyit H’de yok.

عن الهند بن ابي هالة رضي الله عنه انه قال كان رسول الله صلى الله عليه السلام معتدل الخلق بادنا
متماسكا

[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: Resulullah (sav)'in azaları büyük ve etleri sıkı idi."]

- 797 Girü Hind eyleyüp evşâf-ı pâkin
Buyurmuş vaşf-ı cism-i tâb-nâkin
- 798 Dimiş kim hilkat-i zât-ı peyember
Hemîşe i'tidâl üzreydi hoş-ter
- 799 Katı lâğar degil idi o sultân
Cesâmet virmiş idi aña Yezdân
- 800 Degil idi hem ol cism-i mükerrem
Semîn olup ziyâde pek mülahham
- 801 Be-gâyet i'tidâl üzreydi lahmı
Ter ü tâze muṭarrâ idi şahmı
- 802 Muḥaşşal ol ten-i pâkîze-üslûb
Kemâl-i i'tidâl üzreydi maḥbûb
- 803 Hem ol lahm-i leṭâfet-baḥş u zîbâ
Ter ü nerm idi berg-i verd-âsâ
- 804 Daḥi pejmürde vü süst olmayup ol
Temâsük üzre olmuş idi mecbûl
- 805 Fütûr irmezdi cism-i pâkine hem

797a-Girü M, B / Yine H.

799b-Cesâmet virmiş idi aña Yezdân M, B / Muşaffâ idi lahm u şahmı her ân H.

800a-Degil idi hem ol cism-i mükerrem M, B / Degildi hem daḥi gâyet semîn ol H.

800b-Semîn olup ziyâde pek mülahham M, B / Vücûd-ı pâki idi hûb u maḥbûl H.

801. beyit M ve B'de yok.

802 ve 803. beyitler H'de yok.

804a-Daḥi pejmürde vü süst olmayup ol M, B / Degildi süst ü hem pejmürde aşlâ H.

804b-olmuş idi mecbûl M, B / idi hûb u zîbâ H.

- Müsinn olmağdan ol şâh-ı mükerrerem
- 806 Degildi raḥne-dâr ol cism-i maḥbûb
Ten-i şâfi idi hem-vâre merġûb
- 807 Fütüvvet ‘âleminde nice dâ’im
Ter ü tâzeydi ol cism-i mülâyim
- 808 Dururdu öylece ol zât-ı enver
Hemîşe gül gibi tamtâze vü ter
- 809 Nihâl-i verd-i rıdvân idi ġuyâ
O ḳadd-i ser-firâz ol cism-i zîbâ
- 810 Yaḥod dir naḥl-ı firdevs idi ol ten
Ser-â-pâ gülle itmişler müzeyyen
- 811 Demâġ-ı cânı eylerdi mu‘aṭṭar
Güzel bûy ile ol cism-i münevver

روي عن الهند رضي الله عنه انه قال كان النبي عليه السلام انور المتجرد وفي رواية اجرد

[Hind b. Ebî Hâle (ra)’tan: “Resulullah (sav) elbisesini çıkarttığı zaman yaratılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı. Bedeninde kıl yoktu.”]

- 812 Yine naḳl eyleyüp Hind-i mükerrerem
Dimiş kim ġâhi ol sulṭân-ı ekrem
- 813 Libâsın selb idüp endâm-ı pâki
Nümâyân olsa cism-i tâb-nâki
- 814 Olurdu şöyle tâbân u dirâḣşân
Ki seyr idenler olur idi ḥayrân

806. beyit M ve B’de yok.

807 ve 808. beyitler H’de yok.

811a-Demâġ-ı cânı eylerdi M B / Ki iderdi cân demâġını H.

812a-Yine naḳl eyleyüp M, B / Bu aḥbârı daḥi H.

814b-olur idi M, B / olurlardı H.

- 815 Būrehne olsa ol pehlû-yı pūr-nūr
Gören şanur idi mir'ât-ı billûr
- 816 Anıñ pehlû-yı pūr-nûrı muşaffâ
İdi bî-ğıll u ğış mir'ât-âsâ
- 817 Güşâd oldukça hem ol sîne-i şâf
Olurdu ol kadar berrâk u şeffâf
- 818 Ki dirdi seyr iden ol kân-ı cûdı
Ser-â-pâ nûr-ı maḥz ancaḥ vüçûdı
- 819 Daḡı bî-mûy idi ol cism-i mes'ûd
Mücerred rûḡ idi ol zât-ı maḥmûd
- 820 Leṭâfet-baḡş idi zât-ı şerîfi
Melâḡat-feyz idi cism-i laṭîfi
- 821 Muşaffâ idi ol pâkîze-cismi
Şafâ-efzâ idi resmi vü ismi
- 822 Tenâsüb üzre olup anda a'zâ
Dil-ârâ idi ol endâm-ı zîbâ
- 823 Anı maḡbûb iden ḡalk-ı cihâna
Vüçûdın itmiş idi bî-bahâne
- 824 Ser-â-pâ ḡûb idi endâmı anıñ
Ki merġûbı idi hep ins ü cânıñ

---

816. beyit M ve B'de yok.

817a-hem ol sîne-i şâf M, B / ol pehlû-yı zî-şân H.

817b-şeffâf M, B / tâbân H.

819a-mes'ûd M, B / merġûb H.

819b-Mücerred rûḡ idi ol zât-ı maḥmûd M, B / Ten-i şâfîsi idi ḡûb u maḡbûb H.

820b-feyz M, B / baḡş H.

821. beyit M ve B'de yok.

822b-Dil-ârâ idi M, B / 'Aceb ḡûb idi H.

823a-ḡalk-ı cihâna M / kevn ü mekâna B, H.

824b-hep ins ü cânıñ M, B / ḡalk-ı cihâniñ H.

825 Nihâl-i bâğ-ı firdevs idi ol kıadd
Mişâl-i sidre olmuşdı ser-âmed

826 Yoğ idi i‘vicâcı ya‘ni her bâr
Pes ü pîşi berâber idi hem-vâr

عن ابن ابي هالة رضي الله عنه انه قال كان رسول الله سواء البطن والصدر وفي رواية سواء البطن
والصدر والظهر

[Hind b. Ebî Hâle (ra)’tan: “Resulullah (sav)’in karnı ve göğsü düz idi.” Bir
başka rivayette: “Karnı, sırtı ve göğsü düz idi.”]

827 Girü İbni Ebî Hâle hikâyet
İdüp bu resme naql itmiş rivâyet

828 Ki ol mesned-nişîn-i mülk-i dîniñ
Emîn-i vaḫy-i Rabbânî nebîniñ

829 Emâmından mübârek baḫn u şadı
Daḫi ḫalfından ol mergûb-ı zahrı

830 Müsâvî idi hem-vâr u dil-ârâ
Ḳad-i mevzûnı bir serv idi gûyâ

831 Müsâvî idi dâ’im ḫûb u yektâ
Vücûd-ı pâki hem-vâr idi zîbâ

832 Degildi ya‘ni bâriz sînesinden
Mübârek ḫarnı düpdüz idi aḫsen

833 O pür-ḫikmet-şikem ol şadr-ı mevzûn
Berâber idi yeksân u hümâyûn

825a-bâğ-ı M, B / naḫl H.

828b-Emîn-i vaḫy-i Rabbânî M, B / Risâlet şâḫı ya‘ni kim H.

830. beyit H’de yok.

831. beyit M ve B’de yok.

833a-O pür-ḫikmet-şikem ol şadr-ı M, B / O şâfi sîne vü ol baḫn-ı H.

- 834 Hem ol zâhr-ı laţîf ü hûb-üslûb
Degil idi ham olmak ile ma'yûb
- 835 Vücûd-ı pâki hem-vâr idi zîbâ
Mişâl-i 'ar'ar u serv-i dil-ârâ
- 836 Velîkin bu maħalde ba'zı aşhâb
Anıñ evşâfını itdikde ıtnâb
- 837 Dimiş kim şemse-i mühr-i nübüvvet
Kitâb-ı zâhrına virmişdi zînet
- 838 Temâşâ iden ol cism-i laţîfi
Görürdi anda ol mühr-i şerîfi
- 839 'Arîz idi velî ketfeyni minnî
Mübârek yağrını yaşşıydı ya'nî
- 840 İki yağrın arası idi vâsi'
Nübüvvet hâtemi andaydı lâmi'
- 841 Vücûdı sîm-i hâliş idi gûyâ
Aña tamgâ idi ol mühr-i zîbâ
- 842 Yaħod burc-ı sa'âdet idi zâhrı
Ki hurşîd-i hidâyet idi mühri
- 843 Yaħod ol şehir-yâr-ı mülk-i şer'iñ
Hümâm-ı kâm-kâr-ı mülk-i şer'iñ
- 844 Vücûdın hücçet-i rahmet cihâna
İdüpdür hüküm iden kevn ü mekâna

834a-Hem ol zâhr-ı laţîf ü hûb-üslûb M, B / Degildi hem daħı zâhrı anıñ ham H.

834b-Degil idi ham olmak ile ma'yûb M, B / Müsâvî idi gerdâniyla her dem H.

835-838. beyitler H'de yok.

839 ve 840. beyitler M ve B'de yok.

841b-zîbâ M, B / yektâ H.

842a-Yaħod burc-ı sa'âdet M, B / Sipîhr-i 'izz ü rif'at H.

842b-hidâyet M, B / cihân-tâb H.

845 Anı menşûr-ı rahmet eyledi çün
Mühürli itdi zahrın anıñ içün

روي عن جابر بن سمرة رضي الله عنه انه قال رأيت بين كتفي النبي عليه السلام خاتمة غدة حمراء مثل
بيض الحمامة

[Tirmîzî, Câbir b. Semüre (ra)'ın şöyle anlattığını rivayet etmiştir: “Nübüvvet mührü güvercin yumurtası büyüklüğünde kırmızımtrak bir yumru idi.”]

- 846 Bu tafşîli rivâyet eylemişdir
Yine aşhâbdan Câbir dimişdir
- 847 Hümâm-ı pîşvâsı aşfiyânıñ
Îmâm-ı dîn-i hatmü'l-enbiyânıñ
- 848 Ki gördüm hazret-i fahr-ı cihânıñ
Mübârek zahr-ı pâki üzre anıñ
- 849 Miyân-i ketifeynde hûb u raşşân
Nübüvvet mührini gördüm nümâyân
- 850 Ki ol bir pâre-i lahm idi maşzâ
Bedenden mürtefî'ce rengi hamrâ
- 851 Bir aḡmer güdde-i hûb u müdevver
İdi kim aña bez ta'bîr iderler
- 852 Büyüklükde anıñ cürm-i sa'îdi
Kebûter beyzası miqdârı idi

846a-tafşîli M, B / aḡbârı H.

847. beyit H'de yok.

848. beyit M ve B'de yok.

849a-Miyân-i ketifeynde hûb u raşşân M, B / İki ketfi miyânında mücellâ; raşşân M / zî-
şân B.

849b-gördüm nümâyân M, B / itdim temâşâ H.

850. beyit H'de yok.

851. beyit M ve B'de yok.

852a-anıñ cürm-i sa'îdi M, B / o deñlü var idi ol H.

852b-miqdârı idi M, B / miqdâr idi ol H.

- 853 Velî râvîlerin ba‘zısı dirmiş
Cirimde beyza-i keklik kıadarmış
- 854 Rivâyâtı tetebbu‘ idüp ebrâr
Dimişler bunda budur kıavl-i muhtâr
- 855 Velîkin ba‘zı aşhâb-ı rivâyet
İdüp ol mührüñ evşâfın hikâyet
- 856 Dimişler kim o zîbâ mühr-i zî-şân
Yeşil bir hâl-i hûb idi nümâyân
- 857 Anıñ üstinde bir nice siyeh-mû
Bitüp sünbül gibi müşgîn ü hoş-bû
- 858 Siyeh-mûlarla ol mühr-i hümâyûn
Görinür idi miskî-fâm u şeb-gûn
- 859 Dağı ba‘zı rüvât ol mühr-i yektâ
Dimiş bir hâl-i sevdâ idi zîbâ
- 860 Nihâyet ol siyeh-hâl-i müdevver
Biraz şaruya mâ’il idi dirler
- 861 Anıñ-çün ba‘zılar ol mühr-i berrâk
Dimiş bir nûr idi eylerdi işrâk
- 862 Dimiş hem ba‘zılar ol mühr-i mergûb
Büyük bir hâl-i aħmer idi maħbûb
- 863 Hem anıñ çevresinde bir nice mû

---

853. beyit M ve B’de yok.

854-858. beyitler arası H’de yok.

856a-zî-şân M, / tâbân B.

860a-Nihâyet ol siyeh-hâl-i müdevver M, B / Nigâh itseñ görünürdi münevver H.

860b-Biraz şaruya mâ’il idi M, B / Nihâyet şaruya mâ’ildi H.

861a-Anıñ-çün ba‘zılar M, B / Dağı ba‘zısı dir H.

861b-Dimüş M, B / Hemân H.

862. beyit M ve B’de yok.

863a-anıñ çevresinde M, B / eṭrâfında anıñ H.

- Bitüp araya almışdı zi-her sû
- 864 Ki üstinde daği birkaç siyeh-mû
Anıñ bitmiş idi müşgîn ü hoş-bû
- 865 Siyeh olmağla mûlar pes o hâtem
Görinür idi miskî-fâm her dem
- 866 Dururlar idi eṭrâfında anıñ
Ser-i müjgâni-veş kerrûbiyânıñ
- 867 Dururdı dik o mûlar çevresinde
Ser-i müjgân gibi havrâ gözinde
- 868 Qarîb idi velî şol ketfine ol
Mübârek mühr-i ‘âlî-şân u maḳbûl
- 869 Bu taqrîb ile ol mühr-i münevver
Ḥizâ-yı ḳalb-i pâkindeydi dirler
- 870 Girü ba‘zı rivâyet eylemişler
O rengîn-mühri vaşf idüp dimişler
- 871 Egeçi ba‘zı aşḥâb-ı rivâyet
Anıñ evşâfın itdikde ḥikâyet
- 872 Dimişler kim o hâtemde ser-â-ser
Şehâdet ḳavli var idi muḥarrer
- 873 Daği Allâhu vaḥdeh resmi dirler
O mührüñ dâḥilindeydi muḥarrer

863b-zi-her sû M, H / be-her sû B.

864 ve 865. beyitler M ve B’de yok.

866. beyit H’de yok.

867. beyit M ve B’de yok.

869a-Bu taqrîb ile ol mühr-i münevver M, B / Ki zîrâ ḳalb-i pâkine muḳâbil H.

869b-Ḥizâ-yı ḳalb-i pâkindeydi dirler M, B / Durur idi dimiş bir merd-i kâmil H.

870. beyit M ve B’de yok.

872a-Dimişler kim o hâtemde ser-â-ser M, B / Ki anıñ cirm-i pâki içre mersûm H.

872b-var idi muḥarrer M, B / olmuş idi merḳûm H.

- 874 Hem eṭrâfında anıñ var idi hûb
“Tevecceh ḥayṣü ŧi’te” resmi mektûb
- 875 Nihâyet bu kelâm-ı ehl-i zâhir
Maḳâm-ı ŧiḥḥate irmiŧ degildir
- 876 Ḥaḳîḳat ehli bu ma’nâya ammâ
Olupdur ŧıdḳ ile ḳâ’il ki zîrâ
- 877 Vücûdı levḥ-i maḥfûz iken anıñ
‘Ulûmı nüŧḫası iken Ḥudâ’nıñ
- 878 ‘Aceb mi cism-i pâki olsa mektûb
Ne mektûb âyet-i i’câz-üslûb
- 879 Ki her ḥarfinde zâhir sırr-ı Ḳur’ân
Müfessir anı hep âyât-ı Furḳân
- 880 Anıñ zâhrından oldıḡında mersûm
Nice esrâr olur ehline ma’lûm
- 881 Buyurmuşdur bir üstâd-ı süḥan-dân
Ki zâhrından olur mektûbı ‘irfân
- 882 Görenler ol mübârek mühri gâhî
Ten-i pâkinde dirlerdi kemâ-hî
- 883 Mühürli kâḡıda beñzerdi laḥmı
Beyâz idi ŧu resme laḥm u ŧaḥmı
- 884 Muŧaffâ idi cism-i pâki gûyâ

---

873. beyit M ve B’de yok.

874a-Hem eṭrâfında anıñ var idi M, B / Yazılmış ḥâricinde hem yine H.

874b-mektûb M, B / merḡûb H.

875a-Nihâyet bu kelâmı M, B / Velî işbu ḥadîŧi H.

876a-Ḥaḳîḳat ehli bu ma’nâya M, B / Kemâl ehli yine bu ḳavle H.

876b-Olupdur ŧıdḳ M, B / Olurlar cân H.

877b-‘Ulûmı nüŧḫası iken Ḥudâ’nıñ M, B / ‘Ulûmuñ nüŧḫası iken cihânıñ H.

880 ve 881. beyitler M ve B’de yok.

Vücûdî sîm-i hâm idi ser-â-pâ

- 885 Görenler dirdi ol cism-i nazîfi
Gümüşden levhdir şadr-ı münîfi

عن الهند بن ابي هالة انه قال كان رسول الله عليه السلام عريض الصدر وفي رواية اخرى واسع الصدر

[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: "Resulullah (sav) enli bir göğse sahip idi. Bir başka rivayette: "Geniş göğüslü idi."]

- 886 Resûlüñ sînesin seyr eyleyenler
Anıñ evşâf-ı pâkin söyleyenler
- 887 Buyurmuşlar nice tafşîl ü icmâl
Velî Hind-i hümâyûn-baht u iqbâl
- 888 Temâşâ idüp ol cism-i laţîfi
Dimiş vâsi' idi şadr-ı şerîfi
- 889 Ki idüp vüs'atine anıñ îmâ
"Elem neşrah" dimişdir Hâk Te'alâ
- 890 Beyâz idi muşaffâ sînesi hem
Münevver idi ol şadr-ı mükerrrem
- 891 Münîr olsa nola ol hûb-pehlû
Derûnı nûr-ı tevhîd idi memlû
- 892 Mübârek şadrını 'arz itse mihre
Olurdu mihr anıñ nûrına zerre
- 893 Görüp ol sîne-i pür-nûrı açık
Girîbân-çâk olupdur şubh-ı şâdık

885b-münîfi M, H / şerîfi B.

888a-Temâşâ idüp ol cism-i M, B / Mûlahham idi pehlû-yı H.

889. beyit H'de yok.

890b-Münevver M, B / Mücellâ H.

891a-Münîr olsa nola M, B / Nola neyyir ise H.

- 894 Daḥi bî-mûy idi ol şadr-ı zîbâ
Gümüş âyîne-veş şâf u mücellâ
- 895 Cenâb-ı Hâzret-i Yezdân bi'z-zât
Cemâline anı itmişdi mir'ât
- 896 Nigâh idenler ol mir'âta gâhî
Görürdi rûy-ı eltâf-ı İlâh'ı
- 897 Derûnı genc-i 'aşk idi o şadrîñ
Aña irmezdi dest-i hubbı ğayrîñ
- 898 Tılsım olmuşdı ol genc üzre zîrâ
Nigeh-bân-ı kemâl-i şevk-i Mevlâ
- 899 Hûşûşâ ol hümâyûn gence her ân
Sevâd-ı mesrebeydi şekl-i şu'bân

في بعض الروايات عاري الثدين والبطن وفي الشمائل عن الهند انه قال كان موصول ما بين اللبة
والسرة يجري شعر كالخط

[Bazı rivayetlerde: “Memelerinde ve karnında kıl yoktu.” Şemail’de Hind b. Ebî Hâle (ra)’tan: “Resulullah (sav)’in göğsünden göbeğine kadar ince uzun bir çizgi gibi duran ince kılları vardı.]

- 900 Daḥi ba'zı rüvât-ı vaşf-ı pâki
Dimiş evşâfına olduğda ḥâki
- 901 Müberrâ idi mûdan şadr u batnı
İkisi daḥi bî-mû idi ya'ni
- 902 Mücellâ idi pehlû-yı münîri
Anıñ ḥurşîd olmazdı nazîri

894a-şâf u M, B / idi H.

898b-kemâl-i M, B / füyûzî H.

900b-evşâfına olduğda ḥâki M, B / 'ârî idi şadr-ı tâb-nâki H.

902b-Anıñ ḥurşîd olmazdı M, B / Mihir olmaz idi anıñ H.

- 903 Muşaffâ cismi idi baħr-ı envâr
Küdûret irmez idi aña her bâr
- 904 Şemâ'il'de velî bu resme tibyân
Olunmuş kim yine Hind-i süħan-dân
- 905 Temâşâ eyleyüp pehlûsın anıñ
Dimiş şadrından ol şâh-ı cihânıñ
- 906 Siyeh bir ħaţ çekilmiş idi mûdan
Varınca sürresine ħûb u aħsen
- 907 Müşâbih idi mîl-i sürme-dâna
Ki vaz' olmuş ola mir'ât-ı câna
- 908 Muħaşşal ol ħaţ-ı memdûd-ı ħoş-ter
O şadr-i pâke virmiş idi zîver
- 909 O pehlû âsumân-ı vuşlat idi
Ki ol ħaţ kehkeşân-ı ħurbet idi
- 910 Yaħod ol şadr idi firdevs-i a'lâ
O ħaţ-ı ser-nigûn olmuşdı tûbâ
- 911 Yaħod ol şadr idi 'arş-ı mu'allâ
Aña ol ħaţ 'imâd-ı nûr-ı sevdâ
- 912 Daħi iki 'imâd idi münevver
Aña ol iki sâķ-ı ħûb u enver

روي عن جابر رضي الله عنه انه قال في وصف النبي عليه السلام وفي ساقه حموشة

[Câbir b. Semüre (ra)'ın rivayetine göre: "Resûlullah (sav)'in iki baldırında
incelik vardı."]

- 913 Mübârek pâyını ol müctebânıñ
Görüp Câbir dimiş evşâfın anıñ

908a-Muħaşşal M, B / Görenler H.

908b-O şadr-i pâke virmiş idi zîver M, B / Bu teşbîhâtı baş idüp dimişler H.

- 914 Buyurmuşlar ki ol sâķ-ı hümâyûn
Biraz bârîk idi maṭbû‘ u mevzûn
- 915 Degil idi muḥaṣṣal pek mülaḥḥam
O nâzûk-sâķ-ı mergûb u mûkerrem
- 916 Ḥamûṣet ile mevşûf idiler lîk
Degildi yine pek ḥuşk ü bârîk
- 917 Kemâliyle olup mevzûn u zîbâ
Miyâneydi o sâķ-ı zînet-efzâ
- 918 Anıñ ka‘beyn-i mevzûnı daḡı ḥûb
Olup bî-miṣl ü bî-mânend ü mergûb
- 919 Mülâyim idi laḥmı mu‘tedil hem
Muṣaffâ idi maṭbû‘ u müselleme
- 920 Muḥaṣṣal ol mübârek sâķ-ı pâki
Daḡı ol ḥûb ka‘b-ı tâb-nâki
- 921 Şu resmeydi leṭâfet-baḡş u zî-şân
K’olurdu ḡayret-efzâ-yı dil ü cân
- 922 Eger kerrûbiyân-ı ‘arş-ı a‘lâ
Anıñ ka‘beynin itseydi temâşâ
- 923 Ḥayâl-i dil-keşin idüp der-âġûş
Düşerler idi sâķ-ı ‘arşa bî-hûş
- 924 Ḥuşûşâ ol sa‘âdetlü kadem kim
Olurdu bûsına Cibrîl ‘âzim

915a-Degil idi muḥaṣṣal pek M, B / Degildi ya‘ni ġâyetde H.

917b-zînet-efzâ M, B / pâk u yektâ H.

919b-idi maṭbû‘ u müselleme M, B / vü mücellâ idi her dem H.

920a-mübârek M, B / hümâyûn H.

922b-Anıñ ka‘beynin itseydi M, B / İdeydiler anıñ sâķın H.

- 925 İderdi rûy-mâl aña melekler
Ğubâr-ı pâyı idi nüh-felekler

وعن ابن ابي هالة رضي الله عنه انه قال كان النبي عليه السلام مسيح القدمين ينيو عنهما الماء

[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: "Resulullah (sav)'in ayaklarının üstü düz ve pürüzsüz idi. Su döküldüğünde üstünde su tutmaz ve yanlara akardı.]

- 926 Dağı ol zî-sa'âdet ricl-i ferrûh
Ki mesh eyler idi havrâ aña ruh
- 927 Dimiş İbni Ebî Hâle ki ol pây
Mülâyim-ter idi dîbâc-âsây
- 928 Mübârek ricliniñ zâhrında aşlâ
Tekessür hem teşakkuğ yog idi tâ
- 929 Şu resme leyyin ü hem-vâr idi kim
Anı vaşf idüp ol râvî-i müfhim
- 930 Buyurmuş kim dökülse âb-ı zîbâ
Mübârek ricl-i pâki üzre farzâ
- 931 Revân olurdu sür'at ile ol dem
Anı dutmazdı ol pây-ı mükerrrem
- 932 Dökilür idi ol sa'ât zemîne
Yapışmaz idi ol pây-ı güzîne
- 933 Hem ol zîbâ eşâbi' dağı mevzûn
Laţîf ü bî-bedel idi hümâyûn
- 934 Ziyâ-bağş idi ol ezfâr-ı berrâk
Dürer-âsâ iderler idi işrâk

929b-idüp ol râvî-i müfhim M, B / eyleyüp erbâb-ı tekrîm H.

930a-Buyurmuş M, B / Dimişler H.

930b-Mübârek M / Mu'azzez B / Muşaffâ H.

934. beyit H'de yok.

- 935 Hemîşe i'tidâl üzre muşaffâ
Beyâz-ı hâliş idi şâf u zîbâ
- 936 Celî idi hem ol pür-nûr-ı ezfâr
Nücûm-âsâ münevver idi her bâr
- 937 Muhaşşal ol mübârek hûb-mağdem
Letâfet ile olmuşdı müsellemler
- 938 Anı vaşf iden üstâd-ı sühân-ver
Bu teşbîh-i şafâ-bağışı dimişler
- 939 Anı itmiş idi ol Hâlîk-ı nâs
Nübüvvet kaçırına bir hışt-ı elmâs
- 940 Bitüp anıñla bünyân-ı nübüvvet
Çudûmı ile hatm oldı risâlet
- 941 Hem anıñ ökçesin itdikde ta'rîf
Nezâket ile eylerlerdi tavşîf
- 942 Anıñ pîş ü pesi daği be-gâyet
Pesendîdeydi dir ehl-i rivâyet

عن جابر بن سمرة انه قال كان النبي منهوس العقب

[Cabir b. Semüre (ra): Resulullah (sav)'in topukları kaba (etlice) değildi.]

- 943 Girü Câbir resûl-i müctebânıñ
Görüp pâyın dimiş evşâfin anıñ
- 944 Buyurmuş ol 'ağab kim anı her bâr

935 ve 936. beyitler M ve B'de yok.

937b-Letâfet ile olmuşdı müsellemler M, B / Mücellâ idi tâ şöyle ki her dem H.

938. beyit M ve B'de yok.

939a-Anı itmiş idi ol Hâlîk-ı M, B / İdi ol bûse-gâh-ı cümle H.

940 ve 941. beyitler H'de yok.

942. beyit M ve B'de yok.

943a-resûl-i müctebânıñ M, B / sulţân-ı cihânıñ H.

943b-Görüp pâyın dimiş M, B / Bu resme naql idüp H.

- Leţâfet ile vaşf eylerdi ebrâr
- 945 alilü'l-laħm idi mevzûn u nâzük
Ne ğâyetle büyük idi ne küçük
- 946 Laţif ü hoş-nümâ dil-keş idi hem
Mülâyimceydi maţbû' u müsellem
- 947 Anıñ-çün eyleyüp ta'rif ü ihbâr
Mübârek ökçesi dir ehl-i ğüftâr
- 948 Müşâbih idi ol hûrî-siriştiñ
Zenaĥdânına ğılmân-ı behiştîñ
- 949 Recâ eylerdi anıñ bûsını hep
Felekde her sürûş-ı sîm-ğabğab
- 950 Anı sîb-i cinâna daĥi farzâ
Mümâsil idi dir erbâb-ı ma'nâ
- 951 Behişt içre çeken câm-ı şabûhı
Ĥayâlin eyler idi nuql-ı rûhı
- 952 Aña mâ'il idi bi'z-zât Cibrîl
Tarâvet anda olmuş idi tekmiñ
- 953 omazdı dilde hiç şabr u şekîbi
Dil-ârâ idi zîr-i pâyı gibi

عن الهند رضي الله عنه انه قال في وصف رجل رسول الله عليه السلام وكان محمصان الاحمصين

**[Resulullah (sav)'i vasfederken Hind b. Ebî Hâle (ra) şunu nakletmiştir:
"Resulullah (sav)'in ayaklarının altı yerden yüksekçe idi.]**

- 954 Yine ol rehber-i ehl-i hüdânıñ

945b-büyük idi ne küçük M, B / küçük idi ne büyük H.

946b-Mülâyimceydi maţbû' u müsellem M, B / Mülyâm-ter şafâ-baĥş u mükerrem H.

947a-ta'rif ü M, B / 'irfândan H.

952b-Tarâvet M, B / Leţâfet H.

Refîk-i reh-revân-ı ihtidânîñ

- 955 Mübârek pâyını seyr iden aşhâb
Anîñ evşâfını kılmışlar atyâb
- 956 Velîkin Hind idüp bu resme iğbâr
Dimiş durmazdı zîr-i pâyı hem-vâr
- 957 Velî İbni Ebî Hâle hikâyet
İdüp bu resme naql itmiş rivâyet
- 958 Hümâyûn ricliniñ tahtı müsâvî
Degil idi dimiş ol merd-i râvî
- 959 Zemîne başsa ol pây-ı mübârek
Tabanı ortası qalurdı yüksek
- 960 Nihâyet bu hadîşi ehl-i te'vîl
Bu resme eyleyüp tevcîh ü tafşîl
- 961 Yoğ idi anda dirler pek tecâfî
Ne gâyet yüksek idi ne hilâfî
- 962 Huşûşâ Bû-Hureyre'den de iğbâr
İderler kim dimiş ol fahr-ı ebrâr
- 963 Yere başdıqda ol pây-ı muqarreb
Degerdi yere zîr-i maqdemo hep

954b-Refîk-i reh-revân-ı ihtidânîñ M, B / Refîk ü reh-revi râh-ı Hudâ'nîñ H.

956b-durmazdı M / düz pây u B.

957 ve 958. beyitler M ve B'de yok.

959b-qalurdı M / olurdı B.

960a-te'vîl M, B / 'irfân H.

960b-Bu resme eyleyüp tevcîh ü tafşîl M, B / İdüp bu resme tevcîh ile tibyân H.

961a-idi anda dirler B / idi dirler anda M, H.

961b-yüksek idi M, B / mürtefi' idi H.

962a-Huşûşâ M, B / Ki zîrâ H.

962b-İderler M, B / Olunmuş H.

963b-Degerdi yere zîr-i maqdemo hep M, B / Başardı cümle zîr-i pây ile hep H.

- 964 Görünmez idi anda hiç tecâfî
Mübârek pâyı düpdüz idi şâfî
- 965 Bu kavli daği te'vîl eylemişler
Muhaşşal Bû-Hureyre'niñ dimişler
- 966 Murâdı bu imiş Allâhu 'âlem
Ki başdıqda yere ol ricl-i ekrem
- 967 Anıñ durmazdı yüksek ortası pek
Ki mezmûm ola ol pây-ı mübârek
- 968 Pes imdi ol mükerrer ricl-i mergûb
Be-her-ğâl i'tidâl üzreydi mağbûb
- 969 Mûlahhamcaydı hem ol pây-ı zîbâ
Ter ü nerm idi anıñ lahmı ammâ
- 970 Velî budur 'aceb kim ol mülâyim
Mu'azzez ricl-i 'âlî-şân dâ'im
- 971 Ne yire başsa olurdu mü'essir
İderdi seng-i hârâda daği yir
- 972 Başaydı rik-i ħâliş üzre ammâ
Görünmez idi anıñ resmi aşlâ
- 973 Rivâyet eylemiş aşhâbı yine
Ki ol şâhen-şeh-i şâhib-sekîne
- 974 Sa'âdetle kaçan kim itse reftâr

964b-Mübârek pâyı M / Benânı altı B. Bu beyit H'de yok.

966b-başdıqda yere ol M, B / ya'ni ol mu'azzez H.

967a-Anıñ durmazdı yüksek ortası M, B / Degilmiş tahtı anıñ mürtefi' H.

968b-Be-her-ğâl M, B / Hemîşe H.

969a-Mûlahhamcaydı hem M, B / Letâfet-bağş idi H.

969b-Ter ü nerm idi anıñ lahmı ammâ M, B / Anıñ nerm idi lahmı hem muşaffâ H.

970a-Velî budur 'aceb M / 'Acebdür bu eşer B.

972. beyit H'de yok.

973a-eylemiş M, B / eyleyüp H.

Vağâr ile yürürdi dirmiş ebrâr

عن ابن ابي هالة رضي الله عنه انه قال كان النبي عليه السلام إذا زال زالا تعلقا يخطو تكفتا ومشى
هونا وإذا التفت التفت جميعا وكان زريع المشية و إذا مشى كأنما يخط من صيب.

[Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan: "Resulullah (sav) yürüdüğü zaman ayaklarını güçlü bir şekilde yerden kaldırırdı ve canlı yürürdü. Yürürken biraz öne doğru eğilirdi, tevazu üzere yürürlerdi. Bir tarafa yöneldiklerinde tüm bedeniyle birlikte dönerlerdi, hızlı yürürlerdi. Yürüdükleri zaman yüksekte iner gibi idi (yer ayaklarının altında kaybolur giderdi.)"]

- 975 Yine İbni Ebî Hâle hikâyet
İder kim hazret-i şâh-ı risâlet
- 976 Cihânîñ şeh-r-yâr-ı dîn-penâhı
'Azîmet eylese bir semte gâhî
- 977 Revân olurdu cüst-i hûb u ahsen
Ayağın pekçe ref' eylerdi yerden
- 978 Zemîne pâyını sürmezdi ol şâh
Alurdu kâmını merdâne her gâh
- 979 Dağî quddâmına 'âzim olurdu
Vağâr u 'izz ü şevketle yürürdi
- 980 Nazâr itmezdi eṭrâfına aşlâ
Emâmına nigâh eylerdi maḥzâ
- 981 Velîkin iḳtizâ itdikde nâ-gâh
Nazâr itseydi sağ u şola ol şâh
- 982 Teveccüh idicek rûy-ı laṭîfi
Dönerdi cümleten cism-i şerîfi

975a-Yine İbni Ebî Hâle hikâyet M, B / Resûli vaşf idüp âsâf-ı zî-şân H.

975b-İder kim hazret-i şâh-ı risâlet M, B / Dimiş İbni Ebî Hâle ki her ân H.

976b-'Azîmet M, B / Eger 'azm H.

982a-idicek rûy-ı M, B / idüp a'zâ-yı H.

- 983 Burup ya'ni ki 'unq-ı tâb-nâkin
Çevirmezdi mübârek re's-i pâkin
- 984 Mülûk-âne olup evzâ'ı her ân
Şeh-i şâhib vaqâr idi o sultân
- 985 Dağı ol şehir-yâr-ı hûb-eṭvâr
Sa'âdetle kaçan itseydi reftâr
- 986 Biraz vâsi' alurdu haṭvesin hem
Düşerdi seyrek ol gâm-ı mükerrerem
- 987 Hem ol kân-ı hayâ sultân-ı zî-şân
Kaçan kim meşy idüp kılsaydı seyrân
- 988 Hemîşe şanki yüksekden inerdi
Mübârek pâyın öyle ref' iderdi
- 989 Olurdu dâ'imâ ol qadd-i bâlâ
Öñine bir sehel mâ'ilce zîrâ
- 990 Kemâl-i heybet-i Haq'dan o sultân
Hayâ vü haşyet eyler idi her ân
- 991 Nihâl-i naḥl-i luṭf-ı Haq idi ol
Mu'allâ-qâmet-i mevzûn u maqbûl
- 992 Aña bâr idi 'aşq-ı Rabb-i bî-çûn
Egilürdi öñine anıñ içün
- 993 Hem ol sultân-ı mülk-i heft-kışver
İñen sür'atle seyr eylerdi dirler

983b-mübârek M / mu'azzez B.

984a-olup M, B / idi H.

989b-Öñine bir sehel M, B / Emâmına biraz H.

990a-o sultân M, B / hemîşe H.

990b-eyler idi her ân M, B / idi aña pîşe H.

992a-bâr idi 'aşq-ı Rabb-i bî-çûn M, B / yâr olmuşdı 'aşq-ı Mevâ H.

992b-öñine anıñ içün M, B / anıñ çün qaddi nev'â H.

- 994 Muḥaşşal ol şeh-i maḥbûb-reftâr
Serî'ü's-seyr idi dir ehl-i aḥbâr

روى ابن سعد عن ابن يزيد بن مرثد مرسلًا انه قال كان النبي اذا مشى اسرع حتى يهرول الرجل
وراءه فلا يدركه

[İbn Sa'd, İbn Yezîd'den şöyle rivayet etmiştir: “Resulullah (sav) yürüdüklerinde hızlı yürülerdi, arkasındakiler ona yetişemezdi.”]

- 995 Buyurmuş İbni Sa'd ol merd-i fâ'ik
Cenâb-ı ḥazret-i maḥbûb-ı Hâlık
- 996 Sa'âdetle kaçan reftâr itse
'Azîmet eyleyüp bir semte gitse
- 997 Kemâl-i sür'at ile seyr iderdi
Tevaḫḫuf itmeyüp tiz tiz giderdi
- 998 Ki anıñ der-peyince kimse pûyân
Olaydı dir o râvî-i süḥan-dân
- 999 Anı yetişmek olmazdı müyesser
Şu resme tîz-rev idi peyâmbet
- 1000 Meger sâ'î-i râh-ı Hâk idi ol
Resûl-i ümmet-i mergûb u maḥbûl
- 1001 Meger sâ'î-i râh-ı ḳurb-ı ḥazret
İdi ol reh-rev-i vâdî-i vuşlat

994b-aḥbâr M, B / güftâr H.

996b-'Azîmet M, B / Teveccüh H.

997b-Tevaḫḫuf M, B / Te'avvuḫ H; tiz tiz M, B / tizce H.

998a-Ki anıñ der-peyince kimse pûyân M, B / Ki ḥattâ der-peyince kimse fîrâ H.

998b-Olaydı dir o râvî-i süḥan-dân M, B / Anıñ gitseydi dirler o merd-i dâna H.

999a-yetişmek M, B / yetişmege H; müyesser M, B / imkân H.

999b-peyâmbet M, B / o sulṭân H.

1001. beyit M ve B'de yok.

- 1002 Ki ârâm itmeyüp tiz tiz giderdi
'Ale't-ta'cîl dâ'im meşy iderdi
- 1003 Daği mervî durur kim Bû-Hureyre
Dimiş âheng idüp ol şâh-sîre
- 1004 Be-gâyet sür'at eyler idi gûyâ
Aña tayy olur idi arz-ı pehnâ
- 1005 Dimişdir bu maħalde ehl-i 'irfân
O sulţân eylese devletle seyrân
- 1006 Düşüp pâ-bûsı ümmîdi zemîne
Segirdir idi yerler qarşusına
- 1007 Anıñ-çün zümre-i aşhâb-ı zî-şân
Anıñ yolında olup hâke yeksân
- 1008 Kadem vaz' ide diyü şâyed ol pây
Olurlar idi râhında cebîn-sây

عن جابر رضي الله عنه انه قال كان النبي عليه السلام اذا مشى مشى اصحابه امامه وتركوا ظهره
للملائكة

[Câbir (ra)'tan: "Resulullah (sav) yürüdüklerinde ashabını öne alır ve sırtını
meleklerle bırakırlardı."]

- 1009 Hümâm-ı zümre-i ebrâr Câbir
Bu aħbâr-ı şahîhi naql idüp dir
- 1010 Ki ol şâh-ı ser-âmed cedd-i sıbteyn
Nebiy-i muħterem sulţân-ı kevneyn
- 1011 Kaçan bir cânibe devletle gitse
Ma'an aşhâb ile refât itse
- 1012 Gider idi öñünce cümle aşhâb

1012a-Gider idi öñünce M, B / emâmında yürürdi cümle aşhâb H.

- Girü qalurdı ol maḥbûb-ı Tevvâb
- 1013 Budur kânûn-ı şâhî kim şehin-şâh
Sa'âdet ile râha gitse nâ-gâh
- 1014 Düşüp pîşine anıñ cümle huddâm
Gelür eñ soñra şâh-ı şâhib-ikrâm
- 1015 Daḥi ol şeh-r-yâr-ı dîn ü dünyâ
Qomazdı ḥalfına aşḥâbı zîrâ
- 1016 Yürürler idi ardınca melekler
Qafâ-dâr idi sükkân-ı felekler
- 1017 Öñünce meşy idüp aşḥâb-ı zî-şân
Şufûf olurdı ardınca sürûşân
- 1018 O sultâna sipâh olup melâ'ik
Per-i ḡilmân idi aña erâ'ik
- 1019 Anıñ maḥkûmı idi cinn ü insân
Daḥi hep sâkinân-ı çarḥ-ı gerdân
- 1020 Zihî sultân-ı şâhib-mekrûmet kim
Aña ḥayl-i melâ'ik ola ḥâdim
- 1021 Daḥi ol mürsel-i Çîn ü Hıfâ'yı
Ki müşg-i ter olurdı ḥâk-pâyı
- 1022 Dimiş tavşîf idüp aşḥâb-ı zî-şân
Ki bir rehden güzâr itse o sultân
- 1023 İdüp te'sîr bûy-ı müşg-sâyı
'İtır-nâk olur idi ḥâk-pâyı
- 1024 Nice müddet cemî'-i ehl-i İslâm
Demâğ-ı câna idüp anı işmâm

1013a-şâhî M, B / âdet H.

1016a-ardınca M, B / zâhrınca H.

- 1025 Bilürlerdi o yoldan ‘izzet ile
Güzâr itmişdir ol şeh devlet ile
- 1026 Şeb-i isrâda bûy-ı müşg-i vuşlat
Mü’essir olmuş idi aña gâyet
- 1027 Anıñ-çün cismi hoş-bûy idi her ân
Meşeldir bu ki olmaz müşg pinhân
- 1028 Pes imdi ol gâzâl-i ravza-i dîn
‘İtır-bağş-ı Hıta vü Çîn ü Mâçîn
- 1029 Kadem vaz’ itdügi hâk-i mu’anber
Olurdi şöyle hoş-bûy u mu’aţtar
- 1030 Ki anı şemm iden ehl-i sa’âdet
İderdi cân u dilden aña rağbet
- 1031 Dem-i âhirde daği zâr u şeydâ
Cenâb-ı Hağ’dan eylerdi temennâ
- 1032 Dir idi ya’ni kim ol merd-i kâmil
Hudâyâ feyz-i bûyın hâtimem kı

Hâtimetü’r-Risâle fi Evşâfı Hâtimü’r-Risâle

- 1033 Hağîkat-bîn olan aşhâb-ı zî-şân
İdüp vaşf-ı habîbullâhı tıbyân
- 1034 Dimişler ol Hudâvend-i cemîliñ
Resûl-i Hağret-i Rabb-ı celîliñ
- 1035 Nihâyet yoğdur evşâfına zîrâ

1026a-müşg M / tıb B, H.

1030a-Ki anı şemm iden M, B / Ki rû-mâl eyleyen H.

1030b-cân u dilden aña M, B / aña biñ cân ile H.

1033a-aşhâb-ı zî-şân M, B / erbâb-ı ‘irfân H

1033b-vaşf-ı habîbullâhı tıbyân M, B / rûy-ı habîbullaha im’ân H.

- Kemâl-i hüsn ile ol şâhı Mevlâ
- 1036 Cemî‘-i nâsdan ecmel idüpdür
Hişâlin cümleden ekmel idüpdür
- 1037 Degildir mümkün evşâfin ser-â-pâ
İde ‘aql-ı beşer ‘âlemde ihşâ
- 1038 Velî aḥbâr-ı vaşf-ı şekl-i pâkin
Daḥi evşâf-ı rûy-ı tâb-nâkin
- 1039 İder her ‘âşık-ı şûrîde-ḥâli
Hemîşe vird ü zıkr-i kıl ü kâli
- 1040 Bi-ḥamdillâh k’ol feyyâz-ı Bârî
Müyesser kıldı idüp feyzi yârî
- 1041 Ki bu âşüfte daḥi zâr u nâ-çâr
Muḥibb-i ḥazret-i maḥbûb-ı Settâr
- 1042 Semiyi-i Muştafâ vaşşâf-ı Aḥmed
Nüvâzi-i şenâ-kâr-ı Muḥammed
- 1043 Teşebbüh itdim ol kavm-i güzîne
Ki vaşşâf oldum ol sulṭân-ı dîne
- 1044 Anıñ vaşfında aşḥâb-ı ‘izâmı
Didikleri eḥâdiş-i kirâmı
- 1045 Rivâyet eyleyüp ḥûb u hümâyûn
Mütercem eyledim manzûm u mevzûn

1040a-Bârî M, B / muṭlaḳ H.

1040b-Müyesser kıldı idüp feyzi yârî M, B / Süḥan-baḥşâ-yı âdem Ḥazret-i Ḥaḳ H.

1041. beyit H’de yok.

1042a-Semiyi-i Muştafâ M, B / Naşib itdi ki bu H.

1043. beyit H’de yok.

1044b-Didikleri M, B / Buyurdığı H.

1045a-ḥûb u hümâyûn M, B / manzûm u mevzûn H.

1045b-Mütercem eyledim manzûm u mevzûn M, B / Beyân itdim nice vaşf-ı hümâyûn H.

- 1046 Mübârek hilye-i pâkin maqâle
Getürdüm nazm idüp bir hoş risâle
- 1047 Nice mevzûn edâlarla mu'allâ
Çad-i bâlâsın ol şâhiñ ser-â-pâ
- 1048 İdüp tavşif kıldım diğkat-i tâm
Hemîşe itdim aña sa'y u iğdâm
- 1049 Mübârek cismini ta'rîf idüp hem
Anıñ evşâfını itdim mütercem
- 1050 Dağı her 'uzvınıñ vaşf-ı cemîlin
Beyân idüp didim hüsn-i celîlin
- 1051 Bu kez refât-ı pâkin nâzükâne
Biraz ta'rîf kıldım 'ârifâne
- 1052 Ğubâr-ı pâyına rû-mâl itdim
Anıñ keyfiyyetin icmâl itdim
- 1053 İrüp pâyâna anda na't-ı pâki
Beyân olundu vaşf-ı 'ıtr-nâki
- 1054 Çün evşâfına anıñ irdi encâm
Yeridir bulsa nazmım dağı itmâm
- 1055 Ğubâr-ı pâyı hatm itsün kelâmı
Münâsibdir ki misk ola hitâmı
- 1056 Bi-ğamdillâh tamâm idüp kitâbı
Didim vallâhu a'lem bi's-şavâbı

Tetimetü'l-Ĥâtıme

1046. beyit M ve B'de yok.
1049a-cismini ta'rîf M, B / cismine ta'zîm H.
1049b-mütercem M, B / müfahham H.
1050. beyit H'de yok.
1051a-Bu kez M, B / Dağı H.
1054b-Yeridir bulsa nazmım M, B / Bulur işbu risâlem H.

- 1057 Hezâr ahsente ey tab‘-ı güher-pâş
Türâ ey ma‘den-i ‘irfân-ı sâpâş
- 1058 Eyâ vaşşâf-ı şâh-ı âl-i ‘adnân
Cezâkallâhu hayren ey sühan-dân
- 1059 Ne gûyâ-yı Mesîh-âsâsın eyâ
Ki eyler her kelâmıñ mürde ihyâ
- 1060 Ne efsûn eylediñ halk-ı cihâna
Ki meftûn oldı erbâb-ı zamâne
- 1061 ‘Aceb sihr-i helâl itdiñ ki cânı
Müsaḥḥar eyledi ḥüsn-i beyânı
- 1062 Kõduñ ‘âlemde böyle ḥûb-âsâr
Ki eyler nüshâsın ta‘vîz ebrâr
- 1063 Oķunduķça bu nazm-ı âb-dârıñ
Olur şâdâb rûḥ-ı dil-figârıñ
- 1064 Anı zîrâ kırâ’at iden aḥyâr
Şalât eyler o ‘âlî-şâna her bâr
- 1065 Medâr olunca nazmıñ ol şalâta
Saña bâ’iş olur fevz ü necâta
- 1066 Cenâb-ı ḥazret-i maḥbûb-ı Yezdân
İdüp saña kemâl-i luḥf u iḥsân
- 1067 Nigeh-dârıñ olur âsâr-ı feyzi
Diliñ pür-nûr ider envâr-ı feyzi
- 1068 Olur dünyâda vü ‘uķbâda hem-râh

1059b-mürde M, H / diller B.

1066a-Cenâb-ı M, B / Ki ya‘ni H.

1066b-saña kemâl-i luḥf u M, B / dâ’im füyûzâtından H.

1067a-Nigeh-dârıñ M, B / Nigeh-bânıñ H.

Hemîşe saña ‘avn u luţf-ı Allâh

- 1069 Yeter bu nüşa-i i‘câz-ı âyât
Saña ser-defter-i ‘izz ü sa‘âdât
- 1070 O sulţânîñ vücûdın Rabb-i ekrem
Çün itdi bâ‘iş-i tekvîn-i ‘âlem
- 1071 O ŝâhîñ nûr-ı pâkin Rabb-i yektâ
Çün itdi mebdе’-i halk-ı berâyâ
- 1072 Anıñ evşâf-ı pâkin dağı bî-şek
İder sen nâ-murâda Hâk tebârek
- 1073 Hemîşe menşe’-i elţâf-ı sermed
Olursuñ nâ’il-i ‘izz-i mü’ebbed
- 1074 Bi-ğamdillâh ki ol feyyâz-ı ma‘bûd
Müyesser itdi kim bu nazm-ı mes‘ûd
- 1075 Zebânıñdan irüp encâma hâlâ
Hediyye oldı ‘uşşâka ser-â-pâ
- 1076 Olup biñ kırk yedi beyt üzre itmâm
Bulurdur vefk-i târih ile encâm
- 1077 Bu resme kûŝiŝiñ vaşf-ı resûle
Vesîle ittiğâz idüp qabûle
- 1078 Demidir Hâzret-i Mevlâ’ya bi’z-zât
Dil ü cân ile eyle ‘arz-ı hâcât

Münâcât Be-Hâzret-i Kâdi’l-hâcât ki müyesserü’l-murâdât est

- 1079 İlâhî ol resûl-i müctebânîñ

1071. beyit M ve B’de yok.

1074a-feyyâz-ı ma‘bûd M, B / Mevlâ-yı bî-cûn H.

1074b-itdi kim bu nazm-ı mes‘ûd M, B / Kıldı bu nazm-ı hümâyûn H.

1076. beyit M ve B’de yok.

- Münevver tal'atı için ki anıñ
- 1080 Cemâl-i bâ-kemâlinde dıraḥşân
Olur idi risâlet nûrı her ân
- 1081 Temâşâ idicek ol nûr-ı pâki
Kamu aşḥâbı olup şevḳ-nâki
- 1082 Olurdu her biri 'aşḳ ile gûyâ
Aña bir bülbül-i şeydâ-yı gûyâ
- 1083 Nümûne olmağ için 'âşıkâne
Getürmüşlerdir evşâfın beyâna
- 1084 **Nüvâzi** bendeñe daḫi Hudâyâ
Anıñ ḥâlât-ı 'aşḳın eyle i'tâ
- 1085 Görelden 'âlem-i rü'yâda anıñ
Münevver rûyın ol şâh-ı cihânıñ
- 1086 Düşüpdür 'aşḳına bu cân-ı müştâḳ
İder envâr-ı mihri dilde işrâḳ
- 1087 İlâhî 'aşḳımı irgür kemâle
Vesîle ola ol şâha vişâle
- 1088 Vücûdum nâr-ı 'aşḳı eyleye ḳâl
Olam ḳâl olmağ ile şâhib-i ḫâl
- 1088 Liyâḳat bulam aña intisâba
İrişem dergehinde fetḫ-i bâba
- 1089 Ğubâr olmağla ḫâk-i dergehinde
Nazar-gâhıñ olam şâyed bu bende
- 1090 Anıñ mir'ât-ı nûrında Hudâyâ
Tecellî-i cemâl idem temâşâ

- 1091 Bu cism-i nâ-tüvân içre dil ü cân
Ola luḡfuñla yâ Rab şâd u ḡandân
- 1092 Cemî'-i ümmeti ile ser-â-pâ
Olam âsûde-i dünyâ vü 'uḡbâ
- 1093 Civârında Ḥudâyâ rûz-ı maḡşer
Bizi ol müctebâyâ eyle ma'şer
- 1094 Şefî'-i cürmümüz eyle hemîşe
O şâhı kim 'atâdır aña pîşe
- 1095 Ḥuzûrında olup a'zâr maḡbûl
Recâmız eyleye her bâr maḡbûl

**'Arz-ı i'tizâr bâ-cenâb-ı ḡazret-i Resûl-i Kird-gâr ve istişfâ' ez ân
şehriyâr-ı cihân-mu'ta'**

- 1096 Ḥabîbâ sensin ol maḡbûb-ı Yezdân
Ki na'tıñdır seniñ âyât-ı Kur'ân
- 1097 Seni medḡ itmiş iken Rabb-i ḡâlîḡ
Nice vaşşâf olur saña ḡalâyîḡ
- 1098 Seni ta'rîfe 'âcizken sürûşân
Nice vaşf eylesün bî-çâre insân
- 1099 Ne deñlü 'aḡl-ı çâlâk olsa bâdir
Olur fehm-i kemâlâtında ḡâşır
- 1100 Velî bînende-i envâr-ı ḡüsnüñ
Olan her 'âşîḡ-ı dîdâr-ı ḡüsnüñ
- 1101 Velîkin ḡüsn-i zîbâñı nümâyân
Temâşâ eyleyen aşḡâb-ı zî-şân

1092b-âsûde-i dünyâ M, B / âsûde der-dünyâ H.

1097a-itmiş iken M, B / eylemişken H.

1100. beyit M ve B'de yok.

1101. beyit H'de yok.

- 1102 Tesellî virmek için ‘âşıkâna
Getürmüşlerdir evşâfiñ beyâna
- 1103 İder âşüfte-i ‘aşkıñ olanlar
Ehâdîs-i kirâm-ı hilyeñ ezber
- 1104 Bu bî-çâre **Nüvâzî** daği şâhâ
Olupdur neş’e-i ‘aşkıñla şeydâ
- 1105 Mübârek hüsnuñi rü’yâda nâ-gâh
Görüp dil-dâde oldum saña ey şâh
- 1106 Dil-i nâ-çârım itmez bir dem ârâm
Taleb-kârıñ durur her şubh ile şâm
- 1107 Anıñ-çün vaşfiñi aşhâb-ı zî-şân
Ne resme eylemişler ise tibyân
- 1108 Rivâyât-ı şîhâh-ı hilyeñi hep
Getürdüm silk-i takrîre müretteb
- 1109 Ser-â-pâ nazm idüp vaşf-ı celîliñ
Beyân itdim şehâ hüsni cemîliñ
- 1110 Degildir haddim ey kân-ı mürüvvet
İdem bu resme küstâhâne cür’et
- 1111 Ki meddâhıñ iken bi’z-zât Mevlâ
Cesâret idem evşâfiñda ammâ
- 1112 Dil-i âşüfte-ğâli zabta imkân
Müyesser olmadı ey şâh-ı zî-şân

1104a-Bu bî-çâre **Nüvâzî** daği şâhâ M, B / Hudâvendâ bu bî-çâre **Nüvâzî** H.
1104b-Olupdur neş’e-i ‘aşkıñla şeydâ M, B / Olup sen şeh-r-yârıñ şâh-bâzı H.
1105a-nâ-gâh M, B / şâhâ H.
1105b-dil-dâde oldum saña ey şâh M, B / cân ile oldum saña şeydâ H.
1107a-Anıñ-çün vaşfiñi M, B / Cemâlinñ seyr iden H.

- 1113 Seniñ vâdî-i evşâfiñda hâlâ
Tek-â-pû itdim ey memdûh-ı Mevlâ
- 1114 Saña şeydâlıgım izhâr itdim
Çü mestem cürmümi ikrâr itdim
- 1115 Benim taqşîrimi ‘afv eyle şâhâ
‘Atâdır saña lâyıq pâdişâhâ
- 1116 Terahhum eyleyüp ben bî-nevâya
‘Înâyet kıl ‘inâyet ben gedâya
- 1117 Bu dehr-i miñnet-âbâd içre her ân
Olam luţfuñ ile mesrûr u ħandân
- 1118 Güzâr itdikde fânîden beķâyâ
Civârıñda daĥi irgür şafâyâ
- 1119 Cemâliñle dili pür-nûr eyle
Vişâliñle bizi mesrûr eyle
- 1120 Cemî‘-i ümmetiñle cümle mezheb
Cenâb-ı Ĥâlîk’a eyle muķarreb
- 1121 Be-kön rûz-ı cezâ mârâ ‘inâyet
Şefâ‘at yâ resûlallâh şefâ‘at

Târîĥ-i itmâm-ı îñ “Risâle-i Bedî‘u’l-Maķâlê” est

- 1 Müyesser şod merâ itmâm-ı ĥilye
Zi-ĥüsn-i şûret-i nazmeş dil-âşüft
- 2 Ma‘ânî-i hümâyûneş şenîdend
Sürûşân-ı cinân-ı heşt-âlüft
- 3 Çü dîd-‘îñ sımţ pür-dürr-i cevâhir

1117b-ĥandân M / şâdân B.

1120b-Ĥâlîk’a M, B / ‘izzete H.

Beş beyitli Farsça manzume M ve B’de yok.

Şüreyyâ'eş felek her rûz nühüft

- 4 Ki 'în endîşe men hem-çü mişkab
Berây-ı rişte-i nazmeş güher-süft
- 5 Be-itmâmeş **Nüvâzi** behr-i târîh
“*Tamâm şod vaşf-ı pâk-i Aḥmedî*” güft (1047)

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ḥilye-i faḥr-i cihân itmâm yâft
Bâ-hezâr-âşâr-ı feyz-i sermedî
Güft târîheş **Nüvâzi** ber-ḥisâb
“*Şod tamâm evşâf-ı pâk-i Aḥmedî*” (1049)

BOSNALI MUSTAFA

Tercüme-i Hilyetü'n-Nebî

Hayatı ve Eserleri

Kaynaklarda hayatı hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Kaçınıcı asırda yaşadığı, adı ve mesleği ve nereli olduğu hakkındaki bilgilere şimdilik bilinen tek manzumesi olan hilyesinden hareketle ulaşmaktayız. Buna göre şairimizin asıl adı Mustafa'dır. Oldukça kısa sayılabilecek hilyesinde dört yerde adının Mustafa olduğunu açıkça söylemektedir.

Cân u dilden pâdişâha **Muştafâ** eyler du'â

Eylesün Mevlâ anı her dürlü âfetden emîn (Bosnalı Mustafa: 10)

Naẓm idici **Muştafâ**'ya her kim iderse du'â

Yâ İlâhî vir murâdın aña der-rûz-ı cezâ (Bosnalı Mustafa: 56)

Bu **Teber-dâr-ı Zülüfli Muştafâ el-Bosnavî**

Zümre-i mağfûr ile hem-sâye dâ'im hem-'inân (B. Mustafa: 133)

Bir du'âcîñ **Muştafâ**'yam eylerem dâ'im du'â

Biñ altmış üçüncü senede naẓmım 'ayân (Bosnalı Mustafa: 134)

Ayrıca hilyesini 1069/1658-59 yılında tamamladığını söyleyen Mustafa'nın bu ifadesinden onun XVII. yüzyılda yaşadığını anlamaktayız. Bu yıllar da IV. Mehmed'in saltanat yıllarına (1648-1687) tekabül etmektedir. Hilyesinde devrin padişahı için ettiği dua bölümünden alınan aşağıdaki beyitte de Sultan Mehmed'in adı anılmaktadır.

Hem daği ol  azret-i Sult n Mu ammed   n içun
 Çok du' lar o ıyalum idelüm vird-i zeb n (Bosnalı Mustafa: 124)

Bu Teber-d r-ı Zülüfli Mu taf  el-Bosnav 

Zümre-i ma f r ile hem-s ye d 'im hem-'in n (B. Mustafa: 133)

Hem adının hem mesleğinin hem de nereli olduğunun açıkça ifade edildiği yukarıdaki beyite göre Bosnalı olan Mustafa ‘z l fl  teberdar’ dır. Teberdarlık II. Murat döneminde kurulmuş ve İstanbul'un fethinde ikiye ayrılmıştır. Birincilerine ‘z l fl  baltacılar’, ötekilerine ‘saray baltacıları’ denilirdi. Teberdarlar Anadolu halkının genç ve iri v cutlularından seçilirdi. Bunlar ordunun önünde giderler, y r y  e engel olan Şeyleri ortadan kaldırmak suretiyle askere yol açarlardı (Pakalın 1993: 429).

Tercüme-i Hilyetü'n-Neb 'nin Nüshaları

Şu anki tespitlerimize göre Bosnalı Mustafa'nın hilyesinin altı nüshası bulunmaktadır.

1. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 4906/2. (N1)

134 beyit. 8b-20b varakları arasında yer almaktadır.

2. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 2872. (N2)

133 beyit. 39b-52b varakları arasında yer almaktadır.

3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin B l. Nu.:

1294/4. (A1)

120 beyit. 40b-52b varakları arasında yer almaktadır.

4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 625/12. (A2)

113 beyit. 111a-116a varakları arasında yer almaktadır.

5. Süleymaniye Kütüphanesi Tercüman Böl. Nu.: 352. (T)

97 beyit. 2a-11b varakları arasında yer almaktadır. Bu nüsha diğerlerinden oldukça farklıdır. Genellikle Arapça ve Farsça kelimeler yerine bu kelimelerin Türkçeleri tercih edilmiştir. Örneğin, şeb u rûz yerine gice gündüz, füzûn yerine uzun gibi. Ayrıca bu nüshada birçok beytin ya da mısranın aslı yerine Türkçeleştirilmiş yani sadeleştirilmiş hâlleri verilmiştir. Asıl metinden çok farklı olan bu nüshayı edisyon-kritiğe dâhil etmemekle birlikte söz konusu beyitleri hilye metninde dipnotlarla gösterdik.

6. Millî Kütüphane Nu.: Yz. A 1256.

56 beyit. Bu nüshada sadece manzumenin esas bölümü olan hilye kısmı yer almaktadır. Bu hilye bölümünden önce mensur bir hilye vardır.

Bazı kaynaklarda “Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nu.: 2439’da 39b-52a” varakları arasında Bosnalı Mustafa’nın hilyesinin olduğu söylenmektedir. Ancak bu varaklar arasında mensur bir eser bulunmaktadır.

Manzume, 2008 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.³⁹

---

³⁹ŞIRA, Sahibe (2008).

Bosnalı Mustafa, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

N1: Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nu.: 34 Nk 4906.⁴⁰

A1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin
Böl. Nu.: 1294/4.

T: Süleymaniye Kütüphanesi Tercüman Böl. Nu.: 352. (Sadece
Türkçeleştirilmiş beyitler dipnotta gösterildi.)

Der-Münâca‘at-ı Bârî Ĥudâ Celle Celâlüh

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Ey Ĥudâ-yı lem-yezel ey Ĥâlîķ-ı ‘arş-ı berîn
Devr ider gökler senüñ emrünüñle ķâ’imdür zemîn
- 2 İns ü cinni on sekiz biñ ‘âlemi ĥalk eyleyüp
Hem ĥayâtı hem memâtı ol yaratdı ol hemîn
- 3 Dileyeni dirgürür ol diledügin öldürür
Ĥuvvet ü ĥudret anuñdur ol degil ez-nâ’imîn
- 4 Cümle maĥlûķâta rızķın Ĥazret-i Yezdân virür
Kevn ü kânuñ ĥâfızıdur perver-i dünyâ vü dîn
- 5 ‘Arş kürsî fevķa taĥtî hep anuñdur hep anuñ
Heşt-cennet Ĥâlîķ’ıdur daĥi Rabbü’l-‘âlemîn
- 6 Hem anuñdur heft-nîrân kâfire ķılmış mekân
Biñ bir aduñ ĥürmeti-ķün sen bizi eyle emîn
- 7 Vir selâmet pâdişâha ömrini eyle füzün
Merĥamet it sen Ĥudâyâ ķıl anı ez-âminîn

⁴⁰ Başlıklar bu nüshadan yazılmıştır.

- 8 Ol Muḥammed nûrî ḥaḳḳı ‘avnuñ ile vir zafer
Ḥân Meḥemmed Ğâzi olsun dâ’imâ ez-ğâlibîn
- 9 Ğâlib olsun kuvvetiyle cümle düşmen üstine
Ḥavf u ḥaşyetden ‘adûlar olalar zîr-i zemîn
- 10 Cân u dilden pâdişâha Muştafâ eyler du‘â
Eylesün Mevlâ anı her dürlü âfetden emîn

**Der-Meḥâmid-i Ğâzî Sultân Meḥemmed Ḥân Tavvelallâhu Te‘alâ ‘Ömrehu
ve Ebbede Saltanatahu**

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 11 Te‘alallâh saña şâhâ bu devlet ber-ḳarâr olsun
Vücûduñla cihân ma‘mûr u dâ’im sebze-zâr olsun
- 12 Du‘â-yı devletüñ dünyâ ider şâhâ senüñ her dem
Ola ‘ömrüñ füzûn hem devletüñ de pâ-y-dâr olsun
- 13 Kemâl ü ‘aḳl u dâniş sende müstecmi‘ olup şâhâ
Zihî rif‘at zihî devlet vücûduñ üstüvâr olsun
- 14 Ḥudâ şemşîrünü keskin ide a‘dâ-yı dîn üzre
Olup hep ḥâk ile yeksân saña cümle şikâr olsun
- 15 Girid’i fetḥ ide Mevlâ daḫi nice nice büldân
Gürûh-ı ‘asker-i İslâm hemân fülke süvâr olsun
- 16 Şükûh u heybetüñden lerze-nâk ola ten-i düşmen
Hemîşe tîğ-ı ḳahruñdan ‘adûlar ḥâk-sâr olsun
- 17 Muṭî‘ olalar emrüñe ideler ‘ahd ile peymân
Saña düşmenlik idenler dem-â-dem ihtikâr olsun
- 18 Zülüfli bir du‘âcı bendeñem ḳapuñda rûz u şeb
Şehâ ‘ömrüñ mezîd ü zât-ı pâküñ ber-ḳarâr olsun
- 19 Nitekim ol meh ü ḥurşîd ü eflâk olalar bâḳî
Ferah üzre hemîşe ḳuṭb-ı ‘âlem saña yâr olsun

Der-Mehâmid-i Server-i Kâ'inât Hazret-i Resûlullâh 'Aleyhi ve Sellem

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 20 'Âlemün fahri Muhammed'dür o kân-ı mu'cizât
Enbiyânun hâtemidür Ahmed ol pâk-i şifât
- 21 Anı irsâl eyledi Haq rahmete'n-li'l-'âlemîn
Dü-cihânun muhtedâsı şâhib-ümme şâfiyât
- 22 Âdemînun aşfiyâsıdır habîbi Muştafâ
Ol habîbün hürmeti-çün yaradıldı kâ'inât
- 23 Rûh-ı pâkün Haq yaratdı cümleden evvel senün
Nûr ile kıldı münevver ol ezel ez-mümkinât
- 24 Rûz-ı mahşerde şefâ'at ol idiser ümmete
Ol şefi'dür müslimîne ne ki var ez-kâ'inât
- 25 Yâ Muhammed dest-gîr ol eyle Rabb'ümden recâ
Defter-i müznibde isem eylesün ez-müs'idât
- 26 Ol sa'idler defterinde bendeyi kılsun şümâr
Senden istimdâd ümîdüm ey kerîmü'l-'âbidât
- 27 Ümmet içre ben za'if ü nâ-tüvâna yâ resûl
Ger meded olmazsa senden oluram ez-zâyi'ât
- 28 Çünkü ben tesmiyyelendüm ism-i pâkünüle şehâ
İsm-i pâkün hürmeti-çün ol mu'inim ber-necât
- 29 Cennete girmek dileyen rûhına kılsun du'â
Rûh-ı pâkine ola benden dürûd u şad-şalât
- 30 Âl ü aşhâbına daği eyleyen dâ'im şenâ
Cümleye olsun şenâlar hem şevâb-ı tayyibât

Der-Beyân-ı Mevrid-i Hilye-i Hazret-i Resûlullâh Şalavâtullahi 'Aleyhi ve selâmuhu

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 31 Nice vârid oldu hilye diñle ey ehl-i vefâ
Şerhin itmek eyler ise ger müyesser ol Hudâ
- 32 Yâ İlâhî kıl müyesser şerh ideyin hilyesin
Ol mu'inim fazluñ ile ey Kerîm-i zü'l-'aâtâ
- 33 Ol habîbüñ hilyesinüñ nef'ini nazm ideyüm
Hâşşası gâyetde çokdur hilyenüñ bilgil aâtâ
- 34 Şöyle gelmişdür haberde cân kulağıñla işit
Ol Muhammed Muştafâ'dur çünki tâc-ı enbiyâ
- 35 Bu fenâdan ol beğâyâ göçmege oldu karîb
Çâr-yâr u âl ü aşhâb cümlesi kıldı bükâ
- 36 Ağlayup cümle didiler yâ resûl-i Zü'l-celâl
Hâlimiz oldu mükedder ey Muhammed Muştafâ
- 37 Ol mübârek zâtuñuzdan cümle mañrûm kaluruz
Bize bir çâre buyuruñ didi aşhâbı aña
- 38 Ol dem anlara buyurdu ey benüm yârânlarum
Emr-i Hâk'dur çâre yokdur nideyin ehl-i şafâ
- 39 Her nefes mevtîde ter ol cümle mañlûk ne ki vâr
Ol hitâb-ı müsteâtâba diyemez hiç kimse lâ
- 40 Lîk pendüm gûş idüñ hoş anlara didi resûl
Ol şemâ'il ya'ni vaşfum cümle yazuñ bî-riyâ
- 41 Şoñra gelen ümmetüme hem kıla hoş yâd-gâr
Hoş nazar idüñ buyurdu dâ'imâ şubh u mesâ
- 42 Kim yüzine sürüp aña rağbet ü hürmet ide
Ol beni görmüş gibidür çok sa'âdetdür aña
- 43 Mü'minînden ger olursa ol kişiyedür sözüm

- Baht u devlet ol kesedür kim buña hoş inana
- 44 Hâzret-i münker nekîrden ol kişi olur emîn
Hüsn-i vech ile cevâblar vire ol dem anlara
- 45 Ger bir evde bulunursa bu Muhammed hilyesi
Hürmeti-çün yanmaya ol beyte gelmez hiç belâ
- 46 Bir kişide bulunup hoş i'tikâd itse aña
Sihr ü mekr ü hem perîden münci-i hâliş ola
- 47 İns ü cin düşmânı olsa görmeye aslâ zarâr
Hilye-i pâk-i nebiyyi hıfz iden merd-i Hudâ
- 48 Bir mu'azzam ni'met oldı hilye-i pâk-i resûl
Cümle ümmet hilyesiyle fahr iderler dâ'imâ
- 49 Yazsa bir kes kendüde bile götürse hilyesin
Luţf-ı Haq'ıñ mazharında olur ol merd-i Hudâ
- 50 Halk-ı 'âlem arasında dâ'imâ maḥbûb olur
İ'tibâr üzre olur ol dü-cihânda pür-şafâ
- 51 Hilyesine şehriyârâ eyle sen hüsn-i nazar
Reh-berüñ Hızır u refiküñ ola fahr-i enbiyâ
- 52 Ger sefer ehlinde olsa bu mübârek hilyesi
Her şabâḥ u her mesâda hoş-nazar itse aña
- 53 Hem nazar kıldıkça on kez kılsa bir kimse şalât
Ol kişi görmez mazarrat devlet anuñdur şehâ
- 54 Ger dilerseñ iki 'âlemde murâduñ alasin
Ulu gör sen hilyesini hem nazar kıl dâ'imâ
- 55 Şerḥ çokdur gâyet ile vaşfa çok yok iktidâr
Vir şalât ile selâm ol hazrete şubḥ u mesâ
- 56 Nazm idici **Mustafâ**'ya her kim iderse du'â
Yâ İlâhî vir murâdın aña der-rûz-ı cezâ

‘Ömer bin ‘Abdü’l-‘azîz rağiyallahu ‘anh hazînesinde bulunup ‘an‘ane ile sultân Ğavrî-i Mısrî pâdişâhuñ hazînesine dâhil olan hilye-i şerîfüñ şûretidür kim haţt-ı kûfiden nakl olunmuşdur şahîh ü muşahhağdur. Tafşil üzre beyân olunmuşdur.

Hâzâ Hilye-i Şerîf Ya‘nî Vaşf-ı Laţîf-i Hazret-i Resûl Şallu ‘Aleyhi ve Sellimu Teslîmâ

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Bismillâhîrraĥmânirraĥîm

فخم مفخم

[Resulullah’ın kadri büyüktü. Bakanların gözlerinde ve kalplerinde de büyüktü.]

57 Çün ‘azîmü’ş-şân idi Haĥĥ’uñ ĥabîbi Muştafa
Cümle evşâfî güzeldür bu söze dinmez riyâ

أطول من المربع

[Orta boyludan uzunca]

58 Mu‘tedildi kâmeti vaşf-ı resûl-i bâ-şafâ
Ne dirâz idi ne kûteh bil vasaţdan müntehâ

أقصر من المشذب

[Uzun boyludan da kısaca]

59 Aĥşar idi tûldan bâlâ vasaţdan kâmeti
Hazret-i Haĥ ĥüsn-i ĥulĥ ile yaratmış ĥazreti

---

59. beyit T’de şu şekildedir: Ya‘ni uzundan kışaraĥdur dimişler vâşîfân
Vaşf-ı pâk ile muvaşşafdur Muĥammed ber-‘ayân

عظيم الهامة

[Başı büyükçe idi.]

- 60 Re's-i pâkine kılan vaşşâflar bir kez nazar
Nûr-ı a'zam idi bedr olmuş yağod cirm-i kamer

دقيق المسربة

[Saç telleri inceydi.]

- 61 Ol mübârek saçları ince idi hem-çü semûr
Yaldırayup berķ ururdu telleri mânend-i nûr
- 62 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

لم يكن بالجد القطط

[Saçları kıvrıcık değildi.]

- 63 Ya'ni kıvrıcık degildi ol mübârek saçları
Mişlini görmedi dünyâ nûr-ı 'âlem her biri

وان انفرقت عقيقته فرق

[Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başlarının iki tarafına salarlardı.]

- 64 Saçlarını ger ayırsa ayrulırdı hoş laţîf
Tâ o deñlü hûb idi târ-ı nebî nâzûk şerîf

والا فلا يجاوز شعره شحمته

-
60. beyit T'de şu şekildedir: Ya'ni ol re'si mübârek hâzretüñ büyük imiş
Vaşf idicekler aña hoş vaşfi izhâr eylemiş
63. beyit T'de şu şekildedir: Ol 'Arab'a saçı mişli beñzemezdi saçları
Ya'ni kıvrıcık degildi ol mübârek telleri

[Ve o ayrılmış olan saçı toplamazdı. Saçlarını uzattığında kulağının yumuşağını geçmezdi.]

- 65 Ger ayırmazsa tecâvüz itmez idi gûşını
Ya'ni ol şa'r-ı şerîfi geçmez idi gûşını

واسع الجبين

[Alnı genişti.]

- 66 Vâsi' idi alnı-pâki hâzretüñ ey meh-likâ
Nûr ururdı cebhesinde mişl-i "ve's-şemsü duḥâ"

سوايح غير قرن

[Kaşları bitişik değildi.]

- 67 Hüsni-kâmil şûretinde idi hem re's-i şerîf
Alnı qarınlı degildi hoş laṭîf idi laṭîf
- 68 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

بينهما عرق يدره الغضب

[İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı.]

- 69 Ya'ni qarneyn arasında bir tamarı var idi
Her ne vaḳt kim ol tamar şişse gâzâb gider idi

يتألأ وجهه تألأ القمر ليلة البدر

[Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 70 Ol ḥabîbüñ vech-i pâki şöyle raḥşân idi dir
Ayuñ on dördü gibi bedr olıcaḳ mâh-ı münîr

سهل الخدين

[Yanakları düz idi.]

- 71 Ol mübârek hûb yañaklar hazretüñ efzûn idi
Nûrı hoş lem'ân idüp gâyetle mevzûn idi

كان ابيض بالحمرة

[Kırmızı katıştırılmış beyaz renkli idi.]

- 72 Çihre-i pâki mübeyyaz humreye mâ'il idi
Dürlü dürlü mu'cizâta ol habîb nâ'il idi

ليس بالابيض الامهق ولا بالادم

[Rengi ne beyaz ne de kara esmer]

- 73 Pek açuğ ebyaz degildi ol resûl-i bâ-şafâ
Çihresi esmer degildür rûşen idi dâ'imâ
- 74 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

أزج الحواجب

[Kaşları uzun ve yay gibiydi.]

- 75 İnce idi ol habîbüñ kaşları hem-çü hilâl
Ol şefi'dür ümmetine 'afv ide Celle Celâl

ادعج العينين وطويل الاسفار

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı. Göz kenarları uzundu.]

- 76 Ol ĥabîbüñ ħara imişdür mübârek gözleri
Hem daĥi uzun idi ol gözlerüñ aĥlıĥları

اكحل

[Gözleri sürmeli idi.]

- 77 Ėudretinden sürmelenmiş idi ol ‘ayneyn-i pâk
Şun‘ına anuñ baĥanlar olur idi ‘aĥlı ħâk

اقنى العينين

[Burnunun her iki taraf kaşları biraz yüksekçe ve üstü ince idi.]

- 78 İncerek idi ĥabîbüñ enfinüñ ħanatları
Burnınuñ ucu da ince ĥûb-ter endâmları

له نور يحسبه من لم يتأمل أشم

[Burnunu yücelten bir nur vardı. Dikkatlice bakmayan kimse ilk bakışta
burnunun ortası yüksek zannederdi.]

- 79 Şöyle nûrlı idi burnı pekce baĥmayan anı
Şu‘lesinden mürtefi‘ şanur idi gören anı
- 80 Vir şalât ile selâm ol Muştafa‘ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste‘ân

ضليح الفم

[Aĥzı geniş idi.]

- 81 Ol mülezzeẓ ĥûb dehânı tâm ĥilĥatde idi
Âl ü aşĥâbına her dem ĥoş naşîĥatde idi

مفلج الاسنان

[Dişleri seyrekti.]

- 82 Hem habîbi Muştafâ'nuñ dişleri seyrek idi
Tâ ezelden tıfl iken kendüsi zeyrek idi

كان افلج الثنيتين اذا تكلم يخرج نوره من ثناياه

[Ön dişleri seyrekçe idi. Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir
nur çıkıyormuş gibi görünürdü.]

- 83 Oldı seyrekrek anuñ öñ dişlerinüñ arası
Söyledikce nûr çıkardı şanki meh-nev pâresi

لا يضحك الا تبسما

[Gülmesi gülümsemeden ibarettir.]

- 84 Gülmedi hiç ahaha birle resûl-i pâk-i dîn
Gülicek dâ'im tebessümle gülerdi âferîn

كث اللحية على صدره

[Göğsünü dolduran gür sakalı vardı.]

- 85 Hem şakalı şık idi pek hazretüñ bî-i'tizâr
Gögsi üstinde yayılup eylemişdi hoş-arâr
- 86 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

عنقه كجيد دمية

---

84. beyit T'de şu şekildedir: Ya'ni gülmezdi Muhammed ahahayla bir zamân
Lik gülseydi tebessümle gülerdi der-cihân

[Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi düzgün ve güzeldi.]

- 87 Hâzretüñ ‘unķ-ı şerîfi ğâyet ile hûb idi
Hoş şurâhî bir gümüş ibriķ-veş mergûb idi

في صفائه كفضة

[Gümüş kadar saf ve parlaktı.]

- 88 Pür-şafâvetde gümüşe boynı beñzerdi anuñ
Tâ o deñlü ebyaz idi hûb-gerden Aħmed’üñ

معتدل الخلق

[Bütün azaları orantılı yaratılmıştı.]

- 89 İ’tidâl üzre yaratdı cümle a’sâsın Hudâ
Cümle ef’âli güzeldür muħteremdür bî-riyâ

بادن متماسك

[İri vücutlu ve etleri sıkıydı.]

- 90 Ya’ni gövdelü imişdür ol Muħammed Muştafâ
Hem yapışmış idi laħmı gövdeye muħkem aña

ازهر اللون

[Rengi nurlu ve parlaktı.]

- 91 Ezherü’l-levn idi bî-hem-tâ mişâl-i âfitâb
Mihr ü meh nûrından anuñ dâ’im eylerdi hiçâb

- 92 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ’ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste’ân

89a-yaratdı N1 / yaratmış A1.

91. beyit T’de şu şekildedir: Hâzretüñ levn-i şerîfi hoşça yıldırır idi

ضحيم الكراديس

[Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

- 93 Ol mübârek üstühânlar başları idi ‘azîm
Cür’etine bâ’iş ola ol resûlüñ ey Kerîm

جليل المشاش

[Omuz başları iri]

- 94 Hem büyük idi habîbüñ iki omuz başları
Ümmeti çün ağıdurdı dem-be-dem gözyaşları

بعيد ما بين المنكبين

[İki omzunun arası geniş idi.]

- 95 Hem ba’îd idi resûlüñ iki omuz arası
Anuñ içün yaşşı idi ol habîbüñ arkası

اشعر الزراعين والمنكبين

[Kollarında ve omuzlarında kıllar vardı.]

- 96 Ol mübârek kolları da hazretüñ kıllı idi
Hem çünân omuzları da şa‘r ile belli idi

طويل الزندين

[Kolları uzundu.]

- 97 Hem füzûn idi mübârek ellerüñ bilekleri
Ol güzellerden güzel idi habîbüñ elleri

- 98 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

رحب الراحة والقدمين

[Avuçları ve ayak altları geniş idi.]

- 99 Vâsi' ü pâk idi eli ayası peygamberüñ
Hem ayağı hûb hem mergûb idi ol serverüñ

لا حريرة الين من كفيه

[Eli ipekten daha yumuşak idi.]

- 100 Penbenden nerm idi keffeyn-i mübârek bî-naẓîr
Yumuşaklığına anuñ nisbet olunmaz ħarîr

سائل الأطراف

[Ayak parmakları düzgün idi.]

- 101 Ol eşâbi'ler ħabîbüñ hûb-ı bî-hem-tâ idi
Her bir engüştü gümüştenden daĥi müşteşnâ idi

واعالى الصدر

[Göğsünün üst kısmında kıllar vardı.]

- 102 Gögsi 'âlî levĥ-i maĥfûz-ı Ĥudâ'dur şübhesiz
Mazĥar-ı 'ilm-i ledünnîdür o gencîne ne söz

99. beyit T'de şu şekildedir: Hem büyük hem yaşlı idi ĥazretüñ avuçları
Hem daĥi kalınrak idi Aĥmed'üñ ayakları

100. beyit T'de şu şekildedir: Tâ o deñlü elin idi kefleri hûb bî-naẓîr
Yumuşaklığına anuñ nisbet olunmaz ħarîr

101. beyit T'de şu şeklidir: Ol eşâbi'ler ĥabîbüñ ĥoş müzeyyenli idi
Cümle barmağlar uzunrak hûb mübeyyenli idi

102. beyit T'de şu şekildedir: Daĥi yüce gögsiliydi ol Muĥammed Muştafâ
Şeca'âtine bir nişândur ol dimişler ey aĥâ

عاري التدين و البطن

[Memelerinde ve karnında kıl yoktu.]

- 103 Mûydan ‘ârî idi ya‘ni o şedyeyn-i laţîf
Baţn-ı mir’ât-ı Hudâ idi eyâ zât-ı şerîf
- 104 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ’ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste‘ân

موصول ما بين اللبة و السرة

[Göğsünden göbeği birbirine bağlanmıştı.]

- 105 Lîk mâbeyn lûbbe ile sürrenüñ mevşûl idi
Ya‘ni boğaz çukurından bir çekilmiş yol idi

بشعر يجري كالخط

[Çizgi gibi inen ince kıllar]

- 106 Haţ gibi cârî oluban vaşl olunmuş idi ol
Ya‘ni boğazdan göbege kıldan olmuş idi yol

خصان الأخصين

[Ayaklarının altı yerden yüksekçe idi.]

- 107 Ya‘ni küçükrek qarınlu idi fahr-i enbiyâ
Hem daği ol ince bellidür dimişler evliyâ

يخطو تكفيا

[Yürürken biraz öne doğru eğilirdi.]

---

104. beyit T’de şu şekildedir: Ya‘ni ol iki memesi baţnında çıplağ idi
Tâ o deñlü ‘ârî idi kılları hiç yok idi

- 108 Ya'ni yürürken önüne ol baqardı dâ'imâ
Ol habîbüñ gözleri bakmaz idi gayri yaña

يمشي هونا

[Tevazu üzere yürürlerdi.]

- 109 Hoş vaqar üzre yürürdi ol resûl-i reh-nümâ
Halka gösterdi tarîkat qurb-ı Raḥmân olmağa
110 Vir şalât ile selâm ol Muştafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

زريع المشية

[Hızlı yürürdü.]

- 111 Ol mübârek adımını bol atardı ol habîb
Hoş yürürdi dâ'imâ rif'at aña Haq'dan naşîb

احمش الساقين

[İki baldırında incelik vardı.]

- 112 Ya'ni ince idi sâkeyni habîbüñ ber-qarâr
Hüsn-i vaşfiyla muvaşşafdur Muḥammed âşikâr

كان عرقه اللؤلؤ لا عبيرة اطيب من رائحته

[Teri inci gibiydi. Onun kokusundan daha güzel bir koku yoktu.]

- 113 Çünkü oldı Muştafâ'nuñ hûb-teri incü gibi
Yokdur etyab tîblerde bir qoḥu anuñ gibi

بين كفيه خاتم النبوة

[Omuzları arasında nübüvvet mührü vardı.]

- 114 İki ketfüñ arası mühr-i nübüvvet var idi
Ol nübüvvet hâtemidür kim aña hoş yâr idi

لا هزر في كلامه ولا نذر

[Sözlerinde ne bir noksanlık ne de boş lakırdı vardı.]

- 115 Ol lefâ'if sözleründe sür'ati olmaz idi
Hem daği ol halk içinde kimseden korkmaz idi

ليس في رأسه ولحيته عشرون شعره بيضاء

[Saçlarında ve sakalında yirmi beyaz kıl yoktu.]

- 116 Lihye vü şa'rında yoğ idi yigirmi kıl beyâz
Cümlesi hâşü'l-havâş idi mübârek şa'r-ı hâş
- 117 Vir şalât ile selâm ol Muşafâ'ya her zamân
Tâ murâdına irişdüre seni ol Müste'ân

فتوفاه الله تعالى على ثلاث وستين سنة

[Allah onu 63 yaşında vefat ettirdi.]

- 118 Cânib-i Hağ'dan irişdi irci'î aña nidâ
Altmış üç yaşında kıldı cânını Hağğ'a fedâ
- 119 Çünkü dünyâ yaradıldı ol habîbüñ nâmına
Rağmetullâhi Te'âlâ her dem olsun cânına

قال جابر رضي الله عنه رأيت الخاتم بين كتفي النبي عليه السلام

---

116. beyit T'de şu şekildedir: Re's ü lihyesinde yigirmi beyâz kıl yok idi
Sâ'ir a'zâda kara kıl gâyet ile çok idi

118. beyit T'de şu şekildedir: Pes teveffâ itdi anı ol resûl-i zü'l-'atâ
Ya'ni altmış üç yaşında cânını kıldı fedâ

[Cabir (ra) şöyle söylemiştir. Peygamberin iki omuzu arasındaki Nübüvvet mührünü gördüm.]

- 120 Hâzret-i Câbir buyurdu hâtemi gördüm aḥâ
Ol nebînüñ ketf-i pâkinde virür iken ziyâ

غدة حمراء مثل بيضة الحمامة

[Güvercin yumurtası büyüklüğünde kırmızımtırak bir yumru idi.]

- 121 Kırmızı ben gibi idi mühr-nübüvvet âşikâr
Ol ḥamâme beyza mişli anda kılmışdı qarâr
- 122 Rûḥ-ı peygamber için vir cân u dilden çok şalât
Tâ bulasın cennet-i Ḥaḳ hem cehennemden necât

Der-Ṭaleb-i Şefâ‘at ve Der-Ṭaleb-i Du‘â

- 123 Çün Ḥudâ kıldı müyesser eyledüm nazmın beyân
Cân u dilden şükr-i Yezdân eyleyelüm her zamân
- 124 Devlet-i sulṭân-ı ‘âdil pâdişâhuñ rûz u şeb
Zıkr-i ḥayrıyla şenâsın idelüm vird-i zebân
- 125 Şehr-i yâruñ Ḥaḳ murâdın ḥâşıl ide dem-be-dem
Tâ ola şeh şâd u ḥurrem devletiyle der-cihân
- 126 Bir kağan arslana beñzer Ḥaḳ muzaffer eylesün
Ḳabza-i teşḥîrine girsün eḳâlîm-i cihân
- 127 Yâ İlâhî pâdişâhuñ ‘ömrini kıl câvidân
Olsun ol sulṭân-ı ‘âdil yeryüzinde şâdmân
- 128 Böyle bir sulṭâna mâlik olmamış dünyâ daḥi
Gelmemiş mişlini daḥi görmemiş devr-i zamân

124. beyit T’de şu şekildedir: Hem daḥi ol Hâzret-i Sulṭân Muḥammed Ḥân için

Çok du‘âlar okıyalum idelüm vird-i zebân

125 T’de şu şekildedir: Şehr-i yâruñ maṭlabımı ḥâşıl eyle ey Ḥudâ

125-134. beyitler arası A1’de yok. Buradan bir sayfa koptuğu anlaşılıyor.

- 129 Şevketinde rûzımız 'îd ü giceler kıadr olur
Devr-i 'adlinde tamâmet 'âlem oldu şâdmân
- 130 Hâmdu-lillâh devletinde hâfız-ı Kur'ân olup
Hilye-i pâk-i resûli eyledüm şerh-i beyân
- 131 Devr idince nüh-felek 'ömri mezîd ola şehûn
Haq Te'âlâ'nuñ emânında ola şâh-ı cihân
- 132 Ger ümîdüm olsa rûzî rûz-ı maşşer tâ olam
Pâdişâhumla bile der-sâye-i peygamberân
- 133 Bu Teber-dâr-ı Zülüfli Muşafâ el-Bosnavî
Zümre-i mağfûr ile hem-sâye dâ'im hem-'inân
- 134 Bir du'acıñ Muşafâ'yam eylerem dâ'im du'â
Biñ altmış toquzuncı senede nazmım 'ayân (1069)
- 135 Didüm anuñ-çün bu resme tercümem târîhîni
Dürr-i vaşf-ı hilyem olsun tavq-ı havrâ-yı cinân

---

134. beyit yalnızca T'de var.

‘Îdî

Na‘t ve Hilye-i Şerîf

Hayatı ve Eserleri

Manzumede yer alan üç beyit vasıtasıyla şairin mahlasının ‘Îdî olduğunu anlıyoruz.⁴¹ Kaynaklarda ‘Îdî mahlaslı birkaç şair bulunmaktadır ve bunlardan birine ait bir hilyenin varlığından söz edilmemektedir. ‘Îdî mahlaslı bu şairlerden birincisi 16. yüzyıl şairlerindedir, ikincisi 1646 yılında, üçüncüsü ise 1689 yılında vefat etmiştir. Manzumenin sonunda yer alan ve 1082/1671 yılını veren tarih mısrası manzumenin sahibinin 1689 yılında vefat etmiş olan ‘Îdî olabileceğini göstermektedir. Buna göre ‘Îdî Halep’te doğmuştur. Asıl adı Bayram olduğu için ‘Îdî mahlasını kullanmıştır. İstanbul’a gelip Medrese öğrenimini tamamlayıp mülazım olmuş, Anadolu şehirlerinde mesleğinde yükselerek kadılık yapmıştır (Cunbur 2004: 247). Safâî’ye göre 1100 (Çapan 2005: 396), İsmail Belîğ’e göre 1101’de (Abdülkadiroğlu 1999: 285) vefat etmiştir.

Na‘t ve Hilye-i Şerif’in Nüshası

1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 837/4.

317 beyit olup 28b-38a varakları arasında yer almaktadır.

---

⁴¹Mahlas 2, 139 ve 265. beyitlerde geçmektedir.

İdi, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı OE 837/4, v. 28b-38a.

Na‘t-ı Şerîf-i Seyyidü’l-Kevneyn Şallallahu Te‘alâ ‘Aleyhi Ve Sellem

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

- 1 Demdir yine ey dil-i kühen-sâz
Bir tâze nevâya eyle âgâz
- 2 **‘İdi** gibi böyle olma hâmûş
Kıl aşk ile baħr-ı nuḡkı pür-cûş
- 3 Hûn-âbe-i eşk ile virüp tâb
Şemşîr-i edâ-yı eyle sır-âb
- 4 Sûzişle idüp sirişki bî-ğaş
Şun câna şarâb-ı câm-ı âteş
- 5 Berķ-efgen olup ayağ-ı zevķe
Ol şu‘le-resân çerâğ-ı şevķe
- 6 Yağ âteş-i ‘aşķ ile vücûdı
K’olsun felege resîde dûdı
- 7 Ol âteş-i rûşen-i maħabbet
Kim teşnesidir zülâl-i raħmet
- 8 Pür-neş’e maħabbet-i dil-âbâd
Kim eyleye fikr-i ğayrı berbâd
- 9 Tevhîd-i Hudâ olup me’âli
Pür-na‘t-ı resûl ola maķâlî

- 10 Şad-ḥayf o câm-ı nuṭka şad-ḥayf
Kim bî-mey-i na't ola bilâ-keyf
- 11 Bilsün mi nedir sühanla âgâz
Kim k'olmaya bu nevâya dem-sâz
- 12 Ey dil saña müjde-i hidâyet
K'oldiñ yine mazhar-ı 'inâyet
- 13 Sencîde-edâya idüp âheng
İt medḥ-i şeh-i şefâ'at-evreng
- 14 Ser-ḥayl-i rüsül şeh-i muẓaffer
Muḥtâr-ı muẓî emîn-i maḥşer
- 15 İqbâl-i 'Arab celâl-i Hâşim
Maḥrûm-ı Menâf ebû'l-mekârim
- 16 Ta'tîl-i Menât u Lât u 'Uzzâ
İşkest-i revâḳ-ı tâḳ-ı kisrâ
- 17 Zîr-efgen-i Sûmenât-ı küffâr
Ümmi-laḳab u 'alîm-i esrâr
- 18 Nâ-ḥânde iken bu 'âlemiyyet
Olsa nola ḥüccet-i nübüvvet
- 19 Şâyeste yetîm ise cenâbı
Dünyâya yoğ idi intisâbı
- 20 Lalası idi Şafîyy-i dânâ
Olmuşdı kemîne dâye Ḥavvâ
- 21 Gehvâresi mîr idi kımâtı
Olmuş idi mecreme ribâtı
- 22 Olmakla mürîdi Ḥazret-i Nûḥ
Bu zevraḳa itdi cem'-i zî-rûḥ
- 23 Ḳurbânî-i kûy-ı 'izzetinden

- Nâr oldı Hâlîl'e tâze gülşen
- 24 Ger içse elinden âb-ı 'uqbâ
Çekmezdi Hızır melâl-i dünyâ
- 25 Olmaqla o meh Kelîm'e teslîm
Tûr oldı Kelîm'e ferş-i teklîm
- 26 Virmekle haberlerin Mesîhâ
Enfâsı iderdi mürde-ihyâ
- 27 Yûsuf'da olan cemâl-i ahsen
Bir neş'e idi melâhatinden
- 28 Pîşîn ü pesinde her ne kim var
Muhtâclarıdır âhir-i kâr
- 29 Olmaqla çerâğ-ı nûr-ı tenzîl
Pervâne-i şem'i idi Cibrîl
- 30 Şad-güne Sikender ü Süleymân
Oldı kapusunda 'abd-ı fermân
- 31 Zi-pâdişeh-i sipihr-i evreng
Hıyyâl-i Burâk-ı sidre-ferseng
- 32 Zih-bend-i kemân-ı kîş-i kudret
Peykân-ı hadeng-i ceş-i fıtrat
- 33 Ser-mest-i yakîn resûl-i âgâh
Sâgar-be-kef-i maḥabbetullâh
- 34 Dîbâce-tırâz-ı aşl-ı mevcûd
Her heft köni maḥâm-ı maḥmûd
- 35 Efser-be-ser-i hitâb-ı levlâk
Şâhen-şeh-i taht-ı evc-i eflâk
- 36 Keşşâf-ı rumûz-ı genc-i aḥbebt
Şarrâf-ı le'âl-i senc-i aḥbebt

- 37 Pîrâye-i bâr-gâh-ı Hâlîk
Sermâye-i hilkat-i halâyîk
- 38 Âyîne-i şâf-şûret-i Hâk
Hurşîd-i sipîhr-i nûr-ı mutlak
- 39 Ser-tâc-ı peyemberân-ı Ahmed
Maḥbûb-ı Hudâ şeh-i mü'eyyed
- 40 Ger olsa felek o şâha melḥûz
Manzûr-ı olurdu levḥ-i maḥfûz
- 41 Ger olmasa dâd-ı hükmi anıñ
Yanmazdı çerâğ-ı âsumânıñ
- 42 Evşâfını itmeyeydi temhîd
İşkeste olurdu sâz-ı nâhîd
- 43 Fânûs-ı hayâl-i çarḥ-ı her ân
Ger itmese şem'-i şer'-i gerdân
- 44 Ber-geşte olup bu intizâmı
Yeksân olur idi şubḥ u şâmı
- 45 Ger olmasa 'âşık-ı zemîstân
Olmazdı bu resme çeşmi giryân
- 46 Olmakla bahâr-ı feyzine dûş
Ezhâr ile oldu şâd pür-cûş
- 47 Düşmekle gül-i cemâline ḥâr
Firdevse nümûne oldu gülzâr
- 48 Saḳḳâl-ı itmek ile nîsân
Bahr u beri itdi gevher-efşân
- 49 Bu bahşeye yeter delîl-i idrâk
Levlâke lemâ ḥalaḳtü'l-eflâk

- 50 Zî-hüsrev-i âsumân-pâye
Kim şaldı rûy-ı arza sâye
- 51 ‘Ulvî idi zıllı daği anıñ
Kim düşmedi sağına serâniñ
- 52 Olmaqla çerâğ-ı nûr-ı fıtrat
Bî-zıll idi ol hümâ-yı ‘izzet
- 53 Ol ebr ki oldı sâye-bânı
Zıllı idi dîne câyiz anı
- 54 Yağup vücûd-ı tâb-nâki
Pür-nûr idüp hazîz-i hâki
- 55 Olmaqla ba‘îd-i mihr-i devlet
Olınca sipihr-i pür-küdûret
- 56 Eyvân-ı semâya şaldı sâye
Tâ kim gele ol daği şafâya
- 57 Yâğod o şefi‘-i maşşere bil
Dünyâda anuñ-çün olmadı zıll
- 58 Tâ rûz-ı harâret-i kıyâmet
Bağş ide ‘uşâta zıll-ı re’fet
- 59 Gerçi ki o zât-ı mihr-sâye
Bu vech ile oldı vaşf-sâye
- 60 Ammâ budur ol vücûda enseb
Kim sâyesi ola mâ-sivâ hep
- 61 Hâk-i deri olsa nola herkes
Pâyına döşendi çarğ-ı aţlas
- 62 Ser-keştesidir sipihr-i vâlâ
Âşüftesidir pesîn ü a’lâ

- 63 Nola ebedî olursa nûrî
‘Aşk-ı ezeliyledir zühûrî
- 64 Ol gevher-i ferd-i genc-i imkân
Ol sırr-ı haqîkat-i kıdem-şân
- 65 Ol maḥrem-i bezm-i şâhid-i ğayb
Ol perde-i zer- nigâr-ı lâ-reyb
- 66 Otursa olurdu ‘arş tevḥîd
Devr itse olurdu çarḥ taḥmîd
- 67 Hem tâb-ı fûrûğ-ı mihr-i zâtı
Pür-nûr ider idi şeş-cihâtı
- 68 Şahrâya çıkınca hem-çü âhû
Etrâfi tutardı nâf-ı hoş-bû
- 69 Her ne cihete sürerse atın
Pür-cilve iderdi mu‘cizâtın
- 70 Âyât-ı nübüvvetin nebâtât
Taşdıḳ iderdi hem cemâdât
- 71 ‘Arz itse risâletin vuḥûşa
Taḥkîḳ ile hep gelürdi cûşa
- 72 Haḳ bu ki berây-ı şıdk-ı bi’set
Olurdu tuyûra nuṭṭa ruḥşat
- 73 Ol şâh-ı şefâ‘at-intişâbîñ
Ol ḥusrev-i mâlikü’r-riḳâbîñ
- 74 Ḥurşîd-i cemâli enver idi
Her vech ile ḥûb u hoş-ter idi
- 75 Olmuşdı maḥâsini o zîbâ
Ḥurşîd-i cemâle şu‘le-âsâ

- 76 Bulmaqla maḥâsin ile zîver
Olmuşdı gül-i ruḥı mu'anber
- 77 O liḥye-i kuḥl-ı behcet-efzâ
Nûr-ı siyeh ü sefid idi yâ
- 78 Ser-levḥa-i şafḥa-i gül idi
Yâ bâġ-ı ruḥında sünbül idi
- 79 Yâ mihr-i giyâ-yı 'anber-îşâr
Olmuşdı o liḥye-i pür-envâr
- 80 Gûşı nola olsa nûr-ı Bârî
Vaḥy olmuş idi çü gûş-vârı
- 81 Taḥkîk bu kim mişâl-i bîdâr
Ḥâb içre iderdi gûş güftâr
- 82 Açmaqla dehen nevâl-i vaḥye
Olmuşdı şadef le'âl-i vaḥye
- 83 Sâmi'a nola kelâm-ı Ḥaḳḳ'ı
Gûş itmiş idi selâm-ı Ḥaḳḳ'ı
- 84 Olsa nola reşk-i mihr-i enver
Ḥoş-manzar idi çü tâze güller
- 85 Gîsûları idi müşg-i ezfer
İtse nola 'ârızın mu'aṭṭar
- 86 Vechi idi meh gibi münevver
Şem' idi 'izâr-ı ḥûb-ı enver
- 87 Şem' olsa nola ol ebyazu'l-levn
Pervânesi idi cümleten kevn
- 88 Ḥoy-gerde olup o ḥâfîzu'z-zarf
Gülzâr-ı cemâlin itse pür-'arf
- 89 Her kaṭre-i der olup bir incü

- Şerm ile düşerdi bahre lü'lü
- 90 Ol şâhib-i şufre-i kad-eflah
Şîrîn-leb idi kelâmı emlah
- 91 Ebrûsı ezece cebîni bî-çîn
Aknâ idi ol sümûda 'ırnîn
- 92 Olmaqla meşâmı şu'le-perver
Nuzzâri-i şem' şanurdu ekşer
- 93 Nûr olsa nola ol enf-i aknâ
Olmuşdı şemîm-i 'arş-ı a'lâ
- 94 Bu muşhaf idi o rûy-ı dil-cû
Ser-sûreler idi iki ebrû
- 95 Ol gerden-i sîm-i reşk-i pür-nûr
Pür-şu'le idi çü şem'-i kâfûr
- 96 A'lâ idi re's-i müşg-bîni
Hem hasret-i âhû idi 'aynı
- 97 Kirpikleri idi cevherîn-tîr
Şayd idi gâzâl-ı çeşmine şîr
- 98 Müjgânı ki tîr idi siyeh-ter
Mirrîhi iderdi zağm-perver
- 99 Çeşm-i siyeh-i habîb-i Yezdân
Pîş ü pesini görürdi yeksân
- 100 Nûr olsa nola o çeşm-i bî-hâb
Bir pertevi idi mihr-i meh-tâb
- 101 Gül-berg-i lebi dem-i tekellüm
Gösterse leţâfet-i tebessüm
- 102 Dünyâyı idüp nikâtı hurrem
Pür-ğande olurdu hâtır-ı gam

- 103 Ağzı kadeh-i müzâb-ı kâfûr
Feyz-i nefesi sülâfe-i nûr
- 104 Ol mertebe hulv idi beyânı
Gûyâ ki nebât idi zebânı
- 105 Olmuşdı o dürr-i nâb-ı evzâh
Cümle luğat-ı ‘Arab’da efşâh
- 106 Esnânı idi sefîd-i efrac
Mahsûd-ı le’âl olursa elyağ
- 107 Akdâmı idi esâs-ı hûbî
Bâlâsı idi dıraht-ı tûbî
- 108 Bâzûları gülbün-i leţâfet
Sâkaynı sebike-i melâhat
- 109 Keffeyni idi şehâb-ı ihsân
Parmakları reşk-i mâh-ı nîsân
- 110 Ber-rûz-ı ‘ataş o ‘ayn-ı ‘âlem
Sâkî-i şarâb-ı bezm-i zemzem
- 111 İçürdi guzâta parmağından
Bir âb-ı laţîf ü şâf-rûşen
- 112 Hem-vâre o şâf-ı şadr-ı vâsi‘
Âfâka şalardı nûr-ı sâti‘
- 113 Pîş-i nazâr-ı celî güherde
Olmazdı libâs o nûra perde
- 114 Ol rûtbe idi leţâfet-i ten
K’âzürde olurdu berg-i gülden
- 115 Zahrında o hâtem-i nübüvvet
Olmuş idi nâf-ı müşg-i kudret

- 116 Bir genc idi zât-ı pâki haqqâ
Urmuşdı o mühri aña Mevlâ
- 117 Pür hilm idi maḥzen-i nihâdı
Âyîne-i şâf idi fu'âdı
- 118 Pür-hilm ise nola ol kerem-ver
Olurdı dem-i ğaḏab ğazanfer
- 119 Sehl idi dem-i muşâfaḥatda
Şa'b idi velî mükâfaḥatda
- 120 Gör kudret-i maḥz-ı zi'l-celâli
Ol maḏhar-ı feyż-i lâ-yezâli
- 121 Yektâ-dür-i kulzüm-i tihâme
Vey ḳadd-i vasaṭ 'azîm-i hâme
- 122 Vey ḥulḳ-ı ḥasen cemâl-i aḥsen
Yarlıĝ-ı emân-penâh-ı eymen
- 123 Sultân-ı ser-âmed-i müselleme
Vey ḳadr-i refî'-i faḥr-i 'âlem
- 124 Bir merd-i tavîle zîver olsa
Ya'nî yanaşup berâber olsa
- 125 Ol kes ne ḳadar olursa zî-ḳad
Ber-ter görünürdi ḳadd-i Aḥmed
- 126 Pîrâye-i ḳâmeti ser-â-pâ
Olmuşdı fûrûĝ-ı luṭf-ı Mevlâ
- 127 Her ğâh ki itse 'arz-ı ḳâmet
Olur idi muḥaḳḳıḳ-ı ḳıyâmet
- 128 Ol ḳadde nola dil olsa meftûn
Nâzûk-ter idi çü ṭab'-ı mevzûn
- 129 Ḳadrin ne mecâl var beyâna

- Olur mı hümâyâ âşiyâne
- 130 Gel düşme dilâ bu güft u gûya
Deryâ şığışır mı hîç suya
- 131 Bir kaçresin idemez hîred fehmi
Pervâz idemez o rütbede vehmi
- 132 İllâ ki edîb-i fikr-i çâlâk
Bu nükteyi itdi ‘arz-ı idrâk
- 133 Bu kavî-i ‘Üveys-i pâk-tahkîk
Min ba’d be-şîdîk-ı Binti Şiddîk
- 134 Ayakların esfel-i serâyâ
Başmışdı o şâh ‘arş-ı pâya
- 135 Olmuşdı ser-i mübâreki hem
Peyveste-i bâm-ı ‘arş-ı a‘zam
- 136 Sübhânallâh zihî sa‘âdet
Şad-bârekallâh zihî melâhat
- 137 Zî-şâhid-i pâk-i bî-bahâne
Ey zülf ü cemâl ü mihr-şâne
- 138 Zî-hüsn-i bahâ ki ‘izzetinden
Vaşşâfî ola ‘azîz-i Zî’l-men
- 139 **‘İdî** ne olur seniñ beyânîñ
Küstâhlık itme çek inânîñ
- 140 Sen kande o dürr-i nâb kande
Şeb kande o âfitâb kande
- 141 Sen kande vü na‘t-i pâk kande
Bu neş’e olur mı ‘âcizânda
- 142 Sen şâ‘ir-i hüzn-i gam-şifatsın
Âlûde-i derd-i ma‘şiyetsin

- 143 Sen 'aşk ile âşinâ degilsin
Ol gevhere cân-fedâ degilsin
- 144 Taqşîriñi bil tetâvül itme
Ol 'acz-nümâ tekâsül itme
- 145 Hem-vâre şalât-ı hamd u teslîm
Ber-vech-i hulûş şıdķ u ta'zîm
- 146 Gönder o cenâb-ı 'arş-sâye
Hem âl-i güzîn-i bâ-şafâya
- 147 Birbir hulefâ-yı râşidîne
Hem zümre-i şahb u tâbi'îne
- 148 Her şubh u mesâda eyle îşâr
Envâ'-ı dürûd u hamd-ı bisyâr
- 149 Sende bilürüz şalâh u tâ'at
Yokdur k'ola luţfına vesîlet
- 150 Ammâ ki idüp 'inâyet ümmîd
Ol bâb-ı 'atâdan olma nevmîd
- 151 Cürm ü günehiñ egerçi çokdur
Taqşîriñe hod kıyâs yokdur
- 152 Lîkin o cenâb merhametde
Hengâm-ı zuhûr-ı 'âţîfetde
- 153 İn'âma sebep olursa fermân
'Âşîlere olur ekşer ihsân
- 154 Demdir ki bu nazm-ı hoş-maķâlîñ
Destiñde olup beyân-ı hâlîñ
- 155 Ol şadr-ı şefâ'at-ihtivânîñ
Ol ğam-ğor-ı cümle 'âşiyânîñ

- 156 Ber-vech-i h l ş gice gündüz
Derg hına ‘acַz ile sürüp yüz
- 157 Serm ye ni iftik r eyle
‘İşy n n  ber-g z r eyle
- 158  mm d odur k’olup ‘in yet
Taşş r n  ‘afva ola ruşsat
- 159 Mi‘r c-ı şer fin eyle taşr r
Tarş eyle mis-i kel ma iks r
- 160 Dem-sözünü olup hid yet-i Haş
Bulsun s h n n  rev c-ı revnaş
- 161 Ol bülbül-i gülşen-i bel gat
Besdir saňa nağme-i beř ret
- 162 Bir n m-şeb ol h m -y  i‘c z
Kim l ne-i ‘arşa itdi perv z
- 163 P r-z ver olup rev k-ı v l 
 r ste oldu bezm-i a‘l 
- 164 Açılmaş ile der-i n h-eşb k
Zeyn oldu bütün-ı heft n h-t k
- 165 R d v n-ı behişti itdi her heft
N h-ferş-i sipihr oldu zer-beft
- 166 Ez-bes ki çekildi misk-i ezfer
Tutdı felegi g b r-ı ‘anber
- 167   r -keşi oldu zülf-i havr 
T  kim ola reh-g z r m cell 
- 168 G z dikdi o reh-g z ra g lm n
T  p yına ola gevher-efş n
- 169 Bu leyle-i vaşl-ı pür-ferahda

- Biñ hamd ile itdi sidre secde
- 170 Bu ni‘mete şükr ile hürûşân
Hep dîde vü gûş idi sürûşân
- 171 Devletle gelür diyü o hûbı
Olmaqla bülend-nağme tûbî
- 172 Tıtdı felegi sürûd-ı elhân
İdris ü Mesîh oldu raqşân
- 173 Seyyâr ile şâbit intizâra
Düşmekle yoğ idi yer qarâra
- 174 Ol zât-ı şerîf-i hoş-serîre
Bir şem‘ idi ol şeb-i münîre
- 175 İrişdi bi-emr-i müjde fi’l-hâl
Cibrîl-i emîn-i hoş-per ü bâl
- 176 Perrinde Burâq-ı ‘izzet ile
Âhenk ide ‘arşa devlet ile
- 177 Zi-rağş-ı laţîf-i hûb-hey’et
Çerende-i heşt-bâğ-ı cennet
- 178 Nâzende hümâ-yı hûr-peyker
Bâl ü peri nûr u bûyı ‘anber
- 179 Hem nüh-küre-i sipihr-berînden
Pür-zağm idi şadme-i süminden
- 180 Ber-emr-i Hudâ şeh-i sebük-rev
Çün berq-i Burâq’a şaldı pertev
- 181 Pîşinde perinde peyk-i Cibrîl
At sürdi bilâ-‘inân u tağvîl
- 182 Bâlâ-yı serinde tâb-fersâ
Bir çetr-i siyâh kırdı isrâ

- 183 Yeşrib'den idince 'azm-i dergâh
Oldı yolu semt-i Ka'betullâh
- 184 Vâ-pes olıcağ o beyt-i fâhir
Ağşâ-yı muğaddes oldı zâhir
- 185 Per şaldı Burâk-ı berç-pâye
Beyne'l-ğaremeyn olan viyâyâ
- 186 Hem mescid-i nûr-pâş-ı Ağşâ
Oldı çü meh-i münîr peydâ
- 187 Bir cilve-geh andan öte itdi
Bu çâr-şikâli koydı gitdi
- 188 Bir cünbiş ile o râh-vâre
Bağş eyledi mâha na'l-pâre
- 189 Çün oldı kamer memerr-i râhı
Reşk-i melek oldı cilve-gâhı
- 190 Çün oldı düvum sipihre vârid
'Arz itdi şahîfesin 'uğârid
- 191 Siyûmda idince rağşı cevân
Düşdi qademine zühre rağşân
- 192 Çün oldı sipihr-i çârüm-ârâ
Mihr oldı rehinde çihre-fersâ
- 193 Pencümde çü itdi şulha âheng
Türk-i felek oldı târik-i ceng
- 194 Çün oldı şeşümde kîmyâ-ger
Erzînini itdi müşteri zer
- 195 Heftüm felege çü şaldı envâr
İtdi zuhali güsiste-zünnâr

- 196 Heştümde olınca nûrı şâbit
Düşdi teb-i lerzeye şevâbit
- 197 Dûşında zebîha burc-ı berre
Baş koydı süm-i Burâk'a yerde
- 198 Naqdîne idi çü şevre pervîn
Pâyına nişâr itdi pişîn
- 199 Cevzâ' dururdu bî-mürâye
Yüz sürdi ayağa buldı pâye
- 200 İtdi seretânı çünki tesyîd
Gerdûnda gezindi oldu nâ-dîd
- 201 Düşse nola pây-ı rahşına şîr
Tavk itdi dü-çeşmi nûrı zencîr
- 202 Çün sünbüle oldu cilve-ğâne
Reh-vârına tökdi nûr-dâne
- 203 Çün kadrine oldu keffe mîzân
Nüh-seng-i sipihre düşdi nokşân
- 204 Çün kejdüme oldu pây-endâz
Her hârını itdi gonca-perdâz
- 205 Gösterdi çü kavse zûr-bâzû
'Arz eyledi nüh-sipihre nîrû
- 206 Çün ravza-i berde itdi cevlân
Birr oldu gazâl-ı hâveristân
- 207 İrişdi çü delve 'ayn-ı zâtı
'Arz eyledi çeşme-i hayâtı
- 208 Hûtı ki kudûmı itdi sîr-âb
Nüh-bağr-ı felekden oldu rû-tâb
- 209 Kürsîden olup bülend-ceste

- Tâ şafha-i 'arşa oldu meste
- 210 Ayakların itdi na'lden dūr
Çün pisteri oldu aþlas-ı nūr
- 211 Andan daþı oldu pây perdâr
Tâ itdi kıdem sarâya reftâr
- 212 Geçdi o kadar hicâb-ı esrâr
Kim kendiliginden oldu bî-yâr
- 213 İrdi o mekâna kim mekânsız
Bî-hûş hod-ı hod u nişânsız
- 214 Bulmaqla le'âl-i ni'met-i Hâk
Kendüyi yitürmek oldu bulmağ
- 215 Hestî-i vücûd-ı keyfden dūr
Dil-ḥâne-ḥarâb-ı Beyt-i Ma'mûr
- 216 Her çend ki oldu bir cihet-cû
Ser-cümle cihât oldu yek-sû
- 217 Mülk-i kıdem oldu çün nümâyân
Oldı 'ademe cihet-güzînân
- 218 Çün her cihetiñ çerâğı söndi
Ol ḥazret-i bî-cihet göründi
- 219 Oldı ikilik hayâli çide
Nūr ile bir oldu iki dîde
- 220 Yüz sürdi Cenâb-ı Kirdgâr'a
El açdı 'atâ-yı bî-şümâra
- 221 Ol pâk-cemâle nâzır oldu
Sîr-âb-ı hayât zâhir oldu
- 222 Olmuşdı o çeşm cümle nâzır
Dil dîde vü cümle ten nevâzır

- 223 Gördi vü işitdi vüs‘at-i hûş
Göz bu göz idi vü gûş bu gûş
- 224 Yâ Rab be-yaqîn-i nûr-ı hâzret
Biz de ideriz ümîd-i rü‘yet
- 225 Ol şâhib-i şaş-tı “kâbe kavseyn”
Ol çeşm-i yaqîne kurretü’l-‘ayn
- 226 Hâhişle olup taḥiyyat-âver
Olunca selâm-ı Hakk’a mazhar
- 227 İtmekle dür-i niyâzı galṭân
Oldı yem-i va‘d-hây-ı ihsân
- 228 Hem ümmetin itmeyüp ferâmûş
Virdi yem-i jerf-i rahmete cûş
- 229 Olmakla hazîn-i ni‘met-i pâk
Bezl itmege oldı ‘âzim-i hâk
- 230 Yârâna irişdi şâd u pür-cûş
Râyât-ı ‘atâ vü luṭf-ı ber-dûş
- 231 Bir ruḡ‘asın itdi niçe hil‘at
Dervîşlerine kıldı kisvet
- 232 Ol ruḡ‘ayı itdi hem sefîne
Deryâ-yı necât mücrimîne
- 233 Kerâmet olup garîk-i ‘işyân
Keştî-i ‘inâyete ata cân
- 234 Eylerse resûl eger şefâ‘at
‘Afv eyleye anı Rabb-ı ‘izzet
- 235 Ey dürr-i yem-i ‘inâyet-i Hâk
Vey gevher-i kân-ı rahmet-i Hâk

- 236 Vey şem‘-i münevver-i İlâhî
Vey nûr-ı sefidî vü siyâhî
- 237 Vey bâde-i sâgar-ı elestî
Vey neş‘e-i câm-ı bezm-i hestî
- 238 Vey gevher-i kân-ı hilkat-i kevn
Vey zîver-i şân u nuşret-i ‘ayn
- 239 Vey kâbil-i harf-i “faḥr u faḥrî”
Vey ḥâşıl-ı şarf-ı ber ü baḥri
- 240 Vey tâc-ı mülûk-ı faḫr-ı ser-pûş
Faḫr-ı dü-cihân u ḫırқа-ber-dûş
- 241 Maḥbûb-ı Hudâ-yı bî-menâzı‘
Nâzende-i kevn ü pür-tevâzu‘
- 242 Nûr-ı süḫaniñ sirâc-ı Sübhân
Feyz-i nefesiñ zülâl-i Raḫmân
- 243 Kef-i keremiñ seḫâb-ı raḫmet
Gerd-i ḫademiñ ‘abîr-i ‘izzet
- 244 Feyziñle pür oldı câm-ı ḫurşîd
Şevḫiñle düzeldi sâz-ı nâhîd
- 245 Çâkerlik ile olup ‘araḫ-pûş
Çarḫ itdi hilâli ḫalқа-i gûş
- 246 Her şubḫ u mesâ gül-i meh ü mihr
Ḥâk-i der-i ravzaña sürer çihr
- 247 Maḫşer saña rûz-ı kâğıd-ı zer
Deryûze-gerân zemîn-güherler
- 248 Bir mescidiñ oldı çarḫ-ı heştüm
Ḳandîlleridir anda encüm
- 249 Cûyâ-yı deriñ ğani vü muḫtâc

Cerrârlarıñ mülûk-ı zî-tâc

- 250 Maqbûlüñ olursa ben niyâzı
Reşk ide namâz-ı bî-namâzı
- 251 İzhâr-ı gurûr iderse tâ‘at
İksîr olur gül-i şekâvet
- 252 Her kim uya şer‘iñe çü Bîjen
Yol bula necâta ka‘r-ı çehden
- 253 Kec-rev olana ne‘ûzü billâh
Sûrâh-ı dalâlet ola her râh
- 254 Şâhen-şeh-i ‘arş-dest-gâhâ
Hurşîd-i livâ melik-sipâhâ
- 255 Seyyâh-ı felek zemîn-bisâtâ
Zî-hân-ı kerem semâ-simâtâ
- 256 Âb-ı ruh-ı çeşme-i hayâtâ
Telh-âbe-hor-ı gam-ı ‘uşâtâ
- 257 İnsân-ı nigâh-ı mû-miyânâ
Pîr-emn-i penâh-ı müznibînâ
- 258 Ben tekye-zen-i der-i vebâlim
Ben hırqa-be-düş-ı infî‘âlim
- 259 Şimden gerü neylerim ben âhı
Sensin çü gedâlarıñ penâhı
- 260 İtsem nola sû-i hâlim ikrâr
Luţfuñ gibi bir meded-resim var
- 261 Yokdur ‘amelim faķîrim ammâ
Cürm ü günehim çü mevc-i deryâ
- 262 Eyler beni dûzahî günâhım
Ger olmaz iseñ halâş-hâhım

- 263 Yokdur bilürüm eyâ şeh-i cûd
Dîvân-ı ‘inâyetiñde merdûd
- 264 Havfım bu ki zulmet-i vebâlim
‘Arz itmese saña ‘arz-ı hâlim
- 265 ‘İdî-i günâh-kâra dermân
Senden olur olur ise ihsân
- 266 Çokdur güneş ü hatâsı çokdur
‘İşyândan özge kârı yokdur
- 267 Olmazsa şefâ‘atiñ meded-res
Şâhib çıka bilmez aña bir kes
- 268 Sen cürm-recâ-yı ‘âşiyânsın
Sen rahmet-i mağz-ı Müste‘ân’sın
- 269 Sen kufl-güşâ-yı mekrümetsin
Gencûr-ı künûz-ı merhametsin
- 270 Sensin sened-i hıyâm-ı eflâk
Sensin meded-i kıyâm-ı emlâk
- 271 Sende zafer-i necâh sende
Sende güher-i felâh sende
- 272 Sende nazar-ı İlâh sende
Bende keder-i günâh bende
- 273 Yok gayriye ‘arz-ı hâle çâre
Luţf eyle dil-i hazîn ü zâra
- 274 Ümmîdim odur ‘inâyetiñden
Ya‘nî ki şarâb-ı re’fetiñden
- 275 Sîr-âb-ı sürûr olup neşirde
Pür-neş’e-i ‘afv olam haşırda

- 276 Bu hâhiş ile gel ey dil-i zâr
Sür bâb-ı Hudâ'ya daği ruhsâr
- 277 Ol bâb ki mültecî-i tâkı
Almaz gözine bu nüh-revâkı
- 278 Ol bâb ki zerre-i 'atâsı
Hürşîdi ider nevâle tâsı
- 279 Bâb-ı kerem-i kadîm ü kadîr
Dânen-de-i cümletü's-serâ'ir
- 280 Hallâk-ı 'azîm-i cümle eşyâ
Rezzâk heme ganî vü dâna
- 281 Mezkûr-ı zamîr-i mihr ü zerrât
Ma'bûd-ı arâzî vü semâvât
- 282 Hayret-res-i 'aql iken şifâtı
Hiç fikr olunur mı küh-i zâtı
- 283 Haqqâ ki bu nazm-ı 'acz-fermâ
Vaşfinda ne hoşdur eyle ışgâ
- 284 Sübhâneke fâtürü's-semâvât
Fî vaşfike külletü'l-işârât
- 285 Yâ Rab be-nübüvvet-i Muhammed
Yâ Rab be-çerâğ-ı bezm-i sermed
- 286 Yâ Rab be-şadâkatî-i şiddîk
Kim server-i ümmet idi tahkîk
- 287 Hep varını harc idüp cihâda
Geçmişdi serîr-i ictihâda
- 288 Hem-vâre olursa nola yârı
İtmişdi resûle yâr-ı gârî
- 289 Yâ Rab be-cihâd-ı İbn-i Hattâb

- Kim eyledi ehl-i küfri bî-hâb
- 290 Kendisi Medîne'deyken a'dâ
Rûm içre kırınca şaff-ı heyçâ
- 291 Zî-merd-i Hudâ ki kayşer-i Rûm
Oldı teb-i hamlesiyle maḥmûm
- 292 Yâ Rabb be-ḥayâ-yı İbni 'Affân
Kim oldı debîr-i ḥaş-ı Qur'ân
- 293 Olmaḫla ḥayâ vü ḥilme 'ayneyn
Olmuşdı fûrûğ-ı çeşmi nûreyn
- 294 Mevc-âveri olmağın semâḫat
Buldı dür-i ḫulzüm-i şehâdet
- 295 Yâ Rabb be-şaf-derî-i Ḥayder
Ber-geşte köni ḫişâr-ı Ḥayber
- 296 Dâmâd-ı resûl şîr-i gâlib
Dervâze-i 'ilm ebû'l-mevâhib
- 297 Ol şîr-i ner-i dem-i şecâ'at
Ol nâşir-i râyet-i velâyet
- 298 Ol 'uḫde-güşâ-yı emr-i müşkil
Deryâ-yı kerem 'Aliyy-i pür-dil
- 299 Luṭf eyle guzât-ı dîne ḫaḫḫâ
Bir sâḫi-i kevşer idi ammâ
- 300 Hengâm-ı veğâda zü'l-feḫârı
Küffâra şunardı zehr-i yârı
- 301 Yâ Rabb be-âl ü şaḫb-ı zi'l-ḫadr
Kim her biri idiler celî-şadr
- 302 Yâ Rabb be-fürûğ-ı nûr-ı Qur'ân
Yâ Rabb be-ictihâd-ı Nu'mân

- 303 Gencîne-güşâ-yı bâb-ı rahmet
Tâbende sirâc-ı bezm-i ümmet
- 304 Bâ-zühd ü verâ‘ hümâm-ı efham
Şadr-ı ‘ulemâ imâm-ı a‘zâm
- 305 Yâ Rabb be-ḥıdmet-i imâmân
Kim buldılar ictihâd ile şân
- 306 Ḥall eyle her emr-i müşkilim sen
Ḳurtar beni bend-i benligimden
- 307 ‘İşyânıma bakma merḥamet kııl
Şâyeste-i luṭf u ‘âtıfet kııl
- 308 İmândan itme cânımı dūr
Ol demde ki tenden ola mehcūr
- 309 Ḳur’ân’ı enîsim eyleyüp hem
Gösterme ‘azâb-ı ḳabr-i muzlem
- 310 ‘Uḳbâda idüp sezâ-yı gufrân
Ḳııl ‘arz-ı cemâliñ ile iḥsân
- 311 Dünyâda idüp ğarîḳ-i ni‘met
Luṭf it baña pâye-i ḳanâ‘at
- 312 Vaşşâf-ı der-i erâzil itme
Şarrâf-ı dūr-i esâfil itme
- 313 Fazl u keremiñ ḳapuların aç
Erbâb-ı li‘âma itme muḥtâc
- 314 Hejdeh şeb ü rûz-ı şa‘bân
Ki ḥâne nişeste-gâh-ı pûyân
- 315 Tevfiḳ olup delîl-i idrâk

Meydânın alınca tâb-ı çâlâk

316 Târîh için bu beyt-i fâhir
İklîm-i sühandan oldu zâhir

317 Bu na't u bu hilye-i dil-ârâ
Biñ seksen ikide oldu inşâ (1082)

NAHÎFÎ

Hilyetü'l-Envâr

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Süleyman Nahîfi'dir. 1640-1645 yılları arasında İstanbul'da doğmuştur. Babası Yazıcı Salihoglu Abdurrahman'dır. Dedesi katip Salih diye bilinir. Müstakimzade Süleyman Sadeddin ile yakın akraba oldukları bilinmektedir.

İyi bir tahsil gördüğü eserlerinden anlaşılmaktadır. Dönemin meşhur hattatı Hafız Osman'dan güzel yazı dersleri görmüş; sülüs, nesih ve talikten icazet alarak hat sanatındaki mahareti ile meşhur olmuştur. Bir yandan hattatlık yapan Nahîfi ilk olarak Yeniçeri kaleminde görev almıştır. 1682 yılında Mısır'a gitmiş, giderken de Konya'ya uğrayarak Mevlana Türbesi'ni ziyaret etmiştir. Elçilik göreviyle İran'a giden Ebu Kavuk Mehmed Paşa'nın maiyetinde katip sıfatıyla bulunmuş; Revan, Tebriz, Nahcivan, Kazvin, Kâşân ve İsfahan'daki ilmî ve edebî muhitlere girerek tanınmış ve takdir toplamıştır. İstanbul'a dönüşünde Şehid Ali Paşa'ya divan efendisi olmuş, bir süre sonra da bu görevi bırakmıştır. 1719'da Avusturya Büyük Elçiliğine gönderilen Silahdar İbrahim Paşa maiyetinde Avusturya'ya gitmiş, dönüşte Divan-ı Sultanî hocalıklarından Başmukataacılık makamına getirilmiş ve 1726'da Şikk-ı Sâni defterdârı olmuştur.

1738 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Eserlerinden Arapça, Farsça ve İslamî ilimleri iyi bildiği anlaşılan Nahîfi, devrinin önemli bir dil, din ve tasavvuf âlimi idi. Gazellerinde Fuzûlî ve Bâkî, kasidelerinde Nef'î'nin tesiri altındadır. Nâbî, Nesîmî, Cevrî, Dede Ömer Rûşenî, Sâbit, Nâ'ilî ve Bâkî'ye nazireleri vardır. Mevlana, Hâfiz ve Molla Câmi'nin şiirlerine Farsça tahmisler yazmıştır.

İlim, fikir ve sanat bakımından güçlü sayılan Nahîfî ardında pek çok eser bırakmıştır. Divan, Mevlidü'n-Nebî, Hicretü'n-nebî, Hilyetü'l-envâr, Zuhri'l-âhire, Mi'râcü'n-nebî, Enfüsü'l-âfâk, Mevzi'atü'n-nüfûs, Mübâhase-i Kazâ ve Kader, Terceme-i Mesnevî fi Nahîfî, Tahmîs-i Kasîde-i Bürde, Bânet Sü'âd Tahmîsi, Tahmîs-i Kasîde-i Mudariyye, Kasîde-i Lâmiyye, Mesnevî-i Nush ve'l-hikem manzum olan eserleridir. Mensur eserleri ise şunlardır: Ravzatü's-safâ, Nasîhatü'l-vüzerâ, Risâle-i Hızriyye, Sefâretnâme, Kasîde-i Münferice Tercümesi, Risale-i Kalemîyye, Makâlât-ı Süleyman Nahîfî, Râmûzü'l-luga.⁴²

Hilyetü'l-Envâr'ın Nüshaları

4071 beyitle bütün hilyeler içerisinde en hacimli hilye olma özelliğini taşıyan Hilyetü'l-Envâr'ın tespit edebildiğimiz kadarıyla sekiz nüshası bulunmaktadır.

1. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi T. 9848. (İ1)

127 varak, 2855 beyit.

2. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: T. 2622. (İ2)

85 varak, 2855 beyit.

3. Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Asım Bey Böl. Nu.: 412. (S1)

86 varak, 2817 beyit.

---

⁴² Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: UZUN, Mustafa (2006), AÇIK, Nilgün, (2006), USLUER, Zekeriya (1994).

4. Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Böl. Nu.: 41. (S2)

127 varak, 2852 beyit.

5. Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 252. (H)

2790 beyit.

6. Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Böl. Nu.: 399/3. (M)

174 varaklık mecmuanın 87b-173a varakları arasında yer almaktadır. 3371 beyit.

7. Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye Böl. Nu.: 3288. (N)

109 varak, 2767 beyit. Eski kayıtlarda eserin kütüphane numarası 2812 olarak verilmektedir. Ancak eser yeni kayıtlara göre 3288 numarada kayıtlıdır.

8. Adana İl Halk Kütüphanesi Nu.: 387. (A)

144 varaktır. 4048 beyitle sekiz nüsha içerisinde beyit bakımından en hacimli olanıdır. 2071-3209. beyitler arası bazı farklılıklarla birlikte bu nüsha dışında yalnızca M, H ve N nüshalarında bulunmaktadır. Diğer nüshalarda bu bölüm mevcut değildir. Ayrıca İ1, İ2, S1 ve S2 nüshalarında yer alan bazı beyitler A, M, H ve N'de yer almamaktadır. Bu iki durumu esas alarak nüshaları şu şekilde iki gruba ayırdık.

1. grup: A, M, H, N

2. grup: İ1, İ2, S1, S2

Metin oluştururken 1. gruptan beyit sayısı itibariyle eserin en hacimli nüshası olan A nüshası ile, 2. gruptan yine beyit sayısı en fazla olan İ1 nüshası tercih edilmiştir. Zaten İ1 ile İ2 nüshaları hemen hemen her bakımdan birbirinin aynıdır. S2 üzerinde büyük miktarda lekeler olan ve bu nedenle zaman zaman okumanın imkânsızlaştığı bozuk bir nüshadır. S1 ise beyit sayısı olarak diğerlerine göre eksik bir nüshadır.

Aşağıdaki iki nüsha da Nahîfî'nin hilyesi olarak kayıtlarda geçmektedir. Ancak bu numarada yer alan eser, Nahîfî'nin Hicretü'n-Nebî adlı mesnevisinin nüshalarıdır. Nicaretü'n-Nebî, Âmil Çelebioğlu tarafından hazırlanmıştır.⁴³ Ancak çalışmada bu nüshalardan bahsedilmiyor.

1. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 931/1.

1a-28b varakları arasında yer almakta olup 799 beyittir.

2. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil 9237/6.

53a-78b varakları arasındadır ve 782 beyittir.

---

⁴³ Çelebioğlu, Amil (1998).

Nahîfî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

A: Adana İl Halk Kütüphanesi Nu.: 387.

İ1: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T. 9848.

Hilyetü'l-Envâr

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Bismillahirrahmânirrahîm
Hilye-i zîbende-i nazm-ı kerîm
- 2 Lafza-i Allâh'dır ism-i celâl
A'zam-ı esmâ-yı 'azîmü'l-kemâl
- 3 Raḥmet-i Raḥmân'a olur müsteḥak
Şıdk ile Allâh diyen ehl-i Hâk
- 4 Hem daḥi raḥmân ile oldu raḥîm
Müjde-res-i va'de-i luḫf-ı Kerîm
- 5 Erḥam u raḥmândır o zât-ı Aḥad
Raḥmet-i gufrânına yokdur 'aded
- 6 Olmasa bismillah eger reh-nümâ
Yol bulamaz reh-rev-i ḳurb-ı hüdâ
- 7 Besmeledir vesme-i ebrû-yı kâm
Besmeledir kuḫl-ı 'uyûn-ı merâm
- 8 Besmeledir ḳuvvet-i ḳalb-i cihân
Nüşa-i ta'vîz-i dil ü ḫırz-ı cân
- 9 Besmeledir ḫâşıl-ı vefḳ-i murâd
Besmelesiz eyleme bir kârı yâd

- 10 Lâzıme-i mebde-i nazm-ı kerîm
Menşe-i âyât-ı kelâm-ı kadîm
- 11 Kıadrini gör her suver-i mu'teber
Besmeleyi eylediler tâc-ı ser
- 12 Bâsı anıñ havz-ı zülâl-i kerem
Sînidir emvâc-ı bihâr-ı ni'am
- 13 Mîmleri revzen-i bâğ-ı cinân
Rûşeni-i çeşm-i dil-i ins ü cân
- 14 Her elifi menzil-i maşşûda râh
Şâhid-i ferdiyyet-i Rabb-i İlâh
- 15 Lâmları oldu livâ-yı hüdâ
Olmağa sâlikler için reh-nümâ
- 16 Hâsıdır ârâyış-i ümmü'l-kitâb
Emr-i mu'allâ-yı hidâyet-heitâb
- 17 Râlarınıñ şekli mişâl-i kamer
'Âlem-i ma'nâya virür zîb ü fer
- 18 Hâlarıdır rahmet-i Hakk'a delîl
Hem dağı tâc-ı ser-i hüsn-i cemîl
- 19 Nûnıdır ebrû-yı cemâl-i hulûş
Sâğar-ı şîrîn-i hıyâz-ı nuşûş
- 20 Şûret-i resminde olunsa hayâl
Yâsı olur zevrağ-ı bağır-i vişâl
- 21 Noktaları merdümek-i çeşm-i cân
Merkez-i pergâr-ı zemîn ü zamân
- 22 Kesresidir kâsir-i vehm ü gümân
Bâsıt-ı pîrâye-i emn ü emân
- 23 Fethası miftâh-ı künûz-ı hikem

Fâtih-i gencîne-i râz-ı kıdem

24 Oldı anıñ şûret-i cezmi hemân
Gerden-i murğ-ı dile tavğ-ı emân

25 Şûret-i teşdîdi anıñ fi'l-meşel
Şâne-i meşşâta-i şun'-ı ezel

Der-Ĥamd u Şenâ-yı Bârî Ta'alâ Celle Celâlühü ve 'Amme Nevâlühü

26 Ĥamd u şenâ bî-'aded ü bî-kıyâs
Şıdğ ile hem minnet ü şükr ü sipâs

27 Olsun o Mevlâ'ya ki bî-reyb ü şek
Bende-i dergâhıdır ins ü melek

28 Ĥamd o Ĥudâvend'e ki virdi kemâl
'Âdeme ihsân idüp ahsen-cemâl

29 Minnet o Allâh'a ki virdi lisân
Kıldı dili gevher-i ma'nâya kân

30 Şükr o kerem-bağşa ki virdi şeref
Gayriden insânı idüp ber-ţaraf

31 Eşref-i halk itdi ezel âdemi
Kudret ile halk idicek 'âlemi

32 İtdi 'atâ nuţğına hüsni kelâm
Buldı nizâmıyla cihân intizâm

33 Ahsen-i taqvîm ile kıldı 'alem
Eyledi insânı Ĥudâ muhterem

34 Vechini müstahsen idüp cümleden
Ĥilye-i dil-cû ile kıldı hasen

35 İtdi çü tekrîm benî-âdeme

35a-İtdi çü A / Eyledi İ1.

Anlar ile virdi şeref 'âleme

- 36 Kılmağ için tâ'ata sa'y-ı tamâm
İtmek için kulluğına ihtimâm
- 37 Ma'rifet-i zâtı için bî-gümân
Emri ile buldı vücûd ins ü cân
- 38 İmdi gerekdir ki bilüp ni'metiñ
Fehm idelim şart-ı 'ubûdiyyetiñ
- 39 Ya'ni 'ibâdâta idüp ictihâd
Eyleyelim kisb-i şafâyı fu'âd
- 40 Gel aña şıdık ile niyâz idelim
Ağlayalım sûz u güdâz idelim

Der-Tevhîd-i Rabbânî ve Temcîd-i Subhânî Tenezzehet Zâtühü ve Teğadeset Şifâtühü

- 41 Sensin eyâ pâdişeh-i bî-vezîr
Hâlîk-ı yektâ-yı 'adîmü'n-naẓîr
- 42 Sensin eyâ Hâlîk-ı kevn ü mekân
Terbiye-bağşâ-yı zemîn ü zamân
- 43 Sensin eyâ Rabb-i 'amîmü'l-kerem
Cümle-i maḥlûḳa veliyyü'n-ni'am
- 44 Yok kerem ü luḳfuña ḥadd ü şümâr
Ey kerem ü ni'meti çok Kirdgâr
- 45 Şaḥş-ı süḥan vaşf-ı kemâliñde lâl
Ma'rifetiñ 'ârife fikr-i muḥâl
- 46 Hikmetiñe yol bulamaz hiç 'uḳûl
Ol reh-i bî-gâyete olmaz vuşûl
- 47 Zâtıñı sensin yine 'âlim hemân
Yoḥsa anı fehm idemez 'ârifân

- 48 Zât-ı şerîfîñ nice bulsun ‘uqûl
İtmeyicek misl ü nezâyir kabûl
- 49 Diller idüp vaḥdetiñe ‘ittıla‘
İtmede şevḳ ile dem-â-dem sema‘
- 50 İns ü perîde neġam-ı lafz-ı hû
Velvele-i zemzeme-i vaḥdehû
- 51 Varlığıña oldı güvâh ins ü cân
Birliğiñe ḥod nice mümkün gümân
- 52 Aḫter-i tâbân ile ebr ü hevâ
Devr-i dem-â-dem ile şubḥ u mesâ
- 53 Rûy-ı zemîn üzre biten her giyâh
Vech-i semâda görinen mihr ü mâh
- 54 İki cihân içre fenâ vü beḳâ
Pesti vü bâlâyî-i arz u semâ
- 55 Oldılar ey Ḥazret-i Rabb-ı İlâh
Vaḥdet ü ferdiyyetiñe hep güvâh
- 56 Zâtıñı cümle şecer ü hem ḥacer
Elsine-i ḥâl ile tevḥîd ider
- 57 Arz u semâda ne ki var sû-be-sû
Olmadadır ḳâ’il-i Allâh hû
- 58 Celle Celâlüh eşer-i saṭvetiñ
‘Amme nevâlüh şîfat-ı ni‘metiñ
- 59 Ḥamd ü şenâda saña hep ins ü cân
Şükr ü sipâs itmede cümle cihân
- 60 Mü’min ü müşrik ne ki var ser-be-ser

50a-neġam-ı İl / ni‘am-ı A.

- Bağış-i eltâfiñ ile behre-ver
- 61 Kimseyi maħrûm kıomazsın ebed
Yok der-i bî-minnet-i luţfuñda red
- 62 ‘Âleme bağış olmadadır ni‘metiñ
Cümleye meftûh der-i ‘izzetiñ
- 63 Luţf u ‘aţâñ ile olur kâm-kâr
Milket-i ‘âlemde şıgâr u kibâr
- 64 Sîr-i zülâl-i ni‘amiñdir cihân
Ėarķa-i baħr-i keremiñdir cihân
- 65 Her ne ki yâ Rab bula senden vuşûl
Bendeleriñ cân ile eyler kıabûl
- 66 Senden eger derd ü eger kim devâ
Câna olur şevķ ile maħz-ı şifâ
- 67 Şükr seniñ derdiñe dermâniña
Ni‘metiñe fazlıña iħsâniña
- 68 Halk-ı cihân biñ dil ü cân ile hep
Ėâşni-i ni‘metiñe teşne-leb
- 69 Âb-ı revân ‘aşkıñ ile bî-karâr
Hâk nem-i luţfuñ ile sebze-zâr
- 70 Nüşa-i kübrâ-yı vücûd-ı beşer
Hâme-i şun‘îñla bulup zîb ü fer
- 71 Emriñ ile oldı cemî‘-i vücûd
Cilve-ger-i sâha-i milk-i şühûd
- 72 Hilye-i eşyâda bu hüsñ ü cemâl

62b-‘izzetiñ İ1 / hikmetiñ A.

66b-şifâ İ1 / şafâ A.

68b-ni‘metiñe İ1/ rahmetiñe A.

- Buldı seniñ kudretiñ ile kemâl
- 73 Meş‘al-i tâbende-i şems ü kamer
Şâm u seher olmada pür-zîb ü fer
- 74 Oldı kanâdîl-i nücûm-ı semâ
Lem‘a-i fermânîñ ile rûşenâ
- 75 Cünbiş-i hem-vâre-i zerrâta hep
Pertev-i mihr-i keremiñdir sebeb
- 76 Feyza-i luţfuñdan olup behre-dâr
Oldı nümû-dâr-ı cinân nev-bahâr
- 77 Gülşen-i ‘âlemde rüsûm-ı hazân
Virmede qahr u gâzabiñdan nişân
- 78 Neşve-i luţfuñ ile murğ-ı çemen
Şükr ü şenâ itmege açmış dehen
- 79 Havf u ‘itâbîñ ile her hîn u ân
Yüz yire sürmekdedir âb-ı revân
- 80 İns ü melek her ne ki var çâkeriñ
Pâdişehân bende-i hâk-i deriñ
- 81 Mülk seniñ bende vü fermân seniñ
Luţf seniñ şefkat ü ihsân seniñ
- 82 Her ne ki fermân idesin bî-kuşûr
Kudret-i pâkiñle ol eyler zuhûr
- 83 Hükümüñe qarşu diyemez kimse lâ
Kimsede yoq zehre-i çûn u çerâ
- 84 Emriñe fermân-ber olup kâf u nûn
Geldi vücûda felek-i bî-sütûn
- 85 Eyler idiñ olsa murâdıñ eger
‘Âlemi bir lahzada zîr ü zeber

- 86 Hem nice biñ ‘âlemi ey Kirdgâr
Eyler idiñ bir nefes içinde var
- 87 Hâşılı ey mazhar-ı sırr-ı kıdem
Emriñe ser-beste vücûd u ‘adem
- 88 Olmasa fermânıñ eger dâd-res
Perrini taḥrîk idemezdi meges
- 89 Kevn ü mekân cümle bulurlar fenâ
Zâtıña maḥşûşdur ancak beḳâ

**Der-Münâcât-ı Ḥazret-i Kâdiyü’l-Ḥacât Tenezzeḥet Zâtuhu ‘an
Nekâyışı’s-şıfât**

- 90 Ey şıfat-ı pâki ğafûr u ḥalîm
Erḥam u raḥmân u raḥîm ü kerîm
- 91 Ey kerem ü merḥamet ıssı Ḥudâ
Mağfiretiñ baḥrine yok intihâ
- 92 Sensin İlâhî o Kerîm ü Şamed
Yok kerem ü fazlıña ḥadd ü ‘aded
- 93 İtmededir cümle ‘uṣât-ı ‘ibâd
Mağfiret ü raḥmetiñe istinâd
- 94 Cümle ‘ibâd içre bu ‘abd-i ḥaḳîr
Bende-i bî-çâre **Naḥîfi** faḳîr
- 95 Keşret-i ‘iṣyân ile ğam-ḥârdır
Bağrı yanuḳ dîdesi ḥûn-bârdır
- 96 Geldi der-i luṭfuña zâr u ḥazîn
Şermi-i ‘iṣyân ile endûh-gîn
- 97 Dergehiñe ya‘ni idüp ilticâ
Merḥamet ü ‘afvıñı eyler recâ

- 98 Eyle qarîn-i kerem ü şefkatiñ
Eyleme merdûd-ı der-i rahmetiñ
- 99 ‘Acz u nedâmet ile geldim saña
Luţf ile kııl ‘afv u ‘inâyet baña
- 100 Dökse nola yaş yerine kan gözüm
Varmağa dergâhıña yokdur yüzüm
- 101 Bu yüz ile saña nice varayım
Hâzretiñe yâ nice yalvarayım
- 102 Hâk-ı ‘ibâdetde edâ-yı kemâl
Bencileyin ‘âşiye emr-i muhâl
- 103 Aldı beni ğaflet-i tûl-ı emel
İdemedim emre muvâfık ‘amel
- 104 Ma‘şiyet-âlûd-ı haţâ-pîşeyim
Mücrim-i zâr u güneh-endişeyim
- 105 Hâlime fazlıñla sen eyle meded
Yoğsa benim cürmime yokdur ‘aded
- 106 Bağma benim cürmime ‘işyânıma
Merhamet it hâl-i perîşânıma
- 107 Dil şıgıñursa nola senden yaña
Sensin olan melce ü hem mültecâ
- 108 Oldum ise her ne ‘ikâba ehağğ
Ben kuluñı luţfuña kııl müstehağğ
- 109 Kııl beni bu dâm-ı hevâdan rehâ
Eyle rızâñı baña ancak rızâ
- 110 Ben neyem ey erham u rahmân neyem
Kim saña lâyığ hasenât eyleyem
- 111 Hâşılı ey Hâzret-i Rabb-ı ğafûr

- Eyledigim saña recâ-yı kuşûr
- 112 Kıl baña luḡ u keremiñ reh-nümâ
Ol yolu gösterme ki varmaz saña
- 113 Sensin olan iki cihânda müdâm
Bu dil-i bîmâra murâd u merâm
- 114 Olmayıcak hâşılı senden rızâ
Cennet-i firdevs gerekmez baña
- 115 Fazlıñ ile eyle baña fetḥ-i bâb
Eyle rızâñ ile beni kâm-yâb
- 116 Cennet-i ‘adni bize yâ Rabbenâ
Seyr-i cemâliñle bile kıl ‘aḡâ
- 117 Sensin İlâhî bize maḡşad hemân
Yoḡsa ne firdevs ü ne ḡûr-ı cinân
- 118 Vâdi-i ḡüsrâna bırakma beni
Âteş-i hicrân ile yakma beni
- 119 Mazhar idüp ‘afvıña ḡufrânıña
Eyle sezâ luḡfıña iḡsânıña
- 120 ‘Ayn-ı ‘inâyetle idüp bir nazâr
Dilde ḡoma naḡş-ı sivâdan eşer
- 121 Ğarḡa-i nûr eyle bu cân u teni
Zümre-i ‘uşşâḡdan eyle beni
- 122 Dîdemi giryân-ı ḡam-ı ‘aşkıñ it
Ḳalbimi cây-ı elem-i ‘aşkıñ it
- 123 Gerçi bu âlûde olan cân u dil
Nâmiye-i ‘aşkıña lâyıḡ degil

---

114. beyit İI’de yok.

117. beyit İI’de yok.

- 124 Lîkin ümîdim budur eyler sezâ
Feyz-i şafâ-güster-i fazl-ı ‘atâ
- 125 Cismimi kıl ‘aşkıñ ile dâğ dâğ
Vir baña sevdâ-yı sivâdan ferâğ
- 126 Varlığımı eyle İlâhî nebûd
Nûr-ı tecellâ ile kıl bî-vücûd
- 127 Eyleme hâ’il baña cân u teni
Kıl harem-i ‘aşkıña mahrem beni
- 128 Luţf-ı ‘amîmiñle virüp ihtisâş
Kıl beni maqrûn-ı gürûh-ı havâş
- 129 ‘Aşkıñ ile bir dolu peymâne vir
Çâşni-i derdiñi bu câna vir
- 130 Zâ’ika-i ‘aşkıñı eyle ‘atâ
Vir baña ‘âlemde gamıñla şafâ
- 131 Şıdķ ile her lahza niyâzım budur
Kılbimi envârıñ ile eyle pür
- 132 Öyle şafâ vir dile ‘aşkıñla tâ
Şâhid-i maşşûdum ola rû-nümâ
- 133 Dîde-i âmâlimi bîdâr kıl
Muğtenem-i devlet-i dîdâr kıl
- 134 Eyle zebân-ı dili gûyâ-yı Hâķ
Mağrifetiñ dersine kıl müsteħâķ
- 135 Nûr-ı başîretle idüp rûşenâ
Çeşmimi kıl nûruñ ile âşinâ
- 136 Kande baķarsam seni görsün gözüm

Her ne disem Һazretiñ olsun sözüm

- 137 Eyle dili munkatı'-ı güft ü gû
Kıl beni gûyende-i Allâh hû
- 138 Her sühanım lafza-i temcîd kıl
"Ma-şadağ"-ı nükte-i tevhîd kıl
- 139 Tâ'atıña ragbetim eyle ziyâd
Eyle beni sâlik-i râh-ı sedâd
- 140 Nûr-ı 'ibâdât ile şâm u seher
Nâşıye-i Һâlîme vir zîb ü fer
- 141 Saña kıyâm itmek için yâ Kerîm
Kâmet-i endîşemi kıl müstağîm
- 142 Destimi kıl mürtefi'-i iftitâh
Sâ'idimi eyle cenâh-ı necâh
- 143 Bâr-ı hulûş ile pür it tâ'atim
Eyle rükû' ile düta kâmetim
- 144 Eyle ser-i cânımı vağf-ı sücûd
Kıl keremiñle beni me'nûs-ı cûd
- 145 Cebhemi ser-şafha-i irşâd kıl
Secde-i dergâhıña mu'tâd kıl
- 146 Ka'de-i vağdetde virüp feyz-i tâm
Kıl beni dergâh-ı taḫıyyat müdâm
- 147 Eyle teşehhüdde baña luğf u cûd
Tâ bula eşbâh-ı ümîdim şühûd
- 148 Zikriñi eyle baña vird-i zebân
Fikriñi kıl mâye-i kût-ı revân
- 149 Zemzeme-perdâz-ı niyâz it dilim
Eyleme kûtâh du'âdan elim

- 150 Hâşılı her mûyum idüp nâle-sâz
Dergehiñe eyle zebân-ı niyâz
- 151 ‘Îd-i vişâliñ talebiyle müdâm
Eyle beni şevk-nümâ-yı şıyâm
- 152 Zâ’ika-i nefsdan it rûze-dâr
Lezzet-i dünyâya koma i’tibâr
- 153 Genc-i kemâliñden idüp behre-yâb
Eyle beni mâlik-i feyz-i nişâb
- 154 Ya’ni idüp mazhar-ı ‘ilm ü ‘amel
Ser-be-ser işkâl-i dili eyle hâl
- 155 Ben de idüp naqd-i ‘ulûmı ‘atâ
Tâ ki idem şart-ı zekâtı edâ
- 156 Kible-i rıdvânıñı eyle maţâf
Ka’be-i dergâhıñı kılsun tavâf
- 157 Zemzem-i ihsânıñ ile yâ Raḥîm
Eyle mizâc-ı dilimi müstaḳîm
- 158 Bâ-şeref-i Merve olup reh-nümâ
Sa’yimi kıl mûcib-i feyz-i şafâ
- 159 Eyleyüp iḥrâm-ı hulûş ile hem
Cismimi zîb-âver-i şahın-ı ḥarem
- 160 Nâle-i lebbeyk ile kıl na’ra-sâz
Her nefesim eyle qarîn-i niyâz
- 161 Künc-i kanâ’atde virüp zevk-i ḥâl
Kıl beni müstaḡni-i mâl ü menâl
- 162 Qalbimi ey pâdişeh-i dâd-ger

- Kılma ğam-ı dehr-i denîye maķar
 163 İtme gül ü mülle beni neşve-dâr
 Olmayam âzürde-i ħâr-ı ħumâr
 164 Her nefes ey Ĥazret-i Rabb-i ğanî
 Münşerihü'ş-şadr-ı ħulûş it beni
 165 Çün görine reh-rev-i cânâ tarîķ
 Rehber-i tevfiķiñi eyle refiķ
 166 Olmaya tâ ħalbime şûret-nümâ
 Meşgale-i berzaķ-ı ħavf u recâ
 167 Nüşĥa-i îmânımı eyle emîn
 Eyleme tezvîr-i 'adûya ħarîn
 168 Luţfuñı her ħâlde kıl dest-gîr
 Sekre-i mevti baña eyle yesîr
 169 Kevşer-i tevĥîd ile ey dâd-ger
 Kıl dem-i âĥirde leb-i cânı ter
 170 Emriñ ile çün ola âĥir-nefes
 Virdimi kıl na'ra-i Allâh bes
 171 Hem-rehim îmân u emân it benim
 Menzilimi bâĝ-ı cinân it benim
 172 Vaĥşet-i ħabr ile beni itme zâr
 Eyle 'atâ vü keremiñ yâr-ı ğâr
 173 Luţfuñ ile vir baña ħîn-i su'âl
 Eşhel-i vechile cevâba mecâl
 174 Maĝfiretiñle beni mesrûr kıl
 Aĥmed-i Muĥtâr ile maĥşûr kıl

- 175 Eyle güzer-gâh-ı şırâtı baña
Lem'a-i tevfiķiñ ile rûşenâ
- 176 Eyleyüp âzâde-i endûh u bîm
Eyle beni dâhil-i bâğ-ı na'îm
- 177 Seyr-i cemâliñle kı lup pür-şafâ
Kıl bizi müstağrağ-ı nûr-ı liķâ
- 178 Kim bu du'âya diye âmîn hem
Eyle anı mazhar-ı luţf u kerem
- 179 Biz degiliz gerçi bu luţfa sezâ
Sen kerem ü fazlıñ ile kıl 'atâ
- 180 Her ne ki luţfuñ ola ey Müste'ân
Kendi kemâl-i keremiñdir hemân
- 181 Pâdişehâ kul seniñ ihsân seniñ
Emr seniñ hâşılı fermân seniñ
- 182 Ente ecib da'vetenâ yâ Kerîm
İnneke bi'l-'abdi Ra'ûfun Raḥîm

**Bu makâle-i hikmet-nevâle ol mefḥar-ı mevcûdât ol eşref-i maḥlûkât
Ḥazret-i Muhammedü'l-Muştafâ 'aleyhi efḍalü's-şalavât ve ekmelü't-tahiyyât
ḥazretleriniñ beyyine-i şân-ı sa'âdet-iķtirânları olan ḥaşâyiş-i bî-ḥadd ü
kerâmât-ı mâ-lâ-yu'adlarından ba'zı mu'cizât-ı celîleleri beyânındadır**

- 183 Nâtika-pîrâ-yı ḥadîş-i şaḥîḥ
Eyledi bu vech ile naql-i şarîḥ
- 184 Aḥmed ü Maḥmûd u Muhammed-'alem
Gevher-i yek-dâne şeh-i muḥterem
- 185 Bâr-geh-ârâ-yı risâlet-tınâb
Şâh-ı felek-câh-ı nübüvvet-me'âb
- 186 Tañtana-pîrâ-yı zemîn ü zamân
Velvele-endâz-ı ḥarîm-i cihân

- 187 Şaf-keş-i pîşîn-i şaf-ı evvelîn
Şadr-nişîn-i harem-i âhirîn
- 188 Şâh-ı rüsûl fâzıl-ı ümmî-laķab
Reşk-i ‘Acem mâye-i faķır-ı ‘Arab
- 189 Aķmed-i mürsel şeh-i peyķamberân
Faķır-ı cihân dâd-ger-i ins ü cân
- 190 Tâc-ı le-‘amrûkle olup muķterem
Râyet-i levlâk ile çekdi ‘alem
- 191 Tâbiş-i ħurşid ile bu nüh-ķıbâb
Oldı aña ħayme-i zerrîn-tınâb
- 192 Cilve-geh-i mekrümeti kâķ-ı ‘arş
Ferş-dih-i menzileti ‘arş u ferş
- 193 Zîb-i serîr-i felek-i heftümîn
Pây-res-i pâye-i ‘arş-ı berîn
- 194 Âdem’e Ħaķ eylemeden nefĥ-i rûķ
Oldı peyember o gül-i pür-fütûķ
- 195 Ol var iken âdeme kıldı İlâķ
Rûķ u cesed beynini ârâm-gâķ
- 196 Mâ ile tın içre iken bu’l-beşer
Oldı nebî ol şeh-i ‘âlî-siyer
- 197 Olmadan âdem daķı rûķ-âşinâ
Ħâtim-i mürsel dinilürdi aña
- 198 Olmasa ger zâķir o genc-i ħafî
Gelmez idi mülk-i vücûda Şafî
- 199 Ħalk idicek ol güher-i pâki Ħaķ
Eyledi teşrif-i vidâda eķaķ

- 200 Ya'ni idüp zâtını maḥbûb-ı ḥâş
İtdi anı muḥterem-i iḥtişâş
- 201 Yekser idüp ḳadrini eflâk ile
Virdi şeref rütbe-i levlâk ile
- 202 Da'vet-i ḳurb ile olup ser-firâz
Buldı o sultân-ı rüsûl imtiyâz
- 203 'İzzet ile itdi semâya 'urûc
Oldı şeref-yâb-ı ḳudûmı burûc
- 204 Rıf'at-ı mi'râc ile bî-reyb ü şek
Oldı ber-âverde-i ḳaşr-ı felek
- 205 Şun'-ı Hudâvend'i görüp ser-be-ser
'Âlemi seyr itdi o faḫrî'l-beşer
- 206 Tayy olunup emr-i Hudâ ile arz
Mağrib ü maşriḳ aña olmuşdı 'arz
- 207 İtdi anıñ Hażret-i Ferd ü Şamed
Mu'cize-i bâhiresin bî-'aded
- 208 Ḥârîḳ-ı 'âdât ile ol mu'cizât
Şıdḳına oldı o şehiñ beyyinât
- 209 'Ahd-i ezelde o sa'âdet-me'âb
Virdi belî cümleden evvel cevâb
- 210 Ya'ni irişdikde ḫitâb-ı elest
Şıdḳ ile ol serveri gerdûn-nişest
- 211 Eyledi Mevlâ ile mîşâḳ o dem
Didi hemân emr-i Hudâ'ya ne'am
- 212 Künyet-i mes'ûdını kil-k-i ezel
Yazdı Ebû'l-Ḳâsım ile bî-bedel
- 213 Aḫmed ile ḳıldı müsemmâ anı

- Eyledi hamd ile mu'allâ anı
- 214 Nâm-ı dil-ârâmını Rab-ı kerîm
Eyledi pîrâye-i 'arş-ı 'azîm
- 215 'Arş degil ismini bî-reyb ü şek
Cân gibi hırz eyledi ins ü melek
- 216 İsmi ismiyle bile yazdı Hâk
Manşib-ı hubba anı kıldı ehağ
- 217 Rûz-ı ezel eyledi Rabbü'l-enâm
Nüşha-i îmânı anîñla tamâm
- 218 İtdi kerâmât ile zâtın laîf
Eblağ-ı teşrîf ile kıldı şerîf
- 219 Hîn-i vilâdetde o nûr-ı cihân
'İzzet ile secdeye vardı hemân
- 220 Emr-i Hudâ ile ol i'câz-dem
Başdığı dem mülk-i vücûda qadem
- 221 Mün'adim oldı eşer-i şirk ü şekk
Eyledi şemşîr-i 'adâletle hakk
- 222 Eyledi kistrânîñ o 'âlî-cenâb
Künküre-i tâğ u revâkın harâb
- 223 Hem dağı kıldı o resûl-i vefî
Fâris'îñ âteş-kedesin muntafî
- 224 Oldı vücûdıyla 'adîmü's-şebât
Şahn-ı kenâyisdeki Lât u Menât
- 225 Deyrini küffârîñ idüp cümle çâk
Eyledi eşnâmını hep rû-be-hâk
- 226 Yüzleri üzre yıkılıp ser-be-ser
Oldı anîñ cümlesi zîr ü zeber

- 227 Tıfl iken ol ğonca-i bâğ-ı şafâ
Zâtı olup mazhar-ı luĢf-ı Hudâ
- 228 Mehd-i felek-ĸadrini bî-reyb ü Şek
Emr-i Hudâ ile Şalardı melek
- 229 Hem daĦı ol server-i ‘âlî-Ħaseb
Devlet ile oldu taĦûru’n-neseb
- 230 ‘Ahd-i Şafî’den berü bî-iŐtibâĦ
Geldi nezâfetle o nûr-ı İlâĦ
- 231 Eyledi Ħaĸ pâye-i ĸadrin refî‘
İns ile cin emrine oldu muĢı‘
- 232 Ħilyesine virdi cemâl-i laĦîf
Cümle-i maĦlûĸdan itdi Şerîf
- 233 Ehl-i semâ ile nebîlerde hem
Oldı mufaĸdal o Şeh-i muĦterem
- 234 Ħaĸ aña refî‘-i derecât eyledi
Gördi Hudâ’yı kelimât eyledi
- 235 Rü’yet-i ‘ayn ile o mâĦı Hudâ
Eyledi müstaĸraĸ-ı nûr-ı liĸâ
- 236 ĸıldı müyesser aña bi’l-iĦtirâm
Hem Şeref-i seyr-i liĸâ hem kelâm
- 237 Evvel ü âĦirde anı Kirdĸâr
Eyledi ĸufrân ile ferĦunde-kâr
- 238 Maĸfîret-i tâm ile bî-iŐtibâĦ
Oldı mübeşŞir o Ħabîb-i İlâĦ
- 239 İŞbu sa‘âdet ki olundu ‘aĦâ
Olmadı Ħiĸ kimse müşârik aña

- 240 Kande giderse o nebî-i şefîk
Olur idi aña melekler refîk
- 241 Zâtı olup mazhar-ı elîf-ı tâm
Sâyesi düşmezdi zemîne müdâm
- 242 Olsa nola şâhı iki ‘âlemiñ
Seyyidi ol idi benî-âdemiñ
- 243 Bir yaña ‘azm itse o fahrü’l-enâm
Dirdi cemâdât ‘aleyke’s-selâm
- 244 Hâşılı cümle şecer ü hem hâcer
Aña selâm eyler idi ser-be-ser
- 245 Hem bir işâretle o maqbûl-i Hâk
Eyledi kırş-ı kameri iki şak
- 246 Kıldı benâniñdan o şâh-ı cihân
Âb-ı revân-bağş-ı hayâtı revân
- 247 Zâtın idüp hâtime-i enbiyâ
Virdi aña mühr-i nübüvvet Hudâ
- 248 Kâffe-i nâsa o hayrû’l-enâm
Bi’set ile bulmuş idi ihtirâm
- 249 Cümle kerâmâtına besdir delîl
Hatm-i rüsûl olduğı bî-kâl u kıl
- 250 Defter-i ahkâm-ı risâlet tamâm
Buldı vücûdıyla anıñ ihtitâm
- 251 Yeryüzini cümle Cenâb-ı İlâh
Eyledi ümmetlerine secde-gâh
- 252 Aña habîbim diyü kıldı nidâ
Eyledi hem kevşeri i’tâ aña
- 253 Mazhar idüp fazlına Rabb-i ganî

- Kıldı şefâ'atle muhaşşaş anı
 254 Ber-ter idüp mertebe-i rıf'atın
 Eyledi muhtâr-ı ümem ümmetin
 255 Arşa-i maşşerde Cenâb-ı Hudâ
 Kıldı hem ol serveri şâhib-livâ
 256 Râyet-i hamd ile bulup imtiyâz
 Oldı o fahr-ı dü-cihân ser-firâz
 257 Hâşılı her yüzden o maşbûb-ı hâş
 Bulmuş idi menzilet-i ihtişâş
 258 Da'vet olup maşşere cümle enâm
 Emr olıcağ nefha-i şûr-ı kıyâm
 259 Cümleden evvel idüp ol ref'-i ser
 Maşşere 'azm ide o fahrü'l-beşer
 260 Nice melâ'ikle olup şaf-güzâr
 Rıf'at ile ola Burâk'a süvâr
 261 Geldigi dem mevkıf-ı haşre hemân
 Hulle-i cennet giye ol hîn u ân
 262 Hulle-i hadra ile ol serv-i nâz
 Serv-i cinân gibi idüp ihtizâz
 263 Sağ tarafında tuta 'arşın qarâr
 'İzzet ü rıf'atla o gerdûn-vaqâr
 264 Cennet için niceleri bî-hisâb
 İde şefâ'atle o şeh kâm-yâb
 265 Cümleden evvel o şeh-i muhterem
 Qar' ide ya'nî der-i cennâtı hem
 266 Gülşen-i firdevse Cenâb-ı resûl
 Eyleye i'zâz ile evvel duhûl

- 267 ‘İzz ile teşrîf idicek cenneti
Şoñra aña peyrev ola ümmeti
- 268 Dâhil ola şahñ-ı cinâna o dem
Cümleden aqdem fuqarâ-yı ümem
- 269 Dûr kıilup ehl-i hevâdan beni
Eyle İlâhî fuqarâdan beni
- 270 Sen beni ey Rabb-i ‘amîmü’l-kerem
Eyle mesâkîn ile maşşûr hem
- 271 Kâbil-i ta’rîf degil midhâti
Ben nice medh ideyim ol hâzreti
- 272 Gel burada hatm-i kelâm idelim
‘Arz-ı taḥiyyât u selâm idelim
- 273 Tâ ola bu maḥkeme-i nüh-kıbâb
Tanḥana-baḥşende-i faşlü’l-ḥıḥâb
- 274 Şer‘-i mu‘allâsı olup ber-devâm
Olalar âsûde cemî‘-i enâm
- 275 Eyleye bizzât Cenâb-ı Vedûd
Her nefes ol şâha selâm ü dürûd
- 276 Vâşıl ola rûḥına her şubḥ u şâm
Tuḥfe-i bî-ḥadd-i şalât u selâm
- 277 Menzil-i kurbıyyet ile dâ’imâ
Hem ola müstağraḥ-ı nûr-ı liḥâ
- 278 Âline aşḥâbına Rabbü’l-enâm
Eyleye envâ‘-ı şalât u selâm
- 279 Ḥâşşaten yâr-ı çehâr-ı güzîn
Şadr-nişînân-ı ḥarem-gâh-ı dîn

- 280 Ya'ni Ebû-Bekr ü Cenâb-ı 'Ömer
Hem daği 'Osmân u 'Alî ser-be-ser
- 281 Hem ol iki server-i 'âlî-neseb
Şâh-ı şehîdân-ı sa'âdet-ı taleb
- 282 Ya'ni Hasan ile Hüseyin-i velî
Sıbt-ı nebî nûr-ı dü-çeşm-i 'Alî
- 283 Dâ'im olup mazhar-ı lutf-ı Kerîm
Olalar ârâyiş-i bâğ-ı na'im
- 284 Cümlesine Hazret-i Mevlâ müdâm
Eyleye işâr-ı şalât u selâm
- 285 Hem daği fazlıyla idüp şâd-mân
Haşr ide anlarla bizi Müste'an

Der-Na't-ı Şerîf-i Seyyidü's-sâdât ve şefi'ü'l-'uşât 'aleyhi ezka's-şalavât ve ebha't-teslîmât berây-ı i'tizâr ve niyâz-mendî

- 286 Ey şeh-i levlâk u habîb-i Hudâ
Ey sebep-i fıtrat-ı 'arz u semâ
- 287 Sensin o kim zât-ı şerîfiñ İlâh
Kıldı ezel memleket-i hüsne şâh
- 288 Hilye-i pür-nûruñ idüp bî-nazîr
İtdi mükerrerrem seni Rabb-i kadîr
- 289 Geşt kı lup 'âlemi şems ü kamer
Durma daği mihr-i cemâliñ arar
- 290 Sensin eyâ mihr-i sipihr-i cemâl
Neyyir-i tâbende-i burc-ı kemâl
- 291 Cây-geh-i rıf'atıñ evc-i felek
Gerd-i rehiñ sürme-i çeşm-i melek
- 292 Saña eyâ hazret-i hayrû'l-beşer

- Mu‘cize-i bâhire şakku’l-kamer
- 293 Şıdkıña şâhid durur engüşt-i Hâk
Kim bir işâretle ide mâhı şak
- 294 Hilkat-i eşyâda olan cümle sır
Levh-i vücûduña seniñ müstefîr
- 295 Hâk didi vaşfiñda sirâc-ı münîr
Eyledi mevşûf-ı beşîr ü nezîr
- 296 Vaşfiñ bi’z-zât Hudâ-yı ‘azîm
Eyledi ârâyış-i nazm-ı kerîm
- 297 Hâşılı ey iki cihân seyyidi
Hâk seni halk itdi habîbim didi
- 298 Zâtıñ idüp ‘izzet ile muhterem
Ümmetiñi eyledi hayrû’l-ümem
- 299 Sensin eyâ melce-i ehl-i niyâz
Şâfi’-i yektâ-yı dem-i imtiyâz
- 300 Sensin eyâ şâh-ı şefâ‘at-nişâb
Şefkat iden ümmete yevmü’l-hişâb
- 301 Zât-ı felek-ğadriñi bî-iştibâh
Kıldı şefâ‘atle mufađđal İlâh
- 302 Ümmet-i bîmâra Cenâb-ı Hudâ
İtdi seni bâ‘iş-i fazl u ‘atâ
- 303 Sensin olan cümle ‘uşâta penâh
Vâsıta-i rahmet-i Rabb-ı İlâh
- 304 Vaşfiñ eyâ nûr-ı dü-çeşm-i cihân
Gerçi degil kâbil-i şerh ü beyân
- 305 Budur ümîdim ki ola midhâtiñ
Vâsıta-i mevhibe-i şefkatiñ

- 306 Bir nıgeh-i luṭfuña ŗâyân olam
Mazhar-ı ihsân-ı firâvân olam
- 307 Medhiñe ey hazret-i ŗâh-ı rüsül
'Âciz ü kâşır geçinür 'aql-ı kül
- 308 Ben ne gedâyım ki olam leb-güşâ
Eylemede vaşf-ı ŗerîfiñ edâ
- 309 Ben neyim ey fahr-ı zemîn ü zamân
Ben bir avuc hâk-i siyâhım hemân
- 310 Ben ne haķırım ki idüp sa'y-ı tâm
Medhiñe Haķ üzre virem intizâm
- 311 Sen harem-efrûz-ı "ev-ednâ"-mesîr
Ben der-i luṭfuñda bir ednâ-faķîr
- 312 Bencileyin nice perîşân-hayâl
Hayret-i evşâf-ı ŗerîfiñle lâl
- 313 Bende eyâ server-i gerdûn-vaķâr
Hilyeñi vaşfa yoğ iken iktidâr
- 314 Ğırre olup luṭfuña ihsânıña
Başlamışım midhat-i zî-şânıña
- 315 Ğâyet-i me'mûlüm odur kim ŗehâ
Eyleyesin hüşn-i kabûle sezâ
- 316 Lâzım olan ey ŗeh-i peygamberân
Bendeñe hüşn-i nazarıñdır hemân
- 317 Yoħsa benim gibi bir âlûde-dil
Bir kılnıñ vaşfına ķâdir degil
- 318 Kañı bir evşâfiñi kılsun beyân
Pâdişehâ bencileyin nâ-tüvân

- 319 Bu nice mümkin ki ide bî-kuşûr
Midhat ü evşâf-ı Süleymân-ı mûr
- 320 Ben bu dehân u bu lisân ile âh
Nice idem vaşfıñı ey reşk-i mâh
- 321 Eyledigim cümle hevâdır benim
Söyledigim maḥż-ı ḥaḫâdır benim
- 322 Cür'et-i evşâfıñ ile bî-'araz
Ḥâlimi 'arz itmedir ancak ğaraz
- 323 Zerre kadar bir 'amelim yoḫdur âh
Kim ola ma'rûz-ı Cenâb-ı İlâh
- 324 'Ömr-i 'azîz itmede her dem güzer
Yoḫ dil-i ğâfilde dirîĝâ ḫaber
- 325 Her dem olup tâbi'-i nefis ü hevâ
Olmuşam âlûde-i cürm ü ḫaḫâ
- 326 Derd ile itsem ne 'aceb her gün âh
İtdi iḫâḫa beni cürm ü günâh
- 327 Âh-ı peşîmâni-i âteş-fürûz
Olmadadır şâm u seḫer sîne-sûz
- 328 Ümmetiñ içinde bulunmaz şehâ
Bencileyin beste-i ḫayd-ı hevâ
- 329 Eyledi ğafletle bu nefis-i denî
Ser-be-girîbân-ı ḫacâlet beni
- 330 Eylerim ey mâye-i fazl u 'aḫâ
Ümmetiñim dimeye şerm ü ḫayâ
- 331 Cürm ü ḫaḫâdır şeb ü rûz itdigim

325a-Her dem İl / Dâ'im A.

328b-ḫayd-ı hevâ A / ḫayd u hevâ İl.

- Râh-ı hevâdır bu benim gitdigim
- 332 Vây eger olmaz ise reh-nümâ
Merhamet ü şefkat ü luḡfuñ baña
- 333 Cümle fedâ yoluña cân u tenim
İtdigime ḡalma efendim benim
- 334 Biñ dil ü cân ile saña bendeyim
Dergeh-i luḡfuñda bir efgendeyim
- 335 Ḳulluḡuña bendeñi eyle ḡabûl
Vir ḡarem-i maḡşada râh-ı vuşûl
- 336 Ey şeh-i yektâ-yı şefâ‘at seniñ
Dest-i recâdan ḡomazam dâmeniñ
- 337 Hâşılı ey mazhar-ı luḡf-ı Şamed
Senden olur baña olursa meded
- 338 Kimden olur çâre kime varayım
Sen var iken ben kime yalvarayım
- 339 Merhamet it nâle vü efgânıma
Eyle meded bu dil-i nâlânıma
- 340 İtme beni pâ-zede-i nîk ü bed
Luḡf u şefâ‘atle baña ḡıl meded
- 341 Ben ne ḡadar mücrim isem de şehâ
Luḡfuña iḡsânıña eyle sezâ
- 342 Eyle teraḡḡum baña yevm-i nüşûr
İtme nazardan dil-i bîmârı dûr
- 343 Çün ola zâhir o dem-i hevl-nâk
Zehre-i cânı ḡam ile itme çâk
- 344 Bendeñi ey şâh-ı şefî‘ü’l-ümem
Eyleme maḡrûm-ı ‘atâ vü kerem

- 345 Çok mı **Naḥîfî** gibi bir nâtüvân
Olsa seniñ luṭfuñ ile şâd-mân
- 346 Kendi kuluñ bende-i fermân-beriñ
Gerd-i rehiñ ḥâk-i deriñ çâkeriñ
- 347 Kıldı Hudâ melce-i ümmet seni
Eyledi ‘âlemlere raḥmet seni
- 348 Senden umar cümle ‘uşât-ı ümem
Merḥamet ü şefkat ü luṭf u kerem
- 349 Mûcib-i elṭâf u ‘aṭâdır sözüñ
Ḥâşılı maḳbûl-i Hudâ’dır sözüñ
- 350 Rûḥ-ı şeref-sâzıña olsun müdâm
Bunca taḥiyyât u şalât u selâm
- 351 Âliñe evlâdıña aşḥâbıña
Hem daḥi etbâ’ıña aḥbâbıña
- 352 Maḥşere dek eyleye Rabbü’l-enâm
Feyz-i şafâ-baḥş-ı şalât u selâm

**Der-beyân-ı cesâret-i ‘abd-i Naḥîf ve i’tizâr-kerden-i bende-i za‘îf
berây-ı te’lîf-i îñ nazm-ı şerîf**

- 353 Birgün idüp gûşe-i ğamda qarâr
Eyler idim miḥnet ile âh u zâr
- 354 Dil ğam u derd ile şikeste-mizâc
Sînede yok hiç eşer-i ibtihâc
- 355 Künc-i taḥayyürde idüp nâleler
Ḥâl-i dil-i zârıma kıldım nazâr
- 356 Gördüm olup naḳd-ı nedâmet be-kef
Olmada ser-mâye-i ‘ömrüm telef

- 357 Dağdağa-i miḥnet-i dehr-i denî
İtmede mağlûb-ı melâmet beni
- 358 İtdi beni tecrübe-i germ ü serd
Mübteli-i miḥnet-i envâ'-ı derd
- 359 Gâh düşüp bâdiye-i fûrḳate
Bâdiye-i pür-miḥen-i ğurbete
- 360 Gâh elem-i fûrḳat-i yâr u diyâr
Gâh belâ-yı miḥen-i rûzgâr
- 361 Gâh ğam-ı 'aşḳ-ı mecâzî vü gâh
Sûziş-i âteş-kede-i tâb-ı âh
- 362 Hâşılı gördüm ki bu nefis ü hevâ
Olmada hep râh-ı hüdâdan cüdâ
- 363 Her birisi reh-zen-i zühd ü 'amel
Germ-rev-i vâdi-i tûl-ı emel
- 364 Ḳullarıñ ey ḥâfız-ı 'arş-ı berîn
Eyle meded nefis ü hevâdan emîn
- 365 'Âḳıbetî levm idüp aḥvâlime
Serzeniş itdim dil-i meyyâlime
- 366 Didim eyâ dil siyeh ü rû siyâh
Olmadadır 'ömr-i 'azîziñ tebâh
- 367 Aç gözüñ ey reh-rev-i deşt-i hevâ
Ḳande gidersin ḳanı râh-ı hüdâ
- 368 Sende ḳanı ḥavf-ı Hudâ-yı 'azîm
Sende ḳanı bîm-i 'azâb-ı elîm
- 369 Ḳande ri'âyât-ı rızâ-yı Hudâ
Sende ḳanı ḥâhiş-i semt-i rızâ
- 370 Böyle midir şartı 'ubûdiyyetiñ

Böyle mi Mevlâ'ya seniñ hıdmetiñ

- 371 Zerre kadar bir 'ameliñ yok ki tâ
Bâ'ış ola hayr-du'âya saña
- 372 Hâliñi fikr eyle hele bir nefes
Niceye dek şugl-i hevâ vü heves
- 373 Çünkü fenâ bulsa gerekdir vücûd
Yâ ne belâ 'ârife bunca kuyûd
- 374 Rağmet aña kim kıoya bir hoş-eşer
Rûhına rağmet diye ehl-i nazâr
- 375 Bu şıfat-ı levm ile nâlân iken
Âh-ı nedâmet ile giryân iken
- 376 Düşdi hemân hâtıra bir ârzû
Geldi meşâm-ı dil-i nâlâna bu
- 377 Ya'ni ki evşâf-ı resûle müdâm
'Acz ü kuşûr ile idüp ihtimâm
- 378 Himmet ile katrede deryâ bulam
Hilye-i pâk ile şeref-yâb olam
- 379 Tâ şıfat-ı hilye-i fahr-ı cihân
Ola şafâ-bağş-ı dil-i 'âşıkân
- 380 Cümle cihân içre bulup iştihâr
Vaşf-ı nebîden olalar hişşe-dâr
- 381 Ben daği reşk-âver-i âfâk olam
Nâmzed-i defter-i 'uşşâk olam
- 382 Eyleye ben bî-dili te'sîr-i kâl
Vâşıl-ı keyfiyyet-i lezzât-ı hâl
- 383 Meymenet-i na't-ı resûl-i güzîn
İde beni luğf-ı Hudâ'ya qarîn

- 384 Derd-i dile belki bu dermân ola
Vâsıta-i rahmet-i Raḥmân ola
- 385 Ḥaḳḳ'a tevekkül kı lup itdim o dem
Levḥa-i evşâfına vaz'-ı kalem
- 386 Gerçi ki Ḥâḳâni-i şîrîn-edâ
Eyledi bu ḥıdmeti pîşîn edâ
- 387 Ancaḳ olur ḥıdmet ise ḥıdmeti
Ancaḳ olur himmet ise himmeti
- 388 Ṭab'ı gibi nazmı bulup imtiyâz
Oldı nihâl-i emeli ser-firâz
- 389 Bu eşer-i ḥâş ile bî-reyb ü şek
Yâd olunur ḥayr ile tâ ḥaşre dek
- 390 Ḳadri nedir bencileyin ğâfiliñ
Tâ ki olam peyrevi o kâmiliñ
- 391 Nazma çekem öyle bir a'lâ-güher
Kim ola reşk-i güher-i mu'teber
- 392 Ancaḳ odur istedigim dem-be-dem
Mertebe-i ḳudretim izhâr idem
- 393 İde beni niyyet-i ḥayr-ı 'amîm
Mazḥar-ı elṭâf-ı Ḥudâ-yı kerîm
- 394 Âḥir ola belki bu vaz'-ı fużül
Dergeh-i Mevlâ'da serî'ü'l-ḳabûl
- 395 Ben de bu vaşf ile olup bâri yâd
İki cihân içre olam ber-murâd
- 396 Na't-ı mu'allâsına ez-cân u dil
Cehd-i ğarîbâne kı lup muttaşıl

- 397 Hilyesi vaşfinda o şâhiñ hemân
Her ne kadar var ise naql u beyân
- 398 Cem'ine içdâm idüp itdim taleb
Tâ ki ola rahmet-i Haqq'a sebeb
- 399 Kağı rivâyâtı ki bi'l-ittifâk
Naql u beyân ide rüvât-ı vişâk
- 400 Şihhatine ya'ni bulup hep vuşûl
Ehl-i hadîs eyleye anı kabûl
- 401 Şıdk-ı tamâm ile idüp i'tibâr
İtdim o aḥbârı o dem ihtiyâr
- 402 Silk-i sûtûra anı taştîr idüp
Hâşıl-ı mefhûmını taḥrîr idüp
- 403 Kudretim oldukça idüp ictihâd
Eyledim ârâyış-i levḥ-i fu'âd
- 404 Yazdım o aḥbârı daḥi bî-gümân
Yazmaya Hâkâni-i şîrîn-beyân
- 405 Ya'ni nice vaşf-ı şafâ-güsteri
Menkabet-i ḥazret-i peygamberi
- 406 Zîver-i ser-nâme-i cân eyledim
Kudretim oldukça beyân eyledim
- 407 Nice fevâ'id daḥi kıldım beyân
Her birisi bir güher-i dil-sitân
- 408 Naql u haberle getirüp bunda hem
Fazl u şalâtı daḥi kıldım raqam
- 409 Ba'zı rivâyâta virüp zîb ü fer
Eyledim icrâ-yı rüsûm-ı haber

- 410 Çünkü ğaraż hilyeden ey nîk-nâm
İtmedir ol şâha şalât u selâm
- 411 Ben de faķîrâne bu takrîb ile
Hâşıyet ü şerhini yazdım bile
- 412 Cümle bilür gerçi havâş u ‘avâm
Fazl-ı şalât ile selâmı tamâm
- 413 Yine beyân eylemeden bî-gümân
Maķşadımız hayr-du‘âdır hemân
- 414 Şâhid-i manzûme-i hâlet-fezâ
Gâh u geh olmaķda idi rû-nümâ
- 415 Ya‘ni tabî‘atde bu sırr-ı hafî
Olmuş idi nice zamân muhtefî
- 416 ‘Aşķ-ı mecâzî beni teşvîķ idüp
Râh-rev-i vâdi-i taķķîķ idüp
- 417 Eyler idim gerçi nice kıl ü kâl
Bulmamış idi daĥi tab‘ım kemâl
- 418 Olmamış idim be-hisâb-ı sinîn
Pây-res-i mertebe-i erba‘în
- 419 Nişfiniñ ancak ger olursa şümâr
Râtibe-i şâlişin itdim güzâr
- 420 Bîst ü çârümde iken sinn ü sâl
Ya‘ni zuhûr itdi bu şîrîn-maķâl
- 421 Çünkü ğaraż şarfe-i maķdûrdur
Her ne ki noķşân ola ma‘zûrdur
- 422 Ğâyet-i maķşûdum odur kim Hudâ
Eyleye fazlıyla kabûle sezâ

- 423 Vâsıta-i 'afv-ı 'inâyet ola
Bâ'ış-i eltâf-ı şefâ'at ola
- 424 Yoḥsa ne ḥaddim ki cesâret idem
Eyleyüp evşâfına taḥrîk-i fem
- 425 Kande nu'ût-ı şeh-i gerdûn-vaḳâr
Kande bu bîçâre **Nahîfi**-i zâr
- 426 Kande Süleymân-ı celîlü's-siyer
Kande ya bir mûr-ı za'îfü'l-eşer
- 427 Eyleye küstâhlığım Kirdgâr
Lâyıḳ u 'afv u kerem-i bî-şümâr
- 428 Bâ-şeref-i ḫilye-i pâk-i resûl
Eyleye pîrâye-i levḫ-i ḳabûl
- 429 Budur ümîdim gören ehl-i 'aṭâ
İde beni mazḫar-ı ḫayr-ı du'â
- 430 Eyleye her merdüm-i şâḫib-hüner
Dîde-i inşâf ile ḫüsn-i nazâr
- 431 İtmeye noḳşânımı maḫmûl-i reyb
'Aybımı bir noḳta ile ide ḡayb
- 432 Her ne 'ibâretle ki kıldım edâ
Ḳılmayalar ḫaml-ı nuḳûş-ı riyâ
- 433 Cümleden el-ḳıssa budur minnetim
Çekmeyeler nâm-ı fuzûliyyetim
- 434 Ḳayr ile dâ'im beni yâd ideler
Raḫmet ile rûḫumı şâd ideler
- 435 Eyleyelim vaşfına sa'y-ı tamâm
Eyyedenallâhu bi-ḫüsni'l-keîâm

في بيان فضيلة الصلوات قال تعالى: إن الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه
وسلموا تسليما. صدق الله العظيم.

[Peygamberimiz (s.a.v.)'e getirilen salavatlarnın fazileti hakkında Allah Teala
“Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber’e salât ediyorlar. Ey iman edenler!
Siz de ona salât edin, selam edin.” buyurmuştur.]

- 436 Gel berü ey teşne-leb-i âb-ı feyz
Kıl gül-i âmâliñi sır-âb-ı feyz
- 437 Sözlerime cân kulağın tut hemân
Tâ olasın vâkıf-ı râz-ı nihân
- 438 Nüşâ-i hikmetden alup bir sebağ
Cehd ile ol vâşıl-ı esrâr-ı Hâğ
- 439 Rişte-i ‘aşk ile idüp cânı bend
Himmetiñi kendine eyle bülend
- 440 ‘Aşkdır erbâb-ı dile reh-nümâ
‘Ârif olan ‘aşka ider iktidâ
- 441 ‘Aşkdır ârâyış-i zât u şifât
Zîb-dih-i kâr-geh-i kâ’inât
- 442 Ma‘ni-i ‘aşkı idemez ehl-i kâl
Terceme-i elsine-i ihtimâl
- 443 Bilmedi ol kimse ki bî-irtiyâb
Olmaya bu zâ’îkadan neşve-yâb
- 444 Eylemeyen ‘aşk ile terk-i vücûd
Nice olur mazhar-ı nûr-ı şühûd
- 445 ‘Aşk iledir mertebesi kâmilîñ
Olmayıcak ‘aşk nedir hâşılıñ
- 446 Ey gam-ı cânândan olan bî-ğaber

- ‘Aşksız âdem midir âdem meger
- 447 Neyler iseñ eyle hemân ‘âşık ol
Hıdmet-i erbâb-ı dile lâyıq ol
- 448 Birgün olur gayret-i ‘aşk-ı Hudâ
Râh-ı haqîkatde saña reh-nümâ
- 449 Şevk-i tecellâ ile mânend-i cân
‘Âlem-i ‘ulvîye şu‘ûd it hemân
- 450 ‘Aşk-ı haqîkatle bulup âb u tâb
Luţf-ı Hudâ’dan olagör feyz-yâb
- 451 Şûret ü ma‘nâda idüp ihtimâm
Terk-i ser it hubb-ı nebîde müdâm
- 452 İns ü melek yolına kurbân anıñ
Bendesidir bende vü sulţân anıñ
- 453 Neylesün ol cânı dil-i bî-nevâ
Olmayıcak şevk ile kurbân aña
- 454 Sînede biñ cân da olursa eger
Olsun o sulţâna fedâ ser-be-ser
- 455 ‘Aşk ile ve’l-hâşıl olup âşinâ
Cân u serin eyle o mâha fedâ
- 456 Sevdigini sev yürü Haqq’ıñ hemân
Eyle reh-i ‘aşkına îşâr-ı cân
- 457 Haqq’a maḥabbet anıñ ile olur
Sâlik-i Haq Haqq’ı anıñla bulur
- 458 Bu süḥan-ı pâkimi kııl istimâ‘
Eyle resûle şeb ü rûz ittibâ‘
- 459 Kim ki muṭî‘ ola aña bî-gümân
Eyler o Allâh’a itâ‘at hemân

- 460 Kıldı anı Hâzret-i Rabb-i kadîr
Muttaşîf-ı nûr-ı sirâc-ı münîr
- 461 Eyledi tâhâ ile yâsîni hem
Vaşf-ı şerîfinde cemîlü'l-hikem
- 462 Kıldı kelâmında Hudâ-yı mu'în
Mazhar-ı kavî-i "le-mine'l-mürselîn"
- 463 Zâtın idüp lâyıķ-ı feyz-i kabûl
Kâffe-i 'âleme kıldı resûl
- 464 Eyleyüp ikrâm aña Rabb-ı kerîm
Eyledi mevşûf ra'ûf u rahîm
- 465 Zât-ı kerem-kârîñ idüp muhterem
Fazl-ı risâlâtına kıldı kısem
- 466 Rûy-ı cihân-tâbına virdi ziyâ
Âyet-i pür-şa'sa'a-i "ve'd-đuhâ"
- 467 Ber-ter idüp mertebe-i Aħmed'i
Hâķ "verafa'nâ leke zikrek" didi
- 468 Menzilet-i kadrine bî-iştibâh
Oldı bu âyât-ı celîle güvâh
- 469 A'zam-ı hulķ ile idüp bî-bedel
Aħsen-i hulķ eyledi Rabb-ı ezel
- 470 Hulķ-ı 'azîm üzre Hudâ-yı celîl
Eyledi memdûh-ı kelâm-ı cemîl
- 471 Mazhar idüp sırr-ı kerâmâtına
Virdi kemâl üzre şeref zâtına
- 472 Cümle nebîlerden idüp ser-firâz
Virdi şalât ile aña imtiyâz

- 473 Eyledi bi'z-zât Cenâb-ı Hudâ
Aña şalât eylemege ibtidâ
- 474 Şoñra ferîştehler idüp ihtirâm
İtdiler ol şâha şalât u selâm
- 475 Eyledi mü'minlere Haq sâlişâ
Taşliye emrinde hîtâb u nidâ
- 476 Böyle buyurdı o Hudâ-yı mu'în
Ey baña îmân getüren ehl-i dîn
- 477 Eyleyüp ol servere ikrâm-ı tâm
Cümle idiñ aña şalât u selâm
- 478 Hâşılı maḥbûbına ta'zîm için
Zât-ı mu'allâsına tekrîm için
- 479 Eyledi bu âyet ile bî-gümân
Kullarına emr-i şerîfin beyân
- 480 Aña şalât itmegi Rabb-ı İlâh
Eyledi vâcib bize bî-iştibâh

روى انس بن مالك ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من صلى عليّ صلوة صلى الله عليه عشر
صلوات وحطّ عنه عشر خطيئات ورفع له عشر درجات وفي رواية وكتب له عشر حسنات صدق
رسول الله.

[Enes b. Mâlik (r.a.) nebi (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “Kim bana bir kere salavat getirirse Allah da ona on salât getirir ve on günahını affeder ve mertebesini de on derece yükseltir.” Bir başka rivayette ise: “Ona on hasenat yazılır.”]

- 481 Didi hadîşinde şeh-i kâ'inât
Kim ki baña eyleye bir kez şalât
- 482 On şalavât eyleye aña İlâh

Maḥv oluna andan o dem on günâh

- 483 Anıñ içün on derecât-ı ‘ulâ
Ref‘ ide luṭf ile Cenâb-ı Hudâ
- 484 Naḳl olunur ba‘zı rivâyetde hem
On ḥasene yazılır aña o dem
- 485 Kim ide şıdḳ ile şalât u selâm
Eyleye maḡfûr anı Rabbü’l-enâm
- 486 Diñle eyâ ṭâlib-i eltâf u cûd
Bey‘-geh-i ğayrda olmaz bu sûd
- 487 Kimdir o kim birine on fâ‘ide
Ĝûşîş-i bî-ḥadd ile îfâ ide
- 488 ‘Âḳil iseñ ey dil-i şeydâ eger
Saña bu ser-mâye-i ‘âlî yeter
- 489 Şarf-ı hevâ itme dem-i şıḥḥatıñ
Ḳadrini bil elde olan ni‘metiñ
- 490 Gel olagör mazhar-ı faẓl-ı İlâh
Ĝaflet ile eyleme ‘ömrüñ tebâh
- 491 Elde iken fırsatı fevt itme gel
Bir daḡi girmez eliñe bu maḡal
- 492 İmdi olup ṭâlib-i luṭf-ı Hudâ
Zemzeme-sâz-ı şalavât ol aña
- 493 ‘Arz-ı ‘ubûdiyyet idüp şubḡ u şâm
Eyle o sulṭâna şalât u selâm

وعن ابن مسعود رضي الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أولى الناس في يوم القيامة أكثرهم

على صلوة . صدق النبي

[İbn Mesud (r.a.)’tan: “Resulullah (sav): Kıyamet günü insanların en üstünü bana en çok salavat getirendir.”]

- 494 Hem bu hadîs içre buyurdı resûl
Rûz-ı kıyâmetde be-vechi’l-ķabûl
- 495 Cümleden evlâ baña oldur müdâm
Eyleye ikşâr-ı şalât u selâm
- 496 İster iseñ guşşa vü ğamdan rehâ
Şıdķ ile ķıl aña şalât u senâ
- 497 Zikriñ idüp ismini ķıldıkça yâd
Eyle taħiyyât u selâmı ziyâd
- 498 Şevķ ile ikşâr-ı şalât it aña
Tâ olasin mazħar-ı luţf-ı Ğudâ
- 499 Şâdıķ olan ‘âşık-ı şâħib-vidâd
Çok çok ider sevdiği nâmını yâd
- 500 İki cihân içre olup kâm-yâb
Eyleyegör dergehine intisâb
- 501 Rûħ-ı şerîfiyle olup âşinâ
Eyle taħiyyât aña şubħ u mesâ
- 502 Oldı o sultâna şalât u selâm
Vâsiţa-i luţf-ı icâbet tamâm
- 503 Ķanķı du‘â kim ola anda şalât
Feyz-i ķabûl ile bulur iltifât
- 504 Bed’ u tamâmında du‘ânıñ müdâm
Eyle taħiyyât u şalât u selâm

وعن ابي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صلى علي في كتاب لم تنزل
الملائكة تستغفر له ما بقي اسمي في ذلك الكتاب صدق حبيب الله الملك العلام.

[Ebu Hureyre (r.a.)’tan: Ebu Hureyre (ra) resulullah (sav)’in şöyle buyurduğunu söylemiştir: “Kim herhangi bir kitapta benim üzerime salavat-ı şerife getirirse (yazarsa), ismim orada kaldığı müddetçe melekler o adam için istiğfar ederler.”]

- 505 Hem bu hadîşinde o fahr-ı cihân
Eyledi bu vech ile kavlı ü beyân
- 506 Bir kişi ger nâmımı tahtır idüp
Baña şalât eylese tevķîr idüp
- 507 Ya’ni yazup ismimi bi’l-ihtirâm
Eylese tahtır-i şalât u selâm
- 508 Cümle melâ’ik aña şâm u seher
‘Arz-ı tahtıyyât u selâm ideler
- 509 İsmim o levh içre ki bâķî ola
Resm-i tahtıyyâta mülâķî ola
- 510 Anıñ içün ide melekler taleb
Mağfıret ü rahmet-i bî-hadd-i Rabb
- 511 İmdi idüp ismiñi ta’zîm-i tâm
Kıl aña tahtır-i şalât u selâm
- 512 Her ne kadar eyleseñ ikrâm aña
Ol kadar i’zâz ide Mevlâ saña
- 513 Hem aña yazdıķda şalât u selâm
Yazma işâretle hazer kıl müdâm
- 514 Ya’ni ki bir hemze vü mîm ile sen
Eyleme evşâfını naķş-ı sühan
- 515 Nice olur hâşılı ey nükte-dân
“Şal’am”⁴⁴ ile şalli ‘aleyhi nişân

⁴⁴ Bu kelime “şallallâhu ‘aleyhi ve sellem” ibaresinin kısaltılmış şeklidir.

- 516 Şûret-i zâhirde gel ey ehl-i hâl
İdelim inşâf ile farz-ı mişâl
- 517 Bir kişi akrânına yazsa selâm
Aña nice dürlü ider ihtirâm
- 518 Şöyle ki ol merdüm-i dür-âşinâ
Belki degil lâyıķ u şâyân aña
- 519 Hâşılı hâdden mütecâviz şîfât
Olur o biçâreye isnâd-ı zât
- 520 Zât-ı mu'allâ-yı resûl-i güzîn
Ya'ni kim ol şem'-i fûrûzân-ı dîn
- 521 Mefhâr-ı yektâ-yı cihân-bân iken
Bunca rûsûl hayline sulţân iken
- 522 Ümmete lâyıķ mı yazup nâmını
Yazmaya keyfiyyet-i ikrâmını
- 523 Bende olup ol şeh-i pür-'izzete
'Âşık iseñ cân ile ol hâzrete
- 524 Eyleyicek na'tına vaz'-ı kalem
Eyle anı hûn-ı cigerle raķam
- 525 Aña şalât ile olup nağme-gîr
Kilk-i zebânıñ bile kılsun şarîr
- 526 İsmiñ idüp mürtesem-i levh-i cân
Zikrini kııl şevķ ile vird-i zebân
- 527 Oldı bu ey merdüm-i hikmet-şî'âr
Vâsıta-i mağfîret-i Kirdgâr
- 528 Ol gül-i zîbende-i bâğ-ı şafâ
Şanma ki muhtâc ola hâşâ aña
- 529 Dağı zuhûr eylemeden bu cihân

Hem yoğ iken bunca zemîn ü zamân

- 530 ‘Âlem-i ma‘nîde o nûr-ı Hudâ
Olmuş idi maẓhar-ı luṭf u ‘aṭâ
- 531 ‘Arz-ı taḥiyyât aña her rûz u şeb
Raḥmet-i Raḥmân’a sebebdir sebab
- 532 Bunda zuhûr eyleyecek nef‘ ü sûd
Oldı seniñ-çün sebab-i faẓl u cûd
- 533 Kulluġuñ i‘lâmdır ancak ġaraẓ
Cümle seniñdir yine ecr ü ‘ivaẓ

Hikâyet-i Faẓl bin Faẓl-ı Bağdâdî

- 534 Naql olunur faẓl-ı şerîfü’l-ḥişâl
Eyleyecek âḥirete intikâl
- 535 Vâkı‘ada anı görüp ba‘zılar
Didiler ey mâye-i faẓl u hüner
- 536 Bezm-i fenâdan gideli ol yaña
‘Âlem-i ‘uḡbâda ne oldı saña
- 537 Didi ki ol Rabb-i raḥîm ü ġanî
Eyledi maġfûr u mübeşşer beni
- 538 Aña didiler ne sebeble Hudâ
Kıldı seni maẓhar-ı faẓl u ‘aṭâ
- 539 Gösterüp ol merdüm-i ferḥunde-kâr
İtdi iki parmaġını âşikâr
- 540 Didi işâretle o maġfûr-ı Rab
Maġfîret-i Ḥaḡḡ’a bu oldı sebab
- 541 Ya‘ni ki bunlarla resûle tamâm

Yazmış idim nice şalât u selâm

- 542 İmdi eyâ râz-güşâ-yı sühan
‘Ârif olan hışşe alur kışşadan
- 543 Sen de olup şevk ile hikmet-şinâs
Hâşşasın eyle bunuñla kıyâs
- 544 Oldı nice kimseye nûr-ı şalât
Meş‘al-i tâbende-i râh-ı necât
- 545 Anıñ ile eyledi Rabb-i kerîm
Niceleri nâ’il-i ecr-i ‘azîm
- 546 Ol ki resûline şalât eyleye
Şıdık ile taqdîs-i şıfât eyleye
- 547 Zâhir ü bâtında idüp ilticâ
Sünnetine ide anıñ iktidâ
- 548 Eyleye hâşâ anı Rabb-i mecîd
Rûz-ı cezâda kereminden ba‘îd
- 549 Fazl-ı şalâta müte‘allık mişâl
Geldi nice kavlı-i bedî‘ü’l-me’âl
- 550 Bu ‘ameliñ fazlına yokdur şümâr
Yazsam eger şevk ile leyl ü nehâr
- 551 Zıkr-i fezâ’ilde bu deñlü kelâm
Oldı mücerred sebab-i ihtimâm
- 552 Yoğsa ne mümkün ki yazup dem-be-dem
Hâşiyetin cümle beyân eyleyem
- 553 Mağşadımız zıkr-i me’âl itmedir
Midhatine bast-ı mağâl itmedir
- 554 Bâ-der-i dergâh-ı Hudâ şubh u şâm
Rûh-ı nebî-râ şalavât u selâm

روي عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حليتي من بعدي فكأنما رأني ومن رآها تشوقا إلى حرم الله عليه النار وبأمن فتنة القبر ولا يحشر يوم القيامة عريانا
صدق حبيب الله عليه سلم

[Ali b. Ebî Tâlib (r.a.)’tan: Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar. O kişi kabir azabından emin olur, mahşer günü çıplak olarak haşredilmez.]

- 555 Naklen olup mesned-i zât-ı ‘Alî
Oldı rivâyet bu hadîş-i celî
- 556 Didi sa‘âdetle resûl-i güzîn
Şıdık-ı hülûş ile bir ehl-i yakîn
- 557 Görse benim hilye-i pâkim eger
Şanki benim yüzime kıldı nazar
- 558 Ol ki benim hilye-i pâkim göre
Baña teşevvuqlar idüp yüz süre
- 559 Rü’yet-i didârım idüp ârzû
Şevkim anıñ qalbine itse gulû
- 560 Aña Hudâ nârı harâm eyleye
Ravza-i cennetde maqâm eyleye
- 561 Hem fiten-i kabrden olup emîn
Bîm-i ‘azâb itmeye anı hazîn
- 562 Hem daği haşr itmeye ‘uryân anı
Yevm-i kıyâmetde Hudâ-yı ganî

Der-havâşş-ı hilye-i sa‘âdet-ihtîşâş-ı habîb-i Hudâ ‘aleyhi mine’t-tahîyyâtı ez-kâhâ

- 563 Şadr-nişîn-i harem-i sâlikîn
Ya'ni ki ol pîr-i hüdâ şadr-ı dîn
- 564 Didi ki bu hilye-i pâki eger
Bir kişi taḥrîr idüp itse nazâr
- 565 Lâyih olup ḳalbine şevḳ ü sürûr
Eylemeye ḥâtırına ğam ḥuṭûr
- 566 İrmeye a'zâsına zaḥm-ı belâ
Olmaya bir 'illet ile mübtelâ
- 567 Vesvese-i ḥâtimededen füc'eden
Şaḳlaya Mevlâ-yı 'azîm zü'l-minen
- 568 Eyleyicek râh-ı fenâdan güzer
Olmaya maḳrûn aña ḥavf u keder
- 569 Ba'zı rivâyetde hem ey nükte-dân
Geldi bu naḳl-ı feraḥ-efzâ-yı cân
- 570 Şevḳ ile her kim bunu taḥrîr ide
Şıdḳ ile ihlâş ile tevḳîr ide
- 571 Hem nazâr itdikçe idüp ihtirâm
İtse resûle şalavât u selâm
- 572 Dünye vü 'uḳbâda olup ber-murâd
Eyleye eltâf-ı Ḥudâ anı şâd
- 573 Cân gibi hırz itse bir ehl-i sefer
Eylemeye aña işâbet zarar
- 574 Sâlim olup renc ü zarardan müdâm
Ḥıfz-ı İlâhîde ola şubḫ u şâm
- 575 Hem daḫi bir evdeki bu nûr-ı pâk
Eyleye dîvâr u deriñ tâb-nâk

- 576 Olmaya anda e er-i faqr u  am
Girmeye ol h aneye  eyt n hem
- 577 Fitne-i i r k ile t  n a a
Olmayalar ra ne-zen-i ibtil 
- 578 Bunda ey  merd-i ba ret-ni  n
Olsa ne var nice fev 'id 'ay n
- 579 N   a-i k br -y  sa' det budur
N me-i z b -y  ker met budur
- 580 Oldı bu ey ' rif-i   hib-nazar
Vefk-i mu'all -y  ser ' 'l-e er
- 581 Olma  ise ka d n eger k m-k r
 ıdk-ı tam m ile gerek i'tib r
- 582 Ya'ni budur şart-ı saf -g ster 
K lb n olup na  -ı hev dan ber 
- 583 H lyesin itdikçe nazar-g h-ı c n
'A kına k l seyl-i siri ki  rev n
- 584 R k t-i k lb ile olup ne ve-y b
Eyle h l   üzre a a intis b
- 585 Mertebe-i k drini endişe k l
C n u dile sünnetini p  e k l
- 586 T  h rem-i c n na bulsun vu  l
 a' a'a-i n r-ı cem l-i res l
- 587 Yo sa mücerred nazar olmaz müfid
Olmayacak 'a k u ma abbet bed d
- 588 H  ılı ol servere b -reyb    ek
Şevk gerek 'a k u ma abbet gerek
- 589 K drini fehm eyleyüp ez-c n u dil

Zîb-dih-i sâ'id-i ihlâş kııl

590 Neyl-i murâdâta olur bî-ta'ab
Bu şıfat-ı mu'cize-peymâ sebeb

591 Hâle münâsib saña ey ehl-i hâl
Oldı bu pâkîze-hikâyet mişâl

Hikâyet-i Hârûnu'r-Reşid

592 Naql olunur bu haber-i dil-sitân
Bir kişi Hârûn'a gelüp nâ-gehân

593 Kıldı huzûrında edâ-yı selâm
Eyledi âdâb ile fetḥ-i kelâm

594 Didi eyâ mefḥar-ı 'Abbâsiyân
Pâdişeh-i dâd-ger ü kâr-dân

595 Şevḳ ile bir tuḥfe getürdüm saña
Kim selefîñ olmadı mâlik aña

596 Tuḥfe velî tuḥfe-i nâ-yâbdır
Nâme-i hırz-ı dil-i aḥbâbdır

597 Tuḥfe velî nüşâ-i ta'vîz-i cân
Hilye-i zîbende-i faḥr-ı cihân

598 Tuḥfe velî zîver-i iḳbâl ü câh
Şûret-i evşâf-ı ḥabîb-i İlâh

599 Olsa bu tuḥfe nola bî-reyb ü şek
Bâ'is-i faḥr ü şerefiñ ḥaşre dek

600 Olmadı bu gevher-i pür-ibtihâc
Pâdişehân-ı selefî zîb-i tâc

601 Hâzret-i dâdâr-ı cihân-âferîn
Kıldı seni şimdi bu luḫfa ḳarîn

- 602 Böyle edâlarla olup nâme-sâz
Başladı evşâfa o mu‘ciz-tırâz
- 603 Şundı elin gûşe-i destârınaŞ
Kıldı şehiñ çâre dil-i zârına
- 604 Destine ol demde virüp bir varağ
Didi budur hilye-i maḥbûb-ı Hağ
- 605 Bağdığı dem şıdğ ile Hârûn aña
İtdi gulû ḳalbine nûr u şafâ
- 606 Oldı ğam u ğuşşası mehcûr u dûr
Geldi dil ü cânına şevğ ü sürûr
- 607 Hıl‘at-i şâhânesin ol dem hemân
Bağş ḳılup itdi anı şâd-mân
- 608 Eyleyüp îşâr-ı zer ü sîm aña
Eyledi bî-ḥadd ü nihâyet ‘aṭâ
- 609 Kıldı o dervişi keremle ğanî
Oldı zer ü sîm ile pür dâmeni
- 610 Devlet ile ol gice faḥr-ı cihân
Eyledi Hârûn’a cemâlin ‘ayân
- 611 Kıldı menâmında beşâret aña
Didi nice müjdeler olsun saña
- 612 Çünkü ‘ubûdiyyet idüp bî-ḳuşûr
Hilyeme ta‘zîm ile bulduñ sürûr
- 613 İtdiñ o dervişi ‘aṭâ ile şâd
Ġonca-i âmâlini ḳıldıñ ğüşâd
- 614 İmdi idüp ben de seni şâd-mân
Eyleyeyim vâḳıf-ı râz-ı nihân
- 615 Kıldı beşâret baña Rabbü’l-enâm

Didi idüp 'izzet ile ihtirâm

- 616 Kim ki göre hilyeñi şâdân ola
Rûz-ı cezâ mazhar-ı gufrân ola
- 617 Hem anı her kim ki idüp hırz-ı cân
Cevher-i cân gibi iderse nihân
- 618 İtmeye sûzân anı nâr-ı cahîm
Ya'ni ola dâhil-i bâğ-ı na'im
- 619 İki cihân içre olup kâm-yâb
Olmaya maḥzûn-ı 'iṭâb u 'iḳâb
- 620 Devlet-i dâreyne olup hem sezâ
Âḫir ola nâ'il-i nûr-ı liḳâ
- 621 Ey nice bî-kesleri şâdân iden
Nicelerin mazhar-ı iḥsân iden
- 622 Aḫmed-i Muḫtâr'a idüp ihtirâm
Hilyesine eyleyüp ikrâm-ı tâm
- 623 Bir kûl iken bendeleriñden şehâ
Eyledi Hârûn o faḳîre 'aṭâ
- 624 Sen ki a'tâ ıssı bir Allâh'sın
Râzıḳ-ı her bende vü her şâhsın
- 625 Ğarḳa-i baḫr-i keremiñ ḥâş u 'âm
Kimseyi maḫrûm ḳomazsın müdâm
- 626 Yüz süren elbet der-i gufrânıña
Mazhar olur luṭfuña iḥsânıña
- 627 Sensin anıñ ḳalbine ilhâm iden
Sensin anı mazhar-ı ikrâm iden
- 628 Sensin o dervişi iden ber-murâd
Sensin iden anı 'aṭâ ile şâd

- 629 Senden idi bunca ‘aṭâ aña hep
Arada Hârûn idi ancak sebep
- 630 Senden eger olmasa luṭf u ‘aṭâ
Virmege kâdir mi olurdu aña
- 631 Hâşılı ey Hâlîk-ı kevn ü mekân
Mâni‘ ü mu‘tî yine sensin hemân
- 632 Luṭfuña şıdḳ ile tevekkül idüp
Hîlye-i pâkiyle tevessül idüp
- 633 Ben ki olup ṭâlib-i luṭf u kerem
Dergeh-i iḥsânıña geldim bu dem
- 634 Budur ümîd ey kerem ıssı kerîm
Eyleyesin maḫhar-ı luṭf-ı ‘azîm
- 635 Beñzemez ey merci-i ehl-i murâd
Baḫşış-i Mevlâ’ya ‘aṭâ-yı ‘ibâd
- 636 Kendi kemâl-i keremiñden şehâ
Kıl bu **Nahîfi**-i fakîre ‘aṭâ
- 637 Şâd kılup luṭf ile ḳalbim benim
Gevher-i fazlıñla pür it dâmenim
- 638 Baḫşış-i raḫmetle idüp hem ğanî
Hil‘at-i ğufrân ile şâd it beni
- 639 Hâşılı ey vâkıf-ı sırr u ‘alen
Eyleme muḫtâc beni ğayre sen
- 640 Bâ-şeref-i menzilet-i Muştafâ
Kıl bizi de nâ’il-i feyz-i şafâ
- 641 Dünya vü ‘uḳbâda idüp feyz-yâb
Dest-i keremle bize kıl fetḫ-i bâb

642 Devlet-i dâreyn ile mesrûr kıl
Ol şeh-i zî-şân ile maḥşûr kıl

643 Hilyesi nûrıyla dili rûşen it
Ḳadrini Ḳaḳ üzre bilenlerden it

**Muḳaddime berây-ı hilye-i şerîfe-i faḫr-ı ‘âlem ve nefîce-i fıtrat-ı
âdem resûl-i ekrem ve ḫabîb-i muḫterem şallallâhu ‘aleyhi ve sellem**

644 Müjde eyâ teşne-lebân-ı şafâ
Muntazırân-ı şıfat-ı Muştafâ

645 İrdi o hengâm-ı meserret-peyâm
Tâ ki ola midḫat-i faḫrû’l-enâm

646 Geldi o sâ‘at ki olup leb-güşâ
Başlaya güftâra dil-i ḫoş-nevâ

647 Olsa nola zümre-i kerrûbiyân
Micmere gerdân-ı ḫarîm-i cihân

648 İrdi o dem kim bula vaşf-ı resûl
Sâmi‘a-i ehl-i semâya vuşûl

649 Tîb-ı cinân ile nola ser-be-ser
Olsa mu‘aḫḫar dil-i ‘uşşâḳ eger

650 Geldi dem-i midḫat-i faḫr-ı cihân
Menḳabet-i server-i peygamberân

651 Reşḳ saña ey ḳalem-i ḫoş-nüvîs
Na‘t-ı nebîye yine olduñ enîs

652 El-ḫased ey şafḫa-i cân el-ḫased
Sendedir evşâf-ı ḫabîb-i Şamed

653 El-ḫased ey ḫab‘-ı sa‘âdet-rehîn
Midḫat-i peygambere olduñ ḳarîn

654 Demdir ola ‘aşḳ-ı ḫabîb-i Hudâ

Feyz-resân-ı dil-i rengîn-edâ

- 655 Demdir ola her güher-i vâridât
Zîb-dih-i vaşf-ı şeh-i kâ'inât
- 656 Demdir ola şevk ile cümle enâm
Zemzeme-perdâz-ı şalât u selâm
- 657 İrdi o dem kim döküp eşk-i teri
Nazm idelim hilye-i peygamberi
- 658 Vağtidir ey hâme-i şîrîn-rağam
Başlayalım vaşf-ı resûle bu dem
- 659 Şıdğ u tevekkülle olup dâd-hâh
Gel olalım tâlib-i 'avn-i İlâh
- 660 Ekremenâllâhu bi-feyzi'l-'azîm
Bismillahîrrahmânirrahîm

اعلم رحمٰني الله وإياك أن الله سبحانه وتعالى أنشأ النفوس مختلفة، فمنها الغاية في جودة الجوهر، ومنها المتوسط، ومنها الكدر. وفي كل مرتبة درجات. فالأنبياء صلى الله عليهم وسلم هم الغاية، خلقت أبدانهم سليمة من العيب فصلحت لخلول النفوس الكاملة، ثم يتفاوتون. فكان نبينا صلى الله عليه وسلم أصلح الأنبياء مزاجا وأكملهم بدنا وأصفاهم روحا، وبمعرفة ما ذكره من صفاته وأخلاقه يتبين ذلك إن شاء الله تعالى.

[Bilesin ki -Allah seni ve beni bağışlasın- bütün noksan sıfatlardan münezzehten olan yüce Allah nefisleri farklı yaratmıştır: Cevherinin kalitesi bakımından en üst düzeyde olanlar, orta düzeyde olanlar ve düşük düzeyde olanlar. Her düzeyin de kendi içerisinde dereceleri vardır. Nebiler (sav) en üst düzeyden olanlardır. Vücutları kusursuz yaratılmıştır ve kamil nefislerin içerisinde yer almaları için uygun hâle getirilmiştir. Sonra da kendi aralarında derecelendirilmiştir. Peygamberimiz (sav) mizaç bakımından en güzeline, vücut bakımından en mükemmeline ve ruh bakımından ise en temizine sahiptir. Allahın izniyle onun özellikleri ve ahlakı ile ilgili açıkladığımız şeyleri öğrenince bu daha iyi anlaşılacaktır.]

- 661 Hilye-nümâyân-ı vücûh-ı haber
Mâşîta-kârân-ı cemâl-i siyer
- 662 Şâhid-i ma'nâya virüp âb u tâb
Eyledi bu vech ile feth-i hîfâb
- 663 Çünkü Hudâvend-i cihân-âferîn
Çihre-güşâ-yı şuver-i mâ' u tîn
- 664 Eyleyüp inşâ-yı nüfûs-ı beşer
Eyledi terkîb-i şunûf-ı şuver
- 665 Hikmet-i Bîçûni ile bî-hilâf
Geldi zuhûr itdi 'ale'l-ihtilâf
- 666 Kimi olup mazhar-ı nûr-ı cemâl
Cevdet-i cevher ile buldı kemâl
- 667 Ya'ni olup mazhar-ı sırr-ı yakîn
Kâmiletü'n-nefs idiler mürselîn
- 668 Nefs-i müzekkî ile bî-kîl ü kâl
Olmuş idi cümle bedî'ü'l-cemâl
- 669 Cümleden ammâ o nebiyy-i güzîn
Ahsen idi didiler ehl-i yakîn
- 670 Şûret ü sîretde o şâh-ı rüsûl
Ya'ni o sâlâr-ı sipâh-ı sübûl
- 671 Ahsen idi ecmel ü ra'nâ idi
Gevher-i yektâ gibi yektâ idi
- 672 Olmuş idi ol gül-i pür-ibtihâc
Cümle nebîlerden esahhu'l-mizâc
- 673 Hüsn-i kemâ-kân ile ol sîm-ten
Ya'ni kemâl üzre idi cümleden

- 674 Taşfiye-i rûh ile ol maḥz-ı rûh
Olmuş idi maḥzar-ı feyz-i fütûh
- 675 Sâlim olup ‘ayb-ı kederden tamâm
Ekmel-i nâs idi o ḥayrû’l-enâm
- 676 Olmuş idi ya‘ni o şâhib-kemâl
Nev‘-i beşer içre ‘adîmü’l-mişâl
- 677 Cümle nebîlerden o kân-ı şafâ
Ya‘ni Muḥammed o şeh-i Muştafâ
- 678 Maḥzar-ı tâm u şeref-i cüz ü küll
Ekmel-i maḥlûk u ḥitâm-ı rüsûl
- 679 Şûret-i ma‘nâda olup bî-mişâl
Olmuş idi ‘ayn-ı ‘ulüvv-i kemâl
- 680 Olmuş idi ol şeh-i nûr-ı sirâc
Cümle nebîlerden esahḥu’l-mizâc
- 681 Şafvet-i rûh ile olup bî-‘adîl
Olmuş idi ḥilḳat-i pâki cemîl
- 682 Aḥsen-i taḳvîm ile ‘uzv u beden
Anda kemâl üzre idi cümleden
- 683 Hüsni anîñ a‘zam-ı âyât idi
Ḥâvi-i tekmîl-i kemâlât idi
- 684 Nüşâ-i kübrâ-yı fûnûn-ı kemâl
Nuḥbe-i âyât-ı ‘izâm-ı cemâl
- 685 Gerçi beşer idi o reşk-i melek
Aḥsen-i maḥlûk idi bî-reyb ü şek

680b-esahḥu’l-mizâc İ1 / nûr-ı sirâc A.

680a-nûr-ı sirâc İ1 / levlâk-tâc A.

A nüshasında 677-685. beyitler arası İ1 nüshasında 687-695. beyitler arasındadır.

- 686 Oldı bu üç mertebede bî-gümân
Şûret ü sîretle tefâvüt ‘ayân
- 687 Kimisiniñ cevheri efzûn idi
Kimi vasat kimisi mâ-dûn idi
- 688 Oldı bu üç rütbe daği muhtelif
Her biri bir sîret ile muttaşif
- 689 Oldı bu üç mertebe de bî-kıyâs
Bâtin u zâhir derecât üzre nâs
- 690 Rütbe-i ‘ulyâda olup enbiyâ
Oldılar aşfâ-i şaf-ı aşfiyâ
- 691 Cümle olup mazhar-ı hüsn-i cemâl
Oldılar aşhâb-ı nüfûs-i kemâl
- 692 Cevher-i fıtratda olup bihterîn
Kâmiletü’n-nefs idiler mürselîn
- 693 Şûret ü sîretde bulup imtiyâz
Cümlesi olmuşlar idi ser-firâz
- 694 ‘İşmet-i Haq eyledi mürselleri
Gâ’ile-i naqş u kederden berî
- 695 Bulmağ için nefs-i zekiyye şalâh
Olmuş idi cümle cihân-ı felâh
- 696 Sâlim olup menkaşa vü ‘aybdan
Olmuş idi cümle şahîhu’l-beden
- 697 İtmek için nefs-i zekiyye hulûl
Oldı selâmetde fûrû‘ u uşûl
- 698 Ekmel-i mahlûk idiler enbiyâ
Oldılar anlar da tefâvüt-nümâ

- 699 Biz rüsül-i Hâlîk'a hep mü'miniz
Ya'ni Aḥad beynini farḳ itmeziz
- 700 Emr-i risâletde olup müstevî
Cümlesi faẓl u şerefi muḥtevi
- 701 Cümle nübüvvetde mükemmel idi
Ba'zısı ba'z üzre mufaḍḍal idi
- 702 Her biri bir faẓl ile mümtâzdır
Câh-ı risâletle ser-efrâzdır
- 703 Cümleden ammâ ki resûl-i celîl
Efḍal-i mürsel idi bî-ḳâl u ḳîl
- 704 Oldı anîñ ḥürmetine ins ü cân
Geldi anîñ nûrına ḥalk-ı cihân
- 705 Ekrem ü kâmil idi ol cümleden
Ekmel ü aṣfâ idi rûḥ u beden
- 706 Oldı o şâhen-şeh-i levlâk-câh
Ḥatm-i nebiyyîn ü ḥabîb-i İlâh
- 707 Cümle nebîlerde olan mu'cizât
Oldı zuhûrına anîñ beyyinât

روى البيهقي عن أبي هريرة رضي الله عنه كان سيدنا رسول الله عليه وسلم أحسن الناس صفة
وأكملها. وروى المسلم وأبو داود عن انس رضي الله عنه كان أحسن الناس خلقا روى البخاري
والمسلم والترمذي ابن ماجة عن اس رضي الله عنه كان أحسن الناس وأجود الناس وأشجع الناس.

[Beyhaki Ebu Hureyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Peygamber efendimiz sıfat olarak insanların en güzeli ve en mükemmeli idi." Müslim ve Ebu Davud, Enes (ra)'tan rivayet etmiştir: "İnsanların en güzel ahlaklısıydı." Buhari, Müslim, Tirmizî ve İbn Mace; Enes (ra)'tan rivayet etmişlerdir: "İnsanların en güzeli, en iyisi ve en cesuru idi."]

- 708 Müttefiḳân didi rüvât-ı kirâm

Ahşen-i hulğ idi o hayrû'l-enâm

- 709 Her şıfatı ahşen idi nâsdan
Nûr-ı mübîn idi o sîmîn-beden
- 710 Eyleyüp ol mâhı şabîhu'l-liğâ
Ecmel-i vaşf üzre yaratdı Hudâ
- 711 'Arz-ı cemâl itse o şâhib-kemâl
Zâhir idi kendide hüsn-i cemâl
- 712 Zât-ı semâ-ğadrini Rabb-ı celîl
İtmiş idi menba'-ı hüsn-i cemîl
- 713 Eltaf-ı nâs idi o luğf-ı himem
Hilğat ü hulğ ile o kân-ı kerem
- 714 Ahşen-i ahlâğ ile bî-iştibâh
İtmiş idi ya'ni tağalluğ o mâh
- 715 Zâtı olup mazhar-ı hulğ-ı 'azîm
Oldı şenâ-kerde-i Rabb-i kerîm
- 716 Nazm-ı kerîminde idüp Hağ 'ayân
Eyledi vaşfin 'azametle beyân
- 717 Mertebe-i zât-ı cenâb-ı resûl
Eylemedi hâşılı şirket kabûl
- 718 Cûd u şehâvetde şecâ'atde hem
Kâmil idi ol şeh-i 'âlî-şiyem
- 719 Ya'ni ki ol mecma'-ı hulğ-ı hasen
Ecved idi eşca' idi cümleden
- 720 Zâhiri hem bâtını bî-iştibâh
Olmuş idi mazhar-ı fazl-ı İlâh

---

713. beyit İ1'de yok.

- 721 Ekmel idi ‘izz ü şerefde tamâm
Cümleden ol Һazret-i fahrü’l-enâm
- 722 Şûret ü ma’nâda o şâhib-kemâl
Olmuş idi ya’ni ‘adîmü’l-mişâl
- 723 Pâdişeh-i Һüsn ü bahâdır o şâh
İki çerâgıdır anıñ mihr ü mâh
- 724 Evvel ü âhirde o meh mâ-Һaşal
Olmuş idi cümle güzelden güzel
- 725 Gelmedi bir şâhib-i Һüsn ü cemâl
Tâ ki ola Һüsn-i nebîye mişâl
- 726 Geldi bu bahş emre bu Һavl-i yakîn
Böyle didi cümle rüvât-ı güzîn
- 727 Һüsn-i melâhatde o nûr-ı İlâh
Ğâlib idi Yûsuf’a bî-iştibâh
- 728 Tâ dem-i fıtratda o mâha Һudâ
Eyledi külliyyet-i Һüsn-i ‘atâ
- 729 Yûsuf’a i’tâ olunan Һüsn ü ân
Bir cüz idi Һüsn-i nebîden hemân
- 730 Ya’ni resûle virilen Һüsn-i tâm
Olmadı Yûsuf’da nümâyân tamâm
- 731 Ğâyet-i evşâfın idüp iltimâs
Eyle hemân Һüsnini andan kıyâs
- 732 Cümle-i esbâb-ı melâhat tamâm
Anda zuhûr itmiş idi ve’s-selâm

روى الترمذي عن جابر بن سمرة — رضي الله عنه — قال: رأيت رسول الله — صلى الله عليه وسلم — في ليلة إضحيان عليه حمراء، فجعلت أنظر إليه وإلى القمر، فلهو عندي أحسن من القمر.

[Tirmizî, Cabir b. Semüre (ra)'tan rivayet etmiştir: “Mehtaplı bir gecede üzerinde kırmızı bir elbise vardı. Bir ona, bir aya baktım. Bana göre o aydan daha güzeldi.”]

- 733 Hâzret-i Câbir didi kim nâ-gehân
Bir şeb-i rûşende olurum revân
- 734 Ya'ni o şeb leyle-i meh-tâb idi
Rûşen idi mâh ile pür-tâb idi
- 735 Râst gelüp hâzret-i peygambere
Mâh nüzûl eyledi şandım yire
- 736 Hulle-i hamrâ ile ol reşk-i hûr
Mihr-i münevver gibi itdi zuhûr
- 737 Tâbiş-i hüsünden olup rûşenâ
Tutdı cihân yüzini nûr u ziyâ
- 738 Câme-i sürh ile o fahr-ı cihân
Şems-i dıraşşân idi gûyâ hemân
- 739 Geldi dil ü cânıma şevk u şafâ
Başıma gün toğdı o şeb gûyiyâ
- 740 Oldı çün ol mihr-i sa'âdet bedîd
Leyle-i kâdr oldı o leyl-i sa'îd
- 741 Rûşen olup şevk ile nûr-ı başar
Bir aña bir aya iderdim nazâr
- 742 Aşsen idi mâh-ı cihân-tâbdan
Hüsni leâfetde o sîmîn-beden

- 743 Zât-ı şerîfnde o hüsñ ü cemâl
Ya'ni kabûl itmez idi hiç mişâl
- 744 Hüsñ-i cihân-tâb-ı resûle nazar
Ahter-i bî-tâb idi gökde kamer
- 745 Mihr-i sa'âdetdir o nûr-ı İlâh
Zerresi olsa nola hürşîd ü mâh

روى ابن عساكر عن انس رضي الله عنه كل شيء قد رأيت فما رأيت شيئا قط احسن من رسول الله
صلى الله عليه وسلم

[İbn Asakir, Enes (ra)'tan şu sözü rivayet etmiştir: “ Bütün güzel şeyleri
gördüm; ama resululullah (sav)'den daha güzelini görmedim.”]

- 746 Didi Enes vaşf-ı nebîde tamâm
Ahsen idi gâyet o fahrü'l-enâm
- 747 Şûret ü ma'nâda o şun'-ı kadîr
Olmuş idi ya'ni 'adîmü'n-naẓîr
- 748 Hüsñ ü melâhatde o bedr-i münîr
Olmuş idi ya'ni ki mefhûm-ı pîr
- 749 Hergiz o hürşîd-i cihân-tâbdan
Gayrı görünmez baña şey'-i hasen
- 750 Şûret ü ma'nâda hemân nûr idi
Zâhiri hem bâtımı ma'mûr idi
- 751 Hâşılı bir lafz idi hüsñ ü bahâ
Zât-ı kerîmi idi ma'nâ aña
- 752 Zâtîñ idüp muhtevi-i hüsñ-i tâm
Eyledi maḥbûb anı Rabbü'l-enâm
- 753 Nice güzel görmüşem ammâ resûl

751a-lafz idi İl / nokta-i A.

İtmez idi mişl ü nazîre kabûl

- 754 Zâhir ü bâtında o nûr-ı İlâh
Hüsn ile yektâ idi bî-iştibâh
- 755 Hüsn ü lefâfette hele mâ-ḥaşal
Görmedim ol faḥr-ı cihâna bedel
- 756 İns ü melek midḥat-i ḥüsninde lâl
Cümlesi müstağraḳ-ı nûr-ı celâl
- 757 Ḥasret-i dîdâr-ı şafâ-güsteri
'Aşk ile zâr eyledi ḳudsîleri
- 758 Âteş-i 'aşkıyla yanup ḥaşre dek
Şem'-i ḥayâline döner nüh-felek
- 759 Olmasa nûrından anıñ feyz-yâb
Şa'sa'a-sâz olmaz idi âfitâb
- 760 Ğâyeti yok bende-i müştâkıñıñ
Yûsuf idi birisi 'uşşâkıñıñ

روى الشيخان عن البراء بن عازب رضي الله عنه لم أر شيئا أحسن من رسول الله صلى الله عليه وسلم

[Şeyhân, Berâ b. Azib (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resululullah (sav)'den daha güzel bir şey görmedim."]

- 761 Didi Berâ ol şeh-i ferḥunde-câh
İki cihân faḥrı ḥabîb-i İlâh
- 762 Hüsn ile bir nûr-ı dıraḥşân idi
Mihr-i münevver gibi tâbân idi
- 763 Eylese biñ luḫ ile ref'-i niḳâb
Şems-i cihân-tâba gelürdi ḥicâb
- 764 Cümle-i aşḥâb-ı melâḥatde ben
Görmedim aḥsen hele ol mâhdan

- 765 Hâlet-i maḥşûşa-i ḥüsn-i resûl
Mâ-ḥaşal itmezdi nazîre ḳabûl
- 766 Zât-ı semâ-ḳadrini Rabb-ı ḳadîr
Ḥüsn ile itmişdi ‘adîmü’n-nazîr
- 767 Mihr-i cemâline budur mu‘teber
Zerre-i nâ-çîz olamazdı ḳamer
- 768 Didi Berâ cümle-i aşḫâbdan
Görmedim aḥsen ben o meh-tâbdan
- 769 Ḥüsn-i resûli diyeyim ben saña
Yoğ idi bir ḥüsn ola gâlib aña
- 770 Ḥüsn-i melâḥatde o bedr-i münîr
Olmuş idi ya‘ni ‘adîmü’n-nazîr
- 771 Ğâyet-i güftâr budur mâ-ḥaşal
Görmedim ol nûr-ı ezelden güzel
- 772 Ḥüsnine cân-dâde-i ḥasret-cihân
‘Âşık-ı dil-bestesini kerrûbiyân

روى ابن عساكر عن على بن أبي طالب وروى المسلم عن انس بن مالك رضى الله عنهما كان رسول
الله صلى الله تعالى عليه وسلم أزهر اللون.

[İbn Asâkir, Ali b. Ebî Tâlib (ra)’tan, Müslim de Enes b. Mâlik (ra)’tan
rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in rengi nurlu, parlak idi.]

- 773 Müttefiḳan didi güzîn-i ruvât
Ezher-i levni idi o ferḥunde-zât
- 774 Levni münevver idi tâbân idi
Şems ü ḳamer gibi dıraḥşân idi

765-767. beyitler arası İl’de yok.

- 775 Hüsni ile olmuşdı o fahr-ı cihân
Şa‘şa‘a-bağış-ı harem-i kudsiyân
- 776 Reng-i ruhu mâye-i hüsni cemâl
Rûy-ı şafâ-güsteri şun‘-ı kemâl
- 777 Levni ziyâ-bağış ile ol rûy-ı pâk
Olmuş idi mâh-şifat tâb-nâk
- 778 Mâ‘il idi humrete vech-i nebî
Hûb u laîf idi gül-i ter gibi
- 779 Verd-i muţarrâ-şifat ol reng ü bû
Müşg-feşân olmuş idi sû-be-sû
- 780 Hüsni ü cemâline anîñ bî-gümân
‘Âşık idi hûr u melek ins ü cân
- 781 Eylese biñ kerre temâşâ eger
Doymaz idi bakmağa nûr-ı başar
- 782 Hüsni ü cemâli o şeh-i ‘âlemiñ
Hayretiñ eylerdi füzûn âdemiñ
- 783 Reşk-i cemâliyle anîñ âfitâb
Eyler idi şâm u şehir ıztırâb
- 784 ‘Arz-ı cemâl eylese ol mâh-veş
Şerm ü hayâdan tutulurdu güneş
- 785 Hasret-i dîdârı idelden eşer
Bir yire gelmez dağı şems ü kamer
- 786 Meh şeb-i hecrinde perîşân u zâr
Mihir elem-i ‘aşkı ile bî-ķarâr
- 787 Gün yüziniñ ‘âşık-ı kerrûbiyân
Bende-i müştâkı dil-i kudsiyân

وقيل روى الإمام احمد ويعقوب ابن سفيان والترمذي وابن حبان والحاكم وصححه الحفاظ عن انس رضي الله عنه انه قال كان اسم اللون ورواه البيهقي من وجه آخر بلفظ كان يياضه إلى السمرة وعند الإمام احمد بسند حسن أبيض إلى السمرة في سير الشامي.

[Enes (ra) şöyle söylemiştir: “Esmer renkli idi.” İmam Ahmed ve Ya’kub b. Süfyan ve Tirmizî ve İbn Hibbân ve Hâkim rivayet etmiş, Hafız da sahih olduğunu söylemiştir. Beyhaki ise farklı bir yönden ve lafızla “Esmere yakın bir beyazlığı vardı.” şeklinde rivayet etmiştir. İmam Amed ise “Esmerimsi bir beyazlığa sahipti.” şeklinde hasen derecesinde rivayet etmiştir.]

- 788 Ba‘zı hadîs içre o fahrü’l-enâm
Esmer-i levn idi dinilmiş tamâm
- 789 Bu iki kavli nice der-gûş kııl
Birbirine ya‘ni münâfî degil
- 790 Esmer-i levn oldığın ehl-i siyer
İşbu maqâlât ile tevcîh ider
- 791 Gül gibi ol cism-i leâfâfet-penâh
Mâ’il idi humrete bî-iştibâh
- 792 Gerçi ki şâf idi beyâzı anîñ
Humreti var idi o sîmîn-tenîn
- 793 Mihr-i dıraşşân idi ezher idi
Tâbiş-i hüsn ile münevver idi
- 794 Ahsen-i levn üzre idi mâ-şaşal
Ol meh-i tâbân-ı sipihr-i ezel
- 795 Zât-ı mu‘allâsı çü mihr-i münîr
Olmuş idi gâyet ile müstenîr
- 796 Levn-i cihân-tâb-ı vücûdı müdâm
Eyler idi ya‘ni ki işrâk-ı tâm

794a-Ahsen-i levn üzre idi mâ-şaşal A / Ahsen-i levn idi o meh mâ-şaşal İI.

795a-mu‘allâsı çü A / mu‘allâ meh ü İI.

- 797 Pertev-i hüsninden o zât-ı e‘azz
Sümrete mâ’il görünürdi biraz
- 798 Esmere kavliyle degildir ba‘îd
Olsa eger nefy-i beyâz-ı şedîd
- 799 Cism-i şeref-güsteri bî-iştibâh
Neyyir ü tâbân idi çün mihr ü mâh
- 800 Esmer idi şanma haqîkatde sen
Şâf-ı mücellâ iken ol sîm-ten
- 801 Hâşılı keyfiyyet-i hüsn-i resûl
İtmez idi reng-i bahâne kabûl
- 802 Hülkî gibi zâtı mükerrerem idi
Hüsn-i cihân-gîri müselleme idi
- 803 Ezher-i levn oldığına bî-gümân
Geldi rivâyât-ı keşîre ‘ayân
- 804 On beşe bâliğ olur aşhâbdan
Hilyesini vaşf iden aḥbâbdan
- 805 Hep didiler vaşf-ı şerîfin yakîn
Ezher-i levn idi nebiyy-i güzîn
- 806 Bu şıfatın şıḥhatine kıl nazar
İşbu rivâyât anı te’yîd ider

روى ابن عساکر من طرق عن علي كرم الله وجهه الجلی كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ازهر اللون ليس الابيض الامهق وقال انس رضي الله عن ازهر اللون ليس بالادم الابيض الامهق متفق عليه وفي رواية المسلم ايض مشربا بحمرة.

[İbn Asâkir farklı yollarla Ali (kerramellahu vecheh)’den rivayet etmiştir:
“Resulullah (sav) ezherüllevn (rengi nurlu, parlak) idi.” Enes (ra) şöyle

söylemiştir: “Ne bembeyaz ne de kara esmerdi. Rengi nurlu, parlaktı.”
Muttefekun aleyh. Müslim’in raivayetinde ise “Kırmızıyla karışık beyaz
renkli idi.” şeklinde geçmektedir.]

- 807 Didi ‘Alî ile Cenâb-ı Enes
Ezher-i levn idi o mu‘ciz-nefes
- 808 Şa‘şa‘a-i hüsn ile şubh u mesâ
Cism-i mücellâsı virürdi ziyâ
- 809 Ya‘ni beyâzı olup anıñ laţîf
Garğa-i nûr idi o cism-i şerîf
- 810 Nûr-ı kamer gibi olup rûşenâ
Ağ idi ol cism-i tarâvet-nümâ
- 811 Gerçi ki ağ idi o zât-ı sa‘îd
Lîk degil idi beyâzı şedîd
- 812 Sumreti de öyle degil idi tâ
Esmer-i muţlak dinilürdi aña
- 813 Ebyaz idi cism-i habîb-i İlâh
Mâ‘il idi sumrete bî-iştibâh
- 814 Ağını ey merdüm-i hikmet-şinâs
Ebyaz-ı emhağ idi itme kıyâs
- 815 Ebyaz-ı emhağ aña dirler ki tâ
Anda ‘ayân olmaya tâb u cilâ
- 816 Ya‘ni olup aklığı gâyet şedîd
Lem‘a-i nûr olmaya anda bedîd
- 817 Böyle degil idi o fahr-ı cihân
Nûr ile dolmuşdı vücûdı hemân
- 818 Hâşılı ol hüsn-i ‘adîmü’l-mişâl
Şâf-ı mücellâ idi bî-kîl ü kâl

819 Gör anı Hâllâk-ı cihân-âferîn
Eyleye maḥbûb-ı sa'âdet-rehîn

820 Hüsni ta'rîfe ne ḥâcet anîñ
Zâtıdır imzâ-yı melâḥat anîñ

821 Bilmek ise hüsni maḥşûd eger
Mertebe-i ḳadrine eyle nâzar

روی ابن عساکر عن عمر الفاروق رضي الله عنه كان ابيض اللون مشربا حمرة.

[İbn Asâkir, Ömer Faruk (ra)'tan rivayet etmiştir: "Kırmızıyla karışık beyaz renkli idi."]

822 Vaşf-ı nebîde bu ḥadîş-i ḥâsen
Naḳl olunur Ḥâzret-i Fârûḳ'dan

823 Levn-i laṭîf-i beden-i Muştafâ
Olmuş idi maḥzar-ı nûr-ı ziyâ

824 Ebyaz idi ol beden-i muḥterem
Ḥumreti var idi beyâzında hem

825 Ağı olup mâ'il-i ḥumret biraz
Nûr-ı celî idi o zât-ı e'azz

826 Pertev-i ḥurşîd gibi dâ'imâ
Zât-ı cihân-tâbı virürdi ziyâ

827 Şa'sa'a-i ḥüsn ile çün ḳurş-ı mâh
Baḳmağa itmezdi taḥammül nigâh

828 Cism-i ziyâ-baḥşı çü bedr-i bûdûr
Eyler idi 'âleme îşâr-ı nûr

829 Ebyaz idi gerçi o sîmîn-beden
Mâ'il idi ḥumrete ammâ o ten

819a-Gör anı İ1 / Anı ki A.

823b-ziyâ İ1 / şafâ A.

- 830 Hüsñ ü bahâda gül-i zîbâ idi
Hilâkat-i pâki katı ra'nâ idi
- 831 Hüsñ ü melâhat ile bî-iştibâh
Bir idi mahlûğda ol reşk-i mâh
- 832 Şafvet-i hüsñ ile o sîmîn-beden
Rûşen idi şems-i cihân-tâbdan
- 833 Şu'le-i dîdârına şems ü kamer
Tâb u ziyâdan idemezdi nazâr

روى الإمام احمد والترمذي والبيهقي وجابر من طرق عن علي كرم الله وجهه كان رسول الله صلى
الله عليه وسلم ابيض مشربا حمرة.

[İmam Ahmed, Tirmizî, Beyhaki ve Câbir, Ali (Kerramellahu vecch) 'ten
değişik yollarla şöyle rivayet etmişlerdir: "Resulullah (sav) kırmızıyla karışık
beyaz renkli idi."]

- 834 Hem daği Câbir'le Cenâb-ı 'Alî
Didiler ol ma'la'-ı nûr-ı celî
- 835 Ebyaz idi humrete mâ'il idi
Hüsñ-i ziyâ-perveri kâmil idi
- 836 Hüsñ ü tarâvet ile o cism-i pâk
Olmuş idi şâf-ter ü tâb-nâk
- 837 Levn-i şafâ-güster-i cism-i nebî
Kırmızıya mâ'il idi gül gibi
- 838 Kudret-i Bîçûn ile Rabb-ı şekûr
Cismini ser-tâ-be-ğadem kıldı nûr
- 839 Hâşılı ol eşref-i nev'-i beşer
Mağhar-ı hüsñ olmuş idi ser-be-ser

- 840 Zât-ı şerîfinde olan hüsn ü ân
Olmaz idi kâbil-i şerh ü beyân
- 841 Enver idi gâyet o zât-ı cemîl
Yoğ idi bir vech ile aña ‘adîl
- 842 Olmasa hürşîd-i felekde zevâl
Eyler idim hüsnine anıñ mişâl
- 843 Tâb getirmezdi aña âfitâb
Zât-ı şerîfinden iderdi hicâb
- 844 Olmuş idi zât-ı nebiyy-i güzîn
Maṭla‘-ı tâbende-i nûr-ı mübîn

روى الترمذي في الشمائل عن أبي هريرة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ابيض
كأنما صيغ من فضة ورواه عساكر من حديث انس .

[Tirmizî Şemâil’inde, Ebu Hureyre (ra)’ın: “Resulullah (sav) gümüştan yaratılmış gibi nurlu beyazdı.” dediğini rivayet etmiştir.]

- 845 Naql olunur işbu hadîş içre hem
Maṭla‘-ı nûr idi o zîbâ-şiyem
- 846 Levni beyâz idi münevver idi
Mâh-ı şeb-ârâ gibi enver idi
- 847 Şa‘şa‘a-perdâz idi cism-i nebî
Şafvet ile sîm-i muşaffâ gibi
- 848 Lem‘a-i nûr ile o sîmîn-beden
Şanki yaradılmış idi sîmden
- 849 Ya‘ni beyâz idi o cism-i vesîm
Şâf idi berrâk idi mânend-i sîm

---

846. beyit A’da yok.

- 850 Cism-i şafâ-bağşını şun‘-ı Hudâ
 Kılmış idi mâh-şifat rûşenâ
- 851 Hüsni ile yektâ idi fahr-ı cihân
 Görmedi hiç mişlini çeşm-i zamân
- 852 İtmış idi zâtını Rabb-i kadîr
 Hüsni ü leâfetde ‘adîmü’-n-naẓîr
- 853 Ser-be-ser a‘zâsı bulup i‘tidâl
 Zâhir idi gâyet o hüsni ü cemâl
- 854 Şa‘şa‘a-i hüsni ile şubh u mesâ
 Cism-i cihân-tâbı virürdi ziyâ

روى الإمام احمد والترمذي والبيهقي من طرق عن علي وروى ابن عساكر عن ابي هريرة رضي الله
 عنه انهما قالا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان ابيض مشربا حمرة وروى عن علي كرم الله
 وجهه كان ابيض مشربا بياضه بحمرة

[İmam Ahmed, Tirmizî, Beyhaki; Ali (Kerramellahu vecheh)’ten değişik
 yollarla ve İbn Asâkir de Ebu Hureyre (ra)’tan şöyle rivayet etmişlerdir: Ali
 (ra) ve Ebu Hureyre (ra): “Kırmızıyla karışık beyaz idi.” Ali (Kerramellahu
 vecheh)’ten: “Kırmızıyla karışık bir beyazlığa sahipti.”]

- 855 Levn-i şerîfnde idüp ittifâk
 Hep didiler zümre-i ehl-i vifâk
- 856 Ebyaz idi gerçi o maşûd-ı mâh
 Kırmızılık var idi bî-iştibâh
- 857 Cism-i şeref-güsteri tâbân idi
 Humreti gül gibi nümâyân idi
- 858 Ebyaz u ezher idi ol levni-i pâk
 Mihr-şifat olmuş idi tâb-nâk
- 859 Cismini ser-tâ-be-ğadem Kirdgâr
 Eyledi hurşîd-şifat tâb-dâr

- 860 Âb-ı muşaffâ gibi ol cism-i şâf
Ağ idi berrâk idi bî-ihtilâf
- 861 Hüsni ü cemâli katı ra'nâ idi
Âyine-i kudret-i Mevlâ idi
- 862 Ahsen idi gâyet o şadr-ı şudûr
Olmuş idi zât-ı mu'allâsı nûr
- 863 Ol kadar ahsen idi bî-reyb ü şek
'Âşık idi hüsnine hûr u melek
- 864 Seyr-i tecellâsına kerrûbiyân
Şevk ile eyler idi bezl-i cân
- 865 Hûb idi gâyet o nebiyy-i nebîh
Hiç yoğ idi aña 'adîl ü şebîh
- 866 Mâ-ḥaşal ol şem'-i ḥarîm-i kemâl
Olmuş idi maẓhar-ı hüsni ü cemâl
- 867 Mebḥaş-ı hüsniinde o mâhiñ 'ayân
'Aczini taqrîr ider ancak zebân

الباب الثالث في صفة رأسه وشعره صلى الله عليه وسلم روى الترمذي وروى البيهقي عن علي كرم
الله وجهه وروى البخاري عن انس رضي الله عنه روى الترمذي كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
ضخم الرأس ورواية ضخمة الهامة رواه البيهقي.

Üçüncü Bab Başının ve Saçlarının özellikleri hakkındadır: "Mübarek başları büyükçe idi." Tirmizî, Beyhakî, Ali (Kerramellahu vecheh)'ten, Buhâri de Enes (ra)'tan rivayet etmişlerdir. Beyhaki de aynı anlamda farklı lafızla rivayet etmiştir.

- 868 Kâmil idi re's-i şeref-güsteri
Ya'ni 'azîm idi mübârek seri

867a-'ayân A / hemân İl.

- 869 Nola ‘azîm olsa o re’s-i güzîn
Ol idi serdâr-ı şaf-ı mürselîn
- 870 Ol ser-i şevket-eşer-i bî-bedel
Olmuş idi sırr-ı Hudâ’ya maḥal
- 871 Düşmüş idi ‘âlem-i bâlâda tâ
Sâye-i şeh-perr-i sa’âdet aña
- 872 Eyledi başdan başa şun’-ı Kâdîr
Hüsni ü vaḳâr ile anı bî-naẓîr
- 873 Başdan ayağa o şeh-i kâ’inât
Olmuş idi ya’ni ‘azîmü’s-şifât
- 874 Vâlih ü ser-geştesi devr-i felek
Başına ḳurbân anıñ ins ü melek
- 875 İtmek için ḥıdmetine ihtimâm
Başı dönerdi felekiñ şubḥ u şâm
- 876 Bende olup mâh ile ḥurşîd aña
Başına dönmeklige sa’y ü dü tâ
- 877 İtmek için bir nazar ol mâh-veş
Baş açık âşüftesi oldu güneş
- 878 Ḳulluḳ için niçe şeh-i tâc-dâr
Baş ḳor idi yolına bî-iḥtiyâr
- 879 Tâc-ı “le-‘amrük”le o mâhı Hudâ
Eyledi serdâr-ı şaf-ı aşfiyâ
- 880 Anıñ için oldu mu‘azzam seri
Kim ol idi iki cihân serveri

874b-Başına A / pâyına İI.

878a-tâc-dâr İI / nâm-dâr A.

- 881 Rıf'at u 'izzetle o re's-i celil
Maħmidet-i zâtına oldu delil
- 882 Re's-i hümâyûnı ser-âmed idi
A'zam u ekmel idi emced idi
- 883 Hüsni tenâsüble ser-i devleti
Oldı delil-i şeref-i hilķati
- 884 Hilķat-i zibendesi bâlâ vü zîr
Olmuş idi ya'ni 'adîmü'n-naẓîr
- 885 Şun'-ı Hudâ ol meh-i ser-tâ-be-pâ
İtmiş idi mazhar-ı hüsni ü bahâ
- 886 Ol ki bu vaşf ile ola ser-firâz
'Aql u kemâl ile bulur imtiyâz
- 887 Ya'ni 'azîm olsa bir âdemde ser
Neyl-i kemâlâta delâlet ider
- 888 Hikmet-i Mevlâ-yı 'adîmü'l-mişâl
Oldı bunuñ üstine bî-kıl ü kâl
- 889 Tecrübe-dârân-ı pesendîde-kâr
Eylediler bu şıfata i'tibâr
- 890 Hem daħi murğân-ı hevâ ser-be-ser
İtmez idi re's-i nebîden güzer
- 891 Ka'be-i dîn idi o zât-ı vaķûr
Geçmez anıñ-çün üzerinden tıyûr
- 892 Mu'cize-i zât u şıfat habbezâ
Kadrini fehm eyleye murğ-ı hevâ
- 893 Ser-be-ser ol server-i hayl-ı enâm
Hüsni ü bahâ-kâmı idi ve's-selâm

روى الترمذي في الشمائل عن ابي هريرة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم رجل الشعر حص وروى الشيخان والترمذي والنسائي عن انس رضي الله عنه لم يكن رسول الله صلى الله عليه وسلم يجعد ققط ولا سبط كان رجلا وقال انس رضي الله عنه كان شعر رسول الله صلى الله عليه وسلم شعرا بين شعرين لا رجل بسط ولا جعد ققط كان بين اذنيه و وعاتقه وفي رواية كان شعره الى انصاف اذنيه. متفق عليه.

[Tirmizî Şemâil’inde Ebu Hureyre (ra)’tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in saçları hafifçe dalgalı idi.” (Camiu’s-Sağîr) Buhâri, Müslim, Tirmizî ve Nesâî, Enes (ra)’tan rivayet etmişlerdir: “Saçları, ne kıvrıkcık ne de dümdüzdü. Hafifçe dalgalı idi.” Enes (ra) şöyle söylemiştir: “Resulullah (sav)’in saçları ne kıvrıkcık ne de dümdüz idi. İkisinin ortasında hafifçe dalgalı idi. Saçları, kulakları ile omuzları arasındaydı. Başka bir rivayette: “Kulaklarının ortasına kadar idi.” (Muttefekun Aleyh)]

- 894 Mûy-şikâfân-ı dağâyık-nümâ
Didiler ol server-i müşkil-güşâ
- 895 Mu’tedilü’ş-şa’r idi bî-kîl u kâl
Bulmuş idi ya’ni katı i’tidâl
- 896 Şiddet ü hıffetle o mûy-ı lañif
Şanma kıvrıkcık ola yağud hafif
- 897 Mâşîta-i kudret-i şun’-ı ezel
Kılmış idi saçlarını bî-bedel
- 898 Micmer-i hüsünde o mûy-ı siyâh
‘Anber-i sârâ idi bî-iştibâh
- 899 Saçlarına eyledi bezl-i revân
Dûd-ı siyâh-fâm-ı ‘abîr-i cinân
- 900 Kâküli sevdâsı olup kâr-ger
Eyledi sünbülleri pîrâne-ser
- 901 Zülfi hevâsıyla nesîm-i şabâ
‘Âlemi geşt itmede şubh u mesâ

- 902 Kâküli müşgîni için lâ-cerem
Bağrını hûn itdi gazâl-ı harem
- 903 Olmasa bûyından anîñ müste'âr
Bulmaz idi müşg ü 'abîr i'tibâr
- 904 Nûkhet-i gîsûsına yoğdur gümân
Mâ'il idi sünbül-i bâğ-ı cinân
- 905 Şa're-i müşgîn-şifat-ı Aḥmedî
Ḥüsn ü leṭâfetde ser-âmed idi
- 906 Ya'ni o gîsû-yı laṭîf ü sa'id
Rište-i cân idi ya 'ömr-i medîd
- 907 Leyle-i mi'râca o mûy-ı siyâh
Olmuş idi hâl diliyle güvâh
- 908 Sünbül-i 'adn idi o zülf-i ṭarî
Nola baş üstinde olursa yeri
- 909 Ḥâşılı ol kâkül-i 'anber-şemîm
Olmuş idi maḫzar-ı 'ıṭr-ı na'îm
- 910 Zülf degil zıll-ı sa'âdet idi
Sâye-i şeh-bâl-i 'inâyet idi
- 911 Tâc-ı ser itmişdi anîñ dâ'imâ
Sâye-i gîsûsını murğ-ı hümâ
- 912 Her kime ol sâye ki şâyân olur
Şübhe mi var hem-ser-i sulṭân olur

روى الترمذی عن هند رضي الله عنه كما سيحيىء وقال انس رضي الله عنه كان شعر رسول الله
صلى الله عليه وسلم شعرا بين شعرين لا رجل بسط ولا جعد قطط كان بين أذنيه وعاتقه ورواية
مسلم كان شعره عليه السلام إلى إنصاف أذنيه متفق عليه وروى الشيخان عن البراء كان شعره عليه

السلام إلى منكبیه وقالت أمها رضي الله عنها قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم وله أربع غدائر يعني ضفاير رواه أبو داود والترمذي بسند جيد وقال ابن عباس رضي الله عنهما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يحب موافقة أهل الكتاب فيما لم يؤمر به بشيء وكان أهل الكتاب يدلون إشعارهم وكان المشركون يفرقون رؤوسهم فيدل رسول الله صلى الله عليه وسلم ثم يفرق بعد رواية الستة.

[İleride geleceği gibi Tirmizî, Hind (ra)'tan rivayet etmiştir ve Enes (ra): “Resulullah (sav)’ın saç ne kıvrıkcık ne de dümdüz idi. İkisinin ortasında hafifçe dalgalı idi. Saçları, kulakları ile omuzları arasındaydı. Müslim’in rivâyetinde ise: “Kulaklarının ortasına kadar idi.” (muttefekun aleyh) Şeyhân (Buhârî ve Müslim) Bera’dan rivayet etmiştir: “Saçları omuzlarına kadar idi.” Annesi de şunları söylemiştir: Resulullah geldi ve saçlarında dört örgü vardı. Bunu Ebû Dâvud ve Tirmizî Ceyyid senediyle rivayet etmiştir. İbn Abbas (ra) ise “Resulullah (sav) herhangi bir konuda bir şeyle emrolunmamışsa ehlikitaba uygun davranmayı severdi. Ehlikitap saçlarını alınlarına salarlardı. Müşrikler ise saçlarını ikiye ayırırlardı. Resulullah (sav) önce saçlarını alınlarına salıverir, sonra da ayırırdı.” demiştir. Altı Hadis imamı rivayet etmiştir.]

- 913 Vârid olup hem nice kavî-i şarîh
Şaçları vaşfında dinildi şahîh
- 914 Şa’re-i zîbende-i fahr-ı cihân
Şeh-per-i Cibrîl idi gûyâ hemân
- 915 Mûy-ı dil-âvîzi anîñ muttaşıl
Olmuş idi gâyet ile mu’tedil
- 916 Şanma o gîsû-yı laţîf ü şerîf
Şanma müca’ad ola yâhud hafîf
- 917 Şöyle laţîf idi o mûy-ı cemîl
Kim yoğ idi aña nazîr ü ‘adîl
- 918 ‘Uğde-i gîsûsına her hîn ü ân
Gıbta ider şeh-per-i kerrûbiyân
- 919 Hükme-i Hallâk ile o mûy-ı siyâh
Nâme-i menşûr idi bî-iştibâh

- 920 Zîver olup âyet-i envârına
Mıstar idi muşhaf-ı ruhsârına
- 921 Olmasa ol mâha o gîsû niķâb
Şerm ile olmazdı ‘ayân âfîtâb
- 922 Müctemi‘ oldukça o mûy-ı laţîf
Olur idi zîver-i sem‘-i şerîf
- 923 Cem‘ idüp ol sünbül-i hoş-bûlarıñ
Bağlasa biñ luţf ile gîsûların
- 924 Şîşe-i pür-âb-şıfat ser-be-ser
Olur idi dîde-i ‘uşşâķ ter
- 925 Nefha-i gîsûsını kerrûbiyân
Eyler idi tuħfe-i bâĝ-ı cinân
- 926 Sünbül-i firdevs olup ĥastesi
Olmuş idi ‘âşık-ı dil-bestesı
- 927 Hem daĥi gîsû-yı şefi‘ül-enâm
Geçmez idi ĝuş-ı laţîfin tamâm
- 928 Her ne kadar kılsa teveffür eger
İtmez idi sem‘-i şerîfin ĝüzer
- 929 Ya‘ni o gîsû-yı mu‘anber hemân
Yekser-i ĝuş olmuş idi bî-gümân
- 930 Gâhi o mûy-ı siyeh-i ‘anberîn
Sem‘ine oldukça o mâhıñ ĥarîn
- 931 Zîver olup zât-ı şeref-dârına
Bağlar idi biñ dili bir târına
- 932 Bûy-ı dil-âvîzi olup müşĝ-bîz
Kıldı meşâm-ı meleki ‘atse-rîz

- 933 Ya'ni ki biñ şevk ile bî-kâl ü kıl
Zülfine dil-beste idi Cebre'îl
- 934 Cân ile ol mâha gürûh-ı sürûş
Olmuş idi bende-i halka-be-gûş
- 935 Hüsni ü leâfette o gîsû-yı pâk
Mâ-şâşal itmezdi kabûl iştirâk
- 936 Didi Enes şa're-i pâk-i resûl
Bulmaz idi dûş-ı laîfe vuşûl
- 937 Gerçi kulağından iderdi güzer
İrmez idi dûşına budur haber
- 938 Ekşeri ol şa're-i 'anber-nişâr
Düşünüñ üstinde tutardı qarâr
- 939 Ya'ni o gîsû-yı mu'tarrâ hemân
İkisi beyninde olurdu 'ayân
- 940 Gûşını eylerdi tecâvüz velî
Varmaz idi dûşına dek hâşılı
- 941 Gûşınıñ ol şa're-i müşgîn-eşer
Nişfına varurdu didi ba'zılar
- 942 Ba'zı rivâyetde o zülf-i güzîn
Düşüne varurdu dinildi yakîn
- 943 Gâh olup zîb-dih-i menkibeyn
Ya'ni ser-i dûşını eylerdi zeyn
- 944 Gâhi sa'âdetle o mâh-ı güzîn
Eyler idi zülfini zîb-i cebîn
- 945 Kâkül-i zîbâsın o nûr-ı İlâh
İki bölük eyler idi gâh gâh
- 946 İki tarafda iki zülf-i dü'tâ

- Olmuş idi mâye-i ferr ü bahâ
- 947 Gâh şalup her yaña sünbüllerin
Dört bölük eyler idi kâküllerin
- 948 Çâr-cihet aña müsahhar idi
Mertebe-i şevketi ber-ter idi
- 949 Saçları beyninden o şâhib-vaqâr
Eyler idi gûşını hem âşikâr
- 950 Zâhir olur idi o gûş-ı sa'îd
Rişte-i sünbülde çü verd-i sefid
- 951 Mûy-ı siyâh içre kulağı 'ayân
Ahter-i tâbân idi gûyâ hemân
- 952 Sem'-i ziyâ-güsteri pür-nûr idi
Şem'-i münîr-i şeb-i deycûr idi
- 953 Zâhir idi ol iki sem'-i güzîn
Leyle-i qadr içre çü nûr-ı mübîn
- 954 Şahme-i üzneynine bî-iştibâh
Bâliğ olur idi o zülf-i siyâh
- 955 İtse de gîsûları gûşın güzer
Düşına varmazdı dir ehl-i siyer
- 956 İşbu rivâyetleri ey ehl-i dil
Cümle pesendîde vü muhtâr bil
- 957 Vaşfını tahkîk iden ol serveriñ
Ya'ni ki ser-cümle bu râvîleriñ
- 958 Kimisi ol vechile gördi 'ayân
Kimi bu evşâf ile kıldı beyân

- 959 Gördüğünü her biri virdi haber
Cümlesi ammâ haber-i mu'teber

وقال عمر بن الخطاب رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ذا وفرة رواه ابن عساكر
وقال سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه كان رسو الله صلى الله عليه وسلم شديد سواد الرأس واللحية
رواه ابن عساكر

[Ömer (ra) “Resulullah (sav)’in sakalı gürdü.” demiştir. İbn Asâkir rivâyet etmiştir. Sa’d b. Ebi Vakkâs (ra) “Resulullah (sav)’in saçları ve sakalları siyah renkli idi.” demiştir. İbn Asâkir rivâyet etmiştir.]

- 960 Hâzret-i Fârûk-ı Cenâb-ı ‘Ömer
Didi ki gîsû-yı şefî‘ü’l-beşer
- 961 Vâşıl olup şaḥme-i üzneyne dek
Olmuş idi ğıbḫa-i bâl-i melek
- 962 Verd-i sefid üzre olup hoş-nümâ
Sünbül-i ter konmuş idi ğüyyâ
- 963 Şa’re-i pâki mütevâfir idi
‘Uḫde-güşâyende-i ḫâḫır idi
- 964 Ser-be-ser ol mûy-ı ḫarâvet-nümâ
Olmuş idi maḫzar-ı neşv ü nemâ
- 965 Oldı o nûr-ı siyeh-i dil-sitân
Ḥırz-ı şafâ-baḫş-ı dil-i ‘âşıkân
- 966 Olmuş idi saçlarına muttaşıl
‘Âşık-ı ḫasret-zede biñ cân u dil
- 967 Ḥurreleri hem-ser-i ḫabl-i metîn
‘Uḫde-i ser-rişte-i şer‘-i mübîn
- 968 Saçları vaşfinda bu naḫl-i celî
Oldı bedîdâr ḫadîş-i ‘Alî

- 969 Didi ki ol saçlar olup bî-bedel
Olmuş idi ya'ni be-gâyet güzel
- 970 Hûb idi gîsû-yı laţîf-i nebî
Ahsen idi sünbül-i cennet gibi
- 971 Hûr-ı cinân bulsa anı ser-be-ser
Başları üstinde iderlerdi yer
- 972 Şa're-i zîbendesine mâ-ھاşal
Sünbül-i cennet bile olmaz bedel
- 973 Şa're-i müşgîni siyeh-tâb idi
Âyet-i nûra meger i'râb idi
- 974 Mu'tedilü's-şa'r idi fahr-ı cihân
Mûyına dil-beste idi ins ü cân
- 975 Oldı mübârek saçı bî-kîl ü kâl
Ser-zede-i mâşıta-i i'tidâl
- 976 İtmege ârâyiş-i perr-i melek
Mûy-ı seri üzre dönerdi felek
- 977 Nâfe-i müşgîn-i gazâl-ı cinân
Olsa virür nefha-i pâkine cân
- 978 Var ise hâşıyyeti zıll-ı hümâ
Aña o gîsûdan olundı 'aâtâ
- 979 Ol idi sulţân-ı celîlü's-sıfât
Hep aña ser-beste idi kâ'inât
- 980 Hem didi bu vech ile Sa'd-i sa'id
Saçlarınıñ oldı siyâhı şedîd
- 981 Lihye vü re'sinde o mûlar hemân
Nûr-ı siyâh-tâb idi yoğdur gümân
- 982 Rîş ü seri üzre olan mûları

- Eyledi kıl sünbül-i hoş-bûları
- 983 Mûy-ı siyeh-târı anîñ bî-kuşûr
Olmuş idi ğıbtâ-i müjgân-ı hûr
- 984 Turre-i mergûbı olup dil-sitân
Oldı şafâ-bağş-ı süveydâ-yı cân
- 985 Ya'ni o ğîsû-yı tarâvet-nümâ
Reng-i şeb-i vuşlat idi ğûyiyâ
- 986 Sem'-i ziyâ-bağş-ı pür-envâr idi
Şaçları ğâyetde siyeh-târ idi
- 987 Nûr-ı siyâh idi o mûlar hemân
Olmuş idi şa'sa'a-bağş-ı cihân
- 988 Oldı tarâvet-dih-i revnağ-fezâ
Leyle-i ğadr u şeb-i mi'râc aña
- 989 Mûy-ı dil-âvîzin idüp hırz-ı cân
Zîb-i külâh itmiş idi 'âşıkân
- 990 Olmuş idi ya'ni o ğîsû-yı hûb
Zümre-i 'uşşâka şifâ'ü'l-ķulûb
- 991 Olsa fedâ lâyıķ u şâyân eger
Her ser-i mûyına niçe cân u ser
- 992 Hâk-i reh olsun ten-i zerdim aña
Bir ķılına cân ile başım fedâ
- 993 Mûy-ı seri ħürmetine yâ İlâh
Ben ķuluña ķıl medediñ zâd-râh
- 994 Başına âzâd idüp ol serveriñ
Geç günehiñden bu ħaţâ-perveriñ
- 995 Ķıl serimi ol şeh için ħâk-pâ
Başı için sen meded eyle baña

قال خالد بن وليد رضي الله عنه فقد قلنسوة له يوم اليرموك ، فطلبها . حتى وجدها فقال: اعتمر رسول الله - صلى الله عليه وسلم - فحلق رأسه ، فابتدر الناس جوانب شعره فسبقتهم إلى ناصيته فجعلتها في هذه القلنسوة ، فلم أشهد قتالا وهي معي إلا رزقت النصر. رواه سعيد بن منصور

[Halid b. Velid (ra) Yermuk günü takkesini kaybetti ve arayıp bulduğunu söyledikten sonra şunu nakletti: “Resulullah (sav) umre yaptı ve başını traş etti. İnsanlar yan kısımlardan kesilen saçları almak için koşuşturdular. Ben de onlardan önce alın kısımdan kesilen saçlardan aldım ve takkemin içerisine yerleştirdim. Sonra bu saç yanımdayken girdiğim bütün savaşlarda zafere ulaştım.]

- 996 Naql olunur Hâlid o merd-i sa‘îd
Mâ-şadağ-ı şöhret-i İbnü’l-Velîd
- 997 Birgün idüp ‘azm-i sefer nâ-gehân
Semt-i Dımışk üzre çün oldu revân
- 998 Eyledi bir mevzi‘a tâ ki güzêr
Kim aña Yermuk idi şöhret meger
- 999 Bir külehi kendüye hem-ser idi
Kıymeti baş ile berâber idi
- 1000 Dir idi pîrâye-i serdir baña
Vâsıta-i fetḥ ü zaferdir baña
- 1001 Sırrına vâkıf olan aşḥâb-ı hâl
Baş kor idi yolına bî-kıl ü kâl
- 1002 Hâşılı ser-mâye-i cân idi ol
‘Âşıka bir genc-i nihân idi ol
- 1003 Sehv ile güm-geşte olup ol külâh
Kıldı anıñ şabr u qarârın tebâh
- 1004 Cân ile baş ile idüp cüst u cû
Bulmağa sa‘y itdi anı sû-be-sû

- 1005 Çünkü bulup eyledi ‘arz-ı neşât
Oldı nümâyân eşer-i inbişât
- 1006 Başladı ahvâli beyân itmege
Sırrını yârâna ‘ayân itmege
- 1007 Didi budur tâc-ı ser-i ‘âşıkân
Nüşâ-i hırz-ı dil ü ta‘vîz-i cân
- 1008 Hem budur ol genc-i sa‘âdet-eşer
Kıymeti biñ cân ile biñ baş deger
- 1009 İşte budur vâsıta-i rıf‘atım
Mâye-i ‘ömr ü sebab-i devletim
- 1010 Sünbül-i gülzâr-ı cinân bundadır
Şa‘ra-i fahr-ı dü-cihân bundadır
- 1011 Oldı muhaşşal bu külehde nihân
Mûy-ı ser-i hazret-i fahr-ı cihân
- 1012 Çünkü olup zâ’ir-i beyt-i Şamed
‘Umrede ol mâye-i ömr-i ebed
- 1013 Oldı terâş olmağa âlûde ser
Lerzeye geldi dil-i şems ü kamer
- 1014 Kılca kalup cümle dil-i ‘âşıkân
İtdiler ol saçlara bezl-i revân
- 1015 Cümle olup tâlib-i mûy-ı seri
Almağa kaçd itdi o gîsûları
- 1016 ‘Ârız olup şevk ü maḥabbet baña
Himmet idüp eyledim iḳdâm aña
- 1017 Şa‘re-i pîşâni-i pâkiñ hemân
Eyledim ol şevk ile iḥâf-ı cân

- 1018 Başıma tâc eyleyüp o mûları
Şağladım ol sünbül-i hoş-bûları
- 1019 Sıdık ile hırz-ı dil ü cân eyledim
Zîr-i külâhımda nihân eyledim
- 1020 Kande kıtâl itdim ise bî-gümân
Oldı müyesser baña nuşret hemân
- 1021 Hürmet-i ikrâmına ol mûların
Başı için hazret-i peygamberin
- 1022 Hağ beni şâyân-ı necât eyledi
Mağhar-ı hayr u berekât eyledi
- 1023 Şükr ü şenâ saña eyâ Kirdgâr
Kim kerem ü luğfuña yokdur şümâr
- 1024 Bir kula luğf itse eger hazretiñ
Bir kıl olur vâsıta-i rahmetiñ
- 1025 Besdir eyâ Rabb-i cihân-âferîn
Rağmetiñe bir sebeb-i kem-terîn
- 1026 Bir kıla lâyıq degilim gerçi ben
Kıl beni gufrânıña şâyeste sen
- 1027 Bende liyâkat yoğ ise kıl kadar
Rağmetiñ ile baña sen kıl nazâr
- 1028 Hürmetine fağr-ı cihânıñ baña
Mağfıret it ey kerem ıssı Hudâ
- 1029 ‘Arşa-i mağşerde o mâhuñ nola
Bir kılına nice kul âzâd ola
- 1030 Kendi habîbiñedir ey Kirdgâr
Baña olan vâsıta-i i‘tizâr
- 1031 Eyledim anıñla tevessül saña

- Hürmetine eyle teraḥḥum baña
- 1032 Ğayriden itmeme ben ümîd-i ‘ivaż
Ḥâşılı taḥşîl-i rızâdır ğaraż
- 1033 Şa‘ra-i zîbâ-yı şeh-i enbiyâ
Zîb-i külâh olmadı gerçi baña
- 1034 Gözde ḥayâli eleme sînede
‘Aşk-ı nihândır dil-i bî-kînede
- 1035 Ben ayağı toprağını bî-riyâ
Cân gözine eylemişem tûtîyâ
- 1036 Ben degilem lâyıķ-ı mûy-ı seri
Baña yeter ḥıdmet-i ḥâk-i deri
- 1037 Mûyı degil baştığı ḥâk-i siyâh
Cevher-i cândan baña a‘lâdır âh
- 1038 Cümle fedâ ‘aşkına cân u serim
Yolına kurbân peder ü mâderim
- 1039 Ol ki İlâhî saña maḥbûb ola
Aña fedâ olsa bu cânım nola
- 1040 Senden İlâhî baña şubḥ u mesâ
Ḥâşılı taḥşîl-i rızâdır rızâ
- 1041 El-meded ey Rabb-i raḥîm el-meded
‘Aşk ile yaķ cânımı tek itme red
- 1042 Yâri-i tevfiķiñ ile sû-be-sû
Eyle beni ğâlib-i nefsi ‘adû
- 1043 Perde ise vuşlata cism-i nizâr
Râh-ı maḥabbetde beni kıl ğubâr
- 1044 İzzetiniñ ḥaķķı içün yâ Kerîm
Kıl beni vâreste-i ümmîd ü bîm

- 1045 Yağdı dil ü cânımı nâr-ı firâk
Oldı ciger sũhte-i iştiyâk
- 1046 Neşve-i taqlîdimi taḥkîk kııl
Ben ḳulıñı mazḫar-ı tevfiḳ kııl
- 1047 Pâdişehâ ben baña ‘aşık dimem
Ḥıdmet-i dergâhıña lâyıḳ dimem
- 1048 Senden ümîdim budur ey Müste‘ân
Fazlıñ ile eyle beni şâd-mân
- 1049 Bir ḳula tevfiḳiñ olunca refiḳ
Eshel olur aña ‘umûr-ı tarîḳ
- 1050 Ğırre olup raḫmetiñe muttaşıl
İtmem bu da‘vâyı ki ḫaddim degil
- 1051 Emrimi kııl emr-i muḫaḳḳaḳ benim
Eyle bu da‘vâmı muşaddaḳ benim
- 1052 Bende-i nâçiziñi ey Kirdgâr
‘Arşa-i maḫşerde ḳoma şerm-sâr
- 1053 Zâhir ü bâtın saña ma‘lûm iken
Ḥâlimi ‘arz itmege ḫâcet neden
- 1054 Sûz u güdâz itdi yine nâr-ı ‘aşḳ
Başladı fâş olmağa esrâr-ı ‘aşḳ
- 1055 İtmez idim tâ bu ḳadar âh u zâr
Neyleyeyim elde degil ihtiyâr
- 1056 Ḥâlet-i ‘aşḳ ehline ma‘lûmdur
Sırr-ı ḫafî nûkte-i mevhûmdur
- 1057 Saña yeter râz-ı dilimden ḫaber

Ḥaste olan derdine dermân arar

- 1058 Bu dil-i ḥasret-zede bîmârdır
Âh u fiğân itse de nâçârdır
- 1059 Fâş me-kon ey dil-i deryâ-ḥurûş
Ḥatm-i kelâm eyle ḥamûş ol ḥamûş
- 1060 Gel berü ey ḥâme-i şîrîn-peyâm
‘Arz-ı münâcâta virüp iḥtitâm
- 1061 Eyle yine maḳşada başt-ı sülḥan
Çıkma şaḳın mıştâr-ı âdâbdan

الفصل الرابع في حبينه صلى الله عليه وسلم روى البيهقي وابن عساكر عن أبي هريرة رضي الله عنه
كان رسول الله صلى الله عليه وسلم مُفاض الجبين

Dördüncü fasıl Rasulullah (sav)’in alnı hakkındadır. Beyhaki ve İbn Asâkir Ebi Hureyre (ra)’tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in alnı genişti.”

- 1062 Nâşıye-şâyân-ı ḥarîm-i beyân
Böyle ider vaşf-ı cebînin ‘ayân
- 1063 Vâsi‘ idi cebhe-i pâk-i ḥabîb
Bulmuş idi nûr-ı nübüvvetle zîb
- 1064 Ğâlib idi nûrına mihr ü mehiñ
Alnı açık idi o şâhen-şehiñ
- 1065 Nûr ile her dem meh-i ğarrâ gibi
Enver idi cebhe-i pâk-i nebî
- 1066 Ḥilyesi evşâfın idenler didi
Cebhe-i pür-nûrı güşâde idi
- 1067 Ya‘ni cebîn-i şeh-i ‘âlî-cenâb
Vâsi‘ u pür-nûr idi çün âfitâb

1062-1064. beyitler arası İ1’de yok.

- 1068 Cebhesi hürşîd-i leţâfet idi
Ğurre-i ğarrâ-yı sa'âdet idi
- 1069 Maţla'-ı hürşîd-i sa'âdet idi
Maşrıķ-ı envâr-ı hidâyet idi
- 1070 Kılmış idi cebhe-i pâkin Hudâ
Muşhaf-ı ser-râyet-i hüsn ü bahâ
- 1071 Hâşılı olmuşdı o zîbâ-cebîn
Mâ-sadaķ-ı âyet-i nûr-ı mübîn
- 1072 Cebhesiniñ her ciheti ser-be-ser
Nûr ile tâbân idi şâm u seher
- 1073 Alnı açık hilķati mergûb idi
Her ciheti hûb idi maħbûb idi
- 1074 Oldı o ser-maţla'-ı nûr-ı İlâh
Şa'sa'a-endâz-ı ruķ-ı mihr ü mâh
- 1075 Hüsni cihân-tâbına şems ü kamer
Nim-nigâh ile iderdi nazâr
- 1076 Cebhe-i zîbâsını şun'-ı kadîr
Şafvet ile kılmış idi bî-nazîr
- 1077 Ya'ni ki alnında anıñ dâ'imâ
Şa'sa'a-perdâz idi nûr u ziyâ
- 1078 Mihr-i münîr idi ya bedr-i bûdûr
Hüsni leţâfetde o maħsûd-ı hûr
- 1079 Cebhe-i tâbendesı bî-iştibâh
Mihr ü mehe olmuş idi feyz-gâh
- 1080 Yoğ idi anda eşer-i hışm u kîn

Kimseye ‘arz itmedi çîn-i cebîn

- 1081 Şafvet-i pîşâni-i pâk-i resûl
İtmez idi çîn-i küdüret kabûl
- 1082 Olmuş idi hikmet ile fi’l-meşel
Cebhesi âyîne-i sırr-ı ezel

روى البيهقي عن علي بن أبي طالب كرم الله وجهه كان أغر أبلج

[Beyhaki, Ali b. Ebî Tâlib (kerremallahu vecheh)’ten rivayet etmiştir:
“Resulullah (sav)’in kaşlarının arası açıktı.”]

- 1083 Dir bu rivâyetde Cenâb-ı ‘Alî
Evc-i kemâliñ ki odur ecmeli
- 1084 Ya‘ni ki ebrû-yı habîb-i İlâh
Ğurre-i ğarrâ idi bî-iştibâh
- 1085 Zâtına maşşûş idi ol serveriñ
Mişli bulunmazdı o ebrûlarıñ
- 1086 Ol mehiñ ebrû-yı muğavvesleri
Olmuş idi vaşf-ı beşerden berî
- 1087 Nâvek-i reşk ile ol ebrû-yı tâğ
Nüh-felekiñ tâğatin itmişdi tâğ
- 1088 Kaşları hem ince hem açık idi
Birbirine şanma mülâşık idi
- 1089 İki kaşınıñ arası şubh u şâm
Lâmi‘ ü tâbân idi çün sîm-i hâm
- 1090 Olmağ ile şekl-i muğavves hemân
Çatma görünür idi ol ebruvân
- 1091 Yoğsa haqîkatde ‘ale’l-ittifâğ
Yoğ idi anda şıfat-ı iltisâğ

- 1092 Her biri zâtında mübâyin idi
Birbirine şanma muķârin idi
- 1093 Kâmil idi tâm idi ebrûları
İnce idi hâcib-i dil-cûları
- 1094 Şanma ol ebrû-yı ‘adîmü’l-mişâl
İtmiş ola birbirine ittişâl
- 1095 Oldılar erbâb-ı sühan müttefik
Hep didiler kaçları vaşfin açık
- 1096 Her biri bir haţ-ı ser-âmed idi
Muşhaf-ı hüsünde iki med idi
- 1097 Hüs ü leţâfetde ol ebrû-yı hûb
Eyler idi hâşılı cezb-i kulûb
- 1098 Kaşlarınıñ her biri bir nûn idi
Yâhod iki mışra‘-ı mevzûn idi
- 1099 Oldı ol ebrû-yı ‘adîmü’l-mişâl
Gurre-i garrâ-yı sipih-i celâl

روى ابن عساكر عن عمر بن الخطاب كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ادعج العينين وروى الامام احمد ومسلم عن علي رضي الله عنه عظيم العينين وراه البيهقي وابن عساكر وقال كان اجل العينين اهدب الاشفار وقال علي كرم الله وجهه ورضي الله عنه مشرب العينين حمرة اسود الحدقة ابو الحسن بن الضحاك وابن عساكر اكحل العينين

[İbn Asâkir, Ömer b. el-Hattâb (ra)’tan rivayet etmiştir: “Resululullah (sav)’in gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.” İmam Ahmed ve Müslim, Ali (ra)’tan rivayet etmişlerdir: “Gözleri büyükçeydi.” Behakî ve İbn Asâkir: “Gözleri büyük ve kirpikleri uzun idi.” Ali b. Ebî Tâlib (Kerramellahu vecheh) şöyle söylemiştir: “Gözlerinin beyazında kırmızılık vardı. Gözleri ise siyahtı.” Ebu’l-Hasen b. Dahhâk ve İbn Asâkir “Gözleri sürmeli” şeklinde rivayet etmiştir.]

- 1100 Gözleri vaşfinda Cenâb-ı ‘Ömer
İşbu tarîk ile rivâyet kılar
- 1101 Dîde-i Hağ-bîn-i habîb-i İlâh
Olmuş idi hûb u laţîf ü siyâh
- 1102 Ağı olup ya‘ni be-gâyet sefid
Gözleriniñ oldı siyâhı şedîd
- 1103 Nûr ile ser-tâ-ser idüp ittişâf
Olmuş idi gözleriniñ ağı şâf
- 1104 Oldı siyâhı dağı bî-iştibâh
Hüsn-i kemâ-kân ile gâyet siyâh
- 1105 Gözleriniñ oldı siyâhı meger
Leyle-i mi‘râcına rûşen-ğaber
- 1106 Çeşminiñ âşüftesi hûr u melek
Gamzesiniñ hastesidir nüh-felek
- 1107 Gözleri şeh-bâz-ı sipihr-âşiyân
Kaşları ‘anğâ-yı muğavves-mekân
- 1108 Ed‘ac odur ola siyâhı şedîd
Ola sefidi dağı gâyet sefid
- 1109 Çeşm-i cihân-tâbı o şâhen-şehiñ
Gözleri nûrı idi mihr ü mehiñ
- 1110 Rûşeni-i çeşmine çarhıñ ‘ayân
Bâ‘iş ü bâdîdir o gözler hemân
- 1111 Dîdesiniñ nüh-felek âvâresi
İns ü melek tâlib-i nezzâresi

1107b-muğavves-mekân İ1 / nukûş-ı mekân A.

1008a-Ed‘ac odur İ1 / Gözleriniñ olsa A.

1108b-Ola sefidi İ1 / Oldı beyâzı A.

- 1112 Didi ‘Alî ya‘ni o ‘ayn-ı celîl
Vâsi‘ idi hûb idi bî-kâl ü kîl
- 1113 Leyle-i mi‘râcda nûr-ı liķâ
Kılmış idi dîdelerin rûşenâ
- 1114 Olmuş idi ķadr u celâli ‘azîm
Rûşen idi ķeşm-i resûl-i kerîm
- 1115 Güzleri şâhâne vü ra‘nâ idi
Şan iki şeh-bâz-ı dil-ârâ idi
- 1116 Olmuş idi cümle o ‘aynîñ ‘ayân
Şayd-ı nigâhı dil-i kerrûbiyân
- 1117 Nola ‘azîm olsa o ķeşm-i güzîn
Olmuş idi hem-ķü nigeħ-bân-ı dîn
- 1118 Emr-i İlâhîden o zât-ı vaķûr
Güzlerini bir yaña itmezdi dûr
- 1119 ‘Aşķ ile ser-germ idigi bî-gümân
Ya‘ni gözinden bilinürdi ‘ayân
- 1120 Gelmiş idi ķeşmine ey ehl-i hâl
Neşve-i germiyyet-i bezm-i vişâl
- 1121 Bir yaña baķdıķça o nûr-ı İlâh
Ya‘ni ki şîrâne iderdi nigâh
- 1122 Oldı mübârek göziniñ lâ-cerem
Cân ile ķurbânı gazâl-i harem
- 1123 Bir nażar-ı luţfi içün dâ‘imâ
Âyine-i mihri tutardı semâ
- 1124 Her şıfatı aħsen-i ‘ayn-ı şıfât
Zât-ı şerîfi şeref-i ‘ayn-ı zât

1118. beyit İl’de yok.

- 1125 Şîr-i Hudâ hem bu haberde didi
Merdüme-i çeşmi siyeh-târ idi
- 1126 İtmiş idi ya'ni ki şun'-ı İlâh
Merdüm-i çeşmini be-gâyet siyâh
- 1127 Merdüme-i çeşmi süveydâ-yı cân
Menba'-ı nûr-ı başâr-ı ins ü cân
- 1128 Rûşeni-i çeşmi odur 'âlemiñ
Ya'ni gözi nûrı benî-âdemiñ
- 1129 'Aynı 'inâyet idi 'ayn-ı 'ayân
Olsa nola 'aynına meftûn cihân
- 1130 Sürme-i kudretle olup muhterem
Ekhel idi çeşm-i dil-ârâsı hem
- 1131 Sürme-i mi'râc ile ol dîdeler
Olmuş idi nûr-ı fezâ-yı 'iber
- 1132 Dîdesidir nergis-i bâğ-ı cemâl
Mazhar-ı pîrâye-i kuhl-ı kemâl
- 1133 Nergis-i firdevs anıñ âlüftesi
Nazra-i ihsânınıñ üftâdesi
- 1134 Dîdesiniñ manzarı 'aynü'l-yakîn
Olmuş idi sâha-i 'arş-ı berîn
- 1135 Mâ-ḥaşal ol dîde-i ḥâtır-nüvâz
Tâ ezel olmuş idi mekḥûl-i nâz
- 1136 Olsa idi dîde-i faḥr-ı cihân

1129b-'aynına İ1 / 'aşkına A.

1130b-dil-ârâsı A / başiretle İ1.

1131a-şem'a İ1 / Sürme A.

1131b-'iber İ1 / diğer A.

Ġamze-ber-endâz-ı dil-i kudsiyân

- 1137 Zülf-i nigâhından olur şâd-kâm
Şevk ile dirlerdi 'aleyke's-selâm

قال جابر بن سمرة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أشكل العينين قال الراوي له عن سماك ما أشكل العين قال طويل شق العين وراه مسلم وغيره ابو داود بلفظ اشكل العين وقال جابر بن سمرة رضي الله عنه كنت اذا نظرت الى رسول الله صلى الله عليه وسلم قلت اكحل وليس باكحل رواه احمد بن حنبل ويعقوب بن سفيان.

[Simâk b. Harb Câbir b. Semüre (ra) şunu söyledi: "Resûlullah (sav), "Eşkelülayn" idi. Ravi, Simâk'e "Eşkelülayn nedir?" diye sordu. Simâk: "Göz kenarlarının uzun olmasıdır." şeklinde cevap verdi. Câbir b. Semüre (ra), "Resulullah'a baktığımda gözlerine sürme çekmediği hâlde, sanki sürme çekmiş gibi derdim." Ahmed b. Hanbel ve Ya'kub b. Süfyan rivayet etmişlerdir.]

- 1138 Hâzret-i Câbir didi gâhî eger
Eylesem ol fahr-ı cihâna nazar
- 1139 Çeşmini zann eyler idim gûyiyâ
Kıldı mukahhal o şeh-i enbiyâ
- 1140 Hâl bu kim dîde-i fahr-ı cihân
Muktehil-i kudret idi bî-gümân
- 1141 Kılmış idi sürme-i kudret ezel
Her ser-i müjgânın anıñ bî-bedel
- 1142 Bulmuş idi 'ayn-ı laţif-i habîb
Kuhl-ı cilâ-bağş-ı leţâfetle zîb
- 1143 Ahsen-i hûb idi o zât-ı şerîf
Olmuş idi gözleri gâyet laţif
- 1144 Yek-nazar ile o şeh-i dil-sitân

1136. beyit A'da yok.

- Eyler idi cezb-i kulûb-ı cihân
- 1145 Ba‘zı haberde yine Câbir didi
Dîde-i zîbendesı eşkel idi
- 1146 Çeşminiñ ağında o mâhıñ ‘ayân
Var idi sürhî-i leţâfet-nişân
- 1147 Ya‘ni olup zîver-i çeşm-i siyâh
Kırmızılık var idi bî-iştibâh
- 1148 Hüsni ile el-Ĥağ o güzel gözleri
Oldı muhîţ-i şıfat-ı serverî
- 1149 ‘Ayn-ı şecâ‘at idi ol dîdeler
Tâb getürmezdi aña kem-nağar
- 1150 Olmuş idi dîdeleri muttaşıl
Sürme-i “mâ-zâğ” ile müktehil
- 1151 Görmedi iğbâl-i fenâyı revâ
Gelmedi aşlâ gözine mâ-sivâ
- 1152 Kim nağar itdikçe o nûr-ı başar
Nûr-ı başiretle iderdi nağar
- 1153 Dîde-i bînâ-yı sipihri-i berîn
Anıñ ile olmuş idi kâr-bîn
- 1154 Dîde-i zîbendesı ekhel idi
Sürme-i kudretle mukahhal idi
- 1155 Oldı siyeh-çeşm o ĥabîb-i İlâh
Ağı beyâz idi siyâhı siyâh
- 1156 ‘Ayn-ı laţifi ĥatı mergûb idi

1144a-Yek-nağar ile A / ‘Aynı ile hem İl.

1149b-kem-nağar İl / kimseler A.

1154-1156. beyitler arası İl’de yok.

Vâsi‘ idi dil-keş idi hûb idi

- 1157 Olmağa şâyeste-i hüsn-i nazar
Kulluğın eylerdi felekde kamer
- 1158 Dîde-i pür-nûr-ı habîb-i güzîn
‘Ayn-ı haqîkat idi ‘aynü’l-yaqîn
- 1159 Dîdesi müstaşsen ü maqbûl idi
Sürme-i “mâ-zâg” ile mekhûl idi
- 1160 Kuhl-ı şerâfet idi bî-kîl ü kâl
Aña sevâd-ı şeb-i qadr-i vişâl
- 1161 Oldı o fahr-ı rüsülüñ dâ’imâ
Dîde-i zîbendesı humret-nümâ
- 1162 Olmuş idi çeşmine ‘ibret-nümûn
Bir iki bârîk reg-i sürh-gûn
- 1163 Zâhir idi anda mağall-i nazar
Sürh-nümâ bir iki ince tamar
- 1164 Gözleri kim humrete mâ’il idi
Vâsîta-i hüsn-i şemâ’il idi
- 1165 Hilye-i pâkine bu vaşf-ı hasen
Olmuş idi cümle-i âyâtdan
- 1166 Kim kütüb-i sâlifede bî-gümân
Gözleriniñ humreti olmuş beyân
- 1167 Dîdede oldı bu şıfat mu‘teber
Mekrûmet-i zâta delâlet ider
- 1168 Gözde bu evşâf-ı letâfet-nümâ
Ya‘ni olup mûcib-i hüsn ü bahâ

1158. beyit İ1’de yok.

- 1169 Anda ki mevcûd ola bu şıfat
Ol göze eşkel didi ehl-i luğat
- 1170 Hâşılı her vech ile fahr-ı cihân
'Aynı idi hüsn ü cemâliñ 'ayân
- 1171 Zâtı olup mazhar-ı nûr-ı ezel
Olmuş idi gözleri gâyet güzel
- 1172 'Ayn-ı cemâl idi o 'ayn-ı güzîn
'Âşık idi 'aynına havrâ-yı 'în
- 1173 Şevk-i nigâhıyla olup tâb-nâk
Revzene-i cennet olur sîne-çâk
- 1174 Nûr-ı başâr gibi o mahsûd-ı hûr
Hüsn ile başdan başa olmuşdı nûr
- 1175 Zât-ı münîrinde o gözler 'ayân
Nûrun 'ale'n-nûr idi gûyâ hemân
- 1176 Ol ki ola zâtı habîb-i Hudâ
Nûr dimez gayri ne dirsın aña
- 1177 Nûr-ı mübîn olduğına ser-be-ser
Zıllı 'adîm olduğı şâhid yeter
- 1178 Nûr idi ol mefhar-ı 'âlem demek
Vaşf-ı bedîhidir aña itme şek
- 1179 Mağla'-ı envâr-ı sa'âdetdir ol
Mihr-i cihân-tâb-ı kerâmetdir ol
- 1180 Oldur o şâhen-şeh-i 'âlî-nazar
Bir nazarı iki cihâna deger
- 1181 Her ne kadar na'tını itsem şümâr
Vaşfi dükenmez dükenir rûzgâr
- 1182 Qad hasene'l-kavlü bi-hâze'l-kelâm

Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

روى ابن عدي والبيهقي وابن عساكر عن عائشة رضي الله عنهم كان يرى بالليل في الظلمة كما يرى
بالنهار في الضوء.

[İbn Adiy, Beyhaki ve İbn Asâkir Aişe (ra)’tan rivayet etmişlerdir:
“Resulullah (sav) gündüz aydınlıkta nasıl görüyor ise gecenin karanlığında da
aynı şekilde görür idi.”]

- 1183 Vaşfin idenler o meh-i enveriñ
Didiler ol server-i vâlâ-teriñ
- 1184 Dîde-i pür-‘ibreti ekhel idi
Sürme-i kudretle mukahhâl idi
- 1185 Gice neye baksa olup âşikâr
Olmaz idi zülmet aña perde-dâr
- 1186 ‘Ayn-ı laţîfiyle cenâb-ı nebî
Görür idi gice de gündüz gibi
- 1187 Tîregi-i leyle-i zülmet-fezâ
Olmaz idi mâni‘-i rü’yet aña
- 1188 Olsa nola oldığı yer tâb-nâk
Mîhr-i sa‘âdet idi ol zât-ı pâk
- 1189 Lem‘a-i şems olsa bedîdâr eger
Zülmet-i şebden nice qalür eşer
- 1190 Nûr idi ol maẓhar-ı faẓl-ı Hudâ
Târi-i şeb hâ’il olur mı aña
- 1191 Leyle-i isrâda o çeşm-i güzîn
Sürme-keş-i nûr idi ‘aynü’l-yaķîn

1183a-Vaşfin idenler o meh-i enveriñ İ1 / Vaşfin idüp o meh-i tâb-âveriñ A.

1183b-Didiler ol server-i vâlâ-teriñ İ1 / Gördiler ol server-i vâlâ-teriñ A.

- 1192 Hem daħi ol dîde-i ‘âlî-nazar
Olmuş idi ya‘ni hadîdü’l-başar
- 1193 Ğâlib idi dîdesiniñ hiddeti
‘Arşa irerdi nazar-ı diĸĸati
- 1194 Bir idi yanında ĸarîb ü ba‘id
Cümle olurdu nazarında bedîd
- 1195 Sürme-i “mâ-zâĸ” ile bî-iştibâh
Eyledi meĸhûl anı şun‘-ı İlâh
- 1196 Necm-i süreyyâyı o ĸurşîd-i dîn
On bire dek gördi dir ehl-i yakîn
- 1197 ĸuvvet-i nezzâresin itdi Ĥudâ
Ĥiddet-i mevîûr ile diĸĸat-nümâ
- 1198 Olmuş idi ya‘ni o şâhib-nazar
Mażhar-ı luţfiyla ke lemĸi’l-başar
- 1199 Mekke’den ol nâ’il-i fażl-ı İlâh
Eyledi tâ mescid-i ĸudse nigâh
- 1200 Mertebe-i zâtına rûşen-ĸaber
Olmuş idi ĸâyete ile mu‘teber
- 1201 Lâzıme-i çeşm-i leţâfet tamâm
Zât-ı şerîfnde idi ve’s-selâm
- 1202 ĸadd ĸasene’l-ĸavlü bi-hâze’l-keâm
Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

1195. beyit A’da yok.

1198. beyit A’da yok.

1200 ve 1201. beyitler A’da yok.

1202. beyit İI’de yok.

قال ابو هريرة رضي الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اني لانظر الى ما وراء ظهري كما
انظر الى امامي. قال عبد الرزاق في الجامع ابو زرعة الرازي في دلائله قال انس رضي الله عنه قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم ايها الناس اني امامكم فلا تسبقوني بالركوع ولا بالسجود فاني اراكم
من امامي ومن خلفي رواه مسلم.

[Ebu Hureyre (ra) Resululullah (sav)'in şöyle buyurduğunu nakletmiştir.
“Gözlerimle ön tarafı nasıl bakıyorsam (dönmeden) arka tarafa da aynı
şekilde bakarım.” Abdurrezzak, el-Câmi' adlı eserinde, Ebû Zer'a er-Râzî
Delâil'inde Enes (ra)'ın resululullah (sav)'in şöyle buyurduğunu nakleder:
“Ey insanlar! Ben sizin önünüzdeyim. Benden önce ruku yapmayın ve secde
etmeyin. Ben sizi önümden ve arkamdan görüyorum.” Müslim rivayet
etmiştir.]

- 1203 Hem daği ol zîver-i mihrâb-ı dîn
Olmuş idi maẓhar-ı sırr-ı yakîn
- 1204 Half u emâmı aña yeksân idi
Mu‘cize-i çeşmi nümâyân idi
- 1205 Pîş ü pes olmazdı o mâha nihân
Dîde-i Hağ-bîni görürdi ‘ayân
- 1206 Nûr idi ser-cümle o zât-ı sa‘îd
Olsa nola her taraf aña bedîd
- 1207 Devlet ile oldığı demde imâm
Dir idi nâsa o imâmü’l-enâm
- 1208 Tâ‘at-ı Mevlâ’da kılıñ ihtimâm
Tâ ola erkânı şalâtın tamâm
- 1209 Ya‘ni idüp terk-i şurûṭ u hudûd
Eylemeñiz sebğ-i rükû‘ u sücûd
- 1210 Pîş ü pesimden size bî-iştibâh
İtmedeyim nûr-ı başarıla nigâh
- 1211 Pîş-gehim nice görürsem ‘ayân

Cânib-i zâhırım baña olmaz nihân

- 1212 Manzarası olmadadır dûr-bîn
‘Ayn-ı başîretle görürdi yakîn
- 1213 Ya‘ni verâsından anîñ her taraf
Zâhir idi hâzretine şaf-be-şaf
- 1214 Şun‘-ı Hudâ zâtın idüp bî-bedel
Açmış idi dîde-i kâlbîn ezel
- 1215 Dîde-i zîbâsın o ‘âlî-cenâb
Gâflet ile itmedi mağlûb-ı hâb
- 1216 Uyğuya vardıkça o kudsî-nihâd
Eyler idi dîde-i cânın güşâd
- 1217 Kâlb gözin ol şeh-i peygamberân
Şevk ile kılmışdı güşâde hemân
- 1218 Cümle-i eşyâya o fâhrü‘l-beşer
‘Ayn-ı başîretle iderdi nazâr
- 1219 Oldı o ser-mağla‘-ı nûr-ı Hudâ
Çeşm-i cihâna sebeb-i rûşenâ
- 1220 Eşref-i a‘yânı odur ‘âlemiñ
Mefhârıdır nev‘-i benî-âdemiñ
- 1221 Ol göz içündür bu merâyâ hemân
Anîñ içün geldi zühûra cihân
- 1222 ‘Ayn-ı ‘ağâ ‘ayn-ı ‘inâyetdir ol
Mağhar-ı envâr-ı sa‘âdetdir ol
- 1223 Oldur o şeh kim nazâr-ı şefkâti
Rağmete şâyeste kıılır ümmeti

1218a-fâhrü‘l-beşer A / hayrü‘l-beşer İ1.

1221a-merâyâ A / mezâyâ İ1.

- 1224 Oldur o kim raḥm ile giryân idi
Ümmet-i bîmâra nigeh-bân idi
- 1225 Oldı delîl-i nazâr-ı şefqati
Zemzeme-i dil-keş-i vâ ümmeti
- 1226 Rıf'at u 'izzet añâ rûz-ı cezâ
Ol ki ola lutf-ı nigâha sezâ
- 1227 Dîdesi rûşen dil-i zârîñ eger
Añâ cenâbından olursa nazâr
- 1228 Mu'cize-i zâtına gâyet mi var
Sırr-ı vücûdına nihâyet mi var
- 1229 Kadd ḥasene'l-ķavlü bi-hâze'l-ķelâm
Kâne minallâhi 'aleyhi's-selâm

روى المسلم وابن عساكر والبيهقي والامام احمد وغيرهم عن علي وروى محمد بن يحيى الذهلي عن
ابي هريرة رضي الله عنهما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اهدب الاشفار.

[Müslim, İbn Asâkir, Beyhakî, İmam Ahmed ve diğeri Ali (ra)'tan,
Muhammed b. Yahya Ebi Hüreye (ra)'tan rivayet etmişlerdir: "Resulullah
(sav)'in kirpikleri uzun idi."]

- 1230 Aḥsen idi her müje-i muḥterem
Her biri mevzûn u tavîl idi hem
- 1231 Dil-keş idi her müje-i hoş-teri
Tûl ile mevşûf idi kirpikleri
- 1232 Ya'ni ki müjgân-ı resûl-i güzîn
Olmuş idi 'ârızî üzre yakîn
- 1233 Kâmil ü tâm idi o müjgân-ı şâf
Ḥüsn ile kılmışlar idi ittişâf

- 1234 İtmiş idi hâme-i şun‘-ı celâl
Şûret-i müjgânın anıñ bî-misâl
- 1235 Olmuş idi ol müje-i bî-bedel
Resm-i şafâ-güsteri şun‘-ı ezel
- 1236 Kirpigiñiñ ‘aşkına kuhl-ı siyâh
Kendüyi hâk eyledi bî-iştibâh
- 1237 Ol müje-i bî-bedel ü dil-sitân
Sâye-i nûr idi bağılsa hemân
- 1238 Hâşılı müjgân-ı habîb-i İlâh
Nûr-ı siyeh-tâb idi bî-iştibâh
- 1239 Olmuş idi ol müje-i cân-sitân
Gıbta-ber-endâz-ı şaf-ı kudsiyân
- 1240 Bağıdığı dem ol müje-i mu‘teber
Eyler idi kevn ü mekândan güzer
- 1241 Tîr-i kazâ gibi o müjgân-ı pâk
Tâ dil-i ‘adâyı ider lerze-nâk
- 1242 Her müjesi heybet ile sû-be-sû
Oldı hadeng-efgen-i qalb-i ‘adû
- 1243 Sûzen idi zaḥm-ı aḥibbâsına
Tîre idi dîde-i a‘dâsına
- 1244 İns ü melek şevḳ ile qurbân aña
Her ser-i müjgânına biñ cân fedâ
- 1245 Ol müjeler kâmil ü mergûb idi
Her cihet aḥsen idi maḥbûb idi

1240a-mu‘teber A / hûb-ter İ1.

1245b-Her cihet aḥsen idi maḥbûb idi İ1 / Her cihetle aḥsen idi hûb idi A.

1246 Hem müje-i çeşm-i habîb-i İlâh
Oldı kemâl üzre tavîl ü siyâh

1247 Her biri ham-geşte idi tûl ile
Dil-keş idi hey'et-i maqbûl ile

الباب السادس في سمعه الشريف ابن عساكر عن ابي هريرة رضي الله عنه تام الاذنين.

[Altıncı bab duyması hakkındadır. İbn Asâkir, Ebu Hureyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Kulakları her şeyi duyardı."]

1248 Naql olunur hem daği gûş-ı habîb
Olmuş idi gevher-i hikmetle zîb

1249 Bir gül-i beyzâ idi ol gûş-ı pâk
Olmuş idi şafvet ile tâb-nâk

1250 Ol kadar olmuşdı melîh ü laîf
Ağ güle beñzerdi o sem'-i şerîf

1251 Oldı hem ol gûş-ı sa'âdet-nevâl
Mazhar-ı sırr-ı şıfat-ı i'tidâl

1252 Ahsen-i hilkatle olup dil-nişîn
Oldı mübârek kulağı nâzenîn

1253 Hilkatı pür-nûr idi maḥbûb idi
Hâşılı her vechile mergûb idi

1254 Hüsni leḫâfetle o zîbende-gûş
Eyledi ḫudsileri bî-şabr u hûş

1255 Oldı hem ol sâmi'a-i pür-şeref
Gevher-i esrâr-ı Hudâ'ya şadef

1256 Sem'-i şeref-ḫadri anıñ bî-ḫuşûr
Fi'l-meşel oldı şadef-i baḫr-ı nûr

1248b-Olmuş A / Bulmuş İ1.

1252b-nâzenîn İ1 / ḫürde-bîn A.

- 1257 Gûşına anıñ kelimât-ı Hudâ
Zîb-i girân-ıqadr idi şubh u mesâ
- 1258 Yek-ser idi sem‘-i resûle müdâm
Hâlet-i bîdâri vü resm-i menâm
- 1259 Uyhuuya vardıkça o fahr-ı cihân
Gûş kılarıdı ne dinilse ‘ayân
- 1260 Sâmi‘a-i pâkine hem bî-kuşûr
Bir idi keyfiyyet-i nezdîk ü dûr
- 1261 Ser-be-ser âvâze-i eflâki hep
Gûş kılarıdı o şerîfü’n-neseb
- 1262 Olur idi ya‘ni o ferhunde-gûş
Vâkıf-ı tesbîh-i gürûh-ı sürûş
- 1263 Sâmi‘a zîb idi aña şubh u şâm
Şît-i şafâ-bağş-ı ‘aleyke’s-selâm
- 1264 Kad hasene’l-kavlü bi-hâze’l-keâm
Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

روی ابن عباس عن علي كرم الله وجهه كان أفنى العرنيين، سهل الخدين، دقيق العرنين.

[İbn Abbâs, Ali (kerremallahu vecheh)’ten rivayet etmiştir. “Burnu ince ve hafifçe kavisliydi. Yanaklarında ne bir çukur ne de bir çıkıntı vardı. Zarif bir burnu vardı.”]

- 1265 Naql olunur bîni-i pâk-i habîb
Bulmuş idi nûr-ı leâfetle zîb
- 1266 Tâbiş-i hüsn ile olup tâb-nâk
Kıt‘a-i nûr idi o bînî-i pâk

- 1267 Vech-i şerîfnde olup rûşenâ
Ka‘be’ye nûr inmiş idi gûyiyâ
- 1268 Enf-i laţîfî elif-i ân idi
Hüsn ile ân anda nümâyân idi
- 1269 Enfiniñ a‘lâsı bulup irtifâ‘
Olmuş idi hüsn ile mihr-iltimâ‘
- 1270 Hoş-ter ü mevzûn idi bî-iştibâh
Enf-i ziyâ-bağş-ı habîb-i İlâh
- 1271 Tâbiş-i nûr ile ol enf-i e‘azz
Ya‘ni kemerlü görünürdi biraz
- 1272 Hûb idi mevzûn idi hem-vâr idi
Hüsn ile ser-maţla‘-ı envâr idi
- 1273 Hâşılı ol enf-i laţîfü’l-eşer
Virmiş idi hüsnine hüsn-i diger
- 1274 Âteş-i ‘aşkıyla bulup sûz u tâb
Yanmada kıandîl-şifat âfitâb
- 1275 Verd-i behişt aña idüp ilticâ
Şemm-i kabûlini iderdi recâ
- 1276 Râyiha-i kıurb-ı vişâli müdâm
Kılmış idi mâye-i feyz-i meşâm
- 1277 Hırz-ı müşelleş gibi ol enf-i hûb
Eyler idi kendüye cezb-i kıulûb
- 1278 Oldı o bînî-i leţâfet-nişân
Nâme-i hırz-ı dil-i kerrûbiyân
- 1279 Kıad hasene’l-kavlü bi-hâze’l-keâm
Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

روى ابن عساكر عن علي كرم الله وجهه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم سهل الخدين وروى
ابن عساكر عن ابي بكر الصديق رضي الله عنهما كان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم واضح
الخد.

[İbn Asâkir, Ali (kerremallahu vecheh)'ten rivayet etmiştir: "Resûlullah (sav)'in yanakları kabarık ve çıkıntılı değildi." İbn Asâkir, Ebubekir (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resûlullah (sav) beyaz yanaklıydı." demiştir.]

- 1280 ‘Ârızınıñ vaşfın idenler didi
Reşk-fezâ-yı gül-i cennet idi
- 1281 Olmuş idi ruhları şafvet-nümâ
Ya‘ni açılmış gül idi gûyiyâ
- 1282 Ruhları zîbâ-yı melâhat idi
Lâle-i rengîn-i leţâfet idi
- 1283 Ruhları ra‘nâ idi ol serveriñ
‘Aynı idi şanki meh-i enveriñ
- 1284 Mu‘tedilü’l-laḥm idi bî-iştibâh
‘Ârız-ı tâbân-ı ḥabîb-i İlâh
- 1285 Lâzime-i ḥüsn ü bahâ ser-be-ser
Olmuş idi anda nümâyân meger
- 1286 ‘Ârızınıñ hilḳati bî-ḳîl ü ḳâl
Olmuş idi ya‘ni ‘ale’l-i‘tidâl
- 1287 Ruhları evşâfın ider ḳudsiyân
Şâm u seḫer tuḫfe-i bâğ-ı cinân
- 1288 Verd-i sa‘âdet ruḫ-ı berrâḳıdır
Güller anıñ ‘âşık-ı müştâḳıdır
- 1289 İns ü melek olsa nola bülbülü
Ol idi gülzâr-ı sa‘âdet güli

1282. beyit A’da yok.

- 1290 Vaşfin idüp şevk ile bî-kâl ü kıl
Bülbül idi gül-ruhına Cebre'îl
- 1291 Gül-ruhıdır ol şeh-i hüsnüñ hemân
Bülbül-i gülzârı iden nâ-tüvân
- 1292 Reng-i ruḥı gelmese yâda eger
Verd-i cihâna kim iderdi nazâr
- 1293 Pertev-i ruḥsârı o mâhıñ müdâm
Olmuş idi hem-ser-i bedr-i tamâm
- 1294 Şems ü kamer anıñ olup bendesi
Oldı çerâğ-ı ruḥ-ı tâbendesi
- 1295 Olsa 'araḳ-rîz o ruḥ-ı dil-güşâ
Bir gül-i pür-jâle idi gûyiyâ
- 1296 'Ârız-ı pâkinde o ḥûb-dâneler
Jâle-i ğarrâ idi gülde meger
- 1297 Gül ki cihânıñ şeh-i ezhârıdır
Müntesib-i reşḥa-i ruḥsârıdır
- 1298 Eyledi ḥüsn-i nazâr ol mâh-rû
Andan irişdi güle bu reng ü bû
- 1299 Verd-i cinân olsa degildir ba'îd
Rûy-ı laṭîfinden anıñ müstefîd
- 1300 İncü gibi her 'araḳ-ı dil-güşâ
Olmuş idi rûyına zînet-fezâ
- 1301 Şanma 'araḳ dürr-i melâḥatdır ol
Jâle-i gül-berg-i leṭâfetdir ol

1295a-Olsa İ1 / Oldı A.

1299. beyit İ1'de yok.

1300-1302. beyitler arası A'da yok.

1302 ‘Ârız-ı hâb-kerdesi bir gül idi
İns ü melek ol güle bülbül idi

1303 Kâd hasene’l-ıavlü bi-hâze’l-kelâm
Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

روى البخاري والمسلم والامام احمد عن جابر بن سمرة رضي الله عنهم كان رسول الله صلى الله عليه
وسلم ضليع الفم.

[Buhari, Müslim ve İmam Ahmed Cabir b. Semüre (ra)’tan rivayet
etmişlerdir: “Resulullah (sav)’in ağzı büyükçe idi.”]

1304 Hem dehen-i pâk-i habîb-i İlâh
Hûb idi zîbâ idi bî-iştibâh

1305 Hüsni ü leâfette o pâkîze-fem
Olmuş idi ya’ni cemîl ü etem

1306 Ğâyet ile teng idi zann itme sen
Mu’tedil olmuşdu o zîbâ-dehen

1307 Kâmil idi ol dehen-i cân-bahâ
Her sühan-ı pâkine biñ cân fedâ

1308 Oldı dehânı dehen-i mu’teber
Verd-i cinân gibi olup hûb-ter

1309 Vâsi’ ise nola o zîbâ-dehân
Dürc-i dür-i hikmet idi bî-gümân

1310 Zâhiri gül-gonca-i bâğ-ı cemâl
Bâtını gencîne-i fazl u kemâl

1311 Olsa güher-rîz o fem-i dil-sitân
Bezî-i revân eyler idi kıdsiyân

1312 Olmuş idi ol dehen-i cân-fezâ
Gonca-i ra’nâ gibi hâtır-güşâ

- 1313 Ol fem-i pâk ile ol 'Îsî- nefes
Oldı nice zaḥm-ı dile dâd-res
- 1314 Başlasa güftâra o şîrîn-süḥan
Söyler idi nükte-i gaybdan
- 1315 Ol kadar olmuşdı belîğ ü faşîḥ
Nuṭṭına müştâḳ idi rûḥ-ı Mesîḥ
- 1316 Ya'ni o zîbâ-dehen-i Aḥmedî
Bülbül-i gülzâr-ı ma'ânî idi
- 1317 Oldı ezel ol dehen-i bî-mişâl
Gelmedi gelmez böyle bir ḥüsn ü cemâl
- 1318 Ḥüccet-i ḥüsninde anîñ bî-gümân
Bir nûr-ı mücessem idi gûyâ hemân
- 1319 La'l-i lebi ḥûb idi zîbâ idi
Ḥüsn ile bir gonca-i ra'nâ idi
- 1320 Zâhir ü bâtında olup ḥoş-nümâ
Oldı mübârek deheni dil-güşâ
- 1321 Oldı derûn-ı deheni dil-sitân
Vâsi' idi ya'ni o zîbâ-dehen
- 1322 Oldı dehânında o şîrîn-zebân
Ṭûṭî-i ḥoş-leḥce-i mu'ciz-beyân
- 1323 Ḳad ḥasene'l-ḳavlü bi-hâze'l-keâm
Kâne minallâhi 'aleyhi's-selâm

وعن علی کرم اللہ وجہہ کان علی شفته السفلی خال.

1314-1319. beyitler arası İl'de yok. 1314b-Vezin bozuk.
1317b-Vezin bozuk.
1318b-Vezin bozuk.
1320-1322. beyitler arası A'da yok.

[Ali (kerremallahu vecheh)'ten rivayet edilmiştir: “Alt dudağında bir kabartı (ben) vardı.”]

- 1324 Vaşf-ı dehânında o reşk-i mehiñ
Şîr-i Hudâ didi o şâhen-şehiñ
- 1325 Zîr-i lebinde daği bî-iştibâh
Var idi bir hâl-i letâfet-penâh
- 1326 Hâl degil merdümek-i çeşm-i cân
Nağş-ı süveydâ-yı dil-i ‘âşîkân
- 1327 Hâl degil kudret-i Rabbü’l-enâm
İtmiş idi hüsnine müşgîn-ııtâm
- 1328 Oldı dehânında lisânı hemân
Nâtıka-pîrâ-yı serî‘ü’l-beyân
- 1329 Ka‘be-i hüsn idi o zîbâ-cemâl
Kim hacerü’l-esved idi anda hâl

وقال انس رضي الله عنه شمت العطر كله فلم اشم نكهة اطيب من رسول الله صلى الله عليه وسلم
رواه ابن سعد وأبو الشيخ.

[Enes (ra) şöyle söylemiştir: “Bütün kokuları kokladım ve resulullahın kokusundan daha güzel bir kokuya rastlamadım.” İbn Sa’d ve Ebu’s-Şeyh rivayet etmiştir.]

- 1330 Didi Enes vaşf-ı dehânında hem
Atyeb idi nükhet-i fahrü’l-enâm
- 1331 ‘İtr-ı na‘îm idi o zîbâ-dehân
Oldı mu‘aţtar nefesinden cihân

1325b-letâfet A / melâhat İI.

1327b-İtmiş A / Kılmış İI.

1328. beyit A’da yok.

- 1332 Olsa ‘aceb mi deheni müşg-bû
Kevşer ile olmuş idi şüst u şû
- 1333 Zîb-i meşâm oldu baña cümle tîb
Gâlib idi cümleye bûy-ı hâbib
- 1334 Nükhet-i gül-bûy-ı fem-i Muşafâ
Hâtır-ı ‘uşşâka virürdi şafâ
- 1335 Müşg-feşân olsa nola dem-be-dem
Bir gül-i cennet idi el-ıhağ o fem
- 1336 La‘l-i revân-bağşına ‘aynü‘l-yağîn
Teşne idi kevşer-i huld-ı berîn
- 1337 Olsa dehânından anıñ feyz-yâb
Sükker olur idi deñizlerde âb
- 1338 Nuğkıniñ âşüftesi kand-i nebât
Lebleriniñ teşnesi âb-ı hayât
- 1339 Naşş idi güftâr-ı laţif-i resûl
Anda idi hükmi-i fûrû‘-ı uşûl
- 1340 Nuğl-i vahıyy idi o şîrîn-zebân
Nuğkına cân virse nola ins ü cân
- 1341 Söylediği âyet-i manşûş idi
Sırr-i belâgat aña maşşûş idi
- 1342 Oldı mübârek diliniñ bî-gümân
Şıdğ ile müştâkı dil-i kudsiyân
- 1343 Oldı o ferhunde-lisân-ı cemîl
Seyf-i şerî‘at idi bî-kâl ü kıl
- 1344 Lezzet-i güftârına dil-beste cân
Nuğk-ı şafâ-bağşına meftûn cihân
- 1345 Ol deheni ile olup cân-fezâ

Oldı şifâ-hâne-i ehl-i recâ

1346 Hoḫḫa-i la‘linde o şîrîn-lu‘âb
Merhem-i cân-baḫş idi bî-irtiyâb

1347 Oldı o kevşer-meniş-i ıştıfâ
‘Ayn-ı remed-gîr-i ‘Alî’ye şifâ

1348 Ğonca-dehânın daḫi ey ehl-i ḫâl
İtmedi vâ-beste nesîm-i kelâl

1349 Fi‘l-i teşe’’üb aña bi‘l-ittifâḫ
Olmadı vâḫi‘ didi ehl-i vifâḫ

1350 Ya‘ni ki ‘ömrinde olup leb-güşâ
Esnemedi ol gül-i bâḡ-ı ḫayâ

1351 Esnemek ey merdüm-i şâḫib-naẓar
Mûcib-i gaflet imiş eyle ḫazer

روی ابن عساکر عن علي كرم الله وجهه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم براق الثنايا وفي رواية
ابن سعد وابو الشيخ كان مفلج الثنايا.

[İbn Asâkir, Ali (Kerremallahu Vecch)‘ten rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in parlak dişleri vardı. Seyrek dişli idi.”]

1352 Didi güher-senc-i kelâm-ı celî
Şîr-i Ḥudâ ya‘ni Cenâb-ı ‘Alî

1353 İncü gibi dişleri berrâḫ idi
Bâriḫa-baḫşende-i âfâḫ idi

1354 Şanki şenâyâsı meşârıḫ idi
Lem‘a-i dendânı mebârıḫ idi

1355 Şafvet-i dendânına itse naẓar
Ğarḫ-ı yem-i ḫayret olurdu güher

1356 Olmuş idi ol dürer-i bî-mişâl

- Dürr-i girân-mâye-i baħr-i celâl
- 1357 Dişleriniñ şevki olup kâr-ger
Kendüyi deryâya bıraқdı güher
- 1358 Oldı şadefde güher-i bî-şümâr
Hecr-i ħayâliyle perîşân u zâr
- 1359 Didi ‘Alî ba‘zı rivâyetde hem
Olmuş idi o dendân-ı muħterem
- 1360 Ya‘ni mübârek dişî bâlâ vü zîr
Olmuş idi bir güher-i bî-naẓîr
- 1361 Esfel ü a‘lâda iki öñ dişî
Olmuş idi hüsniniñ ârâyîşî
- 1362 Fürce-i dendâmı olup pür-ziyâ
Eyler idi ‘âleme baħş-ı cilâ
- 1363 Dürc-i dehânında o dişler meger
Gevher-i nâ-süfte idi ser-be-ser
- 1364 İki şaf eşnân-ı ħabîb-i Ĥudâ
Olmuş idi maţla‘-ı ħüsn ü bahâ
- 1365 Dişleriniñ şu‘lesi bî-reyb ü şek
Olmuş idi şem‘-i ħarîm-i felek
- 1366 Gâhi dolu dânesi gibi tamâm
Zâhir olur idi o dendân-ı tâm
- 1367 Berķ-şifat şu‘le şalup ser-be-ser
Nûr-ı mübîn idi o dür-dâneler
- 1368 Oldı o dendân-ı leţâfet-ķarîn
Şa‘şa‘a-endâz-ı sipihr-i berîn

1359. beyit İ1’de yok. 1359b-Vezin bozuk.

1361. beyit İ1’de yok.

1369 Her biri bir necm-i hidâyet idi
Ahter-i tâbân-ı sa'âdet idi

وقال ابن عباس رضي الله عنهما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم افلج الثنيتين ابو الحسن بن الضحاك. والرابعين انتهى اذا تكلم رئي كالنور يخرج من بين ثناياه وراه ابو زرعة الرازي في الدلائل والترمذي وابو الحسن بن الضحاك وسنده والسوطي في جامعه الصغير أيضا عن ابن عباس رضي الله عنهما روى كان افلج الثنيتين اذا تكلم الخ. في رواية الترمذي والطبراني والبيهقي.

[İbn Abbâs (ra): “Resulullah (sav)’in ön dişleri seyrek idi. Ebu’l-Hasen b. Dahhâk ise “Ön dişleriyle azı dişleri arasında” (şeklinde rivayet etmiştir). Konuştuğu zaman (sav) dişlerinin arasından nur saçılıyormuş gibi görünürdü. Ebu Zür'a er-Râzî Delâil'de, Tirmizî ve Ebu'l-Hasan b. Dahhak senediyle, Suyuti de Câmi'us-Sâgîr'inde rivayet etmişlerdir. Tirmizî, Taberani ve Beyhakî'nin İbn Abbas (ra) rivayetinde ise “Dişleri seyrek idi. Konuştuğu zaman ve ilah (hadisin devamı)” şeklinde geçmektedir.]

- 1370 Vaşf iden ol iki cihân-serveriñ
Fürce-nümâdır didi öñ dişleriñ
- 1371 Oldığına ya'ni belîğ ü faşîh
Her birisi oldı delîl-i şarîh
- 1372 Bu şıfatı kudret-i Rabb-i celîl
Eyledi meşrûta-i hüsñ ü cemîl
- 1373 Böyledir âyîn-i feşâhat tamâm
Böyledir evşâf-ı belâgat müdâm
- 1374 Sırr-ı leţâfetle idüp ittişâf
Sîn-i selâm idi o dendân-ı şâf
- 1375 Mażhar-ı yâsîn idügin bî-gümân
Nüşa-i dendânı iderdi beyân

1370 ve 1371. beyitler A'da yok.
1373b-Böyledir A / Bundadır İI.

- 1376 Gevher-i zîbende-i dendânı hem
Olmuş idi kâmil ü şâf u etem
- 1377 Hâşılı öñ dişleri bi'l-ittifâk
Seyrek idi didiler ehl-i vifâk
- 1378 Söyledigi demde o fahr-ı cihân
Olsa idi gâhi o dürler 'ayân
- 1379 Zâhir olup feyza-i luğf-ı kelâm
Nûr çıkardı arasından müdâm
- 1380 Hîn-i tekellümde o dendân-ı hûb
Eyler idi luğf ile cezb-i kulûb
- 1381 Âyet-i ser-şafha-i câna meger
Noқта-i sîm idi o dür-dâneler
- 1382 Olsa sa'âdetle ne dem leb-güşâ
Gevher-i dendânı virürdi ziyâ
- 1383 Dişleri olmuşdı anıñ bî-gümân
Şu'le-dih-i encümen-i qudsiyân
- 1384 Başlasa güftâra o şîrîn-dehen
Nûr çıkardı o fem-i pâkden
- 1385 Bâriqa-i pertev-i zîbâ-yı nûr
Dişleri beyninden iderdi zuhûr
- 1386 Hâşılı gencîne-i gaybiyyeden
Pür idi nûr ile o zîbâ-dehen
- 1387 Revnağ u şafvetle o dendân-ı pâk
Olmuş idi incü gibi tâb-nâk
- 1388 Olsa mübârek dişi gâhî 'ayân
Pertevi dîvâra düşerdi hemân
- 1389 Berğ-şifat ya'ni dırağşân idi

Bâriqa-endâz-ı dil ü cân idi

- 1390 İncü gibi seyrek idi şık degil
Birbirine ya'ni mülâşık degil
- 1391 Şuğr-ı şeref-güsteriniñ bî-gümân
Nûr çıkardı arasından hemân
- 1392 Hîn-i tekellümde idüp feyz-i nûr
Eyler idi bahş-ı şafâ vü sürûr

روى ابن عساكر ومحمد بن يحيى عن ابي هريرة رضي الله تعالى عنهم اجمعين

[İbn Asakir ve Muhammed b. Yahya, Ebu Hureyre (ra)'tan rivayet etmiştir.]

- 1393 Ğonca-şifat devlet ü 'izzetle gâh
İtse tebessüm o ħabîb-i İlâh
- 1394 Gevher-i dendânı virüp zîb ü fer
Eyler idi meclisi pür-zîb ü ter
- 1395 Ya'ni mübârek dişiniñ bî-gümân
Şu'lesi dîvâra düşerdi hemân
- 1396 Her birisi bir güher-i şâf idi
Necm-i dirâşşân gibi şeffâf idi
- 1397 Leyle-i muzlimde idince zuhûr
Eyler idi dişleri işrâk-ı nûr
- 1398 Olmuş idi tâ o kadar rûşenâ
Şu'lesi âfâka virürdi ziyâ
- 1399 Evvel ü âhîr hele bî-kîl ü kâl
Görmedim ol ħüsn ü cemâle mişâl
- 1400 Ħabbe-i nûr idi dizilmiş meger

Başlık A'da yok.

1395. beyit A'da yok.

Hoḡḡa-i la'inde o lü'lü-i ter

- 1401 Olmuş idi ol güher-i bihterîn
Şem'-i dıraḡşân-ı ḡarem-gâh-ı dîn
- 1402 Gevher-i şeh-vâr-ı vücûdın Hudâ
Kıldı anîñ zîver-i arz u semâ
- 1403 Perveriş-i ḡudret-i Rabb-i kerîm
Kılmış idi zâtını dürr-i yetîm
- 1404 Olmuş idi ya'ni o faḡrû'l-enâm
Gevher-i pâk-i şadef-i ihtirâm

وفي صفة أخرى إذا افتر ضاحكا افتر عن مثل سنا البرق، وعن مثل حب الغمام. أورده القاضي عياض
في الشفاء والغزالي في الإحياء وكذا صاحب الخميس في تاريخه.

[Bir başka sıfatında “Gülerken, şimşeğin bulutlardan çakıp aydınlatması gibi mübarek dişlerinin parıltısı çevreyi aydınlatırdı.” şeklinde geçmiştir. Kâdı İyâz, eş-Şifâ; Gazalî, İhyâ'sında ve Sâhibu'l-Hamîs de Târihi'nde zikretmiştir.]

- 1405 Dişleri vaşfında budur mu'teber
Olmuş idi her biri reşk-i güher
- 1406 Hîn-i tebessümde olup tâb-nâk
Gâhi göründükçe o dendân-ı pâk
- 1407 Şa'sa'ası berḡ-şifat bî-gümân
Meclisi eylerdi münevver hemân
- 1408 Olmuş idi her biri bî-keyf ü kem
Kaṡre-i fevvâre-i ḡavz-ı ḡikem
- 1409 Berḡ-i cihân-tâb gibi ser-be-ser
Şa'sa'a-sâz idi o reşk-i güher

1407. beyit İ1'de yok.

- 1410 Kılmış idi kudret-i Perverdigâr
Her birisin bir güher-i âb-dâr
- 1411 Sıdk ile tesbîh-i Hudâ'ya meger
Sübha-i lü'lüdür o dür-dâneler
- 1412 Olmuş idi ol dürer-i bî-mişâl
Şa'şa'a-efrûz-ı harîm-i kemâl
- 1413 Şafvet-i dendânına lü'lü-i ter
Maşşere dek reşk ile taşşın ider
- 1414 Gevher-i dendân-ı nebîye şehâ
Cevher-i cân idi muşaşşal bahâ
- 1415 Hikmet-i Bîçûn-ı Hudâ-yı kadîr
Kılmış idi zâtın anıñ bî-nazîr
- 1416 Kad hasene'l-ıavlü bi-hâze'l-kelâm
Kâne minallâhi 'aleyhi's-selâm

روى ابو داود عن عائشة رضي الله عنها كان كلامه كلاما فصلا يفهمه كل من سمعه ورواه عنها
الترمذي لكنه قال يحفظه عن جليس اليه حص.

[Ebû Dâvûd, Âişe (ra)'tan rivayet etmiştir: “Konuşması açık ve seçik idi her duyan onu anlardı.” Tirmizî, Âişe (ra) “Yanında bulunan, resulullahın konuştuğunu ezberlerdi.” şeklinde rivayet etmiştir . (Câmiu's-Sağîr)]

- 1417 Naql olunur 'Âişe'den bu haber
Didi eger ol şeh-i vâlâ-güher
- 1418 'İzzet ile eylese fetḥ-i kelâm
Rıfḳ ile eylerdi tekellüm tamâm
- 1419 Sözlerin ol mâye-i fazl u edeb
Cümle te'ennî ile söylerdi hep
- 1420 Harfini her lafzıñ iderdi beyân

- Her sühan-ı pâkin iderdi ‘ayân
- 1421 Şöyle ki aqvâlin iden istimâ‘
Şevk ü şâdîden iderler semâ‘
- 1422 Olmuş idi mazhar-ı vahy-i Hudâ
Şallû ‘alâ nebiyyinâ Muşafâ
- 1423 Oldur o zîbâ-dehen-i dil-sitân
Emr-i Hudâ oldu anıñla beyân
- 1424 Ya‘ni o ferhunde lisân-ı cemîl
Seyf-i şerî‘at idi bî-ķâl ü ķıl
- 1425 Her sühanı aqvem-i aķkâm idi
Mu‘cize-i âyet-i ilhâm idi
- 1426 Eyledi temyîz o bedî‘ü’l-beyân
Haķķ ile bâtıl arasın bî-gümân
- 1427 Eblağ-ı nâs idi o fahrü’l-beşer
Mu‘ciz idi söylediği ser-be-ser
- 1428 Başlasa güftâra o mu‘ciz-ķelâm
Hayret alurdı büleğâyı tamâm
- 1429 Nuķķına maķşûş idi bî-reyb ü şek
Nükte-i esrâr-ı belâğat dimek
- 1430 Lafzını itse ne ķadar ihtişâr
Ma‘ni-i bisyâra olurdı medâr
- 1431 Lehcesi şîrîn idi nuķķı melîh
Lafzı belîğ idi lisânı fasîh
- 1432 Eshel idi hıfza ķelâmı tamâm
Eyler idi ya‘ni te’ennî müdâm

- 1433 Teşne idi sözlerine ins ü cân
Hikmet-i maḥz idi kelâmı hemân
- 1434 Söylediği dem o gül-i pür-fütûḥ
Eyler idi her süḥanı cezb-i rûḥ
- 1435 Kavl-i dürer-bârına anıñ müdâm
Cân ile müştâk idi şaḥb-ı kirâm
- 1436 Başlasa güftâra olup hep ḥamûş
Şevk ile iḥvân iderlerdi gûş
- 1437 Diller alurdu süḥan-ı ‘izzeti
Feyz-i revân eyler idi şoḥbeti
- 1438 İncü dizer gibi o zîbâ-dehen
Eyler idi ya‘ni edâ-yı süḥan
- 1439 Vâsıl ola Ḥazret-i Ḥaḳ’dan müdâm
Rûḥ-ı şerîfine şalât u selâm
- Câbiri’bnü ‘Abdullâh raḍiyâllâhu ‘anhü**
- 1440 Ḥazret-i Câbir bu ḥadıṣ içre hem
Didi ki ol seyyid-i i‘câz-dem
- 1441 Eylese güftâra taşaddî eger
Eyler idi şanki nişâr-ı güher
- 1442 Vâzıḥ idi sözleri bî-iştibâḥ
Mu‘cize-gû idi o nûr-ı İlâḥ
- 1443 Nuṭḳ-ı şerîfinde o mâḥiñ ‘ayân
Ya‘ni te’ennî var idi bî-gümân
- 1444 Ḥîn-i tekellümde o ḥayrû’l-enâm
Kavlini tefhîm ider idi tamâm

1439b-edâ-yı süḥan A / mu‘aṭṭar-süḥan İI.

- 1445 Söylediği sözde o reşk-i melek
Ya'ni kıomazdı eşer-i reyb ü şek
- 1446 Gevher-i manzûme gibi bî-gümân
Her sühan-ı pâkin iderdi 'ayân
- 1447 Söylese ol ma'den-i 'ilm ü edeb
Sâkit olurdu fuşahâ-yı 'Arab
- 1448 Hikmet ile sözleri mümtâz idi
Her dem-i cân-perveri i'câz idi
- 1449 Kavl-i ehağ ile o nûr-ı İlâh
Mu'cize-perdâz idi bî-iştibâh
- 1450 Her sözün ol dürr-i nübüvvet-şâdef
Eyler idi zîver-i dürc-i şeref
- 1451 Sözleriniñ eyler idi bî-gümân
Cümle-hurûf u harekâtın 'ayân
- 1452 Söylediği lafz-ı şerîfde me'âl
Kâbil-i ihşâ idi bî-kîl ü kâl
- 1453 Âyine-şîfat ol habîb-i Hudâ
Hağğ-ı edâ ile iderdi edâ
- 1454 Lehce-i şîrînine şâm u seher
Şevk ile diller mi doyardı meger
- 1455 Nuğğ-ı şafâ-bağşı bedî'ü'l-beyân
Zât-ı mu'allâsı belîğü'l-lisân
- 1456 İtse idi la'l-i lebi iltifât
Zevk ü şafâ âb-ı hayât u hayât
- 1457 Kâd hasene'l-kavlü bi-hâze'l-kelâm

1450a-dürr-i nübüvvet A / gevher-i dürr-i İl.
1452-1456. beyitler arası İl'de yok.

Kâne minallâhi ‘aleyhi’s-selâm

روى البيهقي وابن عساكر وابن الجوزي عن علي كرم الله وجهه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
أعظم اللحية.

[Beyhakî, İbn Asâkir ve İbn Cevzî, Ali (Kerramellahu veckeh)’ten rivayet
etmiştir: “Resulullah (sav)’in sakalı gür idi.”]

- 1458 Şâne-zen-i turre-i ‘ilm ü kemâl
Ya‘ni ‘Alî didi o şîrîn-mağâl
- 1459 Lihye-i zîbâ-yı nebiyy-i kerîm
Olmuş idi hüsñ ü bahâda ‘azîm
- 1460 Vech-i laţîfnde o hâtt-ı cemîl
Kim ne hafîf idi ne gâyet tavîl
- 1461 Mu‘tedilü’l-lihye idi mâ-ğaşal
Hüsñ ü bahâda o şeh-i bî-bedel
- 1462 Vech-i şerîfnde hâtt-ı hoş-nümâ
Ka‘be’de bir muşhaf idi gûyiyâ
- 1463 Ka‘be idi yâ o ruḡ-ı tâb-nâk
Oldı siyeh örtüsü ol hâtt-ı pâk
- 1464 Bedr-i cemâlinde o hâtt-ı mübîn
Olmuş idi şeh-per-i rûhü’l-emîn
- 1465 Zâhir idi ol hâtt-ı ‘anber-şiken
Şafha-i rûyında çü hâtt-ı ḡasen
- 1466 Hüsñ-i hâtt-âsâ o hâtt-ı bî-naẓîr
Olmuş idi gâyet ile dil-peẓîr
- 1467 Mûy-ı dil-âvîz-i hâttı bî-gümân
Olmuş idi hîrz-ı dil-i ins ü cân

روى البيهقي وابن عساكر عن سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم شديد سواد الرأس واللحية وروى الدينوري وابن عساكر عن سعد بن خالد وروى الطبراني عن العدل بن خاله كان رسول الله صلى الله عليه وسلم حسن السبلة

[Beyhakî, İbn Asâkir, Sa'd b. Ebi Vakkâs (ra)'tan rivayet etmiştir.
 "Resulullah (sav)'in saçlarının ve sakalının rengi koyu siyah idi." Dîneverî,
 İbn Asâkir, Sa'd b. Halid'den, Taberânî, Adl b. Hâle'den rivayet etmiştir:
 "Resulullah (sav) güzel başlı idi."]

- 1468 Mûy-ı ser ü rîş-i ḥabîb-i İlâh
 Olmuş idi ḥâşılı ḡâyet siyâh
- 1469 Ḥaṭṭ-ı siyeh-tâb-ı resûl-i emîn
 Nûr-ı siyâh idi dir ehl-i yakîn
- 1470 Rûy-ı şerîfnde ḥaṭ-ı müşg-nihâd
 Olmuş idi ya'ni şedîdü's-sevâd
- 1471 Muşhaf-ı rûyında o mâhiñ 'ayân
 Ḥüsn-i ḥaṭ idi o maḥâsin hemân
- 1472 Vaşfin idenler didiler muttaşıl
 Oldı mübârek şakalı mu'tedil
- 1473 'Ârızı üstinde o ḥaṭṭ-ı siyâh
 Nûrun 'ale'n-nûr idi bî-iştibâh
- 1474 Nûr idi ruḥsâre-i faḥr-ı cihân
 Sâye-i nûr idi o ḥaṭṭ bî-gümân
- 1475 Olmuş idi ol ḥaṭ-ı müşkil-güşâ
 Ḥâşîye-i nüşâ-i ḥüsn ü bahâ
- 1476 Kisve idi Ka'be-i dîdârına
 Sünbül idi gülşen-i ruḥsârına
- 1477 Mûlârınıñ nûr idi her dânesi

1469a-siyeh-tâb İl /siyeh-târ A.

- Pençe-i mihr olsa sezâ şânesi
- 1478 Ğâyet-i hüsn ile olup dil-pezîr
Olmuş idi müctemi‘ u müstedîr
- 1479 Hatt-ı lebi mühr-i Süleymân idi
İns ile cin bende-i fermân idi
- 1480 Hem daği bir beyt-i dil-ârâ gibi
Hûb u dil-ârâ idi hatt-ı nebî
- 1481 Midhat-i hüsninde hatt-ı la‘l-i ter
Olmuş idi ma‘la‘-ı ğarrâ meger
- 1482 Ahsen idi seblet-i zîbendesî
Sünbül-i ‘adn olsa nola bendesî
- 1483 Seblet-i ra‘nâsı bulup i‘tidâl
Olmuş idi şâhid-i hüsn ü cemâl
- 1484 Hızr du‘âsı idi ol hatt-ı hûb
Dem-be-dem eyler idi cezb-i kûlûb
- 1485 Hatt-ı siyeh-târı şeb-i kâdr idi
Anda zena‘hdânı meh-i bedr idi
- 1486 Ka‘be-i rûyında dir ehl-i sühân
Zemzem idi şanki o çâh-ı zekân
- 1487 İns ü cân ‘âşık-ı dil-dâdesi
Çâh-ı zena‘hdânınıñ üftâdesi
- 1488 Kad hasene‘l-kavlü bi-hâze‘l-keâm
Kâne minallâhi ‘aleyhi‘s-selâm

روى الترمذي وابن ماجه وابن عساكر عن عبد الله بن عمر الخطاب رضي الله عنه وعن عبد الله بن
يسر المازني رضي الله عنه كان في عنقه رسول الله صلى الله عليه وسلم شعرات بيض ورواه بخاري

1487. beyit İ1‘de yok.

وقال ثابت عن انس رضي الله عنه ما كان في رأس رسول الله ولحيته الا سبع عشرة او ثمان عشرة شعرة وراه ابن سعد لسند صحيح ورواه ابو الحسن بن الضحاك لفظ اربع عشرة شعرة بيضاء وقال حميد عند لم يكن في لحية رسول الله صلى الله عليه وسلم عشرون شعرة بيضاء قال حميد كان سبع عشرة ورواه ابن حيثمة، روى الترمذي عن ثابت عن انس رضي الله عنه قال ما عدت في رسول الله صلى الله عليه وسلم ولحيته الا اربع عشرة شعرة بيضاء.

[Tirmizî, İbn Mâce ve İbn Asâkir, Abullah b. Ömer el-Hattab (ra)'tan ve Abdullah b. El-Mâzinî (ra)'tan rivayet etmiştir: “Resulullahın boynunda beyaz kıllar vardı.” Buhârî de rivayet etmiştir. Sâbit, Enes (ra)'tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)'in saçlarında ve başında yalnızca on yedi veya on sekiz beyaz tel vardı.” İbn Sa'd sahih senediyle rivayet etmiştir. Ebu'l-Hasen b. Dahhâk “on dört beyaz saç” lafzıyla rivayet etmiştir. Humeyd ise resulullah (sav)'in sakalında yirmi beyaz kıl yoktu demiş ve on yedi beyaz kıl olduğunu söylemiştir. İbn Heyseme rivayet etmiştir. Tirmizî, Sâbit'ten o da Enes (ra)'tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)'in saçlarında ve sakallarında on dörtten başka beyaz kıl saymadım.]

- 1489 Mâşıta-kârân-ı rüvât-ı güzîn
Eylediler bu şıfat üzre yaqîn
- 1490 Haţţ-ı şerîfnde çoğ idi uşûl
Az idi hem mûy-ı beyâz-ı resûl
- 1491 Lihyesiniñ târ-ı sefidî hemân
Olmuş idi lem'a-i nûr-ı cihân
- 1492 Mûy-ı sefid ile o haţţ-ı siyâh
Âyet-i rahmet idi bî-iştibâh
- 1493 Olmağ için 'izz ü vaqâra delîl
Düşmüş idi rîşine şeyb-i cemîl
- 1494 Naql olunur hem o haţ-ı müşg-bûy
Muhtelitü's-şeyb olup oldı dü-mûy

1491b-lem'a-i nûr-ı cihân A / mâye-i hırz-ı cân İl.

- 1495 Mihr-i cemâlinden olup vâye-gîr
Târ-ı şu'â' idi o şeyb-i münîr
- 1496 Şeyb-i laţîfiyle o ھاţţ-ı siyâh
Şefkat-i tab'ına olurdu güvâh
- 1497 ھاţţ-ı nebîde didi İbni 'Ömer
Aķ kılı var idi yigirmi kadar
- 1498 Ağını vaşf eyleyen ehl-i raķam
On idi yâ on bir idi didi hem
- 1499 Ba'zıları şeyb-i nebîde didi
'Anfeķa-i pâki ağarmış idi
- 1500 'Anfeķa ey mûy-şikâf-ı sühân
Oldı leb-i zîr ü miyân-ı zekân
- 1501 Hem dağı ğaynını bî-şekk ü reyb
Zîb-fezâ kılmış idi nûr-ı şeyb
- 1502 Liħye vü re'sinde 'ale'l-iştiħâr
Kimisi on dörde dek itdi şümâr
- 1503 İşbu rivâyetde Cenâb-ı Enes
Böyle dir ol râvi-i müşğîn-nefes
- 1504 Rîş ü serinde yoğ idi ser-be-ser
Şa'ra-i beyzâsı yigirmi kadar
- 1505 Olmuş idi on yedi mûy-ı sefid
Liħye-i pâkinde o mâhiñ bedîd
- 1506 Mûy-ı sefid o mehiñ bî-gümân
On yedi yâ on sekiz idi hemân
- 1507 Ğîn-i vefâtında şayılsa eger

1496. beyit İ1'de yok.

1501. beyit İ1'de yok.

Olmaz idi ağı yigirmi kadar

1508 Ba'zı rivâyetde olan ihtilâf
Şanma ola mûcib-i 'aks u hilâf

1509 Hep bu rivâyât-ı şadâkat-şi'âr
Rü'yet-i râviyle olur ihtiyâr

1510 Hem nice gördüyse rüvât-ı güzîn
Eyledi ol vech ile naql-i yakîn

قال ابو بكر الصديق رضي الله عنه كان وجه رسول الله صلى الله عليه وسلم كدارة القمر، وروى
المسلم والبيهقي عن علي كرم الله وجهه كان وجه رسول الله صلى الله عليه وسلم تدوير.

[Ebû Bekir Sıddık (ra) şöyle söylemiştir: “Resulullah (sav)’in yüzü ay gibi idi.” Müslim ve Beyhakî, Ali (kerramellahu vecheh)’ten rivayet etmiştir: “Resulullah (sav)’in yüzü yuvarlak idi.”]

1511 Hâzret-i Şıddîk o şeh-i evliyâ
Ya'ni Ebû Bekr-i şadâkat-nümâ

1512 Didi ki vech-i nebevî bî-gümân
Devr-i kamer gibi olurdu 'ayân

1513 İtmîş idi kudret-i şun'-ı celâl
Vech-i şerîfini anıñ bî-mişâl

1514 Muşhaf-ı âyât-ı cemâl idi ol
Nüşâ-i kübrâ-yı kemâl idi ol

1515 Rûy-ı dil-ârâsı olup dil-sitân
Bedr-i cihân-tâb idi gûyâ hemân

1516 Her ne kadar eylese 'arz-ı cemâl

1507a-Hîn-i vefâtında İ1 / Lihye-i pâkinde A.

1508a-Ba'zı A / Ehl-i İ1.

1509. beyit A'da yok.

1513. beyit İ1'de yok.

- Kâni'-i nezzâresi olmak muhâl
 1517 Vech-i dil-ârâsı münevver idi
 Tal'ati gûyâ ki müdevver idi
 1518 Vech-i şerîfi katı ahsen idi
 Nûr-ı şabâhat ile rûşen idi
 1519 Zâhir olup nûr-ı cemâli müdâm
 Şu'le-nümâ idi çü bedr-i tamâm
 1520 Olsa gice nûr-ı cemâli 'ayân
 Rûşen iderdi şeb-i târî hemân
 1521 Bende-i müştâkı olup ins ü cân
 'Âşık-ı dîdârı idi kudsiyân
 1522 Zât-ı şeref-güsteri ser-cümle nûr
 Hüsni-ı cihân-tâbî ziyâ-bağş-ı hûr
 1523 Hüsni ü leâfette o dîdâr-ı pâk
 Olmuş idi mâh-şifat tâb-nâk
 1524 Vechini gördükçe anıñ âfitâb
 Rûyına eylerdi şehâbı niğâb
 1525 İtmiş idi şevk-i cemâli eşer
 Devre girerse nola şems ü kamer
 1526 Ol kadar olmuşdı yüzi nûr-bağş
 Nûr-ı şabâhatle ider şafâ-bağş
 1527 Hüsni-ı harem-gâh-ı ezel şem'ası
 Şems ü kamer lem'asınıñ lem'ası
 1528 Hem daği ol kân-ı şecâ'at 'Alî

1517a-Vech-i A / Rûy-ı İl.

1518b-şabâhat ile rûşen A / şabâhatle müzeyyen İl.

1526. beyit İl'de yok. 1526b-Vezin bozuk.

Mâ-şadağ-ı vaşf-ı sahiyy ü velî

- 1529 Didi hadîşinde ki vech-i resûl
İtmez idi mişl ü mu'âdil kabûl
- 1530 Nûr ile memlû idi pür-tâb idi
Mâh idi yâ mihr-i cihân-tâb idi
- 1531 Rûy-ı cihân-tâb-ı habîb-i Hudâ
Olmuş idi ya'ni müdevver-nümâ
- 1532 Pertev-i hüsninden o şâhen-şehiñ
Zehresi çâk olsa 'aceb mi mehiñ
- 1533 Kalmaz idi hâşılı bî-irtiyâb
Hüsnini Hağ üzre görenlerde tâb
- 1534 Hüsn-i cihân-tâbına şems ü kamer
Nîm-nigâh ile iderdi nazâr
- 1535 'Âleme geldikde o fağr-ı cihân
Güldi yüzi arz u semâniñ hemân
- 1536 Olmasa vechinden aniñ feyz-yâb
Bir dağî çıkmazdı yüze âfitâb
- 1537 Keşf-i niğâb itse hağîkat eger
Kalmaz idi târi-i şebden eşer
- 1538 Hem dağî bî-mişl idi bî-kîl ü kâl
Zât-ı şerîfindeki hüsn ü cemâl
- 1539 Kendide mevcûd idi bî-iştibâh
Rûtbe-i vâlâ-yı habîb-i İlâh

روى المسلم عن جابر ابن سمرة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل الشمس والقمر
كان مستديرا.

[Müslim, Câbir b. Semure (ra)'tan şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah'(sav)'in yüzü güneş ve ay gibi idi. Yüzü yuvarlaktı."]

- 1540 Hâzret-i Câbir didi bî-iştibâh
Vech-i ziyâ-bağş-ı habîb-i İlâh
- 1541 Şems ü kamer gibi münevver idi
A'del-i vech ile müdevver idi
- 1542 Şafvet-i hüsn ile o nûr-ı İlâh
Ya'ni dırağşân idi çün mihr ü mâh
- 1543 Kılmış idi şun'-ı Hudâ-yı kadîr
Hüsnine havrâ-yı behiştî eşîr
- 1544 Ahsen idi şöyle o ra'nâ-şiyem
Eyler idi hüsnine Yûsuf kâsem
- 1545 Muşhaf-ı rûyında anîñ bî-gümân
Ya'ni ki hatm olmuş idi hüsn ü ân
- 1546 Hüsn ile ol rûy-ı tarâvet-nümâ
Gün gibi nûrâni idi dâ'imâ
- 1547 Şanma ola şa'sa'a-sâz âfitâb
Şerm-i cemâliyle ider ıztırâb
- 1548 Rûyına nisbet ile mâh-ı tamâm
Bî-fer ü nâkış görünürdi müdâm
- 1549 Dolmuş idi nûr ile andan cihân
Menba'-ı nûr idi cemâli hemân
- 1550 Vechine teşbîh ile bî-iştibâh
Buldı şeref kevkebe-i mihr ü mâh

روى الامام احمد والترمذي وابن حسان و ابن الجوزي عن ابي هريرة رضي الله عنه قال ما رأيت شيء
احسن من رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الشمس من وجهه عليه السلام.

[İmam Ahmed, Tirmizî, İbn Hasen ve İbn el-Cevzî Ebu Hureyre (ra)'tan rivâyet etmiştir: “Resulullah (sav)’den daha güzelini görmedim. Sanki güneş yüzünden doğuyor.”]

- 1551 Ba‘zıları didiler aşhâbdan
Bağş idüp ol mihr-i cihân-tâbdan
- 1552 Görmedim ol nesneyi ‘âlemde ben
Ağsen ola ya‘ni o meh-pâreden
- 1553 Rûyına bağıdıqça o mâhîñ ‘ayân
Şanki güneş nûrı olurdı revân
- 1554 Rûyı şafâ-bağş-ı dil-i mâh idi
Ya‘ni güler yüzli şehin-şâh idi
- 1555 Ol kadar olmuşdı yüzi şâf-ter
Hiç yoğ idi çîn-i kederden eşer
- 1556 Hüsñ ü leğâfetde o vech-i melîh
Olmuş idi ya‘ni beşûş u şabîh
- 1557 ‘Arz-ı cemâl itse o fahrü’l-beşer
Bağmağa gözler mi doyardı meger
- 1558 Ol kadar ağsen idi ol mâh-veş
Zerre degil hüsñine nisbet güneş
- 1559 Oldı mübârek yüzi mihr-i cihân
Yüz disem evşâfı ne mümkün beyân
- 1560 Mihr-i dırağşân-ı leğâfet idi
Mâh-ı cihân-tâb-ı melâhat idi

1560. beyit İ1’de yok.

- 1561 Olsa mübârek yüzi pertev-nümâ
Eyler idi tal'atı feyz-i şafâ
- 1562 Olmuş idi feyz-i şabâh-ı sa'îd
Peyker-i tâbân-ı nebîde bedîd
- 1563 'Arz-ı cemâl itse o nûr-ı Hudâ
Şems tûlû' eyler idi gûyiyâ
- 1564 Görmege dîdârını şems ü kamer
Dergehiniñ hâdimi şâm u seher
- 1565 Şevket-i hüsni görüp ehl-i semâ
Dirler idi şalli 'ale'l-Muştafâ

روى الشيخان عن البراء بن عازب رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم احسن الناس
وجها واحسنهم خلقا وروى الشيخان وأبو داود والنسائي عن كعب بن مالك رضي الله عنه كان
رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا سرّ استنار وجهه حتى كأنه قطعة قمر واورد البخاري وصحيحه
اذا كره شيئا عرف في وجهه

[“Resulullah (sav) insanların en güzel yüzlüsü ve yaratılış olarak da en güzeli idi.” Buhâri ve Müslim Bera b. Âzib (ra)’tan rivâyet etmiştir. Buhâri ve Müslim, Ebu Davud ve Nesâî Ka’b b. Mâlik (ra)’tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav) sevindiği zaman yüzü sanki ay parçası gibi aydınlanırdı.” “Bir şeyden hoşlanmadığı zaman bu yüzünden anlaşılırdı”. Buhari sahihinde rivayet etmiştir.]

- 1566 Ehl-i rivâyet didi bî-iştibâh
Nûr-ı mübîn idi o maḥsûd-ı şâh
- 1567 Aḥsen idi vech-i şerîfi tamâm
Hüsni ile raḥşân idi her şubḥ u şâm
- 1568 Hüsni müselleme yüzi bedr-i münîr
Zât-ı cihân-gîri 'adîmü'n-naẓîr
- 1569 Aḥsen idi cümleden ol vech-i ḥûb
Vechine eylerdi teveccüh ḳulûb

- 1570 İns ü melek ‘âşık-ı efgendesi
Şevk ile ser-cümle cihân bendesi
- 1571 Mâh degil rûyına gerdûn meger
Dîde-i hasretle iderdi nazâr
- 1572 Mâh yüzinden güneş eyler hicâb
Tutsa nola rûyına ebri niķâb
- 1573 Hüsni cemâli feraķ-efzâ-yı cân
Kadr-i kemâli şeref-i ins ü cân
- 1574 Hilķati zîbende vü hulķı laķif
Zât-ı mu‘allâsı cemil ü şerif
- 1575 ‘Âşık idi hilķatine hûr-ı ‘in
Râgib idi hulķına rûhü’l-emîn
- 1576 Her şıfatı aķsen-i aķlâķ idi
Hulķı pesendide-i âfâķ idi
- 1577 Şûret ü sîretde o nûr-ı İlâh
Aķsen ü a‘lâ idi bî-iştibâh
- 1578 Her ne dem olsaydı o meh şâd-mân
Artar idi nûr-ı cemâli hemân
- 1579 Nûr-ı kamer gibi iderdi zuhûr
Cebhe-i pâkinde nişân-ı sürûr
- 1580 Vech-i şerifinde çü mâh-ı tamâm
Zâhir idi nûr-ı beşâset müdâm
- 1581 Pertev-i nûr ile o vech-i ķasen
Kıt‘a-i mâh idi şanurdu ğören
- 1582 Hüsni cemâli ķatı ra‘nâ idi

Âyine-i kudret-i Mevlâ idi

- 1583 Kaşdını ol şâh-ı cihânîñ hemân
Nüşâ-i sîmâsı iderdi beyân
- 1584 Sîretiniñ şafveti bî-kâl ü kıl
Olmuş idi şûret-i hâle delîl
- 1585 Ya'ni rızâ vü gâzabı bî-gümân
Vech-i şerîfinden olurdu 'ayân
- 1586 Kılmış idi pertev-i nûr-ı kıdem
Vechini âyîne-i sırr-ı hikem
- 1587 Olmaz idi hüsni resûle mişâl
Ol idi ser-nâme-i hüsni ü cemâl
- 1588 Hüsni ü melâhat demek ancağ hemân
Hüsniñe kalmışdı anîñ bî-gümân

روى ابن الجوزي عن عائشة رضي الله عنها كان رسول الله صلى الله عليه وسلم احسن الناس وجهها
وانورهم لونا وروي ابن عساكر عنها رضي الله عنها انها قالت كنت اخيط فسقطت الابرة فطلبتها
فلم اقدر عليها فدخل رسول الله صلى الله عليه وسلم فتبينت الابرة بشاع وجه رسول الله صلى الله
عليه وسلم واورد السيوطي تمام الحديث في خصائصه الكبرى وقال فأخبرته فقال الويل ثلاثا لمن حرم
النظر الى وجهي.

[İbn Cevzi, Aîşe (ra)'tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav) insanların en güzel yüzlüsü ve en nurlusu idi.” İbn Asâkir, Aîşe (ra)'tan rivayet etmiştir: Aîşe (ra) şunları anlatmıştır: “Elbise dikiyordum. İğneyi düşürdüm, aramama rağmen bulamadım. Resulullah (sav) geldi. Yüzünün parlaklığıyla iğneyi buldum.” Suyuti, hadisin tamamını Hasaisu'l-Kubra'sında zikrettikten sonra (Hz. Âişenin şu sözlerini de ekledi.): “Ona haber verdim ve üç defa şöyle buyurdu: ‘Yüzüme bakmayı yasaklayana yazıklar olsun.’”]

- 1589 Hâzret-i Şiddîka-i hayrî'n-nisâ

Didi ki ol vech-i leâfet-nümâ

- 1590 Hûb idi mergûb u münevver idi
Şems ü kamerden daği enver idi
- 1591 Nûr-ı cemâlinden anîñ mihr ü mâh
Rûz u şeb olmuşlar idi feyz-ğâh
- 1592 Ahsen idi vech-i ziyâ-güsteri
Enver idi levn-i şafâ-perveri
- 1593 Ol kadar olmuşdı yüzi pür-ziyâ
Nûr idi ser-tâ-be-ğadem gûyiyâ
- 1594 Nûr idi haqqâ ki o nûr-ı mübîn
Pertev-i pîrâye-i ‘arş-ı berîn
- 1595 İtse idi nûr-ı cemâlin ‘ayân
Zulmet-i şeb zâ’il olurdı hemân
- 1596 Olsa idi luğ ile tal‘at-nümâ
Leyle-i deycûra virürdi ziyâ
- 1597 Meşgale-i hayt ile bir şeb benim
Ğâ’ib olup düşmüş idi sûzenim
- 1598 Sa’y-ı firâvân ile itdim taleb
Eyledi pinhân anı târî-i şeb
- 1599 Bulmağa itdim taleb-i bî-şümâr
Kalmadı ve’l-hâşıl aña iktidâr
- 1600 Ol dem olup şa‘şa‘a-pîrâ hemân
Eyledi teşrîf o meh-i dil-sitân
- 1601 Pertev-i dîdârı idüp feyz-i nûr
Şem‘-i şeb-ârâ gibi itdi zuhûr

1594. beyit A’da yok.

- 1602 Tâb-ı ruhı eyledi ref'-i zalâm
Sûzen o dem geldi zuhûra tamâm
- 1603 Şems-i dıraşân ile bî-ihtilâl
Oldı muqâbil o dem içre hilâl
- 1604 Sûzeni çün mâh-ı nev ol âfitâb
Eyledi envârı ile feyz-yâb
- 1605 Şa'sa'a-i vech-i şerîfi hemân
Sûzen-i güm-geşteyi itdi 'ayân
- 1606 Hâzretine hâli beyân eyledim
Ya'ni ki bu sırrı 'ayân eyledim
- 1607 Didim eyâ mihr-i sipihr-i kemâl
Ey meh-i tâbende-i hüsn-i cemâl
- 1608 Rûşeni-i mihr-i cemâliñ benim
İtdi 'ayân gâ'ib olan sûzenim
- 1609 Eyleyicek gün gibi zâtıñ Bürûz
Eyledi târ-ı şebi mânend-i rûz
- 1610 Çünkü bu güftârımı gûş eyledi
Merhamet ü şefkati cûş eyledi
- 1611 Luṭf ile üç kerre diyüp ya'ni veyl
Didi o sultân-ı melâ'ik tufeyl
- 1612 Veyl ü ḥasâret aña yevmü'l-ḳıyâm
Olmaya dîdârım ile şâd-kâm
- 1613 Nûr-ı cemâlim aña mektûm ola
Görmeye dîdârımı maḥrûm ola
- 1614 Devlet ü 'izzet aña rûz-ı cezâ
Ola sezâ-yı nigeḥ-i âşinâ
- 1615 Ey kerem ü raḥmeti çok pâdişâh

Ey kula luṭf idici Rabb-i İlâh

- 1616 Eyle ḥabîbiñle beni âşinâ
Tâ reh-i maḳşûdum ola rûşenâ
- 1617 Nâr-ı gama yaḳma bu cân u teni
Eyleme maḥrûm-ı cemâliñ beni
- 1618 Ḳullarıña ey kerem ıssı Ḥudâ
Sensin iden cümle murâdı ‘aṭâ
- 1619 Bâ-şeref-i ḳadr ü kemâl-i resûl
Eyle münâcât-ı faḳîri ḳabûl

روی ابن الجوزي عن ابن عباس رضي الله عنهما قال لم يقم رسول الله صلى الله عليه وسلم مع شمس
قط الا غلب ضوؤه ضوء الشمس ولم يقم مع سراج الا غلب ضوؤه ضوء السراج.

[İbn Cevzî, İbn Abbâs (ra)’tan rivayet etmiştir. İbn Abbas şöyle söylemiştir:
“Resulullahın nurunun aydınlığı, güneşle yan yana durduklarında güneşin
aydınlığına ve kandil ile yanyana geldiklerinde ise kandilin aydınlığına üstün
gelirdi.”]

- 1620 Didi ciğer-pâre-i ‘Abbâs hem
Ya‘ni o sultân-ı risâlet-‘alem
- 1621 Şöyle münevver idi kim bî-gümân
Nûr idi başdan başa gûyâ hemân
- 1622 Zıllı ‘ayân olmadığından anıñ
Nûr idigi zâhir o sîmîn-teniñ
- 1623 Şemse yâḥud şem‘a muḳâbil eger
İtse ḳıyâm ol şeh-i ‘âlî-siyer
- 1624 Mihr ü sirâcı o meh-i rûşenâ
Eyler idi ḥüsni ile bî-ziyâ
- 1625 Nûr u ziyâda o ḥabîbü’l-enâm
Ġâlib idi mihr ü sirâca tamâm

- 1626 Şems-i nihâl ile sirâc-ı leyâl
Nûrına mağlûb idi bî-ķîl ü ķâl
- 1627 ‘Arz-ı cemâl itse o nûr-ı İlâh
Ya‘ni görünmezdi göze mihr ü mâh
- 1628 Şa‘şa‘a-i hüsni-i resûle nazar
Bî-fer idi pertev-i şems ü ķamer

روى ابن سعد وابن عساکر عن علي كرم الله وجهه كان عرق رسول الله صلى الله عليه وسلم في وجهه اللؤلؤ ولريح عرق رسول الله صلى الله عليه وسلم اطيب من المسك الازفر وقالت عائشة رضي الله عنها كان عرق رسول الله صلى الله عليه وسلم في وجهه اللؤلؤ اطيب ريحا من المسك الازفر رواه ابو بكر بن ابي حيشمة وابو نعيم.

[İbn Sa‘d ve İbn Asâkir, Ali (Kerramallahu vecheh)’ten rivayet etmişlerdir: Resulullah (sav) yüzündeki ter taneleri inci gibiydi. Terinin kokusu da misk kokusundan daha da güzel idi.” Âişe (ra) şöyle söylemiştir: “Resulullah (sav)’in yüzündeki ter taneleri inci gibiydi, misk kokusundan daha güzel bir kokuya sahipti.” Ebubekir b. Ebî Hayseme ve Ebû Naîm rivayet etmişlerdir.]

- 1629 Şîr-i Hüdâ vaşf idüp ol serveri
Didi ‘araķ-nâk olıcaķ ruķları
- 1630 Vech-i şerîfnde ‘araķlar hemân
Lü‘lü-i ter gibi olurdu ‘ayân
- 1631 Olmuş idi cümle o zîbâ-‘araķ
Gevher-i şâf-ı şadef-i şun‘-ı Hâķ
- 1632 Ya‘ni ki her bir ‘araķ-ı müşg-bâr
Olmuş idi bir güher-i tâb-dâr
- 1633 Derlediği demde o vech-i ĥasen
Râyiķası atıyeb idi müşgden

1626. beyit İl‘de yok.

1632b-tâb-dâr A / âb-dâr İl.

- 1634 Nefhâ nişâr olsa o hûb-dâneler
Eyler idi gülşen-i ‘adne eşer
- 1635 Olmuş idi nefhası bî-reyb ü şek
‘Aţse-ber-endâz-ı meşâm-ı melek
- 1636 Olmuş idi ol ‘arağ-ı bî-naẓîr
Dâğ-zen-i kıymet-i müşğ ü ‘abîr
- 1637 Müşğ ü ‘abîr aña giriftâr idi
Her biri şevğ ile harîdâr idi
- 1638 ‘İzzet ile ol ‘arağ-ı dil-sitân
Aţyeb-i tîb olduğına yok gümân
- 1639 Eşref-i kârân-ı gürûh-ı ‘Arab
Anıñ ile tîb düzerlerdi hep
- 1640 Hâşılı hûb-dâne-i rûy-ı habîb
Olmuş idi mâye-i terkîb-i tîb
- 1641 Hâzret-i Şiddîk daği bî-gümân
‘Aynı ile kıldı bu kavli beyân

روى الشيخان الامام احمد عن ابى سعيد الخدرى رضى الله عنه كان اشد حياء من العذراء في خدرها.

[“Perdenin arkasındaki bekâr kızdaki bekâr kızdan daha hayalî idi.” Şeyhân ve İmam Ahmed, Said El-Hudrî (ra)’tan rivayet etmişlerdir.]

- 1642 Vaşf-ı şerîfnde didi Bû Sa‘îd
Olmuş idi şerm ü hayâsı şedîd
- 1643 Ya‘ni ki ol mefhar-ı arz u semâ
Şiddet-i şerm ile iderdi hayâ
- 1644 Ahsen-i ahlâk ile Hallâk anı
İtmiş idi hilm ü edeb ma‘deni

- 1645 Ol şehe fikr-i şıfat-ı Kibriyâ
Olmuş idi mâye-i şerm ü hayâ
- 1646 Ol gül-i zîbende-i bâğ-ı edeb
Şerm ü hayâ üzre idi rûz u şeb
- 1647 Mu'tekifân-ı harem-i nüh-kıbâb
Rıf'at-ı şânından iderken hicâb
- 1648 Şiddet-i şerminden o fahr-ı cihân
Gül gibi hoy-kerde olurdı hemân
- 1649 Şanma 'arağ gevher-i raşşân idi
Reşha-i ser-çeşme-i îmân idi
- 1650 Aña virilmiş idi bî-kîl ü kâl
Hulq-ı hasen hüsn ü cemâl ü kemâl
- 1651 Kılılmış idi zâtını Perverdigâr
Kân-ı edeb menba'-ı hilm ü vaqâr
- 1652 Hacle-nişînân-ı harîm-i edeb
Oldı sebağ-hân-ı kemâlâtı hep

روى ابن عساكر عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه وروى ابن سعد وابو نعيم والبيهقي عن علي
كرم الله وجهه كان عنق رسول الله صلى الله عليه وسلم اريق فضة وقيل في رواية كان احسن الناس
عنقا.

[İbn Asâkir, Ömer b. Hattâb (ra)'tan ve İbn Sa'd, Ebû Naîm ve Beyhakî, Ali
(Kerremallahu vecheh)'ten rivayet etmişlerdir: "Resulullah (sav)'in boynu
sanki bir gümüş huzmesi idi." Bir başka rivayette ise "İnsanların en güzel
boyunlusu idi." denilmiştir.]

- 1653 Didi 'Ömer ile Cenâb-ı 'Alî
Olmuş idi gerdeni şâf-ı celî
- 1654 Mihr-i cihân-tâb idi bî-iştibâh
Gerden-i tâbân-ı habîb-i İlâh

- 1655 Eyles idi nûr ile işrâk-ı tâm
Zâhir idi şafveti çün sîm-i hâm
- 1656 Gerden-i sîmînini şun'-ı kerîm
İtmiş idi fi'l-meşel ibriğ-ı sîm
- 1657 Gerdeni vaşfında dir ehl-i beyân
Bir gümüş ibriğ idi gûyâ hemân
- 1658 Sîm-i mücellâ gibi berrâk idi
Şems ü kamer nûrına müştâk idi
- 1659 Gerden-i pür-nûrını şun'-ı kadîr
İtmiş idi gâyet ile dil-pezîr
- 1660 Ser-be-ser a'zâsı olup ber-kemâl
Oldı rehîn-i şeref-i i'tidâl
- 1661 Ekmel-i hilâtle idüp ittişâf
Ahsen-i mahlûk idi bi'l-ihtilâf
- 1662 Gerden-i zîbendesi mânend-i sîm
Olmuş idi şâf u cesîm ü vesîm
- 1663 Hey'et-i maḥbû'ası 'inde'l-'ayân
Bir gümüş ibriğ idi gûyâ hemân
- 1664 Olsa ne dem rıf'at ile mültevi
Şu'le virürdi felege pertevi
- 1665 Gerden-i berrâkına hürşîd ü mâh
Ḥasret idi itmege 'arz-ı nigâh
- 1666 Fıḫrat-ı ferḫunde-i faḫr-ı cihân
Nûr ile olmuşdı sirişte hemân
- 1667 Ğâyet ile ağ idi berrâk idi
İns ü melek ḫüsnine müştâk idi
- 1668 Nûr-ı leḫâfetle olup tâb-nâk

Cümleden ahsen idi ol ‘unķ-ı pāk

- 1669 Gerdenini eyledi şun‘-ı celâl
Şafha-i tâbende-i hüs n ü cemâl
- 1670 Gerden-i pākine budur mu‘teber
İtmez idi tâbiş-i hürşîd-eşer
- 1671 Levni ziyâ-güster idi dâ‘imâ
Yaz ile gelmezdi tağayyür aña
- 1672 Nüşha-i esrâr-ı cemâle ‘ayân
Şafha-i nûr idi o gerden hemân
- 1673 Bulmuş idi tâ o kadar âb u tâb
Zerresi olmazdı anıñ âfîtâb
- 1674 Şanma meh-i nevdîr olan rû-nümâ
Halka-be-halka idi bu gerdûn aña
- 1675 Hıdmet-i fermânına bî-reyb ü şek
Bende-i münķâd idi çarķ-ı felek

روى الشيخان عن البراء والامام احمد والبيهقي عن ابي هريرة والترمذي عن هند رضي الله عنهم كان
رسول الله صلى الله عليه وسلم بعيد ما بين المنكبين وروى البيهقي عن ابي هريرة رضي الله عنه كان
اذا وضع رداءه عن منكبيه فكانه سبيكة فضة حص.

[Şeyhân, Berâ’dan; İmam Ahmed ve Beyhaki, Ebu Hureyre’dan ve Tirmizî de Hind (ra)’tan rivâyet etmiştir: “Resulullah (sav)’in iki omuzunun arası geniş idi.” Beyhakî, Ebî Hureyre (ra)’tan rivayet etmiştir: “Ridasını omuzlarından bırakınca gümüş parçası gibi görünürdü.”]

- 1676 Geldi şifâtında bu kavî-i ehem
Zahrınıñ a‘lâsı ‘arîz idi hem
- 1677 Yaşşı idi yağrını bî-kîl ü kâl
Olmuş idi sînesi kenz-i kemâl

- 1678 Rıf'at ile ol iki dûş-ı sa'îd
Biri birinden görünürdi ba'îd
- 1679 Ya'ni omuz başlarınınî bî-gümân
Dûr idi mâbeyni dir ehl-i beyân
- 1680 Hüsni ü vaqâr ile Hudâ-yı kerîm
Dûş-ı mu'allâsını kıldı 'azîm
- 1681 Nola 'azîm olsa o dûş-ı güzîn
Eşca'-ı nâs idi resûl-i emîn
- 1682 Olmuş idi zât-ı şafâ-perveri
Ya'ni muhît-i şıfat-ı serverî
- 1683 Dûş-ı hümâyûnına bî-kîl ü kâl
Hâşılı merhûn idi kadr ü celâl
- 1684 'Arş-ı mu'allâ gibi her gâh o dûş
Olmuş idi mazhar-ı hayl-i sürûş
- 1685 Zahr-ı mu'allâsı katı hûb idi
Vâsi' idi sînesi mergûb idi
- 1686 Dûş-ı laţîfinden o fahrü'l-beşer
Ref'-i ridâ eylese gâhî eger
- 1687 Şa'sa'a-i hüsni ile ol cism-i pâk
Eyler idi her tarafı tâb-nâk
- 1688 Hüsni ü leţâfetde vücûdı 'ayân
Sîm-i muşaffâ idi gûyâ hemân

روى الامام احمد ويعقوب بن سفيان عن محرش بن عبد الله الكعبي رضي الله عنهم انه قال اعتمر
رسول الله صلى الله عليه وسلم من الجعرانة ليلا فنظرت الى ظهره كانه سبيكة فضة وروى الترمذي
في الشمائل عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه كان خاتم النبوة في ظهره بضعة ناشرة حص وروى

الترمذي عن جابر بن سمرة رضي الله عنه كان خاتمه غدة حمراء بيضة الحمامة وروى المسلم والبيهقي عن جابر بن سمرة رضي الله عنه انه قال رأيت خاتم النبوة بين كتفي النبي صلى الله عليه وسلم مثل بيضة الحمامة يشبه جسده وروى الشيخان والترمذي عن سائب قمت خلف ظهر النبي صلى الله عليه وسلم فنظرت الى خاتم النبوة بين كتفيه مثل زر الحجلة وروى ابو الحسن بن الضحاک عن سلمان رضي الله عنه قال رأيت الخاتم بين كتفي رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل بيضة الحمامة واختلف في صفة خاتم النبوة في اقوال كثيرة فيل انه مثل زر الحجلة او انه كجمع او انه كتفيه الحمامة او انه شعر يجتمع او كالسعلة او بضعة ناشزة او مثل التفاحة او كائر المحجم او كشامة سوداء تضرب الى الصفرة او كشامة خضراء محتفرة في اللحم قليلا او كركبة مكتوب في بطنها الله وحده لا شريك له وفي ظاهرها توجه حيث شئت فانك منصور او كنور يتلألأ او انه ثلاث شعرات محتمعات او كتينة صغيرة تضرب الى البرهمة او انه كشيء يختم او انه بين كتفيه كدارة القمر مكتوب فيها سطران السطر الاول لا اله الا الله وفي سطر الاسفل محمد رسول الله او انه غدة حمراء

[İmam Ahmed b. Hanbel ve Yakub b. Süfyan, Muharriş İbn Abdillâh el-Ka'bî (ra) rivayet etmiştir: "Resulullah (sav) Ci'rane'den geceleyin umre yapmak için girdi. Sırtına baktım. Sanki gümüşten bir parça idi."

Tirmizî, Şemâil'inde Ebi Said el-Hudrî (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullahın sırtındaki nübüvvet mührü bir et parçasıydı. (C.S.) Tirmizî, Cabir b. Semüre (ra)'ın şöyle anlattığını rivayet etmiştir: "Nübüvvet mührü güvercin yumurtası büyüklüğünde kırmızımtırak bir yumru idi. Ben resulullah efendimizin kürek kemikleri arasında bulunan nübüvvet mührünü gördüm. O, resulullahın vücuduna benzer, güvercin yumurtası gibiydi."

Şeyhân ve Tirmizî, Sâibden rivayet etmişlerdir. "Resulullahın arkasından ayağa kalktım ve iki omuzu arasındaki nübüvvet mührüne baktım. Keklik yumurtası gibiydi."

Ebu'l Hasen b. Dahhak, Selman (ra)'tan nakletmiştir: "Ben resulullah efendimizin iki omzu arasında bulunan nübüvvet mührünü gördüm. O, güvercin yumurtası gibiydi."

Nübüvvet mührünün özellikleri hakkında bir çok farklı rivayet vardır: Keklik yumurtası yahut yumruk büyüklüğünde veya iki omzu arasında güvercin yumurtası, bir araya gelmiş tüyler şeklinde, yağ kistine benzer kabarık et

parçası, elmaya benzer bir şey, kan alma (hacamat) âletinin bıraktığı iz gibi bir şey, sarıya benzer siyah bir ben, biraz et içine gömülmüş yeşil ben, keçi dizine benzeyen bir şeydi. İç tarafında "Allah birdir, ortağı yoktur!", dış tarafında ise "Dilediğin yere teveccüh et, sen muzaffersin!" yazıyordu. Parıldayan nûr gibi bir şey, bir araya gelmiş üç kıldan oluşmaktaydı, siyah renge çalan küçük incir kadar bir şey, mühür vurulan âlet gibi bir şey, iki küreği arasında ay hâlesi gibi bir iz. İki satır yazısı vardır. Birinci satırda: "Lâ ilahe illallah." Alttaki satırda ise: "Muhammedün Resûlullah" yazılıdır. Kırmızı renkli bir beze idi.]

- 1689 Ba'zıları zümre-i aşhâbdan
Kıldı bu resm üzre edâ-yı sühan
- 1690 'Umre getürdikde o hayrû'l-beşer
Zahr-ı mu'allâsına kıldım nazar
- 1691 Gâyet ile şâf idi tâbân idi
Sîm-i mücellâ gibi rahşân idi
- 1692 Zahr-ı şafâ-perveri itse zuhûr
Eyler idi her tarafa feyz-i nûr
- 1693 Cism-i dıraşân-ı resûl-i enâm
Kıt'a-i nûr idi yahod sîm-i hâm
- 1694 Şöyle idi nûrı o sîmîn-teniñ
Şu'lesi tâ 'arşa düşerdi anıñ
- 1695 Zahr-ı şeref-güsteri bî-kîl ü kâl
Olmuş idi mihr-i sipihr-i cemâl
- 1696 Mesned-i iclâle o hayrû'l-verâ
Rıf'at ile urmuş idi püşt ü pâ
- 1697 Arқа virüp dîn-i mübîne o mâh
Eyledi müşrikleri qahr u tebâh
- 1698 Millet-i beyzâya Hudâ-yı kadîr
Kıldı anıñ zât-ı şerîfin zahîr

- 1699 Zâtı olup mazhar-ı fazl-ı Hudâ
Oldı gürûh-ı rüsüle muhtedâ
- 1700 Zîver-i mihrâb-ı sa'âdet idi
Mazhar-ı envâ'-ı kerâmet idi
- 1701 'Âlem-i bâlâ idi manzar añâ
Pest idi yanında anıñ mâ-sivâ
- 1702 Ol şeh-i 'âlî-nazara bî-gümân
Pîş ü pes olmazsa 'aceb mi nihân
- 1703 'Ayn-ı haqîkat idi bî-kâl ü kîl
Zahr-ı şerîfnde o mühr-i cemîl
- 1704 Zâhir idi zahr-ı şerîfnde hem
Müht-i cihân-gîr-i celiyyü'r-raqam
- 1705 Yağrını beyninde anıñ bî-gümân
Olmuş idi müht-i nübüvvet 'ayân
- 1706 Râyiha-i müşg gibi şubh u şâm
'Âlemi eylerdi mu'aţtar tamâm
- 1707 Olmuş idi nefhası bî-reyb ü şek
'Aţse-ber-endâz-ı gürûh-ı melek
- 1708 Dest-i kazâ itmiş idi bî-gümân
Hâtemin âlûde-i tîb-i cinân
- 1709 Olsa güşâde eger ol müht-i pâk
Eyler idi her tarafı tâb-nâk
- 1710 Eyledi ol müht-i Hudâ-yı kadîr
Zât-ı felek-ıadrine miht-i münîr
- 1711 Zahr-ı şerîfnde o hâtem meger
Nûr idi 'arş üzre dir ehl-i siyer
- 1712 Eyledi ol hâtem-i şevket-fezâ

Evsat-ı dūşâne-i pâkinde câ

- 1713 Mühr-i nübüvvet o mehiñ bî-gümân
 Țarf-ı yesârında olurdı ‘ayân
- 1714 Kim Țaraf-ı eysere mâ’il idi
 Țalb-i şerîfine muķâbil idi
- 1715 Mevzi’-i hâtemde didi ba’zılar
 İtmiş idi Țarf-ı yemînin maķar
- 1716 Lîk budur ķavl-i şarîh ü şahîh
 Ola yesârında o mühr-i şabîh
- 1717 İtdigi dem ķalbine ilkâ-yı nûr
 Eyledi memhûr anı Rabb-i ğafûr
- 1718 Țalbini memlû idüp îmân ile
 Şakladı ol hâtem-i zî-şân ile
- 1719 Eyledi kâlâ-yı vücûdın Hudâ
 Ya’ni ki tamġâ-zede-i ıştîfâ
- 1720 Vesveseden ķalbini bî-iştibâh
 Eyledi maķfûz Cenâb-ı İlâh
- 1721 Olmaġ için keyd-i ‘adûdan emîn
 Zîb-i vücûd oldu o mühr-i güzîn
- 1722 Eyledi maķtûm çü ķalbin Hudâ
 Yol bulamaz nefis ile şeytân aña
- 1723 Mâ-ķaşal ol mühr-i ‘adîmü’l-mişâl
 Sol Țarafında idi bî-ķîl ü ķâl
- 1724 Kim Țaraf-ı eysere mâ’il idi
 Țalb-i şerîfnde muķâbil idi

- 1725 Olmuş idi şûret-i mühr-i nebî
Beyza-i beyzâ-yı kebûter gibi
- 1726 Ba'zıları vaşfını bî-kîl ü kâl
Beyza-i kebg ile iderler mişâl
- 1727 Ba'zıları şûret ü resmin didi
Şâme-i hâdrâya müşâbih idi
- 1728 Kimisi ol mühr-i sa'âdet güvâh
Olmuş idi didi çü hâl-i siyâh
- 1729 Zerd ü siyâh ile idüp imtizâc
Câna olurdı sebab-i ibtihâc
- 1730 Bir nice mûlarla olup hoş-nümâ
Hâl-i siyeh gibi idi gûyiyâ
- 1731 Ya'ni mişâl-i müje bir nice mû
Müctemi' olmuşdı aña sû-be-sû
- 1732 Mâ'il idi şufrete ol mühr-i pâk
Olmuş idi mihr-şifat tâb-nâk
- 1733 Ba'zılar ol mühr-i sa'âdet-eşer
El ayası deñlü idi didiler
- 1734 Kimi didi mihr-i dıraşşân idi
Şâm u seher gün gibi tâbân idi
- 1735 Ğurre-i ğarrâ gibi ol mühr-i hûb
Eyler idi hûsn ile cezb-i kulûb
- 1736 İşbu rivâyetde didi ba'zılar
Zâhir idi şekli mişâl-i kamer
- 1737 Dâ'ire-i mâh gibi bî-gümân
Olmuş idi ya'ni be-ğâyet 'ayân

- 1738 Yazmış idi hâme-i şun'-ı Hudâ
Anda iki satır-ı sa'âdet-nümâ
- 1739 Anda şehâdet kelimâtı tamâm
Mürtesem olmuşdı 'ale'l-intizâm
- 1740 Mühr-i nübüvvetle o nûr-ı İlâh
Olmuş idi mülk-i sa'âdetde şâh
- 1741 Hâtemi bir gevher-i meknûn idi
Mühr-i Süleymân aña meftûn idi
- 1742 Muşhaf-ı âyât-ı risâlâtı hem
Eyledi hatm ol şeh-i ra'nâ-şiyem
- 1743 Ser-be-ser ahkâm-ı risâlet tamâm
Bulmuş idi zâtı ile ihtitâm
- 1744 Hâşılı gencîne-i mersûm idi
Mühr-i nübüvvet ile mahtûm idi
- 1745 Zât-ı şeref-güsteri bî-ihtilâf
Kılmış idi hâtem ile ittîşâf
- 1746 Zahr-ı şerîfnde 'ale'l-ittifâk
Var idi ol mühr-i sa'âdet-nîţâk
- 1747 Lîk beyân itmede mâhiyyetin
Ehl-i rivâyet eşer ü hey'etin
- 1748 Zâ'ikâsına göre bî-ihtilâl
Her biri bir şekl ile itdi mişâl
- 1749 Şekli nice oldığımı bî-gümân
'Âlim ü dâna bilür ancak hemân

1742a-hem A / hep İl.

1742b-ra'nâ-şiyem A / ra'nâ-neseb İl.

روى الترمذي عن هند بن هالة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم عريض الصدر في الشفاء واسع الصدر في المواهب رحب الصدر في سير الشامي و مسيح او فسيح الصدر.

[Tirmizî, İbn Hâle (ra)'tan rivayet etmiştir: “Resulullah (sav) enli bir göğse sahip idi.” eş-Şifâ adlı eserde “geniş göğüslü”, el-Mevâhib’de “Rahbe’s-sadri” ve Siyeri’ş-Şâmî’de ise “düz ve geniş göğüslü idi” denilmektedir.]

- 1750 Müttefiķân didiler ehl-i vüṣûl
Aḥsen ü zîbâ idi ṣadr-ı resûl
- 1751 Vâsi’ idi sîne-i bî-kînesi
Şâf-ı mücellâ idi âyînesi
- 1752 Olmuş idi dûṣ-ı laṭîfi ba’îd
Vâsi’ idi ya’ni o ṣadr-ı sa’îd
- 1753 Kim omuzı başları bî-kîl ü kâl
Olmuş idi mazhar-ı sırr-ı celâl
- 1754 Aḥsen idi a’zam u a’lâ idi
Ḥâşılı her vechile zîbâ idi
- 1755 Ḥüsn ü leṭâfetle o ṣadr-ı celîl
Heybet ü iclâline oldu delîl
- 1756 Etlî idi ya’ni o cism-i cesîm
Ağ idi berrâķ idi mânend-i sîm
- 1757 Sîne-i zîbâ-yı ḥabîb-i İlâh
Nûr ile memlû idi bî-iṣtibâh
- 1758 Sîne-i tâbendesî şevķine mâh
Çâk-i girîbâna iderdî nigâh
- 1759 Vâsi’ olursa ne ‘aceb sînesi
Ma’rifetin ol idi gencînesi
- 1760 Ḥâşılı deryâ-dil idi bî-gümân
Luṭf ile ḥilm ile o faḥr-ı cihân

- 1761 Kuvvet-i fehm ile o şadr-ı mübîn
Olmuş idi kalbine hışn-ı haşîn
- 1762 Şadr-ı şeref-güsteri bî-iştibâh
Olmuş idi maşdar-ı ‘aşk-ı İlâh
- 1763 Kalb-i şerîfde budur mu‘teber
Hiç yoğ idi hatt-ı sivâdan eşer
- 1764 Şadr-ı şafâ-perveri olduğda şak
Eyledi memlû anı esrâr-ı Hâk
- 1765 Mühr-i nübüvvet aña bî-kâl ü kıl
Olmuş idi hatme-i feyz-i celîl
- 1766 Oldı süveydâ-yı dil-i Aḥmedî
Ka‘be-i şıdkıñ ḥacerü’l-esvedî

روى الترمذى والبيهقى عن ابي هريرة رضى الله عنه كان سيدنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وعلى
آله وصحبه مفاض البطن

[Tirmizî ve Beyhakî, Ebu Hureyre (ra)’an rivayet etmiştir: “Efendimiz resulullah Allah’ın salâtı selamı ona, âline ve ashâbına olsun, geniş karınlı idi.”]

- 1767 Baṭn-ı dil-ârâ-yı cenâb-ı nebî
Dil-keş idi şadr-ı şerîfi gibi
- 1768 A‘del-i ḥilkatle idüp ittişâf
Mu‘tedil olmuş idi ol baṭn-ı şâf
- 1769 Vâsi‘ olup sîne-i bî-kînesi
Oldı berâber şikem ü sînesi
- 1770 Feyz-i “elem-neşrah” ile bî-gümân
Münşerihü’ş-şadr idi faḥr-ı cihân
- 1771 Ya‘ni olup şadr-ı şerîfi fesîḥ

- Olmuş idi hilkatı gâyet melîh
- 1772 Oldı mübârek şikemi bir riyâz
Olmuş idi bâğ-ı cinândan müfâz
- 1773 Lâzime-i hüsni olup muhtevî
Şadr u şikem olmuş idi müstevî
- 1774 Ya'ni o zîbâ-şikem-i dil-sitân
Hilkat-i hûb üzre idi bî-gümân
- 1775 Ahsen-i evşâfi olup muhtevî
Olmuş idi sînesine müstevî
- 1776 Baṭn-ı şerîfiyle o şadr-ı şafâ
Oldı iki âyine-i hoş-nümâ
- 1777 Ol şikem ü sîneye şems ü kamer
Balsa eger kendüyi kurbân ider
- 1778 Eyledi yektâ anı Rabb-i kâdir
Olsa nola her şıfatı bî-naẓîr
- 1779 Pâdişeh-i mülk-i sa'âdetdir ol
Maẓhar-ı envâ'-ı kerâmetdir ol
- 1780 Nûrı ile Haḫ anı zeyn eyledi
Vâkıf-ı 'ilm-i şaḫaleyn eyledi
- 1781 Zâhiri ma'mûr idi envâr ile
Bâṭını pür-nûr idi esrâr ile
- 1782 Zâhir ü bâṭında o bedr-i münîr
Olmuş idi maẓhar-ı feyz-i Kâdir

روی ابن عساکر عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم دقيق
المسربة ، له شعرات من لبتة إلى سرتة ، يجرى كأنهن قضيب مسك ازفر ، لم يكن في جسده ولا
صدره شعرات غيرهن

[İbn Asâkir, Ömer b. Hattab (ra)'tan rivayet etmiştir: Resûlullah (sav)'in göğsünün üst kısmından göbeğine kadar inen ince tüyler vardı. Bunlar, hoş kokulu misk çubuğu gibiydi. Vücudunda ve göğsünde bunlardan başka kıl yoktu.”]

- 1783 Dir bu hadîs içre Cenâb-ı ‘Ömer
Ya‘ni ki Fârûk-ı ‘adâlet-siyer
- 1784 Mesrübe-i pâk-i resûl-i şefîk
Olmuş idi ya‘ni be-gâyet daķık
- 1785 Şadr-ı şerîfnde o mâhîñ ‘ayân
Var idi bir ince haţ-ı dil-sitân
- 1786 Sînesi olmuşdı anîñ tâb-nâk
Zâhir idi sînede o mûy-ı pâk
- 1787 Mesrübe-i pâki daķık idi hem
Olmuş idi bâliğ-i hadd-i şikem
- 1788 Nâf-ı şerîfine idüp ittîşâl
Zâhir idi şu‘be-i müşgîn-mişâl
- 1789 Kıl yoğ idi ğayri o âyînede
Ya‘ni o zîbâ-şikem ü sînede
- 1790 Mesrübe-dâr idi o reşk-i melek
Lübbeden ol nâfe-i müşgîne dek
- 1791 Mûdan olup bir haţ-ı bârîk-ter
Virmiş idi sÛresine zîb ü fer
- 1792 Sînede ol mertebe dil-cû idi
Şanki bir âyînede bir mû idi
- 1793 Olmuş idi ol haţ-ı ‘ibret-nümâ
Çarĥ-ı melâhatde haţ-ı istivâ
- 1794 Şadr-ı muşaffâda o mûy-ı cemîl
Olmuş idi şem‘a-i hÛsne fetîl

- 1795 Şâhçe-i müşg idi gûyâ hemân
Şadr-ı nebîde o haţ-ı dil-sitân
- 1796 Bâliğ olup sürre-i zîbâsına
Zîver idi şadr-ı muşaffâsına
- 1797 Sîne vü batnında anıñ sû-be-sû
Mesrûbeden ğayri görünmezdi mû
- 1798 Nûr u leţâfetle o şadr-ı şafâ
Olmuş idi berg-i gül-i ıştîfâ
- 1799 Hâme-i müyîn ile dest-i kader
Yazdı aña sûre-i nûrı meger
- 1800 Şafha-i ‘arş üzre yaħod fi’l-meşel
Besmele resm eyledi şun‘-ı ezel

روى الترمذي وصححه عن علي بن ابي طالب كرم الله وجهه كان طويل المسربة وروى ابن سعد
وابن عساكر عنه ايضا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم شعر يجري من لبية الى سرتة كالقضيب
ليس في بطنه ولا صدره شعر غيره.

[Tirmizî, Ali b. Ebi Talib (kerramellahu vecheh)'ten rivayet etmiştir:
"Resûlullah (sav)'in göğsünün üst kısmından göbeğine kadar inen tüyler
uzunca idi. İbn Sa'd ve İbn Asâkir yine Hz. Ali (kerramallahu vecheh)'ten
rivayet etmişlerdir: "Resûlullah (sav)'in göğsünün üst kısmından göbeğine
kadar inen çubuk gibi ince tüyler vardı. Göğsünde ve karnında bundan başka
kıl yoktu."]

- 1801 Mazhar-ı hâşş-ı şîfat-ı lâ-fetâ
Didi ‘Alî ya‘ni o şîr-i Hudâ
- 1802 Mesrûbe-i şadr-ı nebiyy-i celîl
Olmuş idi hûb u rakîk ü tavîl
- 1803 Levha-i şadrında o mâhîñ faţat
Nâfina dek var idi bir ince haţ

- 1804 Sîne-i zîbendesî tâbân idi
Bir haţ-ı bârîk nümâyân idi
- 1805 Menşe'-i şadrında o zîbâ-raķam
Olmuş idi nâfina peyveste hem
- 1806 Zîr-i gelûsından irüp nâfina
Zîver ü zîb idi ten-i şâfina
- 1807 Olmuş idi şanki o haţ-ı şafâ
Şâh-ı rakîķ-i çemen-i ıştîfâ
- 1808 Ya'ni olup sînesi üzre bedîd
Nâfina varurdu o haţ-ı medîd
- 1809 Kande ki zâhir ola işbu şıfat
Mesrûbe dirler aña ehl-i luġat
- 1810 Mesrûbe-i şadr-ı şerîf-i resûl
Olmuş idi zîver-i levġ-i kabûl
- 1811 Şâf u mücellâ idi ol sîm-ber
Anda küdüret yoġ idi kıl ķadar
- 1812 Hâşılı şadr u şikeminde 'ayân
Mû yoġ idi didiler ehl-i beyân
- 1813 Şâf idi âyîne-şıfat sînesi
Şa'sa'a-perdâz idi âyînesi
- 1814 Şöyle mücellâ idi ol şadr-ı pâk
Olmuş idi mihr-şıfat tâb-nâk
- 1815 Nûr-ı başâr tâb getürmezdi ger
Olmasa ol mesrûbe-i mu'teber
- 1816 Sînede ol mesrûbe-i pür-şeref

1808b-Nâfina varurdu A / Vâşıl-ı nâf idi İl.

Olmuş idi vech-i kâmerde kelef

1817 Genc-i hikem idi o şadr-ı münîr
Kıldı muḳaffal anı şun'-ı ḳadîr

1818 Mûy ḳıyâs itme 'abîr-i cinân
Sînesine itmiş idi bezl-i cân

روى ابن عساكر وابو يعلى عن ابي هريرة رضى الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم ضخم الكفين وروى البخاري عن انس رضى الله عنه كان عليه الصلاة والسلام سبطا و سبط الكفين وفي رواية اخرى عن ابي ماجه والبخاري كان ضخم اليدين.

[Ebû Ya'Iâ ve İbn Asâkir, Ebû Hüreyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'in avuç içleri büyüktü." Buhari, Enes b. Mâlik (ra)'tan rivayet etmiştir: Resulullah (sav)'in elleri çok yumuşak idi. İbn Mâce ve Buhari'nin başka bir rivayetinde: "Elleri büyükçe idi."]

1819 Naḳl olunur keff-i şerîf-i nebî
Oldı güşâde gül-i ra'nâ gibi

1820 A'zam idi elleri bî-ḳîl ü ḳâl
Bulmuş idi ḫüsn ü cemâli kemâl

1821 Vâsi' idi hem o keff-i dil-sitân
Olmuş idi hem-ser-i verd-i cinân

1822 Zâtı olup menba'-ı luḳ u 'aḫâ
Destine maḫşûş idi cûd u seḫâ

1823 Didi Enes keff-i resûl-i kerîm
Ḫûb u laḫîf idi çü verd-i na'im

1824 Dil-keş idi ḫilḳat-i zîbendesî
Nerm idi gâyet keff-i tâbendesî

1825 Oldı leḫâfetde o eller hemân
Ġıbḫa-fürûz-ı gül-i bâĝ-ı cinân

- 1826 Elyen idi keff-i şafâ-güsteri
Şâf idi müstaşsen idi elleri
- 1827 Hûb u laîf idi her engüştü hem
Kılmış idi şun'-ı Hudâ muhterem
- 1828 Vâsi' ü nerm idi keff-i Ahmedi
Ya'ni açık idi yed-i ecvedî
- 1829 Dest-i kerem pîşesini ol Vedûd
Kılmış idi menba'-ı efdâl ü cûd
- 1830 Hükmine râm idi zemîn ü zamân
Avcı içinde idi gûyâ cihân
- 1831 Kande uzatsa elin ol pâdişâh
Yâver olurdu aña 'avn-i İlâh
- 1832 Destini ref' itse du'âya resûl
Fâ'iz olurdu aña hüsn-i kabûl
- 1833 Sürdigi dem el yüze ol mağz-ı nûr
Der-'ağab eylerdi icâbet zuhûr
- 1834 Seyf-i yedullâh idi bî-iştibâh
Zât-ı mu'allâ-yı habîb-i İlâh
- 1835 Olmuş idi hem o keff-i muhterem
Mağsem-i hayr u berekât-ı ni'am
- 1836 Her neye kim olsa mülâkî o yed
Zâhir olurdu berekât-ı ebed
- 1837 Dest-i şerîfnde olan mu'cizât
Oldı kemâline anıñ beyyinât
- 1838 Feyz-i yed-i himmetidir bî-gümân
Kim doğınınca o keff-i dil-sitân

1839 Rûy-ı fetâda çü meh-i şu‘le-tâb
Olmuş idi ta‘ne-zen-i âfitâb

1840 Hem daği naql itdiler ehl-i yaqîn
Bedr-i gazâsında o şâh-ı güzîn

1841 Eyleyüp endâhte bir kabza hâk
Mu‘cizesi kıldı ‘adûyı helâk

روی ابو بكر بن حنبل و ابو نعیم مختصراً عن عائشة رضي الله عنها كان كف رسول الله صلى الله عليه وسلم عطارها بطيب او لم يمسه بها به يصفاح المصاحف فيطل يومه يجد ريحها ويضع يده عليه السلام على رأس الصبي فيعرف بين الصبيان من ريحها على رأسه.

[Ebubekir b. Heysem ve Ebû Naîm özetle Âişe (ra)’an şöyle rivayet etmişleridir: “Koku sürsün, sürmesin eli hoş kokardı. Bir kimse onunla musafaha etse, bütün gün onun güzel ve hoş kokusunu duyardı. Mübarek elini bir çocuğun başına koysa, başındaki hoş kokusuyla o çocuk, diğer çocuklar arasında farkedilirdi.”]

1842 Hâzret-i Şiddîka-i i‘câz-dem
Naql ider evşâf-ı şerîfnde hem

1843 Hergiz o verd-i çemen-i ibtihâc
Çekmez idi tîb için ihtiyâc

1844 Andan âlûde-i tedbîr-i tîb
Müşge müşâbih idi dest-i habîb

1845 Râyiha-i dest-i şafâ-güsteri
Bî-eşer eyler idi verd-i teri

1846 Dest-i şerîfnde olan bûy-ı hûb
Eyler idi hâşılı cezb-i kulûb

1847 Şöyle ki ol gevher-i bahr-ı vefâ
Eylese bir kimse ile merhabâ

1844a-Vezin bozuk.

- 1848 Aña idüp bûy-ı laţîfi eşer
 ılsa aradan nice demler güzer
- 1849 B y-ı dil- v z ile andan hem n
 Luţf u m l k tı olurdu ‘ay n
- 1850 Ol g n olurdu o kişi s -be-s 
 Gezdigi yerlerde hem n müşg-b 
- 1851 Cümle bil rlerdi vaz ‘   şerif
 Aña dounmuşdur o dest-i laţif
- 1852 Dest-i teraumla idüp iltifat
 Oşasa bir tıflı o ‘ l -şif t
- 1853 Başına ol tıflıñ o far-ı cih n
 S rse m b rek elini n -geh n
- 1854 Atyeb-i t b ile virüp z b   fer
 R yia-i desti iderdi eşer
- 1855 Dest-i ‘a a-başı o s m n-teniñ
 Başına devlet olur idi aniñ
- 1856 Cümle-i şıby niñ iinde hem n
 Belli olurdu o şab  b -g m n
- 1857 Luţf ile ol dest-i teraum-n v z
 Aña olurdu sebep-i imtiy z
- 1858  ir o ferzend-i sa‘adet-ar n
 Olur idi rif‘at ile k m-b n
- 1859 Kim şeref-i dest-i ab b-i  l h
 M cib-i ikr m idi b -iştib h
- 1860 Kime ki el vire bu devlet hem n
 Dest-res-i ‘izzet olur b -g m n

قال جابر بن سمرة رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم مسح خدي فوجدت ليده بردا و ريحا كأنما أخرجها من جونة عطار رواه المسلم.

[Câbir b. Semüre (ra)'tan: "Resûlullah (sav) yanağımı okşadı. Eli attâr kutusundan çıkmış gibi güzel kokulu ve serindi." Müslim rivayet etmiştir.]

- 1861 Eyleyüp evşâf-ı nebîden kelâm
Hâzret-i Câbir didi ol nîk-nâm
- 1862 Bûy-ı dil-âvîz ile dest-i nebî
Atyeb idi müşg-i dil-ârâ gibi
- 1863 Ya'ni ki ol keff-i sa'âdet-nevâl
Oldı letâfetde 'adîmü'l-mişâl
- 1864 Olmuş idi keff-i resûl-i enâm
Muqtebes-i âyet-i berd ü selâm
- 1865 Berd ü tarâvetle o dest-i kerîm
Olmuş idi hâşılı 'anber-şemîm
- 1866 Bezm-i cihânı o kef-i müşg-bû
Garqa-i tîb eyler idi sû-be-sû
- 1867 Gülşen-i zâtında o eller meger
Verd-i sefid idi muṭarrâ vü ter
- 1868 Dest-i 'aṭâ-güsteri faḫr-ı cihân
'İṭr arasında idi gûyâ hemân
- 1869 Cûne-i 'aṭṭârdan ol gonca-fem
Şanki çıkarmış idi destin o dem
- 1870 Tâ o kadar atyeb ü ra'nâ idi
Hûb u laṭîf idi dil-ârâ idi

عن علي بن ابي طالب كرم الله وجهه اذا صوفح رسول الله صلى الله عليه وسلم لم نزع حتى نزع
الآخر وروى الترمذي في مشكاة المصابيح عن انس رضي الله عنه حدثنا يقارب هذا الحديث في معناه.

[Ali b. Ebî Tâlib (Kerremallahu vechehu): “Resulullah (sav) ile musafaha edildiğinde karşıdaki elini bırakmadan, ellerini musafaha ettiği kişiden çekmezdi.” Tirmizî, Mişkâtu’l-mesâbîh adlı eserinde Enes (ra)’tan anlam bakımından bu hadise benzer bir hadisi rivayet etmiştir.]

- 1871 Dir bu hadîs içre Cenâb-ı ‘Alî
İbni Ebî Tâlib o merd-i velî
- 1872 Luṭf u mürüvvetle o ḥayrû’l-beşer
Gâh u geh olsaydı müşâfiḥ eger
- 1873 Ya’ni bir âdemle idüp merḥabâ
El ele olsa o şeh-i enbiyâ
- 1874 Eyleyüp âdâba ri’âyet tamâm
Luṭf ile eylerdi selâm u kelâm
- 1875 Niçe nüvâzişle idüp iltifât
Ḳalbine luṭf ile virürdi ḥayât
- 1876 Almayıcaḳ destin ol âdem tamâm
Ḳaşr-ı yed itmezdi o fahrû’l-enâm
- 1877 Ya’ni muḳaddem o şeh-i dil-sitân
Çekmez idi dest-i şerîfin hemân
- 1878 Gösterüp ol âdeme rûy-ı melâl
İtmez idi ḥâşılı ‘arz-ı kelâl
- 1879 Gözler idi ḥâtırın ol âdemiñ
Luṭfını fehm it o şeh-i ‘âlemiñ
- 1880 Eyler idi vaz’-ı nüvâziş-gerî
Cümleye ol iki cihân serveri
- 1881 Herkese luṭfiyla olup rû-nümâ

Ĥâtırın alurdu ele dâ'imâ

- 1882 El uzadup dest-i nebîden yaña
Bir kişi olsaydı müşâfih aña
- 1883 Ol kişi tâ çekmeye destin o dem
Nez'-i yed itmezdi o kân-ı kerem
- 1884 Herkesiñ ol seyyid-i 'âlî-mağâm
Ĥâtırın eylerdi ri'âyet müdâm
- 1885 Ĥilm ü tevâzu'la idi her işi
Celb-i rızâ-yı Ĥağ idi gûşişi
- 1886 Luğf u mürüvvet idi kârı müdâm
Behre-ver-i luğfi idi ĥâş u 'âm
- 1887 Olmuş idi ol şeh-i gerdûn-vağâr
Tesliyet-efrûz-ı şığâr u kibâr

روى الترمذي في شمائله من طرق عن علي كرم الله وجهه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم شثن الكفين والقدمين روى الشيخان والبيهقي عن انس رضي الله عنه كان ضخم اليدين والقدمين

[Tirmizî, Şemâil'inde Ali (Kerramellau vecch) yoluyla rivayet etmiştir:
"Resulullah (sav)'in el ve ayak parmakları kalındı." Şeyhân ve Beyhakî Enes
(ra)'tan rivayet etmiştir: "Elleri ve ayakları irice idi."]

- 1888 Pençe-fürûz-ı şıfat-ı serverî
Dest-zen-i kâm'-ı der-i Ĥayberî
- 1889 Ya'ni 'Alî didi o şîr-i Ĥudâ
Ecmel ü ağsen idi ol keff ü pâ
- 1890 Ĥüsn-i kemâlâtı olup muğtevî
Ser-be-ser olmuşdı celîl ü kavî
- 1891 Eyledi her 'uzvını Rabbü'l-enâm
Sırr-ı şecâ'atle kavıyyü'l-'izâm

- 1892 Pây-ı laţîfiyle kefi muhterem
Ser-be-ser engüşt-i dil-ârâsı hem
- 1893 Ahsen-i hilkatle bulup i'tidâl
Olmuş idi mazhar-ı sırr-ı kemâl
- 1894 Şâf u laţîf idi o zîbâ-benân
Hûb idi merdâne idi bî-gümân
- 1895 Dest-i muţarrâsı mülâyim idi
Hüsn ü bahâ aña mülâzim idi
- 1896 Olmuş idi zâtı anıñ bî-bedel
Destine vâbeste idi 'ağd ü hal
- 1897 Destini bûs itmege teşne melek
Pâyını taqbîle müheyyâ felek
- 1898 Kaddini ham-geşte kırup âsumân
Bulmağa tâlib kademinden nişân
- 1899 Eyleyüp icrâ-yı rüsûm-ı beyân
Didi Enes vaşf-ı nebîde 'ayân
- 1900 Oldı o dest ü kademî bî-'adîl
Hüsn ü leţâfetle kavîyy ü celîl
- 1901 Mu'tedilü'l-laħm idi ol dest ü pâ
Olmuş idi ya'ni 'adâlet-nümâ
- 1902 Eyledi her 'uzvını Perverdigâr
Hilkat-i maħmûd ile ferhunde-kâr
- 1903 Oldı celîl ol iki dest ü kadem
Olsa nola hüsn ü bahâda 'alem
- 1904 Dest-i şehâ-güsteriniñ ayası
Hem daħi ol pâ-yı felek-pâyesi
- 1905 Oldı açık verd-i şüküfte-mişâl

Vâsi' idi hûb idi bî-kîl ü kâl

1906 Şanki iki verd-i melâhat idi
Zîver-i gülzâr-ı leîâfet idi

1907 A'zam idi elleriniñ fiîratı
Ya'ni ki merdâne idi hîlîkati

1908 Oldı ricâle bu şıfat bî-gümân
Hayr u sa'âdât u kemâle nişân

1909 Hâşılı zîbâ idi ol dest ü pâ
Olmaz idi mişl ü mu'âdil aña

وروى ابن سعد عن عبد الله بن بريدة رضى الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم احسن الناس
قدما في رواية البيهقي احسن البشر.

[İbn Sa'd abdullah b. Bureyde (ra) dan rivayet etmiştir. Rasulullah (sav)
İnsanların en güzel ayaklısı idi. Beyhakî'nin rivayetinde ise beşerin en
hayırlısı olarak geçmektedir.]

1910 Ser-be-ser ol pâ-y-ı cemîlü'ş-şıfât
Ahsen idi didi kibâr-ı rüvât

1911 Her cihet üzre ol iki pâ-y-ı şâf
Kılmış idi şafvet ile ittişâf

1912 Biri biri ile o zîbende-pâ
Hüsn ile itmişler idi istivâ

1913 Her şıfatı şâhid-i iqbâl idi
Mazhar-ı hâşşiyet-i iclâl idi

1914 Hâşılı her 'uzvını şun'-ı celâl
Kılmış idi bî-bedel ü bî-mişâl

1915 Vaşf iden aşhâb-ı rivâyet didi
Maqdem-i zîbâsı mübârek idi

- 1916 Pây-ı dil-ârâsını luţf-ı Hudâ
Kılmış idi mâye-i fazl u ‘aâtâ
- 1917 Kande ‘ayân olsa o mihr-i münîr
Zâhir olurdu nice hayr-ı keşîr
- 1918 Mağdemi teşrîf idicek sû-be-sû
Geldi cihân gülşenine reng ü bû
- 1919 Eylese ol rehber-i hayl-i ümem
Her ne yaña luţf ile vaż’-ı kadem
- 1920 Ebr-i ‘aâtâ vü kerem-i Kirdgâr
Olur idi ol yaña raḥmet-nişâr
- 1921 Oldur o zîbâ-ka-dem-i dil-sitân
Olmuş idi cilve-gehi âsumân
- 1922 Oldur o pâ kim şeref-i mağdemi
Garḫa-i nûr itdi bütûn ‘âlemi
- 1923 Oldur o kim seyr-i maḫâm eyledi
Tûr-ı tecellîde kıyâm eyledi
- 1924 Ferş-i reh olsun aña kâlâ-yı cân
Yolına biñ cân ile ḫurbân cihân

روى البيهقي عن ابي هريرة رضي الله عنه انه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا وطى بقدم ووطى
بكلها ليس له اخص وروى الترمذي عن هند كان خمصان الاخصين كما سيجيء.

[Beyhakî, Ebu Hureyre’den rivayet etmiştir: “Resulullah (sav) ayağını yere bastığında tam olarak basardı. Ayağının altında yere değmeyen yeri yok idi. Ayağının altında çukurluk yoktu. Tirmizî, Hind (ra)’tan rivayet etmiştir. Ayalarının altında çukurluk vardı. İlerde gelecektir.]

- 1925 Ba‘zıları didi o nûr-ı kıdem
Devlet ile eylese vaż’-ı kadem
- 1926 Şûret-i ‘aks-i ka-dem-i bî-gümân

- Rûy-ı zemîn üzre olurdı ‘ayân
- 1927 Kim eșer-i pây-ı Şeref-güsteri
Zâhir olur idi çü verd-i tarî
- 1928 Ya‘ni ki ser-cümle o pây-ı kavî
Olmuş idi her tarafa müstevî
- 1929 Anı beyân eyledi işbu haber
Yoğ idi aħmeș Şıfatından eșer
- 1930 İbni Ebî Hâle ile bu kelâm
Birbirine oldu münâķî tamâm
- 1931 Kim vasať-ı pây-ı güzîn-i resûl
Bulmaz idi arza ser-â-pâ vüșûl
- 1932 Bir sehel ol pây-ı sa‘âdet-nevâl
Yüksek idi ber-cihet-i i‘tidâl
- 1933 İşbu rivâyetlerin ehl-i siyer
Beynini bu vechile tevfiķ ider
- 1934 Aħmeș o yerdir ki maħall-i ħurâm
Olmaya tâ arza mülâșıķ tamâm
- 1935 Vaz‘-ı kadem itdigi dem bî-gümân
Ola maħall-i vasať andan ‘ayân
- 1936 Müstevîü‘l-esfel olup bir kadem
Muttașıl olsa yire bașdıķda hem
- 1937 Anda yaħod yerden olup bu‘d-i tâm
Ėâyet ile olsa kemerlü tamâm
- 1938 Ber-ter olup evșaťı bî-i‘tidâl
Yire ba‘îd olsa mücevvef mișâl
- 1939 Tecrübe vechiyle ‘ale‘l-iștihar
Eylemez ol vașfa ‘Arab i‘tibâr

- 1940 A‘deli oldur kade miñ mâ-ħaşal
Ya‘ni refi‘u‘l-vasať ola sehel
- 1941 Olmayup el-kışşa yire muttaşıl
Mu‘tedil olmağ gerek ey ehl-i dil
- 1942 Enseb olan vaşfına ol serveriñ
Ecmelidir her şıfat-ı bihteriñ
- 1943 Yürise âheste o faħrũ‘l-enâm
şûreti aħmeř görünürdi tamâm
- 1944 İřr-i řerîfinde olunsa naźar
Olmuş idi pâ-y-ı refi‘ũ‘l-eşer
- 1945 Sür‘at ile gitdigi demde hemân
Olmaz idi anda bu ħâlet ‘ayân
- 1946 Ekşer-i keff-i kade mi yek-sere
Muttaşıl olurdi muħařřal yire
- 1947 Mu‘tedilũ‘l-ħamř idi ol aħmeřeyn
Kılmış idi şuffe-i gerdũnı zeyn
- 1948 Cümle bilürler bunı ehl-i siyer
‘Ârızadır ħâlet-i seyr ü sefer
- 1949 Ĥâřılı anda bu şıfat bî-gümân
Gâħ nümâyân idi gâĥ nihân

قال الحافظ ابو بكر بن حيشمة كان رسول الله صلى الله عليه وسلم عيل العضدين والزراعين والاساقل
طويل الزندين كان اصابعه قضبان الفضة رواه ابو الحسن وغيره.

[Hafız Ebubekir b. Heyseme şöyle söylemiştir: “Resulullah (sav)’in pazuları dirsekleri ve dizleri kalın ve kolları da uzunca idi.” Ebu’l-Hasen ve diğerleri de şunu rivayet etmişlerdir: “Parmakları da gümüşten birer çubuğa benzemekteydi.”]

- 1950 Hem daği bâzûları ecmel idi
Hilâat-i zîbâsı mükemmel idi
- 1951 Olmuş idi şanki o bedr-i bûdûr
'Arş-1 berîn üzre iki kıt'a nûr
- 1952 Oldı zirâ'ayn-1 mübârekleri
Mażhar-1 hâş-1 şıfat-1 serverî
- 1953 Kollarınıñ şa'sa'ası bî-gümân
Olmuş idi hem-ser-i mihr-i cihân
- 1954 Sâķ-1 şafâ-güsteri zânûya dek
Ya'ni mu'azzam idi bî-şeyb ü şek
- 1955 Sâķ-1 mücellâsını itseñ hayâl
Şanki dururdu iki sîmîn-hilâl
- 1956 Rân-1 dil-ârâ-yı ziyâ-güsteri
Olmuş idi 'aķd u kederden berî
- 1957 Fıtrat-1 zâtında o 'uzv-1 celîl
Kuvvet-i a'zâsına oldu delîl
- 1958 Kolları ile bilegi bî-gümân
Nûr-1 dıraĥşân idi gûyâ hemân
- 1959 Sâ'id-i pâkiyle idüp iştirâķ
Hûb u laţîf idi o zendeyn-i pâķ
- 1960 Kıt'a-i nûr idi bakılsa 'ayân
Dest-i nebîde o bilekler hemân
- 1961 Eylese taĥrîķ anı ol maĥz-1 nûr
Şu'lesi 'arş üzre iderdi zuhûr
- 1962 Olmuş idi maţla'-1 nûr-1 şühûd
Nûr idi ser-tâ-be-ķadem ol vücûd

- 1963 Şâhçe-i sîm idi gûyâ hemân
Dest-i şerîfnde o zîbâ-benân
- 1964 Ser-be-ser engüştü münevver idi
Pençe-i hürşîd ile yekser idi
- 1965 Mâh-ı felek itse benânın hayâl
'Aşk ile eylerdi vücûdın hilâl
- 1966 Şâf u laţîf idi o cism-i nigû
Hem yoğ idi koltuğı altında mû
- 1967 İbt-ı şerîfnde olan râyiha
Müşg-şifat olmuş idi fâyiha
- 1968 Olmuş idi tâ o kadar dil-pezîr
Râyihası şan ola müşg ü 'abîr
- 1969 Şems ü kamer keffiniñ âlüftesi
Parmağıniñ mâh-ı nev âşüftesi
- 1970 'Âşık olup hüsline şems ü kamer
Olmuş idi destine zîr ü zeber
- 1971 Açsa iki keff-i şerîfin o mâh
Şanki kırân eyler idi mihr ü mâh
- 1972 Ol iki keff âyet-i ikbâl idi
Mâhçe-i râyet-i iclâl idi
- 1973 Ser-be-ser ahsen idi 'uzv-ı resûl
Yoğ idi keyfiyyet-i za'f u maḥûl
- 1974 Hilkati merdâne vü mergûb idi
Ahsen idi hûb idi maḥbûb idi

روى الترمذى عن على هند رضى الله عنهما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم شثن الكفين
والقدمين سائل الاطراف سبط القصب او القصب.

[Tirmizî, Ali ve Hind (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'in elleri ve ayakları irice idi. Üzerine su dökülürse hemen her yana kayardı. Kemikleri düzgündü."]

- 1975 Pençe-fürûz-ı şîfat-ı serverî
Dest-zen-i kâam'-ı der-i Hayberî
- 1976 Ya'ni 'Alî didi o şîr-i Hudâ
Ecmel ü ahsen idi ol keff ü pâ
- 1977 Hüsni kemâlâtı olup muhtevî
Ser-be-ser olmuşdı celîl ü kavî
- 1978 Pây-ı laîfîyle keff-i muhterem
Ser-be-ser engüşt-i dil-ârâsı hem
- 1979 Ahsen-i hilâtle bulup i'tidâl
Olmuş idi mazhar-ı sırr-ı kemâl
- 1980 A'zam idi keff-i semen-bûları
Vâsi' ü hûb idi çü verd-i tarî
- 1981 Hem daîi engüşt-i resûl-i kerîm
Olmuş idi hâme-şîfat müstaķîm
- 1982 Oldı her engüştü anıñ mu'teber
Ya'ni ta'aķķud yoĝ idi ser-be-ser
- 1983 Olmuş idi parmaĝınıñ bî-gümân
Her birisi bir kalem-i dil-sitân
- 1984 Mihr-i cihân-tâb idi ol keff meger
Târ-ı şu'â'ı idi engüştler
- 1985 Ser-be-ser engüştü mücellâ idi
Şâf idi zîbâ idi ra'nâ idi

- 1986 Eylemiş ezfârını Perverdigâr
Kıt'a-i elmâs gibi tâb-dâr
- 1987 Tırnağı olmuşdı o mâhûñ meger
Sîm-i muşaffâda muraşşa' güher
- 1988 İtdi ser-engüşt ile ol nûr-ı Hâk
Bedr-i cihân-tâbı sipihr üzre şağ
- 1989 Pençe-i hürşîd idi bî-iştibâh
Pençe-i zîbâ-yı habîb-i İlâh
- 1990 Kilk-i hilâl ile felek muttaşıl
Beşde birin yazmağa kâdir degil
- 1991 Nice zevi'l-hamseyi bî-kîl ü kâl
Midhat-i engüştü ider deng ü lâl
- 1992 Olmaz idi ya'ni o ser-pençeler
Kâbil-i güncâyış-i vaşf-ı beşer
- 1993 Kıldı o ser-çeşme-i 'ilm ü hikem
Teşneleri sîr-i zülâl-i kerem
- 1994 Eyleyüp i'câz-ı benânın beyân
Âb-ı revân itdi o rûh-ı revân
- 1995 Eyledi her 'uzvını Rabbü'l-enâm
Sırr-ı şecâ'atle kavıyyü'n-nizâm
- 1996 'Azm-i şafâ-güster-i fahr-ı cihân
Ahsen-i fiṭratda idi bî-gümân
- 1997 Hâme-şifat 'azm-i mücevvefleri
Olmuş idi 'ağd u kederden berî
- 1998 Ya'ni ilükli kemügi bî-gümân
Oldı mişâl-i kalem-i dil-sitân

- 1999 Düz idi hem-vâr idi hem hûb idi
Zâhiri hem bâtını mergûb idi
- 2000 Her şıfat üzre anı şun'-ı Hudâ
Kılmış idi mazhar-ı hüsn ü bahâ
- 2001 Sâ'id ü sâkıında olan üstühân
Kâmil-i tâm idi dir ehl-i beyân
- 2002 Hilkat-i pâkinde o zîbâ 'izâm
Bulmuş idi hüsn ü le'âfet tamâm
- 2003 Ser-be-ser itmiş idi şun'-ı ezel
Tarh-ı cibillîsin anıñ bî-bedel

روى البخاري عن ابي جحيفة رضوانه قال خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم فكاني انظر الى
وبيض ساقيه وروى المسلم عن جابر بن سمرة رضي الله كان في ساقيه عليه السلام حموشة .

[Ebû Cuheyfe (ra)'tan: "Resulullah (sav) dışarı çıktı, fakat ben onun
bacaklarının parlaklığına ve parlaltısına bakmaktan gözümü alamıyordum.
Buhâri rivayet etmiştir. Câbir b. Semüre (ra)'ın rivayetine göre: "Resûlullah
(sav)'in iki baldırında incelik vardı." Müslim rivayet etmiştir.]

- 2004 Didi biri zümre-i aşhâbdan
Çıkdı sa'âdetle o simîn-beden
- 2005 Hıdmet-i pâkinde iderken güzer
Sâk-ı ziyâ-bahşına kıldım nazâr
- 2006 Mihr-i dıraşşân gibi berrâk idi
Şu'le-dih-i târem-i nüh-tâk idi
- 2007 Oldı mübârek 'ağab-ı enveri
Rikkat-i lahm ile kederden berî
- 2008 Nûr idi ser-tâ-be-ğadem gûyiyâ

2007. beyit A'da yok.

- Lem'ası dünyâya virürdi ziyâ
- 2009 Sîm-i muşaffâ gibi ol sâķ-ı pâķ
Dem-be-dem olmaķda idi tâb-nâķ
- 2010 Hem daķi Câbir didi bî-kâl ü ķil
Nâzûķ idi ğâyet o sâķ-ı cemîl
- 2011 Diķķat-i tâm ile olup dil-pezîr
Olmuş idi bî-bedel ü bî-nazîr
- 2012 Olmuş idi ya'ni laţîf ü daķîķ
Sâķ-ı dil-ârâ-yı resûl-i şefîķ
- 2013 İnce idi incigi mergûb idi
Ħûb idi her vechile maĥbûb idi
- 2014 Şevket ü rıf'atda baķılsa 'ayân
Sâķına çıķmazdı anıñ âsumân
- 2015 Ħûb idi hem dil-keş idi ĥilķati
Yoĝ idi aşlâ eşer-i ĝilzeti
- 2016 İnce vü nâzûķ idi bî-iştibâĥ
Sâķ-ı semen-sâ-yı ĥabîb-i İlâĥ
- 2017 Ħüsn-i kemâķân ile ol sîm-sâķ
Ħûb u laţîf idi 'ale'l-ittifâķ
- 2018 Olmuş idi zât-ı nebîde 'ayân
Her ne ki var lâzıme-i ĥüsn ü ân
- 2019 Nice fevâ'idle bu vaşf-ı cemîl
Ħâşiyet-i ĥikmete oldu delîl
- 2020 Öķçesiniñ laĥmı ķalîl idi hem
Olmuş idi ĥüsn ü leţâfet behem
- 2021 Pâşine-i ecmeli aĥsen idi
Aĥsen-i ĥilķatle müzeyyen idi

- 2022 Olmuş idi cism-i nebîde tamâm
Hâşılı her hâl ile gılzet harâm
- 2023 Sâķ-ı şeref-güsteri tâbân idi
Sîm-şifat ya'ni dıraşşân idi
- 2024 Rıf'atına nisbet ile itme şek
Ökçesine çıkmaz idi nüh-felek

روى الشيخان عن البراء رضى الله عنه لم يكن رسول الله صلى الله عليه وسلم بالطويل الباین ولا بالقصير وقال براء ايضا كان سيدنا عليه السلام مربوعا رواه الخمسة وروى عبد الله بن الامام احمد في وزوائد المسند والبيهقي عن علي كرم الله وجهه كان سيدنا عليه الصلاة والسلام فوق الربعة اذا جامع القوم غمرهم او سممهم وقال ابن سبع ان سيدنا صلى الله عليه وسلم اذا جلس يكون كتفه اعلى من جميع الجالسین وروى محمد بن تميمي ابو الحسن واي هريرة رضى الله عنه كان عليه الصلاة والسلام ربعة وهو الى الطول اقرب.

[Buhârî ile Müslim, Berâ (ra)'tan rivayet etmişlerdir: "Resûlullah (sav)'in boyu ne çok uzun ne de çok kısa idi."

Buhârî, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî ve Nesâî yine Berâ'dan rivayet etmişlerdir: "Resûlullah (sav) orta boylu idi."

Hız. Ali (kerremallahu vechehu)'dan: "Resûlullah (sav) orta boyun da üstünde idi. Birlikte bulunduğu kimselerden yüksekte görünürdü." Bu hadisi Abdullah b. İmam Ahmed ve Beyhakî rivayet etmiştir.

İbn Seb' (ra)'tan: "O, oturduğu zaman omuzları etrafındakilerinin omuzlarından daha yüksek görünürdü."

Ebû Hüreyre (ra)'tan: "Resûlullah (sav) beraberce yürüdüğü kimselerden daha uzun görünürdü." İbn Asâkir rivayet etmiştir.

Muhammed b. Temîmî, Ebu'l-Hasen ve Ebû Hureyre (ra):
"Resulullah (sav)'in boyu uzuna daha yakındı."]

- 2025 Kâmetini vaş iden aşhâb-ı dil

- Hep didiler olmuş idi mu‘tedil
- 2026 add-i dil-ârâ-yı resûl-i cemîl
Kim ne aşîr idi ne âyet avîl
- 2027 âmet-i vâlâ-teri merbû‘ idi
Her şıfatı dil-keş ü ma‘bû‘ idi
- 2028 Ba‘zı rivâyetde dinildi yakîn
Areb idi ûle o add-i güzîn
- 2029 Serv gibi ya‘ni ser-efrâz idi
Dil-keş idi hûsn ile mümtâz idi
- 2030 ûl ü aşrda o ad-i dil-pezîr
Olmuş idi bî-bedel ü bî-nazîr
- 2031 Vaşf-ı şerîfnde emirü’n-Necef
Didi ki ol add-i celîlü’s-şeref
- 2032 Evsat idi gerçi haîkatde hem
Ber-ter ü a‘lâ idi hem-çün ‘alem
- 2033 Ecmel idi asen ü zîbâ idi
âmeti bir serv-i dil-ârâ idi
- 2034 Gelse eger bir yere aşâb ile
âlib idi add-i cihân-tâb ile
- 2035 Şûret ü ma‘nâda olup bendesi
Olmuş idi cümle ser-efgendesi
- 2036 âmet-i zîbâsın idüp ser-firâz
Virmiş idi şun‘-ı Hudâ imtiyâz
- 2037 âmet-i zîbendesi mevzûn idi
Mâyesi tâc-ı ser-i gerdûn idi
- 2038 Ekser-i aşâb-ı rivâyet didi

- 2039 Kâmet-i zîbendesî merbû' idi
 Kadd-i dil-ârâsı bakılsa eger
 Tûle qarîb idi maḥall-i nazâr
- 2040 Hâşşa-i zâtı idi bî-gümân
 Kâmeti 'âlî görünürdi 'ayân
- 2041 Hûb u laṭîf idi o kadd-i cemîl
 Kim ne kaşîr idi ne gâyet ṭavîl
- 2042 Aḥsen-i evşâf ile mümtâz idi
 Şûret ü ma'nâda ser-efrâz idi
- 2043 Ortadan a'lâ idi kadd-i resûl
 Öyle degil kim ola ifrât-ı tûl
- 2044 Ser-be-ser a'zâsı olup dil-pesend
 Olmuş idi ḥüsn ile pîrâye-bend
- 2045 Kâmeti vaşfinda dir ehl-i uşûl
 Kim vasatü'l-kâme idi ol resûl
- 2046 İtmiş idi kadd-i nebîde zuhûr
 Ma'ni-i zîbende-i ḥayrû'l-umûr
- 2047 Şanma ki zâhir olup ifrât-ı tûl
 Aṭvel ü bâlâ ola kadd-i resûl
- 2048 Yâ kışa boylı ola ol serv-i nâz
 Böyle kıyâs eyleme kıl ihtirâz
- 2049 Tûl ü kaşrda o kad-i bî-mişâl
 Bulmuş idi gâyet ile i'tidâl
- 2050 Kâmet-i ra'nâsı olup dil-peżîr
 Bil ne ṭavîl idi ne öyle kaşîr

- 2051 Mu‘tedil olmuş idi ser-tâ-be-pâ
Tûl u kışar nisbet olunmaz aña
- 2052 Olsa ‘ayân hâl-i ku‘ûd-ı kıyâm
Cümleden a‘lâ idi fahrü’l-enâm
- 2053 Ortadan a‘lâ idi kıdd-i nebî
Zâhir idi kevkebe-i kevkebi
- 2054 Zâtı hakîkat vasatü’l-kad iken
Hîn-i nazar berter idi cümleden
- 2055 Gâlib idi cümleye kıdd-i resûl
Hâl bu kim yoğ idi ifrât-ı tûl
- 2056 Naql olunur hem daği fahr-ı cihân
Olsa celîs-i harem-i şâhibân
- 2057 Şahb-ı kirâm ile olup hem-nişîn
Ya‘ni cülûs itse o şâh-ı güzîn
- 2058 Cümleden ol dûş-ı melâ’ik-pesend
Hîn-i nazarda görünürdi bülend
- 2059 Hâl bu kim ol şeh-i şâhib-vaqâr
Orta idi boyda ‘ale’l-iştihâr
- 2060 Kâmet-i ‘âlî görünüp bî-kuşûr
Rıf‘at-ı hulķîsi iderdi zuhûr
- 2061 Kıldı etemm-i şıfat ile anı
Hâşılı mümtâz Hudâ-yı ganî
- 2062 Gerçi degil idi o kâmet tavîl
Cümleden a‘lâ idi bî-kâl ü kıl
- 2063 Mu‘cize-i zâhir idi bî-gümân
Anda bu ‘âlî-şıfat-ı dil-sitân

روى ابن حيثمة في تاريخه والبيهقي وابن عساكر عن عائشة رضي الله عنها انها قالت لم يكن رسول الله صلى الله عليه وسلم لا بطويل الباین ولا القصير المتردد وكان ينسب الى الربعة اذا مشى وحده ولم يكن مماشيه احد من الناس ينسب الى الطول الا طاله صلى الله تعالى عليه وسلم

[İbn Ebi Hayseme Tarih’inde, Beyhakî ve İbn Asâkir’den şöyle rivayet etmiştir: “Âişe (ra) onu şöyle anlatır: "Resûlullah (sav), çok uzun da değildi, azaları birbirine geçmiş gibi çok kısa da değildi. O, yalnız yürüdüğü zaman orta boylu olarak kabul edilirdi. Uzun boylu olarak bilinen biriyle yürüdüğü zaman da o kimseden uzun görünürdü.”]

- 2064 Hâzret-i Şiddîka-i vâlâ-haber
İşbu hadîş içre rivâyet kılar
- 2065 Kâmet-i ra'nâ-yı cenâb-ı habîb
Bulmuş idi hüsni ü lefâfetle zîb
- 2066 Evsağ idi ol kadar havrâ-pesend
Ya'ni ne pest idi ne gâyet bülend
- 2067 Kâmeti ser-tâ-be-ğadem Kirdgâr
Kılmış idi hüsni ile mihr-iştihâr
- 2068 Orta idi boyda o fahrü'l-beşer
Münferiden olsa hırâmân eger
- 2069 İtmış idi nükte-i hayrû'l-umûr
Kadd-i şerîfide o mâhiñ zuhûr
- 2070 Olmuş idi rûz-ı ezelde o kad
Vâsıta-i rahmet-i Rabb-i şamed
- 2071 Ger bir uzun boylu ile nâ-gehân
Yürise bir yerde o rûh-ı revân
- 2072 Her ne kadar olsa ol âdem tavîl
Aşvel idi andan o zât-ı celîl

2073 Ya'ni ol âdemle iderken güzer
Böyle görünürdi o fahrü'l-beşer

2074 Gerçi vasaṭ idi o ḳadd-i cemîl
Cümleden olmuşdı ṭavîl ü celîl

2075 Hüsñ ü leṭâfetde olup bî-naẓîr
Bir idi ol şâh-ı sa'âdet-serîr

2076 Kevkebe-i ḳadrini Rabb-i semî'
İtmiş idi 'arş-ı 'alâdan refî'

وقالت عائشة رضي الله تعالى عنها في تمام الحديث ولربما اكشفه الرجلان الطويلان فيطولهما رسول
الله صلى الله عليه وسلم فاذا فارقه ناسب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم الى الربعة رواه ابن ابي
حيثمه وابن عساكر.

[Âiše (ra) hadisin tamamında şunları söylemiştir: “Hatta iki uzun boylu adam
yanlarına durduğu zaman resûlullah (sav) onlardan uzun olurdu.
Ayrıldıklarında da resûlullah (sav) orta boylu olarak bilinirdi.”]

2077 Ḳâmet-i zîbende-i ma'nâya hem
Eyleyüp ilbâs-ı libâs-ı hikem

2078 Böyle rivâyet kılar ehl-i yakîn
Evsat iken ḳadd-i resûl-i güzîn

2079 İki ṭavîl âdem ile nâ-gehân
Gelse idi bir yere fahr-ı cihân

2080 Ḳâmet-i zî-şân-ı resûl-i celîl
Hîn-i nazarda görünürdi ṭavîl

2081 Mu'ciz-i peygamber-i refref-nişest
Eyler idi anları maḳşûr u pest

2082 Ayrılıcaḳ ol iki merd-i ṭavîl
Yine vasaṭ idi o ḳadd-i cemîl

- 2083 Zâhir olup ya'ni ki anlarda tûl
Evsat olurdu yine kıadd-i resûl
- 2084 Kıldı bu hâşıyyeti Rabb-i İlâh
Rıf'at u şânına o şâhiñ güvâh
- 2085 Oldı sa'âdetle o ferhunde-zât
Şâh-ı şehân-ı harem-i kâ'inât
- 2086 Şûret ü ma'nâda Cenâb-ı Hudâ
Virmiş idi rütbe-i 'âlî aña
- 2087 Eyleyüp ârâste-i hüsni ü ân
Bî-bedel itmişdi anı Müste'ân
- 2088 Yazmadı hiç hâme-i şun'-ı Hudâ
Nüşa-i hilkatde mümâşil aña
- 2089 Olsa mişâli anıñ ey ehl-i hâl
Sâye-i zîbâsı olurdu mişâl
- 2090 Zıllı 'ayân olmadığı bî-gümân
Saña yeter şâhid-i 'âdil hemân
- 2091 Kim bedeli yokdur o sîmîn-beriñ
Ol meh-i tâbân-ı şeref-güsteriñ

ولم ير رسول الله صلى الله عليه وسلم ظل في شمس ولا قمر رواه الترمذي وقال ابن سبع في خصائصه
ان ظله صلى الله عليه وسلم كان لا يقع على الارض وانه كان نورا وكان اذا مشى في الشمس
والقمر لا يظهر له ظل.

[Resulullah (sav)'in gölgesi güneşte ve ay ışığında görünmezdi. Tirmizî rivayet etmiştir. İbn Seb' Hasâis adlı eserinde şöyle söylemiştir: “Onun (sav)'in gölgesi yere düşmezdi. Onun gölgesi nur idi. Güneşte veya ay ışığında yürüdüğü zaman gölgesi görünmezdi.]

- 2092 Naql olunur sâye-i fahr-ı cihân
Olmaz idi şems ü kamerde ‘ayân
- 2093 Sâyesini hâzin-i şun‘-ı Hudâ
Eyledi ârâyiş-i kenz-i hafâ
- 2094 Gâlib idi nûrî meh-i envere
Düşmez idi sâye-i pâki yere
- 2095 Olur idi sâyesi zîb-i zemîn
Başına tâc itmese ‘arş-ı berîn
- 2096 Nûr-ı mücessem idi zâtı hemân
Görmedi hiç mişlini çeşm-i cihân
- 2097 Mihr ü mehe karşı ger ol mağz-ı nûr
Yürise itmezdi zılâli zühûr
- 2098 Zıll-ı şerîfi nola olsa nihân
Nûrda hiç sâye olur mı ‘ayân
- 2099 Nûr idi ser-tâ-ka-dem ol mağz-ı nûr
Sâyesi itmezse ‘aceb mi zühûr
- 2100 Kaddiniñ a‘lâlîgıdır bî-gümân
Eylemeyen sâye-i pâkin ‘ayân
- 2101 Zıllı ‘ayân olmadığından eger
İster iseñ bir haber-i mu‘teber
- 2102 Oldı delîl aña bu ey ehl-i hâl
Olmaz imiş aña nazîr ü mişâl
- 2103 Nûr idi ser-cümle o bedr-i bûdûr
Sâye kabûl eylemez elbette nûr
- 2104 Olsa muķâbil aña ger âfitâb
Nûrına nisbetle iderdi hicâb

- 2105 Mihr-i kemâl idi o nûr-ı Hudâ
Sâye olursa nola hürşîd aña
- 2106 Şun'ı Hudâ ber-ter idüp pâyesin
Anıñ içün kıldı nihân sâyesin
- 2107 Görmedi lâyıq ki ola pây-mâl
Hem-ser-i 'arş iken o 'âlî-zılâl
- 2108 Sâye-i zîbâsı düşüp sû-be-sû
Olmaya fersûde-i pây-ı 'adû
- 2109 Hikmet ile hem daği Rabb-i ganî
Ümmet için eyledi maḥfûz anı
- 2110 Tâ ki o hürşîd-i sipihr-i hüdâ
Sâyesini ide 'uşâta 'aḫâ
- 2111 'Arşa-i maḥşerde kılup âşikâr
Ya'ni ola ümmetine sâye-dâr
- 2112 Cümlemizi eyleye Rabb-i mu'în
Sâye-i luḫfında o mâhuñ emîn

روى الترمذي عن ابي هريرة رضي الله تعالى عنه ما رأيت احدا في مشيته من رسول الله صلى الله عليه وسلم كأنما الارض تطوى له انا لنجهد انفسنا وهو غير مكترث وكذا رواه الامام احمد والبيهقي وابن عساكر من طرق او انه لغير مكترث نسخه في الشمائل.

[Tirmizî, Ebû Hüreyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'den daha hızlı yürüyen kimse görmedim. Sanki yer ona duruluyordu. Biz (ona yetişmek için) kendimizi zorluyorduk, o ise aldırmyordu." İmam Ahmed, Beyhakî ve İbn Asâkir farklı yerlerden "Hızlı yürümekte zorlanmyordu." şeklinde rivayet etmişlerdir.]

- 2113 Vaşfin iden ehl-i rivâyet didi
Hûb idi gâyet revîş-i Aḫmedî

- 2114 Bir kişiyi görmedim el-kışsa ben
Esra' ola ya'ni o meh-pâreden
- 2115 Hâlet-i meşyinde o zât-ı refî'
Âb-ı revân gibi olurdu serî'
- 2116 Ayağı altında anıñ câ-be-câ
Yeryüzi gûyâ dürilürdi aña
- 2117 Yürüdüğü demde o şâh-ı güzîn
Şanki aña tayy olunurdu zemîn
- 2118 Cehd ile itse ne kadar iktifâ
Kimse mülâkî olamazdı aña
- 2119 Hâl bu kim ol şeh-i gerdûn-mağâm
Hilm ü vağâr ile yürürdi müdâm
- 2120 Kaşda muğârin degil ey ehl-i dil
Vaz'-ı cibillîdir anı öyle bil
- 2121 Anda bu hâşıyyet-i hikmet-şi'âr
Oldı 'atâ vü kerem-i Kirdgâr
- 2122 'Azm-i reh itdikde nebiyy-i kerîm
İRmez idi pâyına peyk-i nesîm
- 2123 Hâşılı ol server-i çâpük-süvâr
Âb-ı revân gibi iderdi güzâr
- 2124 Sür'at-i reftârına oldur sebeb
Olmuş idi 'âşık-ı dîdâr-ı Rab
- 2125 Bûse-dih-i mağdemi ins ü melek
Ferş-i rehi atlas-ı çarğ-ı felek
- 2126 Dîde-güşâ encüm-i âfâk aña

2117. beyit İ1'de yok.

2119b-müdâm İ1/ mağâm A.

Ehl-i semâ cümlesi müştâk aña

2127 Olsa hırâmân o şefî'ü'l-enâm
İns ü melek dirdi 'aleyke's-selâm

روى ابو الحسن بن الضحاك من انس رضى الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم كثيرا لعرق
وقال ايضا ماشمت ريحا قط او عرقا قط اطيب من ريح او عرق رسول الله صلى الله عليه وسلم ولا
شمت مسكا ولا شيئا اطيب من رسول الله صلى الله عليه وسلم رواه الامام احمد الشيخان والترمذي.

[Ebu'l-Hasan b. Dahhâk, Enes (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resûlullah çokça terlerdi." Enes (ra) şöyle devam etmiştir: "Resûlullah (sav)'in kokusundan veya terinden daha hoş bir koku veya teri hayatımda asla koklamadım ve resûlullah (sav)'in kokusundan daha hoş ne bir misk ne de bir güzel koku kokladım." Bu hadisi, İmam Ahmed, Buharî ile Müslim ve Tirmizî rivayet etmişlerdir.]

2128 Vaşf-ı şerîfinde Cenâb-ı Enes
Böyle haber virdi o müşgîn-nefes

2129 Didi hadîşinde ki cism-i nebî
Olmuş idi fîbleriñ atyebi

2130 Ol ten-i pâkîze-i 'anber-şemîm
Derler idi çün gül-i bâğ-ı na'îm

2131 Bir gül-i pür-jâle-şıfat bî-gümân
Ya'ni 'arağ-rîz idi fağr-ı cihân

2132 Şerm ü hayâ ile o mağbûb-ı Hağ
Eyler idi cismini ğarğ-ı 'arağ

2133 Derlese ol cism-i tarâvet-rehîn
Bûy-ı laţf ile dolardı zemîn

2134 Zîb-i leţâfet bedeninden müdâm
Ya'ni teraşşuğda idi şubğ u şâm

2135 Her ne ki şemm itdim ise bî-cedel

Bulmadım ol bûy-ı laîfe bedel

- 2136 Ya'ni ki çün müşg ü zebâd u 'abîr
He ne ki var râyiha-i dil-peẓîr
- 2137 Nefha-i ra'nâsı ile cümleden
Ġâlib idi ẓibde ol gül-beden
- 2138 Bûy-ı dil-ârâsı anıñ muttaşıl
Râyiha-i müşgi iderdi ħacil
- 2139 Olmuş idi ol 'araķıñ dem-be-dem
Şemmesi reşk-efgen-i bâğ-ı irem
- 2140 Bûy-ı dil-âvîzine müşg ü 'abîr
Kim nice biñ şevķ ile oldı esîr

روى ابن عساكر عن عمر بن الخطاب رضى الله عنه كان ريح عرق رسول الله صلى الله عليه وسلم
ريح المسك بأبي وأمي لم ار قبله ولا بعده مثله.

[İbn Asakir, Ömer b. Hattab (ra)'tan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullah (sav)'in teri misk gibi kokardı. Anam babam ona feda olsun! Ondan önce ve sonra onun gibisini görmedim!"]

- 2141 Dir bu rivâyetde Cenâb-ı 'Ömer
Ya'ni ki Fârûķ o cemîlü's-siyer
- 2142 Bûy-ı laîf-i 'araķ-ı Muştafâ
Râyiha-i müşge virürdi şafâ
- 2143 'Anber-i sârâ gibi ol gül-beden
Aṭyeb idi râyiha-i müşgden
- 2144 Görđi ġazâl-i Ĥuten anı hemân
Reşk ile düşdi göbegi ol zamân
- 2145 Râyihası şöyle dil-ârâ idi
Ġıbṭa-ber-i kâkül-i ħavrâ idi

- 2146 Bûy-ı lafîfinden anîñ ser-be-ser
Verd-i cinân reşk ile düşmüşdi ter
- 2147 Biñ dil ü biñ cân ile ya‘ni aña
Kim peder ü mâderim olsun fedâ
- 2148 Olmuş idi ol ‘arağ-ı bî-naẓîr
Evvel ü âhîrde ‘adîmü’n-naẓîr
- 2149 Cism-i şerîfînde o hûb-dâneler
Şâf-ter olmuşdı mişâl-i güher
- 2150 Olmuş idi her ‘arağ-ı dil-güşâ
Dürr-i girân-mâye-i hüsñ ü bahâ
- 2151 Bir gül idi cism-i şerîfî hemân
Bûyı virür bûy-ı cinândan nişân
- 2152 Tâ dem-i fiṭratda ten-i Aḥmedî
Ṭîb-i cinân ile muṭayyeb idi
- 2153 Gül gibi bî-şübhe o cism-i şerîf
Olmuş idi ḥâşılı pâk ü nazîf
- 2154 Ğâlib idi ‘anber ü müşge tamâm
Bûy-ı dil-âvîz ü laṭîfî müdâm
- 2155 Âb-ı ruḥ-ı kevşer-i cennet idi
Menba‘-ı ser-çeşme-i rahmet idi

روى البخاري في تاريخه والدارمي كان في رسول الله صلى الله عليه وسلم خصال لم يكن يمر في طريق
فيتبعه احد الاعراف انه سلك من طيب عرفه او عرقه عليه السلام.

["Resûlullah (sav)'de bazı hasletler vardı: O, bir yoldan geçtiğinde arkasından gelen kimse, orada bıraktığı güzel koku sebebiyle, resûl-i ekrem (sav)'in oradan geçtiğini anlardı." Buhâri, Tarihi'nde ve Dârimî rivayet etmişlerdir.]

- 2156 Hâzret-i Câbir didi bir râhdan
Devlet ü ‘izzetle o sîmîn-beden

- 2157 Geçmez idi geçdigin illâ anıñ
Ya'ni o peygamber-i sîmîn-teniñ
- 2158 Râyîha-i dil-keş ile bî-gümân
Nefha-i cân-bağşısı iderdi beyân
- 2159 Şöyle ki bir yoldan o zât-ı vaqûr
Devlet ile itdiği demde mürûr
- 2160 'İtr-ı dil-âvîzi anıñ sû-be-sû
Reh-güzerin eyler idi müşg-bû
- 2161 Geçdiği yollardan o şâhıñ eger
Der-'ağab itseydi bir âdem güzer
- 2162 Bûy-ı laîfından anıñ bî-gümân
Geçdiğini hiss ider idi hemân
- 2163 Cism-i şeref-bâr-ı nebiyy-i kerîm
Olmuş idi bir gül-i 'anber-şemîm
- 2164 Bûy-ı revân-bağşısına şubh u mesâ
Cân ile müştâk idi ehl-i semâ
- 2165 Nefha-i cân-bağşı idince yaqîn
Düşdi hemân nâfe-i âhû-yı çîn
- 2166 Gül gibi hoş-bû idi zâtı müdâm
Atyeb-i tîb idi vücûdı tamâm
- 2167 'Âlemi teşrîf idicek ol beden
Kendüyi hâk eyledi müşg-i Huten
- 2168 Müşg-i Huten zâr-ı ser-efgendesi
'Anber anıñ bir habeşî bendesi
- 2169 Kankı güzer-gehden o fahr-ı cihân

Rıf'at ü iclâl ile olsa revân

- 2170 Râyiḥadan belli idi gıtdığı
Ya'ni sa'âdetle mürûr itdiği
- 2171 Olmağ ile aṭyeb-i ḥulḳ-ı Ḥudâ
Mâ'il idi ṭibe o kân-ı şafâ
- 2172 Oldı yaḳîn-i ḥıred-i ḥurde-bîn
Ma'ni-i eṭ-ṭibü li'l-muṭayyibîn
- 2173 Ṭayyib-i aṭyeb idi zât-ı nebî
Mâ'il-i ṭib olsa nola meşrebi
- 2174 Ṭıbden ol server-i 'âlî-nihâd
Eyler idi rağbet-i müşg ü zebâd
- 2175 Bûy-ı dil-âvîzine müşg ü 'abîr
Olmuş idi cân u göñülden esîr
- 2176 Nefḫa-i cân-baḫşını bâd-ı vezân
Eyler idi tuḫfe-i kerrûbiyân
- 2177 Râyiḫa-i miski sürerdi nebî
Râğıb idi ṭibe dil-i aṭyebi

روى الترمذي في الشمائل وابو داود في الادب والامام احمد عن ابي الطفيل رضي الله عنه كان رسول
الله صلى الله عليه وسلم ابيض مليحا مقصدا وفي رواية المسلم عنه كان ابيض مليح الوجه صلى الله
عليه وسلم تسليما كثيرا

[Tirmizî Şemâil'inde, Ebu Dâvud el-Edeb'inde ve İmam Ahmed'in Ebu't-
Tufeyl (ra)'tan yaptıkları rivayet şöyledir: "Resûlullah (sav) beyaz ve
güzeldi." Müslim'in rivayetinde ise: "Resûlullah (sav) beyaz ve yüzü güzel
bir kimseydi."]

- 2178 Eyleyüp evşâfına şevḳ ile meyl

İşbu hadîş içre didi bû-Ṭufeyl

- 2179 Cümleyi câmi‘ haber ile ‘ayân
Eyledi evşâf-ı resûli beyân
- 2180 Ebyaz idi levn-i şerîf-i resûl
İtmez idi mişl ü mu‘âdil kabûl
- 2181 Şöyle güzel idi o nûr-ı Hudâ
Olmaz idi kimse mûmâşil aña
- 2182 Alnı münevver yüzi bedr-i münîr
Her şıfatı mazhar-ı şun‘-ı Kadîr
- 2183 Kaşları mihrâb-ı dil-i kudsiyân
Maṭmaḥ-ı nezzâre-i kerrûbiyân
- 2184 Dîdesi pîrâye-nümâ-yı cemâl
Kirpigi zîbende-i kuhl-ı kemâl
- 2185 Gerdeni şem‘-i harem-i iştıfâ
Sînesi âyîne-i gîtî-nümâ
- 2186 Kâmet-i zîbendesî mümtâz idi
Hüsn ile bir serv-i ser-efrâz idi
- 2187 Mu‘tedil olmuşdı o kıdd-i cemîl
Ya‘ni degil idi kaşîr ü tavîl
- 2188 Fıtrat u hilkatde habîb-i İlâh
Mu‘tedilü’l-laḥm idi bî-iştibâh
- 2189 Hâşılı keyfiyyet-i şaḥm u hezâl
Anda ‘ayân idi ‘ale’l-i‘tidâl
- 2190 Lafz-ı muḳaşşıdla budur maḳşadı
Mu‘tedil idi şıfat-ı Aḥmedî

2191 Ya'ni ki her 'użv-ı cemîlü'l-eşer
Olmuş idi gâyet ile mu'teber

2192 Lâzıme-i hüsn ü leţâfet tamâm
Zât-ı şerîfnde idi ve's-selâm

روي الترمذي رحمه الله علي بن أبي طالب كرم الله وجهه و رضي الله عنه انه قال إذا وصف النبي
صلى الله تعالى عليه وسلم لم يكن بالطويل الممغط ولا بالقصير المتردد وكان ربعة من القوم.

[Tirmizî, Ali b. Ebî Tâlib (kerramellahu vecch)ten rivayet etmiştir: "Nebi (sav)'ı şöyle vafsetmiştir: Çok uzun değildi. Azaları birbirine geçmiş gibi çok kısa da değildi. O, kavminin orta boylusu idi." İbn Asâkir rivayet etmiştir.]

2193 İbni Ebî Tâlib o şîr-i Hudâ
Didi ki fahr-ı dü-cihân-ı Muştafâ

2194 Mu'tedilü'l-ğadd idi bî-reyb ü şek
Hüsnine meftûn idi ins ü melek

2195 Ahsen-i hilğatle olup nâzenîn
Hûr-pesend idi o ğadd-i güzîn

2196 Hüsn ü leţâfetle o zîbâ-beden
Orta idi cümle-i aşhâbdan

2197 Kâmet-i zîbendesey ehl-i dil
Olmuş idi hûb-ter ü mu'tedil

2198 Şanma ki ol kâmet-i tûbâ-pesend
Gâyet ile pest ola yâhud bülend

2199 Ğadd-i nebî evsaṭ u a'del idi
Her ciheti ahsen ü ecmel idi

2200 Ğâlib idi kavminiñ a'lâsına
Olmadı hem-tâ ğad-i bâlâsına

- 2201 Kâmetine olmasa tâ‘at-nümâ
Boy çekemezdi şecer-i müntehâ
- 2202 Oldı miyâne o kad-i cân-bahâ
Olsa nola mâye-i hüsn ü bahâ
- 2203 Nûrdan olmuşdı o naḥl-i kemâl
Serv-i dil-ârâ-yı ‘adîmü’l-mişâl
- 2204 Olsa nola zıll-ı şerîfi nihân
Nûrda hiç sâye olur mı ‘ayân
- 2205 Kâmet-i a‘lâsı olup dil-pezîr
Oldı leḫâfetde ‘adîmü’n-nazîr
- 2206 Sâye-i pâki gibi şun‘-kerîm
Kıldı nazîrin daḫi aniñ ‘adîm
- 2207 Leşker-i hûbâna o serv-i revân
Bu ‘alem olmuşdı o kâmet hemân
- 2208 Kâmet-i zîbendesı itse hırâm
Eyler idi gökde melekler kıyâm
- 2209 Sidre idüp kâmetine ser-fürû
Dir idi biñ şevḫ ile tûbâ-lehû
- 2210 Sidre ser-efgende bir üftâdesı
Kâmetiniñ ya‘ni ki dil-dâdesı

لم يكن بالجد القطط ولا بالسلط كان جعدا رجلا

[Saçları, ne kıvrıcık ne de dümdüzdü; hafifçe dalgalı idi.]

- 2211 Şa‘ra-i müşgîn-i şefi‘ü’l-ümem
Kim ne kıvrıcık ne hafif idi hem
- 2212 Her ḫam-ı gîsûsını feyz-i kemâl
Kıldı qarîn-i şıfat-ı i‘tidâl

- 2213 Eyledi meşşâta-i şun‘-ı ezel
Kâkül-i ‘anber-şikenin bî-bedel
- 2214 Mûy-ı dil-ârâ-yı habîb-i İlâh
Mu‘tedil olmuş idi bî-iştibâh
- 2215 Hüsni ile ol zülf-i tarâvet-nümâ
‘Ömr-i girân-mâye idi gûyiyâ
- 2216 Bir kılınıñ düşdiği yere hemân
Bezî-i revân eyler idi kudsîyân
- 2217 Zülfine bakdıqça o mu‘ciz-demiñ
Kılca qalurdı yüregi âdemiñ
- 2218 Luţf ile oldukça o meh şâne-gîr
Başlar idi lerzeye mihr-i münîr
- 2219 Şânesine reşk kılup âfitâb
Eyler idi hasret ile ıztırâb
- 2220 Mûy-ı dil-âvîzi olup mu‘tedil
Her kılına beste nice cân u dil
- 2221 Ğâyet-i ‘adl üzre olup dil-firîb
Şun‘-ı Hudâ virmiş idi hüsni ü zîb
- 2222 Şanma ki ol şa‘ra-i nûr-iltihâb
Süst ola yâhud ola pür-pîç ü tâb
- 2223 Atyeb idi şa‘ra-i ‘anber-veşi
Sünbül-i cennet idi hasret-keşi

ولم يكن بالمطهم او لا بالكلثم وكان في الوجه تدوير

[Yanakları düz idi. Kabarık ve çıkıntılı değildi. Yüzü yuvarlaktı.]

- 2224 Rûy-ı cihân-tâbı münevver idi

- Hem ne tavîl ü ne müdevver idi
- 2225 Evvel-i rü'yetde o vech-i e'az
Gerçi müdevver görünürdi biraz
- 2226 Lîk olup mazhar-ı sırr-ı kemâl
Bulmuş idi gâyet ile i'tidâl
- 2227 A'del-i tedvîr ile ol vech-i pâk
Olmuş idi mâh-şifat tâb-nâk
- 2228 Vech-i şerîfindeki lahm-ı cemîl
Kim ne keşîr idi ne gâyet kalîl
- 2229 Hoş-ter idi 'arîz-ı ferruḥları
Bulmuş idi zînet ü fer ruḥları
- 2230 Gülşen-i hüsünde o ruḥlar meger
Olmuş idi şanki iki verd-i ter
- 2231 Gül gibi ol vech-i cemîlü'l-cemâl
Mu'tedilü'l-lahm idi bî-kîl ü kâl
- 2232 Devr-i kamer gibi olup müstedîr
Ḥûb u cemîl idi o vech-i münîr
- 2233 Kîllet-i lahm ile o vech-i ḥasen
Şanma ola ya'ni kaşîrû'z-zekân
- 2234 Yâ ola ḥaddeyn-i mübârekleri
Ḥadd-i 'adâlet şıfatından berî
- 2235 Vech-i şerîfi gül-i ḥandân idi
Ol beşere bir meh-i tâbân idi
- 2236 Cebhesi bedr idi yüzi âfitâb
Ṭal'at-ı pâkinde 'ayân âb u tâb
- 2237 Hüsüne teşbîh ile şems ü kamer
Maḥşere dek faḥr-ı mübâḥât ider

- 2238 Olmağ ile hüsne anıñ sebîh
Mihri-münîr oldu felekde vecîh
- 2239 Oldı mübârek-zekânı gûy-ı sîm
Hüsn ü leâfetle vesîm-i besîm
- 2240 Mâ'il-i tedvîr olup ol vech-i pâk
Mâh-şıfat olmuş idi tâb-nâk
- 2241 Hüsn ü bahâ ol kadar olmuş 'ayân
Nûr revân idi yüzinden hemân
- 2242 Hilkat-i ruhsârı mükerrem idi
Kim ne mu'tahham ne mükelsem idi
- 2243 Gül gibi haddeyn-i mübârekleri
Olmuş idi ya'ni laîf ü tarî
- 2244 Şanma ola ya'ni o zîbâ-dehen
Kesret-i lahm ile kaşîrû'z-zekan
- 2245 Tal'at-ı zîbâsını Rabb-ı kadîr
Kılmış idi bî-bedel ü bî-nazîr
- 2246 Hüsn ü melâhatle o fahr-ı cihân
Ya'ni esîlü'l-had idi bî-gümân
- 2247 Mihri-cemâliyle o mâh-ı hüdâ
Virmiş idi 'âleme nûr-ı ziyâ
- 2248 'Âşık-ı dîdârı olup ser-be-ser
'Âlemi devr itmede şems ü kamer
- 2249 Şâm u seher baksa da ruhsârına
Göz mi doyar lezzet-i dîdârına
- 2250 Hûr u melek hüsne müştâk anıñ
Bende-i efgendesî 'uşşâk anıñ

أبيض مشرب

[Kırmızı katıştırılmış beyaz renkli idi.]

- 2251 Şîr-i Hudâ vaşf idüp ol meh-veşi
Didi beyâz idi ten-i dil-keşi
- 2252 Sîm-i muşaffâ gibi ser-tâ-ğadem
Şâf u laîf idi o cism-i etemm
- 2253 Nûr-ı mücessem idi ol cism-i hûb
Eyler idi şafveti cezb-i kulûb
- 2254 Hem beden-i pâki olup tâb-nâk
Mâ'il idi humrete ol cism-i pâk
- 2255 Şâf idi ra'nâ idi cism-i nebî
Kırmızılık zâhir idi gül gibi
- 2256 Verd-i sefidi o ten-i mâh-tâb
Reşk ile eylerdi esîr-i hicâb
- 2257 Gerçi beyâz idi mübârek teni
Ebyâz idi şanma be-ğâyet anı
- 2258 Mâ-ğaşal ol cism-i tarâvet-nişân
Ğâyet-i hüsn üzre idi bî-gümân
- 2259 Mihr-i cihân-tâb gibi ser-be-ser
Şa'sa'a-perdâz idi ol sîm-ber
- 2260 Hüsni Hâğ üzre anî diyemem
Aıncağ olur rûh-ı muşavver disem
- 2261 Hâşılı ta'bîri budur kim hemân
Kâbil-i vaşf olmaz o fahr-ı cihân

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.]

- 2262 ‘Ayn-ı laṭîfî katı aḥsen idi
Pertev-i envâr ile rûşen idi
- 2263 Gözleriniñ Ḥazret-i Rabb-ı İlâh
Ağını ağ itdi siyâhın siyâh
- 2264 Ol müjeler şaf-zede-i ḥüsn ü ân
Ġamze-ber-endâz-ı dil-i ḳudsiyân
- 2265 Çeşm-i siyâh ile o faḫrû’l-enâm
Ya’ni mukahḫal görünürdi müdâm
- 2266 Cümle bilürler bunu ‘aynü’l-yaḳîn
‘Aynına dil-beste idi ḫûr-ı ‘în
- 2267 Ḳılmış idi sürme-i zîbende-kâr
Ḥasret-i çeşmiyle vücûdın gubâr
- 2268 Mukteḫal-i ḳudret idi mâ-ḫaşal
Çeşm-i ziyâ-güsteri rûz-ı ezel
- 2269 Ol göz idi ‘ayn-ı sa’âdet hemân
Bir niḡeh-i nîmine meftûn cihân
- 2270 ‘Ayn-ı sa’âdet nola dirsem aña
Oldı ezel mazḫar-ı ḫûr-ı liḳâ
- 2271 Dîdesi mestânesi ins idi hep
Manzarı tâ sâḫa-i ḳuds idi hep
- 2272 Şâhin-i nezzâresine bî-gümân
Cilve-geh oldı ḫarem-i ḳudsiyân
- 2273 Kim naḫar-ı himmeti ‘âlî idi
Mazḫar-ı feyz-i müte‘âlî idi
- 2274 Olmuş idi şevḳ ile şubḫ u mesâ
Maṭmaḫ-ı enzârı rızâ-yı Ḥudâ

- 2275 ‘Ayn-ı laţifinden o mâhıñ eger
Ehl-i recâ bir nazâr alsa yeter

أهدب الأشغار

[Kırpikleri uzundu.]

- 2276 Her müje-i dil-keşi atvel idi
Kuhl-ı leţâfetle mukahhal idi
- 2277 Kılmış idi şun‘-ı Hudâ-yı celîl
Kâmet-i müjgân-ı laţifin tavîl
- 2278 Ol müje-i dil-keşe kerrûbiyân
Eyler idi şevk ile bezl-i revân
- 2279 Hûb idi müjgân-ı şafâ-güsteri
Nûr-ı siyeh-tâb idi kırpikleri
- 2280 Olmuş idi ol müje-i dil-şikâr
Kuhl-ı sa‘âdetle ezel sürme-dâr
- 2281 Zâhir olup kudret-i şun‘-ı İlâh
Olmuş idi kırpigi nûr-ı siyâh
- 2282 Hûb idi mergûb idi maqbûl idi
Sürme-i “mâ-zâg” ile mekhûl idi
- 2283 Şöyle laţif idi o müjgân-ı hûb
Kim aña kırbân olur ehl-i kılûb
- 2284 ‘Âşık-ı nâlânı olup bî-gümân
Aña urulmuş idi hûr-ı cinân
- 2285 Olmuş idi ol müje-i mu‘teber
Şâhin-i çeşminde hümâ-bâl ü per
- 2286 Oldığı dem ol müjeler kâr-sâz

Şan kıanad açmıŝdır iki şâh-bâz

حلیل المشاش والكد

[Omuz başları iri ve omuzları geniş idi.]

- 2287 A'zam idi zât-ı şeref-güsteri
Ya'ni celil idi omuz başları
- 2288 Yağrını beyninde olan üstühân
Kadr ü celâl üzre idi bî-gümân
- 2289 Sâ'id ü sâkındaki her bir 'izâm
Olmuş idi cümle kıaviyyü'n-nizâm
- 2290 Dirsegi hem dizleri bî-iştibâh
Olmuş idi mażhar-ı şun'-ı İlâh
- 2291 Zât u şifât içre Cenâb-ı kâdir
Kılmış idi anı 'adîmü'n-nazîr
- 2292 Ekmel idi menkib-i mevzûnları
Ya'ni ser-i düşünümâyûnları
- 2293 Cism-i şerîfinde 'izâm-ı celil
Olmuş idi kuvvet-i zâta delil
- 2294 Dirsegi zânû-yı mübârekleri
Hem daği ka'beyn-i şafâ-perveri
- 2295 Eltaf u aqvâ idi ekmel idi
Eşref-i hilkat ile ecmel idi
- 2296 'Azm-i mübârekleri bi'l-ittifâk
Ya'ni 'azîm idi dir ehl-i vifâk
- 2297 Tavr-ı celâl ile o 'azm-i celil
'İzzet ü 'unvânına oldu delil

- 2298 Cümle rivâyetde budur mu‘teber
Hilâti merdâne idi ser-be-ser
- 2299 İşbu şıfat sırr-ı sa‘âdet imiş
Âyet-i kübrâ-yı necâbet imiş

أجرد ذا مسربة

[Bedeninde kıl yoktu, ince tüyler vardı.]

- 2300 Şâf idi hem cism-i şafâ-güsteri
Olmuş idi ya‘ni halelden berî
- 2301 Ahsen idi ol beden-i müşg-bû
Çok yoğ idi cism-i şerîfnde mû
- 2302 Sînede ol nâfe-i müşgîne dek
Mesrûbe-dâr idi o reşk-i melek
- 2303 Şâf idi âyîne-şıfat ol beden
Kıt‘a idi mihr-i cihân-tâbdan
- 2304 Sîm-şıfat şâf u mücellâ idi
Safvet-i cismiyle muţarrâ idi
- 2305 Mûdan olup bir haţ-ı bârîk-ter
İtmiş idi nâf-ı laţîfîn maķar
- 2306 Kande ‘ayân olsa bu zîbâ-şıfat
Mesrûbe dirler aña ehl-i luġat
- 2307 Hilâti hûb idi o sîmîn-teniñ
Mû yoğ idi sînesi üzre aniñ
- 2308 Âyine-veş şâf idi cism-i resûl
İtmez idi jeng-i küdüret kabûl
- 2309 Ser-be-ser ol faħr-ı zemîn ü zamân
Ĝarķa-i nûr olmuş idi bî-gümân

- 2310 Cismini gördükde o meh-pâreniñ
Hîrelenürdi gözi seyyâreniñ
- 2311 Sîne-i zîbâ-yı habîb-i İlâh
Nûr ile memlû idi bî-iştibâh
- 2312 Sîne-de ol nâfe-i müşgîne dek
Mesrûbe-dâr idi ol reşk-i melek
- 2313 Mûlar ile nâfina dek bî-gümân
Ya'ni çekilmiş idi bu hâç hemân
- 2314 Şadr-ı şerîfiyle idüp ittişâf
Zâhir idi diğğat ile tâb-nâf
- 2315 Sînesi üzre o hâç-ı dil-sitân
Besmele şeklinde olurdu 'ayân
- 2316 Sîne-de ol mesrûbe-i Aḥmedî
Âyet-i nûr üstine i'râb idi
- 2317 Bedr idi gûyâ ki o şadr-ı şerîf
Hâle idi anda o mûy-ı laḥîf
- 2318 Olmuş idi ol hâç-ı diğğat-nümâ
Yâ felek-i ḥüsne hâç-ı istivâ

شحن الكفين والقدمين

[Mübarek ellerinin ve ayaklarının parmakları kalın]

- 2319 Fıtrat-ı ḥûb ile olup ḥoş-nümâ
Kâmil ü zîbâ idi ol keff ü pâ
- 2320 Pây-ı laḥîfiyle o dest-i kerîm
Olmuş idi ya'ni ḳaviyy ü ḳavîm
- 2321 Hâç anı merdâne ḳılup ser-be-ser

Hüsn ile kılmışdı cemîlü's-siyer

- 2322 Ol iki keff ü iki pâ-yı güzîn
Olmuş idi gâyet ile nâzenîn
- 2323 Başsa eger taşā o fahr-ı cihân
Ayağınıñ resmi olurdu 'ayân
- 2324 Olsa güzzer-gâhı eger rîg-zâr
Resm-i ni'âl olmaz idi âşikâr
- 2325 Hem kademeyn ile o keffeyn-i hâş
Bulmuş idi kuvvet ile ihtişâş
- 2326 Ecmel idi ahsen idi hey'eti
Oldı rehîn-i 'azamet hilkati
- 2327 Ol kadar ahsen idi ol dest ü pâ
Olmuş idi manzarı 'ayn-ı şafâ
- 2328 Destini bûs itmege 'âşık melek
Pâyına yüz sürmege hasret felek
- 2329 Mu'cize-i pâ-yı şeref-güsteri
Kor idi hayretde nice dilleri
- 2330 Kuvvet-i kudsiyyedir itme cedel
Anda bu yektâ-şifat-ı bî-bedel
- 2331 Şems ü kamer şanma anıñ âsumân
Eyledi naqş-ı kademin hırz-ı cân
- 2332 Hasret-i pâ-bûsı ile mihr ü mâh
İtmiş idi hâk-i rehin cilve-gâh
- 2333 Luţf ile itse yere vaz'-ı ni'âl
Aña zemîn eyler idi rû-mâl
- 2334 Başmasa hâke o şeh-i dil-sitân
Hâkde olmazdı şükûfe 'ayân

- 2335 Pây-ı dil-ârâsına oldu qarîn
Sîne gererse nola çarha zemîn

إذا مشى تفلح كأنما يخط من صيب

[Yürüdükleri zaman yüksekten iner gibi idi. (Yer ayaklarının altında kaybolur giderdi.)]

- 2336 Meşy-i laîfînde o şâhib-kemâl
Olmuş idi bî-bedel ü bî-mişâl
- 2337 Yürüse ol iki cihân serveri
Zâhir idi kuvvet-i peygamberî
- 2338 ‘İzz ü vaqâr ile o nûr-ı kıdem
Eyler idi hâşılı vaz’-ı kadem
- 2339 Ya‘ni ki devletle o fahrü’l-enâm
Yürise merdâne yürürdi müdâm
- 2340 Başdığı yerlerden o kân-ı kerem
Eyler idi luğf ile def’-i kadem
- 2341 Ref’ idüp iqdâm-ı perestiş tamâm
‘İzz ü vaqâr ile iderdi hırâm
- 2342 Olsa idi pâ-zede-i reh-güzâr
Zâhir idi anda sükûn u vaqâr
- 2343 ‘Arz-ı temâyül idüp ol serv-i nâz
Eyler idi rıf’at ile ihtizâz
- 2344 Hâlet-i meşyinde cenâb-ı resûl
Eyler idi şanki yoğuşdan nüzûl
- 2345 Gâhi hırâm itse o rûh-ı revân
Pâyına şu gibi aqardı cihân

- 2346 Şanma ola ol şeh-i ‘âlî-makâm
Kibr ü gurûr ile perîşân-ıırâm
- 2347 Pây-ı dil-ârâların ol reşk-i mâh
Başmaz idi bir yire bî-intibâh
- 2348 Bedr-i tamâm idi ruḡ-ı meh-veşi
Diller alurdu revîş-i dil-keşi
- 2349 Eylese reftâr o şeh-i kâm-kâr
Ya‘ni gönüllerde kıomazdı kıarâr
- 2350 Her harekâtında o ‘âlî-neseb
Olmuş idi tâbi‘-i hüsn-i edeb
- 2351 Hüsn-i edeb luḡ-ı tevâzu‘ müdâm
Hâşşa-i zâtı idi ve’s-selâm

وإذا التفت التفت معا

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi.]

- 2352 Devlet ü ‘izzetle o nûr-ı Hudâ
Mültefet olsaydı kıaçan bir yaña
- 2353 Eyler idi ol şeh-i ‘âlî-şifât
Cism-i şerîfiyle bile iltifât
- 2354 Eylese bir yaña teveccüh eger
Cümle vücûdıyla iderdi nazâr
- 2355 Kıible-nümâ gibi o faḡr-ı cihân
Ka‘be-i maḡşûda dönerdi hemân
- 2356 Ya‘ni o miḡrâb-ı melâ’ik-maḡâf
İtmez idi zerre kıadar inḡirâf
- 2357 Olmadı bî-hûde o nûr-ı mübîn
Bâşıra-peymâ-yı yesâr u yemîn

- 2358 Bî-sebeb ol pâdişeh-i kâm-ver
İtmez idi her yaña şarf-ı nazar
- 2359 Sağ u sola bağıdığı demde o mâh
Eyler idi hüsn-i edeble nigâh
- 2360 Oldı o ‘allâme-i ümmî-lağab
Gevher-i gencîne-i hilm ü edeb
- 2361 Kimseye ol pertev-i nûr-ı ezal
Nîm-nigâh itmez idi mâ-ğaşal
- 2362 Bir nazarın almağa hürşîd ü mâh
Rûz u şeb olmuşlar idi rû-be-râh
- 2363 Olmuş idi ol nigeş-i dil-sitân
Râhat-ı rûh-ı dil-i bî-çâregân
- 2364 Her nazarı mâye-i şefkat idi
Zâtı gibi ‘âleme rahmet idi

بين كتفيه خاتم النبوة وهو خاتم النبيين

[Omuzları arasında nübüvvet mührü vardı. Peygamberlerin en sonuncusuydu.]

- 2365 Oldı iki yağrını beyninde hem
Mihr-i cihân-tâb-ı nübüvvet-rağam
- 2366 Zahr-ı şeref-güsteri pür-nûr idi
Sînesi gencîne-i memhûr idi
- 2367 Olmuş idi ya‘ni o nûr-ı kıdem
Mâlik-i gencîne-i sırr-ı hikem
- 2368 Hücçet-i mûmzâ gibi bî-ihtilâf
Müher ile mevsûm idi ol cism-i şâf

- 2369 Eyledi ol mûhri Hudâ-yı enâm
Hüccet ü burhânına müşgîn-ḥitâm
- 2370 Sikke-i zîbâ-yı sa'âdet idi
Beyza-i tuğrâ-yı 'inâyet idi
- 2371 Mâ-ḥaşal ol ḥâtem-i 'izzet-penâh
Hırz-ı sa'âdet idi bî-iştibâh
- 2372 Şa'sa'a-i dil-keşi ol ḥâtemiñ
Gözlerin alurdu gören âdemiñ
- 2373 Nûr ile memlû idi ol mühr-i pâk
Olsa nola mâh-şıfat tâb-nâk
- 2374 Zât-ı felek menziletinde müdâm
Olmuş idi şûret-i bedr-i tamâm
- 2375 Zâhr-ı şerîfde o bedr-i bûdûr
Zâhir idi 'arşda o mâh-ı nûr
- 2376 Ḥatm-i rüsûl oldığımı bî-gümân
Eyledi ol mühr-i nübüvvet 'ayân
- 2377 Mühr-i nübüvvetle o zât-ı cemîl
Ḥatm-i nebiyyîn idi bî-kâl ü kîl

أجود الناس صدرا

[İnsanların en geniş gönlü olanıydı.]

- 2378 Ecved-i nâs idi o 'âlî-vücûd
Ol iki keff keffe-i mîzân-ı cûd
- 2379 Cûd u şehâ ṭab'ına maḥşûş idi
Zâtı mekârim ile manşûş idi
- 2380 Vâsi' idi şadr-ı şerîf-i resûl
İtmez idi buğz u 'adâvet ḳabûl

- 2381 Münşerihü'ş-şadr idüp anı Hudâ
Kılmış idi menba'-ı luṭf u 'aṭâ
- 2382 Ecved-i nâs idi o kân-ı kerem
Ol şeh-i vâlâ-ter ü 'âlî-şiyem
- 2383 Cûd u şehâ idi anîñ pîşesi
Oldı 'aṭâ vü kerem endîşesi
- 2384 Luṭfını ol maẓhar-ı hulk-ı ḥasen
Ketm ü dırîğ itmez idi kimseden
- 2385 Herkese iḥsân ile me'lûf idi
Cûd u şehâvet ile ma'rûf idi
- 2386 'Unf ile aṣlâ o nebiyy-i güzîn
İtmez idi kimseye hiç ḥıṣm u kîn
- 2387 Ya'ni o mir'ât-ı leṭâfet-siyer
Ṭutmaz idi sîne de jeng-i keder
- 2388 Âyine-veş ol meh-i gerdûn-mesîr
Şâf-derûn idi çü mihr-i münîr

وأصدق الناس لهجة

[En doğru sözlüsü idi.]

- 2389 Aşdağ-ı nâs idi o zât-ı saḥî
Şıdķına şâhid idi düşmen daḥî
- 2390 Kavl ü 'amelde o ḥabîb-i İlâh
Aşdağ u evfâ idi bî-iştibâh
- 2391 Kâlbi olup ma'den-i şıdķ u şafâ
Eyler idi 'ahdine ḥüsn-i vefâ
- 2392 Evvel ü âḥir aña şıdķ-ı maḳâl

Olmuş idi mevhibe-i Zü'l-celâl

- 2393 Şıdķ ile ol şâdıķ-ı va'dü'l-emîn
Aşdaķ-ı nâs idi dir ehl-i yakîn
- 2394 Zâhir ü bâtında o nûr-ı Hudâ
Şıdķ u sedâd üzre idi dâ'imâ
- 2395 Kavline hem fi'line bî-irtiyâb
Şâdıķ idi ol şeh-i 'âlî-cenâb
- 2396 Lehce-i zîbâsını Rabb-ı İlâh
Şıdķ ile vaşf eyledi bî-iştibâh
- 2397 Fi'l-i şadâķat aña maşşûş idi
Şıdķı anıñ naşş ile menşûş idi
- 2398 Ebğaz-ı halk idi aña bî-gümân
Lağv u dürûğ-ı sühan ey nükte-dân
- 2399 Besdir anıñ şıdķına bî-kâl ü kıl
Şâh-ı rüsül oldıǵı aqvâ delîl
- 2400 Şanma ki hâşâ ideler enbiyâ
Kavl ü 'amel içre dürûğ u haţâ
- 2401 Hiç rüsül-i Hâlık'a fikr eyle gel
Lâyıķ u şâyeste midir bu 'amel
- 2402 Cümle 'uyûb içre bakılsa ebed
Kızbe müşâbih kanı bir kâr-ı bed
- 2403 İster iseñ bend ü naşîhat eger
Lağv ile kızb eylemeden kıl hâzer

والينهم عريكة

[En yumuşak huylusu]

- 2404 Hüsni-ı tabî'atle daği bî-gümân
Ahsen-i nâs idi o fahr-ı cihân
- 2405 Luţf u kerem üzre idi hilķati
Mağz-ı hayât idi hemân şoĥbeti
- 2406 Tab'-ı muşaffâsına bî-reyb ü şek
Vâlih ü hayrân idi ins ü melek
- 2407 Şoĥbet-i cân-baĥşına rûhü'l-emîn
Tâlib idi şevķ ile 'inde'l-yaķîn
- 2408 Oldı tabî'atları nerm ü laţif
Olmadı rencide vazî' ü şerîf
- 2409 Herkese luţf ile iderdi ĥitâb
Her süĥanı ma'ni-i müdevven kitâb
- 2410 Olmuş idi 'âdet-i hayrü'l-enâm
Hüsni edâ luţf-ı ĥitâb u kelâm
- 2411 Nuţķ-ı dil-ârâsını itdikçe gûş
Şevķe gelürlerdi gürûh-ı sürûş
- 2412 Leyyin idi tab'-ı kerem-perveri
Ĥûb idi etvâr-ı şafâ-güsteri
- 2413 Yoğ idi anda eşer-i inĥirâf
İtmez idi kimseye vaz'-ı hilâf
- 2414 Luţf ile ol pâdişeh-i iştifâ
Olmuş idi mâye-i mihr ü vefâ
- 2415 Luţf u tevâzu'la mükerrem idi
Hüsni-ı tabî'atde müselleme idi

وأكرمهم عشرة

[İnsanlarla en fazla kaynaşanı idi.]

- 2416 Cümleden ol pâdişeh-i muhterem
Ekrem idi 'işret ü ülfetde hem
- 2417 Her sühamı dil-keş ü rengîn idi
Lehce-i pâkîzesi şîrîn idi
- 2418 Nuţğ-ı şafâ-bahşına 'ilmü'l-yağîn
Cân ile müştâk idi havrâ-yı 'în
- 2419 Câzibe-i şoĥbet-i şîrîn-teri
Kendiye cezb eyler idi dilleri
- 2420 Nuţğ-ı şerîfiyle o ferĥunde-zât
Eyler idi âdeme bahş-ı ĥayât
- 2421 Oldıĥı meclisde cenâb-ı resûl
Eyler idi rahmet-i Bârî nüzûl
- 2422 Bezm-geh-i 'izzetiniñ bî-gümân
'Âşık-ı dil-bestesı kerrûbiyân
- 2423 Söylese luţf ile ol i'câz-dem
'Âşık olurdu işiden lâ-cerem
- 2424 Ĥâşılı her vech ile bî-iştibâĥ
Efđal-i nâs idi o nûr-ı İlâĥ

من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة أحبه

[İlk gören çekinir, onu tanıyan da severdi.]

- 2425 Şîr-i Ĥudâ didi o faĥr-ı cihân
A'zam-ı şân üzre idi bî-gümân
- 2426 Görse bedîhi kişi ol ĥazreti
Ĥalbine eylerdi eşer heybeti

- 2427 Ya'ni mülâkî olup âdem eger
Def'aten ol servere kılsa nazâr
- 2428 Aña eşer idüp o tavr-ı vaqâr
Heybet alurdi anı bî-ihtiyâr
- 2429 Gitdigi yerlerde o hayrû'l-beşer
'İzz ü vaqâr ile iderdi güzêr
- 2430 Zâhir ü bâtında o şâhib-vaqâr
Olmuş idi 'izz ü celâle medâr
- 2431 Zât-ı şerîfinde o mâhiñ tamâm
Zâhir idi heybet ü temkîn-i tâm
- 2432 Hüsni-ı cihân-gîrin o mu'ciz-demiñ
Tâkati qalmazdı gören âdemiñ
- 2433 Vechi kamer gibi dıraşşân idi
Hey'eti heybetle nümâyân idi
- 2434 Bâriqa-i hüsn ile ol vech-i pâk
Zehre-i mâhı ne 'aceb itse çâk
- 2435 Âyine-i hüsn ü cemâl idi hem
Tîg-ı cihân-tâb-ı celâl idi hem
- 2436 Kılmış idi zâtını şun'-ı kemâl
Nüşha-i yektâ-yı celâl ü cemâl
- 2437 Rıf'at-ı kadrinden anıñ bî-gümân
Şerm ü hayâ üzre idi âsumân
- 2438 Hem daği bir kimse olup âşinâ
Hulğa idüp olsa muşâhib aña
- 2439 Bende iderdi anı bî-iştibâh
Câzibe-i hubb-i habîb-i İlâh
- 2440 Ülfet iden ya'ni o sultân ile

Bende olurdu aña biñ cân ile

- 2441 Kâr idüp ifrât-ı meveddet aña
Şıdķ ile eylerdi maħabbet aña
- 2442 Eyleyen ol server ile iħtilât
Eyler idi kisb-i sürûr u neşât
- 2443 Âdemi luţfıyla o faħr-ı cihân
Kendiye ķul eyler idi bî-gümân
- 2444 Nûr-ı mübîn idi mübârek yüzi
Hoş-ter ü şîrîn idi her bir sözi
- 2445 Hâşılı eylerdi ol i‘câz-dem
Luţf ile tatyîb-i ķulûb-ı ümem
- 2446 Olmuş idi bezm-i ezelde ‘atâ
Cümle-i aħlâķ-ı ħamîde aña

يقول ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله عليه الصلاة والسلام

[Peygamberin na’t söyleyeni der ki: “Ne önce ne de sonra onun gibisini
görmedim.”]

- 2447 Dir idi vaşf eyleyen ol ħazreti
Ya‘ni ki ol mâh-ı felek-rıf‘atı
- 2448 Evvel ü âħirde budur mâ-ħaşal
Görmedim ol şâh-ı kerîme bedel
- 2449 Kılmış idi zâtını şuñ‘-ı ķadîr
Ĥüsn ü leţâfetde aniñ bî-nażîr
- 2450 Olmuş idi ħüsn ile bî-iħtimâl
Evvel ü âħirde ‘adîmü’l-mişâl
- 2451 Ĥüsniniñ el-ķıřřa fûĥûl-i ümem
Eyler idi mişline ħükm-i ‘adem

- 2452 Ya'ni ki ol nûr-ı dü-çeşm-i cihân
Nûr idi ser-tâ-be-ğadem bî-gümân
- 2453 Gelmedi bir şâhib-i hüsn ü cemâl
Tâ ki ola hüsn-i nebîye mişâl
- 2454 Kim ki göre 'âşık olurdı aña
Bende olup şıdık ile şubh u mesâ
- 2455 Hülkımınñ âşüftesi halk-ı cihân
Hilkatiniñ bendesi hûr-ı cinân
- 2456 Kevkebe-i hüsnî olup tâb-dâr
Kılmış idi Yûsuf-ı Ken'ân'ı zâr
- 2457 Hüsn ü bahâ kadr ü şerefde o mâh
Ahsen-i nâs oldığı bî-iştibâh
- 2458 Zâtı anıñ cümleden a'lâ idi
Mişli bulunmaz dür-i yektâ idi
- 2459 Vaşfa ne hâcet anı tâ kim Hudâ
Eyleye teşrîf-i vidâda sezâ
- 2460 Câh-ı habîbiyyetin i'lâm ide
Aña habîbim diyü ikrâm ide
- 2461 "Leyse nazîrün bi-kemâlâtihî"
"Aksimü billâhi ve âyâtihî"

روى الطبراني والبيهقي وروى الترمذي في الشمائل عن هند بن ابي هالة رضي الله تعالى عنه كان
رسول صلى الله عليه وسلم فخما مفخما

[Taberânî, Beyhakî ve Tirmizî Şemâil'inde Hind b. Ebî Hâle (ra)'tan rivayet etmişlerdir: "Resulullah'ın kadri büyüktü. Bakanların gözlerinde ve kalplerinde de büyüktü."]

- 2462 Naql olunup İbni Ebî Hâle'den

- Geldi beyâna bu hadîs-i hasen
- 2463 Vaşf idüp ol pâdişeh-i kâmilî
Didi o fahr-ı dü-cihân hâşılı
- 2464 Şân-ı ‘azîm ile mu‘azzam idi
Hüsn ü melâhatle müfahham idi
- 2465 Zâtı olup rıf‘at ile bî-mişâl
Müttahid olmuşdı celâl ü cemâl
- 2466 Şevket ü rıf‘atla o şadr-ı şudûr
Olmuş idi ya‘ni celîl ü vaqûr
- 2467 Mu‘tekifân-ı harem-i Kibriyâ
Eyler idi cümlesi andan hayâ
- 2468 Oldı o şâhen-şeh-i ferhunde-zât
Seyyid-i sâdât u şeh-i kâ’inât
- 2469 Zâtına ta‘zîm idüp ins ü melek
Dirler idi şevk ile el-‘izzü lek
- 2470 Ol şeh-i zî-şânı Hudâ-yı celîl
Kılmış idi hüsn ü bahâda cemîl
- 2471 Rıf‘at-ı kâdr u ‘azamet bî-gümân
Zâtına maşşûş idi anîñ hemân
- 2472 ‘Arz-ı cemâl eylese çün âfitâb
A‘yün-i a‘yâna düşerdi hicâb
- 2473 Olsa nola mazhar-ı ‘izz ü celâl
Seyyid-i kevneyn idi bî-kîl ü kâl
- 2474 Şevket-i şânına idüp ilticâ
Olmuş idi bendesi şâh u gedâ
- 2475 İtse tekebbür-menişân-ı gurûr
Ol şehe ta‘zîmde kaçd-ı kuşûr

- 2476 Gördiği dem şânını bî-ihtiyâr
Bende olurdu aña leyl ü nehâr
- 2477 Ol meh-i tâbân-ı sipîhr-i kemâl
Bedr-i dirâşşende-i hüsn ü cemâl
- 2478 Eşref-i maḥlûḳ u şeh-i mürselîn
Ahmed-i mürsel o resûl-i güzîn
- 2479 Oldı rivâyet bu ḥadîş-i ḥasen
Ya'ni ki İbni Ebi Hâle'den
- 2480 Faḥr-ı cihân faḥm u mufahḥam idi
A'yün-i a'yânda mu'azzam idi
- 2481 Her gören ol serveri bî-irtiyâb
Şânını tekrîme iderdi şitâb
- 2482 Gözde gönülde o şeh-i ercemend
Olmuş idi şâhib-i ḳadr-ı bülend
- 2483 Şânı mu'azzam idi ḳadri celîl
Ḥilḳati maḥbûb idi ḥulḳı cemîl
- 2484 Oldı rehîn-i 'azamet ḥilḳati
Ya'ni cibillî idi her ḥaşleti
- 2485 İtse nola her biri ta'zîm-i tâm
Müncezîb olmuşdı aña ḥâş u 'âm
- 2486 Şâhlar olsa ne 'aceb bendesi
Kimdir anıñ olmaya efgendesi
- 2487 Ḥıdmetine ins ü melekden meger
Şanma ki mihr ü mehe nevbet deger
- 2488 Şân-ı 'azîm ile olup ber-kemâl
İtmiş idi cem'-i celâl ü cemâl

- 2489 A'yün-i a'yâna düşüp heybeti
Zâhir idi kevkebe-i 'izzeti
- 2490 Kankı tarafından o şeh itse zuhûr
'İzzet iderlerdi aña bi'z-zarûr
- 2491 Her ne kadar olsa bir ehl-i cenâb
Ġâyet-i ikrâma iderdi şitâb
- 2492 Her gören ikrâmın idüp iltizâm
Ez-dil ü cân eyler idi ihtirâm
- 2493 Olsa nola zâtına rıf'at şî'âr
Oldı cibillî aña 'izz ü vaġâr
- 2494 Zât-ı felek-rütbesi pür-nûr idi
Her kişi ta'zîmine mecbûr idi
- 2495 Ol mehi gördükçe ġabîb ü 'adû
Eyler idi sâye-şîfat ser-fürû
- 2496 Olmuş idi ol şeh-i 'âlî-zuhûr
Ĥâşılı maġbûl-i meknûn u şudûr
- 2497 Heybet ü iclâlî maġall-i nazâr
Ĥalbîne insânîñ iderdi eşer
- 2498 Her gören ol iki cihân-serverin
Ĥordı reh-i 'aşġına cân u serin
- 2499 Şevket ü iclâl ile ol pâdişâġ
A'zam u a'lâ idi bî-iştibâġ
- 2500 Mâ-ġaşal ol âb-ı ruġ-ı kâ'inât
Oldı pesendîde-i zât u şîfât

يتألاً وجهه تألؤ القمر ليلة البدر

[Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 2501 Vech-i şerîfinden iden naql-ı tâm
Eyledi bu vech ile feth-i kelâm
- 2502 Vechi dırağşân idi şâm u seher
Leyle-i bedr içre mişâl-i kamer
- 2503 Mihr-i sa‘âdet idi ol rûy-ı pâk
Olsa nola şâm u seher tâb-nâk
- 2504 Hâşiyet-i lem‘a-i seyr-i liqâ
Virmiş idi rûyına gâyet şafâ
- 2505 Kim yüzini görse olup şâd-mân
‘Âşık-ı dîdârı olurdu hemân
- 2506 ‘Arz-ı cemâl eylese nâ-gâh o şeh
Hayrete varırlar idi mihr ü meh
- 2507 Hâşılı ol deñli münevver idi
Kim ayıñ on dördine beñzer idi
- 2508 Ahsen-i hilkatle o vech-i münîr
Olmuş idi ya‘ni ‘adîmü’n-nazîr
- 2509 Bakmağa şevk ile o meh-pâreye
Tâb gerek kuvvet-i nezzâreye
- 2510 Pertev-i hüsn ile o nûr-ı İlâh
Oldı şikest-âver-i kandîl-i mâh
- 2511 Zerre-i hüsnine güneş müşteri
Dergehiniñ devr-i felek çâkeri
- 2512 Gül yüziniñ bülbülü kerrûbiyân
Şem‘ine pervâne dil-i kudsiyân
- 2513 Gökde melâ’ik aña hayrân idi
Her birisi ‘âşık-ı nâlân idi

- 2514 Vechi şafâ-güster-i nûr-ı başar
Tal'atı âyîne-i şems ü kamer
- 2515 Şems ü kamer tal'atınıñ bendesi
Hûr u melek hüsniñ efgendesi
- 2516 Vech-i dil-ârâsı olup nûr-bahş
Gün gibi eylerdi dem-â-dem dıraşş
- 2517 Nüşa-i zîbende-i hüsni ü cemâl
Bulmuş idi vech-i nebîde kemâl
- 2518 Bağsa mübârek yüzine dâ'imâ
Gelmez idi âdeme kaç'â gınâ
- 2519 Ahsen idi gâyet o şîrîn-likâ
Bağmağa gözler mi doyardı aña

أطول من المربع، وأقصر من المشذب

[Orta boyludan uzunca, uzun boyludan da kısaca.]

- 2520 Hâşiyet-i ma'ni viren hüsni ü zîb
Ortadan a'lâ idi didi habîb
- 2521 Kadd-i laţîf ile bulup imtiyâz
Ya'ni ser-efrâz idi ol nağl-i nâz
- 2522 Merd-i müşeẓzebden o zât-ı güzîn
Kem-ter idi didiler ehl-i yakîn
- 2523 Aña müşeẓzeb didi ehl-i uşûl
Ol ki neḥâfetle ola anda tûl
- 2524 Böyle degil idi o nağl-ı kemâl
Olmuş idi gâyet ile i'tidâl
- 2525 Kâmeti bir nağl-ı hırâmân idi

Serv-i revân-ı çemen-i cân idi

- 2526 Kadd-i dil-ârâsına olsa nazâr
Hiç yoğ idi vaşme-i tûl-ı kışar
- 2527 Mu'tedilü'l-ğad idi ol serv-i nâz
Şanma ola kâmeti tûl u dırâz
- 2528 Ğâyet-i hüsn üzre idi bî-gümân
Kâmet-i zîbende-i fahr-ı cihân
- 2529 Vaqt-i hırâm ol kâd-i şevket-nümâ
Eyler idi 'âleme bahş-ı şafâ
- 2530 Kâmet-i pâkine idüp ihtirâm
Serv-i cinân itmede 'arz-ı kıyâm
- 2531 Olmuş idi kadd-i habîb-i İlâh
Serv-i çemân-ı çemen-i iştifâh
- 2532 İtse ikâmet o kâd-i dil-sitân
Secdeye varırlar idi kudsiyân
- 2533 Kaddiniñ âvâresi ins ü melek
Müktenif-i sâye-i kâdri felek
- 2534 Ortadan a'lâ idi kadd-i resûl
Bulmuş idi hadd-i cemâle vüşûl
- 2535 Hâşıl odur mebhâş-ı mecmû'dan
Ber-ter-i aţvel idi merbûdan
- 2536 Olmasa bir kimsede tûl u kışar
Bil aña merbû' dir ehl-i haber
- 2537 Hadd-i müşezzebden olup mu'tedil
Left-i kemâl üzre idi muttaşıl
- 2538 Olsa nehâfette bir âdemde tûl
Aña müşezzeb didi ehl-i uşûl

- 2539 Böyle degil idi o faḥr-ı cihân
Cümleniñ a'lâsı idi bî-gümân
- 2540 Ḳaddine itdikçe nazâr sû-be-sû
İns ü melek dir idi tûbâ lehû
- 2541 Sidre idüp ḳâmetine ihtirâm
İtse revâdır başı üzre ḳıyâm
- 2542 Devr ile me'mûr olalı nüh-felek
Görmedi mânendini hûr u melek
- 2543 Ḳaddi gibi oldı yegâne o mâh
Aña virildi şeref-i ḳadr ü câh

عظیم المامة

[Başı büyükçe idi.]

- 2544 Hem daḫi ol tâc-ı ser-i enbiyâ
Ya'ni o serdâr-ı şaf-ı aşfiyâ
- 2545 Rıf'at-ı zât ile olunca cesîm
Re's-i mübârekleri oldı 'azîm
- 2546 Şafḫa-i zâtında anı Zü'l-celâl
Eyledi ser-nâme-i ḫüsn ü cemâl
- 2547 Ḳadr ü celâl ile o re's-i celîl
Rıf'at-ı 'unvânına oldı delîl
- 2548 Olsa nola re's-i mu'azzam ḫabîb
Bulmuş idi tâc-ı sa'âdetle zîb
- 2549 Târek-i zî-şânını şun'-ı Hudâ
Eyledi şâyeste-i tâc-ı şafâ
- 2550 Tâc-ı le-'amrûkle o devletli ser

- Bulmuş idi rûz-ı ezel zîb ü fer
- 2551 Kılmış idi kudret-i Perverdigâr
Ya'ni anı mazhar-ı hüsñ ü vaķâr
- 2552 Ahsen-i hilķatle o re's-i şerîf
Olmuş idi hâşılı hûb u laķîf
- 2553 Secdeye vardıkda o re's-i güzîn
Şevķ ile lerezende olurdı zemîn
- 2554 Ol mehe ta'zîm ile şubh u mesâ
Başına dönmekde sipihr-i dü-tâ
- 2555 'Âleme baş oldu o fahr-ı cihân
Başına ķurbân nice biñ ins ü cân
- 2556 Ya'ni ki taķdîr-i Hudâ ile hep
Başdan odur halk-ı cihâna sebeb
- 2557 Oldı sa'âdetle mübârek seri
Hâvi-i sırr-ı şıfat-ı serverî
- 2558 Re's-i şerîfi ķatı zîbâ idi
Hâşılı başdan başa a'lâ idi
- 2559 Oldı mübârek başı bi'l-i'tidâl
Levha-i ser-sûre-i hüsñ ü cemâl
- 2560 Oldı mübârek başı üzre seĥâb
Çetr-i hümâyûn-ı me'âlî-ţınâb
- 2561 Kande revân olsa o reşk-i melek
Hâşılı çetr idi aña nüh-felek
- 2562 Tâc-ı dil-ârâsı cemâl-i kemâl
Hil'at-i bâlâsı 'ulüvv ü celâl
- 2563 Başına dönmekde ser-â-ser felek
Ser-zede-i hıdmeti ins ü melek

2564 Yâ Rab idüp luṭf u ‘inâyet baña
Ben ḳuluñı ḥâk-i reh eyle aña

2565 Başına âzâd idüp ol serveriñ
Cürmini ‘afv eyle bu ben aḥḳarıñ

رجل الشعر، إذا تفرقت عقيقته فرق، وإلا فلا يجاوز شعره شحمة أذنيه إذا هو وفرة أو وقرة

[Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başlarının iki tarafına salardı ve o ayrılmış olan saçı toplamazdı. Saçlarını uzattığında, kulağının yumuşağını geçirdi.]

2566 Saçlarınıñ vaşfın idenler didi
Kim ne ḥâff ü ne ḳıvırcıḳ idi

2567 Hem ḥam-ı gîsûsı bulup i‘tidâl
Olmuş idi zînet-i levḥ-i cemâl

2568 Virmiş idi şâne-i ḳudret meger
Tâ dem-i fiṭratda aña zîb ü fer

2569 Saçları olsa müteferriḳ ‘ayân
Terk ider idi anı öyle hemân

2570 İki bölük idüp o şâhib-cemâl
Eyler idi zîb-i yemîn ü şimâl

2571 Eylese gâhîce eger ictimâ‘
Geçmez idi gûşını bî-ımtinâ‘

2572 Ya‘ni ki müstersil idi gâh u geh
Düşse ‘izârına o zülf-i siyeh

2573 Her ne ḳadar vefreti olsa müdâm
Gûşını itmezdi tecâvüz tamâm

2574 Re’s-i şeref-dârına zîver idi
Şaḥme-i üzneyne berâber idi

- 2575 Hâşılı ol şa‘r-ı leţâfet-nevâl
Zâhir olur idi ‘ale’l-i‘tidâl
- 2576 Kıldı o gîsû-yı ‘adîmü’n-naẓîr
Sünbül-i gülzâr-ı na‘îmi esîr
- 2577 Zülf-i semen-sâsına hûr-ı cinân
‘Aşk ile dil-beste idi bî-gümân
- 2578 Her biri bir silsile-i şevk idi
Gerden-i havrâya yaḥod tavk idi
- 2579 Maḥşere dek şevk ile bâd-ı bahâr
Zülf-i şerifinden anîñ vâye-dâr
- 2580 Silsile-i zülfine ins ü melek
Cümle giriftâr idi bî-reyb ü reşk

أزهر اللون

[Nurlu ve parlak renkli idi.]

- 2581 Naql-i şarîḥ ile olundı beyân
Ezher-i levn idi o faḥr-ı cihân
- 2582 Sürḥ ü sefid ile idüp imtizâc
Olmuş idi bir gül-i pür-ibtihâc
- 2583 Ya‘ni anîñ ağı olup şâf-ter
Mâ‘il idi ḥumrete ol verd-i ter
- 2584 Şöyle laţîf idi o ḥüsn ü cemâl
Kim ağı ağ olmuş idi alı al
- 2585 Derlese ol eşref-i nev‘-i beşer
Olur idi ruḥları gül-berg-i ter
- 2586 Bir gül-i ra‘nâ idi rûyı hemân

Jâle idi her 'arağ-ı dil-sitân

- 2587 Bâriqa ahsen ile bî-iştibâh
Olmuş idi şa'sa'a-endâz-ı mâh
- 2588 Oldı mübârek yüzi leyl ü nehâr
Mihri-i cihân-tâb gibi tâb-dâr
- 2589 Görmege dîdârını şems ü kamer
Devre girerler idi şâm u seher
- 2590 Olsa nola 'aşk ile pür-sûz u tâb
'Âşık-ı dîdârı idi âfitâb
- 2591 Nûr idi ser-tâ-ka-dem ol mâh-veş
Hüsnine karşı duramazdı güneş
- 2592 Pertev-i envâr-ı cemâli müdâm
Olmuş idi hem-ser-i bedr-i tamâm
- 2593 Enver idi levn-i şerîfi çü mâh
Yüzini ağ itmiş idi ol İlâh

وارج الجبين

[Alın genişti.]

- 2594 Cebhe-i zîbendesî tâbân idi
Alın açık bir şeh-i zî-şân idi
- 2595 Vâsi' idi hem-çü dil-i evliyâ
Cebhe-i pür-nûr-ı şeh-i enbiyâ
- 2596 Ya'ni cebîni o mehiñ her cihet
Oldı güşâde meh-i garrâ-şifat
- 2597 Tâ ezel ol cebhe-i pertev-feşân
Eyledi mâhiyyet-i mâhı 'ayân

- 2598 Oldı o pîşâni-i nûr-intimâ
Mâh-ı münevver gibi pertev-nümâ
- 2599 Hâk anı ser-çeşme-i nûr eyledi
Pertevi alnında zühûr eyledi
- 2600 Alnı derin dökmüş idi âfitâb
Tâ ola nûrından anıñ feyz-yâb
- 2601 Mâh-ı felek hasret ile bî-kuşûr
Andan iderdî taleb-i feyz-i nûr
- 2602 Cebhesiniñ her tarafın Kirdgâr
Kılmıñ idi gâyet ile tâb-dâr
- 2603 Olmuş idi nûr ile bî-iştibâh
Feyz-resân-ı dil-i hurşîd ü mâh
- 2604 Muşhaf-ı hüsninden o mâhiñ 'ayân
Âyet-i ve's-şems idi alnı hemân
- 2605 Cebhesini kudret-i şun'-ı kemâl
Eyledi ser-şafha-i hüsn ü cemâl
- 2606 İtmez idi cebhe-i pâk-i resûl
Hüsn ü le'tâfetde nazîre kabûl
- 2607 Şa'sa'a-i nûr-ı nübüvvet tamâm
Anda bedîdâr idi her şubh u şâm
- 2608 Kılmıñ idi feyza-i şun'-ı Hudâ
Cebhesin âyine-i 'âlem-nümâ
- 2609 Tâbiş-i hüsn ile o zîbâ-cebîn
Olmuş idi cevher-i mir'ât-yağîn
- 2610 İtse eger çîn-i cebîni zühûr
Şanki temevvüde idi baħr-ı nûr
- 2611 Kılmıñ idi şevket-i hüsnin mezîd

Rağbet-i 'unvân-ı şabâhü's-sa'îd

أزج الحواجب

[Kaşları uzun ve yay gibiydi.]

- 2612 Kaşlarınıñ vaşfin idenler didi
Mâh-ı nev-âsâ kıatı bârîk idi
- 2613 Ol iki ebrû-yı muqavves hemân
Nükte-i kıavseyni iderdi beyân
- 2614 Zâhir olup mûlarınıñ vefreti
Hoş-ter idi kaşlarınıñ hey'eti
- 2615 Ğâyet-i tûl üzre olup hoş-nümâ
Şanki hemân itmiş idi iltikâ
- 2616 Kaşlarınıñ uçları bî-iştibâh
Kılmış idi ğûşe-i çeşmin penâh
- 2617 Çekme idi hâcib-i dil-cûları
Bir kıurulu yay idi ebrûları
- 2618 Kaşlarınıñ yayı o mu'ciz-demiñ
Kâddini dâl eyler idi Rüstem'iñ
- 2619 Dâm-ı ğam-ı 'aşkına bî-iştibâh
Çarh-ı berîn üzre tütulmuşdı mâh
- 2620 İtmege ebrûsına 'arz-ı mişâl
Her gice bir şekle girerdi hilâl
- 2621 Kaşlarınıñ mişlin iderseñ eger
Birbirine ola nazîre meger
- 2622 Yoğsa ol ebrû-yı laîfü'l-uşûl
İtmez idi mişl ü nazîre kıabûl

- 2623 Zâtına itmişler idi iktidâ
Secde-berân-ı harem-i Kibriyâ
- 2624 Kible-i dîn idi o zât-ı güzîn
Dönse nola aña şaf-ı kümmelîn
- 2625 Mescid-i âfâkıñ olup zîveri
Şûret-i mihrâb idi ebrûları
- 2626 Kaşları mihrâbına bî-reyb ü reşk
Karşu dururlardı şufûf-ı melek
- 2627 Kible-nümâ gibi dil-i ‘âşıkân
Zâtına eylerdi teveccüh hemân

سوابغ في غير قرن، بينهما عرق يدره الغضب مدة

[Bitişik değildi. İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı.]

- 2628 Vesme-tırâzân-ı ‘arûs-ı beyân
Hem didiler bu şîfat üzre beyân
- 2629 Diğkat-i hüsn ile idüp iştirâk
Kâmil ü tâm idi ol ebrû-yı pâk
- 2630 Kaşlarınıñ hasretine mâh-ı nev
İtmiş idi nağd-i şekîbin girev
- 2631 Ol iki ebrû-yı melâ’ik-şikâr
Cisini kılmışdı hilâliñ nizâr
- 2632 Oldı ol ebrû-yı leâfet-nümâ
Besmele-i muşhaf-ı hüsn ü bahâ
- 2633 Tâ‘at-i Mevlâ içün ol ebruvân
Baş başa virmişler idi bî-gümân
- 2634 Hûr u melek meyl idüp ebrûsına

- Beste olurdu ham-ı dil-cûsına
- 2635 Ol ham-ı ebrû-yı sa'âdet-me'âb
Kâkül-i havrâya virür pîç ü tâb
- 2636 Vaşf-ı şerîfinde dir ehl-i beyân
Kâmil ü zîbâ idi bî-iktirân
- 2637 Kaşları mâbeyni olup pür-zîyâ
Ağ gümüşe beñzer idi gûyiyâ
- 2638 Kavlini te'kîd için ol hoş-mağâl
Eyledi nefy-i şıfat-ı ittişâl
- 2639 Diñler iseñ bu şıfat-ı rûşenî
Çatma kıyâs eyleme zinhâr anı
- 2640 Oldı ol ebrû-yı sa'âdet-rehîn
'Arşa aşılmış iki seyf-i mübîn
- 2641 Kaşları beyninde budur mu'teber
Var idi ol mâh-veşiñ bir tamar
- 2642 Zâhir olup hîn-i gâzabda hemân
Tîr-i kazâ gibi olurdu 'ayân
- 2643 Ya'ni anı gayret-i aḥkâm-ı dîn
Zâhir ider idi çü seyf-i mübîn
- 2644 Kuvvet-i zâtına olurdu güvâh
Ġarḫ-ı şecâ'at idi bî-iştibâh
- 2645 Kimseye itmezdi o maḥbûb-ı Rab
Kendi için 'arz-ı 'itâb u gâzab
- 2646 Cümle rızâ vü gâzabı dâ'imâ
Oldı ber-âverde-i emn-i Hudâ
- 2647 Kaşları mânende-i perr-i melek
Varmış idi gûşe-i çeşmine dek

- 2648 Kaşlarınıñ beyni güşâde idi
Hüsn ü bahâ anda ziyâde idi
- 2649 Oldı hem ebrû-yı cenâb-ı resûl
Gûşe-i çeşmine qarîbü'l-vüşûl
- 2650 Besmele meddi gibi ol ebruvân
Olmuş idi sûre-i hüsne nişân
- 2651 Kaş-ı cemâlinde iki tâk idi
Velvele-bahşende-i âfâk idi
- 2652 Oldı o ebrû-yı 'adîmü'l-mişâl
Âyet-i kübrâ-yı celâl ü cemâl
- 2653 Şafha-i menşûr-ı cemâle 'ayân
Şûret-i tuğrâ idi ol ebruvân
- 2654 Oldığına iki cihân seyyidi
Her biri bir şâhid-i 'âdil idi
- 2655 Kaşları mâbeyni güşâdeydi hem
Yazar idi bir reg-i ğayret-şiyem
- 2656 Olsa ğazab-nâk o şeh-i ser-bülend
Zâhir olurdu o reg-i dil-pesend
- 2657 Ğayret-i Hakk ile olup mümtelî
Kaşları beyninde olurdu celî
- 2658 'Irq-ı hamîyyet idi ol 'ırq-ı hûb
Heybeti olmuşdı rehîn-i kulûb
- 2659 Nefsi için lâkin o maḥbûb-ı Rab
İtmez idi kimseye 'unf u ğazab

أقنى العرين، له نور يعلوه يحسبه من لم يتأمله أشم

[Burnunun kaşlarına yakın kısmı biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnunu yücelten bir nur vardı. Dikkatlice bakmayan kimse ilk bakışta burnunun ortası yüksek zannederdi.]

- 2660 Enf-i şerîfnde dinildi şahîh
Gâyet ile oldu laîf ü melîh
- 2661 Hüsñ ü leîfetle olup tâb-nâk
Nâzûk idi ya'ni o bîni-i pâk
- 2662 Çekme idi bir cihet-i i'tidâl
Şafha-i rûyında keşîde-mişâl
- 2663 Bir elif-i sîm gibi gûyiyâ
Virmiş idi levh-i cemâle ziyâ
- 2664 Enfî elif idi kaşı nûn idi
Her ciheti dil-keş ü mevzûn idi
- 2665 Olmuş idi şa'sa'a-i hüsñ ü ân
Ma'la'-ı hüsñinden o mâhiñ 'ayân
- 2666 Kılmış idi enfini şun'-ı kerîm
Ka'be-i rûyında çü kandîl-i sîm
- 2667 Enfiniñ a'lâsı olup mürtefi'
Olmuş idi mihr-şîfat mültemi'
- 2668 Kaşları mâbeynine lâhık ma'hal
Ya'ni ki 'âlî görünürdi sehel
- 2669 Cümle bilürler bunu bî-kâl ü kâl
Böyle olur hey'et-i hüsñ-i cemîl
- 2670 Bîni-i pâkiniñ iki cânibi
Rûyna virmişdi ziyâ gün gibi
- 2671 Enf-i şerîfnde çü bedr-i bûdûr
Var idi bir lâmi' u tâbende nûr

- 2672 Tâbiş-i hüsn ile olup pür-ziyâ
Şa‘şa‘a-perdâz idi şubh u mesâ
- 2673 Ol mehi hep şa‘şa‘a-i nûrdan
Mürtefi‘ü’l-enf şanurdı gören
- 2674 Eylemeyen anı te’emmül ‘ayân
Ya‘ni eşemm zan ider idi hemân
- 2675 Hûb idi zîbâ idi bî-keyf ü kem
Şanma eşemm idi o ra‘nâ-şiyem
- 2676 Feyz-i meşâmı talebiyle hemân
Cân atar idi aña bûy-ı cinân
- 2677 Şâmme-i bîni-i meh-çal‘atı
Almış idi râyiha-i vuşlatı
- 2678 Şûret ü ma‘nâda ol enf-i nazîf
Olmuş idi hüsn ile gâyet laţîf
- 2679 Vech-i şerîfnde olup tâb-nâk
Nûr-ı mücessem idi ol enf-i pâk
- 2680 Oldı o bîni-i şafâ ittişâf
Kaşları mihrâbına kandîl-i şâf
- 2681 Bîni-i zîbâsı olup hoş-nümâ
Nûr ile tâbende idi dâ‘imâ
- 2682 Hüsüne pîrâye-i tebcîl idi
Ka‘be’de efrûhte-i kandîl idi
- 2683 ‘İkd-ı şüreyyâ gibi ol enf-i pâk
Dem-be-dem olmağda idi tâb-nâk
- 2684 Oldı o bîni-i melâhat-nüvâz
Şem‘-i ziyâ-güster-i mihrâb-ı râz

- 2685 Enf-i şerîfînde çü şem‘-i sürûr
Lâmi‘ ü tâbân idi bir kıt‘a nûr
- 2686 Pertevi ol nûruñ idüp iltimâ‘
Eyler idi vechine feyz-i şu‘â‘
- 2687 Zîb-i meşâm idi aña şubh u şâm
Lağlağ-a-i kurb-ı muqaddes müdâm
- 2688 Vech-i şerîfînde o bînî hemân
Nûr-ı mücessem gibi olmuş ‘ayân
- 2689 Bîni-i zîbendesî mânend-i nûr
Olmuş idi lem‘a-nümâ-yı sürûr
- 2690 Tuğfe-i gayb idi aña bî-gümân
‘İtr-ı ferağ-bağş-ı nesîm-i cinân

كث اللحية

[Gür sakallı idi.]

- 2691 Naql olunur lihye-i pâk-i resûl
Olmuş idi ya‘ni keşîrû’l-uşûl
- 2692 Ağı kâlîl idi anıñ bî-gümân
Gâlib idi târ-ı siyâhı ‘ayân
- 2693 Sünbül-i firdevs gibi şık idi
Hem ne tavîl ü ne kıvırcık idi
- 2694 Hûb idi gâyet o mübârek sağal
Aña leţâfetde yoğ idi bedel
- 2695 Şâne-i meşşâta-i şun‘-ı kadîr
İtmiş idi lihyesini bî-nazîr
- 2696 Şanma anıñ daķîķ idi mûları

2696a-Vezin bozuk.

Aḥsen idi târ-ı semen-bûları

- 2697 Kâkül-i havrâ o ḥaṭ-ı müşg-nâb
Kılmış idi reşk ile pür-piç ü tâb
- 2698 Tîb-i cinân ile o ḥaṭ mû-be-mû
Şâm u seher olmuş idi müşg-bû
- 2699 Şafḥa-i rûyında o ḥaṭṭ-ı şerîf
Şanma ola ya'ni ṭavîl ü ḥafîf
- 2700 Mu'tedilü'l-liḥye idi bî-gümân
Ḥüsn ü leṭâfetle o faḥr-ı cihân
- 2701 Vaşf iden aşḥâb-ı rivâyet didi
Şa'ra-i beyzâsı katı az idi
- 2702 Cümle siyâh idi o ḥaṭṭ-ı sa'îd
Zâhir idi on yedi mûy-ı sefid
- 2703 Şeyb-i dil-ârâ-yı şefî'ü'l-enâm
On yedi yâ on sekiz idi tamâm
- 2704 Kim ağaran kılları bî-reyb ü şek
Varmaz idi rûtbe-i 'ıŝrîne dek
- 2705 Oldı sa'âdetle o ḥaṭṭ-ı siyâh
Leyle-i mi'râca delîl ü güvâh
- 2706 Şun'-ı Ḥudâ ol ḥaṭ-ı pâki hemân
Eyledi nûr-ı siyeh-i çeşm-i cân
- 2707 Oldı muḥaşşal o ḥaṭ-ı bî-mişâl
Fihris-i mecmû'a-i ḥüsn ü kemâl
- 2708 Bedr-i cemâlinde o mâhiñ 'ayân
Hâle idi ol ḥaṭ-ı 'anber-feşân
- 2709 Olmuş idi 'izzet ile ḥoş-nümâ
Şâne idi pençe-i ḥurşîd aña

سهل الخدين

[Yanakları düz idi.]

- 2710 Naql olunur bu haber-i mu‘teber
Etili degil idi o ruhsâr-ı ter
- 2711 Şanma ola ol ruḥ-ı pâk ü laṭîf
Keşret-i laḥm ile ḡalîz ü keşîf
- 2712 Hûb idi mergûb idi bî-iştibâh
Ḥadd-i dil-ârâ-yı ḥabîb-i İlâh
- 2713 Ya‘ni o ruhsâr-ı leṭâfet-nevâl
Bulmuş idi ḡâyet ile i‘tidâl
- 2714 ‘Ârızın itdikçe nazâr-gâh-ı cân
Ayrılamazdı nazâr-ı ‘âşîkân
- 2715 Tâbiş-i ruhsâr-ı şafâ-güsteri
Ḳor idi ḥacletde meh-i enveri
- 2716 İtmese ḥurşîd ruḥından ḥicâb
Böyle kızarmazdı ruḥ-ı âfitâb
- 2717 Ruḥlarınıñ cildi raḳîḳ idi hem
‘Aynıdır aña gül-i cennet disem
- 2718 Oldı o ruhsâr-ı leṭâfet-sirişt
Reşk-fezâ-yı gül-i bâḡ-ı behişt
- 2719 Olsa ‘araḳ-nâk o ruḥ-ı dil-sitân
Bir gül-i pür-jâle olurdu hemân
- 2720 İncü gibi her ‘araḳ-ı dil-güşâ
Olmuş idi rûyına zînet-fezâ
- 2721 Şanma ‘araḳ dürr-i melâḥatdir ol

Jâle-i gül-berg-i leţâfetdir ol

- 2722 ‘Ârız-ı hûb-gerdesi bir gül idi
İns ü melâ’ik ol güle bülbül idi
- 2723 Kılmış idi kâtib-i levh-i kıdem
Tarf-ı ‘izârında bu vaşfı raqam
- 2724 Verd-i dil-ârâ-yı gül-istân-ı nûr
Mâye-i ârâyış-i bâğ-ı sürûr
- 2725 Fâtıha-i muşhaf-ı hûsn ü bahâ
Hâtıme-i nüşha-i sırr-ı liķâ
- 2726 Pençe-i hürşîd-i sipihr-i cemâl
Maţla’-ı tâbende-i mihr-i kemâl

ضليح الفم

[Geniş ağızlı idi.]

- 2727 Vaşf-ı şerîfinde dir ehl-i zebân
Hûb u laţîf idi o zîbâ-dehân
- 2728 Efşaş idi lehce-i mu‘ciz-demi
Vâsi‘ idi ya‘ni derûn-ı femi
- 2729 Vâsi‘ ise nola o pâkîze-fem
Anda nihândır nice dürr-i hikem
- 2730 Hilkat-i zîbendesı mevzûn idi
Sırr-ı belâğat aña merhûn idi
- 2731 Zâhir olan hey’eti bî-kîl u kâl
Oldı leţâfetde ‘adîmü’l-mişâl
- 2732 Lebleri la‘l ü dişi gevhery idi
Her sühân-ı dil-keşi sükker idi

- 2733 Gevher-i dendânı bulup intizâm
Kâmil ü tâm idi dehânı tamâm
- 2734 Hüsni tenâsüble o fem şöyle bil
Olmuş idi gâyet ile mu'tedil
- 2735 Kim fem-i gül-fâmına hûr-ı cinân
Teşne vü hayrân idiler bî-gümân
- 2736 Hâşılı ol şâhib-i hulq-ı hasen
Olmuş idi gül gibi zîbâ-dehen
- 2737 Oldı ezel ol dehen-i bî-mişâl
Zîb-dih-i şûret-i hüsni ü cemâl
- 2738 Rûh-fezâ idi fem-i dil-keşi
Hûb idi gâyet leb-i sükker-veşi
- 2739 Oldı dehânında o şîrîn-zebân
Tûti-i hoş-lehçe-i mu'ciz-beyân
- 2740 Hakk ile cârî idi bî-keyf ü kem
Ol idi mîzâb-ı zülâl-i hikem
- 2741 Dürc-i der-i hikmete şun'-ı İlâh
Eyledi miftâh anı bî-iştibâh
- 2742 Oldı muhaşşal o lisân-ı ehağ
Tîg-ı 'adâlet güher-i emr-i Hakk
- 2743 Lebleri itseydi eger iltifât
Girmez idi zulmete âb-ı hayât
- 2744 Feyz-i şafâ eyler idi rûz u şeb
'Aynı idi kevseriñ ol la'l-i leb
- 2745 Olmuş idi rûz-ı ezelde o fem
Hoğqa-i dârû-yı necât-ı ümem
- 2746 İzn-i Hudâvend ile ol nûr-ı Rab

Eyleyicek luṭf ile taḥrîk-i leb

- 2747 Evvel-i nuṭḡında ol i‘câz-dem
Ümmetine eyledi baḥş-ı kerem
- 2748 Oldı ḥiṭâb-ı fem-i pür-ḥikmeti
Zemzeme-i nâle-i “vâ ümmeti”
- 2749 Olmuş idi ya‘ni o şîrîn-dehân
Merhem-i zaḥm-ı dil-i bî-çâregân

أشنب مفلج الأسنان

[Dişleri seyrekli.]

- 2750 Ğâyet ile dişleri pür-tâb idi
Her biri bir gevher-i nâ-yâb idi
- 2751 Olmuş idi ol dürer-i nâzenîn
Şa‘şa‘a-baḥşende-i ‘arş-ı berîn
- 2752 Şâf-laṭîf idi beyâz idi hem
Şa‘şa‘a-sâz olmuş idi dem-be-dem
- 2753 Ebyaz idi ğâyet o esnân-ı pâk
Berq-şifat olmuş idi tâb-nâk
- 2754 Revnaḡ-ı esnân-ı şafâ-güsteri
Eyledi âşüfte dür-i gevheri
- 2755 Şafvet-i dendânı olup kâr-ger
Delmiş idi reşk ile baġrın güher
- 2756 İtmese dendânı ile iftiḥâr
Bulmaz idi dürr ü güher i‘tibâr
- 2757 Gevher-i yek-dâne-şifat bî-gümân
Seyrek idi ol dürer-i dil-sitân

- 2758 Fürce-nümâ şanma be-gâyet anı
Benden işit bu haber-i rûşeni
- 2759 Esfel ü a'lâda olan gevheriñ
Kim ikişer dişleri ol serveriñ
- 2760 Seyrek idi sâ'ire nisbet ile
Hûb u münevver idi gâyet ile
- 2761 Dişleri beyninden olurdu 'ayân
Lem'a-i nûr-ı ezeli bî-gümân
- 2762 Ol kadar ifrâṭ ile pür-nûr idi
Ṭa'na-zen-i şa'sa'a-i hûr idi
- 2763 Şu'le-i dendânına itse nazâr
Şerm-i hicâbından erirdi güher
- 2764 Oldı o dendân-ı leṭâfet-nümâ
Aḥter-i tâbân-ı sipihr-i hüdâ
- 2765 Gevher-i dendânını vaşf eyleyen
Kıldı bu 'unvân ile nazm-ı süḥan
- 2766 Dürr-i yetîm-i şadef-i ihtirâm
Dürre-i ser-tâc-ı gürûh-ı enâm
- 2767 Lem'a-ber-âverde-i ḥüsn ü bahâ
Şa'sa'a-baḥşende-i arz u semâ
- 2768 Bâriḳa-pîrâ-yı sipihr-i cemâl
Gevher-i tâbende-i baḥr-ı kemâl

دقيق المسربة

[İnce tüyler vardı.]

- 2769 Mesrûbe-i pâki daḳîḳ idi hem
Lâyîḳ aña târ-ı başardır disem

- 2770 Ğâyet ile şâf idi ol sîm-ten
Var idi bir haţţ-ı siyeh mûydan
- 2771 Şadr-ı şerîfinden o haţţ-ı siyâh
Varmış idi nâfina bî-iştibâh
- 2772 Dirdi gören levha-i sîme meger
Nûr-ı siyehden bir elif çekdiler
- 2773 Şâf-ı laţîf idi o şadr-ı şefîk
Zâhir idi mûdan o haţţ-ı raķîk
- 2774 Olmuş idi ol haţ-ı müşgîn-nihâd
Şanki gümüş levhada naķş-ı sevâd
- 2775 Şâf idi ol deñli o şadr-ı nigû
Yoğ idi hiç mesrûbeden ğayri mû
- 2776 Mû degil o şa‘şa‘a-i nûrdur
Sûret-i ‘aks-i müje-i hûrdur
- 2777 Oldı hem ol mesrûbe-i hoş-nümâ
Haţţ-ı şeref-nâme-i hüsn ü bahâ
- 2778 Haţ degil ol vechile haķķ bî-gümân
Doğrulığın eylemiş andan ‘ayân
- 2779 Şadrı üzere o haţ-ı mu‘teber
Râst-hayâl olduğın iş‘âr ider
- 2780 Levha-i sîmînde o şadr-ı şafâ
Sûre-i ihlâş yazılmış aña
- 2781 Olmağ için vahdet-i Haķķ’a güvâh
Yâ bir elif idi o haţţ-ı siyâh

كأنه عنقه جيد دمية في صفاء الفضة

[Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi güzel ve safi, gümüş kadar saf ve parlaktı.]

- 2782 Gerden-i zîbende-i pâk-i resûl
İtmez idi mişl ü nazîre kabûl
- 2783 Şâf u mücellâ idi zîbâ-teni
Ahsen idi gâyet ile gerdeni
- 2784 Ya‘ni ki ol gerden-i rıf‘at-nişân
Hüsn ile taşvîr idi gûyâ hemân
- 2785 Riķkat-i hüsn anda nümâyân idi
Sîm-i muşaffâ gibi raķşân idi
- 2786 Sîm gibi cismi olup dil-pesend
Oldı hem ol gerden-i ‘âlî-bülend
- 2787 Mu‘tedilü’l-‘unķ idi ol naķl-ı nâz
Kim ne kaşîr idi ne gâyet dirâz
- 2788 Emr-i Hudâvend’e o faķr-ı cihân
Ya‘ni boyun virmiş idi bî-gümân
- 2789 Olmuş idi zîver-i hüsn ü cemâl
Gerden-i pâkinde ridâ-yı kemâl
- 2790 Kılmış idi añâ Cenâb-ı Hudâ
Tâ ezel i‘tâ-yı ridâ-yı rızâ
- 2791 Gerden-i pür-nûrın anıñ ba‘zılar
Şem‘a-i sîmîne de teşbîh ider
- 2792 Gerden-i zîbâsı anıñ vâķı‘â
Olmuş idi şem‘-i harîm-i şafâ
- 2793 Şem‘-i harem-gâh-ı sa‘âdet odur
Tâb-dih-i bezm-i hidâyet odur
- 2794 Zâhir olunca o cemîlü’l-cemâl

Zulmet-i dünyâya irişdi zevâl

معتدل الخلق

[Azaları birbiriyle orantılı yaratılmıştı.]

- 2795 Didiler evşâfin idenler beyân
Mu‘tedilü’l-ḥulḳ idi faḥr-ı cihân
- 2796 Birbirine ‘uzvı münâsib idi
Mu‘tedil ü hem mütenâsib idi
- 2797 Kılmış idi dâye-i ḥüsn ü cemâl
Zâtını perverde-i mehd-i kemâl
- 2798 Mu‘tedilü’l-ḥulḳ idi zât-ı resûl
İtmez idi ḥüsn-i nazîre kabûl
- 2799 ‘Uzv-ı şerîfi mütenâsib idi
Birbirine ya‘ni münâsib idi
- 2800 Zâhir ü bâtında olup maḥz-ı nûr
Zerre kadar yok idi naḳş-ı kuşûr
- 2801 Hilḳati müstevcib-i ḥadd-i kemâl
Ġâyet-i mâhiyyeti ḥüsn ü cemâl
- 2802 Zâhir olup lâzıme-i i‘tidâl
‘Adl-i ḫabî‘îsine olmuşdı dâl
- 2803 Mu‘tedilü’l-ḥulḳ idi maḥbûb idi
Aḥsen idi ecmel idi ḥûb idi
- 2804 Ḥûb idi fıḫratda resûl-i güzîn
Şanma ola cism-i şerîfi semîn
- 2805 Nâzük ü nerm idi mübârek teni
Etli kıyâs eyleme zinhâr anı

- 2806 Laħmı o sımın-bedeniñ şöyle bil
Olmuş idi ğâyet ile mu'tedil
- 2807 Hıffet-i laħm ile o cism-i ħasen
'Ayb virür mertebede Şanma sen
- 2808 Hâşılı devletle o zât-ı Şerif
Kim ne cesım idi ne ğâyet naħif
- 2809 Fıtrat-ı zıbâsını Şun'-ı ezel
Hüsn ile kılmışdı anıñ bî-bedel
- 2810 Ser-be-ser a'zâsı anıñ hûb idi
Hâşılı mergûb idi maħbûb idi
- 2811 Encümen-i dil-keş-i arz u semâ
Şafvet-i cismiyle bulurdı ziyâ
- 2812 Hılkat-i zıbâsı olup i'tidâl
Olmuş idi nüşa-i hüsn ü cemâl
- 2813 Hılkatiniñ bendesi mihr-i münîr
Hulķınıñ âşüftesi müşg ü 'abîr

بادنا متماسكا

[Azaları büyük ve etleri sıkı idi.]

- 2814 Cisminiñ evşâfin idenler didi
Gül gibi her laħza muṭarrâ idi
- 2815 Cümle-i a'zâsı bulup zıb ü fer
Hûb idi ra'nâ idi çün verd-i ter
- 2816 Şun'-ı Hudâ kıldı anı cümleden
Hüsn ü leṭâfetde laṭif ü ħasen
- 2817 Hüsn ü leṭâfetle idüp iştirâk
Ṭutmuş idi birbirin ol 'uzv-ı pâk

- 2818 Kıllet-i lahm ile o cism-i şerîf
Ya'ni degil idi za'îf ü nahîf
- 2819 Şâf u laţîf idi mübârek teni
Süst kıyâs eyleme zinhâr anı
- 2820 Nûr idi ser-tâ-be-ka-dem ol beden
Ya'ni dağı şâf idi âyîneden
- 2821 Gül gibi ol verd-i na'îm-i şafâ
Dem-be-dem olmuşdı tarâvet-nümâ
- 2822 Her ne kadar yaşı olursa ziyâd
Hüsni bulurdı o kadar izdiyâd
- 2823 Ol gül-i gülzâr-ı nübüvvet müdâm
Aşsen ü ra'nâ idi her şubh u şâm
- 2824 Ya'ni müsinn olmağ ile ol resûl
İtmez idi za'f u küdüret kabûl
- 2825 Hâşılı olmazdı anıñ kârger
Cismine âsîb-i fenâdan keder
- 2826 Ol meh-i tâbendeye çün âfitâb
Yekser idi hâlet-i şeyb ü şebâb
- 2827 Feyz-i tarâvetle o fahr-ı cihân
Rûh-ı muşavver idi gûyâ hemân
- 2828 Naql-ı beka'dan o şeh-i ercemend
Şanma ire zâtına anıñ gevend
- 2829 Öyle kıyâs itme o nûr-ı Hudâ
Kim ola fersûde-i bâd-ı fenâ
- 2830 'Azm-i beka' itdi egerçi o mâh
Huld-ı berîn oldı aña cây-gâh

سواء البطن والصدر

[Karnı ve göğsü düz idi.]

- 2831 Batnınıñ evşâfın idenler didi
Şadr-ı şerîfiyle berâber idi
- 2832 Müsteviyyü'ş-şekl idi şadr u şikem
Bir tarafında yoğ idi bîş ü kem
- 2833 Şadr-ı şerîfiyle idüp istivâ
Oldı mübârek şikemi hoş-nümâ
- 2834 Şadr u şikem müsteviyyü'z-zât idi
Birbiri üzre iki mir'ât idi
- 2835 Tîre-i zîbendesine ğıbtadan
Düşmüş idi nâf-ı ğazâl-ı Huten
- 2836 Şanki o şadr u şikem-i mu'teber
Olmuş idi hem-ser-i şems ü kamer
- 2837 Ol kadar ahsen görünürdi müdâm
Ġıbta iderdi aña bedr-i tamâm
- 2838 Sîne-i pâkiyle idüp istivâ
Olmuş idi ğâyet ile hoş-nümâ
- 2839 Hüsni ü leţâfetle nümâyân idi
Birbirine yek-ser ü yeksân idi
- 2840 Ol şikem-i muhteremi şöyle bil
Düz idi hem-vâr idi hem mu'tedil
- 2841 Zâhir ü bâtında o batn-ı şerîf
Olmuş idi hûb u laţîf ü nazîf
- 2842 Enver idi ol şikem-i tâb-nâk
Nûrun-'ale'n-nûr idi ol şadr-ı pâk

- 2843 Sînesini eylese gâhî güşâd
Mihr ü mehiñ nûrın iderdi ziyâd
- 2844 Hıkmət ile dolmuş idi sînesi
Gevher ile pür idi âyînesi
- 2845 Şûret-i mihr idi o pehlûda hem
Hüsn ü leţâfetle o nâf-ı şikem
- 2846 Nâfe-i müşgîni o sîmîn-berîñ
Bağrını hûn eyledi âhûların
- 2847 Nâf degil gonca-i nâ-yâb idi
Şıdķ u şafâ bahırına girdâb idi

عريض الصدر وفي الشفاء واسع الصدر وفي المواهب رحب الصدر وفي سيرة الشامي فسيح

[Göğsü enli idi. Eş-Şifâ adlı eserde “geniş göğüslü”, Mevâhib ve Sîratuş-Şâmi adlı eserde “rahb ve fesîh” lafızları kullanılmıştır. Anlam olarak geniş, büyük anlamındadır.]

- 2848 Şadr-ı şerîfi o şeh-i ‘âlemiñ
Ol şeref-i nev‘-i benî-âdemiñ
- 2849 Ğâyet ile dil-keş-i dil-cû idi
‘İlm ile hikmet ile memlû idi
- 2850 Şadr-ı muşaffâ-yı resûl-i İlâh
Zahrına yeksân idi bî-iştibâh
- 2851 Eyleyüp evşâf-ı şerîfin ‘ayân
Şadrı ‘arîz idi dir ehl-i beyân
- 2852 Baţn-ı laţîfiyle bulup i‘tidâl
Sînesi zîbâ idi bî-kıl ü kâl
- 2853 Vüs‘at ile şadr-ı şafâ-güsteri
Olmuş idi tengi-i dilden berî

- 2854 Kavl-i ‘elem-neşrah’ ile bî-gümân
Münşeriñü’ş-şadr idi fahr-ı cihân
- 2855 Ol şeh-i deryâ-dil ü vâlâ-neseb
Virmez idi ruşsat-ı mevc-i gâzab
- 2856 Ya‘ni ki âlâyiş-i devr-i denî
İtmedi bir vechile tazâyîk anı
- 2857 Şabr-ı cemîl ile cenâb-ı resûl
Ġâyet ile oldu şabûr u hamûl
- 2858 Hoş-ter idi sîne-i bî-kînesi
Şâf u mücellâ idi âyînesi
- 2859 Emr-i Hudâvend ile olduĠda şaĠ
Olmuş idi mazhar-ı esrâr-ı HaĠ
- 2860 Âyine-i pâke degildir hafî
Kim nice biñ hikmet ile muhtefî

بعيد ما بين المنكبين

[İki omzunun arası geniş idi.]

- 2861 Medhîn idenler ten-i hoş-bûsınıñ
Böyle ider vaşfını pehlûsınıñ
- 2862 Olmağ ile sînesi kenz-i hikem
Yaşşı idi yağrını devletle hem
- 2863 Vâsi‘ idi şadr-ı şerîf-i nebî
Gevher ile pür idi deryâ gibi
- 2864 Şadr-ı şerîf ile o zâhr-ı zahîr
Olmuş idi levha-i şun‘-ı kadîr
- 2865 Zâhir idi sırr-ı şecâ‘at tamâm

Ya'ni vaqûr idi o fahrü'l-enâm

- 2866 Vüs'at-i şadrından o dûş-ı sa'îd
Olmuş idi biri birinden ba'îd
- 2867 Cism-i felek-ğadrine ol menkebeyn
Kevkebe-bağşâ idi çün ferğadeyn
- 2868 Dûş-ı şafâ-güsteri bî-iştibâh
Kim 'izam-ı zâtına oldu güvâh
- 2869 'İzz ü vağâr üzre idi ser-be-ser
Hilğat-i zîbende-i hayrû'l-beşer
- 2870 Dûş-ı hümayûnını şun'-ı kemâl
Çılmış idi nüşha-i çadr u celâl
- 2871 Çadr u celâl-i 'azamet vâkı'â
Şânına şâyeste idi dâ'imâ

بين الكفين

[Omuzları arası]

- 2872 Ketf-i mübârekleri mâbeyni hem
Oldı leğâfetle vasi' ü etemm
- 2873 Bu şıfat elbette ider iğtizâ
Vâsi' ola sîne-i şafvet-nümâ
- 2874 Zahr-ı lağîfi ile şadr-ı celîl
Olmuş idi ya'ni ferâğ u cemîl
- 2875 Şâhid olup bu şıfat-ı şadrına
Oldı işâret şeref-i çadrine
- 2876 Ketf-i şerîfi arasında 'ayân
Zâhir idi çatm-i nübüvvet nişân

- 2877 Hâtm-i risâlet idi bî-kâl ü kıl
Aña delîl idi o mühr-i cemîl
- 2878 Düşları beyni olup dâr-ter
Yümn idi pehlû-yı güzîn-i beşer
- 2879 Düş-ı hümâyûnı olup hem kavî
Birbirine olmuş idi müstevî
- 2880 Mühr-i nübüvvet ile mersûm idi
Hâtm-ı nebî olduğu ma'lûm idi

ضخم الكراديس

[Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

- 2881 Böyle rivâyet ider ehl-i vüshûl
İri kemikli idi ya'ni resûl
- 2882 Olmağ ile cism-i şerîfi kavîm
Olmuş idi cümle 'izâmı 'azîm
- 2883 Ser-be-ser etrâf u cevârihde hem
Var idi 'unvân-ı celâl ü 'izâm
- 2884 Ya'ni ser-i düş-ı hümâyûn ile
Dirseği ol sâ'id-i mevzûn ile
- 2885 Muḥkem ü müstaḥkem idi bî-bedel
Olmuş idi maḫzar-ı şun'-ı ezel
- 2886 Kâmil olup cism-i şafâ-güsteri
Muḥkem ü meşdûd idi a'zâları
- 2887 Cism-i şerîfinde anıñ bî-gümân
Ya'ni mu'azzam idi her üstühân
- 2888 A'zam idi cümle ser-i üstühân

- Kim 'ızam-ı zâtın iderdi beyân
- 2889 Dizleri dirsekleri bâzûları
Hem kademeyn ü kef-i dil-cûları
- 2890 Kâmil ü muhkem-ter idi yek-be-yek
Cümleden aqvâ idi bî-reyb ü şek
- 2891 Maşal-ı a'zâda olan üstühân
Oldı hem aqvâ vü hem a'zam 'ayân
- 2892 'Azm-i ser-i dûş-ı mübârekleri
Mirfağ u zânû-yı şafâ-güsteri
- 2893 A'zam u ekmel idi ecmel idi
Hüsn-i şecâ'atle mükemmel idi
- 2894 Feyz-i ezel zâtın idüp muhtevî
Olmuş idi cism-i şerîfi kavî
- 2895 Kuvvet-i zât ile o fahrü'l-enâm
Hâşılı olmuşdı 'azîmü'l-'izâm
- 2896 Fıtratı merdâne vü zîbâ idi
Her şıfatı hûb u dil-ârâ idi
- 2897 Olsa nola zîb-i şaf-ı mürselîn
Kevkebe-dâr idi o zât-ı güzîn
- 2898 Şân-ı şerîfinden iderdi hicâb
Tâ bu kadar şöhret ile âfitâb
- 2899 Mazhar-ı iclâl idüp anı Hudâ
Virmiş idi zâtına 'izz ü 'alâ

أنور المتجرد، موصول ما بين اللبة والسرة بشعر يجري كالخط

[Elbisesini çıkarttığı zaman yaratılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.
Göğsünden göbeğine kadar ince uzun bir çizgi gibi duran kıllar vardı.]

- 2900 Cism-i şafâ-perveri ezher idi
Şoyğunı gâyetde münevver idi
- 2901 Nûr ile olmuşdı sirişte hemân
Cism-i şafâ-güster-i fahr-ı cihân
- 2902 Olmuş idi sînesi gâyet laţîf
Şafha-i enverdi o şadr-ı şerîf
- 2903 Eyleyicek zîr-i kabâdan zühûr
Eyler idi mihr ü mehe feyz-i nûr
- 2904 Cismi anıñ maţla‘-ı envâr idi
Âyine-i kudret-i Settâr idi
- 2905 Nûr-ı mücessem idi bî-iştibâh
Hüsn ü leţâfetle o nûr-ı İlâh
- 2906 Nûr diseñ nûr idi ol zât-ı pâk
Nüh-felegi kılmış idi tâb-nâk
- 2907 Feyza-i nûr itse degildir ba‘îd
Maţla‘-ı nûr idi o zât-ı sa‘îd
- 2908 Mağşadımız vaşfını te’vîldir
Nûr demek hâşılı taşşıldır
- 2909 Nûr idigin cümle bilürler ‘ayân
Nûr-ı mübîn oldığı günden ‘ayân
- 2910 İtse güşâde ten-i billûrını
Bî-fer ider idi mehiñ nûrını
- 2911 Açsa ten-i pâkin o ‘âlî-cenâb
Ya‘ni görünmezdi göze mâh-tâb
- 2912 Hâşılı pehlû-yı resûl-i emîn
Olmuş idi maţla‘-ı nûr-ı mübîn

- 2913 Cism-i şafâ-güsteri bî-ihtilâl
Mihir idi ammâ ki 'adîmü'z-zevâl
- 2914 Olmadı mûyîn o ten-i dil-sitân
Mesrûbe zâhir idi ancak hemân
- 2915 Hâşılı bir haţţ-ı hafî mûydan
Olmuş idi rişte-i bâğ-ı beden
- 2916 Hufre-i gerdenden olup ser-zede
Ya'ni karar itmiş idi sürrede
- 2917 Şâf idi ol deñli o sîmîn-beden
Yoğ idi zâtında eşer mûydan
- 2918 Ancak o mihr-i felek-i 'işmetiñ
Şa'sa'a-bağş-ı harem-i 'izzetiñ
- 2919 Menşe-i şadrından idüp ittişâf
Var idi bir haţţ-ı siyeh-tâb-nâf
- 2920 Esfel-i hilkatden olup hod-nümâ
Nâfi ile kılmış idi iltikâ
- 2921 Ya'ni biraz kıllar ile bî-gümân
Olmuş idi bir haţ-ı zîbâ 'ayân
- 2922 Hûb idi gâyetde o şadr-ı laţîf
Zâhir idi anda o haţţ-ı şerîf
- 2923 Nakz u halelden yoğ idi ser-be-ser
Kıl kadar ol nûr-ı Hudâ'da eşer
- 2924 Kâkül-i havrâyı idüp vâmbîn
Kıldı perîşân o haţ-ı 'anberîn
- 2925 Olmuş idi ol haţ-ı 'ibret-nümâ
Çarğ-ı sa'âdetde haţ-ı istivâ

عاري الثديين والبطن مما سوى ذلك

[Memelerinde ve karnında kıl yoktu.]

- 2926 Cümle nişînân-ı harîm-i edeb
Didiler evşâf-ı şerîfnde hep
- 2927 Kılız idi baṭn-ı cilâ-perveri
Hem daḥi şeddeyn-i mübârekleri
- 2928 Kim memesi ile o baṭn-ı laṭîf
Olmuş idi ya'ni ki şâf u laṭîf
- 2929 Baṭn-ı laṭîfnde o mâhîñ 'ayân
Hiç yoğ idi ḥâşılı müdan nişân
- 2930 Mûdan olup ya'ni mu'arrâ vü pâk
Olmuş idi âyine-veş tâb-nâk
- 2931 Mesrûbeden ğayri muḥaşşal anîñ
Cism-i laṭîfnde o sîmîn-teniñ
- 2932 Mû yoğ idi didi cemî'-i rüvât
Ḥûb idi ğâyet o cemîlü'ş-şifât
- 2933 Aḥsen ü ra'nâ idi bî-şekk ü reyb
Yoğ idi anda eşer-i naḫş u 'ayb
- 2934 Nev'-i beşerden o ser-efrâz idi
Ḥâşılı her vechile mümtâz idi

أشعر الذراعين والمنكبين وأعالي الصدر

[Kolları, omuzları ve göğsünün üst kısmında kıllar vardı.]

- 2935 Eş'ar idi şadrınıñ a'lâsı hem
Dil-keş idi ol beden-i muḥterem
- 2936 Hem omuzı başı ile kolları

Ya'ni zirâ'ayn-ı mübârekleri

- 2937 Hüsni ü le'âfette olup hoş-terîn
Kıllı idi didi rüvât-ı güzîn
- 2938 Düş-ı la'îfide degil idi mû
Aña yazılmışdı meger lafz-ı hû
- 2939 Gülşen-i 'adn idi o çeşm-i şerîf
Sünbül idi anda o mûy-ı la'îf
- 2940 Sünbül-i firdevse o mûlar ebed
Olmuş idi mâye-i reşk-i hâsed
- 2941 Levha-i sîm üzre o mûlar hemân
Beñzer idi nağş-ı sevâda 'ayân
- 2942 Mû degil ol nûr-ı siyeh-tâb idi
Hîta-i 'unvânına i'râb idi
- 2943 Şanki o eş'âr-ı le'âfet-fezâ
Olmuş idi âyet-i hüsni ü bahâ
- 2944 Oldı bu vaşf ile gürûh-ı ricâl
Zîb-fezâyende-i hüsni ü cemâl
- 2945 Ya'ni ki merdâne bu vaşf-ı cemîl
Oldı ezel hayr u vefâya delîl

طویل الزندین

[Kolları uzundu.]

- 2946 Böyle rivâyet kılar ehl-i siyer
Ya'ni o zendeyn-i le'âfet-eşer
- 2947 Sîm-i muşaffâ gibi zîbâ idi
Şâf u la'îf idi dil-ârâ idi

- 2948 Kim bilegin şun‘-ı Hudâ-yı celîl
İtmiş idi ol şeh-i hüsnüñ tavîl
- 2949 Hüsni leâfettele o zendeyn-i pâk
Olmuş idi sîm-şıfat tâb-nâk
- 2950 Sîm-şıfat ol iki zîbâ-bilek
Tûl ile mevşûf idi bâ-reyb ü şek
- 2951 Dil-keş olup mafşal-ı dest ü zirâ‘
Nûr gibi eyler idi iltimâ‘
- 2952 Şöyle dıraşşân idi her hîn ü ân
Nûr idi gûyâ o bilekler hemân
- 2953 Şalmış idi ‘âleme nûr u ziyâ
Pençe-i hürşîd idi dirsem revâ
- 2954 Cünbiş idince o münevver bilek
Olur idi bâriqa-bağş-ı felek

رحب الراحة

[Avuçları geniş idi.]

- 2955 Kim raḥabü’r-râḥa idi ol nebî
Ya‘ni açık idi kefi atyebi
- 2956 İtmiş idi Hâlık-ı bâlâ vü pest
‘Âlemi ser-cümle aña zîr-i dest
- 2957 Destine vâbeste maḳâlîd-i arz
Merkez-i fermânı anîñ tûl u ‘arz
- 2958 Rûz-ı ezel aldı Kelîm andan el
Oldı o sırra yed-i beyzâ bedel
- 2959 Olmuş idi hem o kefi Aḥmedî
Zümre-i ehl-i keremiñ ecvedî

- 2960 Elleriniñ ayası açık idi
Tab‘-ı kerîmine muvâfık idi
- 2961 Vâsi‘-i kef olsa nola ol cesîm
Kim eli açık olur elbet kerîm
- 2962 Dest-i şeref-bârını taqbîle hep
İns ü melek olmuş idi teşne-leb
- 2963 Luṭf-ı Hudâvend ile rûz-ı elest
Nüh-felek olmuşdı aña zîr-i dest
- 2964 Geldi vücûda çün o reşk-i melek
Eyledi el arkası yerde felek
- 2965 Ol idi şâhen-şeh-i gerdûn-serîr
Hâtem idi destine bedr-i münîr
- 2966 Luṭf u kerem şâhibi bir şâh idi
Hâtem aña sâ’il-i dergâh idi
- 2967 Gûş idicek vaşf-ı ‘atâ-güsterin
Hâtem-i tayy eyledi tayy defterin

بسط الغضب

[Azaları düz idi.]

- 2968 Sâḳ-ı semen-sâ ile bâzûları
Uyluğı hem sâ‘id-i dil-cûları
- 2969 Hüsñ ü leṭâfetle olup mu‘teber
Hûb laṭîf idi dir ehl-i siyer
- 2970 Sâ‘id-i pâkiyle o rân-ı şerîf
Olmuş idi dil-keş ü hûb u laṭîf
- 2971 Sâ‘id ü sâḳında vü rânında hem

Her kemügi düz idi hem-çün kalem

- 2972 Ya'ni ki her 'azm-i mücevvefleri
Olmuş idi 'ayb u 'ilelden berî
- 2973 Her biri mevzûn idi hem-vâr idi
Şekli güzel hilkati hoş-kâr idi
- 2974 Tarh-ı dil-ârâ-yı 'izâm-ı resûl
İtmez idi resm-i ta'aqqud kabûl
- 2975 Hilkat-i zîbâ ile her üstühân
Doğrı idi hem-çü ney-i dil-sitân
- 2976 Ya'ni ilikli kemügi ser-be-ser
Hûb idi hem-vâr idi hem mu'teber
- 2977 Fıtrat-ı aşlısı o mâhiñ tamâm
Oldı pesendîde-i hulk-ı enâm
- 2978 Ser-be-ser ol 'afv-ı letâfet-nümâ
Olmuş idi fihris-i hüsn ü bahâ
- 2979 Hikmet ile hazret-i muhyi'r-remîm
Kılmış idi mişlin o mâhiñ 'adîm
- 2980 Zât-ı mu'allâsı anıñ nûr idi
Zâhiri hem bâtıını ma'mûr idi

شحن الكفين والقدمين

[Ellerinin ve ayaklarının parmakları kalın idi.]

- 2981 Naql olunur hem dağı ol dest ü pâ
Olmuş idi mazhar-ı hüsn ü bahâ
- 2982 Eşref ü şâhâne idi ser-be-ser
Hûb idi zîbâ idi çün verd-i ter

- 2983 Her birisi aḥsen-i ḥilḳatle hem
Olmuş idi kâmil ü şâf-ı etemm
- 2984 Dest-i şerîfiyle o pâ-y-ı cemîl
Mâ-ḥaşal olmuşdı ḳaviyy ü celîl
- 2985 Leyle-i mi‘râcda kıldı İlâh
Aṭlas-ı gerdûnı aña ferş-i râh
- 2986 Oldı Burâḳ üzre o gerdûn-cenâb
‘Azm-i vişâl itmege pâ-der-rikâb
- 2987 Dâ‘ire-i “şümme denâ”dan tamâm
Olmuş idi pâ-zede-i ihtirâm
- 2988 Ḳurb-ı “ev-ednâ”ya o pâ-y-ı güzîn
Emr-i Ḥudâvend ile oldı yaḳîn
- 2989 Pâyına eylerse nola rûy-mâl
Kefşenesi na‘l idi gûyâ hilâl
- 2990 Ḥükm-i nübüvvetle o faḫrû‘l-enâm
Aldı ayağ altına çarḫı tamâm
- 2991 ‘İzzet ile oldı o pâ-y-ı güzîn
Ya‘ni ki hem-pâye-i ‘arş-ı berîn

ساین او سائر او سائل الأطراف

[Ayak parmakları düzgün idi.]

- 2992 Ḥâme-keşân-ı şıfat-ı Muştafâ
Didiler engüşt-i ḥabîb-i Ḥudâ
- 2993 Sîm sebîke gibi zîbâ idi
Ḥûb u muşaffâ vü dil-ârâ idi
- 2994 Resm-i ta‘aḳḳud yoğ idi anda hem
Olmuş idi ḥüsn ü bahâda etemm

- 2995 Barmağınıñ şun‘-ı Hudâ-yı kerîm
Kılmış idi her birisin müstaķîm
- 2996 Ğonca-i zanbaķ gibi her bir benân
Olmuş idi zîb-i cinân-ı cenân
- 2997 Ya‘ni ol engüşt-i ‘amîmü’l-kerem
Şâf u laţîf idi mişâl-i ķalem
- 2998 Hâme-i ķudretle Hudâ-yı celîl
Eyledi barmaķların anıñ tavîl
- 2999 Resm-i benânından olan imtidâd
Kılmış idi zînet-i hûsnin ziyâd
- 3000 Pençesini itse güşâde eger
Olur idi bir gül-i ra‘nâ-yı ter
- 3001 Olsa eger der-hem o zîbâ-benân
Ğonca-i nev-hîze dönerdi hemân
- 3002 Oldı ol engüşt-i leţâfet-penâh
Sübha-nüvâzende-i zıkr-i İlâh
- 3003 Pençe-i sîmîni üzere hayâl
Zâhir idi şûret-i lafz-ı celâl
- 3004 Elleri üzre o mübârek benân
Olmuş idi cedvel-i âb-ı revân
- 3005 Elleriniñ ayağınıñ barmağı
Olmuş idi âb-ı hayât ırmağı
- 3006 Oldı ol engüşt-i beşâret-nümâ
Hâşılı fevvâre-i havz-ı ‘aţâ
- 3007 Olsa o mâh-ı dü-cihân pençe-gîr
El koyamazdı aña mihr-i münîr

- 3008 İstese ol server-i pâkîze-dest
Pençe-i ħurşîdi iderdi ŧikest
- 3009 Sîm-ebîke gibi her bir benân
Şâf u mücellâ idi hem dil-sitân
- 3010 Oldı ol engüş-t-i şafâ-ittişâf
Ĥüsn ü leţâfetle mücellâ vü şâf
- 3011 Nâĥunı elmâs idi engüşti sîm
Sîm velî nûr ile olmuş vesîm
- 3012 Pençe-i mihr idi o eller hemân
Târ-ı şu‘â‘ oldı añna her benân
- 3013 Ya‘ni ki barmaĥları hem-vâr idi
Her birisi maţla‘-ı envâr idi
- 3014 İtse sa‘âdetle ne dem fetĥ ü zâm
Zâhir idi ma‘ni-i cûd u kerem
- 3015 Olmaĥ için mükteseb-i feyz-i tâm
Cümle baĥardı eline ĥaş u ‘âm
- 3016 Teşne-dilâna o mübârek benân
Olmuş idi menba‘-ı âb-ı revân
- 3017 Zât-ı nebî ‘ayn-ı kerâmet idi
Mu‘cizesi a‘zâm-ı âyât idi
- 3018 Kıldı mü‘eyyed anı te‘yîd-i Ĥaĥ
Eyledi bir barmaĥ ile mâhı şaĥ
- 3019 ‘Arz idüp engüştin o mihr-i celâl
Eyledi mâhıñ ten-i zerdin hilâl
- 3020 Mu‘ciz-i engüştidir eyle nazâr
Zemzeme-i âyet-i şaĥķu‘l-kamer

مخصان الأخصين

[Ayaklarının altı yerden yüksekçe idi.]

- 3021 Pây-ı şeref-güster-i fahr-ı cihân
İşbu siyâk üzre olundı beyân
- 3022 Başdığı dem ol kadem-i hoş-ı hırâm
Olmaz idi arza mülâşık tamâm
- 3023 Çarhıñ olup zîver-i pîrâyesi
Yüksek idi ayağınñ ayası
- 3024 Ya'ni biraz ol kadem-i bî-mişâl
Mürtefi' olmuşdı 'ale'l-'itidâl
- 3025 Rıf'at ile ol kef-i pâ-y-ı sa'îd
Olur idi hâşılı yerden ba'îd
- 3026 Ya'ni mübârek kademi bi't-tamâm
Yire doğunmazdı mağall-i hırâm
- 3027 Zîr-i kademde odur ahmaş ki tâ
Olmaya anda eşer-i istivâ
- 3028 Ya'ni kemer gibi olup mâ-ğaşal
Ber-ter ü 'âlî ola yerden sehel
- 3029 Mu'tedilü'l-ğamş idi pâ-y-ı resûl
İtmez idi mişl ü mu'âdil kabûl
- 3030 Ferş-i kadem olsa 'aceb mi semâ
Kevn ü mekân oldı aña zîr ü pâ
- 3031 Eyleyüp izhâr-ı darâ'at hemîn
Pâyına fersûde olurdu zemîn
- 3032 Şevket ü 'izzetle o zîbâ-kadem
Kâmetini gerdişin itmişdi ham

- 3033 Olmağ ile ol kadem-i pâke câ
Gıbtalar eylerdi zemîne semâ

مسيح القدمين امس

[Ayaklarının üstü düz ve pürüzsüz idi.]

- 3034 Kâdime-sencân-ı sipihr-i hikem
Naql ider evşâf-ı şerîfnde hem
- 3035 Olmuş idi ol kadem-i hoş-hırâm
Nermi-i şafvetle mücellâ tamâm
- 3036 Pây-ı laţîfnde ‘ale’l-ittifâk
Yoğ idi aşlâ eşer-i inşikâk
- 3037 Kim kadem-i pâk-i habîb-i İlâh
Emles ü leyyin idi bî-iştibâh
- 3038 Düz idi ol deñli o ricleyn-i şâf
Hiç yoğ idi kıll kadar anda şikâf
- 3039 Ökçesi nâzük idi mergûb idi
Cildi laţîf idi teni hûb idi
- 3040 Şâf idi ol deñli o pây-ı güzîn
Aña leţâfetde yoğ idi qarîn
- 3041 Eylese rîzân aña âb-ı revân
Durmaz aqardı üzerinden hemân
- 3042 Neşve-i pâbûsı olup kâr-ger
Ya‘ni ki sür‘atle iderdi güzêr
- 3043 Pâyına yüz sürdigi demlerde âb
Yire şalardı anı şerm ü hicâb
- 3044 Ahsen idi gâyet o zîbâ-kadem

- İtme ‘aceb nûr-ı müşahhâş disem
- 3045 Her ne yire başsa o nûr-ı Şamed
Merdüme-i çeşme düşerdi hased
- 3046 Her ne yaña gitse o nûr-ı İlâh
Şeh-perin eylerdi melek ferş-i râh
- 3047 Cilve-geh-i rıf’atı şahın-ı felek
Ferş-i güzzer-gâhı cenâh-ı melek
- 3048 Çeşme-i nûr idi o ‘âlî-şifât
Çıkmaz idi pâyına âb-ı hayât
- 3049 Ferş-i güzzer-gâhı idi nüh-felek
Pâyına müştâk idi ins ü melek
- 3050 ‘Âşıkâ naqş-ı kâdemi bî-gümân
Oldı anıñ merdüme-i çeşm-i cân
- 3051 Ol kâdem-i pâk o zîbende-pâ
Yüzlerimiz üstine başsa revâ
- 3052 Ayağı altında Hudâyâ benim
Hâk-i kâdem eyle bu cân u benim
- 3053 Nâr-ı cahîminden İlâh necâ
Ayağı toprağı yeter mültecâ

إذا زال زال تعلقا

[Yürüdüğü zaman ayaklarını güçlü bir şekilde yerden kaldırırdı ve canlı yürürdü.]

- 3054 Yürise rıf’atla o kân-ı kerem
Eyler idi luğ ile ref’-i kâdem
- 3055 Yüz yire kırdı yüzini âfitâb
Hâk-i rehinden ola tâ feyz-yâb

- 3056 Ya'ni ki pey-der-pey o fahrü'l-enâm
'İzz ü vaqâr ile iderdi hırâm
- 3057 Vaqt-i hırâm ol iki pâ-y-ı kavî
Olmuş idi birbirine müstevî
- 3058 Haṭve-i evvelisin o nûr-ı ezel
Haṭve-i uhrâya iderdi bedel
- 3059 Gelse hırâma o şeh-i kâm-kâr
Zâhir idi hâşılı hüsn ü vaqâr
- 3060 Vaz'-ı mülûkânesi şubḥ u mesâ
Olmuş idi dil-keş ü hem dil-rübâ
- 3061 Ya'ni vaqâr ile o 'âlî-maḩâm
Ref'-i ḩadem eyler idi bi't-tamâm
- 3062 Ehl-i tekebbür gibi hâşâ o mâh
Başmaz idi pâ-yını bî-iştibâh
- 3063 Müddet-i 'ömrinde o bedr-i bûdûr
Olmadı pâ-zede-i râh-ı gurûr
- 3064 Vaz'-ı laṭîf ile o meşy-i cemîl
ḩuvvet-i zâtında olurdu delîl
- 3065 Olur idi şavlet ile bî-gümân
Resm-i nübüvvet revişinden 'ayân
- 3066 Cünbiş-i merdâne-i peygamberî
Vaşf-ı şecâ'at-i reviş-serveri
- 3067 Zât-ı şerîfnde nümâyân idi
Şevketi çok bir ulu sultân idi
- 3068 Eylese biñ luṭf ile gâhî hırâm
İns ü melek eyler idi ihtirâm

- 3069 Her ne yire başsa o ‘âlî-ka-dem
Raḥmet-i Ḥaḳ nâzil olurdu o dem
- 3070 Dirler idi cümle melâ’ik aña
Ey şeh-i yektâ-yı rüsül merḥabâ
- 3071 Maḥşere dek baña bu raġbet yeter
Ferş-i güzër-gâhı olursam eger

يخطر تكفيا

[Yürürken biraz öne doğru eğilirdi.]

- 3072 Ḥaṭve-fezâyân-ı fezâ-yı beyân
Didiler evşâf-ı nebîde ‘ayân
- 3073 Gelse ḥırâma o şefî‘ü’l-enâm
Ya‘ni dilîrâne iderdi ḥırâm
- 3074 Olur idi ol meh-i mu‘ciz-şi‘âr
Lem‘a-ber-endâz-ı yemîn ü yesâr
- 3075 ‘Arz-ı ḥırâm eylese ol naḥl-i nâz
Serv gibi eyler idi ihtizâz
- 3076 Tâze nihâl-i çemen-ârâ gibi
Eyler idi ya‘ni temâyül nebî
- 3077 Kibr ile ḥâşâ o şeh-i enbiyâ
Şalmaz idi ayaġını her yaña
- 3078 Eylese reftâra gelüp ‘azm-i râh
Öñüne eylerdi imâle o mâh
- 3079 Böyle ḥırâm itmege ol nûr-ı Rab
Ḥâşılı ifrât-ı edebdir sebeb
- 3080 El-ḥazer ey merdüm-i ḥikmet-şinâs
Anı tekellûf idi itme kıyâs

- 3081 Hilkat-i zâtında o fahrü'l-enâm
Vaz'-ı diger kılmaz idi iltizâm
- 3082 Hikmete mebnî idi etvârı hep
Zâtına maşşûş idi hilm ü edeb
- 3083 Her revîşi hûb u dil-ârâ idi
Vaz'-ı cibillisi mu'allâ idi
- 3084 Kâmet-i mevzûnı olursa hayâl
Nâz ile gûyâ şalınur bir nihâl
- 3085 Ol şehiñ eylerdi zemîn ü zamân
Ayağınınñ toprağını kuhl-ı cân
- 3086 Zâtı olup mazhar-ı fazl-ı Hudâ
Bir adım olmuşdı felekler aña

مشي هونا

[Tevazu üzere yürürlerdi.]

- 3087 Bir yaña 'azm itse o fahrü'l-enâm
Hevn ü vaqâr ile iderdi hırâm
- 3088 Yürür idi rıfķ ile ol merd-i Haķ
Başmaz idi 'unf ile yire ayak
- 3089 Ayağı altında maḥall-i mürûr
Olmaz idi ya'ni ki âzürde mûr
- 3090 Berg-i gül üstinde hırâm itse de
Hâşılı itmezdi anı ber-zede
- 3091 Gitse o ser-mâye-i hüsn ü vaqâr
Rıfķ u 'adâletle iderdi güzâr
- 3092 Vaz'-ı kadem eylediği hâk-i râh

- Olmuş idi ğıbta-i ħurşîd ü mâh
- 3093 Balsa ğubâr-ı kâdemîn bî-riyâ
Çeşmine eylerdi felek tûtiyâ
- 3094 Evsat idi cünbişi bî-iştibâh
Şanma ki ta'cîl ider idi o mâh
- 3095 Emr-i mühimm ola ya aĥkâm-ı dîn
Kim 'acele ide o şâh-ı güzîn
- 3096 İtmez idi kimse için bî-gümân
Kaşd-ı tecâvüz o şeh-i dil-sitân
- 3097 Gelse ħırâma o resûl-i güzîn
Faĥr-ı mübâhât ider idi zemîn
- 3098 Gûş-zed-i pâki olurdu müdâm
Her yañadan şît-i 'aleyke's-selâm
- 3099 Aña taĥiyyatda idi ser-be-ser
Reh-güzêrinde şecer ü hem ĥacer
- 3100 Mu'cizedir mu'cize ser-tâ-ka-dem
Anda bu eţvâr-ı sa'âdet-şiyem
- 3101 Menzilet-i ka-drini eyle ĥayâl
Kimdir o sulţân-ı kerâmet-nevâl
- 3102 Gör şerefin rûtbe-i vâlâ ile
Mertebe-i ĥullet-i Mevlâ ile
- 3103 Ol ki ola mazĥar-ı ĥubb-ı Ĥudâ
Her ne ka-dar balsa kerâmet revâ

ذريع المشية

[Hızlı yürürlerdi.]

- 3104 Yürise ol naḥl-ı ḥarîm-i şafâ
Vâsi' alurdu ḳademin câ-be-câ
- 3105 Maḳdemi vüs'atle nümâyân idi
Her adımı kâmil ü zî-şân idi
- 3106 Hâlet-i meşyinde o vâlâ-nihâd
Ḥaṭve-i zîbâsın iderdi güşâd
- 3107 Yürüdüğü demde o faḥr-ı cihân
Âb-ı revân gibi olurdu revân
- 3108 Hüsni-i te'ennî ile eylerdi hep
Her revîş-i pâkin o 'âlî-neseb
- 3109 Şöyle serî' idi o reşk-i melek
Kim aña pâ-dâş olamazdı felek
- 3110 Sa'yın anîñ eyledi meşkûr İlâh
Nola serî' olsa ḥırâmân o mâh
- 3111 Vaz'-ı laṭîfînde o nûr-ı Şamed
İtmez idi ḳaşd-ı tekellûf ebed
- 3112 Her şıfat-ı dil-keşi hem-zâd idi
Hüsni-i vaḳâr aña Ḥudâ-dâd idi
- 3113 Gıtdığı yollarda o faḥr-ı cihân
Yerler aña şan dürilürdi hemân
- 3114 Ḳuvvet-i i'câz idi bî-iştibâh
Anda bu eṭvâr-ı sa'âdet-penâh

إذا مشى كأنما ينحط من صيب

[Yürüdüğü zaman yüksekten iner gibi yürürdü. (Yer ayaklarının altında kaybolur giderdi.)]

- 3115 Yürise devletle o faḥr-ı cihân

- Şanki yokuşdan iner idi hemân
- 3116 Hâlet-i meşyinde cenâb-ı resûl
Eyler idi şanki yokuşdan nüzûl
- 3117 Ya'ni ki luţf ile o hayrû'l-enâm
Öñüne meyl idüp iderdi hırâm
- 3118 Her harekât-ı şeref-ârâsı hem
Olmuş idi hilm ü vaqâr u hikem
- 3119 A'del-i meşy ile yürürdi nebî
Dil-keş idi serv-i hırâmân gibi
- 3120 Geçdiği yollardan o fahrû'l-beşer
Eyler idi pâdişâhâne güzêr
- 3121 Luţf ile ferhunde-'azîmet idi
Kim ne te'ennî vü ne sür'at idi
- 3122 Evsat idi her revîşi bî-kuşûr
Olmuş idi mazhar-ı hayrû'l-umûr
- 3123 Yürise ol server-i gerdûn-vaqâr
Hâşılı merdâne iderdi güzâr
- 3124 Şanma tekellûf ola ey ehl-i hâl
Bu revîş-i pâk ü bu tavır-ı kemâl
- 3125 Zât-ı şerîfindeki kuvvetdir ol
Mûcib-i 'unvân-ı nübüvvedir ol
- 3126 Her ne yaña gitse o mihr-i hüda
Olmaz idi zerrece hâ'il aña
- 3127 'Arşa reh olmağda idi bî-gümân
Mağdemine bâl u per-i kudsiyân
- 3128 Her revîş-i dil-keşi zîbâ idi
Hûb idi mergûb idi ra'nâ idi

في انظره نظره

[Bakışlarında bir sebep vardı.]

- 3129 Nazra-nüvâzân-ı rüvât-ı güzîn
Kıldılar ol vech ile nakl-ı yaqîn
- 3130 Gâhi o nûr-ı başar-ı kâ'inât
Eylese bir yaña kaçan iltifât
- 3131 Cümle vücûdıyla o hayrû'l-beşer
Eyler idi ol yaña 'arz-ı nazâr
- 3132 Şa'sa'a-perdâz olup ol reşk-i meh
İtse verâsına nazâr gâh u geh
- 3133 Devlet ile eyleyüp iqbâl-i tâm
Cism-i şerîfiyle dönerdi tamâm
- 3134 Zâtı anîñ mazhar-ı iclâl idi
Her nazârı devlet ü iqbâl idi
- 3135 Olsa nazâr-gâhı yemîn ü yesâr
Zâhir idi anda kemâl-i vaqâr
- 3136 Her harekâtında o 'âlî-nazâr
'İzz ü vaqâr üzre idi ser-be-ser
- 3137 Qande teveccüh ider ise hemân
Ol yaña devr eyler idi âsumân
- 3138 Mültefit oldukça o fahrû'l-enâm
Ehl-i semâ dirdi 'aleyke's-selâm
- 3139 Yolda giderken o şeh-i enbiyâ
Boynını döndürmez idi her yaña
- 3140 Ya'ni idüp her yaña tahrîk-i ser

İtmez idi nîm-nigehle nazâr

- 3141 Cümle-i vaz' u harekâtı müdâm
Hikmet-i maḥż idi o mâhıñ tamâm
- 3142 Kılmış idi kudret-i Bî-çûn-ı Rab
Çeşmini zîbende-i kuḥl-ı edeb
- 3143 Hâşılı ol dîde-i pür-intibâh
İtmez idi kimseye uğrun nigâh
- 3144 Bundan eger 'âķil iseñ al sebaķ
Şâf-dil ol herkese merdâne baķ
- 3145 Kâmil olan âdemi uğrun nazâr
Hâşılı bî-rağbet ü bî-ķadr ider

حافض الطرف

[Sebepsiz yere etrafına bakınmazdı.]

- 3146 Devlet ü 'izzetle o maḥbûb-ı Rab
Olmuş idi râğıb-ı řarḫ-ı edeb
- 3147 Luḫf ile bir yaña idince mürûr
Pîş-gehinden gözin itmezdi dûr
- 3148 Hilm ü ḫayâsından o nûr-ı İlâh
İtmez idi kimseye çokluķ nigâh
- 3149 Ya'ni ki bir kimseye kılsa ḫiḫâb
Baķmağa rûyına iderdi ḫicâb
- 3150 Olmaz idi ol şeh-i řâḫib-kemâl
Ĝamze-ber-endâz-ı yemîn ü yesâr
- 3151 İtmez idi ḫıffet ile ref'-i ser
Öñine eylerdi netîce nazâr

- 3152 Ser-be-ser ol fahr-ı şığâr u kibâr
Olmuş idi nüshâ-i hüsn ü vaqâr
- 3153 Bakmadı bî-hûde o nûr-ı Hudâ
Yoğ idi anda eşer-i mâ-sivâ
- 3154 ‘Âleme itmezse nola iltifât
Zerre görünmezdi aña kâ’inât
- 3155 Olmuş idi dâ’im o zât-ı cemîl
Müştağil-i kudret-i Rabb-ı celîl
- 3156 Hikmet-i Mevlâ’yı o kân-ı hayâ
Fikr ü te’emmülde idi dâ’imâ
- 3157 Bakmaz idi her yaña ol nûr-ı Haq
Kılmış idi fikr-i Hudâ’yı sebak
- 3158 Gezdiği yerlerde o fahr-ı cihân
Hazret-i Mevlâ idi fikri hemân
- 3159 Kande giderse o şefî’ü’l-ümem
Haqq’a teveccühde idi dem-be-dem
- 3160 Cümle tevâzu‘ idi kârı müdâm
Sellemallâhu selâmü’d-devâm

نظره إلى الأرض أطول من نظره السماء

[Yeryüzüne bakmaları, göğe bakmalarından daha fazlaydı.]

- 3161 Hem daği ol eşref-i nev‘-i beşer
Ekşer ider idi zemîne nazâr
- 3162 Bî-sebeb ol nûr-ı mübîn-i Hudâ
Olmaz idi nâzır-ı vech-i semâ
- 3163 Eyleyüp icrâ-yı rüsûm-ı edeb
Rûy-ı zemîne nazâr eylerdi hep

- 3164 Ya'ni olup nâzır-ı şun'-ı Hudâ
Ceyb-i tefekkürde idi dâ'imâ
- 3165 Olmağ ile şâhib-i havf u huşû'
Zâhir idi kendide hilm ü huşû'
- 3166 Terbiye-i ümmet için bî-gümân
Fikre te'emmül idi kârı hemân
- 3167 Olmuş idi mazhar-ı fazl-ı Hudâ
Bir nıgeh-i nîmine biñ cân fedâ
- 3168 Eyledi ol çeşm-i melâ'ik-şikâr
Nergisi hayret-zede-i intizâr
- 3169 Başlasa luğf ile du'âya eger
Eyler idi gâhi semâya nazar
- 3170 Hâl-i sükûnında netice o mâh
Ekser ider idi zemîne nigâh
- 3171 Eyleyüp izhâr-ı hayâ şubh u şâm
Hüsn-i tevâzu'la iderdi hırâm
- 3172 Şevk ile nâzırlar idi dâ'imâ
Bir nazar-ı luğfına ehl-i semâ
- 3173 İns ü melek her ne ki var cümle hep
Bir nıgeh-i şefkâtime teşne-leb
- 3174 Mağdem-i pâkinde olup ya'ni ferş
Muntazır-ı nîm-nigâh idi 'arş
- 3175 Hâşılı biñ şevk ile şubh u mesâ
Oldı nazar-gâhı rızâ-yı Hudâ

[Baktıkları zaman da göz ucuyla bakarlardı.]

- 3176 Naql olunur ekşer o nûr-ı başar
Gûşe-i çeşm ile iderdi nazâr
- 3177 Maţmağ-ı elhâz-ı dü-çeşmi hemân
Kurb-geh-i aqdes idi bî-gümân
- 3178 Dem-be-dem olmağda idi rû-nümûn
Zât-ı şerîfnde sükût u sükûn
- 3179 Zînet-i dünyâya o nûr-ı İlâh
Cümle göz ucuyla iderdi nigâh
- 3180 Bezm-i fenâyâ o şeh-i kâ'inât
İtmez idi zerre kadar iltifât
- 3181 Eyler idi hâzret-i Hâq'dan hayâ
Yoğ idi anda nazâr-ı mâ-sivâ
- 3182 Çeşm-i başîretleri her rûz u şeb
Muntazır-ı emr-i Hudâ idi hep
- 3183 Her neye me'mûr ise çeşm-i resûl
İtmez idi bir nefes andan 'udûl
- 3184 Hîn-i nazarda o şeh-i pür-kemâl
Kudret-i Sübhân'ı iderdi hayâl
- 3185 Şun'-ı Hudâvend'e o nûr-ı başar
Cümle hakîmâne iderdi nazâr
- 3186 Ğamzeleri olsa nola dil-rübâ
Olmuş idi dîdesi 'ayn-ı vefâ
- 3187 Dîde-i rağbetle o fahrü'l-enâm
Bağmaz idi zînet-i dehre tamâm
- 3188 Bir nefes ol iki cihân serveri
Almaz idi çeşmine 'âlemleri

3189 Zâhir ü bâtında o zât-ı sa'îd
Olmaz idi zıkr-i Hudâ'dan ba'îd

3190 Hâk idi endîşesi her hîn ü ân
Hâşılı 'aynında degildi cihân

يسوق أصحابه

[Yürürken ashabının arkasından yürürdü.]

3191 Hilye-nümâyân-ı vücûh-ı kelâm
Kıldı bu vech üzre rivâyet tamâm

3192 Bir yaña 'azm eyleyüp aşhâb ile
Gitse o sulţân-ı mu'allâ bile

3193 Sevķ idüp aşhâbın o fahr-ı cihân
Anlarıñ ardınca olurdı revân

3194 Mevl-i tevâzu' idüp ol mâh-rû
Rıfķ ile eylerdi güzer sû-be-sû

3195 Çeşm-i terahhumla o hayrû'l-beşer
Eyler idi herkese hüsn-i nazâr

3196 Ya'ni nigh-bânlık idüp dâ'imâ
Nâzır idi anlara şubh u mesâ

3197 Terbiye-i tavşie emrin müdâm
Eyler idi anlar için iltizâm

3198 Kendiye taqdîm idüp aşhâbı hep
Girü yürirdi o şerîfü'n-neseb

3199 Girü yürirse nola ol reşk-i mâh
Leşkeriñ ardınca gelür pâdişâh

3200 Şahb-ı kirâm encüm-i rahşân idi

Zât-ı nebî bir meh-i tâbân idi

- 3201 Ehl-i tekebbür gibi hâşâ resûl
İtmez idi câh u celâli kabûl
- 3202 Râh-ı rızâ idi anıñ gitdigi
Hâkq'a muvâfık idi hep itdigi
- 3203 Emre muhâlif o şeh-i bî-naẓîr
Bir 'amel itmezdi ƣalîl ü keşîr
- 3204 Anıñ için ol şeh-i 'âlî-şîfât
Girü ƣalurdı didi ba'zı rüvât
- 3205 Luţf ile aşhâba idüp iktifâ
Dir idi ol pîş-rev-i enbiyâ
- 3206 Cümle alup şevk ile pîrâmenim
Sa'y ider ardımca melâ'ik benim
- 3207 Zahr-ı şerîfimde olurlar revân
Mu'tekifân-ı harem-i ƣudsiyân
- 3208 Luţf ile eylerdi verâsın o mâh
Ya'ni ferîştehler için cilve-gâh
- 3209 Ƙande giderse o habîb-i Hudâ
Peyrev olur idi melekler aña

يبدأ وفي رواية ييدر من لقيه بالسلام.

[Karşılaştığı kişilere ilk selâmı o verirdi.]

- 3210 Yolda giderken o hâlûƣu'1-beşer
Bir kişiye olsa mülâkî eger
- 3211 Luţf u tevâzu'la o şîrîn-keîâm
Eyler idi ya'ni ki bed'-i selâm

- 3212 Luṭf ile eylerdi o şâh ibtidâ
‘Arz-ı selâm itmede evvel añâ
- 3213 Virdigi demlerde selâm ol resûl
Tâ harem-i Hakk’a bulurdı vüşûl
- 3214 Cümle melâ’ik añâ her ŝubḥ u şâm
Ŗevk ile dirlerdi ‘aleyke’s-selâm
- 3215 Kaddini ham-geşte idüp dâ’imâ
Ya’ni selâmına dururdı hümâ
- 3216 Eyler idi herkese vaz’-ı ḥâsen
Ketm-i selâm itmez idi kimseden
- 3217 Zümre-i ŝıbyâna bile dâ’imâ
Luṭf ile eylerdi selâm u du’â
- 3218 Eyler idi ya’ni o vâlâ-neseb
Cümleye ta’lîm-i rüsûm-ı edeb
- 3219 Kâle ile’ŝ-ŝâḥbi vefŝevi’s-selâm
Ŗalli ‘alâ kâ’ili hâze’l-keîâm
- 3220 Hem daḥi aŝḥâb-ı siyer naql ider
Virse selâm añâ bir âdem eger
- 3221 Luṭf ile eylerdi o nûr-ı Hudâ
Redd-i selâm itmede ḥüsn-i edâ
- 3222 Nice taḥıyyât u şenâ ile hem
Eyler idi ol kese luṭf u kerem
- 3223 Baş ile yâḥud el ile bî-gümân
İtmez idi ya’ni işâret hemân
- 3224 Hâşılı itmezdi o ḥayrû’l-beşer
Redd-i selâm itmede taḥrîf-i ser
- 3225 ‘Ârif iseñ sen de idüp istimâ’

Cân ile kııl sünnetine ittibâ‘

- 3226 Olma şağın tâbi‘-i ehl-i gurûr
Eyleme gel râh-ı Hudâ’da kuşûr
- 3227 Kudretiñ olduca idüp ictihâd
Sünnet-i peygâmbere kııl ıttırâd
- 3228 Sünnet ü âdâba ri‘âyetler it
Gıtdigi hulq-ı hasene mazhar it
- 3229 Kârı tevâzu‘ idi şefkat idi
Hilm idi luğf idi mürüvvet idi
- 3230 Vâsıl ola Hâzret-i Hâk‘dan müdâm
Rûh-ı müzekkâsına yüz biñ selâm

عن ابي محمد الحسن بن علي بن ابي طالب رضي الله عنهما سبط رسول الله صلى الله عليه وسلم
وريجانته قال سألت خالي هند ابي هالة رضي الله عنه وكان وصافا عن حليته النبي صلى الله عليه وسلم
وانا ارجو ان يصف لي منها شيئا تعلق به فقال كما قال انفا ثم قلت صف لي منطقه فقال كان
رسول الله صلى الله عليه وسلم متواصل الاحزان دائم الفكرة ليس له راحة

[Ebû Muhammed el-Hasen b. Ali b. Ebî Tâlib (ra): “Resulullahın cisminin düzgünlüğü ve kokusu konusunda amcam Hind b. Ebî Hâle’ye resulullah (sav) hilyesini sordum. Kendisi resulullah (sav)’in hilyesini anlatırdı. Bana hilyesinden bir şeyler anlatmasını istedim. Az önce söyleği şeyleri söyledi. Resulullahın konuşmasını anlatmasını söyledim. Şunları söyledi: Resulullah (sav) sürekli üzüntülü ve daimâ düşünceli idi. Onun için rahatlık yoktu.”]

- 3231 Nûr-ı dü-çeşm-i şühedâ-yı ‘izâm
Merdüme-i dîde-i şahb-ı kirâm
- 3232 Zîb-fezâ-yı çemen-i Murtażâ
Gonca-i nevreste-i bâğ-ı rızâ
- 3233 Sıbt-ı şehen-şâh-ı şaf-ı mürselîn
Kurretü’l-‘ayneyn-i resûl-i güzîn

- 3234 ‘İzz ü şeref burcına mihr-i celf
Ya‘ni Cenâb-ı Hâsan-ı bin ‘Alî
- 3235 Naql ider ol gönca-i zîbâ-dehen
Hâzret-i Hind ibni Ebî Hâle’den
- 3236 Didi idüp şevk ile sûz u güdâz
İbni Ebî Hâle’ye itdim niyâz
- 3237 Cedd-i ‘izâmımdan idüp keşf-i hâl
İtmiş idim fahr-ı cihândan su’âl
- 3238 Hilye-i zîbâsına müştâk idim
Şaf-zede-i zümre-i ‘uşşâk idim
- 3239 Didim eyâ hâl-i sa‘âdet-nevâl
Eyleyüp icrâ-yı rüsûm-ı me’âl
- 3240 Kıl baña evşâf-ı resûlden beyân
Kisb-i şafâ eylesün anıñla cân
- 3241 Çünkü sözüm gûşına buldı vüşûl
İtdi maqâlât-ı niyâzı kabûl
- 3242 Gönca-i ümmîdi gûşâd eyledi
Kalbimi bu vaşf ile şâd eyledi
- 3243 Hilyesi zıkr oldığı resme tamâm
Levh-i beyân üzre virince nizâm
- 3244 Hilkat-i pâkinden olup feyz-yâb
Buldum o envâr ile çün âb u tâb
- 3245 Hülk-ı şafâ-bağışı idüp ârzû
Kıldım anı dağı biraz cüst-cû
- 3246 Bulmağ için kalb-i hazînim şafâ
Sîret-i pür-ıhikmetin itdim recâ
- 3247 Eyleyicek şevk ile ‘arz-ı merâm

- Kıldı bu ‘unvân ile fetḥ-i kelâm
- 3248 Didi o ser-maṭla‘-ı mihr-i cemâl
Mihr-i dirâşân-ı sipihr-i kemâl
- 3249 Tâ‘at-ı Haḡ ile olup şâf-dil
Şûret-i hüzn üzre idi muttaşıl
- 3250 Ümmeti emrinde o şâhib-kemâl
Ya‘ni hazîn idi ‘ale’l-ittişâl
- 3251 Üns-i haḡîkatle idüp ülfeti
Dâ‘im idi fikret-i pür-ḡikmeti
- 3252 Ḳalb-i şerîfnde olup rû-nümâ
Vaşf-ı celâl ü şıfât-ı Kibriyâ
- 3253 Olmuş idi ol şeh-i ‘âlî-vücûd
‘Aşḡ ile müstaḡraḡ-ı baḡr-ı şühûd
- 3254 Fikr-i te‘emmülde şafâ-yı derûn
Elbet olur mûcib-i şamt u sükûn
- 3255 Şuḡli anıñ haḡḡ idi şubḡ u mesâ
İtmez idi ḡalbini bir dem cüdâ
- 3256 Kârı Hudâ ile olan ehl-i ḡâl
Ġayr ile ünsiyyet ü ülfet muḡâl
- 3257 El-ḡazer ey merdüm-i ‘irfân-şinâs
Hüznini dünyâ için itme ḡıyâs
- 3258 Hüzn ü elemden o şefî‘ü’l-enâm
Eyler idi Haḡḡ’a ta‘avvüz müdâm
- 3259 Ya‘ni ki dünyâ eleminden anı
Eyledi vâreste Hudâ-yı ḡanî
- 3260 Şanma ki muḡtarr ola ey nükte-dân
Hüzn ü elemde o şeh-i dil-sitân

- 3261 Her ne niyâz itse cenâb-ı resûl
Dergeh-i Mevlâ'da olurken kabûl
- 3262 Kâr-ı cihân nolsa gerek kim añâ
'Arz-ı melâl ide habîb-i Hudâ
- 3263 Cümle gamı ümmet idi bî-gümân
Çekdiği hüzn ü elem ancak hemân
- 3264 Her ne kadar olsa da maḥzûn nebî
Yüzi gülerdi gül-i ḥandân gibi
- 3265 Şanma ide hüzn ü elemden eşer
Cebhe-i ra'nâsına çîn-i keder
- 3266 Tâlib-i dünyâ gibi zinhâr añâ
Kâr-ger olmazdı gümûm-ı fenâ
- 3267 Ğam degil anda sebep-i hüzn ü gam
Olmuş idi feyz-i şafâdan 'adem
- 3268 Evvel ü âḥirde o mağfûr idi
Luḡf-ı Hudâvend ile mesrûr idi
- 3269 Ğâyet-i rahmından o faḥr-ı cihân
Ümmetin eylerdi te'emmül hemân
- 3270 Ümmetiniñ fikri ile şubḥ u şâm
Anıñ için yoğ idi râḥat tamâm
- 3271 Nefsi için itmedi bî-iştibâh
Râḥat-ı dünyâyâ tenezzül o mâh
- 3272 Sa'y-ı beḳâ idi anıñ 'âdeti
Bezm-i fenâda yoğ idi râḥatı
- 3273 Fikr-i müdâm eyleyüp ol maḥz-ı nûr

3272a-idi anıñ A / için idi İI.

Emr-i Hudâ'dan gözin itmezdi dūr

- 3274 İki cihânıñ eleminden Hudâ
Virmiş iken zâtına râhın rehâ
- 3275 Ümmeti emrinde o kân-ı kerem
Şefkat ü raḥm ile çekerdı elem
- 3276 Ancaḳ olur fazl-ı Hudâ ise bu
Ancaḳ olur luḫf 'aḫâ ise bu
- 3277 Kim ḳul ide sehv ile cürm ü günâh
Hüzñ ü melâlin çeke ol pâdişâh
- 3278 'Âḳil iseñ ey dil-i şûrîde-ḫâl
Saña düşer saña bu hüzñ ü melâl
- 3279 Bendeye lâyıḳ mıdır eyle nazâr
Kim vire Mevlâ'sına hüzñ ü keder
- 3280 Çekme ḫacâlet dem-i ferdâda gel
Şıdḳ ile gûş eyle sözüñ 'ibret al
- 3281 Eylemeden ḳalbini 'aşḳ ile şâf
Eyleme gel yoḳ yire lâf u güzâf
- 3282 Hıdmet-i dîniñde olup müstaḳîm
Gel olagör lâyıḳ-ı 'afv-ı kerîm
- 3283 El-ḫazer ey ḳalb-i ḫazîn el-ḫazer
'Ârif iseñ eyleme ğayra nazâr
- 3284 Sehv ile âlûde iken yoḳ yire
'Arz-ı maḫabbetde sen ol servere
- 3285 'Âşık olan eylemez itme cedel
Sevdigi kârına muḫâlif 'amel

- 3286 Sünnetin icrâda idersen hilâf
Hubb-ı şerîfnde niçündür bu lâf
- 3287 Da'vi-i merdâne hilâf eylemez
Şâdık olan lâf u güzâf eylemez

طویل السکت لا یتکلم فی غیر حاجة

[Uzun süre sükut ederdi. İhtiyaç olmazsa konuşmazdı.]

- 3288 Eyleyüp îşâr-ı dür-i mu'teber
İbni Ebî Hâle rivâyet kılar
- 3289 Ekşeri ol server-i şâhib-fünûn
Olmuş idi mâ'il-i şabr u sükûn
- 3290 'İzz ü vaqâr ile o kân-ı hayâ
Ya'ni sükût üzre idi dâ'imâ
- 3291 Mâ'il-i şamt olsa 'aceb mi o mâh
Eyler idi fikret-i şun'-ı İlâh
- 3292 Olmuş idi ol güher-i bî-mişâl
Garğa-i deryâ-yı şühûd-ı celâl
- 3293 Kudret-i Mevlâ'ya bakup rûz u şeb
Fikr-i kemâlâtı haq eylerdi hep
- 3294 Nutq-ı sivallâhda bî-iktizâ
Söylemez idi o şeh-i enbiyâ
- 3295 Söylediği sırr-ı kerâmât idi
Mâ-şadağı ma'ni-i âyât idi
- 3296 Olmuş idi ol şeh-i 'âlî- nihâd
Mev'ıza-pîrâ-yı kulûb-ı 'ibâd
- 3297 Yok yire ol server-i zîbâ-dehen

3290a-kân-ı hayâ A / şâhib-hayâ İl.

Olmaz idi zemzeme-rîz-i sühân

3298 Her ne murâd itse o reşk-i melek
Câna geçerdi sözi bî-reyb ü şek

3299 Nâfîz idi her kelimâtı anîñ
Ber-ter idi zât u şîfâtı anîñ

3300 Her ne du‘â itse o nûr-ı Şamed
Dergeh-i Hâk‘da sözi olmazdı red

3301 Bezm-i şerîfnde anîñ şubh u şâm
Emrine fermân-ber idi hâş u ‘âm

3302 Faḥr iderek zümre-i aşhâb hep
Eyler idi hıdmet-i pâkin taleb

يفتح الكلام و يختمه باشدقه و يتكلم بجامع الكلم فصلا لا فضول فيه

[Konuşmayı başlarken veya bitirirken ağzının avurtlarıyla yapardı. Veciz cümlelerle konuşurdu. Konuşması tane tane idi. Konuşmasında ne gereksiz bir söz ne de eksiklik vardı.]

3303 Eyleyicek luḫ ile fetḫ-i kelâm
La‘li ile eyler idi ihtitâm

3304 Nuḫḫa gelince leb-i sükker-veşi
Vâzîḫ olurdu sühân-ı dil-keşi

3305 Leblerin ednâ hareketle o mâh
İtmez idi vâşıta-i iştibâh

3306 Sözlerin eylerdi o nûr-ı Hudâ
Ya‘ni tamâm-ı deheniyle edâ

3307 Söylese ol şâhib-i fazl u kemâl
Luḫ ile eylerdi edâ-yı me‘âl

3308 Eylemeden kaşd-ı şerîfin tamâm

İtmez idi hâşılı kaçır-ı kelâm

- 3309 Sözleri şîrîn idi zîbâ idi
Şehd ü şekerden daği a'lâ idi
- 3310 Söyledigi demde o zât-ı sa'îd
Muhtaşar eylerdi sözün hem müfid
- 3311 Her ne kadar lafzı olursa kalîl
Keşret-i ma'nâya olurdu delîl
- 3312 Başlasa güftâra o şîrîn-dehân
Nükte-i gaybiyye olurdu 'ayân
- 3313 'Ârife ey merdüm-i hikmet-nişâb
Oldı anıñ her sühanı bir kitâb
- 3314 Olmuş idi sözleri sırr-ı İlâh
Câmi'-i âyât idi bî-iştibâh
- 3315 Virdi Hudâ hüsn ü feşâhat aña
Kıldı 'atâ nuṭṭ-ı belâgat aña
- 3316 Gonca-i bâğ-ı "ene emlah" odur
Tûṭi-i na't-ı "ene efşah" odur
- 3317 Kuvvet-i nuṭṭ ile feşâhat ile
Hüsn-i tekellümde belâgat ile
- 3318 Eblağ olup cümle-i maḥlûḳdan
Efşah-ı nâs idi o zîbâ-dehen
- 3319 Nuṭṭa gelince o cemîlü's-şîfât
Sözleri insâna virürdi ḥayât
- 3320 Hem daği ol kâ'il-i hikmet-maḳâl
İtmedi bî-hûde yire kıl u kâl
- 3321 Rıfḳ ile söylerdi ol i'câz-dem
Yoğ idi ḳavlinde anıñ bîş ü kem

3322 Sözlere Hâk üzre iderdi zuhûr
Hiç yoğ idi anda fuzûl u kuşûr

3323 Ya'ni o fenn-i edebiñ kâmili
Nutq-ı hevâ itmez idi hâşılı

3324 Mantıķı vaşfında buyurdı Hudâ
“İn hüve illâ vahyün yûha”

3325 Sehv ü haâ eylemeden ol ğanî
İtmiş idi ‘işmet ü maḥfûz anı

ليس بالجافي ولا المهين يعظم النعمة وان دقت لا يدم منها شيئا غير انه لم يكن يذم ذواقاً ولا بمدرحه
عليه السلام.

[Ne katı ne de kıymetini düşürecek şekilde pejmürdeydi. Nimeti az bir şey
olsa dahi büyük görürdü. İyilikleri yermez ve övmezdi.]

3326 Ser-be-ser ol faḥr-ı zemîn ü zamân
Ḥulq-ı kerîm üzre idi bî-gümân

3327 Cevr ü eziyyet ile bî-iştibâh
İtmez idi kimseyi dil-gîr o mâh

3328 Kân-ı kerem idi o faḥrî'l-enâm
Herkeseye iḥsân idi kârı müdâm

3329 Nefsi için itmez idi bî-gümân
Buğz u ‘adâvet o şeh-i dil-sitân

3330 Ya'ni ihânetle o kân-ı ‘aâ
İtmez idi kimseye aşlâ cefâ

3331 Eyler idi ol şeh-i ‘âlî-maḥâm
Ni‘met-i mevḥûbeye ta‘zîm-i tâm

3332 Her ne kadar olsa o ni‘met ḳalîl
Şükrini eylerdi keşîr ü celîl

- 3333 Zâ'ika-i ni'meti ol gonca-fem
İtmez idi hâşılı hiç medh ü zem
- 3334 Tu'me-i şîrîne degildir edeb
Midhat-i mevûr ile taḥrîk-i leb
- 3335 Her ne kadar olsa da şîrîn ü ter
Lezzet-i dünyâyâ revâ mı nazar
- 3336 Eylediler nefesine hâş-ı kirâm
Ni'met-i dünyâyı ser-â-pâ harâm
- 3337 Tu'meleri olsa da 'ayn-ı hayât
Bir nefes itmezler idi iltifât
- 3338 Ser-be-ser eṭvâr-ı nebiyy-i güzîn
Olmuş idi hikmet-i maḥz-ı mübîn
- 3339 Hâşılı ol faḥr-ı şığâr u kibâr
'Âleme hiç itmez idi i'tibâr
- 3340 'Ârif iseñ gel olagör hişşe-mend
'Ârife besdir bu kadar nuşh u pend

ولا يغضبه الدنيا ولا ما كان لها فاذا تعدى الحق لم يقم لغضبه شيء حتى تبصر له لا يغضب لنفسه ولا
ينتصر لها.

[Dünya ve dünya için olanlar onu öfkelenmezdi. Ne zaman Hakk'a hücum edilse o hiç kimseyi tanımazdı. Onun bu husustaki öfkesinin karşısında hiçbir şey durmazdı. Nefsi için hiç kimseye öfkelenmez, intikam almaya kalkışmazdı.]

- 3341 Zât-ı nebî ḥilm ile mevşûf idi
Luṭf ile iḥsân ile me'lûf idi
- 3342 Dünya vü hem andaki zîb-i denî
İtmez idi ya'ni ki i'zâb anı

- 3343 İtse ğazab ol Şeh-i ‘âlî-neseb
Zulm ü ta‘addîye iderdi ğazab
- 3344 Hakk’a ri‘âyetde idi Şubh u Şâm
LuĒf u ‘adâletle o ğayrû’l-enâm
- 3345 Ya‘ni ki mazlûma o mihr-i münîr
Hakk-ı ‘adâletle olurdu zahir
- 3346 İtmek için hakkını aña edâ
Hakk için eylerdi i‘ânet aña
- 3347 Şûret-i Hakk olmayıcak rû-nümûn
Bulmaz idi âteş-i ğahrı sükûn
- 3348 Olmuş idi hükmi anıñ bî-gümân
Bâ’iş-i âsâyiŐ-i ğalk-ı cihân
- 3349 ‘Ahd-i Şerîfinde anıñ dâ’imâ
İtmez idi kimseye kimse cefâ
- 3350 Eyler idi ‘adl ile bî-vehm ü bâk
Zâlimi tîĒ-ı ğazabı lerze-nâk
- 3351 Olmuş idi cümle zamân u zemîn
Şer‘-i Şerîfiyle o Őâhuñ emîn
- 3352 Şer‘ini tâ maĥŐere dek KirdĒâr
Ēıldı emân-baĥŐ-ı ŐıĒâr u kibâr
- 3353 Bâ’iş-i emn oldu cihâna tamâm
Şer‘-i mu‘allâ-yı resûl-i enâm
- 3354 İtmedi ‘ömrinde o kân-ı edeb
Nefsi için kimseye aşlâ ğazab
- 3355 Cümle rızâ vü ğazab-ı Aĥmedî
Emr-i Hüdâvend’e muĒabıĒ idi

3356 Dâ'îye-i nefsine bî-iştibâh
Bir nefes itmezdi i'ânet o mâh

3357 Luṭf u kerem şâhibi sultân idi
Kârı anîñ şefkat ü iḥsân idi

إذا اشار اشارة بكفه كلها واذا تعجبت قلبها واذا تحدث اتصل بها وضرب براحة اليمنى بطن ايمامه
اليسرى.

[İşaret ettiği zaman bütün avcuyla işaret ederdi. Hayret ettiği zaman avucunu çevirirdi. Konuştuğu zaman avuçlarını birleştirirdi. Sağ elinin avucunu sol elinin baş parmağının içine vururdu.]

3358 Eylese bir şeye işâret eger
Keff ile eylerdi o faḥrû'l-beşer

3359 Re's-i şerîfiyle o nûr-ı Ḥudâ
İtmez idi ya'ni işâret aña

3360 Vaşfı tevâzu'la nümâyân idi
Kârı pesendîde-i irfân idi

3361 İtse ta'accüb o şeh-i nüktedân
Keffini taqlîb iderdi hemân

3362 Ya'ni keff-i destin o ḥayrû'l-enâm
Döndürüp eylerdi edâ-yı kelâm

3363 Eyler idi ol şeh-i vâlâ-neseb
La'l-i lebiñ sübhâ-nüvâz-ı 'aceb

3364 Olmaz idi zât-ı şeref-güsteri
'Aşk ile tesbîḥ-i Ḥudâ'dan berî

3365 Naql-i ḥadîş eylese ol şâf-dil
Birbirine eyler idi muttaşıl

- 3366 Râhat-ı yümnâsın iderdi yaqîn
Bâtin-ı ibhâm-ı yesâra qarîn
- 3367 Böyledir ey tâlib-i hüsn ü edeb
'Âdet-i me'lûf-ı güzîn-i 'Arab
- 3368 Eyleseler naql-i hadîş ü kelâm
Böyle iderler fuşahâ-yı kirâm

واذا غضب اعرض واشاح واذا فرح غض طرفه.

[Öfkelenildiği zaman yüzünü tamamen çevirirdi. Sevindiği zaman gözünü kapatırdı.]

- 3369 İtse gâzab ol şeh-i 'âlî-mağâm
'Afv u 'inâyet idi kârı müdâm
- 3370 Her ne kadar itse bir âdem haşâ
'Afv u kerem eyler idi ol aña
- 3371 Cürmini erbâb-ı haşânıñ hemân
Dâmen-i 'afv ile iderdi nihân
- 3372 Merdüm-i bed-kâra o nûr-ı Şamed
Hâşılı itmezdi mükâfât-ı bed
- 3373 Kâdir iken qahr u cezâya aña
Eyler idi luğf ile 'afv u 'aşa
- 3374 Hilm ü vaqâr üzre idi bî-gümân
Luğf ile ol mefhar-ı peygamberân
- 3375 Haqq'a hilâf-emrden ol müctebâ
Dağı kemâl üzre iderdi ibâ
- 3376 Emr-i şerî'atde o fahrü'l-enâm
Eyler idi 'izzet ile cidd-i tâm

- 3377 Olsa feraḥ-nâk o şeh-i enbiyâ
Öñine eylerdi nazar dâ'imâ
- 3378 Gâhi yumup gözlerin ol maḥz-ı nûr
Eyler idi 'arz-ı şafâ vü sürûr
- 3379 Zevk-i derûnîden o nûr-ı Hudâ
Eyler idi şevk ile şükr ü şenâ
- 3380 Bakmaz idi zevk-i cihâna o mâh
Zevki anıñ oldı rızâ-yı İlâh
- 3381 Dem-be-dem ol mefḥar-ı 'arz u semâ
Tâ'ati Haḫ ile bulurdı şafâ
- 3382 İtmez idi ol şeh-i 'âlî-siyer
Hiç ğam u şâdî-i cihâna nazar
- 3383 Kılmıḫ idi ol meh-i gerdûn-maḫâm
Taşfiye-i zâhir ü bâtın tamâm

جل ضحكك التيسم

[Gülmesinin çoğu tebessümdü.]

- 3384 Naḫl olunur ya'ni o şâh-ı rüsül
Gülse nice luṭf ile mânend-i gül
- 3385 Luṭf-ı tebessümle olup cân-fezâ
Rûḫ bağıḫlardı o şîrîn-edâ
- 3386 Hîn-i tebessümde olurdı hemân
Nâmiye-baḫşende-i verd-i cinân
- 3387 Rûḫ-ı muşavver idi ol meh-liḫâ
Ḥande-i şîrînine cânlar fedâ
- 3388 Luṭf ile güldükçe o şîrîn-dehân

3386b-Nâmiye-baḫşende-i İl / Neşv ü nemâ-güster-i A.

Ġonca-veş eylerdi tebessüm hemân

- 3389 Müddet-i ‘ömrinde o nûr-ı Şamed
Gülmedi hiç ahaha ile ebed
- 3390 Olsa derûnında ne deñlü sürûr
İtmez idi ahaha andan şudûr
- 3391 Şerm ü hayâ üzre idi dem-be-dem
Gülmez idi yok yire ol Ġonca-fem
- 3392 Güldiği dem ol gül-i bâĠ-ı hayâ
La‘lini eylerdi tebessüm-nümâ
- 3393 DaĠk-i laţfi o mehiñ bî-gümân
Ya‘ni tebessüm idi ancak hemân
- 3394 Gül gibi her Ġâh eşer-i Ġandeden
Olmaz idi ya‘ni Ġuşâde dehen
- 3395 Zevk-i cihâna o şeh-i pür-vaĠâr
İtmez idi zerre adar i‘tibâr
- 3396 Vechi olup maţla‘-ı nûr-ı Ġudâ
Gül yüzi gülmekte idi dâ‘imâ
- 3397 Lâzime-i vaz‘-ı nebî idi hep
Ġikmet-i maĠz ile rüsûm-ı edeb
- 3398 Ser-be-ser eţvâr-ı Ġabîb-i İlâh
Ġikmete dâ‘ir idi bî-iştibâh
- 3399 Ġilm ü edeb ile o nûr-ı Ġudâ
Ġüsn ü vaĠâr üzre idi dâ‘imâ
- 3400 Ġâşılı her bir Ġarekâtı hemân
Cümle Ġakîmâne idi bî-gümân

كان بكاؤه كان من جنس ضحكه عليه الصلاة والسلام.

[Ağlaması gülmesine benzerdi. Salat selam onun üzerine olsun.]

- 3401 Naql olunur ol şeh-i pür-‘izzetiñ
Ya‘ni o dürr-i şadef-i şefkatiñ
- 3402 Girye-i dil-sûzı daği bî-gümân
Olmuş idi gülmesi gibi hemân
- 3403 Ya‘ni bükâ itse o nûr-ı Ahad
Şavtını ref‘ eylemez idi ebed
- 3404 Ancağ olur idi o mâhıñ hemân
Ağladığı çeşm-i terinden ‘ayân
- 3405 Eylese ışgâ-yı Kelâm-ı kadîm
Olsa nazâr-gâhı yahud bir yetîm
- 3406 Eyleyüp işrâk mübârek yüzi
Eşk-i teraḥḥumla dolardı gözi
- 3407 Gice namâzında daği bî-gümân
Ağlar idi ol şeh-i peygamberân
- 3408 Ḥaşyet-i ferdâdan o nûr-ı İlâh
Ümmetini zıkr idüp ağlardı gâh
- 3409 Ümmeti üzre o ḥabîb-i Ḥudâ
Eyler idi merḥametinden bükâ
- 3410 Çeşm-i laḫîfinden olurdı hemân
İncü gibi dâne-i eşki revân
- 3411 Ağlasa ol server-i gerdûn-cenâb
Eyler idi arz u semâ ıztırâb
- 3412 Âh bu ne ḥâlet-i cân-sûzdur
Bu ne dem-i girye-i dil-dûzdur
- 3413 İdelim inşâf be-ḥaḫḫ-ı Ḥudâ

- Yerde kalur mı o dūr-i cân-bahâ
- 3414 Buña taḥammül mi ider gûş-ı cân
Ya‘ni bükâ eylese faḥr-ı cihân
- 3415 Olsa nola eşk-i ter-i Muştafâ
Nâr-ı caḥîme sebeb-i inţifâ
- 3416 Ḥaclet ile yansa ‘aceb mi caḥîm
Kim döke gözyaşın o zât-ı Raḥîm
- 3417 Şanma ki ḥâşâ ola maḥv-ı penâh
Eşk-i dil-ârâ-yı ḥabîb-i İlâh
- 3418 Bu ne keremdir bu ne luţf u ‘aţâ
Bende için ide Ḥudâ’sı bükâ
- 3419 Sen olasın cürm ile bî-vehm ü bâk
Ḥâliñ için ağlaya ol nûr-ı pâk
- 3420 ‘Âkil iseñ ey dil-i bîhûde-kâr
Eyle bu endişe ile âh u zâr
- 3421 Gör o şehiñ ağladığı yerde âh
Neylemek ister ola ehl-i günâh
- 3422 Ğaflet ile eyleme fevt-i maḥal
Pend ü naşîḥat yeridir ‘ibret al
- 3423 Yâd kı lup sen de bu ḥâli müdâm
Kanlar aqıt yaş yerine şubḥ u şâm

وكان عليه السلام يقول انا اشبه الناس بآدم رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان ابي ابراهيم عليه
السلام اشبه الناس بي خلقا وخلقاً.

[Resulullah (as) şöyle buyururdu: “İnsanların içerisinde Âdem (as)’a en çok ben benzemekteyim. Babam İbrahim (as) insanlar arasında yaratılış ve ahlak bakımından bana en benzeyeni idi.]

- 3424 Bu haber-i pâke virüp intizâm
Naql ider İhyâ'da Gazâlî tamâm
- 3425 İşbu hadîş içre buyurdı resûl
Ya'ni ki ol fahr-ı furû'-ı 'uşûl
- 3426 Mefhar-ı ecdâd-ı 'izâm-ı rüsûl
Server-i reh-bürde-i hayr-ı sübûl
- 3427 Şem'-i serâ-perde-i hüsn ü cemâl
Şu'le-ber-endâz-ı harîm-i kemâl
- 3428 Kevkebe-efrûz-ı hıttâb-ı şafî
Mâlik-i miftâh-ı künûz-ı hafî
- 3429 Râtibe-pîrâ-yı nübüvvet-şi'âr
Encümen-ârâ-yı übüvvet-dişâr
- 3430 Âyine-i şüret-i nev-i beşer
Çihre-nümâ-yı şuver-i mu'teber
- 3431 Mâdde-i aşlı gürûh-ı selef
Mefhar-ı yektâ-yı vücûd-ı halef
- 3432 Merd-i felek-ıqadr ü melâ'ik-siyer
Nâmzed-i kevkebe-i bü'l-beşer
- 3433 Mâye-i ensâbım olan âdeme
Benzerim ol merdüm-i zîbâ-deme
- 3434 Cümle-i evlâdı içinde aña
Kıldı müşâbih beni şun'-ı Hudâ
- 3435 Aşlı vücûdumdur o zât-ı cemîl
Eşbeh-i nâsım aña bî-kâl u kıl
- 3436 Hem daği ol verd-i kerâmet-nümâ
Zîb-i gülistân-ı behişt-intimâ
- 3437 Merd-i 'atâ-pîşe vü mihmân-nüvâz

- Merdüm-i hoş-kâr u sehâvet-tırâz
- 3438 Mükürmet-efzâ-yı şıfât-ı sehâ
Menkıbet-ârâ-yı simât-ı ‘atâ
- 3439 Mefhar-ı merdân-ı sehâ-pîşegân
Şaf-keş-i hayl-i kerem-endîşegân
- 3440 Vâlidim İbrâhim o merd-i celîl
Ya‘ni o mevşûf-ı şıfât-ı halîl
- 3441 Hilkat-i hulq ile baña nâsdan
Beñzer idi gâyet o merd-i hasen
- 3442 Nüşa-i fıtratda Hudâ-yı kadîr
Kıldı anı zâtıma mişl ü nazîr
- 3443 Zât-ı şerîfnde anıñ bî-gümân
Eyledi mâhiyyet-i hüsnüm ‘ayân
- 3444 Cümle nebîlerden o merd-i Hudâ
Hâşılı olmuşdı müşâbih baña
- 3445 Didi o reşk-i mehi gördüm ki ben
Ecmel idi mihr-i cihân-tâbdan
- 3446 Hüsn ü cemâli katı zâhir idi
Tal‘at-ı zîbendesı mâhir idi
- 3447 Ser-be-ser a‘zâsı olup bî-kuşûr
Olmuş idi zâtı hemân mañz-ı nûr
- 3448 Bakmağa didârına doymaz başar
Ayrılamaz mâh yüzinden nazâr
- 3449 Tal‘atı âyîne-i hûr u melek
Rıf‘atı pîrâye-i evc-i felek

3450 Hüsni ü bahâ lafz idi ma'nâ aña
Vech-i dil-ârâ-yı habîb-i Hudâ

3451 Fetih ola dirseñ saña emr-i mühîm
Kıl şalavâtullâhi 'alâ küllihim

3452 Rabb-i men eşfa's-şalavâti'l-'ulâ
Şalli 'alâ seyyidine'l-Muştafâ

وقالت ام معبد رضي الله تعالى عنها في بعض ما وصفته به كان النبي صلى الله عليه وسلم ظاهر
الوضائة ابلغ الوجه.

[Ümmü Mâbed (ra) Hz. Peygamber (sav)'i tavsif ederken şöyle söylemiştir:
"Nebi (sav) güzel yüzlü ve aydınlık yüzlü idi."]

3453 'Âtike bu vaş ile kıldı beyân
Eskenehallâhu bi-dâri'l-cinân

3454 Didi ki ol şâh-ı kerem-güsteriñ
Ya'ni o fahr-ı dü-cihân-serveriñ

3455 Hüsni ü cemâli katı zâhir idi
Nûr-ı melâhat ile bâhir idi

3456 Şöyle idi kendide hüsni ü cemâl
Kim yoğ idi aña nazîr ü mişâl

3457 Hilkat ü hulq ile muhaşşal o mâh
Cümleden ahsen idi bî-iştibâh

3458 Hüsni-i leâfet demek ancak hemân
Zâtına kalmışdı anıñ bî-gümân

3459 Hüsniyi Hallâk-ı ezel ser-be-ser
Cevher-i cân ile yaratmış meger

3460 Kim o leâfet o cemâl-i cemil
Olmuş idi bî-bedel ü bî-'adil

- 3461 Rûy-ı laţfî gül-i ħandân idi
Şubĥ-ı dıraĥşân gibi raĥşân idi
- 3462 Ħüsniniñ envârını itdikçe reş
Ben meh-i ġarrâ diyeyim sen güneş
- 3463 Cümle güzeller güzelidir o şâh
Zerre-i ħüsnidir anıñ mihr ü mâh
- 3464 Kevkebe-i ħüsnine olsa nazâr
Bî-fer olur pertev-i şems ü kamer
- 3465 Zât-ı şerîfinde olan ħüsn ü ân
Şanma ola kâbil-i şerĥ ü beyân
- 3466 Her ne kadar ħüsnin iderseñ hayâl
Daĥi füzûn-terdir o ħüsn-i cemâl
- 3467 Ħüsn ü bahâ luţf u tarâvet tamâm
Anda tamâm olmuş idi ve's-selâm

وفي روايات مبتلج الوجه رواه الحارث وغيره ورواه البيهقي

[el-Haris ve diġerleri ile Beyĥakî'nin rivayet ettikleri diġer rivayetlerde
"nurani ve parlak yüzlü idi" şeklinde geçmektedir.]

- 3468 'Âtike ol pîr-i zen-i şâf-dil
Vaşf-ı nebîde didi kim muttaşıl
- 3469 Gördüm o reşk-i meh olan seyyidi
Ħüsn ü cemâli katı zâhir idi
- 3470 Vech-i cemîl ile o şâĥib-cemâl
Bulmuş idi ħüsn ü bahâda kemâl
- 3471 Lâzıme-i ħüsn ü bahâ ser-be-ser
Virmiş idi tal'atına zîb ü fer

Başlık ile 3468-3477. beyitler arası İ1'de yok.

- 3472 Şöyle cemîl idi o vech-i ḥâsen
‘Âşık olurdu anı elbet gören
- 3473 Oldı mübârek yüzi şubḥ u şafâ
Virmiş idi ‘âleme nûr u ziyâ
- 3474 Ḥulķı ḥâsen ḥilķati ğâyet cemîl
Ḳadr-i mu‘allâ idi şânı celîl
- 3475 Şöyle cemîl idi o vech-i ḥâsen
Ḥüsnini ḥayretde ḳalurdu gören
- 3476 Nûr-ı şabâḥatle çü mâh-ı tamâm
Mübteliclüce idi faḥrû’l-enâm
- 3477 Ḥüsnî ziyâ-baḥşı dil-i ḥûr idi
Zât-ı şerîfi gibi meşhûr idi

حسن الخلق لم تعبہ نحلة ولا تزريه صقلة او صعلة.

[Güzel yaratılmıştı, ne zayıftı ne de şişmandı.]

- 3478 Aḥsen-i fıtratda idi ser-be-ser
Ḥilķat-i zibende-i faḥrû’l-beşer
- 3479 Sînesi mevzûn-ı mücellâ idi
Ḥilķati maḥbûb-ı dil-ârâ idi
- 3480 Mu‘tedilü’l-ḥulķ idi o zât-ı pâk
Ḥüsnî ḳabûl itmez idi iştirâk
- 3481 Nâzûk idi gerçi o zât-ı şerîf
Ḳillet-i laḥm ile degildi za‘îf
- 3482 Ḥilķatiniñ hey’eti bî-iḥtilâl
Bulmuş idi ğâyet ile i’tidâl
- 3483 Olmağ ile nâzûk o naḥl-i vefâ

3476-Vezin bozuk.

- Ža‘f-ı beden Őanma vire ‘ayb aña
- 3484 Cism-i Şafâ-güsteri ser-tâ-ķadem
Aĥsen ü mergûb idi bî-keyf ü kem
- 3485 İnce idi gerçi o nâzük-miyân
Olmuş idi anda leĥâfet ‘ayân
- 3486 Şânı olup ya‘ni ‘azîmü’Ő-Şıfât
Oldı müfahĥam o pesendîde-zât
- 3487 Ĥilķat-i zîbâsını ĥüsn ü kemâl
ĤılmıŐ idi bî-bedel ü bî-mişâl
- 3488 Pâk ü laĥf idi o zîbâ-cesed
Aña meges olmadı vâķı‘ ebed
- 3489 Ĥikmet ile Ĥazret-i Rabbü’l-enâm
PeŐŐeye ĥûn-ı tenin itdi ĥarâm
- 3490 Cism-i Şerîfnde anıñ yek-nefes
Ĥâr-ger olmazdı ba‘ûz u meges
- 3491 Zât-ı Şerîfinden iderdi ĥicâb
ĤâŐılı ĥâlince ba‘ûz u zübâb
- 3492 Ĥilķat-i zîbendesini maĥbûb idi
Her Şıfatı ĥûb idi mergûb idi
- 3493 Mu‘tedil idi o vücûd-ı Şerîf
Kim ne semîn idi ne ĥâyet naĥîf
- 3494 Nâzük ü ĥûb idi miyânı velî
Oldı mücessem beden-i ekmeli
- 3495 Zâtını Ĥallâķ-ı bedî‘ü’l-fi‘âl
İtmiş idi mazĥar-ı ĥüsn ü cemâl

- 3496 Bîni-i zîbâsı ruḥ-ı meh-veşi
Hem zeḳan ile dehen-i dil-keşi
- 3497 Âyet-i ḥüsünde ḥakâyîk idi
Muḥtevi-i sırr-ı daḳâyîk idi
- 3498 Aḥsen-i maḥlûk idi ol nâzenîn
Olmuş idi za‘f-ı bedenden emîn
- 3499 Zâtı olup nüṣṣa-i ḥüsni cemâl
Bulmuş idi ḥilḳat-i pâki kemâl
- 3500 Ḥilḳati âyîne-i şun‘-ı Ḥudâ
Her şıfatı nüṣṣa-i ḥüsni ü bahâ
- 3501 Mu‘cize-i zâtına yoḳ intihâ
Ola taḥıyyât aña şubḥ u mesâ

وسیما قسیما

[Güzel görünümlü ve parlak idi.]

- 3502 Ḥüsni ü bahâda o cemîlü‘l-beşer
Luṭf u cemâl üzre idi ser-be-ser
- 3503 Ḥüsni ü leṭâfetle idüp ittışâf
Ḥûb idi başdan başa ol cism-i şâf
- 3504 Ḥilḳat-i pür-nûrını şun‘-ı ezel
İtmiş idi cümle güzelden güzel
- 3505 Şöyle cemîl idi o vech-i ḥasen
Ḥüsni hayretde ḳalurdı gören
- 3506 Vechini vaşf eyleyen ehl-i nazâr
Ekşeri mihr ü mehe teşbîh ider
- 3507 Bedr gibi ḥâşılı ol reşk-i mâh
Ya‘ni münevver idi bî-iştibâh

- 3508 Her ne tarafından nazâr itseñ aña
Vechi olurdı o kadar hoş-nümâ
- 3509 Nûr idi ol zât-ı melâhat-şi'âr
Gün gibi bulsa ne 'aceb iştiâr
- 3510 İki göziniñ arası hûb idi
'Uzv-ı şerîfi katı maḥbûb idi
- 3511 Hüsñ ü leḫâfetle o verd-i nesîm
Olmuş idi ya'ni ḫasîm ü vesîm
- 3512 Oldı sa'âdetle o verd-i nesîm
Muttaşaf-ı vaşf-ı vesîm ü ḫasîm
- 3513 Ya'ni olup şâḫib-i hüsñ ü cemâl
Bulmuş idi ḫilḫat-i zâtı kemâl
- 3514 Bîni-i pâk ü ruḫ-ı dil-cûları
Cebhe vü hem dîde vü ebrûları
- 3515 Her biri ser-nâme-i fazl u kemâl
Cümlesi bir nüşa-i hüsñ ü cemâl
- 3516 Hüsñ ile meşhûr idi faḫr-ı cihân
Hüsñine ḫayret-zede hûr-ı cinân
- 3517 Ecmel ü ekmel idi a'lâ idi
Hüsñ-i cihân-tâbı dil-ârâ idi
- 3518 ḫilḫat-i zâtîde o hüsñ ü cemâl
Olmuş idi bâliḡ-i ḫadd-i kemâl
- 3519 Hüsñ ile meşhûr idi çün âfitâb
Cümle cihân içre o 'âlî-cenâb
- 3520 Çeşm-i dil-ârâ ile ebrûları

3511-3519. beyitler arası İI'de yok.

Ruĥları hem bîni-i dil-cûları

- 3521 Ol kadar aĥsen idi kim bî-gümân
Vâlih ü ĥayrânı idi ĥudsiyân
- 3522 Vech-i ĥasen ĥulĥ-ı ĥüsünle tamâm
Olmuş idi ya'ni melîĥü'l-enâm
- 3523 Yûsuf-ı ĥurşîdi o ĥüsn ü cemâl
Eyledi üftâde-i çâh-ı zevâl
- 3524 Gördiĝi dem ĥüsnini şâh u gedâ
Eyler idi 'aşĥ ile cânın fedâ
- 3525 Vechini kim görse idüp iĥtirâm
Aña iderlerdi şalât u selâm

في عينيه دعج

[Gözlerinin rengi koyu siyah idi.]

- 3526 Sürme-i ĥudretle olup mukteĥil
Ekĥel idi dîdeleri muttaşıl
- 3527 Kuĥl-ı Şıfâĥâni olup ĥâk-sâr
Olmuş idi ĥasret-i çeşmiyle zâr
- 3528 Gözleriniñ oldı siyâhı siyâh
Aĝı daĥi aĝ idi bî-iştibâh
- 3529 Ĥüsn ü leĥâfetde beyâz u sevâd
Olmuş idi mümtezic-i ittiĥâd
- 3530 Dîde-i pür-nûrınıñ itmiş İlâh
Aĝını aĝ u siyehin hem siyâh
- 3531 Ya'ni olup ĥarası ĝâyet şedîd
Hem daĥi olmuşdı sefîdi sefîd

3528 ve 3529. beyitler İl'de yok.

- 3532 Oldı o çeşm-i siyehiñ tâ ezel
Her nazarı biñ dil ü câna bedel
- 3533 ‘Âşık olup ‘aynına ‘ayne’l-yaqîn
Şevk ile hayrân idi rûhü’l-emîn
- 3534 Şâhin-i çeşmine dil-i kudsiyân
‘Aşk ile itmişler idi bezl-i cân
- 3535 ‘Aynı ile ol nıgeh-i dil-nüvâz
Olmuş idi hâşılı bir şâh-bâz
- 3536 Şevk ile kurbân geçinürlerdi hem
Çeşmine ser-cümle ğazâl-ı harem
- 3537 ‘Ayn-ı şerî‘at idi bî-iştibâh
Nazra-i Hakk ile o çeşm-i siyâh
- 3538 Girye-nümâ olsa o çeşm-i güzîn
Başlar idi lerzeye ‘arş-ı berîn
- 3539 Luğf ile bir cânibe baksa eger
Gözleri şâhâne iderdi nazar
- 3540 Didesiniñ ‘aşkile şubh u mesâ
Manzarı olmuşdı rızâ-yı Hudâ
- 3541 İstese ol server-i ‘âlî-nazar
Bir nıgeh-i nîmi ider hâki zer
- 3542 Eyledi Hakk her nazarın kîmyâ
‘Ayn-ı sa‘âdet idi dirsem revâ

في اشفاره وطف

[Kirpikleri uzundu.]

- 3543 Hem şaf-ı müjgânları hem-vâr idi

- Dil-keş ü mergûb idi hoş-kâr idi
- 3544 Oldı mübârek müjesi ser-be-ser
Tûl u teşennî ile zîbende-ter
- 3545 Kâra idi dîde-i pür-enveri
Hûb idi müjgân-ı dil-ârâları
- 3546 Kirpiniñ ‘aşkile kuhl-ı siyâh
Kendüyi hâk eyledi bî-iştibâh
- 3547 Tîr idi her bir müje-i Aḫmedî
Uçları gûyâ ki bükülmüş idi
- 3548 Ya‘ni tavîl olmağ ile bî-gümân
Olmuş idi ser-zede-i ḫüsn ü ân
- 3549 Oldı o müjgân-ı leṭâfet-sirişt
Şevḳ-fezâ-yı dil-i ḫûr-ı behişt
- 3550 Kirpiniñ her biri bir tîr idi
Her nigehi hem-ser-i şemşîr idi
- 3551 Kılmış idi sürme-i ḳudret meger
Her ser-i müjgânını pür-zîb ü fer
- 3552 Oldı tavîl ol müje-i dil-sitân
Tûl ile olmuşdı düṭâ-veş hemân
- 3553 Ğâyet-i tûlından o müjgân-ı ḫûb
Her nazar eyler idi cezb-i ḳulûb
- 3554 Tîr-i ḳazâ-ḳudret idi ser-be-ser
Cümle o müjgân-ı cemîlü’l-eşer
- 3555 Tûl u teşennîde idi bî-gümân
Ḥâşılı her bir müje-i dil-sitân

3544. beyit İ1’de yok.

3551-3553. beyitler arası İ1’de yok.

- 3556 Ğâyet-i tûlından o müjgân-ı şâf
Oldı qarîn-i şıfât-ı inhirâf
- 3557 Faħr-ı mübâhât iderek rûz u şeb
'Aşkı ile zümre-i 'uşşâk hep
- 3558 Muntazır-ı şevk idi fermânına
Olmağa qurbân ser-i müjgânına
- 3559 İns ü melek çeşmine meftûn idi
Kirpigi hecr ile ciger-ĥûn idi

في صوته صحل

[Sesi gür idi.]

- 3560 Merd-i güzîn idi o faħrû'l-enâm
Aĥsen ü a'lâ idi şavtı tamâm
- 3561 Ya'ni ki âvâze-i zâtı gibi
'Âli idi şavt-ı şerîf-i nebî
- 3562 Olmuş idi şavt-ı şerîfi bülend
Zemzemesi dil-keş ü ĥâtır-pesend
- 3563 Nuţk-ı şeref-baĥşı o faħr-ı cihân
Ya'ni tekellüfsüz iderdi beyân
- 3564 Gevher-i güftârı bedî'ü'n-nizâm
Nuţkı şafâ-baĥş-ı dil-i ĥâş u 'âm
- 3565 Sözlerin ol mefĥar-ı ins ü melek
Söyler idi cümle beyân iderek
- 3566 Luţf ile kıldıkça edâ-yı süĥan
Rûĥ baĥışlardı o şîrîn-dehen

3562-3564. beyitler arası İl'de yok.

- 3567 Eyler idi nuṭṭ-ı Mesîḥâ-demi
Ḥikmet ile zinde dil-i âdemi
- 3568 Şavt-ı şafâ-perveri mümtâz idi
Nağme-fezâ-yı dem-i i'câz idi
- 3569 Sözleri merdâne iderdi zuhûr
Ḳavl-i şerîfnde yoğ idi fûtûr
- 3570 Eyler idi luṭf ile bî-iştibâh
Ya'ni ki iğlâ-yı tekellüm o mâh
- 3571 Rûḥü'l-emîn şavtını itdikce gûş
Eyler idi şevḳ ile cûş u ḥurûş
- 3572 İrdi şadâ-yı şerefi her taraf
Geldi zuhûrıyla cihâna şeref
- 3573 Nağme-tırâzân-ı rüvât-ı siyer
Ḳıldılar ol vechile naḳl-i ḥaber
- 3574 Geldi ise her ne kadar enbiyâ
Şavt-ı ḥasen üzre yaratdı Ḥudâ
- 3575 Ya'ni ki mürsellerine Kirdgâr
Aḥsen-i eşvât ile virdi şî'âr
- 3576 Ḥâşılı ol mefḥar-ı peygamberân
Kim ḥasenü'l-nağme idi bî-gümân
- 3577 Aḥsen-i ḥulḳ itdi o mâhı Ḥudâ
Nuṭṭ-ı şafâ-baḥşına cânlar fedâ

في عنقه سطمع

[Boynu uzundu.]

- 3578 Hem daḥi ol gerden-i ḥavrâ-pesend
Olmuş idi ḥüsn ile şâf u bülend

- 3579 Gerden-i zîbendesî raḥşân idi
Mâh-ı şeb-ârâ gibi tâbân idi
- 3580 Oldı hem ol gerden-i ḥavrâ-pesend
Ḥadd-i leṭâfetde ṭavîl ü bülend
- 3581 Maṭla‘-ı fecr idi o gerden hemân
Andan olur şubḥ-ı leṭâfet ‘ayân
- 3582 Gerden-i zîbâsını kılmışdı nûr
Cilve-geh-i lem‘a-i bedr-i bûdûr
- 3583 Ya‘ni ki ol gerden-i ‘âlî tamâm
Şâf u mücellâ idi çün sîm-i ḥâm
- 3584 Ser-be-ser a‘zâsını Rabb-ı kadîr
Kılmış idi kudret ile bî-naẓîr
- 3585 Zât-ı mu‘allâsına baksañ eger
Mecma‘-ı ḥüsn olmuş idi ser-be-ser
- 3586 Şem‘a-i kâfûr gibi gerdeni
‘Âleme oldı sebab-i rûşenî
- 3587 Mihr-i dirâşşân-ı cemâl idi ol
Şem‘-i şebistân-ı kemâl idi ol
- 3588 Şa‘şa‘a-i nûr ile şubḥ u mesâ
Gerden-i pür-tâbı virürdi ziyâ
- 3589 Devr-i girîbânda bakılsa hemân
Ḳurş-ı kamer gibi olurdu ‘ayân
- 3590 Hey‘et-i müstaḥsen ile ḥâşılı
Olmuş idi gerdeni şâf u celî
- 3591 Ancaḳ olur vaşfına şâyân-edâ

3579-3581. beyitler arası İl’de yok.

Maṭla‘-ı ħurşîd idi dirsem aña

3592 Seyr ü temâşâda anı bî-nikâb
Merdüme-k-i dîdede qalmazdı tâb

3593 Nûr ile raḥşende vü tâbân idi
Sîm-şifat ya‘ni dıraḥşân idi

وفي لحيته كناية

[Sakalı gürdü.]

3594 Mâşîta-kârân-ı rivâyet didi
Liḥye-i zîbâ-yı nebî şık idi

3595 Liḥye-i a‘lâ-yı resûl şık idi
Mûyı ne mürsel ne kıvırcık idi

3596 Muşḥaf-ı rûyında o ḥaṭṭ-ı siyâh
Sûre-i ve‘l-leyl idi bî-iştibâh

3597 Şâne-i kudretle bulup zîb ü fer
Aḥsen idi hem o ḥaṭṭ-ı mu‘teber

3598 Ḥilye-i ḥüsninde bakılsa hemân
Liḥyesi ser-levḥa idi bî-gümân

3599 Menba‘-ı ḥüsn idi o nûr-ı Hudâ
Bir kılna biñ dil-i ‘âşık fedâ

3600 Micmer-i ‘aşkında olup tâb-dâr
‘Anber ü müşğ olmuş idi bî-ḳarâr

3601 Tıtmuş idi ‘âlemi her şubḥ u şâm
Dûd-ı dili ‘anber ü müşğün tamâm

3602 Âhu-yı cennet aña meftûn idi
Ḥasret-i ḥaṭṭıyla ciger-ḥûn idi

3495. beyit İ1’de yok.

- 3603 Hâşılı ol mefhar-ı peygamberân
Müctemi‘ü’l-lihye idi bî-gümân
- 3604 Eyleme ey ‘ârif-i diğkat-şinâs
Ol haţ-ı müşgîni perîşân kıyâs
- 3605 Şanma ola ya‘ni o haţ-ı şerîf
Killet-i mû ile kaşîr ü hafîf
- 3606 Hâlet-i şeyb ile olup hoş-nümâ
Haţına aķ düşmüş idi câ-be-câ
- 3607 Gerçi dü-mûy idi cenâb-ı resûl
Şeybine gâlib idi ammâ uşûl
- 3608 Haţına meşşâta-i kudret meger
Virmiş idi şâne-i ‘izzetle fer
- 3609 Pençe-i hurşîd ü kamerle aña
Şâne vü âyîne idi gûyiyâ

ازج اقرن

[Kaşları uzundu, yay gibiydi.]

- 3610 Mâh-ı nev-âsâ o kamer-ţal‘atîñ
İnce idi kaşları ol hażretiñ
- 3611 Evc-i kemâl üzre o kaşlar hemân
İki hilâl olmuş idi bî-gümân
- 3612 Kaşları bârîk ü muķavves idi
Dîde-i nezzâre şafâ-bağş idi
- 3613 Kavs-nümûn olmağ ile hâcibi
Hiss olunur idi muvaşşal gibi

3612-3615. beyitler arası İI’de yok.

- 3614 Tûl-ı teķavvüsle olunsa hayâl
Zâhir idi mertebe-i ittişâl
- 3615 Kaşları mâ-beyni açık idi bil
Şanma ola birbirine muttaşıl
- 3616 Mâh-ı nev-i evc-i sa'âdet idi
Mâhi-i deryâ-yı leţâfet idi
- 3617 Kıldı ol ebrû-yı 'adîmü'l-mişâl
Hâsret ile cismîni mâhiñ hilâl
- 3618 Kuvvet-i te'sîr ile kavş-i kazâ
Oldı ol ebrûya itâ'at-nümâ
- 3619 Ahsen idi hâcib-i dil-cûları
İnce vü açık idi ebrûları
- 3620 Gerçi muķavves görünürdi müdâm
Çatma degil idi ol ebrû tamâm
- 3621 Sîm-i muşaffâ gibi şubh u mesâ
Kaşlarının beyni virürdi ziyâ
- 3622 Ol iki ebrû-yı dil-ârâyı bil
Birbirine şanma ola muttaşıl
- 3623 Oldı ol ebrû-yı 'adîmü'l-'adîl
Zülfe-i tuğrâ-yı cemâl-i cemîl
- 3624 Şanki iki mışra' idi bî-gümân
Midhat-i hüsünde ol ebrû hemân
- 3625 Olmağ ile kaşları hem-çün hilâl
Zâhir idi mertebe-i ittişâl
- 3626 Ol iki ebrû-yı leţâfet-fezâ
Kılmış idi kıddini çarhıñ düta
- 3627 "Aķrene" kavlinde olan iķtırân

Birbirine kırbetin eyler beyân

- 3628 Eylemez ol lafz-ı tevâfuğ-nümâ
Muṭṭaşıl olmaqlığını iktizâ

ان صمت فعليه الوقار وان يتكلم سما به وعلاه البهاء

[Sustuğu zaman üzerine vakar bürünür, konuştuğunda ise aydınlık ve parlaklık yükselir ve onu kaplardı.]

- 3629 Olsa ḥamûş o leb-i gevher-niṣâr
Zâhir olur idi kemâl-i vaḳâr
- 3630 Ya'ni sükût itse o zât-ı vaḳûr
Eyler idi 'izz ü vaḳârı zuhûr
- 3631 Heybet ü iclâli olup rû-nümâ
Eyler idi meclise feyz-i şafâ
- 3632 Olsa ḥamûş ol şeh-i hikmet-şi'âr
Nâṭıḳ idi heybet ü 'izz ü vaḳâr
- 3633 İtse tekellüm sözi 'âlî idi
Her süḥanı 'ıḳd-ı le'âlî idi
- 3634 Zât-ı şerîfinde olurdu füzûn
Ḥâşşa-i ḥâlet-i şamt u sükûn
- 3635 Ḥîn-i tekellümde o mu'ciz-beyân
Eyler idi ḳavl-i şerîfin 'ayân
- 3636 Nuṭḳ-ı şafâ-perveri bî-kıl ü ḳâl
Ṭûṭi-i gûyendeyi eylerdi lâl
- 3637 Oldı o ḥoş-lehce-i i'câz-dem
Bülbül-i mu'ciz-dem-i bâğ-ı kıdem

3632 ve 3633. beyitler İI'de yok.

- 3638 Nuṭṭa gelüp kılsa dehânın güşâd
Eyler idi hüsni ü bahâsın ziyâd
- 3639 Mu‘cize-perdâz idi bî-reyb ü şek
Nuṭṭına müştâk idi ins ü melek
- 3640 Söylese ol gevher-i ‘âlî-şâdef
Zâhir idi kendide ‘izz ü şeref
- 3641 Nuṭṭa gelince o cemîlü’l-liḳâ
Hüsni-i diğeri ‘ârız olurdu aña

اجمل الناس وابهاه من بعيد واحسنه واحلاه من قريب

[Uzaktan insanların en güzeli ve en nurlusu, yakından ise en iyisi ve en tatlısıydı.]

- 3642 Ecmel-i nâs idi uzaqdan o mâh
Cümleden eşbeh idi bî-iştibâh
- 3643 Ya‘ni nazâr olsa aña dûrdan
Hiç yoğ idi farkı anıñ nûrdan
- 3644 Nûr ile âlûde idi ser-be-ser
Hüsni ü bahâda o cemîlü’l-beşer
- 3645 Ecmel idi olsa ‘ayân dûrdan
Her ciheti zâhir idi nûrdan
- 3646 Aḥsen ü a‘lâ idi olsa qarîb
Zâhir idi lâzıme-i hüsni ü zîb
- 3647 Hüsni-i cihân-tâb ile nezdîk ü dûr
Nûr idi ser-tâ-be-ḳadem maḥz-ı nûr
- 3648 Hâşılı ḥilḳatde o zât-ı sa‘îd
Aḥsen-i nâs idi qarîb ü ba‘îd

3645-3650. beyitler arası İI’de yok.

- 3649 Ya'ni ki ol maşrıq-ı yektâ-yı nûr
Hüsn ile bî-mişl idi nezdîk ü dûr
- 3650 Hâşılı ol zât-ı kerîm ü sa'îd
Nûr-ı mübîn idi qarîb ü ba'îd
- 3651 Tâbiş-i hüsninden idüp ıztırâb
Dûrdan eylerdi nazâr âfitâb
- 3652 Hüsnine hurşîd dimek bî-gümân
Nükte-i takrîbidir ancağ hemân
- 3653 Bezm-geh-i hüsnine bî-iştibâh
İki çerâğ olmuş idi mihr ü mâh
- 3654 Hilkat-i ra'nâsı mükerrem idi
Hüsn ü dil-ârâsı müselleme idi
- 3655 Ahsen ü ahlâ idi olsa yaqîn
Hüsn ü cemâliyle o mir'ât-ı dîn
- 3656 Ya'ni qarîben o meh-i pür-ziyâ
Olmuş idi ma'la'-ı hüsn ü bahâ
- 3657 Zât-ı şeref-güsteri nezdîk ü dûr
Olmuş idi lem'a-ber-endâz-ı nûr
- 3658 Luğf u tarâvetle bulup hüsn ü ân
Rûh-ı muşavver idi fahr-ı cihân
- 3659 Cümle-i ma'hlûğdan ahsen idi
Ecmel-i şûretle müzeyyen idi
- 3660 Hüsn-i cihân-gîr ile zât-ı habîb
Ahsen ü mergûb idi bu'd u qarîb

حلو المنطق لا تزر ولا هذر كان منطقہ خرزات نظم يتحدرن

[Tatlı sözlü, konuşması açık ve anlaşılır idi. Konuşmasında ne bir eksiklik ne de fazlalık vardı.]

- 3661 Hem daği ol şâh-ı faşîhü'l-lisân
Olmuş idi luğf ile şîrîn-zebân
- 3662 Sözleri şîrîn idi sükker gibi
Muntazamü'l-kavl idi gevher gibi
- 3663 Sözlerin ol nûr-ı Hudâ ser-be-ser
Muntazam eylerdi mişâl-i güher
- 3664 Nutq-ı şafâ-perveri şîrîn idi
Her sühanı mu'cize-âyîn idi
- 3665 Olmuş idi her sözi âb-ı hayât
Teşnesi olsa ne 'aceb kâ'inât
- 3666 Lafz-ı güher-bârı olup muntazam
Olmuş idi mecma'-ı hayrû'l-kelem
- 3667 Hâk ile eylerdi edâ-yı hitâb
Her sözi olsa ne 'aceb bir kitâb
- 3668 Lafz-ı kalîl ile o mu'ciz-nümâ
Ma'ni-i maşûdî iderdi edâ
- 3669 Olmadı aqvâl-i nebî muttasıl
Keşret ü kılletle mümîll ü muhil
- 3670 Her ne kadar olsa da lafzı kalîl
Keşret-i ma'nâya olurdu delîl
- 3671 Efşâh u eblağ idi gâyetde hem
Olmuş idi sözleri mağz-ı hikem
- 3672 Her sözi sırr-ı Şamedânî idi
Manîkî meknûz-ı ma'ânî idi

3664-3670. beyitler arası İl'de yok.

- 3673 Eylese icrâ-yı rüsûm-ı kelâm
Eyler idi her kelimâtın tamâm
- 3674 Ya'ni ki erbâb-ı tekebbür gibi
Kavlini kaçır eylemez idi nebî
- 3675 Söylediği demde o zât-ı cemîl
Fehm olunurdu sözi bî-kâl ü kîl
- 3676 Her sühanı feyz-res-i hâş u 'âm
Mevhibe-i Hazret-i Rabbü'l-enâm
- 3677 Gerçi uzatmazdı kelâmın o mâh
Lîk sözinde yoğ idi iştibâh
- 3678 Hâşılı ta'bîr-i belîğ ile hep
Söyler idi sözlerin ol nûr-ı Rab
- 3679 Söylese ol mazhar-ı luğf-ı mecîd
Muhtaşar eyler idi ammâ müfîd
- 3680 Her sühan-ı pâki bulurdu tamâm
Gevher-i manzûme-şifat intizâm
- 3681 İtmez idi kavî-i şerîf-i resûl
Ya'ni ki tahrîf ü tenâkuş kabûl

ربعتہ لا باين من طول ولا يقتحمہ العين من قصر

[Orta boylu idi. Ne çok uzun boylu ne de gözün küçümseyeceği kadar kısa boylu idi.]

- 3682 Kaddi leğâfletle bulup i'tidâl
Orta idi boyda o nahl-i kemâl
- 3683 Olmuş idi kâmet-i pâki cemîl
Kim ne kaçır idi ne gâyet tavîl

- 3684 Kadd-i nebî eltaf u ahsen idi
A'del idi ecmele ü eşref idi
- 3685 Oldı miyâne kad-i zîbendesı
Serv-i sehî kâmetiniñ bendesi
- 3686 Hadd-i vasať üzre olup hilkatı
Yok idi tûl u kışara nisbeti
- 3687 Gerçi ne pest idi ne bâlâ idi
Rıf'at ile cümleden a'lâ idi
- 3688 Her ne kadar atvele olsa qarîn
Kaddine nisbet görünürdi pesîn
- 3689 Ser-be-ser a'zâsı olup bî-bedel
Mu'tedilü'l-kâme idi mâ-ħaşal
- 3690 Zâhir olup anda hem ifrâ-ı tûl
Şanma perîşân ola kadd-i resûl
- 3691 Hem kışalıqdan o kad-i ercemend
Öyle kıyâs itme ola nâ-pesend
- 3692 Ya'ni nazarda o nihâl-i kemâl
Şanma nümâyân ola kûteh-mişâl
- 3693 Evsať idi kadd-i güzîn-i ħabîb
Bulmuş idi ahsen-i hilkatle zîb
- 3694 Hüsni nümâyışde çü serv-i cinân
Bî-bedel olmuşdı o kâmet hemân
- 3695 Kılmış idi feyza-i şun'-ı Hudâ
Kaddini ârâyış-i hüsni ü bahâ
- 3696 Kendi zemîn üzre iderdi ħırâm
Sâyesine 'arş idi dâ'im maķâm

- 3697 Zâtına tevķîr için itdi Hudâ
Sâyesini zîver-i kenz-i hafâ
- 3698 Kâmet-i pâkine anıñ bî-gümân
Mâ'il idi cümle nihâl-i cinân

غصنا بين غصنين فهو انضر الثلاثة منظرا واحسنهم قدرا

[İki dal arasında bir dal gibiydi. Görünüş bakımından üç kişinin en güzel yüzlüsü, şeref bakımından da onların en iyisiydi.]

- 3699 Ravza-i takrîre virüp zîb ü fer
'Âtike bu vechile virdi haber
- 3700 Kâmetiniñ mişlini ol nükte-dân
Eyledi emr-i farazîde beyân
- 3701 Didi iki tâze nihâliñ eger
Girse idi beynine bir şâh-ı ter
- 3702 Evsat olan şâha dönerdi hemân
Kâmet-i zîbende-i fahr-ı cihân
- 3703 Olsa refikîn ile zâtı hayâl
Bir yire gelmiş idi şan üç nihâl
- 3704 A'del-i hilkatle kad-i ecmeli
Olmuş idi her biriniñ ekmeli
- 3705 Hîn-i nazarda o kad-i bî-mişâl
Olmuş idi vâsıta-i i'tidâl
- 3706 İki nihâliñ arasında hemân
Şâh-ı cemîl idi o fahr-ı cihân
- 3707 Oldı o üç tâze nihâliñ tamâm
Ecmel ü ebhâsı o şîrîn-hırâm

3703-3708. beyitler arası İl'de yok.

- 3708 Her ne taraftan nazâr itseñ aña
Zâhir idi şûret-i hüsn ü bahâ
- 3709 ‘İzz ü ‘alâda o şeh-i ercemend
Olmuş idi rıf’at ile ser-bülend
- 3710 Hüsñ ü letâfetle virüp imtiyâz
Şun’-ı Hudâ kılmış idi ser-firâz
- 3711 Rıf’at-ı kâdr ile o zât-ı hasen
Ahsen idi eşbeh idi cümleden
- 3712 Beñzer idi ol kad-i rıf’at-nişân
Dil-keş olan tâze nihâle hemân
- 3713 Hâşılı her vechile bî-kîl ü kâl
Eyledi Hağ anı cemîlü’l-cemâl
- 3714 Oldı yegâne o ‘azîmü’l-kemâl
Çeşm-i felek mişlini görmek muhal
- 3715 Nağl-i cinân cümle ser-efgendesi
Kâmet-i zîbendesiniñ bendesi

له رفقاء يحفون به ان قال انصتوا لقوله وان امر تباروا الى امره

[Çevresinde arkadaşları vardı. Konuştuğu zaman sözünü dinlerler ve emrettiğinde yerine getirmek için koşuştururlardı.]

- 3716 Olmuş idi hem-daği hem-râh aña
Bir nice merdân-ı şabîhu’l-liğâ
- 3717 Devr idüp etrâf-ı şerîfin müdâm
Muntazır-ı emr idiler şubh u şâm

3713a-bî-kîl ü kâl İI / bî-kâl u kîl A.

3713b-cemîlü’l-cemâl İI / celîl ü cemîl A.

- 3718 Söylese ol tûti-i mu‘ciz-beyân
Sâkit olurdu rüfeķası hemân
- 3719 İtmek için kavlini cân ile gûş
Ya‘ni olurlardı ser-â-ser hamûş
- 3720 Devlet ü ‘izzetle o fahrü’l-beşer
Eylese bir emre işâret eger
- 3721 Emrine cân ile idüp imtişâl
Hıdmetin eylerdi güzîn-i ricâl
- 3722 Emr-i cihân-gîri idince zuhûr
Cümle itâ‘atde idi bî-ķuşûr
- 3723 Her ne ki fermân ide ol pâdişâh
Cümle olurlardı aña rû-be-râh
- 3724 İtmek için emrine bezl-i revân
Birbirin eylerdi teķaddüm hemân
- 3725 Hıdmet-i ‘âlîsin anıñ şubḥ u şâm
Cümle bilürlerdi sa‘âdet tamâm
- 3726 Zât-ı cihân-dârı mu‘allâ idi
Kulluğı şâh olmadan a‘lâ idi
- 3727 Cem‘ olup etrâfına hem-rehleri
İtmiş ihâta o meh-i enveri
- 3728 Söylese şıdķ ile olup hep hamûş
Hıdmete olmuşlar idi çeşm ü gûş
- 3729 Eylese fermân o şeh-i kâm-yâb
Her biri eylerdi o emre şitâb
- 3730 Sür‘at idüp cümlesi fermânına

3721. beyit A‘da yok.

3727-3733. beyitler arası İ1‘de yok.

Ṭâlib idi hıdmet-i zî-şânına

- 3731 İns ü melek hep aña tekrîmde
Kim ola taqşîr ide ta'zîmde
- 3732 Gökde melek yerde beşer ser-be-ser
Olmuş idi emrine sem' ü başar
- 3733 İtmek için hıdmete sebķ-i melek
Birbirine girmiş idi nüh-felek

محفود و محشود

[Yanında kendisine itaat eden arkadaşları vardı.]

- 3734 Mertebesi cümleye ma'lûm idi
Ḥâdim aña cümle o maḥdûm idi
- 3735 Sâye-şifat pîş ü pesinde müdâm
Ya'ni cebîn-sây idi şaḥb-ı kirâm
- 3736 Hıdmet-i pâkiyle idüp iftiḥâr
Bendesini olmuşdı şıgâr u kibâr
- 3737 Rıf'at-ı kadrinden iderdi ḥayâ
Mu'tekifân-ı ḥarem-i kibriyâ
- 3738 Ḥâdim aña şevķ ile ins ü melek
Bende-i ser-geştesi çarḥ-ı felek
- 3739 Şehler anıñ bende-i nâ-çîzi hem
Bendesinin bendesini Dârâ vü Cem
- 3740 Tâ ezel itmişdi Ḥudâ-yı mu'în
Zâtını maḥdûm-ı celîl ü güzîn
- 3741 Cânına minnet bilüp ehl-i vefâ
Hıdmet-i pâkinden iderdi şafâ

3737b-Mu'tekifân-ı ḥarem-i kibriyâ A / 'Arş-ı berîn ile ḥarîm-i semâ İI.

- 3742 Eyleyidi cümle idüp ihtirâm
Hıdmet-i fermânına ikdâm-ı tâm
- 3743 Resm-i ‘ubûdiyyeti bî-kâl ü kıl
Şevket-i şâhîye olurdu ‘adîl
- 3744 Virseñ eger cümle cihân milketin
Kimse bedel virmez idi hıdmetin

لا عابس ولا مفند

[Asık yüzlü değildi. Sözleri de boş olmayıp hurafelerden uzaktı.]

- 3745 Vech-i şerîfi gül-i handân idi
Yüzi güler bir şeh-i zî-şân idi
- 3746 Eylese dîdarına âdem nazâr
Kalmaz idi zerrece gamdan eşer
- 3747 Rûyı dil-ârâ sühanı cân-fezâ
Hüsni ferah-güster ü hâtır-güşâ
- 3748 Tal‘at-ı zîbendesî rûha gıdâ
Rûyını bir görmege biñ cân fedâ
- 3749 Hüsni beşâsetde o fahr-ı cihân
Bir gül-i handân idi gûyâ hemân
- 3750 Mâ-haşal ol mañla‘-ı nûr-ı mübîn
İtmez idi kimseye çîn-i cebîn
- 3751 Şubh-dem ol vech-i leñâfet-nişân
Gül gibi gûyâ ki gülerdi hemân
- 3752 Olmadı ‘ömrinde o zât-ı nigû
Kibr ü gurûr ile ola türş-rû

3745a-Vech-i şerîfi gül-i A / Nûr ile gül-çihresi İI.
3748-3750. beyitler arası İI’de yok.

- 3753 Hüküm-i hevâ ile o zîbâ-cebîn
Eylemedi kimseye izhâr-ı çîn
- 3754 Gül gibi hândân idi ol verd-i ter
Yoğ idi hiç çîn-i gâzabdan eşer
- 3755 Söylese ol tûti-i mu‘ciz-peyâm
Luğf ile haqqâni iderdi kelâm
- 3756 Her sözi hikmetle iderdi zühûr
Yoğ idi keyfiyyet-i şekk ü fütûr
- 3757 Merd-i müfenned gibi hâşâ o mâh
Kavl-i ‘abeş itmedi bî-iştibâh
- 3758 Vâsıl ola rûhına şubh u mesâ
Nice taḥiyyât u selâm-ı Hudâ

قالوا من تمام الايمان به الايمان بانه سبحانه و تعالى خلق جسده على وجه لم يظهر قبله ولا بعده مثله

[Tüm noksan sıfatlardan münezzeḥ olan yüce Allah’ın resulunun vücudunu kendisinden önce ve sonra bir benzeri olmayacak şekilde yarattığına iman etmek imanın tamamındandır.]

- 3759 Vârid olup bu haber-i mu‘teber
Ba‘zı kibâr u ‘ulemâ didiler
- 3760 Ekmel-i îmân odur ol servere
Ya‘ni o ḥurşid-i ziyâ-güstere
- 3761 Kim anı maḥlûḳda şun‘-ı kadîr
Kılmış idi bî-bedel ü bî-nazîr
- 3762 Şâdık iseñ ḥubb-i nebîde tamâm
Kâlbiñe mersûm gerek bu peyâm
- 3763 Cismin o vech üzre yaratdı Hudâ
Gelmedi mânend ü mûmâşil aña

- 3764 Hâk anı ol deñlü cemîl eyledi
Hüsn ile bî-mişl ü ‘adîl eyledi
- 3765 Ya‘ni aña baħş olınan hüsn ü ân
Olmadı âherde muħaşşal ‘ayân
- 3766 Aña bu vechile gerek i‘tiķâd
Ol şeh-i vâlâ-ter ü ‘âlî-nijâd
- 3767 Hîlķat ü hulk ile olup kâm-ver
Aħsen idi ecmel idi ser-be-ser
- 3768 Evvel ü âhîr aña bî-kâl ü kîl
Gelmedi gelmez daħi mişl ü ‘adîl
- 3769 Hüsn ü cemâlini ne hâcet beyân
Tâbiş-i ħurşîd olur mı nihân
- 3770 Baħş olalı rûh u cesed âdeme
Gelmedi mânendi aniñ ‘âleme
- 3771 Cümle-i maħlûķda şun‘-ı ezel
Hüsn ile kılmışdı anı bî-bedel
- 3772 Ya‘ni ki ol mazħar-ı nûr-ı kıdem
Hüsn ile yektâ idi ser-tâ-ķadem
- 3773 Nûr-ı Ĥudâ idi cenâb-ı resûl
İtmez ise nola nazîre ķabûl
- 3774 Zâtına maħşûş idi bî-ķîl ü ķâl
Ol şîfat-ı pâk ü o hüsn ü cemâl
- 3775 Gün gibi rûşendir eyâ nükte-dân
Rûtbe-i mâhiyyet-i faħr-ı cihân
- 3776 Aña ki maħbûb-ı Ĥudâ diyesin
Şorma aniñ ķadr-i felek-pâyesin

- 3777 Şâhid anîñ hüsne mâhiyyeti
Rûtbe-i ‘unvân-ı habîbiyyeti
- 3778 Hüsni cihân-gîrine besdir güvâh
Nûr-ı Hudâ oldığı bî-iştibâh
- 3779 Oldı benî-âdeme ol nahl-i nâz
Bâ‘iş-i ‘izz ü şeref ü imtiyâz
- 3780 Olmuş idi ger selef ü ger hâlef
Zâtı ile maẖhar-ı fahr ü şeref
- 3781 Rabbi semi‘nâ ve e‘tâ‘nâ bihî
Şalli ‘aleyhi ve ‘alâ âlihî

وفي الأثر ان خالد بن الوليد خرج في سرية فتزل بجي يقال سيد الحي صف لنا محمدا فقال اما اني افضل فلا فقال اجمل فقال الرسول على قدر المرسل كذا في اسرار الاسر لابن المنير من المناوي وفي الأثر أن خالد بن الوليد خرج في سرية فتزل بجي فقال سيد الحي صف لنا محمد صلى الله عليه وسلم فقال أما إني أفضل فلا فقال أجمل فقال الرسول على قدر المرسل كذا في أسرار الإسراء لابن المنير

[Halid b. Velid seriyye ile birlikte yola çıktı ve bir köyde konakladılar. Köyün sorumlusu Halid b. Velid’e (ra) resulullahı bize vafet dedi. Detaylı bir şekilde anlatamam dedi. Kısaca anlat dedi. Halid b. Velid (ra) da Hz. Hasan “Dayıma, resûlullahın konuşmasını anlat dediğimde şöyle buyurdu, “Resulullah kendisini gönderenin takdir ettiği boyuttadır.” İbn Münîr’in Esrârü’l-İsrâ’ında da bu şekilde geçmektedir.]

- 3782 Naql olunur Hâzret-i İbni Velîd
Leşker ile çıktdı o merd-i sa‘îd
- 3783 Mîr-i seriyye idi merdâne-vâr
Heybet ü iclâl ile ol kâm-kâr
- 3784 Eyler iken her yaña geşt ü güzer
‘Asker-i İslâm ile ol nâm-ver
- 3785 Oldı güzer-gâhı nice bâdiye
Ugradı âhîr yolu bir vâdiye

- 3786 Gördi ki bir ehl-i kabîle tamâm
Eylemiş ol bâdiye içre maķâm
- 3787 Eyleyüp ol menzile rabt-ı kabûl
Kıldı sa'âdetle o kavme nüzûl
- 3788 Ehl-i kabîle idüp ikrâm-ı tâm
Maķdemine eylediler ihtirâm
- 3789 Seyyidi ol kavmiñ idüp bâ-ħuşuş
Rıf'at u ikrâm ile 'arz-ı ħulûş
- 3790 Eyledi izhâr-ı taħassür tamâm
Didi eyâ zübde-i şaħb-ı kirâm
- 3791 Kıl bize evşâf-ı nebîden biraz
Nice ħoş-âyende kelâm-ı e'azz
- 3792 Gûş idelim vaşfını ol serveriñ
Tâlibiyüz ħayliden ol gevheriñ
- 3793 Eyle bu şeydâlara baħş-ı tuħaf
Kıl bizi müstağraķ-ı 'izz ü şeref
- 3794 Eyleyüp ol dem aña Ĥâlîd hemân
Bir iki güftâr ile ħüsn-i beyân
- 3795 Didi eger söyler isem tâ ebed
Midħat-i zî-şânına yoķdur 'aded
- 3796 Başlayup ol vaşf-ı şafâ-güstere
Ĥalk-ı cihân gelse eger bir yere
- 3797 Eyleseler ceħd ile başt-ı maķâl
Yekser-i mü vaşf-ı şerîfi muħâl
- 3798 Balsa nihâyet varaķ-ı rûzgâr
Vaşf-ı şeref-baħşına yoķdur şümâr

- 3799 Zerre ile mihr olunur mı ‘ayân
 Katre ile baħr olunur mı beyân
- 3800 Her ne kadar söylesem ez-cân u dil
 Hâşılı tafşîl anı mümkün degil
- 3801 Seyyid-i kavm aña didi kim hemân
 Sen bize icmâl ile eyle beyân
- 3802 Gûş kılup ol güher-i hoş-teri
 Fehm idelim midhat-i peygamberi
- 3803 Darb-ı meşeldir bu dil-ârâ sühan
 Ya‘ni ki bir kıldan alurmuş alan
- 3804 Naql ü beyân eyle bir a‘lâ haber
 Vir o çemenden bize bir berg-i ter
- 3805 Hâşılı yek-şemme-i cân-bağş ile
 Feyz-i şafâ eyle meşâm-ı dile
- 3806 Döndi aña Hâlid-i ‘âlî-cenâb
 Virdi hakîmâne bu yüzden cevâb
- 3807 Eyleyüp icmâlini tafşîl-i tâm
 Kıldı bu ‘unvân ile ‘arz-ı kelâm
- 3808 Bilmek ise kadr-i resûli murâd
 Mürseliniñ mertebesin eyle yâd
- 3809 Didi olur zâhir ü bâhir hemân
 Şân-ı rüsül mürsel ile bî-gümân
- 3810 Diğkat ile mürseli fikr eyle sen
 Kimdir anı ya‘ni ki irsâl iden
- 3811 Anı ki Hağ mazhar-ı iclâl ide
 Zâtını şâyeste-i irsâl ide
- 3812 Vaşfa ne hâcet anı bî-kâl u kıl

- Mihr-i cihân-tâba gerekmez delil
- 3813 Eyledi dâdâr-ı cihân-âferîn
Hüsnini ser-maṭla‘-ı nûr-ı mübîn
- 3814 Kıldı anı iki cihân seyyidi
Maẓhar-ı faẓl itdi ḥabîbim didi
- 3815 Her ne kadar olsa mükerrem sezâ
Ol kişi kim ola resûl-i Hudâ
- 3816 Ol ki anıñ medḥini Ḥallâk ide
Vaşfını ârâyiş-i âfâk ide
- 3817 Bende-i ‘âciz nice mümkün tamâm
Midḥat-i pâkine vire intizâm
- 3818 Kıl yüri bu remzi te’emmül yeter
‘Ârif iseñ ‘ârife bir gül yeter
- 3819 Lâzım olan ümmetine şubḥ u şâm
‘Arz-ı ‘ubûdiyyet imiş ve’s-selâm

در نیاز مندی شکرانی بدر کاه ربانی جلت عظمتہ و کبریاؤہ

- 3820 Ey ruḥ-ı ümmîde viren zîb ü fer
Ḥilye-i insânı iden mu‘teber
- 3821 Zerreleri mihr-i dıraḥşân iden
Kaṭreleri baḥr-ı firâvân iden
- 3822 Levḥa-i âmâle virüp ihtitâm
Sensin olan ḥâtime-baḥş-ı merâm
- 3823 Sensin Îlâhî beni gûyâ iden
Nükte-şinâsende-i ma‘nâ iden
- 3824 Sensin iden ḥâmemi şîrîn-raḳam
Sensin iden tab‘ımı i‘câz-dem

- 3825 Sensin olan münşi-i hüküm-i kader
Nazm-ı dil-ârâya viren zîb ü fer
- 3826 Sensin iden nazmı cevâhirlle pür
Sensin iden neşre hem îşâr-ı dür
- 3827 Virmese ger rişte-i hükümün nizâm
Bulmaz idi gevher-i nazm intizâm
- 3828 Olmasa lutfundan eger feyz-yâb
Huşk kalurdu kalem-i müşg-nâb
- 3829 Olmasa tevfiğin eger dâd-res
Nuḡka mecâl olmaz idi bir nefes
- 3830 Kande zuhûr eyler idi bu eşer
Eylemeseñ kalbime ilhâm eger
- 3831 Nice iderdim buña tahrik-i leb
Olmasa fermân-ı şerîfiñ sebep
- 3832 Ben degil iken buña yâ Rab sezâ
Sen baña bu devleti kıldıñ ‘atâ
- 3833 Bencileyin bende-i bî-çâreyi
Ehl-i hevâ mücrim ü âvâreyi
- 3834 Eylediñ ey pâdişeh-i bî-niyâz
Midhat-i peygamber ile ser-firâz
- 3835 Kendi kemâl-i keremiñden baña
Bu kerem ü fazl u bu lutf u ‘atâ
- 3836 Yoḡsa benim gibi hevâ-perveriñ
Kudreti yoḡ vaşfına peygamberiñ
- 3837 Baña bu ra‘nâ eşer-i dil-sitân
Baḡşış-i fazl u keremiñdir hemân

- 3838 Eyledigim da'vi-i lâf u güzâf
Budur ümmîdim ola cümle mu'âf
- 3839 Ola bu evşâf-ı sa'âdet-nümûn
Bâ'ış-i ıslâh-ı fesâd-ı derûn
- 3840 Şakla riyâdan dil-i bî-kînemi
Jeng-pezîr eyleme âyînemi
- 3841 Âdem ü Havvâ'daki fûrkat için
Hâzret-i Yûsuf'daki ğayret için
- 3842 Sûz-ı firâk-ı dil-i Ya'kûb için
Derd-i devâ-düşmeni Eyyûb için
- 3843 Hürmet-i irsâl-i nebiyyîn için
Şûre-i tâhâ ile yâsîn için
- 3844 Mu'cize-i Hâzret-i Furkân için
Hem şuver ü ahuruf-ı Kur'an için
- 3845 Zâtıña mensûb olan esmâ için
A'zam-ı esmâ-yı mu'allâ için
- 3846 Şevk-i şafâ-bahşına 'âşıklarıñ
'Aşkî için 'âşık-ı şâdıklarıñ
- 3847 Velvele-i âh-ı seher-gâh için
Na'ra-i dil-sûz-ı hüvallah için
- 3848 Menzilet-i beyt-i mu'allâ için
Mertebe-i Ka'be-i 'ulyâ için
- 3849 Hem eser-i nâliş-i huccâc için
Hem şeref-i âyet-i mi'râc için
- 3850 'Aşkî için hâzret-i peygamberiñ
Ya'ni ki maĥbûbuñ olan serveriñ
- 3851 Zât-ı şerîfindeki esrâr için

Hilye-i pâkindeki envâr için

- 3852 Pâdişehâ 'izz ü celâliñ için
Şa'sa'a-i nûr-ı cemâliñ için
- 3853 Vaḥdet-i ferdiyyetiniñ 'aşkına
Bî-kem-i keyfiyyetiniñ 'aşkına
- 3854 Bu eşer-i pâkimi kııl müstecâb
Eyle beni nâ'il-i ecr ü şevâb
- 3855 Kııl bunuñ ey pâdişeh-i lem-yezel
Noktaların ḥâl-i 'izâr-ı 'amel
- 3856 Luṭfuñ ile sa'yimi meşkûr kııl
Fazlıñ ile bendeñi mağfûr kııl
- 3857 Baña bunı vâsiṭa-i raḥmet it
İki cihânda sebeb-i devlet it
- 3858 Kııl buña tevķîr ideni ber-murâd
Eyle İlâhî anı fazlıñla şâd
- 3859 Her ne du'â eylese eyle kabûl
Fazl u 'atâñ ile be-nûr-ı resûl
- 3860 Bu eşer-i dil-keşi ehl-i nazâr
Her ne murâd için okursa eger
- 3861 Bâ-şeref-i mertebe-i Muştafâ
Eyle murâdıñ aña yâ Rab 'atâ
- 3862 Şıdķ ile her kim ki ide hırz-ı cân
Cümle mekârihden aña vir amân
- 3863 Kııl bunı ey ḥâfız-ı 'arş-ı mecîd
Ṭa'na-i erbâb-ı ğarażdan ba'îd
- 3864 Kıadrini bilmezlere itme naşîb
Eyleme bu nüşâ-i pâki ğarîb

- 3865 Kıl bunı künc-i keremiñde emîn
Eyleme ol kâtibe yâ Rab qarîn
- 3866 Kim ola nâ-ķâbil-i resm-i kitâb
Eyleye her beyt-i laţîfi ģarâb
- 3867 Hem yazup imlâlarını nâ-sezâ
Bir ola yanında şavâb u ģaţâ
- 3868 Resm-i ģaţţı cehl ile taşĥîf ide
Ĥarfini imlâsını taĥrîf ide
- 3869 Eyle bu bî-ĉâreyi ey Kirdgâr
Mażhar-ı luţf u kerem-i bî-şümâr
- 3870 El-meded ey ģazret-i Ferd ü Şamed
Kıl bu **Nahîffî**-i ģarîbe meded
- 3871 Mâşıta-i ‘afv u ‘inâyetle sen
Ĥilye-i âmâlimi eyle ģasen
- 3872 Gerd-i kederden dilimi pâk kıl
Şafĥa-i ‘işyânımı şad-ĉâk kıl
- 3873 Ĥâl-i perîşânıma kıl merĥamet
Eyle bu nazmı sebab-i maģfîret
- 3874 Maģfîret eyle peder ü mâderi
Hem aĥavâtımla birâderleri
- 3875 Müntesib-i zâtım olan aķribâ
Silk-i ta‘alluķda olan aşdıķâ
- 3876 Budur ümîdim ki ola şâd-mân
Maģfîret ü fazlıñ ile bî-gümân
- 3877 Cümle esâtîz ü aĥıbbâyı hem
Fazlıñ ile eyle sezâ-yı kerem

- 3878 Şâd olalar luţf-ı firâvân ile
Raĥmet ü ğufrân ile iĥsân ile
- 3879 Pâdişeh-i milket-i İslâm'ı hem
Nuşret ü 'avnıñla kı lup muĥterem
- 3880 'Adl ile inşâf ile mevşûf kı l
Birr ile iĥsân ile ma'rûf kı l
- 3881 Sâye-i luţfında olup kâm-kâr
Tâ ola âsûde şıĝâr u kibâr
- 3882 Fazlıñ ile eyleye ĥüsn-i kı yâm
Temşiyet-i şer'-i resûle müdâm
- 3883 'Asker-i İslâm'ı zafer-yâb kı l
Encümen-i düşmeni nâ-yâb kı l
- 3884 El-meded ey Kâdir ü Ferd ü Şamed
Leşker-i İslâm'a meded kı l meded
- 3885 Ĥürmetine ĥazret-i peygamberiñ
Cürmini 'afv eyle bu mücrimleriñ
- 3886 Sen ki bizi eyleyüp ümmet añı
Luţfuña iĥsânıña kı ldıñ sezâ
- 3887 Budur ümîd itmeyesin girü red
Eylesin mazhar-ı luţf-ı ebed
- 3888 Eyleyüp ey Ĥâlîk-ı kevn ü mekân
Midĥat-i pâkiñle tevessül hemân
- 3889 Geldim İlâhî der-i iĥsânıña
Muntazırım 'afvıña ğufrânıña
- 3890 Bâb-ı kerîme gelen ehl-i recâ
Elbet olur nâ'il-i luţf u 'atâ
- 3891 Nola bu küstâĥ kı luñ dem-be-dem

- Eyler ise senden ümîd-i kerem
- 3892 Bir kapuya beñzemez ey Müste‘ân
Dergeh-i luţf u keremiñ bî-gümân
- 3893 Sensin o vehhâb u kadîr ü halîm
Sensin o rezzâk u kerîm ü rahîm
- 3894 Bir dem içinde nice biñ bî-nevâ
Eylese biñ kerre recâ-yı ‘aţâ
- 3895 Fazlıñ ile eyleyüp ihşân aña
Her ne murâd itse idersin ‘aţâ
- 3896 Eylemeyüp hâşılı maħrûm anı
Ni‘met ü fazlıñla idersin ğanî
- 3897 Budur ümîdim bu dem-i cân-fezâ
Ola baña mâye-i fazl u ‘aţâ
- 3898 Bu dem-i ferhunde ki ğalb-i ğazîn
Fazlıñ ile oldu şafâya ğarîn
- 3899 Midhat-i peygamber ile ser-be-ser
Ķalması ğâtırda humûm u keder
- 3900 Bu dem-i ferhunde ki oldu tamâm
Ħilye-i zîbende-i faħrî‘l-enâm
- 3901 Mażhar-ı tevfiķiñ olup dem-be-dem
Ħâtıme ‘unvânını kıldım rağam
- 3902 İrdi murâdına dil-i nâ-tüvân
Ya‘ni ki ğatm oldu bu mağşûd-ı cân
- 3903 Eyledi işrâk bu nûr-ı mübîn
Şa‘şa‘a-sâz oldu zamân u zemîn
- 3904 Bu dem-i ferhunde-eşer ‘aşķına
Feyza-i evķât-ı seher ‘aşķına

- 3905 Hürmetine hilye-i peygamberiñ
‘Aşk-ı için ol şeh-i vâlâ-teriñ
- 3906 Bâ-şeref-i ism-i kerîm ü rahîm
Erham u rahmân u şekûr u halîm
- 3907 Her ne du‘â itdim ise kıl kabûl
Vir reh-i maflûbuma yâ Rab vüşûl
- 3908 Her ne kadar mücrim ü ‘âşî isem
Mest-i dil-fikâr-ı me‘âşî isem
- 3809 Kıl kerem ü ‘afv u ‘aâyâ sezâ
Eyleme haclet-zede-i müdde‘â
- 3910 ‘Aşk-ı habîb ile virüp âb ü tâb
Feyz-i şafâdan beni kıl neşve-yâb
- 3911 ‘Ayn-ı ‘inâyetle kılup rûşenâ
Çeşmimi kıl mażhar-ı nûr-ı liķâ
- 3912 Eyleme da‘vâmı İlâhî dürûğ
Kılma ruķ-ı maflabımı bî-fürûğ

**Der-‘arz-ı i‘tizâr-ı be-cenâb-ı seyyidü’l-ebrâr ve senedü’l-aḫyâr
‘aleyhi efdalü’ş-şalât vesselâm**

- 3913 Ey meh-i tâbende-i evc-i kemâl
Ḥâtîme-i nüşḫa-i ḫüsn ü cemâl
- 3914 Sensin o maḫbûb-ı Ḥudâ kim seniñ
Ḳudreti yok vaşfiña hiç kimseniñ
- 3915 İtmiş iken Ḥâlîķ-ı kevn ü mekân
Ḥüsnini müstagni-i şerḫ ü beyân
- 3916 Kim ola ķâdir ki idüp ihtimâm
Eyleye evşâf-ı şerîfiñ tamâm

- 3917 Kimdir idüp medhiñe vaż' -ı kalem
Eyleye Hax üzre kemâliñ raqam
- 3918 Ey güher-i bihter-i dürc-i hulûş
Hilye-i zî-şanıñ ola bâ-ħuşûş
- 3919 Bencileyin zerre-i bî-intibâh
Mihri cemâliñ nice vaşf itsün âh
- 3920 Bencileyin bende-i şâhib-ħaṭâ
Yâ nice vaşşâf ola şâhim saña
- 3921 Qande sen ey şâh-ı 'azîmü'l-kemâl
Qande **Nahîfi**-i perîşân-maqâl
- 3922 Qande seniñ hilye-i pâkiñ şehâ
Qande maqâlât-ı dil-i bî-nevâ
- 3923 Zâhir iken nûr-ı ziyâ-efgeniñ
Hüsniñi ta'rife ne ħâcet seniñ
- 3924 Cümle bilürler şeref-i zâtıñı
Mertebe-i fazl u kerâmâtıñı
- 3925 Rütbe-i zî-şanıña besdir güvâh
Kim diyeler saña ħabîb-i İlâh
- 3926 İtmiş iken vaşfıñı Perverdigâr
Medhiñe qâdir mi dil-i bî-qarâr
- 3927 Qaşdım odur kim şeref-i midħatiñ
Ĥıdmet-i mes'ûd-ı der-i devletiñ
- 3928 'Arşa-i maşşerde meded-kâr ola
Vâsiṭa-i şefkat-i ğaffâr ola
- 3929 Ümmetiñ içre bu za'îfü'l-'ibâd
Ĥıdmet-i na'tıñla olup ğâhi yâd
- 3930 Ola bu küstâhi-i ħâlet-fezâ

‘İllet-i maḥşûşa-i ḥayr-ı du‘â

- 3931 Bu eṣer-i mu‘teber-i dil-sitân
Bu güher-i şa‘şa‘a-pîrâ-yı cân
- 3932 Hem-dem olup ‘âşık-ı şâdıklara
Bâ‘iş-i ḥâlet ola ‘âşıklara
- 3933 Her biri evşâfiñi kıldıkça yâd
Şevk ile ihlâşı bula izdiyâd
- 3934 Hilye-i zîbâña idüp ihtirâm
Her biri itdikçe şalât u selâm
- 3935 Bu ‘amel-i ḥayra delâlet baña
Belki ola mûcib-i fazl-ı Hudâ
- 3936 Bende bu takrîb ile mezkûr olam
Mağfiret-i Haḫ ile mesrûr olam
- 3937 Yoḥsa ne ḥaddim benim ey nûr-ı Haḫ
Zâtıñ olam vaşfa sezâ vü çâḫḫ
- 3938 İtme nazâr ‘aybıma nokşânıma
Eyle teraḫḫum dil-i nâlânıma
- 3939 Çeşm-i kabûl ile efendim eger
Eyler iseñ mazḫar-ı ḥüsn-i nazâr
- 3940 Her süḫanım gevher-i nâ-yâb olur
Zerre iken mihr-i cihân-tâb olur
- 3941 Feyza-i medḫiñdir iden mu‘teber
Kâr-ger olmaz şadef-i bî-güher
- 3942 Vaşfiñ ile her süḫan-ı tâb-dâr
Oldı qarîn-i şeref-i i‘tibâr
- 3943 Virmese evşâfiñ eger zîb ü fer
İtmez idi kimse bu nazma nazâr

- 3944 Cevheriyân-ı dürer-i dil-sitân
Rište-i gevherle olur bî-gümân
- 3945 Hâşılı bu nüsha-i hikmet-şi'âr
Himmet-i luţfuñla bulur i'tibâr
- 3946 Şayrafî-i hüsn-i kabûlüñ eger
Bir nıgeh-i ragbet iderse yeter
- 3947 Pâdişehâ senden ümîdim budur
Ola sezâ tâc-ı kabûle bu dür
- 3948 Eyledi çün Hâzret-i Rabb-i ğanî
Hilye-i zî-şânıña mahrem beni
- 3949 Mazhar-ı tevfiķ idüp itdi baña
Hıdmet-i evşâfiñi fazl u 'atâ
- 3950 Ğâyet-i maţlûbum odur bî-gümân
Rü'yet-i pâkiñle ide şâd-mân
- 3951 Tâ ki ide Hâlık-ı ins ü melek
Hilye-i mihr ü mehi zîb-i felek
- 3952 Vâsıl ola saña Hudâ'dan müdâm
Tuĥfe-i bî-ĥadd-i şalât u selâm

**Der-ma'zeret-ĥânî-i taķşîrât-ı müzeyyel be-da'vât-ı pâdişâh-ı İslâm ve
'asâkir-i nuşret-encâm naşarahumullahı ta'alâ ilâ yevmi'l-ķiyâm**

- 3953 Gevher-i bî-ĝâyet-i şükr ü şenâ
Ola nişâr-ı ĥarem-i Kibriyâ
- 3954 Şükr ü şenâ kim beni elţâf-ı Hâķ
Eyledi bu hıdmet-i pâke eĥaķķ
- 3955 Ey dil-i şûrîde şafâ vaķtidir
Ĥamd ü şenâ şükr-i Hudâ vaķtidir

- 3956 ‘Uğde-i âmâliñi Hâk itdi ħal
Müjde benimdir hele itme cedel
- 3957 Hilye-i pâk-i şeh-i gerdûn-mağâm
‘Avn-i Hudâvend ile oldı tamâm
- 3958 Şâhid-i maşşûdum olup rû-nümâ
Cân u dile eyledi feyz-i şafâ
- 3959 Şükrine kâdir degilim bî-gümân
Olsa dehânımda hezârân zebân
- 3960 Cümleden ümmîdim odur dâ’imâ
Olmayalar nâzır-ı sehv ü ħağâ
- 3961 Sehvimi noşşânımı ehl-i nazâr
Dâmen-i ihsân ile setr ideler
- 3962 Merdüm-i dânyaya degildir nihân
Çünki bu ħarbü’l-meşel-i dil-sitân
- 3963 ‘Afv u ‘ağâ de’b-i güzîn-i enâm
‘Özr ise mağbûl-i gürûh-ı kirâm
- 3964 Ħayr-du’âdır ħarâzım dâ’imâ
Yoğsa ne tağsîn ü ne luğf u ‘ağâ
- 3965 Budur ümîdim yazan ehl-i rağam
İde beni mazğar-ı luğf u kerem
- 3966 Ħîn-i tamâmında idüp bir du’â
Eyleye müstağrağ-ı luğf-ı Ħudâ
- 3967 Ya’ni idüp ħayr-du’â ile yâd
İde üç iğlâş ile ben zârı şâd
- 3968 Eyleyüp on kerre şalât u selâm
İde şevâbıyla beni şâd-kâm
- 3969 Kim beni bu luğfa iderse sezâ

Raḥmet ide Ḥazret-i Allâh aña

- 3970 Cümle murâdâtını ihsân ide
Fazlı ile mazhar-ı gufrân ide
- 3971 Başt-ı maḳâl eylemeden bî-gümân
Ya'ni ğaraż celb-i du'âdır hemân
- 3972 Ḳalbime ilhâm idüp emr-i Ḥudâ
İtmiş idim çünki buña ibtidâ
- 3973 Bir dem-i dil-sûz idi kim ser-be-ser
Ṭutmuş idi dilleri gerd-i keder
- 3974 Miḥnet ile vâlih ü ḥayrân idim
Deşt-i taḥayyürde perîşân idim
- 3975 Keşret-i ğam vefret-i şûr u fiten
Ḳılmış idi 'âlemi beytü'l-ḥazen
- 3976 Câme-i şeb-gûn ile her şubḥ u şâm
Mâtem ider idi mürekkeb tamâm
- 3977 Derd ü ğam u miḥnet ile bir ḳadem
Levhalar üzre yürümezdi ḳalem
- 3978 Bulmağ ile serdi-i ğam iştidâd
Müncemid olmuş idi ḥûn-ı midâd
- 3979 Ṭutmuş idi 'âlemi ḥüzn ü fütûr
Yoğ idi dillerde ḥuzûr u sürûr
- 3980 Gelmiş idi ṭab'-ı cihâna kelâl
Dolmuş idi ḥâtır-ı ḥalka melâl
- 3981 Miḥnet-i dehr ile ciger ḥûn iken
Ḥaşılı her vechile maḥzûn iken
- 3982 Yâveri-i ḥâme-i feyz-i Ḥudâ
Ḥâtıme 'unvânına ḳıldı sezâ

- 3983 Mu‘cize-i pâkidir ol meh-veşîñ
Hâtimesi bu eşer-i dil-keşîñ
- 3984 Yoḥsa ne mümkin ki bulup ihtitâm
Ola bu endûh u gam ile tamâm
- 3985 ‘Avn-ı İlâhîye idüp ilticâ
İtmiş idim çünki henüz ibtidâ
- 3986 Olmuş idim şevk ile her şubḥ u şâm
Ya‘ni ki dîbâce-nüvîs-i merâm
- 3987 ‘Âlem-i rü’yâda o nûr-ı Hudâ
İtdi bu müştâkına ‘arz-ı liķâ
- 3988 Seyr-i cemâli beni şâd eyledi
‘Uķde-i eşkâli güşâd eyledi
- 3989 Meymenet-i rü’yeti her ḥîn ü ân
Kuvvet-i qalb oldı baña bî-gümân
- 3990 Her nefesim şevk ile ‘îd eyledim
Nüşhamıñ itmâmıñ ümîd eyledim
- 3991 Şükr ü şenâ kim kerem-i Haķ beni
Eyledi itmâma muvaffaķ beni
- 3992 Hażret-i Haķ kıldı du‘âmı kabûl
Ya‘ni ki maķşûdıma buldum vüşûl
- 3993 Cümlemiziñ fazlı ile dâ’imâ
Eyleye ḥâcetlerimiz Haķ revâ
- 3994 Budur ümîdim ki Cenâb-ı Kerîm
İde bizi mażhar-ı luḫf-ı ‘azîm
- 3995 Nuşret-i mevfûr ile mansûr ide
Nice fütûḫât ile mesrûr ide

- 3996 Kalmaya dillerde bu gamdan eŖer
Maıv ola bu hüzñ ü humûm u keder
- 3997 Hürmetine faıır-ı cihânıñ tamâm
Şâd ola luıfıyla cemî‘-i enâm
- 3998 Hilyesi evşâfı bulup ‘itibâr
Ola şafâ-baııŖ-ı Ŗıgâr u kibâr
- 3999 Ümmetine bu eŖer-i dil-güşâ
Nice zamân ola tılısm-ı şafâ
- 4000 Kaşd-ı icâbetle du‘â idelim
Şıdık u hulûŖ ile recâ idelim
- 4001 Tâ pür ola na‘ra-i âmîn ile
‘Arz u semâ ‘arş-ı mu‘allâ bile
- 4002 ‘İzzetiniñ haııkkı için yâ Kerîm
Kudretiniñ haııkkı için yâ Raıım
- 4003 Bâ-şeref-i rütbe-i câh-ı resûl
Fazlıñ ile eyle du‘âmız kabûl
- 4004 Hatm-i rüsûl faıır-ı cihân ‘aşkına
Âb-ı ruıı-ı kevn ü mekân ‘aşkına
- 4005 Şa‘şa‘a-ı nûr-ı Muıammed için
Hâtime-i hilye-i Aıımed için
- 4006 Gâlib idüp düşmen-i dîne müdâm
Kıl bizi mesrûr-ı huşûl-i merâm
- 4007 ‘Asker-i İslâm’ı zafer-yâb kıl
Encümen-i düşmeni nâ-yâb kıl
- 4008 El-meded ey kâdir ü ferd ü şamed
Leşker-i İslâm’a meded kıl meded

4001. beyit A’da yok.

4009 Pâdişeh-i milket-i İslâm'ı hem
Nuşret-i 'avnîla kılp muhterem

4010 'Adl ile inşâf ile mevşûf kılp
Birr ile ihsân ile ma'rûf kılp

4011 Sâye-i luţfuñda olup sâye-dâr
Tâ ola âsûde şıgâr u kibâr

4012 Fazlıñ ile eyleye hüsni kıyâm
Temşiyet-i şer'-i resûle müdâm

4013 Eyleme maħrûm bizi yâ İlâh
Eyle kemâl-i keremiñle nigâh

4014 Eylemişiz dergehiñe istinâd
Kılp bizi tevfiķ-i rızâ ile şâd

4015 Yokdur egerçi bizim ey Kird-gâr
İtdigimiz cürm ü günâha şümâr

4016 Her ne kadar bende güneħ-kâr ise
Ehl-i ĥaţâ mücrim-i nâ-çâr ise

4017 Meşgale-i nefsi ü hevâya uyup
Kande gider bâb-ı fenâyı koyup

4018 Aña eger 'afv u eger kim cezâ
Dergeh-i Mevlâ'dan olur rû-nümâ

4019 Kâ'ide-i bâb-ı Hudâ-yı kerîm
Elbet olur 'afv u 'aţâ-yı 'azîm

Ĥâtimetü'l-kitâb ve târifuhû

4020 Minnet o Allâh'a bu zîbâ-kitâb
Buldı ĥitâm-ı kalem-i müşg-nâb

4021 Ĥamd o Hudâvend'e bulup ihtitâm

- Oldı bu nev-nüşha-i zîbâ tamâm
- 4022 Şükr-i hezârân ki Hudâ-yı ğanî
Kıldı bu hıdmetle müşerref beni
- 4023 Şûret-i ümmîdim olup şubh u şâm
Cilve-ger-i âyine-i ihtimâm
- 4024 Her ser-i müjgânımı itdim kalem
Kıldım anı eşk-i terimle raķam
- 4025 Oldı çün âhû-yı kalem müşg-bîz
Eyledi kıdsileri hep ‘atse-rîz
- 4026 Dûde-i âhımla yazup fi’l-meşel
İtdim anı eşk-i revânımla ħal
- 4027 Oldı iki mışra‘ ile her sûtûr
Hem-ser-i ebrû-yı dil-ârâ-yı ħûr
- 4028 Bu eşer-i hoş-ter ü ‘âlem-bahâ
Şafha-i ‘arş üzre yazılsa revâ
- 4029 Eylese lâyıķdır eger pîş-keş
Mıştâr-ı zer-târ-ı şu‘â‘ın güneş
- 4030 Secde-i şükr itse ‘aceb mi kalem
Oldı murâdâtına nâ’il bu dem
- 4031 Virdi şafâ kalbe bu zîbâ-eşer
Kılmadı âlâyiş-i gerd-i keder
- 4032 Eyledi evşâf-ı şeh-i enbiyâ
Cân u dili maţla‘-ı nûr-ı şafâ
- 4033 Eyledi re’s-i mi’ede bî-ķuşûr
Şevket-i şâhen-şeh-i nazm-ı zuhûr

- 4034 Kim sene-i hicret-i faḥr-ı güzîn
Çün mi'e-i târiḥine oldu ḳarîn
- 4035 Ol meh-i ferḥunde ki faḥr-ı cihân
Olmuş idi gün gibi anda 'ayân
- 4036 Ya'ni ki ûlâ-yı rabî'eyn idi
Mevlid-i pâk-i şeh-i kevneyn idi
- 4037 Dehre olup nefḥa-nişâr-ı şafâ
Oldı güşâde bu gül-i cân-fezâ
- 4038 Çok mı bu nev-nüşâ-i ḥikmet-me'âl
Eylese tecdîd-i rüsûm-ı kemâl
- 4039 İşbu maḳâlât-ı şafâ-iḳtirân
Ya'ni ki şâḥib-mi'edir bî-gümân
- 4040 Ḥaḳ'dan irüp cân u dile vecd ü ḥâl
Oldı 'atâ baña bu feyz-i maḳâl
- 4041 Her süḥanım gevher-i nâ-yâbdır
Mevhibe-i Ḥazret-i Vehhâb'dır
- 4042 Dâd-ı Ḥudâ'dır baña bî-iştibâḥ
Ḥıdmet-i evşâf-ı ḥabîb-i İlâḥ
- 4043 Bu eşerim zübde-i âşârdır
İsmi bunuñ **Ḥilyetü'l-Envâr**'dır
- 4044 Çok mıdır eylersem eger iftiḥâr
Bu eşer-i pâk ile bî-iḥtiyâr
- 4045 Faḥr idecek bir eşer-i pâkdir
Ḥilye-i pâk-i şeh-i levlâkdir
- 4046 Oldı bu âşâr-ı şerâfet-nizâm
Muşḥaf-ı ser-râyet-i şıdḳ-ı enâm
- 4047 Şâhid-i zîbende-şemâ'il budur

- Gerden-i havrâya hamâ'il budur
- 4048 Kande okunsa bu dil-ârâ eşer
Zerre kadar kalmaya anda keder
- 4049 Eyleyüp ol meclise feyz-i sürûr
İde melekler aña işâr-ı nûr
- 4050 Çün ola zıkr-i şulehâ nâ-gehân
Raḥmet-i Ḥaḳ nâzil olur bî-gümân
- 4051 Zıkr olıcaḳ vaşf-ı ḥabîb-i İlâh
Ġarḳa-i nûr olsa nola bezm-gâh
- 4052 Raḥmet o şâḥib-naḳara kim müdâm
İde buña şıdḳ ile ta'zîm-i tâm
- 4053 Ḳadrini Ḥaḳ üzre bilüp dâ'imâ
Eyleye biñ şevḳ ile kesb-i şafâ
- 4054 Fehm ide gör ḳadrini bu gevheriñ
Ḥilyesidir ḥazret-i peygamberiñ
- 4055 Merdümek-i dîde-i 'uşşâḳdır
Zînet-i ser-şafḥa-i âfâḳdır
- 4056 'Ârif iseñ gel berü ey merd-i Ḥaḳ
İtme naḳar vâşıfa mevşûfa baḳ
- 4057 Çok mı bu ḥâlet dil-i şad-çâkden
Ma'den-i zer zâhir olur ḥâkden
- 4058 Sengden ey merdüm-i şâḥib-naḳar
Gâhi olur la'l-i Bedaḥşân çıkar
- 4059 Baña yeter dünyede faḫr ü şeref
Kim ola bu gevhere ḫab'im şadef
- 4060 Niceleri ḫıdmet-i na't-ı resûl
Eyledi pâ-bürde-i semt-i ḳabûl

- 4061 Budur ümîdim kerem-i Hağ beni
Âhîr ide anlara mülhağ beni
- 4062 Midhat-i pâkinden olup behre-dâr
İre murâdına Nahîfi-i zâr
- 4063 Ya'ni bu muhtâc u fağîri Hudâ
Eyleye şâyeste-i 'afv u 'ağâ
- 4064 Mazhar idüp fazlına gufrânına
Lâyîk ide luğf-ı firâvânına
- 4065 Kim bu du'âya ola âmîn-hân
Eyleye Hağ dâhil-i dâr-ı cinân
- 4066 Demdir ola müjde-res-i kâ'inât
Hâtîme-i vaşf-ı şeffi'ü'l-'uşât
- 4067 Demdir ola cümle du'âlar kabûl
Bula gönül râh-ı merâma vüşûl
- 4068 Demdir ola dîde-i ter eşk-bâr
İde bu şevk ile güherler nişâr
- 4069 Böyle dil-ârâ güher-i mu'teber
Ya'ni ki biñ yüzde bir ancağ düşer
- 4070 Oldı nevâ-yı kalem-i müşg-nâb
Zemzeme-bağşende-i temme'l-kitâb
- 4071 Söyledi târihîni rûhu'l-emîn
"Hilye-i zîbende-i fağr-ı güzîn" (1099)

Temmetü'l-kitâb bi-'avnillahi'l-Vehhâb

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Bunı yazdım bî-vefâdır rûzgâr
Ben ölürsem qala hağtım yâdigâr

Kâtibine her kim eylerse du‘â
İde maḥşerde şefâ‘at Muştafâ

Allahümme şalli ‘alâ Muḥammed ü ‘aliyyullah ve şaḥbe ve sellem
teslîmen keşîren keşîrâ

HAYRULLAH HAYRÎ EFENDİ

Hilye-i Şerîf

Hayatı ve Eserleri

Manzume içerisinde şairin mahlasının geçtiğinden emin değiliz. Aşağıdaki beyitte geçen “hâtıme-i hayrî” ifadesi “hâtıme-i Hayrî” şeklinde de okunabilir. Emin olmadığımız için biz ilk şekli tercih ettik. Bu manzumenin neye dayanılarak Hayrullah Hayrî’ye ait olduğu söylenmektedir bilmiyoruz. Ancak aşağıdaki “hayrî” kelimesinin “Hayrî” şeklinde okunması böyle bir hüküm verilmesine neden olmuştur diyebiliriz.

Yeter ey hâme-i şîrîn-güftâr

Eylegil hâtıme-i hayrî qarâr (Hayrullah Hayrî: 93)

Aşağıdaki beyit bize Hilye-i Şerîf’in 1111/1699 yılında yazıldığını göstermektedir.

Eşer-i hâme-i pâkîze-keîâm

Biñ yüz on bir senede buldı nizâm (Hayrullah Hayrî: 92)

O dönemde yaşayıp Hayrî adını taşıyan iki şair vardır. Bunlardan biri 1722 diğeri 1783 yılında vefat etmiştir. Kaynaklarda her ikisine de ait Hilye-i Şerîf adıyla kayıtlı bir eser görünmemektedir. 1783 yılında vefat eden Hayrî’nin 1699 yılında Hilye-i Şerîf’i tamamlamış olması düşük bir ihtimal olarak görünmektedir. Zaten Hilye-i Şerîf Millî Kütüphane’de Hayrullah Efendi adına kayıtlıdır ve Hayrullah Efendi’nin ölüm tarihi 1135/1722 olarak verilmiştir. Buna göre Hayrî Efendi İstanbul’da

doğmuştur. Asıl adı Hayrullah Hayrî'dir. Küçük yaşlarda İslam dinini kabul etmiştir. Sultan III. Ahmed devrinde divan çavuşları kâtibi olmuştur. Ramiz onu seçkin bir kişi, güzel söz söylemeye muktedir, sanatkâr bir şair olarak tanıtmaktadır (Erdem1994: 93).

1135/1722 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Eserleri hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Ramiz tezkiresinde bir ve Belîğ tezkiresinde iki beyit şiirine örnek olarak verilmiştir.⁴⁵

Hilye-i Şerîf'in Nüshası

Hayrullah Hayrî'nin hilyesinin bugüne kadar tespit edilebilmiş tek nüshası bulunmaktadır.

1. Millî Kütüphane Nu.: 06 Yz A 158/2.

31a-35b varakları arasında yer almaktadır. 94 beyitlik bir hilyedir.

---

⁴⁵ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: ERDEM, Sadık (1994); ABDÜLKADİROĞLU, Abdülkerim (1999); ERDEM, Sadık (2004).

Hayrullah Hayrî, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 158/2.

Hilye-i Şerîf

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Besmeleyle virelim nuṭṭa nizâm
Feyz-i güلزâra idüp ḥâme ḥırâm
- 2 Besmele tâc-ı ser-i Kur‘ân’dır
Mûcib-i mağfîret-i ‘işyândır
- 3 Açmağa bâb-ı murâdı Fettâḥ
Gûyiyâ besmele olmuş miftâḥ
- 4 Her şey’e evvel ider besmeleyi
İrer itmâma bilen besmeleyi
- 5 Zâhir ü bâtın u evvel âḥir
Nuṭṭa vaşfına cümle kâşır
- 6 Bismi-Allâhi Raḥîm ü Raḥmân
Gele ey ḥâme-i ṭab‘-ı cevelân
- 7 Feyz-i şahrâyı çemen-zâr eyle
Eşk-i çeşmini kâfâ-dâr eyle
- 8 Süḥan iklîminiñ ol sultânı
Raḥmetullahi ‘aleyh Ḥâkânî
- 9 Kışver-i nazma çeküp tîğ-ı kalem
Feth idüp dikdi livâ ile ‘alem

- 10 Hilye-i pâkini şâh-ı rüsülün
Bâğ-ı firdevsde ol nahl-ı gülün
- 11 Gevher-i nazm ile tahrîr itmiş
Şihhat-i nâm ile taqrîr itmiş
- 12 Fi'l-hakîka o şeh-i mülk-i hüner
Nazm iklimine olmuş server
- 13 Vâkı'â nüsha-i Hâkâni için
Nice rahmet okunur cânı için
- 14 Bu günâh-kâr-ı ma'âsî eşbâh
Tâbi'-i nefis-i hevâ-yı güm-râh
- 15 İtmedim 'ömr-i kirâma ikrâm
Âh-şad-âh ilâ yevmi'l-kıyâm
- 16 Dem-i tevfiğ ile bir vaqt-i fezâ
Üstüme sâye şalup feyz-i hü mâ
- 17 Hilye-i hazret-i sultânı hemân
Başladım yazmağa rûzân u şebân
- 18 Hamdü-lillâhi Te'alâ taḥkîk
Oldı her ḥarfi delîl-i taşdîk
- 19 Rûḥ-ı Hâkâni'ye rahmet itdim
Eşer-i ḥayr ile niyyet itdim
- 20 Ser-süḥan olmağ için o kâme
Ya'ni manzûm ile isti'lâma
- 21 Kerem-i ṭab'ına küstâḥâne
Cür'et itdi kalem-i ferzâne
- 22 Ben daḥi bu şeref-i ḥidmet ile
Ser-firâz olmağa bu devlet ile
- 23 Cân atup şıdk ile oldum bende

Nice biñ bencileyin efgende

24 Yâ İlâhî dil-i ‘uşşâk için
Rü’yet-i rûy ile müştâk için

25 Cürm ü işyân u haţâmız çokdur
Luţf u ihsânıña ğâyet yokdur

26 Çaradır yüzlerimiz aķ eyle
Zümre-i nâciye ilhâķ eyle

Velehu

27 Nice mümkin ki ola şükri edâ
Hep dehen olsa vücûd-ı eşyâ

28 İdelim şıdķ-ı cenân vird-i zebân
Birliĝin varlıĝın iķrâr hemân

Velehu

29 Hılye-i pâk-i resûl-i Raĝmân
Dîne vü âhirete hırz-ı emân

30 Getüren ü götüren ĝamdan emîn
Nüşha-i devlet-i dâreyn hemîn

Velehu

31 Ya‘ni Hârûn hulefâ-yı ‘Abbâs
Nâsiñ sevgilisü ĝayrû’n-nâs

32 Hılye-i ĝazrete i‘zâz itdi
Devlet ü dînini mümtâz itdi

Velehu

33 Ğazretiñ zât-ı şerîfidir hep

Hişkât-i cümle-i eşyâya sebeb

- 34 Reh-i îmanda taḥkîk anı bil
Oldı her levni birer dürlü delîl

Velehu

- 35 Tîr-i müjgân-ı Hudâvend-i resûl
Nişter-i sâ'id-i beyzâ idi ol

- 36 Tîr-i müjgânına ol kaşî kemân
Sîne-i şıdkı ider idi nişân

Velehu

- 37 Çeşm-i pür-nûrına erbâb-ı başâr
Nergis-i bâğ-ı cinân itdi nazâr

- 38 Mey-i tevḥîd ile mestâne idi
Meclis-i vahdete peymâne idi

Velehu

- 39 Cism-i pür-nûrı nola olsa cesîm
Velev a'lâların a'lâsı 'azîm

- 40 Cümleden ekmel idi a'lem idi
Sırr-ı eşyâya kamu maḥrem idi

Velehu

- 41 Ḥam-ı ebrû-yı resûl-i Raḥmân
Hâledir mâh-ı münîr üzre hemân

- 42 Muşhaf-ı ḥüsnuñe bir sûre idi
Âyet-i nûra o ser-sûre idi

Velehu

- 43 Şanki dendân-ı laṭîf-i ḥoş-bû

Naḥl-ı gülde iki ʔaķım lü'lü

- 44 Fem-i pâkindeki dendân-ı laṭîf
Jâleler goncayı itmiş teşrîf

Velehu

- 45 Ḥandeden itse tebessüm o nebî
Gonca-i gül deheni bergi lebi

- 46 Câ-nişîni ol idi lezzâtîñ
Güldi gül yüzleri maşnû'âtîñ

Velehu

- 47 Şeh-i levlâk-i resûl-i medenî
Levḫa-i nûr idi vech-i ḫaseni

- 48 Mihr ü meh buldı şeref nûrından
Behre-mend oldı anîñ rûyından

Velehu

- 49 'Araķîn rûy ile ol şâh-ı rüsûl
Jâle-dâr olmuş açılmış iki gül

- 50 Vechi varaķ-güle beñzerse eger
Kırmızı gül de disem pek beñzer

Velehu

- 51 Ol mübârek yüzi nûrâni ķamer
Ya'ni kim ḫazret-i Ḥaķ peygamber

- 52 Cebhe-sây olmağ ile nûr-ı kirâm
İntizârında ilâ yevmi'l-ķıyâm

Velehu

- 53 Zülf-i miskîn-i ḫabîb-i Raḫmân

Mevc-i deryâ-yı cemâl idi hemân

- 54 Mû-be-mû itmege zâtıñ taḥrîr
Aña çekmiş idi cedvel taḥrîr

Velehu

- 55 Liḥye-i ḥazret-i sultân-ı rüsül
Aḳ gül üzere dökülmüş sünbül

- 56 Mûy-ı pür-nûrı ter ü tâze idi
Kütüb-i ḥüsni-i şîrâze idi

Velehu

- 57 Gerden-i şâh-ı rüsül dâne-i dür
Kâse-i nûr idi îmân ile pür

- 58 Tavḳ-ı teslîmine itmişdi ridâ
Şu'le-i 'aşḳı o maḥbûb-ı Hudâ

Velehu

- 59 Şadr-ı âyîne-i sultân-ı cihân
Görünür şâhid-i rûy-ı îmân

- 60 Sîne-i şâf-ı resûl-i Mevlâ
Anda naḳş idi rumûz-ı eşyâ

Velehu

- 61 Nûr-ı Ḥaḳ ḥazret-i sultân-ı rüsül
Mîve-i bâğ-ı cinân me'men-i gül

- 62 Dûş-ı pâkindeki ḥâl-i esved
Ka'be cismine ḥacerü'l-esved

Velehu

- 63 Cism-i ḥazrete olan cümle 'izâm

Rîşe-i naḥl-i îmân u İslâm

- 64 Her şeyin olmağa zâtı muḥkem
Gerek esâsı ola müstaḥkem

Velehu

- 65 Sâ'id-i pâk-i resûl-i Rahmân
Bâğ-ı İslâm'da şâḥ-ı îmân

- 66 Sîm-i sâḳ ile o sâḳî-i zülâl
Eyleye ümmeti sîrân-ı vişâl

Velehu

- 67 Yed-i iḳbâl ile ol şâḥ-ı rüsûl
Oldı beş ḡoncalı ḡûyâ bir gül

- 68 Oldı miftâḥ-ı der-i künc-i kerem
Aḡniyâ oldı ser-â-ser 'âlem

Velehu

- 69 Şân-ı iclâline biñ ḥamd u sipâs
Oldı ma'mûre-i îmân-ı esâs

- 70 Ḳad-i mevzûnına ḥilḳat levlâk
Manşıb-ı ḥâşî idi erselnâk

Velehu

- 71 Ḥazretiñ cism-i laṭif-i pâki
Nûrdur müşkil olur idrâki

- 72 Kilk-i ḳudretle olunmuş taḥrîr
Nic'olur ḳuvvet ü ḳudret taḳrîr

Velehu

- 73 Ḳâmet-i serv-i resûl-i pür-nûr

Tâk-ı İslâm'a sûtûn-billûrdur

- 74 Naḥl-ı firdevs idi ḳadd-i sulṭân
Berg ü bârı idi nûr-ı î mân

Velehu

- 75 Gelse reftâra o sulṭân-ı cihân
Gûyiyâ kendüsüdür âb-ı revân
- 76 Lîk ..... ferḥunde-liḳâ
Lerze-nâk olur idi heft-serâ
- 77 Nola bî-zıll ise maḥbûb-ı Mecîd
Bî-nuḳaṭ idi ḥurûf-ı Tevhîd
- 78 Sâye-bân olmak için rûz-ı cezâ
Yerde düşürmedi luṭf itdi Ḥudâ

Velehu

- 79 Cism-i ḥazretdeki mûy-ı müşg-âb
Nâme-i raḥmete bir bir i'râb
- 80 Çemen-i bâğ-ı cinândır ol mû
Oldığı yirleri eyler ḥoş-bû

Velehu

- 81 Nûr-ı Ḥaḳ şâh-ı rüsûl luṭf-ı 'amîm
Ulu devletlü mehâbetlü 'azîm
- 82 O dirâḥt-ı çemen-i bâğ-ı cinân
Oldı her şâḫı nihâl-i î mân

Velehu

- 83 Yâ İlâhî kerem ü luṭf u 'aṭâ

Şân-ı iclâline lâyıķ u sezâ

- 84 Gönlümüz hem-dem-i îmân eyle
Bize tevfiķini ihsân eyle

Velehu

- 85 Gele ey hâme-i miskîn-erķâm
Cürmüne mu'terif ol itme hırâm
- 86 Gerçi evşâf-ı nebî rûha țarab
Olma küstâh yeter gözle edeb
- 87 Zâhir ü bâtın u evvel âhir
Pertev-i 'aşķına oldu zâhir
- 88 Şerh mümkün mi kılam ol zâtı
Bâ'ış-i cümle-i mevcûd anı
- 89 Yâ nice kâdir olur aña kalem
Ola vaşşâfı İllâhü'l-'âlem
- 90 Varlığı 'âleme oldu rahmet
Devlet anıñ k'ola aña ümmet
- 91 Âl ü aşhâbına her şubh ile şâm
Ola yüz biñ şalât ile selâm (1111)
- 92 Eşer-i hâme-i pâkîze-keîâm
Biñ yüz on bir senede buldı niżâm
- 93 Yeter ey hâme-i şîrîn-güftâr
Eylegil hâtime-i hayrı qarâr
- 94 Dem-i âhirde bi-haķķ-ı Aħmed
Luťfin ihsân eyleye Allâhu'ş-şamed

ÂRİF SÜLEYMAN BEY

Hilye-i Nebî

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Süleyman olup şiirlerinde Ârif mahlasını kullanmasından dolayı daha çok Ârif Süleyman adıyla tanınmıştır. İstanbul'da doğmuştur. 18. yüzyılın tanınmış şair ve hattatlarından III. Ahmed devri sadrazamlarından Mehmed Paşa'nın kethüdası, Saray-ı Âmire emir-i ahurlarından Hasan Ağa'nın oğludur. Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'dan olan Ârif Efendi; divan katipliği, silahtâr katipliği, bir yıl sonra süvari mukabeleciliği ve defter eminliği gibi vaziflerde bulunur. Bu son görevdeyken Rumeli'de bulunan orduya katılmak üzere yoldayken günümüzde Romanya sınırları içinde kalmış bulunan Dobruca bölgesindeki Babadağı yakınlarında İsakçı'da 1183/1769'da vefat eder ve oraya gömülür. Vefâtına Râmiz tarafından "Ârif-i 'arş-ı berîn" ifadesi tarih olarak düşürülmüştür.

Tezkirecilerin değerlendirmelerine göre 18. yüzyılın dikkate değer şairlerinden biri olan ve bütün kaynaklar tarafından âlim, ârif, edip ve şair olarak nitelendirilen Ârif Süleyman aynı zamanda çağının tanınmış hattat ve müzehhipleri arasında da yer almaktadır. Sülüs ve nesih yanında bilhassa talik ve divanî yazıda üstat kabul edilmiştir.

Asıl konumuz olan hilyesinin dışında bir kısmı Farsça şiirlerden oluşan Türkçe bir divanı, miraciyesi ve 129 beyitlik mesnevi nazım şekliyle yazılmış Farsça bir regaibiyesi bulunmaktadır.⁴⁶

⁴⁶ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: UZUN, Mustafa (1991), SARICI, Emine (2001), CUNBUR, Müjgan (2002), ALICI, Lütfi (2004).

Hilye-i Nebî'nin Nüshaları

Ârif Süleyman'ın Hilyetü'n-Nebî, Hilye-i Nebeviyye, Hilye-i Pâk, Hilye-i Şerîfe, Hilye-i Nebî ve Nazîre-i Hilye-i Hâkânî gibi değişik adlarla kayıtlı olan hilyesinin tespit edebildiğimiz kadarıyla altı nüshası bulunmaktadır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi, Damad İbrahim Paşa Böl. Nu.: 411/1.

461 beyittir. Hilye-i Nebeviyye adıyla kayıtlıdır. 1b-19b varakları arasında yer almaktadır.

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4487/1.

461 beyittir. Hilye-i Nebî adıyla kayıtlı olan eser, 1a-21a varakları arasında yer almaktadır.

3. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Böl. Nu.: 3585/2.

461 beyittir. Hilye-i Pâk adıyla kayıtlıdır. 31b-46b varakları arasında yer almaktadır.

4. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Nu: T. 9804.

461 beyittir. Hilye-i Şerîfe adıyla kayıtlı olan eser 19 varaktır.

5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: T. 910/6.

Eser, yanlış olarak Hakîm Mehmed b. Halil adına Hilyetü'n-Nebî şeklinde kayıtlıdır. Yani bir başka hilye sahibi olan Hâkim Seyyid Mehmed Efendi'ye ait olarak görünmektedir. Ancak eser, Ârif Süleyman'ın

hilyesidir. 56b-64a varakları arasında yer almakta olup diğerk nüshalardan farklı olarak 443 beyitten oluşmaktadır.

6. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/5.

Nazîre-i Hilye-i Hâkânî adıyla kayıtlıdır. İçerisinde ağırlıklı olarak hilyelerin bulunduğu bir mecmuanın 37b-52a varakları arasında yer almaktadır. 460 beyittir. 461 beyitli diğerk nüshalardaki 253. beyit bu nüshada bulunmamaktadır.

Ârif Süleyman'ın hilyesi daha önce yüksek lisans tezi ve bir makale olarak yayımlanmıştır.⁴⁷

---

⁴⁷ SARICI, Emine (2001); ALICI, Lütfi (2004).

Ârif Süleyman, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

D: Süleymaniye Kütüphanesi Damad İbrahim Paşa Böl. Nu.: 411/1.

İ: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Nu: T. 9804.

Bismillahirrahmânirrahîm

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Kılalım besmele meddin miftâh
Feth ola kufl-i der-i fevz ü felâh
- 2 Besmele kadri ‘aceb a‘lâdır
Ya‘ni genc-i güher-i ma‘nâdır
- 3 Evvelîn satr-ı kelâm-ı Vehhâb
Ebru-yı vesme-keş-i ümm-i kitâb
- 4 Nağl-ı zîbende-ğırâm-ı tevîd
Zînet-i ravza-i Furkân-ı mecîd
- 5 Besmele şûretidir bâğ-ı na‘îm
İki ter-ğoncası Raḥmân u Raḥîm
- 6 Râst-bîne görünür anda ‘ayân
Her elif-ğâmeti bir serv-i revân
- 7 Şâne-veş andaki dendâne-i sîn
Turra-i lâma virür ḥüsn-i bihîn
- 8 Şerefен oldı aña müstaḥdem
‘Arşa inşâsı için levḥ ü kalem
- 9 Berekât-âver olan besmeledir
Her işe yâver olan besmeledir

- 10 Nûr-ı ahdâk-ı şafâ besmeledir
Çeşm-i Hağ-bîne güzel mükhüledir
- 11 Şûret-i besmeledir bil taḥkîk
Sûy-ı Mevlâ'ya çıkar toğrı tarîk
- 12 Diğkat itdikce bulur aña lebîb
Her ħurûfında nice sırr-ı ġarîb
- 13 Bâdedir hey'et-i ke's-i tesnîm
Andadır neş'e-i pür-feyz-i 'amîm
- 14 Nokta-i bâ'daki resm-i ra'nâ
Ĥâl-i zîbâ-yı ruġ-ı ħüsn-i edâ
- 15 Merkez-i dâ'ire-i naşş-ı mübîn
Merdüm-i dîde-i erbâb-ı yakîn
- 16 Ĥâşılı besmeledir ağdem-i kâr
Cümleye lâzime-i leyl ü nehâr
- 17 Ba'dehû ħamd-ı Ĥudâ elzemdir
Her ne kim ansız ola eczemdir
- 18 Ĥamddır evvel-i nuṭk-ı âdem
Ĥamddır âdeme kâr-ı ağdem
- 19 Ĥamd bir gevher-i bî-hemtâdır
Zât-ı Mevlâ'ya fağat aġrâdır
- 20 Evvelâ başdan anı kıldı Ĥudâ
Maṭla'-ı nazm-ı kerîm-i ġarrâ
- 21 Başlar tâcı olursa yeridir
Sûre-i fâtiġanıñ efseridir
- 22 Eylemiş Rabb-i müfîzü'l-berekât
Anı sermâye-i za'f-ı ħasenât
- 23 Ĥamd ġağğında hele çoğdur eşer

- Hamda me'lûf idi peygamberler
- 24 Naşşı şâhiddir aña Rabb-i mecîd
Şâkiriñ ni'metini kıldı mezîd
- 25 Hamdele resmi gül-i zîbâdır
Nefhası ni'met-i lâ-yuḥşâdır
- 26 Kişi inşâf idüp itse ikrâr
Şükri vâcib ne kadar ni'met var
- 27 Bende-i muḫbil olan şâkir olur
Nev-be-nev luḫfi gelür zâhir olur
- 28 Zîver-i nuḫ u beyân hamdeledir
Eşref-i zikr-i lisân hamdeledir
- 29 Daḫi her emre şalât ile selâm
Olur elbet sebab-i ḫüsn-i ḫitâm
- 30 Hırz-i bâzû-yı emândır şalavât
Nüşa-i sâ'id-i cândır şalavât
- 31 Şalavâtıñ şerefi 'add olmaz
Aña Ye'cüc-i güneḫ sedd olmaz
- 32 Şalavât ile olur ḫurb-ı resûl
Şalavât ile olur ḫurba vüḫûl
- 33 Şalavât eşrefidir ezkârıñ
Aḫdem-i virdi odur aḫrârıñ
- 34 Şalavât itdi resûle Mevlâ
Bende kimdir kim ide istiḡnâ
- 35 İntisâb ister iseñ dergâha
Ravza-i pâk-i resûlullâha
- 36 Şalavâtı kılagör vird-i zebân
Rûz u şeb her dem ü her laḫza her ân

- 37 Nice gül-deste-i hoş-büy-ı selâm
Ola ithâf-ı reh-i hayr-ı enâm
- 38 Olsun ol pâdişehiñ bî-gâyât
Nev-be-nev rûhına ‘arz-ı şalavât
- 39 Hâmd ol İzid-i bî-hemtâya
Kâdir-i muṭlaḳ olan Mevlâ’ya
- 40 ‘Âlim-i sırr-ı hafâyâ-yı hikem
Râz-dânende-i mevcûd u ‘adem
- 41 Şûret-i ‘âleme şâni‘ oldur
‘Âleme mu’ṭi vü ma’nî oldur
- 42 Bir şerâr âteş-i ḳahrında caḥîm
Bir güli gülşeniniñ bâğ-ı na’îm
- 43 Dest-i luṭfiyla anıñ nüḥ-ṭabaḳât
Buldı şîrâze-i te’lîf ü şebât
- 44 Olmuş ol pâdişehiñ çarḫ-ı eşîr
Der-i cûdında siyeh kâse faḳîr
- 45 Luṭfin ümmîd ider a’lâ ednâ
Pâdişehler der-i cûdında gedâ
- 46 Zîr-i ḳahrında zebûn ins ü melek
Şun’ınıñ zerresidir mihr-i felek
- 47 Tâbi‘-i emri anıñ cümle şü’ûn
Muttaşıl silsile-i “kûn fe-yekûn”
- 48 Zâtınıñ kûnhine ḳâşırdrı ‘uḳûl
Yoḳdur ol bâbda tafşîl-i nüḳûl
- 49 Çeşm-i Haḳ-bîn ider elbet iḳrâr
Ḳâşır olduḒına derk-i ebşâr

- 50 Vâcib olmağla vücûd-ı pâki
Mümkün oldu bu vücûd-ı hâkî
- 51 Mümteni‘ mişl ü şebîhi anîñ
Şâni‘-i şun‘ı odur eşyânîñ
- 52 Kudret ü hikmetine ‘aql irmez
Pây-ı evhâm o harîme girmez
- 53 Komamış kimseye cây-ı medhâl
Sedd-i “lâ yüs’elü ammâ yef’al”
- 54 Kaatre-i âbın idüp kudretten
Gâze-i rûy-ı ‘arûsân-ı çemen
- 55 Oldı müstevdi‘-i eyyâm-ı bahâr
Perveriş-gâh-ı cenîn-i ezhâr
- 56 Terbiyet kılmaga oldu ta‘yîn
Ümmehât ile bu nüh-mehd-i zemîn
- 57 Kenz-i maḥfî iken esrâr-ı Hudâ
Lâ-mekân illeri iklîm-i ‘amâ
- 58 ‘Aşk ile nûr-ı Cenâb-ı Bârî
Oldı çün mülk-i vücûda sârî
- 59 Eyleyüp mihr-i ḥaḳîḳat ile cûş
Mey-i ‘aşḳ itdigi dem cûş u ḥurûş
- 60 Oldı ‘âlem o şarâbıñ mesti
Belki müstağraḳ-ı mest-i hestî
- 61 Daḫi ser-geşte idüp eflâki
Şûret-i âdeme koydı ḥâki
- 62 İtdi çün mazḫar-ı ism-i zâtı
Âdemi eşref-i maḥlûḳâtî
- 63 Eyleyüp sırrına esmâ ta‘lîm

- Kıldı ol vech ile esrâra ‘alîm
 64 Hüsni-i hilâkatde virüp aña kemâl
 Eyledi zâtına mir’ât-ı cemâl
 65 O şadefden hem olup cilve-nümâ
 Gevher-i zât-ı habîb-i Mevlâ
 66 Oldı ol eşref-i ibn-i âdem
 Dürre-i tâc-ı şehân-ı ‘âlem
 67 Şu‘le-rîz olmağ ile envârı
 Oldı ‘âlemlere nûrî sârî
 68 Dağı halk olmada oldı aqdem
 Cümleden nûr-ı resûl-i ekrem
 69 Nâm-ı Aḥmed’le zuhûr itdi o nûr
 Buldı tadrîc-i merâtible zuhûr
 70 Nûr-ı ḥazretten idi zâhir o mâh
 Nola dise “ene min nûrillâh”
 71 Aḥad’ıñ nûrı idi çün Aḥmed
 Bulunursa nola Aḥmed’le Aḥad
 72 Âyet-i zâtı anıñ fâtihadır
 Fâtîḥa ḥatme dağı lâyiḥadır
 73 Oldı mebde’le me‘âda gââyât
 Meḥar-ı ‘âlem ‘aleyhi’ş-şalavât
 74 Yâ Rab iḥsân u ‘inâyet senden
 Baña tevfiḳe liyâḳat senden
 75 Kerem it Aḥmed-i Muḥtâr’ıñ için
 Hâmil-i maḥmil-i esrârıñ için
 76 Raḥmetiñ baḫrına ey Ferd ü Aḥad
 Çünki ḥaşâk-ı günâh olmadı sed

- 77 Çok mı bir kaçre meger kudretten
Bu güneh-kâra yem-i rahmetden
- 78 Öyle bir kulzüm-i bî-ka' r u kerân
Bir giyâhı idemez mi reyyân
- 79 Be-ħağ-ı ħilye-i pâk-i Aħmed
Der-i tevfiķi baña eyleme sed
- 80 Gerçi ben bendeñe kudret virdiñ
Ĥilye-i pâke liyâķat virdiñ
- 81 Şarf-ı maķdûr ideyim ķâbildir
Lîk evşâf-ı nebî müşkildir
- 82 Başladım şerm ile küstâĥâne
Vaşfa ol zât-ı kerîmü'ş-şâna
- 83 Dil-i bî-çâreme feyz ihsân it
Baña imdâdıñ ile âsân it
- 84 Düşürüp mezlaķa-i iķdâma
Kılma rüsvâ beni ĥaş u 'âma
- 85 Eyle ey Rabb-i veliyü't-tevfîķ
Meslegimde baña tevfiķi raķîķ
- 86 Gel gel ey ĥâme-i pâkîze-maķâl
Tâb-be-key bülbül ü bâğ u gül-i al
- 87 Virdi bebgâ gibi Rabb-ı 'izzet
Saña bi'l-ķuvve maķâle kudret
- 88 Sensin ey ĥâme ney-i âteş-dem
Neğamiñ ĥâtıra-sûz olsa ne ġam
- 89 Sensin ey ĥâme-i şemşîr-eşer
Dil-şikâfende-i a'dâ-yı hüner

- 90 Hâşılıñ kedd-i yemîn hûy-ı cebîn
Bir eliñ olmadadır hayra qarîn
- 91 Yeter ey hâme yeter bihûde
Eylediñ şafhaları fersûde
- 92 Var iken na‘t-ı habîb-i Mevlâ
Nice bir safsaşa-i nâ-bercâ
- 93 Söyle ey tûti-i işkeste-zebân
Himmet it turma yeter beste-dehân
- 94 Yek-zebân ol dil-i nâlânım ile
Cem‘ olup tab‘-ı perîşânım ile
- 95 Kılsañ ey hâme degilsin ma‘zûr
‘Özr-leng ile bu vâdîde kuşûr
- 96 Ne kadar olsa zebânın kâşır
Feyz-i ihsânına Mevlâ kâdir
- 97 Ğayri vaşf itmede bir pâre kesil
Ola gör himmet ü Ğayretle dü-dil
- 98 Kâr-gâh-ı hünerin zer-bâfi
Na‘t-gû zümresinin vaşşâfi
- 99 Esb-i tab‘ ile alan meydânı
Şâ‘ir-i nâdire-gû Hâkânî
- 100 Sebkat itmekle bu vâdîde añâ
Kasabü’s-sebķ idi kilki gûyâ
- 101 Gerçi bir vech ile taķlîd olmaz
Lîk bu ķavl ile taķyîd olmaz
- 102 Ger olursa daği mâ-lâ-yüdreķ
Yine küllisi gerek lâ-yütreķ
- 103 Bilürem mu‘cize-i peyĝamber

- Kuvvet-i nuṭkîña imdâd eyler
 104 Yoksa sen ҡandesin ey tab‘-ı kelîl
 Ґande ol zâta sezâ vaşf-ı cemîl
 105 Hele ҡâdir mi ҡalem taḥrîre
 Şânına lâyıķ olan ta‘bîre
 106 Nice vaşf olsun o pâkîze-şiyem
 İtdi Haķ aña “le-‘amrük”le ķasem
 107 Nice vaşf olsun o ferḥunde-cemâl
 Oldı meddâḥ aña Ḥayy u Mûte‘âl
 108 Mâni-i vâhime taşvîr idemez
 Ґuvvet-i nâṭıķa ta‘bîr idemez
 109 Ґııaraķ ‘acz ü ķuşûruñ inhâ
 Dergehinden iderek isti‘fâ
 110 Ґudretiñ mertebesin iş‘âr it
 Mıhrden zerresini izhâr it
 111 Kenz-i dilde ne ki var nazm-ı güher
 İdegör neşr-i reh-i peygamber
 112 Kim odur maṭla‘-ı nûr-ı ḥılķat
 Maṭta‘-ı nazm-ı güzîn-i bi‘şet
 113 Âfitâb-ı felek-i “mâ evḥâ”
 Meh-i şeb-gird-i sipıhr-i isrâ
 114 Tâc-dârende-i sırr-ı levlâk
 Ḥulle-puşende-i ‘azm-i eflâk
 115 Şu‘le-i çeşm-i çerâĝ-ı ‘irfân
 Nûr-ı ‘ayn-ı ḥadeķât-ı îķân
 116 Maḥrem-i râz-ı serâ-perde-i ğayb
 Vâķıf-ı remz-i kitâb-ı lâ-reyb

- 117 Evvelîn mevce-i deryâ-yı vücûd
Mevc-i yem-kaatre-i ibdâ' u şühûd
- 118 Andadır nûr-ı kıdem mışbâhı
Andadır genc-i ezel miftâhı
- 119 Kıtıbdır dâ'ire-i imkânıñ
Mişver-i şun'ı odur devrânıñ
- 120 Enbiyâ zümresi pek a'lâdır
Cümleden eşref ü müsteşnâdır
- 121 Meş'al-i râh-ı hidâyetdir hep
Şu'le-i şem'-i sa'âdetdir hep
- 122 Lîk maşbûb-ı Hudâ akdemdir
Cümleden muhterem ü ekremdir
- 123 Güldi ol mihr-i şabâhat-efgen
Şubh-ı imkândan evvel rûşen
- 124 Tîn ü mâ içre idi daği Şafî
Anı Hâk itdiği demlerde nebî
- 125 Mısr-ı hüsn içre idüp şekker-rîz
Eyledi Hâk anı Yûsuf'dan 'azîz
- 126 Gördiği râzı şeb-i isrâda
Görmedi Yûsuf anı rü'yâda
- 127 Aña bâğ itmiş iken nârı Celîl
Yandı yakıldı firâkıyla Halîl
- 128 Hâk-perestî anı kıldı taqdîm
Büt-şiken olsa daği İbrâhîm
- 129 Gördiği bir deme olsa nâ'il
Nûh 'ömrinde olurdu kâ'il

- 130 Oldı ğavvâş-mișâli cûyâ
Gevher-i zâtını İbn-i Mettâ
- 131 “Len-terânî” didi Mûsâ’ya Hudâ
“Üdnü-minni” diyü emr itdi aña
- 132 Oldı Mûsâ’ya maķar zirve-i Tûr
Cilve-gâh oldı aña ‘âlem-i nûr
- 133 Vâdi-i Tûr’a kaçan irdi Kelîm
Ĥal’-i na’leyn ile emr itdi Kerîm
- 134 Aña ĥal’ itme didi Rabb-ı celîl
‘Arş tâ eyleye na’lin taķbîl
- 135 Kaldı dördünci semâda ‘İsâ
Rûĥ-veş kıldı bu ‘arşı me’vâ
- 136 Olıcaķ meclis-i ĥâşında celîs
Nice kez öldi dirildi Circîs
- 137 Kıldı râhında berây-ı tebcîl
Kebş-i cânını fedâ İsmâ’il
- 138 Mühr ile kıldı Süleymân’ı benâm
Oldı ins ile perî emrine râm
- 139 Andaki mühr ile râm oldı aña
Zîr ü bâlâdaki a’lâ ednâ
- 140 Gerçi tertîb-i şuverde lâĥıķ
Lîk ma’nâda ķamuya sâbıķ
- 141 Ol idi nûrı yed-i beyzânîñ
Derdi dermânı idi ‘İsâ’niñ
- 142 Kütüb-i münzele şâhiddir hep
Enbiyâ ĥatmidir ol pâk-neseb
- 143 Büt-perest olmadı bî-şübhe vü şek

- Büt-şikendir nesebi Âdem'e dek
- 144 Nesebinde yok idi bûy-ı sıfâh
Kıldılar cümlesi şer' üzre nikâh
- 145 Aña maşşûş olup bi'l-ihlâş
"Lî-ma' Allâh"daki hâlvet-i hâş
- 146 Cümleye itdi tefevvuğ sebkat
Şeb-i mi'râcda el-hak kat kat
- 147 Kıymetin bilmek için ol güheri
Çekseler çarha nola yok mı yeri
- 148 Ref' olup rûy-ı felekden zulümât
Zâhire çıktı o şeb âb-ı hayât
- 149 Oldı bî-külfet-i mâh ol deycûr
Ez-ufuk-tâ-be-ufuk gârka-i nûr
- 150 Ruḡ-ı tâbendesı olduḡda bedîd
Yerlere girdi hayâdan hırşîd
- 151 Eyleyüp râh-ı hidâyı mîhâc
Süllem-i pâye-i kâdrin mi'râc
- 152 Peyk-i reh-vârı olup Cebrâ'il
Oldı çün gâşiye-dâr İsrâfil
- 153 'İzz ü devletle o pâkîze-şiyem
Lâ-mekân illerine başdı kâdem
- 154 Virdi her heft-semâyâ zînet
Maḡdem-i pâk-i nebiyy-i rahmet
- 155 Kuḡl-ı hâb olmuş idi şüste meger
Bir olup 'ayn-ı başîretle başar
- 156 Görđi ol Hâlîḡ-ı bî-hemtâyı
Bî-kem ü keyf ü cihet Mevlâ'yı

- 157 Dağı bundan ne ola bâlâ-ter
Rütbesi ‘arşı dağı kıldı güzer
- 158 Cilve-gâh itse nola eflâki
Nûr idi ‘unşur-ı cism-i pâki
- 159 Çıkısa ger ‘arşa dağı hâlîdir
Beli her hâlde Hâk ‘âlîdir
- 160 Mu‘cizâtında anıñ çokdur eşer
Cümlesinden biridir şakq-ı kamer
- 161 Göricek rûyını hâh u nâ-hâh
Nola çâk itse girîbânını mâh
- 162 Perde-dâr oldu ‘anâkib derine
Oldı murğân aña der-bân yerine
- 163 Oldı ikrârına cümle sâbık
Müfteris nâtık u ğayr-ı nâtık
- 164 Eyledi mevlid-i pâkin Mevlâ
Bâ‘is-i kesr-i revâk-ı kistrâ
- 165 Kül idüp tûde-i âteş-dânıñ
Şu kodı ocağına gebrânıñ
- 166 Oldı şûrâbe-i baħr-ı aħdar
Ta‘m u levn ile çü şîr ü şeker
- 167 Aña hulq olmuş idi nazm-ı Kerîm
Şîme-i luţf u kerem rûy-ı besîm
- 168 Hâk anı kılmış iken ‘izzetlü
“Faħru faħrî” dir idi devletlü
- 169 Dağı meb‘ûş degilken Hâlîk
Nâm-ı pâkine didirdi şâdık

- 170 Muttaşıl hûy idi tevķîr-i kibâr
Merhâmet eyler idi görse şıgâr
- 171 Pîr ü bernâya iderdi ikrâm
Ger şabî görse de virürdi selâm
- 172 Kâtı maķbûl idi ‘indinde ‘azîm
Dür-i pâkîze gibi tıfl-ı yetîm
- 173 İdüp işkeste-dilânı temyîz
Kef-i Yûsuf’ da çün âyîne ‘azîz
- 174 Cebr-i hâtırla iderdi mesrûr
Şîşe-veş olsa da farzâ meksûr
- 175 Mâl içün yok idi ‘indinde şeref
Bir idi gevher ile seng-i hâzef
- 176 Eyleyüp kufl-ı der-i rahmeti bâz
Kâr idi ümmet içün aña niyâz
- 177 Nefs içün itmedi bir ferde gâzab
Emr-i Bârî’yle idi itdigi hep
- 178 Luţf-ı hulķında nihâyet yokdur
Hâşılı vaşfına gâyet yokdur
- 179 Âl u aşhâb-ı kirâmı o şehiñ
Ya’ni fermân-beri ol pâdişehiñ
- 180 Cümlesi birbirinden hoş-ter
Ser-fedâyân-ı reh-i peygamber
- 181 Çâr-yâr içre huşûşâ Şiddîķ
Yâr-ı gâr-ı nebevî bi’t-tahķîķ
- 182 Daħi Fârûķ ile ‘Osmân u ‘Alî
Nûr-ı İslâm’ı kıllup halka celî
- 183 Oldılar râh-nümâ çün encüm

Rağiyallâhu Te‘âlâ ‘anhüm

- 184 Faħr-ı eşrâf-ı cenâb-ı sıbteyn
Nûr-ı çeşmân-ı nebiyyü’s-şâkaleyn
- 185 Sebz ‘alâmetler iken zîb-i seri
Bâĝ-ı dehrîñ ol iki ĝoncaları
- 186 Âle dâl olmak için lâle mişâl
Kıldılar câmelerin ĥûn ile âl
- 187 Oldılar sâlik-i şeh-râh-ı peder
Serlerin virdi iki serverler
- 188 Kâleb-i ‘unşurı itmekle şikest
Oldılar câm-ı şehâdet ile mest
- 189 Oldı ol iki gül-i bâĝ-ı cinân
Ehl-i cennet arasında şübbân
- 190 Jâle-veş câzibe-i mihr-i nebî
Çekdi ol iki nebiyyü’n-nesebi
- 191 Hâkķ’ıñ itmekle rızâsın ĥâşıl
Oldılar ħurb-ı resûla vâşıl
- 192 Anlarıñ maţlab u mermâsı idi
Ĝâyet-i maķşad-ı a‘lâsı idi
- 193 Tâ olup miĥver-i ‘âlem dâ’ir
Ola seyyâre felekde sâ’ir
- 194 Cümleten pîrine endek-sâle
Ĥayr-ı aşĥâbına ĥayr-ı âle
- 195 Rûĥına eşref-i maĥlûķâtıñ
Ĥâzret-i meĥar-ı mevcûdâtıñ
- 196 Her dem olsun şalavât-ı bî-ĥad
Şad-taĥiyyât u selâm-ı bî-‘ad

في وصف اللون والوجه وناصيته عليه السلام

[Rengin, yüzünün ve alının vasıfları hakkında]

- 197 O şehin-şâh-ı melâ'ik hademiñ
Ya'ni ol şâfi'-i rûz-ı nedemiñ
- 198 Baḥş idüp ḥilye-i pâkinde rüvât
İtdiler cümle bu vechi işbât
- 199 Didi rûyın gören ehl-i tedkîk
Eyleyen vechine im'ân-ı daḳîk
- 200 Pek beyâzî idi gendüm-gûnuñ
Yüzünüñ ağı idi mâ-dûnuñ
- 201 Ezherü'l-levn idi sultân-ı rüsül
Ruḥına 'âşık idi bülbül ü gül
- 202 Sebz idi levni anıñ ne gülgûn
Lîk kat kat gül-i terden efzûn
- 203 'Âlemi itdi beşâşetle esîr
Olmadı kimse o yüzden dil-gîr
- 204 Maşrıḳ-ı cebhesi pek şârık idi
Kef-i iḥsânı gibi açık idi
- 205 Nola ger olsa açık nûrânî
Şubḥ-ı iḳbâl idi ol pîşânı
- 206 Cebhe-i pâki o vech üzre belî
Mîhr idi âyine-i mehde celî
- 207 Ḥâzret-i Ḥâlîk o ḥayrû'l-beşere
Meh gibi virmiş idi bir beşere
- 208 Tûla mâ'ildi degil idi tavîl

Katı pek zâhir idi hadd-i esil

209 Şun‘-ı pergârı beyâz-ı dehre
Çekmedi öyle müdevver-çihre

210 O münevver yüzi kim gördi meger
‘Âlem içre olalı devr-i kamer

في وصف العذار وتألؤ الوجه عليه السلام

[Yüzünün parlaması hakkında]

211 Çemen-ârâ-yı semen-zâr-ı haber
Böyle taḥkîk ü beyân eylediler

212 Ruḥları lâle gibi aḥmer idi
Lîk bûyâ idi gâyet ter idi

213 Dem-i nezzâre olurdu peydâ
Âb-ı yâḳût gibi reng-i ḥayâ

214 Oldı gûyâ o cemâl-i raḥşân
Leyletü’l-bedrde mâh-ı tâbân

215 Gün-be-gün olmağ ile nûrânî
Bedriniñ olmaz idi noḳşânı

216 Laḥm-ı ruḥsâr ile ol vech-i münîr
Ne ḥafîf idi ne gâyetde keşîr

217 Gören itmezdi ruḥ-ı dil-cûsın
İrem’iñ ḥâhiş-i şeftâlûsın

218 Zâhir oldukça o mâh-ı tâbân
Ḳıldı ḥurşîdi ḥayâdan lertzân

219 Eyledi Ḥazret-i Ḥallâḳ-ı celîl
Vech-i pâkin ne ḳaşîr u ne tavîl

- 220 Mûy-ı ruhsârı hayât-âver idi
 Hatt-ı Yâkût'dan a'lâ ter idi
- 221 Katı virmişdi halâvet o şifât
 Aña reşk eyler idi kand-i nebât

في وصف حاجيه عليه السلام

[Kaşlarının özellikleri hakkında]

- 222 Mû-şikâfân-ı rumûz-ı eşkâl
 Kıldı bu vech ile icmâl-i cemâl
- 223 Resm-i ebrûsı idi nûn u kalem
 Çeşmi "tâhâ" idi Allâh 'âlem
- 224 Var iken hüsni ile vech-i nesebi
 Âb-ı rûyı idi ebrû-yı nebî
- 225 Dâ'im ol ebru-yı 'anber-sîmâ
 "Kâbe kavseyni" iderdî îmâ
- 226 Pek güşâdeydi dağık idi tavîl
 Öyledir devlet ü iqbâl-i Celîl
- 227 Hem leâfetlü idi gâyetde
 Hâcibeyn idi der-i cennetde
- 228 Tekye-i hüsne kemân aşmış idi
 O sebebden yayını yaşmış idi
- 229 Görüp ol hüsni ile bî-'ağd u girih
 Kavsi ebrûsına dirler idi zih
- 230 Oldı dîvân-ı cemâlinde bedîd
 Ol iki mışra'-ı beyt-i tevîd
- 231 Kaşı mihrâbına hep baş egerek
 Oldılar secde-beri ins ü melek

- 232 Nola ger olsa o pâkîze-şiyem
 Kıble-gâh-ı ‘Arab u Rûm u ‘Acem

في وصف عينيه عليه السلام

[Gözlerinin özellikleri hakkında]

- 233 Didi çeşmin gören erbâb-ı nazâr
 Râviyân içre gözi açıklar
- 234 Göreni eyler idi şîrîn-kâm
 O şeker-pûş dü-mağz-ı bādâm
- 235 Görünürdi nazâr-ı diğkat ile
 Gül-i bādâm gibi hümret ile
- 236 Nergis-i sürh gibi virdi ferî
 Gülşen-i hüsne iki dîdeleri
- 237 İstemezdi bakıcağ aña güvâh
 ‘Ayn idi nûr-ı sefid ile siyâh
- 238 Ne ‘aceb olsa beyâzı katı ağ
 Var idi anda cilâ-yı “mâ-zâğ”
- 239 Anıñ âşüftesi olmuşdı ne ğam
 Düşse şahrâlara âhû-yı harem
- 240 Kuhl-ı kudretle bulup hâletini
 Çekmedi mükhüleniñ minnetini
- 241 Didi tavşîf iden erbâb-ı haber
 Pek tavîl idi siyeh kirpikler
- 242 Seyr-i müjgânı o ‘ayn-ı nûruñ
 Tûtiyâ idi gözinde hûruñ
- 243 Vâm-hâh idi dil ü cânından

Âhuvân sâye-i müjgânından

- 244 Dökdi meşşâta-i kudret gûyâ
Rûy-ı mir'âta biraz kuhl-ı cilâ
- 245 Gör ne hâlet bulunur bî-perde
Rûy-ı Mevlâ'yı gören gözlerde

في وصف انفه عليه السلام

[Burnunun özellikleri hakkında]

- 246 Didiler râst-nigâhân-ı cemâl
Bîni-i hâzrete elf-i iqbâl
- 247 Kâtı maṭbû' u kâtı enver idi
Şu'le-i şem'-i şafâ-güster idi
- 248 Ya'ni bînîleri mevzûn idi pek
Kavsdan bir ḥaṭ idi noḡṭaya dek
- 249 Şâf u şeffâf idi bînî-i nebî
Lekesiz kıṭ'a-i elmâs gibi
- 250 Micmer-i sîm idi enf-i hoş-ter
Nola neşr eylese bûy-ı 'anber
- 251 Tâḡ-ı ebrûları bîninde celîl
Aşdı bir nûrdan a'lâ kandîl
- 252 Daḡı bâlâsına olsa diḡḡat
Kârşudan zâhir olurdu rıf'at
- 253 Mürtefi' gibi görünürdi laṭîf
Ebruvânına karîb enf-i şerîf
- 254 Kıldı gûyâ anı Ḥayy-ı bî-çûn
Kâşları tâḡına bir sîm-sütûn

- 255 Zîr-i ebrû-yı kamer-tâbında
Şem‘-i kâfûr idi mihrâbında

في وصف اسنانه وبسماته عليه السلام

[Dişleri ve gülümsemesi hakkında]

- 256 Dağı gavvâş-ı yem-i şıdık-ı haber
Bu le‘âlîleri neşr eylediler
- 257 Dürc-i gevher gibi ol pâk-dehen
Sîr ü leb-rîz idi gevherlerden
- 258 Reşkden oldu şadef sînesi çâk
Gireli çeşmine ol gevher-i pâk
- 259 ‘Aden’iñ cevheriyânı bî-şek
Gör-di ol dürleri bil kim seyrek
- 260 Handeden zâhir olunca berrâk
Berç-veş rûşen olurdu âfâk
- 261 Lem‘a-pâş idi o sinn-i dil-cû
Ne ‘aceb itse tele’lü’ lü’lü
- 262 Olsa dendânı kaçan nûr-efşân
Görünürdi ser-i kûy-ı cânân
- 263 Leb-i cân-bağşı idince hande
Nice Hızır olur idi efgende
- 264 La‘lin itmişdi şekerden şîrîn
“Ene emlağ”la melîğ ü nemekîn
- 265 Gonca-veş ol gül-i nâzük-bedenin
Güliccek görmedi kimse dehenin
- 266 Ya‘ni ol kebg-i çemen-şuffe-i nâz
Çahkahayla dehenin itmedi bâz

267 Ki hayâda dağı ol vech-i ĥasen
Didiler ezyed idi ‘azrâdan

268 Hem neye ‘âdet idi rûy-ı besîm
Aña maĥşûş idi bu ĥulķ-ı ‘azîm

في وصف شعر رأسه عليه السلام

[Saçlarının özellikleri hakkında]

269 Kıldı meşşâta-i ĥüsn-i ta‘bîr
Turre-i pâki bu yüzden tefsîr

270 Gîsuvânı idi ser-rişte-i dîn
İki mergûle idi ĥabl-i metîn

271 Hep müyesserdi aña ĥâl-i vasat
Şa‘rı ne sebt idi ne ca‘d-ı kaţat

272 Tâ binâgûşda müşgîn-mûlar
Şeb-i nevrûz gibi gîsûlar

273 Oldı sevdâ ile mâh ‘ömri tebeh
Gireli gûşına ol zülf-i siyeh

274 Muşhaf-ı ĥüsnüñ elif-lâmı idi
Zînet-i ‘ârız-ı gül-fâmı idi

275 Dir idi aña kılan im‘ânı
Lâm-ı ve‘l-leyli ĥaţ-ı reyĥânı

276 Sûre-i nûr ile âyât-ı duĥân
Oldı bir şafĥada tefsîr ü beyân

277 Şanma kim muĥtaşar ol zülf-i cemâl
Oldı ma‘nâda muţavvel icmâl

278 Kıldı tafşîl-i kemâlâtı Ĥudâ

Vech-i icmâl ile halka inhâ

- 279 Reng ü bûy ile hemân ‘anber idi
Çeşm-i a‘dâya birer ejder idi
- 280 Vaşf-ı gîsûsına olsun mı mecâl
Tel kırarsın şağın ey ince hayâl
- 281 Hevl-i maşşerde nola bulsa necât
Her ser-i mûyına ger yüz biñ ‘uşât

في وصف لحيته عليه السلام

[Sakallarının özellikleri hakkında]

- 282 Didi rîşin gören erbâb-ı hured
Rişte-i mûy-ı hayât-ı sermed
- 283 Ne kıvırcık ne tavîl idi o mû
Hoş-nümâ idi be-gâyet hoş-bû
- 284 Ğaşy iderdi göreni rîş-i şerîf
O maḥâsindeki ḥüsn-i te’lîf
- 285 Cem‘ idüp nazm-ı kemâlâtın aña
Cümle bârîk-i hayâlin Mevlâ
- 286 Mû-be-mû zâhir idi ḥüsn-i ezel
Zülf-i havrâ aña olmazdı bedel
- 287 Didi Çîn içre gezen nice rubû‘
Görmedik lihyede öyle maḥbû‘
- 288 Daḥi ol lihye-i pâk içre bedîd
On yedi kıl kadar olmuşdı sefid
- 289 Gûyiyâ itdi o yüzden ilmâ‘
Rûy-ı ḥurşîddeki târ-ı şu‘â‘

- 290 Şeb-i kâdr içre çü nûr-ı sâtı‘
Oldı ol mûy-ı sa‘âdet lâmi‘
- 291 Nûr ile anı sa‘îd itmekden
Ya‘ni ol rîşi sefid itmekden
- 292 Fehm olan mağfîret-i ümmetidir
Bu siyeh-kârlarıñ raḥmetidir
- 293 Eyledi ümmet-i merḥûmı Ḥudâ
Luṭf u iḥsâna bu yüzden de revâ

في وصف عنقه عليه السلام

[Boynunun özellikleri hakkında]

- 294 Göricek cümle dimiş ehl-i şu‘ûr
Gerden-i pâkine fevvâre-i nûr
- 295 Ne dırâz idi ne ḥod kûteh idi
Tâb virmekde mehe eşbeh idi
- 296 Virdi ‘âlemlere tâb u lem‘i
Beyt-i ma‘mûr-ı Ḥudâ’niñ şem‘i
- 297 Görse ol gerdeni şem‘-i kâfûr
Eriyüp qalmaz idi pertev-i nûr
- 298 Eylemişdi anı ol Rabb-ı vedûd
Nûrdan ‘arş-ı mu‘allâya ‘amûd
- 299 Sâde vü şâf u beyâz u bî-mû
Sîm-i ḥâliş gibi ol şâf-gelû
- 300 Kıldı ol gerdeni şafvetde Ḥudâ
Şâḥ-ı billûrdan a‘lâ ra‘nâ
- 301 Aḥsenü’l-‘unḳ idi ol ḥûb-‘izâr
Nice ‘anḳâları itmişdi şikâr

302 Maṭla‘-ı nûr idi zîbâ-ṭal‘at
Nola ger dinse şabâḥ-ı devlet

303 Didiler itmez idi zerre kadar
Tâb-ı ḥurşîd ü riyâḥ aña eşer

في وصف عنقه الصدر وسعة الصدر ومسريته عليه السلام

[Boynu, göğsü, göğsünün genişliği, göğsünden göbeğine kadar inen ince tüylerinin özellikleri hakkında]

- 304 Nâkıd-ı cevheriyân-ı aḥrâr
Vâkıf-ı genc-i defîn-i esrâr
- 305 Sîne-i şâfin idenler tavşîf
Kıldılar böyle beyân u ta‘rîf
- 306 Kıl ü kâl eylemeyüp şadr-ı rüvât
Didiler görmedik öyle mir‘ât
- 307 Ğıll u ğışdan olup ol şadr-ı şerîf
Gümüş-âyîne gibi şâf laṭîf
- 308 Sîneden turreye dek vardı faḫaṭ
Mûydan ‘anber-i sârâ gibi ḫaṭ
- 309 Ancaḫ ol mûy-ı ḫaṭ-ı müşğîn-bû
Yok idi sînede ğayrî ser-i mû
- 310 Yazdı ol levḫa-i nûra Bârî
Mûy-ı ḫâmeyle bütün esrârı
- 311 Didiler vâşîf olan ehl-i ḫarem
Vâsi‘ü’ş-şadr idi faḫr-ı ‘âlem
- 312 Şadr-ı pâkiyle mübârek-şikemi
İstivâ üzre idi yokdı ḫamı

- 313 Bâtin olmuşdı aña hep ma'lûm
Zâhr-ı kâğıddan olurdı mefhûm
- 314 Cümle mazmûnın iderdi izhâr
Zâhirâ ümmi idi aña şî'âr
- 315 Nûr-ı 'ayn olmağ ile ser-tâ-pâ
Cümle cismiyle olurdı bînâ
- 316 Pîş ü pes hep nazârında bir idi
Aña bi'l-cümle hafî zâhir idi

في وصف خاتم ظهره عليه السلام

[Sırtındaki nübüvvet mührünün özellikleri hakkında]

- 317 Hâzin-i naqd-ı rivâyât-ı şahîh
Eyledi böyle beyân u taşrîh
- 318 Zâhrın itmişdi anıñ hem çü nigîn
Hâtem-i hatm-ı nübüvvet tezyîn
- 319 Sened-i mağfîret olmağla Hudâ
Eyledi zâhr-ı şerîfin imzâ
- 320 Olsa memhûr 'aceb mi o beden
Bir emân-nâme idi Mevlâ'dan
- 321 Ol kadar zâhir idi anda şeref
Öyle rûşen mi idi mehde kelef
- 322 İltişâm ister idi dâ'im aña
Hâcerü'l-esved-i beyt-i 'ulyâ
- 323 İtdi ol mühr-i şerîfi dil-cûy
Müşğ ü 'anberle mürekkeb nice mûy
- 324 Zâhir olduğca o mûy-ı müşğîn
Göbegin ovar idi âhu-yı Çîn

- 325 Didi ol mûya olanlar nigerân
Farkı bir mûy idi ‘anberle hemân
- 326 Cem‘ idi anda perîşân diller
‘Aşq-ı Mevlâ’ya olan mâ’iller
- 327 Hüsni taqvîm şuyın bulmuş idi
Hâşılı kendüde hatm olmuş idi

في وصف عظيم عظمه وسعة منكبیه عليه السلام

[Kemiklerinin iriliği ve omuzları hakkında]

- 328 ‘İzam-ı zâtın idenler ta‘rîf
Böyle ta‘zîm ile eyler tavşîf
- 329 Cism-i pâkine olunsa diğkat
Üstühânında da vardı ‘azamet
- 330 Kıadr-i ‘âlîsi gibi kıldı cesîm
Kudretinden anı Zü’l-fazl-ı ‘azîm
- 331 Cümle merdâne idi ‘azmi anîñ
Kuvvetü’l-zahrı idi merdânîñ
- 332 Menkibeyni daği vüs‘atlü idi
Pek vecâhetlü mehâbetlü idi
- 333 Ser-i düşında çü nâf-ı Tâtâr
Var idi mûyları bir miğdâr

في وصف اليدين والامثلة والكف والعضد والذراعين عليه السلام

[Elleri, parmakları, avuçları, pazuları ve kolları hakkında]

- 334 Bâğ-bân-ı gül-i evşâf-ı nebî
Didi vaşfında o vâlâ-nesebi

- 335 Kıldı hikmetle Hudâ-yı müte‘âl
Resm-i engüştlerin ism-i celâl
- 336 Ney-i engüşt-i kef-i ‘arş-resi
Naḥl-ı tûbâda kalem aşlaması
- 337 Öyle mevzûn idi olmazdı mişâl
Mısra‘-ı nazm-ı muḥammesde ḥayâl
- 338 Görmedi kimse o ğâyetde güzel
Çeşm ü desti gibi nâdîde-güzel
- 339 Hûb idi dest ü kef-i zîbâsı
Hüsn ile vardı yed-i tûlâsı
- 340 Katı tâbân idi dest ü aya
Nola sîlî-zen olursa aya
- 341 İtdi engüştü revân âb-ı bekâ
Yed-i beyzâda çü nûr-ı Mûsâ
- 342 Şandılar reşk ile olmağla müzâb
Akdı ser-çeşme-i ḥurşîdden âb
- 343 Daḥi destinde kefi açık idi
Eller ol şûrete hep ‘âşık idi
- 344 Hem Enes didi o pâkîze-serîr
Görmedim öyle nu‘ûmetlü ḥarîr
- 345 Hûk-pây itse ‘aceb mi İrem’i
Sâk-ı ‘arş idi mübârek kâdemi
- 346 Ol dü-sâḳeyn-i laṭîf ü berrâk
‘Ayn-ı kevşerden ‘ayân iki ayak
- 347 Vâsi‘ ü pâk u beyâz idi anîñ
Kef ü pâsı o şeh-i zî-şânîñ
- 348 Görmedi ‘âlem olaldan pür-nûr

Öyle bir şûrete şem‘-i kâfûr

- 349 Sâ‘id-i şu‘le-dih-i berrâkı
Hem zirâ‘ayn ü mübârek sâķı
- 350 Tolu idi didiler ehl-i haber
Pek nezâketlü ziyâde hoş-ter
- 351 Buldı ol sâķ ile ol sâ‘id-i sîm
‘Anberîn mûlar ile hüsn-i ‘azîm

في وصف البدن والقامة واللحم والشحم وفي مشيه عليه السلام

[Vücudu, boyu, eti ve yürüyüşü hakkında]

- 352 Vâşîf-ı hilye-i bî-şibh ü mişâl
Ya‘ni vaşşâf-ı rumûz-ı eşkâl
- 353 Didi pek hûb idi gâyet maķbûl
Laķm u şaķm u ķad-i ra‘nâ-yı resûl
- 354 Ne semîn ü ne naķîf idi teni
Nûr-ı maķz idi o nâzûk-bedeni
- 355 Cümleten olmuş idi müstesnâ
Cism-i pâkinde tenâsüb illâ
- 356 Pek beyâz idi mübârek cesedi
Ķatı mevzûn idi zîbende ķadi
- 357 Ķılan eylerdi aña nezzâre
Endam âyînesini yüz pâre
- 358 Pây-mâl-i ķad-i âzâdesi serv
Ķudsiyân servine olmuşdı tezerv
- 359 Hem daķı ķılmadı gâyetde tavîl
Ķadd-i ra‘nâsını ol Rabb-ı celîl

- 360 Daği dinmezdi o serv-endâma
Hâşe-lillâh aşîrü'l-âme
- 361 İ'tidâl üzre sehî-âmet idi
Sâyesi 'âleme bir ramet idi
- 362 İtdi Ha cümlenden anı mümtâz
Ne 'aceb 'ömr-i 'azîz olsa dirâz
- 363 adrini ber-ter idüp her yerde
Anı alaqlamadı bir ferde
- 364 Her kimiñ âmeti ger olsa refî'
Yanına gelse görünürdi vazî'
- 365 Vech-i Ha'dan yüzi döndürmez idi
Şem'-i ibâlini söndürmez idi
- 366 Dâ'im ol serv-i revân-ı cennet
İñhinâ birle iderdi sür'ât
- 367 ıldı bâlâsını mabûb-ı Hudâ
Bâr-ı teklife itâ'atle dü-tâ
- 368 Bulduğın bilmek için urba vüşûl
Dâl olurdu ad-i bâlâ-yı resûl
- 369 Zann olurdu dem-i meşy ü harekât
İñşibâb itdi diyü cûy-ı hayât
- 370 Gezdigi kûçe vü deşt ü şahrâ
Kûy-ı 'aara dönerdi gûyâ
- 371 Öyle bir hûsn-i melâ'ik sûzı
ılmadı kimseye Mevlâ rûzî
- 372 Hûsn-i Yûsuf ki melek-peyker idi
Bu melâatde aña ber-ter idi
- 373 Gûş iden hûşın iderdi zâ'il

Dûrdan her gören olup mâ'il

- 374 Ger qarîb olsa sözün eylese gûş
Derine olur idi hâlka-be-gûş

في وصف ظله عليه السلام

[Gölgesi hakkında]

- 375 Didi aşhâb-ı güzîn ol şâhîñ
Vaşf-ı pâkinde o zıllu'l-lâhîñ
- 376 Sâye-bân olmağın ebr-i müşgîn
Âfitâb olmuş idi sâye-nişîn
- 377 Şanma farkında tûran ebr-i zalîl
Sâyesin 'arşa mûmâs itdi Celîl
- 378 Ferş-i râh oldı berây-ı tevķîr
Pâyına sâye gibi mihr-i münîr
- 379 Cism-i pâkinde keşâfet yoķ idi
Hilķati nûr idi zûlmet yoķ idi
- 380 Maħv idüp varlığını zıll-ı Hudâ
Oldı müstağrak-ı envâr-ı hüdâ
- 381 Sâyeden kimse eşer bulmaz idi
Aña 'âlemde nazîr olmaz idi
- 382 Nûr-ı bî-reng idi hilķatde nebî
Lâ-nazîr olmanıñ oldur sebebi
- 383 Ma'a-hâzâ yine kılsañ im'ân
Ser-te-ser sâye-i luķfında cihân

الاعتراف والاستغاثة عن الله تعالى عز وجل

[İtiraf ve Allah'tan yardım dilemek]

- 384 Ey Hüdâvend-i ‘alîm ü dâna
Ey ‘atâ-bağş u haţâ-pûş-ı Hüdâ
- 385 Mâlik-i mülket-i vaĥdâniyyet
Şeh-i fermân-rev-i ferdâniyyet
- 386 Kâdir ü muĥtedir ü Ferd ü Aĥad
Hâlîk-ı yem-yezel ü Hıyy u Şamed
- 387 Beni mest itdi mey-i ĥubb-ı sivâ
Aldı hûşım reġabât-ı dünyâ
- 388 Tıfl-ı dil aldayup oldı mâ’il
Lu‘b u lehv ile ħalup bî-tâ’il
- 389 ‘Âdet oldı baña ġayri giderek
Muttaşıl zevħ ü şafâ lâ-yünfekk
- 390 Nefse tevbiĥ ise ĥod kâr itmez
İtdigi kârlara ‘âr itmez
- 391 Eylemez zerrece fikr-i encâm
Mey ü maĥbûb ile ĥod kârı tamâm
- 392 Dâ’imâ sevħ ideyor emmâra
Zülf-i dil-dâr ile çeşm-i yâra
- 393 Sû’a sevħ itmede râĥat virmez
Mekrine ĥîlesine ‘aħl irmez
- 394 Yeter oldı bu dil-i tâze-heves
Peyrev-i nefsi-i seg-i herze-meres
- 395 İtdigi cürm ü ġüneĥ yetmez mi
Ekdigi toĥm-ı haţâ yetmez mi
- 396 Ne ‘ibâdet ne şalâĥ u taħvâ
Tâbi‘-i ġâ’ile-i nefsi ü hevâ

- 397 Hacca gelse gidecek kudret yok
Zevk-i şahrâya ise gâyet yok
- 398 Söze geldikde yine şâ'imdir
Lîk tâ 'aşra degin nâ'imdir
- 399 Böyle mağşûş 'ibâdet mi olur
Hâzret-i Hâlîk'a tâ'at mi olur
- 400 Nic'olur hâl-i perîşânım eger
Luţfuñ olmazsa baña ger yâver
- 401 Vay eger şalmaz ise rûz-ı cezâ
İki 'âlem güneşi sâye baña
- 402 Kılmasun rahm it efendim 'işyân
Hâşılı 'ömr-i 'azîzim hüsrân
- 403 Gerçi kim hayl-i 'uşâtıñ seriyim
Mücrimân zümresi ser-defteriyim
- 404 Lîk maḥbûbuña ümmet kıldıñ
Dâhil-i silk-i şefâ'at kıldıñ
- 405 Ey kerem-kânı yine eyle kerem
Ne kadar 'âşi isem mücrim isem
- 406 Melce'im iki cihân serveridir
Enbiyâ serveridir efseridir
- 407 Ey 'atâ-menba'ı Hayy ü Mûte'âl
Be-ḥaḳ-ı Aḥmed-i tâbende-cemâl
- 408 Be-ḥaḳ-ı eşk-i niyâz-ı nâdim
Be-ḥaḳ-ı seyl-i sirişk-i mücrim
- 409 Be-ḥaḳ-ı secde-berân-ı melekût
Be-ḥaḳ-ı sübhâ-keşân-ı nâsût
- 410 Be-nevâ-yı leb-i Yâ Rab Yâ Rab

- Be-figân-ı dil-i ihyâ-kön-i şeb
- 411 Be-gedâyân-ı ser-i kûy-ı ğınâ
Be-şehân-ı küleh-i faqr u fenâ
- 412 Be-sürûd-ı leb-i lebbeyk-keşân
Be-ħağ-ı sûz-ı dil-i ħâmûşân
- 413 Be-şafâ-yı dil-i âzâd-ı belâ
Be-ser-âzâdi-i zencîr-i cefâ
- 414 Be-ğazâlân-ı pehin deşt-i cünûn
Be-muķîmân-ı qazâ-yı ħâmûn
- 415 Be-neşât-ı dil-i mestân-ı elest
Be-ħumâr-ı nigeħ-i âşık-ı mest
- 416 Cân-sipârân-ı rızâ cûylar için
Leb-i ‘âşıkdaki yâhûlar için
- 417 Beni yandırdı yeter sûz-ı ħicâb
Ġayri bir âteş ile kıлма ‘azâb
- 418 Sen ğanîsin benim a‘mâlimden
Şorma luţf it benim ef‘âlimden
- 419 Hep seniñ luţfiña mağrûr oldum
Vüs‘at-i rahmete mecbûr oldum
- 420 İtdiğim cürmime sen a‘lemsin
Yine sen erħam u sen ekremsin
- 421 Kesmem ümmîdimi iħsânıñdan
Vâye-dâr it beni ğufrânıñdan
- 422 Ġazretiñden budur ancağ emelim
Ġayri bir tã‘ata irmezse elim

416a-rızâ cûylar için D / rızâ-cûy-ı Ĥudâ İ.

416b- Leb-i ‘âşıkdaki yâhûlar için D / ‘Âşık-ı nûr-ı cemâl-i Mevlâ İ.

- 423 Beni Hâssân ile hem-hâl eyle
Na't-gû silkine idhâl eyle
- 424 Ğayr için eylemeyem fetḥ-i dehân
Kâfes-i tende iken bülbül-i cân
- 425 'Aşk-ı Aḥmed'le beni şeydâ kııl
Na't-ı pâkiyle dilim gûyâ kııl
- 426 Kııl vücûdımdaki her bir mûyı
O şehiñ sevḳ ile midḥat-gûyı
- 427 Tâ-zebânım ola meddâḥ-ı nebî
Dehenim vaḳf-ı şenâ-yı nebevî
- 428 Kıılup ümmîdimi Yâ Rab ḥâşıl
Beni kııl ḡâyet-i ḳurba vâşıl
- 429 Eyle luṭfuñla be-sırr-ı levlâk
Sened-i maḡfîretim ḥilye-i pâk
- 430 Ey resûl-i Ḳureşî maḫzar-ı küıl
Enbiyâ meḫar-ı sulṭân-ı rüsül
- 431 Ey 'atâ-baḫri 'inâyet-kânı
Sendedir derdleriñ dermânı
- 432 Sensin ey maḫrem-i râz-ı Bârî
Bu za'îf ümmetiniñ ḡam-ḫârı
- 433 Eyleyüp zâtıñı Mevlâ maḫbûb
Ḳalben ü ḳâleben itdi mergûb
- 434 Na't-ı pâkiñde kıılup herkes eşer
Gerçi ümmîd-i şefâ'at eyler
- 435 Lîk zâtında o Ḥallâḳ u Ğanî
Vaşfdan kııldı seni müstaḡnî

- 436 Hâk'dan a'lâ seni kim medh itsün
Nice vaşf eylesün âdem nitsün
- 437 Seniñ evşâfîña gâyet mi olur
Na't-ı pâkiñde nihâyet mi olur
- 438 Sûy-ı Hâk'dan katı a'lâ-tersin
Eşref-i cümle-i peygâmbersin
- 439 Kerem it luţf u 'inâyet eyle
Bu za'îf ümmete şefkat eyle
- 440 Seyyid-i kavme daĥîl olsa 'Arab
Her ne cürm itse olur 'afva sebeb
- 441 Ben de işyânım ile ĥor u zelîl
Düşdüm ey kân-ı kerem saña daĥîl
- 442 Ger füzûn olsa daĥi encümden
Çokdur ihsân-ı Hudâ cürmümden
- 443 Ne kadar olsa kuluñ cürmi füzûn
Baĥr-ı raĥmetden olur mı efzûn
- 444 Çâr-yârân-ı şafâ-güster için
Âl ü aĥfâd-ı rızâ-perver için
- 445 Cümleten zümre-i aşĥâbıñ için
Enbiyâdan olan ensâbıñ için
- 446 'Aşĥ-ı Mevlâ için ey pâk-şiyem
Bu faĥîriñ ne kadar mücrim isem
- 447 Senden özge daĥi yok dâd-resim
Ne mu'înim ne şefî'im ne kesim
- 448 Beni noĥşânım ile ma'zûr it
'Afv u şaĥfiñla beni mesrûr it
- 449 Tâbi'-i şer'îñ iken 'abd-ı kelîl

- İtmedim emr ü rızañı taşşıl
- 450 Seni vaşf itmede olmağla cesûr
‘Afv kııl her ne kim itdimse kuşûr
- 451 Ne gelür ben gibi bî-hâşıldan
Mûrdan kem-ter ü bî-tâ’ilden
- 452 Bu kadar yetdi gücüm hıdmetiñe
Hilye-i pâkiñ için midhatiñe
- 453 Olagelmişdir efendim rûşen
Şâ’iriñ câ’izesi şehlerden
- 454 Sen de luţfuñla beni muğtenem it
Bendeñe nağd-ı şefâ’at kerem it
- 455 İsterem ‘aşkıñ ile şeydâlık
Muttaşıl na’tıñ ile gûyâlık
- 456 Şevk-i vaşlıñla seniñ şâm u seher
Nağd-i vağtim kııla ‘aşkıñla güzzer
- 457 Ola bülbül gibi ey gülbün-i cân
Na’t-ı pâkiñle zebânım nâlân
- 458 Hûşıma irmeye gafletle firîb
Dem-i âhirde beni koyma ğarîb
- 459 Eyle luţfuñla olup sâye-fiken
Bu güneh-kârı müşeffi’lerden
- 460 Dergehiñden beni iz’âc itme
Kerem it ğayriye muhtâc itme
- 461 Rûz-ı maşşer olıcağ eyleme hâr
Ne kadar mücrim ise ‘Ârif-i zâr
- 462 Cüst-cû eyler iken târihin
Hilye-i pâk olıcağ hatm-i tamâm

463 Aña neşr oldı leb-i hâtifden
'Anberîn nefha-i miskiyy-i hitâm (1171)

HÂKİM SEYYİD MEHMED EFENDİ

Hilye-i Hâkimâ

Hayatı ve Eserleri

Kaynaklara göre asıl adı Seyyid Mehmed'dir. Gedikpaşa Mahallesi'ndeki caminin imamı Bıçakçızâde Emir Çelebi diye bilinen Seyyid Halil Efendi'nin oğludur. Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Şefkat Tezkiresi, Bağçe-i Safâ-Endûz ve Sicill-i Osmânî'de ölüm tarihi 1185 olarak verilirken, Hâkim Mehmed Efendi hakkında bilgi veren diğer kaynaklarda bu tarih H.1184 / M. 1770 olarak gösterilmektedir.

İstanbulu olan Hâkim Mehmed Efendi dönemin ünlü isimlerinden Yanyalı Esad Efendi ve Bursalı İsmail Hakkı Efendi'den ders okumuştur. Sülûs ve nesih hatlarını İsmail Efendizâde Abdi Efendi'den öğrenir, Devhatü'l-küttâb müellifi Suyolcuzâde Mehmed Necib'den kitabet icazeti alır. Gülşenî tarikatının Sezâiyye kolunun kurucusu Hasan Sezai Efendi'den feyiz alan Hâkim Mehmed Efendi, Nakşibendî tarikatına intisap eder. Sadâret Mektûbî Kalemünde bir süre görev yaptıktan sonra hâcegân sınıfına dâhil olur. Ardından da silahdar katibi olur. 4 Mayıs 1753 tarihinde İzzî Süleyman Efendi'nin yerine vakanüvisliğe getirilen Hâkim Mehmed Efendi'nin bu görevi 3 Aralık 1766 tarihine kadar devam eder. Vakanüvislik görevi devam ederken 1753'te haslar mukâtaacısı, 1759'da cebeciler katibi, 1761 Mayıs'ında sipahiler katibi, 1763 Nisan'ında maliye tezkirecisi tayin edilir. 4 Kasım 1766'da ikinci defa cebeciler katipliğine getirilen Hâkim Mehmed Efendi'nin son resmî görevi küçük rûznâmeciliktir.

1184 yılının Regaib Gecesinde (25-26 Ekim 1770) vefat eden Hâkim, Haydarpaşa'da Ayrılık Çeşmesi Mezarlığına defnedilmiştir.

Târîh, Dîvân, Acâ'ibü'l-Ahbâr Fî Ahbârî Seyyidi'l-Ahyâr (siyer kitabı), Şerh-i Dîvân-ı Şevketü'l-Buhârî önemli eserleridir. Bunlardan başka özellikle Arapça ve Farsça bazı eserlere şerhler olmak üzere yukarıdakilerle birlikte toplam 20 kadar eseri vardır ki şunlardır: Tevhidnâme, Kavâ'idü'l-Fürsî, Şerh-i Kasîde-i Örfî, Şerh-i Rubâ'î-i Hazret-i Mevlânâ, Şerh-i Kasîde-i Ka'b b. Züheyr, Şerh-i Kasîde-i Dimyâtiyye, Nazîre-i Hilye-i Hâkânî, Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ, İşârât, Risâletü'l-Mehdiyyeti'l-Hakîka, Tehlilnâme, Rûhî-i Bağdâdî'nin Terkîb-i Bend'ine Nazîre, Nefhatü'z-zât Ve's-sıfat (Attâr'ın tasavvufî bir eserine şerh), Füsûsu'l-Hikem tercümesi, Mi'râciye, Risâletü'l-Mehdiyyetü'l-Hanefiyye, Manzum Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ⁴⁸

Hilye-i Hâkimâ'nın Nüshaları

Hâkim Mehmed Efendi'nin hilyesinin şu anki tespitlerimize göre beş nüshası bulunmaktadır. Bunlardan ikisi divan içerisinde yer almakta olup diğer üçü müstakildir.

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu.: T. 1224.

Bu numarda kayıtlı olan eser aslında Hâkim Mehmed Efendi'nin divanıdır. Hâkim'in hilyesi divanın baş kısmında 1b-16a arasında yer almaktadır. 422 beyittir.

2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu.: T. 5586.

⁴⁸ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: DERİN, Fahri Ç., ÇABUK, Vâhid (1985), KILIÇ, Filiz, (2005), ERDEM, Sadık (1994), İNCE, Adnan (2005), Şemseddin Sami (1996), Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin Efendi (1928), Mehmed Süreyyâ (1311), İLGÜREL, Müctebâ (1997), ERDOĞAN, Mehtap (2007), ERDEM, Sadık (2004).

Bu numarada kayıtlı olan eser de Hâkim Divanı'nın bir nüshasıdır. Hilye 1b-10b varakları arasındadır. 422 beyittir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlı olan yukardaki nüsha ile bu nüsha birbirinin aynıdır. Bu çalışmada 1124 numaralı nüsha kullanılmış, gerektiği yerde 5586 numaralı nüshaya da başvurulmuştur.

3. Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum Nu.: 1391.

Hilye-i Hâkimâ adıyla kayıtlıdır. 1b-15b varakları arasındadır ve 424 beyittir.

4. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl. Nu.: 813.

Nazîre-i Hilye-i Hâkânî adıyla kayıtlıdır ve 293 beyitli eksik bir nüshadır. Ancak diğer nüshalarla arasında bazı farklar olduğu için edisyon-kritiğe dahil edilmiştir.

5. Millî Kütüphane Nu.: Yz. B. 800/1.

Şerh-i Hilye-i Şerîf-i Hâkimî adıyla kayıtlı olup 423 beyittir. 1b-15b varakları arasında yer almaktadır.

Bu nüshaların haricinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: T. 910/6'da 56b-64a varakları arasında Hakîm Mehmed b. Halil'e ait Hilyetü'n-Nebî adıyla kayıtlı bir hilye bulunmaktadır. Ancak hilye Hâkim'e değil, Ârif Süleyman'a aittir.

Hâkim Mehmed Efendi'nin hilyesi daha önce iki kez makale olarak yayımlanmıştır.⁴⁹

⁴⁹ ERDOĞAN, Mehtap (2007); POYRAZ, Yakup (2007).

Bazı kaynaklarda Hâkim'in hilyesinin Hâkânî'ye nazire olduğu söylenmektedir (İlgürel 1997: 189, 190 ve Bursalı Mehmet Tahir 1333: 142,143). Nüshalardan birinin üzerinde de Nazîre-i Hilye-i Hâkânî kaydı bulunmaktadır. Hâkim 18. yüzyıl şairlerinden ve ona gelinceye kadar ve ondan sonra özellikle hilyesini müstakil yazmış olan şairlerin hepsi Hâkânî'den bahsetmiştir. Ancak Hâkim'in eserin hiçbir yerinde Hâkânî'nin adı geçmemesi ilginç görünmektedir.

Hâkim'in hilyesinin eserin tertibi ile Hâkânî'nin hilyesinin tertibinde de farklılıklar mevcuttur. Eserin tertibi konusunda benzer olan tek yön her ikisinin de besmele, tevhid ve na't ile başlayıp hatime kısmı ile son bulmasıdır. Hâkânî, hilyesinde na'ttan sonra "İftitâh-ı Kelâm ve İbtidâ-i Evsâf-ı Seyyidi'l-Enâm" başlığı altında Hz. Peygamber'in vasıflarından ve bunu anlatmanın güçlüğünden, kendisinin bu konudaki acizliğinden bahsederken, Hâkim bunun için ayrı bir başlık açmamış, bu konudaki acizliğini na'tın sonunda dile getirmiştir. Ayrıca Hâkânî, Hz. peygamberin vasıflarının anlatıldığı ana bölüme geçmeden önce hilyelerle ilgili iki başlık altında bazı rivayetlere yer vermiş ve konuyla ilgili "Hikâyet-i Hârûn er-Reşîd El-Abbâsî" başlığı altında bir de hikâye anlatmıştır. Hâkânî ancak bu hikâyeden sonra gelen ve hilyesini nasıl bir yöntemle yazdığını anlattığı bölümden sonra ana bölüme geçmiş ve işe Hz. peygamberin yüzünü vâsfetmekle başlamıştır. Hâkim ise na'ttan hemen sonra ana bölüme geçmiş, ilk olarak da peygamberimizin boyunu tasvir etmiştir. Bundan sonraki peygamberimizin azalarının anlatımındaki sıralama da tamamen farklıdır. Hâkim, Hz. peygamberin başı, sırtındaki peygamberlik mührü ile bilek ve avuçları için ayrı başlık açmışken Hâkânî'nin hilyesinde bu bölümler bulunmamaktadır. Hâkânî'nin "Hafîfü'l-Lahm Latîfü's-Şahm" başlığıyla

peygamberimizin kilosundan ve vücudundaki yağlarından bahsettiği kısım ile Hz. peygamberin kendisinin en çok insanoğlu içinde Hz. Âdem'e ve Hz. İbrahim'e benzediğini söylediği bölüm Hâkim'in hilyesinde bulunmamaktadır. Bütün bunlar bize Hâkim Mehmed Efendi'nin, hilyesini doğrudan Hâkânî'ye nazire olarak yazmamış olabileceğini düşündürmektedir. Ancak aşağıdaki beyitlerde de görüleceği gibi Hâkim yer yer Hâkânî'nin beyitlerine benzer beyitler de yazmıştır. Bu durumu belki de bir etkilenme olarak düşünebiliriz. Nitekim Hâkânî'nin hilyesi bu alanda çok beğenilmiş ve şöhret bulmuş bir eserdir.

Hâkim ile Hâkânî'nin hilyesinde birbirine benzediğini ifade ettiğimiz bu beyitleri aşağıda veriyoruz.

Besmeleyle idelim fetḥ-i kelâm
Fetḥ ola tâ bu mu‘ammâ-yı benâm (Hâkânî)

Besmeleyle idelim bed'-i maḳâl
Şayd ola tâ ki hümâ-yı zî-bâl (Hâkim)

Bilmeyen şevket-i bismillâhı
Añlamaz sırr-ı kelânullâhı (Hâkânî)

Ḥall iden müşkil-i bismillâhı
Fetḥ ider genc-i kelânullâhı (Hâkim)

İḳtiżâ itdi münezzeh zâtı
Sebeb-i ḥilḳat-i mevcûdâtı (Hâkânî)

İktizâ eyledi çünki zâtı
Silk-i nazma çeke mevcûdâtı (Hâkim)

İtdi ol demde hemân ‘aşk zuhûr
Oldı el-kışşa hüveydâ bir nûr (Hâkânî)

Hubb-ı zâtîden idüp ‘aşk zuhûr
Mevc-ğîz oldı o dem lücce-i nûr (Hâkim)

Şâh-ı kevneyn imâmü’l-ğaremeyn
Cedd-i sıbteyn ü nebiyyü’ş-şâğaleyn (Hâkânî)

Şeh-i kevneyn resûlü’ş-şâğaleyn
Mâlik-i şer‘ ü imâmü’l-ğaremeyn (Hâkim)

Nice ta‘rîf ideyin evşâfiñ
Nice şerh eyleyeyin eltâfiñ (Hâkânî)

Nice vaşf eyleyeyim evşâfuñ
Hağ senüñ olmuş iken vaşşâfuñ (Hâkim)

Bağma noğşânıma iğsân eyle
‘Afv u ğufrânımı fermân eyle (Hâkânî)

Bî-kesim ğâlime imdâd eyle
Hâkimâ bendeñi dil-şâd eyle (Hâkim)

Dîdesinde ne idi dirseñ o al
Dağı çeşminde idi câm-ı vişâl (Hâkânî)

Ki beyâzında ola humret ü al
Böyledir mest-i mey-i câm-ı vişâl (Hâkim)

Tîğ-ı tevhîd idi ebrû-yı resûl
Görinürdi iki seyf-i meslûl (Hâkânî)

Râ gibi hañçer-i ebrû-yı resûl
Tîğ-ı şer‘ idi cihâna meslûl (Hâkim)

Vech-i pâkinde olan lahm-ı laţîf
Ne keşîr idi dimişler ne hafîf (Hâkânî)

Lahtm-ı pâkîze-i ruhsâr-ı esîl
Ne ziyâdeydi nazarda ne kalîl (Hâkim)

Hâkim Seyyid Mehmed Efendi, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

İ: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T 1124 ve 5586.

A: Millet Kütüphanesi Ali Emiri Böl. Nu.: M 1391.

S: Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl. Nu.: 813.

M: Millî Kütüphane Nu.: Yz. B. 800/1.

Der-Ta‘rîf-i ‘Unvân-ı Bismillâhî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Bismillahirrahmânirrahîm

- 1 Besmeleyle idelim bed’-i maḳâl
Şayd ola tâ ki hümâ-yı zî-bâl
- 2 Besmele olmasa ger vird-i zebân
Murğ-ı nazm eyleyemezdi tayerân
- 3 Besmele âyine-i zât oldı
Hilye-i pâkine mir’ât oldı
- 4 Añlayan bismelenüñ cilvesini
Fehm ider nûr-ı Hudâ hilyesini
- 5 Zîver-i tâc-ı kerem besmeledir
‘Âlemüñ müşkili bir mes’eledir
- 6 Hâll iden müşkil-i bismillâhı
Feth ider genc-i kelâmullâhı
- 7 İbtidâ levḫa-i taḳdîre ‘alem
Besmele resmini çekdikde ḳalem

Başlık: İ ve A’de yok.

- 8 Şekl-i tafşilde oldu icmâl
Aşl-ı eşyâya olup şûreti dâl
- 9 Cevher-i şûret-i harf-i 'adedi
Virdi ervâh u 'uqûle mededi
- 10 Gûyiyâ besmele oldu ıalsam
Bâtin-ı ma'ni-i ism-i a'zam
- 11 İsm-i a'zamdır anuñ cismine rûh
Felek-i ma'rifet-i vaħdete yûh
- 12 Eyledi anı Hudâvend-i 'alîm
Târek-i Nazm-ı Celîl'e dîhîm
- 13 Heft-iqlîm-i ma'ânî-seyyâr
Eyledi seb'a-meşânîde qarâr
- 14 Şevket ü rif'atına eyle nazâr
Oldı iclâl ile ser-tâc-ı süver
- 15 Sünbül-i bâğ-ı tecellî-i vücûd
Gül-i şad-berg-i tesellî-i şühûd
- 16 Kılzüm-i vaħdete zâtı gevher
Harfinüñ her birisi bir cevher
- 17 Şecer-i bâğ-ı 'atâyâ-yı kıdem
Harfinüñ her biri ağşân-ı kerem
- 18 Varağ-ı hil'at-ı şâhı i'râb
Semer-i kût-ı mezâyâ-yı kitâb
- 19 Fethası genc-i kerem fethine dâl
Zammesi rif'at-ı her şân-ı celâl
- 20 Cerresi eylemede hafz-ı cenâh
Gösterir rûy-ı tevâzu'da necâh
- 21 Noktası oldu ruħ-ı âline hâl

Ḥûb-rûlukda bulup ḥüsn ü kemâl

- 22 Ma‘ni-i vuşlata her cezmi delîl
Şeddesi şedd-i va‘îd-i tenzîl
- 23 Ḥarfinüñ meddesi eyler îmâ
‘Âlem-i kudse olup râh-nümâ
- 24 Sîn’e peyveste ḥaṭ-ı tûlânî
Ebru-yı nâşıye-i rûḥânî
- 25 Bâ’sıdır bâriḳa-i bedr-i celâl
Noktası ḥilye-i zîbâsına ḥâl
- 26 Muttaşıl hemze-i vaşl-ı isme
Gûyiyâ rûḥ-ı muḳârin cisme
- 27 Şûreti olmadı zâhirde ‘ayân
Rûḥ-veş cisme göre oldı nihân
- 28 Gösterüp gevher-i dendânını sîn
Dürc-i ḥikmetdir o dürre Yâsîn
- 29 Uzadır ‘âşıkına gerden-i sîm
Anı bûs eylemek için leb-i mîm
- 30 Meded-i ḥilkat-i eşyâya güvâh
Medd-i cîd-i ‘unuḳ-ı bismillâh
- 31 Bâde-i şun‘a sebû-yı memlû
Toptolu feyz ü ḥikem tâ-be-gelû
- 32 Kemer-i ‘izzetine ḥançer-i mîm
Oldı şûretde mişâl-i hâ-mîm
- 33 Lafzatullâhdaki hemze-i zât
Buldı zât-ı aḥadiyyetde şebât

- 34 Şûret-i hemzeye gelmekle şü'ûn
Lâm-ı ta'rîfe o dem geldi sükûn
- 35 Lâm-ı şânî anı itdi te'kîd
Buldı ta'rîf-i müsemmâ te'yîd
- 36 Şûret-i zâhir olan medde-i lâm
Gaybet-i zâta delîl oldu tamâm
- 37 Ğonca-i hâ-i hüviyyet âhîr
Lafzatullâhda oldu zâhir
- 38 Zât-ı bahta o zamîr itdi rücû'
Aña râci'dir uşûl ile fûrû'
- 39 Fikr-i her 'âşık-ı pûyende odur
Zıkr-i her zinde vü gûyende odur
- 40 Zıkr-i enfâs-ı zarûrîdir hû
Yâd-kerd-i dem-i sûrîdir bu
- 41 Pîçiş-i zülf gibi virdi bahâ
Ruĥ-ı Raĥmân u Raĥîm'e iki ĥâ
- 42 Besmele sünbül-i bâĝ-ı iclâl
Lafzatullâh gül-i şâĥ-ı celâl
- 43 Lâm-ı ta'rîf-i Raĥîm ü Raĥmân
Oldı tekrâr-ı 'aţaya burhân
- 44 Ebru-yı rûy-ı kerem-pîrâsı
Şâhid-i raĥmetüñ iki râsı
- 45 Çeşm-i câdûsı iki ĥalka-i mîm
Sihri Hârût'a iderler ta'lîm
- 46 Ğonca-i bâĝ-ı riyâz-ı reĥamût
Nergis-i râĝ-ı ĥiyâz-ı melekût

- 47 Meclis-i rahmete ol kâse-i nûn
Bâde-i luţf ile memlû meşhûn
- 48 Noktası kulzüm-i ihsâna güher
Şadef-i nûnı idüp cây u mağar
- 49 Nûndur hey'et-i deryâ-yı nevâl
Şekl-i 'işyân-ı siyeh nokta mişâl
- 50 Yâ olup fâşıla-i mîm-i Raḥîm
Mevc-ḥîz oldu yem-i baḥr-i 'amîm
- 51 Kulzüm-i rahm idi ol baḥr-i kerem
Cûş idüp anda zuhûr eyledi yem
- 52 Yâ olup bâriqa-i bed'-i nizâm
Mülk-i hestîye virüp mîm-i ḥitâm
- 53 Yâ'nuñ altında olan iki nuḡaṭ
İtdi îmâ iki ma'nâyı faḡaṭ
- 54 Raḥmet-i 'âlem olan nûr-ı cesîm
İki raḥmetle kılındı tevsîm
- 55 Birisi raḥmet-i ḡaş u biri 'âm
Bunı taḡkîḡ bilür ehl-i kelâm
- 56 Zâtını itdi Ḥudâ 'azze ve cell
Raḥmet-i şâmîle-i maḡza maḡal
- 57 Bu ḡuşûsiyyete behr-i ta'lîm
Nâmını eyledi Raḡmân u Raḡîm

---

47. beyit İ'de yok.

51a-raḡm A, S, M / vehm İ.

52b-mîm-i A, S, M / resm-i İ.

55 ile 186. beyitler arası S'de yok.

57a-ta'lîm İ / ta'zîm A, M.

Tevhîd Be-Cenâb-ı Kibriyâ-i Mûte‘âl Cellet ‘Azametü Şânihi

- 58 Hâmd o Bî-çûn-ı Hudâ-yı ezele
Minnet ol pâdişeh-i Lem-yezel’e
- 59 Nâmı her dilde anuñ şu‘le-fürûz
‘Aşkınuñ kem-şereri ‘âlem-sûz
- 60 Güft u gûy-ı sühân-ı puhte vü hâm
Na‘t-ı vahdetde olur bî-encâm
- 61 Düşmeseydi sühana şîven ü şûr
Rağne bulmazdı sebû-yı manşûr
- 62 Vaşf-ı vahdetde şağın olma dilîr
Pençeñi eyleme hem-pençe-i şîr
- 63 O şeh-i vahdet-i ferd-i ahadî
Mâlik-i mesned-i mülk-i Şamedî
- 64 Şımf-ı insâna idüp luţf-ı ‘amîm
Eyledi rûy-ı keremden ta‘lîm
- 65 ‘Alem-i vahdetine oldu güvâh
Ma‘ni-i rûşen-i “lâ-Rabbe sivâh”
- 66 Bu tabıl-hâne-i keşretde nevâ
Çalınur gûşuma vahdetle şadâ
- 67 Yetişür vahdet-i zâtına güvâh
Nazâr-ı mağv ile eşyâya nigâh
- 68 Luţfına ‘âlem ü âdem muhtâc
Hân-ı cûdında kıomaz kimseyi ac
- 69 Lâzım-ı zâtı anuñ vaşf-ı kemâl
Her kemâlâtda bî-şibh ü mişâl
- 70 Sâlike bedreka-i râh u refîk
Pîş-i gümrâha çerâğ-ı tevfiğ

- 71 Raḥmeti ‘âlemyâna mebzûl
Kendidir kendüsine râh-ı vüşûl
- 72 Vaḥdet-i zâtına âyât-ı Celîl
Ma‘ni-i şûret-i insâna delîl
- 73 Mâlikü’l-mülk Hudâvend-i ‘azîm
Şâni‘-i ḥalk-ı cihân Hayy u ‘Alîm
- 74 İktizâ eyledi çünki zâtı
Silk-i nazma çeke mevcûdâtı
- 75 Ola her zerre-i a‘yân-ı vücûd
Hüccet-i kâti‘a-i nûr-ı şühûd
- 76 Kenz-i maḥfi iken ol zât-ı ğanî
İktizâ itdi zuhûrın ya‘nî
- 77 Hubb-ı zâtîden idüp ‘aşk zuhûr
Mevc-ḥîz oldu o dem lücce-i nûr
- 78 Didi ol nûra ki sensin maḥşûd
Aḥmed ü Hâmid ü Tâhâ Maḥmûd
- 79 Ümmü’l-eşyâdır o pâkîze neseb
Budur ümmî laḳab olmağa sebeb
- 80 Bâ‘iş-i ḥilḳat-i eşyâ oldu
Sebeb-i raḥmet-i Mevlâ oldu
- 81 On sekiz biñ sene ol nûr-ı şabîḥ
Mesned-i ḳurbda itdi tesbîḥ
- 82 Çâr-ḳısm itdi anı soñra Hudâ
Birbirinden olup ol ḳısm cüdâ
- 83 Ḳısm-ı evvelden olup ‘arş-ı Mecîd
Oldı şânîsi ile kürsi bedîd

- 84 Kısm-ı şâlişle bulup şûret-i naķş
Hâzin-i kürsi vü dârende-i ‘arş
- 85 Çârümîn kısmı dağı itdi tamâm
Mesned-i ‘izz ü maĥabetde kıyâm
- 86 Anı da eyledi dörde taķsîm
Kudret-i şâmîle-i Hayy u ‘Alîm
- 87 Kalem ü levĥ ü behişt ü ĥûrân
Oldı üç kısım ile ĥilķatde ‘ayân
- 88 Çârümîn kısmına ber-veĥ-i nizâm
Mesned-i ĥavf dağı oldı maķâm
- 89 Çâr kısım itdi anı yine Hudâ
Ki vire ‘âlem-i îcâda bahâ
- 90 Şems ü meh kevķeb ü ecrâm-ı felek
Oldı üç kısım ile meşĥûd-ı melek
- 91 Çârümîn kısmına oldı mesned
Mülket-i emn ü recâ-yı sermed
- 92 Bu maĥalden dağı itdikde güzâr
Luţf ile itdi o kısım yine çâr
- 93 Kısm-ı evvelden idüp ‘aķl zuĥûr
Oldı ‘ilm ile ĥilim şâni-i nûr
- 94 Şâlişi ‘işmet ü tevfiķ oldı
Ĥikmet-i Ĥaķ buña ta‘liķ oldı
- 95 Çârümîn kısmına bî-reyb ü ĥalel
Mesned-i şerm ü ĥayâ oldı maĥal
- 96 Luţf ile çün nazâr itdi aña Ĥaķ

91b-Mülket-i A, M / Memleket İ.

95a-ĥalel A, M / ‘ilel İ.

- Dökdi ruhsâresi şerm ile ‘arağ
- 97 Oldı her bir ‘arağ-ı kaçre-i ter
Rûh-ı pâkîze-i her peygamber
- 98 Kimi ervâh-ı şehîd ü şulehâ
Kimi de ehl-i takî vü sü‘edâ
- 99 Şoñra ol nûrı Hudâ-yı müte‘âl
Perveriş kıldı hezârân meh ü sâl
- 100 Tâ zuhûr eyleyicek heykel-i hâk
Nâzır idi aña çeşm-i eflâk
- 101 ‘Âşık-ı tal‘at-ı dîdâr idi ol
Matla‘-ı tâbiş-i envâr idi ol
- 102 Gelmedin ‘âlem-i icâda Şafîy
Şâh-ı kevneyn idi ol nûr-ı vefîy
- 103 Mazhar-ı zât u şifât olmuş idi
Zâtı âyîne-i zât olmuş idi

Fî-Medh-i Hâzret-i Sultân-ı Kevneyn Şallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem

- 104 Şeh-i kevneyn ü resûlü’s-şakaleyn
Mâlik-i şer‘ ü imâmü’l-ğaremeyn
- 105 Şûret-i ‘âlem-i ma‘nî-i ezel
Ma‘nî-i şûret-i icâd-ı milel
- 106 Mecma‘-ı mazhar-ı evşâf-ı kemâl
Mazhar-ı mecma‘-ı eşnâf-ı celâl
- 107 ‘İllet ü gâyet-i icâd-ı şuver
Gâyet-i ‘illet-i ahkâm-ı kader

100b-eflâk İ, M /emlâk A.

Başlık: Fî-Medh-i Hâzret-i Sultân-ı Kevneyn İ / Fî Medh-i Sultânü’l-Kevneyn A, M
104a-kevneyn ü A, M / kevneyn İ.

- 108 Mebde-i neş'et-i âşâr-ı zuhûr
Menşe-i luṭf u meserrât u ḥubûr
- 109 Hey'et-i luṭf-ı tecellî-i cemâl
Peyker-i bâriḳa-i şems-i celâl
- 110 Çün nüzûl itdi ḥazîz-i ḥâke
Kûy-ı eflâki aşup fîtrâke
- 111 Necm-i 'Adnân-ı hümâyûn ṭâli'
Oldı aḳtâr-ı cihâna lâmi'
- 112 Pür-fürûḡ itdi tecellî güneşi
Ufuḳ-ı sâḥa-i âl-i Ḳureşi
- 113 Sâyesi düşmemiş idi ferşe
Ḥilyesi lîk yazıldı 'arşa
- 114 Sâyesi şûret-i eflâk u 'uḳûl
Maḥz-ı envâr-ı tecellîsidir ol
- 115 Sâyesi mihr-i cihân-tâb-ı felek
Pâyesi taḥt-ı mu'allâ-yı melek
- 116 Ḳâmeti devḥa-i gülzâr-ı vücûd
Sâyesi şu'le-i dîdâr-ı şühûd
- 117 Olmadı ḳadd-i dıraḥt-ı Ṭûbâ
Ḥilye-i ḳâmeti gibi ra'nâ
- 118 Sidre olmadığına aña 'adîl
Şâhid-i 'adl durur Cebrâ'îl
- 119 Vech-i pâkindeki sîmâ-yı sürûr
Ṭarab-ı cennet ü nev-ḥande-i ḥûr

110b-aşup İ, M / alup A.

115b-melek A, M / felek İ.

119b-ḥûr A, M / ḥûr İ.

- 120 Hilye-i cebhesi meh-tâb-1 felek
Ğurre-i nâşıye-i ins ü melek
- 121 Rûh-1 kudsîye olup cismi mağal
Yaraşur olsa cesîm ü ebcel
- 122 Hilye-i cismine ‘arş oldı meşîl
‘Arş-1 ma‘nâdır o mağbûb-1 cemîl
- 123 Haste-i çeşmi olup hûrû’l-în
Gice oldı gözine huld-1 berîn
- 124 Şekl-i çeşmindeki vaşf-1 eşkel
Âhuvân-1 hareme virdi sebel
- 125 Şaf-1 müjgânı siyâh u ehdeb
Nâvek-endâz-1 nişân-gâh-1 edeb
- 126 Mû-be-mû her birisi sehm-i kazâ
Tayy olur sür‘atine medd-i kazâ
- 127 Şekl-i ebrûsı ki olmuşdı ezec
Mâh-1 nev gibi güşâde eblec
- 128 “Kâbe kavseyn” aña ta‘bîr oldı
Kaşları vaşfına tefsîr oldı
- 129 Hilye-i ‘ârız-1 pâki meh-tâb
Tâk-1 ebrûsı cihâna mihrâb
- 130 Eyledi şun‘-1 Hudâ-yı müte‘âl
Ğurre-i mâhı ol ebrûya mişâl
- 131 Vaşf-1 dendânı olup lü’lü-i ter
Leb-i la‘line nümûne kevşer
- 132 Böyle bir zât-1 kerîmü’ş-şânuñ

---

120. beyit İ ve S’de yok.

Ya'ni peygamber-i 'âlî-şânuñ

- 133 Zîkr ide midhatini Hayy-ı celîl
Hilye-i pâki ola nazm-ı celîl
- 134 Gâh ide zât-ı şerîfine kıasem
Naşş ide ol kıasemi levhe kıalem
- 135 Tâc-ı levlâk ile ta'zîm oluna
Hilkıat-ı pâkine tekrîm oluna
- 136 Nice vaşf eyleyeyim evşâfuñ
Haşş senüñ olmuş iken vaşşâfuñ
- 137 Eyledim gerçi nice cürm ü haşâ
Midhatüñde senüñ ey kân-ı 'aşa
- 138 Eylerim 'avfuñı her laşza ümîd
İtme cûd u keremüñden nevmîd
- 139 Hilye-i pâküñi nazma kıuvvet
Gerçi yok bende buña ehliyyet
- 140 Nice ehliyyet ola bende buña
Olıcaş râh-zenim nefis ü hevâ
- 141 Eyle bu bendeñe luşfuñ taşşış
İt girîbânımı ğamdan taşlış
- 142 Bî-kesim hâlime imdâd eyle
Hâkimâ bendeñi dil-şâd eyle
- 143 Tâ ki turduşça bu nüñ-tâş-ı 'alâ
Lâmi' olduşça meh ü necm-i semâ
- 144 Nâzil olduşça taşhiyyât u selâm
Ravza-i pâküñe ey faşır-ı enâm
- 145 Rûşen olduşça ola çarş-ı bülend
Hâk-i dergâhı recâya peyvend

146 İde bi'z-zât bedî'ü's-semevât
Nice biñ kerre taḥiyyât u şalât

147 Âl ü aşḥâbına bi'l-cümle tamâm
Ola her laḥza şalât ile selâm

صلى الله عليه وسلم في مدح سلطان الكونين صلى الله عليه وسلم ربعة ليس بالطويل ولا بالقصير

[Allah'ın salâtı ve selamı üzerine olsun, iki cihan peygamberinin sultanını
medhetme hakkındadır. Ne uzun ne kısa orta boylu idi.]

148 ẖad-i ra'nâ-yı şehen-şâh-ı cihân
Ya'ni ol gülbün-i gülzâr-ı cinân

149 İ'tidâl üzre idi ḥûb u laḥîf
Reşk-i Ṭûbâ idi ol ḳadd-i şerîf

150 ẖad-i mevzûn ile ol nûr-ı bihî
Bâğ-ı şun'a dikilen serv-i sehî

151 Oldı gûyâ elif-i vaḥdet-i zât
O gül-endâm-ı tecellî-ḥarekât

152 ẖâmeti oldığına ḥadd-i vasat
Vâsıta oldığıdır Ḥaḳḳ'a faḳat

153 Bân-ı gülzâr-ı risâletdir o ḳad
Böyle ḥalk itmiş anı Ferd ü Şamed

عن براء بن جابر رضي الله عنه وهو الى الطويل أقرب في رواية عبد الله بن الامام احمد انه عليه الصلاة
والسلام فوق الربعة وعن عائشة رضي الله عنها كان ينسب الربعة وعن ابي هالة رضي الله عنه كان
اطول من المربع و اقصر من المشذب.

146a-bedî'ü's-semevât İ / bedî'ü'n-nesemât A, M.

[Berâ b. Câbir (ra)'tan: "Biraz uzun boylucaydı." Abdullah b. İmam Ahmed'in rivayetinde: "Orta boyludan biraz uzun" şeklinde geçmektedir. Aişe (ra): "Orta boylu sayılırdı" buyurmuştur. İbn Hâle ise "Orta boyludan uzunca, uzun boyludan da kısaca" demiştir.]

- 154 Bu rivâyât ider anı izhâr
Ki ola kıadd-i nebiyy-i muhtâr
- 155 Azacığ kıadd-i vasaftan aţvel
Reb'adan olmaya hem daği eķal
- 156 Eyleyenler bu maħalde tedķik
Eylemiş beynehümâyı tevfiķ
- 157 İki bâlâ kıad arasında meger
Olsa idi eger ol faħr-ı beşer
- 158 Görinürdi ikisinden bâlâ
Vasaftü'l-kıadd iken ol sidre-nümâ
- 159 Düş-ı pâkîzesi hengâm-ı kıu'ûd
Hem-nişîninden olurdu memdûd
- 160 'İzz ile münferiden itse kıırâm
Görinürdi vasaftü'l-kâme tamâm
- 161 Vasaftü'l-kâme idi gerçi resûl
Mu'ciz idi kıad-i ra'nâsına ol

ولا بالأبيض الامهق ولا بالادم وعن انس بن مالك رضي الله عنه كان صلى الله عليه وسلم أزهري
اللون وكان ابيض مليح الوجه

[Resulullah (sav)'in teni ne duru beyaz ne de koyu esmerdi. Enes (ra)'tan rivayet olunmuştur: "Resulullah (sav) ezherüllevn (rengi nurlu, parlak) idi, Beyaz ve güzel bir yüzü vardı."]

- 162 Ezherü'l-levn idi ol faħr-ı cihân

Bir gül-i tâze idi rûyı hemân

- 163 Sûd gibi olmadı aķ u emhaķ
Pek siyeh-çerde degildi muılaķ
- 164 Rûy-ı pür-tâbı degildi esmer
Gül-i ra'nâ gibi idi ezher
- 165 Maıla'-ı nûr idi ol vech-i cemîl
Yüzine 'âşık idi Cebrâ'îl
- 166 Zâtını kılmış idi çünki Hüdâ
Muşhaf-ı hüsni-tecellî-i bahâ
- 167 Yed-i kudretle olunmuş taşvîr
Sûre-i nûra cemâli tefsîr
- 168 Şems-i envâr idi ol pâk-cebîn
Şeb-çerâğ-ı harem-i 'illiyyîn
- 169 Hayret-efzâ idi ol vech-i şabîh
Hûb-rûyân-ı cihân içre melîh

وروى البيهقي عن انس بن مالك رضي الله كان ابيض يياضه الى السمرة وعن ابن عباس رضي الله
عنهما كان لحمه وجسمه احمر الى البياض صلى الله عليه وسلم

[Beyhakî, Enes b. Mâlik (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav) beyazdı ve esmerimsi bir beyazlığı vardı. İbn Abbâs (ra)'tan: Vücudunun rengi ise kırmızı karıştırılmış beyaz renkte idi.]

- 170 İhtilâf eylediler çünki ruvât
Böyledir müttefik-i ehl-i şikât
- 171 Sümrete mâ'il olan 'ârız-ı hûb
Olmuş idi yine humretle meşûb
- 172 Gül-i rûyında olan reng-i sefid
Humret olurdu beyâzında bedîd

ولا بالجعد القطط ولا بالسبط

[Saçları ne kıvrıcık ne de dümdüzdü, hafifçe dalgalı idi.]

- 173 Böyledir çünkü rivâyât-ı şahîh
Mûy-ı dil-cûy-ı şehen-şâh-ı faşîh
- 174 Ne kıvrıcık idi gâyet ne dırâz
Bu iki vaşfdan oldu mümtâz
- 175 Zülf-i müşgîn-i dil-ârâsı anuñ
Nûr-ı çeşmiydi şeb-i isrânuñ
- 176 Oldı âşüftesi âsûde iken
Dil-i hûn-âbe-i âhû-yı Huten
- 177 Oldı zencîr-i dil-i rûhânî
Târ-ı gîsû-yı ‘abîr-efşânî

وما كان في رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء وعن أنس رضي الله عنه لم يشنه الله بالشيب صلى الله
عليه وسلم تسليما كثيرا

[Saçlarında ve sakallarında yirmi beyaz kıl yoktu. Enes (ra): Allah onun saçlarını ağartmadı.]

- 178 Böyle naql itdi ruvât-ı ümmet
Nükte-gûyân-ı şikât-ı millet
- 179 Lihye vü re’s-i şerîfînde sefid
Az idi fi’l-meşel itseñ ta’dîd
- 180 İtmedi anı Hudâ ‘azze ve cell
Hâlet-i ‘ârîza-i şeybe maḥal
- 181 Şeybden gerçi olunmazsa nüfûr
Anda fi’l-cümle gelür ṭab‘a fütûr

- 182 Zâtını çünkü Hudâ kıldı hasen
Şeyb olmadığıdır müstahsen

وكان صلى الله عليه وسلم عظيم الجملة إلى شحمة اذنيه وفي بعض الروايات إلى كتفيه أو منكبيه أو
يضرب منكبيه صلى الله عليه وسلم.

[Resulullah (sav)'in, saçları gürdü kulak memelerine kadardı. Bir başka rivayette omuzlarına kadardı. Bir diğer rivayette ise omuzlarına dökülürdü.]

- 183 Böyle naql eylediler cümle fuḥûl
Ḥı̄bret-âşâr-ı aḥâdîş ü nüḳûl
- 184 Kâmil-i müşg-i şefi'ü'l-üm̄met
Çoğ idi ya'ni 'azîmü'l-cüm̄met
- 185 Bâğ-ı cennetde biten sünbül idi
Cennetüñ sünbülü ol kâkül idi
- 186 Ekşerî kâkülin ol mâh-mişâl
Gûş-ı pâkine iderdi irsâl
- 187 Târ-ı müşgînini itse ber-dûş
Âhu-yı cenneti eyler bî-hûş
- 188 Leyle-i qâdr idi ol zülf-i siyâh
Ve'd-ḡuḡâ pertev-i rûyına güvâh

وكان صلى الله عليه وسلم عظيم الهامة إذا تفرقت عقيصته فرقتها والا فلا يجاوز شعره شحمة اذنيه اذا
هو وفره

[Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başının
iki tarafına salardı ve o ayrılmış olan olan saçı toplamazdı. Saçlarını
uzattığında kulağının yumuşağını geçmezdi.]

- 189 Mest-i medhûş-ı cemâl-i ezeli
Ḥûb-rûyân-ı cihânuñ güzeli

- 190 Vaşf iden hilye-i ‘âlf-nesebüñ
Didi bu vech ile ol zü’l-ḥasebüñ
- 191 Ser-i iclâlini ol Ḥayy u ‘Alîm
Zât-ı vâlâsı gibi itdi ‘azîm
- 192 Ya‘ni ol re’s-i hümâyûn-ı şerîf
Rûy-ı ḥulķında ‘azîm idi laṭîf
- 193 Cem‘ idüp mûyını semt-i gûşa
Ḥayret-efzâ idi ‘aql u hûşa
- 194 Tağıdup gâhi o ‘anber-şikenî
Eyler âşüfte gazâl-ı Ḥuten’i
- 195 Ekşer ol kâkül-i ‘anber-bûyı
Dört bölük eylemek idi ḥûyı
- 196 İki bölügi inüp gûşına dek
İrişür ikisi tâ dûşına dek
- 197 Târ-ı zülfinden ider taşra zuhûr
Gerdeninden görinen lem‘a-i nûr
- 198 Berķ urup ‘âleme ol nûr-ı ziyâ
‘Âşıķuñ çeşmine virürdi cilâ
- 199 Leyli-i zülf-i ‘abîr-efşânı
İtdi mecnûn dil-i insânı
- 200 Degil insân aña âşüfte melek
Döner ‘aşķıyla bu nüh-çarķ-ı felek
- 201 Anberîn-ṭurresinüñ her târı
Felegin kevkeb-i gîsû-dârı

كان صلى الله عليه وسلم ازهر اللون وسيع الجبين

[Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun, renkleri berrak ve beyaz olup
almı genişti.]

- 202 Böyledir naql-ı şarîh-i eşher
İtdiler böyle rivâyet ekşer
- 203 Ezherü'l-levn idi sultân-ı rüsûl
Ya'ni pek ağ idi ol 'ârız-ı gül
- 204 Şafvet üzreydi beyâzı ammâ
Humret-âlûd idi ol mâh-liķâ
- 205 Daḡi ol cebhe-i pür-nûr-ı ḡubûr
O meh-i enver-i sîmâ-yı sÛrûr
- 206 VÛs'at üzreydi o meh-tâb-ı şühûd
Mevc-i envâr-ı melâ'ik mescûd
- 207 Şafhasında o cebînüñ mersûm
Kalem-i kudret ile naķş-ı 'ulûm
- 208 Lem'a-pâş olmada ol nûr-ı cebîn
Muşḡaf-ı ḡüsnine âyât-ı mübîn
- 209 'Âleme eyler idi baḡş-ı ziyâ
Fart-ı envâr ile ol cebhe-güşâ

ازج الحواجب سوابغ في غير قرن

[Kaşları uzun ve yay gibiydi. Bitişik değildi.]

- 210 Böyle naql eyledi erbâb-ı nüķûl
Ya'ni ebrû-yı dil-ârâ-yı resûl
- 211 Şöyle ra'nâ idi bârîk ü siyâh
Ki anuñ mişli idi ḡurre-i mâh

202a-naql-ı İ, S, A / faşl-ı M.

202b-rivâyet İ, S, M / rivâyât A.

- 212 Mûy-ı ebrûsı idi gerçi füzûn
Hâcibeyni değil idi maqrûn
- 213 Râ gibi hânçer-i ebrû-yı resûl
Tîğ-ı şer‘ idi cihâna meslûl
- 214 Hâm-ı ebrûsına üftâde hilâl
Câmi‘-i kırbda mihrâb-ı cemâl
- 215 Kible-gâh idi kaşı Cibrîl’e
Medd-i bismillah idi tenzîle
- 216 İtdi fermân-ı risâletde Hudâ
Şekl-i ebrûsını gûyâ tuğrâ
- 217 Kaşları vaşfin idenler taḥrîr
“Kâbe kavseyn” ile eyler ta‘bîr
- 218 Ben didim itdi Hudâ ‘azze ve cell
Maḥla‘-ı şafḥa-i dîvân-ı ezal
- 219 Cebhesi maḥla‘-ı envâr-ı vesî‘
İki ebrûsı nişân-ı tevķî‘

بينهما عرق يدره الغضب

[İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı.]

- 220 Vaşf idenler o şeh-i zü’l-ḥasebi
Hâşimî-nesl ü Kureyşî-nesebi
- 221 Didiler var idi bir ince tamar
Kaşları arasın itmişdi maḥar
- 221 Gâh olup ol reg-i mîzâb-ı celâl
Cûy-ı ḥiddetle ṭolardı fi’l-ḥâl

214b-Câmi‘-i A, S, M / Ka‘be-i İ.

- 223 Zâhir olsa o reg-i pâk-i nebîl
Ğazab u ħiddete olurdu delîl
- 224 Nehy-i Ħağ olmadığı yerde müdâm
İtmez idi ğazab ol faħr-i enâm
- 225 Kimseyi itmedi aşlâ âzâr
Kendi nefsi için ol nîĝû-kâr

أقنى العرنين، له نور يعلوه يحسبه من لم يتأمله أشم

[Burnunun kaşlarına yakın olan kısmı biraz yüksekçe ve üstü ince idi.
Burnunu yücelten bir nur vardı. Dikkatlice bakmayan kimse ilk bakışta
burnunun ortası yüksek zannederdi.]

- 226 Şekl-i bînî-i celâlet-efzûn
Mâh-rûyında laţîf ü mevzûn
- 227 Ħûb u maţbû‘ idi ğâyet de laţîf
Zînet-i ħüsn idi ol enf-i münîf
- 228 Semt-i ebrûya yakîn bâlâsı
Ya‘ni anuñ cihet-i a‘lâsı
- 229 Nûr ile mümteli olmağla şehâ
Mürtefi‘ zann olunurdu ğûyâ
- 230 Bu celâletle o zât-ı ekrem
Görinürdi nazâr itdikde eşem
- 231 Şanki ol bîni-i ra‘nâ hey’et
Ğonca-i lâle-i bâĝ-ı cennet
- 232 Ğûyiyâ kim elif-i vaħdet-i zât
Şekl-i bînî-i ‘abîrû’n-nefehât
- 233 Nefħa-i bûy-ı tecelliydi aña
Erec-i tîb-i rızâ ħurb-ı Ħudâ

وكان صلى اللع عليه وسلم كئ اللحية ءملاً صدره سهل الخدين وفي رواية البيهقي سيل الخدين ولم يكن بالمطهم ولا بالملكثم وكان في وجهه تدوير يتألاً ووجهه تألؤ القمر ليلة البدر صلى الله عليه وسلم .

[Yanakları düz idi. Beyhakî'nin rivayetinde ise şöyledir: "Yanakları düz idi. Kabarık ve çıkıntılı değildi. Yüzü yuvarlaktı." Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 234 O şehen-şâhı şehen-şâhânuñ
Ya'ni peygamber-i 'âlî-şânuñ
- 235 Lihye-i pâk-i 'abîr-efşânı
Müşg-sâ idi 'aceb nûrânî
- 236 O maḥâsin ki anuñ sînesine
Berḳ ururđi gümüş âyînesine
- 237 Gül gibi çün o zenaḥdân-ı laṭîf
Sîb-i i'câz idi ḥilkatde şerîf
- 238 Giyeh-i mihr idi ol lihye-i pâk
Çemen-i gülşen-i bâğ-ı levlâk
- 239 Ruḥ-ı pür-nûr-ı ḥabîbü's-şakaleyn
Vaşf idenler didi sehlü'l-ḥaddeyn
- 240 Laḥm-ı pâkîze-i ruḥsâr-ı esîl
Ne ziyâdeydi nazarda ne ḳalîl
- 241 Beyhaḳî didi esîlü'l-ḥad aña
Sehl-i ḥaddir dimek olur ma'nâ
- 242 Ba'zı râvî-i şemâ'il daḥi dir
Vech-i pâkinde var idi tedvîr
- 243 Yoğ idi vechine mânend ü şebîh
Vechi yoğ itmede mâha teşbîh

- 244 Yüzi mir'ât-ı cemâl-i Hâk idi
Zâtuñ envârına müstağrak idi
- 245 Vech-i pâkindeki nûrı her ân
İdüp eṭrâf-ı cihâna leme'ân
- 246 Nitekim bedr-i cihân-tâb-ı semâ
Virür eṭrâfa nice nûr u zîyâ
- 247 Rûy-ı pâkinde anuñ şu'le-i nûr
Gün gibi 'âleme eylerdi zuhûr
- 248 Maṭla'-ı nûr idi ol şems-i hüdâ
Maşrıq-ı feyz-i cihân-tâb-ı zîyâ
- 249 Hâşılı hüsnine olmazdı nazîr
Pür-fürûğ olmada meh-tâb-ı münîr

ضليح الفم مفلح الاسنان وفي رواية أفلح الثنيتين إذا تكلم يرى كالنور يخرج من ثناياه صلى الله عليه وسلم.

[Ağzı geniş idi. Dişleri seyrekli. Bir rivayette: “Ön dişleri seyrekçe idi”
Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi
görünürdü.]

- 250 Hıkmət ol la'ı-i lebe mülhem idi
Dehen-i pâki zalî'u'l-fem idi
- 251 Gûyiyâ müşg-i fem-i pâk-i resûl
Gonca-i gülşen-i i'câz idi ol
- 252 Hem o pâkîze mübârek dendân
Deheninden ider idi leme'ân
- 253 Âb-dâr idi vü berrâk u sefid
Lem'asından olup envâr bedîd
- 254 Dürc-i la'inde şenâyâsı anuñ
Seyrek idi o şeh-i devrânüñ

255 ‘İzz ü devletle tekellümde iken
Dür-i dendâni olup şu‘le-fiken

256 Der ü dîvâra virür nûr u ziyâ
Mütebessim ola ol bedr-i dücâ

257 Dür-i şehvâr idi ol gevher-i pâk
Buldı anuñla şeref tâk-i erâk

ادعج العينين وعن على كرم الله وجهه كان صلى الله عليه وسلم اسود الحدقة وفي رواية كان انجل
وعن جابر بن سمرة اشكل العين وقيل للسماك وهو المروي عنه اشكل العين فقال طويل شق العين
صلى الله عليه وسلم.

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı. Ali (ra)’ın hadisinde: “Gözleri siyahtı” şeklinde geçmektedir. Şifâ adlı eserde ise: “Gözleri büyükçe idi.” Câbir b. Semüre (ra)’ın hadisinde: "Resûlullah (sav), "Eşkelülayn" idi. Hadisi rivayet eden, Semmâk'e "Eşkelülayn nedir?" diye soruldu. Semmâk: "Göz kenarlarının uzun olmasıdır." şeklinde cevap verdi.]

258 Siyeh-i çeşm-i Hudâ-bîn-i resûl
Pek siyâh idi laîf ü maqbûl

259 Mest-i şahbâ-yı tecellî-i cemâl
‘Âşık-ı nûr-ı cemâl-ı Müte‘âl

260 Siyeh-i çeşmi süveydâ-yı derûn
Nigehi bâ‘iş-i sevdâ-yı cünûn

261 “Kuḥl-ı mâ-zâğ” ile olmuşdı siyâh
‘Ayn-ı ‘ibretle olunsaydı nigâh

262 Ba‘zılar didi ki olmuşdı sehel
Nergis-i çeşm-i siyâhı encel

263 Vâsi‘ü’ş-şakḳı idi ya‘nî mergûb
Çeşm-i âhû gibi tûlâni vü hûb

260b-bâ‘iş-i sevdâ-yı cünûn İ, A, M / ‘ayn-ı tecellî-i şü‘ûn S.

- 264 Eşkelü'l-'ayn idi didi Câbir
Böyledir ma'ni-i eşkel zâhir
- 265 Ki beyâzında ola humret ü al
Böyledir mest-i mey-i câm-ı vişâl
- 266 Ma'ni-i eşkele didi Semmâk
Ki odur râvi-i ehl-i idrâk
- 267 Vâsi'ü's-şakka ki didi encel
Hem bu ma'nâya dimişdir eşkel
- 268 Hayret-efzâ idi ol nûr-ı başar
Luţf ile eylese tevcîh-i nazâr
- 269 Dil-şikâr idi o şeh-bâz-ı cihân
Lâne-i 'arşı iderdi tayerân
- 270 Mest-i şahbâ-yı nigâhı Cibrîl
Çeşm-i âhûsına dil-beste halîl
- 271 Kurretü'l-'ayn-ı gazâlân-ı berîn
Haste-i çeşmi idi hürü'l-'în

اهدب الاشفار

[Kirpikleri uzundu.]

- 272 Didiler râvi-i âşâr u uşûl
Ya'ni müjgân-ı şaf-ârâ-yı resûl
- 273 Hem siyâh idi şık idi vü dırâz
Târ-ı gîsûları gibi mümtâz
- 274 Şâhid-i leyle-i mi'râc idi ol
"Kuḥl-ı mâ-zâg" ile olmuş mekhûl
- 275 Mülk-i cân u dil-i hûrâna meger

Nâvek-i nâz idi ol kirpikler

- 276 Nevk-i müjgânına olmuşdı nişân
O şehen-şâh-ı cihânuñ dil ü cân
- 277 Gird-i çeşminde o müjgân-ı siyâh
Mû-be-mû ‘aklı iderlerdi tebâh
- 278 Çeşm-i şehbâzına iki per idi
Şehper-i ‘işve ile hem-ser idi
- 279 Müje-i nergis-i ra‘nâ-yı resûl
Şayd-ı şîr eyleyen âhû idi ol
- 280 Kuhl-ı zâtî-i tecellî evvel
İtdi ol nergis-i nâzı ekhel
- 281 İktiâhâl itmese idi farazâ
Ekhelü'l-‘ayn idi ol nûr-ı Hudâ

كان عنقه جيد دمية في صفاء الفضة

[Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi güzel ve safı, gümüş kadar saf ve parlaktı.]

- 282 Hilye-gûyân-ı cemâl-i nebevî
Vâşîfân-ı siyer-i Muştafavî
- 283 Didiler gerden-i maḥbûb-ı celîl
Sîmden aḳ idi berrâḳ u cemîl
- 284 İ‘tidâl üzre idi ḥûb u laṭîf
Şâf u maṭbû‘ idi ḡâyet de şerîf
- 285 Didiler ol ‘unuḳ-ı berrâḳa
Nûrdan şem‘a idi âfâḳa
- 286 Egmeyen gerden-i rıḳḳıyyet aña

Meh-i Ken'ân ise bakmam meşelâ

- 287 'Âlemüñ gerdenine minneti tavk
Şehd-i luḫfi dehen-i 'âleme zevk
- 288 İtdi ser-germ o cihân sulṫânı
Ḥaşre dek nüh-felek-i gerdânı
- 289 Ḥâşılı ḫüsn-i gelû-sûzı anuñ
Zübde-i şun'ı idi Mevlâ'nuñ

معتدل الخلق بادن متماسك

[Azaları birbiriyle orantılı yaratılmıştı. Azaları büyük ve etleri sıkı idi.]

- 290 Didiler cümle ruvât-ı ümmet
Ya'ni ol şâhib-i dîn ü millet
- 291 Mütenâsib idi a'zâları hep
Ya'ni ḫilḫatde şerîf ü enseb
- 292 Kuvvet-i tâm u şecâ'atle tamâm
Ḥalk olundı beden-i faḫr-ı enâm
- 293 Gül gibi cismi ṫarâvetde idi
Nûr-ı maḫz idi leṫâfetde idi
- 294 Ya'ni anda yoğ idi istirḫâ
Mütemâsik idi cümle a'zâ
- 295 Gelmedi cismine hiç za'f u fütûr
Ḥaḫ anı itdi bu ḫâletden dûr
- 296 Böyle naḫl eyledi aşḫâb-ı kirâm
Bu idi mu'cize-i faḫr-ı enâm
- 297 Cism-i pâkindeki nîrûy u kuvâ
Yetmiş âdem kadar idi meşelâ

293b-Nûr-ı maḫz idi leṫâfetde idi S / Kuvvet-i tâm u şecâ'atde idi İ, A, M.

- 298 Hâşılı hilkat-i a'zâ-yı şerîf
Ter ü tâzeydi bu kuvvetle laîf

عريض الصدر ، سواء البطن والظهر والصدر

[Göğsü geniş ve enli idi. Karnı, sırtı ve göğsü düz idi.]

- 299 Zübde-i rütbe-nişînân-ı şudûr
Hilye-gûyân-ı şikât-ı cumhûr
- 300 Didiler olmuş idi şadr-ı nebî
Pür-şafâ bir gümüş âyîne gibi
- 301 Hem 'arîz idi laîf idi vesî'
Genc-i râz itd'anı Hâllâk-ı bedî'
- 302 Vüs'at-i şadr-ı şerîfi ma'lûm
Şığdı zirâ aña esrâr-ı 'ulûm
- 303 Sîne-çâk itdi mehi 'aşkı ile
Dâğ-ber-dildir anuñ şevki ile
- 304 Şikem-i pâk ile ol zâhr-ı şerîf
Şadr-ı pâki gibi hem-vâr u laîf

بعيد ما بين المنكبين ، ضخيم الكراديس

[İki omzunun arası geniş idi. Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

- 305 Böyledir müttefik-i ehl-i nuqûl
Ki ser-i dûş-ı hümâyûn-ı resûl

299a-nişînân-ı İ, S, M / şinâsân-ı A.

299b-şikât-ı A, S, M / niğâb-ı İ.

300b-Pür-şafâ S / Sîmden İ, A, M.

301b-Hâllâk-ı İ, A, M / Hây u S.

- 306 Sâ'ire nisbet ile a'zam idi
Yaşşı yağrınlı idi eḫham idi
- 307 Hem daḫi rükbeleri mirfaḫ ile
Zahm idi ḫilḫati emr-i Ḥaḫ ile
- 308 Ser ü dûşı arası oldı ba'îd
Ya'ni eṭvâr-ı şehâmetde mezîd
- 309 Ḥilḫat-i pâki şecî'ü'l-eṭvâr
Cism-i pür-nûrı cesîm ü hem-vâr

أنور المتجرد اجرد ذو مسربة وفي رواية الترمذي دقيق المسربة موصول ما بين اللحية والسرّة بشعر
يجرى كالخط

**[Elbisesini çıkarttığı zaman yaradılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.
Bedeninde kıl yoktu. Göğsünden göbeğine kadar ince uzun bir çizgi gibi
duran ince tüyler vardı.]**

- 310 Ten-i pür-nûr-ı ḫabîb-i ekrem
Mûydan 'âri idi dirler hem
- 311 Mütecerrid idi mûdan bedeni
Sîmden şâf u beyâz idi teni
- 312 Beden-i pâkini itmişdi Ḥudâ
Nûrdan serd-i berîn-i ra'nâ
- 313 Berg-i gülden daḫi nâzük-ter idi
Semen-i cennet ile hem-ser idi
- 314 Şanki mir'ât-ı tecelliydi tamâm
Baḫsañ ol âyine-i nûr-endâm
- 315 Var idi bir ḫaṭ-ı ra'nâ mûdan
Sürre-i pâkine dek şadrından

311a-mûdan A, S, M / mevzûn İ.

313b-Semen-i A, S, M / Sinesi İ.

- 316 Çekilüp sîne-i billûr üzre
 Hâṭ-ı müşgîn idi kâfûr üzre
- 317 Elif-i vaḥdet-i zât idi o ḥaṭ
 Kilk-i ḳudret anı yazmışdı faḳaṭ

اشعر الذراعين والمنكبين وأعلى الصدر طويل الزندين رحب الراحتين

**[Kolları, omuzları ve göğsünün üst kısmında kıllar vardı. Kolları uzundu.
 Avuçları geniş idi.]**

- 318 Daḫi ol seyyid-i ‘âlî-ḥasebüñ
 Ya‘ni ol şâh-ı Ḳureşî-nesebüñ
- 319 Ser-i dûşı ile bâzû-yı şerîf
 Daḫi hem sînesi fevḳinde laṭîf
- 320 Mûylar var idi anda didiler
 Giyeh-i müşg idi yâḥud ‘anber
- 321 Hüsni-ḥilḳatde bu evşâf-ı cemîl
 Ṭavr-ı maṭbû‘ına olmuşdı delîl
- 322 Didiler daḫi o nûrû’s-şakaleyn
 Vâḳı‘â oldu ṭavîlü’z-zendeyn
- 323 Füşaḥâ dirler anuñ birine kû‘
 Birisine daḫi dirler kürsû‘
- 324 Ğayre nisbetle ṭavîl idi sehel
 Böyle ḥalḳ itdi Ḥudâ ‘azze ve cell
- 325 Hüsni-bâzûda budur ḥilḳat-i ḥûb
 K’ola her ‘uzvı ḥabîbüñ mergûb
- 326 Vâsi‘ü’l-keff idi ol şâh-ı kerem
 Kef-i pür-cûdı semâdan ekrem

- 327 Vâsi‘ idi o kefi ebr-i ‘a‘â
Oldı her kaçresi ‘ummân-ı se‘â
- 328 Her bir engüşt-i ‘a‘âyâ-nesebi
Çeşme-sâr-ı kereme lûle gibi
- 329 Parmağından ağıdup âb-ı revân
Oldı sîr-âb-ı ‘a‘âsı ‘a‘şân
- 330 Kûlzüm-i lûf idi çün ol kefi ü dest
Baır-ı fazfâz-ı semâhat-peyvest
- 331 Hem vesî‘ idi la‘îm idi şerîf
Gâyetü’l-gâye nu‘ûmetde la‘îf
- 332 Lînet-i dest-i şerîfde Enes
Aña mânend-i harîr itmedi mes
- 333 Kâdem-i pâk-i sa‘âdet-mağdem
Lînet-i destine mânend idi hem
- 334 Nûr-ı çeşmim olan ol pây-ı teref
Virdi ‘arş u felege zîb ü şeref
- 335 Başmasa ‘âlem-i imkâna kâdem
Zâhir olmazdı bu şahrâ-yı ‘adem

سایل الأطراف خُصَّصان الأخصَّصين

[Ayak parmakları düz idi ve ayaklarının altı yerden yüksekçe idi.]

- 336 Râviyân eylediler böyle beyân
Ki ser-engüşt-i resûl-i Yezdân
- 337 Kâlem-i şun‘ idi mevzûn u la‘îf
Mu‘tedil hilkaat-i ra‘nâsı şerîf
- 338 Gûyiyâ ol kefi pür-cûd-ı kerem

Nûn idi râhesi engüşti kalem

- 339 Seyelân-ı kereme mâ'il idi
Kân u deryâ o kefe sâ'il idi
- 340 Vasat-ı pâ-y-ı şerîfi ekrem
Hamş idi yire toğunmaz idi hem
- 341 Tûde-i 'anbere başsaydı eger
Eylemezdi hiç aña naşş u eşer
- 342 Lîk vaz' eylese bir senge kadem
Eşeri anda nümû-dâr idi hem

مسيح القدمين ينبو عنهما الماء. إذا زال زال قلعاً ويمشى هوناً، ذريع المشية إذا مشى كأنما ينحط من
صَبَب

[Ayaklarının üstü düz ve pürüzsüz idi. Su döküldüğünde üstünde su tutmaz ve yanlara akardı. Yürüdüğü zaman ayaklarını güçlü bir şekilde yerden kaldırırdı ve canlı yürürdü. Tevazu üzere yürürlerdi. Hızlı yürürdü. Yürüdüğü zaman da yüksekte iner gibi idi (yer ayaklarının altında kaybolur giderdi).]

- 343 Didiler hem daği ol pâ-y-ı şerîf
Emles ü leyyin idi hûb u laîf
- 344 Meşy iderken kadem-i pâki hemân
Şanki âb üzre serî'ü'l-cereyân
- 345 Yire sürmezdi mübârek pâyın
Kul' idi meşyde aña âyîn
- 346 İrtifâ' üzre ider itse hırâm
Yire sürmez ayağın fahr-ı enâm
- 347 Hem şalınmazdı o şîrîn-refîr
Yürise zâhir olur hilm ü vaçar

338b-Nûn M, A / Nûr İ, S.

346a-itse İ, A, M / ise S.

- 348 Meşy-i pâkinde idi hevñ ü ‘afâf
Eylemişler bunu taḥkîk eslâf
- 349 Vâsi‘ü’l-ḥaṭve idi meşy-i resûl
Şîk adım atmayup olmazdı ‘acûl
- 350 Bu sekînetle ‘adâletle Ḥudâ
Meşyine virmiş idi ḥüsn ü bahâ
- 351 Daḥi ol naḥl-ı tecellî-endâm
Öñine mâ’il idi itse ḥırâm
- 352 Meşy-i erbâb-ı ḥamiyyet bu imiş
Ḥâlet-i şerm ü sekînet bu imiş

وإذا التفت التفت جميعاً خافض الطرف نظره إلى الأرض أطول من نظره إلى السماء, جُلَّ نظرة
الملاحظة

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi. Yeryüzüne bakması,
göğe bakmasından daha fazlaydı. Baktığı zaman da göz ucuyla bakardı.]

- 353 Ol nihâl-i çemen-i şerm ü ḥayâ
Serv-i gülzâr-ı ferâdis-i vefâ
- 354 İltifât eylese bir şahşa eger
Beden-i pâki ile cümle döner
- 355 Ya‘ni bir şey’e nigâh itse o mâh
Çevirüp gerdenin itmezdi nigâh
- 356 Bu şîfat çünki olurmuş her bâr
Mâni‘-i heybet ü iclâl-i vaḥâr
- 357 Zâtına virmedi Ḥaḳ bî-şek ü reyñ
Hîçbir ḥâlet ile vaşmet-i ‘ayb

353a-çemen-i A, S, M / çemene İ.

354a-eylese A / eyleye İ, S.

- 358 Eylemezdi dağı ol nûr-ı başar
Ėayriler gibi her eşrâfa nazâr
- 359 Ėâfızü't-ıarf idi ol nûr-ı Ėudâ
Müte'emmil idi her dem Ėuyâ
- 360 Ėarf-ı çeşmiyle olan Ėafz-ı nigâh
Fikri müstevcib olurmuş her Ėâh
- 361 Oldığı-çün o Ėül-endâm-ı Ėayâ
Ėonca-i Ėül-bün-i Ėülzâr-ı vefâ
- 362 Sûy-ı eflâke nigâh itse eger
şerm ider Ėonca gibi ol Ėül-i ter
- 363 Bu sebebden anuñ oldı dâ'im
Manzar-ı çeşm-i teri Ėâk-i edim
- 364 Ekşeriyâ nazâr-ı pâki anuñ
Fikr idi şun'ını çün Mevlânuñ
- 365 Ėâşılı de'b-i mülûkânesinüñ
Ya'ni âyîn-i emîrânesinüñ
- 366 Nice mümkün ide tağrîr ü beyân
Vařfinuñ biñde birini insân

يسوق اصحابه ويبدأ من لقي بالسلام وكان يقول صلى الله عليه وسلم خلوا ظهري للملائكة

[Ashabının arkasından yürüdü. Karşılaştıklarına ilk selamı o verirdi.
Resulullah (sav): "Sırtımı meleklere bırakın." derdi.]

- 367 Bu idi 'âdet-i mağbûb-ı enâm
İder ařĖâbınuñ ardınca Ėırâm
- 368 Öñce yürür idi ařĖâb-ı Ėüzîn
Gelür ardınca o şâhen-şeh-i dîn

363a-oldı dâ'im İ, A, M / olmuşdı müdîm S.

- 369 Bed' iderlerdi selâma her gâh
Gördigi mü'mine ol nûr-ı İlâh
- 370 Mâni' olmazdı anuñ rıf'atına
Ya'ni ta'lîm idi bu ümmetine
- 371 Şaf-ı emlâk olur ardınca zihâm
'Azm-i râh itse ger ol fahr-ı enâm
- 372 Cebre'il gâşiye-ber-dûşu anuñ
'Avn-ı Hâk hem-reh ü hem-dûşu anuñ
- 373 Sipeh-i mülki sürûşân u melek
Her gören dir aña "el-'izzetü lek"
- 374 Mevkib-i nuşreti şîrân-ı humât
Âl ü aşhâbı dilîrân-ı kumât

كتفية خاتم النبوة وهو خاتم النبيين أجود الناس صدرا

[İki omzunun arasında peygamberlik mührü vardı O, (sav) peygamberlerin sonuncusudur. İnsanların içerisinde gönlü en güzel olanıdır.]

- 375 Böyledir müttefik-i cümle şîkât
Ya'ni tahkîk-i ahâdîş-i ruvât
- 376 Ketifeyni arasında o şehûñ
Ya'ni sağ cânibe aqreb o mehûñ
- 377 Var idi mühr-i nübüvvetle hitâm
Hâtemü'r-rüsl idi ol fahr-i enâm
- 378 Vaşf-ı pâkinde didi ehl-i nüķül
Bir büyük hâl idi ol mühr-i qabûl
- 379 Şaruya mâ'il idi rengi sehel
Böyle halk itdi Hudâ 'azze ve cell

- 380 Mûylar var idi müjgân-âsâ
Dik turup çevresin almışdı şehâ
- 381 İhtilâf üzre rivâyât-ı keşîr
Hey'et-i şekl-i şerîfinde şehîr
- 382 Kimisi saḥḥ-ı bedenden bâhir
Ġudde-i laḥm idi didi zâhir
- 383 Ḥumrete rengi anuñ mâ'il idi
Nice aşḥâb bunı kâ'il idi
- 384 Reng-i rengîni olup ḥumret ü al
Oldı hem dâ'iresinde nice ḥâl
- 385 Ḥâller üzre olup mûy-ı laṭîf
Ḥâşılı böyle idi mühr-i şerîf
- 386 Ecvedü's-şadr idi ol faḥr-ı ümem
Ya'ni şadrında idi cûd u kerem
- 387 Ecvedü'l-ḳalb dimekdir ya'ni
Ecvedü's-şadrda olan ma'ni
- 388 Şadri şakḳ olmağın ol faḥr-i melek
Geldi ḥaḳḳında "elem neşrah lek"
- 389 Ḥaḳ bunuñla aña tekrîm itdi
Âyet-i "şerḥ" ile ta'zîm itdi

واصدق الناس لهجة والينهم عريكة واكرمهم عشرة من رأه بديهة هابه ومن خالطه معرفة أحبه يقول
ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله.

[İnsanların en doğru ve fasih konuşanıdır. Huy olarak en yumuşak huyusudur. Arkadaşlıkta en cömertidir. İlk gören ondan çekinir; ama tanıdıkça onu sever. Onun na't söyleyen der ki: "Ne önce ne de sonra onun gibisini görmedim."]

- 390 Aşdaķu'n-nâs idi ol faħr-i cihân
Lehce-i pâkine 'âlem ħayrân
- 391 Câmi'-i ħüsn-i edâ idi faşîħ
Ĥüsn-i güftârı belâġatde şarîħ
- 392 'Âlim-i cümle mezâyâ vü luġât
Mu'ciz-intâķ u bedâyi'-kelimât
- 393 Ĥüsn-i güftârına ħayrân füşeĥâ
Mışķa'-ı nâdire-senc-i bülegâ
- 394 Nuţķ-ı şîrîni belîġ u mergûb
Gelse güftâra ider cezb-i ķulûb
- 395 Tâb'-ı maţbû'ı şerîf ü elyen
Ĥulķ-ı memdûĥı laţîf ü aĥsen
- 396 Tâb'-ı pâkîzesi mecbûl-i vidâd
Ülfet ü şıdķ-ı velâya mu'tâd
- 397 Dûdmân-ı kereme genc-i 'aţâ
Gül-i nev-bâve-i aĥyâ-yı seĥâ
- 398 Zübde-i dûde-i 'Adnân u kerem
Nesl-i Hâşim'den olan pâk-şiyem
- 399 Heybet-i Ĥaķ aña virmiş iclâl
Zât-ı 'âlî-şiyemi 'ayn-ı celâl
- 400 Bi'l-bedîhe gören anı evvel
Ĥavfa olurdı dil ü cânı maĥal
- 401 Heybeti dilde olurdı muĥkem
Nuţķa ķalmazdı anuñ ķudreti hem
- 402 Lîk hem-meclis olup şoĥbet ide

- O ŧehen-ŧâh ile kim ülfet ide
- 403 ŧefef ü ħubbnı olurdı müzdâd
Kulluğundan olamazdı âzâd
- 404 Derd-i ‘aşkına olup efgende
Olur ol ŧâh-ı cihâna bende
- 405 Ol ki olmuşdı Ĥudâ maĥbûbnı
Nice olmaya cihân meczûbnı
- 406 Ya nice ola añna ŧibh ü meŧîl
Ĥaĥ Te‘âlâ anı ĥalk itdi cemîl
- 407 Ĥulĥ u ĥilĥatde bulup ĥüsn-i nizâm
Ma‘ni vü ŧûretini itdi tamâm

Ĥâtimetü’l-Kitâb

- 408 Ey kerem-kâr-ı ŧehen-ŧâh-ı ‘aĥâ
Ey himem-kâr-ı Ĥudâvend-i seĥâ
- 409 Nazar-ı luĥfuña muĥtâc ‘âlem
Dest-i iĥsânuña peyveste kerem
- 410 Saña mensûb olan ey nûr-ı ĥudâ
Olur elbette sezâ-vâr-ı ‘aĥâ
- 411 Ĥâk-i dergâhuña üftâde olan
Olur elbette ŧeh-i mülk-i cihân
- 412 Eyledim cürm ü kuŧûrı bî-ĥad
Eyle luĥfuñla baña ‘afv u meded
- 413 Nice ĥaddim ola ta‘rîf itmek
Ĥilye-i pâküñni tavŧîf itmek

404a-Derd-i A, S, M / Dûd-ı İ.
Baŧlık: Ĥâtimetü’l-Kitâb İ, S / Ĥâtîme A.

- 414 Vaşf-ı pâkûñ senüñ ey nûr-ı cemîl
Yine Allâh bilür bi't-taşşîl
- 415 Bendeñi luţfuña mu'tâd eyle
Bî-kesim hâlîme imdâd eyle
- 416 Aldı eţrâfımı âşûb u melâl
Derd-i hâsretle perîşâni-i hâl
- 417 Eylesem cevri-i dehirden şekvâ
Kimse feryâdımı itmez ışgâ
- 418 Saña ma'lûm degil mi her dem
Çekdigim ey şeh-i iklîm-i kerem
- 419 Zâtuñ olmuşken eyâ genc-i 'atâ
Sebeb-i rahmet-i luţf-ı Mevlâ
- 420 Dâğ-ı sînem kime izhâr ideyim
Kimi feryâd ile bîdâr ideyim
- 421 Ey şifâ-sâz-ı 'alîlân-ı ümem
İşte ben bende-i muhtâc u kerem
- 422 Luţf u ihsânuña kaldı kârım
Ey kerem-kâr-ı cihân nâ-çârım
- 423 Hîlye-i pâküñe itdikçe nazâr
Dîde-i şevk ile emlâk u beşer
- 424 Ola biñ kerre taĥiyyât u selâm
Ravza-i pâküñe ey ĥayr-ı enâm

416b-ĥasretle A, S, M / ĥasteyle İ.

420b-Kimi feryâd ile bîdâr ideyim S / Kime feryâd ideyim ağlayayım İ, A, M.

MEHMED NECİB EFENDİ

Nazîre-i Hâkânî

Hayatı ve Eserleri

Aşağıdaki iki beyitten manzumenin sahibinin Necîb mahlaslı bir şaire ait olduğunu anlıyoruz.

Âciz ü kâşır-ı dermânde **Necîb**

Umar ihsân keremiñle naşîb (Mehmed Necîb: 54)

Midhâtiñ baħrına düşmüş katre

Ĥâk-i râhiñda **Necîb** bir zerre (Mehmed Necîb: 691)

Eserin bitiş tarihini ise şair, şu beyitle verir:

Biñ iki yüz elli toķuzda Ĥitâm

Oldı târiĤ risâlemde tamâm (1259/1843)

Eserin sonunda yer alan kayıttan Mevlevî olan şairimizin adının Mehmed Necîb olduğunu, Karahisâr-ı sâhib’de yani bugünkü adıyla Afyonkarahisar’da Molla-zade Medresesi müderresi olduğunu ve hilyesini Hâkânî’ye nazire olarak yazdığını öğreniyoruz.

Kaynaklarda on kadar Necîb mahlaslı şairden bahsedilmektedir ve bunlardan sadece üçünün adı Mehmed Necîb’dir. Ancak onların ölüm tarihleri 1702-3, 1706 ve 1757 olarak verilmektedir. Hilye sahibi Necîb ise eserini 1843 yılında tamamladığına göre bu üç şairden biri olamaz. Ölüm tarihi 1843’ten sonra olan Necîb mahlaslı bir şair vardır ki onun da tam adı

İbrahim Necîb'dir ve müderrislik yaptığına dair elimizde bir bilgi yoktur. Bu nedenle hilye sahibi Mehmed Necîb, bu şairlerin dışında başka bir şair olmalıdır.

Nazîre-i Hâkânî'nin Nüshası

Necip Efendi'nin hilyesinin bilinen tek nüshası vardır.

- 1. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Böl. Nu.: 3784.**
702 beyittir. 1b-31b varakları arasında yer almaktadır.

Mehmed Necîb, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Blm. Nu.: 3784.

Bismillâhîrrahmânirrahîm

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Besmeleyle virelim nazma nizâm
Tâ bula nazm-ı sühan hüsn-i hitâm
- 2 Nokta-i besmele sırr-ı vahdet
Sîn’i imkân-ı vücûb-ı keşret
- 3 Mîm’idir mağzen-i sırra hem-dem
Âhîr-i mühr-i nübüvvet hâtem
- 4 Hemzesi medd-i hayât-ı âdem
Lafzatullâhda meddi elzem
- 5 Besmele kıdd-i cinân-ı tûbâ
Ez-ezel-tâ-be-ebed hem bâlâ
- 6 Lâm’ı şemşîr-i Hudâ kesdi kalem
Besmele çekdi süver üzre ‘alem
- 7 Hâ hüviyyetde hidâyet oldı
Ağmed’e irdi nihâyet buldı
- 8 Râ’sı mihrâb-ı imâm-ı haremeyn
Muhtedâ-yı rüsûl-i hem-şakaleyn
- 9 Hâ’sıdır ümm-i hayât-ı cevzâ
Hâmil-i Ağmed ü Mağmûd-ı Hudâ
- 10 Nûn’ıdır ‘âlem-i mülk-i nâsût

- Mîm'idir gonca-i bâğ-ı melekût
- 11 'Âlem-i hejdeh-hezâr besmeledir
Bülbül-i heşt-bihişt hamdeledir
- 12 Şad-şalât ile selâm ol şâha
Âl ü aşhâb-ı resûlullâha
- 13 Hilye-i vechine cennet müştâk
Mest-i medhûş-ı melâ'ik 'uşşâk
- 14 Âhîr-i besmele Raḥmân-ı raḥîm
Tîğ u şemşîr-i şeyâtîn-i racîm
- 15 Besmele 'âlem-i mülk-i lâhût
Hût kırnında virir Yûnus'a kıt
- 16 Hilye-i vaşf-ı nebîde aḥsen
Besmele levḥasına şâḥ-ı semen
- 17 Yed-i kudretde bu ḥaṭ-ı şeceri
Besmele şûret-i ḥayrû'l-beşeri
- 18 Besmele ḥarfî durur cifr-i 'Alî
'Ömr-i dünyâyı bilür sırr-ı velî

**Der-tevhîd-i Cenâb-ı Ḥazret-i Bârî Te'âlâ celle şânuhu ve 'azze
ismihu**

- 19 Vâcib-i mûcid-i 'allâm-ı 'alîm
Şâni'-i Ḥâlîk-ı ḥallâk-ı kerîm
- 20 'Âlem-i hejdeh-hezâr-'âlem-i hem
Kibriyâsına göre kıt-re-i yem
- 21 Vâḥid-i lem-yezel ü zâtı kadîm
Ḥikmet-i şun'ını bilmezdi ḥakîm
- 22 Kûnh-i zâtına irişmezdi 'uḳûl
'Âciz ü kışır u dermânde fûḥûl

- 23 Gösterir vahdet-i zâtı eşyâ
Çeşm-i ‘ibretle nazâr kılsañ aña
- 24 ‘Arş u kürsîye şığışmaz Allâh
‘Ârifîñ kalbine şıgdı billâh
- 25 Hâlîk-ı lem-yezel ü şun‘ı ‘amîm
Kibriyâsına cihân noқта-i cîm
- 26 Ol Hâkîm-i ezeli lem-yezeli
Gösterir bî-mişili bî-bedeli
- 27 Zerre-i şems-i hidâyet peydâ
Eyledi Hâkık’a delili icrâ
- 28 Mazhar-ı zâtını gösterdi benâm
Zâtı maḥbûb-ı Hudâ geldi tamâm
- 29 Kendülük vehmini maḥv eyle hemân
Ola zâhir saña esrâr-ı nihân
- 30 Mâlik-i mülk-i ‘Acem şevket-i Rûm
Heybeti şân-ı Hudâ’da mevḥûm
- 31 Nüh-felek oldu ḥabâb-ı deryâ
Kulzüm-i kudreti ‘inde hebâ
- 32 Ḥabbezâ ins ile cinnî maḥlûk
Rızq-ı maḥsûmını yerler merzûk
- 33 Böyle bu nazm-ı nizâm-ı aḥsen
Kütüb-i ma‘rifet-âmûz-ı ḥasen
- 34 ‘Âlem-i gaybdan bu dâra gelen
Zerq-i maḥsûmını gitmez yemeden

- 35 Şun'-ı pâkinde olup hüsn-i 'acîb
'Arşdan ferşe nizâm u tertîb
- 36 Âdem-i kâmilî esmâ vü şîfât
Mazhar-ı zâtına kıldı mir'ât
- 37 Şâni-i Lem-yezel ü şun'-ı Celîl
Eyledi nârı gülistân-ı Hâlîl
- 38 Mevce-i baħr-ı hüviyyet bî-'add
Feyzi 'âlemlere oldu bî-ħadd
- 39 'Âlem-i kevn ü mekân heşt-cinân
Cümleten oldu vücûdında nihân
- 40 Setr ider 'aybı o Settâr-ı 'uyûb
Ol kerem-kânı o 'Allâm-ı guyûb
- 41 Mest-i medhûş melâ'ik hayrân
'Arşın etrâfın iderler deverân
- 42 Var ise sende eger 'aql-ı selîm
Bilesiñ bâ'îş-i kevneyni 'azîm
- 43 Fikr idüp zât-ı ħabîbullâhı
Mazhar-ı zât-ı cemâlullâhı
- 44 Eyledi zâtına mir'ât-ı Celîl
Ĥilye-i Aħmed ü Maħmûd u cemîl
- 45 Şems ü ħurşîd ü kamer zerre-mişâl
Nûr-ı vechinden olur zıll-ı ħayâl
- 46 Cümle iczâ-yı vücûd bi'l-icmâl
Dükeli her dü-cihân bi'l-ikmâl
- 47 Sırr-ı zâtına irişmez efkâr
Bu durur Ĥaĥĥ te'emmül ikrâr
- 48 Yâ İlâhî keremiñ mebzûl it

‘Acz ü taqşîrimi sen maqbûl it

- 49 Hâşılı künbed-i bâm-ı eflâk
Gülgüle itdi melâ’ik levlâk
- 50 Deprenüp arz-ı sarây-ı kistrâ
Tâcı düşdi ‘Acem’iñ tâ-be-serâ
- 51 Bâm-ı eflâke düşüp şît-i nebî
Ka‘r-ı siccîne düşer Bû-Lehebi
- 52 Mâlik-i mülk-i sarây-ı ezeli
Hâkim-i maḥkeme-i lem-yezeli
- 53 Câm-ı Cemşîd-i ‘Acem işkeste
Eyledi dîv ü şeyâtîñ beste
- 54 ‘Âciz ü kâşır-ı dermânde **Necîb**
Umar iḥsân keremiñle naşîb
- 55 Mûrdan kem-ter olan bir bende
Luṭf u iḥsânîñ umar her demde

Na‘t-ı şerîf-i ḥazret-i sultân-ı enbiyâ ‘aleyhi’s-şalâtü vesselâm

- 56 Hâḳḳ’a minnet o resûl-i keremiñ
Ya‘ni sultân-ı rüsûl muḥteremiñ
- 57 Na‘t-ı pâkini idenler taḥrîr
İtdiler vaşf-ı kerîmin taḳrîr
- 58 Başdı dünyâya kadem zât-ı celîl
Ya‘ni peygamber-i maḥmûd-ı ḥalîl
- 59 Galeyân itdi yine âb-ı ḥayât
Eylerim vaşfını dâ’im kerrât
- 60 Cezbe-i ḥüsn-i cemâli her ân
İtdi ‘âşıkları dâ’im sekrân

- 61 Bâğ-ı vaḥdetde o bir serv-i revân
Ḳadd-i tûbâyı ider ser-gerdân
- 62 Eyledi ḥûr-ı cinânı ḥayrân
Ḥâk-i pâyına düşer hem vildân
- 63 Küfr ü cehli ḳomadı dünyâda
‘İlm ü ‘irfânla cihân âzâde
- 64 Söndi âteş-gedesı küffârîñ
Pârelendi ipi hem zünnârîñ
- 65 Lât u ‘Uzzâ vü şanem ḥurd oldı
Şirk ü küfr içre ḳalan mürd oldı
- 66 Ḳa‘r-ı siccîne şeyâtîñ düşdi
Başına geldi zebânî üşdi
- 67 ‘Âlem-i ‘ilm-i ezelde evvel
Ḥâtıme oldı resûl-i efdal
- 68 Çekdi tuğrâ o yed-i ḳudret-i Ḥaḳ
Ḥâtem-i mühr-i nübüvvet esbaḳ
- 69 Dikdi bâm-ı felege tuğ u ‘alem
Ṭoldı ‘âlemlere her nev‘-ni‘am
- 70 Bu toḳuz beyza-i çarḫ-ı devvâr
Yed-i ḳudretle döner leyl ü nehâr
- 71 Dönmesi bâ‘iş-i îcâd oldı
Nûr-ı zâtıyla resûl yâd oldı
- 72 Hâdi-i ‘ilm-i yakîn râh-ı şavâb
Şaçdı baş u ser-i küffâra türâb
- 73 Heybet-i zâtını gördükde le‘îm
Meskeni oldı o dem nâr-ı caḥîm
- 74 Şanemiñ başı şikest sînesi çâk

- Oldı şeytân-ı racîm ez-eflâk
- 75 Bu kadar dürlü ni‘am dünyâda
Mağdem-i zâtı için âmâde
- 76 Süfre-i nân-ı kerîmi bî-‘add
Hân-ı ihsân-ı lezîzi bî-hadd
- 77 ‘Aşkıdır mûcib-i her dürlü ni‘am
‘Aşkım olmazsa ne zâtem mâtem
- 78 Yâ Rab eyle beni sen ümmet-i hâş
Harem-i sırrına hem maḥrem-i hâş
- 79 Oldı Allâhu veliyyü’t-tevfîk
Râh-ı vaşfında baña oldı refîk
- 80 Midḥat-i zâtını hem söylemeden
Gösterir vechini Ḥaḳ besmeleden
- 81 Başına giydi le-‘amrûk tâcı
Millet-i küfre virir târâcı
- 82 Şeb-i isrâda ider mi‘râcı
Ümmete oldı şefâ‘at râcî
- 83 Ma‘den ü kân-ı vefâ ümmetine
Maḥzen-i kenz-i şafâ milletine
- 84 Ḥabbezâ mevhibe-i Sübhânî
Ben ne ḥâkem ki bulam ‘irfânı
- 85 Zerreyem ḥâke düşüp tâ-be-şerâ
Mâ yüce’ş-şemsü duḥâ keyfe türâ
- 86 İnşikâḳ-ı kamer-i bedr-i münîr
Mu‘ciz-i bâhiredir şıdḳ-ı kebîr
- 87 Ḥaste-dil ‘âciz-i dermânde esîr
Luṭf u ihsânını it baña keşîr

- 88 Döldül-i ‘aşka süvâr ol her bâr
Ġâyet-i medh bulunmaz deyyâr
- 89 Ġâyet-i haddi mi var mi ‘râciñ
Mevci Ġâyet mi bulur emvâciñ
- 90 ‘Özr ü taqşîrini bil erkânîñ
Ķatre-i yem gibidir ‘irfânîñ
- 91 Na‘t-ı peygamber için Ĥâkânî
Ĥilyede olmaz nazmına şânî
- 92 Bu fakîriñ bu durur maqşûdı
Zîkr-i hayr ile ola hem yâdı
- 93 İtmedi fehm-i ‘uqûl-i ‘aşere
Gelmedi baħr-ı ‘ulûmı nazara
- 94 Mehere oldı ‘ulûmı zâhir
Ne kadar olsa ‘ulûmı kâşır
- 95 Nazm-ı Ķur’ân-ı belîğında Ĥudâ
Vaşf-ı zâtı “ve lekad kerremnâ”
- 96 Şûretâ nev‘-i beşer cism-i resûl
Ĥaħķ-ı zâtında ne bilsîñ anı fûhûl
- 97 Bilmedi anı Ĥudâ’dan Ġayrı
‘Âşıkıñ yandı derûnı baĠrı
- 98 Mâ-sivâllâha olanlar ‘âşık
Ĥaħķ-ı zâtında olur mı şâdıķ
- 99 Ĥâmil-i vahy-ı Ĥudâ “mâ-evhâ”
Vaşf-ı mi‘râcı olur “ev-ednâ”
- 100 Oldı deryâ-yı ‘ulûmı bî-‘add

Lücce-i kılzümidir hem bî-ḥadd

101 Baḥr-ı ‘ilminde olur sırr-ı şıfât
Yem-i vahdetde olur nokṭa-i zât

102 Şânı cûd u kerem-i “erselnâk”
Menba’-ı kevşeridir “a‘teynâk”

103 Ola imdâd Ebû Bekr-i ‘atîk
Ma‘den-i şıdḳ-ı sedâd-ı Şıddîk

104 ‘Ömer-i ‘âdil-i ḥaṭṭâb-ı daḳîk
Ma‘den-i ‘aşḳ u şafâ aña refîk

105 Menba’-ı ḥilm ü ḥayâdır ‘Oşmân
Ḥâfız-ı ümm-i ḥayât-ı Qur’ân

106 Mazḥar-ı zât-ı Ḥudâ şâh-ı rızâ
‘Ali-i şîr-i jiyân sırr-ı Ḥudâ

107 Kurre-i a‘yün-i ehlü’l-cennet
A‘ni şıbteyn-i imâmeyn bî-minnet

108 Olamaz şemse muḳâbil encüm
Raḳıyallâhu Te‘alâ anhüm

109 Na‘t-ı peygamber-i sulṭân-ı rüsül
Cüz‘ice itdi ḳalem mebhâş-ı kül

**İftitâḥ-ı ḥulâşa-i kelâm ibtidâ’-i evşâf-ı ḥazret-i seyyidü’l-enâm
‘aleyhi’ş-şalâtü ve’s-selâm aşḫâbu’l-‘izâm**

110 Ma‘den ü kân-ı risâlet Aḫmed
Dürc-i yâḳût-ı ḥaḳîḳat Aḫmed

111 Zerre şemsiñ ne bilür miḳdârın
Mûr-ı kem-ter ne bilür dîdârın

112 Per-i Cibrîl-i melâ’ik-perdâz
Olamaz Refref-i ‘aşḳa dem-sâz

- 113 Meges-âsâ revîş ü refâtârım
Evc-i bâlâya çıkar mı güftârım
- 114 Ben ne hâkem ki idem baş-ı kelâm
Midhat-i zâtına idem iqdâm
- 115 Meger ol bâ'îş-i kevn-i dü-cihân
Düldül-i 'aşk-ı dile vire 'inân
- 116 Reh-i pâkine döküp eşk-i revân
Meslek-i râh-ı sedâdında devân
- 117 Künh-i zâtını bilendir ezeli
Hâlîk-ı bî-mişili bî-bedeli
- 118 Hilye-i vaşfını takrîr ü beyân
Hâric-i tavk-ı beşer oldı 'ayân
- 119 Hilye-i vaşf-ı nebîden maşşûd
Ola her demde taḥiyyât u dürûd
- 120 Vech-i şemsinde hezârân-zerre
Nûr-ı vechinden alurlar behre
- 121 Kem-terîn zerre-i hâk efgende
Umaram 'özüme luḫ-âyende
- 122 Kem-terîn mûr-ı Süleymân meyli
Oldı ihdâsı cerâdıñ ricli
- 123 Kenz-i maḫfide ḫafiyy-i ezeli
Oldı mir'ât-ı vücûdında celî
- 124 Baḫma taḫşîr ü kuşûruma benim
Ḳalma noḫşân-ı şu'ûruma benim
- 125 Hâke saç reşḫa-i ke's-i keremiñ

113b-Vezin bozuk.

İt devâ derdime ‘afv-ı ‘ızamîñ

126 ‘Âcizim midhâtiñe ihsân it
Dâğ-ı derd-i dilime dermân it

127 Müteveccih olup ol Sübhân’a
Başladım hilyesine mûrâne

روي عن ابن أبي طالب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حلبي من بعدي فكأنما رآني في الدنيا والآخرة ومن راها بشوق الي حرم الله تعالى عليه النار ويأمن فتنة القبر ولا يحشر عاريا في يوم الحشر والقرار صدق النبي المختار

[Ali b. Ebî Tâlib (ra)’tan: Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar. O kişi kabir azabından emin olur, mahşer günü çıplak olarak haşredilmez.” Nebi Muhtar doğru söylemiştir.]

128 Hâzret-i Şâh ‘Alî’den menkûl
Bir hadîs itdi rivâyet maqbûl

129 Vaşf-ı zâtını edâdan şöñra
Didi sulţân-ı rüsûl benden şöñra

130 Na‘t-ı vaşfımı gören imlâda
Beni görmüş gibidir dünyâda

131 Dem-be-dem ‘âşık-ı dîdâr olsa
Luţf u ihsâna sezâ-vâr olsa

132 Rü’yet ü şevķini müzdâd eyler
Nârdan cismini âzâd eyler

133 Lâyık-ı vuşlat-ı cânân eyler
Ravza-i hulda hırâmân eyler

134 ‘Âlem-i berzağ olan kabri cinân

Menzil-i huld-ı berîn emn ü emân

- 135 Cismine hulle-i cennet dîbâ
Nûra müstağrağ olur ser-tâ-pâ
- 136 Hırz-ı cân eylese bir mü'min-i pâk
Havfdan aña dü-'âlemde çi bâk
- 137 Bu ehadîş nebîden mervî
Oldı maqbûl-i 'Alî'dir râvî

Mağâle-i hâşü'l-hâş-ı hilye-i hâş-ı şâh-ı risâlet-penâh

- 138 Mâlik-i sırr-ı velâyât-ı 'Alî
Vâsıl-ı kenz-i hafıyyât-ı velî
- 139 A'ni sultân-ı meşâyîh Şadrü'd-dîn
İbni Şeyhü'l-'Arabî Muhyi'd-dîn
- 140 Didi bu hilye-i vâlâ-güheri
'Ayn-ı 'ibretle kim itse nazarı
- 141 Bîm ü havf görmeye dâ'im handân
Ola dâreynde aña emn ü emân
- 142 Def'aten fecc'e olan hâtimedem
Ola maḥfûz-ı Hudâ fâtihadan
- 143 Oldığı hâne belâlardan emîn
Ni'met-i yümn iledir dest-i yemîn
- 144 Hâc sevâbı virilür hem i'tâğ
Zü'l-kerem'den olur i'tâ-yı Burâğ
- 145 Cümle dâ'dan ola hâlî cesedi
Bula her demde Hudâ'dan mededi
- 146 'Azm idince sefer-i uhrâya
Gelmeye kimse zulüm icrâya

- 147 Cümle âlâm u küdürât-ı cihân
Görmeye dünya vü 'uqbâda hemân

Hikâyet-i Hârûnî'r-Reşîd

- 148 'Uzemâ-yı hulefâ-yı 'Abbâs
Şâh-ı Hârûn Reşîd-i bî-mişl ü kıyâs
- 149 Ma'den-i hikmete oldu hâdî
İtdi firdevs-i cinân Bağdâd'ı
- 150 Bir nemed-pûş fakîr geldi aña
Didi bir hilye getürdüm ki saña
- 151 Görmemiş mişlini hiç çeşm-i zamân
Her nazarda bulunur emn ü emân
- 152 Çıkarup sikke-i ser-tâcından
Virdi bir nâmeyi dîbâcından
- 153 Nâmedir hilye-i evşâf-ı cemâl
Olmadı mişli anıñ bi'l-ikmâl
- 154 Bakdığınca aña Hârûn-ı Reşîd
Ne kadar itdi 'atâ aña işid
- 155 Gûyiyâ mülki olup heft-ıklîm
Rub'-ı meskûn aña oldu teslîm
- 156 Ol kadar bahş-ı 'atâ itdi aña
Mişli mesbûk degil diñleseñ a
- 157 Sîm ü zerle tolu hep kîseleri
Oldı dervîşe seḫâ pîşeleri
- 158 Giydirüp semmur u dîbâcı aña
Didi dervîş ğnâ geldi baña

- 159 Gördi Hârûn-ı Reşîd ma'nâda
Mefhâr-ı şâh-ı rüsûl rü'yâda
- 160 Hilye-i pâkime olduñ âşık
Beni sevmekde hem olduñ şâdık
- 161 Baña tefhîm ile ta'zîm itdiñ
Kendiñi lâyıķ-ı tekrîm itdiñ
- 162 Ol fakîre virüp itdiñ ihsân
Kâlb-i maḥzûnını itdiñ ḥandân
- 163 Geldi Haḫ'dan baña fermân-ı Ḥudâ
Saña Haḫ itdi 'aṭâ bî-hemtâ
- 164 Hilye-i pâkimi her kim ki görüp
Hırz-ı cân eylese her dem getürüp
- 165 Devr-i uḫrâda ola rûz-ı cezâ
Mesken-i 'adn-i cinân aña sezâ
- 166 Görmeye her dü-cihân dürlü 'azâb
Ola her iş aña ber-vefķ-i şavâb
- 167 Vâşıl-ı rahmet-i rahmânım ola
Ḥâşıl-ı mazḥar-ı ihsânım ola
- 168 İttiḫâd ideli cevherle 'arâz
Kışşadan ḥişşe mu'ammâ bi'l-farż
- 169 Hilye-i pâkine 'âşıkdı selef
Ne ḫadar itse 'aṭâ geldi ḥalef
- 170 Olur anıñla şefâ'at talebi
İntisâb-ı nebevî müktesebi
- 171 Çün bekâm olmağa bir himmet imiş
Ḥâşılı va'dine bir zimmet imiş
- 172 Bunı iz'ân ider 'irfân ehli

Bilür esrâr-ı dili cân ehli

- 173 Dil-i murğânı Süleymân añlar
Derdimi Yûsuf-ı Ken‘ân añlar
- 174 Hüsni manzûmemi Hassân añlar
Mişlini yazsa kalem kan ağlar
- 175 Halk ider nâmemi bu kilik-i beyân
Nazmıma sihr-i hilâl didi hemân
- 176 Fâzıl-ı bî-mişil-i Hâkânî
Toldurur gulğulesi devrânı
- 177 Yok nazîr aña ‘adîl-i şânî
Hilyede oldu belâgat-kânı
- 178 Rûhıma itdi nidâ rûhânî
Derdiñe vire Hudâ dermânı
- 179 Yazasın hilye-i vaşşâf-ı cemîl
Bulasın her dü-cihân ecr-i cezîl

Fihris-i nâme-i nâmî-i nebiyy-i ümm-i tihâmî ‘aleyhi’s-selâm

- 180 Yazılan cümle eşahh-ı aḥbâr
Zikr-i evşâf-ı cemîlü’l-âşâr
- 181 Oldı aḥbâr-ı şikâtu selefiñ
Oldı maḥbûli daḥi hem ḥalefiñ
- 182 Sebeb-i mağfîret-i Yezdân’ı
Bâ’iş-i zillet ü hem ‘işyânı
- 183 Ola ‘uḳbâda baña daḥi şefî‘
Dâr-ı uḥrâda şefâ‘ât-ı serî‘
- 184 Seyyi‘âtımı keşîrü’l-berekât
Fazl u iḥsânı ide hem ḥasenât

- 185 Umarım fażl-ı nebîden ihsân
İde ‘uqbâda beni ehl-i cinân
- 186 Baña ihsân ide ol Rabb-ı ‘ibâd
Ki olam nâr-ı cahîmden âzâd
- 187 Hâşr ide taht-ı livâsında beni
Cennet-i ‘adne kıoya fażl-ı ğanî

هذه حلية شريفة كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أزهر اللون

[Bu Hilye-i Şerîfe’dir. Resulullah (sav)’in rengi nurlu ve parlaktı.]

- 188 Ezherü’l-levn idi fahr-i ‘âlem
Nûr-ı vechinden olupdur âdem
- 189 Vechiniñ levni beyâz idi şedîd
Ez-ezel-tâ-be-ebed oldu medîd
- 190 Reng-i rûyından alur gül rengi
Kırmızı güle müşâbih şanki
- 191 Nûr-ı vechinden alur bedr-i münîr
Şems ü hürşide virir nûr-ı keşîr
- 192 Ruḥ-ı rengîni olur âyet-i nûr
Vechine ‘âşık idi cennet-i hûr
- 193 Menba‘-ı âb-ı hayât idi sözi
Maṭla‘-ı nûr-ı İlâh idi özi
- 194 Ruḥ-ı ruhsârı muşaffâ mir’ât
Hâl-i rûyında olur vahdet-i zât
- 195 Kaşı mihrâb-ı zevâ’l-ıllıyyîn
Muḳtedâ-yı rüsül ü kerrûbîn
- 196 “Kaḳbe kavseyn fe-kân şümme denâ”
Çifte ebrûsı olur “ev-ednâ”

- 197 Fıtrat-ı zâtını naqqâş-ı ezel
 Kalem-i kudret ile yazdı güzel
- 198 Cümle a'zâ-yı vücûd oldu evel
 Vaḥdet-i zâtına bî-miṣl ü bedel
- 199 'Arağ-ı reng-i ruḥı dürr-efşân
 Şem'-i ruḥsâra melâ'ik ḥayrân
- 200 'Arağ-ı rûy-ı cebîni tâbân
 Mâh-ı tâbânı ider ser-gerdân
- 201 Rûy-ı rengîni olur tâbende
 Gül-i gülzârı ider şermende
- 202 Nâfe-i müşg-i Ḥuten bûy-ı semen
 Zülf-i gîsûsı olur 'ıtr-ı ḥasen
- 203 Kâmetinden çemen-i serv-i revân
 Bâğ-ı gülşende gezer ser-gerdân
- 204 Âhu-yı müşg-i Ḥuten şermende
 Yüzi üstine düşer efgende
- 205 Bûy-ı müşgîni olur bâd-ı şabâ
 Kûh u şahrâyı gezer ser-tâ-pâ
- 206 Pây-ı âhû-yı Ḥuten virdi ḥabîb
 Gül-i gülzâr-ı cinân buldı naşîb
- 207 Düşdi çâh-ı zeḳana Yûsuf-ı dil
 Nice efgendesi çâh-ı Bâbil
- 208 Dürr ü elmâs ile pürdür deheni
 Müşg ü 'anberle ṭolı pîreheni
- 209 Ma'den-i 'ilm-i Ḥudâ kân-ı vefâ
 İtmedi kimseye bir dürlü cefâ

- 210 Deheni ‘ayn-ı hayât-ı kevşer
Âb-ı rûyından olur gonca-i ter

ادعج العينين

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.]

- 211 Çeşm-i Hâk-bîni Hudâ’yı gözler
Vaḥdeti keşret içinde gözler
- 212 ‘Aynı dîdâr-ı cemâlu’l-lâhı
Her neye baksa görür Allâh’ı
- 213 Nazarı mıydı hümâ-yı cennet
Görür Allâh’ı hemân bî-minnet
- 214 Yed-i kudretle mûkaḥḥaldı gözi
Mâ-sivâ görmez idi Hâk’da özi
- 215 Ğamzesi şayd-ı hümây u şebbâz
Per-i Cibrîl-i melâ’ik-pervâz
- 216 Nîm-nigâhından olur cümle sürûş
Oldı sükkân-ı melâ’ik medhûş
- 217 Pîş ü ḥalfını görür ‘ayn-ı başar
Nazarıyla ḳademin yerde başar
- 218 Çeşm-i Hâk-bîni görür cümle cihân
Pîş-i çeşminde nihân cümle ‘ayân
- 219 ‘Ayn-ı âhû-yı ğazâlî timşâl
Bîniş-i çeşmine bir zerre mişâl
- 220 Dîde-i Hâk-bîne cihân hem mir’ât
Çeşmi her demde görür vaḥdet-i zât

- 221 Vâsiü'l-'ayn ile ol vech-i ḥasen
Menba'-ı zemzem idi çâh-ı zeḳan
- 222 Göziniñ ağı katı oldı şedîd
Oldı gizlü vü nihân aña bedîd
- 223 Göziniñ karası gâyetde siyâh
Cebhesi nûr-ı İlâhîydi o mâh
- 224 'Ayn-ı hûr ile mûmâşil 'aynı
Lebi dürc-i deheni pür-ma'nî

إذا التفت التفت معا

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi.]

- 225 Ḥüsn-i aḥlâḳ-ı resûl-i nebevî
Aḥsen-i ḥulḳı olur Muştafavî
- 226 Vechi bir cânibe itse iḳbâl
Cismi de ol cânibe istiḳbâl
- 227 İltifâtı nereye itse resûl
Cismi de ol cihet eylerdi ḳabûl
- 228 Nereye dönse yüzi cismi döner
İltifâtı da tebsümle güler
- 229 Nereye dönse yüzün itse nazâr
Ḳamu eşyâ aña hem secde ider
- 230 Ḳodı ümmetlerine sünneti hep
İmtişâl-i nebevî oldı eḥabb
- 231 Nereye dönse dönerdi eflâk
Ḥıdmetinde olur idi çâlâk
- 232 Ḥalfına vechini dönmeḳ ḥıffet

Cism ile dönme sekînet sünnet

- 233 Revişi vaz‘ı edîb ehl-i huṭûr
Gözedir sünneti itmezdi kuşûr

الاجيل ..... حسيم

- 234 Hem vesîm idi cesîm ol sultân
Nûr-ı maḥz idi mübârek her ân
- 235 Cism-i zîbâsına virmiş dîbâc
Şâh-ı levlâk resûl-i mi‘râc
- 236 Eşref ü ekrem-i efḍaldi resûl
Fıṭrat-ı zâtı ḥalîm idi ḥamûl
- 237 Enbiyâ zümresine server idi
Cümle ‘âlemlere hem rehber idi
- 238 Ḥasenü’l-ḥulḳ idi ol zât-ı kerîm
Cümle aşḥâba olurlardı raḥîm
- 239 Olalı taḥt-ı risâletde nişîn
Çün yanın alur idi kerrûbîn
- 240 Hâşılı faḥr-i şehen-şâh-ı rüsûl
Hâdi-i râh-ı şavâb u sübûl
- 241 Devr idelden berü nüh-tâḳ-ı felek
Görmemiş mişlini ecnâd-ı melek
- 242 Kâmeti serv-i cinân-ı tûbâ
Sebz-pûş olur idi ser-tâ-pâ
- 243 Ekşerî ağı giyerdi çü semen
Gül-i beyzâya dönerdi o beden
- 244 Gâhi sürḥîyi giyer çün gül-i âl

Başlık okunmuyor.

- Nûr-ı hürşîde döner bi'l-iclâl
- 245 Gâhice egnine sündüs de giyer
Bunı taḥkîk ider ehl-i siyer
- 246 Hem daḡık ince libâs aḡlâsı
Dürlü kisveyle olur ilbâsı
- 247 İbni 'Âzib didi bu lebs-i ḡarîr
Nehy olunmazdı evel şer'idir
- 248 Za'ferân idi gehî ba'zı libâs
Nûr-ı hürşîde mümâşildi kıyâs
- 249 Câme-i fâḡire virmez 'izzet
Pertev-i nûr-ı tecellî devlet
- 250 Gâhi ol mefḡar-ı hem âl-i 'abâ
Düşına peşmi iderlerdi ḡabâ
- 251 Nazarı şûrete itmezdi Ḥudâ
Ḳalb-i 'ârifde tecellî ḡattâ
- 252 Tâ nihâyetde ḡicâb-ı zülmet
Ref' olunca bulunur hem rü'yet
- 253 Ki siyeh-câmede sultân-ı rüsül
Âb-ı ḡayvân gibi zülmetdedir ol
- 254 Gehi eflâkde olur seyr-i güneş
Gâhi de pertev-i iḡlîm-i Ḥabeş
- 255 Olur eḡvârda hezârân-ḡikmet
Ümmete oldı şafâ-yı 'ibret
- 256 Bir tefâşîl-i keşîrü'l-berekât
Cümle İḡyâ'da müberhin kerrât

[Gözlerinin akında kırmızılık vardı.]

- 257 Çeşm-i mestinde olurdı hûnî
Oldı Cibrîl-i emîn mecnûnı
- 258 Sînesi çâk idi hem çün lâle
Gül-i şad-berg-i cinân pür-jâle
- 259 ‘Aynı görmezdi cihânı billâh
Nereye baksa görürdi Allâh
- 260 Sâkinân-ı harem-i mahrem-i hûş
‘Âşıkân-ı ezeli bi’l-ihlâş
- 261 Kurre-i a’yün-i erbâb-ı kulûb
Çekinirdi aña dil ol maflûb
- 262 Çeşm-i havrâsına âhû meftûn
Hüsn-i zîbâsına Leylî Mecnûn
- 263 Nîm-nigâhından olur şîr esîr
Heybetinden ditirer şâh-ı dilîr
- 264 Kâhramânî-nazarından kistrâ
Tâcî efgende olur ser-tâ-pâ
- 265 Oldı şehbâz-ı nigâhı şayyâd
Nice Rüstemleri itdi berbâd
- 266 Oldı “mâ-zâğ başâr”ı haqqında
Naşş-ı Kur’ân-ı Kerîm zâtında

اهدب الاشفار

[Kirpikleri uzundu.]

- 267 Kirpigi kara hümâ tîr-endâz
Kavs-i ebrûsı gibi hem mümtâz

- 268 Zülfi gîsûsı olur sâye-be-düş
‘Aklı kalmaz göreniñ hem medhûş
- 269 Tîr-i müjgânı vü kemân-ebrû
Yed-i kudretle yazılmış yâ hû
- 270 Yazan evşâfını ser-tâ-be-ka-dem
Cümle zîbende yazılmışdı etemm
- 271 Tîr-i müjgânını Hâllâk-ı celîl
Naşş-ı kâtı‘ gibi halk itdi cezîl
- 272 Cümle eczâ-yı vücûdında kadîr
Eyledi sırrı vücûdında keşîr
- 273 Remzi esmâ vü şîfât-ı ebedî
Oldı ‘âlemlere imdâd mededi
- 274 Vire bu vaşf-ı nebî derde devâ
Bula bu derd-i derûnumda nevâ
- 275 Hem de “mâ-zâg”-ı başarı gözler
Hâk-ı zâtında Hudâ’yı gözler

ابج

[Kaşlarının arası açıktı.]

- 276 Didi Mâlik’e Ebû Hâle haber
Gurre-i nev gibidir ebrûlar
- 277 Kaşlar açıkdı resûlün diler
Müşg ü ‘anber koçulu gîsûlar
- 278 Tîg-ı ebrûsı olur tîg-ı dü-dem
Ser-i küffârı keser çekdiği dem

- 279 Tâq-ı ebrûsına mihrâb yakîn
İktidâ' eyledi Cibrîl-i emîn
- 280 Zülf-i gîsû ile ebrû 'anber
Bâd-ı şubh ile şabâ şubhî eser
- 281 Leb-i cân-bağşî hayât-efzâdır
Dem-i 'Îsâ nefesi cân-bağşâdır
- 282 Kaşların arası sîmîn idi şâf
Tîğ-ı ebrûsına nûr idi ğılâf
- 283 Ruğ-ı beyza vü siyeh-ebrûlar
Şehâb altında gözlerdi meger
- 284 Ham-ı ebrûya mûmâşil eflâk
Başı üstinde dönerler çâlâk
- 285 Mâh-ı ebrû-yı cebîni beyzâ
Leyle-i kadre virirlerdi ziyâ
- 286 Şeb-i isrâda şüreyyâ-ğandîl
Pîş-i çeşminde çekerdi Cibrîl
- 287 Levha-i sîne-i sîmîn yazar
Muşhaf-ı hüsnini ümmî ezber
- 288 Levha-i dilden oğur ezberler
Tâ ezel Hâk'dan oğur peygamber
- 289 Kaşî sancağ-ı cünûd-ı nuşret
Çeşm-i Hâk-bîni Hudâyî 'ibret
- 290 Sâye-bân oldu aña ebr-i siyâh
Bulut altında gezerdi ol mâh

281b-Vezin bozuk.

283b-Vezin bozuk.

ازج

[Kaşları yay gibi uzundu.]

- 291 Ebruvânını Hakîm İbni Hizâm
Dir idi ince hilâl idi tamâm
- 292 Meh-i nevdan de münîr ebrûlar
Çeşm ü ebrû da yazar yâ hûlar
- 293 Kaşları râsına çekdi tuğrâ
Dest-i kudretle berât-ı kübrâ
- 294 Kalem-i kudret ile zîb-i cemâl
Çekdi ebrûlarını mişl-i hilâl
- 295 Sûre-i nûra müşâbihdi cemîl
Ebruvân besmeledir bi't-tekmîl
- 296 Kaşı mihrâb-ı melâ'ik insân
Muqtedâ-yı şakaleyn oldı 'ayân
- 297 Zü'l-fekâr-ı ezeli ebrûlar
Nîm-nigâhından esîr âhûlar
- 298 "Kâbe kavseyn"den olur tîr-endâz
Tîr-i müjgânı melâ'ik-pervâz
- 299 Eyledi şakq-ı kamer ebrûlar
Mişl-i ebrûsı çeke gîsûlar
- 300 Kaş kaş olurdu bağan kaşlarına
Pertev-i nûr-ı hilâl başlarına
- 301 Şeceri hatt u hurûf-ı ezeli
Dest-i kudretle yazar bî-bedeli
- 302 Ebruvânıyla çeker tîg-i dü-dem
Ser-i küffârı keser bağıdığı dem

- 303 Hâşılı vaşfını bilmez âdem
Fi'l-ḥaḳîḳa budur 'allâhu a'lem

اقنى الانف

[İnce burunlu idi.]

- 304 Bûy-ı teşmîm-i ḥaḳîḳat-i nebî
Cebhe vü enf ile yekser bînî
- 305 Hâcibeynine yakîn olduğı yir
Cüz'ice mürtefi'dir dir Câbir
- 306 Enfidir nûr-ı mu'allâ-yı celîl
Ṭâḳ-ı ebrûda münevver ḳandîl
- 307 Hîlḳat-i zâtını Hîllâḳ-ı celîl
Cümle 'âlemlere itmiş temşîl
- 308 Cümle eczâ-yı vücûdında nihân
Heme 'âlemlere var dürlü nişân
- 309 Ol ḳadar ḥûb idi ol enf-i laṭîf
Küh-i zâtıyla bilinmez ta'rîf
- 310 Şubḥ-ı vuşlatdan eser bâd-ı nesîm
Bûy-ı rûḥ-ı ḳudüs eyler teşmîm
- 311 Dâ'imâ üns-i Hudâ idi merâm
Şeş-cihet vaḥdet-i zâtı işmâm
- 312 Nâfe-i bûy-ı Hutun şubḥ-ı nesîm
Bûy-ı enfinden alur gül teşmîm
- 313 Gül-i gülzâr-ı cinân enf-i laṭîf
Ḥaḳḳ-ı zâtında kim itsün ta'rîf

افلج

[Dişleri seyrekli.]

- 314 Enes İbn Mâlik enîs-i nebevî
Hâdim-i hâş-ı Hudâ Muşafavî
- 315 Vaşf idüp cevher-i dendânın anîñ
Didi dendân-ı resûlullâhîñ
- 316 Kâtı berrâk idi hem seyrek idi
Dür ü incü vü güherden yeg idi
- 317 Dehenin açsa o cevher-kânı
Dür-i dendâna şadef hayrânı
- 318 Ma'den-i 'ilm-i ezeldir o dehen
Mağzen-i kenz-i haqîkatdi beden
- 319 Nüh-felekler ideli devrânı
Gelmedi mişl-i nübüvvet-kânı
- 320 Deheni menba'-ı 'ilm ü 'irfân
Mu'cize bâhiredir nuṭṭ u beyân
- 321 Oldı hayrânı 'uḫûl-i 'aşere
Haqq-ı zâtında ne bilsün mehere
- 322 Öyle cezzâb idi ol cism-i münîr
Gören elbetde olur aña esîr

إذا تكلم يرى كالنور يخرج من ثنياه

[Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü.]

- 323 Böyle dirdi Esedullâhü'l-gâlib
Ya'ni güftâr-ı resûl-i câzib

- 324 Gelse güftâra ider nûrı zuhûr
Çevre yanında olur lem'a-i nûr
- 325 Şöyle berrâk olur idi envâr
Böyle gelmişdi şahîh-i aḥbâr
- 326 Maṭla'-ı nûr idi ol ḥüsn-i cemâl
Fem-i cân-baḥş-ı idi âb-ı zülâl
- 327 Dür ü cevherle pür oldu deheni
Müşg ü 'anberle ṭolu pîreheni
- 328 Feyz-i cân-baḥş-ı dehen âb-ı ḥayât
Her kelâmında olur vaḥdet-i zât
- 329 Deheni ḡonca-i terden ḥoş-bû
Nâfe-i müşg-i Ḥuten'dir ḡisû
- 330 Şadrı gencîne-i esrâr-ı Ḥudâ
Fem-i vaḥdet nebi itmezdi şadâ
- 331 Nuṭkı esrâr-ı şerî'atde beyân
Cümle müşkilleri itdi i'lân

إذا افترَّ ضاحكاً افتر عن مثل سنا البرق بمثل حب الغمام

[Gülerken, şimşegin bulutlardan çakıp aydınlatması gibi mübarek dişlerinin parıltısı çevreyi aydınlatırdı.]

- 332 Ümm-i Ma'bed'de gelür taḥkîka
Hem de dir 'Â'işe-i Şiddîka
- 333 Gülse o hem gül-i terden de ḥasen
Ḳad-i ṭûbâsı ḥasen serv-i çemen
- 334 Ḥandesinden de göründi esnân
Nûr-ı berrâka dönerdi dendân
- 335 Leme'ân eyler idi nûr-ı münîr

Dür ü incüsi şadefden de keşîr

- 336 Deheni ğonca-i nûr-ı ‘uşşâķ
Gül-i gülzâr-ı cinânı müştâķ
- 337 Eyledi cümle kemâl istikmâl
Şeb-i isrâda ider bil’l-ikmâl
- 338 Cümle evşâfı olup tâ-be-ezel
Vaĥdet-i zâtına olmuşdı evel
- 339 Gülmesi oldu tebessüm dâ’im
Gülmeden güller olurmuş nâdim
- 340 Pür-ĥayâ idi cemâli o mehiñ
Ķahķaha itmedi hiç vechi şehiñ
- 341 Şöyle şermende idi vech-i ĥabîb
Çevre yanında melek cümle edîb
- 342 İbn ‘Abbâs didi maĥbûb-ı Ĥudâ
Gülmeden güllere gelürdi ĥayâ

ما في صفته اخرى عن ابي هريرة رضي تعالى عنه واذا ضحك يتألؤ كمثل القمر

[Diĝer sıfatları ise Ebu Hureyre (ra)’tan: “Güldüğünde ay gibi parlardı.”]

- 343 Bû Hureyre didi âĥer yerde
Vech-i ĥasenle tebessüm perde
- 344 Faĥr-ı ‘âlem güliecek esnânı
Dür ü incü görünür dendânı
- 345 Ĥaķ-ı zâtında Ĥudâ’dır levlâķ
Ĥilķati bâ’iş-i ĥulķ-ı eflâķ
- 346 Şa’sa’a eyler idi vech-i münîr
Şeş-cihet şu’leler olurdı keşîr

- 347 İtmese şubh-ı cemâli işrâk
Mihr ü meh olmaz idi hem berrâk
- 348 Şöyle tâbân olur idi dendân
Nûr-ı meh-tâba dönerdi esnân
- 349 Olmasa nûr-ı cemâliyle şabâh
Şems-i raşşân idemezdi işbâh
- 350 Gülse gülzârı ider şermende
Goncalar güllere eyler hânde
- 351 Kaşr-ı cennetde kalaydı âdem
'Adem-i şırf içre kalurdu 'âlem
- 352 Hilkatı zâtına bir dürlü şebîh
Olmadı hulq-ı cihân bi't-teşbîh
- 353 Hâşılı mâdih-i Hallâk-ı celîl
Ögmüş ögmüş de yaratmışdı cemîl

مدور الوجه

[Yuvarlak yüzlü]

- 354 Mazhar-ı nûr-ı cemâl-i Tevhîd
Esedullâh-ı 'Alî zâtı vaḥîd
- 355 Vech-i tâbânı degirmiydi didi
Meh-i tâbân gibi müdevver idi
- 356 Rûy-ı raşşânı olur bedr-i münîr
Gören elbetde olur ale esîr
- 357 Hüb-ı fillah sened-i güftârı
Kad-i tûbâyı büker refâtı
- 358 Hüsni zâtında güzellikte müdâm

351b-Vezin bozuk.

- Enbiyâ zümresine oldu imâm
- 359 Devlet-i şân-ı risâlet-envâr
Toldurup gitdi zalâm-ı küffâr
- 360 Toğdığı demde toğupdur İslâm
İtdi ‘âlemlere dîni i‘lâm
- 361 Ka‘be-i vechine bu şems ü kamer
Veche ta‘zîm ile hem secde ider
- 362 Cümle eşyâ da iderdi secde
Mefhâr-ı zâtı için her yerde
- 363 İtdi âteş-gedesi küffârîñ
İpin üzerdi gelüp zünnârîñ
- 364 Mu‘cizâtı dağı hâdden birûn
‘Aşk u şevkinden aqardı Ceyhûn
- 365 İşba‘aynı arasından cereyân
Ke’s-i aşhâba bütün mâ’-i seyelân
- 366 Âfitâb-ı ruhı gülgûn-tâbân
Mâh u hurşîd olur nûr-efşân
- 367 Fağr-i ecdâd-ı rüsûl cedd-i Halîl
Oldı Aḥmed ü Muḥammed ü Cemîl

في حديث أبي هالة رضي الله تعالى عنه ليس بمطهم ولا مكثم

[Ebû Hâle (ra)’ın hadisinde: “Yanakları düz idi. Kabarık ve çıkıntılı değildi.”]

- 368 Didi aşhâbı resûllullâhîñ
Ya‘ni Maḥmûd u ḥabîbullâhîñ
- 369 Vech-i nûrında olan laḥm-ı nazîf
Ne kesîf idi dinilmiş ne ḥafîf

365b-Vezin bozuk.

- 370 Hem de ruhsâresi taşvîr-i ezel
Pek de etlü degil idi ne güzel
- 371 Hâşılı kavlı-i eşaḥḥ-ı aşḥâb
Mâ-ḥaşal kavlı-i eşaḥḥ ile me'âb
- 372 Buğday-añlularınıñ ağı idi
Ravza-i 'adn-ı cinân bâğı idi
- 373 Kâmeti mu'tedil idi o mehiñ
Serv ü tûbâ gibi kıaddi o şehiñ
- 374 Deheni ḥoḳḳa-i dürr ü yâḳût
Gizlidir taḥt-ı feminde nâsût

وقال ابن ابي هالة رضي الله تعالى عنه يتلأأ وجهه كما يتلأأ القمر ليلة البدر

[İbni Hâle (ra)'tan: Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 375 İbni Hâle didi envâr-ı keşîr
Mâh-ı ruḥsârı kamer gibi münîr
- 376 Leyle-i bedr aña olmuşdı bedel
Ruḥ-ı raḥşânı münevver ekmel
- 377 Pertev-endâz u dıraḥşân tâbân
Nûr-ı vechine güneş ser-gerdân
- 378 Âteş-i 'aşqına düşmüşdi hümâ
Başı üstinde döner bî-pervâ
- 379 Mey-i vaḥdetle şarâb-ı vuşlat
Nûr-ı ruḥsârını eyler ḥikmet
- 380 Mest ü müstağraḳ idi pür-ḥayret
Zîb ü fer virmiş idi pür-zînet
- 381 Şeş-cihet şu'le virür her yana

- Şems şermende döner bir yana
- 382 Ruḫa gîsûların eylerse niḫâb
Zulûmât içre toĝar şan meh-tâb
- 383 Şân-ı ruḫsâresi zîb ü bâlâ
Vaşf iden ‘aczone çekmiş imzâ
- 384 Şeb-i mi‘râcda kelâmıyla Kelîm
Aḫsen-i ḫulḫ-ı laṭîf idi selîm
- 385 Leb-i cân-baḫş-ı şefâ‘at kânı
Ḳıldı ümmetlerine iḫsânı
- 386 Nûr-ı ḫurşîdi olur şemse niḫâb
Nûr-ı vechine olur nûrı ḫicâb
- 387 Ezelî ‘ilm-i ledüni de ‘alîm
Şeb-i isrâda Ḥudâ itdi nedîm

واسع الجبين

[Alnı genişti.]

- 388 İtdi Ḥaḫ cebhesini levḫ-i semâ
Andadır cümle rumûz-ı esmâ
- 389 Vâsi‘-i cebhesi çün ‘arş-ı berîn
Şâf idi bedr-i münîr idi hemîn
- 390 Şu‘le-endâz u ziyâ-baḫş-ı felek
Başı üstinde döner cünd-i melek
- 391 Gül-i beyzâ-yı gülistân-ı cinân
Cebhesinde görünür ‘aynı hemân
- 392 İtdi Ḥallâḫ cebînin mir‘ât
Âyete‘l-kürsi yazılmış kerrât

- 393 Nûr-ı tevhîd-i Hudâ alnında
Sırr-ı levlâk okunur şânında
- 394 Nice yıllar döner ‘arşü’r-Raḥmân
Görsem ol mâh-cebîni bir ân
- 395 Şaf şaf olmuş da tırur kerrûbîn
Görelim nûr-ı ziyâ-baḥş-ı cebîn
- 396 “Kâbe kavseynden” olur tîr-endâz
Oldı naḥcîri hümâ-yı şeh-bâz
- 397 Şeb-i isrâda melekler ḥayrân
Cân virirlerdi hem aña ḥûrân

رجل الشعر

[Saçları dalgalı idi.]

- 398 Dindi bâ-ḳavl-i şaḥîḥü’l-aḥbâr
Mu‘tedil saçı güzeldir aḥyâr
- 399 Âyet-i saçı kim eyler ezber
Ḥâşılı gör sûre-i “ve’-leyl” yazar
- 400 Sem‘-i pâkinde mu‘anber zîver
Zülf-i gîsûsı virir zîb ü fer
- 401 Leyle-i ḳadre müşâbih gîsû
Nâfe-i müşg-i Ḥuten’den ḥoş-bû
- 402 Hem de ol ḥüsn-i cemâliñ mâhı
Dört bölük saçın iderdi gâhî
- 403 İki dûşma idüp iki bölük
İki omzında saçı oldı çözüc
- 404 Şaçı omzında olur sünbül-i zâr

399b-Vezin bozuk.

Bûyî şad-berg-i gülistân-ı bahâr

- 405 Târ-ı zülfinde şüreyyâ-kandîl
Şu'leden kıldı Zebûr u İncîl
- 406 Turreşi bûy-ı Hutten-müşg-efzâ
Şaçı vaşfında ne dirsem de sezâ

صغير الاذنين

[Kulakları küçüktü.]

- 407 Ya'ni ol nüsha-i kübrâ-yı dü-'âlem
Metn-i i'câz-nümâ şerh-i âdem
- 408 Üns-i tesbîh-i melek sem'-i üzneyn
Zübde-i kevn ü mekân hem şakaleyn
- 409 Sem' ü gûşıyla duyar vahy-i mübîn
Vahyi kalbine oğur kerrûbîn
- 410 Leb-i cân-bağşına Şîrîn meftûn
Ca'd-ı müşgînine Leylâ mecnûn
- 411 Gûş u üzünde hilâl-mengûşu
Çarh-ı eflâk anıñ medhûşu
- 412 Berķ urur gerden-i billûrı ziyâ
Şanki ħurşîd-i ziyâ-bağş-âsâ
- 413 Gûş u hûşında tolı sırr-ı ezel
Cümle a'zâsı etemm ü emmel

كث اللحية

[Sakalı gürdü.]

407a ve b-Vezin bozuk.

408a-Vezin bozuk.

- 414 Ol şehen-şâh-ı nebî ‘Abd-i Menâf
Ümmete oldu şefî‘ zenb ü mu‘âf
- 415 Leyle-i kadre şebîh lihye-i şâh
On idi târ-ı beyâz gayri siyâh
- 416 Hem daği cümle şahâbîde vifâk
İtdiler rîş-i ‘abîrin inîâk
- 417 Ne kaşîr ü ne tavîl ü ne dırâz
Mu‘tedil lihyede şâhin-pervâz
- 418 Tûb-ı nûr idi zenaḥdân-ı ḥabîb
Kûre-i ‘arşa mûmâsil tensîb
- 419 Oldı çâh-ı zeḩan ‘ayn-ı zemzem
Yüziniñ suyu biri birisi nem
- 420 Şeb-i kadriñ şerefi rîşinden
Lihyeniñ kadri olur pîşinden
- 421 Sûre-i “ve’l-leyl” yazılmış lihye
Oldı ḩaṩṩ-ı şecerîden ḩilye
- 422 Kalem-i kudreti çekmiş seblet
İnce az idi rivâyet şöhret
- 423 O sa‘âdet güneşinden el-ḩaḩ
Nûrına encüm olur müstaḩraḩ
- 424 Lal olur lihye-i vaşfinda zebân
Lihyeniñ sırrını bilmez insân

احسن الناس عنقا

[İnsanların en güzel boyunlusu idi.]

- 425 Gerdeni pâk-i mücessem bir nûr
Dest-i kudretde mu'allâ billûr
- 426 Şûret-i hüsne virürdi zînet
Kûre-i 'arşdadır 'ilm-i hey'et
- 427 Gerdeni bendesidir hem gerdûn
Yüzi şuyından aqardı Ceyhûn
- 428 Seyridir 'arş-ı mu'allâ-yı felek
Pîş-gâhında hadem cünd-i melek
- 429 Boynı bağlu kulıdır cümle sürûş
Cümlesi ümmet olur halka-be-gûş
- 430 Ğabğabı tâk-ı mücellâ gerden
Oldı kandîl-i münevver zerden
- 431 Menba'-ı kevşeri cennetde çıkar
Boğaz içinde gümüş şuyı aqar
- 432 Boynına aldı şefâ'at bârın
Rûz-ı maşşerde edâsı yârin
- 433 Ki kubâd-ı kulıdır şâh-ı 'Acem
Boynı bağlu kulıdır cümlesi hem
- 434 Kâf-ı 'anqâ-yı kanâ'atde muqîm
Boynına aldı ridâ vü teslîm
- 435 Gör ne sâye-i mu'anber-gîsû
Lihyede müşg-i Hutun'den hoş-bû
- 436 Boynına aldı Hudâ 'aşkıını
Görmedi naqş-ı cihân meşkıını

سواء البطن والصدر

[Karnı ve göğsü düz idi.]

- 437 Aḥsenü'l-ḥulḳ o edîbân-ı kerem
Böyle dirlerdî ḳamu cümlesi hem
- 438 Baṭnı pür-ḥikmet ile künc-i şadr
Baṭn ile sîne sevâ oldı bedr
- 439 Cismi billûr mücellâ zânû
Nâfesi müşg-i Ḥuten'den hoş-bû
- 440 Cismi nûr oldığına hem şâhid
Ḥalfden görmesi oldı 'âid
- 441 Cismidir kenz-i muṭalsam pür-nûr
Zâhiri âdem ü ma'nâ mestûr
- 442 Nâfe-i bûy-ı Ḥuten'den hoş-bû
Nâf-ı âhû-yı cinân kâfi ḳamu
- 443 Baṭnı esrâr-ı ledünden yemdir
Çeşmesi âb-ı ḥayâtîñ femdir
- 444 Şadr-ı zîbâsı münevver mir'ât
Görinür anda hemân vaḥdet-i zât
- 445 Yed-i beyzası açarsa pehlû
Ḥavf u ğamdan kefere bağlu
- 446 Şafḥa-i sînede olmuşdı şafâ
Sînesinde ṭoludur 'ahd-i vefâ
- 447 Yed-i ḳudretten alurdı yed-i beyzâ
Ser-i küffâra şaçardı ḥâk-i hebâ
- 448 Şadr ile baṭnı olur hem-vâre
Ḥâk-i pâyına düşer meh-pâre

445b-Vezin bozuk.

447a ve b-Vezin bozuk.

- 449 'Aşk ile sîne ٲoludur mir'ât
Cümle 'âlemler aña hem zerrât
- 450 Meh-i mehtâb ile Һurşid-i cemâl
Burc-ı vahdetde kırân itdi mişâl

واسع الصدر

[Göğsü geniş idi.]

- 451 Ol nedîmi Һarem-i Sübhân'ın
Ya'ni ser-çeşmesi maħbûbânın
- 452 Sînesi ğayb-ı hüviyyetde müdâm
Vâsi'-i şadrı leţâfetde hümâm
- 453 Şadrı ğâyetde beyâz idi münîr
Oldı Һûrân-ı behişt aña esîr
- 454 Yed-i beyzâya mümâsildi beden
Kâmeti mu'tedil-i serv-i çemen
- 455 Baħr-ı envâr-ı tecellî idi şadr
Sîne mir'ât-ı mücellâydı bedr
- 456 Pertev-i şems-i tecellîydi cemâl
Hâşılı vahdet-i zât oldı nâl
- 457 Lâne-i ƣuds-ı hümâdır şadrı
Menba'-ı şem'-i tecellî nûrı
- 458 Şikem-i pür-ħikemi kenz-i ezel
Fem-i cân-baħşa zülâl oldı bedel
- 459 Şem'-i ruhsâresi ƣandil-i şabâħ
Oldı 'âlemlere şems-i mişbâħ
- 460 Sîne gencîne durur maħzen-i râz
Âşiyân-ƣudse iderdi pervâz

- 461 Oldı cümle rüsülün sultânı
Hâdi-i râh-ı şavâb Kur'ân'ı

عظیم المنکین

[Omuzları büyüktü.]

- 462 Cümle aşhâbı didi sultânın
Düşü heybetlü hümâyûnı anın
- 463 Ğayra nisbetle refî'dir dirler
Cismi nûrânı şecî'dir dirler
- 464 Ser-i düşünde olur bir iki mû
Nâfe-i müşg-i Hutun'den hoş-bû
- 465 Mübtelâ idi melekler mûya
Mest ü medhûş-ı mu'anber bûya
- 466 Cümle aşhâbı bunı dirdi hemân
Yağrısı yaşşı idi fahr-i cihân
- 467 'İlm ü 'irfânla teni cümle bütün
'İlm-i hikmetle idi tolı özin
- 468 Hâtem-i mühr-i nübüvvet zâhrında
Oldı naqş-ı dü-cihân mührinde
- 469 Yem-i deryâ-yı 'ilim bî-had idi
İns ü cinne mededi bî-'ad idi
- 470 Mağzen-i 'ilm-i ledün medfenidir
Cümle emrâza şifâ hep tenidir
- 471 Pîş-gâhında sürûşân-ı felek
Pîş-i râhında yürür cünd-i melek

- 472 Pîş-i çeşminde olur zerre-mişâl
Oldı kistrâ-yı ‘Acem hep pâ-mâl
- 473 Menba‘ u kân-ı ‘aâtâ zü-fen idi
Heme luţf şâhibi heybetlü idi
- 474 Hâtem-i mühr-i resûl mi‘yârı
Beyza-i kebg gibi miqdârı
- 475 Böyledir cümle şahâbîde vifâķ
İştihâr buldı kemâhî-âfâķ
- 476 Didiler mühr gören aşhâbı
Bir büyük hâl gibidir aĥbâbı
- 477 Cümle eşnâf-ı rüsülde yekdir
Hem de ecnâd-ı rüsülden yegdir
- 478 Mühri zahrında süveydâya nişân
Müşg-i âhû-yı Hutten bû-efşân
- 479 Hem siyâh u şarışın ‘aşķa delîl
Oldı maĥmûd-ı Hudâ faĥr-i Celîl
- 480 Var idi mühr-i şerîfinde laţîf
Ķıl ķalemle yazılı ĥaţĥ-ı şerîf
- 481 Diĥķat ile nazâr olmaz mühre
Cümle İslâm alur andan behre
- 482 Müje-âsâ ki o mûlar şaf şaf
Bil rikâbında olurlar Refref
- 483 Cism-i sîmine o hâl-i hoş-bû
Müşg-i âhû-yı Hutten dir yâ hû
- 484 Bîniş-i çeşm-i zamândır ol hâl
Mündericdir anda cihân bi’l-icmâl

- 485 Yed-i kudretle aña viridi Hudâ
Hâtemi mühr-i Süleymân-âsâ
- 486 Ol nebiyy-i harem-i maḥrem-i ḥaş
Oldı şâh-ı rüsül-i ḥâsü'l-ḥâs
- 487 Her seḥer şît-i nebîden eflâk
Ġulgule viridi cihâna levlâk
- 488 İntisâb-ı nebevî dil-me'menidir
Râh-ı şer'inde bulunmaḫ heme ni'metdir
- 489 Taḫtı bir bâd-ı şabâ nâsûtı
Taḫt-ı sulṫân-ı rüsül lâhûtı
- 490 Aṫlas-ı 'arş-ı berîn üzre gezer
Nîm-nigâhıyla semâvâtı geçer

ضخم العظام

[Kemikleri iri idi.]

- 491 Vaşf idenler o nebî-muḫteremi
Didiler 'azm-i 'izâm idi teni
- 492 Üstüḫân-ı bedeni buldı nizâm
Viridi taşvîr-i ezel ḫüsn-i 'izâm
- 493 Her bir a'zâsı dür-i yektâdır
Nûr-ı ḫikmetle boyı bâlâdır
- 494 Çeşm-i pâkini idenler tavşîf
Mişl-i mesbûḫ degil cümle laṫf
- 495 Zîr-i şehbâz-ı hü mâ çarḫ-ı berîn
Ḳanadı altına almışdı hemîn

- 496 Beyza-i ‘arşı o ‘anķâ vü hümâ
Per ü bâlîni virür neşv ü nemâ
- 497 Mâlik-i günc-i vişâl idi o şâh
Zîr-i destinde şikest beyza-i mâh
- 498 Şeref-i zâtı ezel-tâ-be-ebed
Hilķati ‘âleme virmişdi meded
- 499 Âsitânında turur cümle melek
Hâk-pâyına dutar çarķ-ı felek
- 500 Sâyesi düşmemeye oldu edel
Sâyetullâhı hemân oldu bedel

مسيل العضدين والزراعين والساقين

[Pazuları kolları ve bcakları düzgündü.]

- 501 Hey’et-i ‘uzvını iden taķrîr
İtdi aşhâb-ı rivâyet taķrîr
- 502 Oldı a‘zâ-yı habîb cümle nesîb
İtdi Hâllâķ-ı ezel anı edîb
- 503 Cümle a‘zâsı ķaviyy hep muķkem
Menba‘-ı mu‘cizesi tâ-be-ķadem
- 504 Sîm-sâ‘idlerî bâzûsı delîl
İtdi Rüstemleri hep ģor u rezîl
- 505 O mehâbetlü şecâ‘atlü beden
Dür-i beyzâ dür-i yektâ-yı ‘Aden
- 506 Cümle etvârı belîģâne idi
Nazm-ı ģüftârı faşîģâne idi
- 507 Yeg idi biri birinden a‘zâ
Cümlesi yerli yerince a‘lâ

- 508 Yed-i beyzâ ile ol sâ'id-i sîm
Pençe-i şems-i ziyâ-bağş-ı vesîm
- 509 Cismidir nûr-ı mücessem 'uzmâ
Kevkeb-i baht-ı hümâyûn-sîmâ
- 510 Cismi billûr-ı münevver tâ-pâ
Başı üstinde kınad gerdi hümâ
- 511 Hem de ol sâk-ı laîf endâma
Sündüs-i huld-ı berîndir câme
- 512 Pertev-i baht-ı bülend fevka'l-'arş
Bâ'ış-i her dü-cihân tahte'l-ferş

رحب الكفين والقدمين

[Elleri ve ayakları büyükçe idi.]

- 513 Böyle ta'rîf ider ol müstersid
Ya'ni ihbâr ider İbni Hâlid
- 514 Yed-i beyzâları ol sultânîñ
Hem de maqdemleri tahtı anîñ
- 515 Vâsi' u hem de hasen hem mağbûb
Gül-i şad-berg gibi bil mergûb
- 516 Çeşm-i hûrân-ı behişt buldı cilâ
Hâk-i pâyını iderler tûtyâ
- 517 Buldı pâbûsı ile hem-pâye
'Arş devrinde bulur pîrâye
- 518 Hâk-pây-i kademinden havrâ
İtdi çeşmini mûkahhal zîbâ
- 519 Zîr-i pâyında bisât perr-i melek

- Tûb u çevgânı olur çarḥ-ı felek
 520 Münhedim oldu hezârân Câlût
 Oldı kistrâ-yı ‘Acem der-tâbût
 521 Vaşf idenler yed ile ayaların
 Müşg-i terden didiler sâyelerin
 522 Yanına gelse şahâbîsi eger
 Bûy-ı ‘anberle şabâ müşgi eser
 523 Müşg ü ‘anberle tolı câmeleri
 Gül-i şad-berg ü semen ‘imâmeleri
 524 Ülkesi revnaḳı olur serv ü semen
 Misk ü ‘anberle tolı pîrâhen
 525 Pây u destinde hümâ-yı devlet
 Hem rikâbında yürür bî-minnet
 526 Pür-‘atâ idi bülend-dest-i kerem
 İtdi dünyâyâ kerem cûd etem
 527 Mu‘ciz-i bâhiridir şaḳḳ-ı kamer
 Oldı burhân-ı kavî ‘arşî geçer
 528 Ser-i engüştden aḳar hem de zülâl
 İnşikâḳ-ı kamere oldu mişâl
 529 Feyzi ‘âlemlere hep sârîdir
 Dâ’imâ üns-i Hudâ yâridir
 530 Yed-i beyzâsında olur ‘arş-ı berîn
 Pîş ü pes ü ḥalfını alur kerrûbîn
 531 Kûre-i çarḥ-ı felekde her ân

523b-Vezin bozuk.

524a-Vezin bozuk.

530a ve b-Vezin bozuk.

Dest ü bâzûsı virürdi cevelân

- 532 Menba‘-ı kevşer-i cennetde tamâm
Yüz sürüp pâyına aķardı müdâm
- 533 ‘Arş u ferş-i ķademi oldu bisât
Oldı hân-ı keremi cümle simât
- 534 Oldı cârûb-keşi hûr-ı cinân
Süpürürdi haremîni vildân
- 535 Oldı şaĥn-ı haremî bâĥ-ı İrem
Gül-i gülzâr-ı cinân serv-i çemen
- 536 Nâfe-i müşĥ-i Huten’den her ân
Olmadı bâd-ı seĥerden pinhân

سائل الاطراف

[Parmakları düzgündü.]

- 537 Ol kerem-kânı şefâ‘ât-i Celîl
Oldı engüşti şafâ-baĥş-ı cezîl
- 538 Her bir engüşti ider şun‘-ı Celîl
Mu‘cize-bâhireden bi’t-tekmîl
- 539 Aķdı engüşti arasında sebîl
Mu‘cize-bâhireye oldu delîl
- 540 Ser-i engüşti ider şaķķ-ı kamer
Ĥârıķ-ı ‘âde olur şun‘-ı ķader
- 541 Ķalem-i ķudret olur engüşti
Levh-i taķdîre yazardı desti
- 542 Ser-i sebbâbesi itmişdi beyân
Âyet-i nûr u ķalem remzin ‘ayân

- 543 Yed-i beyzâda semâvât u zemîn
Oldı miftâh-ı der-i ‘ıllıyyîn
- 544 Cümle maqtû‘ât-ı şuver hâ mîm
Ser-i engüşti beyân u tefhîm
- 545 Dest ü bâzûsı hemân besmeledir
Şûret-i secdesi hem hamdeledir
- 546 Sâ‘id-i sîm ü münevver-bâzû
Âyet-i nûra mişâl-i yazu
- 547 Oldı nâhûnları hem meh-pâre
‘Aşk-ı sevdâsı ile seyyâre
- 548 Mâh ‘aşkından olur cismi hilâl
Şevkden cismi kalur şanki hayâl
- 549 Oldı hem kefleri dür-bâr-ı şadef
Virdi deryâya yem-i cûdı esef
- 550 Kevşer-i ‘adn-i cinân çeşmesidir
Ser-i engüş ü benân eşmesidir
- 551 Dest-i kudretde eşâbi‘si kâsem
Mağv-ı işbât ider zenb-i ümem
- 552 Baħr u deryâ-yı zünûb oldı ‘adem
Hâşılı ‘ilm-i ezel şanı kerem
- 553 Didi İhyâ‘ da Ğazâlî ma‘lûm
Piş-gâhına gelen bir ma‘şûm
- 554 Luṭf telâṭṭuf ile oḫşarsa resûl
Hem leṭâfetle mizâcı mes’ûl
- 555 Olur eṭfâliñ içinde o şabî
Cümle vildâniñ olur münteħabı

- 556 Müşg-bûyından olurdu ma'lûm
Hâk-pâyına varan hem ma'sûm
- 557 Nâfe-i müşg-i Hutun'den a'lâ
'İtr ile oldu mu'a'ttar bâlâ

انور المتبحر

[Elbisesini çıkarttığı zaman yaratılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.]

- 558 Cismi bir nûr-ı mücessem tâ-pâ
Şâf sîm idi mücellâ zîbâ
- 559 Nûr-ı maḥz idi bütünce bî-mû
Ser-i devletde olandır gîsû
- 560 Baḥr-ı enver ü yem-i vaḥdet idi
Dür-c-i yâḳût u dür-i keşret idi
- 561 Hem o maḥbûb-ı Hudâ aḥsen ü ḥûb
Cümle ecnâd-ı rüsûlden mergûb
- 562 Deheni dürr-i şadef gûyâdır
Her kelâmında süḥan deryâdır
- 563 Kâmeti serv-i dil-ârâ tûbâ
Mest ü medhûş-ı melâ'ik ḥavrâ
- 564 Mâ-sivâdan dili âzâde idi
Bedeninde kıll u mû sâde idi
- 565 Kâlbî âyîne mücellâ pür-nûr
Mâ-sivâdan keder itmezdi zuhûr
- 566 Vechi zâtullâha baḳar dâ'im
Cümle a'zâsı sivâdan sâlim
- 567 Târ-ı mû liḫyede olmuşdı güzel

Müje vü ebrusı havrâya bedel

- 568 Bir mücellâ gümüş ü sîm-endâm
Zübde-i her dü-cihân hüsn-i hitâm

دقيق المسربة

[Göğsünde, göbeğine kadar uzanan ince kıllar vardı.]

- 569 Ol resûl-i dü-cihân ins ü melek
Oldı şadrında anıñ nâfeye dek
- 570 Haç çekilmişdi siyeh-mûlardan
Söylenirdi bu da ‘âlimlerden
- 571 Levh-i maḥfûza döner şadr-ı münîr
Kıl kalemle yazılır cümle esîr
- 572 Oldı haṭṭ-ı şeceri pür-şemere
Şemere oldı ‘ulûm-ı mehere
- 573 Şadrı mir’ât-ı cihân sûre-i nûr
Dür ü elmâs u güherden billûr
- 574 Mûy-ı ‘anber-bûy siyâh hem rîşte
Kûre-i çarḥı iderdi beste
- 575 Cismidir fâtiḥadan fetḥ-i mübîn
Ḥademi oldı sürûş kerrûbîn

متماسك البدن

[Sıkı yapılı idi.]

- 576 Bedeni şâh-ı rüsül dürr-i ‘Aden
Laḥm u şaḥmıyla laṭîf serv-i semen

- 577 Gül-i şad-berg gibi mu‘aţtar bedeni
Ol şeh-i kân-ı risâlet ma‘deni
- 578 Gül-i nâzük bedeninde firdevs
Yüregi oynayarak eyledi heves
- 579 Şadefinde de olur dürr-i yetîm
Ne kadar olsa kebîr dürr-i yetîm
- 580 Berg-i kîmyâ gibidir ser-tâ-pâ
Hâr u hâşâk nazarından kîmyâ
- 581 Pertev-i şân-ı kereminde Hudâ
Oldı Kur‘ân-ı mecîd erselnâ
- 582 Şûretâ oldı beşer hayr-ı beşer
‘Arşî vü kürsi giçüp itdi güzer
- 583 Seyr-i fillâha nihâyet olmaz
Hem ma‘allahda nihâyet bulmaz
- 584 Cesedi oldı muğaddes ü teni
Cismi rûhü’l-ğudüs ağdes bedeni

فرب اللحم

[Etləri sıkı idi.]

- 585 Cisminiñ lahmı nazîf idi o şâh
Şahmı nâzük ü zarîf idi o mâh
- 586 Cümle a‘zâsı nazîf hulķı hasen
Gül-i şad-berg beyâz hûb u hasen
- 587 Şöyle vehm itme ki ola semîn
Levh-i şadrında olur şer‘-i mübîn

577a-Vezin bozuk.

578b-Vezin bozuk

587a-Vezin bozuk.

- 588 Ne arıķ u ne laħîm idi hemîn
İ‘tidâl üzre mübârek ne semîn
- 589 Bûy-ı müşgîni de müşg-i cennet
Virdi ‘âlemlere zîb ü zînet
- 590 Oldı a‘zâ-yı vücûdında ‘ayân
Fenn-i i‘câz-ı belâgat ‘ilm-i beyân
- 591 Metn-i şadrında olur ‘ilm-i ledün
Şerh-i âyât-ı Hudâ cümle bütün
- 592 Levh-i şadrında şüreyyâ seyyâr
‘Adl ü dâdıyla vücûd itdi qarâr
- 593 Hülķati oldı ĥasen hülķı cemîl
Hem de a‘zâ-yı vücûd oldı cezîl

ربعة القد

[Orta boylu idi.]

- 594 Vasaťü'l-ķad idi ol serv-i cinân
Ķad-i zîbâsına tûbâ ĥayrân
- 595 Bûstân-ı çemenistân-ı ezel
Görmedi ķaddine tûbâyı bedel
- 596 Oldı ĥûrân-ı behişt üftâde
Serv-i ķaddini görüp üftâde
- 597 Naĥl-ı zîbâsına vildân meftûn
Ķad-i zîbâsına ĥılmân mecnûn
- 598 Evsať-ı ümmet olup hem de ĥıyâr
Dîn-i İslâm ile def‘ oldı şerâr

- 599 Mu‘cize-bâhiredir ‘arşa ‘urûc
“Kâbe kavseyn”e daği hem de vülûc
- 600 Kâmetine yaraşur mu‘cizedir
‘Arz-ı kistrâya düşen zelzeledir
- 601 Kâmetinde bulunan mu‘cizeler
Hem de güftârı cihânda zedeler
- 602 Görmedi kimse anıñ gibi güzel
Aşsenü’l-ğulķı güzel kaddi güzel
- 603 Nağl-ı gülzâra gülistân-ı vişâl
Evsat-ı kaddi virür ħüsn-i cemâl

معتدل القامة ليس بالطويل الباین ولا القصیر المتردد

[Boyu orantılı idi. Ne uzun ne de kısa idi.]

- 604 Kâmet-i şâh-ı rüsül mevzûn baķ
Dâğ-ı ‘aşķıyla derûnuñ sen yaķ
- 605 Mu‘tedil idi kadi serv-i revân
Nağl-ı ħurmâ-yı behişt bâğ-ı cinân
- 606 Kısa boylı degil idi o resûl
Aşsen-i ħilķat-i a‘zâdır ol
- 607 Ufaraķ degil idi o beden
Serv ü simîn-beden dürr-i ‘Aden
- 608 Pây-ı na‘leyni olur sidre-maķâm
Evsat-ı kâmeti ‘arş üzre tamâm
- 609 Şöyle mevzûn idi kâmeti şehiñ
Mu‘tedil kâmeti vardı o mehiñ
- 610 Ne kaşır ü ne şavil ü ne dırâz
Sidre vü ‘arşda da eyler pervâz

- 611 Vasat-ı kıaddini itmişdi Hüdâ
Mazhar-ı zâtı olur “ev-ednâ”
- 612 Kıad-i tûbâsı idi sidre-maķâm
Enbiyâ’ zümresine oldu imâm
- 613 Kıâmeti meddi necât-ı ümmet
Kefere zümresi buldı zillet
- 614 Şancağı kıâmeti altında cân
Ümmeti buldı selâmetle emân

ومع ذلك فلم يمثله احد نيب الطول والاطالة عليه السلام

[Uzunlukta ona denk kimse yoktu.]

- 615 Orta boylı didiler kıadd-i habîb
Bir uzun boylı ile gitse edîb
- 616 Ne kıadar boylı uzun olsa o kes
Yine bâlâ görünür mu‘cize bes
- 617 Yalığız yürüse dir ehl-i Hicâz
Yine evsaķ görünürdi o dirâz
- 618 Devlet ü kıadri ‘alâ idi ezel
Aña mânend bulunmaz ne bedel
- 619 Sidrede oldu o şahin-pervâz
Cümle esrâr-ı Hüdâ’ya hem-râz
- 620 Her uzun boylular olmazdı naķîr
Yanına gelse tavîl ola kıaşîr
- 621 Her uzun boyludan el aya kıadar
Mürtefi‘ oldu resûl ol kıaşar
- 622 Cümle eşcâr aña eyler secde

Ûâmet-i servine hem her yerde

- 623 Sâyesidir o mehiñ hem tûbâ
Cümle eşcâr-ı cinândan zîbâ

وقال ابو هريرة رضي الله عنه ما رأيت احدا في مشية رسول الله عليه السلام فكأنما الارض تطوي له.

[Tirmizî Ebû Hüreyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'den daha hızlı yürüyen kimse görmedim. Sanki yer ona duruluyordu.]

- 624 Bû Hureyre didi şîrîn-güftâr
Pek de çâpükle iderdi reftâr
- 625 Görmedim bir kişi andan çâlâk
Yürimekte de serî' ol bî-bâk
- 626 Pîş ü pes itmez idi hem de nigâh
Nazareş der-şademeş çün her gâh
- 627 Nazarından da Hudâ gitmez idi
Mâ-sivâ kalbine hiç gelmez idi
- 628 Nereye gitse o mâh-ı medenî
Haş'dan ayrılmaz idi cân u teni
- 629 Yola 'azm eyleseler devletle
Tîz-revlikle olur gâyetle
- 630 Pîş-gâhında yürürlerdi sürûş
Hâk-pâyından olur müşg-fürûş
- 631 Hûr u gılmân hademi oldu o şâh
Hûr u gılmâna dinir hâle o mâh
- 632 Nereye da'vet iderse eşcâr
Pîş-gâhında iderler reftâr

وفي صفته اخرى واذا مشى مشى متكفيا كأنما ينحط من صلب

[Diğer sıfatları: Yürürken öne doğru eğik olarak sanki yüksekte inen gibi yürürdü.]

- 633 Hem de ol aşl u uşûl-i şerefiñ
Ya'ni sermâye-i hayrû'l-ḥalefiñ
- 634 Didiler zât-ı şerîfînde yine
Gitse de mâ'il olurdu öñüne
- 635 Dâ'imâ vaz'-ı edîbâne o yâr
Ḥilm ile dâ'im olurdu her bâr
- 636 Mâh-ı nev gibi tevâzu'la o yâr
Öñüne mâ'il olurdu her bâr
- 637 Hem de bâlâdan inen gibi o mâh
Egilirdi öñüne hem her gâh
- 638 Ḥam-ı ebrû gibi kâmet çü hilâl
Ser-fürû itdi aña serv-i nihâl
- 639 Ḥaḳ ḥuṭûrında olurdu dâ'im
Hem ḥayâdan egilir hem kâ'im
- 640 İttifâḳ eylediler hem aşḫâb
Mazḥar-ı zât-ı Ḥudâ ümm-i kitâb
- 641 Meşy idince o resûl-i âfâḳ
"Ḳâbe ḳavseyn" aña olur müştâḳ
- 642 Aña maḥşûş idi ol ḥulḳ-ı 'azîm
Şeb-i mi'râcda Ḥudâ itdi nedîm
- 643 Şeb-i isrâda o zât-ı pâkiñ
Ya'ni sükkân-ı semâ eflâkiñ
- 644 Aḥsen-i ḥulḳını hep cünd-i sürûş
İtdi ḥûrân-ı cinân içre fûrûş
- 645 Ḳâmet-i dâlı olur zâta edel

Ḳâmeti oldı yine zâta bedel

وقالت ام معبد رضي الله عنهما في بعض ما وصفته به اجمل الناس من بعيد واجلاه واحسنه من قريب

[Ümmü Ma'bed (ra)'tan: Şöyle vafsetmiştir: Uzaktan insanların en güzeli, yakından ise en nurlu ve parlak olanı ve en iyisidir.]

- 646 Ümm-i Ma'bed didi maḥbûb-ı Ḥudâ
Oldı mir'ât-ı Ḥudâ vech-nümâ
- 647 Zübde-i her dü-cihân şâhen-şâh
Nazar olunsa ırâqdan çün mâh
- 648 Hem yaḳîninde olur faḥr-i cihân
Maẓhar-ı zât-ı kerîmin i'lân
- 649 Aḥsen ü emlaḥ olur zât-ı kerîm
Görmedi çeşm-i zamân mişli 'adîm
- 650 Ḳudsiyân Ka'be'sidir Ka'be-mişâl
Ḳible-gâh itmiş idi 'aşḳ-ı cemâl
- 651 Çend-i eşnâf-ı melek 'arş-ı berîn
Muntazır maḳdemine kerrûbîn
- 652 Cism-i pâkinde hezârân-ḥikmet
Gül ü gülzâr-ı cinân bî-minnet
- 653 Zîb ü zînetle ṭolu vech-i cemîl
Sevinirdi aña hem rûḥ-i Ḥalîl
- 654 Zâtı ki idi murâd-ı Mevlâ
Eyledi anı ḳamudan a'lâ

قال علي كرم الله وجهه من رآه بديهة هاب ومن خالطه او جالسه احبه

[Ali (Kerremallahu vechehu)'ten: Onu ilk gören çekinirdi. Onu tanıyan ve konuşan severdi.]

- 655 Didi ol H azret-i ‘Al  g alib
Ya‘ni Esedull h İbn Eb  T alib
- 656 Hem seb l üzre bir  dem g ah 
Rif‘ate görse res lull h 
- 657 Kesret-i h ilm   vaq arıyla tam m
Görünürdü a na heybetlü m d m
- 658 Őoh bete virse bir adımla niz m
Eylese hem de bel g ne kel m
- 659 A sen-i nu k-ı fa ih neye ol
‘Abd-ı Meml ki olur itse kab l
- 660 Sırr-ı esm  v  Şif t ‘alem-i g ayb
Kelim tında ‘ay ndır l -reyb
- 661 Öyle Ő r n-s h n i‘c z-ı niz m
Di nleyen oldu a na bende gülüm
- 662 Leb-i la‘linde o hatt-ı y k t
Fem-i c n-ba şında ‘ul m-ı l h t
- 663 Leb-i Ő r ni rev n-ı Ő r n
D r-i dend ni Ő reyy  perv n
- 664 Deheni dürc-i ‘ul m-ı ezeli
Fem-i c n-ba şı hay t-ı ebed 
- 665 Eyleyüp halk-ı sır yak n-ı ta‘rif
İtdi c n ‘all m-ı g y b-ı tav if
- 666 Ő r-i g r n gibi Őec ‘atl  idi
Hem bah dır katı heybetlü idi

655b-Vezin bozuk.

662b-Vezin bozuk.

665a ve b-Vezin bozuk

666a-Vezin bozuk.

يقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله

[Şairi şöyle demiştir: Ne önce ne de sonra onun gibisini görmedim.]

- 667 Vaşf idenler didi ‘arş-penâhı
Hem de aḥvâl-i resûlullâhı
- 668 Evvel ü âḥir ḥabîbiñ zâtın
Görmedi kimse mişâl-i na‘tın
- 669 İctimâ‘ı bu durur aşḥâbiñ
Ümmet-i ḥaş-ı zevâ‘l-elbâbiñ
- 670 Şadef-i ‘arş-ı berînde yektâ
Olmadı aña mu‘âdil hem-tâ
- 671 Kenz-i maḥfide o ḥallâḳ-ı cihân
Anı itmişdi nihân soñra ‘ayân
- 672 Şeb-i isrâda o mâh-ı tâbân
Ḥarem-i ḥaş-ı Ḥudâ’da seyrân
- 673 Pertev-i nûr-ı cemâliyle cihân
Oldı burhân-ı Ḥudâ vü envâr-efşân
- 674 Cümle ḥaşân-ı Ḥudâ merdânıñ
Yüz sürerlerdi ḳudûmına anıñ
- 675 Nûr-ı ḥurşîd-i münevver tâbân
Nûr-ı vechinden olur ser-gerdân
- 676 Ḥadd-i zâtında ne bilsün âdem
İ‘tikâdım budur ‘Allâhu a‘lem

668a-Vezin bozuk
673b-Vezin bozuk.

قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم انا اشبه الناس بآدم عليه السلام وكان ابي ابراهيم عليه السلام اشبه
الناس بي خلقوا خلقا صدق.

[Nebi (as) şöyle buyrumuştur: “İnsanlar arasında Âdem (as)’a en çok benzeyen benim. Babam İbrahim (as) huy ve yaratılış açısından bana en çok benzeyendir.” Resulullah en doğrusunu söyler.]

- 677 İtdi sulţân-ı rüsül hem i‘lâm
Hâdi-i râh-ı şavâb-ı İslâm
- 678 Mesned-i taht-ı risâletde nişîn
Hem de teblîğ ü nebîde emîn
- 679 Mefhâr-ı cümle rüsül şâh-ı celâl
Mazhar-ı nûr-ı cemâl-i Mûte‘âl
- 680 Oldı mir‘ât-ı fezâ-yı lâhût
Hem de sî-murg u hümâ-yı melekût
- 681 Hâtem-i faşş-ı risâletde hemîn
Merkez-i dâ’ire-i şadr-nişîn
- 682 Hem de ecdâdım olan Âdem’e ben
Eşbeh oldum aña evlâdından
- 683 Didi aşhâbına ol tab‘-ı kerîm
Mürselînden pederim İbrâhîm
- 684 Baña nâsîñ dahi hem eşbehidir
Güherim ol şadefîñ evcehidir
- 685 Hem de hulқан u halkan taqdîr
Baña kılmışdı anı hem de nazîr
- 686 Pederi cedd-i resûlüñde Halîl
Bâ’iş-i her-dü-cihân bi’t-tekmîl

687 Hâmdü-lillâh ki virüp nazma nizâm
Eyledim vaşf-ı resûli itmâm

Hâtimetü'l-kitâb

688 Ey şefâ'at-bahş-ı haţâ-yı hâtırât
Şâfi'-i zenb-i 'uşât-ı 'araşât

689 Hâk-i râhiñi idenler tûtyâ
Mis-i iznâda iderler kîmyâ

690 Hâk-i râhında olup şâh-efgende
'Abd-ı Memlûk' uñ olur pişinde

691 Midhâtiñ baırına düşmüş kaçre
Hâk-i râhiñda **Necîb** bir zerre

692 'Afv idüp cürm ü kuşûrımı benim
Râh-ı zilletde çoma sen ki Raḥîm

693 Çünkü yok midhâtiñe bende mecâl
Hâke saç ke's-i şefâ'ât-i zülâl

694 'Uğde-i dâğ-ı derûn virdi melâl
Vir hayâtı dilime 'ayn-ı mecâl

695 Seniñ 'aşkıña bu gönlüm meftûn
Eşk-i çeşmimden akan yaş Ceyhûn

696 Hâk-i zilletde kalup dermânde
'Afv u ihsânıñ umar her demde

697 Bakmayup cürm ü kuşûruma benim
Hem de noşşân-şu'ûruma benim

698 Peş-i şâha getirüp bir semele
Mâlik-i ricl-i cerâdân-ı cemele

- 699 Midhat-i vaşfiña Hâk zîbende
Ben ne mûram ki olam vaşf yine
- 700 Ka‘r-ı çâha düşeli Yûsuf-ı dil
‘Acz ü taqşîr ü taşavvurun bil
- 701 Bu kelâmımdan olur zıkr ü şenâ
Bu faķîre ideler hayr-du‘â
- 702 Biñ iki yüz elli toķuzda hitâm (1259)
Oldı târîh risâlemde tamâm

El-faķîr el-haķîr el-müzîb el-hâc Seyyid ‘Ömer Buĥârî fî tarîķihi
Naķş-bendî.

Ṭarîķat-i Mevleviyye sâlikânından Ķaraĥîşâr-ı Şâhib’de Mollâ-zâde
Medresesi müderrisi merĥûm u maġfûrun-leh Meĥmed Necîb Efendi
merĥûmuñ manzûme-i ĥilye-i Hâķânî üzerine bi’t-tekellüm buyurduķları
nazîre-i maķbûleleridir. Temmet.

MUSTAFA FEVZÎ BİN NU‘MÂN

Şümusu's-Safâ Fî Evsâfi'l-Mustafâ

Hayatı ve Eserleri

Mustafa Fevzî Efendi, 1288/1871 yılında Erzincan'ın Eğin (Kemaliye) ilçesinde doğmuştur. Babasının adı Numan'dır. İlk eserlerinde ve makalelerinde Fevzî ve Mustafa Fevzî isimlerini kullanmasına rağmen Gümüşhaneli dergâhının son post-nişini Tekirdağlı Mustafa Fevzî Efendi ile karıştırılmamak için daha sonra eserlerinde Mustafa Fevzî b. Nu'mân adını kullanmıştır.

Mustafa Fevzî Efendi, çocuk denecek yaşta İstanbul'a gitmiş ve Kasab-zâde Vâiz Efendi'den huzur dersleri almıştır. Tahsilini tamamladıktan sonra hocasının kızı Vasfiye Hanım'la evlenmiştir. Bahriye teşkilatında berîk, korvet ve kalyon kâtipliği yapıp kolağası rütbesine kadar yükselmiştir. Mesleği kâtiplik olduğu için tarikat mensupları arasında "Kâtib" olarak şöhret bulmuş ve bu şekilde anılmıştır.

Hâliidiye şeyhi Ahmed Ziyaeddîn Gümüşhanevî'ye intisap ederek on beş yıl kadar ona hizmette bulunmuştur. Gümüşhanevî'nin ölümünden sonra yerine geçen Kastamonulu Hasan Hilmî Efendi'den hilafet almıştır. Onun da vefatı üzerine önce Safranbolulu İsmail Necati Efendi'ye sonra da Dağıstanlı Ömer Ziyaüddîn Efendi'ye intisap etmiştir.

Yazdığı eserlerinden tasavvufi konularda derin bilgi birikimine ve geniş bir kültüre sahip olduğu anlaşılan Mustafa Fevzî Efendi'nin eserlerinin tamamı manzumdur. Dili genellikle sade olmakla birlikte beyitler arasına yerleştirdiği ayet ve hadislerle dili yer yer ağırlaşmaktadır. Şümusu's-Safâ Fî Evsâfi'l-Mustafâ adlı hilyesinin dışındaki basılmış eserleri şunlardır: Hediyyetü'l-Hâlidîn fî Menâkıb-ı Kutbi'l-Ârifîn Mevlanâ

Ahmed Ziyâüddîn b. Mustafa el-Gümüſhanevî (Menâkıb-ı Ziyâiyye), Risâle-i Mir'âtü'ş-Şühûd fî Mes'eleti Vahdeti'l-Vücûd, Menâkıbü Haseniyye fî Ahvâli's-Seniyye, Kitâbü İsbâti'l-Mesâlik fî Râbitati's-Sâlik, Mîzânü'l-İrfân, İzhâr-ı Hakikat, Orduya Arzuhal. Ayrıca Cerîde-i Sûfiyye'de yayımlanan makaleleri ile en-Nahdatü'l-Osmaniyye Hitâbesi Tercümesi vardır. Basılmamış eserleri ise şunlardır: Risâle-i Ziyâiyye (Kitâb-ı Ziyâiyye), Hilye-i Sâdât, Rehber-i Zâkir.

1 Muharrem 1343/24 Ağustos 1924 tarihinde yani 55 yaşında iken zatürreden vefat etmiştir.⁵⁰

A. Şümusu's-Safâ Fî Evsâfi'l-Mustafâ'nın Nüshaları

Eserin biri el yazması diğeri matbu olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır.

1. Numan Erdem'in şahsi kütüphanesindeki el yazması nüsha.

2. Matbu nüsha, İstanbul 1331.

80 s. (42-55. sayfalar arası manzum hilye)

---

⁵⁰ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: UZUN, Mustafa (1995); ŞAHİN, Mehmet (2006); AKBULUT, Fikrî (2006).

Mustafa Fevzî b. Nu‘mân, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

Ş: Şümûsu’s-Safâ fî Evsâfi’l-Mustafâ, İstanbul 1331, v. 42-62.

Z: Risâle-i Ziyâiyye, Mustafa Fevzî bin Nu‘mân’ın torunu Numan Erdem’in şahsi kütüphanesinde bulunan müellif hattı el yazması nüsha, s. 48-61.

Der-Beyân-ı Şerh-i Hilye ve Şemâ’il-i Maḥbûb-ı Rabb-i A‘lâ ‘Aleyhi Şalavâtullâhi’l-Meliki’l-Mevlâ

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Geldi şimdi şerḥ-i ḥüsn-i Aḥmedî
Hilye-i sulṭân-ı taḥt-ı sermedî
- 2 Çünkü nevbet buldı bu ‘âlî-maḳâm
Ḥayrete düşdi gönül bî-intizâm
- 3 Gerçi dil ḥâhiş-ger-i bâğ-ı cemâl
Bâr-ı cürmüm mâni‘-i râh-ı visâl
- 4 Gerçi pervâz itmede murğ-ı ḥayâl
Ḳuvve-i fikrim velâkin pâ-y-mâl
- 5 Bunca ‘aczimle meded yâ Kirdgâr
Eyledim emr-i ‘azîme ictisâr
- 6 Şalli yâ Rabbi ‘alâ rûḥi’l-vücûd
Sellimullâhümme bi’l-feyzi’l-Vedûd

Başlık: Der-Beyân-ı ifadesi Ş’de yok.
3b-Bâr-ı Ş / Lîk Z.
6. beyit Z’de yok.
6. beyitten sonraki başlık Z’de yok.

حديث ابن ابي هالة لشمائل النبوة كان فحماً مفحماً، يتألأً وجهه تألؤ القمر ليلة البدر، أطول من المربوع وأقصر من المشذب، عظيم الهامة، رجل الشعر، إن انفردت عقيصته فرق وإلا فلا يجاوز شعره شحمة أذنيه إذ هو وفرة، أزهر اللون، واسع الجبين، أزج الحواجب، سوايغ في غير قرن، ينهما عرق يدره الغضب، أقي العرين، له نور ويعلوه يحسبه من لم يتأمله أشم، كث اللحية، أدعج سهل الخدين ضليح الفم أشنب، مفلج الأسنان، دقيق المسربة، كأن عنقه جيد دمية في صفاء الفضة، معتدل الخلق، بادنا متماسكا سواء البطن والصدر، عريض الصدر، بعيد ما بين المنكبين، ضخم الكراديس، أنور المتجرد، موصول ما بين اللبة والسرة بشعر يجري كالخط، عاري الثديين والبطن مما سوى ذلك، أشعر الذراعين والمنكبين وأعلي الصدر، طويل الزندين رحب الراحة سبط القصب شثن الكفين والقدمين سائل الاطراف خمصان الاخمصين مسيح القدمين ينبو عنهما الماء إذا زال زال تقلعاً، ويخطو تكفاً، ويمشي هوناً سريع المشية، إذا مشى كأنما ينحط من صيب، وإذا التفت التفت معاً، خافض الطرف، نظره إلى الأرض أطول من نظره إلى السماء، حل نظره للملاحظة، يسوق أصحابه، ويبدأ من لقيه بالسلام رواه الترمذي والبيهقي في شعب الایمان والطبراني في الكبير عن ابن ابي هالة في شمائله صلى الله عليه وسلم احاديث كثيرة ولكن هذا الحديث واسع الشمول وجامع الاصول

[İbn Ebi Hâle'nin nübüvvet şemail-i hadisi: Resulullahın kadri büyüktü. Bakanların gözlerinde ve kalplerinde de büyüktü. Ayın ondördü gibi parlardı. Orta boyludan uzunca idi. Müşezzeb'den: Etine dolgun olmayan ve uzun boylu olanlardan kısaydı. Çok uzun değildi. Mübarek başı büyükçe idi. Saçları gürdü. Saçları kendiliğinden iki kısım olursa kendi hâline bırakır ve mübarek başının iki tarafına salardı ve o ayrılmış olan olan saçı toplamazdı. Kendiliğinden ikiye ayrılmazsa saçlarını ayırmaz ve bulunduğu hâl üzere terk ederdi. Saçlarını uzattığında kulağının yumuşağını geçerdı. Teninin rengi, içerisine kırmızılık karışmış beyaz idi. Alnı ve alnının iki tarafı açık idi. Kaşları yay gibi olup uçları gözün ucuna uzamış idi. Bitişik değildi. İki kaşı arasında bir damar vardı. Kızdığı an o damar hareket edip meydana çıkardı. Burnunun kaşlarına yakın kısmı biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnunu yücelten bir nur vardı. Mübarek burununa tam olarak bakıp düşünmeyen

kimse ilk bakışta burnunun ortası yüksek ve üst tarafı düz ve uç tarafı alçak zannederdi. Sakalı gür ve siyahtı. Yanakları düz idi. Ağzı geniş idi. Ön dişleri seyrekçe ve inci gibi tane tane idi. Göğsünden göbeğine kadar ince hat gibi uzanan kıllar vardı. Boynu, bir sanatkârın elinden çıkmış gibi güzel ve safi, gümüş kadar saf ve parlaktı. Tüm uzuvları birbirine uygun, en güzel şekilde idi. Azaları büyük ve etleri sıkı idi. Karnı ile göğsü düz idi. göğüsleri geniş ve enli idi. İki omzunun arası geniş idi. Mafsalları, toplu olan kemikleri büyük idi. Azaları, elbiseden soyulduğu vakitte gayet nurlu ve parlak görünürdü. Mübarek göğsünün üst tarafındaki çukur ile göbeği arasındaki kılları incelik ve uzunlukta hat gibi uzanmış idi. Memelerinde ve karnında, göğsünden göbeğine varıncaya kadar hat gibi uzamış olan kıllardan başka kıl yoktu. Kol, pazu ve kürek kemiklerinde ve göğsünün üstünde çok kıl var idi. Kollarının kemikleri uzun idi. Avuçları geniş idi. Mübarek ellerinin ve ayaklarının parmakları kalın, elleri ve ayakları büyükçe idi. Ayaklarının altı yerden yüksekçe idi. Ayaklarının üstü pürüzsüz ve düz olduğundan su dökülse durmayıp her tarafa akar idi. Yürürken biraz öne doğru eğilirdi. Vakarlı, tevazu üzere ve hızlı yürürdü.. Yürümesi yüksekten iner gibi idi. Yer ayaklarının altında kaybolur giderdi. Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi. Sebepsiz yere etrafına bakınmazdı. Yeryüzüne bakması, göğe bakmasından daha fazlaydı. Baktığı zaman da göz ucuyla bakardı. Ashabı ile birlikte yürürken onları öne geçirir kendisi arkada yürürdü. Karşılaştığı kimseye selamı önce o verirdi. Tirmizî ve Beyhakî “Şubu’l-Îmân”da, Taberânî “Kebîr”inde, İbn Hâle (ra)’tan rivayet etmişlerdir. Peygamberimiz (sav)’in şemâli ile ilgili bir çok hadis vardır. Ancak bu hadis geniş kapsamlı ve temel özellikleri içinde toplayan bir hadistir.]

‘Avn ü imdâd-ı resûllullâh ile

- 8 Ehl-i hilye yazdılar birçok eṣer
Her biri şiddet u şavâb u mu‘teber
- 9 Her biri bir başka yoldan gitdiler
Maḳṣadı ammâ ki tevḥîd itdiler
- 10 Çok ḥadîşler var ki râvîler keşîr
Ḳaşdımız bir ‘âḳıbet mefhûm da bir
- 11 Ben de itdim bir ḥadîşi intiḥâb
Pek şümûlli o ḥadîş-i müsteṭâb
- 12 Çok ḥadîşden eyledim aḥz-ı me’âl
Bu ḥadîş itdi anı hep iştimâl
- 13 Ben teberrük vech ile yazdım anı
Evvel âḥir söyledim mefhûmını
- 14 Şöyle naḳl itdi bütün ehl-i ḥaber
Aḥsenü’l-maḥlûḳ idi ḥayrû’l-beşer
- 15 Didiler ḳadd-i şerîf-i Muṣṭafâ
Sidre-i tûbâya virmişdi şafâ
- 16 ‘Arş-ı ‘alâ andan almışdı nizâm
Serv-i gül-endâm idi ḥayrû’l-enâm
- 17 Kim ki görse ḥazreti birden bire
Dir uzun boylu cenâb-ı servere
- 18 Ḳadd ü ḳâmetde velâkin ol mu‘în
Evsat u ra‘nâ idi hem dil-nişîn
- 19 Orta boyludan uzunca ḳâmeti
Hem uzun boylu degildi ḥazreti

- 20 Bir cemâ'at içre olsaydı o nûr
Re's-i pâki cümleden erfa' olur
- 21 Bir tavîl âdemle gitseydi yola
Görünür fâ'îk o şahş-ı atvele
- 22 Andan ayrılrsa vücûd-ı lâle-gûn
Kendisi orta olurdu o uzun
- 23 Ezherü'l-levn olduğu çün nûr-ı Hâk
Reng-i rûyî berķ ururdu çün şafaķ
- 24 Tal'at-ı vech-i habîb-i tâb-nâk
Kırmızı gülle karışmış dürr-i pâk
- 25 Ne beyâzdu kar gibi levn-i şerîf
Ne de esmer-reng idi şems-i münîf
- 26 Orta renkli nûr-ı rahşân di aña
Türkçede buğday beñiz dirler buña
- 27 Medh iderler reng-i buğdayı hemân
Renkler içre böyledir memdûh olan
- 28 Reng-i buğdayı velâkin gül gibi
Gül idi vech-i vecîh-i encebi
- 29 Vech-i pâki bedr idi bî-irtiyâb
Gül yanağı şemse virmişdi hicâb
- 30 Hem degirmi çihreli tal'at-mişâl
Pek güzel ögmüş yaratmış Zü'l-celâl
- 31 Pîr-i Ken'ân görse gül-haddânını
Hiç düşünmezdi meh-i Ken'ân'ını
- 32 Vechini görse eger o meh-liķâ
Mülk-i Mısr'ı terk iderdi muṭlaķâ

- 33 Terledikçe vech-i pâk-i enveri
Bî-bedel incü olurdu terleri
- 34 Hem kocardı gül gibi fahr-ı cihân
Bu koğu artardı terlese hemân
- 35 Bir yeri mess eylese ol nûr-ı cân
O koğu gitmezdi ordan çok zamân
- 36 Sevse mesh itse şabîniñ başına
Yâ muşâfiḥ olsa bir aşhâbına
- 37 Hep bilürdi şemmeden pîr ü cüvân
O şabîyi o şahâbîyi hemân
- 38 Hep bilürler ki o şâhâne-reviş
İltifât itmiş aña mesh eylemiş
- 39 Re's-i a'lâsı 'azîmü's-şân idi
'Aql u 'irfân u 'ulûma kân idi
- 40 Orta yolludan büyükçe hem zarîf
Maḥzen-i hikmet idi re's-i laṭîf
- 41 Şems ü mâh ile felekler hey'eti
Re's-i pâkinden alur 'ulviyyeti
- 42 Merkez-i ecrâm idi o re's-i pâk
Heybetinden cümle ecrâm oldu çâk
- 43 Her nere varsa o nûr-ı kâ'inât
Meyl iderdi o yaña hep mümkünât
- 44 Ol sebebden bir seḥâb-ı müncelî
Vely iderdi zât-ı pâk-i ekmeli
- 45 Her nere gitse giderdi o bulut

Cümle ‘ulviyyât aña oldı menûť

- 46 Hem geñişçe bedr idi gûyâ cebîn
Ehl-i hâl andan alur feyz-i yakîn
- 47 Meh-cebîninden alur nûrı kamer
Zerresinden pür-ziyâdır bahr u ber
- 48 Levh-i sîmîn cebhe-i fahr-ı cihân
Levh-i mañfûzdan virür remz ü nişân
- 49 Hatt-ı kudretle yazılmış der-cebîn
Kâne hâzâ rahmeten li’l-‘âlemîn
- 50 Alnınıñ mihrâbına yazmışdı Haq
“Ve’đ-duhâ ve’l-leyl” o Rabbü’l-felaq
- 51 Kaşları heybetde şûrânî-mişâl
Muñlakâ andan alınmışdı hilâl
- 52 Hañçer-i bürrân idi ebrûları
Elf-i kudretdi o hatt-ı enveri
- 53 Ortası cüz’î açıkça mâh-veş
Zerre olmazdı şu’â‘ından güneş
- 54 “Kabe kavseyn”di siyâh kaşlar meger
Ortası billâh biñ şemse deger
- 55 Var idi dirler bütün şahb-ı güzîn
Kaşları beyninde bir habl-ı metîn
- 56 Ger celâl itse tamar kalğar idi
Hiddetinden her kişi qorğar idi
- 57 Hiddet itmezdi o nefsinden içün
Gayz u şiddet eyledi dînden içün
- 58 Dînde noqşân oldığın görse o nûr
Der-‘ağab hiddetlenür ğam-nâk olur

- 59 Hâşılı mihrâb-ı ebrûsı anîñ
 Kıble-gâhıdır bütün üftâdeniñ
- 60 Dest-i kudretle yaratmış ol İlâh
 Zümre-i ‘uşşâka olmuş kıble-gâh
- 61 Kıble-gâh-ı ‘âşıkândır ebruvân
 Hem penâh-ı şâdıķândır ebruvân
- 62 Nokta-i sırr-ı ezeldi o maķâm
 Ehl-i ‘irfân andan aldı ders-i tâm
- 63 ‘İlm-i esrâr-ı füyûzât-ı Hudâ
 Eyledi andan zuhûra ibtidâ
- 64 Ğamze-i âhûlarıñ vaz‘iyyeti
 Kıalb-i ‘uşşâka virirdi hayreti
- 65 Şık siyâh hem de uzundı telleri
 Mest iderdi ‘âşık-ı bî-dilleri
- 66 Tîğ-ı müjgân-ı habîb-i Kibriyâ
 Haţt-ı “mâ-zâğa’l-başar”dı gûyiyâ
- 67 Çeşm-i vahdet-bîn-i faħrû’l-mürselîn
 Andan almış nazrayı âhû-yı Çîn
- 68 Kara gözler çevresi ğâyet beyâz
 Göz degildi belki nûr-ı müstefâz
- 69 Penbe penbe var beyâzında tamar
 Böyledir maķbûl olan çeşm-i humâr
- 70 Ne büyükdi ne küçük ‘ayn-ı şerîf
 Şekl-i beyzâvî idi ğâyet laţîf
- 71 Dest-i kudretle çekilmiş sürmesi

- Hûr-ı 'îni mest iderdi dîdesi
- 72 Bir nazarda seyr ider baħr u beri
Her tevâbi'iyile 'arş-ı enveri
- 73 Turduğı yerde görürdi sidreyi
Refref ü Cibrîl-i qudsî-çihreyi
- 74 Yerde gökde her ne var gizlü 'ayân
Âşikâre seyr iderdi bî-gümân
- 75 Sidreden kalksa o Cibrîl-i emîn
Ân-ı vâhidde görürdi o mu'în
- 76 Yok idi perde hicâb o servere
Giceler gündüz idi peygambere
- 77 Arkasından her ne itseydi zuhûr
Seyr iderdi oñ gibi o nûr-ı nûr
- 78 İşte bu gözlerle buldı Hakk'a yol
Bir idi nezdinde yer gök sağ u şol
- 79 Ger nigâh itseydi o nûr bir yaña
Hep vücûdıyla dönerdi ol yaña
- 80 Her nere dönseydi devletlü seri
Meyl iderdi cümle cism-i enveri
- 81 Bu hakîmâne nigâh-ı Aħmedî
'Âdet-i sulţân-ı taht-ı sermedî
- 82 Sünnet olmuş ümmet-i merhûmeye
Diğķat eyle sünnet-i mergûbeye
- 83 Çekme burnı orta az yüksekdi hem
Şerh-i vaşfında anıñ 'âciz kalem

78a-buldı Hakk'a yol Ş / gördi Hakk'ı ol Z.

- 84 Alnınıñ saṭhıyla enf-i nâzenîn
Düz idi mevzûn idi Hâkku'l-yaḳîn
- 85 Kuvve-i bînî ile o gül-beden
Şemm iderdi Cibril'i tâ sidreden
- 86 Hüsni-vechi muşhaf-ı ümmü'l-kitâb
Gül dudaklar reng-i la'le virdi tâb
- 87 Hoka-i la'l idi gûyâ ḡonca-fem
Andan almış her mezâyâyı kalem
- 88 Gül dehenler bâb-ı "mâ-evḥâ" idi
Nağme-dâr-ı "leyle-i isrâ" idi
- 89 Her ne itse gül dudagından zuhûr
Vaḥy idi vallâhi billâhi'l-Ġafûr
- 90 Her kelâmı nazm-ı vaḥyullâh idi
Emr ü nehyi cümlesi lillâh idi
- 91 Hiç hevâsından dimezdi bir lafız
Âyet-i "mâ-yentiḳu"yı kıl hıfız
- 92 Emr-i pâk-i ḥazret-i Cebbâr-ı hû
"Mâ-nehâküm" âyetinde "fe'ntehû"
- 93 Hâşılı ma'nâ-yı âyât-ı Hudâ
Her kelâm-ı Muşafâ maḥz-ı hüdâ
- 94 O resûlüñ dişleri dür-dânesi
Nûr idi aḡzında her bir dânesi
- 95 A'ḳalü'n-nâs oldıḡından o cemîl
İncü dişler şıḳ degildi bî-'adîl
- 96 Çok da seyrek şanma o kevkepleri
Hâḳ 'adâletle yaratmış anları

- 97 Şöyle ki dendân-ı reng-i yâsemîn
Hokka-i la‘l içre bir dürr-i semîn
- 98 Ger kelâm itse o şehbâz-ı cemâl
Berķ ururdu dişleri tal‘at-mişâl
- 99 Söyledikçe şems-i eflâk-ı vaķâr
Dişlerinden nûr olurdu âşikâr
- 100 Gülse bir kez hazret-i sulţân-ı dîn
Ėandesinden mest olurdu Ėûr-ı ‘în
- 101 Pâk ü berrâķ u münevver dişleri
Ėandesinden zâhir olsaydı biri
- 102 Yıldırım parlar gibi parlar idi
İncü dişler zübde-i envâr idi
- 103 Yâ tolu tâneleri teşbîh-i tâm
Ol sebebden didiler Ėabbü’l-gamâm
- 104 Liğye-i pâkîze-i ‘izzet-penâh
Vech-i enver üzre bir nûr-ı siyâh
- 105 Tüyleri çok hem büyükdi liğyesi
Nûr idi başdan ayağa bünyesi
- 106 Ne uzundu liğyesi Ėadden füzûn
Ne de maķşûr idi misk-i nâfe-gûn
- 107 Ėaşş iderdi şârib-i nâzûk-teri
Hiç uzatmazdı o müşĖîn-telleri
- 108 Ėünkü ümmet olduķ o peyĖambere
Sünnet olmuşdur bu ‘âdet bizlere
- 109 Hem tahâretdir bıyık kesmek didi
Ėaşş-ı şârible bize emr eyledi

- 110 Lihyesinde didiler şahhü'l-beyân
Var idi birkaç beyâz tüyler 'ayân
- 111 Bu beyâzlar nûr idi rahşân idi
On toköz tel yâ daha noķşân idi
- 112 Re's-i pâkinde dağı vardı biraz
Bâg-ı hüsne gül idi o ser-firâz
- 113 Geh terâş eylerdi re's-i enveri
Geh şalardı 'anberîn gîsûları
- 114 Çok uzatmazdı velâkin saçını
Geçmedi 'ömrinde üz-n-i pâkini
- 115 Şaç şakal ifrât ile kıvrık degil
Büsbütün düz de degil hep mu'tedil
- 116 Sem'-i pâk-i hazretî gâyet zarîf
Bir gül-i şad-berg idi gûş-ı nazîf
- 117 Mâverâ-yı sidreden olsa hitâb
İşidirdi sem'-i Cibrîl'i nişâb
- 118 Şûretâ teblîg ider Cibrîl buña
Lîk ma'nâda budur mir'ât aña
- 119 Hem tıyardı yeryüzinde o melek
Nicedir âvâze-i çarĥ-ı felek
- 120 Leyle-i mi'râcda o Refref-süvâr
Dir ki tıydum ben Bilâl'i âşikâr
- 121 Kalkdı temcîd itmege merd-i Hudâ
Geldi na'leyn-i şerîfinden şadâ
- 122 Gör ne kuvvetdir ki virmiş Rabbisi
Nice biñ yıl yoldan añlardı sesi

- 123 Tıydu göklerden o sultân-ı senî
Yerde na'leyn-i Bilâl'in sesini
- 124 Boynı berrâk u münevver şâf idi
Levh-i sîmîn-gerdeni şeffâf idi
- 125 Ba'zı teşbîh itdiler o kevkebi
Didiler boynı gümüş ibrîk gibi
- 126 İ'tidâl üzre mübârek gerdeni
Hep muvâfîk hikmete sîmîn-teni
- 127 Şadr-ı a'lâsı genişçe dil-rübâ
Düz idi batn-ı celîl-i müctebâ
- 128 Batn-ı pâkiyle berâber idi şadr
Nûr-ı şadrından nişâne idi bedr
- 129 İnce tüyler var idi gögsinde hem
Bir elif şeklinde lâhûtî-raqam
- 130 Şerh-i şadra bir işâretti bu hâl
Mâverâsın söylemek 'ayn-ı muhâl
- 131 Hem omuz başlar büyükdi didiler
Ehl-i hilye böyle takrîr itdiler
- 132 Hem omuzda ince tüyler var idi
Mâ'-adâsı dürre-i şeh-vâr idi
- 133 Etlî cânlı hem kemikliydi omuz
Ehl-i hilyeden vürûd itdi bu söz
- 134 Cism-i pâkinde kemikler hep iri
Pehlevânâne vücûd-ı enveri
- 135 Güçlü kuvvetlü o şâhib-ihtîşâm
O sebebden didiler dağmü'l-'izâm

- 136 Beyn-i ketfeyni geñiŝçe hem zarîf
Ortasında var idi mühr-i şerîf

Beyân-ı Hadîs-i Hâtemü'n- nübüvve

كان خاتم النبوة في ظهره بضعة ناشزة رواه الترمذي عن ابي سعيد رضي الله عنه وفي
احاديث شاملة المأل وموافقة الاشتمال

[Sırtındaki nübüvvet mührü bir et parçasıydı. Tirmizî, Ebû Sa'id (ra)'tan
rivayet etmiştir.]

- 137 Bu mühür reng-i siyâh bir hâl idi
O siyâh reng şarıya meyyâl idi
- 138 Ger bu teşbîhimde olmazsa vebâl
Ladenî⁵¹ reng olmalı bi'l-ihtimâl
- 139 Hep ufağ tüylerle maħdûd devresi
Ŗekl ü hey'etde gügercin beyzası
- 140 Ŗağ cihet tevħîd idi başdan taraf
Ŗol taraf ism-i nebiyy-i zî-şeref
- 141 Ortada yazmış Hüdâ-yı zü'l-celâl
Cümle-i mergûbe-i nuşret-me'âl
- 142 Ki "tebaħbaħ ente meyšûr" kelmesi
Hem "tevecceħ ħaysü şi'te" cümlesi
- 143 "İnneke manşûr" idi ħatm-i kelâm
Bu idi mühür-i nübüvvet ve's-selâm
- 144 Türkcesi Allâhu a'lem şöyledir

136. beyitten sonraki başlık Z'de yok.

⁵¹ Bu kelime asıl metinde "la'denî" şeklinde yazılmıştır. Ancak araştırmalarımız sonucunda bu yazımda olan bir renk tespit edemedik. Bununla birlikte bazı sözlüklerde "lâden" şu şekilde tanımlanmaktadır: 1. bot. Lavanta, lâden. 2. Lâden zamkı, bazı çamlardan çıkan ve kadınların ben yaptıkları siyah ve hoş kokulu zamk. 3. Ben taklidi.

Ben merâm itdikce Rabb'im söyledir

- 145 Müsterîh ol ey nezîr ü ey beşîr
Her umûrı ben saña kıldım yesîr
- 146 Her ne isterseñ teveccüh it aña
Nuşreti va'd eyledim muñlak saña
- 147 Hey'et-i mühr-i şerîf-i müsteñâb
Böyledir Allâhu a'lem bi's-şavâb
- 148 Nûr-ı 'aynım hazret-i Aḥmed Ziyâ
Mürşid-i pâkim imâm-ı aşfiyâ
- 149 Ma'nevî emr-i celîl-i ḥâtemi
Böyle tertîb eyledi bu ḥâtemi
- 150 Hem teberrük vech ile vaḳf eyledi
Virilür ihvâna mühr-i Aḥmedî
- 151 Sellimû şallû 'alâ nûri'l-mübîn
'Azzimû âlen ve şaḥben ecma'în
- 152 El ayak kol her bir a'zâ-yı vücûd
Enseb ü a'lâ yaratmışdı Vedûd
- 153 Az uzunca elleri parmakları
Böyledir cümle şecâ'at erleri
- 154 Oldığı çün parmağı kîlk-i kader
Ḥâşıl oldu remz-i ve'n şaḳḳa'l-kamer
- 155 Ayağı altıyla eller ayası
Şâf u berrâḳ u geniş nûr-pâresi
- 156 Görse bir kez destiniñ ortasını

150a-eyledi Ş / itdi bil Z.

150b-müher-i Aḥmedî Ş / o mühr-i cemîl Z.

151. beyit Z'de yok.

- Setr ider Mûsâ yed-i beyzâsını
- 157 Hâk-i pâyın bûs için kerrûbiyân
Tâ inerler yerlere o kudsiyân
- 158 Pâyınıñ altı çukurca düz degil
Dest ü pâyı az büyükce mu'tedil
- 159 Hûb idi pây-ı laîf-i muhterem
Nâs içinde yok idi öyle kadem
- 160 O resûlüñ pây-ı kürsî-pâyesi
'Arş-ı a'lâdan muqaddes sâyesi
- 161 Hâk-i pây-ı Muştafâ'dan bir gubâr
Mâ-sivâllahdan muqaddesdir ne var
- 162 Tûr'da "fa'hla" dir Kelîm'e Zü'l-celâl
Muştafâ çıkdı semâya bâ-ni'âl
- 163 Gıtdığı gice Muhammed dostına
Bu kademle başdı 'arşını üstine
- 164 İhtizâz itdi sevincinden felek
Pâyına yüzler sürerdi her melek
- 165 Sâk ile uylukları pehlûları
Sâ'id-i sîmîn ile pâzûları
- 166 Etlü hem kuvvetlü merdâne-reviş
Nerre-şîrâne o ra'nâ-gösteriş
- 167 Hem cesîm ü hem besîm ü hem vesîm
Hem kâsîm ü hem mu'tâ' u hem kerîm
- 168 Pek mûlahham olmadı şems-i münîf
Hem degildi pek za'îf ü pek naîf
- 169 Laḥm u şahmı pek kavî pek tâb-nâk
Tâze güllerden muṭarrâ cism-i pâk

- 170 Hem muşaffâ hem mücessem nûr idi
Cism-i pâki gevher-i menşûr idi
- 171 Bil müberrâ oldu kıldan ol hüdâ
Bir omuzla bir şadırdan mâ-'adâ
- 172 İhtiyârlıktan zarar-gîr olmadı
O vücûd-ı tâzesi hiç şolmadı
- 173 Gîtgide artırdı hüsni ü ânını
İhtiyârlık kesmedi dermânını
- 174 Böyle merdâne levendâne vücûd
Kimseye virmiş değil Rabb-i vedûd
- 175 Yolda gitseydi şehin-şâh-ı enâm
'Âdetiydi sür'at ü temkîn-i tâm
- 176 Sür'at-i seyrinde hiçbir ferd aña
Fâ'ik olmazdı yürümekden yaña
- 177 Meşy iderken mâh-ı eflâk-i hüner
Her adımda pâyını yerden keser
- 178 Pâyını sürçmezdi aşlâ yerlere
Hem egerdi başını dâ'im yere
- 179 Sür'at-i seyr-i Cenâb-ı Aḥmedî
Şanma ki koşmaqla meşy itmek idi
- 180 Sür'at-i peygamberî öyle değil
'Âdet üzre meşy iderdi o celîl
- 181 Şöyle ki gökden nüzûl eyler gibi
Meşy iderdi gördiler o kevkebi

171a- Bil müberrâ oldu kıldan ol hüdâ Z / Fazla tüylerden müberrâ ol hüdâ Ş.

180b-o celîl Ş / şöyle bil Z.

181a-Şöyle ki gökden Ş / Lîk yüksekden Z.

- 182 Rabb-i pâkinden utanup zî-cemâl
 add-i ubâsın iderdi çün hilâl
- 183 Hûş-menddir o düşünmez ân u ân
 Hep nazar-ber-pâ idi mâh-ı nevîn
- 184 Hem vaanda eyledi seyr ü sefer
 Encümende eyledi alvet-maar
- 185 Yâd-dâtla geçdi ‘ömri her demi
 Hem nige-dât oldu dâ’im maremi
- 186 Bâz-gete yok idi hiçbir maal
 Çünki ünse gelmedi ala alel
- 187 Gölgesi düşmezdi alâ yerlere
 Hem sinek onmazdı cism-i envere
- 188 İhtilâm olmazdı ‘ömrinde o nûr
 İtmedi mil olmaa bir ferd zuhûr
- 189 âtemü’r-rüsl olduı ma’lûm idi
 Bu sebebden mühr ile matûm idi
- 190 avr u mivârı bütün ur’ân idi
 er’-i pâki zübde-i edyân idi
- 191 Dîn anıdır baka yok dîn-i metîn
 âhid olmudur “hüden li’l-muttaîn”
- 192 Vaf-ı pâki adıu’l-va’dü’l-emîn
 ıd ile itdi bütün teblîg-i dîn
- 193 Dîn-i a buldı zamânında kemâl
 almadı er olmadı hiçbir me’âl
- 194 Ni’metin itmâm idüp Rabb-i celîl
 Hem rızâsın bunlara ıldı delîl

- 195 Naşş-ı Ƙur'ân'la sübût buldı hüküm
Hâķ didi "el-yevme ekmeltü leküm"
- 196 Hem o "et memtû 'aleyküm" ni'meti
Şerh ider bir bir "razîtü" âyeti
- 197 Şıdķ u emniyyetde Ƙur'ân-ı mübîn
"Câ'e bi's-şıdķı" didi "şümme emîn"
- 198 Bir feţânet şâhibi ma'sûm idi
Cümle 'âlem hâdim o maħdûm idi
- 199 İşmetin i'lâm için Perverdigâr
Söyledi "innâ fetahna" âşikâr
- 200 Kim apansız görse faħr-ı 'âlemi
Cism-i zibâ-yı resûl-i ekremi
- 201 Heybetinden mest olurdu nâ-gehân
Dehşetinden ürperirdi cism ü cân
- 202 Pek 'azîmü's-şân idi ol ğonca gül
O mehâbetlü şehen-şâh-ı rüsûl
- 203 Heybeti zulm ü huşûnetden degil
Dehşeti ğadr ü huşûmetden degil
- 204 Gördiĝi çün lâ-mişâl Sübhân'ını
Nûr-ı heybet kaplamışdı cânını
- 205 Ülfeti iksîr idi şâdıķlara
Şoħbeti te'sîr iderdi anlara
- 206 Her görende ħubb-ı Hâķ peydâ idi
Cân u dilden 'âşık-ı şeydâ idi
- 207 Evvel âħir yok idi mişli anıñ

196a-Hem o Ş / Hem de Z.

199a-i'lâm Ş / i'lân Z.

‘Âşıkı Allâh idi nâzük-teniñ

- 208 Vaşf idenler dir idi bi’l-ittifâk
Görmedik mişli gibi bir nûr-ı Hâk
- 209 Evvelîn ü âhirîn içre o cân
Dürr-i yektâ-yı risâletdi hemân
- 210 Ger uzakdan çıkısa bâ-‘izz ü felâh
Zann idersiñ toğdı hürşîd-i şabâh
- 211 Çün yakın geldikde mâh-ı dil-berân
Bir melek dirsiñ nüzûl itdi o ân
- 212 Tatlı dilli hoş kelâmlı hem faşîh
Andan a‘lâ yok idi şahş-ı melîh
- 213 O zamân ehl-i feşâhat çok idi
Lîk peygamberden efşah yok idi
- 214 İmri’ü’l-Kays ki faşîhler kâ’idi
Nezd-i hâzretde oğunmazdı adı
- 215 Hem belîgu’l-kavl idi ‘azbü’l-lisân
Yok idi mişli belâgatde hemân
- 216 Ger kelâm itse habîb-i Kirdgâr
Her sözi mümkün idi ‘add ü şümâr
- 217 Her ne söylerse hakîmâne kelâm
Bir bir añlarlardı aşhâb-ı kirâm
- 218 Herkese fehmi kadar söyler idi
Her muhâtab sözini añlar idi
- 219 Bir kelâmı söylese fahr-i cihân
O sözi hiç yok idi añlamayan

213b-Lîk peygamberden efşah yok idi Z / Lâkin andan efşahı hiç yok idi Ş.

- 220 Her kabîleniñ lisânıyla müdâm
Söyledi ‘izz ü sa‘âdetle kelâm
- 221 Faḥr-i ‘âlem her ne ki söz söyledi
Andan aḥsen bir kelânullâh idi
- 222 Kâ’inâtda aḥsen-i kavî-i hüdü
Yoḡ idi vallâhi andan mâ-‘adâ
- 223 O güzeller pâdişâhı mâh-rû
Her cihetce aḥsen ü ecmeldi o
- 224 Sellimû şallû ‘alâ nûri’l-mübîn
‘Azzimû âlen ve şaḥben ecma‘în

**Der-beyân-ı ba‘zı aḥlâḡ-ı şâhibü’l-ḡulḡü’l-‘azîm ‘Aleyhi
şalavâtullahi’l-meliki’l-kerîm**

- 225 Hüsni ḡulḡa ḡâtim-i menşûr idi
ḡilḡat-i ḡulḡı güzel bir nûr idi
- 226 Nâs içinde aḥsenü’l-aḡlâḡ idi
Her melek didârına müştâḡ idi
- 227 Var mıdır bir ḡulḡ-ı a‘lâ ki ‘aceb
Anda mevcûd olmaya ḡâşâ bireb
- 228 Dir ḡadîşinde o aḡlâḡı ḡasen
Ba‘ş olundum aḡsen-i aḡlâḡla ben
- 229 Mebde’im ben enfüs ü âfâḡa hep
Hem etemm ü aḡsen-i aḡlâḡa hep
- 230 Ğâyet-i vaşfinda yetmez mi delîl
Nâḡıḡ oldı nazm-ı Ḳur’ân-ı celîl
- 231 Ḥaḡ didi ḡulḡ-ı ‘azîm üzre seni

221a-ne ki söz Ş / kelâm ki Z.

221b-kelânullâh Ş / kitâbullâh Z.

- Ben yaratdım ey kerâmet ma‘deni
- 232 Re’fet ü rahmetde bir mişli ‘adîm
O idi yektâ kerîm ibni kerîm
- 233 Cümle maḥlûḳ üzre pek erḥam idi
Ḥalk-ı ‘âlem içre eñ ekrem idi
- 234 Ḥâdişâtda o idi ancaḳ cevâd
Bir ‘adili yoḳ idi beyne’l-‘ibâd
- 235 Kâ’inâtı virse topdan bir ḳula
Göñline gelmezdi aşlâ bir pula
- 236 Ümmehât-ı ḥüsn-i ḥulḳa kân idi
Ḥikmet ü ‘iffetde bî-aḳrân idi
- 237 Hem şeca‘atde nazîri yoḳ idi
Bu cihânda mişli nâ-mesbûḳ idi
- 238 Çıḳsa meydâna o şîrâne tebâr
Nazrasından maḥv olur İsfendiyâr
- 239 Görse ZâloḒlı anı bir laḫzada
Mürd olur cânı giderdi ortada
- 240 Hoş bu ma‘lûmdur ki sulṫân-ı şücâ‘
Küfr ü zulmet içre virmişdi şua‘
- 241 Hep bu ‘âlem kâfir ü düşmân-ı dîn
Anlar içre tek idi sulṫân-ı dîn
- 242 Bunca ‘udvân içre itmişdir zuhûr
Kesret-i düşmenden itmezdi fütûr
- 243 Hep hücûm itdikçe düşmân-ı denî
Ḳorḳu bilmezdi şecâ‘at ma‘deni

---

241. beyit Ş’de yok.

242a-‘udvân Z / düşmân Ş.

- 244 Her ezâya şabr idüp kıldı şebât
Aşberu'n-nâsdir o fahr-ı kâ'inât
- 245 Şabrınıñ olmaz bu 'âlem zerresi
Şabr-ı Eyyûb şabrınıñ bir nebzesi
- 246 Ân-be-ân gördükçe kavminden ezâ
İtmedi bir demde aşlâ bed-du'â
- 247 Hep şalâh-ı hâle eylerdi niyâz
Böyle şabr itdi o sultân-ı Hicâz
- 248 Kâlbine gelmez ezâyâdan keder
Her ezâya şabr ile buldı zafer
- 249 Yok ki erbâb-ı tevâzu'dan biri
Sebkat itsün Hâzret-i Peygamber'i
- 250 Eyledi her ân tevâzu' bî-gümân
Yok tevâzu'da aña aqrân olan
- 251 Herkese qadince kerrûbî-şi'âr
Hep tevâzu'la ider hıfz-ı vaqâr
- 252 Varlığa bâ'ış olurken sâyesi
Dâ'imâ yoqluq idi sermâyesi
- 253 Seyyidü'l-aqvâm iken nûru'l-'uyûn
Herkese hıdmet iderdi 'abd-gûn
- 254 Cümle-i hulq-i tevâzu'dan biri
Merkebe bindi egersiz ekşerî
- 255 Nezd-i pâkinde piyâde olsa ger
Der-'ağab quddâmına irkâb ider

250a-ân Ş / dem Z.

255b-Der-'ağab Ş / O kesi Z.

- 256 Hem ta'âmı yerde ekl eyler idi
Da'vet-i 'abda icâbet eyledi
- 257 Da'vet eylerse anı 'abd-ı za'îf
Der-'aķab eyler icâbet ol Şerîf
- 258 Yolda gitseydi Cenâb-ı Muştafâ
Ekşeri öñde gider Őaĥb-ı Şafâ
- 259 Bu işi Şanma Őaķın terk-i edeb
Çünkü emridir anıñ fevķa'l-edeb
- 260 Terk iderler zâhrını Őaĥb-ı kirâm
Tâ gele anda firiŐtâh-ı 'izâm
- 261 Emr iderdi öñde aŐĥâbı gide
Zât-ı pâki anları ta'ķîb ide
- 262 Bu sebebden zümre-i aŐĥâb u âl
İtdiler emr-i Şerîfe imtişâl
- 263 'Abdini ĥuddâmını dâ'im resûl
Süfre-i in'âmına eyler ķabûl
- 264 Her dem anlarla ta'âm eyler idi
Yidiginden anları toylar idi
- 265 Her ne giyse giydirir ĥuddâmına
Cümle 'âlem ĝarķ idi ikrâmına
- 266 Hem laĥîfe-gû idi zât-ı celîl
Az gülerdi çok sükût eylerdi bil
- 267 Gülmesinde ses çıkarmazdı nebî
Görünürdi dişleri incü gibi
- 268 Öyle bil ki ĥande-i peyĝamberî
Bir tebessümden 'ibâret ekşerî
- 269 Pek güleç yüzlü ĥalîmü't-ĥab' idi

Kâ'inâtda kimseyi incitmedi

270 Dergehinde vahşi hayvânlar bile
Hıdmet itdiler hulus-ı kalb ile

271 Sellimû şallû 'alâ nûri'l-mübîn
'Azzimû âlen ve şahben ecma'în

**Der-beyân-ı şifât-ı libâs-ı ecmelü'l-berâyâ 'aleyhi selânullahi'l-
meliki'l-kibriyâ**

272 O sipeh-sâlâr-ı cem'-i aşfiyâ
O şehen-şâh-ı şufûf-ı enbiyâ

273 Geh giyerdi pâdişâhâne libâs
Bir görüşde mest olurdu cümle nâs

274 Görse reftârın eger hûr u melek
Yüzlerin hâke sürerlerdi ne şek

275 Pâyına kurbân olurdu kudsiyân
Hep iderlerdi fedâ-yı cism ü cân

276 'İzz ile olsaydı ger düldül-süvâr
Esbini Cibrîl yederdi âşikâr

277 Çıkısa devletle sa'âdet-hâneden
Mescidinden yaña bir kâşâneden

278 Hep feriştehler turur bâ-ihtirâm
O şehen-şâh eyler ifâ-yı selâm

279 Dergehinde kul olurlardı hemân
Nice Yûsuf'la Süleymân-ı zamân

280 Giyse bir def'a libâs-ı fâhîri
Vazgeçer andan mübârek hâtırı

272b-şufûf Ş / gürûh Z.

279a-olurlardı hemân Ş / olurdu bî-gümân Z.

- 281 Gelse kıymetlü libâslar hazrete
Hep virirdi ehl-i fakr u hâcete
- 282 Kisve-i fakrı severdi o güzel
Fakr ile fahr eyledi nûr-ı ezel
- 283 Ehl-i fakra çok teşebbüh eyledi
Ol sebab “el-fakru fahrî” söyledi
- 284 Pek severdi gömlegi şems-i münîr
Hem giyerdi dâ'imâ ol dest-gîr
- 285 Söyleyim şekl-i kâmiş-i enveri
Sen şağın şanma bizim gömlekleri
- 286 ‘Ayn-ı entâri uzağdan gösteriş
Kolları eñlü vücûdı pek geñiş
- 287 Hey’eti gömlek gibiydi boy uzun
Öñ kapalı mâ-‘adâsı cübbe-gûn
- 288 Yenleriñ tûlî beyiklerle siyân
Boyı geçmezdi topuqlardan hemân
- 289 Bu kâmişîñ penbedir dîbâcesi
O zamâna hâş idi mensûcesi
- 290 Kisve-i pâk-i Cenâb-ı Aḥmed’i
Yâ Yemen yâ Şâm kumaşından idi
- 291 Yâ Hicâz ma‘mûlesi kâr-ı zamân
Her birinden giydi sultân-ı cihân
- 292 Nehy olunmazdan muḳaddem didiler
Bir harîr atlas libâsı giydiler

283b- Ol sebab Z / Luḫf ile Ş.

286b-pek Ş / hem Z.

- 293 Giydi her dürlü kumaşdan o kamer
Şûf idi lâkin aña eñ mu‘teber
- 294 Hem severdi hıbreyi sidre-fırâş
Türkcede dirler alaca bir kumaş
- 295 Hem yakasıyla kolunda her zamân
Düğme kullanmazdı sultân-ı cihân
- 296 Çok uzun câme begenmezdi o mâh
Dâ’imâ giydi topuklardan kütâh
- 297 Hem kamîş üzre o hûrşîd-i münîf
Geh giyerdi hırka-i şûf u laţîf
- 298 Renkler içre levn-i hadrâyı sever
Hem beyâz renkli libâsı çok giyer
- 299 Ba‘zı kere giydi reng-i aḫmeri
Cum‘alarda bir de bayrâm günleri
- 300 Kırmızı hırka giyerdi ya‘ni o
Berķ ururdu âsumâna sû-be-sû
- 301 Girdigi anda o la‘lîn câmeye
Zann idersiñ gül bürünmüş lâleye
- 302 Çıkısa meydâna o verd-i âteşîn
Mest olurdu cümle aşḫâb-ı güzîn
- 303 Ger siyâhî-câme giyse mâh-veş
Zann idersiñ gice toğmışdı güneş
- 304 Her ne dürlü câme giyseydi nebî

293. beyit Z’de “Dürlü dürlü giydi sultân-ı şafâ / Lîk şûfî çok severdi Muştafâ” şeklinde.

295a-Hem yakasıyla kolunda her zamân Ş / Âstîn ile girîbânında hem Z.

295b-cihân Ş / ümem Z.

298a-levn-i hadrâyı sever Ş / sevdi elvân-ı yeşil Z.

298b-beyâz renkli libâsı çok giyer Ş / beyâzı çok giyerdi şöyle bil Z.

300b-âsumâna sû-be-sû Z / kâ’inâta hûb-rû Ş.

Yağışur endâmına hûrî gibi

- 305 Ekşerî ihrâm giyerdi nûr-ı cân
O idi çünkü maâf-ı kudsiyân
- 306 Şarınup bir köhne ihrâma o nûr
Dir idi şân-ı 'ubûdiyyet budur
- 307 Dir ki râvîler o şems-i kâ'inât
Köhne bir ihrâmda itmişdir vefât
- 308 Kendisi sultân iken peygamberiñ
Faqr-günâ her işi o serveriñ
- 309 Sevmeyüp dünyâya itmez i'tibâr
Var iken terk eyledi bi'l-ihtiyâr
- 310 Kimseyi men' itmedi lâkin o nûr
İntifâ' itsün didi 'abd-i şekûr
- 311 Ni'meti taḥdîş için şahş-ı ganî
Şarf u ḥarc itsün ḥelâlinden anı
- 312 Yisün içsün giysün isrâf itmesün
Mâlnı bâd-ı hevâ şarf itmesün
- 313 Böyle tenbîh eyledi mü'minlere
Hem ticâret emr iderdi anlara
- 314 Dürr-i tâc-ı enbiyâ şâh-ı rüsûl
Pîşvâ-yı ehl-i şeh-râh-ı sübûl
- 315 Re's-i pâke giydi ser-pûş gâh gâh
Nişf-ı beyzâ hey'etinde şekl-i mâh
- 316 Şûf idi rengi ziyâde hoş idi

311b-Şarf u ḥarc Ş / Dir ki şarf Z.

313. beyit Z'de yok.

316a-rengi Ş / şekli Z.

- O zamânda Şâm işi ser-pûş idi
- 317 Hem beyâzî-reng idi tâc-1 şerîf
Şekl ü rengi ‘arş-1 a‘lâdan laţîf
- 318 Bir beyit vardır ki Câmî söyledi
Anda bu remze işâret eyledi
- 319 Fârisîce söyledi şeyh-i cemîl
Zâhir-i ma‘nâdan aldım ben delîl
- 320 “Sikke ki der Yeşrib ü Baţhâ zedend
Nevbet-i şânî be-Buĥârâ zedend”
- 321 Evvelâ bir sikke ki ħadri celîl
Yeşrib ü Baţhâ’da urdıldardı bil
- 322 Nevbet-i şânîde urdıldardı hem
Şehr-i ‘âlî-i Buĥârâ’da ne‘am
- 323 O muĥaĥĥaĥ remz ider bu cümlede
Şekl-i iklîl-i Cenâb-ı Aĥmed’e
- 324 Naĥş idilse sikke-i faĥr-ı cihân
Tâc-1 naĥşîye müşâbihdi hemân
- 325 Lîk naĥşı yok idi yek-reng idi
Ehl-i aĥbâr nice ki şerĥ eyledi
- 326 Gerçi burdan başka ma‘nâ âşikâr
Ben de aldım zâhiri ma‘nâ ne var
- 327 Sikkeden maĥşad Cenâb-ı Naĥşbend
Sen de ma‘nâ-yı aĥîri itme red
- 328 Ĥazret-i şâhib-sa‘âdet şems-i dîn

319b-ben Ş / bir Z.

321a-Evvelâ Ş / Söyledi Z.

327b-Sen de Ş / Lîk Z.

- Faḥr-ı ‘âlem raḥmeten li’l-‘âlemîn
- 329 Şardı iklîl üzre destâr-ı şerîf
Aḳ siyâh hem kırmızı reng-i laḫf
- 330 Re’s-i pâke şardı maḥbûb-ı İlâh
Her birinden bir ‘imâme gâh gâh
- 331 Çok şarar lâkin beyâzı serv-i nâz
Ucları şarkıḳdı arḳadan biraz
- 332 Tûl-i destârında aḳvâl şöyledir
Yâ yedi yâ on iki endâzedir
- 333 Didiler ehl-i ḫadîsiñ aḡlebi
Bir ‘aded olmazdı destâr-ı nebî
- 334 Ba‘zı ba‘zından uzundı didiler
Ehl-i aḡbâr böyle taḳrîr itdiler
- 335 Hem ḳınâ‘ı çoḳca örterdi sere
Zîr-i destârında re’s-i envere
- 336 Çünkü ‘azrâdan ḫayâsı çoḳ idi
Andan a‘lâ bir utanḡan yoḳ idi
- 337 O idi aḡl-ı ḫayâniñ ma‘deni
Bu sebebden setr iderdi kendini
- 338 Bu sözümden şanma ḳullandı niḳâb
Görünürdi vech-i pâk-i âfitâb
- 339 Ḳaş ḫizâsındaydı eḫrâf-ı ḳınâ‘
Berḳ ururdu vech-i pâkinden şua‘
- 340 Bil ḳınâ‘ı bir nevi‘ dülbend idi

331a-Çoḳ şarar lâkin Ş / Lik çoḳ şardı Z.

333b-Bir ‘aded olmazdı Ş / Ki müte‘addiddir Z.

336b-a‘lâ Ş / artıḳ Z.

Başına örter nebîler seyyidi

- 341 Hem ‘imâme giydi üstünden anî
 aldı altında inâ‘ destârınıñ
- 342 Bu inâ‘ı hâcılar örtmekde çok
 Gâh ipekden gâhi yünnden geh pamuk
- 343 Hep güzel yağlar sürerdi başına
 Lihye-i müşgîn teliyle aşına
- 344 Eksik olmazdı güzel yağdan seri
 Tîb okardı cism-i pâk-i enveri
- 345 Ger ıkartsa arkasından şevbini
 Yâ ki destâr u inâ‘ dülbendini
- 346 oqusından mest olurlar ins ü cîn
 Şemmesinden zevk alur âhû-yı Çîn
- 347 Misk idi gûyâ şiyâb-ı emcedi
 Gûlden a‘lâ vü ‘ıtırden şâf idi
- 348 Şanki kisve gül ile mensûc idi
 Zann idersin ‘ıtr ile memzûc idi
- 349 Her ne mess itse vücûd-ı envere
 oqması fâ‘ıkdı bûy-ı ‘anbere
- 350 Hiç tükenmezdi bu rûhânî oqu
 Hiç biter mi şemme-i nisbetdi o
- 351 Bir çamur mezc olsa verd-i sâdeye
 Yâ ‘ıtır onsaydı çamur kâseye
- 352 O oquyı hıfz ider çamur hemân
 Kâsedden gitmez o rîha çok zamân

340b-örter Ş / örttdi Z.

352a-O oquyı hıfz ider çamur hemân Ş / Hıfz ider çamur oquyı bî-gümân Z.

- 353 Cezb idince bir çamur bûy-ı güli
Nisbet-i peygamberi fikr itmeli
- 354 Her ne giyseydi şehin-şâhânesi
Giydiği dürlü çıkardı câmesi
- 355 Kir ü pâs olmazdı eşvâbında hiç
Nûr idi o kir olur mı nûrda hiç
- 356 Sellimû şallû 'alâ nûri'l-mübîn
'Azzimû âlen ve şahben ecma'în

ÂŞIK KADRÎ

Hilye-i Şerîf

Hayatı ve Eserleri

1865 yılında Çorum'un Osmancık ilçesinin Yazı Mahallesi'nde doğmuştur. Asıl adı Abdülbaki USLU'dur. Şiirlerinde Kadrî mahlasını kullanmıştır. Koca Mehmet Paşa Camii'nin kayyumu olan Ahmet Efendi'nin oğludur. Annesi, babasının ikinci eşi olan Emine Hanım'dır.

Âşık Kadrî yedi sekiz yaşlarında mahalle medresesine gitmiş, bir müddet sonra da Kızılhasanoğlu Dairesi Büyük Medresesi'ne devam etmiştir. 1885 yılında babasının ölümü üzerine medreseden ayrılmıştır. On beş yaşlarındayken saz çalıp şiir söylemeye başlayan Âşık Kadrî öğrenimini bırakıp özgürlüğüne kavuşunca âşıklığı daha bilinçli biçimde sürdürmüştür.

Abdülkadir Efendi üç kez evlenmiştir. İlk eşi doğum esnasında ölünce yeniden evlenmiş ve bu evlilikten üç çocuğu olmuştur. İkinci eşi de vefat edince yeniden evlenmiş bu evlilikten de altı çocuğu olmuştur.

Askerlik görevini yerine getirmek için 1891 ya da 1893 yılında İstanbul'a gidip görevini tamamladıktan sonra tekrar Osmancık'a dönmüştür. 1895 yılında çavuş rütbesiyle ilçenin jandarma komutanlığına getirilir. Bu görevi 1909 yılına kadar sürdürmüş, bu tarihte görevinden ayrılarak Osmancık'ta dava vekilliği yapmıştır.

Bütün hayatını Osmancık'ta geçiren Abdülkadir Efendi 1945 yılında Osmancık'ta vefat etmiştir. Kabri Osmancık Yenimahalle Mezarlığı'ndadır.

Fatmanur Uysal, şaire ait bant kaydından ve onu tanıyan kişilerle yaptığı görüşmeler neticesinde elde ettiği bilgilerden hareketle şairin yetişmesinde babasının büyük rolü olduğunu tespit etmiştir.

“Babam okumaya meraklı, son derece neşeli, şakadan hoşlanan bir kimseydi. Biraz da şiir kabiliyet vardı. Şu beyit onundur:

Zamâne dilberi kesim ister kesim

Başımdan sarığım aldı, fesim ister fesim

Babam beni çok severdi. Bütün gününü benimle meşgul olmak ve eğlenmekle geçirirdi. Çok şakacı olduğundan anam, babamın bu laubali hâllerinden hoşlanmazdı. Babamla sık sık tekerleme müsabakası yapardık. Bu tekerlememiz bir darbimeselle sona ererdi.” demek suretiyle şairliğe başlamasındaki babasının rolünü çok güzel anlatmaktadır (1997: 5).

Şairimizin hayatının ilk devresine ait şiirlerini topladığı koşma, destan ve divanlardan meydana gelen bir defteri kaybolmuştur. Bu nedenle şairliğinin ilk devresine ait şiirlerini hiç bilemiyoruz. Ancak gençlik devresinde memlekete gelen o zamanın ünlü meydan şairleri arasında mümtaz bir mevki ve oturma odalarında da bir yeri bulunuyordu. (Uysal 1997: 5).

Kadrî hem hece ölçüsüyle şiirler yazan, doğaçlama şiirler söyleyebilen, ünlü âşıklarla atışmalara katılan bir halk şairidir hem de aruzla uzun mesneviler yazan bir divan şairidir. Hece ölçüsüyle yazılan şiirler derlenememiştir. Yalnız Erzurumlu Âşık İz’anî’yle yaptığı atışmanın bir bölümü, Âşık Ceyhûnî’yle yaptığı atışmanın tümü bu güne gelebilmiştir. Buna karşın yazdığı mesneviler ya basılmış ya da yazma olarak el altındadır. Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Koyun Baba Menakıbı, Horasan’dan Anadolu’ya gelen ermişlerden Koyun Baba’nın yaşam öyküsünü, menkıbelerini dile getiren manzum bir yapıttır. Anadolu’da yazılmış eski menakıbnamelerin biçiminde kaleme alınmıştır. Yazma nüshası Çorum Halk Kütüphanesi’ndedir. Mevlid, 1907’de Amasya matbaasında basılmıştır. Manzumdur (Ercan 1998: 207). Fatmanur Uysal,

şairin diğer eserlerinin sanatının kıymetini bilmeyen şahıslar elinde dolaşarak yıprandığını, çoğu eserinin de elimize geçmeden şuarsuzca kaybedildiğini bildirmektedir (1997: 5).

Âşık Kadri'nin hilyesi 1997 yılında Fatmanur Uysal tarafından bitirme tezi olarak hazırlanmıştır.⁵² Tezde Âşık Kadri'nin hayatı, onun son zamanlarına ait bir teyp kasetinden ve onu gördüğünü, hatırladığını söyleyen kişilerin verdiği birbirini tamamlayan bilgilerle yazılı bazı kaynaklardan hareketle yazılmıştır. Okumalarda, vezinlerde, hilye içerisinde yer alan nazım şekillerinin tesbitinde hatalar bulunmasına rağmen tez, el yazma nüshası mevcut kütüphanelerde bulunmayan bir eseri gün ışığına çıkardığı için önem arz etmektedir.⁵³

A. Hilye-i Şerif'in Nüshası

Yukarıda da bahsedildiği gibi Âşık Kadri'nin hilyesi 1997 yılında bitirme tezi olarak hazırlanmıştır. Eserin el yazması nüshası Uysal tarafından temin edilmiş ve tezin arkasına eklenmiştir. Biz de bu tek yazma nüshadan hareketle hilye metnini oluşturduk.

---

⁵² bk. UYSAL, Fatmanur (1997).

⁵³Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: ERCAN, Abdullah (1998); UYSAL, Fatmanur (1997).

Âşık Kadri, Hilye Metni

UYSAL, Fatmanur (1997). *“Paşaoğlu Kadir (Âşık Kadri) Efendi'nin Hayatı Eserleri ve Manzum Hilye-i Şerîfi”*, Ankara: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi.” künyeli tezin arkasında bulunan el yazması nüshadan hazırlanmıştır.

Bismillâhırrahmânırrahîm

I

(11'li hece ölçüsü)

- 1 Eger 'âşık iseñ habîbullâha
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
İmânında şâdık iseñ Allâh'a
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle
- 2 Hilyeniñ ma'nâsı ey hüsn-i melek
Vücûd-ı nebîniñ ta'rîfi demek
Kabûl olsun dirseñ cümle dilek
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle
- 3 Gülşen-i 'irfâna girmek dilerseñ
Gonca güllerini dirmek dilerseñ
Resûli rü'yâda görmek dilerseñ
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

Sebeb-i Te'lif-i Hilye-i Şerîf şallallâhu 'aleyhi ve sellem

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün)

- 1 Lehül hamdü lehü'ş-şükrü şenâyâ

- Cenâb-ı Hâlık-ı bî-çûna her câ
- 2 'Ademden 'âlemi çün kıldı îcâd
Zihî şan'at zihî kudret ne üstâd
- 3 Bizi îmân ile kıldı müşerref
'Ubûdiyyetle çün olduk muvazzaf
- 4 Şalât ile selâm olsun aña hem
Hâbîbi Muştafâ'ya hem dem-â-dem
- 5 Ne devletdir ki olduk ümmet ey yâr
Ne ni'metdir ki bulduk dürr-i şeh-vâr
- 6 Daği aşhâbına olsun selâmlar
Şefî' olsun bize ol kutlu cânlar
- 7 Resûlüñ âline evlâdına hem
Selâm olsun daği aḥfâdına hem
- 8 Nedir manzûmeye bâ'ış bil ey cân
Beni ğarḳ eyleyüpdür baḥr-i 'ișyân
- 9 Boşa gitdi bidâ'-ı 'ömrüm eyvâh
Ḥaṭâ benden yine eksik degil âh
- 10 Deyüp şâm u seḫer giryân olurdum
Yanardım 'aşḳ ile büryân olurdum
- 11 Ki birgün göñlüme oldu tulû'at
Resûlüñ himmetidir bu sünûḫat
- 12 Hâbîbiñ ḫilye-i pâkin gel ey dil
Anı nazma getür yaz eyle tebcîl
- 13 Bu yüzden nâ'il-i me'cûr olursun
Ki elbet bâ'ış-i maġfûr olursun
- 14 Kışa bir baḥr ile gerçi o ma'lûm
Anı yazmış idi Hâḳâni merḫûm

- 15 Güzel idi ve lâkin ol güzel hân
Nice mübhem luğatlar yazmış ey cân
- 16 Her âdem añlamaz bilmez me'âlin
Be-ğâyet hoş ser-â-pâ gerçi rengîn
- 17 Oğunsa bir mağâma girmez ey cân
Mütâla'aya maşşûşdur kııl iz'ân
- 18 Anı tanzîr idüp hoş nazma çekdim
Halâvetden aña büber tuz ekdim
- 19 'Arûzuñ vezni ile oldı mevzûn
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün
- 20 Mecâlisde oğunsun 'ârifâne
Terennüm-sâz olunsun 'âşıkâne
- 21 Biðâ'im gerçi az ey şâh-ı levlâk
Ne lâyıķ ağzıma ol hilye-i pâk
- 22 Bu küstağlık ki hâşâ eyledim ben
Beni luğfuñ ile 'afv eyle gel sen
- 23 Murâdım bir şefâ'atdir efendim
Veliyy-i ni'metim şâh-ı levendim
- 24 Süleymân kapusunda bir za'îf mûr
'Aceb olmaz eger olursa mesrûr
- 25 Bu 'Abdü'l-ğâdir ibni Ağmed'i sen
Şefâ'atle gözin gel eyle rûşen
- 26 Kâbûl it nazmımı luğfuñla ey şâh
Ümîd-vârım beni 'afv eyler Allâh

روي عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حليتي من بعدى فكأنما رأني ومن رآها تشوقا إلى حرم الله عليه النار وبأمن فتنة القبر ولا يحشر يوم القيامة عريانا في يوم الحشر والقرار صدق رسول الله عليه سلم

[Ali b. Ebî Tâlib (r.a.)’tan: “Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar, o kişi kabir azabından emin olur. Mahşerde, haşr ve karar gününde çıplak olarak haşredilmez.”]

- 27 Buyurdı şevk ile ol fahr-i ‘âlem
Ki benden sonra pâk-i hilyemi hem
- 28 Gören ‘aynen beni görmüş gibidir
Hadîşinde bu resme kıldı taqrîr
- 29 Daği şevk ile baksa kılsa ta‘zîm
Harâm olur aña dir nâr-ı cahîm
- 30 Ve hem ‘uryân haşr itmez anı Hağ
Bu vech ile buyurdı nûr-ı Hallâğ
- 31 Emîn olur o kabriñ fitnesinden
Deyü taqrîr ider ol hulğ-ı ahsen
- 32 Sevenler hilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm olsun aña hem

II

(11’li hece ölçüsü)

- 1 Ma‘nevî bir lezzet alayım dirseñ
Mest-i hayrân olup çalayım dirseñ
Şefâ‘ate nâ’il olayım dirseñ
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle
- 2 Aña ‘âşık olmak saña kâr ise
Gice gündüz işin âh u zâr ise

'Aklıñ fikriñ her dem saña yâr ise
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

3 Güzel Muḥammed'in güzel hilyesi
Üç yüz altmış biñ 'âlemiñ kıblesi
Hulâsâ-i hüsnüñ bir numûnesi
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

4 Bir hânede olsa hilye-i resûl
Oḡunsa dinleñse ber-vech-i uşûl
Nûr yaḡar bereket itmekle nüzûl
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

Der-beyân-ı ibtidâ-yı revnâk-efzâ-yı Hilye-i Şerîf şallallâhu 'aleyhi ve sellem

33 Mübârek levni ezherdi habîbiñ
Cihâniñ faḡri her derde tabîbiñ

34 Ḳoyu idi daḡi hem yüzi aḡı
Ḥaḡîḡat 'âleminiñ şeb-çerâḡı

35 O reng-i rûyı gül ile berâber
Daḡi kırmızıya mâ'ildi yekser

36 Beşâşetden hele ol nûr-ı mebrûr
Görenler dirdi hazâ sûre-i nûr

37 Güzellik aña muşḡafdı bil ey cân
Güzel ruḡsâr-ı ḡattı şanki Ḳur'an

38 Utanup gün yüzinden âb-ı ḡayvân
Ḳaçup zulmet içinde oldu pinhân

39 Daḡi vechindeki ḡumret muḡaḡḡak
Anı ḡâlib idi dir ehl-i revnaḡ

40 O şem'-i nûr-ı ruḡsârı daḡi hem

- İki kandil idi 'arş üzre her dem
- 41 Olunca 'ârız-ı pâki 'arağ-nâk
Olurdu her biri bir hoş 'ıtır-nâk
- 42 Eger bir terlese sultân-ı kevneyn
Gül-i pür-jâle-veş olurdu nermeyn
- 43 Tolar idi güzel 'ıtr ile meşâm
'Aceb misk mi disem yâ 'anber-i fâm
- 44 'Arağ-nâk olsa ol sultân-ı mebrûr
Şanırdın cûşa geldi kılzüm-i nûr
- 45 Mişâl-i şu'le-i fânûs-ı ebher
'Aceb berrâk idi ruğında terler
- 46 İki yanağı nûrı iki 'alev
Şalardı dürr ile dîvâra pertev
- 47 Şanasın berğ-i gül-veş rûy-ı nîgû
Olurdu terledügince ne hoş bû
- 48 Eger görseydi kevşer 'arağ-bûyın
Akıtmaz mıydı 'aceb ağzı şuyın
- 49 Akıtsun hem sezâ dir âferîn-ğân
O Allah hoşusıydı eyle iz'ân
- 50 O sîmâ-yı şerîfinden merâmı
Bilinürdi bilürdi hâşş u 'âmı
- 51 Bir âyîne idi vech-i Muḥammed
Olurdu zâhir andan nîk ile bed

ادعج العينين الشريفين

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.]

- 52 İki gözler göziydi kâ'inâtın
Bağar zerrâtına sitt-i cihâtın
- 53 Cemâlullâhı görmekle muşaykal
Olupdur nûr-ı 'aynı şâh-ı mürsel
- 54 Mübârek gözleri ahsendi ğâyet
Ki sayyâd-ı Şamed'di çeşm-i kudret
- 55 Görinürdi dem-â-dem çeşmi mekhûl
Siyâhdı hadd-i zâtında daği ol
- 56 Hele ol ğamzeniñ şiveyle nâzı
Olurdu dü-cihânın şâh-bâzı
- 57 Daği hem ğûşe-i çeşm ile ol şâh
Nigâh itse eger bir şahşa nâ-gâh
- 58 Hemân-dem ğaşy olup bî-hûş olurdu
Sürûrından daği bir hoş olurdu
- 59 O çeşm-i enveri ağı be-ğâyet
Beyâz idi beyâz nûra işâret
- 60 Şedîd idi siyâhı hem mükemmel
Ezelden kuşlı kudretle mûkaşşal
- 61 Daği vâsi' ne hûb ezherdi gözler
İderdi halkı meftûn tatlı sözler
- 62 O tâvûs-ı Cenâb-ı Şun'-ı Yezdân
Diger bir cânibine olsa nigrân
- 63 Dönerdi cism-i pâkiyle berâber
Teveccüh eyleyüp serdâr-ı ekber
- 64 Nere dönse hûlâşa şâh-ı levlâk
Dönerdi hep berâber cümle eflâk

- 65 Enes ile Ebâ Hureyre ey pîr
Bize sened imiş işbu ‘ameldir

ابجل شريف صلى الله عليه وسلم

[Damarları iri idi (sav)]

- 66 Cesîm idi daği ol nûr-ı emced
Mehâbetlü idi Maḥmûd-ı es‘ad
- 67 Mübârek çeşmine virmişdi kuvvet
Şeb-i mi‘râcdaki tutyâ-yı vuşlat
- 68 Nebîler serveri maḥbûb-ı Raḥmân
‘Azîmü’l-ḳadr idi ol zât-ı zî-şân
- 69 Daği hem ḥulḳan ekmeldi Muḥammed
Cenâb-ı Ḥâmid ü Maḥmûd u Aḥmed
- 70 Melâḥatde o şâh olduḳça bâlâ
Olurdu cilve-gâhı ‘arş-ı a‘lâ
- 71 Bakanlar bakmağa toymazdı aşlâ
Ki ḥüsne âyineydi dürr-i yektâ
- 72 Cihâna gelmemişdir böyle şûret
Anı ekmel yaratdı dest-i Ḳudret
- 73 O servi ḳaddine ba‘zen yeşiller
Giyerdi yaḳışırdu nûr-ı ezher
- 74 Libâsı aḳ idi ekser nebîniñ
Nebîler serveri sulṫân-ı dîniñ
- 75 Bunı taḥḳîḳ idüpdür ehl-i ‘irfân
Giyerdi ince dîbâ zât-ı zî-şân
- 76 Ki ya‘ni ince atlasla müzeyyen

- Olurdu h azret-i sult an-ı kevneyn
- 77 Vel kin İbn-i ‘ zib itdi taqr r
A iren nehy olundu giymedi dir
- 78 B rin rdi da i h r  d-i enver
Boyanmı  za‘fer nla  ara ek er
- 79  ab sın hem  ara y nden de g hi
İderdi d -cih nı  mihr   m hi
- 80  anurlardı siy h  al içre ey c n
Güneş girdi bulu a oldu pinh n
- 81 Va  r ne teva u‘la giderdi
Varup mescidini te r f iderdi
- 82 Geçüp mi r ba dirdi lu f ile ol
Ki y  a  b  ulum ben siz da i  ul
- 83 Gerekdir  ullara bu tarz esv b
‘Ub diyyete ister böyle  d b

اشكل العينين الشريفين

[G z kenarları uzundu.]

III

(Mef ‘ l n Mef ‘ l n Fa‘ l n)

- 1 Ne devlet c zibidir eyle iz‘ n
İki  e m-i siy hi Mu tafa‘nı 
Ne  uvvet   hibidir hem bil ey c n
İki  e m-i siy hi Mu tafa‘nı 
- 2 O bezm-i h  na bir irmeliydi
M b rek gözlerini görmeliydi
Ku l-ı ‘m -z g’ ile hem sürmeliydi
İki  e m-i siy hi Mu tafa‘nı 

- 3 Tîğ-ı müjgânlarıyla çeşmi tâbân
Bu kevneyni başup fetḥ itdi el-ân
Oturdı tahtına mişl-i Süleymân
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- 4 O âhû gözleri vaşf idemem âh
'Aql 'âciz olupdur bunda vallâh
Dökerdi gevherin "min ḥaşyetillâh"
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- 5 Sezâdır dinse "aynanı tecrîyân"
Görünürdi o sırrı "nezzahatân"
Çıkup tâ fevķi 'arşa ķurdı eyvân
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- 6 Nigâh-ı nîmi peykânlar ekerdi
Nice 'âşıkların bağrın sökerdi
Ķulûbı zabt iderdi hem çekerdi
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- 7 Bükâ itse çıkardı lü'lü-i bâr
Sırr-ı eşkden olurdı dürr-i şeh-vâr
İki ķandîl idi 'arş üzre ey yâr
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- 8 Cihânı 'aşķ ile meşhûn idüpdür
Ne meşhûn büsbütün meftûn idüpdür
Bu nâzım **Ķadri**'yi mecnûn idüpdür
İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
- ***
- 84 İki çeşm-i siyâhı Muştafâ'nıñ
Nazar-gâhı Ħudâ'ydı pür-şafânıñ
- 85 Nazar ittikçe eṭrâfa kerem-kâr
Hemen secde iderdi taş u eşcâr
- 86 Esâsen mest-i 'aşķ olmakla ey yâr

Birâz humret idi ol çeşm-i humâr

- 87 Anı hem ğayra tenden ‘ayn-ı Raḥmân
Baķıtırmaz idi ğayra eyle iz‘ân
- 88 O sâkinân-ı gerdûn-ı felek hem
Bu âhû gözlerin meftûnı her dem
- 89 Ḥalîl’iñ kıretü’l-‘aynıydı ol şâh
Aña mîrâş idi celb-i kulûb âh
- 90 Cemâlullâhı gördi oldı ma‘mûr
“Seķahüm Rabbühüm” ḥamrıyla maḥmûr
- 91 Mübârek dîdesindeki güzel al
Vişâl-i fâm-ı câm olduĝına dâl
- 92 Gözi ‘aşkıyla ḥasteydi ser-â-ser
O Ḳahramân Rüstem’le Sikender
- 93 ‘Umûm ḥavrâ daḫi vildân u ğilmân
Nigâh-ı nîmine olmuşdı kırbân
- 94 Nigâh itse eger sulṫân-ı a‘zam
Gelürdi cânı rûḫuñ aĝzına hem
- 95 O gözler dil-ĝuşâ olmak revâdır
Aña ol sürme-i “mâ-zâĝ” cilâdır
- 96 Amân yâ Rab ne gözlerdi o gözler
Anıñ gibi Ḥudâ’yı yokdı gözler
- 97 İki çeşmi dil-ârâ şanki şâh-bâz
İderdi ser-bülend-i ‘arşa pervâz
- 98 Sevenler ḫilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem

IV

(11’li hece ölçüsü)

- 1 Medh-i nebî baldır hilyesi kaymak
Bal kaymak yimege olur mı toymak
Cemâl-i resûle oldunsa müştâk
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle
- 2 Cemâl-i resûle oldunsa müştâk
Anı seyr itmeniñ çâresine bak
Olmak ister iseñ rûyına elyak
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle
- 3 Manzûmesi aniñ ravza-i rıdvân
Kâfiyeler birer lü'lü ü mercân
Noğtaları hûri harfleri ğilmân
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle
- 4 Tarz-ı nazmı ne hoş al yeşil renkdir
Peygamber 'aşkına bu bir mihekdir
Mevlûdından efdal olsa gerekdir
Gel hilye-i pâk-i habîbi diñle
Şekl-i şemâ'il-i şerîfi diñle

اهدب الاشغار الشفريف

[Uzun kirpikli idi.]

V

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Dilâ her biri bir serv-i revândı
Uzun kirpikleri fahr-i cihânıñ
Ne servi rişte-i cân-ı cihândı
Uzun kirpikleri fahr-i cihânıñ
- 2 Sihâm-ı kudrete bak Allâh Allâh
Cihâna rahneler açmağda her gâh

Hücûm itdi dil-i ‘uşşâka nâgâh
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

3 Aña ḥazret ne hoş virmişdi endâm
Ki ḥalkı itmek için kendine râm
Şanasın her biri bir seyf-i şamşam
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

4 İkişer şâf sağda solda ‘asker
Turupdur her biri şan bir gâzanfer
Otağın kurmuş ‘arşa hem ser-â-ser
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

5 Şıra-vârî yazılmış cümle müjgân
Birer nevbetci-vârî şanki derbân
Mübârek gözleri olmuş nigeḥ-bân
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

6 Yaḫar ‘âşıklarîñ bağrın ser-â-ser
Söker ‘ârifleriñ cânını yek-ser
Olupdı her biri şaṭvetle server
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

7 Ḥaṭîb idi o kirpikler dem-â-dem
Çıḫup ol minber-i ḥüsninde her dem
Oḫurdı sûre-i Yûsuf’la Meryem
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

8 Baḫışda her biri bir tîğ-ı garrâ
Veyâ cânlar söken seyf-i mücellâ
Delen bu ḫudretiñ bağrın ser-â-pâ
Uzun kirpikleri faḥr-i cihânîñ

***

99 Uzundı tîr-i müjgânı nebîniñ
Siyâḥ saçı gibiydi ḥûr-ı ‘îniñ

100 Ḳara kirpigi şandın anı her dem
O sürme sürme-i mi‘râc idi hem

- 101 Ki delmek çün dil-i ‘uşşâkı nâ-gâh
Ne tîr-endâz idi kirpikleri âh
- 102 Tîğ-ı müjgânı anıñ naşş-ı kâtı‘
Anıñ-çün şayd iderdi nûr-ı şâtı‘
- 103 Birer hançer disem şâyeste her dem
Deler toğrardı bağrın herkesin hem
- 104 Bağan mecrûh olurdı tâ cigerden
Geçerdi mâl ile cân u serden

جناب ابلج شريف صلى الله عليه وسلم

[Kaşlarının arası açıktı.]

- 105 Ebû Hâle ile Mâlik dir ey cân
Hilâl-âsâ açuq kaşluydı sulţân
- 106 Tîğ-ı ebrûları seyfin çeküp âh
O hüsünüñ mülkini açmışdı her gâh
- 107 O ham-ı ebrûsına olmazdı emşâl
Eger uça hümâ-yı kâf-ı iqbâl
- 108 Hele ol gûşe-i kaşındaki tâb
O câmi‘ hüsnine olmuşdı mihrâb
- 109 O şâk-ı ebrûsınıñ meftûnı eflâk
Ridâ olduğu içün aña levlâk
- 110 Mübârek kaşınıñ resmi bil ey cân
Nebî olduğına olmuşdı burhân
- 111 İki ebrûlarınıñ arası hem
Sîm-i hâliş gibi parlardı ol dem
- 112 Ziyâ-güster idi gâyetle berrâk

Gümüş billûra beñzerdi muḥaḳḳaḳ

ازج الحواجب الشريفين عليه السلام

[İnce ve uzun kaşları vardı.]

VI

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

- 1 Kemân itdi cihânı şaṭvetiyle
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
‘Ayân itdi nihânı kuvvetiyle
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
- 2 Mübârek kaşları farz eyle metris
‘Alâ’imü’s-semâ gibi muḳavves
Görenler dir yeni ay mişl-i nevres
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
- 3 Tîğ-ı müjgânı oḳ kaşu yaya beñzer
O lâyı nefy iden illâya beñzer
Biri dünyâ biri ‘uḳbâya beñzer
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
- 4 Yed-i ḳudret aña çekmişdi pergâr
Anıñ için cihân yansa yeri var
Nice ‘âşıklarını itdi berdâr
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
- 5 Degil kaş ḳavs-i ḳudretdi muḥaḳḳaḳ
Aña fiṭrat ne hoş virmişdi revnaḳ
İki seyf-i mücellâ dirsem elyaḳ
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ
- 6 Çeküp şancağını ebrûlar ey cân
Girüp meydân-ı hüsne ḳıldı cevân
Ki şâflar bozmağa olurdu şîrân
Kemân ebrûları sulṭân-ı dîniñ

- 7 O kaçlar şan birer timşâl-i dâreyn
Anıñ şerhi “fekâne kâbe kavseyn”
Hulâşa her kılı bir kufl-ı kevineyn
Kemân ebrûları sulţân-ı dîniñ
- 8 O kavsi kudrete hiç yokdur emşâl
Anı pergâr-ı hikmet itdi ikmâl
Büküp qaddini qadriniñ iden dâl
Kemân ebrûları sulţân-ı dîniñ
- ***
- 113 Rivâyet itdi râvîler daği hem
Ham-ı ebrûyı cenâb-ı fahr-i ‘âlem
- 114 Hilâl ile görünüşde müşârik
Uzun idi yeni ay mişl-i bârik
- 115 Ezel pergârı çekse aña timşâl
Kaşı pergârına beñzerdi hilâl
- 116 Mübârek gözleri “innâ fetahnâ”
Ham-ı ebrûlar daği “fethan mübînâ”
- 117 Başup kevineyni fetğ itmek için hem
İki ebrû iki seyf idi her dem
- 118 Siyâh kaçları mihrâb-ı ‘alâ’im
Cihâna kıble-gâh olmuşdı dâ’im
- 119 Kulûbı şayd için ol iki ebrû
Didiler şan iki kullâb idi o
- 120 Murâd ol “kâbe kavseyn”den muhaqqâk
Mübârek kaç kemân ebrûydı ancak
- 121 Taşup çengâlini ebrûlar ol dem
Belin bükdi semâda gurreniñ hem

- 122 Daḥi hem itdi ‘arşîñ tâķatin tâķ
Ḥam-ı ebrûyı cenâb-ı nûr-ı Ḥallâķ
- 123 Mübârek kaçların vaşfında vaşşâf
Ḷalurdı ‘âciz ‘âlem olsa keşşâf
- 124 Ḥulâşa ince hem tavîl idi ol
Aña cân riştesi dinmek de menkûl
- 125 Sevenler ḥilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem

VII

(11’li hece ölçüsü)

- 1 Vücûd-ı nebîniñ eşkâline bak
Ne güzel yaratmış her ‘uzvını Ḥaķ
Aḥsen-i taķvîmi andırır muṭlaķ
Gel ḥilye-i pâk-i ḥabîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle
- 2 Ḥilye-i şerîfi diñle gel ey cân
Dadı damağına yayılsun hemân
Peyğambere şevķin artar bî-gümân
Gel ḥilye-i pâk-i ḥabîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle
- 3 Ehl-i ‘aşķ olanıñ kulağı çıñlar
Mümkün olsa her gün ḥilyeyi diñler
Diñleyenler ağlar sızılar iñler
Gel ḥilye-i pâk-i ḥabîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle
- 4 **Ḷadriyâ** ḥilyeyi eylediñ tanzîr
‘Avf itsün Allâh’ım var ise taķsîr
Ḷabrim olsun dirseñ nûr ile tenvîr
Gel ḥilye-i pâk-i ḥabîbi diñle
Şekl-i şemâ’il-i şerîfi diñle

اقنى الانف الشريف عليه السلام

[İnce burunlu idi.]

VIII

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

- 1 Dilim vaşında ‘âcizdir İlâhî
‘Aceb gül-deste-i rıdvân mıdır enf
Ne hâcet istemek aña güvâhı
Rumûz u sûre-i Sübhân mıdır enf
- 2 Görenler dirdi şan bir kubbe-i nûr
Müzeyyen hoş yed-i kudretle meftûr
O “sırrun fihimâ” tahtında mestûr
Ki ya‘nî naḥl-ı rümmân mıdır enf
- 3 Bakanlar anı istihsân idüpdür
Ḥudâ’nıñ şun‘ını iz‘ân idüpdür
O zîbâ hüsnini ‘ilân idüpdür
Nebî olduğına burhân mıdır enf
- 4 Gözin aç gel uyar var ise cânıñ
Pek aḥseni idi enfî cihânıñ
Alurdi koḫusın her dem Ḥudâ’nıñ
Ki bir câzibe-i Raḥmân mıdır enf
- 5 Gelürdi her nefesde müşg-i hoş-bû
Melekler itmesün mi yâ tek-â-pû
Yapılmış aña nûrdan iki kapu
Zihî kâşâne-i Yezdân mıdır enf
- 6 Burun zann itse anı âfet-i cân
Ḥaḳîkat müşgine yaḫod buḫurdan
Gelür **Ḳadrî** dem-â-dem bûy-ı Raḥmân
Sarây-ı ḫâzret-i sulṭân mıdır enf

***

- 126 Mübârek enfî inceydi vü ra'nâ
Yed-i kudretle şan tuğrâ-yı ğarrâ
- 127 İki kaşlarına yakın olan yir
Didi yüksek idi cüz'îce Câbir
- 128 Görenler karşıdan dirlerdi eşref
Şanurlardı anı mürtefi'ü'l-enf
- 129 İki kapulu nûrdan kaşr-ı a'lâ
Gibi idi yüzinde enf-i ra'nâ
- 130 'Aceb enf mi disem yâ muncemid nûr
Görenler dirdi hazâ beyt-i ma'mûr
- 131 Güzeldi ol kadar enf-i mübârek
Gümüştend bâzu-bend mişliydi bî-şek
- 132 Eger ayrılssa Cebrâ'il semâdan
Serî'an ya'ni sidretü'l-müntehâdan
- 133 Alurdi koğusun rûhü'l-emîniñ
Ki ya'nî ol melâ'ik bihteriniñ
- 134 O 'arş üzre aşılımış tîğ-ı ezher
Gibi idi yüzinde enfî hoş-ter
- 135 Hülâşa ol mübârek enf-i ra'nâ
Beyâz gül goncası dirsem de evlâ
- 136 Muşanna' kuvve-i şemmiyle her dem
Alur idi Hâk'îñ koğusını hem
- 137 İki kaşîñ miyânında müressem
Muğarrerdi o şekli kâf u hâ hem

افلج الشریف

[Seyrek dişleri vardı.]

- 138 Enes hazretleri buyurdu ey cân
Anıñ dendânına bir olsa nigrân
- 139 Hemân şimşek gibi bir nûr lâmi‘
Olurdu der ile dîvâra sâtı‘
- 140 Mübârek dişleri şan dürr-i şeh-vâr
Aña nûr dânesi dinse sezâ-vâr
- 141 O dendân-ı şerîf seyrek idi hem
Olurdu ger şüreyyâ görse mülzem
- 142 Hüdâ’nıñ ekmel-i şun‘ıydı eşnân
Tebessüm eylese olurdu lem‘ân
- 143 Beşer şeklinde bir nûr oldu peydâ
Nebîler içre ol bir dürr-i yektâ
- 144 Aña hem-ser bulunmazdı cihânda
Ne gevher var ise imkân-ı kânda
- 145 Dağı ol dürr-i dendân-ı münevver
İki mışra‘dı şan mevzûn ezher
- 146 Leb-i la‘line virmişdi tarâvet
Dizilmişdi o dişler mişl-i âyet
- 147 ‘Aliyyü’l-Murtażâ’dan bir rivâyet
Buyurdu bizlere bir hoş beşâret
- 148 Hem ‘izz ü hem şeref ile o sulţân
Tekellüm eylese hikmetle her ân
- 149 Anıñ oñ dişleri eylerdi rahşân
Olurdu şu‘leler andan firâvân
- 150 O hüsnuñ muşhafı içinde ey cân
Sîn-i yâsîn gibiydi cümle esnân

- 151 Şanasın cevherin silkiydi dendân
İki âyet gibiydi şanki Qur'ân
- 152 Eger bir nuţka gelse bülbül-âsâ
Hâlâvetden yanar ağlardı Mûsâ
- 153 O la'1-i lebleri olmuşdı mümtâz
Bir incü hoşkası şanduka-i nâz
- 154 Dağı 'Âişe-i Şiddik'a ey yâr
Didi gülse eger Mağmûd-ı muhtâr
- 155 Mübârek dişlerinden berķ-i hâţif
Zuhûr eylerdi zann itme mulâţif
- 156 Tolar idi mübârek ağzı nûr ile
Beşâşet şu'lesiyle hem sürûr ile
- 157 Şeb-i mi'râcda ol Hâllâķ-ı bîcûn
Anı her vech ile itmişdi memnûn
- 158 Nola bî-kayd-ı teklîf gülse her ân
Açılrsa gonca-veş envâr-ı dendân
- 159 Buyurdı İbni 'Abbâs kim dağı hem
Hayâ eylerdi gülmekden o her dem
- 160 Dudağı kımrasa ez-'aşķ-ı Mevlâ
Hemân titrer idi 'arş-ı muallâ
- 161 Dağı hem kağkağa 'ömrinde aşlâ
Hayâsından o sultân itmedi tâ
- 162 Hayâda kıızdan artıkdı peyember
Utanurdı şabîden dağı server
- 163 Kemâl-i şermine meftûn felekler
Hiçâbından utanurdı melekler
- 164 Ebâ Hureyre tekrâr itdi ey cân

Bu ma'nâyı diger bir yerde tibyân

- 165 Gülicek faḥr-i 'âlem dişleriniñ
Olıcaḡ dürci mekşûf gevheriniñ
- 166 Hemân raḥşân olurdı nûr-ı ezher
Ṭolardı nûr ile meclisde her yer
- 167 Tebessüm eylese 'izzetle bî-şek
Felek dirdi aña "el-'izzetü lek"
- 168 O dişler olmasa mışbâḡu'z-zulem
Ḳalurdı zulmet içre cümle 'âlem
- 169 Gül-i ḡandân gibi açsa dehânı
Gelürdi aḡzına cânıñ da cânı
- 170 Sevenler ḡilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem

IX
(7'li hece ölçüsü)

- 1 Ey ḡilyesi mükemmel
Birsin insân içinde
Sensin maḡbûb-ı ezel
Kevn ü mekân içinde
- 2 Bir ṭavûs-ı ezelsin
Güzellerden güzelsin
'Âlemde bî-bedelsin
Bezm-i ḡübân içinde
- 3 Ey sultân-ı levendim
Billâḡ seni begendim
Mişlin mi var efendim
Ḥûr-ı ḡilmân içinde
- 4 Yâ nebîler serveri
'Âlem saña müşteri

- “Küntü kenz”in gevheri
Olduñ bu kân içinde
- 5 Gör hilyene yanmışım
Vaşfına inanmışım
Seni benim şanmışım
Kaldım hayrân içinde
- 6 Şular gibi çağlarım
Cigercigim dağlarım
‘Aşkıñ ile ağlarım
Gözlerim kan içinde
- 7 Gel ey sultân-ı levlâk
Lemâ hılaqtü’l-eflâk
Kılma bizi elem-nâk
Koyma hüsrân içinde
- 8 Bezm-i vişâle iren
Zâtıñdır ey sîm-beden
Sensin Allâh’ı gören
Sırr-ı Sübhân içinde
- 9 Haş bâğçeñe girenler
Gülleriniñi derenler
Haber virdi görenler
Nûr-ı Kur’ân içinde
- 10 “Ve’l-ıtuflenâ” yâ habîb
Sensin her derde tabîb
Şefâ’atin kıl naşîb
Haşr-ı meydân içinde
- 11 Hilyeñ “izâ telehâ”
“Ve’ş-şemsi ve duhâhâ”
“Tûbâ li men yerâhâ”
İki cihân içinde
- 12 Meddâhıñ oldum eyâ
Billâhi degil riyâ

Ḳurbân saña **Ḳadriyâ**
Merd ü merdân içinde

مدور الوجه الشريف

[Yuvarlak yüzlü idi.]

X

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

- 1 Görenler mest olup bir hoş olurdu
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı
Ne bir hoş her gören bî-hûş olurdu
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı
- 2 Ḳamer mi yüz mü yâ şemsü’ d-dücâ mı
Şeker mi bal mı söz vahy-i Hudâ mı
Vücûh içre didiler habbezâ mı
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı
- 3 O yüz hüsn-i Hudâ’ya mâ-şadağdır
Aña nûr-ı Hudâ dinse ahağdır
Didiler yüz degil mir’ât-ı Hağ’dır
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı
- 4 Hudâ’ya âyine olmağlık elyağ
İkisi de biribirine müştâğ
Gören Allâh’ını görür muhağğak
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı
- 5 O vech-i enveri vaşf idemem âh
Beşer ‘âciz olupdur bunda vallâh
Görüpdür **Ḳadriyâ** elhamdülillâh
Cemâl-i bâ-kemâl-i Muştafâ’yı

***

- 171 Didi dâmâd-ı hazret şîr-i kudret
‘Aliyyü’l-Murtaza şâh-ı velâyet

- 172 Degirmiydi mübârek vechi anıñ
Müdevver ay gibi fahr-i cihânıñ
- 173 Münevver yüz daği beñzerdi aya
Anıñ-çün âyine oldı Hudâ'ya
- 174 Görünce hüsni mi'râcda ey cân
Unutdı Yûsuf'ı Ya'qûb-ı Ken'ân
- 175 Ziyâ-güster idi ol vech-i tâbân
Bağanlar ol yüze olurdı kurbân
- 176 Kadem başdıqda 'arşa şâh-ı levlâk
Tâb-nâkinden oldı 'arş ferağ-nâk
- 177 Mübârek yüzini itmişdi îzâh
Ser-â-pâ âyeti fihâ-yı misbâh
- 178 Kılanlar Ka'be-i vechin temâşâ
'Aceb itmez miydiler secde hâşâ
- 179 Güzel idi be-gâyet fahr-i 'âlem
Halîlullâh da 'âşıkdı aña hem
- 180 O bâğ-ı hüsn içinde şâhib-i dîn
Açılmış bir güle beñzerdi hemîn
- 181 O vech-i pâkiniñ lahmıysa her dem
Keşif daği nahîf degil idi hem
- 182 Daği hem ol iki ruhsâre-i ter
Degil idi katı çok etlü dirler
- 183 O buğday-rengliniñ ağı idi bil
Anı heyhât vaşf itmek ne qâbil
- 184 Ne uzundı ne kısa vech-i enver
Cemâlullâh ile olmuş münevver

- 185 Ne yüz idi o yüz bir eyle iz'ân
Görinürdü o yüzden vech-i Raḥmân
- 186 Mübârek ağzı bi'd-devlet ve'l-iḳbâl
Olupdı i'tidâl üzre bi'l-icmâl
- 187 Feşâhat ḥokkasıydı ol dehânı
Yed-i ḳudret ne ḥoş yapmışdı anı
- 188 Zülâl-i lebleri la'inde kevşer
Ḥicâbından olur idi mükedder
- 189 Kelâmı câmi'-i esrâr-ı cândır
Dehânı dâ'imâ gevher-feşândır

XI

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Ne ḥikmet-ḥoḳḳasıydı âh ne ḥikmet
Dehân-ı gevher-efşân-ı Muḥammed
Ve hem bâb-ı sarây-ı şun'-ı ḳudret
Dehân-ı gevher-efşân-ı Muḥammed
- 2 Sa'âdetle o ḥûb-ağzın açardı
Tekellüm eylese şeytân kaçardı
Feşâhatle ne ḥikmetler saçardı
Dehân-ı gevher-efşân-ı Muḥammed
- 3 Aña bir menba'-ı tevḥîd-i Raḥmân
Diñilse hem sezâdır eyle iz'ân
İderdi zıkr ile her dem de şükrân
Dehân-ı gevher-efşân-ı Muḥammed
- 4 Açılsa şevḳ ile ballar akardı
Kelâm-ı ḥikmeti cânlar yaḳardı
Bûy-ı Raḥmân ile her dem ḳoḳardı
Dehân-ı gevher-efşân-ı Muḥammed
- 5 Feşâhat 'âleminde ol ser-efrâz
Belâgatde daḫi olmuşdı mümtâz

Virürdi hoş güzel dâvûdi-âvâz
Dehân-1 gevher-efşân-1 Muḥammed

6 Hâkîkat menba‘ı Kûr‘ân’a mecrâ
Olurdi hem iderdi hükmine icrâ
Dökerdi her nefesde dürr-i yektâ
Dehân-1 gevher-efşân-1 Muḥammed

7 Oḡursa sûre-i Raḥmân-1 billâh
Melekler dirler idi Allah Allâh
Şadâsıyla yaḡardı ḡalkı vallâh
Dehân-1 gevher-efşân-1 Muḥammed

8 Zülâl-i barı **Kadrî** baldan aḡlâ
Tükürse bal olurdi heft-deryâ
Ḥudâ-yı zikr iderdi bülbül-âsâ
Dehân-1 gevher-efşân-1 Muḥammed

***

190 Ebî Ḥâle didi yanaḡları hem
Münevver aya beñzerdi dem-â-dem

191 Ayıñ on dördi âsâ öyle raḡşân
Olur idi iki ruḡsârı ey cân

192 İderlerdi muḡaḡkaḡ ehl-i ‘irfân
İki yanaḡına kevneyni ḡurbân

193 Ta‘accüb itme bu nazm-ı revîşe
Güneş andan utanurdi hemîşe

194 Didi gül ruḡlar için İbni ‘Affân
Gül-i aḡmerden artıḡlardı ey cân

195 Aña virmiş idi şahbâ-yı vuşlat
Ḳadeḡ ruḡsârına bir başḡa zînet

196 Daḡı ol mâşıḡa-i şun‘-ı ḡudret
Mübârek yüzine virmiş ḡarâvet

واسع الجبين الشريف

[Almı genişti.]

XII

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Eyâ bildiñ mi mir'ât-ı Hudâ'dır
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
Haqîkatde o bir şemsü'd-dücâdır
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
- 2 Velâyet hem nübüvvet nûrı ey cân
İkisi de olupdur anda raḥşân
Nebî almı idügin eyler 'ilân
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
- 3 Hudâ virmişdi aña ol kadar ân
Baḳanlar baḳmağa toymazdı ey cân
Semâda ay gibi eylerdi raḥşân
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
- 4 Yazılmışdı aña "nûrun 'alâ-nûr"
"Tebahhah yâ Muḥammed ente manşûr"
Dü-'âlemde anıñ-çün oldı manzûr
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
- 5 Anı vaşf eylemek kâbil mi heyhât
Ne mümkin ki Hudâ'ya oldı mir'ât
İderdi sûre-i "ve's-şems"i işbât
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet
- 6 Şerîf almı idince secde bî-şek
Öperdi alnını arz-ı mübârek
Nazar-gâh-ı Hudâ'ydı kâdri gerçek
Münevver cebhe-i pâk-i sa'âdet

***

- 197 Mübârek alnı vâsi'di vü rahşân
Aña hem nüh-felek olmuşdı hayrân
- 198 Anı luḫfi ile itmişdi Hâlık
Yüzini aḫ daḫi hem alnın aḫık
- 199 Baḫanlar dir idi aln-ı şerîfe
Bir âyîne idi şer'-i münîfe
- 200 Ser-â-pâ 'âlemi tenvîr iderdi
Riyâz-ı cenneti tebşîr iderdi
- 201 Hûlâşa cebhe-i pâk-i sa'âdet
Ḳamer-vârî ziyâ-güsterdi gâyet
- 202 Münevver alnını itmişdi 'Allâm
Ki mışbâḫ-ı sarây-ı dâr-ı İslâm
- 203 Hûdâ'nıñ manzarıydı cebhe-i pâk
Aña 'âşık olupdı cümle eflâk
- 204 Nazar itmek için 'arşdan kıll iz'ân
Virür idi aña rûḫâniler cân
- 205 Mübârek saçları "ize's-semâ"dır
Şerîf alnı daḫi hem "ve'ḫ-ḫuḫâ"dır
- 206 Yüzinde yazılıydı "ḫul huvallâḫ"
Daḫi alnında hem "âmentü billâḫ"
- 207 Sevenler ḫilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem
- (Ġazel)**
- (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün)
- 208 Yâ Rab bizi sen faḫr-i cihân-bâna baḫışla

- Ol kân-ı vefâ şâhib-i Kûr'ân'a bağışla
- 209 İşbu oqunan hilye-i pâk hürmetine hem
Şiddîk-i 'aîk ma'deni 'irfâna bağışla
- 210 Setr eyleyüvir 'aybımızı ey ğani Settâr
Fârûk-ı zekî mazhar-ı Ğufrân'a bağışla
- 211 'Afv eyle bizi luţfuñ ile nârına yaqma
Mazlûm-ı cihân Hâzret-i 'Osmân'a bağışla
- 212 Mîzân çekemez itdigimiz bunca günâhı
Arslanıñ 'Alî mefhar-ı merdâna bağışla
- 213 Kurbânı olam Hâzret-i ceddü'l-Hasaneyniñ
Kadrî kuluñı ol iki şübbâna bağışla

رحب الشعر الشريف

[Saçları kalındı.]

XIII

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Esîr itdi ser-â-ser kâ'inâtı
Siyâh kâküleri nûr-ı Hudâ'nıñ
Kavurdu yaqdı hem sitt-i cihâtı
Siyâh kâküleri nûr-ı Hudâ'nıñ
- 2 Birer çengâl idi kâküller ey yâr
Ne Mansûrlar olupdur anda ber-dâr
Nice 'âşıkları itdi giriftâr
Siyâh kâküleri nûr-ı Hudâ'nıñ
- 3 Ne İskender ne Rüstem ne Süleymân
Ne Kâhramân-ı kâtil ne Nerîmân
Başup cümlesini kıldı perîşân
Siyâh kâküleri nûr-ı Hudâ'nıñ

- 4 Beriyâtı bütün zabt itdi el'ân
Ulu'l-ebşârı tutdı itdi qurbân
İderdi şatvetin 'âlemde i'lân
Siyâh kâkülleri nûr-ı Hudâ'nıñ
- 5 O bir şâhbâz-ı kudretde bil ey cân
Aña esîr olupdur cümle sükkân
Hulâşa aşdı kesdi aldı meydân
Siyâh kâkülleri nûr-ı Hudâ'nıñ
- 6 O hubbullâh mı kâkül mü ne hikmet
Cihânı bende çekdi virdi hayret
Çeker **Kadrî** seni de dâra elbet
Siyâh kâkülleri nûr-ı Hudâ'nıñ
- ***
- 214 Daği müşgîn saçı şan 'anber-i fâm
Yed-i kudretle yapmış anı 'Allâm
- 215 Ne kıvırcık daği hem ne tavıldı
Zarîf idi be-gâyet mu'tedildi
- 216 Şeb-i yeldâ gibi zülf-i siyâhı
Kamer vechiniñ olmuşdı penâhı
- 217 Sezâdır sûre-i isrâ dinilse
Daği "vel leyli izâ yağşâ" dinilse
- 218 Bi-hubbullâh demek şâyestedir hem
Anıñ-çün i'tişâm itmeklik elzem
- 219 Hem ol iki cihânıñ pâdişâhı
İderdi kâkülün dört deste gâhî
- 220 İki bölük iki cânibden ey cân
Şalardı dûş-ı pâk üzre o sulţân
- 221 O dü-târ-ı zülüfden vechi tâbân
Çıkınca ay gibi olurdu rahşân

- 222 Müşerref kâkülünüñ bir teli âh
Dü-‘âlemden daħi kıymetli vallâh
- 223 Anıñ-çün birbirine düşdi eflâk
Çıķınca göklere sulţân-ı levlâk
- 224 Anı gören melek ĥayrân olurdı
Ne ĥayrân ol dise ĥurbân olurdı
- 225 Muķarrebler daħi giryân olurdı
Anıñ ‘aşķı ile biryân olurdı
- 226 O ĥisûlar içinden ĥâhi ĥûşın
Çıķaruben alurdı ĥalkıñ ĥûşın
- 227 İderdi sem‘-i pâkiyle hem ışĥâ
Ne emr itse Ĥudâ Cebrâ‘il’e tâ
- 228 Perâkende olaydı zülfi şeb-ĥûn
Nice Leylâ vü Ĥays olurdı mecnûn
- 229 Ve ĥâh ol kâkül-i ‘anber-feşânı
Düşürürdi ĥulaĥı üzre anı
- 230 Olurdı boynınıñ nûrı hem ey cân
Siyâh zülfi arasında dıraĥşân

بجمع اللحية الشريفة

[Sakalları topluca ve sıkça idi.]

XIV

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

- 1 Beşâsetle cihâna şân virürdi
Mübârek liĥye-i şâh-ı risâlet
Beşâretten daħi nişân virürdi
Mübârek liĥye-i şâh-ı risâlet

- 2 Bağışda 'arşa-i kübrâya beñzer
Ki remzen mağşer-i 'uzmâya beñzer
Dağı hem sûre-i isrâya beñzer
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet
- 3 Mübârek kılları farz it hurûfât
Güzel hem şık yazılmış mişl-i âyât
Dökerdi her telinden biñ füyûzât
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet
- 4 Zeğan ma'nîde şan şahrâ-yı kudret
O kıllar her biri bir ceş-i nuşret
Besâletden virürdi dehre hayret
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet
- 5 Ziyâret eylemek anı ne devlet
Öpüñ yüzler sürüñ ey 'âşi-ümmet
Şalar züvvârına elbetde re'fet
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet
- 6 Şarup kırk boğçaya koymaklık el'ân
Anı ta'zîm içindür eyle iz'ân
Harâmdır nâra ursañ yanmaz ey cân
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet
- 7 O rişîñ hükmi tutdı cây-ı şadı
Bu kevneyniñ odur hem şems ü bedri
Seniñ rişte-i cânıñdır be **Kadrî**
Mübârek lihye-i şâh-ı risâlet

***

- 231 Dağı hem muhterem müşfik nebîniñ
Nebîler serveri sultân-ı dîniñ
- 232 Şerîf bıyıkları gâyetle ra'nâ
Yazılmış besmele şekliydi cânâ
- 233 Mübârek lihyesindeki siyâhı

- Beyâzından çok idi aña şâhı
- 234 Be-gâyet şık idi dirler anı bil
Ağarmış idi henüz on yedi kııl
- 235 Siyâh nûr hattı idi kıllar ey cân
Yazılmışdı ser-â-pâ şanki Qur'ân
- 236 Hele tavr-ı zeķan eylerdi her ân
O Mısr-ı Yûsuf' un başına zindân
- 237 Aña biñ Yûsuf-ı Ken'ân fedâdır
O zîrâ zübde-i şun'-ı Hudâ'dır
- 238 Ne kıvırcık ne uzun idi o rîş
İderdi nüh-felek anı sitâyîş
- 239 O fitrâ ol kadar virmişdi zînet
Leţâfet hoş zarâfet hoş tarâvet
- 240 Taradıkça olurdu öyle garrâ
Ki şan nûrdan taraķ ile muţarrâ
- 241 Olur idi dem-â-dem rîş-i ezher
O 'arşın koķusu ile mu'aţtar

احسن العنق الشريف

[Boynu çok güzeldi.]

- 242 Ebû Caħîf didi buña Harîm'le
Mübârek boynunu bir hoşça diñle
- 243 Beyâz idi daħi gâyetle berrâķ
Ki nûrdan âyine yapmışdı Hallâķ
- 244 Olurdu meclis-i ħüsn içre ey cân
Gümüşden bir sürâħi mişl-i tâbân

- 245 Leţâfetden mübârek boynı anıñ
Muhaqqak hüsni 'unkıydı cihânıñ
- 246 Yaratmışdı anı Haq öyle mümtâz
Mu'tedildi ne kûtâh hem ne dırâz
- 247 Mübârek boynına aşlâ ve çat'â
Eşer itmez idi şems-i hüveydâ
- 248 O hüsni 'unqını hayretle ey yâr
Gümüş ibriqe da teşbîh iden var
- 249 Aña hubb-ı Hudâ bir tavq-ı gerden
Olupdı hoş anıñ için müzeyyen
- 250 Hudâ'nıñ 'aşqını ol nûr-ı emced
Ger almasaydı boynına Muhammed
- 251 Olur mıydı kulu hep boynı bağlu
Cihân halkı ider miydi tek-â-pû
- 252 Sevenler hilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem

سواء البطن الشريف والصدر الشريف

[Göğsü ve karnı düzdü.]

- 253 Muqarrebler didiler batnı enver
Mübârek gögsi ile başı besrâber
- 254 Şerîf-batnı ile ol nûrlı sîne
Ne hûb hem-vâr idi biribirine
- 255 O nâzük sîne-i sîmi dağı hem
Bir âyîne idi nûrdan dem-â-dem
- 256 Ki şan sîm-nehriñe hoş-âb idi ol
Şafâ deryâsına girdâb idi ol

- 257 Dağı hem nûr-ı mağz olsa revâdır
Tecellî nûrı ile pür-zîyâdır
- 258 Ararlar nâfe-i müşgîniñ her ân
O cennet bâğçesindeki ğazâlân
- 259 O pehlû-yı şerîf olunca mekşûf
Hemân rûhâniler olurdı me'lûf
- 260 Şalardı 'arşa bir ğulgule-i hû
Hemân dîtrer idi ol dem nihân sû
- 261 Görenler cisminiñ nûrını nâ-gâh
Kırân itdi şanurdı mihr ile mâh
- 262 O hikmet şandukı olan şikem hem
Ki ya'ni bağn ile şadr-ı mükerrem
- 263 Dağı düpdüz idi her ikisi hem
Biribirine şanki oldı tev'em
- 264 Mübârek sînesin açsa muhağkağ
Ki feyz eyler idi Feyyâz-ı muğlağ
- 265 Mağal olursa 'aşka añla ta'rîf
Nice olmağ gerekdir şadr-ı şerîf

واسع الصدر الشريف

[Göğsü genişti.]

- 266 Münevver sînesi vâsi'ydi ğâyet
Ki hikmet yazılıydı âyet âyet
- 267 Görenler didiler fağr-i cihânıñ
İki pehlûları etlüydi anıñ
- 268 Şerîf şadrın gören ağ qar şanurdı

Ne ar bir menba‘ü’l-envâr anurdu

- 269 Zârâfetde ki an a gl gibiydi
Leâfetde dai sünbül gibiydi
- 270 Hidâyet nrına mazen idi ol
Anıñ-n menba‘ü’l-asen idi ol
- 271 Mübârek snesi yenb‘-ı hıket
Anı leva yazupdı öyle udret
- 272 erîf gögsi dai mevzn idi hem
Anıñ-n ‘a ile mehn idi hem
- 273 Silpdr nr-ı hıket snesini
Ki ya‘ni ol gm-âyînesini
- 274 Eger vs‘atde olmazsa güvâhı
Sıar mıydı aa sırr-ı İlâhî

عظیم الهامة والمنکبین الشریفین

[Kafası ve omuz başları büyük idi.]

- 275 O devletlü güzel ser-i sa‘âdet
Büyük idi didiler ayra nisbet
- 276 Le-‘amrk oldu aa tâc-ı ‘izzet
Anıñ-n buldı ‘izzet buldı rıf‘at
- 277 Rivâyet itdiler sultân-ı dniñ
O ser-i d-ı hmâyn-ı nebniñ
- 278 ‘Azîm idi erîf idi v mevzn
Ki zîrâ bir yaratdı anı Bîn
- 279 İki omuzlarında var idi bil
Göbek mgine bezer bir nice ıl

- 280 O kıllar şan bakışda naḥl-i cennet
Çıkan terler daḥi temr-i sa'âdet
- 281 Anı öpmek ziyâret itmek için
Daḥi yüzler sürüben gitmek için
- 282 O mûya mübtelâ olurdı ekşer
Muḥarrebler ile ol kerrûbîler
- 283 Medîne'ydi vücûdı mülk-i 'ilme
Bizi da'vet iderdi 'ilme ḥilme
- 284 Bu ma'nâyı bilürler ehl-i iz'ân
Ki yaşşı yağrınlu idi o sulṭân
- 285 Daḥi hem yağrınñ ortası ey cân
Anı etlü didiler ehl-i 'irfân
- 286 Hem anda var idi sikke-i kudret
Ki ya'ni ḥazret-i mühr-i nübüvvet

***

XV

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)
(15'li hece ölçüsü)

- 1 Cenâb-ı Ḥazret-i Âdem'le Ḥavvâ
Nübüvvet mührine ḳurbân olupdur
Daḥi hem Şîṭ ile İdrîs-i ezkā
Nübüvvet mührine ḳurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daḥi ḳurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 2 Ebu's-şânî olan Nûḥ hem daḥi Ḥûd
O Şâlih Lût Ḥalîlullâh mes'ûd
Ḥalîl'e dost olan şâhid ü meşhûd
Nübüvvet mührine ḳurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 3 Hem İsmâ'il ile İshâk u Ya'kûb
Olupdur Hâzret-i Yûsuf da mendûb
O ni'me'l-'abd olan şabbâr Eyyûb
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 4 Şu'ayb ile hem ol Hârûn peyember
Kelîmullâh daği olmakla hem-ser
Nebî Yûşâ ile İlyâs u rehber
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 5 Cenâb-ı Hâzret-i Dâvûd-ı zî-şân
Daği oğlu anıñ Sulţân Süleymân
Hâkîm-i hâzık-ı serdâr Loqmân
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 6 Ol İskender ile Sulţân-ı dârâ
Hızr peygamber hem Üzeyr-i garrâ
Nebî Yûnus ile ol Zekeriyâ
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 7 Bu yolda başını kılmışdır ihdâ
Cenâb-ı hâzret-i mazlûm Yahyâ
Mesîh ya'nî o Meryem oğlu 'İsâ
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 8 Hele ol hâzin-i cennât-ı rıdvân
Umûm havrâ daği vildân u gılmân
Cinânda var olan bil cümle sükkân
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 9 Daği Cibrîl ile Mikâ'il ey yâr
Hem İsrâfil hem Azrâ'il ahyâr
Semâvât içre cânlı her ne kim var
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 10 Gelüp geçmiş olan 'âlemde eslâf
Ekâbir-i cihân hem cümle ahlâf
Beşer cin hem melâ'ik ile eşnâf
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 11 Hükûm-dârân-ı devrân-ı heft-kışver
Ekâsîr-i 'Acem Cem şâh-ı eşher
Daği her kul ki ya'ni ünli Kayşer
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 12 Ferîdûn şâh nice Cemşîd-i mellâk
Selâtin-i cihân hem cümle bî-bâk
'Azîz-i Mısr ile hâkân-ı etrâk
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 13 Ve Kahramân-ı kâtil hem de Behrâm
Nice biñ Güstehem merdân-ı eyyâm
O Zâl'îñ oğlu Rüstem Anter-encâm
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 14 Felâtûn-ı zamân hem her hakîmân
Ebû 'Alî Sînâ meşhûr-ı devrân
Daği Şoqrağ ile Boqrat u Mehrân
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

- 15 O zîrâ sikke-i kudret kıl iz'ân
Anı ta'zîme mecbûr ins ile cân
Hulâşa var olan ey **Kadrî** her cân
Nübüvvet mührine qurbân olupdur

Bu yolda el'ân olmuşum ey cân men daği qurbân
Gözlerim giryân cigerim biryân yanarım her ân

***

- 287 O hâtem beyza-i keklik qadardı
Velâkîn dü-cihândan mu'teberdi
- 288 Ne hoş hikmet hazînesiydi ol şâh
Mühürler kenzini elbetde Allâh
- 289 Mübârek yağrınıñ sağ yanına hem
Yaqîn idi didiler şânlı hâtem
- 290 Kemâlinden Hudâ virmişdi zînet
Aña "qad câ'e küm" qavliyle kıymet

- 291 Görenler anı itdi öyle ta'rîf
Büyük bir hâl idi ol mühr-i şerîf
- 292 Siyâhı şaruya mâ'ildi hemîn
Aña diğkatle bakmaqlık ne mümkün
- 293 Daği dâ'iresinde vardı müşgîn
Güzel kıllar biribirine yağîn
- 294 Müdevver hem şıravâr idi anlar
Dizilmiş 'anber-âsâ gül-feşânlar
- 295 O kıllar her biri bir serv-i cândır
Ne servi rişte-i cân-ı cihândır
- 296 Ten-i pâkinde şan ol hâl-i ezher
Semâda aya beñzerdi münevver
- 297 Veyâ deryâ içinde hâliş 'anber
Gibi idi didiler mühr-i ebher
- 298 Muşahhar itmege dâreyni sultân
Virilmişdi aña mühr-i Süleymân
- 299 Şanasın nâfe-i âhûydı ey cân
Virürdi hâl-i müşgîn hoş ne reyhân
- 300 Hıtâmü'l-mürselîn olmuşdı ol hân
Mühürlendi anıñ-çün kenzü'l-'irfân
- 301 Sevenler hilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem

XVI

(10'lu hece ölçüsü)

- 1 Yâ Resûlallâh bir derde düşdüm
Bildim ki 'aşkıñ mübtelâsıyım
'Aşkıñla her gâh yandım tutuşdum

'Uşşâk-ı zârîñ bî-nevâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

2 Ed'acü'l-'ayneyn dir kavş-i kudret
 Sultân-ı kevneyn maḥbûb-ı ḥazret
 Ḥilye-i pâkiñ virmede ḥayret
 Ḥayret-fezânîñ müntehâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

3 Benim nî-nigâhîñ meftûnı âdem
 Kılısañ tecellî nûr olur 'âlem
 Luṭf it kerem kıl ey nûr-ı aḳdem
 Ben gerçi luṭfuñ nâ-sezâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

4 Ey şânı a'zam şânlı peyember
 Sen pek güzelsin Allahu Ekber
 Kelbim kapıñda bir 'âşî kem-ter
 Ehl-i ḥatânîñ pîş-vâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

5 Bir abd-ı mücrim rûyı siyâhım
 Mîzân götürmez çokdur günâhım
 Eyle şefâ'at ey pâdişâhım
 Ben günâh-kârîñ bed-liḳâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

6 Ḳadriñi bildir bizlere cânım
 Ḥaḳḳâ nebîsin yoḳdur gümânım
 Ḥilye-i pâke vardır îmânım
 Çünki bu nazmıñ âşinâsıyım
 Sen çünki ey cân derdlere dermân
 Ey şâh-ı hûbân men saña kurbân

صخم العظام الشريف

[Kemikleri iri idi.]

- 302 Didiler vaşf idenler nûr-ı emced
Daği iri kemükliydi Muḥammed
- 303 O üstüḥân-ı pâki her biri hem
İri idi mükemmel hem mu‘azzam
- 304 Görenler her biri sulṭân-ı dîni
Didiler cüşse-dâr şâh-ı güzîni
- 305 Yumurta-vârî kevneyni o mümtâz
Ḳanadı altına almışdı şâh-bâz
- 306 Meleklerdendi bevvâbı hem ey cân
Ferîşteḥler daği ḥuddâmı her ân

اعضاء والزراعين الشريفين

[Azaları ve Kolları]

- 307 Daği hem cümle ile a‘zâ-yı şerîfi
Biribirinden idi tünd ü ḳavî
- 308 O sîm-sâ‘idlerî bâzûlarıyla
Daği uyuluḳları sâkıyla bile
- 309 Degildi ḥuşk u bârîḳ ṭolı idi
Ḥudâ’nıñ bir ḳulı maḳbûli idi
- 310 Sa‘âdetlü mübârek cümle a‘zâ
Ḥudâ’nıñ şun‘ı ile oldı inşâ
- 311 Ḥulâşa ḥûb idi her ‘uzvı ey cân
Dizilmişdi ki şan âyât-ı Ḳur‘ân
- 312 Yeg idi hem biribirinden a‘lâ

Mükemmel hem neḡâyışdan müberrâ

- 313 Şadefden cism idi ol gevher-i cân
Veyâ billûr idi nûrdan o sulṭân
- 314 Bileklerden daḡi baḡdıḡça her gâh
Bilinürdi o sırr-ı ḡudretullâh
- 315 İki sûtûn idi nûrdan bilâ-şek
İki rân-ı şerîfân-ı mübârek
- 316 Mübârek sâḡı vü pâyı daḡi hem
Berâberdi o fevḡ-i ‘arşa her dem

رحب الكفين الشريفين

[Ellerinin içi ve ayaklarını altı genişti.]

- 317 Daḡi hem elleri ayası anıñ
Ve hem ayakları altı o cânıñ
- 318 Be-ḡâyet pâk u vâsi‘dir ü nâzik
Beyâz-ḡarîre beñzerdi kezâlık
- 319 Kerâmetlü idi ol penbe eller
Ḳatı mevzûn idi dirler görenler
- 320 Derûn-ı dilden ‘âşıḡdı ḡıl iz‘ân
Yed-i beyzasına ol İbni ‘İmrân
- 321 O el zîrâ alurdu bir avuç ḡâk
Şaçup kâfirleri eylerdi ihlâk
- 322 Mübârek elleriniñ şatvetiñden
Ḳamer şaḡḡ oldu anıñ heybetiñden
- 323 Ḳazâ ile ḡader daḡi dem-â-dem
Mübârek pençesindeydi anıñ hem

- 324 ‘Aliyyü’l-Murtażâ’dan bir rivâyet
Buyurdu şevk ile şâh-ı velâyet
- 325 İki ayakları altını her dem
Öperdi Hâzret-i Rıdvân dem-â-dem
- 326 Nasıl öpmez o bir maĥbûb-ı Raĥmân
Nice biñ bunca Rıdvân aña ģurbân
- 327 Yüzini itmiş idi pâyına ferş
O ģadar ‘izzet ile ‘azamü’l-‘arş
- 328 Leĥâfet ģulzümünde şâh-ı levlâk
Gümüş balıģ gibi eyler daĥi ģâlâk
- 329 Anıñ-ċün nüh-felek cevân iderdi
Ayaĥın öpmege devrân iderdi
- 330 İdince ‘arşı âhenkle müşerref
Binek oldu hemân-dem geldi Refref
- 331 Dizildi şâf u şâf ol dem melekler
Selâm ģurdu meleklerle felekler
- 332 Didiler vaşf idenler şâh-bâzı
O devletlü o sultân-ı Hicâz’ı
- 333 Görüp bir şahşı dirse merĥabâ ger
Hem ‘izz ü hem şerîf ile peyember
- 334 Resûlüñ ģokusu ile mu‘atĥar
Olur idi ĥaĥîĥatde hem ol er
- 335 Mürûr itse aradan bir iki ģün
Daĥi hem bir nice eyyâm-ı meymûn
- 336 Bilinürdi o âdem râyiĥâdan
Resûl ile buluşdı öpdî dâmen
- 337 ‘Aceb bir nâfe-i müşg-i cihândı

Anda ousunu anma nihandı

- 338 Ebû Tufeyl rivâyet kıldı ey cân
Anı sen cân diliyle eyle iz'ân

سائر الاطراف الشريف

[Vücudun diğeri kısımları]

- 339 alem barmaqları fahr-i cihânî
O levh-i diline dâl idi anî
- 340 Vücûdı naql-ı cennetdi ser-â-ser
O barmaqlar birer âh-ı münevver
- 341 Bilekler besmele ekliydi her dem
Benân aña alem olmuş idi hem
- 342 Kerîmü'l-hulq idi maħbûb-ı Mevlâ
Bi'l-istiħkâk olurdu adri a'lâ
- 343 Bunı işbât ider "seb'a'l-mesânî"
alem yazmadı yazmaz aña ânî
- 344 O İhyâ-yı Ulûm'dan oldu menûl
Ne mu'ciz âhibi sultân idi ol
- 345 Eger yanına varsa bir abî hem
Anı lufı ile oşardı ol dem
- 346 ocuk mes'ûd olup hem âd olurdu
Daħi hem ğuşşadan âzâd olurdu
- 347 Diğeri etfâl içinde mâh olurdu
Te'eddüb râhına âğâh olurdu
- 348 ousından bilinürdü o hâlet
Aña el sürdü sultân-ı risâlet

انور المتجرد الشريف

[Vücüdünde kıl yoktu.]

- 349 O cismi tâb-nâk-i nûr-ı ezher
Başkanlar dir idi mihr-i münevver
- 350 Mücessem nûra beñzerdi vücûdı
Cemâdât itmesün mi yâ sücûdı
- 351 Cemâlullâhı seyr itmek çün hem
Göz olmuş idi a'zâlar dem-â-dem
- 352 O nâzük ten mübârek pehlû cânâ
Ser-â-pâ pâk idi kıldan mu'arrâ

دقيق المسربة الشريفة

[Göğsünden göbeğine kadar inen ince kıllar vardı.]

- 353 Dağı koğusından anıñ añla bî-şek
Var nice nâfe-i müşgînine dek
- 354 Çekilmişdi siyâh kıllar ile haş
Ki sırrullâh için olmuşdı mehbet
- 355 Anı kıl şanma zîrâ müy-ı Resûl
Yazılmış âyet-i kürsî idi ol
- 356 Hem ol mesrûbeden gayri resûlüñ
Kılı yok idi dirler pür-uşûlüñ
- 357 Ki ya'ni gögsi vü karnında anıñ
Kılı yok idi ol fahr-i cihânıñ
- 358 Dağı hem 'uzv-ı pâkinde ser-â-ser
Yok idi hâşılı hiç kıldan eşer
- 359 Hem ol şafha-i şadrında elif-vâr

Çekilmiş hıtt-ı kudret vardı ey yâr

- 360 O hıtt şanki olupdı hâle-i mâh
Kamer idi mübârek sînesi âh
- 361 Sevenler hilye-i pâki dem-â-dem
Şalât ile selâm itsün aña hem
- 362 Didi aşhâb ile ‘ârif olanlar
O cismiñ sırrına vâkıf olanlar
- 363 Mübârek lahmını dirlerdi âyâ
Açılmış gül gibi gâyet mücellâ
- 364 Müsinn olduğça ol cism-i muziyyâ
Hemân tâzelenürdi cümle a‘zâ
- 365 Ne hâcet itmek aña güvâhî
Şolar mı gonca-ı bâğ-ı İlâhî

ضرب اللحم الشريف

[Eti mutedil idi.]

- 366 Zârîf lahmı hafîf bir tâze güldi
Anıñ-çün lahm u şahm ıssı degildi
- 367 Şağın ey ‘ârif-i maqbûl-i dîndâr
Anı gâyet nahîf zann itme zinhâr
- 368 Kıyâs itme anı semîn dağı hem
Be-gâyet mu‘tedildi fahr-i ‘âlem
- 369 Berâberdi hulâşa lahmı şahmı
Ki hikmet mağzeniydi batn-ı rahmı

اوسط القد الشريف

[Orta boylu idi.]

- 370 Dağı hem orta boylıydı müfahham
Nizâm buldı anıñla ortalıq hem
- 371 Naşıl bulmaz o bir rûh-ı cihândı
Ki ya'nî gevher-i kenz-i nihândı
- 372 O serv-i kıddine beñzer muhaqqaq
Ebed hiç dikemedi dikmez dağı Haq
- 373 Dağı ol hâzin-i cennât-ı Rıdvân
Didi hiç görmedim ben böyle sultân
- 374 Vasat olsa 'aceb mi kıdd-i resûl
Ki hem vâsıta-i Raqmân idi ol
- 375 Kaşîrû'l-kâme zann itme anı sen
Ser-â-pâ i'tidâl üzreydi ahsen
- 376 Dağı hem evsat iken kıdd-i resûl
Uzun bir âdem ile yürise ol
- 377 Bülend-kıdd olsa da gâyet hem ol er
Yine andan uzun olurdı server
- 378 Hem andan soñra ayrılса o âdem
Görinürdi bu evsat o uzun hem
- 379 Bu hâlet bir gayretullâh-ı Muṭlaq
Kısa görünmesini istemez Haq
- 380 Nigâh idince 'arşdan kıddine âh
Kerûbîler dir idi "ṭâle bekâh"
- 381 O serviñ imtiyâzına hem ey yâr
İderdi ser-fürû' bi'l-cümle eşcâr
- 382 Naşıl itmez o servi serv-i vaḥdet
Diken anı cenâb-ı dest-i kıdret

- 383 Ebâ Hureyre dir ki fahr-i 'âlem
Hırâm eylerdi sür'âtle dem-â-dem
- 384 Didi ben görmedim bir kişi bî-bâk
Ola andan yürümeklikde çâlâk
- 385 Anı Hâk zâtına itmişdi 'âşık
Şular gibi aķup gitmekde lâyıķ
- 386 Hırâm itdikce ol sultân-ı levlâk
Döner mecnûn olurdu çarķ-ı eflâk
- 387 Güzer itse ne yerden tiz geçerdı
Yed-i kudret aña hulle biçerdı
- 388 O tûbâ-ķaddini 'arz itse ol şâh
Hurîler dirler idi "tâle Allâh"
- 389 Ne hûb-sultân imiş sultân-ı ra'nâ
Haķîķat görmedik biz böyle hûsnâ
- 390 Görenler didiler sultân-ı dîne
Yürüse mâ'il olurdu öñine
- 391 Hâyâdan ney-şeker gibi o her bâr
Egilürdi öñine cüz'i miķdâr
- 392 Melekler medħini evrâd idüpdür
O zîrâ cümleyi irşâd idüpdür
- 393 Didi Ümmi Ma'bed şâh-ı dîni
Nebîler şâhı sultân-ı güzîni
- 394 Be-gâyet aħseniydi nâşîñ ol şâh
Irâķdan bir nazâr olunsa nâ-gâh
- 395 Yakîninden daħi ol nûr-ı Mevlâ
Bir âyîne gibi olurdu ra'nâ
- 396 Hemân-dem 'aks iderdi nûr-ı berrâķ

- Haq'ın nûrı idi zâten muhakkaq
- 397 'Arûs-ı nûrına kevneyniñ ey yâr
Ne müşgîn-hâl idi Maħmûd-ı Muħtâr
- 398 'Aliyyü'l-Murtaza'dan bir rivâyet
Yine virdi bize bir hoş-beşâret
- 399 Bir âdem bir güzer-gâhda o şâhı
Görivirse hemân-dem mihr ü mâhı
- 400 Güzârından anıñ heybet alurdu
Ne heybet şaşırup hayret alurdu
- 401 Daħi bir şahş ile ol nûr-ı Yezdân
Tekellüm eylese bir yerde ey cân
- 402 Kelâmından alurdu öyle lezzet
O şahşı hem iderdi der-'aķab mest
- 403 Qabûl itse olurdu qulı anıñ
Şefâ'at kâni ol faħr-i cihâmıñ
- 404 Daħi hem cezbe-i Rabbâni ile
İderdi cezb anı a'vânı ile
- 405 Gelüp söze dehânıñ açsa bî-gayb
Olurdu keşf aña ol süħan ğayb
- 406 Zülâl-i barına 'aşıkdı ekşer
Yenâbî'-i cinânla ħavz-ı kevşer
- 407 Kelâm-ı ħikmet-âmîzi Mesîħâ
Gibi dil-mürdesin eylerdi ihyâ
- 408 Eserdi qalbine feyz-i nesîmi
Aña virmişdi Haq ħulk-ı 'azîmi
- 409 O zîrâ "küntü kenz"ın gevheriydi
Haqîķat micmeriniñ 'anberiydi

- 410 Hâkîkatde Hudâ'nîñ mefharıydı
Tecellî-i cemâlin mazharıydı
- 411 Ma'ârif bâğınıñ verd-i teriydi
Hâkîkat 'âleminiñ enveriydi
- 412 Gürûh-ı enbiyânîñ serveriydi
Şunûf-ı etkıyânîñ efseriydi
- 413 Feşâhat bahriniñ hâş-cevheriydi
Belâgat berriniñ hem bihteriydi
- 414 O dost-bâğçesiniñ nîlûferiydi
Melâhat meclisiniñ dilberiydi
- 415 Hâkîkat müşgine micmer idi ol
Hem ism-i a'zama mazhar idi ol
- 416 Anıñ dostı için va'd itdi Mevlâ
"Ve a'tednâ lehâ rızkan kerîmâ"
- 417 Dağı düşmânı "mi'n-vechi'l-azâbâ"
Didi "yâ leytenî küntü türâbâ"
- 418 Vücûd-ı aqdesi Hâllâk-ı Yezdân
Ne şûretle yaratdı eyle iz'ân
- 419 Yaratdı sırrını sırrından ol Hâk
Ve rûhın nûr-ı vechinden muhâkkağ
- 420 Yaratdı cevheri luğfindan Allâh
Hâbîbiñ 'aqlını olduñ mı âğâh
- 421 Yaratdı nefsinı kân-ı vefâdan
Mübârek başını hem ol hüdâdan
- 422 Yaratdı sem'ini ta'adden ey yâr
Havâcibiñ tefekkürden bedîdâr

- 423 Dağı hem ‘aynını nûrdan bilâ-şek
Yaratdı oldı meymûn-ı mübârek
- 424 Yaratdı enfini zühd-i becâdan
Anıñ-çün enf içinde oldı aĥsen
- 425 Mübârek ağzını hikmetden ey cân
Yaratdı Ĥazret-i Ĥannân u Mennân
- 426 Mübârek dişlerini incüden hem
Lisânını şadefden kıldı ekrem
- 427 Mübârek liĥyesini hem rızâdan
Yaratdı eyledi ġâyetle eymen
- 428 Tevâzu‘dan yaratdı boynın Allâh
Dağı hem ma‘rifetden gögsini âh
- 429 İki ellerini kıldı seĥâdan
Anıñ-çün efđal oldı eşıyâdan
- 430 Dağı karnın kanâ‘atden muĥaĥĥak
Hem ihlâşdan yaratdı ġalbini Ĥaĥ
- 431 Yaratdı aĥcigerin min sekîne
Ĥaracigerini hem ez-ĥanâne
- 432 Derisini kılup ‘işmetden îcâd
Vera‘dan uyluğını kıldı bünyâd
- 433 Ayakların dağı min istikâme
Yazupdur ĥilyesini böyle ĥâme
- 434 Ĥulâşa diñlediñ evşâf-ı şâhı
Nebîler serveri ol mihr ü mâhı
- 435 Anı zübde ile telĥîş itdim ben
Hele cân ġulađıyla diñle gel sen
- 436 Vücûdı kâ’inât idi ĥaĥîĥat

Bu remzi fehm ider ehl-i başîret

- 437 Mübârek başı idi ‘arş-ı a‘lâ
Şerîf alnı daği sidreydi cânâ
- 438 Ve hem kürsî idi enf-i şerîfi
İki kandıldı ‘ayneyn-i laîfi
- 439 Muğaddes gögsi idi levh-i maḥfûz
Gözin aç uyḥudan gel ol teyaḳḳuz
- 440 Münevver ḳalbi hem firdevs-i a‘lâ
Güzel ḥulḳı “tüsemmâ selsebîlâ”
- 441 Zârîf-batnı daği “seb‘a’s-semâvât”
İçinde toḳtoḳıydı bunca âyât
- 442 Göbekden aṣağısı işbu dünyâ
Bu dünyâda ne isterseñ müheyyâ
- 443 İki pâyı muḳâbil pây-ı ‘arşa
Geline tâ ki ‘arşdan işbu ferşe
- 444 Ne esrâr var ise hem şun‘-ı Yezdân
Cemî‘i Muḥammed’de var ey cân
- 445 Muḥaḳḳaḳ Mısr-ı câmi‘dir Muḥammed
Anıñ-çün nûr-ı lâmi‘dir Muḥammed
- 446 Muḥammed nüṣṣa-i kübrâdır ey cân
Bulunur bunda cümle sırr-ı Raḥmân
- 447 Ḥulâşa kân-ı fıtratda muḥaḳḳaḳ
Yaratmadı o gevher mişlini Ḥaḳ
- 448 Bu bir cismâni naḳliñ kem-teridir
Ki ya‘nî vaşfınıñ binde biridir
- 449 Ḥaḳîḳat vaşfına gelince ey cân
Anı ‘aḳl idemez vallâhi iz‘ân

450 Aña “ķûmû” dise billâhi Mevlâ
‘Umûm mevtâları eyledi ihyâ

***

XVII
(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

- 1 Ne zann itdin cihânîñ cânı ey cân
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
Daḡi hem cânlarıñ cânânı her ân
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 2 O kâf nûna toķunmazdan muķaddem
Ḥaķ’a maḡrem idi ol faḡr-i ‘âlem
Ḥaķîķat’de ḡaķîķi nûr-ı aķdem
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 3 ‘Avâlim olmadan zâhirde meftûr
Ne vâfir var idi anda ne mevfûr
Ḥaķ’ı ķandîl içinde zikreden nûr
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 4 Maḡabbetden Muḥammed oldu peydâ
Muḥammed’siz maḡabbet bî-mezâyâ
Bu varlıġa müsebbib kimdir âyâ
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 5 Ger olmasaydı olmazdıķ muḡaķķaķ
Anıñla virdi Ḥaķ kevneyne revnaķ
“Le-‘amrûk” tâcına mazḡar u elyaķ
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 6 Beḡer giymezen evvel kisve-i Ḥaķ
Olupdur šâḡib-i fermân-ı levlâķ
Gezen ol ‘âlem-i vaḡdetde bî-bâķ
Muḥammed’dir Muḥammed’dir Muḥammed
- 7 Anı Ḥaķ zâtına ķılmıḡdı mir’ât

Bu mir'âtdan görüldi bunca âyât
 Hâk'ın her sırrına mazhar olan zât
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

8 Bedel var mı aña mebsûk içinde
 Bulunmaz mişli hiç mevsûk içinde
 Hâk'ın pek sevdiği maḥlûk içinde
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

9 Ridâ levlâk olan olmaz mı ekmel
 Anıñ-çün oldı dînlerde mübeccel
 Ha'yı tevḥîd iden evvel-be-evvel
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

10 Tena'umlar şafâlar cümle ey cân
 Muḥammed sâyesinde oldı iḥsân
 Yiyüp içdigümüze bâ'ış el'ân
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

11 Muḥammed rûhıdır kevneyniñ ey cân
 Anıñla zindedir 'âlem ü devrân
 Kulûb-ı mü'minîn içre viren şân
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

12 Aña tuğrâ-yı Hâk fermân-ı Yezdân
 Virüpdür her huşûşda Hâk-ı rüchân
 Hudâ'dan soñra billâh zikre şâyân
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

13 Cihânda şân virür şânlı peyember
 Hâk itsün bizlere görmek müyesser
 Ümîdi **Kadriyâ**'nıñ rûz-ı maḥşer
 Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed

***

451 Bilinmez 'akl ile ol nûr-ı emced
 Hâkîkat kim bilür kimdir Muḥammed

452 Bilen bulan anı Allah dir ammâ

“Ve kânallûhu ‘alîmen ĥakîmâ”

وكان عليه السلام يقول انا اشبه الناس بآدم رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان ابي ابراهيم عليه
السلام اشبه الناس بي خلقا وخلقاً.

[Resulullah (as) şöyle buyururdu: İnsanların içerisinde Âdem (as)’a en çok ben benzemekteyim. Babam İbrahim (as) insanlar arasında yaratılış ve ahlak bakımından bana en benzeyeni idi.]

- 453 Daĥi fermân ider şâh-ı risâlet
Leţâfetle virür bir ĥoş beşâret
- 454 Büyük ceddım o faĥrim Âdem’e ben
Ķatı pek eşbehim evlâdlarından
- 455 Didi hem luţf ile ol mâh-ı tâbân
Nebîlerden babam İbrâhim ey cân
- 456 Baña beñzer idi ĥalkân ve ĥulķâ
Bu resme naĥl ider maĥbûb-ı Mevlâ
- 457 Bi-ĥamdillâh tamân oldı kelâmım
Resûlüñ bu ĥadîşiyle merâmım

***

Du‘â vü İlticâ İle’n-Nebıyyı Şallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem

XVIII

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

- 1 Ĥabîbâ ĥapuña geldim ‘alîlim
Şefâ‘at yâ resûlallâh şefâ‘at
Elimden tut bu yolda ol delîlim
Şefâ‘at yâ resûlallâh şefâ‘at
- 2 Şevâbım az günâhım çok benim hem
Dil-i bîmârıma sen eyle merhem
Bi-ĥaĥķı sûre-i Tâhâ vü Meryem

Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at

- 3 Seni medh eylemişken Hâk Te'alâ
Ne lâyıķ ben olam vaşfında gûyâ
Dilim mürde olupdur eyle ihyâ
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at
- 4 Mübârek hilyeñi yazmaķ ne haddim
Efendim toğrısı küstaķlık itdim
Edeb râhından eyvâh taşra gitdim
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at
- 5 Haţâ itdimse vaşfında eger ben
Keremden luţf idüp 'afv it beni sen
Ķulunum boynı bağlu işte gerden
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at
- 6 Dirîgâ nefse uydum neyleyim âh
Đalâlet vâdisinde kaldım eyvâh
Ümîd-vârım yine sensin sen ey şâh
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at
- 7 Seni vaşf itmege yok bende tâķat
Tehî-destim ki yok elde bizâ'at
Murâdım bir vesîle-i şefâ'at
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at
- 8 Günâh-kâr ol za'if ümmetlerinden
Bu 'Oşmâncıķlı nâzım **Ķadrî**'yi sen
Şefâ'at kıl da çeşmin eyle rûşen
Şefâ'at yâ resûlallâh şefâ'at

***

- 458 Ķapuña yalvarıgeldik İlâhî
Ki sensin pâdişâhlar pâdişâhı
- 459 Hâbibiñ faħr-i 'âlem hürmetine
Dağı şiddiķ-ı a'zam hürmetine

- 460 O fârûk-ı müfahham hürmetine
Ve zi'n-nûreyn-i efham hürmetine
- 461 'Aliyyü'l-murtażâ'nın hürmetine
Hasan hüsni rızânın hürmetine
- 462 Hüseyin-i Kerbelâ'nın hürmetine
Muhibb-i hânedânın hürmetine
- 463 O şâdât-ı kirâmın hürmetine
Hem on iki imâmın hürmetine
- 464 Bu hilye-i şerîfin hürmetine
Ve hem şer'-i münîfin hürmetine
- 465 Be-kâm it sen bizi 'afvınla yâ Rab
Habîbin 'aşkına kılma mu'azzeb
- 466 Bizim cürmümüze bakma İlâhî
Cehennem nârına yakma İlâhî
- 467 Dirîğ olmaz hatafalar gerçi minnâ
"Tuhibbü'l-'afve yâ Rab fa'fu 'annâ"
- 468 Didiñ "lâ-taknetu min raḥmetillâh"
Umarız raḥmetiñden biz de vallâh
- 469 Resûlün hilye-i pâkine yandık
Anı görmüş gibi 'aynen inandık
- 470 Kerem eyle kerem kıl Muşafâ'yı
Bize rü'yâda göster pür-şafâyı
- 471 Bi-ḥakkı sûre-i Tâhâ vü İsrâ
Bizi ebrâr ile ḥaşr eyle ferdâ
- 472 Daḥi ḳahrınla yâ Rab kılma dâllîn
Deyiñiz bu du'âya siz de âmîn

Du'â-yı Menşûre

Bismillahirrahmânirrahîm

Elhamdülillahi Rabbi'l-âlemîn ve's-şalatu ve's-selâmü 'alâ seyyidinâ ve Mevlânâ Muḥammedin ve 'alâ 'âlihi ve şahbihi ecma'in.

Cenâb-ı Kird-gâr ve âferînende-i perverdigâr ḥazretleri Şu meclis-i Şerîfde oğunan Őur'an-ı Kerîm ve nazmen kıra'at olunan ḥilye-i pâk-i nebeviyyeden ḥâşıl olan ecr-i mesûbatı evvelâ Şâhib-i ḥilye-i Şerîf olan sulţân-ı enbiyâ burhân-ı aşfiyâ Şefî-i rûz-ı cezâ a'nî Cenâb-ı Muḥammed Muştafâ şallallâhu Te'alâ 'aleyhi ve sellem bi-'adedi men sekete ve tekelleme efendimiz ḥazretleriñ rûh-ı laţîfelerine bi-ḥulûŐi'l-bâl hediye ve teberru' eyledik. Rabbimiz Te'alâ ve teğaddes ḥazretleri vâşıl ve bu vesîle ile cümlemiz ḥaĖĖında ücûr u keŐireler ḥâşıl eyleye. Ma'a-mâ-fih rûh-ı laţîfe-i Muḥammediyelerini teraĖĖiyât ve tena'umât ve tecelliyât-ı nâ-mütenâhiye ile şâd u ḥandân ve ravza-i muţahhara-i mübârekelerini ravzatün min riyâzi'l-cinân eyleye.

Ba'dehu cemî-i enbiyâ-yı i'zam 'aleyhimü's-şalât ve's-selâm ḥazerâtınıñ ervâḥ-ı Őerîfelerine îşâl ve cümlesiniñ Şefâ'atleriyle cümlemizi kâm-yâb eyle. Ve ecr ü mesûbatın bağıyye-i nemâsını ve berekâtını cenâb-ı Őeyḥayn ve çehâr-yâr-ı güzîn rıdvanullâhi Te'alâ 'aleyhim ecma'in ḥazerâtınıñ ve 'aşere-i mübeŐşereniñ ve Ḥasan-ı müctebâ ve Ḥüseyn-i sulţân-ı Şühedâ-yı Kerbelâ rağiyallâhu anhümâ ve 'an ebâhümâ ḥazretleriñ ervâḥ-ı Őerîfelerine teberru' eyledik. Mevlâ vâşıl eyleye. Ba'dehü ezvâc-ı resûlullâh, evlâd-ı resûlullâh, ehl-i beyt-i resûlullâh, ensâl-i resûlullâh'ın ervâḥ-ı Őerîfelerine ihdâ itdik. Mevlâ vâşıl eyleye. Bundan Őoñra 'umûm aşḥâb-ı kirâm zü'l-Ėadri ve'l-iḥtirâm ḥazerâtınıñ, ṭâbi'iniñ ve tebe'a-i ṭâbi'iniñ, e'imme-i dîn-i mübîniñ, 'ulemâ-yı âmilîn sülehâ-yı Őâliḥîn, meŐâyıḥ-ı vâşılîniñ ervâḥ-ı Őerîfelerine bağışladık. Te'alâ ḥazretleri îşâl eyleye. Őabirlerini pür-nûr, 'amellerini mağbûl, "ticâreten lentebur" sırrına mazḥar eyleye. Bâ-ḥuşûŐ Şu cem'iyyetimize ve işbu ḥilye-i Őerîfiñ kıra'atine bâ'iş olan zâtıñ aşlen ve Őıhren ta'alluğâtından olup da 'âḥirete intikâl idenleriñ ervâḥı Őerîfelerine hediye eyledik Rabbimiz vâşıl ve ḥabirlerini pür-nûr eyleye.

Bundan Őoñra ta'alluğâtımızdan irtihâl-i dâr-ı beğâ idenleriñ ve bi'l-cümle mü'minîn ü mü'minâtıñ ervâḥlarına hediye eyledik. Te'alâ vâşıl eyleye. Ervâḥlarıñ tena'umât-ı nâ-mütenâhi ile şâd u ḥandân ve du'âlarını mazḥar eyleye. Ve'l-ḥâşıl gerek beldemizde ve gerek sâ'ir bilâd-ı İslâmiyye'de veyâ Ḥristiyânede medfûn olan ehl-i îmânıñ ervâḥlarına bağışladık. Cenâb-ı Te'alâ ve teğaddes ḥazretleri vâşıl ve cümlesini mesrûr eyleye.

اللهم صل على سيدنا محمد و على ال سيدنا محمد صلاة تنجيننا بها من جميع الالهوال والافات و تقضي لنا بها من جميع الحاجات و تطهرنا بها من جميع السيئات و ترفعنا بها عندك أعلى الدرجات و تبلغنا بها أقصى الغايات من جميع الخيرات في الحياة و بعد الممات اللهم نعوذ بك من شماتة الأعداء وعضال
الدا⁵⁴

Allâhım! Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve onun ehlibeyti üzerine sonsuz bir rahmet buyur ki onunla bizi her çeşit korku ve musibetlerden kurtar ve onunla bizim her çeşit dileklerimizi yerine getir ve onunla bizim her çeşit günahlarımızı bağışla ve yine onunla bizi kendi yanındaki en yüksek derecelere eriştir ve yine onunla bizi hayatta ve öldükten sonra hayır ve iyiliklerin en yüksek derecelerine ulaştır. Allahım düşmanın şerrinden ve tedavisi olmayan hastalıklardan sana sığınırım.

1 Ramazân 1350
Nâzımı Paşalızâde Qadrî

---

⁵⁴ Sondan birkaç satır okunmuyor.

MUSTAFA FEHMİ GERÇEKER

Hilye-i Fahr-i 'Âlem

Hayatı ve Eserleri

Hilyesinde Fehmî mahlasını kullanmıştır. Asıl Mustafa Fehmî Efendi'dir. Soyadı Kanunu'nda sonra Gerçekker soyadını almıştır. 1920'den 1950'ye kadar 30 yıl boyunca Bursa milletvekilliği yapmış bir şair, din ve siyaset adamıdır.

1868 Bursa/Karacabey doğumludur. Babası Karamanlı Seyit Ahmet'in oğlu ve sesi güzel olduğu için Bülbül Efendi ismiyle tanınan Mehmet Emin, annesi Karacabey eşrafından Nizam Mehmed'in kızı Fatma'dır.

Mustafa Fehmi, 1887 yılında Rüşdiye öğrenimini bitirmiş, İstanbul Koska'da Mustafa Çelebi Medresesi'ne kaydolmuş ve icazetine kadar orada öğrenim görmüştür. 1900 yılında Fatih Camii dersiamlarından Alasonyalı Hacı Ali Zeynelabidin Efendi'den icazetname almış ve aynı yıl Mihaliç'e dönmüştür. 5 Temmuz 1910'da Karacabey müftülüğüne atanmış, bir taraftan da Murat Hudavendigâr Camii (Karacabey Ulu Camii)'nin imamlığını yapmıştır. Ancak bu görevleri çok uzun sürmemiş, İstanbul'da Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın etkin konuma gelmesiyle meşihat (şeyhülislam) makamı da bu etkinin altında olduğundan ve Mustafa Fehmi ittihatçı olduğu için 1919'da müftülüğten ve evkaf komisyonu başkanlığından azledilmiştir. 3 Nisan 1920'de milletvekili seçilir. Şer'iyeye ve Evkaf Vekilliğine getirilen Mustafa Fehmi Gerçekker, 27 Nisan 1922'de istifa etmiş ve millî mücadeleye hizmetlerinden dolayı kendisine birinci dereceden emekli maaşı bağlanmıştır.

16 Eylül 1950’de vefat eden, İslam hukuku alanında özellikle fıkıh, tefsir ve kelâmında uzman olan Mustafa Fehmî Bey; medeni cesareti, ilmi ve vatanperverliğiyle tanınmıştır.

Biri sağlında diğeri ise vefatından sonra basılan iki eseri vardır.

Hilye-i Fahr-i Âlem, İstanbul 1944.

Karacabey’den Ankara’ya: Ankara’da 1982 yılında basılmıştır. Bir kısmı mensur bir kısmı manzum olan mektup şeklindeki çeşitli yazılarından meydana gelmektedir. Oğlu Mehmet Gerçek’in derleyip Latin harflerine çevirdiği bu yazıları torunu Mustafa Gerçek yayımlamıştır.⁵⁵

Hilye-i Fahr-i ‘Âlem

Hilye-i Fahr-i ‘Âlem 1944’te İstanbul’da basılmıştır.

Kendi türünde en son yazılmış olma özelliğini koruyan hilyesi yayımlandığında sade dili, akıcı üslubu ve âşıkâne ifade tarzından dolayı takdirle karşılanmıştır (Ertan 1996: 28).

---

⁵⁵ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaktan faydalanılmıştır: ERTAN, Veli (1996); Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2004); tr.wikipedia.org.

Mustafa Fehmi Gerçeker, Hilye Metni

Hilye-i Fahr-i Âlem, İstanbul 1944.

Bismillâhirrahmânirrahîm

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün)

- 1 Hamd olsun İlâh-ı kâ'inâta,
İdrâki veren odur hayâta.
- 2 Her zerreye zıll-ı feyzi memdûd,
Her şeyde cemâl-i sun'u meşhûd.
- 3 Varlıklar onun atâsıdır hep,
Hikmetleri muktezâsıdır hep,
- 4 Emriyle döner semâda ecrâm,
Ecsâma zeminde verdi ârâm.
- 5 Fermanberidir zemîn, semâvât
Esrârına akl erer mi? Heyhât!
- 6 Bâb-ı keremin tutup güşâde
Bezl etmede ni'metin ibâde.
- 7 Leb-teşnelerin eder ferah-yâb,
Ettikçe zülâl-i cûdu sîr-âb.
- 8 Nûrıyla o vâcibü'l-vücûdun
Parlar yüzü âlem-i şühûdun.
- 9 Zikr etmedeyim o zât-ı pâki,
Güldürürdü o, böyle rû-yı hâki.
- 10 Esmekde nesîm-i feyzi her dem,
Gülzâr-ı zemîn onunla hurrem.
- 11 Ni'metleri her nefesde müzdâd,

- Yâdıyla yaşar gönüller âbâd
- 12 Ârâyiş-i hüsne verdi revnak
Eفزâyış-i zevk-i aşka bir hak.
- 13 Bir varlığı var ki yok nazîri,
Her varlık o varlığın esîri.
- 14 Hamd etmez olur mıyım ki Allâh
Etmiş beni varlığından âgâh!
- 15 İkrâmının işte en celîli,
Tevfikinin en celî delîli!
- 16 Gör lutfu ki gönderip nebîler,
Efkârı salâha da‘vet eyler.
- 17 İnkâre bırakmayıp bahâne.
Bildirdi o, birliğin cihâne.
- 18 Gönderdiği son resûlü: Ahmed.
Ser-çeşme-i ma‘rifet, Muhammed.
- 19 İlhâd ü inâde karşı durdu,
Vicdâne hitâp edip duyurdu.
- 20 Vermişti delîl-i akla kıymet;
Asrında bilindi kadr-i hikmet.
- 21 Tebliğ ile halka hükm-i dîni,
Kurtardı hurâfeden zemîni.
- 22 Günden güne şanı oldu berter;
Son haddine vardı sît-ı server.
- 23 Yükseldi o âfitâb-ı irfân;
Âfâka yayıldı nûr-ı îmân.
- 24 Bir devr-i saâdet oldu peydâ;
Târîh-i cihâna gıpta-bahşâ.

- 25 Nûriyle o, böyle rûh-ı âlem;
Hüsniyle de fahr-ı nesl-i âdem.
- 26 Seçmiş onu hikmetiyle Mevlâ,
İklîm-i cemâle şâh-ı yektâ.
- 27 Bir misli görülmemiş güzeldir,
Mahbûb-ı Hudâ-yı lemyezeldir.
- 28 Olsun nice bin salât u teslîm,
Bizden ona bî-nihâye ta'zîm.
- 29 Pervâneleriydi âl ü ashâb,
Olmuşlar elinde perverişyâb.
- 30 Bunlardır eden bu dîne hizmet,
Envârını zabt ü neşre himmet.
- 31 Safvetleri aks edip zamâne,
Şöhretleri çıkmış âsumâne.
- 32 Bak, her biri necm-i hikmet olmuş,
Meş'alkeş-i râh-ı vuslat olmuş.
- 33 Rehberlerimizdir işte bunlar;
Vehm etme ki yolda bir hatar var.
- 34 Olsun dileriz, bu zümre her ân
Firdevs-i rızâ-yı Hak'da şâdân.
- 35 Ey sevgili arkadaş, ne oldun?
Birkaç gün içinde böyle soldun?
- 36 Derdin nedir? Etmiyorsun izhâr.
Şaşmakda bu hâle yâr u agyâr!
- 37 Encâmı hazîn olur bu hâlin.
Gül, söyle ki sönmesin cemâlin.

- 38 Sen böyle sönük değildin aslâ,
Pür-nûr idi varlığın serâpâ
- 39 Dilşâd idi sözlerinle yârân,
Oldukça güler yüzün nümâyân;
- 40 Söyler ve gülerdin, ey birâder,
Mâzîde mi kaldı öyle günler?
- 41 Bak herkese, îş u zevka dalmış;
Ancak seni kim kenâre almış.
- 42 Bîgâne-i ehl-i dil değilsin,
Pek sevgili bir enîs-i dilsin.
- 43 Bilmem ki niçin sükûta daldın?
Deryâ-dil iken, neden daraldın?
- 44 At sâhile derdi, durma böyle!
Ey yâr-ı güzîde, söyle söyle!
- 45 Sâik ne? Değişti i'tiyâdın.
Benden de mi gizlidir murâdın?
- 46 Söz ver bana kalmak üzre hemdem,
Ben olmalıyım bu sırra mahrem.
- 47 Sevdâ mı bu âh u vâha bâis?
Olmak neden iştibâha bâis?
- 48 Zannetme ki sevgi varsa sende,
Hep saklı kalır gılâf-ı tende
- 49 Gözyaşların eylemekte ikrâr...
Gel, gizleme, sen de söyle, ey yâr!
- 50 Gördün de o serv-serfirâzı
Oldun mu meğer esîri nâzı?
- 51 Sahhar nazarlarıyla Leylâ,

Ârâminı eyliyor mu yağma?

- 52 Leylâ ki gazâl-ı hüsn ü ândır,
Reftârı sükûne hasm-ı cândır.
- 53 Etmışti o şûh, Kays'ı mecnûn
Eyler seni mâcerâsı, dilhûn.
- 54 Eyler gamzesi sehm-i bî-emândır,
Kâkülleri fitne-i zamândır.
- 55 Vardın da o dâm-ı aşka düşdün,
Mecnûn ile mi omuz öpüşdün?
- 56 Kes râbıtanı o bî-vefâdan!
Âzâde-ser ol bu ibtilâdan!
- 57 Leylâları yâd edip demâdem,
İfnâyı hayât eder mi âdem?
- 58 Geç merhale-i mecâz-ı aşkı,
Tut menzil-i imtiyâz-ı aşkı!
- 59 Kalsın nazarında hüsn-i mutlak.
Ver safvet-i aşka böyle revnak!
- 60 Yol bulmağa bak harîm-i aşka!
Derler ki onun havâsı başka.
- 61 Kim alsın gıdâsın aşk evinden,
Rûşendir o, vechi pertevinden.
- 62 İnsânda gönül cemâlidir aşk,
Erbâb-ı dilin kemâlidir aşk.
- 63 Ancak odur âşinâsı hüsnün,
Âyîne-i pür-safâsı hüsnün.
- 64 Gir bezmine, mest-i câm-ı şevk ol!
Dal zevk-i hayâl-i hüsne bol bol!

- 65 Derlerse de hüsn ü aşka tev'em,
Vahdetleri bahsi kaldı mübhem.
- 66 Aşk olmasa hüsn olurdu zâyi'
Hüsn olmasa aşk olur mu şâyi?
- 67 Hüsn oldu sebab bu hây hûya,
Sermâye odur bu güft u gûya.
- 68 Aşk âlemi işte böyle âlem.
Çok yükselir onda rûh-ı âdem.
- 69 Aşkınla sevin, semâya yüksel!
Çık, sidre-i müntehâya yüksel!
- 70 Sen evc-i safâda bir hümâsın,
Ulvî heyecâna âşinâsın.
- 71 Bir rûhsun âsumâna âid,
Yükselmeğe fitratın müsâid.
- 72 Yüksel! Ebedî hayâta yüksel.
Uç! Server-i kâinâta yüksel!
- 73 Var sev! Ki o gül sevilmez olmaz.
Ben gül mü dedim? Fakat o solmaz.
- 74 Kim gönlünü vermez öyle mâha?
Herkes kul olur o pâdişâha.
- 75 Zabt etmiş o, mülk-i hüsn ü ânı.
Ta'bîre sığar mı vasf-ı şânı?
- 76 Hilkatde onun nazîri yoktur,
Evsâfının imtiyâzı çoktur.
- 77 Bir levhadır ism-i pâki hâlâ,
Süslenmiş onunla arş-ı a'lâ.

- 78 Evvel yaradıldı nûr-ı Ahmed.
Her mümkünin aslıdır Muhammed.
- 79 Olmuştu resûl, o nûr-ı âlem.
Çok sonra vücûda geldi Âdem.
- 80 Şeksiz ki o seyyiddü'l-beşerdir,
Hem ehl-i semâya tâc-ı serdir.
- 81 Minber ve minârelerde mezkûr.
Allâh'a kemâl-i kurbu meşhûr.
- 82 Pek sevgili, en güzel bir insân!
Yoktur eşi; varsa, işte meydân!
- 83 Yûsuf, denemez bununla eştir.
Bir necm idi o, bu bir güneştir.
- 84 Ahlâkını dinle, sorma benden,
Kur'ân azametle vâsf ederken.
- 85 Bir vâsf-ı mümeyyiziydi sıdkı,
Îmânı gibi emindi tıbkı.
- 86 Yükseldi elinde şems-i tevhîd,
Mahv oldu önünde şirk ü taklîd.
- 87 Kuvvetli silâhı akl u mantık,
Vıcdânı beşer onunla nâtık.
- 88 Eyyâm-ı saâdetinde ancak,
Dünyâda görüldü adl-i mutlak.
- 89 Germişti kanatların zemîne,
Rahmettir o, cümle âlemîne.
- 90 Âlemde odur gören cemâli.
İnsânlara gösteren kemâli.
- 91 Yıllarca çalıştı cehle karşı,

- Her yerde tanıttı Rabb-i arşı.
- 92 Devrinde bahâra erdi ahlâk.
Süslendi zemîn, açıldı âfâk.
- 93 Neşr etti fazîletin cihâna,
Cân verdi zemîn ü âsumâna.
- 94 Hakk'ın bize bir atâsıdır o.
En sevgili Mustafâ'sıdır o.
- 95 Diz çöktü onun önünde erler,
Hep feyz-i teveccühün dilerler.
- 96 Pek sâf idi meclisinde ülfet,
Herkesle ederdi tatlı sohbet.
- 97 Ashâbını hoş tutardı her dem,
Söylerdi, gülerdi fahr-i 'âlem.
- 98 Dinlerdi, severdi halkı cândan,
Mazlûmu korurdu her ziyândan.
- 99 Düşmüşleri kaldırırdu yerden,
Saklardı yetîmi her kederden.
- 100 Azmiyle binâ-yı zulmü yıkdı;
Âvâze-i adli arşa çıktı.
- 101 Târîh-i beşerde yok misâli
Her dilde yaşar onun hayâli,
- 102 Şahsiyyeti hükm eder kulûba,
Ulviyyeti göz yumar uyûba,
- 103 Mi'râc-ı kemâlidir felekler,
Hayrân-ı cemâlidir melekler,
- 104 Vafında sözün hulâsasın al,
İnsândı, fakat melekden efdal!

- 105 Rûhıyla o, işte böyle yüksek!
Cismiyle de en güzel bir erkek!
- 106 Bâlâdaki nazmı kayd ederken,
Hâmemde ümîd uyandı birden.
- 107 Son mısra'ı saydı bir işâret,
Maksûda vusûle bir bişâret,
- 108 Mısra'da bu pek açık ifâde
Olmaz mı medâr-ı istifâde?
- 109 Fikrince onun bu remz-i tebcîl
Bir nebze edilse bast u tahlîl,
- 110 Bir hilye hemân eder tecelli;
Hâmem o zamân bulur teselli.
- 111 Cür'etle diyordu: İşte fırsat.
Vâcib sana iltizâm-ı sût'at.
- 112 Senden dilerim budur merâmım
Farz et ki Celâl'e bir Husâm'ım.
- 113 Bir şu'le-i ârzû-yı dildir,
Söndürmek onu revâ değildir.
- 114 Görmüşde o kendisin sühanver,
Bir nâzım-ı hilye olmak ister.
- 115 Me'hazleri eldedir mükemmel,
Tertîb ile nazma var mı engel?
- 116 Görmekde midir, meğer bu gâfil,
Hassân ile kendisin muâdil?
- 117 Göstermede cür'etinde isrâr,
Teklîfini eylemekle tekrâr.

- 118 Biz nerde, o nazm-ı hilye nerde?
Kalsın sözümüz dedim bu yerde.
- 119 Kalsın mı? Hayır, diyordu hâmem,
Başlanmalı nazma hilyenâmem.
- 120 Azm et sana kutlu bir sefer var!
Bak yolda neler, ne müjdeler var!
- 121 Hâkâni hilyesiyle meşhûr,
Koş sen de bu yolda kalma meftûr.
- 122 Heyhât! dedim, hümâ-yı devlet,
Birden başa konsa câna minnet.
- 123 Sathî nazar olma, hurde-bîn ol;
Söz san‘atı incedir, emîn ol.
- 124 İlm ister o, feyz-i fitrat ister.
Aşk ister o, hasr-ı dikkat ister.
- 125 Hâkâni kim? Bilir misin sen?
Öğren onu, bilmiyorsan öğren.
- 126 Üstâd-ı edeb, büyük bir âlim,
Peygambere hilyesiyle hâdim.
- 127 Kâ‘b İbn-i Züheyre oldu peyrev.
Olmaz mı o, milk-i nazma husrev?
- 128 Almış, yürümüş o merd-i meydân,
Hayrân bu kemâle her sühandân!
- 129 Fevâre-i aşkı zabt olunmaz,
Yüksek sözü üzre söz bulunmaz.
- 130 Kudsileşiyor o rûh-ı Çâlâk,
Memdûhu olunca şâh-ı “Levlâk”
- 131 Ulviyyet-i vecdi oldu şâyi‘

Kudsiyyet-i nazmı emr-i vâki'

- 132 Şi'riyle o, âteşin zekâdır
Aşkıyla da haddi müntehâdır
- 133 Al hilyeyi böyle bir zekâdan,
Taşmakda o, aşk-ı Mustafâ'dan.
- 134 Karşısında var işte bir hakikat,
Beyhûde cidâle verme vüs'at.
- 135 Susmuştu kalem bu anda ammâ,
Gönlümde temâyül oldu peydâ,
- 136 Baktım ki uzakta bir ışık var,
Sabret, açılır, dedim, ufuklar.
- 137 Ufkum bana bir tebessüm etsin,
Murg-ı emelim terennüm etsin,
- 138 Kalbim heyecân-ı aşka dalsın,
Bir müddet o vecd içinde kalsın;
- 139 Sen sonra enîni dinle benden,
Hasretle o yârı yâd ederken,
- 140 Yâdıyla onun yaşar hayâlîm
Cândandır onunla hasbihâlîm.
- 141 Yâdıyla bulur gönül safâsın,
Endûh-ı zamânedен rehâsın.
- 142 Yâdıyla eder o dürr-i şehvâr,
Sînem sadefinde neşr-i envâr.
- 143 Yâdıyla onun küşâde sadrım.
Son pâyededir sürûr u fahrım.
- 144 Ey pertev-i hüsnü reşk-i hurşîd,
Feysinle senin yaşar her ümmîd.

- 145 Şevkînla yanar semâda ecrâm,
Vaslınla söner zemînde cesâm.
- 146 Gönlüm ki muhabbetinle kâ'im,
Bir zerredir, incizâbı dâ'im.
- 147 Lutf et ona bir nigâh-ı teşvîk,
Olsun yine âşinâ-yı tahkîk.
- 148 Söz nevbeti çeşm-i yâra düşdü,
Dil, âteş-i intizâra düşdü.
- 149 Lâkin umarım ki eyler imdâd,
Bekletmez o, teşnesin eder şâd.
- 150 Rûhumda bu duygudandır elbet,
Parlarsa sözümde nûr-ı hikmet,
- 151 Makbûl-i enâm olur beyânım,
Mazmûnu olunca yâr-ı cânım.
- 152 Binlerce edîb-i nükte-perver,
Medhiyle onun terennüm eyler.
- 153 Âsâr-ı selef, ki pür-güherdir,
Bir kısmı hünerde şâh-eserdir,
- 154 Olmuşlar o bedr-i hüsne mir'ât
Nisbetlerin eylemişler isbât.
- 155 Şükr etmedeyim Hudâ'ya ben de,
Etmiş beni bahtiyâr bende,
- 156 Ben, bende-i fahr-i kâ'inâtım,
Mevdu' ona mâye-i hayâtım.
- 157 Her demde çerâğ-ı aşk-ı cânân.
Fânûs-ı dilimde pertev-efşân.

- 158 Dildâde-i hüsn-i tâbdârım,
Perverde-i aşk-ı şu‘le bârım.
- 159 Doğdum, büyüdüm bu nûr içinde,
Cânım, tenim olmasın mı zinde?
- 160 Ni‘metler içindeyim serâpâ
İnkâr olunur mu lutf-ı Mevlâ?
- 161 Şevkım beni sevk eder kemâle,
Tetkîk-i meâsiri cemâle.
- 162 Fırsat bulup iktisâb-ı dâniş,
İkbâlîme verdi bir küşâyış.
- 163 Kuvvetlidir ilme istinâdım,
Erbâb-ı kemâle i‘timâdım.
- 164 İrfân u edeble hemdem oldum,
Oldumsa bununla âdem oldum.
- 165 Düzgün söze düşkünüm ezelden,
Tutsam eteğin bırakmam elden.
- 166 Üslûb-ı seflele ettim ülfet,
Tahrîre bu yolda sarf-ı himmet.
- 167 Dil, vezn-i arûza müntesibdir,
Her cilve-i aşka müncezibdir.
- 168 Pek sevgilidir sözün selîsi,
Türkî, Arabî ve Farîsisi.
- 169 Eslâfıma bağılıyım yürekten,
Sermestim o câm-ı müşterekten.
- 170 Hâmem de nevâ-yı nâye uysun,
Gâlib Dede’min de rûhu duysun,
- 171 Aşk olsun o pîr-i “Hüsn ü Aşk”a,

- Cân tâzeleyen o nağme başka.
- 172 Nâlândır o, ağlatır, bayıltır.
Handândır o, güldürür, ayıltır.
- 173 Bülbüleri bezm-i gülde şâdân,
Şebnemleri şem‘i sünbülîstân.
- 174 Yâ Rab ne kadar geniş hayâli,
Mümkün gibi süslüyor muhâli.
- 175 Doğmuştu semâ-yı Mevlevîden,
Nûrun alıyordu “Mesnevî”den.
- 176 Meydân-ı sühan dolup boşalmış,
Encâmı o şehsüvâra kalmış.
- 177 İrşâdına şükr eder gönüller,
Gülzâr-ı edebde tâze güller.
- 178 Demsâz oluyor bu safda hâmem,
Gülbang-ı senâdadır demâdem.
- 179 Bir şu‘le-i şevka nâ’ ilim ben,
Bahs etmede seyyidü’r-rüsûlden.
- 180 Vasfında sözüm gıdâ-yı cândır,
Bâdi-i safâ-yı câvidândır.
- 181 Bülbüleri mest eden terâne,
Başdan başa âh-ı âşıkâne,
- 182 Bir vird-i seherdir ehl-i zevke,
Bir fâtihadır kitâb-ı şevke.
- 183 Envâr-ı cemâlidir o mâhın,
Âsâr-ı kemâlidir o şâhın.
- 184 Tevfîk u inâyetiyle Allâh,
Etmiş beni vasf-ı yâre âgâh.

- 185 Nazmımdaki neşve-i tecemmül,
Bâğ-ı kereminde tâze bir gül.
- 186 Fikrimdeki cilve-i Te'âli,
Ulviyyet-i feyzinin me'âli.
- 187 Deryâ-yı kemâlim oldu pürçüş;
Âşıkları etmesin mi bîhûş?
- 188 Lâkin beni farz edip de gâfil,
İmkân-ı kemâl-i vasfa kâ'il.
- 189 Zannetme ki bir hayâle daldım,
Girdâb-ı muhâl içinde kaldım,
- 190 Bahsım benim asl-ı vasfa âid;
Da'vâ-yı kemâl olur mu vârid?
- 191 Bir âkıl eder mi böyle da'vâ,
Mümkün mi tamâm-ı vasfin îfâ?
- 192 Evsâfına olmayınca pâyân,
Hakkıyla beyâna var mı imkân?
- 193 Ma'nâ-yı kemâli lafza sığmaz,
Eşkâl-i cemâli hıfza sığmaz.
- 194 Ruhsârını resm olurdu kâbil,
Gîsûları olmasaydı hâ'il.
- 195 Düşsem de bu yüzden ıztırâba.
Heyhât elim ermez âfitâba.
- 196 Bir rütbededir ki fahr-i âlem,
Yüksekliğinin hudûdu mübhem.
- 197 Bir âbidedir ki cism-i hazret,
Her cebhesi bir kitâb-ı hikmet

- 198 Bir âbidedir ki gökden inmiş,
Esrâr-ı Hudâ'ya remz içinmiş.
- 199 Yüksek derecâtı birden aştı;
"Mûsâ"da bu i'tilâya şaştı.
- 200 Yektâ iken evc-i i'tilâda,
Her an yine hâl-i irtikada
- 201 Bir hârikadır cihânı sarmış,
Bir şâhikadır semâya varmış.
- 202 Bir şems-i kemâl-i bî-müdâni;
Yoktur olacak o ferde sâni.
- 203 Ulviyyet-i kadri, arşı geçmiş;
Allâh onu hikmetiyle seçmiş.
- 204 Her vaz'ı ki? İmtiyâzı hâ'iz;
Târîh onu vâsf ederken âciz.
- 205 Lâkin yine şevk-i âşikâne,
Her dem beni sevk eder beyâne.
- 206 Tasvîr-i mehâsinin dilerken,
Mümkün olanıyla kâni'im ben.
- 207 Pürcûş olarak bu nazm-ı dîlcû,
Olsun bu zemînde bir akarsu.
- 208 Bahtım bana yâr olur mu bilmem?
Ömrümde bahâr olur mu bilmem?
- 209 Vüs'at görecek miyim zamândan?
Merzûk olacak mıyım beyândan?
- 210 Ufkumdaki perdeler açılrsa,
Etrâfıma neş'eler saçılrsa,
- 211 Bir subh-ı bahâr olup hüveydâ,

Esrâr-ı cemâlin etse ifşâ.

- 212 Zabtında muvaffak olsa hâmem,
Bir levha-i hüsn olurdu nâmem.
- 213 Tutsun beni avn-i Hak kolumdan,
Aczim alıkoymasın yolumdan.
- 214 Girdim yola, semt-i yâre doğru,
Vâdî-i şükûfe-zâra doğru;
- 215 Bir bülbül olup bahârı buldum,
Gülşende o gül-'izârı buldum.
- 216 Gördüm onu hilyesinde ancak,
Görmek dilerim gözümle mutlak.
- 217 Yâ Rab beni nâ'il-i merâm et!
Âzâde-i derd-i subh u şâm et!
- 218 Al kalbimi hubb-i mâsivâdan,
Ver hazzımı nûr-ı Mustafâ'dan
- 219 Nazmımda safâ-yı hüsn-i cânân,
Her beytimi eylesin dırahşân!
- 220 Her mısra'ım incilerle dolsun,
Bir "**Hilye-i Fahr-i Âlem**" olsun!
- 221 Şîrîn yüzü fahr-i enbiyânın,
Bahşâyış-i sun'udur Hudâ'nıñ.
- 222 Bir bedr idi feyz-i lutfu şâmil.
Bir hâle-i hüsn içinde kâmil.
- 223 Vurmuş yüzü gönlünün safâsı,
Âşıklara cân verir ziyâsı,
- 224 Berrâk idi, sanki nûra dalmış,
Etrâfını şevk u hayret almış.

- 225 Parlak yüzünün beyâzı parlak,
Titrerdi yüzünde nûr-ı mutlak.
- 226 Nûr üstüne nûr o levn-i ezher,
Envâr-ı cemâlin etti berter.
- 227 Olmuştu cihânda rengi mağbût,
Az kırmızılık beyâza mahlût.
- 228 Parlar yüzünün bu penbe rengi,
Gülzâr-ı zemînde yoktu dengi.
- 229 Mümkin mi gören o bî-nazîri?
Gül renginin olmasın esîri?
- 230 Bir tal‘at-ı şu‘le-dâr-ı safvet,
Bulmuştu kemâlin onda behcet.
- 231 Bir levhadır ihtîşâm içinde,
Âşıkları vecd-i tâm içinde.
- 232 Baktıkça bakar dalar hayâle;
Gözler doyamaz o meh-cemâle.
- 233 Bir âyet-i âsumân-ı iclâl,
Kürsî-i zemîne subh-ı ikbâl.
- 234 Mehtâb-ı sabâhatiyle cânân,
Aşk âlemin eylemişti şâdân.
- 235 Söz yoktur o âfitâb-ı hüsne,
Nûr âyetidir kitâb-ı hüsne.
- 236 Açmış o güzel yüzünde güller,
Gîsûsına bağlıdır gönüller.
- 237 Bir kerre gören o gül-‘izârı,
Yâd etmez olurdu lâle-zârı.

- 238 Gül bûyun alıp nesîm-i âgâh,
Yükselmede arşa her seher-gâh
- 239 Terlerse yanaklarında terler,
Şebnemlere benziyordu, derler.
- 240 Kıpırmızı, tâze gül açılmış,
Gül üstüne inciler saçılmış.
- 241 Bunlar ne kadar da hoş kokardı!
Yârân arasında nâmı vardı.
- 242 Pür-zînet olup bu rû-yı rahşân,
İ‘câz-ı cemâlin etti i‘lân.
- 243 Bir safha-i nûr-ı kudret oldu,
Reşk-âver-i hûr-ı cennet oldu.
- 244 Müştâk-ı likâsıdır felekler,
Meclûb-ı safâsıdır melekler.
- 245 Gülmüştü zamân onun yüzünden,
Canlandı cihân onun yüzünden.
- 246 Sîmâsı o rütbe pür-melâhat,
Tavsîfine yok beşerde tâkat.
- 247 Girmez söbü şeikle, az müdevver,
Parlak yüzü sanki bedr-i enver.
- 248 Ruhsârı ki hiç arık değildi.
Az etli, sevimli, mu‘tedildi.
- 249 Ya‘nî ne çukur, ne yumru olmuş
Ruhsârını sanma rengi solmuş.
- 250 Parlardı her ân o gül yanaklar,
Gül goncasıdır güzel dudaklar.
- 251 Vaktâki gülerdi şâh-ı “levlâk”

- Müstağrak-ı şevk olurdu eflâk.
- 252 Bir âyinedir o rû-yı tâbân,
Allâh'ı görür o yüzden insân.
- 253 Oldun mu bu sırr-ı aşka âgâh?
Sevmiş de onu yaratmış Allâh.
- 254 Derler ki görüp de vasf edenler:
Pek câzibeliydi vech-i server.
- 255 Bârizdi cemâlinin kemâli,
Yok misli görülmek ihtimâli.
- 256 Bir hârikasıydı feyz-i hakkın,
En hoş kara gözlüsüydü halkın.
- 257 Bir çeşm-i siyâh-ı nâz-perver,
Her cünbüşü râz-ı aşkı söyler,
- 258 Nûrıydı o, neyyir-i hayâtın,
Bir göz bebeğiydi kâ'inâtın.
- 259 Âhû gözü sende, bende hoştur;
Fersizdir onun yanında, boştur.
- 260 Vâsi'di o çeşm-i pertev-efşân;
Esrârını keşfe var mı imkân?
- 261 Pür-nûr iki göz ki misli nâbûd,
Az kırmızılık akında meşhûd.
- 262 Lâkin karası karaydı gâyet,
Bir nûr-ı siyeh ki sırr-ı kudret.
- 263 Rü'yette o nûr-ı ayn-ı âlem,
Gösterdi tefevvukun demâdem.
- 264 Elbette o şehsüvâr-ı isrâ
Kuvvetli görüşte kaldı yektâ.

- 265 Görmüştü neler, neler bu gözler,
Söylense de az gelir bu sözler.
- 266 Bunlarca uzak, yakın berâber;
Gündüz, gece farkı yoktu, derler.
- 267 Verdikçe zamân sükûna nevbet
Aynın yere indirdi hazret.
- 268 Dalmış mı sükûta çeşm-i nâtik
Etrâfına bakmaz olmuş artık.
- 269 Vâdî-i tefekkürâta girmiş,
Gayb âlemine gözün çevirmiş.
- 270 Bir nev'-i diğ̈er hayât içinde,
Envâr-ı müşâhedât içinde,
- 271 Gökten daha çok zemîne nâzır.
Kalbiyle huzûr-ı Hak'ta hâzır.
- 272 Söylerken o eyliyordu ammâ,
Ashâbı nazarlarıyla ihyâ.
- 273 Ma'nâlı bakışlarıyla cânân,
Vidânlarla cân verirdi her ân.
- 274 Almış ta nazarların semâdan,
Vermiş yere aldığı Hudâ'dan.
- 275 Atf-ı nazar eylemiş zemîne,
Tedbîr-i umûr-ı müslimîne.
- 276 Dünyâ ki gözünde pek ufaktı,
Çok kerre o, göz ucuyla baktı.
- 277 Âlâyişe meyli yoktu mutlak,
Maksûdu rızâ-yı haktı ancak.

- 278 Bir şey'e dönüp bakarsa hazret,
Birlikte dönerdi cismi elbet.
- 279 Vermişti vekâra böyle pâye,
Eylerdi mehâbetin bikâye.
- 280 Göstermedi bir zamânda hiffet,
Gösterdi o, dâimâ şehâmet.
- 281 Her ardına bakmasında âkil
Olmak gerek işte böyle âmil.
- 282 Mümtâz idi hakkı görmesiyle.
Doğmuştu gözünde sürmesiyle.
- 283 Etmiş onu hâliku'l-avâlim,
Esrâr u mugayyebâta âlim.
- 284 Âtîyi görüp vakayi' iyle,
Anlattı bütün mevâkı' iyle.
- 285 Bir kısmı ki geldi geçti derkâr,
Hep bunlara şâhid oldu a'sâr.
- 286 Allâh! Ne hâdisât-ı uzmâ!
Aktâr-ı cihânda dehşet-efzâ.
- 287 Bir kısmı da bekliyor zamânın,
Allâh bilir vuku'u ânın.
- 288 Olmaz mı bu vak'alar serâser,
Tahsîl-i yakîne bizce rehber?
- 289 Her bak'ayı mu'teber eserler,
Tafsîl ederek beyân ederler.
- 290 Ettim ara yerde bir işâret,
İnşâallah eder kifâyet.
- 291 "Mâzâğ" o gözün ki sürmesiydi,

- Âyât-ı Hudâ'yı görmesiydi.
- 292 Âlemden o, gözlemezdi behre,
Bakmazdı dönüp metâ'-ı dehre.
- 293 Sîm ü zere olmamıştı mâil,
Olsaydı önünde yoktu hâil.
- 294 Âzâde yaşardı fahr-i âlem,
Ârâyîşe göz yumardı her dem.
- 295 Dünyâ ile âşinâ değildi,
Manzûru hemân safâ-yı dildi.
- 296 Hasr etti nazarların Hudâ'ya,
Bakmaz gözü, gönlü mâsivâya.
- 297 Müjgânı karaydı hem uzundu,
Enzârına her nazar zebûndu.
- 298 Kirpikler o çeşm-i nâzı sarmış;
Hüsnün de mi mu'cizâtı varmış?
- 299 Durmuşlar ayakta sanki saf saf,
Tebcîli için sutûr-ı mushâf,
- 300 Bir âşıkıdır onun yanaklar,
Hep vecd ile gölgesin kucaklar.
- 301 Bâlâ-yı ruhunda nakş-ı müjgân,
Olmakda kemâl-i hüsne burhân.
- 302 Kim görse o nakş-ı dil-pezîri,
Bir gamzesinin olur esîri.
- 303 Yâ Rab! Ne kadar da gür ve mehzûn!
Nergis de olur bu resme meftûn!
- 304 Bir dem ki eder o arş-pâye,
Müjgânını perde mâsivâye.

- 305 Âşıkları bî-karâr olurdu,
Dil-haste-i intizâr olurdu.
- 306 Pek ince hayâle dalma ey dil,
Kırpikleri bahsi hayli müşkil.
- 307 Çok görme bu i'tirâfı bende!
Gir bahse kolaysa söyle sen de.
- 308 Ebrûları sanki bir kemândır,
Sayd etmede kalb-i bî-emândır.
- 309 Dolgun kaşî gölgesinde gözler,
Câzib bakışıyla vahyi gözler.
- 310 Şehbâlin açıp meğer o şehbâz,
Etmekde mi evc-i aşka pervâz?
- 311 Kaşlar uca doğru incelirdi,
Tersîmi hayâle güç gelirdi.
- 312 Derlerdi kaşın görünce ahbâb,
Bir câmi'-i hüsne işte mihrâb.
- 313 Ebrû-yı mukavvesiyle cânân,
Enzâr-ı cihânı etti hayrân.
- 314 Benzerdi o, parlayan hilâle,
Lâyıktı bu safha-i cemâle.
- 315 Herkes bu cemâl-i pâke müştâk
Ebrûları kible-gâh-ı uşşâk.
- 316 Kaşlar ne güzel! Uzun, mukavves,
Bir levha-i bî-nazîr, enfes!
- 317 Bunlardaki imtidâd-ı kâmil,
En ince nukûş-ı hüsne nâil.

- 318 Kaş vafına bir ilâve vardır,
İhmâl-i beyânı bir zarardır.
- 319 Tavzîh ile nazmı pek muvâfık,
Kari' beni görsün afva lâyıf.
- 320 Peygamberimiz resûl-i rahmet,
Parlardı yüzünde nûr-ı re'fet,
- 321 Lutfiyla ederdî halkı şâdân,
Ahdinde yaşardı adl ü ihsân.
- 322 Mülk-i keremin ki şâhıdır o,
Bîçâreleri penâhıdır o.
- 323 Parlak yüzü hem o pâk zâtın,
Bir âyinesiydi hâdisâtın.
- 324 Anlardı bu yüzden ehl-i safvet,
Hâl-i gazab u rızâsın elbet.
- 325 Gördükçe o, halkı hayra mazhar,
Parlar yüzü, inbisâtı artar.
- 326 Alnında sürûru nûr olurdu,
Yârânı da pür-sürûr olurdu.
- 327 Gülmüştü o, böyle demde ammâ,
Haksızlığa gülmemiştir aslâ,
- 328 Nâ-hak işe kaşların çatardı,
Etrâfa sihâm-ı hışm atardı.
- 329 Kaşlar arasında bir damardan,
Hâl-i gazabın okurdu insân.
- 330 Bir ân ki gazablanırdı server,
Derhâl o damar işâret eyler.
- 331 Titrer, kabarırdı pür-cehâlet,

- Etrâfına gösterirdi şiddet.
- 332 Haksızlığa sanki eyler isyân,
Zâlimlere karşı harbin i'lân.
- 333 Birden gerilince böyle kaşlar,
Derhâl eğilir önünde başlar.
- 334 Te'yîd olunurdu emr-i ma'rûf,
Avdet ede tâ ki hâl-i me'lûf.
- 335 Yay kaşlarının nizâm-ı hüsnü,
Meh-tal'atının tamâm-ı hüsnü.
- 336 Kaşlar bitişik değil, açıktı;
Meydâne o pâk alınla çıktı.
- 337 Parlaktı mübârek alnı ancak,
Vâsi'di selîm-i zevka evfak.
- 338 Bir nâsiyedir semâ kadar sâf,
Bir mislini görmemişti vassâf.
- 339 Kim görse o bedr-i pür-safâyı,
Anlardı meâl-i "vedduhâ"yı.
- 340 Bir alnı açık nebiyy-i muhtâr,
Envârına müncezibtir enzâr.
- 341 Ak yüzlü, açık alınlı rehber,
Olmuştu bütün cihâna server.
- 342 Almakta o, safvetin semâdan,
Vermekte hep aldığı Hudâ'dan.
- 343 Her hükmün eder açıkça icrâ,
Sır yoktu diyânetinde aslâ.
- 344 Da'vâ-yı risâletinde sıdkı,
Pâk alnı kadar açıktı tıpkı.

- 345 Bir hüccet-i katı'aydı nûru,
Âyât-ı cemâlinin zuhûru.
- 346 Alnında bu nûr-ı feyz-i mutlak,
Zerrât-ı cihâna verdi revnak.
- 347 Yükseldi bu nâsiyeyle İslâm,
Ermişti bahâr-ı feyze eyyâm.
- 348 Parlar bu güneş alınla âfâk,
And içmededir bu şemse uşşâk.
- 349 Timsâl-i şerefti çekme burnu,
Etmişti himâye her zebûnu.
- 350 İzzetle yaşattı ehl-i dîni,
Kırmıştı ünûf-ı müşrikîni.
- 351 Burc-ı şerefin hümâsıdır o,
İnsânlığın i'tilâsıdır o,
- 352 Cibrîl semâdan ayrılırken
Kudsî kokusun alırdı birden.
- 353 Bir çekme burun yukarısı yüksek,
Pek câzibeliydi bunda yok şek.
- 354 Yüksekliği az, fakat ne dilber!
Üstündeki nûru rûh-perver!
- 355 Ebrûlara doğru düz değildi.
Ashâb onu böyle gördü, bildi.
- 356 Etmişler o nûr içinde takdîr,
Gördükleri şekli böyle tasvîr.
- 357 Dikkatsiz olan hatâ ederdi,
A'lâsını düz sanır giderdi.

- 358 Nûrun olamaz mı bunda dahli?
Câiz ki şaşırıyordu akli.
- 359 Vardır vasatında irtifâ'ı,
Artardı bununla iltimâ'ı.
- 360 Bir dürre-i tâbdâr-ı tal'at!
Gül-gonca-i âbdâr-ı hilkat!
- 361 Tûlündeki i'tidâle ahbâb,
Baktıkça bakar, kalırdı bîtâb.
- 362 Mevzûn ucu incelikle mümtâz,
Etmekte kemâl-i hüsnün ibrâz.
- 363 Kim görse severdi ilk görüşten,
Gül-goncasıdır fakat gümüşten,
- 364 Durmuş üzerinde hep nazarlar,
Gül-goncası nûr içinde parlar.
- 365 Nûr üstüne nûr edip terâküm,
Nûr âlemi eylemiş tecessüm.
- 366 Parlar o, semâ-yı izz ü ferde,
Her düşmânı kaldı burnu yerde.
- 367 Ey nükte-şinâs-ı bezm-i irfân,
Serbâz-ı hünerverân-ı yârân,
- 368 Gel söyletelim zebân-ı hüsnü.
Gülsün görelim dehân-ı hüsnü.
- 369 Der-pîş edelim o yâr-ı cânın,
Vasfında hünerlerin zebânın.
- 370 Rengîn leb-i la'li bî-muhâbâ,
Esrârı dehânın etti ifşâ.
- 371 Olmuş feminin ulüvv-i kadri,

- Söz cevherinin medâr-ı fahri.
- 372 Bir fem ki zülâl-i feyzi pür-cûş,
Dünyâ gamın ettirir ferâmuş.
- 373 Bir fem ki hazînedir ulûma,
Saçmakta güherlerin umûma.
- 374 Bir fem ki kelâmı, vahy-ı Hak'tır,
Medhinde ne dense müstehaktır.
- 375 Memdûh idi ağzı vüs'atiyle,
Şîrîn sözünün fesâhatiyle.
- 376 Efkârı o şâh-ı hüsn-i ta'bîr,
Etmişti belâgatiyle teshîr.
- 377 Hep sözleri cânlıdır serâser,
Bir sıhr-ı beyân ki rûh-perver.
- 378 Vazıhtı merâmı sözlerinde,
Söyler sözü dâimâ yerinde.
- 379 Her dem ki o, bir kelâma başlar,
Zevkinden açık kalır ağızlar.
- 380 Başlardı kulûbu cezbe birden,
Temhîd-i mukaddimât ederken.
- 381 Her nutku fezâda dalgalandı,
Sarsıldı bütün cihân uyandı.
- 382 Yâ Rab! Bu ne çağlayan belâgat?
Yâ Rab! Bu, ne cûş-ı feyz-i hilkat?
- 383 Bak anla talâkatın eserden,
Kurtuldu zemîn hurâfelerden.
- 384 Târîhe karıştı "Lât u Uzzâ"
Kasıyla yıkıldı dîn-i "kisirâ"

- 385 Eylerken o, adl ü Hakk'a da'vet,
Kuvvetli sesiyle buldu şöhret.
- 386 Teblîğ ile halka emr ü nehyi,
Dünyâya duyurdu hükm-i vahyi.
- 387 Âvâz-ı bülendi hârikâydı,
Bizzât o cemâl-i nâtikaydı.
- 388 Âfâkı sarınca gür sadâsı,
İnsânlığın oldu muktedâsı.
- 389 Dinletti sözün bütün cihâne,
Sevdirdi adâletin zamâne.
- 390 Mazmûn-ı kelâmı rûh-ı dîndir,
Âheste beyânı dil-nişîndir.
- 391 Bezminde duyan kelâm-ı zâtın,
İsterse sayardı müfredâtın.
- 392 Bir dem ki o gür sesiyle server,
Ashâbına bir nasîhat eyler.
- 393 Söylerdi açık açık merâmın,
Kalmazdı işitmeyen kelâmın,
- 394 Âvâzın işittirir uzaktan,
Almıştı bu kuvvetin o, Hak'tan.
- 395 Bir mevzıa ki yetiştirir ses
Vâsıl olamazdı başka bir ses.
- 396 Efkârı yayıldı kâinâta,
Saçmıştı serâser hayâta.
- 397 Her hükm-i hitâbı sıdka makrûn,
Vidân-ı beşer bu sıdka medyûn.

- 398 Pek tatlı söziyledir ki cânân,
Bahş etti zemîne şevk-i irfân.
- 399 Eylerken o mehlikâ tekellüm,
Süslerdi dudakların tebessüm.
- 400 Gül-çehre güzel gülerdi ammâ,
Gülmezdi o, kahkahayla aslâ,
- 401 Olmuştu tebessümüyle ma'rûf,
Gül-goncası gülmesiyle me'lûf.
- 402 Bir hokkadır ağzı pür-cevâhir,
Envârı gülümsedikçe zâhir.
- 403 Gözlerdi tebessümün gönüller,
Açsın deye leblerinde güller.
- 404 Şîrîn leb-i la'li dâimâ ter,
İnsân sarılıp da öpmek ister.
- 405 İnsânı sarar, fakat mehâbet.
Mecbûr-ı sükûn eder nihâyet.
- 406 Ağzın yumarak durunca dilber,
Leblerindeki hüsn olurdu berter.
- 407 Derler ki evet bu şekl-i zîbâ,
Bir başka güzelde yoktu aslâ.
- 408 Gül yaprağıdır güzel dudaklar,
Dür-dânelerin feminde saklar.
- 409 Vermişti hülâsa dest-i kudret,
Her vaz'ına başka şekl-i behcet.
- 410 Esnânını vasf ederken ashâb,
Açmışlar o nâma müstekıl bâb.
- 411 Aldıkça menâbi'inden ilhâm,

- Tahkîkine eylemişler içdâm,
- 412 Tezyînde de gösterip hünerler,
Seçmişler o bâb için güherler.
- 413 Mazmûnuna muntabık ibâre,
Teşbîh-i latîf ü istiâre.
- 414 Baştan başa i'tinâyâ lâyıık.
Her yüzden o âşinâyâ lâyıık.
- 416 Ön dişleri neşr-i nûr ederdi,
Etrâfını pür-sürûr ederdi.
- 417 Yâd et ki bu, sırr-ı sun'ı Hak'tır,
Yâd etmeğe şübhesiz ehaktır.
- 418 Bir mu'cizedir bu nûr-ı me'nûs,
Her vakt-i tekellümünde mahsûs
- 419 Hissî idi, ma'nevî değildi:
İlm ehli bu nûru böyle bildi.
- 420 Ya'ni görünürdü gözle nûru,
Te'vîle çalışma sözle nûru.
- 421 Cevherle mübârek ağzı dolmuş,
Bir ma'den-i feyz-i kudret olmuş.
- 422 Yâkût lebin açınca cânân,
Pırlantaların eder nümâyân.
- 423 Bunlar ki ederdi neşr-i envâr,
Parlardı mukâbilinde dîvâr,
- 424 Şimşek gibi ederdi neşr-i envâr,
Müstağrak-ı nûr olurdu her yer.
- 425 Bir ıkd-ı dürer ki pâk ü rengîn,
Hasret-keşidir semâda pervîn.

- 426 Düzgün, lekesiz, mübârek esnân,
Gûyâ kelimât-ı nazm-ı Kur'ân.
- 427 Açdıkça femin olurdu zâhir,
Emsâli görülmemiş cevâhir.
- 428 Dizmiş yed-i kudretiyle Mevlâ,
Dişler sırasıyla dürr-i yektâ,
- 429 Bir ıkd-ı le'âl-i bî-bahâne,
Neşr etmede pertevin cihâna.
- 430 Pek sâf idi, pek güzeldi lâkin,
Tavsîfi hemân değildi mümkün.
- 431 Mevzûn sıralanmış inci dişler,
Eş'âra nümûnedir demişler.
- 432 Bir nazm idi belki bir mu'ammâ,
Olmuş iki mısra'ıyla peydâ.
- 433 Halletmeğe kimde vardı kudret?
Bakdıkça sarardı aklı hayret.
- 434 Her diş dolu dânesiydi gûyâ,
Aslında o, fiddadan musaffâ.
- 435 Ön dişleri şem'-i bezm-i sohbet,
Seyrekçe, rakîk u pür-letâfet.
- 436 Devletli, büyük başında saçlar,
Yârânına neş'eler bağışlar.
- 437 Bir saç ki ne düz, ne kıvırcık,
Elbette o der-firâza lâyık.
- 438 Sünbül saçı gül ruhiyle dilber,
Olmuştu cihân-ı hüsne server.

- 439 Kim görse hemân olurdu meftûn,
Leylâları etmesin mi mecnûn?
- 440 Tutsaydı o, kâkülün perîşân,
Titirirdi cinânda hûr u gılmân.
- 441 Bir nûr-ı siyeh ki zülfü rengi,
Dünyâda görülmemişti dengi.
- 442 İsrâ gecesiydi sanki saçlar,
Esrârını âsumânda saklar.
- 443 Yâhud şeb-i kadr-i muhteşemdir,
“Ve’l-leyli” o zülf için kasemdir.
- 444 İnmiş kara zülfü menkıbeyne
Olmuş kara nûra bir nümüne.
- 445 Saçlar ki omuzlarından aşmış,
Bir zülf-i seherdir ufka taşmış.
- 446 Ruhsâr-ı latîfi gül gül olmuş
Müşgîn saçı reşk-i sünbül olmuş.
- 447 Boş gelme saba, bizim diyâre,
Her uğradığında semt-i yâre.
- 448 Dilbeste-i zülfüz, eyle imdâd;
Lutfunla olur gönüller âbâd.
- 449 Gîsûları mevcedâr olurken,
Al, gel bize bû-yı anberinden.
- 450 Mahbûb-ı Hudâ, o pâk-tînet,
Bulmuştu nezâfetiyle şöhret.
- 451 Vaktinde saçın yıkar, tarardı.
Her anda temizliğin arardı.
- 452 Ya‘ni saça hizmetin severdi,

Çok demde o, böyle saçlı erdi.

- 453 Haccında ve umresinde ancak,
Ettirdi saçın tıraş muhakkak.
- 454 Hac, umrede olmadıkça Hazret,
Göstermedi halk-ı re'se rağbet.
- 455 Girmiş bu esâsa halk u taksîr,
Varmış bu karâra ehl-i takdîr.
- 456 Ammâ uzadıldığında saçlar,
Râvîlerin ihtilâfî başlar.
- 457 İlm ehli bu bahsı etti tahkîk,
Zâhirdeki ihtilâfî tevfiik.
- 458 Tefrîk olunup zamân-ı rü'yet,
Tevcîh olunur hilâf-ı müsbet.
- 459 Mikdârı beyânda var tehâlûf,
Lâkin olamaz mı bir tesâdüf?
- 460 Râvî dem-i rü'yetinde nâçâr,
Gösterdi uzunluğun o mikdâr.
- 461 Bir dîğeri görmüş olsa câ'iz,
Bir başka zamânda farkı hâiz.
- 462 Rü'yetler olunca vakte tâbî',
Kalkar aradan hilâf-ı vâkî'.
- 463 Ba'zen örülürdü zülf-i server,
Güldeste-i nevbahâra benzer.
- 464 Ba'zen çözülür kalır ser-âzâd,
Üftâdelerin ederdî dilşâd.
- 465 Bir dem uzamış da gûşu bulmuş,
Her târına bir gönül tutulmuş.

466 Vakt oldu ki indi nısf-ı gûşe;
Gelmez mi gönül o demde cûşe?

467 Bir demde gûşu yumşağında,
Kalmıştı solunda, hem sağında.

468 Ba'zen de omuzların sarardı,
Aktâr-ı cihânda nâmı vardı.

469 Kâkülleri gölgelerdi gûşun,
Âşıklarının alırdı hûşun.

470 Cibrîl-i emîn alınca fermân
Çınlar bu kulakta nazm-ı Kur'ân.

471 Bu, öyle kulak ki ba'zı demler,
Bî-vâsıta vahy-i Rabb'i dinler.

472 Bu, öyle kulak ki gördü Hâlık
Esrârını bunda hıfza lâyıık.

473 Saklarsa eğer bu gûşu gîsû,
Bir levha-i dilşikâr olur bu.

474 Bir levha ki zülf-i yâre â'id,
Her târına bağı bin müşâhid.

475 Saç vasfına kaldı dil mu'allak
İtnâba sebep budur muhakkak.

Fahriyye mi?

476 Hâmem ki bu bahs-ı zülfe daldı,
Bundan da biraz nasîbin aldı.

477 Erbâb-ı kemâle hemdem oldu,
Esrâr-ı cemâle mahrem oldu.

478 Girmişti behişt-i reng ü bûya,

Varmıştı harîm-i mâh-rûya.

- 479 Mest oldu, unuttu berg ü bârı,
Aldırdı elinden ihtiyârı.
- 480 Bağlandı hayâl-i zülf-i yâre,
Yükseldi medâr-ı i'tibâra.
- 481 Bahsetti mühim mesâilinden,
Bir nebze cemâl-i kâmilinden.
- 482 Tevfîk-i muhakkıkıyne uydu,
Az çok yine zevk-i şi'ri duydu,
- 483 Düşmüştü fakat gurûr-ı zevke,
Mağlûb olarak sürûr-ı şevke.
- 484 Nazmımda diyordu, fâikim ben;
Bir mevkı'ı fahra lâyıkım ben.
- 485 "Hâkâni" pek hulâsa geçmiş,
Göz yummuş o kalburüstü seçmiş.
- 486 Ben yazdım o zülf-i pâki parlak,
Bir târına isterim sarılmak.
- 487 Yükselme kalem bu bir hatâdır.
Vazgeç ki emeklerin hebâdır.
- 488 Bilsin seni ehl-i dil, yeter bû,
Hâcet ne bu kıl u kâle yâhû.
- 489 Lâf atma, dokunma zülf-i yâre,
Da'vâyı bırak çekil kenâre.
- 490 Sen kal yine günc-i inzivâda,
Elbet bulunur uçan havâda.
- 491 Bunlar sadedin de hâricinde,
Bir fâ'ide yok netâyicinde.

- 492 Söz olmalıdır ki hikmet-âmiz,
Dursun üzerinde ehl-i temyîz.
- 493 Bî-hûde zamân geçirme böyle,
Fahriyyeni başka yerde söyle.
- 494 Gel kendine, kendin ol müeddib,
Maksaddan uzaklaşır mı tâlib?
- 495 Hasret sözü şâh-ı enbiyâya,
Atf-ı nazar etme mâsivâyâ.
- 496 Sun bâdeyi feyz-i şâmilinden,
Aç perdelerin şemâilinden.
- 497 Bârizdi cemâli lihyesinde,
Yer tutumuş o, levh-i hilyesinde.
- 498 Bir lihye ki vardı ihtişamı
Her dilde nüfûz-ı ihtirâmı.
- 499 Bir lihye ki şem‘-i cem‘-i irfân,
Tevkîrine cân verirdi yârân.
- 500 Parlak, kara, sık sakallı dilber,
Pervâne-i nûrudur melekler.
- 501 Bir lihye ki nûru bedri sarmış,
Bir hâle desem de vechi varmış.
- 502 Şîrîn çenesiyle rû-yı cânân,
Bir bedr idi hâlesiyle rahşân.
- 503 Yârân çenesin eder tahayyül,
Sünbüller içinde tâze bir gül.
- 504 Bir elma gibiydi derdim ammâ,
Dünyâda bulunmaz öyle elma.

- 505 Teller sakalında düz değildi,
Pek câzibeliydi, mu‘tedildi.
- 506 Teller sakalında düz değildi,
Pek câzibeliydi, mu‘tedildi.
- 507 Câiz denilirse az kıvırcık,
Olmuştu o bedr-i hüsne lâhık.
- 508 O, kabzededen artanın keserdi;
Cândan sevilen yegâne erdi.
- 509 Âb-ı leb-i la‘lidir bıyıklar,
Uşşâkına tâze cân bağışlar.
- 510 Müşgîn sakalın tarardı bizzât.
Etmişti selîm-i zevkin isbât.
- 511 Hattâ seferinde şâh-ı Levlâk,
Nezdinde taşır tarak ve misvâk.
- 512 Göstermedi işlerinde ihmâl,
Tanzîm-i hayâta etti ikbâl.
- 513 Mümtâz idi hüsn-i hey’etiyle,
Pür-şân u şeref mehâbetiyle.
- 514 Şîrîndir onun bütün hayâtı,
Ağlattı vefâtı kâinâtı.
- 515 Her demde fûrûg-ı hüsnü zâhir,
Mahbûb-ı Hudâ’dır evvel âhir.
- 516 Son dem ki o, azm-i rihlet etti,
Eksilmedi hüsnü, arttı gitti.
- 517 Saçlarda sakalda azdı bî-şek,
Ak telleri şurda burda tek tek.
- 518 Ak tel ser ü lihyesinde mutlak,

- Derlerdi ki yirmi yoktu ancak.
- 519 Naklim sana nûr-ı muktebestir,
Zabt et ki gören gözüm Enes'tir.
- 520 Sâkî nefesim kesildi, mey sun,
Bekletme sakın peyâpey olsun.
- 521 İmdâdıma koş ki bî-mecâlim,
Âfet-zedeyim şikeste-bâlim.
- 522 Kaldım yarı yolda bir garîbim,
İhmâl ile geçme, ver nasîbim.
- 523 Sâkî hazer et, vefâsız olma!
Düşmüşlere i'tinâsız olma!
- 524 Zannetme ki sabra kuvvetim var,
Söylet beni bir şikâyetim var.
- 525 Nazmımda mesâfe kat' ederken,
Şeh-râhıma sed çekildi birden.
- 526 Sun câmı ki pek uzakta menzil,
Münhal ola tâ bu emr-i müşkil,
- 527 Dursun mu bu işleyen dimâğım?
Mahsûlünü vermesin mi bâğım?
- 528 Boş kaldı revâ mı câm-ı zevkim?
Sönsün mü benim çerâğ-ı şevkim?
- 529 Sâkî, beni bî-nevâ bırakma!
Dert ehlini bî-devâ bırakma!
- 530 Lutf et bana, sevgi sun pürüzsüz,
Dök kalbime tatlı dil, güler yüz.
- 531 Güldür beni, sözlerim de gülsün.
Yârânıma hizmetim görülsün.

- 532 Geçmekte günüm hevâ, hevesle.
Ver gönlüme neş'e bir nefesle
- 533 Gönlümde emellerim uyuttum,
Bildiklerimi bütün unuttum.
- 534 Kaldım nice müşkilât içinde.
Pek dalgalı bir hayât içinde.
- 535 Sermâyemi sarf edip hevâyâ,
Koştum ayağımla mâcerâyâ.
- 536 Koştum senelerce çok yoruldum,
Ârâmımı son demimde buldum.
- 537 Lâkin yine tâli'im dige-gûn,
Devrân beni eylemekte dil-hûn.
- 538 Olsun kadehim hemîşe pür-tâb,
Neş'emde müşârik olsun ahbâb.
- 539 Bir neş'eyi beklerim ki senden,
Alsın gam-ı mâ-sivâyı benden.
- 540 Bir neş'e ki ârifâne olsun,
Cûş-ı dile bir bahâne olsun.
- 541 Bir neş'e ki nev-bahâra benzer,
Şîrîn leb-i gül-'izâra benzer.
- 542 Bir neş'e ki aşkımın gıdâsı,
Cânânıma cânımın nidâsı.
- 543 Uysun kalemim enîn-i aşka,
Diksin alemin zemîn-i aşka.
- 544 Peymânemi sun ki dâğ-dârım,
Dil-haste-i cevri-rûzgârım.

- 545 Birden bire durdu vâridâtım,
Bitmiş mi benim gönül hayâtım?
- 546 Yok yok, bitecek değil bu varlık,
Varlıkta çekilmez öyle darlık.
- 547 Bir gün bitecekse sevgi bende.
Ben cânımı istemem bu tende.
- 548 Sevgiyle veren bu cân-ı pâki,
Zannetme eder defîn-i hâki.
- 549 Vardır biliriz ki ba‘zı kullar,
Olmuş ezeli kemâle mazhar.
- 550 Hak vergisidir bu mazhariyyet,
Yok kesb-i ibâde bunda hâcet.
- 551 Bir abdine böyle Rabb-ı mennân,
Bir pâye verir ki fahre şâyân,
- 552 Bir pâye ki müjde-bahş-ı cândır,
Feyz-âver-i hâk ü âsumândır.
- 553 Bir pâye ki olmasaydı mevcûd,
Âlemde nizâm olurdu nâbûd.
- 554 Bir pâye ki akla ilticâ-gâh,
Sâhibleri hep hakikat-âgâh.
- 555 Bir pâye ki lutf-ı ibtisâmı,
Ulviyyet-i fikrin ihtişâmı.
- 556 Bir pâye ki nûru sardı arşı,
Gözler kamaşır bu nûra karşı.
- 557 Bir pâye ki rûh-ı izz ü şândır,
Encâmı hayât-ı câvidândır.
- 558 Bir pâye ki aldı âb u tâbı,

Vicdân-ı beşerden ıztırâbı.

- 559 Bir pâyeye ki râyet-i hidâyet,
Derler ona pâyeye-i risâlet.
- 560 Bir pâyeye ki tâc-ı ma‘rifettir,
Unvân-ı hayât-ı mes‘adettir.
- 561 Bir fazl u kerem hümâsıdır bu,
Kudsiyyetin iktizâsıdır bu,
- 562 Hak vergisidir ki bî-garazdır,
Bîçûn u çerâ, bilâ-ıvazdır.
- 563 Sarmış onu feyz-i Rabb-ı izzet,
Parlatmada cebhesin saâdet.
- 564 Bir pâyeye ki müntehe’l-merâtib,
Her rütbeye ihtişâmı gâlib.
- 565 Bir pâyedir işte nûr-ı Hak’tır,
Pâkîze zevâta müstehaktır.
- 566 Bahşâyiş-i Rab olan bu pâyeye,
İlk önce verildi MUSTAFÂ’ya.
- 567 Hilkatte evet odur mukaddem,
Bi’sette de enbiyâya hâtem.
- 568 Peygamberler ki geldi geçti,
Hak bunları hikmetiyle seçti.
- 569 Olmuştu kemâle hepsi nâ’il,
İnsânlığa saçtılar fezâ’il.
- 570 En sonra gelen ki ekmeliydi,
Şek yoktur o, nâsım ecmeliydi.
- 571 Bir nûr-ı Hudâ-yı lem-yezeldi,
Zannetme cihâna misli geldi.

- 572 Yükseldi o, hadd-i müntehâya,
Akl ermez o seyr-i i'tilâya
- 573 Olmuştur o sâhib-i risâlet,
Âlemlere varlığıyla rahmet.
- 574 Bünyâd-ı binâ-yı ilm ü dîndir,
Hurşîd-i semâ-yı mürselîndir.
- 575 Mümtâz idi hem o fahr-i âlem,
Evsâf-ı cemîlesiyle her dem.
- 576 Rûhunda bütün fezâ'iliyle,
Cisminde cemâl-i kâmiyle.
- 577 Her vasfı nişân-ı şân u şevket,
Mevsûfuna ayrı ayrı âyet.
- 578 Her uzvu güzelliğinde yektâ,
Her cüz'ü güzîdedir ser-â-pâ.
- 579 Etmişti ihâta zât-ı pâkin,
Saymakla tükenmeyen mehâsin.
- 580 Kuvvetli kuvâsı hayret-efzâ,
Âsâr-ı dehâsı âlem-ârâ.
- 581 Her yüzden o, ekmelü'l-beşerdir,
Ferdîyeti sâbit olmuş erdir.
- 582 Olmuştu hasâisiyle mümtâz,
Âlî nesebiyle hem ser-efrâz.
- 583 Pâkîze sadef o dürr-i şehvâr,
Ettirdi cihâna fazlın ikrâr.
- 584 Ak pâk idi boynu pek güzeldi,
Aşk ehline vasfı bir emeldi.

- 585 Almış gibi cevherin bu gerden,
Hâlis gümüşün süzölmüşünden.
- 586 Parlardı nazarlarında halkın,
Timsâl-i kemâli sun'ı Hakk'ın.
- 587 Aslâ kısa, yâ uzun değildi,
Gâyet yakışıklı, mu'tedildi.
- 588 Pür-câzibe hüsn-i i'tidâli,
Müşkildi tamâm-ı vâsf-ı hâli.
- 589 Tersîm edemez bu şekli sözler,
Bir mislini görmemişti gözler.
- 590 Kâ'imdi o, muhteşem yerinde,
İrfân küresin taşır serinde.
- 591 Bir sûret-i dil-nişîn-i kudret,
Parlar üzerinde şems-i hikmet.
- 592 Bir gerden-i sâf u pür-ziyâdır.
Bahreyn arasında mültekâdır.
- 593 Bir yanda dimâğın dehâsı,
Bir yanda fuâdının safâsı.
- 594 Bir yanda kemâl-i şevk-i irfân,
Bir yanda cemâl-i zevk-i îmân.
- 595 Bir hârîka, bir güzîde sûret,
Bulmuştu zerâfetiyle şöhret.

Lâhika

- 596 Peygamberimiz habîb-i mümtâz,
Etmişti tamâm-ı hüsnü ihrâz.
- 597 Her yüzden o, şübhesiz güzeldir.
Görmek o cemâli bir emeldir.

- 598 Ashâba müyesser oldu rü'yet,
Allâh! Ne şanlı mazhariyyet!
- 599 Bir zümre ki bahtiyâr ser-bâz,
Olmuşlar onunla yâr hem-râz.
- 600 Ser-mest idiler ki sohbetinden,
Ayrılmadılar mâ'iyetinden.
- 601 Lâkin olamaz, bi-hikmetillâh,
İnsân bu tamâm-ı hüsne âgâh.
- 602 Hüsn âbidesiydi oldu meşhûd,
Herkes görebildiğiyle mes'ûd.
- 603 Meh-tal'atı şem'-i bezm olurken,
Gözler kamaşırdı pertevinden.
- 604 Hurşîd-i cemâli olsa zâhir;
İdrâkine kim olurdu kâdir?
- 605 Kimden umulur tamâm-ı rü'yet?
Yoktur buna gözde kabiliyyet,
- 606 Her vâsıfı aczin etmiş ikrâr,
Etmekle hemân bu kavli tekrâr:
- 607 “Bir hârikadır ki hüsn ü ânda,
Bir misli görülmemiş cihânda.”
- 608 Yektâ yaratılmış anlı şanlı,
Mahbûb-ı Hudâ'dır adlı sanlı,
- 609 Zâhirdeki hüsnü, hayret-efzâ,
Bâtındaki cemâli, kenz-i ma'nâ.
- 610 Her uzvu birer birer güherdir,
Mecmû'u cihâna tâc-ı serdir.

- 611 Bir sır idi hüsn-i ma'nevîsi.
Allâh bilir odur velîsi
- 612 Pek doğru olur bu bahsı ancak,
Allâh bilir, deyip bırakmak.
- 613 Vaktâ ki, kudûm-ı fahr-i devrân,
Her zerre-i hâki etti şâdân.
- 614 Cânlandı şükûfeler, çemenler,
Gülzâr-ı rebî'a döndü her yer.
- 615 Güller ki açıldı güldü âlem,
Bülbül heyecân içinde hurrem.
- 616 Şâdî-i zemîne yok nihâyet,
Almış yürümüş o serv-kâmet
- 617 Mevzûn boyu pek uzun değildi,
Herkes onu orta boylu bildi.
- 618 Bir boy ki o, mu'tedildi ancak,
Yüksekti hem ortadan muhakkak.
- 619 Yoktur kısa olmak ihtimâli,
Bulmuştu kemâl-i i'tidâli.
- 620 Derlerdi fakat uzun bir âdem,
Hazretle yürürken olsa hem-dem.
- 621 Yüksek görünürdü kadd-i server,
Alçak kalıyordu o uzun er.
- 622 Ayrılırsalar o, uzun bir insân
Hayrû'l-beşer, orta boylu el'ân.
- 623 Sâbit yine mu'teber haberle,
Her dem ki o seyyidü'l-beşerle
- 624 Toplansa da boylu boslu erler.

Bir yerde otursalar berâber.

- 625 Erfa‘ görünürdü cism-i cânân,
Rüchânın ederdi nâs i‘lân.
- 626 Ma‘nâda nasıl ki kadri yüksek,
Sûrette de böyle yüksek erkek.
- 627 Bahşâyış-i Hak’tır izz ü şânı,
Yüksektir o mâhın âsumânı,
- 628 Mahmûd idi en temiz soyıyla,
Memdûh idi mu‘tedil boyıyla.
- 629 Endâmı zarîf ü dil-rübâdır.
Reftârına cân u ten fedâdır.
- 630 Bir tâze nihâl-i bâğ-ı behcet,
Perverde-i âb ü tâb-ı kudret.
- 631 Olmuş her edîb için bu endâm,
Bir menbâ‘-ı vâridât-ı ilhâm.
- 632 Âzâsı tenâsübüyle mümtâz,
Mevkî‘lerin eylemişler ihrâz.
- 633 Lâkin bu, ne cânlı bir tenâsüb!
Yâ Rab bu, ne şânlı bir tenâsüb!
- 634 Eylerse hırâm o serv-kâmet.
Her dilde kopardı bir kıyâmet.
- 635 Sür‘atle yürürdü şâh-ı Levlâk,
Geçmişti bütün hayâtı çâlâk.
- 636 Bir işte edip de istişâre,
Azm etse eğer husûl-i kâre,
- 637 Esbâba hemân tevessül eyler,
Cür’etle yürür tevekkül eyler.

- 638 Sür'atle evet akar giderdi,
Ancak öne doğru meyl ederdi.
- 639 Akmakda mı yoksa nehr-i kevser?
Koşmakta o semte teşne-diller.
- 640 Yâhut hareketle ebr-i nîsân,
Feyz-âver-i hâk-i bâğ u bûstân.
- 641 Deryâda o sâhib-i sekîne,
Gûyâ ki akıp giden sefîne.
- 642 Yüksekten inerdi sanki server,
Kuvvetle yürür temâyül eyler,
- 643 Zannetme ayakları sürürdü.
Merdâne adım atar, yürürdü.
- 644 Pây-ı keremin geniş atardı.
Seyrinde de bir vakarı vardı.
- 645 Her azm ü şecâ'at ehli insân,
Hep böyle yürür demişler ihvân.
- 646 Pek sevgili, cüsseliydi server,
Tutmuştu o, her gönülde bir yer.
- 647 Kuvvetli, kemikli, kanlı cânlı;
Gâyet yakışıklı anlı şânlı.
- 648 Her uzvu cesîm ü pür-safâdır,
Ser-tâ-be-kadem nazar-rübâdır.
- 649 Dolgun, iri, yükselen omuzlar,
Zâhir ki celâl-i hakk'a mazhar.
- 650 Saklardı melâhatin mehâbet,
Sarmıştı omuzların necâbet.

- 651 Enliydi yukarsı zahr-i pâkin,
Bir nahl-ı necâbetiydi hâkin.
- 652 Sîrette nasıl ki ferd-i kâmil,
Sûrette de öyle merd-i kâmil.
- 653 Gel dinle “Aliyy-i Murtazâ’yı”
Vasf eyler o, şâh-ı enbiyâyı.
- 654 Vasfindaki cümleler ser-â-ser,
Hikmetleri ihtivâ ederler.
- 655 Allâh onu böyle etmiş intâk,
Hep sözleri hırz-ı cân-ı uşşâk.
- 656 Hâcet bırakır mı bak şu fıkra?
Cân tâzelemekte âb-ı Hızr’a:
- 657 “Her kim onu ansızın görürse,
Kâdir olmazdı zabt-ı nefse.
- 658 Titrerdi onun mehâbetinden,
Korkardı celâl ü heybetinden”
- 659 Muhtâc-ı beyân mıdır bu hâlet?
Bârizdi ulüvv-i şân-ı hazret.
- 660 Mi‘râcını kim düşünse bir an,
Etmez mi hemân bu şânı iz‘an?
- 661 Bir kutlu geceydi emrin aldı,
Envâ‘-ı tecelliyâta daldı.
- 662 Tutmuştu elin Cenâb-ı Cibrîl,
Eyler gibi ferkadâni temsîl.
- 663 Yükseldiler âsumâna derhâl,
Yerden göğe doğdu şems-i ikbâl.
- 664 Baştan başa şenlenip semâlar,

Cânâna sunuldu merhabâlar.

- 665 Mi‘râcını kutlayıp sürûşân,
Tebcîline oldular şitâbân.
- 666 Ma‘lûm idi hadd-i seyr-i Cibrîl.
Mümkün değil emr-i Hakk’ı tebdîl.
- 667 Ammâ, o resûl-i arş-pâye,
Me’zûn idi seyr-i mâverâyeye,
- 668 Cibrîl-i emîn yerinde kaldı,
Yükseldi o, mâverâyaya daldı.
- 669 Meşhûdu olup bütün avâlim,
Olmuş melekût-i Rabb’a âlim.
- 670 Çok yüksek o râsıdın semâsı,
Hakk’ın azâmet ve kibriyâsı,
- 671 Etmîşti ihâta levh-i sadrı,
Âsâr-ı kemâl-i lutf u kahrı.
- 672 Vurmuş yüze kalbinin şu‘â’ı,
Lutfun azametle ictimâ’ı,
- 673 Bir hârîka-i şehâmet olmuş,
Bir şâhîka-i celâdet olmuş.
- 674 Her demde o, böyle pür-mehâbet,
Titrer onu ilk görenler elbet.
- 675 Gel, şimdi işit Cenâb-ı “Hayder”,
Vasfında onu ne tatlı söyler:
- 676 “Lâkin onu anlayan her insân,
Derhâl ona bağlanırdı cândan,
- 677 Dünyâsını eyleyip ferâmûş,
Nezdinde onun kalırdı pür-cûş”

- 678 Üftâdesi bahtiyâr her dem,
Dil-beste-i zülf-i yâr her dem.
- 679 Yâ Rab bu, ne bezm-i şevk-perver.
Pervâne-i şem‘idir melekler.
- 680 Güftârı ki vahy-ı âsumândır,
Ervâha gıdâ-yı câvidândır.
- 681 Hâ’izdi bütün ulûmu server,
Her akl-ı selîme oldu rehber.
- 682 Te’kîd ile eylemekte bizzât,
Kur’ân, hulûk-ı azîmin isbât.
- 683 Olmuş bütün ezkiyâ-yı ashâb.
Ders-i edebiyle perveriş-yâb.
- 684 “Sıddîk”ını gör ki yâr-ı gârı,
“Fârûk”u da peyk-i nâm-dâr.
- 685 “Osmân”ı hayâda bî-mu‘âdil,
Âlemde “Alî”si merd-i kâmil.
- 686 Bi’l-cümle muhâcirîn ü ensâr,
Erbâb-ı kerem, sûtûde mişvâr
- 687 Aldıkları terbiyeyle elbet.
Ashâbı bütün, hıyâr-ı ümmet.
- 688 Bunlar ki nücûm-ı pür-ziyâdır,
Manzûme-i şems-i enbiyâdır.
- 689 Bir şems-i cihân-ı ilm ü ahlâk,
Müstağrak-ı feyzi olmuş âfâk.
- 690 Al pertev-i hikmetin eserden,
Taşmakta kitâb-hânelerden.

- 691 Ey vâsf-ı cemâl-i yâre müştâk.
Ser-defter-i asfiyâ-yı uşşâk.
- 692 Gel dinleyelim nevâ-yı aşkı,
Âheng-i tarab-fezâ-yı aşkı.
- 693 Üftâdelerin havâsıdır bu,
Her ehl-i dilin gıdâsıdır bu.
- 694 Bir nağme ki neş'e-bahş-ı cândır,
Cânâne niyâz-ı âşıkândır.
- 695 Her nağme o yâri yâd içindir.
Feryâd o melek-nihâd içindir.
- 696 Ashâb onu ettiler terennüm,
Her nağmede en güzel tebessüm.
- 697 Bunlar ki nücûm-ı ihtidâdır,
Ser-çeşme-i aşka reh-nümâdır.
- 698 Her vâsfını zabt edip ser-â-pâ.
Aşk ehline eylemişler ihdâ.
- 699 Ashâb-ı kirâmın ihtimâmı,
Göstermede fart-ı ihtişâmı.
- 700 Himmetleri câna hem dem olsun,
Hâtıralara nakş-ı hâtem olsun.
- 701 Derlerdi ki hâtem-i nübüvvet,
Sirtında onun mühim bir âyet.
- 702 Kudsiyyet-i hatminin beyânı,
Ulviyyet-i kadrinin nişânı,
- 703 Bir gudde ki cildi rengin almış,
Gül goncasıdır ki nûra dalmış.
- 704 Kirpiklere benzer ince kıllar,

Sarmış onu gölgesinde saklar.

- 705 Bir nakş-ı nigîn-i hüsn ü ândır,
Pervîn-i semâ-yı izz ü şândır.
- 706 Ammâ ne güzîde nakş-ı hâtem,
Âlemler içinde başka âlem.
- 707 Üst üste duran sevimli benler,
Çoktur onu öpmek isteyenler.
- 708 Bir mühr idi kimde olsa meşhûd,
Elbette odur nebiyy- mev'ûd.
- 709 Mestûr idi ilm-i evvelinde,
Meşhûr idi nezd-i mürselinde.
- 710 Hep ehl-i kitâb olup haber-dâr,
Sâdıkları eyliyordu izhâr.
- 711 “Cibrîl-i emîn” o mührü vurmuş,
Bünyâd-ı binâ-yı vahyi kurmuş.
- 712 Etmmişti bu, şehri-i sadrı ta'kîb,
İlm bu kavli etti tasvîb.
- 713 Bir mühr idi neşr ederdi derler,
Etrâfına bû-yı misk ü anber
- 714 Olmuştu nişân-ı fahr-i âlem,
Fermân-ı risâletinde hâtem.
- 715 Bir mu'cizedir bu nakş-ı kudret,
Hem ehl-i kitâba karşı hüccet.
- 716 Munsıfları gördü etti îmân,
Bunlar arasında işte “Selmân”.
- 717 Etmmişti o cüst u cû zemîni,
Görmüştü ricâl-i ilm-i dîni.

- 718 Âyetlerin öğrenip resûlün,
Beklerdi o, fırsatın vüsûlün.
- 719 Takdîr onu cezb edip vüsûle,
Almıştı medînetü'r-resûle.
- 720 “Selmân” ki civâr-ı yâri buldu,
Son rütbe-i i'tibârı buldu.
- 721 Ermişti hayât-ı câvidâne,
Peygamber-i âhirü'z-zamâne.
- 722 Âyâtını gördü etti tedkîk,
Maksûduna yâver oldu tevfiik.
- 723 Açmıştı yolun kabûl-i İslâm,
Gösterdi o, hizmetinde ikdâm.
- 724 Peygamberi eylemişti hoşnûd,
Allâh onu eylemez mi mes'ûd?
- 725 Müştâk-ı likâsı oldu cennet,
Yâ Rab bu, ne mutlu bir bişâret!
- 726 “Hayder” dedi: İşte merd-i kâmil,
Bizdendir o, ehl-i beyte dâhil.
- 727 Bir lücce-i ilm ü ma'rifettir,
Müstağrak-ı feyz-i mes'adettir.
- 728 Hakkında onun ne kıssalar var,
Her kıssada hayli hisseler var.
- 729 İstersen eğer arar, bulursun;
Tafsîline muttali' olursun.
- 730 Bir nebzesin işte söyledim ben,
Mevzûumuzun münâsibinden.

- 731 Dönsün yine bahsimiz esâsa,
Hâtemdeki nûru iktibâsa.
- 732 Bir hâtem-i nâm-dâr-ı kudret,
Bir dürre-i ferd-i Ahmediyyet,
- 733 Bir mühr idi nûr içinde parlar,
Görmüş onu bahtiyâr olanlar,
- 734 Tasvîrine eylemişler ikdâm,
Temsîl ile şekl-i vaz'ın ifhâm.
- 735 Bir hâtem-i hâtemü'n-nebiyyîn,
Kitfeyn arasında hâl-i müşgîn.
- 736 Bir âyet-i pertev-i hidâyet,
Gül-gonca-i gülşen-i sa'âdet.
- 737 Yaklaştım o mühr-i âb-dâre,
Gördüm, dedi "Sâib" âşikâre.
- 738 Temsiline buldu hem vesîle,
Keklik kuşunun yumurtasıyla.
- 739 Yâ düğme misâlidir müzeyyen,
Gerdek çadırında düğmelerden.
- 740 "Câbir" de yumurta şeklin almış,
Keklik yerine güvercin almış.
- 741 Bunlardaki ihtilâf-ı tasvîr,
Bir nükteyi eylemekte taktîr.
- 742 Pür-câzibedir o mühr-i enver,
Ser-mest-i safâsıdır görenler.
- 743 Bir nakş-ı nazar-rubâ ki "Hassân",
Söz bulmada karşısında hayrân.
- 744 Hâtırlara intibâ'ı başka,

Her levhada iltimâ'ı başka.

- 745 Her âyine başka sûret almış,
Hâricde o, bî-nazîr kalmış.
- 746 Pek sâf, güzel, genişti sadri,
Olmuş beşerin medâr-ı fahri.
- 747 Hikmetle o pâk sîne dolmuş,
Esrâr-ı Hudâ'ya mahzen olmuş.
- 748 Sadrında girân-bahâ cevâhir.
Enzâr-ı cihânı cezbe kâdir.
- 749 Bir sîne ki ilme bir medîne,
Melce'dir o, sâlikân-ı dîne.
- 750 Sarmıştı bütün cihân-ı ilmi,
Baştan başa âsumân-ı ilmi.
- 751 Bir sîne ki inşirâhı pür-nûr,
Etrâfına feyzi gayr-i mahsûr.
- 752 Dolmuş taşıyordu vâridâtı,
Medyûn ona her gönül hayâtı.
- 753 Bir zarf idi sîne, nûru meşhûd,
Mazrûfu da vahye zarf-ı mes'ûd.
- 754 Bir kân-ı sehâ ki kalb-i pâki,
Müstağrak-ı ni'met etti hâki.
- 755 Her kalb-i selîmi celbe mâ'il,
Her lutfuna müstehikkı nâ'il.
- 756 Bir şâh-ı kerem ki vasf-ı şânı,
Doldurdu zemîn ü âsumânı.
- 757 Olmuştu sahâda şems-i âlem,
Bir zerre kalır yanında hâtem.

- 758 Tâ arşa varan nesîm-i cûdu,
Geçmişti geçilmeyen hudûdu.
- 759 Mâlikti gınâ-yı kalbe elbet,
Etmiş nesi varsa bezle himmet.
- 760 Her dilde temiz yürekli server,
Tutmakta mahabbetiyle bir yer.
- 761 Âyîne-i sadrı pür-safâdır,
Envârına cism ü cân fedâdır.
- 762 Bir kalbi geniş nebiyy-i kâmil,
Her müşkili iktihâma kâ'il.
- 763 Sabrıyla eritti gay u kîni,
Hilmî, yumuşattı her haşîni.
- 764 Görmüştür o eşrefü'l-halâ'ik,
Her dürlü ezâyı afva lâyık.
- 765 Bir zulme dûçâr olunca kendi
Kim der ki: O, bundan öfkelendi?
- 766 Avfinda o, gösterirdi sür'at,
Tâ kalmaya intikâma fırsat.
- 767 Hep lutf u keremdir i'tiyâdı,
Var nefsinde çünkü i'timâdı.
- 768 Kim, şahsını eylemişse izrâr,
Derhâl ona lutfun etmiş îsâr.
- 769 Bir kimse meğer edip de cür'et,
Gösterse Hudâ'ya karşı hiffet;
- 770 Ancak o zamânda şâh-ı Levlâk,
Deryâ-dil iken olur gazab-nâk.

- 771 Gösterdi o, böyle demde şiddet,
Erbâb-ı fesâda verdi dehşet.
- 772 Âsfi uyandırır itâbı,
Her sadra şifâ verir hitâbı.
- 773 Fehvâ-yı kelâmı sıdk-ı beyyin,
Mu'tâd-ı beyânı kavlı-ı leyyin.
- 774 Ölçülmez onun sebât u azmi,
Sarsılmadı hiç vakâr u hazmi.
- 775 Her demde siyâsetiyle âdil,
Vicdâna firâsetiyle âmil.
- 776 Fikriyle o, dâ'imâ ser-efrâz,
Re'yinde isâbetiyle mümtâz.
- 777 Vâkıftı basîretiyle hâle,
Sâhipti kemâl-i i'tidâle.
- 778 Tevhîd ile kalbi zinde her dem,
Tahsîl-i rızâ-yı Hak'la hurrem.
- 779 Âsân ona hall-i emr-i müşkil,
İlhâm-ı Hudâ'ya kalbi menzil.
- 780 Hikmetle dolan bu kenz-i yektâ,
Yer vermedi gill u gışşa aslâ.
- 781 Hâtırla, siyerde vasf-ı hâlin,
Kim gördü cihânda bir misâlin?
- 782 Efkârını halkın etti te'lîf,
Hâtırların eylemekle taltîf.
- 783 Teşhîs ile herkesin mizâcın,
Emrâzı bilir verir ilâcın.
- 784 Vermişti Hudâ o göğse vüs'at,

- Meknûz idi onda sırr-ı hilkat.
- 785 Esrârını keşf olurdu melhûz,
Nûrıyla fakat o levh-i mahfûz.
- 786 Ey bezm-i mahabbetin edîbi,
Gülzâr-ı sabâhat andelîbi!
- 787 Vasfında o yârın et terennüm,
Ver çehre-i aşka bir tebessüm.
- 788 Yâd et bize husrevân-ı aşkı,
Cândan oku dâstân-ı aşkı.
- 789 Aç fasl-ı bahârın inkılâbın,
Ver gülşen-i hüsne âb u tâbın.
- 790 Ya'kûb'a visâlin et işâret,
Yûsuf kokusuyla ver bişâret.
- 791 Yak meş'al-i hüzn-i iftirâkı,
Dillerde uyandır iştiyâkı.
- 792 Dünyâ elemin getirme yâda,
Kaptırma ümîdi gird-âbda.
- 793 Âheng-i nevâya ver nizâmın,
Bulsun yine sûzi-dil makâmın.
- 794 Yüksel bu havâda perde perde,
Gezdir bizi âlem-i dgerde.
- 795 Lutf et bize, bahş-ı imtiyâz et,
Aşk ehli diliyle keşf-i râz et.
- 796 Menkûş ola dilde tâ ser-â-ser,
En ince hutût-ı cism-i dilber.
- 797 Hatlarda parıldayan ma'ânî,
Hep neş'e-i devr-i nev-civâni.

- 798 Bir câzibe-dâr cism-i zîbâ,
Her cüz'ü letâfetinde yektâ.
- 799 Bir sâf ceset ki nerm ü şîrîn,
Her safhası reşk-i berg-i nesrîn.
- 800 Bir nûr-ı nazar-rübâ, mücessem;
Cânlandı onunla halk-ı âlem.
- 801 Eflâke zemîn tefâhur eyler,
Sînemde benim deyu o server.
- 802 Dünyânın o en benâm eriydi,
En sevgili anlı dilberiydi.
- 803 Toplu, sıkı etli cism-i cânân;
Heybetli, fakat değildi şişman.
- 804 Parlak, yumuşak, latîf cildi,
Dîbâya, harîre benzetildi.
- 805 Sarmıştı bu cismi bû-yı dil-cû,
Anberde bulunmaz öyle hoş-bû.
- 806 Müstağrak-ı nûr-ı feyz-i Bârî,
Ser-tâc-ı muhaddisîn Buhâr'î.
- 807 Allâme-i hurde-bîn-i sünnet,
Üstâd-ı ser-âmedân-ı ümmet.
- 808 Bir nâdiredir onun "Sahîhi",
Hak sözlerin ondadır sarîhi.
- 809 En cânlı misâlidir dehânın,
Burhân-ı kemâlidir zekânın.
- 810 Açmış nice bâb-ı istifâde,
Neşr etmede pertevin ibâde.

- 811 Gördüm ki o bir hadîsi seçmiş,
Şartınca senetle metne geçmiş.
- 812 Metninde Enes fakat ne mâhir!
Üslûb-ı beyânda sanki sâhir!
- 813 Bir tarz-ı edâ ki neşve-perver,
Gûyâ leb-i teşne-dilde kevser.
- 814 Rengîn bir ifâdedir ki pür-nûr,
Şîrîn kelimâtı dürr-i mensûr.
- 815 Peygambere sönmez aşkı vardı,
Hasretle mehâsinin sayardı.
- 816 Bast eyler o serverin hayâtın,
Hâtırlara nakş eder sıfâtın.
- 817 Bir şey'e diyordu değmedim ben,
Olsun daha nerm onun yedinden.
- 818 Hâlis, yumuşak harîr ü dîbâ,
Ondan yumuşak değildi aslâ.
- 819 Leyyindir eli o yâr-ı cânın,
Gülberg-i nihâlidir cinânın.
- 820 Pek nerm idi bî-bedel bu eller,
Bî-misl idi pek güzel bu eller.
- 821 Hoş râyihasıyla hem o cânân,
Etrâfın ederdi mest ü hayrân.
- 822 Ben koklamadım o rütbe hoş-ter,
Hiçbir koku hiç, ne gül ne anber.
- 823 Vermiş bunu Hak o bî-nazîre,
Fâ'ikti bu, miske hem abîre.
- 824 Ben şâhidim işte misk ü anber,

Hoş-büy ile gönlü celb ederler.

- 825 Bunlar da bu işte kaldı sâde,
Gelmezler onun yanında yâde.
- 826 Üftâde-i dest-i nermidir gül,
Hoş-büyünün aşinâsı bülbül.
- 827 Ey ukde-güşâ-yı remz-i sevdâ.
Ver şevk-i beyâna şekl-i zîbâ.
- 828 Aç bahsini hüsn-i pür-safânın,
Ver hakkını aşka mübtelânın.
- 829 Esbâb-ı neşâtı et müheyyâ,
Her sırrını hüsnün eyle ifşâ.
- 830 Çöz düğmeyi gömleğinden ey yâr,
Gelsin bize bû-yı nâf-ı dil-dâr.
- 831 Aç göğsünü sîneler yatışsın,
Bir noktada bin nazar katışsın.
- 832 Hüsn âleminin ki şâhıdır o,
Üftâdelerin penâhıdır o,
- 833 Aşkıyla onun yaşar gönüller,
Hasret-keş-i bâğ-ı hüsnü güller.
- 834 Sîmîn teni cild-i enverinde,
Derler kılı yoktu çok yerinde.
- 835 Bir sâf beden, fakat ne berrâk!
Müstağrak-ı nûrudur dokuz tak.
- 836 Cânân yarı çıplak olsa nâgâh,
Hayrânı olur gören her âgâh.
- 837 Şâyed açılırsa sadr-ı server,
Etmez mi görenler îd-i ekber?

- 838 Geçmiştir o sadr-ı safâ-nisâr-ı âlem,
Âlemde medâr-ı fahr-i âdem.
- 840 Bir dem görünürse batn-ı cânân,
Nâzırların eylemez mi şâdân?
- 841 Şâyi'dir onun fûrûğ-ı ânı,
Medhinde demiştir Ümmühânı:
- 842 Ben gördüğüm anda batn-ı pâkin,
Batnındaki cild-i tâb-nâkin.
- 843 Yâdımda letâfetiyle parlar,
Üst üste bükülmüş ak kâğıtlar.
- 844 Sadrıyla o sâf, batn-ı server,
Düpdüz görünürdü der görenler.
- 845 Bir levh idi göğsü düz ve mevzûn,
Erbâbı nazar o levha meftûn.
- 846 Karnında çıkıntı yoktu aslâ,
Göğsiyle tek âyineydi gûyâ.
- 847 Bir âyînedir ki misli nâbûd,
Her pâk nazar önünde mes'ûd.
- 848 Göğsiyle ki karnıdır berâber,
Bir hat-ı siyehle vaslı hoş-ter.
- 849 Müşğîn göbeğin görürse bülbül,
Feryâdını ettirir teselsül.
- 850 Bir gül görecektir ki tâze her dem,
Hoş-büyuna müncezibdir âlem.
- 851 Bir hatt-ı latîf ü bî-mu'âdil,
Göğsünden o nâf-ı müşge vâsıl.

- 852 Gâyetde zarîf kılcağızlar,
Gûyâ ki o nâfi göğse bağlar.
- 853 Bu nakş-ı nazar-rübâ teninde,
Bir serv idi sahn-ı gülşeninde.
- 854 Şâ'ir bunu eyliyor tahayyül,
Kâfûr üzerinde tâze sünbül.
- 855 Yâ levh üzerinde bir kalemdir,
Kudsiyyete remz-i muhteşemdir.
- 856 Batnın ki bu hattı vardır ancak,
Kıl yoktu diğer yerinde mutlak.
- 857 Olmuş memeler de kıldan ârî,
Kalmış ara yerde hatt-ı cârî.
- 858 Bir levha ki nûra ilticâ-gâh,
Müştâk-ı likâsı her dil-âgâh.
- 859 Şâyândır eğer olursa melhûz,
Rengîn kalemiyle levh-i mahfûz.
- 860 İnceldi görüşlerim, hayâlim,
Hoş geçti kalemle hasb-i hâlim.
- 861 Hâkânî'nin bu bahse dâ'ir,
Erbâbı görür ki sehvi zâhir.
- 862 Üstâdım isâbet etmemiştir,
Şehrâh-ı sevâba gitmemiştir.
- 863 Bu bahs-i dakîki etme ihmâl.
Râvîleri şöyle etti ikmâl:
- 864 "Kollar ve omuzlarda parlar,
Nâdîde ve çok sevimli kıllar.
- 865 Göğsün de yukarların muhakkak,

Kıllar bezemişti böyle parlak.”

- 866 Gör sırtını bir de münkeşifken,
Derler o, sebîkedir gümüştten.
- 867 Bakmakla doyulmaz öyle pür-nûr,
Nâzırları vecd içinde meshûr.
- 868 Gör mühr-i nübüvvetin berâber,
Dilber yanağında hâl-i anber.
- 869 Hâtırda henüz o nakş-ı hâtem,
Saydık onu müstakil bir âlem.
- 870 Sâbıkta senâsı bast olundu,
Eşkâl-i cemâli zabt olundu.
- 871 Ammâ yine görmek istedim ben,
Gül-goncayı gülşenin görürken.
- 872 Bir levha ki seyre bulsa imkân,
İster mi gözün ayırmak insân?
- 873 Her safha-i ten hulâsa mümtâz,
Bir başka güzellik etmiş ihrâz.
- 874 Sustun yine ey kalem! Revâ mı?
Bilmem bu tegâfûlün becâ mı?
- 875 Yâdında değil mi ahd-ı sâbık?
Olsun sözün istinâda lâyık.
- 876 Söz bu bana, nerm ü tâze olsun,
Dil, zevk-i halâvetiyle dolsun.
- 877 Âheng-i beyâna ver selâset
Tavzîh-i merâma eyle himmet.
- 878 Yâdında değil mi dest-i server?
Hayrân onu yâd eden gönüller.

- 879 Mümtâz eli fahr-i kâ'inâtın,
Timsâl-i cemâlidir hayâtın.
- 880 Geçmişti onun cemîl-i zikri,
Olmuştu Enes delîl-i fikri.
- 881 İkmâline göster ihtimâmı,
Nazmında görünsün ihtişâmı.
- 882 Bir tâze fidân misâli kollar,
Büstân-ı bedende feyze mazhar.
- 883 Nadîde güzelliğin temâşâ,
Dem-beste-i aşkı eyler ihyâ.
- 884 Kollar ki şî'âr-ı kuvvet olmuş,
İslâm'a cenâh-ı nusret olmuş.
- 885 Bir kol ki hemâsetin nişânı,
Titretti cihânı sît-ı şânı.
- 886 Bir kol ki misâl-i seyf-i sârim,
Müşriklere satvetiyle hâkim.
- 887 Kudretli, uzun koluyla server,
Tutmuştu livâ-yı adli berter.
- 888 Bâzûları âb u tâb-ı sıhhat,
Dolgun, iri, remz-i istitâat.
- 889 Düzgün ve uzuncadır bilekler,
Lutf etmeğe bir bahâne bekler.
- 890 Eller ki bedî'-i sun'-ı Hak'tır,
Vasfında ne dense müstehaktır.
- 891 Bir el ki genişliğiyle ma'rûf,
Her cünbüşü hayr-ı mahza masrûf.

- 892 Bir el ki binâ-yı ilmi kurdu,
Seyl-âbe-i cehle karşı durdu.
- 893 Bir el ki sehâda ebr-i nîsân,
Hâtemleri etmesin mi hayrân?
- 894 Müşgîn, yumuşak, mübârek eldir,
Gâyette sevimli, bî-bedeldir.
- 895 Bir el ki onunla olsa bir dem,
Bir kimse müsâfahayla mükrem.
- 896 Günlerce o kimsenin elinden,
Gitmezdi o bû-yı misk-i gül-ten.
- 897 Bir yoldan eğer geçerse server,
Anlardı muahharan geçenler.
- 898 Hoş-bûyun alıp diyordu yârân:
Geçmiş buradan o fahr-i devrân.
- 899 Bir bahr-i kerem ki dest-i cûdu,
Mekşûf değil henüz hudûdu.
- 900 Bir el ki yetişti ondan imdâd,
Bir çölde liğende gayr-ı mu'tâd.
- 901 Parmakları âbıdır ki taştı,
Bir orduya tâze cân ulaştı.
- 902 Eller irilikte mu'tedildi;
Lâkin kısa yâ haşîn değildi.
- 903 Erkek elidir, fakat ne dilber!
Her kim onu görse öpmek ister.
- 904 Elbette bu el her elden üstün,
Öpmek onu her emelden üstün.
- 905 Zâhirdir avuçlarında vüs'at,

Hiçbir ele sığmayan semâhat.

- 906 Bir ke's-i sehâ ki keff-i pâki,
Kandırdı zülâl-i feyzi hâki.
- 907 Bir havz-ı hayât-bahş-ı âlem,
Taşmaktadır âb-ı Hızr'ı her dem.
- 908 Parmakları muntazam kavîdir,
Dolgun ve uzunca, müstevîdir.
- 909 Bunlar ki tenâsübiyle bâriz,
Son rütbe nizâm-ı hüsnü hâ'iz.
- 910 Her parmağı sanki verd-i handân,
Âşıkları andelîb-i hayrân.
- 911 On parmağı fahr-i nazm-ı enfes,
Her elde güzîde bir muhammes.
- 912 Manzûme fakat değil hayâlî,
Hâricde ki varlığın me'âlî.
- 913 Manzûme evet... Bu bir hakîkat,
Bir nazm-ı bedî'-i dest-i hilkat.
- 914 Bir deste çiçek misâlidir yâ,
Ancak biri diğerinden a'lâ.
- 915 Her parmağı gevherîn kalemdir,
Bir âyet-i sun'-ı muhteşemdir.
- 916 Bir hârikadır bu hüsn-i meşhûd,
Şek yok ki cihânda misli nâbûd.
- 917 Özler yumuşaklığın ipekler,
Anber kokusun arar çiçekler.
- 918 Bir sünbül-i bâğ-ı ecmeliyyet,
Mahsûl-i mizâc-ı ekmeliyyet.

- 919 Baştan ayağa inen nazarlar,
Esrâr-ı mehâsinin ararlar.
- 920 Bakdıkça dalar hayâle insân,
Titrer heyecân içinde hayrân.
- 921 Her cüz'-i beden güzel ser-â-pâ,
Her ayb u nakîsadan müberrâ.
- 922 Bir gövde ki mecma'ü'l-mehâsin,
Saçmakta cihâna feyz-i pâkin.
- 923 Bir gövde ki hüsn ü ânda yektâ,
Yektâ o, bütün cihânda yektâ.
- 924 Tâbende beden ki tâze her dem,
Rûşendir onunla çeşm-i âlem.
- 925 Ser-tâ-be-kadem o fahr-i devrân,
Pür-câzibe hüsn içinde rahşân.
- 926 Bak pâyına! Hâke pâye verdi,
Yükseldi semâya, arşâ erdi.
- 927 Şîrîn ayağın görünce yârân,
Yüz sürmeğe oldular şitâbân.
- 928 Durmuş üzerinde hep nazarlar,
Vasfında neşîdeler yazarlar.
- 929 Gözlerde onun gubâr-ı pâyı,
Her göz bulamaz o tûtiyâyı.
- 930 Bir kutlu kadem ki feyz-i pâki,
Döndürdü behişte rû-yı hâki.
- 931 Bir pây-ı kerem ki kâ'bı âlî,
Olmaz mı güzelliğin me'âli?

- 932 Cândan sevilen pamuk ayaklar,
Şevk, onları sînelerde saklar.
- 933 Etili ve iriydi, hem genişti.
Hakkıyla senâsı müşkil işti.
- 934 Gâyette sevimli, gösterişli,
Yüz sürmeğe zâten elverişli.
- 935 Cild-i kademeyni düz, mücellâ,
Üstünde su durmuyordu aslâ.
- 936 Gül-deste-i pâyıdır esâbi‘ .
Gülzâr-ı zemînde sîti şâyi‘ .
- 937 Parmakları şekl-i dil-nüvâzı,
Olmuştu medâr-ı imtiyâzı.
- 938 Bunlar irilikte mu‘tedildir,
Şâyân-ı senâ-yı müstekildir.
- 939 Vardır tabanında bir çukur yer,
Değmez yere bastığında server.
- 940 Lâkin bu güzel çukurluk ancak,
Süsler taban ortasın muhakkak.
- 941 Râvî, tabanın çukurlu gördü,
Yârân, ayağın uğurlu gördü.
- 942 El-hâsıl o, düz taban değildi,
Âlem, onu necm-i bahtı bildi.
- 943 Az etlidir ökçeler, ne dilber!
Râvîleri böyle vasf ederler.
- 944 Bak sâkına! Sâk-ı arşa hem-tâ,
Ammâ diyemem o, bundan a‘lâ.
- 945 Her inciği tâze bir fidândır,

- Rıdvâna hayâli yâr-ı cândır.
- 946 Sâkayni nihâl-i bâğ-ı cennet,
Fahzeyni nişân-ı azm ü himmet.
- 947 Her oyluğu böyle reşk-i şimşâd,
Temkîn ü sebâtı ettirir yâd.
- 948 Gördüm ki Enes bu bahse girmiş,
Bir neş'eli, mutlu gün geçirmiş.
- 949 Hayber seferin ki nakl ederdi,
Müşkilleri hall ü fasl ederdi.
- 950 Bunlar arasında fahze dâ'ir,
Var hayli gönül çeken cevâhir.
- 951 Hasretle o yâd eder bu hâli,
Şîrîn sözünün budur me'âli:
- 952 “Hayvanlara binmişiz giderken,
Peygambere hem-‘inân idim ben.
- 953 Hayber sokağında sıkıştık,
Fahziyle dizim hemân mülâsık.
- 954 Ben feyz alıyordum âşikâre,
Rûkbem dokunurdu fahz-i yâre.
- 955 Biz böyle giderken işte bir dem,
Sıyrıldı izrâr-ı fahr-i âlem.
- 956 Vaktâki açıldı perde bir ân,
Kaldım o beyâz-ı fahze hayrân.
- 957 O aklığı ben unutmam aslâ,
Hâlâ gözümün önünde gûyâ.”
- 958 Etmıştır Enes bu bahsi ikmâl,
Sen dizleri vasfın eyle icmâl:

- 959 Dolgun ve iri kemikli dizler;
O, bunları dâmeniyle gizler.
- 960 Bundan ötesinde perde vardır,
Söz sâhası her edîbe dardır.
- 961 Bir kısım-ı beden ki böyle mestûr,
Esvâbı içinde kaldı pür-nûr.
- 962 Yâd et onu bir de câmesiyle,
Bul yâdına her zamân veîle.
- 963 Sâdeydi telebbüsünde server,
Hiç zînete vermemişti bir yer.
- 964 Ârâyişe yoktu iltifâtı.
Sâdeydi evet bütün hayâtı.
- 965 En sevdiği sevbi gömleğiymiş,
Âlemde o, safvet örneğiymiş.
- 966 Gömlek ki dokunmuş ak pamuktan,
Yüksekte etek biraz topuktan.
- 967 Bârizdi tevâzu‘unda rıf‘at,
Hem sâdeliğinde remz-i fitrat.
- 968 Ba‘zen görünürdü nâs içinde,
Kıymette ağır libâs içinde.
- 969 Fi‘liyle demek o bedr-i İslâm,
Eylerdi bunun cevâzın i‘lâm.
- 970 Zînet mi arar o serv-âzâd?
Her sîne onunla zîver-âbâd.
- 971 Etmmişti onun Hakîm-i fâtır,
Kudsî edebin libâs-ı fâhır.

- 972 Eyler ona ser-fürû' emeller,
Dâmân-ı mübârekinde eller.
- 973 Esvâbını pek temiz tutardı,
Ashâba da böyle emri vardı.
- 974 Cân verdi nezâfetiyle dîne,
Şân verdi hayât-ı mü'minîne.
- 975 Mümtâz idi asl-ı hilkatinde,
Yektâ idi hüsn-i tal'atında.
- 976 Kudrette de şüphesiz o server,
Dünyâda misâli olmayan er.
- 977 Evsâfını eyleyen teyakkun,
Kudsî şerefî eder tefattun.
- 978 Her vasfı, kemâl-i feyze burhân,
Ahlâkı, delîl-i fazl-ı zî-şân
- 979 Yıkılmıştı binâ-yı şirki bizzât,
Etmişti ulüvv-i azmin isbât.
- 980 İlmiyle kulûbu eyler ihyâ,
Fitrî edebiyle fikri i'lâ.
- 981 Gördükçe şemâ'ilinde vüs'at,
Parlar nazarımda feyz-i fitrat.
- 982 Gülmekte menâkıbinde güller,
Seyriyle güşâdedir gönüller.
- 983 Bir sâha-i nûr-ı ilm ü irfân,
Pür-neş'edir onda bezm-i yârân.
- 984 Sâkîsi, elinde câm-ı sahbâ,
Aşk-ı ezelfîyi eyler ihyâ.
- 985 Estikçe nesîm-i dil-nüvâzı,

Üftâdesi artırır niyâzı.

- 986 Gûyâ oluyor bu yerde âdem,
Sohbette melâ'ikeyle mahrem.
- 987 Bir benzeri olmayan gülistân,
Irmakları her zamân hurûşân.
- 988 Gül-berg-i nihâli dâ'imâ ter,
Her zerre-i hâki misk ü anber.
- 989 Olmaz mı bu gülşenin havâsı,
Viccânların en temiz gıdâsı,
- 990 Bir bâğ-ı şükûfe-zâr-ı hikmet,
Vermekte cihân-ı fikre behcet.
- 991 Âfâka fûrûğu münteşirdir,
İnsânlık onunla müftehirdir.
- 992 Bir gülşen-i ma'rifet ki pür-nûr,
Reşk-âver-i ehl-ii beyt-i ma'mûr.
- 993 Bir ân onu eyleyen temâşâ,
Terk eyleyemez harîmin aslâ.
- 994 Handân o zemînde tâze güller,
Müstağrak-ı reng ü bû gönüller.
- 995 Bülbülleri nağme-sâz-ı levlâk,
Şevk-âver-i mihr ü mâh-ı eflâk.
- 996 Bir ravza-i feyz-bahş-ı devrân,
Baştan başa nev-bahâr-ı 'irfân.
- 997 Envâr-ı cemâlidir zekânın,
Âsâr-ı kemâlidir dehânın.
- 998 Gülzâr-ı ma'ârifinde server,
Gösterdi fezâ'ilin serâser.

- 999 Hüsniyle nasıl ki ferd-i fâ'ik,
İlmiyle de ekmelü'l-halâ'ik.
- 1000 Bir âyîne-i bedî'-i hilkat,
Bir âbide-i nişân-ı rıf'at.
- 1001 İlmiyle cihânın âfitâbı,
Mümtâz edebiyle âb u tâbı.
- 1002 Vicdânlara cân veren ma'âlî,
Gösterdiler onda hep ta'âlî.
- 1003 İnsânığa şân veren hasâ'il,
Olmuştu kemâle onda nâ'il.
- 1004 Vehbî, kesbî kemâle dâ'ir,
Saymakla tükenmeyen mefâhir,
- 1005 Toplandılar uhdesinde, lâkin,
Fahretmez o mecma'ü'l-mehâsin.
- 1006 Âlî nesebiyle şâhikaydı,
Fıtrî edebiyle hârikaydı.
- 1007 Aslında bozulmamıştı mâye,
Etmiş soyunu Hudâ himâye.
- 1008 Bir pâyededir ki onda safvet,
Müştâk ona arş-ı Rabb-i izzet.
- 1009 Şehbâz-ı rivâyet İbn-i Mes'ûd
Etsin onu Hak rızâsı hoşnûd.
- 1010 Nakl eyler o kenz-i pür-güherden,
Şîrîn fem-i seyyidü'l-beşerden.
- 1011 Fıtrî edebin ederken ihbâr,
Ashâbına şöyle etmiş ikrâr.

- 1012 “Rabbim beni kendi etti te’dîb,
Mümtâz güzelliğiyle tezhîb”.
- 1013 Kat’î bir ifâdedir ne cânlı!
Kudsî bir edâ, fakat ne şânlı!
- 1014 Rengîn iki cümledir ki câmi‘,
Âcizdir ihâtasında sâmi‘.
- 1015 Etmiş onu böyle Rabb-i mennân,
Bir bedr-i cemâl-i pertev-efşân.
- 1016 Bir şems-i kemâl-i devr-i ahlâk,
Feyz-âver-i nev-bahâr-ı âfâk.
- 1017 Ma’mûre-i nûru gayr-ı mahdûd,
Zerrât-ı cihân onunla mes’ûd,
- 1018 İlmiyle o, şarka, garba hâkim,
Viddân-ı beşerde feyz-i dâ’im.
- 1019 Aydınlatıp âsumân-ı ilmi,
Ayyûka çıkardı şân-ı ilmi.
- 1020 Ümmî idi hem o şems-i irfân,
Söyler bunu âşikâre Kur’ân.
- 1021 Hakkında onun bu vâsf-ı ma’rûf,
Noksâna değil kemâle masrûf.
- 1022 Evvelce okur yazar değilken,
Açmıştı o, bahr-i ilme yelken.
- 1023 Bilcümle ulûmu dâd-ı Hak’tır,
Ümmî, ona vâsf-ı müstehaktır.
- 1024 Ömründe bir âdemîden aslâ,
Ders almadığın bilirdi dünyâ.
- 1025 Şâyed okusaydı bir kitâbı,

Artardı anûdun irtiyâbı.

- 1026 Elbette dokunmamıştı evvel,
Vicdânına böyle başka bir el.
- 1027 Kalmıştı dimâğı tâze, zinde,
Pür-nûr ezeli güzelliğinde.
- 1028 Bir anda ki bitti devr-i fetret,
İkrâ ile emrolundu hazret.
- 1029 Kur'ân'ı okurdu artık ezber,
Hak dînine halkı da'vet eyler.
- 1030 Vahyin alıyordu âsumândan,
Endîşesi yoktu imtihândan.
- 1031 Kâtibleri vardı emri bekler,
Söylerdi ve yazdırırdı server.
- 1032 Ümmîliği oldu zikre şâyân,
Da'vâ-yı nübüvvetinde burhân.
- 1033 Tevrât ile müttefiktir İncîl,
Etmişler o vasf-ı pâki tescîl.
- 1034 Kur'ân, bu husûsu eyler i'lân,
İnkâra bırakmamıştır imkân.
- 1035 Ümmîliği bahsi böyle mazbût,
Pek vâzih edillesiyle mebsût.
- 1036 Her vasfı, nişân-ı lutf-ı Hak'tır,
Zannetme bu, keyfemettefaktır.
- 1037 Hikmetleri vardır eyle dikkat,
Olsun sana münceli hakikat.
- 1038 Zâhir ki bu, bahs-i münferiddir,
Tahkîkı de ilme müsteniddir.

- 1039 Ümmîdir evet, fakat ne âlim!
Âsârı bütün cihânda kâ'im.
- 1040 Perverde-i vahy olup dem-â-dem,
Etmişti hayât-ı ilmi hurrem.
- 1041 Ümmî iken ilme ziyed oldu,
Her fikr-i sahîha mesned oldu.
- 1042 Vicdân-ı beşer yaşarsa ancak,
İlmiyle onun yaşar muhakkak.
- 1043 Tevhîdi ki nûr-ı âsumândır,
Ervâha safâ-yı câvidândır.
- 1044 Dünyâyı doyurdu ni'metiyle,
Kandırdı zülâl-i hikmetiyle.
- 1045 Bir safta görünce ilm ü dîni.
Terk etti hurâfeler zemîni.
- 1046 Efkârı kuşattı nûr-ı İslâm,
Vicdânlara lutfun etti itmâm.
- 1047 Câbir ki rivâyetinde mâhir,
İlm ehline bahş eder cevâhir.
- 1048 Her cevheri nûr-ı Hakk'a mir'ât,
Eyler ezeli cemâli isbât.
- 1049 Bir zümre ki râzdân-ı sünnet,
Serbâz-ı mücâhidîn-i ümmet.
- 1050 Azmiyle temeyyüz etmiş ahrâr,
Sa'yıyla tekemmül etmiş ebrâr.
- 1051 Durmaz ve yorulmaz ehl-i temkîn,
Etmişler esâs-ı dîni tarsîn.

- 1052 Her nev-i hadîse vâkîf erler,
Her müşkil-i ilmi, hallederler.
- 1053 Lâzımdı evet, bu yolda hizmet,
Tedvîn-i hadîse sarf-ı himmet.
- 1054 Tevsîk-i senedle metni ta'yîn,
Şeksiz ki eder kulûbu tatmîn.
- 1055 Bir ilm-i yakîn ki bizde meşhûd,
Sâ'ir ümemin bu nûru nâ-bûd.
- 1056 Çok koştı bizimkiler bu işte,
Her merkez-i ilmi devr edişte.
- 1057 Bir an bile düşmeyip fütûra,
Gayretle kavuştular bu nûra.
- 1058 Bir sıdk-ı müselsel oldu hâsıl,
İsnâd-ı haberde Hakk'a vâsıl.
- 1059 Azmin semerâtıdır bu kudret,
İlmin cezebâtıdır bu gayret.
- 1060 Bir nakli kabûl ü redde â'id,
Aklî, naklî bütün kavâ'id.
- 1061 Tesbît olunup tutuldu mi'yâr,
Tatbîk edilip seçildi âsâr.
- 1062 Toplandı nazar-rübâ eserler,
Nadîde, girân-bahâ güherler.
- 1063 Bir silsiledir ki nûru peydâ,
Zabt etmede zülf-i yâre hem-tâ.
- 1064 Bir an'anedir ki bârekallâh!
Olmuş ezelf hitâba âgâh.
- 1065 Bir zenzemedir ki sem'-i câna,

Cânandan işittirir terâne.

- 1066 Meclisleri sanki bâğ-ı cennet,
Baştan başa lâle-zâr-ı hikmet.
- 1067 Gel dinle niyâzı bülbülünde,
Gör nâzı gülünde, sünbülünde.
- 1068 Sâkîleri pek sevimli dilber,
Sahbâları sâf âb-ı kevser.
- 1069 Al! İşte bu bir hadîs-i Câbir,
Bak! Sûret-i enbiyâya dâ'ir.
- 1070 Almış onu kenz-i pür-güherden,
Ya'nî fem-i seyyidü'l-beşerden.
- 1071 Peygamberimiz o nûr-ı muhtâr,
Ashâbına feyzin eyler îsâr.
- 1072 Telkînleri vahy-ı âsumândır,
Ervâha gıdâ-yı câvidândır.
- 1073 Gayb âleminin odur emîni,
Şahsen tanımişti mürselîni.
- 1074 Tebcîl ile enbiyâyı elhak,
Ashâba da istemiş tanıtmak.
- 1075 Eylerken o, birkaç ismi tasrîh,
Benzetme yoluyla etti tavrîh.
- 1076 Gördüm dedi enbiyâyı hazret,
Bunlar bana arz olundu elbet.
- 1077 Baktım ki o demde şahs-ı Mûsâ,
Şekliyle önümde oldu peydâ.
- 1078 Az etli, sevimlidir mübârek,
Gûyâ ki Şenûe'den bir erkek.

- 1079 (Teşbîhe Şenûe bir vesîle,
Ma'rûf o, Yemen'de bir kabîle)
- 1080 Gördüm yine Meryem oğlu Îsâ,
Vaktindeki hey'etiyle ber-pâ.
- 1081 Vâzîh durumuyla şöyle meşhûd:
Benzer ona Urvet İbni Mes'ûd.
- 1082 Neş'eyle o mecma'ü'l-mehâsin,
Bak! Böyle tanıttı cedd-i pâkin:
- 1083 İbrâhim'i gördüm işte ancak,
Ben, benzeriyim onun muhakkak,
- 1084 İbrâhim'in celîl-i kadrin,
Yâd eyler o, gösterirdi fahrin.
- 1085 Vâktâ ki o, neş'esin duyurdu,
Cibrîl'i de yâd edip buyurdu:
- 1086 Ashâbım içinde şahs-ı Dihye,
Benzer o güzel emîn-i vahye.
- 1087 Aldık ele zübde-i me'âli,
Tevsî' edelim biraz makâli.
- 1088 Vardır buna benzeyen eserler,
Hep aynı me'âli bahş ederler.
- 1089 Hep böyle zevâtı fahr-i âlem,
Sevgiyle anar olurdu hurrem.
- 1090 Tergîb ediyordu ehl-i dîni,
Yâd etmeğe nâm-ı sâlihîni.
- 1091 Bir fâ'idedir kaçırma elden,
Al hisseni her güzel amelden.

- 1092 Tesbît ile bunların nişânın,
Ta'rîf ediyordu şekl ü şânın.
- 1093 Şerh etti tamâm o şems-i irfân,
Vasfıyla durumların kemâkân
- 1094 Ba'zen ki bulurdu böyle emsâl,
Benzetmeğe gösterirdi ikbâl.
- 1095 Sûretlerin eyliyordu tevcîh,
Şahsen bilinen zevâta teşbîh.
- 1096 Bundan da açıkça müstefîdiz,
Benzetme cevâzın anlarınız biz.
- 1097 Ba'zen de ederdi bast u tahlîl,
Sûretlerin ayrı ayrı tescîl.
- 1098 Elbet bu ikinci şık da câzib,
Meftûn-ı cemâli her musâhib.
- 1099 Bir tarz-ı bedî' ü şekl-i dilber,
Şâ'ir sözü sanma! Vahye benzer.
- 1100 Bunlarda da vasfa i'tinâ var,
Yüksek ve sevimli bir edâ var.
- 1101 Bir sihr-i beyân ki fikre hâkim,
Bir âb-ı revân ki feyzi dâ'im.
- 1102 Bak kâmete bahs-ı hüsne dâhil;
Reftârına var mı bir mu'âdil?
- 1103 Gör verdiği rengi resm ederken,
Memdûhuna tâze penbe gülden.
- 1104 Saç vasfı ki dalga dalga parlar,
İ'câzına müncezib nazarlar.
- 1105 Her cümlesi reşk-i zülf-i hoş-bû,

Üslûb-ı beyânı bir akarsu.

- 1106 Eslâfin ederdi böyle teşhîr,
Ezhâna verirdi fikr-i tasvîr.
- 1107 Var her iki şıkta bir hakikat,
İcmâl-i me'âli: Zabt-ı hilkat.
- 1108 Gösterdi nümûneler ki server,
Müş tâk-ı safâsıdır görenler.
- 1109 Vardır dedi şeksiz ehl-i tahkîk,
Bunlarda husûs-ı vasfa teşvîk.
- 1110 Teşvîk ile çekmiş imtihâna,
Söz ehlini hilkatın beyâna.
- 1111 Zâhir ki bu âşikâre irşâd,
Ashâbını eylemişti dil-şâd.
- 1112 Gördükleri hilyesin kemâkân,
Zabt etmeğe oldular şitâbân.
- 1113 Tevfîk-i Hudâ ki oldu yâver,
Âfâka yayıldı şâh eserler.
- 1114 Erbâb-ı hadîsin ihtimâmı,
Bunlarda yaşatmış ihtişâmı.
- 1115 Bir harfi değışmemiş mükemmel,
Bahşâyış-i feyz-i karn-ı evvel.
- 1116 Bunlar gözün aydın işte hilye,
Olsun sana yâr-ı cân hediyye.
- 1117 Gör vasfını ondan da asla yüksel!
Çık evc-i hayâl-i vasla yüksel!
- 1118 Görmek o habîbi başka bir zevk;
Dünyâda o zevke var mı mâ-fevk?

- 1119 Her göz onu görmek ister ammâ,
Geçmiş o sa'âdet asrı, hayfâ!
- 1120 Biz sonrakiler ki bî-nasîbiz,
Hasret-keş-i rü'yet-i habîbiz.
- 1121 Kalmış bize hilyesinde rü'yet,
Tevfik-i Hudâ ederse minnet.
- 1122 Al hilye-i pâkin aç nikâbın!
Sevr eyle güzellik âfitâbın!
- 1123 Bir hilye ki sayd-ı dilde mâhir,
Her lahzada ibtisâmı zâhir.
- 1124 Bir hilye ki onda hüsn-i server,
Her teşne-i aşka âb-ı kevser.
- 1125 Bir hilye ki nakşı nûra dalmış,
Etrâfını âşinâlar almış.
- 1126 Bir hilye ki hatt-ı zer-nigârı
Arz eyler enâma zülf-i yârı.
- 1127 Bir hilye ki ehl-i dil enîsi,
En ince sanâyi'in nefîsi.
- 1128 Bir hilye ki aşkı eyler ihyâ,
Esrâr-ı cemâl-i yârı ifşâ.
- 1129 Bir hilyedir işte nûr içinde,
Âşıkları zevk-i sûr içinde.
- 1130 Pervâne-i hüsnüdür nazarlar,
Her sînede nûr-ı şevki parlar.
- 1131 Şevkiyle onun ki oldu pür-nûr,
Olmaz mı o sîne de beyt-i ma'mûr?

- 1132 Yükseldi semâya vasf-ı şânı,
Kim sevmez o bedr-i hüsn ü ânı.
- 1133 Sevmek ki fûrûğ-ı feyz-i dildir,
Hak vergisi lutf-ı müstakıldır.
- 1134 İzzetle yaşar seven gönüller,
Hem-demleri, tâze penbe güller.
- 1135 Yâ Rab! Sana arz-ı şükr ederken,
İkrâr ederim ki kasırım ben.
- 1136 Lâzım -bilirim de- şükr-i ni'met,
Ni'metlere dalmışım ne gaflet.
- 1137 Ni'met ki likâsı dil-güşâdır,
Bil kadrini bahş eden Hudâ'dır.
- 1138 Her lahza da bahr-ı cûdu pür-cûş,
Hiçbir kulun eylemez ferâmûş.
- 1139 Ni'metleri nev'in eyleyip yâd,
Saymak dilesem yetişmez â'dât.
- 1140 Hep gülşen-i lutf içinde şâdân,
Şükr etmez olur mu ehl-i îmân?
- 1141 Güllerdeki inkişâfa bülbül,
Elhânımı ettirir teselsül.
- 1142 Yâ Rab! Bana lutfun ilticâ-gâh
Rûhum kereminden olsun âgâh.
- 1143 Fehmi ki kulundur aczi zâhir,
Gönder ona dem-be-dem müzâhir.
- 1144 Bir dalga nesîm-i hikmetinden,
Bir damla sehâb-ı rahmetinden.
- 1145 Her şâm u seher gıdâsın alsın,

Tâ şevk-i hayâl-i yâre dalsın.

- 1146 Estikçe inâyetin tecelli,
Rûhum buluyor büyük teselli.
- 1147 Sensin bana bahş eden bu rûhu,
İhsân eden ân-be-ân fütûhu.
- 1148 İmdâdı görünce her nefeste,
Şîrîn şîrîn öter kafeste.
- 1149 Olsun o, bu neş'esiyle mes'ûd,
Ondan da her âşînâsı hoşnûd.
- 1150 Son mürselin efdalü'r-rüsûlden,
Bahs etmeğe cür'et eyledim ben.
- 1151 Verdin bana nazm-ı hilyesiyle,
Ta'zîmine en güzel vesîle.
- 1152 Her uzvunu yâd edip kemâkân,
Evsâfını zabta buldum imkân.
- 1153 Âfâkım açık, yolum münevver,
Âsâr-ı selef önümde rehber.
- 1154 Perverde-i feyz-i sermedîyim,
Sevgiyle yaşar Muhammedîyim.
- 1155 Dolmuş taşıyordu şevk-i sînem,
Gösterdi kifâyetin hazînem.
- 1156 Gencînesin açtı hüsn-i cânân,
Gevherleri işte pertev-efşân.
- 1157 Meydâna gelen eser güzeldir,
Tevfik-i Hudâ-yı lemyezeldir.
- 1158 Mir'ât-i cemâl-i yârım olsun,
Yârânıma yâdigârım olsun.

- 1159 Yâ Rab! Dilerim rızânı benden,
Tekrâr ederim recâmı senden.
- 1160 Bâğ-ı kereminde neş'et ettim,
Feyz-i ni'amınla ülfet ettim.
- 1161 Bir tâze ni'âl-i âb-dârım,
Sevdim bu zemîni bahtiyârım.
- 1162 Evvel beni böyle eyledin şâd,
Âhirde de gamdan eyle âzâd.
- 1163 Ahdinde duran zevâta yâr et,
Teslîm ü rızâda ber-karâr et.
- 1164 A'mâlimi sorma hayra dâ'ir.
Hep sende ümîdim evvel, âhir.
- 1165 Za'fım beni mâsivâyâ sâ'ik,
Yok bir işim âşinâyâ lâyık.
- 1166 Geldikçe hayâle hevl-i mahşer,
Gönlüm heyecân içinde titrer.
- 1167 Etrâfımı seyyi'âtım almış,
Afvım ulu bâr-gâha kalmış.
- 1168 Bir müznibim i'tirâfa geldim,
Dergâhına arz için yöneldim.
- 1169 Durdum el açıp kapında giryân,
Hâlim gibi sözlerim perîşân.
- 1170 Muhtâcım atâna feth-i bâb et,
Fazlınla du'âmı müstecâb et.
- 1171 Vay hâlime bî-nevâ kalırsam,
Bâbında cevâb-ı red alırsam.

- 1172 Girdâb-ı hatâdadır hayâtım,
İmdâdını bekliyor necâtım.
- 1173 Ferdâda düşürme ıztırâba,
Kurtar beni düşmeden azâba.
- 1174 Meydâna dökülmesin zünûbum,
Setr et ki görülmesin uyûbum.
- 1175 Sînemdeki feyz-i nûr-ı tevhîd,
Nezdinde eder recâmı te'yîd.
- 1176 Pek sevgili bir şefî'imiz var,
Nûrıyla o, kâ'inâta mefhar,
- 1177 Seçtin onu enbiyâya hâtem,
Tafdîl ile pâyesin dem-â-dem.
- 1178 Vâsf eyledin azm ü himmetiyle,
Mü'minlere rahm u re'fetiyle.
- 1179 Bir zümreyiz işte biz günâh-kâr,
Etmiş bize va'd-ı lutfun izhâr.
- 1180 Elbette o, va'din eyler incâz,
Mev'ûd makâmın etsin ihrâz.
- 1181 Her ferdi Muhammed ümmetinden,
Dûr etme onun mahabbetinden.
- 1182 Sevdirdi de o sevdiğin resûle,
Yâ Rab! Bizi mazhar et kabûle.
- 1183 Tutsun bizi hep himâyesinde,
Mahşerde livâsı sâyesinde.
- 1184 Biz cümle kebâ'ir ehli nâ-çâr,
Pâ-mâl-i hacâletiz siyeh-kâr.
- 1185 Bahş et ona hakkımızda ruhsat,

Lutf et bize eylesin şefâ'at.

- 1186 Dergâhına yükselip niyâzı,
Son haddine varsın imtiyâzı.
- 1187 Yükselt onu tâ ki ehl-i mahşer,
Görsün ne imiş makâm-ı server?
- 1188 Olsun da ulüvv-i câhı meşhûd,
Bulsun şerefîni makâm-ı mahmûd.
- 1189 Yâ Rab! Bize emn-i bî-gümân ver,
Âhir demimizde tâze cân ver.
- 1190 Var hayli günâhımız muhakkak,
Afv eyleyecek de sensin ancak.
- 1191 Afv et bizi tevbemiz kabûl et,
Dergâhına kâbil-i vusûl et.
- 1192 Âvâreleriz siyânet eyle,
Bî-çâreleriz inâyet eyle.
- 1193 Dillerde halâs ümîdi parlar,
Gufrânına mün'atîf nazarlar.
- 1194 Zikrinle bugün sükûn bulan dil,
Olmaz mı yarın likâna nâ'il?
- 1195 Yâ Rab! Dileriz senin rızânı,
Fazlınla müyesser et likânı.
- 1196 Ermişti hitâma hilye-nâmem,
Târîhini fikr ederdi hâmem.
- 1197 Son mısra'a hâsılın boşaltmış,
Hicrî, kamerî bin üç yüz altmış.

22 Zilhicce 1360 ve 10 Birincikânûn 1942

HAYREDDİN KARAMAN

Şemâil

Hayatı ve Eserleri

1934 yılında Çorum'da dünyaya geldi. 1959 yılında Konya İmam-Hatip Lisesinden, 1963 yılında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünden mezun oldu. 1965 yılında İstanbul Yüksek Enstitüsünde Asistan olarak çalışmaya başladı. Başlangıçtan Dördüncü Asra Kadar İslam Hukukunda İctihad konulu tezi vermesi ile fıkıh öğretmenliğine atandı. 1980 yılında okulun İlahiyat Fakültesine dönüştürülmesiyle birlikte önce doçentliğe sonra da profesörlüğe yükseltildi. 2001 yılının başlarında emekliye ayrılan Hayreddin Karaman, bilimsel çalışmaları yanında halen Yeni Şafak gazetesinde köşe yazıları yazmakta ve ilmî çalışmalarına devam etmektedir.

Türkçe Yeni Kamus, Mukayeseli İslam Hukuku, İslam'ın Işığında Günümüzün Meseleleri, İslam'da İşçi-İşveren Münasebetleri, İslam'da Kadın ve Aile, Laik Düzenle Dini Yaşamak, İslam ve Türkiye, Bira Varmış Bir Yokmuş Hayatım ve Hatıralarım yazarın akademik çalışmalarıdır. (Hayreddin Karaman: 2008).

Hilyesi

Yukarıda sayılan akademik çalışmaların dışında Hâkânî'nin hilyesinin manzum çevirisini içeren Gönüllerin Süsü, Hanelerin Zineti Hilye Peygamberimizin Şekil ve Şemâil adlı edebî eseri de bulunmaktadır. Bu çalışmanın başında her bendi altı mısradan oluşan 17 bentlik bir manzume bulunmaktadır. İlk 9 bentin her birinde Hz. peygamberin bir uzvu anlatılmıştır. Her bendin sonunda yer alıp nakarat olarak kullanılan iki beyitte manzumenin sonuna kadar Hz. peygamberi görme arzusu dile

getirilmiştir. Bu metnin diğer bütün hilyelerle benzer özellikler taşıdığını düşündüğümüzden çalışmamıza dâhil ettik. Manzumeye doğrudan bir ad verilmemiştir. Ancak eserin Takdim kısmında Faruk Tuncer, işte muhterem hocamızın yıllar önce, 1992 yılının Ocak ayında gittiği Hac ziyaretinde Efendimiz (s.a.v.)'in şemali hakkında yazdığı manzum mısralar, böylesine bir duygu yoğunluğu ve gözyaşları içinde yazılmıştı, diyerek bu manzumeyi şemal olarak değerlendirmiştir. Ancak manzume ele aldığı bakımından tamamiyle hilye özelliği göstermektedir.

Hayreddin Karaman, Hilye Metni

KARAMAN, Hayreddin (2008). Gönüllerin Süsü Hanelerin Zineti
Hilye / Peygamberimizin Şekil ve Şemai, İstanbul: Ufuk Yayınları. künyeli
çalışmanın 8-11. sayfaları arasından alınmıştır.

- 1 Ne uzun ne kısa kararında boy
Soyu İbrahim'den, ne asil bir soy
Saçları hoş, siyah, dalgalı bir koy
Kemâlini giydir beni benden soy
Varlığın ma'şûku cemâlin göster
Bu kul varlığından soyunmak ister
- 2 Güneş pervanesi o güzel yüzün
Nurundan ışığı vardır gündüzün
Solmaz bir gül rengin ne kış ne güzün
Tecelli ediyor yüzünde özün
Hasretim, yanarım yüzünü göster
Kölen bu devletle avunmak ister
- 3 Simsiyah gözlerin ahu misalin
Daim Hakk'a bakar, her an visalin
Beyazı ölçüsü gözde kemalin
Kaşların sureti gökte hilalin
Razıyım rüyada yüzünü göster
Âşık ma'şûkuna can sunmak ister
- 4 Omuzlar yapılı düzgün el ayak
Boynu güzel, düzgün, gümüşten berrak
Göğsünden inen kıl zarif bir yaprak
Benden mutlu sana sarılan toprak
Azatlık istemem cemalin göster
Elim ellerine dokunmak ister
- 5 Bir tutam sakalın birkaçı beyaz
Göbezsiz vücudun serin kış ve yaz
Canımı yoluna kurban etsem az

Dostlar defterine köleni de yaz
 Açıver kapını yüzünü göster
 Gönül hasretinden yakınmak ister

- 6 Duyular mükemmel dişleri inci
 Kokusuna tutkun yaşlısı genci
 Yürürken koşmadan olur birinci
 Kapına gelmiş bir garip dilenci
 Açıver ne olur yüzünü göster
 Garip ayağına kapanmak ister
- 7 Yukarıdan aşağı heybetle iniş
 Yürüyüşünde var hep bu görünüş
 Âdetin baktığın tarafa dönüş
 Bize nasip olsun hayırlı bir düş
 Kerem et ne olur yüzünü göster
 Kim böyle bir düşten uyanmak ister
- 8 Nübüvvet mührünün sırtında yeri
 Mühürlemiş Rabbim eşsiz değeri
 Görmesinde eşit ön ile geri
 İpek mi, hayat mı, bu nasıl deri
 Bir dokunabilsem, yüzünü göster
 Kölen seyre dalıp bir kanmak ister
- 9 Seni ilk görenler korku çekermiş
 Sonradan alışır hemen severmiş
 Benzerini asla görmedim dermiş
 Erenler yolundan giderek ermiş
 Benzeri bulunmaz yüzünü göster
 Gönüller nurunla yıkanmak ister
- 10 Peygamber mümine kendinden yakın
 Bu büyük bir lütfu Cenâb-ı Hakk'ın
 Eşleri annemiz, unutma sakın
 Ehl-i beyte karşı edebi takın
 Sevgilim, efendim yüzünü göster
 Ruh onun rengiyle boyunmak ister

- 11 Rabbimiz buyurmuş, dinleyin, bakın
Anlatmaya yetmez hacmi evrakın
En çok onu sevmek emridir Hakk'ın
Ravza'ya koşarız bak akın akın
Layıksın da sevdim, yüzünü göster
Aciz bu devlete hep konmak ister
- 12 Zâtının nurundan vermiş cana can
Hilkate ruhunla başlamış Rahman
Yusuf'ta yok sende olan hüsn ü ân
Ahlâkıdır senin mucize Kur'an
Âlemlere rahmet cemalin göster
Kölen rahmetine sığınmak ister
- 13 Ümmetin üstüne titreyen sensin
Müjdeci, uyarıcı, gel diyen sensin
Kulunu Allah'a sevdiren sensin
Geceyi gündüze çeviren sensin
Ey Hakk'ın şahidi yüzünü göster
Kul şehâdetinle tanınmak ister
- 14 Kitabı hikmeti öğreten sensin
Mürşidimiz olup eğiten sensin
İnsanı kemale ileten sensin
Âlemlere rahmet can ve ten sensin
Ey rahmet kapısı yüzünü göster
Garip bu kapıdan alınmak ister
- 15 Allah'ı cenneti umanlar için
En güzel örneksin uyanlar için
Kalbini zikirle yuyanlar için
Hakk'ın yeminini duyanlar için
Ey en güzel örnek yüzünü göster
Fakir bu zîneti takınmak ister
- 16 Hakk'ın halîlisin, habîbi sensin
Gönüllerin eşsiz tabîbi sensin
En güzel hutbenin hatîbi sensin
Ümmetin en büyük nasîbi sensin
Aşkımın Leyla'sı yüzünü göster

Mecnun seni gözden sakınmak ister

- 17 En güzel, en üstün ahlâk senindir
Cömertlikte kemal elhak senindir
Şefaatte en son durak senindir
Mi‘rac senin, Refref senin, Burak senindir
Sen gördün, bize de cemalin göster
Pervane şem‘ine hep yanmak ister

II. Müstakil Olmayanlar

YAZICIOĞLU MEHMED, MUHAMMEDİYE

Faslün fi Sıfâtı'n-Nebî

Hayatı ve Eserleri

Yazıcıoğlu Mehmed, XV. yüzyılın ilk yarısında yetişen zamanının meşhur ulemasından, meşayihinden ve mutasavvıflarındandır. Babası Yazıcı (kâtip) Salih'tir. Doğum yeri ve asıl vatani tam olarak belli değildir. Gelibolu'da, oraya önceden gelip yerleşmiş bir ailede doğmuştur.

İlk öğrenimini babasından aldığı tahmin edilmektedir. Hocaları arasında İbn Ahmed Zeyne'l-Arab, Haydar-ı Hafî gibi isimler bulunmaktadır. İran ve Maveraünnehir taraflarını dolaştığını tahmin edilmektedir. Yazıcıoğlu'nun manevi anlamda en büyük mürşidi Hacı Bayram-ı Velî'dir. Hacı Bayram-ı Velî II. Murad'ın daveti üzerine Edirne'ye giderken Gelibolu'ya da uğramış, Yazıcıoğlu kardeşlere inabe vermiştir. Bu bağlılıktan sonra Yazıcıoğlu'nun Hamzaköy civarında bir tekke kurduğu, oradaki hanesinde inzivaya çekildiği ve bu inziva yıllarında meşhur Muhammediye adlı kitabını yazdığı bilinmektedir.

855/1451 yılında vefat eden Yazıcıoğlu'nun kabri Gelibolu dışında İstanbul yolu üzerinde olup günümüzde de ziyaret edilmektedir. Tekkesi 1940 yılında yıkılmıştır.

Bilinen üç eseri vardır:

Megaribü'z-zamân: Arapça bir eserdir.

Muhammediyye: İlk eserinin nazmen tercümesidir. 1449'da tamamlamıştır. Ağır bir dille yazılmış olmasına rağmen çok geniş bir

coğrafyada Süleyman Çelebi'nin Mevlid'ine yakın bir yaygınlıkla ve saygıyla okunmuştur.

Şerhü'l-Fusûsi'l-Hikem veya Münteha: Muhyiddin Arabî'nin meşhur eserinin özet şerhidir.⁵⁶

Hilyesi

Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediyesi Âmil Çelebioğlu'nun hazırladığı çalışmaya göre 9008 beyittir ve bu beyitlerin 1916-1961. beyitleri arasında “Faşlün fi Şıfâtı'n-Nebî” başlığıyla Hz. Muhammed'in hilyesi bulunmaktadır. Eserde hâkim olan nazım şekli tercî-i bendlerdir. Hilye bölümü 45 beyittir.

---

⁵⁶ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: ÇELEBİOĞLU, ÂMİL (1996); CUNBUR, Müjgan (2007).

Yazıoğlu Mehmed, Hilye Metni

“Âmil Çelebioğlu (1996). **Muhammediye II**, İstanbul: MEB. Yayınları, s. 124-127.” künyeli çalışmadan alınmıştır.

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Çün Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmân ‘Alî
Geldiler İslâm’a oldılar ‘alî
- 2 Tıtdı kuvvet vardığında şer‘-i dîn
Aşlı şâbit idi bitdi fer‘-i dîn
- 3 Gördiler kim toğmuş ol bedr-i münîr
Sâyesinde oldılar pes müstenîr
- 4 Müstenîr itmiş cemâlin şems-i zât
Müstedîr itmiş anı nûr-ı şifât
- 5 Gördiler kim çıkmış ol şâhib-kemâl
Eylemiş ‘âlemlere ‘arz-ı cemâl
- 6 Gördi şarrâf bildi gevher kıymetin
Er bilir ancağ girü er kıymetin
- 7 Kimse bilmezdi kim ol ne şâh idi
Bu sözüñ Kur‘ân hadîşdir şâhidi
- 8 Bulmadılar bilmesine kimse yol
Ancağ anı Hâğ bilür kim kimdür ol
- 9 Gel bu sözden imdi istikmâl kııl
Şâni‘a şun‘uñdan istidlâl kııl
- 10 Hâğ Te‘âlâ kim aña yokdur mişâl
Kim kemâl-i ‘izzet anuñdur celâl
- 11 Bu kemâl-i ‘izzet ile ol Ğânî

- Gör nice maḥbûb idinmişdür anı
- 12 Şöyle kim dimiş durur levlâk aña
Anuñ için ḥâk-i pâý eflâk aña
- 13 Çün anı ta‘zîm iden Allâh ola
Var ta‘aḳḳul ḳıl kim ol ne şâh ola
- 14 Pes ḳanı diller kim anı vaşf ide
Bu kemâl ile kim anı vaşf ide
- 15 Diñle ammâ ba‘zı evşâfin anuñ
Tâ ki taḳrîr idem elṭâfin anuñ
- 16 Orta boylu idi aḥsen ḳâmeti
Ne ḳatı ebyâz ne esmerdi ḳatı
- 17 Ne kıvırcıḳ ne saçı uzun idi
Cismi aḥsen hey’eti mevzûn idi
- 18 Hiç sinek ḳonmazdı dirler yüzine
Gölgesi düşmezdi yerler yüzine
- 19 Zîra nûrın yoḳdur aşlâ sâyesi
Kim ola evşâfin anuñ sâyesi
- 20 Kim ki baḳsa yüzine ḥayrân idi
Şanki yüzinde güneş seyrân idi
- 21 Nice ḳarşıdan göre ṭurur idi
Öyle ardından daḥi görür idi
- 22 Zîra nûruñ öñü ardı bir olur
İçi dışı şâhibü’t-tedbîr olur
- 23 Anuñ için uyusa gözi anuñ
Uyumazdı gönli dir özi anuñ
- 24 Anuñ için ‘arşa ferşe zeyn idi
Anuñ için seyyidü’l-kevneyn idi

- 25 Hem mübârek başı idi müstedîr
Cebhesiniñ sañtı idi müstenîr
- 26 Gözleri da‘câ idi a‘lâ-nazar
Sürmeliydi ince “mâ-zâğa’l-başar”
- 27 Her gice sürme çekerdi gözine
Yattığı vañt resm idi kendüzine
- 28 Kirpigi uzun kaçı esnâ idi
“Kâbe-kaçvseyn” idi “ev-ednâ” idi
- 29 Kara idi hem saçalı şık idi
Şanasın boynı gümüş ibriñ idi
- 30 Parmağı uzun idi hem çün kalem
Ne kaçdar vaşf eylesem ‘âciz kaçalam
- 31 Ayası yaşı idi yumşak harîr
İlle yapışmazdı dîbâc u serîr
- 32 Şadrı vâsi‘ydi berâber batnına
Kim ne bilir zâhiri ne batnı ne
- 33 Var idi göğsinde biraz ince kıl
Bir kılı kırk yar kâli ince kıl
- 34 İki çigninde biraz kıl var idi
İçi dışı toptolu envâr idi
- 35 Hem yağırnında celâdet hâtemi
Var idi dirler risâlet hâtemi
- 36 Var idi keklik yumurtasınca ol
Günden azherdi risâletde resûl
- 37 Derlese dürler dökerdi dâneler
Müşgden eltâf idi ol dürdâneler

- 38 Ökçesinde az idi lahmı anuñ
Mu‘tedildi lahmına şahmı anuñ
- 39 Yürise kuvvetle yürürdi çatı
Añsızın gören iderdi heybeti
- 40 Kim otursa meclisinde bir nefes
Gitmege itmezdi ‘ömrince heves
- 41 Söylese gâyet belîg idi faşîh
Sözine susuz idi Hızır u Mesîh
- 42 Hulle-i hamrâ geyerdi gâh gâh
Cübbe-i hağrâ geyerdi gâh gâh
- 43 Gâh ‘izâr ile ridâ gâhî kabâ
Geh geyer idi kara kıldan ‘abâ
- 44 Geh geyerdi hâtem ü huf na‘l ol
Geh kara dülbend şarınurdı resûl

NAHÎFÎ, HİCRETÜ'N-NEBÎ

Hayatı ve Eserleri

Nahîfi, biri müstakil olmak üzere iki hilye sahibi bir şairdir. Nahîfi'nin hayatı ile ilgili bilgi için müstakil bir hilye olan Hilyetü'l-Envâr'ın anlatıldığı bölüme bakılabilir.

Hilyesi

Nahîfi'nin müstakil olmayan bu hilyesi Hicret-nâme adlı 788 beyitlik manzumesinin içerisinde bir bölüm olarak tertip edilmiştir. Hilye kısmının bittiği yer daha açık bir şekilde belli olmasına rağmen ayrı bir başlık verilmediği için tam olarak nerede başladığı belli değildir. Biz bu hilyeyi “hilye” kelimesinin geçtiği 503. beyitle başlattık. Bitiş beyti olarak da 658. beyti kabul ettik. Nitekim bu beyitten sonra “Eyleyelim yine rucû‘-ı kelâm” mısraıyla Nahîfi asıl konusu olan hicrete döndüğünü ifade etmiştir.

Nahîfi'nin hicret-nâmesinin neşrini “Süleymân Nahîfi'nin Hicretü'n-Nebî Adlı Mesnevisi” başlıklı bir makaleyle Amil Çelebioğlu yapmıştır. Amil Çelebioğlu'nun tespitine göre hicret-nâmenin sekiz nüshası vardır. Bu nüshalar şunlardır:

1. Millet Kütüphanesi Mnz. Eserler Böl. Nu.: 1399.
2. Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 323/3.
3. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Böl. Nu.: 693.
4. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 1612.
5. Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 252/3.
6. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: TY 609.
7. İstanbul Üniversitesi İbnü'l-emin Mahmut Kemal Kütüphanesi 3140.

8. Süleymaniye Kütüphanesi Tahir Ağa Böl. Nu.: 304/2.

Ancak aşağıdaki iki nüsha kütüphane kayıtlarında her ne kadar Nahîfi'nin hilyesi olarak geçse de bunlar hicret-nâmenin nüshalarıdır. Bu nüshalarla birlikte Nahîfi'nin hicret-nâmesinin nüsha sayısı 10'a çıkmaktadır. Biz hicret-nâmenin aşağıdaki iki nüshasını kullanarak hilye metnini oluşturmaya çalıştık.

1. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 93/1, v.1a-28b.

799 beyit. 18a-24a varakları arasında hilye bulunmaktadır.

2. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil 9237/6, v. 53a-78b.

782 beyit. 67b-73b varakları arasında hilye bulunmaktadır.

Nahîfi, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

Y: Yapı Kredi Nu.: 931/1, v. 1a-28b içinde 18a-27b.

M: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/6, v.52a-78b içinde 67b-73b.

Ayrıca Amil Çelebioğlu tarafından hazırlanan Nahîfi'nin Hicret-name'si içerisindeki hilye metninden de bazı beyitler alınmıştır.⁵⁷

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Bâri baña eyle şifâtîñ beyân
Eyleyeyim hilyesini hırz-ı cân
- 2 Vaşf-ı şerîfiyle olup âşinâ
Cân gözini eyleyeyim rûşenâ

قالت عاتكة ام معبد رضي الله تعالى عنها : " رأيت رجلاً ظاهر الوضاعة

[Âtike Ümmü Ma'bed (ra) şöyle söylemiştir: "Aydınlık bir insan gördüm."]

- 3 'Âtike evşâf-ı resûli hemân
İtdi bu vech ile 'ayân u beyân
- 4 Didi o reşk-i mehi gördüm ki ben
Ecmel idi mihr-i cihân-tâbdan
- 5 Behcet-i hüsn eyleyüp anda zühûr
Dîdeye nûr idi kulûba sürûr
- 6 Hüsn ü bahâ behcet ü nûr u ziyâ
Olmuş aña mevhibe-i Kibriyâ
- 7 Hüsn ü cemâli katı zâhir idi

⁵⁷ Çelebioğlu, Amil (1998).

Rûşenî-i ʔal'atı bâhir idi

أملج الوجه مبتلج الوجه

[Güzel yüzlü idi.]

- 8 Şubḥ-ı münevver gibi ol vech-i ḥûb
Eyler idi luṭf ile cezb-i ḳulûb
- 9 Münbelicü'l-vech olup ol zât-ı pâk
Olmuş idi mâh-şifât tâb-nâk
- 10 Vech-i ḥasen ile o şâḥib-cemâl
Olmuş idi şems-i münîr-i kemâl
- 11 Mihr-i dıraḥşân gibi raḥşân idi
Ṭal'at-ı ferḥundesı tâbân idi
- 12 Şubḥ-ı dıraḥşân gibi tâbende-rû
Ḥüsni şafâ-baḥş-ı cihân sû-be-sû
- 13 Maşriḳ-ı vechinde şühûd-ı cemâl
Olmuş idi bâriḳa-baḥş-ı kemâl

حسن الخلق، لم تعبہ ثجلة (ضحامة البطن) ولم تزر به صعلة (لم يشنه صغر الرأس) أو ضقلة

[Güzel yaradılışlı idi. Ne karnı büyüktü ne de kafası küçüktü.]

- 14 Olmuş idi ḥilḳati gâyet latîf
Kim ne semîn idi ne gâyet naḥîf
- 15 'Uzv-ı şerîfi mütenâsib idi
Birbirine ya'ni münâsib idi
- 16 Zâtı olup gevher-i baḥr-i kemâl
Anda bedîdâr idi ḥüsni ü cemâl
- 17 Ser-be-ser a'zâ-yı şerîfi hemân
Ḥadd-i tenâsübde idi bî-gümân

- 18 Olmadı ‘ârız aña za‘f-ı beden
A‘del ü ekmel idi ol sîm-ten
- 19 Hüsni tenâsüble bulup i‘tidâl
Zâtına maḥşûş idi hüsni ü kemâl
- 20 Hilkat ü fıtratda o dürr-i semîn
Şanma za‘îf ola ya ğâyet semîn
- 21 Mu‘tedilü’l-laḥm idi ol gül-beden
Nisbet olunmaz idi za‘f u simen
- 22 A‘del-i hulḳ idi o cism-i şerîf
Kim ne semîn idi ne ğâyet naḥîf
- 23 Hilkat ü fıtratda o sîmîn-beden
Aḥsen idi cümle-i maḥlûḳdan

وسیم و قسم

[Endamı ve siması hoştı.]

- 24 Oldı sa‘âdetle o zât-ı besîm
Hüsni leṭâfetde vesîm ü ḳasîm
- 25 Hîn-i mülâḳat o cemîlü’l-cemâl
Olmuş idi câmi‘-i hüsni ü kemâl
- 26 Vech-i şerîfi meh-i tâbân idi
Ruḥları ğûyâ gül-i ḥandân idi
- 27 Hüsni ü bahâda ruḥ-ı ferruḥları
Oldı nümâyende-i verd-i ṭarî
- 28 Bîni vü ruḥsârîñ iki cânibi
Cebhesi hem dîdesi hem ḥâcibi
- 29 Ğâyet-i hüsni ile olup müstenîr

- Maşrıq-ı nûr idi çü mihr-i münîr
- 30 Her ne cihet zâtına olsa nazâr
Hüsn ü bahâ anda idi ser-be-ser
- 31 Her taraf esbâb-ı melâhat bedîd
Hüsn ü bahâ nûr-ı şabâhat bedîd
- 32 Dil-keş olup bîni vü hadd ü cebîn
Maşrıq-ı nûr idi o vech-i mübîn
- 33 Gözleri mâ-beyni kaşî arası
Olmuş idi hüsn ile ay pâresi
- 34 Ol meh-i tâbân-ı cemîlü's-şiyem
Olmuş idi hüsn ü bahâda 'alem
- 35 Hüsn-i cihân-tâb ile meşhûr idi
Hüsnî şafâ-bağş-ı dil-i hûr idi
- 36 Her taraf olmuş idi hüsn ü cemâl
Zâtına pîrâye-i hadd-i kemâl

في عينيه دعج

[Gözleri siyahtı.]

- 37 Ahsen idi 'ayn-ı habîb-i İlâh
Kim ağı ağı idi siyâhı siyâh
- 38 Ya'ni olup nûr-ı siyâhı şedîd
Oldı sefidî daği gâyet sefid
- 39 Dil-keş idi ahsen ü ecmel idi
Sürme-i kudretle mükahhal idi
- 40 Gözleri şeh-bâz-ı melâ'ik-şikâr
Kirpiği şeh-perr-i leâfet-şi'âr

32. beyit M'de yok.

- 41 Olmuş idi gözleri gâyet güzel
Anda bedîdâr idi şun'-1 ezel

وفي أشفاره وطف الاطف

[Kirpikleri çoktu.]

- 42 Kirpigi evşâfını ehl-i nazar
Tûl-1 teşennâ ile vaşf itdiler
- 43 Ya'ni ki müjgân-1 cenâb-1 resûl
Olmuş idi muttaşif-1 vaşf-1 tûl
- 44 Şûret-i nevk-i müje-i dil-sitân
Münharifü'ş-şekl idi gûyâ hemân
- 45 Uçları kirpikleriniñ ser-be-ser
Oldı bükülmiş gibi hîn-i nazar
- 46 Kim şaf-1 müjgânda bu vaşf-1 cemîl
Behcet ile tûlına oldı delîl
- 47 Bu şıfat ile müje olsa bedîd
Olmuş olur hüsni ü bahâda mezîd
- 48 Her müje-i dil-keşi ra'nâ idi
Ecmel idi ahsen ü zîbâ idi

وفي صوته صحل

[Tatlı bir sesi vardı.]

- 49 Olmuş idi şavtı cehîr ü bülend
Nuḡḡ-1 dil-ârâsı halâvetde ḡand
- 50 Hem süḡanın eyleyüp a'lâ tamâm

Şavt-ı cehîr ile iderdi kelâm

- 51 Cehr ile söyledi sözün ol resûl
Şübhe vü şek eylemez idi kabûl
- 52 Sözleri merdâne iderdi zuhûr
Yok idi lafzında hafâ vü fütûr
- 53 Şavt-ı dil-ârâsı cehîr ü bülend
Sözleri dür-dâne-i ‘âlem-pesend
- 54 İtse tekellüm o şeh-i ins ü cân
Eyler idi lafz-ı şerîfin ‘ayân
- 55 Mantığı şîrîn ü kelâmı laţîf
‘Âşık-ı güftârı vazî‘ ü şerîf
- 56 Her sühan-ı efşahı faşlü’l-hiţâb
Hakk ile şıdk ile bedî‘ü’l-cevâb

في عنقه سطح

[Boynu yüksek ve uzunca idi.]

- 57 Gerden-i pâkinde olup i‘tidâl
Sâţı‘ idi pertev-i nûr-ı cemâl
- 58 Şafvet-i tâmm ile olup şâf ü pâk
Mâh-şîfat olmuş idi tâb-nâk
- 59 Hey’et-i hulķısı olup dil-pesend
Oldı letâfetle tavîl ü bülend
- 60 Tal‘atına şems ü kamer müşterî
Zühre esîr-i beden-i ezheri
- 61 Gerdeni gerdûna idüp feyz-i nûr
Pertevi eylerdi felekde zuhûr

52 ve 53. beyitler Amil Çelebioğlu’nun çalışmasından alındı. M ve Y’de yok.

- 62 Şem‘a-yı sîmîn gibi pür-âb u tâb
Şem‘ine pervâne meh ü âfitâb

وفي لحيته كناية

[Sakalı gürdü.]

- 63 Lihye-i pâkinde olup i‘tidâl
Olmuş idi hilye-i hüsn ü cemâl
- 64 A‘del-i vech üzre olup mû-be-mû
Hûb-ter idi o haţ-ı müşg-bû
- 65 Mûlarına olsa nazâr şık idi
Lîk ne süst ü ne kıvırcık idi
- 66 Mu‘tedilü’ş-şa‘r idi ol haţ-ı hûb
Her kılna kul idi ehl-i kulûb
- 67 Haţ-ı şerîfi o şehiñ bî-gümân
Olmuş idi mu‘teber ü dil-sitân

أزج أقرن

[Kaşları ince ve kavisli idi.]

- 68 Kâmil ü zîbâ idi ebrûları
Dil-keş idi hâcib-i dil-cûları
- 69 Hey‘et-i zîbâsı muķavves idi
Hüsn ü leţâfetde mü‘esses idi
- 70 Hem olup ebrûsı tavîl ü etem
Kaşları mâ-beyni açık idi hem
- 71 Aķren-i ķavl ile bu oldu me‘âl
Zâhir idi mertebe-i ittişâl

- 72 Olmağ ile şekl-i muḳavves hemân
Zâhir olurdu şıfat-ı iḳtırân
- 73 Olmadı ammâ ki ḥaḳîḳatde bil
Birbirine mülteşik u muttaşıl
- 74 Dîde-i 'ibretle baḳılsa hemân
Ol müjeler tîr idi ḳaşlar kemân
- 75 Ḳaşları ḳavsine işâret idi
Ol müjeler sehm-i beşâret idi

إذا صمت فعليه الوقار وإذا تكلم سما وعلاه البهاء

[Sustuğunda sekînet ve vakar, konuştuğunda güzellikler görülürdü.]

- 76 İtse sükût ol şeh-i rif'at-şi'âr
Zâhir idi 'izz ü celâl ü vaḳâr
- 77 Zât-ı şerîfînde vaḳâr u kemâl
Olmuş idi şâhid-i ḥüsn ü cemâl
- 78 Ḥîn-i tekellümde olurdu 'ayân
Ḥüsn ü bahâ ḥilye-i ḥüsn ü beyân
- 79 Eyler iken luṭf ile baş-ı maḳâl
Zâhir idi ya'ni 'ulüvv-i cemâl
- 80 Ḳavl-i şerîfin idüp a'lâ tamâm
Şûret-i cehr ile iderdi kelâm
- 81 Şamt-ı sükûnında cemîlü'l-vaḳâr
Söylese güftârı leṭâfet-nişâr

أكمل الناس و اجهاه من بعيد احسنه واعلاه من قريب

[Uzaktan bakılınca insanların en ihtişamlısı, yakından bakılınca en iyisi ve en üstünü idi.]

- 82 Dûrdan ol ekmel ü ebhâ idi
Olsa qarîb ahsen ü ahlâ idi
- 83 Kâmeti serv-i çemen-i i'tidâl
Tal'atı âyîne-i hüsn ü cemâl
- 84 Ekmel ü ebhâ görünür dûrdan
Şaḡsı 'ayân idi hemân nûrdan
- 85 Ahsen ü ahlâ idi olsa qarîb
Zâtına hıḡḡıḡa idi hüsn ü zîb
- 86 Hâşılı her vech ile nezdik ü dûr
Nûr idi ser-tâ-be-ḡadem maḡz-ı nûr
- 87 Rûyına baḡdıḡça o mâhıñ müdâm
Dîdeye gelmezdi ḡanâ'at tamâm

حلو المنطق

[Tatlı sözlü idi.]

- 88 Mantıḡı şîrîn ü dil-ârâ idi
Lafz-ı dürer-bârı mu'allâ idi
- 89 'Âşık olup ḡavl-i güher-bârına
Sâmi'a müştâḡ idi güftârına
- 90 Nuḡkı ḡalâvetde çü ḡand-ı nebât
Her süḡan-ı dil-keşi âb-ı ḡayât
- 91 Her ne ḡadar eylese baḡ-ı maḡâl
Gelmez idi sâmi'a andan kelâl
- 92 Söyler idi rıfḡ ile ol reḡk-i mâh
Câna geḡerdi sözi bî-iḡtibâh
- 93 Nuḡḡa gelince o resûl-i Ḥudâ
Ahsen-i vech ile iderdi edâ

- 94 Mantık u elfâzı olup dil-sitân
Oldı me‘ânîsi bedî‘ü’l-beyân
- 95 Sırr-ı feşâhat aña maşşûş idi
Nuţkı belâgat ile manşûş idi

فصل

[İfadeleri net ve açtı.]

- 96 Fâşıl idi nuţkı feşâhat ile
Kâmil idi kavli belâgat ile
- 97 Rütbe-i ‘ulyâda o zât-ı melîh
Olmuş idi ya‘ni belîğ ü faşîh
- 98 Her sühanı Haqq ile nâtık idi
Kavline kirdârı muţâbık idi
- 99 Haqq ile bâtılların bî-gümân
Fâşıl idi nuţkı-ı şerîfi ‘ayân
- 100 Her ne kadar olsa kelâmı kalîl
Ma‘ni-i bisyâra olurdu delîl
- 101 Ma‘ni-i bisyârı habîb-i Hudâ
Lafz-ı kalîl ile iderdi edâ
- 102 Kavli olup câmi‘-i şıdk u şavâb
Olmuş idi sâ’ile kaţ‘î cevâb
- 103 Şıdk u şafâ kavline merhûn idi
Hüsni edâ nuţkına maqrûn idi

لا بزر ولا هنر

99. beyit Amil Çelebioğlu’nun çalışmasından alındı. Y ve M’de yok.

[Cümleleri ne az ne de çoktu.]

- 104 Söylediği demde o kân-ı vefâ
Eyler idi hâcet ile iktifâ
- 105 ‘Acz u kelâl ile degil ‘illeti
Hüsn-i beyân üzre idi şoḥbeti
- 106 Eyler idi ḳavl-i şerîfin ‘ayân
Gelmez idi sâmi‘a ḳaṭ‘â gümân
- 107 Nâdire-gû idi o şâhib-kemâl
İtmedi ḳavl-i ‘abese iştiḡâl
- 108 Her ne ḳadar itse sözin muḥtaşar
Olmuş idi ḳavli müfidü’l-ḫaber
- 109 Olmaz idi ol şeh-i i‘câz-gû
Keşret-i güftâr ile bî-hûde-gû
- 110 İtmez idi hem daḫi ikşâr-ı ḳâl
Râbıṭa-i hâcet idi her maḳâl

وكان منطقہ حرزات نظم يتحدرن

[Kelimeler mübarek ağzından teker teker çıkar, sanki dizilmiş inci gibi tatlı tatlı akardı.]

- 111 Sevḳ-i süḫanda o cemîlü’l-beyân
Nazm-ı cevâhir ider idi hemân
- 112 Sözleri gûyâ dür-i manzûm idi
Hüsn-i feşâḫat ile mefhûm idi
- 113 Eblaḡ-ı ḳavl efşâḫ-ı terkîb ile
Vârid idi sözleri tertîb ile
- 114 Nazm-ı cevâhir gibi bî-iḫtilâl
Eyler idi eylese baş-ı maḳâl

- 115 Nuṭṭa gelince o mübârek lisân
Dürri ü cevâhir dökilürdi hemân

ربعة لا باين من طول ال تقتحمه العين من قصر

[Orta boylu olup ne uzun ne de kısa idi.]

- 116 Hem vasaṭü'l-ḳâme idi ol resûl
Nisbet olunmaz idi ifrâṭ-ı tûl
- 117 A'del-i ḳadd ile olup bî-nazîr
Aña dinilmezdi ṭavîl ü ḳaşîr
- 118 Mu'tedilü'l-ḳadd idi ḥayrû'l-beşer
Nisbet olunmaz idi tûl u ḳaşar

غصن بين غصنين

[İkisi arasında bir boyda idi.]

- 119 Farz olunur ise eger üç nihâl
Ḥazret idi muttaşif-ı i'tidâl
- 120 İki nihâliñ arasında hemân
Mu'tedilü'l-ḳadd idi faḥr-i cihân
- 121 Ḥüsni ü leṭâfetle olup müncelî
Olmuş idi cümlesiniñ a'deli
- 122 Aḥsen ü elṭaf idi eşref idi
Cümleden a'lâ vü müşerref idi

فهو أنضر الفعله منظرًا

[Görünüş bakımından en güzeli]

- 123 Nađret ü behcetle anıñ manzarı
Cümlesiniñ olmuş idi enzarı
- 124 Mu'tedilü'l-ğadd iken ol nağl-i nâz
Olmuş idi muttaşf-ı imtiyâz
- 125 Her ne kadar olsa bir âdem tavîl
Ğâlib idi aña o ğadd-i cemîl
- 126 İtmiş idi şun'-ı ezel her cihet
Zâtını mevşûf-ı 'ulüvv-i şıfat

وأحسنهم قدرًا

[Şeref bakımından en üstünü idi.]

- 127 Her cihet-i ğadri mu'allâ idi
Cümleden aĥsen idi a'lâ idi
- 128 Ğadri kemâl ile mu'allâ idi
Cümleden ol aĥsen ü aĥlâ idi

له رفقاء يخفون به

[Etrafında arkadaşları vardı.]

- 129 Oldı yanında rüfekâ-yı kirâm
İtmiş idi anı ihâta tamâm
- 130 Devr idüp etrâfını ĥürmet için
Cümle müheyyâ idi ĥıdmet için
- 131 Hâle-veş etrâfda anlar 'ayân
Bedr-i tamâm idi o faĥr-i cihân
- 132 Hâle içinde görünür mâh idi
Ĥayl idi hem-rehleri ol şâh idi

- 133 Eyle anıñ hüsni andan kıyâs
Mihr idi ol necm idi âhâd-ı nâs
- 134 ‘İzz ü vaķâr üzre o ‘âlî-cenâb
Anlara rıfķ ile iderdi hıtâb
- 135 Olmuş idi şöĥbeti şehd ü şeker
Her süĥan-ı dil-keşi dürr ü güher
- 136 Şems ü kamer zerre-i dil-bend aña
Gelmedi gelmez daĥi mânend aña

ان قال انصتوا لقوله وان امر تبادروا الى امره

[Konuştuğunda onu can kulağıyla dinlerler, emrettiğinde de onu yerine getirmek için koşuşturulardı.]

- 137 Söylediği demde olup hep ĥamûş
Ķavlini cân ile iderlerdi gûş
- 138 Her niçe dirse o celîlü’ş-şeref
Muntazır-ı emr idiler her taraf
- 139 Emrine sür’atle idüp imtişâl
Ķâ’im idi ĥıdmete bende mişâl
- 140 Her biri ĥıdmetde idüp ihtimâm
Emrine sür’atle iderdi kıyâm
- 141 Rif’at ü iclâl ile maĥdûm idi
‘İzzeti her ĥâlde ma’lûm idi
- 142 Ħıdmetin eylerdi zemîn ü zamân
Başına dönmekte idi âsumân
- 143 Ķulluğınñ ĥasreti ins ü melek
Bende-i ser-geştesi başdan felek

134 ve 135. beyitler Amil Çelebioğlu’nun çalışmasından alındı. Y ve M’de yok.

- 144 Yüzi güler bir şeh-i zî-şân idi
Mihr-şifat vechi dıraḥşân idi
- 145 Eyledigi demde kıyâm u cülûs
Anda görünmez idi vaşf-ı ‘abûs
- 146 Aḥsen idi ecmel idi manzarı
Bir gül idi ‘uzv-ı mübârekleri
- 147 Her ne cihet eylese âdem nazar
Ḥüsni teraḳḳîde idi ser-be-ser
- 148 Nâṭıkası sehv ü ‘ilelden berî
Her ‘ameli ḥabt u ḥalelden berî
- 149 Olmuş idi her sözi dürr-i şemîn
Ḥaşv u ‘abesden kelimâtı emîn
- 150 Ḥalkıñ olup efdali hem ecmeli
Aḥsen idi her şıfat-ı ekmeli
- 151 Ekmel ü ecmel idi ol maḥz-ı nûr
Yek ser-i mû yok idi ḥâşâ kuşûr
- 152 Ḳalbi nice tâhir ise reybden
Pâk idi a‘zâsı daḥi ‘aybdan
- 153 Zâhir ü bâṭın anı şun‘-ı ezel
Eyledi maḥfûz-ı ‘uyûb-ı ḥalel
- 154 ‘Ayb u naḳîşa aña ḥâşâ muḥâl
Aḥsen ü ekmel idi fî-küllî-ḥâl
- 155 Ḥilḳat ü ḥulḳ ile celîl ü cemîl
Şûret ü ma‘nâda ‘adîmü’l-‘adîl
- 156 Cünbiş-i vaz‘ u ḥarekâtı tamâm
‘İzz ü vaḳâr üzre idi ve’s-selâm

SELÂMÎ, DİVAN

Hilye-i Pâk-i Hazret-i Şâh-Mesned-i Levlâk

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Mustafa Selâmî Efendi'dir. İzmir'de doğmuştur. Babası Şeyh İsmail Şerhî Efendi'dir.

Mustafa Selâmî Efendi Nakşibendî tarikatı şeyhlerindedir. Uzun süre seyahat etmiş ve İstanbul'a gelerek Eyüp'te Baba Haydar Mahallesi'ndeki Selâmî Tekkesi'ne şeyh olmuştur. 1228/1813'te vefat eden Selâmî, bu tekkede medfundur.

Selâmî, na'atlarıyla meşhurdur. Divanı ve Mevlid'i vardır.⁵⁸

Hilyesinin Nüshaları

Selâmî'nin 85 beyitlik hilyesi divanı içerisinde yer almaktadır. Çalışmamızda bu hilyenin metni aşağıda künyesi verilen biri yazma diğeri matbu olan iki nüshaya dayanılarak hazırlanmıştır.

1. Millet Kütüphanesi AE Manzum Eski Nu.: 214, Yeni Nu.: 8541. (M1)

2b-4b varakları arasında 85 beyitlik Hz. peygamber hilyesi bulunmaktadır.

2. Matbu Nüsha (M2)

Matbu nüsha. 5-12. sayfalar arasında 85 beyitlik Hz. peygamber hilyesi bulunmaktadır. Üzerinde "Tarîk-i Nakşibendiyye meşâyîhinden Şeyh Selâmî Efendi merhûmuñ dîvân-ı belâgat-'unvânlarıdır" kaydı vardır.

⁵⁸ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: KURNAZ, Cemal, TATCI, Mustafa (2001); CUNBUR, Müjgan (2007).

Selâmî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

Millet Kütüphanesi AE Manzum Eski: 214, Yeni Nu.: 8541, v.2b-4b.

Hilye-i Pâk-i Hazret-i Şâh-Mesned-i Levlâk şalavatullahi ‘aleyh bi-‘adedi nücûmi’l-eflâk

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Vâhid ü Ferd ü ‘Azîm ü Aḥad ü Zü’l-Mennân
Ḳâdir ü Muḳtedir ü Ḥayy ü Ḳadîm ü Yezdân
- 2 Zâhir ü bâḥın ü ḳayyûm ezeli vü ebedî
Ḥâlîḳ u Rezzâk u Ḳuddûs ü Raḥîm ü Raḥmân
- 3 Kenz-i maḥfî gibi zâtıyla ezel ḳâ’im idi
Emr-i künden ne şadâ nâr u behiştten ne nişân
- 4 Gerçi müstağni idi sâḥten-i ḥalkdan zâtı
Diledi vaḥdet-i zâtın ide keşretde ‘ayân
- 5 İbtidâ eyledi bir cevher-i pür-nûr ibdâ’
Rûḥ u ‘aḳl u ḳalemiyle aña virildi nişân
- 6 Ya’ni kim nûr-ı Muḥammed çü güneş itdi zuḥûr
Zerresi oldı benî-mürsel ü ehl-i îmân
- 7 Nokḳta-i nûrı olup dâ’ire-i ḥaḳḳ-ı vücûd
Oldı menḳûş heme şekl-i ḥurûf-ı îmân
- 8 Hiç iken bu hece-i mümkinde ol ebced olup
‘Adem-i levḫa yazıldı kelimât-ı ekvân
- 9 Nola ümmî dinilür ise o nûr-ı Aḥad’a
Cevher-i zâtı durur belki ḳamuya âb-ı cân

- 10 Oldı yüzi suyına tîn-i sirişt-i Âdem
Ka‘be-i cismi bu kevn içre olunca bünyân
- 11 Oldı ol vâsıta-i nûr ile mescûd-ı melek
Fülk-i Nûh’a ol idi münci-i garķ-ı tûfân
- 12 Lem‘a-i nûrı idi cebhe-i İbrâhîm’de
Nâr-ı Nemrûd’dan idi berd-i selâm ile rehân
- 13 Cedd-i İsmâ‘il’e koç başı içindi Hâķ anıñ
Eyledi kebş-resânende ķabûl-i ķurbân
- 14 Gerçi meb‘ûş idiler vahy ile cümle rüsülün
Buldı nâmıyla anıñ nâme-i ķadri ‘unvân
- 15 Ya‘ni sultân-ı rüsül rehber ü hâdî-i sübül
Mazhar-ı âyet-i kül râh-ı İlâhîye resân
- 16 Geldi ‘izâz ile bu ‘âleme ol şâh-ı rüsül
Kıldı âvâze-i teşrîfi bu çarķı raķşân
- 17 Gûyiyâ maşrıķ-ı Hâşim’den o mihr itdi tûlû‘
Eyledi ref‘-i zulem nûr ile pür oldı cihân
- 18 Olsa hûrşîd-nümâ encüme hâcet mi olur
Nola olursa eger nâsih-i cümle edyân
- 19 Levh-i ķalbinde kimiñ harf-i hidâyet var idi
İtdiler muşhaf-ı ruhsârına cümle îmân
- 20 Oldılar ehl-i başar hilye-i pür-nûrı için
Hâķ-i râhını çeken çeşmine her bir ‘amyân
- 21 Her gören görmeyen üftâde vü müştâķı olup
Kimi cân çekdi yolında kimi çün Veys esnân
- 22 Vechini görme degil vaşfını mıştarda gören
Kara su dökmede hâmem gibi ‘âşık olan

- 23 Başlayıp midhâtime ba‘de edâ-yı şalavât
Hilye-i nûrî kıla feth-i ‘uqûd-ı ezhân
- 24 Rûh-ı aqdesleriniñ bahşış-i imdâdı ile
Tih-i vaşfinda ola hâme-i rahşım pûyân
- 25 Rabbenâ şalli ‘alâ rûhı Muhammed ve ‘alâ
Âl ü aşhâb u etbâ‘a fî külli zamân
- 26 Vech-i pür-nûrî beyâz u daği humretli idi
Bir yire itmiş idi şems ü kamer sanki kırân
- 27 Kamer ü şemse ne nisbet olunur ol ki ola
Şeb-i mi‘râca çerâğ-ı harem-i zü’l-Mennân
- 28 Şaf idi ağ u siyâhı daği bî-sürme siyâh
Kurb ü bu‘d u şeb ü rûz oldu o ‘ayna yeksân
- 29 Görmeyip ‘aynınıñ ‘aynını bu ‘ayn-ı ‘âlem
Gözedir ‘aynek-i şems ü kamer ile her ân
- 30 Dönse bir cânibe ‘uzvıyla dönerdi ol mâh
Dönse ‘aşkıyla felekler nola çün Mevleviyân
- 31 Kande ‘azm itse sücûd eyler idi cümle cemâd
Ten-i bî-zıllı idi Ka‘be-i cân-ı hâsân
- 32 Cism-i bî-mişli cesîm idi şecâ‘atli idi
Bu ten-i ‘âleme ol rûh-ı mücessem idi cân
- 33 Ol vücûd için idi hil‘at-i nûr-ı levlâk
Raḥmet-i ‘âlemiyân bâ‘ış-i icâd-ı cihân
- 34 Çeşm-i “mâ-zâğ”ı mey-i câm-ı vişâl-i Hakk’dan
Humrete mâ’il idi şerm ile olsa nigerân
- 35 Bakmadı ‘âlem-i nâsûta o sermest-i İlâh
Manzarı olmuş idi nûr-ı likâ-yı Raḥmân
- 36 Kuḥl-ı isrâdan olup dest-i kaderle mekhûl

- Hem uzun idi siyâh idi mübârek müjgân
- 37 Minnet ol sîneye kim ola o müjgâna hedef
Müjde ol câna k'ola ğamze-i yâra kırbân
- 38 Besmele meddi-veş ince hem açık kaşlı idi
“Kâbe kavseyn” idi yâ kıble-i ehl-i îmân
- 39 Mâh-ı nev gibi tavîl idi hem ol seyf-i İlâh
Alnı açık yüzi ağ idi çü mâh-ı tâbân
- 40 Mürtefi‘ şekl idi bîni düz idi cebhe ile
Sanki şakku’l-kamer itmiş idi ol sîm-i benân
- 41 Çeşmi enfiyle anıñ muşhaf-ı ruhsârında
Kâf hâ sûresin eyler idi gûyâ tıbyân
- 42 Üzn-i pâki küçürek idi didi ehl-i şikât
Ki odur sâmi‘-i bî-ħarf-i kelâm-i Sübhân
- 43 Gûş ider idi daħi vahy olunurken Cibrîl
Gelmeden kendüye ma‘lûm idi sırr-ı Kıur’ân
- 44 Dür-i dendânı anıñ seyrek ü şâf u berraķ
İncü tesbîh idi yâ bir dür-i dürc-i mercân
- 45 Sin-i yâsîn idi ya sîni idi besmeleniñ
Sûre-i kevşer idi ol lebi âb-ı ħayvân
- 46 Nuţka gelse o nedîm-i ħarem-i bezm-i İlâh
Nûr-ı dendânı ziyâsından iderdî leme‘ân
- 47 Menba‘-ı ‘ilm-i ledün nâţık-ı esrâr-ı guyûb
Her kelâmında Kelîm’i ider idi ħayrân
- 48 Her ne dem eylese daħk ol şeh-i sâlâr-ı rüsûl
Zav-ı dendândan olur idi münevver cüdrân
- 49 Kıahkıha eylemedi kıldı tebessüm ğâh ğâh
Şekl-i dendânda nemâ nûr ile tolmuşdı dehân

- 50 Ve'd-đuđâ vechi anıñ oldı müdevver çü kamer
Belki şems ü kamer andan olur idi raşşân
- 51 Dest-bürîde olalar Yûsuf için olmaz 'aceb
Görse vechin cigerin şerh ider İbn-i Ken'an
- 52 Muşhaf-ı vechi söbürek idi hem gendüm-gün
Ne nañîf idi ne ferbih o şeh-i her dü-cihân
- 53 Müşg-bûyından ider idi mu'atţar cânı
Derledikçe çü gül-i jâle-i bâğ-ı Rıdvân
- 54 Mu'tedil idi o nâzük-dehen-i pâk ü lañîf
Nâtıq-ı vahy-i Hudâ kâri'-i hükm-i Yezdân
- 55 Görse kevşer leb-i âbından ider istihyâ
Hızr u İsa'ya dem-i nuţkı idi başşış-i cân
- 56 Cebhe-i pâki resûlüñ açık u vâsi' idi
Mâh-ı bedr idi hem ol kıble-i insü ve'l-cân
- 57 Mâni-i âyet-i ve's-şems-i duğâ olsa nola
Andan ağız eyler idi pertevi 'arş-ı Raħmân
- 58 Ne kıvırcık ne dırâz 'anber-i gîsû-yı rüsül
Didiler sûre-i ve'l-leyl aña ehl-i 'irfân
- 59 Leyle-i kadr idi yâ hatt-ı berât-ı hasenât
Ol siyeh saç idi dîn ehline nûr-ı îmân
- 60 Lihye-i faħr-ı cihân vaşfin iden mûy-be-mûy
Mûy-ı heft-dâh beyâz idi diyü itdi beyân
- 61 Ne kıvırcık ne tavîl idi uşûlü çoğ idi
Cân demâğına o rîş idi veren bûy-ı cinân
- 62 Şârih-i hilye-i pâki olan idüp taħkîk
Ne dırâz idi ne kûteh didi nâzük-gerdân

- 63 Halka-i gerden-i cân eyleyüp ‘aşkullâhı
Hıbb-ı zât eyledi ‘âlemden anı rû-gerdân
- 64 Şadrı batınıyla berâber didiler ol şâhıñ
Ya‘ni ol gevher-i esrâr-ı İlâhiyyeye kân
- 65 Gümüş-âyîne gibi pâk ü beyâz u berrak
Anda envâr-ı tecellî görünür idi ‘ayân
- 66 Vâsi‘u’s-şadr idi ol gevher-i kenzü’l-esrâr
Vaşfını eyledi “neşrah leke şadrek” Qur’ân
- 67 Hem daği gâyet ile ağ idi çün bedr-i münîr
Anda nâ-bûd idi şad-bağr-ı ‘ulûm u ‘irfân
- 68 Omuzı başlarınıñ yağrını yaşşı pür-mû
Anda kudret ile mektûb idi âyât-ı duhân
- 69 Var idi mühr-i nübüvvet daği bir hatt-ı şerîf
Kenz-i maḥfî idi zâhrında bi-mihr-i Sübhân
- 70 Üstühânı iri idi dü-cihân fahrınıñ
Hem meḥâbetli şecâ‘atli o şâh-ı merdân
- 71 Şehper-i pâkiniñ altında o murğ-ı kudsüñ
Beyze-i murğ gibi qalmış idi kevn ü mekân
- 72 Sâ‘id ü uyluğu kuvvetlü idi ol şâhıñ
Nûrdan iki sûtûn idi cihâna ol rân
- 73 Hışk u bârîk degil etlü idi tolu idi
Yerli yerinde idi ‘uzvu çü ḥarf-i Qur’ân
- 74 Eliniñ ayası zîr-i kademi vâsi‘ idi
Yed-i beyzasına ‘âşîk idi İbn-i İmrân
- 75 Çihre-sây olsa ne var maḥdemine ‘arş-ı berîn
Bûse-gâh itmiş idi na‘l-i şerîfin Rıdvân
- 76 Her bir engüşti aniñ ḥûb u tavîl ü mevzûn

Ûame-i şun'la şağ-ı pençe-i emr-i Yezdân

- 77 Ümm idi ümmetine itdi çü şîr-i cennet
Şağb-ı ma'sûmede engüşt-i laîfin pistân
- 78 Cism-i pâkinde anîñ yoğ idi hiç mûdan eşer
Nûrdan serv-i sehî idi cinân içre hemân
- 79 Kûlzüm-i nûr idi pür-gevher-i esrâr-ı guyûb
Anda olmuşdı nice kenz-i hafıyyât nihân
- 80 Var idi haşları gögsinde anîñ nâfina dek
Levh-i maḥfûz idi bâ-ḳudret-i kil-k-i Yezdân
- 81 Âye âye heme ki sûre-i naşş-ı tenzîl
Levh-i sîmîne yazılmış dinilürse şâyân
- 82 Şaḥm ü laḥm ısı degil idi vücûd-ı pâki
Hem degil idi naḥîf ol gül-i bâğ-ı 'adnân
- 83 İ'tidâl üzre o a'zâ-yı şerîf ü mergûb
Daḥme-i 'ilm-i ledünnî idi bâ-keşf-i 'ayân
- 84 Kâmet ü ḳadd-i resûli didiler evşat idi
Ne ṭavîl ü ne de kûtâh idi ol sidre-mekân
- 85 Pest-pâye idügi zâhir olurdı her gâh
Hem-ser olmak dilese ṭûbi-i firdevs-i cinân

ABDULLAH FERDÎ, DİVAN

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'dir. Doğum yeri için iki ayrı yer gösterilmektedir. Osmanlı Müellifleri'nde Nakşibendi tarikatından olan Abdullah Ferdî'nin Manisa'nın Turgutlu kasabasından olup tahsilini İstanbul'da tamamladığı (Tatçı, Kurnaz 2000: 142) Tuhfe-i Nailî'de İstanbullu olduğu (Kurnaz, Tatçı 2001: 765) ve Son Asır Türk Şairlerinde ise İstanbul'da doğup tahsilini burada tamamladıktan sonra Manisa sancağına bağlı Kasaba kasabasında müftülüğe tayin edildiği bilgisi mevcuttur (Cunbur 1999: 608). Uzun süre Manisa'da mesleğini icra etmiştir. Abdullah Ferdî Efendi daha sonra Manisa'dan ayrılıp Hicaz'a gitmiş ve burada Nakşî büyüklerinden Hindli Mehmed Can Efendi'ye intisab etmiştir. Hayatının son dönemini İstanbul'da geçirmiştir. Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey'in görevlendirmesiyle Fatih civarında Emir Buharî Dergâhı şeyhliğine tayin edilmiştir.

1274/1857-58 yılında vefat eden Abdullah Ferdî, adı geçen dergahın haziresine defnedilmiştir.

Ferdî; Şeyh Galib, Hayâlî, Nazmî, Hoca Hafız, Fasih Dede, Kemal Hocendî, Mısrî, Sîroz-ı Yûsuf, İsmet, Rızâyî, Neşet Efendi, Kerîm-i Rûmî, Hudâyî, Abdülkadir Geylânî ve Nedîm'i okumuş, onlardan etkilenmiştir (Avcıl 2010: 15).

Bilinen dört eseri vardır. Divan, Salât-ı Meşîşe, Âyât-ı Mensuha (mensuh Ayetler), Kaside-i Bûr'e Şerhi.

Hilyesi

Abdullah Ferdî'nin 49 beyitlik hilyesi aşağıdaki divan nüshasının içerisinde yer almaktadır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nu.: 3378, v. 1b-3a.

Abdullah Ferdî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

Süleymaniye Kütüphanesi H. Mahmud Efendi Böl. Nu.: 3378, 1b-3a.

Bismillahirrahmânirrahîm

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Zîkr-i nâm-ı hazret-i cânâna itdim ibtidâ
Zîver-i ser-levha-i dîvâna itdim ibtidâ
- 2 Nağş idüp taşvîr-i hüsnüñ hâne-i endîşede
Neşr için elâtâfını ihsâna itdim ibtidâ
- 3 Mâlik oldum mâye-i iksîrine ol cevheriñ
Bezî için gevherleriñ dükkâna itdim ibtidâ
- 4 Halka ızhâr itmege böyle belâgat ma'denin
Tîşe-i efkârı urdum kâna itdim ibtidâ
- 5 Mağlabım şun'-ı bedî'-i Hakk'ı i'lân eylemek
Nüşa-i kübrâ-yı istîkâna itdim ibtidâ
- 6 Enfüs ü âfâkıñ oldum tercemân-ı eblağı
Hoş-beyân-ı âyet-i 'irfâna itdim ibtidâ
- 7 'Arş-ı a'zamdır sözüm olmuş muhît-i kâ'inât
'Âlem-i bâlâda bir kâşâne itdim ibtidâ
- 8 Kürsi-i bend-i haqîkatdır benim her beytimiñ
Mısra'ında levha-i im'âna itdim ibtidâ
- 9 Hâne-i endîšem olmuş resm-i Yâkûtü'l-çalem
Mâcerâ-yı 'âlem-i imkâna itdim ibtidâ
- 10 Her kelâmı kaşr-ı 'irfândır sipihr-i nazmımıñ

- Bî-sütûn ref' eyleyüp devrâna itdim ibtidâ
- 11 Şi'rimiñ her noktası râh-ı hidâyetdir ki ben
Râh-ı vaşlı gösterüp seyrâna itdim ibtidâ
- 12 Rûh-ı Kudsî nefh idüp tab'-ı zamîr-i pâkime
Mu'ciz-i hoş-lehce-i tibyâna itdim ibtidâ
- 13 Tûtî-i tab'ım idüp râz-ı derûna âşinâ
Sırr-ı mir'ât-ı dilim i'lâna itdim ibtidâ
- 14 Baħr-ı ma'nâ sâhil-i endîşeme tuğyân idüp
Mevc urup bir lücce-i 'ummâna itdim ibtidâ
- 15 'Aql-ı kül şâkird-i dersi müşkilât-ı tab'ımıñ
Böyle bir âşâra üstâdâne itdim ibtidâ
- 16 Na't-i pâk-i ħazret-i sultân-ı fahrü'l-mürselîn
Ħilkatinden mebde-i ekvâna itdim ibtidâ
- 17 Cevher-i nûr-ı Ħudâ'dır mâye-i aşliyyesi
Ol ebu'l-ervâh olan sultâna itdim ibtidâ
- 18 'Âlem-i nâsûta geldi enbiyâdan soñra lîk
Zikr-i vaşf-ı eşref-i insâna itdim ibtidâ
- 19 Gülşen-i ħüsninde gûyâ gönüm oldu andelîb
Ħilye-i pâkiyle hoş elĥâna itdim ibtidâ
- 20 Kâmeti serv-i sehî ammâ ki gâyet mu'tedil
Şun'ı pâk-i ħazret-i sultâna itdim ibtidâ
- 21 Bu cesîm endâm ile nûr-ı mücessem görmedim
Resm-i ħüsn-i şûret-i Raħmân'a itdim ibtidâ
- 22 Ca'd-ı müşgîninde ħadd-i i'tidâli dil-şikâr
Ol kemendiñ bendini bu câna itdim ibtidâ
- 23 Cebhe-i pâk-ı vesî'i baħtına olmuş güşâd
Ehl-i diller kıblesin bünyâna itdim ibtidâ

- 24 Ol kemân-ebraû hilâl-âsâsına nûr-ı daķık
Tîr-i müjgânîñ dil-i sûzâna itdim ibtidâ
- 25 “Ķâbe kavseyn” sırrını eyler hikâyet dâ’imâ
Ķurb-ı “ev-ednâ”ñı da iz’âna itdim ibtidâ
- 26 Çeşminiñ nûr-ı sevâdı olduğı ĝâyet şedîd
Fitne şaldı gönlüme efgâna itdim ibtidâ
- 27 Hem beyâzı şâf-ı eşkel câ-be-câ ĥumretlice
Şeklini yâd eyleyüp mestâne itdim ibtidâ
- 28 Kuĥl-ı “mâ-zâĝa’l-başar”dan mükteĥildir ez-ķadîm
Şayd içün âhûları cevlâna itdim ibtidâ
- 29 Bîni-i pâki münevver görünür rıf’atluca
Şem’-i miĥrâb-ı cemâl ü âna itdim ibtidâ
- 30 Ruĥlarınıñ arasında ol münevver enf-i pâk
Mâhı şakķ itmiş şanup mestâne itdim ibtidâ
- 31 Ruĥları gül gül idi ammâ ki pek etlü degil
Verd-i ĥandânîñ görüp nâlâna itdim ibtidâ
- 32 Dürr-i dendânı mürettel ĥoķķa-i gevher-deĥân
Nazm-ı şîrîniñ anup Ķur’ân’a itdim ibtidâ
- 33 La’l-i nâbı ĝonca-i terdir olur ĝâĥî ĝüşâd
Jâle-i dür-ma’deni mercâna itdim ibtidâ
- 34 Rûy-ı zîbâsı anîñ tedvîre mâ’il bedr-i tâm
Bedre fâ’iķ bir ruĥ-ı raĥşâna itdim ibtidâ
- 35 Vechi gül-reng idi sîmâsı anîñ reşk-i melek
Ezherü’l-levn elĥaf-ı elvâna itdim ibtidâ
- 36 Liĥyesi tûb-ı siyeh-i müşĝ-bûy-ı bî-mişâl
Şa’r-ı pâk-i ĝonca-i ‘adnâna itdim ibtidâ

- 37 Çâr-deh yaḥod yigirmiye kadar nûr-ı vaḳâr
Zâhir oldı şeyb ile pâyâna itdim ibtidâ
- 38 Mûydan ‘ârî didi sîmîn-teniñ ehl-i ḥadîş
Ol sözi gûş eyleyüp ityâna itdim ibtidâ
- 39 Var idi bir ḥaṭṭ-ı müstesnâ çekilmiş mûydan
Sîneden tâ nâfa dek îḳâna itdim ibtidâ
- 40 Aḥsen-i taḳvîmle mümtâz iken nev‘-i beşer
İmtiyâz-ı cümleden şâyâna itdim ibtidâ
- 41 Hilyesi vaşfin kemâl üzre edâ mümkün degil
Diḳḳat itdikçe daḫi noḳşâna itdim ibtidâ
- 42 Hüsni evşâfi şayılmaz binde bir zıkr eylesem
Ben henüz na‘tında çok nisyâna itdim ibtidâ
- 43 Yâ Resûlallah meded bir bende-i muḥtâcınım
Tâ şabâvetden berü ‘işyâna itdim ibtidâ
- 44 Ger ulaşmazsa şefâ‘at şübhesiz ol dem baña
‘Ömrüm âḫir oldı ben tuḡyâna itdim ibtidâ
- 45 İ‘tirâf itdim bütün bâbında taḳşîrâtımı
Geçdim andan maṭlab-ı ḡufrâna itdim ibtidâ
- 46 El amân ey nâzı maḳbûl ü niyâzı müstecâb
Nâdim oldum destimi dâmâna itdim ibtidâ
- 47 Ey ṭabîb-i cân ‘ilâcım nuṭḳ-ı cân-baḫşîñdadır
Derdime dermân olur bir şâna itdim ibtidâ
- 48 Eski ‘ahdim tâzelendi hilyeñi inşâd ile
Bir yeñi ahd eyleyüp peymâna itdim ibtidâ
- 49 Hüsni evşâfînda yokdur ibtidâ vü intihâ
Ḥaḳḳ’a tefvîz eyleyüp pâyâna itdim ibtidâ

İSMAİL SADIK KEMAL PAŞA, DİVAN

Hayatı ve Eserleri

İsmail Sadık Kemal Paşa, Yozgatlı Vecîhî Paşa'nın oğludur. 1244/1828 yılında doğan Kemal Paşa, Vecîhîpaşazâde sanıyla tanınmıştır.

Öğrenimini tamamlayarak icazetname almış, kalemlerde ve bazı memuriyetlerde bulunmuştur. Mirimiran rütbesini ve 1856'da Rumeli Beylerbeyliği payesini almış, bir ara Meclis-i Maliye azalığına tayin edilmiştir. Hayatının büyük bir kısmı azillerle geçmiştir. İlk defa kurulan Meclis-i Ayan azalığına getirilmiştir.

10 Safer 1310/3 Eylül 1892'de vefat etmiştir. Kabri hizmetinde bulunduğu Dügümlü Baba'nın Sultanahmet'teki türbesindedir.

Kemal Paşa'nın Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri vardır. Manzum ve mensur eserlerinin hemen hepsi basılmamıştır. Yazmalarını bugün Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir bölüm olan Dügümlü Baba Kütüphanesi'ne vakfetmiştir.

Eserleri: Muhtasar İslam Tarihi, Âsâr-ı Kemâl, Tefsîr-i Sûre-i İhlâs, Rûh-ı Kemâl, Müflihîn-i Hazîne, Kitâb-ı Tefeyyüz, Şerh-i Delâil-i Şerîf, Şerh-i Fezâil-i Salâvât, Hayrû'l-Kısâs.⁵⁹

Hilyesi

Kemâl Paşa'nın 74 beyitlik hilyesi Esmâ-i Hüsnâ ve Akaid Şerhi, Na't-ı Enbiyâ ve Menâkıb-ı Ashâb ve Evliya adlı eseriyle bazı kıt'a ve

⁵⁹ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1982); ÖZGÜL, Kayahan (2000); ÜNVER, Niyazi (2004).

rubâileri bir araya topladığı Âsâr-ı Kemâl adlı taşbaskı eserinin 74-80 sayfaları arasında yer almaktadır.

1. Âsâr-ı Kemâl, İstanbul 1284.

İsmail Sâdık Kemâl Paşa, Hilye

Kullanılan Nüsha

Âsâr-ı Kemâl, İstanbul 1284, s. 74-80.

Hilye-i Şerife-i Cenâb-ı Meffâr-ı Kâ'inât 'Aleyhi Efđalü's-şalât Ve't-Tañiyat

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Besmele hamd-ı Hüdâ'yı idüp evvel îfâ
Şalavâtı idelim fañr-ı enâma ihdâ
- 2 Âl ü aşhâb-ı kirâmı hazerâtına dañi
Öyle ihdâ idelim eyleye Mevlâ isrâ
- 3 'Âlemiñ mebde'idir nûr-ı resûl-i kevneyn
Melce'i de yine ol şâh-ı cemî'-i şüfe'â

روي عن ابن أبي طالب رضي الله عنه انه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من رأى حليتي
من بعدي فكأنما رأني ومن راها شوقا الي حرم الله تعالى عليه النار ويأمن من فتنة القبر ولا يحشر
عريانا في يوم الحشر والقرار وفي رواية عاريا يوم الحشر صدق رسول الله صلى الله عليه وسلم

[Ali b. Ebî Tâlib (ra)'tan: "Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: 'Benden sonra hilyemi gören beni görmüş gibidir. Kim bana olan sevgi ve özlem ile hilyeme bakarsa Allah ona cehennemi haram kılar. O kişi kabir fitnesinden emin olur, mahşer ve karar günü çıplak olarak haşredilmez.' Resulullah (sav) doğru söylemiştir."]

- 4 Hırz-ı cân oldı bize işbu hadîs-i nebevî
İdelim şükr ile maẓmûn-ı celîlin inşâ
- 5 Hilye-i pâki gören kendülerinden soñra
Zât-ı zî-şânını görmüş gibi olur ihyâ
- 6 Kendüye şevk iderek görse olur nâr harâm

Qabr ü maşerde de râhatla ider kesb-i şafâ

- 7 Didi hem hazret-i şeyhü'l-'ulemâ Şadrü'd-dîn
Hilye-i pâki yazup kim ki gehi baksa aña
- 8 Füc'eden vesvese-i hâtimededen hıfz olarak
Bir belâ görmeye pür olsa belâdan dünyâ
- 9 Oldığı hâneye dâhil olamaz diyü le'im
Faqr u ğam bîm ü marazlar daği gelmez aşlâ
- 10 Hacc u i'tâk şevâbı ola her ân ihsân
İtmez 'uqbâda daği anı mu'azzeb Mevlâ
- 11 Hilye-i pâki ile nazmıma fer geldi **Kemâl**
Şırçanıñ rîzesi hâverle olur şu'le-nümâ
- 12 Didi mevşûk rivâyetleri çün Hâkânî
Eyledim cümlesini bunda da 'aynen imlâ
- 13 İhtişâr üzre ma'ânîsini îzâh itdim
'Âcizim ide kabûliyle Hudâ kâm-revâ

وقد جائت الاثار الصحيحة والمشهورة الكثيرة بذلك من حديث علي وانس بن مالك وابي هريرة
والبراء بن عازب وعائشة ام المؤمنين وابن ابي هالة ابي جحيفة وجابر بن سمرة وام معبد وابن عباس
ومعرض بن معيقب وابي الطفيل والعداء بن خالد وخریم بن فاتك وحكيم بن حزام وغيرهم رضي الله
عنهم من انه كان رسل الله صلى الله عليه وسلم ازهر اللون

[Bu konuda bir çok sahih ve meşhur eser rivayet edilmiştir. Bu konuda hadis rivayetinde bulunanlar şunlardır: Hz Ali (ra), Enes b. Malik (ra), Ebu Hureyre (ra), Bera b. Azib (ra), müminlerin annesi Aişe (ra), İbn Ebi Hâle (ra), Ebû Cuhayfe (ra), Cabir b. Semure (ra), Ümmü Ma'bed (ra), İbn Abbâs (ra), Ma'rid b. Muaykab (ra), Ebû Tufeyl (ra), Addâ b. Halid (ra), Hureym b. Fâtik (ra), Hakîm b. Huzzam (ra) ve diğeri. Resulullah (sav)'in rengi gül kırmızısıyla karışık beyaz renkli idi.]

- 14 Nûr-ı ebyaz idi humretde yüzi verd-i cinân
Pür-beşâset idi kim bi'seti rahmet maşzâ

- 15 Dâd-pîrâlîğa dâl iki ruḥ-ı pür-şerefi
Ḥarf-i elfe müteşâbih idi enf-i zîbâ

ادمع العينين

[Gözlerinin akı pek ak, siyahı ise pek siyahtı.]

- 16 Gözleri esved idi aḳları ğâyetle beyâz
Vâsi‘ u ekḫel idi ḳoymasa da kuḫlı añâ
- 17 Ḳuvvet-i bâşırasında bir idi dûr u ḳarîb
Yoğ idi leyl ü nehârîñ daḫı farkı ḳaṭ‘â

إذا التفت التفت معا

[Bir tarafa yöneldiğinde tüm bedeniyle birlikte dönerdi.]

- 18 Re‘-s-i zî-şânı temâyül idicek bir ṭarafa
Cismi birlikde olur idi teveccüh-pîrâ
- 19 Secde eylerdi cemâdât hemân faḫr iderek
Anlara nûr-ı nigâhı olıcaḳ şu‘le-nümâ

ابجل

[Vücudu yapılı idi.]

- 20 Ḥâşılı ḳıldı mu‘azzam anı her vech ile Ḥaḳ
Câh u aḫlâḳı ‘azîm cismi cesîm ü ra‘nâ

اشكل العين

[Gözlerinin beyazında kırmızılık vardı.]

- 21 Ol siyeh-dîdeleriñ aḳları ḫumretlicedir
Her biri âyine-i defter-i meşrûḫ-ı hüdâ

- 22 Ya'ni kim metnini eyler siyeh-i çeşmi beyân
Ağları hümreti de şerhini eyler inbâ

اهدب الاشفار

[Kirpikleri uzundu.]

- 23 Müjeler atvel idi esved ü ra'nâ-ter idi
Kuḥlını sûre-i necm itdi ezelden ilḳâ

ابلج ازج الحواجب

[Kaşlarının arası açık, kaşları ince ve uzundu.]

- 24 Ebrular ince açık atvel ü esved idiler
Feyz-i dâreyn gelür eylese luḳfi îmâ

اقنى الانف

[Burnu kemerli idi.]

- 25 Karşudan hey'et-i enfi idi yüksekce gibi
Ḥüsni ḥayret-dih-i ezhâr-ı cinân-ı 'ulyâ

- 26 Hâcibeyni tarafı yüksek idi cüz'ice
Ḥarf-i elfiñ seriniñ zülfesi idi gûyâ

افلج

[Dişlerinin arası açtı.]

- 27 Şâf u seyrek idi dendân-ı şeref-efşânı
Dâne dâne idiyorlar idi tesbîhi edâ

اذا تكلم رؤي كالنور يخرج من ثناياه

[Konuştuğu zaman ön dişlerinin arasından sanki bir nur çıkıyormuş gibi görünürdü.]

- 28 Görinür nûr ħurûc itdiği ön dişlerden
Olıcağ şâh-ı rüsûl nuḡk ile fermân-fermâ

إذا افتّر ضاحكاً افتّر عن مثل سنا البرق بمثل حب الغمام

[Gülerken, ağzını açtığında dişleri ya şimşek parıltısı ya da dolu taneleri gibi görünürdü.]

- 29 Ħande itdikde o dendân-ı ziyâsı görünür
Berğ-i nûrî ṭolular dânesi âsâ zîbâ
- 30 Ķalbi re'fetle ṭolı kenz-i Ħudâ olmasa ger
Berğ-i ħahrı ile der-hâl olur a'dâ imḡâ

ما في صفة اخرى عن ابي هريرة رضي تعالى عنه وعن امة واذا ضحك يتألؤ في الجدار

[Ebu Hureyre (ra)'tan bir başka rivayette ise güldüğünde dişleri ay gibi parlardı.]

- 31 Güliceğ lem'a-i dendânı cidârı tenvîr
İderek eyler idi âyet-i nûrî imlâ
- 32 Daḡk-i 'âlîleri ancağ ki tebessümle idi
İtmedi ħahḡaha hiç eyler idi istiḡyâ

مدور الوجه

[Yuvarlak yüzlü idi.]

- 33 Verde beñzerdi müdevver yüzi bu vech ile de
Terlese rûyı olur râyiḡa-i gül peydâ

في حديث ابي هالة رضي الله تعالى عنه ليس بمطهم ولا مكثم

[Ebû Hâle (ra)'ın hadisinde: “Yanakları düz idi. Kabarığ ve çıkıntılı değildi.”]

- 34 Rûy u ruhsâr-ı şerîfi ne mûlahham ne naḥîf
Buğday-añlunuñ idi ebyazı ol mâh-liḳâ
- 35 Ruḥ-ı ferruḥları düz idi uzunca cüz'i
Ki esîlü'l-ḥad ile medḥin iderler fûşaḥâ
- 36 Mu'tedil la'l-i lebiyle dehen-i enveri de
Kâse-i kevşer aña ḥasret ile dîde-güşâ

وفي حديث ابن ابي هالة رضي الله تعالى عنه يتلأأ وجهه كما يتلأأ القمر ليلة البدر

[Yüzü, dolunay gecesindeki ay gibi parlardı.]

- 37 Ḳameriñ leyle-i bedr içre olan nûrı gibi
Pek dıraḥşân idi ruhsârı şerâfet-peymâ

واسع الجبين

[Alnı genişti.]

- 38 Pür-ziyâ cebhesi açık idi vüs'atli idi
Zerredir şânına nisbet ile şems-i 'uzmâ

رجل الشعر

[Saçları dalgalı idi.]

- 39 Ḥüsniniñ besmele-veş mebde'idir saçı siyâh
Ne kıvırcık ne uzun olduğu ḳavl-i aḳvâ
- 40 Ebru müjgân u şevâribleri mânend-i süṭûr
Muşḥaf-ı ḥüsnine ḥaṭṭı idi ḥaṭṭ-ı a'lâ
- 41 Per-i Cibrîl aradı ṭaradı şâne gibi
Zülf-i ḥûrîye müreccaḥ didi bunlar ḥaḳḳâ

كث اللحية

[Sakalı gürdü.]

- 42 Rîşi esved ne kıvırcık ne tavîl idi katı
Mu'tedil her ciheti pertev-i feyzi eclâ
- 43 Târ-ı ebyazları pek az u uşûlî çok idi
Mû-be-mû kâm-ı dü-'âlem ile eyler ihyâ

احسن الناس عنقا

[İnsanların en güzel boyunlusu idi.]

- 44 Gerdeni ebyaz u berrâk ne kûteh ne dırâz
Aña teşbîh virir lü'lü-i yektâya ziyâ

سواء البطن والصدر

[Karnı ve göğsü düz idi.]

- 45 Şadr u baḫnı düz idi vaşfi ezelde irişüp
Ser-fürû eyledi ḫasretle cinânda tûbâ

واسع الصدر

[Göğsü geniş idi.]

- 46 Vâsi' ü enver ü ebyaz idi şadrı gâyet
Şadr-ı 'arşa ḫademi itdi mübâhât ilḫâ

عظيم المنكين

[Omuzları büyüktü.]

- 47 Ğayra nisbetle büyük idi ser-i dûşları
Ḫâl-i zahrı olarak mühr-i nübüvvet eclâ
- 48 Omuzunda var idi müşgden a'lâ mûlar

Yaşşı yağrınlu idi pâdişeh-i her dü-serâ

ضخم العظام

[Kemikleri iri idi.]

49 Cüşşe-dâr idi ‘izâmı da ser-â-ser a‘zam
Şânını kaplayamaz ‘arş u semâvât-ı ‘alâ

عبل العضدين والزراعين والساقين

[Pazuları, kolları ve bacakları kalındı.]

50 Sâk u uylukları sâ‘idleri bâzûları da
Huşk ü bârîk degil cümlesi tolı aqvâ

رحب الكفين والقدمين

[Elleri ve ayakları büyükçe idi.]

51 Kef-i ekremleri zeyl-i qademeyni daği hep
Vâsi‘ ü pâk ü le‘âfetde idi bî-hem-tâ

52 Merhabâ itdigi her kim ise anlarda bile
Tuyılurdu nice ay râyiha gülden a‘lâ

53 Mişlini görmedi hiç evvel ü âhîr kimse
Hilqatinde idi ol râyiha-i nûr-efzâ

54 Seyf-i zî-şân-ı İlâhî idi engüştü ile
Kameri eyledi münşak buyurınca îmâ

سائل الاطراف

[Parmakları düzgündü.]

55 Hâme-veş enmileniñ cümlesi mevzûn u dırâz
Bir şabî oqşasa olurdu te’eddüb-bağşâ

- 56 Bilinüp hoş kokuşından edebinden o şabî
Oğşamış dirler idi bunu resûl-i dü-serâ

انور المتبحر

[Elbisesini çıkarttığı zaman yaradılışındaki o güzellik ve nur ortaya çıkardı.]

- 57 Bedenin açsa olurdu daği hûb u enver
Olmamışdı ten ü pehlûda daği mû peydâ

دقيق المسربة

[Göğsünde, göbeğine kadar inen uzun ince kıldan bir çizgi vardı.]

- 58 Sîneden nâfına bir hağ idi ince mûlar
Sâ'ir 'uzvûnda eşer olmadı andan aşlâ

متماسك البدن

[Sıkı yapılı idi.]

- 59 Teni aşfâ idi lahmı da muğarrâ gâyet
Oldı şeyhûhet ile tâzeliginden zîbâ
- 60 Ne tenezzül ne zarar virdi müsinn olması hîç
Nev-be-nev feyz-i Hudâ oldu tarâvet-ârâ

ضرب اللحم

[Ne şişman ne zayıftı.]

- 61 Cism-i 'âlîleriniñ lahmı hafîf ise daği
Pek nağîf itme kıyâs öyle degildir zîrâ
- 62 Ne nağîf idi ne gâyetle mûlağğam cesedi
Lağm u şağmı mütesâvî idi ol hûb-liğâ

ربعة القد ربعة القد ليس بالطويل الباین ولا القصیر المتردد

[Orta boylu idi. Ne uzun ne de kısa idi.]

- 63 Vasaṭü'l-kâme idi ya'ni ne aṭvel ne ḳaşîr
Vasaṭiñ ḥayr idügin ḳaddi de eyler î mâ

ومع ذلك فلم يكن يمشيه احد ينسب الى الطول الا طاله عليه السلام

[Orta boylu olduğu hâlde uzun boylu bilinen her kim ile yan yana yürüse
ondan uzun görünürdü.]

- 64 Nice aṭvel kişiler gelse berâber yürise
Görinür ḳadd-i mübârekleri andan bâlâ

وقال ابو هريرة رضي الله عنه ما اری احدا اسرع في مشيه فكانما الارض تطوي له.

[Tirmizî, Ebû Hureyre (ra)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (sav)'den daha
hızlı yürüyen kimse görmedim. Sanki yer ayakları altında kayboluyordu.]

- 65 'Aşḳ-ı Ḥaḳ sür'at-i meşy ile de yektâ itdi
Şevḳ-i bûs-ı ḳademi arzı dürerdi gûyâ

وفي صفة اخرى واذا مشى مشى تقلعا كأنما ينحط من صبيب

[Bir başka rivayette: "Yürürken öne doğru eğik sanki yüksekte inen gibi
yürürdü."]

- 66 Şerm-i Ḥaḳ'dan yürür iken egilürdi öñüne
Ya'ni yüksekte inen gibi o ḳaddi-ra'nâ

قالت ام معبد رضي الله عنهما في بعض ما وصفته به اجمل الناس من بعيد واعلاه واحسنه من قريب

[Ümmü Ma'bed (ra)'tan şöyle vasfetmiştir: "Uzaktan insanların en güzeli,
yakından ise en nurlu, parlak olanı ve en iyisidir.]

- 67 Ḥüsn-i 'âlfileri yektâ idi dûr u nezdîk

Cümle halk içre odur ecmele ü ahsen ahlâ

قال علي رضي الله تعالى عنه في آخر وصفه له من رآه بداهة هابه ومن خالطه معرفة احبه

[Ali (kerremallahu vechehu)'dan: "İlk gören ondan çekinirdi. Onu tanıyan ve konuşan severdi.]

68 Şıfat-i hilm ü vağâr u şerefi eyler idi
Bi'l- bedâhe gören âdemlere heybet ilkâ

69 İhtilâtıyla şeref-yâb olarak 'ârif olan
Hıdmetin eyler idi şıdk u mağabetle edâ

يقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله

[Vasıflarını anlatan şöyle demiştir: "Ne önce ne de sonra onun gibisini görmedim."]

70 Vaşf u ta'rif idenler o vücûduñ mişlin
Görmedim evvel ü âhîr diyü eyler inşâ

71 Her nebî vü rüsülün hilkat ü hulkı ahsen
Yine ammâ ki o mecmû'ına fâ'ik hâkkâ

72 Cümle aşhâb-ı kirâmı didiler ve'l-hâşıl
Şadef-i şun'-ı İlâhî'de o dürr-i yektâ

قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم انا اشبه الناس بآدم عليه السلام وكان ابي ابراهيم عليه السلام
اشبه الناس بي خلقا وخلقاً صدق.

[Nebi (as) şöyle buyrumuştur: "İnsanlar arasında Âdem (as)'a en çok benzeyen benim. Babam İbrahim (as) huy ve yaratılış açısından bana en çok benzeyendir." Resulullah en doğrusunu söyler.]

73 Ceddimiz âdeme ben cümle-i evlâdından
Didi çok beñzeyorum pâdişeh-i her-dü-serâ

74 Hem didi hatm-i rüsül kim pederim İbrâhîm

Nâsıñ eñ beñzeridir ھاڭ ile ھاڭkatde baña

III. Hilye Benzeri Bazı Manzumeler

Daha önce “Hilyelerde Tasvir Yöntemi” başlığı altında hilyelerde tasvirlerin gerçeğe dayalı tasvirler ve edebî tasvirler olmak üzere iki yöntemle yapıldığından bahsetmiştik.

Seyyid Nesîmî ve Dede Ömer Rûşenî divanlarında Hz. peygamberin hilyesinin yalnızca ikinci yöntemle verildiği tuyuğlar bulunmaktadır. Benzetmeler yoluyla yapılan bu tasvirler, Hz. peygamberin görüntüsüyle çelişmediği gibi hilye olarak kabul edilen bütün manzumelerde bu tür tasvirlerle rastlanmaktadır. Ancak sadece benzetme yoluyla yapılan tasvirler anlatılan kişinin görüntüsünü tam olarak gözler önüne getiremediğinden yalnızca bu yolla yazılan manzumelerin tam olarak hilye türüne dâhil edilmesinin pek uygun olmadığını düşünüyoruz. Ancak baştan sona Hz. peygamberin dış görünüşünü ele alan bu manzumeleri hilye sahasında yok da sayamayız. Bu nedenle Seyyid Nesîmî ve Dede Ömer Rûşenî tarafından tuyuğ nazım şekliyle yazılmış söz konusu bu manzumeleri, “Hilye Benzeri Bazı Manzumeler” adlı ayrı bir başlık altında vermeyi uygun bulduk.

SEYYİD NESİMÎ, DİVAN

Hayatı ve Eserleri

Hurufiliği ile tanınan mutasavvıf şair. Kaynaklarda hayatı hakkında yeterli bilgi olmadığı gibi elde olan bilgiler de birbiriyle çelişkilidir. Şiraz ya da Şirvan, Diyarbakır, Bağdat, Tebriz doğumu için adı geçen yerlerdir.

Asıl adı İmâdüddîn'dir. Hemen bütün kaynaklarda ismiyle birlikte Seyyid unvanı da kullanılmaktadır. İyi bir öğretim görmüş, zamanının medreselerinde okutulan ilimleri öğrenmiş, genç yaşta tasavvuf yoluna girerek Fazlullah-ı Hurufî ile Bakü ve Şirvan'da bir süre beraber yaşamış, hurufilik anlayışının en sadık temsilcilerinden biri olmuş ve seyahatler ederek hurufiliği yaymaya çalışmıştır.

Tanrı'nın insan yüzünde tecelli etmesi ve vücudun bütün organlarını harflerle izahı düşüncesini ihtiva eden şiirleri, sünnî çevrelerin ve İslam bilginlerinin tepkisiyle karşılaşmış ve sonuçta kendisine zındıklık isnat edilen Nesîmî'nin derisi yüzülerek katledilmesine fetva verilmiştir.

Doğum tarihi ve yeri hakkında olduğu gibi ölüm tarihi de kesin olarak bilinmemektedir. 1404, 1417, 1420, 1421, 1433 ölümü için verilen tarihlerdir. Refî'î'nin Beşâret-nâme'sinde Nesîmî'yi "şehîd-i 'aşk-ı fazl-ı zü'l-celâl" diye anması Nesîmî'nin, eserin telif tarihi olan 811/1408'den önce öldürüldüğü sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Türk edebiyatında önemli etkisi olan Nesîmî'nin etkisinde en çok kalan şairler mutasavvıf ve hurufî şairlerdir. Nesîmî, Azerî edebiyatının Fuzûlî'den önceki en büyük şairi olarak kabul edilir.

Seyyid Nesîmî'nin Türkçe Divan, Farsça Divan ve hurufilikten bahseden Türkçe mensur bir eser olan Mukaddimetü'l-Haka'ik olmak üzere üç eseri bulunmaktadır.⁶⁰

Hilyesi

1. AYAN, Hüseyin (2002). **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni C. II**, Ankara: TDK Yayınları, s. 828-834.

---

⁶⁰ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AYAN, Hüseyin (2002); BAĞLI, E. (2006); BİLGİN, A. Azmi (2007),

Seyyid Nesîmî, Hilye

AYAN, Hüseyin (2002). **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Ankara: TDK Yayınları, s. 828-834. künyeli çalışmadan yazılmıştır.

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1

Ey hatîñ Hızır âb-ı hayvândır sözün
Söyle ey cân söyle kim cândır sözün
Şûretiñ 'arş ile raḥmândır sözün
Ey sözi Haḫ cümle Ḳur'an'dır sözün

2

Ḥaşr u neşriñ âfitâbıdır yüzün
Sâ'atiñ yevmü'l-ḥisâbıdır yüzün
Cennetiñ şem' ü şarâbıdır yüzün
Ravzaniñ ḥüsnü'l-me'âbıdır yüzün

3

Haḫ Te'âlânıñ kelâmıdır yüzün
Cennetiñ dârü's-selâmıdır yüzün
Âyet-i seb'a'l-meşânîdir yüzün
Bâğ-ı cennet ergavânıdır yüzün

4

'Âşıkıñ beytü'l-ḥarâmıdır yüzün
'Ârifiñ dârü's-selâmıdır yüzün
Ehl-i îmânıñ imâmıdır yüzün
Dünye vü 'uḳbâ tamâmıdır yüzün

5

Âyet-i seb'a'l-meşânîdir yüzün
Otuz ikiniñ nişânıdır yüzün
Bâğ-ı cennet ergavânıdır yüzün
Mihr ü mâhiñ armağanıdır yüzün

6

Şûret-i Hağ'dan işâretdir yüzüñ
 Ehl-i tevîde beşâretdir yüzüñ
 Hacc u ihrâm u ziyâretdir yüzüñ
 Cümle eşyâdan 'ibâretdir yüzüñ

7

Otuz ikiniñ 'alâmıdır yüzüñ
 Ka'be'niñ beytü'l-harâmıdır yüzüñ
 Otuz ikiniñ nişânıdır yüzüñ
 Mihr ü mâhiñ armağanıdır yüzüñ

8

Pertev-i nûr-ı tecellîdir yüzüñ
 Gülşen-i firdevs-i 'âlidir yüzüñ
 Düşe ol kim 'ayn-ı ma'nîdir yüzüñ
 Hûr-ı 'îniñ nûr-ı 'aynıdır yüzüñ

9

Mahşeriñ hürşîd ü mâhıdır yüzüñ
 Her ne kim vardır kemâhîdir yüzüñ
 Şûret-i Hağğ'ıñ güvâhıdır yüzüñ
 Sî vü dü nuğğ-ı İlâhîdir yüzüñ

10

'Âşıka îmân ile dîndir yüzüñ
 Bir adı büt-hâne-i Çîn'dir yüzüñ
 Ebced ü tâhâ vü yâsindir yüzüñ
 'Arş u kürsî tûrı sînîn'dir yüzüñ

11

Fazl-ı Hağğ'ıñ câvidânıdır yüzüñ
 'Âlemiñ toğrı güvâhıdır yüzüñ
 Ehl-i a'râfa çü ma'nîdir yüzüñ
 Büt-perestlik şem'-hânıdır yüzüñ

12

Mazhar-ı esmâ-yı kül oldı yüzüñ
 Hağğ'a varmağ toğrı yol oldı yüzüñ
 Hâdi-i cümle rüsül oldı yüzüñ

Sâgar u sâķî vü mül oldı yüzüñ

13

Ey güneş nûr-ı tecellâdır yüzüñ
Şûreti fi'l-cümle ma'nâdır yüzüñ
Şûreti bî-çûn u mevlâdır yüzüñ
Ebced ile kim elif bâdır yüzüñ

14

“Ve'd-đuĥâ”nıñ âfitâbıdır yüzüñ
Câmi'ü'l-ĥüsnüñ ki tâbıdır yüzüñ
Maĥseriñ yevmü'l-ĥisâbıdır yüzüñ
Cennetiñ şem' u şarâbıdır yüzüñ

15

“Ve'd-đuĥâ”nıñ âfitâbıdır yüzüñ
Dil-beriñ vechi ki tâbıdır yüzüñ
Ĥayme-i mî'âd-ı câniñ öyle bil
Uşbu ma'niden tınâbıdır yüzüñ

16

Ķible-i erbâb-ı tâ'atdır yüzüñ
Nüşâ-i eşrât-ı sâ'atdır yüzüñ
Şâni'-i şun'-ı şınâ'atdır yüzüñ
Gör neçe yevm-i şefâ'atdır yüzüñ

17

Şem'-i tevfiķ ü hidâyetdir yüzüñ
Şûret-i Ĥaķ'dan kinâyetdir yüzüñ
Bî-bidâyet bî-nihâyetdir yüzüñ
Hem nihâyet hem bidâyetdir yüzüñ

18

Ṭûti-i câna şekerdir sözleriñ
Lebleriñ la'l ü güherdir sözleriñ
Gel nişâr it kim dürekdir sözleriñ
Ey ki mercân u güher dür sözleriñ

19

Siĥr ile şayyâd-ı cândır gözleriñ

Fitne-i âhır zamândır gözleriñ
 Bileler kim bî-amândır gözleriñ
 Dile gelmez dil-sitândır gözleriñ

20

Sihr ile iletdi câdû gözleriñ
 Nergisiñ gözinde uyhu gözleriñ
 Mekk ile her lahza yahdı gözleriñ
 Göñlüme bırahtdı qorhu gözleriñ

21

Baş kapıp her dem kemân-keş qaşlarıñ
 Göñlümi kıldı müsevveş qaşlarıñ
 Urdı cân mülkine âteş qaşlarıñ
 Eyledi 'aqlımı taraş qaşlarıñ

22

Bir hadeng atdıqda yâra kirpügiñ
 Biñ ciger diler ki yara kirpügiñ
 Bağıma çoğ urdı yara kirpügiñ
 Uş yağındır ki ... yara kirpügiñ

23

Tiz ider cânıma hançer kirpügiñ
 Kıldı dil mülkin müsahhar kirpügiñ
 Hükm ile hûn-rîz ü kâfir kirpügiñ
 'Âlemi tutdı ser-â-ser kirpügiñ

24

Qıldı tende ur sarâyı ruğlarıñ
 Rûşen itdi cümle râ'yı ruğlarıñ
 Nûra garq itdi cihânı ruğlarıñ
 Hoş müşerref tutdı cânı ruğlarıñ

25

Pertev-i nûr-ı Hudâ'dır ruğlarıñ
 Mazhar-ı ehl-i şafâdır ruğlarıñ
 Şem'-i cem'-i eşfiyâdır ruğlarıñ
 Rûşen ol kim muntehâdır ruğlarıñ

26

Müşk-i terden dâneler cân beñleriñ
 Rûşen itdi ‘anber-efşân beñleriñ
 Kıldı Hindistân’ı tâlân beñleriñ
 Oldı Rûm iline sultân beñleriñ

27

Nâfe-i Çîn ü Huten’dir beñleriñ
 Dâne-i dâm-ı belâdır beñleriñ
 Micmer-i şem‘-i şafâdır beñleriñ
 Müşk-i Rûm’a pâdişâdır beñleriñ

28

Ehl-i dil bilür ki cândır ğabğabiñ
 Boyı nâzik müşk-i Çîn’dir ğabğabiñ
 Çün tavâf-ı ehl-i dîndir ğabğabiñ
 Maña ‘âlemde hemîndir ğabğabiñ

29

Oldı çün âb-ı mu‘allağ ğabğabiñ
 Gûy-ı sîmîn durur el-hağ ğabğabiñ
 Sîb-i cennetdir muhağğak ğabğabiñ
 Bâde-i pâk ü mürevvağ ğabğabiñ

30

Serverâ serv-i revândır kâmetiñ
 ‘Âşıkâ rûh-ı revândır kâmetiñ
 Şâh-ı Tûbâ’dan nişândır kâmetiñ
 ‘Ar‘ar-ı bâğ-ı cinândır kâmetiñ

31

Cân u dil olsun ğubârı pâyiñiñ
 ‘Aql u ser daği nişârı pâyiñiñ
 Cümle ‘âlem hâk-sârı pâyiñiñ
 ‘Âşıkıñ mecmû‘ varı pâyiñiñ

32

Cân kimi sırrı nihândır ağızıñ
 Varlığı daği gümândır ağızıñ
 Âb-ı Kevser Hızr-ı cândır ağızıñ

La'l ile yâķût-ı aķmer aġzınıñ

33

Ey büt-i Şîrîn çü Őekkerdir lebiñ
 Şehd ile ķand-i mükerrerdur lebiñ
 Âb-ı Hızır u cûy-ı Kevşer'dir lebiñ
 Nuķķı dür kimi 'ıyân durur lebiñ

34

Ey lebi mercân güherdir dişleriñ
 Yâ şadef içre durerdir dişleriñ
 Uşbu lafz ile ki terdir dişleriñ
 Defterin dürdi dürüñ dür dişleriñ

DEDE ÖMER RUŞENÎ, DİVAN

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Ömer b. Ali İbnü binti Umur Bey'dir. Daha çok şiirlerinde kullandığı Rûşenî mahlasıyla tanınmaktadır. Aydın'ın Tire yakınlarındaki Güzelhisar kasabasındandır.

Yetişmesinde ve tasavvufa intisabında Monlâ-yı Rûmî olarak tanınan ve Anadolu'daki ilk Halvetî meşayihinin önde gelenlerinden olan ağabeyi Alaeddîn Ali'nin büyük rolü vardır. Bu nedenle Rûşenî ilmî ve tasavvufî yönden tanınmış bir aile içinde yetişmiştir. Kaynaklara göre Bursa ya da İstanbul'da medrese öğrenimi görmüştür.

Ağabeyi Alaeddin Halvetî'nin tavsiyesiyle Bakü'ye giderek Halvetî tarikatı şeyhi Seyyid Yahya Şirvânî'ye bağlanan Rûşenî, kısa süre sonra Şirvânî'nin halifesi olur ve Bedre, Tebriz, Gence ve Karabağ'da irşada başlar. Halvetîliğin dört ana kolundan olan Rûşeniyye kolunu kurar. Akkoyunlulardan Uzun Hasan'ın Karakoyunluları yenerek Tebriz'i başkent edinmesinin ardından davet üzerine Tebriz'e gider. Sultanın hanımı Selçuk Hanım onun adına Tebriz'de bir tekke yaptırır. 892/1478'de vefat eden Rûşenî Dede, tekkesinin haziresindeki türbeye defnedilir.

Rûşenî mutasavvıf bir şairdir. Divanında yer alan şiirleri onun kuvvetli bir divan şairi olduğunu göstermektedir. Şiirlerinde Eski Anadolu Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi özellikleri bir arada görülür. Sünnî akideyi rahatça yayabilmek için sade, açık, külfetsiz bir dil kullanmayı tercih etmiştir.

Eserleri: Divan, obannâme, Miskinliknâme, Neynâme, Kalemnâme, Silsilenâme-i Meşâyih.⁶¹

Hilyesi

Tuyuğlar kısmında her bir tuyuğ peygamberimizin bir uzvunun hilyesi olarak yazılmış. İlk 41 tuyuğ s. 332-346.

---

⁶¹ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: UZUN, Mustafa (1994); TAVUKÇU, Orhan Kemal, (2005); BAGIROV, A. (2007).

Dede Ömer Rüşenî, Hilye

TAVUKÇU, Orhan Kemal, (2005). **Dede Ömer Rüşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, Erzurum: Suna Yayınları, s. 332-346. künyeli çalışmadan yazılmıştır.

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1

Yâ nebî sensin çü ser-tâ-pâ güzel
Kim ola kim dimeye saña güzel
Sensin iki dünyede haqqâ güzel
Ey güzel ra'nâ güzel zîbâ güzel

2

Ahmed-i muhtârdur aduñ senüñ
Hem-dem-i ahyârdur aduñ senüñ
Mürşid-i ahrârdur aduñ senüñ
Reh-ber-i ebrârdur aduñ senüñ

3

Çün ki kındı nâm-ı 'izzet tâcuña
Kim ola itmeye hürmet tâcuña
Rişte haşmet bahye devlet tâcuña
Terk terk ü tügme şevket tâcuña

4

Çünkü kındı tâc-ı Raḥmân başuña
Toğsa tañ mı nûr-ı Yezdân başuña
Çün kâsemdür cümle Kır'ân başuña
İns ü cinn and içer ey cân başuña

5

Gülşen-i rûyuñda gül-çîn kâkülüñ
Deste deste hûb çîn çîn kâkülüñ
Reşk-i müşg-i çîn ü Mâçîn kâkülüñ
Bûy-baḥş-ı nâfe-i Çîn kâkülüñ

6

Müşterîdür dürr-i raḥşân alnuña
 Zühre vâlih şems ḥayrân alnuña
 Nice beñzer mâh-ı tâbân alnuña
 Bendedür her necm-i raḥşân alnuña

7

Dimişem men zıll-ı Raḥmân ḳaşuña
 Müşterîdür ḳavs-i mîzân ḳaşuña
 Dil-dürür peyveste ḳurbân ḳaşuña
 Ey kemân-ebrû fedâ cân ḳaşuña

8

Gözleyüp ḥoş âhuvâne gözlerüñ
 Ḳaşd ider şîrâne cânê gözlerüñ
 Tîrini ḳoyup kemâne gözlerüñ
 Cânımı ḳıldı nişâne gözlerüñ

9

Ḳoş olup ḥalka ber-â-ber kirpigüñ
 Dirdi bir araya leşker kirpigüñ
 Geh çeker ḥışm ile ḥaçer kirpigüñ
 Gösterir geh tîğ-ı Ḳaydar kirpigüñ

10

Gülşen itdi ‘âlemi zîbâ yüzüñ
 Rûşen idüp ḥûb u mihr-efzâ yüzüñ
 Ḳoş güneşdür çün cihân-ârâ yüzüñ
 Ne gülistândur behişt-âsâ yüzüñ

11

Gülşenüñde ol gül-i zanbaḳ ki var
 Ḳûb u zîbâdur gül-i firdevs-vâr
 Ol gülüñ her gûşede nâlân ü zâr
 Bülbül-i şûrîdesi vardır hezâr

12

Ey güneş zıll-ı İlâhîdür ḥaṭuñ
 Cennetüñ mihr-i giyâhıdur ḥaṭuñ

Hind iqlîmi sipâhıdur haıuñ
 Hüsni iliniñ pâdişâhıdur haıuñ

13

Hûbdur rûyuñda hindû beñlerüñ
 ‘Anber-âsâ ğâliye-bû beñlerüñ
 Dânelerdür geşte her sû benlerüñ
 Yirli yirinde ne nîğû benlerüñ

14

Didim ey cân-ı cihân cân ağzuña
 Kân-ı kând u şekkeristân ağzuña
 Piste-i şîrîn ü handân ağzuña
 Nükte-i peydâ vü pinhân ağzuña

15

Şîr mi yâ havz-ı kevşer leblerüñ
 Mey mi yâ kând-ı mükerrer leblerüñ
 Yâ raıeb mi rûĥ-perver leblerüñ
 Yâ nebât u şehd ü şekker leblerüñ

16

Cân bağışlar cânâ ey cân her sözüñ
 Her diliñdür kûtı cân-perver sözüñ
 Cân ile her dil ider ezber sözüñ
 Tûti-i rûĥa virür şekker sözüñ

17

Bir ‘aceb mercân-ı aĥmerdür dilüñ
 Sürĥ ü zîbâ bir ğül-i terdür dilüñ
 Dil-rübâ vü rûĥ-perverdür dilüñ
 Hûb tûti-i süĥan-verdür dilüñ

18

Hoĥkada ‘aĥd-i ğüherdür dişlerüñ
 Nazm olunmuş hûb düredür dişlerüñ
 Belki düreden hûb-terdür dişlerüñ
 Verd içinde jâlelerdür dişlerüñ

19

Çâh-ı Bâbil'dür zenaḥdânuñ senüñ
 Gör ne menzildür zenaḥdânuñ senüñ
 Mesken-i dildür zenaḥdânuñ senüñ
 Ḥall-i müşkildür zenaḥdânuñ senüñ

20

Ḥûbdur âb-ı mu'allak ğabğabuñ
 Oldı bihlikde muḥakḳak ğabğabuñ
 Virdi des-enbûya revnaḳ ğabğabuñ
 Sîb-i sîmîndür ḥoş elḥak ğabğabuñ

21

Ḥoş şadefdür pür-dürer ğuşuñ senüñ
 Bir 'aceb dürc-i güher ğuşuñ senüñ
 Verd-i terden ḥûb-ter ğuşuñ senüñ
 İşidür Ḥaḳ'dan ḥaber ğuşuñ senüñ

22

Dimişem tâvûs-ı ra'nâ boynuña
 Şem'i kâfûr-ı muşaffâ boynuña
 Pâk ü şâfi sîm sîmâ boynuña
 Ḥoş ser-efrâz u dil-ârâ boynuña

23

Mâdihi kim ola ey cân 'ıtfuñuñ
 Mâdihidür Ḥayy Yezdân 'ıtfuñuñ
 Vâlihidür ins ü hem cân 'ıtfuñuñ
 Çâkeridür 'arş-ı Raḥmân 'ıtfuñuñ

24

Her kimiñ kola nigâhı mührüñe
 Nisbet itmez mihr ü mâhı mührüñe
 Gâh dir mihr-i İlâhî mührüñe
 Geh nişân-ı pâdişâhî mührüñe

25

Ḥaḳ Te'âlâdır penâhı püştüñüñ
 Fazl-ı Raḥmân tekye-gâhı püştüñüñ
 Her nebîden yüce câhı püştüñüñ
 Püştidür luḫf-ı İlâhî püştüñüñ

26

Mağzen-i esrârdur sîneñ senüñ
 Ma'den-i envârdur sîneñ senüñ
 Gülşen-i ebrârdur sîneñ senüñ
 Mesken-i ahrârdur sîneñ senüñ

27

Tañrı virdi kuvveti bâzûña çün
 Virüben hoş kudreti bâzûña çün
 Luţf idüp Hağ devleti bâzûña çün
 Bağşış itdi nuşreti bâzûña çün

28

Âstînüñde dırağşân sâ'idüñ
 Kevkeb-i dürrî-i rağşân sâ'idüñ
 Reşk-i mihr ü mâh-ı tâbân sâ'idüñ
 Şan yed-i beyzâdur ey cân sâ'idüñ

29

Her ne kârı itse kâbildür koluñ
 Zûr-ı bâzûda ne kâmildür koluñ
 Şûr u şersiz Hağğ'a mâ'ildür koluñ
 Boynuma şal kim hamâyildür koluñ

30

Deste-i gül yâsemen mi ellerüñ
 Şâğ-ı terde nesteren mi ellerüñ
 Perniyân mı yâ peren mi ellerüñ
 Yâ hod anlardan hasen mi ellerüñ

31

Deh kalemdür hûb u ter barmağlaruñ
 Şâğ-ı gülden hûb-ter barmağlaruñ
 Hoş tapupdur zîb ü fer barmağlaruñ
 Nağz u şîrîn ney-şeker barmağlaruñ

32

Pistedendür hûb-ter finduğlaruñ
 Ğayret-i bādâm-ı ter finduğlaruñ

Pisteñe koyduñ meger finduğlarıñ
Kim olupdur pür-şeker finduğlarıñ

33

Göze görünür mişl-i ahter nâhunuñ
Cennetüñ verdine beñzer nâhunuñ
Hoş şükûfedür güzel her nâhunuñ
Şan ki şâh-ı terdedür ber nâhunuñ

34

Nârven olmaz ber-â-ber kıaddüñe
Beñzemez şimşâd u ‘ar‘ar kıaddüñe
Kıandedür hem-tâ şanavber kıaddüñe
Ney-şeker ola mı hem-ser kıaddüñe

35

Bir hayâl olundu gizlü bilüñe
Dindi ey nâzik miyân mü bilüñe
Sırr-ı pinhân râz-ı nîgü bilüñe
Rişte-i bârîk-i yektü bilüñe

36

İtdi müşgîn dehr için nâfuñ senüñ
Nâfe-i âhû-yı Çîn nâfuñ senüñ
Reşk-i nâf-ı hûr-ı ‘în nâfuñ senüñ
‘İtr-bağış olduğı çün nâfuñ senüñ

37

Dimişem geh sünbül-i ter bûyuña
Geh ‘abîr ü gâh ‘anber bûyuña
Nâfe-i Çîn müşg-i ezfer bûyuña
Bu dehende rûh-perver bûyuña

38

Yâ nebî toğduñ anadan hatneli
Hoş gelüp mülk-i beğâdan hatneli
Sensin ancak enbiyâdan hatneli
Saña dinildi Hudâ’dan hatneli

39

Şad hezârân gûne taḥsîn sâķuña
 Dindi şun‘-ı Hâķ bilûrîn sâķuña
 Kanda beñzer ‘âc sîmîn sâķuña
 Beñzemez terlükde nesrîn sâķuña

40

İzidür ey cân mübârek pâyuñuñ
 Her ğubârı tâc-ı târek pâyuñuñ
 Toprağıdır çeşme çeşmek pâyuñuñ
 Tozı virür göze görmek pâyuñuñ

41

Rûşenî idindi me’vâ kûyuñı
 Oĥuyup firdevs-i a’lâ kûyuñı
 Nice ögem ben de şâha kûyuñı
 Medḥ idüpdür Hâķ Te‘âlâ kûyuñı

2. DÖRT HALİFE HİLYELERİ

Mehmed Es'ad Efendi'nin Hilyesi

Cevrî'nin Hilyesi

Giriş

Hz. Peygamberin vefatından sonra yaklaşık otuz yıllık bir zamanı kapsayan kısa bir dönem vardır ki İslam tarihinde bu döneme Hulefâ-yı Râşidîn ya da Dört Halife Devri denir. Bu dönem Hz. peygamberin vefatından sonra Hz. Ebubekir'e biat edilmesiyle başlar ve daha sonra Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın halifeliğiyle devam edip Hz. Ali ile sona erer.

Çalışmamız içerisinde ayrı bir bölüm olarak hazırladığımız dört halife hilyelerine geçmeden önce bu dört halifenin hilyeler içerisinde karşımıza çıkabilecek belli başlı özelliklerini de kapsayan hayatlarını kısaca anlatmak istiyoruz.

Hz. Ebubekir

İlk Müslümanlardan olup dört halifenin ilkidir. Fil Vaka'sından üç yıl kadar sonra Mekke'de doğmuştur. Annesi Ümmü'l-Hayr Selmâ bint Sahr, babası Ebu Kuhâfe'dir. Anne ve babasının mensup olduğu Teym kabilesinin soyu Hz. peygamberin nesebiyle birleşir. Hz. peygamberden iki veya üç yaş küçük olan Hz. Ebubekir, kaynaklarda adından çok "güzel soylu, eski, âzâd edilmiş" gibi anlamlara gelen **Atîk** lakabıyla anılır. Servetini Allah yolunda harcayıp eski elbiseler giydiği için **Zü'l-hilâl**, çok şefkatli ve merhametli olduğu için **Evvâh** lakaplarıyla da anılmıştır. Ancak onun en meşhur lakabı **Siddîk**'tir. Çok samimi, çok sadık anlamına gelen bu lakap kendisine miraç olayı başta olmak üzere gaybla ilgili haberleri hiç tereddütsüz kabul ettiği için bizzat Hz. peygamber tarafından verilmiştir. Bekir adlı bir çocuğu olmadığı hâlde kendisine Ebubekir künyesinin niçin verildiği hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

Müslüman olmadan önceki hayatı hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Yalnız elbise ve kumaş ticaretiyle meşgul olduğu, İslamiyeti kabul

ettiği sırada 40.000 dirhem sermayesinin bulunduğu, ticaret kervanlarıyla Suriye ve Yemen'e seyahat ettiği bilinmektedir.

Hiz. peygamberin vefatından sonra sahabilerlerin onun halife olmasının uygun olduğunu düşünmeleri neticesinde Hiz. Ebubekir halife seçilir. İki yıllık bir hilafetten sonra 634 yılının Ağustos ayında hastalanınca sahabilerle yaptığı görüşmeler neticesinde Hiz. Ömer'i veliyaht bırakmayı kararlaştırır ve 23 Ağustos 634 yılında altmış üç yaşındayken vefat eder.

Hiz. Ebubekir kaynaklarda orta boylu, zayıf yapılı, seyrek sakallı, keskin bakışlı, gür saçlı, sarıya çalan beyazlıkta güzel ve ince yüzlü olarak tasvir edilir. Ayrıca Hiz. Ebubekir ile Hiz. Ali sahabiler arasında en güzel konuşan iki hatip olarak tanınır. Ebubekir'in çok tesirli konuşmaları fesahat ve belagat bakımından olduğu kadar muhtevalarının güzelliğiyle de ünlüdür.⁶²

Hiz. Ömer

Fil Vaka'sından on üç yıl kadar sonra, diğer bir rivayete göre ise Büyük Ficar Savaşı'ndan dört yıl kadar önce Mekke'de doğmuştur. Baba tarafından soyu Cahiliye Döneminde Kureyş kabilesinin sefaret işlerine bakan Adî b. Ka'b kabilesine ulaşır ve Hiz. peygamberin nesebiyle birleşir. Annesi Mahzûm kabilesinden Hanteme bint Hâşim'dir.

Hiz. Ömer'in en meşhur lakabı "hak ile bâtulı birbirinden ayıran" anlamındaki **Fârûk**'tur. İslam tarihinde **emîrû'l-müminîn** tabiri de ilk kez onun için kullanılmıştır.

Hiz. Ömer başlangıçta Hiz. peygambere ve İslamiyete karşı düşmanlık göstermiş, bilhassa kabilesinden Müslüman olanlara işkence yapmış, ancak sonuçta İslamiyetin gönderilişinin altıncı yılında Müslüman olmuştur.

⁶² Bu bölüm şu kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır: FAYDA, Mustafa (1994).

Vefatından önce Hz. Ebubekir'in Hz. Ömer'i yerine bırakmayı kararlaştırmış olması ve sünnî ulemasının Hz. Ebubekir'den sonra Müslümanların en faziletlisi ve hilafet makamına en uygun sahabinin Hz. Ömer olduğu konusunda görüş birliği içerisinde bulunması Hz. Ömer'in ikinci halife olarak tayin edilmesine vesile olmuştur.

Hz. Ömer, 644 yılında haccını eda edip Medine'ye döndüğü günlerde Ebû Lü'lüe adlı bir köle tarafından sabah namazında hançerlenmiş, üç sonra da 3 Kasım 644 yılında vefat etmiştir.

Hz. Ömer kaynaklarda uzun boylu, gür sesli ve heybetli ve sert mizaçlı bir kişi olarak tasvir edilir. Ancak Allah'tan korkması ve dinine olan kesin inancı onu sert ve haşin davranışlardan uzak tutmuştur. Hz. Ömer'le ilgili olarak üzerinde en çok durulan konulardan birisi de onun adaletli oluşudur. Hz. Ömer adalet sahasında gerçekleştirdiği icraatıyla insanlık tarihine geçmiştir.⁶³

Hz. Osman

Fil Vaka'sından altı yıl sonra Tâif'te doğmuştur. Kureyş'in en zengin tüccarlarından babası Cahiliye Döneminde ölmüştür. Annesi Ervâ bint Küreyz, Hz. peygamberin halasının kızıdır. Mensup olduğu Emevi (Ümeyye) kabilesinin soyu Abdümanâf b. Kusay'da Hz. peygamberin nesebiyle birleşir. Hz. Muhammed'den altı yaş küçüktür. Hz. peygamberin iki kızıyla evlenmiş olduğu için **Zü'n-nûreyn** (iki nur sahibi) lakabıyla meşhur olmuştur.

Gençliğinde babasının yanında ticaretle uğraşan ve İslamiyet öncesinde Mekke'nin önemli tüccarları arasında olan Hz. Osman ilk on Müslüman arasındadır. Müslüman olduktan kısa bir süre sonra Hz.

⁶³ Bu bölüm şu kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır: FAYDA, Mustafa (2007).

peygamberin kızı Rukiye ile evlenmiş ancak onun vefatı üzerine bu sefer de yine Hz. peygamberin kızı Ümmü Külsûm ile evlenmiştir. 630 yılında onun da vefatı üzerine Hz. peygamber başka kızı olsaydı onu da Hz. Osman'a vereceğini söylemiştir.

Hiz. Osman'ın en meşhur vasfı engin bir haya duygusuna sahip olmasıydı. Hiz. peygamber onun hakkında "Kendisinden meleklerin haya ettiği bir kimseden ben haya etmeyeyim mi?", "Her peygamberin cennette bir refiki vardır. Benim cennetteki refikim de Osman'dır." demiştir.

Ölüm döşegindeki Hiz. Ömer'in sahabilerle ve Medine'nin ileri gelenleriyle görüşmesinin ardından halife tayin edilen Hiz. Osman halifeliği esnasında ortaya çıkan bazı problemlerin şikâyete, şikâyetlerin de büyük bir karmaşaya ve fitne ortamına dönüşmesi neticesinde 656 yılında öldürülmüştür.

Geceleri ibadetle, gündüzleri oruçla geçiren Hiz. Osman nazik ve mahçup bir tabiata sahip olmanın yanı sıra son derece cömertti. İlmî bakımdan da üstün olup hac menâsiki konusunda en bilgili sahabi olduğu söylenmiştir. Kur'an'ı ezberleyen ve Hiz. peygamberin sağlığında fetva veren birkaç sahabi arasında yer alır.⁶⁴

Hiz. Ali

Künyesi Ebü'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî'dir. Hicretten yaklaşık yirmi iki yıl önce Mekke'de doğduğu rivayet edilmektedir. Babası Hiz. peygamberin amcası Ebû Tâlib, annesi de Fatıma bint Esed b. Hâşim'dir. Ebû Tâlib'in en küçük oğludur. Mekke'de baş gösteren kıtlık üzerine Hiz. peygamber, amcasının yükünü hafifletmek için Hiz. Ali'yi himayesine almıştır. Beş yaşından hicrete kadar da Hiz. Ali onun

⁶⁴ Bu bölüm şu kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır: YİĞİT, İsmail (2007).

yanında büyümüştür. Hz. Muhammed'in peygamberliğine ilk iman edenlerdendir.

Kendisine Hz. peygamber tarafından verilen **Ebû Tûrâb** lakabından başka **el-Murtazâ** ve **Esedullâhi'l-gâlib** lakapları da vardır. Çocukluğunda puta tapmadığı için daha sonraları "kerremallahu vecheh" dua cümlesiyle anılmıştır.

Hicretin ikinci yılının son ayında Hz. peygamberin kızı Fâtıma ile Hz. Ali evlenmiş, bu evlilikten Hasan, Hüseyin ve ölü doğan Muhsin adlı erkek çocukları ile Zeyneb ve Ümmü Külsûm adlı kız çocukları olmuştur.

Hz. Ali Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber başta olmak üzere hemen hemen bütün gazalara katılmış, peygamberin sancaktarlığını yapmış ve daha sonraları menkabevi bir üslupla rivayet edilen büyük kahramanlıklar göstermiştir.

Hz. Ali ilk üç halife döneminde idari görevlere de savaflara da katılmamıştır. Medine'de ikamet edip dinî ilimlerle uğraşmayı diğer görevlere tercih etmiştir. Kur'an ve hadis ilmindeki derin bilgisinden dolayı hem Hz. Ebubekir'in hem de Hz. Ömer'in özellikle fikhî meselelerde fikrine müracat ettikleri bir sahabi olmuştur. Hz. Ali, Hz. Ömer'in vefat etmeden önce halife tayini için oluşturduğu şuranın da bir üyesiydi.

Hz. Osman'ın şehit edilmesinin üzerine ashab, yeni halife seçimi için bir meclis oluşturmuş, Hz. Ali kendisine gelen teklifi Talha ve Zübeyr'e yöneltmiş, fakat ısrar üzerine biatı kabul etmiştir.

661 yılında Hâricî Abdurrahman b. Mülcem tarafından zehirli bir hançerle sabah namazında yaralanmış, iki gün sonra vefat etmiş ve Kûfe'ye defnedilmiştir.

Hz. Ali ortaya yakın kısa boylu, koyu esmer tenli, iri siyah gözlü olup sakalı sık ve geniştir. Yüzü güzeldi. Gülümserken dişleri görünürdü.⁶⁵

Edebiyatımızda doğrudan dört halife için yazılmış iki hilye vardır. Bunlardan biri Mehmed Es'ad Efendi'nin Çâr-Bâğ adlı eseri, diğeri ise ondan daha meşhur bir eser olan Cevrî'nin Çehâr-Yâr-ı Güzîn'idir. Bu iki eserin yanı sıra Güftî de aşere-i mübeşşereden bahsettiği hilyesinde diğeri aşere-i mübeşşere hilyelerinden farklı olarak dört halifeye de yer vermiştir.

Bu bölümde doğrudan dört halife için yazılmış hilyeler ele alınacaktır.

---

⁶⁵ Bu bölüm şu kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır: FİĞLALI, Ethem Ruhi (1989).

MEHMED ES'AD EFENDİ

Çâr-Bâğ

Hayatı ve Eserleri

Eserin sonundaki ferağ kaydına göre dört halifeden bahseden bu hilyenin sahibi Mehmed ibnü'l-Mevlâ el-merhûm Sa'deddîn ibni el-merhûm Hasan Cân ibni el-merhûm el-Hâfız Muhammed ibnü'l-merhûm el-Hâfız Cemâlüddîn'dir. Yani eser, meşhur Şeyhülislam ve tarihçi Hoca Sadeddin'in küçük oğlu Mehmed Es'ad Efendi'ye aittir. Hz. peygamber hilyeleri içerisinde hayatından bahsettiğimiz için burada tekrar bu konuya değinmeyeceğiz.

Mehmed Es'ad Efendi'nin bu hilyesi 2002 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.⁶⁶

A. Çâr-Bâğ'ın Nüshaları

Çâr-Bâğ'ın tespit edebildiğimiz tek nüshası bulunmaktadır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi, Damat İbrahim Paşa Böl. Nu.: 381.

1178 beyit. 182 varak. Hoca-zâde Mehmed Es'ad b. Hoca Sadeddîn Efendi adına Gülistân-ı Şemâil adıyla kayıtlıdır.

B. Çâr-Bâğ'ın Yazılış Sebebi

Divan edebiyatı sınırları içerisinde değerlendirilebilecek hemen birçok eserde özellikle mesnevilerde sebab-i te'lif bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerde şair bazen kurmaca olarak da olsa eserini yazma sebebini açıklar. Buna göre şair bir sohbet esnasında ya bir teklif ya bir iddia üzerine

---

⁶⁶ Torun, Kevser (2002).

ya daha önceden yazılmış bir esere hevesle ya da bunlara benzer başka nedenlerle eserini vücuda getirmek istediği yönünde açıklamalarda bulunur. Çâr-Bâğ'ın sebab-i te'lif bölümününse ayrı bir önemi vardır. Her şeyden önce bu bölüm vasıtasıyla kütüphane kayıtlarında ve bazı çalışmalarda belirtildiği gibi eserin adının Gülistân-ı Şemâil olmadığını öğreniyoruz. Birkaç yerde Gülistân-ı Şemâil adı geçmektedir. Ancak bu isimle kastedilen eser, şairimizin daha önceden yazmış olduğu Hz. Muhammed hilyesidir. Mehmed Es'ad Efendi eserinin sebab-i te'lif bölümünde daha önceden Gülistân-ı Şemâil adında bir eser yazdığını, bunu devrin padişahı Sultan I. Ahmed'e sunduğunu ve onun isteği üzerine dört halifenin vasıflarının anlatıldığı bir hilye daha yazacağını belirtir. Sebeb-i te'lif bölümünden aldığımız aşağıdaki ilk beyit eserin adının yanlışlıkla Gülistân-ı Şemâil sanılmasına neden olmuştur. Oysa Mehmed Es'ad Efendi bu beyitte yine ilk hilyesinden bahsetmektedir. İlk hilyesine Gülistân-ı Şemâil adını koymuş ve bu eserde Hz. peygamberin vasıflarından bahsetmiştir. Zaten ikinci beyitte geçen "dürr-i yetîm" de mecazen Hz. peygamberi karşılayan bir ifadedir.

Çodum adın Gülistân-ı Şemâ'il

Yaraşur olsa 'uşşâka hamâ'il

Çün evşâf oldı ol dürr-i yetîme

Nola ol 'ağd-ı pâk olsa temîme (Mehmed Es'ad Efendi: 212, 213).

Eserde yer alan,

Çün oldı çâr-yâr ismiyle nâmî

Revâdır Çâr-Bâğ olursa nâmı (Mehmed Es'ad Efendi: 277).

beyti eserin adının Çâr-Bâğ olabileceğini düşündürmektedir. Ancak eserde hiçbir şekilde eserin adının Gülistân-ı Şemâil olduğuna dair bilgi mevcut değildir. Dediğimiz gibi bütün Gülistân-ı Şemâil’lerden kasıt şairimizin daha önceden yazmış olduğu Hz. Muhammed hilyesidir. Ayrıca dört halifeden bahseden bu hilye için bundan sonra Çâr-Bâğ isminin tercih edilmesinin her iki eserin aynı adla anılmasından kaynaklanacak bir karışıklığa engel olması açısından uygun olacağını düşünüyoruz. Bu nedenle elinizdeki çalışmanın sınırları içerisinde Mehmed Es‘ad Efendi’ye ait bu hilye Çâr-Bâğ adıyla anılacaktır.

Eserde yer alan sebab-i te’lif kısmı vasıtasıyla ayrıca 1020/1611 yılında tamamlanmış ve bir Hz. peygamber hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil’le dört halife hilyesi olan Çâr-Bâğ’ın aynı kişiye ait olduğunu öğreniyoruz. Zira kütüphane kayıtlarında ve bazı çalışmalarda iki eser farklı iki kişiye aitmiş gibi verilmektedir. Aşağıda da bahsedileceği üzere şair, eserini Gülistân-ı Şemâil’i çok beğenen ve buna ek olarak bir de dört halife hilyesi yazmasını isteyen Sultan Ahmed’in emri üzerine kaleme aldığını şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıkça belirtir.

Şimdi şairimizin dilinden eserin yazılış sebebine bakalım: “Allah’ın yardımıyla manalar denizine dalgıç olup eşi ve benzeri olmayan nice bilinmeyen şeyleri ortaya çıkardım. O pak şahın (peygamberin) yaradılış özelliklerini beyan edip insanları sevindirdim. Vasıflarını baştan başa anlatıp şemâil sayfasını süsledim. Hoş bir manzume meydana getirip güzellik şahının vasıflarını anlattığım o manzumeye “Gülistân-ı Şemâil” adını verdim. Onda resulün güzelliğinin gülü açıldı. Âlem onun kokusuyla tazelandı. Eserim elden ele dolaşarak hoş kokusunu her burna ulaştırdı. Sözün kısası o eser tamamlandı, sonuca ulaştı. Şimdiye kadar nice eserler

tamamlandı ancak benim bu eserime benzer bir hilye gülbahçesinin fidanı vücuda getirilemedi. Bu eşsiz kitabım bitince onu cihan sultanına (I. Ahmed) ulaştırdım, hediye ettim. Eserimden çok hoşlanan o yıldızı kutlu padişah, pak yazısıyla şöyle buyurmuş: *“O temiz ve tatlı şemal, o yaradılışların anlatıldığı güzel mecmua benim adıma telif edilmiş, saltanatım zamanında yazılmış. O hoş eserden çok haz aldım. Ancak dört dostun da vasıfları nazmedilsin, onların da güzel hilyeleri ortaya çıkarılsın. Hz. peygamber hilyesi bitti, dört halife hilyesi de ona eklensin. Hz. peygamberin hilyesi vasıflar gülbahçesine güzel bir fidan oldu. Dört halife hilyesi de bu fidanın budağı olsun, ona eklensin.”* Hemen o pak yazıyı yüzüme gözüme sürüp aldığım emre boyun eğdim. Ona hizmet etmeye karar verip bu kitabı yani dört halife hilyesi yazmaya başladım. Zamanın sultanı için Allah’ın rızasına yakın olsun diye dua ettim. Eserin başlangıcı gönülden gelen, gerçek bir sevgiyle oldu, tamamlanması da inşallah yakındır. Bu eserim çâr-yâr ismiyle şöhret bulduğu için adı Çâr-bâğ olursa uygundur. Allah’ım bana bu manzumeyi güzellikle sonuçlandırmayı nasip et.”

C. Çâr-Bâğ’ın Yazılış Tarihi

Eserin sonunda yazılış tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir. Yalnız Sultan Ahmed için yazılmış dua bölümünde eserin yazılış tarihiyle ilgili tahminde bulunmamıza yardımcı olacak bazı bilgiler vardır. Söz konusu manzumeden aldığımız aşağıdaki beyitteki caminin kolaylıkla tamamlanıp orada padişah adına hutbeler okunmasının dilendiği ifadelerden caminin henüz tamamlanmadığını anlıyoruz.

O câmi‘ yüsr ile irüp tamâma
Oğunsun huḫbeler anda o nâma

Caminin yapımına 1609 yılında başlanıp 1617 yılında tamamlandığı, şairimizin eserini Çâr-Bâğ'dan daha önce yazmış olduğu ve Gülistân-ı Şemâil'i 1611'de tamamladığı bilgisine sahip olduğumuza göre Çâr-Bâğ adlı eserini de 1611-1617 yılları arasında tamamladığını söyleyebiliriz.

Mehmed Es'ad, Gülistân-ı Şemâil'i de Çâr-Bâğ'ı da Kadir gecesinde bitirdiğini ifade eder.

O şâhib-ğadrũn olup na't-ğânı
Bitürdüm leyle-i çadr içre anı (Gülistân-ı Şemâil: 2311)

Geçen çadre gelüp çatm-i şemâ'il
Bu şâm-ı çadrde oldı bu kâmil (Çâr-Bâğ: 1171)

D. Çâr-Bâğ'ın Şekil Özellikleri

Çâr-Bâğ mesnevi nazım şekliyle ve aruzun Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün kalıbıyla yazılmış 1178 beyitlik bir eserdir. Eserde çok sayıda başlık bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı mısraları birbiriyle kafiyeli Farsça beyitlerdir. Bu özellik Hz. peygamber hilyesi olan Gülistân-ı Şemâil dışında başka hilyelerde görülmeyen farklı bir özelliktir. Diğer başlıklar ise mensur Arapça parçalardır. Genel olarak eserin şekle ve muhtevaya ait yapısı şöyledir:

- 1-69. beyitler arası: Tevhîd
- 70-156. beyitler arası: Na't
- 157-201. beyitler arası: Sultan Ahmed'e dua
- 202-278. beyitler arası: Eserin yazılış sebebi

- 279-630. beyitler arası: Hz. Ebubekir
 279-340. beyitler arası hilye
 341-373. beyitler arası Hz. Ebubekr'in vasıfları
 374-630. beyitler arası hicret-nâme
 631-776. beyitler arası: Hz. Ömer
 631-671. beyitler arası hilye
 672-776. beyitler arası Hz. Ömer'in vasıfları
 777-923. beyitler arası: Hz. Osman
 777-854. beyitler arası hilye
 855-923. beyitler arası Hz. Osman'ın vasıfları
 924-1069. beyitler arası: Hz. Ali
 924-1020. beyitler arası hilye
 1021-1069. beyitler arası Hz. Ali'nin vasıfları
 1070-1178. beyitler arası: Dua ve hatime

E. Çâr-Bâğ'ın Muhtevâ Özellikleri

Çâr-Bâğ dört halife için yazılan ilk hilyedir. Cevrî'nin hilyesinden önce yazılmış olmasına rağmen onun kadar şöhret bulmamıştır. Eserde dört halifenin hilyelerinin yanı sıra en az hilye bölümüne ayrılan yer kadar özellikle Hz. Muhammed'in onlar için söylediği, onların yiğitlik, heybetli ya da edep sahibi olmak gibi bazı vasıflarını ön plana çıkardığı, onların faziletlerini sıraladığı sözlerine de yer verilmiştir. Ayrıca Hz. Ebubekir'in anlatıldığı bölümde 256 beyit tutarında bir hicret-nâme bulunmaktadır.

Dört halifenin hilyesini vermeden önce eserde peygamberimizin onların faziletlerini sıraladığı sözlerini ve şairimizin onlar için söylediklerini birer cümleyle sıralamak istiyoruz:

Eserde Hz. Ebubekir için söylenenler:

Şairin söyledikleri:

- 37 ya da 38 yaşında İslam'ı kabul etti.
- Herkesten önce Hak dinini kabul etti.
- Herkesten önce kabul ettiği için ona Sıddîk denildi.
- Resulullah'ın karşısında fetvalar vermiştir. Bu izzet ancak ona mahsustur.
- Sadakat madenidir.
- Yâr-ı gâr yani mağara dostudur.
- Hz. peygamber ona güvendi.
- Hz. peygambere hicret yolunda arkadaşlık etti.
- Peygamberin sohbetine katıldı.

Eserde Hz. Ömer için söylenenler:

Hz. Muhammed'in söyledikleri:

- Yâ Rab dini Ömer'le yücelt.
- Benden sonra peygamber gelseydi o peygamber Ömer olurdu.
- Ömer cennetliklerin kandili oldu.
- Şeytan bile Ömer'in heybetinden korkar.
- Gökte ne kadar melek varsa Ömer'i ağırlar.
- Doğruluk Ömer'ledir. Kim doğruluğa ulaşırsa Ömer'le ulaşır.
- Ömer'in ölümüyle İslam ağlasın.
- Kim Ömer'den nefret ederse bilsin ki benden nefret etmiş olur. Kim Ömer'i severse beni sevmiş olur.
- Cennette altın bir köşk içinde Ömer'i gördüm. Cennette yeri hazır.

Eserde Hz. Osman için söylenenler:

Hz. Peygamberin söyledikleri:

- Melekler bile Osman'dan utanır.
- Osman'ın edebi çoktu. Edepte, utanmada benzeri yoktu.
- Bana kızımı Osman'a eş olarak vermem için vahy geldi.
- Osman görünüş olarak atamız İbrahim'e benzer.
- Osman'ın değeri yücedir.
- Herkesin bir dostu olur. Benim dünyadaki dostum da Osman'dır.
- Osman'ın şefaatiyle kıyamet günü 70.000 kişi cehennemden kurtulacaktır.
- Kırk kızım olsa kırkını da Osman'a nikâhlardım.

Eserde Hz. Ali için söylenenler:

Hz. peygamberin söyledikleri:

- Ali Arapların efendisidir. Ona uyan hidayete erer.
- Hasan ve Hüseyin sebebiyle benim aslım Ali'yle birdir.
- Ali'ye bakmak ibadettir.
- Ali'yi inciten beni incitir.
- Soyum Ali'yle devam etti.
- Ali cennetde parlak bir yıldız olup sabah yıldızı gibi apaçık göründü.
- Cennet üç kişiyi özler. Bunlar Ali, Ömer ve Ammâr'dır.

Şairin söyledikleri:

- Peygamber gazablıyken Ali dışında kimse onunla konuşmaya cüret edemezdi.

Şimdi Çâr-Bâğ'dan hareketle eserde olduğu gibi her uzva ayrı bir başlık açarak dört halifenin hilyesini vermeye çalışacağız.

1. Hz. Ebûbekir

Hz. peygamberin gerçek dostu ve hicret yol arkadaşı olan Hz. Ebubekir'e Allah güzel bir görünüş vermişti. Onun eşsiz güzelliğini görenler pak azalarını tasvir edip vasıflarını anlatmışlardır. Şimdi övgü kaleminin dili konuşmaya başlayıp onun övgüsünü yapacaktır.

Boyu: Hz. Ebubekir uzun boyluydu. Cihan bağında onun düzgün boyu gibi yüce bir serv bulunmazdı. Baştan başa güzellik ile seçkin kılınmıştı.

Kilosu: Vücudu zayıftı. Ancak o zayıflığı kendisine güzellik vermişti. Allah yolunda çok ibadet ederdi. Bu nedenle zayıflığına şaşılır mı? Kilosu azdı fakat zatı kıymetli bir cevherdi.

Yüz ve ten rengi: Yüzünün rengi beyazdı. Doğruluk nurları onun yüzünü berraklaştırmıştı. Beyaz yüzü güzellik bağının ak gülü idi. Yüzü gibi teni de gümüş kadar beyaz ve parlaktı. Güzelliğini vasf edenler onun buğday tenli olduğunu da söylemişlerdir.

Yanağı ve sakalı: Misk kokulu yanağının sakalı azdı yani yanakları kılla kaplı değildi. Sakalı bahar çiçekleri gibiydi.

Yanakları: Yüzünün hacmi büyük olup eti azdı. Zayıflıktan yüzünde kemikler görünürdü. Kalbinde Allah korkusu kuvvetli olduğu için o kalbi uyanık şahın yanağı zayıftı.

Alını: Alını bir miktar yumruydı.

Gözleri: Mübarek gözleri çukurcaydı. Gözlerinin güzelliğini gören hayrette kalırdı. Bir miktar batık olan o gözler Allah'ın güzelliğini temaşa ederdi.

Boyu: O boyun övgüsünü yapmak mümkün değil. Boyu bir miktar öne eğikti. Mütevazı bir insan olduğu için biraz öne eğilse şüphesiz yeridir.

Şalvarı: İzarını sık bağlamazdı. Onu belinden alçak kordu. İzar ayağa kadar uzun, bağı olan bir giysidir. Acem dilinde buna şalvar denir. İzarını gevşek bağlamasına rağmen gayret kuşağını sıkıca bağlamıştı.

Parmakları: Parmaklarının eklem yerleri etli değildi.

Sakalı: Pak sakalını kına ya da ketemle boyardı. Ketem kına gibi bir ottur. Onu da boyamada kullanırlar.

Yaşı: Hz. Ebubekir, Hz. peygamberden iki yaş küçük idiler. Üç yaş küçük olduğunu söyleyenler de vardır.

2. Hz. Ömer

İnsanların sultanının yani Hz. peygamberin ikinci dostu, Hz. Ebubekir'den sonra halife olan, adalet bağının yüce boylu servisi, o seçkin peygamberin beğendiği kişi, yiğitlik göğünün parlak ayı, cesaret şehrinin yakışıklı reisi olan temiz soylu Hz. Ömer, içi ve dışı mükemmel bir insandı. Allah o aya güzel bir şekil vermişti. Onun güneş gibi parlak yüzünü görenler eşkalini bir bir anlatmışlar ve değişik rivayetlerde bulunmuşlardır.

Ten rengi: Bir rivayete göre Hz. Ömer buğday tenliydi. Bu yüz rengi ona güzellik vermişti. Hadisçiler bunu doğrulamış ve tercih etmişlerdir. Hicazlılar ise onun süt akı kadar beyaz olduğunu söylemişlerdir.

Boyu: Hz. Ömer uzun boyluydu. Boyu adalet bağının yüce boylu servisiydi. Tuba gibi gölgesini etrafa salar, halk da onun gölgesinden faydalanırdı.

Saçları: Mübarek başının önünde saç yoktu, yan tarafında ise azdı.

Gözleri: İki âlemin gözünün nuru Hz. Ömer'in gözlerinin akında fazlaca kırmızılık vardı. Güzel gözlüydü.

Yanağı: Güzeller güzeli gül renki yanağının yukarısı etli değildi. Gayet hoştu.

Sakalı: Güzellikler sahibi o reisin sakalı gür ve sık olup değirmiydi. Güzellikler kaynağı olan o sakalın değerini ve güzelliğini kalem vasfedemez.

Elleri: Bir iş yaparken iki elini de kullanabilirdi. Yani sağ eliyle yaptığı bir işi aynı şekilde sol eliyle de yapabiliyordu.

Bıyıkları: Bıyıklarının kılı çok olup etrafında kızılık vardı.

3. Hz. Osman

Hz. Muhammed'in üçüncü seçkin dostu Hz. Osman, Hz. Ömer'den sonra halife olmuştur. Allah'ın ayetlerini bir araya toplamış bu yüzden Kur'an'ın nuru onun yüzünde parlamıştır. Yüzünde edebinin de nuru görünürdü. Melekler onun hayasından utanmış, felekler onun benzerini görmemişti. İki kez Hz. peygamberin damadı olmuş bu nedenle "zü'n-nûreyn" diye anılmıştır. Allah ona güzel bir görünüş vermişti. Onun eşsiz güzelliğini gören daima yanında bulunmayı dilerdi.

Boyu: Uzunluğa da kısalığa da meyilli değildi. Tam olarak orta boyluydu. O haya gülbahçesinin servisini gören, o güzelliği seyreden su gibi o servin ayağına akardı.

Yüzü: Yüzü güzellik gül bahçesinin gülüydü. İki kırmızı yanağı da güzeldi. Güzellik göğünde bir ay gibi doğdukça ışığının ulaşmadığı yer kalmazdı. Pak yüzü edebinden kızardıkça yanağı kırmızı bir gül gibi olurdu. O gül renkli yanağı terledikçe dünya gül suyu ile dolardı.

Teni: Teni gayet inceydi.

Sakalı: Sakalı ve bıyığı gayet çoktu ve ona güzellik veriyordu. Bıyığı ve sakalı nur gibi parlardı.

Ten rengi: Buğday tenliydi. Yüzünde güzellik vardı.

Kılları: Pak teninde hoş kokulu pek çok kıl vardı.

Kemikleri: Azalarındaki kemiklerinin her birinin başı iriydi. Bu hâl yiğitliğin işaretidir. O edep madeninin pak teninde o işaretin nuru görünürdü. Bu güzel vasıfla resullullah'a benzerdi.

Omuzları: Omuzlarının arası uzaktı, yani geniş omuzluydu. İki omzunun ortası yassı idi. Heybetli bir görünüşü vardı; çünkü yassı yağrınlı olmak insanı heybetli gösterir. O sadık dost bu vasfıyla da Allah'ın resulüne benzerdi.

Sakalı: Sakalını kına ile boyardı. Kınalı ve nurlu sakalıyla etrafa ayın parlaklığını saçardı. Kınaya meyledenler onun yolundan gitmiş olurlar.

Dişleri: Zayıf olan dişlerini altınla bağlayarak kuvvetlendirmeye çalışırdı. Dini kuvvetliydi. Her uzvı da sağlam olsa şaşılır mı?

Yanağı: Pak yanağının birkaç yerinde çiçek hastalığından kalma izler vardı. Bu izler yüzüne güzellik katardı.

Pazu kılları: Pazularının kılları çok olup dirseklerinin üzerine inmişti.

Burnu: Burnu yüksekti. O düzgün, pak burun çok hoştu.

Güzelliği: İnsanların en güzeliydi. Gören, yüzüne âşık olurdu. Güzelliği ne kadar vâsfedilese azdır.

Saçları: Yanağı güle benzeyen Hz. Osman'ın saçları kulak memesinden aşağı inmişti. Gönül daima o saça ve misk kokulu her teline bağlanıp kalsın.

Resulullah, Hz. Osman'ın İbrahim peygambere benzediğini söylemiştir.

4. Hz. Ali

Resulullahın dördüncü dostu Hz. Ali olmuştur. Velayet madeninin seçkin elması, halifelik denizinin eşsiz incisi Hz. Ali, güzel yüzlü ve hoş görünüşlüydü. Güzelliğini gören gayriihtiyari ona meylederdi.

Ten rengi: Hz. Ali buğday tenliydi. Rengi gayet güzeldi. Yüzünün o rengi gönülleri kendine çeker, kalpleri meftun ederdi. Ay, yüzünün güneşinden aldığı ışıkla gökyüzüne berraklık verirdi.

Boy: Boyu ortaydı ancak biraz kısalığa meyilliydi. Hz. Ali düzgün boyuyla şöyle bir gezinse görenler yürüyüşüne meftun olurdu.

Saçları: Saçları çoktu. Allah'ın güzel bir kuluydu. Bir rivayete göre ise başının önünde kıldan eser yoktu.

Sakalı: Sakalı çok olup geniş ve enliydi. Sakalının ve bıyığının güzelliğini ve değerini anlatmak kabil değildir.

Sakalı: Sakalı ve bıyığı sarıya meyilliydi. Sarımsı olan o sakalı gören kişi nurla dolu olan ayı görmüş gibi olurdu. Meşhur bir söze göre sakalı beyaz ve sık idi. Söylenenlere göre kına ile boyamaktan vazgeçince sakalı beyazlamıştı.

Gözleri: Siyah gözleri iri ve güzeldi. Gözlerinin siyahı gayet siyah, akı da gayet aktı. Gözleri Allah'ın nuruyla aydınlanmıştı, Allah'ın cemalini seyrederdi.

Yüzü: Allah ona güzel bir yüz vermişti. Görenler hayran olurdu. Yanağı güzellik bahçesi olup orada hoş nurlar açardı. Yüzü Allah'ın nurlarının tecelli ettiği bir ayna gibiydi.

Karnı: Mübarek karnı bir miktar büyüktü.

Kilosu: Biraz semizliğe meyilliydi. Vücudu bir miktar etliydi.

Yağrını: İki omzu arası genişti. Yassı yağrınlıydı. Yassı yağrında heybet olduğu için heybet madenine yakışan görünüş de budur. Bu güzel özellikte resulullah'a ortaktı.

Kolu, bileği: O gümüş bilekli güzel kolluydu. Bileği pazularından ayırt edilmezdi.

Avuçları: Avuçlarının içi etliydi.

Kemik başları: Her azasının kemiklerinin başı iriydi. Bu yönüyle de Hz. peygambere ortak oldu. İri kemikleriyle yiğitliğin temelini tesis etmiştir.

Boynu: Boynu bir miktar öne eğikti. O pak boyun sanki gümüşten dökülmüştü. Boynunun güzelliği ve değeri anlatılamaz. Gümüş bir ibriğe benzerdi.

Başı, saç: Başının ön ve yan taraflarında saç yoktu. Sadece ardında vardı. O anber renkli, misk kokulu saç çok güzeldi.

Yürüyüşü: Servi boylu, hoş yürüyüşlü Hz. Ali biraz önüne meylederek yürürdü. Kibir göstererek yürümeyi makbul saymazdı.

Kısacası her uzvu güzeldi.

Mehmed Es'ad Efendi, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

Süleymaniye Kütüphanesi Damad İbrahim Paşa Böl. Nu.: 381.

(Mefâ'îlün Me'fâilün Fa'ûlün)

Bismillahirrahmânirrahîm

- 1 Açılsun gülşen-i tahmîd-i Mevlâ
Şaçılsun şebnem-i temcîd-i Mevlâ
- 2 İdüp feyz-i İlâhî âb-yârî
Açılsun gonca-i tevhîd-i Bârî
- 3 Olup handân Gülistân-ı Şemâ'il
Yine gülsün açılsun gonca-i dil
- 4 O gülzâr içre gülsün tâze güller
O güllerle şafâ bulsun gönüller
- 5 İdüp bülbülleri nağme o bâğın
Hezâr olsun hezârı her budağın
- 6 Olup temcîd ile her biri gûyâ
Kılup her birisi tevhîd-i Mevlâ
- 7 Virüp rikkat kulûb-ı ehl-i hâle
Cenâb-ı Haqq'a itsünler imâle
- 8 Kitâb ârâyişi hamd-ı Hudâ'dur
Sühan pîrâyesi şükr ü şenâdur
- 9 Sühan pîrâyesiz olmaz dilârâ
Kelâma zıkr-i haqqdur revnağ-efzâ
- 10 Sühan bir cevher-i 'âlî-bahâdur

- Sühan zînet-dih-i hüsn ü bahâdur
- 11 Sühansız hüsni yokdur ins ü cânıñ
Sühandur rûhı cism-i hüsn ü ânıñ
- 12 Sühan kim zînet-i ins ü melekdür
Sühan kim feyz-bağş-ı nüh-felekdür
- 13 Olur hamd-ı Hudâ ile müzeyyen
Çü bî-hamd ola söz olmaz muhassen
- 14 Ne zînet ol söz olur lâbüd ebter
Hazeliden de olur bed-ter o cevher
- 15 Senâsız sözde söz olmaz muqarrer
Olur şükr-i İlâhî sözde şekker
- 16 Söze revnağ viren hamd-ı Hudâ'dur
Kelâma zıkr-i Hağ ragbet-fezâdur
- 17 Çü zıkrullâh ola 'unvân-ı nâme
Sühûletle irer âhîr tamâma
- 18 Gel ey bâğ-ı belâgat 'andelîbi
Feşâhat gülsitânınuñ lebîbi
- 19 Olup burğa'-güşâ rûy-ı sühandan
Le'âli saç bize dürc-i dehenden
- 20 İdüp eşvâğ ile şîrîn-edâlar
Dil-i 'uşşâk-ı zâra şal nevâlar
- 21 İrüp nağmeñ Hicâz'a geh 'Irâğ'a
Devâlar eylesün derd-i firâğa
- 22 Şafâ virsün Şifâhâna kelâmıñ
Añılsun tâ 'Acem mülkinde nâmıñ
- 23 İdüp âhengi nevrûz-ı şabâdan
Nesîm-i hoş-şemîm irgür Sebâ'dan

- 24 Rehâvî nağmesinden kıl edâyı
Gele tâ kim dile ğamdan rehâyî
- 25 Dü-gâh ile segâh u çâr-gâh it
Bu yüzden ğalb-i ehl-i derde râh it
- 26 Hevâ kıl penç ezâna penç-gâhı
Ķulûba vir anıñla intibâhı
- 27 İdüp geh nağme-i şehnâza âĝâz
Der-i râzı dil-i ‘uşşâka kıl bâz
- 28 Nişâbûruñla kıl zengûle gâhi
Gönüller tâ ki bî-jeng ola gâhi
- 29 İdüp evc-i ‘ırâka gâh pervâz
Leţâfet nağmesinde ol ser-efrâz
- 30 Nevâ-yı sünbüle eyle hevâñı
İrişdür ĝuş-ı ‘uşşâka nevâñı
- 31 Zebânıñ vaşf-ı Hâĝĝ’a râst-ĝuy it
Hüviyyet perdesinden hây u hüy it
- 32 İdüp seyr-i maĝâmât-ı celîle
Anı tevĥîd-i zâta kıl vesîle
- 33 Muĝaşşal eyle ĝün-â-ĝün edâlar
Ala tâ lezzet andan âşinâlar
- 34 Edâ-yı pâk-i evşâf-ı Ĥudâ’yı
Ne yüzden kim ola virür şafâyı
- 35 O bir meh-veş ‘arûs-ı dil-rübâdur
Tecellî itse biñ yüzden revâdur
- 36 Gerekdür şükr ol Perverdigâr’a
Ki ĝudret virdi şükri ihtiyâra

- 37 Çün oldı ni‘met-i şükr ihtiyârî
Gerekdür şükr-i ni‘met ihtiyârî
- 38 Gerekdür hamd u şükre şarf-ı himmet
Ki olur şükr ile müzdâd ni‘met
- 39 İdüp hamd u sipâs-ı Hâlık-ı nâs
Çoma mir’ât-ı dilde zerrece pâs
- 40 İdüp insânı halk ol Rabb-ı Hallâk
Cemâli nûrı itdi anda işrâk
- 41 Çün itdi ahsen-i taqvîm ile halk
‘Aceb mi olsa insân ahsen-i halk
- 42 Virüp bu zümreye hüsn-i şemâ’il
Aña bir nev‘i kılmadı müşâkil
- 43 İdüp halk ahsen-i taqvîm üzre
Yaratdı ‘izzet ü tekrîm üzre
- 44 İdüp tertîb eşkâl-i cihânı
Netîce eyledi îcâda anı
- 45 Muqaddem eyleyüp halk-ı ‘anâşır
Ki anı ‘add idüp çâr oldı hâşır
- 46 Yaradup çâr-‘unşurdan cihânı
Nümâyân itdi sırr-ı kün fekânı
- 47 Medâr idüp çehâr-erkânı dâra
Çarârın anlara itdi idâre
- 48 Yaradup târem-i çârümde mihri
Müzeyyen itdi anıñla sipihri
- 49 Kirâm-ı rüsl-i emlâki idüp çâr
Çehârıñ qadr u şânın itdi izhâr
- 50 Dağı münzel kitâbın eyledi çâr

Hem itdi hürmete dörd ayı muhtâr

- 51 Virüp sultân-ı rüsle çâr-yârı
Medâr-ı dâr-ı dîn itdi o çârı
- 52 İdüp tebyîn râh-ı çâr-mezheb
Şerî'at aşlını itdi mühezzeb
- 53 İdüp bu çâr ile her derde çâre
Sirâc-ı hikmeti itdi inâre
- 54 Te'âlallâh zihî Hâllâk-ı 'âlem
Ki itdi hikmet üzre halk-ı âdem
- 55 Hezârân-şükr ü hamd ol pâdişâha
Ki da'vet itdi halkı şâh-râha
- 56 İdüp da'vet şirât-ı müstakîme
Delâlet eyledi nehc-i kavîme
- 57 Ümem dâ'isi idüp enbiyâyı
Nümâyân eyledi râh-ı hüdâyı
- 58 İdüp her birisi da'vet şifâta
Şafâ buldı uyanlar ol hüdâta
- 59 Huşûşâ ser-firâz-ı dâ'iyânı
Güzîn-i hâdiyân-ı ins ü cânı
- 60 İdüp dâ'î tarîk-i aşl-ı zâta
Medâr itdi anı bâkî hayâta
- 61 Sa'âdet aña kim uydı o şâha
'Înâyet çekdi anı toğrı râha
- 62 İdüp âyîne-i kalbi münevver
Tecelliyât-ı zâta itdi mazhar
- 63 İçür yâ Rabb ol âb-ı hayâtı
Ki ola iki 'âlemde şebâtı

- 64 İlâhî dîde-i cânı başîr it
Cemâliñ pertevinden müstenîr it
- 65 Düçâr it dil gözin rûy-ı cemâle
Cemâliñ dâimâ gelsün hayâle
- 66 Göñülde berķ urup envâr-ı taħmîd
Şafâ virsün dile esrâr-ı taħmîd
- 67 Dehende zıkr-i Hâķ oldu çü şekker
Yaraşur olsa mün'âd u mükerrer
- 68 Olup ol şekkere tûṭî dehânım
Hemîşe zıkr-i Hâķ itsün zebânım
- 69 Yite çün kim hevâ-yı zıkr-i Mennân
Nevâ-yı na'tla olsun hoş-elhân
- Tekellüm-kerden-i tûṭî-i hâme**
Be-na't-ı pâk-i sulṭân-ı tihâme
- 70 Çün oldu ğonca-i taħmîd-i ğandân
Müzeyyen oldu anıñla ğülistân
- 71 Açılsun ğonca-i pür-behce-i na't
Dem ursun bülbül-i hoş-lehce-i na't
- 72 Şalâtullâh olup bir hoş-ğülistân
Bitürsün tâze tâze verd-i ğandân
- 73 Olup ter ğül-bün-i teslîm-i Mevlâ
Açılsun anda nice verd-i ra'nâ
- 74 Nesîm-i hoş-şemîm-i 'anberîn-bû
O tâze ğüllere yer yer sürüp rû
- 75 İrüşsün ğâk-i pâk-i 'itr-nâke
Ki irdi zerresi semk-i simâke

- 76 O hâk-i pâk kim hâk-i şifâdur
Dürûdî sürme-i ‘ayn-ı şafâdur
- 77 O hâk-i pâk ya‘nî hâk-i Taybe
Ki geldi nefhasından bûy-ı tîbe
- 78 Ğubâr-ı merķad-i faħrû‘l-berâyâ
Ola vâşıl aña ğayrû‘t-teĥâyâ
- 79 Resûlallâh hidâyet mihr ü mâhı
Ki oldı mazĥar-ı nûr-ı İlâhî
- 80 Anıñ-çün yaradıldı cümle ‘âlem
‘Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 81 Murâd olmasa ger ol tıynet-i pâk
Yaradılmazdı hergiz bunca eflâk
- 82 Mu‘aĥĥar geldi gerçi bu cihâna
Muķaddem oldur aşl-ı kün-fekâna
- 83 Egerçi mübtedâ oldı o server
Ki olur mübtedâ olur mu‘aĥĥar
- 84 Olup maķşûd ol nûr-ı İlâhî
Yaratdı Ħaķ Te‘âlâ mihr ü mâhı
- 85 Delîl-i pâkdür levlâke levlâk
Ki maķşûd olmasa olmazdı eflâk
- 86 Odur bu ‘âlemi icâda ‘illet
Hem oldur ğalk-ı mevcûdâta ğâyet
- 87 O şeh kim ola maĥbûb-ı İlâhî
Anıñdur ‘âlem ez-meh tâ-be-mâhî
- 88 Çün oldı mübtedâ-yı aşl-ı âdem
Çün oldı müntehâ-yı ğalk-ı ‘âlem
- 89 Olup ğalkı vü ğulķı ğûb u dil-keş

- Cihânı itdi nûrânî o meh-veş
- 90 Ruḥı âyîne-i nûr-ı Hudâ'dur
Velî âyîne-i ma'nâ-nümâdur
- 91 Olup şûret de sîret de mükemmel
Mücemmel oldı ol sulţân-ı kümmel
- 92 Virüp Haḫ ol şehe ḫüsn-i şemâ'il
Dil ü cân-ı cihânı itdi mâ'il
- 93 Şıfât-ı ḫüsnî irdi müntehâya
Ziyâ virdi cemâli toĝar aya
- 94 Yüzi maḫzar olup nûr-ı İlâh'a
Viren envârı oldur mihr ü mâha
- 95 Cemâlinden irüp bir lem'a şem'e
Virür envârı her şeb niçe cem'e
- 96 Görüp meclisde ol şem'-i tırâzı
Yanup aña ider sûz u güdâzı
- 97 Olaldan ol cemâl-i pâke 'âşık
Eritdi yağını ol baĝrı yanık
- 98 Serinden çıksa dâ'im nola dûdı
Derûnın yaĝdı anuñ şevĝi odı
- 99 Muḫaşşal itdi anuñ bir nigâhı
Çerâĝı bende-i zerrîn-külâhı
- 100 Ruḥı şem'-i şebistân-ı nübüvvet
Ḳadi naḫl-i gülistân-ı nübüvvet
- 101 Cemâli şem'-i cem'-i lî-ma' Allâh
Yüzinden aldı pertev mihr ile mâh
- 102 Cemâli cism-i nûrânîde çün hûr
Görenler didiler nûrun 'alâ nûr

- 103 Olup her vaşfi hüsn üzre muḥaşşal
Vücûd-ı pâki olmuşdı mükemmel
- 104 Degildi vaşfi ḥadd ü ḥaşra kâbil
Anıñ vaşfi da oldı ḥayr-ı kâ'il
- 105 Velî andan idüp bir bende taqrîr
Kitâb-ı ḥilye itdi anı taşvîr
- 106 O vaşfi kim dil ü cân oldı mâ'il
Beyân itdi Gülistân-ı Şemâ'il
- 107 O sulṭânıñ çün oldı zâtı kâmil
Şıfât-ı pâki uydı zâta ḥâşıl
- 108 Virüp Mevlâ aña a'vân u enşâr
Kimin itdi muhâcir kimin enşâr
- 109 Virüp her birine anıñ fazîlet
İdüp her birisin necm-i hidâyet
- 110 Açup anlarla râh-ı ihtidâyı
Bize gösterdi envâr-ı hüdâyı
- 111 Sa'âdet ḥıttasında şâh-ı levlâk
Risâlet 'âleminde mâh-ı eflâk
- 112 Buyurmuşdur bi-eyyihim iktedeytüm
Dimişdür âhirinde ihtedeytüm
- 113 Pes iden ol kirâma iktidâyı
Bulur râh-ı hüdâda ihtidâyı
- 114 Ḥuşûşâ kim o şâhıñ çâr-yârı
Ḥişâr-ı dîn ü îmânıñ cidârı
- 115 Çehâr-erkânı dâr-ı şer' ü dîniñ
Güzîde yârı fâhrü'l-mürselîniñ

- 116 Hıyâr-ı cümle-i aşhâb-ı ahyâr
Kibâr-ı şâhibân-ı fahr-ı ebrâr
- 117 Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osmân u Haydar
Ola her biri fazl-ı Hakk'a mazhar
- 118 Olup peyrevleri ol mâh-ı dîniñ
Hüdâtı oldılar şeh-râh-ı dîniñ
- 119 Delâlet eyleyüp Hakk'a enâmı
Ünâsıñ oldılar anlar imâmı
- 120 Olup hâdîleri râh-ı yakîniñ
Sirâcı oldılar mişkât-ı dîniñ
- 121 Uyup sîretleri ol mâh seyre
Delâlet itdiler her biri hayra
- 122 Olup şûretleri de hûb u mergûb
Olurdu her biri 'uşşâka maflûb
- 123 Olup her biri maħmûdü'l-ħaşâ'il
Göründi cümlesi şîrîn-şemâ'il
- 124 Olup rehber hidâyet müttekîne
Hidâyet itdiler râh-ı yakîne
- 125 İrüp her birine rıdvân-ı Raħmân
Ola merkadleri dâ'im gülistân
- 126 Daħi evlâd u ezvâc-ı kirâma
Ki hâdî oldılar dârü's-selâma
- 127 Huşûşâ Hazret-i Zehrâ'ya her dem
Daħi Şiddîka-i 'ulyâya her dem
- 128 İrişün nefha-i gülzâr-ı teslîm
Şaçılsun reşha-i enhâr-ı ta'zîm
- 129 Huşûşâ mihr-i dîn cüft-i nuħustîn

- Güzîn-i hem-nişînân-ı şeh-i dîn
- 130 Dür-i zî-kıymet-i ‘iffet Hadîce
Ki andan hâşıl olmuşdur netîce
- 131 Olup a‘lâ-yı ‘ıllıyyîn turağı
Ola tâ haşre dek bâkî budağı
- 132 İdüp ol silsile devr ü teselsül
Esâsı bulmaya hergiz tezelzül
- 133 O gülşende bitüp her dem gül-i al
Ola ser-sebz ü hurrem gülbün-i al
- 134 Huşûşâ server-i şübbân-ı cennet
Ol iki şâhid-i eyvân-ı cennet
- 135 İki şeh-zâdesi ins ü perîniñ
Ki dil meftûnı oldı her biriniñ
- 136 İki âzâde servi bâğ-ı dîniñ
İki ter-ğoncası huld-ı berîniñ
- 137 Şehâdet şehdini nûş eyleyenler
Cihân kaydın ferâmûş eyleyenler
- 138 Daği her biriniñ evlâdı cümle
Daği ensâbı vü aḥfâdı cümle
- 139 Ola müstağrağ-ı ‘ummân-ı rıdvân
İre fazl-ı Hudâ’dan revḥ u reyḥân
- 140 Muḥaşşal cümle aşḥâb-ı kirâma
Daği âl-i me’âlî-ittisâma
- 141 Huşûşâ câr-ı sâmi-âsitâna
Ebî Eyyûb şâhib-ḳadr u şâna
- 142 Huşûşâ cedd-i ‘âlî-istinâda
Ki oldı üns-i ḥazretle şafâda

- 143 Enes hazretleri ya'n'ibn Mâlik
Ki oldur şâh-râh-ı ünse sâlik
- 144 İrüp nîsân-ı ihsân-ı İlâhî
Rızâ reyhânı olsun bî-tenâhî
- 145 Kibâr-ı etkiyâ vü aşfiyâya
Cemî'-i enbiyâ vü evliyâya
- 146 Cemî'-i tâbi'în ü ehl-i dîne
Cemî'-i mü'minîn ü müslimîne
- 147 Şüyûh-ı dîn ü 'ubbâd-ı 'ibâda
Huşûşâ şâhibân-ı ictihâda
- 148 İmâm-ı A'zam-ı pâkîze-râya
Ki itdi dîn yolında ref'-i râye
- 149 İmâmeyn-i hümâmeyn-i güzîne
Ol iki pîşvâ-yı ehl-i dîne
- 150 Hüdâ aşhâbı olan evliyâya
Hüdât-ı dîn olan ehl-i hüdâya
- 151 Huşûşâ kâdirîler serverine
O kûtb-ı 'âlem-i eflâk-ı dîne
- 152 Huşûşâ serverân-ı hâcegâna
Ki bahş-ı feyz ider anlar cihâna
- 153 Hedâyâ-yı tehayâ-yı İlâhî
Şılât-ı vâşılât-ı bî-tenâhî
- 154 Gül-i teslîm-i gülzâr-ı selâmet
Şükefte-gonca-i bâğ-ı kerâmet
- 155 Rızâ-yı 'izzet-efzâ-yı Hudâyî
Ki her derde iden oldur devâyı

156 Ola bu cümleye hem-vâre vâşıl
Gül-i maşşûd ola anıñla hâşıl

**Du‘â-yı Hâzret-i Sultân-ı Aşmed
Buved-mesned-nişîn-i ‘ömr-i sermed**

157 Umup bu cümleden luţf u i‘ânet
El açup eyleriz ‘arz-ı darâ‘at

158 İdüp dergâh-ı Mevlâ‘ya münâcât
Kılup ol bâr-gâha ‘arz-ı hâcât

159 Du‘â idüp şehin-şâh-ı cihâna
Medâr-ı emn ü îmân u emâna

160 O şâhen-şâha kim oldı mümecced
Hâk itdi nâmını Sultân Aşmed

161 Recâ idüp beğâ-yı ‘ömr ü câhın
Umup fetĥ-i der-i devlet-penâhın

162 İdüp ‘ömr-i medîdin Hâk‘dan ümmîd
Hemîşe umarız iqbâl-i câvîd

163 Hudâvendâ o şâhı ser-firâz it
Mu‘ammer eyleyüp ‘ömrin dırâz it

164 Esâs-ı taht u bahtın eyle muhkem
Sürûrı dergehinden eyleme kem

165 Libâs-ı ‘arz u câhın ile tecdîd
Serîr-i saltanatda bula te‘bîd

166 O şâhıñ sâyesinde ehl-i ‘âlem
Varup hâba düşünde görmesün gam

167 Yayılsun sâyesi bi‘t-tûli ve‘l-‘arz
Ki es-sultân u zıllullâhi fi‘l-‘arz

168 Yazılsun râyesinde âyet-i fetĥ

- Cihâna sâye şalsun râyet-i feth
- 169 Olup ser-mâye-i râhat o sâye
Cihâna ola pîrâye o râye
- 170 Olup iqbâl ü devlet hem rikâbı
Kurulsun hayme-i zerrîn-tınâbı
- 171 Zafer hem-pâ vü hem-dest ola nuşret
Öñince peyk ola iqbâl ü devlet
- 172 Rumûz-âmûz olup esrâr-ı râyı
Cihân-efrûz ola envâr-ı râyı
- 173 Cihânda tâ ola âyîn-i şâhî
Şehin-şâhân ola halkıñ penâhı
- 174 Şeh-i şâhân-ı devr olup o server
Ola taht-ı sa'âdetde mu'ammer
- 175 Olup destinde menşûr-ı sa'âdet
Virüp halka berât-ı 'izz ü devlet
- 176 Cihân maḥkûm-ı hükmi ola dâ'im
Ḥıyâm-ı ihtirâmı ola kâ'im
- 177 O dâver kim medâr-ı dâr-ı dîndür
Penâh-ı mü'minîn ü müslimîndür
- 178 Odur zıll-ı İlâh u sâye-i emn
Odur halk-ı cihâna mâye-i emn
- 179 Serîr-ârâ-yı mülk-i pâdişâhî
Bu devriñ dâver-i 'âlem-penâhı
- 180 Nigîn-i ḥâtem-i fermân-revâyî
Güzîn-i 'âlem-i kişver-güşâyî
- 181 Sezâ-yı mesned-i şâhib-kırânî
Sezâ-vâr-ı serîr-i kâm-rânî

- 182 Yaraşur taht u bahta ol şehin-şâh
Ola yardımcısı her yerde Allâh
- 183 Olup manzûr-ı enzâr-ı İlâhî
Hudâvend-i cihân olsun penâhı
- 184 Sever çünkim habîbullâhı ol şâh
Ola luţfi aña her yolda hem-râh
- 185 Olur çün hilyesin görmekle maḥzûz
Kıyâmetde ola laḥzıyla melḥûz
- 186 Virür çün aña ol zîbâ-şemâ'il
Şafâ-yı bî-mu'âdil şevḳ-i kâmil
- 187 Görüp 'uḳbâda ol ferruḥ-liḳâyı
Bula âyîne-i 'âlem-nümâyı
- 188 Hudâyâ kıl o sultâna 'inâyet
Hemîşe ide ḫayrâtı işâ'at
- 189 İlâhî câmi'in kıl ḫayr-ı câmi'
Du'âsıyla ṭola dâ'im mecâmi'
- 190 Kerîmâ câmi'in it câmi'-i ḫayr
Zamânında ola câmi' nice deyr
- 191 O câmi' yüsr ile irüp tamâma
Oḳunsun ḫuṭbeler anda o nâma
- 192 Çün ola maḥfili üzere nevâlar
Tilâvet ide anda ḫoş-şadâlar
- 193 Du'âlar olup ol şâh-ı cihâna
Ḳarîn olsun ḳabûl-ı müste'âna
- 194 Disün rûḫü'l-emîn âmîn âmîn
Ḳabûl-i Ḥaḳḳ'a dûş olsun o te'mîn

- 195 Edâ idüp o câmi‘de namâzı
İde dergâh-ı Mevlâ‘ya niyâzı
- 196 Nice müddet uyup anda imâma
İmâm olsun nice yıllar enâma
- 197 Şalâtın eyleyüp anda iķâmet
İmâmet resmini ide idâmet
- 198 El açup bâr-gâh-ı çâre-sâza
Murâdın ‘arz idüp ol bî-niyâza
- 199 Olup eltâfına mazhar Hudâ‘nıñ
Ola şâhen-şehi devr-i zamânıñ
- 200 Olup hem-vâre manşûr u muzaffer
Ėazâlarda fütûh olsun müyesser
- 201 Hudâyâ müstecâb eyle du‘âmız
Budur dergâh-ı lutfuñdan recâmız
- Beyân-ı vech-i în te‘lif-i ‘âlî**
Ki manzûm est ez-ħayrû‘l-le‘âlî
- 202 Refîķ olup baña tevfiķ-i Bârî
İdüp ihsân-ı Ėaķ imdâd u yârî
- 203 Beyâna bend idüp kilik-i beyânı
Olup Ėavvâş-ı ‘ummân-ı me‘ânî
- 204 Çıķardım nice esrâr-ı bedâyi‘
Ki olmuşdı ezel anda vedâyi‘
- 205 İdüp ol sırr ile mesrûr Ėalkı
Beyân idüp şeh-i pâkîze Ėulķı
- 206 O şeh kim şâh-ı emlâk ü rüsüldür
O şeh kim mebdê‘-i Ėalk aşl-ı küldür
- 207 İdüp ser-tâ-ser evşâfin mübeyyen

- Şemâ'il şafhasın itdim müzeyyen
- 208 İdüp bir hoş-nümâ manzûme peydâ
Nice esrâr idüp anda hüveydâ
- 209 Virüp ol cevher-i manzûma revnağ
İdüp nüh-ţâğ-ı gerdûna mu'allak
- 210 O şâh-ı hüsniñ idüp vaşfın inşâ
Nice te'lîf ü taşnîf itdim insâ
- 211 Getürdüm ol kitâb-ı hûb-edâda
Hisân-ı Hazret-i Hassân'ı yâda
- 212 Kõdum adın Gülistân-ı Şemâ'il
Yaraşur olsa 'uşşâka hamâ'il
- 213 Çün evşâf oldı ol dürr-i yetîme
Nola ol 'ağd-ı pâk olsa temîme
- 214 O gül vaşfı bitüp ser-levhasında
Açıldı tâze-gül her şafhasında
- 215 Dinürse nola gülzâr-ı şemâ'il
Ki ehl-i dil olur gülzâra mâ'il
- 216 Gül-i hüsni resûl açıldı anda
Melâhat şebnemi saçıldı anda
- 217 Bitüp nîsân-ı ihşân reşhasından
Mu'atţar oldı 'âlem nefhasından
- 218 O nîsânıñ olup her kaçresi dür
Ma'ârif bahri anıñla olup pür
- 219 İdüp bir sübhâ-i pâkîze-peydâ
Kılup anıñla zîkr ü şükr-i Mevlâ
- 220 İdüp tekrîm ile teslîm-i ezkâ
Nişâr-ı merkad-i hayrû'l-berâyâ

- 221 O dürlerden idüp bir 'ıkd-i manzûm
Leţâfet hâtemiyle oldu mahtûm
- 222 Bağan ol sübha-i gâlî-bahâya
Tutup her bir dürin 'âlî-bahâya
- 223 Eger olsa harîdârı revâdır
Ki ol pâkîze-sübha bî-bahâdır
- 224 O 'ıkdâ reşk idüp 'ıkd-ı şüreyyâ
Anıñ mensûrı oldu neşre gûyâ
- 225 Olup mengûş gûş-ı ehl-i hûşa
Olur tuhfe dil-i hikmet-niyûşa
- 226 Edâ-yı pâk ile ol dürr-i manzûd
Bağûr-ı hûra olur 'ıkd-ı ma'kûd
- 227 Eger olaydı manzûr-ı evâ'il
Olurdu mâ'ili Şahbân-ı Vâ'il
- 228 Edâ-yı hûb u elfâz-ı hisânı
Olup câmi' o gülzâr-ı ma'ânî
- 229 O nazm-ı pâk irüp hüsn-i hitâma
Tamâmı oldu miskiyyü'l-hitâme
- 230 Gezüp elden ele ol hoş-şemâme
İrişdi bûy-ı hûbı her meşâma
- 231 Kûlûba kût u rûha kuvvet oldu
Alan bir şemme andan râhat oldu
- 232 Olup mecmû'a gûyâ her gül-i na't
Anıñla itdi nağme bülbül-i na't
- 233 Muhaşşal çünki ol mecmû'a bitdi
O rengîn kışşa çün itmâma yetdi

- 234 Medâr idüp o nazm-ı pâki emne
Vesîle idüp ol te'lîfi yümne
- 235 İdüp nâm-ı şeh-i şâhânı nâmî
O vaşf-ı pâk ile itdim kirâmî
- 236 Sever dilden çün ol hayrû'l-enâmı
Kirâmî oldu evşâfıyla nâmı
- 237 Egerçi oldu çok te'lîf-i zîbâ
Bu nazmıñ oldu ammâ kadri a'lâ
- 238 Cihânda gerçi çok dürr oldu mensûr
Bu manzûmuñ düri olmadı manzûr
- 239 Niçe te'lîf vardur niçe nâme
Niçe mecmû'alar irdi tamâma
- 240 Velî yokdur bu te'lîfe müdânî
Ki ola gülşen-i hilye fidânı
- 241 Olup ser-tâ-ser evşâfı resûlüñ
Nesîmi irişüp bâd-ı kabûlüñ
- 242 Açup pâkîze-vechinden niķâbı
İdüp maķbûl-i 'âlem ol kitâbı
- 243 Virüp ârâyış ol faşlü'l-ķiķâba
Şemâ'il ķâķına itdi ķitâbe
- 244 Şehin-şâh-ı cihân Sultân Aķmed
Bula 'ömr-i dırâz u câh-ı sermed
- 245 O şâh-ı 'âlem ol sultân-ı ğâzî
Çün oldu pâdişehler ser-fîrâzı
- 246 Yaraşur bu Gülistân-ı Şemâ'il
Ki olmuşdur ser-efrâz-ı resâ'il
- 247 Kirâmî nâmına olunsa te'lîf

- Bu vaşf-ı pâk o nâmı itse teşrîf
- 248 Çü bitdi ol kitâb-ı bî-müdânî
O nâma eyledim ta'vîz anı
- 249 Anı irsâl idüp şâh-ı cihâna
Şeh-i şâhân-ı devlet-âşiyâna
- 250 Olup ol hayr-ı evşâf-ı 'aliyye
Cenâb-ı dâver-i devre hediyye
- 251 Olup âyîne-i 'âlem-nümâ ol
Dil ü câna virüp zevk ü şafâ ol
- 252 İdüp hazz andan ol ferhunde-ahter
Kılup âyîne gibi anı manzar
- 253 Buyurmuş hatt-ı pâk ile o server
Bi-hamdillah ki oldı bu müyesser
- 254 Ki ol pâkîze vü şîrîn-şemâ'il
O hoş mecmû'a-i hüsn-i haşâ'il
- 255 Olundı nâmıma 'izzetle te'lîf
Zamânımda tamâm oldı o taşnîf
- 256 İdüp gâyetde hazz ol hoş-eşerden
Şafâ itdim o nazm-ı mu'teberden
- 257 Buyurdı hem o şâhen-şâh-ı 'âlem
Ola dâ'im serîrinde mükerrerem
- 258 Kim olup çâr-yâr evşâfi manzûm
O zîbâ-hilyeler de ola ma'lûm
- 259 Çü bitdi hilye-i sultân-ı kevneyn
Bu hilye ola aña şânî-işneyn
- 260 Çün oldı hadd-i itmâma o vâsıl
Aña zamm olına bu hoş-şemâ'il

- 261 O vaşfa kim odur hayrü'l-maḥâsin
Şıfât-ı çâr-yâr ola muḳârin
- 262 Çün oldı ḫilye-i hayrü'l-berâyâ
Gülistân-ı şıfâta naḫl-i zîbâ
- 263 Olup bu ḫilye ol naḫliñ budağı
Ola ol gülsitâniñ **Çâr-bâğ'**
- 264 Fezâ'il nüşhası olup gülistân
Siyer evrâkı olup tâze bostân
- 265 Olup dîbâce ol zîbâ-şemâ'il
Aña bu ḫilyeler çeksün cedâvil
- 266 Yazılsun levḫa-i zerrîne levḫa
Bu ḫilye olsun aña çâr-levḫa
- 267 Hemân-dem imtişâl idüp ol emre
O fermân-ı celîl-i mihr-ḳadre
- 268 Sürüp ol ḫaṭṭ-ı pâki çeşm ü rûya
İtâ'at idüp ol emr-i nigûya
- 269 Sevâd-ı ḫaṭṭı idüp kuḫl-ı dîde
Cilâ-baḫş eyleyüp çeşm-i ümîde
- 270 Virüp 'ayna beyâzı rûşenâyî
Bedîdâr itdi rûy-ı âşinâyı
- 271 Cevâbın idüp anıñ ber-ser ü çeşm
İdüp ol ḫıdmet-i bâ-'izzete 'azm
- 272 Şürû' idüp hemân dem bu kitâba
Ḳılup ṭâḳ-ı feşâhatde kitâbe
- 273 Tevessül idüp ol faḫrû'l-enâma
Yüz urup dergeh-i hayrü'l-kirâma

- 274 Teşebbüs idüp ezyâl-i kibâra
Hüdât-ı ümmet olan çâr-yâra
- 275 Du‘â itdim o sulţân-ı zamâna
Karîn ola kabûl-ı Müste‘ân’a
- 276 Çün ihlâş üzre oldu ibtidâsı
Karîn olsun kabûle intihâsı
- 277 Çün oldu çâr-yâr ismiyle nâmî
Revâdır Çâr-bâğ olursa nâmı
- 278 Bu nazmı irgürüp yâ Rab tamâma
Naşib it buña da hüsn-i hitâme
- Beyân-ı hilye-i Şiddîk-i ekber
Rızâ-yı Haqq ile olsun muvaqqar**
- 279 Şadîk-i fahr-i ‘âlem ya‘ni Şiddîk
Refîk-i râh-ı hicret kân-ı taşdîk
- 280 Olup hoş-hilye vü zîbâ-şemâ’il
Şıfât-ı hüsn ile olmuşdı kâmil
- 281 Şıfâtı nitekim olmuşdı ‘ulyâ
Aña virmişdi Haq eşkâl-i zîbâ
- 282 Sa‘âdet aña kim gördi cemâlin
Ruḥ-ı ferḥunde-fâl-ı bî-mişâlin
- 283 Temâşâ eyleyenler ol cemâli
Görenler ol mişâl-i bî-mişâli
- 284 İdüp a‘zâ-yı pâkin cümle taşvîr
Şıfâtın eylemişler hüsn-i taqrîr
- 285 Olup gûyâ zebân-ı hâme-i vaşf
Bu vech üzre yazılmış nâme-i vaşf

İbtidâ-yı sühan be-hilye-i û

Zıkr-i vech-i cemîl ü lihye-i û

- 286 Ten-i pâkîze-i Bû-Bekr-i Şiddîk
Leţâfetde ‘alem olmuşdı taḥkîk
- 287 O serv-i ser-firâz-ı gülşen-i râz
Tırâz-ı ḥüsn ile olmuşdı mümtâz
- 288 Olup ḥalkı vü ḥulkı ḥûb u maḥbûb
Cemî‘-i kâr u bârı oldı mergûb
- 289 Añıldıḳça cemâl-i bâ-kemâli
Rızâ-yı Ḥaḳḳ ile bulsun me‘âli

كان ابو بكر رضي الله تعالى عنه رجولا طويلا.

[Ebubekir (ra) uzun boylu birisiydi.]

Ḥazret-i Ebû Bekr-i Şiddîk raḳıyallâhu Te‘alâ ‘anhü uzun boylu idi.

- 290 Uzun boylı olup ol server-i dîn
Ḳadi olmuşdı serv-i bâğ-ı temkîn
- 291 Olup tûbâ-yı ra‘nâ-yı şadâḳat
Ol idi serv-i bâğ-ı istiḳâmet
- 292 Görünmezdi cihân bâğında aşlâ
Ḳad-i mevzûnı gibi serv-i bâlâ
- 293 Te‘âlallâh zihi serv-i ser-efrâz
Ser-â-ser ḥüsn ile olmuşdı mümtâz
- 294 Be-yâd âyed çü ân bâlâ-yı şimşâd
Ber-ân bâd-ı rızâ-yı Ḥaḳ vezân-bâd

نحيفا خفيف اللحم

[Zayıf ve biraz kuruca idi.]

Lağar idi, eti az idi.

- 295 Olup cism-i şerîfde neḥâfet
Neḥâfet aña virmişdi leṭâfet
- 296 Naḥîf ammâ naḥîf-i i'tidâli
Şadâkat-naḥliniñ nevreste dâli
- 297 İderdi çün reh-i Ḥaḳ'da riyâzet
'Aceb mi olsa cisminde neḥâfet
- 298 Ten-i pâki egerçi oldı lâğar
Velî zâtı ağır kıymetlü cevher
- 299 O cism-i pâkiñ olup gûştı az
Ḥafîfü'l-laḥm idi ol maḥrem-i râz

ابيض

[Beyazdı.]

- 300 Olup ol ḥayr-ı aşḥabıñ yüzi aḳ
Anı envâr-ı şıdḳ itmişdi berrâḳ
- 301 Beyâz olmuşdı reng-i rûyı anıñ
Gül-i aḡ idi bâğ-ı ḥüsn ü âniñ
- 302 O server oldı şan kim sîm-tenli
Göründi aḳ u pâkîze-bedenli
- 303 Beyâz olup teni ol mâh-tâbıñ
Ziyâsın gösterirdi âfitâbıñ

خفيف العارضين

[Seyrek sakallı idi.]

- 304 O gül-ruḥsâr-ı müşg-âlûde-'ârız
Ḥafîfü'l-'ârız idi bî-mu-'ârız

- 305 Olup ya'nî kim a'lâ-yı maḥâsin
 alîlü's-şar gösterdi şafâsin
- 306 Olup mûy-ı maḥâsin orada az
 Bu vech üzre yüzi olmuşdı mümtâz
- 307 Degildi mâ-ḥaşal pür-mû 'izârı
 aṭı olmuşdı ezḥâr-ı bahârî

معروف الوجه

[Güzel yüzlü idi.]

- 308 Yüzinde az olup et ol kerîmiñ
 Göründi ḥacm-i 'azmi ol 'azîmiñ
- 309 O rûda k'oldı mir'ât-ı mefâḥir
 Naḥâfetden kemükler oldı zâhir
- 310 Olup albinde ğâlib ḥaşyetullâh
 Naḥîf olmuşdı ol şâh-ı dil-âgâh

ناقي الجبهة

[Alın çıkıntılı idi.]

Alınları cüz'ice ıķıķ idi.

- 311 Dimişler vaşf idenler bu şıfâtı
 Ki pîşânî-i pâki oldı nâtî
- 312 Olup cüz'ice yumrı alnı ya'ni
 Bu vech üzre virildi aña ma'ni

غائر العينين

[Gözleri ukurdu.]

Gözleri cüz'ice çukur idi.

- 313 Olup iki mübârek çeşmi gâ'ir
Bağup hüsünin gören olurdu hâ'ir
- 314 Çukur gözliye dirler gâ'irü'l-'ayn
Çukur gözli idi ol nûr-ı 'ayneyn
- 315 Olup cüz'î batık ol çeşm-i bînâ
Cemâl-i Hakk'ı eylerdi temâşâ

اجناء

[Sırtı hafifçe eğri idi.]

Arşaları fi'l-cümle münhâni idi.

- 316 O kaddiñ kim degil kâbil şenâsı
Nümâyân idi cüz'î inhinâsı
- 317 Tevâzu' ehli idi çün o server
Yaraşur inhinâ itse muğarrer
- 318 Luğatde dirler ecnâ' münhanîye
Hınâ gelmişdi ol vaşfi seniyye
- 319 Olup ma'nâda bir ecnâ'la ahnâ
Biri mehmûz u biri nâkış ammâ

لا يستمسك ازاره يسترخي عن حقوه

[Kemerlerini pek bağlamaz gevşek tutarlardı.]

İzârlarını pek bağlamazlar mülâyim tutarlar idi.

- 320 İzârın bağlamazdı pek o server
Anı haqvından alçağ kordı dirler

- 321 Şu ‘uzv üzre ki bağlarlar izârı
‘Arabca haqv dirler aña yârî
- 322 ‘Acemce dinilür aña tehî-gâh
İzâra daği haqv ıtlâk olur gâh
- 323 İzâr oldur ki setr eyler ayağı
Olur tübbân gibi amiñ da bağı
- 324 ‘Acem dilince dirler aña şalvar
Bu ma‘nâya delâlet eyler âşâr
- 325 İzârın gerçi kim bağlardı gevşek
Velî bağlardı gayret kuşağın pek

عارى الاشاجع

[Parmak dipleri etsiz idi.]

Barmaqlarınıñ mafşalları enli degildi.

- 326 Lügatde cem‘-i eşca‘dur eşâci‘
Murâd andan olur aşl-ı eşâbi‘
- 327 Eger taḥkîkin isterseñ mufaşşal
Bün-i engüşt-peyvendi muḥaşşal
- 328 Eliñ üstine bend olan tarafdur
Degildür ol taraf kim semt-i kefdür
- 329 Budur bu fiḫraniñ bunda müfâdı
Ki ol dest-i kerîm-i zi‘l-eyâdı
- 330 Olup mafşalları üstinde bî-şahm
Hemân bir cildle ‘azm idi bî-laḥm
- 331 Degildi ya‘ni ol mafşalları etli
Laṭîf olmuşdı ol zîbâ-şıfatlı

يخضب بالحناء والكتم

[Kına ve çivitotu ile sakalını boyardı.]

Mağâsinlerini hınnâ ve ketem ile boyarlardı.

- 332 Hızâbı ihtiyâr idüp o server
Boyardı lihye-i pâkin muqarrer
- 333 Boyardı lîk hınnâ vü ketemle
Şafâsı vaşf olunmazdı qalemle
- 334 Ketem hınnâ gibi bir ota dirler
Hızâba anı isti'mâl iderler
- 335 Hızâb ol server-i 'âlî-cenâba
Mişâl-i hâle oldu âftâbe
- 336 Cemâl-i bâ-kemâlin vaşf idenler
O yolda râh-ı tahkîke gidenler
- 337 Bu vech üzre idüp taşvîr ü tavşîf
Cemâlin itdiler bu resme ta'rîf
- 338 Dimişler ba'zılar ol yâr-ı aqdem
Tavîlü'l-ğadd olup olmuşdı âdem
- 339 Teni olmuşdı gendüm-gûn ya'ni
Ki lafz-ı âdeme bu oldu ma'ni
- 340 O vechi hûb ol eşkâli mergûb
Muhaşşal oldu buğday-añlu maḥbûb

وكان اصغر من النبي عليه السلام بستين او ثلاث سنين

[Resululah (sav)'den iki veya üç yaş küçüktü.]

Ve ḥazret-i resulullahdan iki yaş ya üç yaş küçük idiler.

- 341 Olup sinn-i şerîfnde o mihter
Resûlullâhdan iki yaş kihter
- 342 Şadîk olup habîb-i zi'l-celâle
İrişmişdi bile sinn-i kemâle
- 343 Olup teyyâr-ı baħr-ı şübheye ğark
Dimişler ba'zılar üç yaş idi fark

اسلم وهو ابن سبع وثلاثين او ثمان وثلاثين سنة

[37 veya 38 yaşlarındayken Müslüman oldu.]

- 344 Gelüp İslâm'a ol otuz yedide
Fezâ'il anda olmuşdı 'adîde
- 345 Yaħod otuz sekizde ol şeh-i dîn
Sipihri-i şıdka olmuşdı meh-i dîn

وعاش في الاسلام ستا وعشرين سنة

[26 yıl Müslüman olarak yaşadı.]

- 346 Pes İslâm üzre ol kân-ı şadâkat
Yigirmi yedi yıl itdi ma'îşet
- 347 Olup İslâm'ı sâ'irlerden aqdem
Qabûl-i dîn-i Haq itdi muqaddem
- 348 Ol oldı pîşvâ-yı cümle aşhâb
Ol oldı muqtedâ-yı ehl-i elbâb
- 349 Anıñla faħr idüp cümle şahâbe
Şadâkat taqına oldı kitâbe
- 350 Çün itdi şâfi'-i rûz-ı kıyâmet
Hudâ emriyle da'vâ-yı risâlet
- 351 Muqaddem cümleden ol itdi taşdîk

- Risâlet da‘vetin ol itdi taḥkîk
- 352 Ricâl içre gelen İslâm’a evvel
O ‘âlî-şân idi kim oldı efḍal
- 353 Şıgâr içre olan evvel Müselmân
‘Alî’dür ol ‘aliyyü’ş-şadr ve’ş-şân
- 354 Nisâda dîn-i İslâm’a netîce
Viren olmuşdur eñ evvel Ḥadîce
- 355 Çün itdi cümleden evvel o taşdıḳ
Dinildi lâ-büd ol sultâna Şiddîḳ
- 356 Añıldıḳça şadâḳatle o server
Rızâ-yı Ḥaḳḳ ile olsun muvaḳḳar

وكان ولادته بمعنى بعد الفيل

[Fil vakiasından bir yıl sonra Mina’da doğdu.]

- 357 Toḡup ol mâh-ı şehr-ârâ Minâ’da
Ziyâsı oldı gitdikce ziyâde
- 358 O şâhib-rütbesi ḳadr-i celîliñ
İkincisinde toḡdı ‘âm-ı filîñ

ولم يكن احد يفتي بحضرة النبي عليه الصلوة والسلام غيره

[Resulullahın huzurunda ondan başkası fetva veremezdi.]

Resûl-i ekrem ḥuzûr-ı şerîfnde anlardan ğayri bir ferd fetvâ viremez idi.

- 359 Aña yetmez mi bu ḳadr ü celâlet
Ki ol ser-defter-i ‘ubbâd-ı ümmet
- 360 Ḥuzûr-ı faḫr-i ‘âlemde muḫaḳḳaḳ
Virüp fetvâlar olurdu muşaddaḳ

361 Bu ‘izzet oldu ancağ aña maşşûş
Kılınmışdır kütübde böyle mansûş

362 Şadâkat kâmidur ol hayr-ı aşhâb
Kitâb-ı vaşfını haşr itmez ebvâb

363 Fazîlet çokdur ol ‘âlî-güherde
Nice derc oluna bu muhtaşarda

364 Rızâullâhi mâ-sehğâd sehâbe
‘Alâ bedri’l-hüdâ fahrü’ş-şahâbe

365 Gül-i gülzâr-ı rıdvân deste deste
Ki ola rişte-i şıdğ ile beste

366 Ola dâ’im o yâr-ı gâra vâşıl
Murâd-ı dil anıñla ola hâşıl

**Beyân-ı fazl-ı ân sultân-ı taşdığ
Ki bûde baħr-ı ‘ilm ü kân-ı taħkîğ**

367 Olup vaşfi anıñ bî-ğadd ü gâyet
Kitâb-ı fazlına yoğdur nihâyet

368 Çün oldu yâr-ı gâr-ı efđal-i kül
Yaraşur ger olursa ekmel-i kül

369 Çün oldu yâr-ı gâr-ı faħr-i ahyâr
Nola olursa aşhâb içre muhtâr

370 İnandı kendüsin aña peyember
‘Aceb mi olsa ‘âlî-ğadr o server

371 Çün emr-i Hağğ ile fermân-ı hicret
Nüzûl itdi resûl itdi itâ‘at

372 Medîne ‘azmin itdi çünki taħkîğ
Refîğ ü hem-ğarîği oldu şıddîğ

373 Yeter bu ħadr u ‘izzet ol imâma

Ki hem-şoĥbet ola ĥayr 'l-en ma

Bey n-1 hicret-i  n server-i dehr
Ki b sed ĥayr ez-fazl-1 Eb  Bekr

- 374  ureyş' n zümre-i mekr   şik k 
 d p fikr-i fes da ittif k 
- 375 Gelüp bir yire D r 'n-Nedve içre
T lup her biri baĥr-1 fikr-i mekre
- 376 Gezend irg rmege ol Ő h-1 d ne
Pen h-1 m slim n   m h-1 d ne
- 377  d p her birisi bir g ne tedb r
MuĥaŐsal itdiler ifs da el bir
- 378 Kimi kaşd eyledi ĥabs ile iz' c
Kimi didi olunsun nefy   iĥr c
- 379  derken her biri fikr-i muĥ lif
Olup Őeyt n o fikr-i mekre v k f
- 380 Girüp derĥ l Şekl-i p r-i Necd'e
 d p kaşd ol Şeh-i aŐĥ b-1 mecde
- 381 Gelüp ol mecma'-1 g yy u d l le
Ő r ' idüp fes d u mekr    le
- 382 Oturd  yanlarında b -tekell f
Niy za başlayup itdi tela t f
- 383  ulaĥ urduĥda ol efk ra mekk r
M n sib g rmey p oldı dil-efg r
- 384  Őitdikde o tedbir t  Necd 
Didi olmaz bunu n hiç biri mecd 
- 385 Hem n-dem itdi bu r y  Eb -Cehl
O ehl-i n r olan bed-aşl-1 n -ehl

- 386 Didi budur bu kâra mekr ü hîle
Ki virüp bir yigit her bir kabîle
- 387 Olup mecmû'ı bir yerden havâle
Üşürsünler yarağ ol bî-mişâle
- 388 İdüp kaçd-ı gezend ol şâha cümle
Bir uğurdan idüp mecmû'ı hamle
- 389 Mu'ayyen olmasun bir bellü kâtil
Şerîk olsun diyetde hep kabâ'il
- 390 Pesend idüp bu fikr-i bikre iblîs
Didi kim işte budur mekr ü telbîs
- 391 Bu vech üzre olundı çünki tedbîr
Bu kâra itdiler mecmû'ı el bir
- 392 Gelüp Cibrîl o maḥbûb-ı Hudâ'ya
Kılup vâkıf anı bu mâcerâya
- 393 Didi kim bu gice yatma yerinde
Ki düşmenler derilmişdür derinde
- 394 Girüp bu gice meh gibi seḥâba
Çekil yâ âfitâb-âsâ hicâba
- 395 Pes olup mâlik-i ḥayrû'l-menâzil
Kelâm-ı ḥâmil-i vahy ile 'âmil
- 396 İdüp rağbet hicâb-ı ihticâba
Cemâlin çekdi gün gibi niḳâba
- 397 İtâ'at eyleyüp peyk-i Hudâ'ya
'Azîmet itdi fi'l-hâl ihtifâya
- 398 O şeh kim girdigince câme-ḥâba
Girerdi mihr ü meh şankim seḥâba

- 399 B r ndi r z  unkim Şeb-niċ bın
Bıraĝup ol Şeh-i d n c me-h bın
- 400  odi yirinde ol m h-ı h d yı
Veliyy-i H aċ ‘Aliyy-i Murta  ’yı
- 401 Girüp kendi seĥ b-ı iĥtif ya
Ziy -baĥŐ eyledi ol toĝar aya
- 402 Buyurdı kim girüp ol c me-h ba
NaŐ b-i ‘izzeti ire niŐ ba
- 403 Yerinde ya up ol Şems-i cih nı n
Ziy sın g stere  f ka anı n
- 404 Şanup t  h b-ı n Ő n içre k ff r
Olup p -beste-i ĝaflet ol eŐr r
- 405 Olup mekr-i ‘ad dan s lim ol Ő h
Ola Şeb-t b-ı r h-ı hicret ol m h
- 406  ılup hem Mekke’de birċaċ g n  r m
 de itm m-ı hıdmet ol nig -n m
- 407  de tesl m-i emv l-i ved yi‘
Em net olmaya t  anda z yi‘
- 408 Em n ’d-d n idi ol faĥr-i  dem
Em netler  onurdu anda her dem
- 409  ureyş içre o k n-ı fazl-ı sermed
  n olmuşdu em netde ser- med
- 410 Ved ‘atler  onup d rında anı n
Bulurdu emnin ol d r ’l-em nı n
- 411 Olup devlet sar yında ved yi‘
Anı  aŐd itdi kim olmaya z yi‘
- 412 Em net burcını n ol toĝar ayı

Çodı dârında necm-i irtizâyı

- 413 Degüp aşhâbına tâ kim vedâyî‘
Hukûk-ı merd ü zen olmaya zâyî‘
- 414 Berâyü’s-sâha olup ol şeh-i dîn
Şafâ ile ide seyr ol meh-i dîn
- 415 Çün itdi Murtaza’yı anda tahtlîf
O mâhî câme-hâbı itdi teşrîf
- 416 Du‘â-yı hıfz idüp ol dîn-penâha
Anı ısmarlayup hıfz-ı İlâh’a
- 417 Çıkup menzilden ol mâh-ı risâlet
Deyüp küffâr-ı bed-girdâra şâhet
- 418 O şeb seyr itdi meh-veş ol yüzi mâh
Didi şâhet vücûh ol şâh-ı evvâh
- 419 O nâ-pâkâne saçup bir avuç hâk
İderlerken taraşsud geçdi bî-bâk
- 420 Olup ol kûr diller dîdesi kûr
O hûruñ olmadı envârı manzûr
- 421 Sa‘âdetle çıkup ol server-i dîn
Nübüvvet mesnedinde buldı temkîn
- 422 Seher çün mihr-i hâver oldı rûşen
Girüp ol menzil-i iqbâle düşmen
- 423 Bulup ol câme-hâb içre ‘Alî’yi
Görüp ol şâhib-i kâdr-ı celîyi
- 424 O mehden menzili bulduğda hâlî
Nedâmet oldı tedbîriñ me’âli
- 425 O mâhı bulmayup menzilde raşşân
Bu kâra oldılar cümle peşîmân

426 Hüdâ hıfz itdi maḥbûbın zarardan
Gezend irgürmedi şerr-i beşerden

427 Hüdâ'dır çünki ol şâhın penâhı
'Aceb mi olsa maḥfûz-ı İlâhî

**Şeref-baḥşîden-i sultân-ı maḥşer
Be-'izzet-ḥâne-i Şiddîk-i ekber**

428 Seḫer çün toğdı mihr-i 'âlem-ârâ
Ziyâsı oldu nûr-efzâ-yı dünyâ

429 Toğup ol âfitâb-ı evc-i 'irfân
Cemâl-i nûrın itdi mihr-i raḫşân

430 Zalâm-ı şâmdan çıkdıkdâ ḫurşîd
Nehârın nûrını itdikde tecdîd

431 Niḫâb-ı şebden ol ḫurşîd-i enver
Tulû' idüp cihân oldu münevver

432 Ziyâ-yı vechle ol şems-i raḫşân
Meh-i eflâk-i ḫüsni itdi tâbân

433 Göründükde o mihr-i 'âlem-ârâ
Bedîd oldu duḫâ-yı 'îd-i aḫḫâ

434 O şâmın irtesi mihr-i aşâlet
Ziyâ-baḫşâ-yı eflâk-i risâlet

435 Zamân-ı şiddet-i ḫarr-ı hevâda
Ki mihr olmuşdı gâyet incilâda

436 Koyup destârına bir taylesânı
Mehâbetle o şâh-ı kâm-rânî

437 Sa'âdet-ḥâne-i Şiddîk'a geldi
Mekân-ı cevher-i taşdıka geldi

- 438 İdüp esrâr-ı hicretten haber-dâr
Refâkat 'izzine gördi sezâ-vâr
- 439 Didi emr itdi baña Rabb-ı 'izzet
Ki idem ihtiyâr-ı râh-ı hicret
- 440 İdüp anı refîk-i râh-ı hicret
O yâr-ı gâra virdi kâdr u 'izzet
- 441 Kılup hicret peyâmın aña iş'âr
İdindi yâr-ı gâr anı o muhtâr
- 442 Ebû Bekr ol sezâ-vâr-ı hilâfet
Muqaddem eyledikde kaşd-ı hicret
- 443 Buyurmuşdı aña fahrü'n-nebiyyîn
O kuṭb-ı halka-i aşhâb-ı temkîn
- 444 Ki te'hîr ile ey kân-ı şadâkat
Olasın tâ sezâ-vâr-ı refâkat
- 445 O yâr-ı gâr u ol serdâr-ı ebrâr
Olup pes kaşd-ı hicretten haber-dâr
- 446 İki zîbâ şütür idüp müheyyâ
Bunuñ çün besledirdi ol nigûrâ
- 447 Alup birin sekiz yüz dirheme râst
Bahâsın virmiş idi bî-kem ü kâst
- 448 Dimişler bir rivâyet üzre dört yüz
Yazılmışdır siyerde bu iki söz
- 449 Şadâkat şehriniñ ferhunde-râyı
O 'âlî-rütbeye gâlî-bahâyı
- 450 Bahâsız pîş-geş itdi hemân-dem
Didi hem yoluña dînâr u dirhem
- 451 Nübüvvet burcunuñ ol toğar ayı

- Virüp aña velî lâyıķ bahâyı
- 452 Olup şâlih ol üstür iştirâyâ
Sezâ gördi anı bey' ü şirâyâ
- 453 Bahâsıyla olup aña harîdâr
O nâķa oldı milk-i faħr-i ebrâr
- 454 İdüp iķbâl-i şeh-râh-ı Medîne
Kılup tertîb-i zâd ol şâh-ı dîne
- 455 Ebû Bekr' in kıızı Esmâ kuşâğın
Kesüp itdi anıñla süfre bağın
- 456 Kuşandı yarısın yine beline
Anıñla itdi hıdmet şâh-ı dîne
- 457 Olup vaşfıyla nâţık ehl-i kevneyn
Dinildi lâ-cerem zâtü'n-niţâķeyn
- 458 Urayķaz oğlı 'Abdullâh-ı ekrem
Çü rehberlikde olmuşdı müsellem
- 459 İdüp ol râha 'Abdullâh'ı rehber
Aña teslîm olundu ol şütürler
- 460 Bir iki gün olup tâ kim cirâda
Gele ol dem ki olınur irâde
- 461 Gelüp üçünci günde ğâr-ı Şevr'e
Ola merkûb o mihr ü mâh-ı devre
- 462 Tedârik olunup çün bitdi her kâr
Hemân-dem itdi hicret ol iki yâr
- 463 Şaferden iki gün kıala o server
Sevâd-ı Mekke'den çıķdı muķarrer
- 464 Düşenbe olup ol rûz-ı mübârek
Sa'âdet oldı aña tâc-ı târek

- 465 İdüp devletle ğâr-ı Sevr'e iğbâl
Hulûl itdi sa'âdet gibi derhâl
- 466 Yetişdikde kenâr-ı kûh-sâra
Mübârek na'li olup pâre pâre
- 467 O ferhunde-şadedemden aşıcağ dem
Götürdi nice dem ol yâr-ı aşdem
- 468 Olup gencîne-i 'irfânı hâmil
Der-i ğâra getürdi itdi vâşıl
- 469 Muşaddem girdi yâr-ı ğâr o ğâra
Tedârük itmege sûrâh-ı mâra
- 470 Derûn-ı ğâr olup hem teng ü hem tar
İçinde var idi sûrâh-ı bisyâr
- 471 İdüp pâkîze-sevbin kıt'a kıt'a
'Îlâc itdi anîla şerr-i def'a
- 472 Velîkin yetmeyüp sûrâha pâre
Mübârek pâyi itdi aña çâre
- 473 O şaff-ı şadıkân içre muşaddem
Bekitdi ayağıyla anı muşkem
- 474 Girüp pes mihr-i eflâk-i risâlet
Şudûmıyla o ğâra virdi 'izzet
- 475 Girince ğâra ol mihr-i mücellâ
Güneş girdi zâlâm-ı şâma gûyâ
- 476 Derinde bitdi ol ğârîñ hemân-dem
Ter ü tâze dıraht-ı saht-ı muşkem
- 477 Bitürdi mîve-i hıfz u vişâyet
Göründi sâyesi zıll-ı 'inâyet

- 478 Konup iki hamâme ol dırahta
Hicâb olmağ için ol nîk-bahta
- 479 Kurup üstinde fevrî âşiyâne
Kodı tohm-ı emân ol nev-mekâna
- 480 Der-i gâr üzre ol iki hamâme
Çü hıdmet itdiler fahrû'l-enâma
- 481 Olup ol hıdmetiñ yümni nümâyân
Fürû'ın itdi Hâk bî-hadd ü pâyân
- 482 Haremde devr iden cümle kebûter
Hep ol çiftiñ fürû'ı oldı dirler
- 483 İdüp bir 'ankebût ol gâra iqbâl
Derinde târ u pûdın gerdi fî'l-hâl
- 484 Tutup fermân-ı hayy-ı lâ-yemûtı
Hemân-dem eyledi nesc-i büyûtı
- 485 Kılup ol şan'at-âlûde terkîb
O târ u pûddan bir perde tertîb
- 486 Der-i gâr üzre idüp perde-dârı
Hudâ emri ile hıfz itdi gârı
- 487 İdüp hıdmet o 'âlî-âşiyâna
Der-i gâr üzre kurdı âşiyâne
- 488 Gerüp perde o bâb-ı müsteşâba
Hicâb oldı şehâba âfitâbe
- 489 Gelüp ardınca kâfirler o mâhıñ
Görüp izin o şâh-ı dîn-penâhıñ
- 490 Getürdiler egerçi izi gâra
Velîkin bulmadılar yine çâre
- 491 O şâhıñ kim penâhı ola Allâh

- ‘Aceb mi bulmasa düşmen aña râh
- 492 Bulup anda hamâm u ‘ankebûtı
Gerilmiş gördiler çün kim büyüti
- 493 Didiler girmemişdür buña âdem
Nedâmet birle döndiler hemân-dem
- 494 Kılup ‘ayn-ı ‘inâyât ile melhûz
Ol iki yârı Bârî itdi maḥfûz
- 495 İdüp iki gice anda qarârı
O dârîñ oldılar ‘izzet-medârı
- 496 Üçünci gice ‘Abdullâh-ı sâbık
Kim olmuşdı şütür-bânîye lâyıķ
- 497 Civâr-ı ğâr-ı pür-envâra geldi
Edâ-yı ḥıdmet-i muḥtâra geldi
- 498 Ol iki üştüri idüp müheyyâ
Maḥâm-ı ḥıdmet üzre oldı ber-pâ
- 499 Birine bindiler ḥazretle Şiddîķ
Refîķ oldı ol iki yâre tevfiķ
- 500 Birine bindi ‘Abdullâh u ‘Âmir
Meh-âsâ oldılar ol gice sâ’ir
- 501 İrüp yarındası ol mâh-ı sîne
Şerefle Ümm-i Ma’bed ḥaymesine
- 502 O ḥâtunuñ olup kârı semâḥat
Ziyâfet resmin eylerdi ri’âyet
- 503 Seḥâvet birle añılmışdı adı
Züyûf ikrâmi olmuşdı murâdı
- 504 Görüp maḥdemlerin ğâyet kirâmî
Ri’âyet itdi ol ḳavm-i kirâmî

- 505 Velî olmuşdı kaçt ol sâl-i iqbâl
Aña virmişdi fâka usret-i hâl
- 506 İdüp keff-i seḡâsın faqr-ı mekfûf
Semâḡat destini kılmışdı melfûf
- 507 Murâd itdikde ol şâhib-sa'âde
Şirâ-yı laḡm u ḡurmâyı orada
- 508 Kılup bey' eylemekden 'ârın iş'âr
Didi bey'-i ta'âm olmaz bize kâr
- 509 Bulunsaydı eger qadr-i kifâyet
Ziyâfet resmin eylerdik ri'âyet
- 510 Eger olaydı miqdâr-ı kifâye
Ne ḡacet var idi bey' ü şirâya
- 511 Ğamâm olmadı bu 'âm içre midrâr
Anıñ-çün oldu zer' u zar' düşvâr
- 512 Çü nâ-yâb oldu nef'-i 'âm u en'âm
Görünmez oldu lâ-büd resm-i in'âm
- 513 İdüp başt-ı bisât-ı 'özt-i vâfir
Bu yüzden itdi taḡyîb-i müsâfir
- 514 Meger bir ḡüşede bî-tûşe vü ac
Yaturdı bir ḡoyun taḡrîke muḡtâc
- 515 Naḡîf idüp kemâl-i za'f-ı kuvvet
Çerâ-yı kıta kılmamışdı tâḡat
- 516 Olup manzûr-ı çeşm-i pâk-i ḡazret
Anı ḡalebe taḡleb kıldı icâzet
- 517 Didi ḡâtûn bunuñ za'f u hizâli
Degildir öyle kim ola mecâli

- 518 Şıgayup sağ eliyle hayr-ı ebrâr
Hemân-dem eyledi pistânı idrâr
- 519 O deñlü şağdılar ol gûsfendi
Ki huzzâr oldu anıñ sûd-mendi
- 520 Alup her biri andan hazz-ı vâfi
Büyük kab içre qaldı şîr-i şâfi
- 521 Ebû'l-Ma'bed gelüp çün gördi şîri
Temâşâ itdi ol derr-i keşîri
- 522 Ta'accüb itdi şordı vechin anıñ
Didi aşlı nedür bu mâcerâniñ
- 523 Hikâyet itdi bir bir Ümm-i Ma'bed
O hâlâtı kim olmuşdı müşâhed
- 524 Ebû Ma'bed bilüp ol dîn-penâhı
Hayıflar görmedim didi o mâhı
- 525 Te'essüf birle idüp âh-ı cân-kâh
Nigâh-ı hasret ile gözledi râh
- 526 Rivâyet itdiler ol gûsfendi
Ki degdi aña dest-i sûd-mendi
- 527 Dirildi bî-tereddüd on sekiz sâl
Südiyle Ümm-i Ma'bed oldu hoş-hâl
- 528 Budur mervî ki soñra Ümm-i Ma'bed
Gelüp İslâm'a buldı cedd-i emced
- 529 Ebû Ma'bed velî olmadı ma'lûm
Anıñ İslâm u küfri qaldı mektûm
- 530 Kureyş'in oldu çün ma'lûmı hicret
Hemân-dem itdiler ta'qîbe himmet
- 531 'Aqab-gîrâne idüp va'de-i mâl

- Didiler yüz şütür alsun o derhâl
- 532 İşıtdi bu kelâmı çün Sürâka
Yer itdi hâtırında meyl-i nâka
- 533 Binüp bir esb-i reh-vâra hemân-dem
Şabâdan müste‘âr ılgâr idüp hem
- 534 Yetişmek dileyüp ol dîn-penâha
Çü düşdi gâye-i sür‘atle râha
- 535 Düşüp atı tekerlendi atından
Nedâmet geldi aña cür‘etinden
- 536 Yine olup tama‘ esbâbı gâlib
Yetişmek fikri ‘aqlın oldu sâlib
- 537 İdüp kaçd-ı vüşûl-ı şâh-ı levlâk
Yine düşdi reh-i ta‘kîbe bî-bâk
- 538 Didi baña İlâhî kıl kifâyet
Ne vech üzre kim itmişsin meşiyet
- 539 Sihâm-ı da‘vet-i sulţân-ı âdem
İcâbet pûtesin urup hemân-dem
- 540 İki öñ ayağı ol båd-pâniñ
Zemîne geçdi ferri gitdi aniñ
- 541 Bu hâl-i dehşet-engîzi Sürâka
Görüp qalması anda tâb u tâka
- 542 İdüp maḥbûb-ı Haqq’a ‘arz-ı ḥacât
Anıñla itdi dergâha münâcât
- 543 Olup maḥzar ‘inâyât-ı Hudâ’ya
Sülûk itdi tarîḳ-ı ihtidâya
- 544 Görüp ḥazretde âşâr-ı nübüvvet
Dil ü cândan idüp aña maḥabbet

- 545 Olup cürminden ihlâş üzre tâ'ib
Hâṭ-ı emn ü emâna oldu râğıb
- 546 Buyurdu 'Âmire ol luṭf-kânı
Yaza tâ kim aña ḥaṭṭ-ı emânı
- 547 Virüp ol server-i ebrâra zâdın
Tedârük eyledi zâd-ı me'âdın
- 548 İdüp anı hediye şâh-ı dîne
Ḳatıldı ism ü resmi şâhidîne
- 549 Olup ol şâhid-i Ḥaḳḳ'ı müşâhid
Mü'eyyed olmasına oldu şâhid
- 550 Olup kitmân-ı esrâr ile me'mûr
Dilinden çıkmadı ol sırr-ı mestûr
- 551 Olup ḥazret sa'âdetle revâne
Yetişdi menzil-i emn ü emâna
- 552 Peyâm-ı hicret-i sultân-ı dîne
Çü vâkıf oldılar ehl-i Medîne
- 553 Ḳılup merd ü zen istikbâle iḳbâl
İderlerdi sülûk-ı râh-ı iclâl
- 554 Çıḳup her gün yola vaḳt-ı seḫerde
Dönerlerdi yine hengâm-ı ḫarda
- 555 O gün kim oldılar devletle vâşıl
Murâd-ı ehl-i Yeşrib oldu ḫâşıl
- 556 Seḫerden yine çıḳmışlardı râha
Nigâh için o şâh-ı dîn-penâha
- 557 Hevâya gâlib olduḫda ḫarâret
Yine 'âdetce itmişlerdi ric'at

- 558 Tögüp nâ-gâh o mihr-i burc-ı ‘irfân
Şu‘â’-ı nûr-ı vechi oldı tâbân
- 559 Görüp evvel o mihri bir Yehûdî
Gözi nûrından olmuşdı şühûdî
- 560 Görüp ol pertev-i nûr-ı Hudâ’yı
Bilüp çeşminden ol mâh-ı hüdâyı
- 561 Didi kim maqşad-ı enşâr geldi
O kavme merdüm-i ebşâr geldi
- 562 İrüp pes müjde enşâra hemân-dem
Didiler merhabâ vü hayr-maqdem
- 563 Sürüp yüz pâyma ol şâh-ı dîniñ
Ziyâsın gördiler ol mâh-ı dîniñ
- 564 Çıkup enşâr idüp tekmîl-i iclâl
Kılup ol şâhı istikbâle iqbâl
- 565 Göñülden istedi her bir kabîle
K’ola mihmânı ol şâhib-vesîle
- 566 Zimâm-ı nâkaya her biri anıñ
Yapışdı şevkine fahr-i cihânıñ
- 567 İdüp enşâr resm-i ‘özri tebyîn
Da‘û’n-nâka buyurdı server-i dîn
- 568 Dimekdir nâkayı koñ hâli üzre
Yürisün muqtezâ-yı bâli üzre
- 569 Ki olmuşdur Hudâ emriyle me’mûr
Degil her yerde çökmek aña maqdûr
- 570 Kılup zahrın mekân rûh-ı revâna
Edeble olup ol nâka revâne
- 571 Gelüp mescid yerinde çökdü evvel

- Binâ emri ile oldu mü'evvel
- 572 Yine kalkıp biraz seyr itdi nâqa
Sa'âdet rehber oldu ol mesâqa
- 573 Çöküp bu kez qarâr itdi yerinde
Ebî Eyyûb-ı Enşârî derinde
- 574 İşâret itdi ol dâra nüzûle
Sezâ-vâr eyledi anı dühûle
- 575 Ebû Eyyûb-ı Enşârî hemân-dem
Diyüp ol dîn-penâha hayr-mağdem
- 576 Açup bâbın eliyle itdi idhâl
Rihâl-i hazreti ol dâra fi'l-hâl
- 577 Ebû Eyyûb olup fevkinde beytin
Resûl oldu şeref-bahşâsı tahtın
- 578 O şâha eyledikçe fevki teklîf
İderdi kalbin a'zâr ile taltîf
- 579 İrince gâyete mescid binâsı
Oturdu anda ol hayrû'l-ünâsî
- 580 Tamâm oldukça ol hayrû'l-mesâcid
Aña naql itdi ol sultân-ı sâcid
- 581 Ebû Bekr'e yeter bu qadr-i 'âlî
Ki yâr-ı gâr ola ol zü'l-me'âlî
- 582 Olur mı böyle iqbâl ü sa'âdet
Kim ola ol sezâ-vâr-ı refâkat
- 583 O 'âlî-câh-ı halvet-hâne-i râz
Rızâ-yı Haqq ile olsun ser-efrâz
- 584 Ebî Eyyûb-ı Enşârî'ye Bârî
Nesîm-i rûh u reyhân ide sârî

- 585 Zihî iqbâl ol ‘âlî-mağâma
Ki mihmân-dâr ola hayrû’l-enâma
- 586 Yeter ol fahr-ı enşâra bu ‘izzet
K’ola hem-ğâne-i şâh-ı risâlet
- 587 Olup yâr-ı güzîn ü fahr-i enşâr
Resûlullâha ola mihmân-dâr
- 588 Bi-ğamdillâh ki bulduğ böyle yârı
Şeref virdi bize kurb-ı civârı
- 589 Yeter bu milkete bu kadr ü ‘izzet
Ki andan ola böyle pâk-tıynet
- 590 Te‘âlallâh zihî hâk-i ‘ıtr-nâk
Ki inbât itdi böyle devha-i pâk
- 591 Bitürdi bir şecer kim aşlı şâbit
Rızâ gülzârı içre oldı nâbit
- 592 Şalup ol devha-i pür-mâye sâye
Sitanbul ehli andan aldı vâye
- 593 Olaldan bu diyâra sâye-güster
Ahâli hâk-pâkin itdi pister
- 594 İrüp andan meded her derd-mende
Cihân ol pâdişâha oldı bende
- 595 Penâh-ı âl-i ‘Osmân dergehidür
Anıñ-çün her biri şehler şehidür
- 596 Yağarlar âsitânından çerâğı
Erir düşmenleriniñ bağı yağı
- 597 Çerâğı dâ’imâ bu dûdmânıñ
Ola rûşen yüzi şuyına anıñ

- 598 Bu mülk-i dâverân-ı kâm-rânî
İderler ihtirâm ol âsitânı
- 599 Kılup ol merkad-i pâki ziyâret
İderler cân u dilden aña ‘izzet
- 600 Huşûşâ dâver-i devr-i zamâne
Şeh-i şâhân-ı ‘âlî-âsitâne
- 601 ‘Înâyet sâyesi bi’-t-‘tûli ve’l-‘arz
Ki es-sultân-ı zıllullâhi fi’l-‘arz
- 602 Şehen-şâh-ı Süleymân-âsitâne
Selâfîn-i cihân içre yegâne
- 603 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Aḥmed
Ola devlet serîrinde mü’eyyed
- 604 İdüp ol ravza-i ‘ulyâyı ikrâm
Binâsın eyledi ‘izzetle itmâm
- 605 Mu’ammer ola ta’mîr itdi anı
Muvakḳar ola tevḳîr itdi anı
- 606 Aşup anda gümüşden niçe ḳandîl
Zücâcı sîm-i şâfa itdi tebdîl
- 607 İçin taşın idüp kâşî vü mermer
Müzeyyen itdi dîvârın ser-â-ser
- 608 Anıñ yoḳ ihtiyâcı gerçi zeyne
Ġaraż ta’zîmdür ol nûr-ı ‘ayna
- 609 Çün oldı niyyeti ḥâliş o şâhıñ
Ola ḥayrâtı maḳbûli İlâh’ıñ
- 610 Olup ‘ömri dırâz ol ser-firâzıñ
Göre luḳfin kerîm-i çâre-sâzıñ
- 611 İdüp ḥayrât ile dünyâyı ma’mûr

Cihân turduqça nâmı ola mezkûr

- 612 Hudâyâ câmi‘i irüp tamâma
Murâdı üzre irişsün hitâma
- 613 Olup nâmı aniñ hayrû‘l-mecâmi‘
O câmi‘ ola hep hayrâtı câmi‘
- 614 Olup Şiddîk-i ekber yâr u yâver
Muzaffer ola her yerde o dâver
- 615 Ebû Eyyûb olup dâ‘im mu‘îni
Mu‘azzez itsün ol sulţân-ı dîni
- 616 İdüp hem-vâre rûh-ı pâki imdâd
Esâs-ı câhı olsun saht-bünyâd
- 617 İder ol çünki ta‘zîm-i merâkıd
Anı ta‘zîm ide Hallâk-ı mâcid
- 618 Habîbullâh olup maşşerde yârî
İde luţfiyla aña dest-yârî
- 619 Meded-kâr olup aşhâbıyla âli
Mu‘ammer ola ol şâhib-me‘âli
- 620 İlâhî ol şehi pîr-i kemâl it
Karîn-i himmet-i aşhâb u âl it
- 621 Uyardı çün yeñiden bu çerâğı
Kıyâm-ı haşre dek yansun çerâğı
- 622 Çerâğ-ı devleti olup fûrûzân
Ola şems-i cihân-ı ehl-i îmân
- 623 İlâhî fahr-i enşârıñ civârı
Müşerref eyledi çün bu diyârı
- 624 İdüp bu milketi hem-vâre ma‘mûr
O mihriñ perteviyle eyle pür-nûr

- 625 Meded vir ehline rûhından anıñ
İrişsün feyzi ol ‘âlî-mekânıñ
- 626 Umarız dergehinden feyż-i kâmil
Hudâyâ himmetin kı l bize vâsıl
- 627 Bi-ھاqqı Muştafâ ol fahr-i enşâr
Ola dünyâda ‘uqbâda meded-kâr
- 628 Çün oldı râyesi rahmet-penâhî
Ayırma sâyesinden yâ İlâhî
- 629 Bu mülke oldı pîrâye o râye
Bulursağ sâyesinde nola vâye
- 630 O hûrı eyleyüp hem-vâre pür-nûr
Bu mülki sâyesinde eyle ma‘mûr
- Gül-i hoş-bûy-ı gülzâr-ı şemâ’il
Ki bâşed nefha-i Fârûk-ı ‘âdil**
- 631 İkinci yârı sultân-ı enâmıñ
Şadıq-ı şadıqı ol nîk-nâmıñ
- 632 Olan Bû-Bekr’den soñra halîfe
Mekân u kân-ı evşâf-ı şerîfe
- 633 ‘Adâlet bâğınıñ serv-i bülendi
Resûl-i müctebânıñ dil-pesendi
- 634 Besâlet evciniñ tâbende bedri
Şehâmet şehriñ zîbende şadri
- 635 Güzîn-i zümre-i ahyâr-ı aşhâb
‘Ömer ol hazret-i pâkîze-ensâb
- 636 Cenâb-ı müsteţâb-ı İbni Hattâb
Bula dâ’im rızâ-yı Rabb-i vehhâb

- 637 Olup şûretde sîretde mükemmel
Hudâ itmişdi ol mâhı müşekkel
- 638 Beşer şekliydi şûretde o server
Velî olmuşdı bir mâh-ı muşavver
- 639 Görenler mihr-i rûy-ı tâb-nâkin
Temâşâ eyleyenler vech-i pâkin
- 640 İdüp eşkâlini bir bir hikâyet
Yazılmışdır niçe dürlü rivâyet

**Beyân-ı hilye-i ân şâh-ı ‘âdil
Ki bûde mihr ü mâh ûrâ müşâkil**

كان عمر رضي الله عنه ادم شديد الادمة وعليه الاكترون وقيل انه كان اهنق ابيض

[Ömer (ra) birçoğunun görüşüne göre esmer idi. Beyaz renkli olduğu da söylendi.]

Hâzret-i ‘Ömer-i Fârûk rađiyallâhu ‘anhü ziyâde buğdat aňlu idi. Ekşeri Muhammediyyeniň kavli budur. Ba‘zılar dimişlerdir ki süd ağı gibi aq idi.

- 641 Diküp gülzâr-ı taħkîke şükûfe
Vifâk idüp dimişler ehl-i Kûfe
- 642 Ki ol milk-i ‘adâletde müselleme
Şedîdü’l-udme olup oldı âdem
- 643 Olup ya‘nî ki buğday-aňlu gâyet
O reng-i rûy aňa virdi melâhat
- 644 Muħaddişler idüp bu kavli taşhîh
Bu râyı ekşerî itmişdi tercîh
- 645 Hicâz ehli dimişler kim o server
Süd ağı gibi aq idi muqarrer

كان طوالا جسميا

[Uzun boyluydu.]

Çatı uzun boylı ve gövdeli idi.

- 646 Dırâz olup o serv-i bâğ-ı i'zâz
Çad ü kâmetle olmuşdı ser-efrâz
- 647 Olurdı nağl-ı kadd-i dil-pesendi
'Adâlet bâğınınñ serv-i bülendi
- 648 O serv-i ser-firâz-ı gülşen-i râz
Olurdı cümle aşhâb içre mümtâz
- 649 Şalup tûbâ gibi etrâfa sâye
Alurdı sâyesinden halk vâye
- 650 Olup ol sâye cây-ı istirâhat
Bulurdı halk-ı 'âlem anda râhat

اصلع شديد الصلع اجلح

[Saçları dökük idi.]

(Mübârek başlarınınñ önünde kıl yog idi ve iki yanlarında kıl çatı az idi.)

- 651 Olup aşla' o sultân-ı 'adâlet
O hâlet aña virmişdi melâhat
- 652 Mübârek başınınñ önünde ya'ni
Yog idi kıl budur aşla'da ma'ni
- 653 Olup iki yanında kıl çatı az
Laîf olmuşdı ol serv-i ser-efrâz

شديد الحمرة في العينين

[Gözlerinin kırmızısı fazlaydı.]

Gözlerinde ziyâde humret var idi.

- 654 İki çeşminde ol insân-ı ‘aynîñ
O nûr-ı pâk-i ‘ayn-ı ‘âlemeyniñ
- 655 Olup şiddet ile ħumret nümâyân
Melîhü’l-‘ayn idi ol ‘ayn-ı insân

خفيف العارضين

[Yanakları dolgun değildi.]

Maĥâsinlerinin yukarısı ĥaff idi, etli degildi.

- 656 İki ferĥunde vü gülgûn-‘izârı
Ki olmuşdı maĥâsinden yukarı
- 657 Ĥaff ü hem laĥf olmuşdı ġâyet
Degildi etli ol kân-ı melâĥat

كان كث اللحية

[Gür sakallı idi.]

Maĥâsinleri çok ve şık ve degirmi idi.

- 658 Olup ol server-i şâĥib-maĥâsin
Keşîrû’l-liĥye vü keşşü’l-maĥâsin
- 659 O şâĥiñ liĥye-i pâkîze-cirmi
Olup hem çoġ u hem şık hem degirmi
- 660 O ĥoş liĥye olup kân-ı maĥâsin
Ĥalem vaşf idemez ĥüsn ü bahâsın

اعسر يسر

[Sağ ve sol elini de rahat kullanırdı.]

Şaġ elleri ile nice ‘amel iderlerse şol elleriyle daĥi öyle iderlerdi.

- 661 Anîñ bir vaşfi da a‘ser yeserdür

Şenâsı şanma maqdûr-ı beşerdür

- 662 Olup a'ser yeser ol şâhib-i fer
İki destiyle işlerdi berâber
- 663 Budur bu vaşf-ı mergûbuñ me'âli
Ki her vâdîde bulup ol kemâli
- 664 Nitekim sağ eli eylerdi kârı
Ol üslûb üzre işlerdi yesârı

شاربه كثير الشعر في اطرافها صهبة

[Bıyığı gürdü.]

Bıyıklarınınñ kılı çok idi ve etrâfı kızıla mâ'il idi.

- 665 Olup şâriblerinde mûy-ı vâfir
Kızıllık oldu etrâfında zâhir
- 666 Olup ol şâhib-i a'le'l-meşârib
Laţîfü'l-lihye vü zîbende-şârib
- 667 O sulţâna Hudâ virüp mağâsin
Laţîf olmuşdı vechinde mağâsin
- 668 Mağâsin çokdur ol kân-ı hünerde
Nice derc oluna bu muhtaşarda
- 669 Şenâsın hâşır olmaz niçe ebvâb
Budur ammâ lübâb-ı ehl-i elbâb
- 670 Nümâyân ola tâ gökde şehâbe
Rızâ-yı Haqq o muhtâr-ı şihâba
- 671 Añıldıqça rızâ ol şâh-ı 'âdil
Ola rıdvân-ı Rahmânîye vâşıl

Beyân-ı fazl-ı Fârûk-ı mu'azzam

Rızâ-yı Haqq'a mazhar ola her dem

- 672 Nitekim oldu ol sultân-ı kâmil
Kemâl-i hüsn ile şâhib-şemâ'il
- 673 Hudâ virmişdi aña halk-ı a'lâ
Te'âlallâhu mâ-a'lâ ve ahlâ
- 674 Olup şûretde sîretde mükemmel
Muhaşşal oldu her yüzden mücemmel
- 675 Cemâli hem hişâli hûb u maḥbû'
Kemâl-i halk u hulḳ olmuşdı mecmû'
- 676 Olup ol menba'-ı hüsn-i haşâ'il
Mekân-ı re'fet ü kân-ı fezâ'il
- 677 Yoğıdı fazlına ḥadd ü nihâyet
Aña bu muhtaşar kılmaz kifâyet
- 678 Degil bu muhtaşar çün cây-ı tekşîr
Kılup bir nebze-i pâkîze-taḳrîr
- 679 İdüp mengûş gûş-ı hûşa anı
Müşennef itdim ezân-ı cihânı

**Bidâyet der-beyân-ı fazl-ı ân şâh
Ki bûde der-sipîhr-i mekrûmet mâh**

قال رسول ربنا الوهاب سبح عليه سحاب صلوات الملك التواب اللهم اعز الاسلام بعمر بن الخطاب

[Resulullah (sav) "Ömer b. Hattab'la İslam'ı yücelt" diye dua etmiştir.]

- 680 Du'â idüp resûl-i zü'l-me'âlî
'Aleyhillâhu şalli bi't-tevâli
- 681 Niyâz ile buyurdu ol ser-efrâz
'Ömer'le eyle yâ Rab dîni i'zâz

- 682 Du‘â-yı hâzret-i şâhib-sekîne
Olup vâsıl icâbet bu seniyye
- 683 Müyesser oldı ol sultâna İslâm
Mübeşşer oldı İslâm ile a‘lâm
- 684 Emîn-i vahy ü peyk-i Rabb-i ‘izzet
Gelüp ol hâzrete idüp taḥiyyet

وعن سيد البشر وشفيح المحشر عليه الصلوة من الملك الاكبر نزل جبريل فقال يا محمد لقد استبشر اهل
السماء باسلام عمر

[İnsanların efendisi, mahşerin şefaathçısı (sav): “Cebrail indi ve bana: Ey Muhammed! Gökte bulunanlar Ömer’in Müslüman olduğu müjdesini verdiler.” buyurdu.]

- 685 Tekellüm eyleyüp ḥayr-ı beşerle
Didi gök ehli İslâm ‘Ömer’le
- 686 Sevindi cümlesi oldı feraḥ-nâk
Zihî maḳbûl-i ehl ḥâk ü eflâk
- 687 Olur mı böyle bir şâhib-sa‘âdet
Ki İslâm’ı vire İslâm’a kuvvet
- 688 Hemân ol dem kim itdi ‘arz-ı İslâm
Zuhûr itdi edâ-yı farz-ı İslâm
- 689 Olurken gizlü âyîn-i cemâ‘at
Hemân-dem itdi izhâr u işâ‘at
- 690 Getürdi dîn-i İslâm’ı zuhûra
Ziyâ-baḥş itdi nûrî mâh u hûra

وقال عليه السلام الأوفر ان الله جعل الحق على لسان عمر وقلبه

[Peygamberimiz (as) “Allah, hakkı Ömer’in dilinde ve kalbinde toplamıştır.” buyurmuştur.]

- 691 Buyurdı hem daği sultân-ı maḥşer
Ola dâ'im şalatullâha maḥzar
- 692 Ki ḥaḳḳı eyledi Mevlâ-yı ḳâdir
'Ömer ḳalb ü lisânı üzre zâhir
- 693 Zihî 'izzet o pâkîze-lisâna
Ki maḥzar ola böyle ḳadr ü şâna
- 694 Te'âlallâh zihî ḳalb-i muşaffâ
K'ola envâr-ı Ḥaḳḳ anda hüveydâ

وقال رسول رب الانام عليه ازكى صلوة واعز سلام لو كان بعدي نبي لكان عمر بن الخطاب

[“Benden sonra peygamber gelseydi bu Ömer olurdu.” buyurmuştur.]

- 695 O maḥbûb-ı Ḥudâ yine buyurdı
Cihâna faẓl-ı Fârûḳ'ı tıyurdı
- 696 Didi ol server-i evlâd-ı âdem
'Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 697 Ki benden şoñra gelseydi nebî ger
'Ömer olurdu bî-şübhe peyember
- 698 Yeter ol kân-ı 'adle bu faẓilet
Kim ola anda imkân-ı nübüvvet
- 699 Nebîler rütbesin buldı o server
Ola dâ'im aña rıdvân ekber

وقال رسول رب العالمين عليه صلوات الاكرمين عمر سراج اهل الجنة

[Cennet halkının ışığıdır.]

- 700 Didi hem ol sirâc-ı dîn-i vehhâc
Şeb-i isrâda şâhib-tâc u mi'râc

701 ‘Ömer oldı sirâc-ı ehl-i cennet
Ola ol hâzrete dâ’im tahıyyat

702 Zihî ‘izz ü şeref kim nûrî anıñ
Ola şem‘i zemîn ü âsumânıñ

وقال سيد البشر عليه صلوات ربينا الاكبر ان الشياطين يفرق من عمر

[Beşerin efendisi (sav), “Şeytanlar Ömer’den uzaklaşırlar.” buyurmuştur.]

703 Resûl-i Hâk habibullâh-ı ekrem
Şenâsıyla idüp anı mükerrem

704 Kemâl-i heybetin halka tıyurdu
‘Ömer’den havf ider şeytân buyurdu

وقال عليه الصلاة والسلام ما في السماء ملك الا وهو يوقر عمر ولا في الارض شيطان الا وهو يفرق

من عمر

[Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Gökyüzünde hiçbir melek yok ki Ömer’e saygı göstermesin. Yeryüzünde de hiçbir şeytan yok ki Ömer’den ayrılmasın.]

705 Buyurdu hem o sultân-ı nübüvvet
Serîr-ârâ-yı eyvân-ı nübüvvet

706 Ne deñlü var ise gökde melekler
‘Ömer tevķîrin eylerler muķarrer

707 Dağı yerlerde olan cünd-i şeytân
Olup havf-ı ‘Ömer’le cümle tersân

708 Zihî ‘izzet ki göklerde melekler
İde tevķîr döndükçe felekler

709 Zihî heybet ki şeytân ide haşyet
Rızâ-yı Hâk’la dâ’im bula ‘izzet

وقال رسول ربنا المنان عليه صلوات الملك المستعان الحق بعدي مع عمر حيث كان

[“Benden sonra hak Ömer’in olduğu yerdedir.”]

- 710 Didi hem bir kelâm-ı mu‘teberle
Ki benden şoñra Hâkķ olur ‘Ömer’le
- 711 Hâķ anıñla olur ķande olursa
Bulur Hâkķ’ı anıñla kim bulursa
- 712 O hâzret çün güzîn-i ehl-i Hâķ’dur
Bu şân u ķadr-i a‘lâya aķaķdur

قال شفيع المحشر عليه صلوات احيار البشر قال لي جبريل لييك الاسلام على موت عمر

[Mahşer gününde şefaataçi olan (sav) şöyle buyurmuştur: “Cebrail bana İslâm’ın Ömer (ra)’ın ölümü üzerine ağlayacağını söyledi.”]

- 713 Didi hem hâzret-i sultân-ı maşşer
İre aña şalât-ı Rabb-i ekber
- 714 Ki peyk-i Hâķ gelüp ol mâh-ı dîne
Dimiş ta‘zîm ile ol şâh-ı dîne
- 715 Ki İslâm ağlasun mevt-i ‘Ömer’le
Pes oldu ķadr zâhir bu ķaberle
- 716 Çün oldu maşşarı İslâm’ıñ ol şâh
Nola İslâm anıñ-çün eylese âh

وعنه عليه الصلوة والسلام من ابغض عمر فقد ابغضني من احب عمر فقد احبني

[“Ömer’e buğzeden bana buğzetmiştir. Ömer’i seven beni sevmiştir.”]

- 717 Didi hem sevmeyüp buğz iden aña
Bunı bilsün ki eyler buğzı baña

- 718 Seven anı beni sevdi muḳarrer
Ḥaber virdi bu vech üzre o server
- 719 Kızılbaş-ı la'îne bu ḥaberde
Bu pâkîze-keîâm-ı mu'teberde
- 720 Va'îd olup şedîd oldu bu zâhir
Ki kâfirden de bed-terdür o kâfir
- 721 Sever kâfir nebîsin bu muḳarrer
Velî peygamberi sevmez bu kâfer
- 722 Eger sevseydi aşḥâbın severdi
'Ömer ḥazretlerin ta'zîm iderdi
- 723 Dimişler ḥazrete budur maḥabbet
Ki ḳavl ü fi'line ola iṭâ'at
- 724 Şu âdem k'uymaya ḳavl-i resûle
Muḳarrer girmez ol aşlâ uşûle
- 725 O kim fi'lin ḳabûl itmez o şâhiñ
Nice bulur ṭarîḳin ṭoḡrı râhiñ
- 726 Resûle uymayan olmaz Müselmân
Budur taḥḳîḳ-i cümle ehl-i îmân
- 727 Degil müslim iden sebb-i şaḥâbe
'Adûdur ol cenâb-ı müsteṭâba
- 728 İden şiddîḳa-i 'ulyâya ṭa'na
Hedef olsa sezâdur tîr-i ṭa'na
- 729 'Adâvet eyleyen şiddîḳa ḥaşâ
Ḳabâḥatle ider ifşâ-yı faḥşâ
- 730 İden buḡz ol cenâb-ı yâr-ı ğâra
Sezâdur zaḥm-ı mâr u mûr-ı nâra
- 731 İdenler Ḥazret-i Fârûḳ'a ṭa'na

Sezâdurlar sihâm-ı ta'n u la'na

- 732 Olan 'Osmân-ı zi'n-nûreyne tâ'in
Cehennemde açar küfri metâ'ın
- 733 Sevenler hâzret-i fâhrü'l-enâmı
Severler cümleten hep bu kirâmı
- 734 İdenler bu kirâm-ı nâsa ikrâm
Selâmetle olurlar ehl-i İslâm
- 735 O kim sevdi habîb-i zi'l-celâli
Sever elbette cümle şâhb u âli
- 736 Kâalup yâ Rabb dilde bu maḥabbet
Dehân-ı câna vir andan ḥalâvet
- 737 Bu sevgiler olup eczâ-yı îmân
Ola İslâm'ımız bî-'ayb ü noḫşân
- 738 Bu sevgi gitmeyüp hergiz gönülden
Ayırmaya İllâhî mihr-i külden
- 739 Bu mihrin mihrin idüp dilde pür-nûr
Bizi yâ Rabb kıl anlarla maḫşûr

وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم دخلت الجنة فاذا انا بقصر من ذهب فقلت لمن هذا القصر قالوا
لشاب من قريش فظننت اني هو فقلت ومن هو قالوا عمر بن الخطاب فلولا ما علمت من غيرتك
لدخلته.

[Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Cennete girdim. Altından bir köşkün önüne geldim. Bu kimin diye sordum. Kureys'ten bir delikanlının dediler. Bu delikanlının ben olduğumu sandım. O kimdir diye sordum? Ömer dediler. Ömer'in kıskançlığını bilmesem oraya girecektim buyurmuştur.]

- 740 Buyurdı hem resûlullâh-ı ekrem
'Aleyhillahu şallâ şümme sellem

- 741 Olup ben cennet-i ‘ulyâya dâhil
Çün oldı seyr-i cennet baña hâşıl
- 742 Görüp içinde altun kaçır anıñ
Didim kimdür mekîni bu mekânıñ
- 743 Didiler bir yigitdür aña şâhib
Çureyşîdür hem ol şâhib-menâkıb
- 744 Şanup ben kendümi didim ve men hû
Didiler kim ‘Ömer’dür şübhesiz o
- 745 Eger kim bilmeseydim gayretiñ pek
Girerdim yâ ‘Ömer ben aña bî-şek
- 746 Zihî qadr-i bülend ü ‘izz-i vâfir
Ki cennet içre ola kaçırî hâzır
- 747 Pesend ide o kaçırî fahr-i ‘âlem
Zihî iqbâl-i maqbûl u müsellem
- 748 Zihî qadr u şeref ol nâm-dâra
Zihî ‘izzet o şâhib-i‘tibâra
- 749 Ki iqbâr ide fazlın hayr-ı ahıyâr
Te‘âlallâh zihî muhtâr-ı ebrâr

وقال فخر البرايا عليه من الصلوات يا اخي اشركنا في صالح دعائك ولا تنسنا.

[Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Kardeşim salih dualarına bizi de kat ve bizi dualarından unutma”]

- 750 Buyurdu hem resûl-i zü’l-me‘âli
‘Aleyhillâhu şallâ bi’t-tevâli
- 751 İdüp birgün hitâb İbni Hatîb
Didi ol şem‘-i cem‘-ârâ-yı aşhâb
- 752 Du‘â-yı şâlihinde ey birâder

- Bizi idhâl idüp yâd it berâber
- 753 Recâ itdikce dergâh-ı Hudâ'dan
Ferâmûş itme ol şâlih-du'âdan
- 754 Degil mi aña bes bu kadar a'lâ
Du'âsın isteye maḥbûb-ı Mevlâ
- 755 Hudâvendâ o pâkîze-nefesden
Ki kadri bilinür bu mültemesden
- 756 İki 'âlemde bizi behre-yâb it
Derûn-ı ḳalbe andan feth-i bâb it
- 757 Mu'ammer eyleyüp şâh-ı cihânı
O pâkîze-nefesden vir emânı
- 758 Meded-kârı olup ervâḥ-ı aşḫâb
İrişsün dâ'im aña feyz-i Vehhâb
- 759 Sever çün cân u dilden çâr-yârı
İde himmetleri her yerde yârî
- 760 Olup manzûr-ı Bârî ol şehin-şâh
Penâhı ola dâ'im ḥıfz-ı Allâh
- 761 Serîrinde olup dâ'im ser-efrâz
İde evc-i sa'âdet üzre pervâz
- 762 Ḳarîn olup aña imdâd-ı Bârî
Ola rûḥ-ı resûlullâh yârî
- 763 Umarız her dem ervâḥ-ı şaḫâbe
Meded-kâr ola ol 'âlî-cenâba
- 764 Ḳızılbaşa çeküp yine ḥüsâmın
Ala aşḫâbıñ andan intiḳâmın
- 765 Ḳomaya mülk-i dîni ol la'îne
Süre andan o bûm-ı şûmı yine

- 766 Olup ol dâver-i ‘âlem mu‘ammer
Aña feth ü zafer olsun müsahhar
- 767 Olup esbâb-ı iqbâli ziyâde
Vire revnağ metâ‘-ı ‘adl ü dâda
- 768 Olup kendi mu‘ammer mülki ma‘mûr
Ola tîğı muzaffer tuğı manşûr
- 769 Hudâvendâ be-ħağğ-ı şıdğ-ı şiddîğ
Hemîşe eyle râh-ı Ħağğ’a tevfiğ
- 770 Be-ħağğ-ı ‘adl-i Fârûğ-ı mu‘azzam
‘Adâletle kıl ol şâhı mûkerrem
- 771 Ħayâ-yı Ħazret-i ‘Osmân ħağğı
Naşîb it aña her yerde eħağğı
- 772 ‘Ulûmı-çün ‘Aliyy-i Murtażâ’nıñ
Yolın göster aña râh-ı rızânıñ
- 773 Rızân üzre olup her kâr u bârı
Hemîşe ‘adl ü dâd olsun medârı
- 774 İdüp şer‘-i şerîfi dâ’im icrâ
Beğâ fi ‘izzetin vezdâde ecrâ
- 775 ‘Adâletle olup ol şeh mu‘ammer
Aña ħayrât ola dâ’im müyesser
- 776 Budur dergâh-ı luğfuñdan recâmız
İlâhî müstecâb eyle du‘âmız
- Gül-i gülzâr-ı ħüsn-i ħilye vü ân
Ki dâred bûy-ı zi’n-nûreyn ‘Osmân**
- 777 Üçünci yârı fahrü’l-mürseliniñ
Güzîn-i şahbı ol sultân-ı dîniñ

- 778 Olup Fârûk'dan sonra halife
Odur revnaq-fezâ dîn-i hanîfe
- 779 Olup âyât-ı Rabbânîyi câmi'
Yüzinde nûr-ı Qur'an oldu lâmi'
- 780 Edeb nûrî olup rûyında tâbân
Hayâ-kânı idi ol kân-ı îmân
- 781 Hayâsından utanurdu melekler
Nazîrin görmemişlerdi felekler
- 782 İki kerre olup dâmâd-ı hazret
Mükerrer virdi el aña bu devlet
- 783 Olup vaşfinda zü'n-nûreyn manşûş
Bu 'izzet oldu ol sultâna maşşûş
- 784 Añıldıqça mübârek vaşf u nâmı
Rızâ-yı Haqq ile olsun kirâmı
- 785 Hayâ-yı fazl ol kân-ı hayâya
Hayât-ı nev virüp irsün şafâya
- Beyân-ı vaşf-ı ân sultân-ı câmi'**
Ki bûd evc-i hayâ-râ mihr-i lâmi'
- 786 Hayânîñ kânı âdâbıñ mekânı
Hüsünde Yûsuf-ı şiddîka şânî
- 787 Hilâfet burcına hurşîd-i şâlis
Kitâbullâhı cem'a hayr-ı bâ'ış
- 788 Mu'allâ-rütbe 'Oşmân bin 'Affân
Olup hüsn-evci üzre mihr-i tâbân
- 789 Hudâ virmişdi aña hilye-i hûb
Kemâl-i hüsn ile olmuşdı maşbûb
- 790 Gören mihr-i cemâl-i bâ-kemâlin

Dilerdi dâ'imâ anıñ vişâlin

- 791 Olup dîdârına her lahza râğıb
Olurdı cân u dilden aña ÷âlîb

كان عثمان رضي الله عنه ربعة .

[Osman (ra) orta boyluydu.]

‘Oşmân rağiyallahu ‘anhü orta boylı idi.

- 792 Olup ol server-i dîn orta boylı
Kışarla ÷ûle hiç yoğ idi meyli
- 793 Ne olmuşdı ÷ad-i mevzûnı kûtâh
O vech üzreydi kim ol idi dil-ğâh
- 794 Ne ğâyetde dırâz idi o mümtâz
Velî olmuşdı bir serv-i ser-efrâz
- 795 Gören ol serv-i gülzâr-ı hayâyı
Temâşâ iden ol ħüsn ü bahâyı
- 796 Olup meftûnı ol serv-i revânıñ
Ağardı pâyına şu gibi anıñ
- 797 Düşüp göñli o pâya sâye-âsâ
İderdi dâ'im anıñla müvâsâ
- 798 Gören ol nağl-i gülzâr-ı şafâyı
Dilerdi aña Mevlâ'dan rızâyı

حسن الوجه

[Güzel yüzlü idi.]

Yüzleri güzel idi.

- 799 Gül-i gülzâr-ı ħüsn olup cemâli

Cemîl idi iki ruhsâr-ı ali

- 800 Olup gâyet güzel ol vech-i mergûb
Olurdu 'âleme didârı ma'hlûb
- 801 Yüzi gülzâr-ı hüsn içre olup gül
Gönüller aña olmuşlardı bülbül
- 802 Gören ol vech-i hûb-ı dil-rübâyı
Görürdi verd-i gülzâr-ı rızâyı
- 803 Olup eflâk-i hüsne bir toğar ay
Ziyâsı irmedik qalmazdı bir cây
- 804 Kızardıkca hayâdan rûy-ı pâki
Gül-i sürh olur ol ruhsârı hâki
- 805 'Arağ-rîz olsa ol ruhsâr-ı gülgûn
Gül-âb ile pür olur tās-ı gerdûn

رقيق البشرة

[İnce tenli.]

(Beşereleri nâzük idi.)

- 806 Olup nâzük-teni ol nâzenîniñ
Nazîri yoğ idi ol meh-cebîniñ
- 807 Raqîk olup qatı cism-i laţîfi
Nezâket qaplamışdı ol şerîfi

كثير اللحية

[Gür sakallı idi.]

Mağâsinleri çok ve uzun idi.

- 808 Keşîr olup o serverde mağâsin

Beyân itmez kalem hüsni ü bahâsın

- 809 Olup gâyetde çok u sık o lihye
Mağâsin olmuş idi aña hilye
- 810 Kaçan olsaydı şeyb-i pâki manzûr
Şanurdiñ her telinden berķ urur nûr
- 811 Görünse nola nûrânî o lihye
Ki olmuşdur aña envâr-ı hilye
- 812 O şeybiñ hürmeti-çün yâ İlâhî
Sefid it rîş-i pâk-i pâdişâhı
- 813 Ağarsun ‘adl ile mûy-ı siyâhı
Hemîşe ‘âlemiñ olsun penâhı
- 814 O nûr-ı dîn-i Hakk için İlâhî
Hidâyet eyle bu güm-gerde-râhı
- 815 Kılup envâr-ı îmân ile pür-nûr
Müyesser eyle şeyb-i dîn-i manşûr

اسمر اللون

[Esmer]

Buğday-añlu idi.

- 816 Olup ol server-i dîn buğday-añlu
Yaraşur öğseñ añı her ne deñlü
- 817 Olup levninde gâyetde melâhat
Cemâlin seyr iden olurdu râhat
- 818 Muhaşşal oldı gendüm-gûn o server
Şenâsin idemez degme sühân-ver

كثير الشعر

[Vücut kılları çoktu.]

Bedenlerinde kıl çoğ idi.

- 819 Keşîrû'ş-şa'r olup ol fahr-i ebrâr
Ten-i pâkinde mûy olmuşdı bisyâr
- 820 O hoş-bû mûy-ı dil-cûy-ı dil-âvîz
Olurdı müşg-bîz ü 'anber-âmîz
- 821 Olup her târına biñ dil mu'allak
Dil-âvîz idi ol mûlar muhakkağ
- 822 Olup peyveste aña rişte-i cân
Alurdı neş'e andan zülf-i hûbân
- 823 Olup âvîhte ol târa göñlüm
Ola beste aña âvâre göñlüm
- 824 Olup her târ-ı 'anber-bârı dil-bend
Hemîşe hâtır olsun aña peyvend

ضمم الكراديس

[Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

A'zâlarınıñ kemikleri başı iri idi.

- 825 Dimişler kim başı her üstühânıñ
İri olmuşdı a'zâsında anıñ
- 826 Bu hâl olup şecâ'atden nişâne
Yaraşurdı o şâhib-ğadr ü şâna
- 827 Olup şüc'ânıñ iri üstühânı
Olurmuş kuvvet ü kudret nişânı
- 828 Ten-i pâkinde ol kân-ı hayânıñ

Nümâyân idi nûrı ol nişânîñ

829 Bu vaşf-ı hûbda ol yâr-ı şâdıķ
Resûlullâha olmuşdı muvâfıķ

830 O hâzret de olup daħme'l-kerâdis
Şecâ'at aşlını itmişdi te'sîs

بعيد ما بين المنكين

[Geniş omuzlu]

İki omuzları ortası yaşşı idi.

831 Ba'îd olup arası iki dûşuñ
Alurdi hüsni 'aqlın ehl-i hûşuñ

832 Olup ol yaşşı yağrınlı muħaşşal
Şecâ'at hey'eti oldı mükemmel

833 Mehâbetlü idi gâyet o server
Mehâbet yaşşı yağrında muķarrer

834 Bu vaşfında daħi ol yâr-ı şâdıķ
Ĥabîb-i Ĥaķķ'a olmuşdı muvâfıķ

كان يصفر لحيته

[Sakalına kına yakardı.]

835 Boyardı rîşini hınnâ ile ol
Ĥizâb-ı rîş anıñ-çün oldı maķbûl

836 Ĥınâsıyla o nûrânî-maħâsin
Virirdi 'âleme mâhıñ ziyâsın

837 Olanlar mâ'il ü râğıb Ĥizâba
Olurlar peyrev ol 'âlî-cenâba

ويشد اسنانه بالذهب

[Altın dişli idi.]

Ve za‘f üzre olan dişlerin altun ile muhkem iderler idi.

- 838 İdüp esnânını altun ile şedd
İderdi za‘fını bu vech ile sedd
- 839 Za‘if olan dişin ol nûr-ı ‘âlem
Bu vech üzre iderdi saht u muhkem
- 840 Kavıyy idi çü dîn-i tâb-nâki
Kavıyy olsa nola her ‘uzv-i pâki
- 841 O server itdi çün ihkâm-ı ahkâm
Yaraşur her yerinde olsa ihkâm
- 842 Dehânı itdi muhkem hükmi-dîni
Metîn olsa nola sinn-i güzîni

بوجنتيه نكتات جدري

[Yanaklarında çiçek hastalığından kalma izler vardı.]

- 843 ‘İzâr-ı pâkinüñ birkaç yerinde
Çiçek âşârı vardı her birinde
- 844 Virüp ruhsârına ammâ melâhat
Leţâfet-bağş idi aña o hâlet

شعره قد كسا زراعيه

[Kılları kollarını örtmüştü.]

Bâzûlarının kılları dirsekleri üzerine inmişti.

- 845 Olup bâzûlarında mûy-ı dil-cûy

İnerdi iki dirsek üzre ol mûy

- 846 Yaraşur çünki ol hâlet ricâle
Nola vaşf olsa ol şâhib-kemâle

مشرف الانف

[Burnu hafifçe yüksek idi.]

(Burunlarının işrâfı var idi.)

- 847 Olup bînîsi müşrif ol şerîfîñ
Laîf olmuşdı enfî ol laîfîñ

- 848 Olup hoş-ter o enf-i pâk-i mevzûn
Leîâfet dürri oldı anda meknûn

من اجمل الناس

[İnsanların en güzellerindendi.]

Ziyâde hüsn ü cemâleri var idi.

- 849 Olup şâhib-cemâl ol ecmel-i nâs
İderdi şekl-i hûbı albi înâs

- 850 Gören dîdârını olurdı ‘âşık
Ne deñlü vaşf u medh olunsa lâyı

له حمة المنضل من شحمة اذنيه.

[Saçları kulak yumuşağından aşağı sarkmaktaydı.]

Ve başlarının saçları kulaqlarından aşağı inmişti.

- 851 Anıñ kim verde beñzerdi yanağı
Şacı inmişti gûşından aşağı

- 852 O zîbâ saçın olmuştı turağı
 Kulağın yumuşağından aşağı
- 853 Olup dil dâ'imâ ol saç peyvend
 Ola her târ-ı 'anber-bârına bend
- 854 Ol a'zâ-yı şerîfe hakkı yâ Rab
 Hâlâş it nârdan ecsâdımız hep

**Beyân-ı fazl-ı 'Osmân bin 'Affân
 İrişün Hakk'dan aña revh u reyhân**

روي ان النبي صلى الله عليه وسلم جمع ثيابه حين دخل عثمان رضي الله عنه وقال الا نستحي ممن
 يتحيي من الملائكة .

**[Rivayet olunur ki resulullah (sav) Osman (ra) girdiğinde elbisesini topladı.
 Ve kendisinden meleklerin haya ettiği kişiden haya etmeyelim mi?]**

- 855 Rivâyet olunur kim şâh-ı kevneyn
 Ki olmuştur vücûdı 'âleme zeyn
- 856 Şalât-ı Hakk ile olsun kirâmî
 Dağı âli vü aşhâb-ı kirâmı
- 857 Kaçan kim meclise gelseydi 'Osmân
 İdüp andan hayâ maḥbûb-ı Raḥmân
- 858 Şiyâbın cem' idüp i'zâz iderdi
 Bu 'izzetle anı mümtâz iderdi
- 859 Buyurdu hem ol sultân-ı 'âlem
 'Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 860 Hayâ itseñ nola 'Osmân'dan ger
 Melekler andan istiḥyâ iderler
- 861 Hayâ iqlîmine çün oldu mâlik
 İderdi andan istiḥyâ melâ'ik

وقال رسول الله عليه صلوات الرحمن اشد امتي حياة عثمان بن عفان.

[Resulullah (sav): “Ümmetimin içerisinde hayatı en sıkıntılı olan Osman (ra)’tır.]

- 862 Didi hem ol penâh-ı hayl-i ümmet
İrişsün aña Mevlâ’dan taḥiyyat
- 863 Ki ümmet içre ‘Oşmân bin ‘Affân
Ḥayâda oldı şâhib-rütbe vü şân
- 864 Olup anıñ hayâsı pek ziyâde
Nazîri yoğ idi aşlâ hayâda

وقال حبيب الرحمن عليه الصلوة والسلام من الملك المنان ان الله اوحى الي ان ازوج كريمي من عثمان

[Rahman’ın sevgilisi (sav): “Allah bana kızımı Osman (ra) ile evlendirmemi vahyetti.”]

- 865 Buyurdı hem o sultân-ı mükerrem
Şalât-ı Ḥaqq ile olsun müselleme
- 866 Baña vahy eyledi Mevlâ-yı ekrem
Ki ‘Oşmân’a idem zevce kerîmem
- 867 Zihî ‘izzet ki fermân-ı İlâhî
Ḳıla anı bu devletle mübâhî

وقال عليه الصلوة والسلام ان عثمان لاول من هاجر باهله الى الله بعد لوط

[Resulullah (av) şöyle buyurmuştur: “Lut (as)’dan sonra ailesiyle Allah’a hicret eden ilk kimsedir.]

- 868 Resûlullâh o sultân-ı ser-efrâz
Bula teslîm-i Ḥaqq’la dâ’im i’zâz
- 869 Didi Lût-ı nebîden soñra evvel
Reh-i merzât-ı Mevlâ’da muḥaşşal

- 870 İden ehliyle hicret oldu ‘Osmân
Zihî îmân-ı pâk ü hüsn-i îkân

وقال رسول ربنا الرحيم عليه ازكى صلوة واهى تسليم انما يشبهه عثمان بابينا ابراهيم.

[“Osman (ra) babamız İbrahim (as)’a benzemektedir.”]

- 871 Yine ol server-i aşhâb-ı temkîn
Resûl-i Hâk şeh-i erbâb-ı temkîn
- 872 Didi ‘Osmân şemâ’ilde muğarrer
Atamız olan İbrâhîm’e beñzer
- 873 O serverle eb-i ‘âlî-mağâmı
Şalât-ı Hâk’la olsunlar kirâmî

وقال رسول الله عليه الصلوات المتكاثرة عثمان بن عفان ولي في الدنيا وولي في الاخرة

[Rasulullah (sav): “Osman (ra) hem dünyada hem de ahirette en yakın
arkadaşımdır.”]

- 874 Resûl-i Hâk o şâh-ı lî-ma‘ Allâh
Selâmullâh irişsün aña her gâh
- 875 Buyurdı kadri ‘Osmân’ın ‘alîdür
Ki ol dünyâ vü uhrâda velîdür
- 876 Te‘alallâh zihî şâhib-sa‘âdet
Ki anda cem‘ ola böyle velâyet

وقال رسول الملك المنان عليه صلوات ربنا الرحمن لكل نبي رفيق في الجنة ورفيقي فيها عثمان.

[“Her nebinin cennette bir arkadaşı vardır. Benim cennetteki arkadaşım da
Osman (ra)’dır.”]

- 877 Buyurdı yine ol fahrü’l-berâyâ
Ola vâsıl aña hayrû’t-tahâyâ

878 Cinânda her biriniñ var refiķi
Olur her biriniñ yâr-ı şadîķi

879 Benim anda refiķim oldı ‘Oşmân
Te‘alallâh zihî ‘izzet zihî şân

وقال عليه الصلوة والسلام ليدخلن الجنة بشفاعه عثمان سبعون الفا قد استوجبوا النار يدخلون الجنة
بغير حساب.

**[“Hz Osman’ın şefaatiyla cehennemlik 70000 kişi hesapsız olarak cennete
girecektir.”]**

880 Buyurdı yine ol sulţân-ı ‘âlem
Şalâtullâh irişsün aña her dem

881 Kıyâmetde idüp ‘Oşmân şefâ‘at
Müşeffa‘ olup ol kân-ı şadâķat

882 Recâsıyla anıñ yetmiş biñ âdem
Ki olmuşlardı hep ehl-i cehennem

883 Olurlar cümleten cennâta dâhil
Te‘alallâh zihî insân-ı kâmil

884 Olup ol serveriñ luţfı bahâne
Girenler bî-hisâb olur cihâna

885 İlâhî bize luţfuñ bî-hisâb it
Dem-i hâcetde andan behre-yâb it

886 Olursaķ şâhib-i cürm ü şenâ‘at
Bize olsun meded-kâr ol şefâ‘at

وقال رسول الملك السلام عليه الصلوة والسلام بالاكرام لو كان لي اربعين بنة زوجتك بعد واحدة
حتى لا تبقى منهن واحدة

[“Kırk tane kızım olsa birer birer kırkını da Osman (ra)’a verirdim.”]

- 887 Didi ‘Osmân’a sultân-ı risâlet
İrişsün aña eşnâf-ı taḥiyyat
- 888 Eger kim kıızlarım kırk olsa kâmil
Birer birer virirdim saña ḥâşıl
- 889 O kıızların biri qalmayıcak hiç
İderdim cümle bir bir saña tezvîc

وقال النبي المكرم صلى الله عليه وسلم مر بي عثمان وعندي ملك من الملائكة فقال شهيد يقتله قومه
انا نستحي منه

[Yanımda meleklerden birisi var ve şöyle dedi: “Kavminin öldüreceği şehit,
bizler ondan haya ediyoruz.”]

- 890 Buyurdu yine maḥbûb-ı İlâhî
Aña Ḥaḳ’dan şalât-ı bî-tenâhî
- 891 Yanımdan bir zamânda geçdi ‘Osmân
Ki ḥâzır bir melek var idi zî-şân
- 892 İdüp pes ol melek ḥüsn-i beşâret
Şehîd olmasına itdi işâret
- 893 Şarâḥatle didi ol şâhid-i ‘adl
Şehîd olur bunu kavmi ider qatl
- 894 Biz istiḥyâ idüp bundan hemîşe
Ḥayâsın eyledik her yerde pîşe
- 895 Bize yâ Rabb ol kân-ı ḥayâdan
Virüp nûr-ı ḥayâ dūr it riyâdan
- 896 Kılup envâr-ı şeybi çeşmi pür-nûr
Kıyâmetde ola dîdârı manzûr
- 897 Ḥayâ-yı luṭfi ol şâhib-ḥayâniñ
Ki eyler qalbin iḥyâ aqvıyâniñ

- 898 Virüp kuvvet dil-i ‘abd-i za‘îfe
Riyâz itsün anı dîn-i hanîfe
- 899 Olup nîsân-ı ihsânıyla reyyân
Bitürsün dâ’imâ envâr-ı îmân
- 900 Göñül ol nûr ile olsun muşaffâ
Dil ü câna yayılsun anda ağvâ
- 901 Yüzi şuyına ol kân-ı rızânıñ
Hudâyâ bize rûzî kıl cinânıñ
- 902 Cemâli mihrini dâ’im münîr it
Dil-i ‘uşşâkı andan müstenîr it
- 903 Bizi peyrev kıl ol kân-ı hayâyâ
İrişdür menzil-i râh-ı rızâyâ
- 904 Hudâvendâ o zü’n-nûreyn haqqı
O şaff-ı aşfiyâ-yı zeyn haqqı
- 905 Şeh-i devrânı ile pîr-i kâmil
Kıl anı yüz yigirmi sâle vâşıl
- 906 Hayâ-yı Hazret-i ‘Oşmân haqqı
Ziyâ-yı câmi‘-i Kur’ân haqqı
- 907 O şâhı nûr-ı şeyb itsün münevver
Hayâ-yı Haqq ile olsun muvaqqar
- 908 Esâs-ı bahtı olup saht-bünyân
Ola dâ’im medâr-ı emn ü îmân
- 909 ‘Adâletle ola tahtında bâkî
Ola elţâf-ı Mevlâ’ya mülâkî
- 910 Sever çün Hazret-i ‘Oşmân’ı ol şâh
Anıñla haşr ide cennetde Allâh

- 911 İrüp envâr-ı zî'n-nûreynden nûr
'Înâyet 'aynı ile ola manzûr
- 912 İder çün câmi'ü'l-Ḳur'ân'ı ta'zîm
O şâhen-şâhı Mevlâ ide tekrîm
- 913 Olup bu hilye-i pâkîze mir'ât
Görünsün anda ruhsâr-ı sa'âdât
- 914 Bu mir'âta nazar itdikce ol şâh
Görüp envâr-ı Haḳḳ olsun dil-âgâh
- 915 Tecellî eyleyüp nûr-ı İlâhî
Mübâhî eylesün ol pâdişâhı
- 916 İlâhî dergehiñde bir faḳîrem
Sımât-ı ni'metiñden loḳma-gîrem
- 917 Seniñ ihsânıña vâbeste kârım
Haḫâdan ğayri yoḳdur kâr u bârım
- 918 Egerçi 'arz-ı hâcâta yüzüm yoḳ
Hużûruñda münâcâta yüzüm yoḳ
- 919 Velîkin sañadur rûy-ı niyâzım
Ḳapuñdan ğayri yoḳdur çâre-sâzım
- 920 Seniñ elṫâfiña yoḳdur nihâyet
Deriñdür melce-i aşhâb-ı hâcet
- 921 Hudâyâ cümle hâcâtım ḳabûl it
Ḳuşûr ile münâcâtım ḳabûl it
- 922 İdüp bu hıdmetim luṫfuñla maḳbûl
Bu nazmı eyle ihsânıñla meşmûl
- 923 Çü bâ'ış oldu Sultân Aḫmed emri
Ola yüzden ziyâde sâl-i 'ömri

Gül-i gülzâr-ı in nazm-ı dil-ârâ

Dehed bûy-ı ‘Aliyy-i Murtażâ-râ

- 924 Olup dördüncü yârîñ kadri ‘âlî
‘Azîz olmuşdı ol şâhib-me‘âlî
- 925 ‘Aliyy-i bin Ebî Tâlib’dür ol şâh
Rızâullâha mazhar ola her gâh
- 926 Resûlullâh olup ‘ilme medîne
‘Alî olmuşdı bâb ol şehr-i dîne
- 927 O şâhîñ kim cemâli bâ-bahâdur
Gül-i vaşfi “‘Aliyyün bâbuhâ”dur
- 928 Odur ser-çeşme-i râh-ı velâyet
Nola dinse aña şâh-ı velâyet
- 929 Gül-i gülzâr-ı bâğ-ı irtizâdur
Aña lâyıķ olan Hâķ’ dan rızâdur
- 930 Añıldıkca o şâhib-ism-i sâmî
Rızâ-yı Hâķķ ile olsun kirâmî

**Beyân-ı hüsn-i ân zîbâ-şemâ’il
Ki bâşed ehl-i ‘âlem-râ hamâ’il**

- 931 Güzîde cevher-i kân-ı velâyet
Dür-i yektâ-yı ‘ummân-ı hilâfet
- 932 Ser-efrâz-ı kibâr u hayr-ı ahyâr
Güzîde zümre-i ahrâr u ebrâr
- 933 ‘Aliyy-i Murtażâ sultân-ı kerrâr
Ebû’s-sıbteyn cedd-i nesl-i aḥâr
- 934 Sa‘âdet maşdarı ferhunde-aḥter
Kelâm-ı “lâ-fetâ”ya hayr-ı mazhar
- 935 ‘Aliyyü’ş-şadr-ı ‘âlî-ķadr Haydar
Rızâ-yı Hâķķ ile olsun muvaķķar

936 Olup zîbâ-cemâl ü hûb-manzar
Cemîlü'l-vech idi ol şâh-ı bâ-ter

937 O serverde olup hüsni-şemâ'il
Gören bî-ihtiyâr olurdu mâ'il

938 Şemâ'ilde haşâ'ilde olup hûb
Cemâli hem kemâli oldu mergûb

939 Mükerrrem eyleyüp Mevlâ cemâlin
İde mazhar rızâya ehl ü âlin

كان علي رضي الله عنه آدم شديد الادمه

[Ali (ra) esmerdi.]

940 O server oldu buğday-añlu hayli
Şedîd olmuşdu gendüm-gûna meyli

941 Olup levninde gâyetde melâhat
Görenler rûyın olurlardı râhat

942 O reng-i rû idüp hâtırları celb
Aña meftûn olurdu kâleb ü qalb

943 Meh alup mihr-i rûyından ziyâlar
Virür âfâka ol yüzden şafâlar

944 İlâhî ol cemâl-i bî-mişâli
Hudâvendâ o mir'ât-ı kemâli

945 İdüp rûy-ı dile mir'ât-ı eclâ
Görünsün anda vechullâh-ı a'lâ

اقرب الى القصر من الطول

[Kısaya yakın bir uzunluğu vardı.]

Orta boylu idi.

- 946 Olup ol server-i dîn orta boylu
 Kışardan cânibe olmuşdı meyli
- 947 Kaçan itse hırâm ol serv-i mevzûn
 Gören reftârına olurdu meftûn

كثير الشعر

[Vücut kılları çoktu.]

Şaçları çoğ idi.

- 948 Olup saçı çoğ ol kân-ı hüdanîñ
 Güzel maḥlûkı olmuşdı Hudâ'nîñ
- 949 Olup dil-bend ol mûy-ı dil-ârâ
 Olurdu beste aña ehl-i ârâ

عريض اللحية

[Geniş bir sakalı vardı.]

Maḥâsinleri çoğ idi.

- 950 Olup hem lihyesi çoğ ol şerîfîñ
 Dinilmezdi şafâsı ol laṭîfîñ
- 951 'Arîz olup o serverde maḥâsin
 Edâ kâbil degil ḥüsn ü bahâsın
- 952 Olup ol ehl-i 'ırzîñ rîşi bâ-'arz
 Maḥabbet itmek aña oldı çün farz

اصلع

[Saçları yoktu.]

Başlarının önünde kıl yoğ idi.

- 953 Olup aşla' ser-i 'izzet-medârı
Önünde yoğ idi şa'rın şî'ârı
- 954 Şî'âr-ı şa'rdan olmuşdı 'ârî
Bahâ vü hüsn idi anıñ dişârı
- 955 Çün oldı serverân içre ser-efrâz
Ser-i 'izzet-medârı oldı mümtâz

اصفر اللحية

[Sakalı kınalıydı.]

Mağâsinleri şaruya mâ'il idi.

- 956 Olup ol lihye-i pâkîze aşfer
Gören şanurdı anı mâh-ı enver
- 957 Siyâk-ı kavlı-i meşhûr üzre lâkin
Beyâz u şık idi ol hoş-mağâsin
- 958 Dimişler terk idüp soñra hizâbı
Beyâz olmuşdı rîş-i müsteţâbı
- 959 O rîş-i pâk haqqı-çün İlâhî
Şehin-şâh-ı cihânıñ ol penâhı
- 960 İdüp pîr ol şehi rîş-i sefid it
Hümâyûn bahtını dâ'im sa'id it
- 961 O rîşin nûr-ı pâki-çün İlâhî
Ziyâ-yı tâb-nâki-çün İlâhî
- 962 Beyâz it rûyumuz rûz-ı cezâda
Sefid it rîşimiz râh-ı rızâda

وكان ادعج العينين عظيمهما

[Gözleri oldukça siyah, büyük ve parlaktı.]

(İri gözli idi. Gözlerinin siyâhı katı siyâh ağı katı ağı idi.)

- 963 İri olup iki çeşm-i siyâhı
Güzel gözliydi ol dîniñ penâhı
- 964 Siyâh olup anıñ gâyet siyâhı
Ağı ağı idi ol ‘aynıñ kemâhî
- 965 Olup nûr-ı Îlâhîyle münevver
Cemâlullâh olurdu aña manzar
- 966 Görürdi Hakk’ı çün ol çeşm-i bînâ
Didi ol şâh “mâ ezded yakînâ”
- 967 Şu deñlü oldu ol ‘aynıñ ziyâsı
Ziyâde olmaz açılsa gıtaş

حسن الوجه

[Güzel yüzlü idi.]

Yüzleri güzel idi.

- 968 Olup vechi hasen ol hoş-cemâliñ
Şafâsın gösterirdi verd-i âliñ
- 969 Aña virmişdi Hakk bir hüs ü bir ân
Başkan dîdârına olurdu hayrân
- 970 Olup ruhsârı gülzâr-ı leţâfet
Biterdi anda envâr-ı leţâfet
- 971 Olup âyîne-i envâr-ı Mevlâ
Tecellî nûrına olmuşdı meclâ

- 972 Görenler ol meh-i pâkîze şadri
Şanurdu leyle-i kıamrâda bedri
- 973 Ayıñ on dördüne beñzerdi ol mâh
Te‘alallâh “mâ aşfâ ve eclâh”

عظیم البطن

[Karnı enli idi.]

Çarınları bir miqdâr büyük idi.

- 974 Büyük olup mübârek karnı cüz’î
Laîf olmuşdı anıñ küll ü cüz’i
- 975 ‘Azîmü’ş-şân idi ol fahr-i ahyâr
‘İzam-vaşfi olur aña sezâ-vâr

الى السمن

[Hafif göbekli idi.]

Semizlige mâ’il idi.

- 976 O serv-i nâz-ı gülzâr-ı şemâ’il
Semizlik semtine olmuşdı mâ’il
- 977 Olup cüz’î semen ol hoş-bedende
Ruṭûbet var idi ol yâsemende
- 978 O devletli olup cüz’ice etli
Melâḫatliydi ol şîrîn-şıfatlı
- 979 Semîn olup teni ol nâzenîniñ
Nümâyân eyledi ḫüsnin semîniñ
- 980 Yaraşur şahñ-ı gülzâr u çemende
Ṭarâvet olsa naḫl-ı nârvende

عريض ما بين المنكبين

[Omuzlarının arası genişti.]

Yaşşı yağrınlı idi.

- 981 İden tavşîf ol muhkem-miyânı
Dimiş pehn idi menkibler miyânı
- 982 ‘Arîz olup ol iki dûş arası
Mehâbet-bahş idi anıñ liqâsı
- 983 Girenler şâh-râh-ı intibâha
Dimişler yaşşı yağrınlı o şâha
- 984 Çün oldı yaşşı yağrında mehâbet
O kân-ı heybete uyan o hey’et
- 985 Resûlullâha ol leys-i me‘ârik
Bu vaşf-ı hûbda oldı müşârik

لا يبين عضده من ساعده

[Pazuları kollarından görünmezdi.]

- 986 Olup esbâb-ı hüsni añna müsâ‘id
Güzel kollı idi ol sîm-sâ‘id
- 987 Gümüşden dökme olup şanki qolı
Gören anıñ gönülden oldı qulı
- 988 Seçilmezdi bilek bâzûlarından
Zülâl-i hüsni aqardı cûlarından
- 989 Olup cûy-ı şafâ ol dest-i dil-cû
Şulardı devha-i ümmîdi ol şu
- 990 Olup âb-ı hayâtıñ nâv-dânı
Aqardı dâ’imâ mâ’-i emânî

- 991 Dil olduğda dem-i maşşerde bî-tâb
İçür yâ Rab bize ol lûleden âb
- 992 İdüp reyyân koma dilde ĥarâret
O âb-ı nâb ile vir câna râĥat
- 993 Olup dil-teşşne âb olduğda nâ-yâb
O âb-ı nâb ile kııl anı sîr-âb

شش الكفين

[Elleri irice idi.]

Ve avuçları etli idi.

- 994 Olup râĥatlarınıñ içi etli
Semâĥatliydi ol kâmil-şşifatlı
- 995 Laĥîm olup içi avuçlarınıñ
Ol aya ayıdur çarĥ-ı berîniñ
- 996 Olup ser-mâye-i râĥat o râĥat
Alurdı mâye andan ehl-i ĥâcet
- 997 İlâĥî bizi andan behre-yâb it
Naşşib-i luţşfdan şşâĥib-nişşâb it
- 998 Şşeh-i devrânı kııl şşâĥib-semâĥat
O râĥatdan irişşün aña râĥat
- 999 Bu vaşşf-ı pâkde ol mâĥ-ı eflâk
Olur bî-şşek şşerîk-i şşâĥ-ı levlâk

عظيم الكراديس

[Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi.]

Ve a'zâlarınınñ başları iri idi.

- 1000 Seri her üstühân-ı hoş-nişânıñ
İri olmuşdı a'zâsında anıñ
- 1001 'Azîm olup o serverde kerâdîs
Şecâ'at aşlını eylerdi te'sîs
- 1002 Bu vaşfında daği ol mâh-sîne
Müşârik oldı fahrü'l-'âlemîne

اعبد كان عنقه ابريق فضة

[Boynu gümüşten bir ibriğe benzerdi.]

Boyunlarında fi'l-cümle inhinâ var idi. Gümüşden ibriğe beñzer idi.

- 1003 Olup boynında cüz'î inhinâsı
Şafâsıyla alurdı 'aql-ı nâsı
- 1004 Olup zîbende ol pâkîze-gerden
Şanasın kim dökülmüşdi gümüşden
- 1005 Nice taqrîr idem hüsni ü bahâsın
Gümüş ibriğe beñzerdi şanasın
- 1006 Şenâ lü'lüleri olup 'ağâ'id
O zîbâ-gerden olsun qalâ'id

ليس في رأسه شعر الا من خلفه

[Sadece kafasının arka kısmında saçı vardı.]

Başlarının öñünde ve başlarında kıllı yoğ idi. Ancağ ardında var idi.

- 1007 Olup âyîne-i şafâ nümû-dâr
Degildi başınıñ öñ semti mû-dâr
- 1008 İki yanında daği yoğ idi mû

Leâfettele seri olmuşdı dil-cû

- 1009 Hemân ardında olup mûyî anîñ
İrerdi ‘âleme hoş-bûyî anîñ
- 1010 O mûy-ı müşg-bûy-ı anber-âmîz
Olurdi ‘işve-engîz ü dil-âvîz
- 1011 Göñül olup anîñ her târına bend
O mûya rişte-i cân oldı peyvend

وكان اذا مشى تكفأ

[Yürüdüğü zaman öne eğik yürürdü.]

- 1012 O serv-i hoş-hırâm-ı bâğ-ı ebrâr
Leâfettele kaçan kim itse refâtâr
- 1013 Yürürdi öñüne meyl iderek ol
Tekebbür meşyini görmezdi maqbûl
- 1014 Tekeffu’ eyleyüp meşyinde ekşer
Tevâzu‘la olurdi sâye-güster
- 1015 Muhaşşal hûb olup her ‘uzv-ı pâki
Şafâ-kânıydı cism-i tâb-nâki
- 1016 Olup a‘zâsı kân-ı cevher-i hüsn
Olurdi anda peydâ gevher-i hüsn
- 1017 Ol a‘zâ-yı şerîfe haqqı yâ Rab
Maşûn it nârdan a‘zâmızı hep
- 1018 Şehin-şâh-ı cihânîñ ol penâhı
Anı hıfz it küdüretden İlâhî
- 1019 Umarız ol şehiñ a‘zâsına hep
Ol a‘zânîñ irişün yümni yâ Rab

- 1020 Oğundukça cihânda bu şemâ'il
Şevâbı ola ol sulţâna vâşıl

Gül-i fażl-ı 'Aliyy-i hoş-şemâ'il
Ki mi-âyed ez-û bûy-ı feżâ'il

ظهر علي من البعد فقال عليه السلام هذا سيد العرب فقال عائشة الست بسيد العرب فقال عليه
السلام انا سيد العالمين وهو سيد العرب صدق رسول الله تعالى

[Ali (ra) uzaktan göründü. Resulullah (sav) "Bu Arapların Efendisidir." dedi.
Âişe (ra) "Arapların efendisi sen değilmisin?" diye sordu. "Ben âlemlerin
efendisiyim. O, Arapların efendisidir." buyurdu.]

- 1021 Zuhûr idüp 'Alî bir gün uzağdan
Nümâyân oldı nûr ol yüzi ağdan
- 1022 Anı gördükde sulţân-ı risâlet
Mekân-ı re'fet ü kân-ı besâlet
- 1023 Olup bâb-ı selâm ol hâzrete bâz
Şalâtullâh ile olsun ser-efrâz
- 1024 Didi kim bu 'Arablar seyyididür
Uyan aña hemîşe mühtedîdür
- 1025 Didi pes 'Â'îşe ey seyyid-i men
Degil misin 'Arablar seyyidi sen
- 1026 Buyurdı pîşvâsı râh-ı dîniñ
Ki ben seyyidleriyem 'âlemîniñ
- 1027 'Arablar seyyidi ammâ 'Alî'dür
O kavm içre anıñ kadri celîdür

وعنه عليه السلام الناس من شجر شتى وانا وعلي من شجرة واحدة

[“İnsanlar değişik soylardan gelmektedir. Ben ve Ali bir soydan
gelmekteyiz.”]

- 1028 Buyurdu faḥr-i ‘âlem server-i nâs
İde teslîm-i Bârî anı inâs
- 1029 Ki nâsîñ aşlı gûnâ-gûn şecerdür
Anîñ her biri bir nev‘a semerdür
- 1030 Benim aşlım ‘Alî’yle oldı vâḥid
Te‘âlallâh zihî baḥt-ı müsâ‘id
- 1031 Ol iki mîve-i fazlı Ḥudâ’nıñ
Ol iki ber ki birdür aşlı anıñ
- 1032 Bitüp efḍâl-i Ḥaḳ’la bir şecerden
Bedîd oldı iki server beşerden
- 1033 Ol iki mîve-i terk oldı kâmil
Hemânâ bir şecerden oldı ḥâşıl
- 1034 Te‘alallâh zihî naḥl-ı dil-ârâ
Ki inbât ide böyle iki ḥurmâ
- 1035 Ne ḥurmâ mîve-i bâğ-ı risâlet
Mezâḳ-ı câna baḥş eyler ḥalâvet
- 1036 İdüp şîrîn o ḥurmâdan mezâḳı
Ḥudâyâ ṭa‘mın eyle dilde bâḳî

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا غضب لم يجر احد ان يكلمه الا علي

[Resulullah kızdığı zaman Ali (ra)’tan başkası konuşmaya cesaret edemezdi.]

- 1037 Kaçan kim olsa ol server gâzab-nâk
‘Aliyy-i Murtażâ söylerdi bî-bâk
- 1038 O demde kimse cür’et eylemezdi
O şâha bî-tekellüf söylemezdi
- 1039 ‘Aliyy-i Murtażâ’dan gayri bir ferd

‘Umûm üzere gerekse zen gerek merd

- 1040 Kelâma eylemezler idi ikdâm
Şaşardı heybetinden ehl-i İslâm
- 1041 ‘Alî kıadri olup yanında ‘âlî
Olurdu bî-tekellûf kıîl u kıâlî
- 1042 Dem-i maşşerde ol server İîlâhî
Olup ‘âşîleriñ cümle-penâhı
- 1043 Şefâ‘at eyleyüp vaqt-i ğazabda
Bize dermân ide dergâh-ı Rab’da

وقال نبينا الجميل العاده عليه صلوات الصلوات معاده النظر الى علي عبادة

[Nebimiz (sav), “Ali (ra)’a bakmak ibadettir.” buyurmuştur.]

- 1044 Buyurdu ol şeh-i pâkîze-‘âde
Ĥabîbullâh olan şâhib-sa‘âde
- 1045 Nigâh itmek ‘ibâdetdür ‘Alî’ye
Yeter bu ‘izzet ol kıadri ‘aliyye
- 1046 Gören levĥ-i cemâl-i meh-nikâbın
Kırâ‘at eyleyen ĥüsni kitâbın
- 1047 Olup sâlik reh-i şıdķ u şavâba
Olur nâ’il şevâb-ı bî-ĥisâba
- 1048 İîlâhî gösterüp ol rûy-ı ĥûbı
Anıñla eyle nûrânî kıulûbı

وقال من نزل عليه السبع المثاني عليه التسليمات من اذى عليا فقد اذاني

[Üzerine Seb’ Mesâni inen (sav) şöyle buyurmuştur: “Ali (ra)’a eza eden bana eza etmiştir.”]

- 1049 Buyurdu hem şeh-i taĥt-ı risâlet

Şeref-bağşende-i baht-ı risâlet

- 1050 Taḥiyyât-ı ḥayât-efzâ-yı Bârî
Mübârek ravzasına ola sârî
- 1051 Ezâ iden ‘Aliyy-i Murtażâ’ya
Beni maẓhar ider lâ-büd ezâyâ
- 1052 İden âzürde ol mâh-ı hüdâyı
Ḥaḳîkatde baña eyler ezâyı
- 1053 Kılup yâ Rab reh-i âdâba mâzî
O şâhı cümlemizden eyle râzî

وقال نبينا الجميل المناقب عليه صلوات ربنا الجليل المواهب ان الله جعل ذرية كل نبي في صلبه وجعل
ذريتي في صلب علي ابن ابي طالب

[Nebimiz (sav): “Allah her peygamberin neslini kendi soyundan yapmıştır.
Benim neslimi de Ali b. Ebî Tâlib (ra)’ın soyundan yapmıştır.”]

- 1054 Buyurdı mâh-ı eflâk-i risâlet
Selîl-i enbiyâ kân-ı aşâlet
- 1055 Ḥudâ zürriyetin her bir nebîniñ
Miyânında ḳodı ol müttakîniñ
- 1056 Ḳodı zürriyetim şulb-i ‘Alî’de
Olur âşârı zâhir ol velîde
- 1057 Zihî ‘izzet ki zürriyyât-ı ḥazret
Olına ol ‘aliyyü’l-ḳadre nisbet
- 1058 Zihî devlet ki evlâdı resûlüñ
Ola zürriyyeti zevc-i Betûl’üñ
- 1059 Şalâtullâh o aşl-ı her uşûle
Rızâ-yı Ḥaḳ ‘Alî’ye hem Betûl’e

وقال سيد الانبياء وسند الاصفياء عليه من الصلوات اصفها ومن التسليمات انماها علي يزهر في الجنة
ككوكب الصبح اهل الدنيا

[Nebilerin efendisi (sav) şöyle buyurmuştur: “Ali (ra) dünyadaki sabah yıldızı gibi cennette doğar.”]

- 1060 Buyurdı hem şeh-i ferhunde ahter
Şalâtullâh ile olsun mübeşşer
- 1061 ‘Alî cennetde olup necm-i zâhir
Mişâl-i kevkeb-i şubh oldu bâhir
- 1062 Cihânda hem cinânda idüp işrâk
Münevver oldu envâr ile âfâk
- 1063 İdüp ol nûr ile qalbi münevver
Cemâlin yâ İlâhî bize göster

وقال سيد الابرار والاخيار عليه صلوات ربنا الغفار ان الجنة تشتاق الى علي وعمر وعمار

[“Cennet Ali (ra)’a, Ömer (ra)’a ve Ammâr (ra)’a özlem duymaktadır.”]

- 1064 Buyurdı yine ol maḥbûb-ı Ḥallâk
Ki ḥalk-ı ‘âlem oldu aña müştâk
- 1065 Tıbbâk-ı nüh-felekden olup eṭbâk
Şenâsı gevheriyle tolsun âfâk
- 1066 Olur üç âdeme müştâk cennet
İder her birine ‘izzetle rağbet
- 1067 Mu‘allâ mertebe ol üç şaḥâbe
Ki hem-serdür rikâbı âfitâba
- 1068 ‘Aliyy-i Murtażâ Fârûk-ı ‘âdil
Daḥi ‘Ammâr şâhib-ḳadrdır bil
- 1069 Rızâ-yı ḥazret-i Ḥaḳḳ ol kirâmı

İde hem-vâre ‘izzetle kirâmî

وعن علي رضي الله عنه قال دعاني رسول الله صلى الله عليه وسلم وقال ان فيك مثلا من عيسى
ابغضته اليهود يهود حتى هتوا أمه ، وأحبتة النصارى حتى نزلوه بالمتزل الذي ليس به الا وانه يهلك في
اثنان محب مفرط يفرطني بما ليس في ومبغض يحمله شاني على ان ييهتني

[Ali (ra) şöyle demiştir: “Birgün resulullah (sav) beni çağırdı ve şöyle buyurdu: Sende Yahudilerin buğzedip annesine iftira attıkları, Hıristiyanların da çok sevip olmadığı bir konuma getirdikleri İsa (as)’ın örneği vardır. Her ikisi de helak olmuştur. Seven, olmadığım bir konum beni getirerek aşırılığa kaçmakta, buğzeden ise işi bana iftira atacak kadar bir noktaya getirmektedir.]

- 1070 Rivâyet eylemişler Murtażâ’dan
Sezâ-vâr-ı serîr-i irtizâdan
- 1071 Rızâ-yı Hâkık ile olsun mükerrem
Dinilsün rûyına Allâhu kerrem
- 1072 Buyurmuş ol habîbullâh-ı ekrem
‘Aleyhillâhu şallâ şümme sellem
- 1073 Hıfâb idüp sa’âdetle buyurdı
Baña âti olan hâlim tıyurdı
- 1074 Didi ol seyyid-i ahyâr u ebrâr
Muğarrer sende ‘İsâ’dan meşel var
- 1075 Ki buğz idüp Yehûd ol müctebâya
Cesâret itdiler çoğ iftirâya
- 1076 İdüp bühtân tâ kim anasına
Dil uzatdılar ol ‘işmet-güzîne
- 1077 O zâlimler elinden bî-nihâyet
Elem çekdi o dürr-i dürc-i ‘iffet
- 1078 Sevüp ol serveri ammâ naşârâ

ılup her kârda anı uşârâ

- 1079 Şu deñlü sevdiler ol müctebâyı
Ki câlib oldu sevgi iftirâyı
- 1080 İdüp bir menzile tenzîl anı
Didiler bir sözi k' uymazdı şânı
- 1081 odular bir maâma ol hümâmı
Degildi ol maâm anıñ maâmı
- 1082 Muhaşşal oldılar haında sâhî
azandılar anıñla rû-siyâhî
- 1083 Didi pes Murtazá kim oluñ âgâh
Helâk olur benim haımda her gâh
- 1084 Cehâletle iki avm-i tebeh-kâr
İdüp ifrâ olurlar hep güneh-kâr
- 1085 Biri gâyet sevüp ifrâ iderler
Biri buğz eyleyüp isâ iderler
- 1086 Bu iki avm olup levme sezâ-vâr
Sefâhatle olurlar böyle bed-kâr
- 1087 Hidâyet şâh-râhından şaparlar
Der-i Ha'ı dâlâletle aparlar
- 1088 İdüp âyîn-i dîn-i Ha'ı tazýî'
Olurlar müsteha-ı a'n u teşnî'
- 1089 Maabbetden dem urur gerçi şiy'a
Olur ammâ ki avâli şenî'a
- 1090 İdüp efdalden ol sultânı tafdil
Dâlâletle olurlar ehl-i taqlil
- 1091 Tecâvüz eyleyüp hadden revâfiz
Olurlar dîn esâsın cümle nâız

- 1092 Dehânından saçup herze Kızılbaş
Olur ol mülhid-i bî-dîn-i la'n-pâş
- 1093 O kâfirler idüp hâşâ teberrâ
Olurlar dîn ü îmândan müberrâ
- 1094 İdüp taşşış hubb-ı ehl ü âle
Düşerler göz göre çâh-ı nekâle
- 1095 İdenler da'vi-i İslâm-ı kâmil
Olurlar şaḥb u âle cümle mâ'il
- 1096 Gönülden eyleyüp aşḥâbı ta'zîm
İderler fazlı taḥdîm ü tekrîm
- 1097 Sülûk idüp bu râha ehl-i sünnet
İderler cümle aşḥâba maḥabbet
- 1098 Olup her birine bende gönülden
Geçerler cümlesi ḥayrû's-sübülden
- 1099 Olup sâlik şırât-ı mustakîme
Ayak başmazlar ol râh-ı 'aḳîme
- 1100 Olup şeh-râh-ı merzâd üzre mâzî
İderler Ḥazret-i Mevlâ'yı râzî
- 1101 Bizi bu yoldan ayırma İlâhî
Ḍalâlet tîhi içre itme sâhî
- 1102 İdüp şeh-râh-ı dîn-i Ḥaḳḳ'a sâlik
Bizi ḳıl cevher-i îmâna mâlik
- 1103 Ebû Bekr'iñ ḳılup kem-ter gulâmı
Bize ḳıl pîşvâ ol nîk-nâmı
- 1104 Şadâḳatde idüp peyrev o şâha
Müyesser ḳıl sülûkı şâh-râha

- 1105 O şiddîk-i mükerrerem hürmeti-çün
O yâr-ı gâr-ı ekrem hürmeti-çün
- 1106 İdüp îmânımız taḥkîka taṭbîk
‘Înâyetle bizi kııl ehl-i taşdıḳ
- 1107 Olup hâdî bize Fârûḳ-ı ‘âdil
Ḳıla ser-menzil-i maḳşûda vâşıl
- 1108 İdüp peyrev o sultân-ı güzîne
İrişdür menzil-i râh-ı yakîne
- 1109 Sipihri dilde mihr-i mihri her dem
Tecellî idüp ola nûr-ı a‘zam
- 1110 Gönül şehri olup anîla rûşen
Sarây-ı sırr ola mânend-i gülşen
- 1111 Virüp ‘Oşmân-ı zi’ n-nûreynden nûr
Cemâl-i bâ-kemâlin eyle manzûr
- 1112 Ḥayâ-baḣş idüp ol kân-ı hayâdan
Derûnı şâf u pâk eyle riyâdan
- 1113 Be-âb-ı rûy-ı ân şâh-ı “be’l-aḣyâ”
Ḥayâ-yı luṭfi ide ḳalbi ihyâ
- 1114 İdüp hâdî ‘Aliyy-i Murtażâ’yı
Derûn-ı ḳalbe vir andan ziyâyı
- 1115 Livâ-yı ḣazreti ol ḣayr-ı ḣâmil
‘Aliyy-i Murtażâ sultân-ı kâmil
- 1116 Şefî‘ olup bize rûz-ı cezâda
Ḳomaya ḣâk-i zilletde fütâde
- 1117 Ola bu çâr-yârîñ mihri yâ Rab
Çihâr-erkân-ı beyt-i ḳalb ü ḳâleb
- 1118 Çün anlardur ‘imâd-ı dâr-ı İslâm

Göñül kâşânesin kılsunlar iḥkâm

- 1119 Olup dil-hânesi anlarla ma‘mûr
İçin nûr-ı maḥabbet ide pür-nûr
- 1120 İlâhî hürmeti-çün çâr-yârîñ
Kapıñda ‘izzeti-çün ol kibârîñ
- 1121 Yüzi şuyına ol aḥyâr-ı nâsîñ
Kemâlâtı-çün ol ebrâr-ı nâsîñ
- 1122 Bi-ḥaḳḳı şâhibân-ı îñ şemâ’il
Bi-ḥaḳḳı vâşılân-ı îñ fezâ’il
- 1123 Şeh-i ‘Oşmâniyânı kıl mu‘ammer
Meserretlerle it dâ’im mübeşşer
- 1124 Şehin-şâh-ı cihân sultân-ı Ahmed
Ola ‘ömri dırâz iḳbâli sermed
- 1125 Sever çün cân u dilden çâr-yârı
İder ta‘zîm ol aḥyâr-ı ḥıyârı
- 1126 Diler himmet ol aşḥâb-ı himemden
Kerem umar ol erbâb-ı keremden
- 1127 İdüp ol dâver-i devrânı imdâd
Serîr-i saltanatda eyle is‘âd
- 1128 ‘Adâlet taḥtı üzre ber-ḳarâr it
Sa‘âdet baḥtı ile nâm-dâr it
- 1129 O şâhib-rütbe-i kâmil ḥaşâ’il
Olur çün mâ’il-i ḥüsn-i şemâ’il
- 1130 Faḳîre yazdırup bu ḥoş-kitâbı
Beyâz itdirdi bu lübb-i lübâbı
- 1131 İdüp fermân o şâhen-şâh-ı İslâm
Bu te’lîf-i laṭîf olundu itmâm

- 1132 Diyüp fermânına ber-ser o şâhîñ
Rızâsın gözledim ol dîn-penâhîñ
- 1133 Kalem çün destime oldı müselleme
Ele ben hâmeyî aldım hemân-dem
- 1134 Açup rûy-ı şemâ'ilden niğâbı
Tamâm itdim bu nazm-ı müsteğâbı
- 1135 Sevâbı olup ol şâh-ı cihâniñ
Du'âsın eylesünler 'âlem anıñ
- 1136 Bu pâkîze-eşer olup o şâhîñ
Añılsun nâmı ol 'âlem-penâhîñ
- 1137 Olup ol nâm-ı nâmîye bu te'lîf
Olunsun dâ'imâ devrinde taşnîf
- 1138 Bi-ğamdillâh ki ol sultân-ı İslâm
Sever 'ilmi ider aşğâbın ikrâm
- 1139 O dâver eyledikçe 'ilme rağbet
İder Mevlâ Te'âlâ aña 'izzet
- 1140 İder ahkâm-ı şer'î çünki mer'î
Ola ahkâminuñ her kâr fer'î
- 1141 Şi'âr-ı şer'a oldı çünki mâ'il
Kitâb u sünneti itdi hamâ'il
- 1142 Olur maḥfûz-ı hıfz-ı Hakk o sultân
Olur hırzı anıñ âyât-ı Qur'ân
- 1143 Olup bâkî serîr-i saltanatda
Mü'eyyed ola taht-ı ma'deletde
- 1144 Kılup icrâ-yı âyîn-i 'adâlet
Besâlet resmini itsün işâ'at

- 1145 Olup her kârda Hâk'dan mü'eyyed
Esâs-ı devleti olsun müşeyyed
- 1146 Cihân turdukça olup mülki bâkî
'Înâyât-ı Hâk olsun anı vâkî
- 1147 O şâhen-şâh-ı pâkîze-haşâ'il
Çün oldu dâ'imâ hayrâta mâ'il
- 1148 Hudâ hayrâtın itsün cümle maqbûl
'Înâyet 'aynı itsün anı meşmûl
- 1149 Bitüp devrinde ol hayrû'l-mecâmi'
O câmi' ola hep hayrâtı câmi'
- 1150 Olup kendi serîr-ârâ-yı 'âlem
Oğunsun huṭbesi minberde her dem
- 1151 Çün emr itdi bu te'lîfe o server
Didim fermânına ber-çeşm ü ber-ser
- 1152 Kâbûl idüp mişâl-i bî-mişâli
Geçürdüm rişte-i nazma le'âli
- 1153 Siyer 'ummânına ğavvâş-ı fikri
Şalup aldım niçe ma'nâ-yı bikri
- 1154 Şemâ'il Ka'be'sin olduğda tâ'if
Bedîdâr oldu âşâr-ı letâ'if
- 1155 Fezâ'il bahırına olduğda ğavvâş
Niçe lü'lü çıkardım hâşü'l-hâş
- 1156 Bulup niçe rivâyât-ı şarîḥa
İdüp ihrâc aqvâl-i şahîḥa
- 1157 Anı derc eyledim bu muhtaşarda
Tefâşîli yazılmışdır siyerde
- 1158 Dilerseñ ola tafşîli mübeyyen

Siyer gülzârını seyr it dilâ sen

- 1159 Budur ammâ ki mecmû‘uñ müfâdı
Buñadur her kelâmıñ i‘timâdı
- 1161 Egerçi oldı bu bir zübde ammâ
Mühimmât oldı hep bunda mü‘eddâ
- 1161 Hüdâvendâ kabûl eyle bu kârı
Riyâdan pâk ü şâf olsun medârı
- 1162 Eger olmuş ise bir hefve şâdır
Hüdâyâ luţfuñ olsun anı sâtir
- 1163 Degil maqşad İlâhî hod-fürûşî
Bu kemter bendeniñ ol ‘ayb-pûşı
- 1164 İdüp sa‘yın iki ‘âlemde meşkûr
‘İbâdıñ defterinde eyle mestûr
- 1165 İdüp luţfuñla meşmûl aşl u fer‘î
Hüdâyâ eyle ihsâniñla mer‘î
- 1166 İdüp râh-ı şadâkat üzre mâzî
Kerem kıl çâr-yârı eyle râzî
- 1167 O çâr-erkân-ı beyt-i dîn-i İslâm
Hemîşe eylesünler dîni iħkâm
- 1168 Şeh-i devrânıñ olsunlar penâhı
Zamân-ı câhı olsun bî-tenâhî
- 1169 Bu nazm-i pâk-edâ-yı hûb mazmûn
Siyer bahrinde oldı dürr-i meknûn
- 1170 Çü evşâf oldı ol aşhâb-ı kadre
Tamâmı râst geldi şâm-ı kadre
- 1171 Geçen kadre gelüp hatm-i şemâ’il
Bu şâm-ı kadrde oldı bu kâmil

- 1172 Bu iki hıdmet-i bâ-ğadr u hürmet
Muhaşşal oldu iki çadre ğâyet
- 1173 Çün itdim hıdmet ol aşhâb-ı çadre
Hudâ'ya minnet irdim niçe çadre
- 1174 Olup iki şemâ'il kâmilü'l-ğadr
Birisi şerh-i çalb itdi biri şadr
- 1175 Virüp bûy ol kibârıñ mûy u rûyı
Midâdım itdi müşg-âlûde bûyı
- 1176 Çün itdi hâmemi misgîn-şemâme
Bu nâme oldu miskiyü'l-ğitâme
- 1177 Olup enbûbe aqlâm-ı lûle
Miyâh-ı hikmet icrâ itse nola
- 1178 Zülâl-i medhi itdim andan icrâ
“Le'allallâhe yec'al fihi ecrâ”

CEVRÎ

Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı İbrahim Çelebi'dir. 1595-1600 yılları arasında doğduğu tahmin edilmektedir. Gençliğinde iyi bir tahsil görmüş, Galata Mevlevihanesi şeyhi İsmail Ankaravî'nin sohbetlerine katılmış, ayrıca Beşiktaş ve Yanıkapı mevlevihanelerine devam etmiştir. Derviş Abdî-i Mevlevî adlı bir hattattan yazı derleri almıştır. Günümüze ulaşan yazılarından usta bir talik kırması hattatı olduğu anlaşılmaktadır.

Cevrî bir süre divan-ı hümayunda kâtiplik yapmış, daha sonra bu görevinden ayrılarak devlet ricali için istinsah ettiği eserlerin geliriyle geçimini sağlamıştır. Safâyî fesahat ve belagatı ve yazısının güzelliğiyle tanındığını, geçimini hattatlıkla sağladığını, günde bin beyit yazıp, bin akçeye sattığını söyler (Çapan 2005: 137). Cevrî hattıyla yazılan eserler devlet ileri gelenleri arasında çok tutulmuş ve hediye olarak başkalarına takdim edilmiştir. III. Selim'in Şeyh Galib'e hediye ettiği Mesnevî-i Şerîf Cevrî hattıyladır.

Esrar Dede, Cevrî'nin Mevleviyye tarikatına intisap ettiğini ve Ankaravî'nin müridi olduğunu söyler. Naima ise onun sohbetlerine katıldığı ve eserlerini defalarca intinsah ettiği Sarı Abdullah Efendi'ye mensup olduğunu kaydeder. Müstakimzade ve Abdülbaki Gölpınarlı Cevrî'nin ayrıca Bayramî-Melâmî tarikatına mensup olduğu görüşündedirler (Ayan 1993: 460).

Cevrî daha çok aşk konusunu işlediği şiirlerinde tasavvufa yer vermekle birlikte mutasavvıf bir şair değildir. Nazım dili kusursuz olup eserlerinde şiir sanatlarına önem vermiştir.

Cevrî, 1065/1654 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan, Selimname, Hall-i Tahkîkat, Aynü'l-füyûz, Melhame, Nazm-ı Niyâz.⁶⁷

Cevrî'nin hilyesinin Latin harfli metni daha önce birkaç kez hazırlanmıştır.⁶⁸

A. Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn'in Nüshaları

Kütüphane kayıtlarında Cevrî'nin hilyesinin çok sayıda nüshasının bulunduğu görülmektedir. Bunların hepsini görüp incelememiz mümkün olmadı. Bu nedenle Cevrî adına kayıtlı görünen bu hilye nüshalarının tamamının gerçekten Cevrî'ye ait olup olmadığını bilemiyoruz. Az da olsa zaman zaman bir şaire ait hilyenin yanlışlıkla başka bir şaire ait olarak kaydedilebildiğini biliyoruz. Aşağıda vereceğimiz hilye nüshaları kütüphane kayıtlıları ve Cevrî üzerine hazırlanmış bazı çalışmalar⁶⁹ esas alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca Cevrî'nin hilyesi bazı kütüphane kayıtlarında okuma benzerliğinden kaynaklanan bir yanlışlıkla Cûdî adına kayıtlıdır. Cûdî adına kayıtlı hilyelerin neredeyse tamamını gördük. Bu mahlasla verilen hilyeler de Cevrî'ye aittir.

Çalışmamızda metnini verdiğimiz Cevrî hilyesi hazırlanırken aşağıdaki ilk dört nüsha kullanılmıştır.

1. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2826/2, 32b-38a. (M1)

142 beyit.

⁶⁷ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AYAN, Hüseyin (1993); CUNBUR, Müjgan (2002); ÇAPAN, Pervin (2005).

⁶⁸ ERDEM, Sadık (1980); AYAN, Hüseyin (1981); ERKAL, Abdülkadir (1999); CEYHAN, Âdem (2006), GÜLMEZ, Sema (2006).

⁶⁹ GÜLMEZ, Sema (2006).

2. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 8220/2. (M2)

143 beyit.

3. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2669/3, 75b-76a. (M3)

142 beyit.

4. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1127/3. (M4)

144 beyit.

5. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1277, 2b-4a. (çok eksik)

6. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1983/2, v. 26b-32a.

7. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 570, 10 v.

(Cevri'ye ait değil, mensur bir hilye)

8. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 158/3, v. 36a-42b.

9. Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2647/7, 97a-102b.

10. Millî Kütüphanesi Nu.: Yz A 3559/1

11. Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/2, v. 24a-28b.

12. AÜDTCF Kütüphanesi Saib Sencer Böl. Nu.: I-5252/2.

13. Beyazıt Kütüphanesi Nu.: 3345, 2b-32a.

14. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 489/1, 1b-15b.

15. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/6, v. 133a-139a.

16. Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba Böl. Nu.: 48, 8 v.

17. Süleymaniye Kütüphanesi Sami Benli Böl. Nu.: 390, 15 v.

18. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355, v. 207a-211a.

19. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 36.

20. Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/2, v. 31b-38a.
21. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 3700.
22. Süleymaniye Kütüphanesi Bağdatlı Vehbî Böl. Nu.: 2089.
23. Süleymaniye Kütüphanesi Uşşakî Tekkesi Böl. Nu.: 07.
24. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl. Nu.: 365.
25. Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi Böl. Nu.: 29.
26. Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2850.
27. Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2755.
28. Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 4959.
29. Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 790/2.
30. Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 791/2, v. 26a-29b.
31. Köprülü Kütüphanesi Mehmed Âsım Bey Böl. Nu.: 410.
32. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 96.
33. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 769.
34. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 1905.
35. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 3807.
36. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 1921.
37. Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/6.
38. Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi Nu.: 12700/4.
39. Erzurum İl Halk Kütüphanesi 25 Hk 23963/2, v. 86b-93b.
40. İzmir Millî Kütüphane, Cevri, 1725/2, 3 v.
41. Tire Kütüphanesi Necip Paşa Vakfı Böl. Nu.: 136.
42. Manisa İl Halk Kütüphanesi Nu.: 1643/7.
43. Kütahya Vahit Paşa İl Halk Kütüphanesi Nu.: 338.
44. Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi Nu.: 99.
45. İstanbul 1317, 24 s., matbu

46. Hilye-i Manzûme-i Enbiyâ, Toplayan Mehmed Hilmi, İstanbul 1293, 15+1 s. 3-8.

Not: **CÛDÎ** , Hilye-i Çehâr-yâr adıyla kayıtlı manzumeler de Cevrî'ye aittir.

1. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 2785/4.

2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Nu.: da var Cûdî adına kayıtlı; ama Cevrî'ye ait.

3. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi 1803.

B. Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn'in Yazılış Sebebi

Cevrî hilyesini yazma nedenini şöyle açıklar: “Benden önce Hâkânî'nin kalemi manaların suretine can vermişti. O pak edalı şair, Hz. peygamberin hilyesini yazdı, hilye türünde adı anıldı. Resulün övgüsünün yapıldığı o mucize eser, Hâkânî'yi makbul kıldı. İnsafı olanlar onu taklit etmeseler daha iyi ama ben de bu esere gıpta edip baktıkça şevkim artardı. Şükürler olsun ki Allah bana bu yüzden feyz verdi ve dört halifenin hilyesini tek tek bir araya getirip topladım. Mümkün olduğunca onların güzel sıfatlarını nazm edip açıkladım.”

Yukarıda Cevrî'nin kendisinin ifade ettiği gibi kendisinden önce Hâkânî Hz. peygamberin hilyesini yazmıştır. Hâkânî'nin hilyesi o kadar güzeldir ki Cevrî bu esere gıpta eder ve Allah'ın yardımıyla dört halife hilyesini yazmaya karar verir.

C. Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn'in Şekil Özellikleri

Cevrî'nin hilyesi dört nüshadan yaptığımız edisyon-kritiğe göre 147 beyittir. Mesnevi nazım nazım şekliyle ve aruzun “Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Eser, tahmid, na‘t ve sebab-i te‘lifle başlar

daha sonra dört halifenin fiziksel özellikleri dört ayrı başlık altında incelenir, hatime ile son bulur. Eserde yer alan 8 başlık beyit aralıklarıyla birlikte şu şekildedir:

1-12. beyitler arası: Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Peyğamber

13-21. beyitler arası: Der-Na‘t-ı Nebî ‘Aleyhisselâm

22-31. beyitler arası: Der-Muğaddime-i Nazm-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn

32-58. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Şıddîk-i ‘Atîk

59-83. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Zîbâ-yı ‘Ömer

84-109. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Pâk-i ‘Oşmân

110-137. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i A‘lâ-yı ‘Ali

138-147. beyitler arası: Hâtıme

D. Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn’in Muhteva Özellikleri

Cevrî'nin manzumesine göre dört halifenin hilyesi şöyledir:

1. Hz. Ebû Bekir

Hz. Ebûbekir'in hilyesini vasf eden söz sahibi kimseler söze öncelikle onun uzun boyundan başlamışlardır. Allah onun boyunu uzun yaratmıştı. O boy doğruluk gülbahçesinin servisi idi. Onu din mescidine imam eden Allah, boyunu da İslam'ın direği kılmıştı. Hz. Ebubekir kilolu değildi. Vücudunda fazla yağ bulunmazdı. Boyuna göre bedeni biraz inceydi. Ancak sakın onu zayıf da sanma. Kilosu tam olması gerektiği gibiydi. Uzun boylu, kilosu yerinde ve kuvvetli olan Hz. Ebubekir, yakışıklı bir adamdı. Yüzünün rengi beyazdı, güneşi kışkandırırdı. Sakalının üst tarafı hafif olup yanaklarının cildi inceydi. Alnının vasıfların sayan büyükler, onun parlak olduğunu söylediler. Allah onun alnını tümsek yaratmıştı. Eğer

nurla dolu o parlak alını görsen ay zannederdin. Güneş gibi olan o alını, etrafı nuruyla, ışığıyla doldursa şaşılır mı? Hz. Ebubekir'in göz çukuru derindi, gözü ve görme kuvveti nurla dolmuştu. O seçkin göz utanılacak şeylerden uzak dururdu, ancak insanlara cömertçe bakardı. Parmakları kudret kalemi, eklem yerleri hikmet düğümü idi. Parmaklarının eklem yerleri etli eğildi. Pak sakalını her zaman kına ve kına gibi bir ot olan ketemle ile süslerdi. Böylece beyaz sakalı, sabah vakti kızıl şafağın ortaya çıkışı gibi görünürdü. O keramet sahibi insan kemerini sıkı bağlamazdı. Beli ince olduğu için kemer ona sanki ağır bir yüküdü. O ahlaklı insan beline Allah'ın emirlerini yerine getirme kemerini bağlamıştı.

2. Hz. Ömer

Hz. Ömer'in pak sıfatlarını anlatanların çoğu onun buğday tenli olduğunu belirtmelerine rağmen onun bir süt kadar beyaz olduğunu söyleyenler de olmuştur. Yanağının baharı aydınlatan rengi dinin ilkbahar gülü olmuştu. Allah onun boyunu uzun ve düzgün yaratmıştı. Dinin sancağı olan o boyun gölgesi sonsuza kadar uzansa şaşılır mı? Uzun boyuyla o, iri yapıydı. Boylu poslu olup sağlam vücutluydu. Hz. Ömer'in gölgesinden şeytan bile kaçardı. Başının ön tarafında saçı yoktu, yan taraflarda ise azdı. Saçının her bir teli miski utandıracak kadar güzel kokardı. Yanakları etli değildi. Yanağının saf rengi cennet sütü gibiydi. Gözlerinin akında kırmızılık vardı. O gözler muhabbet kadehinin sarhoşluğuyla daima kırmızı olsa ya da Allah korkusuyla daima kan içinde kalsa şaşılır mı? Sakal ve bıyık gibi yüzüne güzellik veren süsler, cennet yasemininden bir deste idi. Bunlar dünya değil ancak cennet fesleğeni gibiydi. Allah onu iki elini de kullanabilme becerisiyle yaratmıştı. Onun için sağ ve sol birdi. Bıyığında

çok kıl vardı. Sünneti kendisine âdet edinmişti. Bıyığını vasfedenler etrafının kırmızıya meyilli olduğunu söylemişlerdir.

3. Hz. Osman

Hz. Osman düzgün ve orta boyluydu. O boy, cennet gülbünü gibiydi. Din bahçesine süs verirdi. Güzel yüzlüydü. Gül yanağı taze ve gönül açıcıydı. Utanma ve edep terleri yanağında şebnem gibiydi. Gerçi o edep gülbahçesinin gülü edebinden gülemezdi; ama güler yüzlüydü. Güzelliği dünyayı esir ederdi. Güzel kokulu sakalında kıl çoktu. Kına ile sakalını renklendirdiğinde güzellik bahçesi tazelenirdi. O güzel yüzlü insan esmer tenliydi ki o ten rengi bütün renkler içinde en güzel olanıdır. Nurlu yüzü daima edep örtüsüyle örtülüydü. Melekler baktıkça onun edebinden utanırlardı. Gerçi vücudunda kıl çoktu ancak bu karanlık içinde teni nurdu. Bedeni güneş, kılları da güneş ışığı gibiydi. Allah onun her kemiğinin başını büyük yaratmıştı. Yine Allah'ın takdiriyle iki omuzu arası uzaktı yani geniş omuzluydu. Dişleri birbirine altınla bağlıydı. Bu garip tavır ona mahsustu. Bütün zayıf dişlerini yani hikmet gevherleri kutusunu altın telle bağlayıp daima böyle konuşurdu. Kısacası bütün dişleri altın tele dizilmiş inci gibiydi. Yüzünde çiçek hastalığından kalma izler vardı. Yüzünde görülen bu izler güzelliğini süslemişti. Pazusunda kıl çoktu. Ta kulağının üzerine düşen saçının telleri sanki gül üzerindeki sümbül gibiydi.

4. Hz. Ali

Allah Hz. Ali'nin saf rengini esmer yaratmıştı. Yüzünü görenler "Allah şereflendirsin" dediler. Uzun boylu da değildi, kısa da. Orta boyluydu. Ancak dikkatle bakıldığında boyunun uzundan çok kısaya yakın olduğu fark edilirdi. Sakalı geniş ve sarıydı. Gerçi çoğu zaman sakalını kına

ile süslerdi. Ancak daha sonra sakalını süslemekten vazgeçti. Başında kıldan eser yoktu. Sadece başının ardında saçı vardı. Yüzü ay gibi güzeldi. Güzellik en güzel hâlini onun yüzünde bulmuştu. Hikmetlerle dolu olan karnı genişti, semizliğe meyilliydi. Gözleri iri ve karaydı. Beyazı gayet beyaz siyahı ise yine simsiyahtı. Gözleri heybetli olup bakışları sert ve azametliydi. Yassı yağrınlı olup, göğsünün arası genişti. Bileği ve pazusu güzeldi. Birbirinden ayırt edilemezdi. Allah onun elini etli yaratmıştı. Her bir eli inciyle dolu bir deryaydı. O Allah'ın arslanının bedenindeki kemikler büyüktü. Eğer Rüstem ve Sam onun heybetini görse korkudan serseme dönerlerdi. Boynu gümüş gibi saftı. Gümüş bir ibrik gibiydi. Kafurdan yapılmış beyaz bir mum gibi olan o boyun din camiini aydınlatırdı. Cihanın o başı dik kişisi önüne eğilerek yürürdü. Kibirli gibi yürümezdi. Her zaman tevazuyla selam verirdi. Yumuşaklıkla hareket ederdi. Bir derviş gibi hareket ettiği için meyli şahların gönlüne düşmedi. Görünüşünde Allah'ın nuru vardı. Zenginler de fakirler de ona meyl etse şaşılır mı?

Cevrî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M1: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2826/2.

M2: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 8220/2.⁷⁰

M3: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2669/3.

M4: Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1127/3.

Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Peygamber Nazm-ı Cevrî-i Maḥmidet-Güster

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Minnet Allâh’a ki ber-vech-i kemâl
Âdem’e kıldı ‘atâ ḥüsn ü cemâl
- 2 Şekl-i zîbâsını bî-miṣl ü nazîr
Eyledi levḥ-i vücûda taṣvîr
- 3 Kâlem-i şun‘-ı bedî‘ü’l-eşeri
Çekdi çün naḳş-ı vücûd-ı beşeri
- 4 Virdi pîrâye yed-i kudret ile
İtdi zîbende anı ḥikmet ile
- 5 Halk idüp aḥsen-i taḳvîm üzere
Yazdı ‘unvânını ta‘zîm üzere

⁷⁰ Arapça başlıklar bu nüshadan yazılmıştır.

Başlık: Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Peygamber Nazm-ı Cevrî-i Maḥmidet-Güster M1 / Der-Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvanullahi Te‘âlâ ‘Aleyhim Ecma‘în M2, Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn-i Cevrî Efendi ‘Aleyhi Raḥmatü’l-Mu‘idü’l-Mübdî Der-Taḥmîd-i Bârî ‘Azze Şânehu ve Celle Celâluhu Bismillahirraḥmânirraḥîm M3, Hâzâ Hilye-i Çâr-Yâr-ı Bâ-Şafâ Ḳadd Te‘lîf-i Efdâlü’ş-Şu‘arâ Cevrî-i Ḥoş-Edâ Tevhîd-i Bârî Te‘âlâ ‘Azze Şânehu Bismillahirraḥmânirraḥîm M4.

1a- Minnet Allâh’a ki ber-vech-i kemâl M1, M3, M4 / Minnet ol Allah’a ki vech-i kemâl M2.

3b-vücûd-ı M1, M4 / vücûda M2, M3.

4. beyit M2’de yok

- 6 Eyleyüp ‘izzet ü şânın a‘lâ
Didi haqqında anıñ âmennâ
- 7 Âdem’e viridi ‘aceb ferr ü behî
“Halaqallâhu ‘alâ şûretihî”
- 8 Geldi bu şûret ile çün Âdem
İtdiler secde melâ’ik ol dem
- 9 Hem idüp lâyıq-ı ‘izzet bi’z-zât
Vechini vechine kıldı mir’ât
- 10 Zâhirin ‘âlem-i şuğrâ itdi
Bâtının nüşâ-i kübrâ itdi
- 11 Hâbbezâ kudret-i Haq celle celâl
Hâbbezâ şun‘-ı Hudâ-yı müte‘âl
- 12 Yaraşur bulsa bu nazm-ı ğarrâ
Na‘t-ı peygamber ile ferr ü bahâ

Der-Na‘t-ı Nebî ‘Aleyhisselâm

- 13 Hilye-pîrâ-yı cemâl-i ma‘nâ
Şûret-ârâ-yı kemâl-i ma‘nâ
- 14 Cevher-i âyine-i hüsn-i ezel
Pertev-i nûr-ı Hudâ ‘azze ve cell
- 15 Zînet-efzâ-yı sarây-ı imkân
Revnaq-efrûz-ı revâq-ı dil ü cân

5. beyit M3’te yok.

6a-Eyleyüp M1 / Eyledi M4; ‘izzet ü M1 / ‘izzet-i M2, M3.

6b-anıñ âmennâ M1 / “Leqad kerremnâ” M4.

9a-lâyıq-ı M2, M3, M4 / Âdem’e M1.

10. beyit M1, M3, M4’te yok

12a-Yaraşur bulsa M2, M4 / İrişür bulsa M1; Yaraşur olsa M3.

Başlık: Der Na‘t-ı Nebî ‘Aleyhisselâm M1, M3 / Sebeb-i Te’lif-i Manzûme-i Şerif M2,

Der-Na‘t-ı Hâce-i Kâ’inât ve Mefhar-ı Mevcûdât M4.

- 16 Serv-i bî-sâye-i bustân-ı vücûd
Nağş-pîrâye-i eyvân-ı vücûd
- 17 Aḥmed-i mürsel-i maḥbûb-ı Ḥudâ
Ki odur bî-bedel ü bî-hemtâ
- 18 Yoğıdı aña melâḥatde ‘adîl
“Ene emlah” bu söze oldı delîl
- 19 Kendi ḥüsninden idüp aña naşîb
Eyledi Ḥaḳ anı kendüye ḥabîb
- 20 Şıfatı oldı şafâ-yı dil ü cân
Ḥilyesi ḥırz-ı beḳâ-yı î mân
- 21 Levḥ-i evşâfına tâ rûz-ı kıyâm
Ola pîrâye taḥıyyât u selâm

**Der-Muḳaddime-i Nazm-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvanullâhi Te‘âlâ
‘Aleyhim Ecma‘în**

- 22 Bundan evvel ḳalem-i Ḥâḳânî
Şûret-i ma‘niye virmiş cânı
- 23 Olmuş ol şâ‘ir-i pâkîze-edâ
Nâzım-ı ḥilye-i maḥbûb-ı Ḥudâ
- 24 Bulmuş ol devlete isti‘dâdı
Ḥilye nazmında añılmış adı
- 25 Eşer-i mu‘cize-i medḥ-i resûl
Eylemiş anı müsellemaḳbûl

20b- î mân M2 / dil ü cân M1, M3, M4.

21a-Levḥ-i M2, M3, M4 / Medḥ ü M1.

Başlık: Der-Muḳaddime-i Nazm-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvanullâhi Te‘âlâ ‘Aleyhim
Ecma‘în M1, M3 / Ta‘rîf-i Manzûme-i Ḥâḳânî ‘Aleyhi Raḥmet-i Sübhâni M2, Fihrist-
nâme-i Çâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvanullâhi Te‘âlâ ‘Aleyhim Ecma‘în M4.

22a-evvel M1, M2, M3 / aḳdem M4.

- 26 Resm-i inşâfî idenler icrâ
Olmasa aña muqallid evlâ
- 27 Lîk ben ğıbta idüp bu eşere
Şevkim artardı getürsem nazara
- 28 Şükr ü minnet baña kim bu yüzden
Feyz-i cûd eyledi Zü'l-fazl-ı minen
- 29 Çâr-yârîñ şıfat u hey'etini
Yek-be-yek hilyesini şûretini
- 30 Cem' idüp bir yire tertîb itdim
Lafz u ma'nâ ile terkîb itdim
- 31 Nazm idüp anı bi-ğadri'l-imbân
Eyledim hilyelerin şerh ü beyân

Şıfat-ı Hilye-i Şiddîk-i 'Atîk

كان ابو بكر رضي الله تعالى عنه رجلا طويلا نحيفا خفيف العارضين خفيف اللحم ابيض معروف
الوجه عابر ناتئ الجبهة عابر العينين عري الاشاجع يخضب بالحناء والكثائم لا يستمسك نطاقه حفوة

[Ebubekir (ra) uzun boylu ve zayıf birisiydi. Seyrek sakallı olup yanakları dolgun değildi. Güler yüzlü idi. Alnı çıkıntılı idi. Gözleri çukurdu. Parmak dipleri etsiz idi. Kına ve çivitotu ile sakalını boyardı.]

- 32 Naql ile böyle olundu taḥkîk
Hilye-i Hâzret-i Şiddîk-i 'Atîk
- 33 Hilyesin vaşf iden erbâb-ı sūḥan

26a-inşâfî M1, M3, M4 / evşâfî M2.

26b-evlâ M1, M2, M3 / ne ola M4.

28a-baña kim M1 / baña da M2, M4; ki baña M3.

29a-şıfat u M1, M2 / şıfat-ı M3, M4

Başlık: Şıfat-ı Hilye-i Şiddîk-i 'Atîk M1, M3 / Der-Hilye-i Mülakḳab Bi'l-'Atîk Ya'ni Hâzret-i Ebâ Bekri's-Şiddîk M2, Hâzâ Hilye-i Yâr-ı Ğâr-ı Peyğamber Ebû Bekr-i Şiddîk-i Ekber M4.

32. beyit M3'te yok.

Başlamış kâmet-i mevzûnından

- 34 Ya'ni itmişdi anıñ şun'-ı Hudâ
Kâmet-i sidre-i hırâmın a'lâ
- 35 Serv idi gülşen-i şıdқа ol қад
Ger tavîl olsa degil müsteb'ad
- 36 Mescid-i dîne iden anı imâm
Kâmetin itdi sûtûn-ı İslâm
- 37 Teni olmuşdı o kâmetle naḥîf
Öyle zann eyleme kim ola za'îf
- 39 O naḥafetle o bâlâ-kâmet
Yaraşık merd idi şâhib-қuvvet
- 40 Az idi laḥm-ı laṭîf-i bedeni
İ'tidâl üzre idi şaḥm-ı teni
- 41 Vechiniñ olmuş idi levni sefid
Reşk iderdi aña gûy-ı ḥurşîd
- 42 Hem daḥi olmuş idi bî-taḥfîf
Rîşinin cânib-i bâlâsı ḥafîf
- 43 Hem daḥi böyle olundı taḥkîk
Ki ola ruḥlarınıñ cildi raḥîk
- 44 Didiler vaşf-ı cebîninde kibâr
Maşrıq-ı şubḥ-ı hidâyet-envâr
- 45 Şun'-ı üstâd-ı bedî'ü'l-ḥikmet
Alnın itmişdi muḥaddeb-hey'et

33b- Başlamış kâmet-i mevzûnından M1 / Kâmetin sidre-ḥırâm-ı bâlâ M2, M3; Kâmet-i sidre-ḥırâmın bâlâ M4.

36a-iden anı M1, M2, M3 / anı iden M4.

42. beyit M2'de yok.

- 46 Görseñ ol cebhe-i pür-nûrı eger
Zann iderdiñ ki ola cirm-i qamer
- 47 Nûr ile tutsa nola meydânı
Gûy-ı hırşîd idi ol pîşânı
- 48 Kâse-i çeşmi ‘amîk olmuş idi
Nûr ile bâşırası tölmuş idi
- 49 Şûret-i ‘aybdan ol çeşm-i güzîn
Merdümin itmiş idi dûr-nişîn
- 50 Ol iki ‘ayn-ı kerâmet başarı
Halka eylerdi keremle nazarı
- 51 Vaşf-ı engüştini yazdıqda qalem
Böyle hâll eyledi bu ‘uqde hem
- 52 Ol mefâşıl ki qomuş anda Celîl
Eylemiş lahmını gâyetde qalîl
- 53 Hem benâni qalem-i kudret idi
Ol mefâşıl girih-i hikmet idi
- 54 Zînet-i hilye iderdi her dem
Lihye-i pâkini hınnâ vü ketem
- 55 Şubh-ı şâdıq gibi ol rîş-i sefid
Şafaq-ı sürh ile olurdu bedîd
- 56 Dağı ol merd-i kerâmet-peyvend
Eylemezdi kemerin muhkem-bend
- 57 Mûy idi şan bedeninde o miyân
Aña olurdu kemer bâr-ı girân

49a-‘aybdan M1, M2, M3 / ‘în idi M4.

53b-girih-i M1, M4 / kerem-i M2; M3’te bu kısım boş bırakılmış.

57b-kemer M1, M2, M3 / meger M4.

- 58 Eylemişdi o kerîmü'l-aḥlâḳ
Kemer-i tâ'at-ı Mevlâ'yı niṭâḳ

Şıfat-ı Ḥilye-i Zîbâ-yı 'Ömer

كان عمر رضي الله عنه شديد الادمه وعليه الاكثرون وقيل انه كان امهق طويلا جسيما اصلع شديد
الصلع خفيف العارضين شديد الحمرة في العينين وكان كث اللحية اعسر وايسر شارها كثير الشعر

[Ömer (ra) birçoğunun görüşüne göre esmer idi. Beyaz renkli olduğu da söylendi. Uzun boyluydu. Saçları dökük idi. Yanakları dolgun değildi. Gözlerinin kırmızısı fazlaydı. Gür sakallı idi. Sağ ve sol elini de rahat kullanırdı. Bıyığı gürdü.]

- 59 Vaşf iden ḥilye-i pâk-i 'Ömer'i
Virdi şîḥḥatle bu yüzden ḥaberi
- 60 Ki ola ḡayet ile gendüm-gûn
Ḥabbezâ şun'-ı Ḥudâ-yı bî-çûn
- 61 İḥtilâf eylediler bunda kibâr
Ekserî virdi bu ḳavl üzre ḳarâr
- 62 Hem dinilmiş ki o vech-i rûşen
Ola revnaḳ-şiken-i levn-i leben
- 63 Reng-i ruḥsâr-ı bahâr-efrûzı
Dînin olmuş idi gül-i nevrûzı
- 64 Anıñ itmişdi Ḥudâvend-i Celîl
Sidre-i ḳaddini mevzûn u ṭavîl
- 65 'Alem-i dîn-i mübîn idi o ḳad
Zıllı olsa nola memdûd-ı ebed

Başlık: Şıfat-ı Ḥilye-i Zîbâ-yı 'Ömer M1, M3 / Hâzâ Ḥilye-i Fârûḳu'l-Cenâb 'Ömer İbnü'l-Ḥaṭṭâb M4; M2'de yalnızca Arapça başlık var.
62a-dinilmiş ki M1, M3 / dinilmişdi M2, dimişler ki M4.
52b-levn-i M1, M2, M3 / reng-i M4.

- 66 İtdi çün maşlahat-ı dîne kıyâm
Ser-firâz oldu livâ-yı İslâm
- 67 Hem bu kâmetle cesâmetlü idi
Yâl ü bâl ehli şalâbetlü idi
- 68 Bu mehâbetle görünse her-bâr
Andan İblîs o dem eylerdi firâr
- 69 Bu muhakkağ habere itme gümân
Ki kaçır zıll-ı ‘Ömer’den şeytân
- 70 Nakşına diğkat iden böyle didi
Mûydan pîş-i seri sâde idi
- 71 İki yanında katı az idi kııl
Her biri eyler idi müşgi hacîl
- 72 İki ‘ârızları olmuşdı hafif
Böyle mevşûfdur ol zât-ı şerîf
- 73 ‘Ârızı âb-ı ruğ-ı ‘izzet idi
Levn-i şâfi leben-i cennet idi
- 74 Dağı itmişdi dü-çeşmin kudret
İki yâkût-ı şedîdü’l-humret
- 75 Eylemiş sâki-i şahbâ-yı kader
İki çeşmin iki la‘l-în-sâgar
- 76 Nola sürh oldu ise çeşmi müdâm
Mest idi câm-ı maḥabbetle tamâm
- 77 Nola sürh olsa o çeşm-i gülgûn
Ḥavf-ı Ḥağ dâ’im iderdi pür-ḥûn

---

67. beyit M1’de yok.

72a-hafif M1, M2, M3 / za‘if M4.

74a-dü-çeşmin M1,M3, M4 / dü-çeşmi M2.

- 78 Ol maḥâsin ki aña zînet idi
Deste-i yâsemen-i behcet idi
- 79 Beñzemez aña reyâḥîn-i cihân
Dinilürse nola reyḥân-ı cinân
- 80 Eylemişdi iki destin Yezdân
Şun‘-ı hikmet ile ‘amelde yeksân
- 81 Râst-kirdâr idi ol ḥûb-eṭvâr
Bir idi aña yemîn ile yesâr
- 82 Sebletinde var idi keşret-i mû
Sünneti itmiş idi ‘âdet ü ḥû
- 83 Hem didi şâribiniñ vaşşâfi
Ḥumrete mâ’il idi eṭrâfi

Şıfat-ı Ḥilye-i Pâk-i ‘Oşmân

كان عثمان رضي الله عنه ربعة حسن الوجه رقيق البشرة كثير اللحية اسمر اللون كثير الشعر ضخيم
الكراديس بعيد ما بين المنكبين وشيد اسنانه بالذهب وجنتيه نكتات جدري شعره قد كسا ذراعيه
مشرف الانف من اجمل الناس له حمة اسفل من شحمة اذنيه

[Osman (ra) orta boyluydu. Güzel yüzlü idi. İnce tenliydi. Gür sakallı olup esmerdi. Vücut kılları çoktu. Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi. Geniş omuzluydu. Dişleri altınla kaplıydı. Yanaklarında çiçek hastalığından kalma izler vardı. Kılları kollarını örtmüştü. Burnu yüksekti. İnsanların en güzellerindendi. Saçları kulak yumuşağından aşağı sarkmaktaydı.]

- 84 Ḥilye-i pâk ü laṭîf-i ‘Oşmân
Oldı bu vech ile taḥḳîḳ ü beyân
- 85 Vasaṭü’l-kâme idi ol dânâ

81. beyit M1’de yok.

Başlık: Şıfat-ı Ḥilye-i Pâk-i ‘Oşmân M1, M3 / Hâzâ Ḥilye-i Dâmâd-ı Resûl-i Ḥaremeyn Ḥâzret-i ‘Oşmân-ı Zînnureyn Raḍiallâhu ‘Anh M4, M2’de yalnızca Arapça başlık var.

- Hayr-ı maḥz olsa nola ser-tâ-pâ
- 86 İ'tidâl üzre idi ḳaddi tamâm
Bir sehî-serv idi mevzûn-endâm
- 87 Gülbün-i cennet idi ol ḳâmet
Ravza-i dîne virürdi zînet
- 88 Hem dimişler o güzîn-i beşere
Aḥsenü'l-vech raḳîḳü'l-beşere
- 89 Gül-i ruḥsârı ter ü ḥurrem idi
'Araḳ-ı şerm ü ḥayâ şebnem idi
- 90 Gerçi kim ol gül-i gülzâr-ı ḥayâ
Ḥande itmezdi edebden ammâ
- 91 Bir güler yüzlü güzel server idi
Ḥüsni dünyâyı esîr eyler idi
- 92 Hem olup liḥyesiniñ mûyı keşîr
Aña âşüfte idi müşğ ü 'abîr
- 93 Eylese rîşine ḥınnâyı ḥizâb
Çemen-i ḥüsni olurdu şâdâb
- 94 Esmerü'l-levn idi ol vech-i ḥasen
Cümle elvândan oldur müstaḥsen
- 95 Dâ'im olmuşdı o vech-i pür-nûr
Bürḳa'-i şerm ü ḥayâda mestûr
- 96 Edebinden nazâr itdikçe aña
Ḳudsiyân eyler idi istiḥyâ

88a-güzîn-i beşere M1, M3, M4 / güzînü'l-beşere M2.

88b-Aḥsenü'l-vech M1, M3 / Ḥasenü'l-vech M2, M4.

92b-müşğ M1, M3 / misk M2.

94b- odur müstaḥsen M2, M3, M4 / oldur aḥsen M1.

95b-ḥayâda M1, M3 / ḥayâdan M2, M4.

- 97 Tavr-ı âdâbına virmişdi qarâr
Hilmine zîver idi fer ü vaqâr
- 98 Gerçi gâyet çoğıdı mûy-ı teni
Nûr idi zulmet içinde bedeni
- 99 Cirm-i hürşîd idi ol cism-i sa'îd
Mûy olmuş idi ol şu'â'-ı hürşîd
- 100 Kuvvet-i şun'-ı Hudâvend-i 'Azîm
Her ser-i 'azmini itmiş idi 'azîm
- 101 Dağı olmuşdı bi-tağdır-i mecîd
İki dûşânesi mâbeyni ba'îd
- 102 Bend-i esnânı idi şedd-i zeheb
Aña maşşûş idi bu tavr-ı 'aceb
- 103 Cümle za'f üzre olan dişlerini
Ya'ni ol dürc-i hikem cevherini
- 104 Eyleyüp târ-ı zer ile beste
Böyle nuḡ eyler idi peyveste
- 105 Cümle dendânı idi hâşılı bu
Târ-ı zerrîne dizilmiş lü'lü
- 106 Görinürdi aña itseñ nazarı
Vech-i pâkinde nişân-ı cederî
- 107 Câ-be-câ bâğ-ı ruḡında bu eser
Hüsnine virmiş idi zînet ü fer

97b-fer ü M1, M2, M4 / fer-i M3.

100a-'Azîm M1, M3 / Kadîm M2, M4.

102b-tavr-ı M1, M2, M4 / tarz-ı M3.

103b-dürc-i M1, M2, M3 / kân-ı M4; cevherini M1, M3 / gevherini M2, M4.

104a-târ-ı zer ile M1, M3 / rişte-i zerle M2, M4.

107b-zînet M1, M3, M4 / revnaḡ M2.

- 108 Mûyî bâzûsın iderdi mestûr
Vaşfı bu resme olunmuş meşûr
- 109 Târ-ı gîsûsı irüp gûşına tâ
Sünbül olmuşdı gül üzre gûyâ

Şıfat-ı Hilye-i A'lâ-yı 'Ali

كان علي رضي الله تعالى عنه وكرم الله وجهه ادم شديد الادمه اقرب الى القصر من الطول كثير
الشعر ولحيته عريض له صفر حسن الوجه عظيم البطن مائل الى السمن ادعج العينين وعظيمها عريض
ما بين المنكبين لا يبين عضد من ساعده شثن الكفين عظيم الكراديس كانه عنقه ابريق من فضة ليس
في رأسه شعر الا من خلفه وكان اذا مشى تكفئ

[Ali (ra) esmerdi. Kısaya yakın bir uzunluğu vardı. Vücut kılları çoktu. Geniş bir sakalı vardı. Güzel yüzlü, karnı enli idi, hafif göbekli idi. Gözleri oldukça siyah, büyük ve parlaktı. Omuzlarının arası geniştir. Pazuları kollarından görünmezdi. Elleri irice idi. Omuzları, kolları, kalça kemikleri ve dizleri büyükçe idi. Boynu sanki gümüşten bir ibriğe benzemektedir. Sadece kafasının arka kısmında saçı vardı. Yürüdüğü zaman öne eğik yürürdü.]

- 110 Levh-i âyîne-i vech-i ezeli
Maḥrem-i râz-ı nebî ya'ni 'Alî
- 111 Bu şıfatlarla olunmuş taşvîr
İdeyin şeklini naql u taḥrîr
- 112 Anıñ itmişdi Ḥakîm-i Bî-çûn
Levn-i pâkîzesini esmer-gûn
- 113 Vech-i pâkin görüp erbâb-ı nazâr
Kerremallâhu Te'âlâ didiler
- 114 Diḳḳat olsa görünürdi nazâra
Ḳâmeti tûlden aḳreb kışara

Başlık: Şıfat-ı Hilye-i A'lâ-yı 'Ali M1, M3 / Hâzâ Veliyyü'l-Ekber Ya'ni Ḥazret-i 'Aliyy-i Fâtiḥ-i Ḥayber M4; M2'de yalnızca Arapça başlık var.
112b-esmer-gûn M1, M3 / gendüm-gûn M2, aşfer-gûn M4.

- 115 Ki ne kûtâh idi ol kaçad ne dırâz
Mu'tedil-kâmet idi ol mümtâz
- 116 Lihyesi şerhin iden ehl-i hüner
Didi vaşfinda 'arîz u aşfer
- 117 Gerçi hınnâ ile ol merd-i güzîn
Nice dem rîşini itdi tezyîn
- 118 Terk idüp soñra bu ma'nâyı velî
Çekdi tezyîn-i mağâsinden eli
- 119 Mûydan yoğıdı başında nişân
Half-i re'sinde idi şa'rı hemân
- 120 Ahsenü'l-vech idi ol mâh-cemâl
Hûbluğ bulmuş idi anda kemâl
- 121 Nola olsa şikem-i pür-ğikmet
Var idi dâ'iresinde vüs'at
- 122 Ol mübârek şikem-i pür-envâr
Semene mâ'il idi bir miğdâr
- 123 Çeşm-i şîrânesi heybetlü idi
Kıya bağışlu meğâbetlü idi
- 124 Ed'acü'l-'ayn idi ol zât-ı kerîm
Çeşminiñ olmuş idi cirmi 'azîm
- 125 Ya'ni kim ağı beyâz idi kaçatı
Hem siyâhında dabil bu şıfatı
- 126 Yaşşı yağrınlu idi ol server

118b-eli M2, M3, M4 / anı M1.

119b- Half-i re'sinde idi şa'rı hemân M2, M3, M4 / Halk arasında idi süy hemân M1.

120a-Ahsenü'l-vech M1, M4 / Hâsenü'l-vech M2, M3.

126. beyit M4'te yok.

Sînesi arasıldı pehnâ-ver

- 127 Hem olup sâ'id ü bâzûsı ḥâsen
Farq olunmazdı biri birinden
- 128 Daḡi keffeyni mülaḥḥam-ter idi
Her biri bir yem-i pür-gevher idi
- 129 Üstüḥân-ı beden-i Şîr-i Ḥudâ
Ekber ü a'zam idi ser-tâ-pâ
- 130 Heybetin görse eger Rüstem ü Sâm
Ḥavfdan ol dem olurdu ser-sâm
- 131 Gerdeni sîm-şîfat şâfi idi
Gümüş ibriḳ diyen pâk didi
- 132 Şem'-i kâfûr idi ol gerden
Câmi'-i dîni iderdi rûşen
- 133 Hem olurdu o ser-efrâz-ı cihân
Öñüne meyl iderek yola revân
- 134 Her dem eylerdi tevâzu'la kıyâm
Mütekebbir gibi itmezdi ḥırâm
- 135 Dâ'im ol naḥl-ı gülistân-ı şîfât
İltiyâm üzre iderdi ḥarekât
- 136 Eyleyüp vaz'ını dervîşâne
Meyli düşmedi dil-i şâhâna

---

126. beyit yalnızca M4'te var.

128a-Daḡi keffeyni mülaḥḥam-ter idi M2, M3, M4 / Daḡi ketfîni mülaḥḥam yaratdı M1.

132a-kâfûr M1, M2, M3 / kâfûrî M4.

133b-yola M2, M3, M4 / böyle M1.

134a-kıyâm M2, M4 / selâm M1, M3.

134b-ḥırâm M2, M4 / kıyâm M1, M3.

136a-va'zını M1, M3 / vaşfını M2, M4.

136b-düşmedi M1, M2 / düşmüşdi M3, dutmuşdı M4.

- 137 Şûretinde var idi nûr-ı Hudâ
Nola meyl itse aña bay u gedâ

Ĥâtîme

- 138 Cümle aşhâbı resûlullâhîñ
O şehen-şâh-ı felek-dergâhîñ
- 139 Oldılar çarĥ-ı hüdâya encüm
Rağiallâhu Te‘âlâ ‘anhüm
- 140 İtdiler ümmeti Ĥaĥĥ’a irşâd
Buldılar bu şerefe isti‘dâd
- 141 Her biri pîş-rev-i meslek-i dîn
Her biri bedreĥa-i râh-ı yaĥîn
- 142 Her biri peyrev-i sultân-ı rüsül
Her biri ümmete hâdi-i sübül
- 143 Eyleyüp luĥf u ‘inâyet Mevlâ
İde **Cevrî**’ye hidâyet Mevlâ
- 144 Ol sa‘âdetlülериñ hürmetine
Câhına rütbesine ‘izzetine
- 145 Aña şâyeste idüp ġufrânı
Cümleten ‘avf oluna ‘işyânı
- 146 Ola dünyâda aña kâr-ı şavâb
Medĥ-i peygamber ü âl ü aşhâb

Başlık: Ĥâtîme M1/ Ĥâtîme-i Manzûme-i Cevrî ‘Aleyhi Raĥmatü’l-Bârî M2, Ĥâtîmetü’l-Kitâb M3, Hâzâ Münâcât Be-Dergâh-ı Bârî Te‘âlâ Temmetü’l-Kitâb Bi-‘Avni’l-Melikü’l-Vehhâb M4.

141a- meslek-i M2, M3, M4 / mülket-i M1.

142b-ümmete hâdi-i M1, M3, M4 / ümmetine hâdi M2.

144b-rütbesine M1, M3, M4 / rütbetine M2.

146a-Ola dünyâda aña M1, M3, M4 / Aña dünyâda ola M2.

146a-şavâb M1, M3, M4 / şevâb M2.

146b-peygamber ü M2, M3, M4 / peygamber-i M1.

147   alemi nâzım-ı pâkîze kelâm
Virdi biñ ellide bu nażma nizâm

3. PEYGAMBERLER HİLYESİ

Neşâtî'nin Hilyesi

Giriş

Farsça bir kelime olup haberci, haberen getiren anlamına gelen peygamber, Allah'tan vahiy yoluyla aldığı bilgileri ve emirleri insanlara tebliğ eden, onları hak dine çağırarak görevli olan ve Allah'ın özel olarak seçtiği, koruduğu, terbiye ettiği seçkin insanlardır.

Tarihte bazen peş peşe bazen aynı zaman dilimi içinde bazen de kısa ve uzun aralıklarla peygamberler gönderilmiştir ve peygamberler insanların sorumlu tutulduğu konularda bir bahane ileri sürmelerine mahal bırakmayacak şekilde Allah'ın emirlerini tebliğ etmişlerdir (Yavuz 2007: 257). Ancak bu her zaman kolay olmamış peygamberler gönderildikleri toplumda inanmakta inat eden kimselerin tepkileriyle karşılaşmışlar ve onlarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bununla birlikte diğer taraftan peygamberler inanlar tarafından çok sevilmiş, hürmet görmüş ve desteklenmişlerdir de.

Peygamberlerin beşerî niteliklere sahip olmak, Allah tarafından seçilmiş olmak, günah işlemekten korunmuş olmak, doğru sözlü ve güvenilir olmak, mucize göstermek, vahiy almak gibi özellikleri olup başta Allah'tan aldıkları vahiyleri insanlara tebliğ etmek üzere Allah'ın emirleri doğrultusunda dünyevi ve uhrevi hayatları düzene koyacak yolları insanlara göstermek de onların görevleri arasında yer almaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de isimleri anılan veya kıssaları anlatılan yirmi sekiz peygamberin adı şunlardır: Âdem, İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrahim, İsmail, İshak, Lût, Ya'kûb, Yûsuf, Eyyûb, Zülkifl, Şuayb, Mûsâ, Hârûn, İlyâs, Elyesa, Yûnus, , Dâvud, Süleymân, Lokman, Üzeyr, Zülkarneyn, Zekeriyâ, Yahyâ, İsâ ve Muhammed. Bu peygamberlerden Lokman ve Zülkarneyn gibi bazılarının peygamber mi yoksa veli mi oldukları hakkında bilginlerce görüş birliği sağlanamamıştır (Köksal 2004: 11).

Günümüzden yüzlerce hatta binlerce yıl önce yaşamış yukarıda adları geçen bu peygamberler hakkında en doğruyu bilgiyi detaylı olmasa da Kur'an-ı Kerim vermektedir. Zaman içinde insanların merakları ve bu merakın tahrik ettiği bazı kabiliyetler mevcut bilgilere nesiller boyu yeni ilaveler getirmişler ve böylece bazen bir peygamber hakkında ciltler dolusu rivayetler birikmiştir (Aydemir: 2006: XI). Söz konusu bu rivayetler ve peygamber kıssaların gerçeğe uygun hâlleri edebiyata özellikle de divan edebiyatına da aksetmiştir. Divan şiirinde yukarıda adı verilen peygamberlerden herhangi birinin hayatından bir kesite, çektiği sıkıntılara ve bilhassa mucizelerine sıklıkla rastlamak mümkündür. Hz. Âdem'in yaratılması, ilk insan olması, yasak meyveyi yemesi; Hz. Nûh'un gemisi; Hz. İbrahim'in putları kırması, ateşe atılması, ateşin gülbahçesine dönüşmesi; Hz. Yusuf'un kuyuya atılması, Züleyha ile olan aşkı, Mısır'a sultan alması, babası Ya'kûb'un çektiği sıkıntılar; Eyyub peygamberin sabrı, Hz. Musa'nın asası, Tûr Dağı'nda Allah'la görüşmesi; Hz. Davud'un sesinin güzelliği; Hz. Süleyman'ın kuşların dilini bilmesi, asası, yüzüğü, Belkıs ve Hüdhüd; Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi, hastaları iyileştirmesi, göğe yükselip dördüncü kat felekte kalması vs. divan şiirinde sıkça kullanılan malzemeler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte adı geçen bu peygamberlerden bazılarının fiziksel özelliklerinin ele alındığı edebî eserler de meydana getirilmiş böylece genel olarak hilyeler içerisinde hilye-i enbiyâ olarak adlandırabileceğimiz bir tür oluşmuştur. Bu türün bilinen tek manzum örneğini 17. yüzyılın başarılı şairlerinden biri olarak kabul edilen Neşâtî vermiştir. Bu hilyenin yazılma nedenine, şekil ve muhteva özelliklerine geçmeden önce Neşâtî'nin hayatı hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

NEŞÂTÎ AHMET DEDE

Hilye-i Enbiyâ

Hayatı ve Eserleri

XVII. yüzyılın büyük şairlerinden biri olarak kabul edilen Neşâtî'nin asıl adı Ahmed'dir ve Neşâtî Ahmed Dede olarak tanınır. Edirneli'dir. Asil bir aileye mensup olup gençliğinde iyi bir öğrenim görmüştür. Çocukluk ve gençlik yıllarını Edirne'de geçiren şair, daha sonra Gelibolu'ya giderek devrinin Mevlevî büyüklerinden Ağazade Mehmed Dede'ye intisap edip ondan ders alır. Neşâtî şeyhinin vefatından sonra seyahate çıkarak bir müddet sonra Konya ve İstanbul'da kalıp tekrar Edirne'ye döner. 1081/1670 yılında Edirne Muradiye Mevlevihanesi şeyhliğine getirilir. Burada dört yıl şeyhlik yapar, tekkeyi tamir ettirir. Bu görevdeyken vefat edip Muradiye Camii haziresine defnedilir. Talebelerinden ve dostlarından yirmiden fazla kişi vefatına tarih düşürmüştür. Bunlardan Nâbî'nin söylediği ve 1085/1674 yılını veren "Neşâtî gitdi devrânın" mısrası en anlamlı olanlarındandır.

Neşâtî güçlü bir divan şairidir. Türkçe ve Farsça şiirlerinde önceleri Semendî mahlasını, sonraları Neşâtî mahlasını kullanmıştır. Sağlam bir dile ve zarif bir üsluba sahiptir. Divanında yer alan şiirleri, aruza ve dile hakimiyet, hayal dünyasındaki incelik, akıcılık, divan şiirinin estetiğini yansıtmaya, ustalıklı söyleyiş açısından mükemmel olarak kabul edilir. Neşâtî gazelde muhteva birliğine gitmiştir. Divan şiirinde ancak bir beytin içinde bütünlüğe ulaşabilen anlam, Neşâtî'de gazelin tamamını kaplar. Beyitler arasında içten içe bir bağlantı görülür. Sebki Hindî'nin önde gelen temsilcilerinden biri olmasına rağmen bütün şiirlerine bu üslubun hâkim olduğu söylenemez.

Şairin manzumelerinin önemli bir kısmını nazireler oluşturur. Kendi zamanında ve sonraki asırlarda bir çok büyük şair tarafından onun şiirlerine de nazireler yazılmıştır.

Neşâtî kasidede Nef'î'den, gazelde Nâ'ilî-i Kadîm, Fehîm-i Kadîm gibi isimlerden etkilenmiştir. Şiirlerinde övgüyle bahsettiği diğer Türk şairleri içinde Necâtî, Bâkî, Sabrî, Bahâî Mehmed Efendi ve Emrullah Emrî bulunmaktadır. İran şairleri arasında ise aynı zamanda sebk-i Hindî'nin önemli temsilcilerinden olan Örfî-i Şîrâzî, Kelîm-i Kadîm, Hâkânî, Enverî, Selmân-ı Sâvecî, Kâşânî, Şifâî-yi Isfâhânî, Rûknâ, Faryâbî, Kemâleddîn-i Isfâhânî mevcuttur. Neşâtî ayrıca şiirlerindeki ahenk, hayal zenginliği, duyuş inceliği, kuvvetli üslubuyla yetiştirici bir vazife görmüş pek çok şaire hocalık etmiş şiirleriyle gibi eski ve yeni şairleri birçok şairi etkilemiştir.

Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan, Edirne Şehrengizi, Şerh-i Müşkilât-ı Örfî-i Şîrâzî, Kavâid Deriyye, Tuhfetü'l-Uşşâk, Mektub.⁷¹

Neşâtî'nin hilyesinin Latin harfli metni daha önceden birkaç kez hazırlanmıştır.⁷²

A. Hilye-i Enbiyâ'nın Nüshaları

Neşâtî'nin Hilye-i Enbiyâ'sının çok sayıda nüshası vardır. Hilye metnini hazırlarken biz bunlardan beş tanesini kullandık. Kullandığımız nüshalar ile diğerlerinin kütüphane kayıtları aşağıda yer almaktadır.

1. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2826/5. (M1)

195 beyit. 40b-48b varakları arasında yer almaktadır.

⁷¹ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: CANIM, Rıdvan (1995); AÇIK, Nilgün (2006); KAYA, Bayram Ali (2007).

⁷² ŞENER, H. İbrahim (1983); KAPLAN, Mahmut (1991); KAYA, Bayram Ali (1991). Ayrıca Sadeddin Nüzhet Ergun ile 1312'de Şeyh Vasfî tarafından da yayımlanmıştır.

2. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 1983/5. (M4)

189 beyit. 51b-57b varakları arasında yer almaktadır.

3. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2669/4. (M2)

184 beyit. 76a-78a varakları arasında yer almaktadır.

4. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 578/5, 30b-34b. (M3)

183 beyit. 34b-38b varakları arasında yer almaktadır.

5. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 4208/2. (M5)

184 beyit.

6. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 1256/3, 80a-98b. (Sonu eksik.)

7. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9237/3, v. 28b-34b.

8. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 158/ 4, v. 42a-50a.

9. Millî Kütüphane 06 Yz A 3559/2.

10. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 489/ 2, v. 17a-23a.

11. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/5, v.123b.

12. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355/9, v. 197b-206b.

13. Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/3, v. 38a-45a. (Başı eksik)

14. Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 331/1.

15. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 2802/6.

16. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 3407/7.

17. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 3810/1.

18. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 4413/2.
19. Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 1156/5.
20. Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa 36/2.
21. Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Böl. Nu.: 984/4.
22. Süleymaniye Kütüphanesi Saliha Hatun Böl. Nu.: 150/2.
23. Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 1175/4.
24. Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 4008/4.
25. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Nu.: A/21.
26. Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi Tör. O. 133 coll.

Matbu Nüshalar

1. Hilye-i Enbiyâ, Neşâtî, İstanbul 1312, 34 sayfa.
2. Hilye-i Manzûme-i Enbiyâ, Toplayan Mehmed Hilmi, İstanbul 1293, 15+1 s. 8-15.

B. Hilye-i Enbiyâ'nın Yazılış Sebebi

Neşâtî eserini yazma nedenini şöyle açıklar: “Nice zamandır Rum ilinin saadete ulaşan Hâkânî’sinin yazdığı hilyeye duyduğum gıptayla canım ve gönlüm kana gark olmuştu. O nasıl bir tarzdır ki okundukça cana safa verir! Rum ilinin övücü Cevrî de dört dostun hilyesini yazarak şanın yüceliklerine ulaştı. Onu görünce de kıskandım, helâk olsam yeridir. Ömrüm zevk ve eğlenceyle, akılsızlıkla geçip gitti. Yazık ki gayret göstererek böyle bir eserle şöhret bulmadım. İşte böyle içim kan ağlayarak gezerken beni şevklendiren bir his doğdu içime. Kendi kendime “Ey kederle hâli perişân olan! Eğer amacın hayırlı bir şey söylemekse neden peygamberlerin hilyesine bir bakmıyorsun. Eşsiz bir inci gibi olan her birinin vasıflarını anlatarak onları mana ipine diz.” dedim. Derhal kalemi elime aldım. Bütün kederim ortadan kalktı. Şevkle yazmaya başladım.”

Görüldüğü gibi Hâkânî, Hz. peygamber hilyesini yazmış, Cevrî de dört halifenin hilyesini nazmetmiştir. Onlar manzumlerini o kadar güzel yazmışlardır ki âdetâ o yol Neşâtî'ye kapanmıştır. O da bu nedenle farklı bir alanda hilye yazmaya karar verir ve bildiğimiz kadarıyla türünün tek manzum örneği olan Hilye-i Enbiyâ'sını vücuda getirir.

C. Hilye-i Enbiyâ'nın Şekil Özellikleri

Hilye-i Enbiyâ mesnevi nazım şekliyle ve aruzun "Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmış 201 beyitlik bir hilyedir. Eser tevhid, na't ve sebep-i te'lîf bölümleriyle başlar. Daha sonra eserde Âdem, İdrîs, Nûh, İbrâhîm, İsmâ'îl, İshâk, Lût, Yûsuf, Eyyûb, Mûsâ, Dâvûd, Süleymân, Yahyâ, Îsâ olmak üzere 14 peygamberin hilyesi 14 ayrı başlık altında incelenir ve eser hatime bölümüyle son bulur. Eserde yer alan 18 başlık beyit aralıklarıyla birlikte şu şekildedir:

- 1-9. beyitler arası: Gevher-i Rişte-i Pâk-i Tevhîd
- 10-18. beyitler arası: Na't-ı Peygamber-i Pâkîze-Şiyem
- 19-33. beyitler arası: Sebeb-i Himmet-i Tahrîr-i Kitâb
- 34-48. beyitler arası: Hilye-i Pâk-nümâ-yı Âdem
- 49-57. beyitler arası: Hilye-i Pâk-i Cenâb-ı İdrîs
- 58-66. beyitler arası: Hilye-i Feyz-Dih-i Nûh Nebî
- 67-80. beyitler arası: Hilye-i Şevk-Dih-i İbrâhîm
- 81-95. beyitler arası: Hilye-i Cedd-i Nebî İsmâ'îl
- 96-103. beyitler arası: Hilye-i Şevk-Fezâ-yı İshâk
- 104-109. beyitler arası: Hilye-i Hoş-Rağam-ı Hazret-i Lût
- 110-129. beyitler arası: Hilye-i Nûr-ı Muşavver-i Yûsuf
- 130-136. beyitler arası: Hilye-i Nûr-ı Hidâyet-i Eyyûb

137-152. beyitler arası: Hilye-i Hâzret-i Mûsâ-yı Kelîm

153-163. beyitler arası: Hilye-i Hâzret-i Dâvûd-ı Nebî

164-172. beyitler arası: Hilye-i Pâk-i Süleymân-ı Emîn

173-180. beyitler arası: Hâzret-i Yaḥyâ-yı Şehîd

181-197. beyitler arası: Hilye-i Rûḥ-Fezâ-yı ‘Îsâ

198-201. beyitler arası: Hâtîme

D. Hilye-i Enbiyâ'nın Muhteva Özellikleri

Yukarıda da bahsedildiği üzere Neşâtî'nin hilyesinde 14 peygambere yer verilmiştir. Her peygambere ayrı bir başlık açılmış bu peygamberlerin bazı fiziksel özellikleri divan şiirinin güzellik anlayışı, değerleri ve klasik benzetmeleri etrafında edebî bir dille ifade edilmiştir. Örneğin, uzun boyu ifade etmek için serv ve tûbâ, beyaz ten rengi için yasemen, gümüş ve ay, kırmızımsı ten için gül, gözler için âhû ve nergis, kulaklar için gül, kaşlar için hilal benzetmeleri yapılmış ve bu benzetmeler aracılığıyla ele alınan uzuvlarının belirgin özelliklerine işaret edilmiştir.

Neşâtî, hilyesini yazarken Hz. peygamber hilyelerinden farklı olarak eserine kaynaklık eden rivayetlere yer vermemiştir. M. Asım Köksal, Peygamber Tarihi adlı eserinde kaynaklarını göstererek her peygamberin şekil ve şemailini kısaca anlatmıştır. Şimdi bu bölümde bir karşılaştırma imkânı sunmasının uygun olacağını düşünerek önce M. Asım Köksal'dan ilgili peygambere ait bölümü daha sonra da Neşâtî'nin eserine göre yine ilgili peygamberin hilyesini vermeye çalışacağız.

1. Hz. Âdem

Uzun hurma ağacı gibi upuzun boylu, kıvrıkcık ve çok saçlı, kırmızı benizli, büyük gözlü, kalın baldırlı, uzun boyunlu, yassı yağrınlı idi.

Sakalsızdı. Âdem aleyhisselâmın başının saçları iki bölüm halinde örgülü idi. Kendisi yaratıklar içinde en güzeli idi. Onun güzelliği Yusuf aleyhisselâmdan başka kimsede toplanmamıştı (Köksal 2004: 61).

Hz. Âdem uzun boyluydu. Boyu seksen zirâ‘ kadar vardı. Bir rivayete göre taze bir gül gibi kızıl, bir diğer rivayete göre ise buğday tenliydi. Saçları vardı. Gözleri ahununki kadar güzeldi, görenin aklını başından alırdı. Güzellik eteğinde toz yoktu yani Hz. Âdem sakalsızdı. Onu güzellikle seçkin kılan Allah, gerdanını uzun yaratmıştı ve kıllar ile göğsüne güzellik katmıştı. Göğsündeki o kıllar, letafet bahçesinin çimeni gibiydi. Hz. Âdem bin yıl ömür sürmüştü (Neşâtî: 34-48).⁷³

2. Hz. İdris

İdris aleyhisselâm; beyaz tenli, uzun boylu, büyük karınlı, geniş göğüslü, kaba sakallı, iri kemikli, güzel yüzlü idi. Yürürken adımını kısa atar, önüne bakardı. Vücudu az kıllı, başı çok saçlı idi. Vücudunda yaradılıştan beyaz bir nokta vardı. Sesi ince ve konuşması mülayimdi (Köksal 2004: 79).

Hz. İdris uzun boylu, uzun sakallı, geniş göğüslü, yumuşak sözlü idi. İki kulağı iki beyaz gül gibi idi (Neşâtî: 49-57).

3. Hz. Nûh

Nûh aleyhisselâm uzun boylu, esmer, ince tenli, uzunca başlı, büyük gözlü, uzun ve enli sakallı, iri vücutlu idi. Kendisinin kolları ve bacakları ince, uylukları etli idi (Köksal 2004: 87).

Allah, Nûh peygamberin yüzünü saf gümüş kadar beyaz yaratmıştı. Güzelliğinin gülbahçesini süsleyen bir nergis kadar güzel gözlerinde

⁷³ Parantez içindeki numaralar beyit aralığını göstermektedir.

kırmızılık vardı. Onu seçkin biri olarak var eden Allah, başını büyük ve güzel, sakalını ise uzun yaratmıştı. Onun ömrünü kaydeden söz sahibi kimseler, ömrü için dokuz yüz elli dediler. Bazılarına göre ise ömrü bin dört yüz yıla ulaşmıştı. Uzun ömürlü oluşundan dolayı “Nûh ömrü” ifadesi deyim olsa şaşılır mı? (Neşâtî: 58-66).

4. Hz. İbrâhîm

İbrahim aleyhisselâm orta boylu, ak benizli, elâ gözlü, ak saçlı, güzel ve güler yüzlü, açık alınlı, uzunca yanaklı, ak sakallı idi. Ayak izlerine varıncaya kadar şekil ve şemalce peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, insanların en çok benzeyeni idi (Köksal 2004: 142).

Yüzünün renginden söze başlayanlar rengi için gayet beyaz dediler. O gümüş tenli peygamber yasemin kadar beyazdı, baştan başa nura gark olmuştu. Açık alınlıydı, alını ayın görünen yüzü kadar düzdü. Sakalı tan yerinin ağarması gibi tam bir parlaklıkla ağarmıştı. Beyaz sakalı, nurlu yüzünde güneş gibi parlıyordu. Yüzü daima taze bir gül gibi açıktı yani bu hoş görünüşlü peygamber hep güler yüzlüydü. Gözleri letafet bahçesinin nergisiydi. Bu gözleri o kadar güzeldi ki kimse ona bakmaya doyamazdı. Hz. peygamber bir hadisinde Hz. İbrahim’in kendisine benzediğini söylemiştir. (Neşâtî: 67-80).

5. Hz. İsmâ‘îl

İsmail aleyhisselâm boylu boslu, ak saçlı, güzel ve nurlu yüzlü, kırmızımsı tenli, küçük başlı, büyük gözlü, uzun burunlu, kalın boyunlu, geniş omuzlu, uzun elli ve uzun ayaklı, çok güçlü ve kuvvetli idi (Köksal 2004: 233).

Allah İsmail peygamberin yüzünün rengini kırmızımsı yaratmıştı. Onun yüzünün bu parlak rengi bir gülü kıskandıracak kadar güzeldi. Yüzü gayet nurluydu, sevinçle ve güler yüzlülükle parlardı. Kısacası, bakışlar simasının güzelliğine doymazdı. Cennet bahçesinin uzun servisi gibi uzundu boyu. O boy, cennet ağacı tubayı bile kıskandırdı. Ona uzun bir boy veren Allah, göğsünü berrak ve yassı yaratmıştı. Allah'tan gelen bir ilhamla ilk Arapça konuşan oydu. İsmail peygamber yüz otuz yıl yaşamıştır (Neşâtî: 81-95).

6. Hz. İshâk

İshak aleyhisselâm uzun boylu, kara gözlü, buğday benizli idi. Kendisinin yüzü ve konuşması güzel, saç sakalı bembeyazdı. Siret ve suretçe babası İbrahim aleyhisselâm benzerdi. Yaşlanınca gözleri görmez olmuştu (Köksal 2004: 240).

İshak peygamberi vafeden kalem sahipleri öncelikle yanaklarının cildi için gayet ince dediler. İnsanların simasının ressamı olan Allah, güzellikle ona hoş bir görünüş vermiş, parlak cismini beyaz yaratmıştı. Teni saf görünümlü süt gibiydi, baştan başa gümüşe benzerdi. Gözler güzelliğine bakmaya doyamazdı. Ömrü yüz seksen yıldır. (Neşâtî: 96-103).

7. Hz. Lût

Lût aleyhisselâm uzuna çalar orta boylu, beyaz tenli, güzel yüzlü, ince burunlu, küçük kulaklı, uzun parmaklı, güzel gülüşlü idi (Köksal 2004: 245).

Temiz soylu o peygamber bir miktar esmer idi. Gayet güzel görünümlü olup yüzü sevinçle ve güler yüzlülükle parlardı. Görenler yüzünün güzelliğine meftun olurlardı. Sakalının vasıflarını nakledenler

sakalı için uzun demişlerdir. Lût peygamber orta boylu ve nazik simalıydı. (Neşâtî: 104-109).

8. Hz. Yûsuf

Yûsuf aleyhisselâm ak tenli, güzel yüzlü, kıvrık saçlı, büyük gözlü, ince burunlu, kalın pazulu, kalın bacaklı, düz karınlı, düz göbekli idi ve yanağı benli idi. Yûsuf aleyhisselâm, suretçe Âdem aleyhisselâmı andırırdı. Yüzü güneş gibi parlardı. Kendisine güzelliğin yarısı verilmişti.

Allah Yûsuf peygamberin ten rengini tam bir parlaklıkla beyaz yaratmıştı. Teninin parlaklığı gözlere ve can aynasına cila gibiydi. Yasemin kadar beyaz tenliydi. Allah, tenini gül gibi hoş kokulu yaratmıştı. Onun hoş kokulu bu beyaz bedenini gören ayın sinesi kıskançlıktan dağ dağ olmuş, yaralar içinde kalmıştı. Parlak güzelliğiyle o, ay yüzlüydü. Yüzünün parlaklığı güneşi bile kışkandırır. Onu parlak bir ay gibi var eden Allah, burnunu da hilal gibi ince yaratmıştı. Sağ yanağında hoş kokulu bir ben vardı. Bu ben sanki Yusuf peygamberin mum gibi olan güzelliğinin cazibesine kapılıp yanan, kararan bir pervane gibiydi. O güzellik padişahının yüzünde, biri alnında diğeri gözünün üstünde olmak üzere güzelliğine güzellik katan iki et beni daha vardı. Allah Yûsuf peygamberin gözlerini iri yaratmış, saçlarına da parlaklık vermişti. Hz. Yusuf, orta boylu ve düzgün vücutlu idi. Ömrü yüz otuz dörde ulaşmıştır (Neşâtî: 110-129).

9. Hz. Eyyûb

Eyyûb aleyhisselâm uzun boylu, kıvrık saçlı, güzel, büyük gözlü, büyük başlı, geniş göğüslü, kalın kollu, kalın bacaklı, kısa boyunlu idi (Köksal 2004: 305).

Allah Eyyûb peygamberin boyunu uzun, boynunu kısa, başını büyük ve düzgün, gözlerini Hutun ahularını kıskandıracak kadar güzel yaratmıştı. Gözleri insanlara muhabbetle bakardı. Hz. Eyyub hiç şüphesiz doksan üç yıl yaşamıştı (Neşâtî: 130-136).

10. Hz. Mûsâ

Mûsâ aleyhisselâm uzun boylu, esmer tenli, yüksek burunlu, hafif etli, kıvrıkcık saçlı idi. Kendisinin, kulaklarına kadar uzanan düz saçlı olduğu da rivayet edilir. Sağ elinde nübüvvet beni vardı. Kendisini gören Şenûe kabilesi erkeklerinden biri sanırdı (Köksal 2004: 8).

Heybetli bir peygamber olan Hz. Musa, etrafına baktıkça dehşet verirdi. Heybetli bakışları felekleri yırtardı. Gökyüzüne heybetle baksa feleğin Behram'ı dehşetle yere düşerdi. O temiz yüzlü peygamber ten rengi, renklerin en güzeli olan esmerdi. Hz. Musa çukur gözlü, parlak sakallı, uzun boylu olup gül gibi olan yanağında kırışıklık var idi. Kitap sahibi bir peygamberdi, kendisine Tevrat indirilmişti. Musa peygamber, yüz yirmi yıl ömür sürmüştü. (Neşâtî: 137-152).

11. Hz. Dâvûd

Davud aleyhisselâm kısa boylu, hastalıklı, ak tenli, mavi gözlü, kırmızı yüzlü, ince bacaklı, düz ve az saçlı idi. Tepesinin saçı dökülüp açılmıştı. Gür ve güzel sesli, güzel huylu, temiz kalpli ve çok anlayışlı idi (Köksal 2004: 179).

Temiz yaratılışlı o peygamberin yüzünün rengi kırmızımsıydı. O yüz sanki cennet gül bahçesinin gülüydü. Allah onun pak bedenini beyaz yaratmıştı. Teni letafetde aya benzerdi, tüm bedeni saf bir gümüş gibiydi. Hz. Davud'un gözleri gökyüzü gibi maviydi. O gözler safa gülbahçesinin

nilüferiydi sanki. Sesi çok güzeldi. Müzik icra etmek ona mahsustu. Boyu kısaydı, her elin zahmetsizce ulaşabileceği meyveyle dolu bir hurma ağacı gibiydi. Boyunu kısa yaratan Allah, onun kadrini yüce kılmıştı. Davud peygamber yüz yıl yaşamıştı (Neşâtî: 153-163).

12. Hz. Süleymân

Süleyman aleyhisselam uzun boylu, beyaz tenli, iri vücutlu, nurlu ve güzel yüzlü, büyük gözlü, çok saçlı idi. Beyaz elbise giyerdi (Köksal 2004: 206).

Yüzü nurluydu, güneş kadar parlaktı. Güzelliği melekleri kışkandırırdu. O temiz yaratılışlı peygamber baştan başa yasemin gibi bembeyazdı. Bedeni sanki nura gark olmuştu. Sakalı sıktı. On üç yaşında cihan sultanı olmuştu. Kimilerine göre altmış üç kimilerine göreyse elli iki yaşında vefat etmişti (Neşâtî: 164-172).

13. Hz. Yahyâ

Güzel yüzlü, çatık kaşlı, seyrek saçlı, uzunca burunlu, ince sesli ve kısa parmaklı idi (Köksal 2004: 294).

Allah onu güzel yaratmıştı. Kaşları ince olup birbirine bitişikti. Burnu biraz yüksekçe idi. Sakalı seyrekkti. Pak sesi dinleyene ruh bağışlardı, her gamlı gönlü mutlu ederdi. Doksan beş yaşındayken şehid edildi (Neşâtî: 173-180).

14. Hz. İsa

Allah İsa peygamberin tenini yasemin gibi beyaz yaratmıştı. Ancak dikkatlice bakılınca renginde bir miktar kırmızılığın olduğu fark edilirdi. Konuşurken daima tebessüm ederdi. Saçları ve alnı güzelliğine güzellik

katardı. Hz. İsa güzel ve küçük yüzlü idi. İnsan ona bakmaya doyamazdı. Ne söylersem söyleyeyim sözlerim onun vasfını anlatmaya yetmez. Kısacası baştan başa ruh idi. Sakalı sık, siyah ve güzel kokulu idi. O temiz yaratılışlı peygamber, orta boyluydu. Boyu cennet bahçesinin servisiydi. Değerli kumaştan yapılan elbise hiç giymemişti, daima çıplak ayakla gezerdi. Kutsal kitap İncil'in sahibi olan Hz. İsa otuz üç yaşında vefat etmiştir (Neşâtî: 181-197).

Neşâtî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M1: Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2826/5.

M2: Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2669/4.

M3: Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 578/5.

M4: Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 1983/5.

M5: Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 4208/3.

Hilye-i Enbiyâ-yı 'İzâm 'Aleyhisselâm Li-Emlâhi'ş-Şu'arâ Neşâtî Efendi El-Edirnevî 'Aleyhirrahme Gevher-i Rişte-i Pâk-i Tevhîd

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Minnet Allâh'a ki bâ-şad iclâl
Oldı Âdem 'âlem-efrâz-ı cemâl
- 2 Eyleyüp luğf ile îşâr-ı kerem
Cümleden oldı mükerrerem Âdem
- 3 Reşş idüp nûrını bâ-ḥikmet-i tâm
Buldı ol nûr ile Âdem ikrâm
- 4 Vech-i pâkinden olup tâb-endâz
Oldı mescûd-ı melek bâ-i'zâz
- 5 Oldı ol nûr ile Âdem bî-reyb
Maḥrem-i bâr-geh-i ğaybü'l-ğayb
- 6 Şeref-i rütbesine oldı güvâh
Naşş-ı pâk-i "veleḳad kerremnâ"

Başlık: Hilye-i Enbiyâ-yı 'İzâm 'Aleyhisselâm Li-Emlâhi'ş-Şu'arâ Neşâtî Efendi El-Edirnevî 'Aleyhirrahme Gevher-i Rişte-i Pâk-i Tevhîd M1/ Hilye-i Enbiyâ 'Aleyhimi's-selâm Ez-Güfte-i Neşâtî Efendi M2, M3'te başlık yok, Gevher-i Rişte-i Pâk-i Tevhîd M4, M5'te başlık yok .

- 7 Enbiyâ ile virüp dehre nizâm
 Kıldılar da‘vet-i Hâḵk’a iḳdâm
- 8 Eyleyüp her biri bezl-i maḳdûr
 Oldılar dâ‘i-i dergâh-ı ğafûr
- 9 Buldı sulṫân-ı risâletde kemâl
 Hâbbezâ da‘vet-i Hâḳ celle celâl

Na‘t-ı Peyġamber-i Pâkîze-Şiyem

- 10 Faḫr-i ‘âlem şeref-i nev‘-i beşer
 Bâ‘iş-i hesti-i eşyâ yekser
- 11 Evvelîn-i mevc-i biḫâr-ı ḳudret
 Âḫirîn-i gevher-i kân-ı ḫikmet
- 12 Hüsrev-i efser-i “levlâke” be-ser
 Server-i her dü cihân ser-tâ-ser
- 13 Mütebaḫḫir bi-‘ulûm-ı Ezelî
 Mütekellim bi-dem-i Lem-yezelî
- 14 Nâmı bâ-nâm-ı İlâhî hem-ser
 Ḳadri çün ‘arş-ı mu‘allâ ber-ter
- 15 Cân u dil vâlih ü bî-sâmânı
 Mîhr ü meh şevḳ ile ser-gerdânı
- 16 Şem‘-i ruḫsârına pervâne melek
 Reh-güzârında bir üftâde felek

9b-Hâḳ celle celâl M1, M2, M4, M5 / Hâḳḳ-ı iclâl M3.

Başlık: Na‘t-ı Peyġamber-i Pâkîze-Şiyem M1, M4, Der-Na‘t-ı Resûl-i Ekrem-i Şallallahu
 ‘Aleyh M2, Na‘t-ı Resûl-i Sallallahu ‘Aleyhi ve sellem M3, Der-Na‘t-ı Resûl-i Ekrem
 Şallallahu ‘Aleyhi ve sellem M5

14a-hem-ser M1, M3, M4 / hem-seyr M2, M5.

16a-melek M1, M3, M4, M5 / felek M2.

16b-felek M1, M3, M4, M5 / felek M2.

- 17 İştîyâkıyla olup üftâde
Nice demdir ki turur âmâde
- 18 Ser-fürû-kerde dıraht-ı Tûbâ
Hâk-i pâyına süre rûyını tâ
- Sebeb-i Himmet-i Tahrîr-i Kitâb**
- 19 Nice demlerdi ki bâ-reşk-i derûn
Cân u dil olmuş idi garğa-i hûn
- 20 Ki zihî baht ki Hâkâni-i Rûm
Oldı hilyeyle sa'âdet-merkûm
- 21 Nedir ol tarz ile ol hüsn-i edâ
Ki okunduğça virir câna şafâ
- 22 Hâbbezâ mevhibe-i Rabbânî
K'olmuş ol hoş-nefese erzânî
- 23 Merhabâ himmet-i pâk-i Cevrî
Ser-be-ser kişver-i Rûm'ũñ fahrî
- 24 Çâr-yârıñ o da çün hâkânı
Buldı vaşfiyla 'ulüvv-i şânı
- 25 Göricek reşk ile oldum dil-çâk
Yeridir belki olursam da helâk
- 26 Geh geçüp 'ömr sefâhatle tamâm
Kaldım âlûde-i 'işyân nâ-kâm
- 27 Virmedim hayf be-feyz-i himmet
Böyle bir pâk eşerle şöhret
- 28 Bu te'essüfle gezerken dil-hûn
Kopdı bir dâ'ıye-i şevk-nümûn

- 29 Eyleyüp kendüme tevcîh-i hîṭâb
Didim ey ğuşşa ile hâne-ḥarâb
- 30 Zîkr-i bi'l-ḥayr ise maḳşûd eger
Enbiyâ hilyesine eyle nazâr
- 31 Vaşf idüp eyle çü dürr-i yektâ
Her birin zîver-i silk-i ma'nâ
- 32 Ele fi'l-ḥâl alup nevk-i ḳalem
Gitdi ḥâtırda olan gerd-i elem
- 33 Şevḳ ile ḥâme-i ma'nî-perdâz
Ḳıldı bu tarz ile nazma âġâz

Hilye-i Pâk-nümâ-yı Âdem

- 34 Âdem'in vaşfın idenler taḥḳîḳ
Ḳıldılar sözde bu resme tedḳîḳ
- 35 Evvelâ ḳâmetine bi'l-icmâ'
Didiler var idi heştâd zirâ'
- 36 Olsa ol ḳâmet-i dil-cûya sezâ
Ser-fürû-kerde nihâl-i Tûbâ
- 37 Levn-i pâkinde idüp diḳḳat-i tâm
İḥtilâf itdi kibâr-ı İslâm
- 38 Didiler ba'zıları çün gül-i ter
Sürḥ-levn idi leṭâfet-manzar
- 39 Ba'zılar didi Cenâb-ı Bî-çûn
Anı ḥalḳ itmiş idi gendüm-gûn

Başlık: Hilye-i Pâk-nümâ-yı Âdem M1, M4 / Hilye-i Ḥazret-i Ebu'l-Beşer 'Aleyhisselâm
M2, Hilye-i Ḥazret-i Ebu'l-Beşer Âdem 'Aleyhisselâm M3, Der-Hilye-i Ḥazret-i
Ebu'l-Beşer 'Aleyhisselâm M5.

34b-sözde M1, M2, M4, M5 / söze M3.

- 40 Hilyesin zabt iden erbâb-ı kalem
Didiler var idi gîsûları hem
- 41 Çeşm-i âhû-veşi şâhâne idi
Her gören şevk ile dîvâne idi
- 42 Yoğıdı dâmen-i hüsünde gubâr
Ya'ni bî-ḥaṭ idi ol pâk-'izâr
- 43 Şu'le-i hüsn ile ol reşk-i melek
Ser-ber efrâhte-i kaşr-ı felek
- 44 Âteş-endâz-ı dil-i 'âlem idi
Rûşenî-baḥş-ı derûn-ı ğam idi
- 45 Hüsni ile eyleyen anı mümtâz
Gerden-i pâkini itmişdi dırâz
- 46 Hem daḥi virmiş idi şun'-ı Hudâ
Mûy ile sînesine zîb-i şafâ
- 47 Şadr-ı pür-mûyına şâyeste eger
Çemen-i bâğ-ı leṭâfet diseler
- 48 Tarḥ idüp levḥ-i ḥişâb üzre raḳam
Didiler biñ yıl ola 'ömrini hem

Hilye-i Pâk-i Cenâb-ı İdrîs

- 49 Vaşf-ı İdrîs'de erbâb-ı hüner
Kıldı bu resm ile îşâr-ı güher
- 50 Ki olup zîb-dih-i gülşen-i râz
Gülbün-i kâmeti olmuşdı dırâz

43b-kaşr-ı M1, M2, M5 / hem-kaşr-ı M3.

43 ve 44. beyitler M4'te yok.

48a-raḳam M2, M3, M4 / kalem M1, M5.

Başlık: Hilye-i Pâk-i Cenâb-ı İdrîs M1, M4 / Hilye-i İdrîs 'Aleyhisselâm M2 / Hilye-i
Ḥazret-i İdrîs 'Aleyhisselâm M3 / Der-Hilye-i Ḥazret-i İdrîs 'Aleyhisselâm M5.

- 51 Eyleyen gûşını bâ-baht-ı sa'îd
Gülşen-i vahye iki verd-i sefid
- 52 Eylemiş birini bâ-ḥikmet-i râz
Gûşmâlî-i maḥabbetle dırâz
- 53 Hem daḥi şun'-ı Ḥudâvend-i celîl
Liḥye-i pâkini itmişdi ṭavîl
- 54 Sînesi vâsi' idi gâyet ile
Genc-i pür-gevher idi ḥikmet ile
- 55 Süḥanı gerçi bülend idi müdâm
Nerm idi lîk be-şad rıfḳ-ı tamâm
- 56 Daḥi târiḥ-şinâsân-ı kadîm
Oldılar cümle bu ḳavle teslîm
- 57 İbtidâ ḥaṭṭa iden vaz'-ı ḳalem
Ola ol zât-ı şerîf-i ekrem

Ḥilye-i Feyz-Dih-i Nûḥ Nebî

- 58 Eyleyen ḥilye-i Nûḥ'ı taḳrîr
Ḳıldılar cümle bu ḳavli taḥrîr
- 59 Vechiniñ levnini Ḥallâḳ-ı Mecîd
Sîm-i ḥâliş gibi itmişdi sefid
- 60 Eyleyen gülşen-i ḥüsnin tezyîn
Nergis-i çeşmini itmiş ḥûn-în

51b-vahye iki M1, M2, M3, M5 / veche igen M4.

53 ve 54. beyitler M3'te yok.

57b-Ola ol M1, M3, M4, M5 / Ol ola M2.

Başlık: Ḥilye-i Feyz-Dih-i Nûḥ Nebî M1 / Ḥilye-i Nûḥ 'Aleyhisselâm M2 / Der-Ḥilye-i Nûḥ 'Aleyhisselâm M5 / Ḥilye-i Ḥazret-i Nûḥ 'Aleyhisselâm M3 / Ḥilye-i Feyz-Dih-i Nûḥ-ı Necî M4.

- 61 Hem dağı Şun‘-ı Hâkîm-i Bî-çûn
Re’sin itmişdi bûzûrg ü mevzûn
- 62 Eyleyen ıadr ile zâtın mümtâz
Liğe-i pâkini itmişdi dırâz
- 63 Dağı itmişdi Hüdâvend-i mecîd
Şâhib-i mağkeme-i Şer‘-i cedîd
- 64 ‘Ömrini Şebt iden erbâb-ı kelâm
Didiler nüh-Şad u pencâh tamâm
- 65 Ba‘zı erbâb-ı tefâsîr didi
‘Ömri biñ dört yüze irmiş idi
- 66 Ber-zebân-ı heme erbâb-ı milel
‘Ömri Nûh olsa nola đarb-ı meşel
- Hîlye-i Őevđ-Dih-i İbrâhîm**
- 67 Gel gel ey kilk-i belâgat-‘unvân
Nükte-perdâz-ı ma‘ânî vü beyân
- 68 Vaşfına başla ħalîlullâhıñ
O Şehen-Şâh-ı felek-dergâhıñ
- 69 Eyleyüp ħîlye-i pâkin tağrîr
Eyle bu vech ile bir bir tağrîr
- 70 Levn-i vechinde iden baş-ı kelâm
Didi ħâyetle sefid idi tamâm
- 71 Semen-endâm idi ol sîmîn-ber
Nûra ħarđ olmuş idi ser-tâ-ser

---

65. beyit M4’te yok.

Başlık: Hîlye-i Őevđ-Dih-i İbrâhîm M1, M4 / Hîlye-i İbrâhîm ‘Aleyhisselâm M2, Hîlye-i
Ĥâzret-i İbrâhîm ‘Aleyhisselâm M3, Der-Hîlye-i Ĥâzret-i İbrâhîm M5.

70a-vechinde M1 / vechinden M2, M3, M4, M5.

- 72 Daḫi olmuşdı güşâde-cebhe
Cirmi beñzerdi hemân kırş-ı mehe
- 73 Şubḫ-ı şâdık gibi bâ-zîver-i tâm
Liḫye-i pâki ağarmışdı tamâm
- 74 Vech-i pür-nûrına hem-çü ḫurşîd
Şa‘şa‘a olmuş idi rîş-i sefid
- 75 Hem güler yüzlü idi ḫoş-manzar
Dâ‘im üşkûfte idi çün gül-i ter
- 76 Özine hem daḫi mâ‘ildi yüzi
Nergis-i bâğ-ı leḫâfetti gözi
- 77 Ḥâlet-efzâ idi çeşmi o kadar
Bağmağa toymaz idi aña nazar
- 78 Daḫi olmuşdı o yektâ-yı benâm
Şâhib-i şer‘-i be-neşr-i aḫkâm
- 79 Bir ḫadîşinde didi peygamber
Ma‘ni-i şûret-i gül ḫayr-ı beşer
- 80 Cedd-i pâkim baña beñzerdi hemân
Ḥabbezâ şun‘-ı Ḥudâvend-i cihân

Ḥilye-i Cedd-i Nebî İsmâ‘îl

- 81 Eyleyen vaşf-ı Simâ‘îl‘i beyân
Kıldı bu vech ile tezhîb-i zebân
- 82 Levn-i ruḫsârını bâ-zîb-i şafâ

73. beyit M1‘de yok.

74a-hem-çü M1 / hem-çün M2, M3, M4, M5.

77b-aña M1, M2, M3, M5 / ehl-i M4.

78b- be-neşr-i M1, M2, M4, M5 / mübeşşir M3.

Başlık: Ḥilye-i Cedd-i Nebî İsmâ‘îl M1, M4 / Ḥilye-i İsmâ‘îl ‘Aleyhisselâm M2 / Ḥilye-i

Ḥazret-i İsmâ‘îl ‘Aleyhisselâm M3 / Der-Ḥilye-i İsmâ‘îl ‘Aleyhisselâm M5.

82a- Levn-i M5 / Levḫ-i M2, M3.

- Sürh-gûn itmiş idi şun'-ı Hudâ
- 83 Maṭla'-ı mihr-i cihân-tâb-ı şafâ
Cedd-i pâkîze-i maḥbûb-ı Hudâ
- 84 Perveriş-yâfte-i nûr-ı kemâl
'Alem-efrâhte-i burc-ı cemâl
- 85 Vaşf-ı pâkinde olan nükte-tırâz
Oldı bu tarz ile ma'nâ-perdâz
- 86 Levn-i pür-tâb-ı ruḥın şun'-ı Hudâ
Eylemiş reşk-i gül-i sürh-nümâ
- 87 Vechi nûrâni idi gâyetle
Pertev-endâz idi şad-behcetle
- 88 Hüsni-sîmâsına toymazdı nazar
Hâşılı rahmet idi ser-tâ-ser
- 89 Didiler kıddine vâlâ nazarân
Serv-i bâlâ-yı çemen-zâr-ı cinân
- 90 Eyleyüp ser-be-zemîn tâ-be-ebed
Kıldı haclet-zede tûbâyı o kad
- 91 Eyleyen kâmetini sidre-nümâ
Eylemiş sînesini levḥ-i şafâ
- 92 Daḥi olmuş idi bi-envâ'-ı kerem
Şâhib-i şer' o zât-ı ekrem
- 93 Hem bi-ilhâm-ı Hudâvend-i ecel

---

82. beyit M1 ve M4'te yok.

83b-pâkîze-i M1, M4 / bâ-devlet-i M2, M3, M5.

84. beyit M2, M3, M5'te yok.

86. beyit M2, M3, M5'te yok.

87b- Pertev-endâz idi şad-behcetle M1, M2, M3, M5 / Pertev-endâzi idi behcetle M4.

89b-cinân M1, M2, M4 / cihân M3, M5.

90a-Eyleyüp M1, M3, M4, M5 / Eyledi M2.

‘Arabî söyleyen oldur evvel

94 Kıldı ol mazhar-ı esrâr-ı vedûd
Reh-i teslîmde îşâr-ı vücûd

95 ‘Ömr-i pâkin hıred-i sâl-şümâr
Yüz otuz olmasına virdi qarâr

Hilye-i Şevk-Fezâ-yı İshâk

96 Vaşf-ı İshâk’da erbâb-ı kalem
Kıldılar cümle bu resm üzre raqam

97 Evvelâ ruhlarınıñ bâ-tahkîk
Didiler cildine gâyetle rakîk

98 Hem nigârende-i sîmâ-yı beşer
Hüsni ile kılmış idi hoş-manzar

99 Hoş-nümâ idi bi-farḡ-ı hûbî
Behcet-efrûz idi bâ-maḥbûbî

100 Cism-i pür-tâbını Ḥallâk-ı Mecîd
Tâbiş-i hüsni ile itmîşdi sefid

101 Teni hem-çün leben-i şâf-nümâ
Sîme beñzerdi hemân ser-tâ-pâ

102 Aḥsenü’l-vech iden bâ-tâbiş-i ân
Bağmağa toymaz idi dîde-i cân

103 Sâl-ı ‘ömrinde iden bast-ı kelâm
Didi bî-şek şad u heştâd tamâm

Başlık: Hilye-i Şevk-Fezâ-yı İshâk M1, M4 / Hilye-i İshâk ‘Aleyhisselâm M2, Hilye-i
Ḥazret-i İshâk ‘Aleyhisselâm M3, Der-Hilye-i Ḥazret-i İshâk ‘Aleyhisselâm M5.

99. beyit M2 ve M5’te 179. beyit olarak yer alıyor.

102. beyit M4’te yok.

103b-heştâd M2, M3, M4, M5 / pencâh M1.

Ĥilye-i Ĥoş-Raĥam-ı Ĥazret-i Lût

- 104 Eyleyen ĥilye-i Lût'ı taşĥîĥ
Ĥıldılar cümle bu ĥavli tercîĥ
- 105 Ki o peygamber-i pâkîze-tebâr
Didiler esmer idi bir miĥdâr
- 106 Ĥoş-nümâ idi daĥi ĥâyetle
Vechi tâbende idi behcetle
- 107 Ĥüsn-i sîmâsına bâ-şevĥ-i derûn
Gören elbette olurdu meftûn
- 108 Vaşf-ı ĥaţtında olanlar nâĥil
Didiler liĥyesine müstersil
- 109 Daĥi olmuşdı o ferĥunde-liĥâ
Mu'tedil-ĥâmet ü nâzûk-sîmâ

Ĥilye-i Nûr-ı Muşavver-i Yûsuf

- 110 Vaşf iden Yûsuf'ı bâ-zîb-i cemâl
Ĥıldı bu vech ile taĥĥîĥ-i maĥâl
- 111 Levn-i endâmını Ĥallâĥ-ı Mecîd
Zîver-i tâm ile itmişdi sefid
- 112 Ten-i pür-tâbı virürdi be-şafâ
Dîde vü âyine-i câna cilâ

Başlık: Ĥilye-i Ĥoş-Raĥam-ı Ĥazret-i Lût M1, M4 / Ĥilye-i Ĥazret-i Lût 'Aleyhisselâm M2
/ Ĥilye-i Ĥazret-i Lût Nebî M3 / Der- Ĥilye-i Ĥazret-i Lût 'Aleyhisselâm M5.

105a-Ki o peygamber-i pâkîze-tebâr M1, M4 / Evvelâ levn ile ol pâk-tebâr M2, M3, M5.

107a-sîmâsına M1, M2, M3, M5 / zîbâsına M4.; bâ-şevĥ-i M1, M4 / bâ-zevĥ-i M2, M3, M5.

109a-olmuşdı o M2, M3, M4, M5 / olmuş idi M1.

Başlık: Ĥilye-i Nûr-ı Muşavver-i Yûsuf M1, M4 / Ĥilye-i Ĥazret-i Yûsuf 'Aleyhisselâm M2, M3 / Der-Ĥilye-i Ĥazret-i Yûsuf 'Aleyhisselâm M5.

111b-M3'te boş bırakılmış.

112. beyit M1 ve M4'te yok.

- 113 Ki melâhatle o yektâ-yı nazîf
Yâsemen gibi sefid idi laţîf
- 114 Eyleyen gül gibi hoş-bûy tenin
Eylemiş reşk-i semen pîrehenin
- 115 Görüp ol cismi bi-reşk-i cân-kâh
Dâğ dâğ olmuş idi sîne-i mâh
- 116 Pertev-i hüsn ile meh-peyker idi
Reşk-i hurşîd-i ziyâ-güster idi
- 117 Vechin itmişdi Hudâ pür-leme'ân
Bağmağa tâb getürmezdi cihân
- 118 Eyleyen 'arızını meh-pertev
Enfini itmiş idi çün meh-i nev
- 119 Didiler var idi hâl-i müşgîn
Rûy-ı pâkinde be-ruhsâr-ı yemîn
- 120 Şem'a pervâne düşüp bî-pervâ
Oldı gûyâ kararup hâl-nümâ
- 121 Hem dağı virmiş idi zîb-i cemâl
Lağmdan ol şeh-i hüsne iki hâl
- 122 Biri olmuşdı be-tağdîr-i Mecîd
Cebhe-i pâkiniñ üstinde bedîd
- 123 Biri de çeşminiñ üstinde tamâm

112b-Dide vü M2, M3 / Dide-i M5.

113. beyit M2, M3 ve M5'te yok.

114. beyit M2, M3 ve M5'te yok.

117a- Vechin itmişdi Hudâ pür-leme'ân M1, M4 / Vech-i pür-tâbına bâ-hiddet-i ân M2, M3, M5.

120a-düşüp M1, M2, M4, M5 / idi M3.

120b-Oldı M1, M4 / Kaldı M2, M5.

120b-çararup M1, M2, M3, M5 / kızarup M4.

Ḥüsnine virmiş idi zînet-i tâm

- 124 Hem daḡi şun‘-ı Ḥudâvend-i Ḥakîm
Çeşminiñ cirmini itmişdi ‘azîm
- 125 Eyleyen çeşmini şâhâne-nümâ
Nigehin itmiş idi hûş-rübâ
- 126 Bu leţâfetle viren ḡüsnine tâb
Kâkûlin itmiş idi hem pür-tâb
- 127 Daḡi olmuşdı o zîbende-ḡırâm
Vasaţü’l-kâmet ü mevzûn-endâm
- 128 Nice kaç serv-i şanavber-sîmâ
Aña dil-beste geçerdı dünyâ
- 129 Hem irişmişdi be-sâl u eyyâm
‘Ömr-i pâki yüz otuz dörde tamâm

Ḥilye-i Nûr-ı Hidâyet-i Eyyûb

- 130 Vaşf-ı Eyyûb’ı iden zîb-i kalem
Ḥilyesin kıldı bu resm üzre raķam
- 131 Luţf-ı sîmâ ile Ḥallâķ-ı Celîl
Naḡl-ı mevzûnını itmişdi tavîl
- 132 Eyleyen kaçdini çün serv-i çemen
Eylemişdi anı kûteh-gerden
- 133 Hem ser-i pâkini şun‘-ı Bî-çûn
Daḡi itmişdi büzürg ü mevzûn

126. beyit M2, M3, M5’te yok.

127b-kâmet ü M1, M2, M3, M5 / kaçme vü M4.

128. beyit M2, M3, M5’te yok.

Başlık: Ḥilye-i Nûr-ı Hidâyet-i Eyyûb M1, M4 / Ḥilye-i Ḥazret-i Eyyûb ‘Aleyhisselâm M2,
M3, Der-Ḥilye-i Ḥazret-i Eyyûb ‘Aleyhisselâm M5.

- 134 Eylemişdi daği şun‘-ı Zü‘l-men
Çeşmini reşk-i gâzâlân-ı Hütun
- 135 Ol iki çeşm-i leîâfet-manzar
Halka eylerdi maħabbetle nazâr
- 136 Didiler ‘ömrine erbâb-ı beyân
Toksân üç yıl ola bî-reyb ü gümân

Hilye-i Hâzret-i Mûsâ-yı Kelîm

- 137 Vaşf-ı Mûsâ’yı iden zîb-i zebân
Hilyesin kıldı bu resm üzre beyân
- 138 Ki o peygamber-i şâhib-heybet
Nazâr itdikçe virürdi dehşet
- 139 Heybet-âlûde nigâh-ı pâki
Çâk çâk eyler idi eflâki
- 140 Eylese çarħa nazâr heybet ile
Düşe Behrâm-ı felek dehşet ile
- 141 Hem lisânında be-ķavl-i Ķur’ân
Var idi ‘uķde olup dir beyân
- 142 Esmerü’l-levn idi ol pâk-liķâ
Ki odur aħsen-i elvân be-şafâ
- 143 Vaşf-ı pâkinde idüp baş-ı sühân
Kâse-i çeşmi ‘amîķ idi diyen

134b-Hütun M1, M2, M3, M4 / ħasen M5.

136a-‘ömrine M2, M3, M5 / ‘ömrini M1, M4.

Başlık: Hilye-i Hâzret-i Mûsâ-yı Kelîm M1, M4 / Hilye-i Hâzret-i Mûsâ ‘Aleyhisselâm M2,
M3 / Der-Hilye-i Hâzret-i Mûsâ ‘Aleyhisselâm M5.

138a-heybet M2, M3, M4, M5 / hey’et M1.

139. beyit M4’te yok.

140. beyit M2, M3 ve M5’te yok.

142b- elvân be-şafâ M2, M3, M4, M5 / elvân-ı şafâ M1.

- 144 Kıldı bu nükteyi gûyâ îhâm
Eyleyüp ehl-i dile remzini ‘âm
- 145 Merdümin itmiş idi bâ-temkîn
Raşad-ı hikmet ile ka‘r-nişîn
- 146 Daği itmişdi Hudâ-yı yektâ
Lihye-i pâkini pür-tâb-nümâ
- 147 Dest-i kudretle Hudâvend-i Celîl
Nağl-ı mevzûnını itmişdi tavîl
- 148 Olmuş ol kıdd ile ol pâk-sirişt
Serv-i bâlâ-yı çemen-zâr-ı behişt
- 149 Eyleyen gülbün-i kıddin tezyîn
Eylemişdi gül-i rûyın pür-çîn
- 150 Hem daği şun‘-ı Celîl-i cabbâr
Cismin itmişdi nağâfetle nizâr
- 151 Daği olmuşdı o pâkîze-şifât
Şâhib-i şer‘ ü kitâb-ı Tevrât
- 152 Sâl-ı ‘ömrinde idenler tedkîk
Yüz yigirmi diyü kılmış tağkîk
- Ĥilye-i Ĥazret-i Dâvûd Nebî**
- 153 Ĥilye-i şâhib-i esrâr-ı Zebûr
Oldı bu vech ile dilde mezkûr
- 154 SürĤ-levn idi o pâkîze-sirişt
Nola dirsem gül-i gülzâr-ı behişt

144b-ehl-i dile remzini M1, M2, M4, M5 / remzini ehl-i dile M3.

147b-itmişdi M1, M3, M4, M5 / kılmışdı M2.

150a-Celîl-i cabbâr M1, M2, M3, M5 / Celîl ü Cabbâr M4.

Başlık: Ĥilye-i Ĥazret-i Dâvûd Nebî M1, M4, Ĥilye-i Ĥazret-i Dâvûd ‘Aleyhisselâm M2,
M3, Der-Ĥilye-i Ĥazret-i Dâvûd ‘Aleyhisselâm M5.

156a-leğâfetde M1, M2, M3, M5 / leğâfetle M4.

- 155 Hem dağı Şun‘-ı Hüdâvend-i mecîd
Beden-i pâkini itmişdi sefid
- 156 Mâha beñzerdi leţâfetde teni
Sîm-veş Şâf idi cümle bedeni
- 157 Didiler hem dağı erbâb-ı nazâr
Ezraķu‘l-‘ayn idi ol pâk-güher
- 158 Âsmân-gûn o dü-çeşm-i zîbâ
Oldı nîlûfer-i gülzâr-ı Şafâ
- 159 Dağı ğâyetle hoş-âvâz idi hem
Aña maĥŐûŐ idi îcrâ-yı neĝam
- 160 Dağı ĥikmetle idüp aña nigâh
Ķaddin itmişdi Hüdâ hem kûtâh
- 161 Naĥl-ı pür-mîve idi ol kâmet
Tâ ki her bir el ire bî-zaĥmet
- 162 Eyleyen Ķaddini kûtâh-nümâ
Ķadrin itmişdi bülend ü vâlâ
- 163 Hem o peygamber-i pâkîze-ĥıŐâl
Oldı ‘âlemde mu‘ammer Şad-sâl

Hilye-i Pâk-i Süleymân-ı Emîn

- 164 Hilye-i pâk-i Süleymân‘ı tamâm
Ķıldı bu vech ile erbâb-ı kelâm
- 165 Vechi pür-nûr idi çün mihr-i felek

158. beyit M2, M3 ve M5‘te yok.

163a-ĥıŐâl M1, M4 / cemâl M2, M3, M5.

Başlık: Hilye-i Pâk-i Süleymân-ı Emîn M1 / Hilye-i Ĥazret-i Süleymân ‘Aleyhisselâm M2,
M3 / Hilye-i Pâk-i Süleymân Nebî M4 / Der-Hilye-i Ĥazret-i Süleymân ‘Aleyhisselâm
M5.

164b-kelâm M1, M2, M4, M5 / kalem M3.

Ḥüsn ile olmuş idi reşk-i melek

- 166 Hem o peygamber-i pâkîze-şiyem
Semen-endâm idi ser-tâ-be-ķadem
- 167 Ḥüsn-i sîmâ ile ol mihr-i şafâ
Nûra ğarķ olmuş idi ser-tâ-pâ
- 168 Daḫi virmişdi leṭâfetle vaķâr
Liḫye-i pâki be-mûy-ı bisyâr
- 169 Didiler hem daḫi erbâb-ı ķalem
İttifâķ ile idüp vaz'-ı raķam
- 170 On üçünde o şeh-i pâk-güher
Oldı sulṭân-ı cihân ser-tâ-ser
- 171 Müddet-i 'ömrin idenler taķrîr
Altmış üç yıl diyü kılmış taḫrîr
- 172 Ba'zılar didi idüp terk-i cihân
Ķıldı elli ikide 'azm-i cinân

Ḥazret-i Yaḫyâ-yı Şehîd

- 173 Ḥilye-i pâk ü laṭîf-i Yaḫyâ
Oldı bu vech ile hem cilve-nümâ
- 174 Ki melâḫatle Ḥudâ-yı Zü'l-men
Vechin itmişdi laṭîf ü aḫsen
- 175 Ḥüsn ile mihr-i celî pertev idi
Şekl-i ebrûları mâh-ı nev idi

167a-mihr-i şafâ M1, M4 / pâk-nümâ M2, M3, M5.

168a- leṭâfetle M2, M3, M4, M5 / leṭâfetde M1.

169b-raķam M1, M2, M3, M5 / ķadem M4.

172a-idüp M1, M2, M4, M5 / idi M3.

Başlık: Ḥazret-i Yaḫyâ-yı Şehîd M1 / Ḥilye-i Ḥazret-i Yaḫyâ 'Aleyhisselâm M2, M3 /

Ḥilye-i Ḥazret-i Yaḫyâ-yı Şehîd M4 / Der- Ḥilye-i Ḥazret-i Yaḫyâ 'Aleyhisselâm M5.

175b-Şekl-i M1, M4 / Şanki M2, M3, M5.

- 176 Birbirine ol iki ebrûlar
Muttaşıldı çü dü-yâr-ı hem-ser
- 177 Hem daği ehl-i sühan böyle didi
Bîni-i pâki biraz yüksek idi
- 178 Rûh-bağş idi şadâ-yı pâki
Şâd iderdi dil-i her gam-nâki
- 179 Hem daği şun'-ı Hudâvend-i Celîl
Lihye-i pâkini itmişdi kalîl
- 180 Hem daği oldı bi-tağdîr-i Mecîd
'Ömri toksan beşe irdikde şehîd

Hilye-i Rûh-Fezâ-yı 'Îsâ

- 181 Hilye-i pâk-i şafâ-bağş-ı Mesîh
Hem bu vech üzre olundı taşhîh
- 182 Ki letâfetde Hudâvend-i Mecîd
Levni itmişdi semen gibi sefid
- 183 Daği levninde idenler diğkat
Didiler var idi cüz'î humret
- 184 Söyledikçe hem o pâkîze-edâ
Dâ'im eylerdi tebessüm be-şafâ
- 185 Hüsni hulk üzre idi her kârı
Hep tebessümle idi güftârı
- 186 Şa'r-ı re'siyle hem ol pâk-cebîn
Dâ'im eylerdi cemâlin tezyîn

---

184. beyit M1 ve M4'te yok.

185. beyit M2, M3 ve M5'te yok.

186. beyit M2 ve M3'te yok.

- 187 Hem daği şun‘-ı Hudâvend-i Qadîr
Vechiniñ cirmini itmişdi saġîr
- 188 Ahsenü’l-vech idi pür-tâbiş-i ân
Bağmağa toymaz idi dîde-i cân
- 189 Seyr-i didârına gelmezdi ġinâ
Rûha sîr olmağ olur mı aşlâ
- 190 Lâyıq-ı vaşfi degildir ne disem
Rûh idi hâşılı ser-tâ-be-ğadem
- 191 Keşret-i mûy ile hem şun‘-ı İlâh
Liħye-i pâkini itmişdi siyâh
- 192 ‘Anberîn-mû idi ġat ġâliye-ġûn
Müşgi tekrâr yine eyledi ġûn
- 193 Çün sehî-serv-i çemen-zâr-ı behişt
Mu‘tedil-ğâmet idi ol pâk-sirişt
- 194 İtmemişdi o şeh-i pâk-ġüher
Câme-i fâħiri herġiz der-ber
- 195 Hem iderdi o şeh-i pâk-tebâr
Dâ’imâ pây-bürehne reftâr
- 196 Hem daği oldı bi-envâr-ı Celîl
Şâħib-i şer‘-i kitâb-ı İncîl
- 197 Otuz üç yaşına irdikde tamâm
Eyledi çarħ-ı çehârümde mağâm

189b-sîr olmağ M1, M4 / hiç toymağ M2, M3, M5.

190b-M5’te yok.

191a- Keşret-i mûy ile hem şun‘-ı İlâh M1, M4 / Daği bâ-keşret-i mû şun‘-ı İlâh M2, M3.

191. beyit M5’te yok.

192a-idi ġat M1 / o ġat-ı M4.

192. beyit M2 ve M3 ve M5’te yok.

194-197. beyitler arası M2 ve M5’te yok.

Ḥâtîme

- 198 Minnet Allâh'a ki bâ-himmet-i tâm
Oldı bu nazm-ı mübârek itmâm
- 199 Budur ümmîd-i Neşâtî-i hazîn
Ki ola hayyiz-i ihsâna qarîn
- 200 Dem-i âhırde bi-nûr-ı tevfiķ
Eyleye luṭfını Allâh refiķ
- 201 Hem daḡı Yazıcıoğlı'na Ḥudâ
Eyleye luṭfi ile faẓl 'aṭâ

198a-bâ-himmet-i tâm M1, M4 / ber-vefķ-i merâm M2, M3, M5.

198b-Oldı M1, M2, M4, M5 / Buldı M3.

201. beyit sadece M3'te var.

4. HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN HİLYELERİ

Salâhî-i Uşşâkî'nin Hilyesi

Hanyalî Nûrî'nin Hilyesi

Giriş

Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin, Hz. peygamberin kızı Fâtıma ile Hz. Ali'nin çocuklarıdır. Hz. peygamberin “cennetin efendileri” olarak ifade ettiği ve haklarında “Allah'ım ben onları seviyorum, sen de sev!” dediği, isteklerini tereddütsüz yerine getirdiği, onlarla oyun oynadığı, sırtına bindirip gezdirdiği sevgili torunlarıdır.

Hz. Hasan 625 yılında Medine'de doğmuş, babasının şehit edilmesinin ardından halifelğe getirilmiş, 7 Nisan 669'da karısı Ca'de bint Eş'as b. Kays tarafından zehirlenerek öldürülmüştür.

Kaynaklarda, resulullah'a çok benzediği için Hz. Ebûbekir'in onu “Ey nebîye benzeyen, Ali'ye benzemeyen” diye sevdiği ve Hz. Ali'nin de buna tebessüm ettiği belirtilir (Fığlalı 1997: 282).

Müctebâ, takî, zekî ve sıbt lakaplarıyla da tanınan Hz. Hasan halim selim, cömert, sakin, vakarlı, siyaset ve fitnedan kaçınan bir yaradılışa sahipti (Fığlalı 1997: 283).

Hz. Hüseyin ise 626 yılında Medine'de doğmuştur. Şehîd lakabıyla meşhurdur. Göğsünden aşağısının dedesine çok benzediği rivayet edilir (Fığlalı 1998: 283).

Emevî halifesi Muaviye'nin Hz. Hasan'la yaptığı sulh anlaşmasına göre kendisinden sonra kimseyi yerine bırakmaması gerekiyordu. Ancak o ölmeden önce yerine oğlu Yezîd'i halife olarak tayin etmiş, Hz. Hüseyin ise düşünce yapısı itibarıyla ona biat etmek istememiş ve sonuçta yaşanan büyük siyasi gerginlikten sonra Hz. Hüseyin Kerbelâ'da Yezîd'in askerleri tarafından şehit edilmiştir.

Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin, edebiyatımızda kendileri için hilye yazılan isimlerdendir. Doğrudan Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'den bahseden iki hilye vardır. Bunlardan birincisi Salâhî-i Uşşâkî'ye diğeri ise Hanyalı

Nûrî'ye aittir. Bunun yanı sıra Güftî de aşere-i mübeşşereyi konu aldığı hilyesinde Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'e de yer vermiştir. Ancak Güftî, hilyesinin bu bölümünde onların fizikî portrelerini vermekten ziyade bazı uzuvların övgüsünü yapmıştır.

Bu bölümde doğrudan Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'i ele alan Salâhî-i Uşşâkî ile Hanyalı Nûrî'nin hilyelerine yer verilmiştir.

I. Müstakil Olan

SALAHÎ-İ UŞŞÂKÎ

Hilye-i Haseneyn

Hayatı ve Eserleri

1117/1705'te bugün Yunanistan sınırları içinde bulunan Kesriye'de doğmuştur. Asıl adı Abdullah Salahaddîn, mahlası Salâhî'dir. Salâhî-i Uşşâkî olarak olarak tanınır. Babası Abdülaziz Efendi'dir.

Tahsil hayatına memleketinde başlayan Salâhî, babasından devraldığı kâtiplik mesleğini sürdürmek ve öğrenimini tamamlamak için İstanbul'a gider. Tahvil kalemine girer. Sonra Hekimzade Ali Paşa'ya masraf kâtibi ve mektupçu olur. Hekimoğlu Ali Paşa ile birlikte Banyaluka muharebesine katılır. Paşanın Mısır'a vali olması üzerine Kahire'ye gider. Burada Halvetî şeyhi Şemseddin Muhammed el-Hifnî ile tanışır. Nakşibendî şeyhi Hasan Dehenhûrî'den cifr, vefk ve ilm-i hurûf gibi havas ilimlerini öğrenir. İstanbul'a döner. Halvetî-Uşşâkî tarikatının Cemaliye kolunun piri Cemaleddîn Uşşâkî'ye intisap eder ve onun kızıyla evlenir. 1760-61'de Fatih'teki Tahir Ağa Tekkesi şeyhliğine atanır. Tahir Ağa Tekkesi 1196/1783 yılında çıkan Tüfekhane yangınında yanınca Salâhî-i Uşşâkî Eğrikapı'daki tekkeye taşınır ve 29 Muharrem 1197/4 Ocak 1783'te burada vefat eder. Cenazesi Tahir Ağa Tekkesi'nin haziresine defnedilir.

Divan sahibi olan Salâhî'nin birçok manzum eseri bulunmaktadır. Örneğine az rastlanır bir tür olan regaibiyenin Türk edebiyatındaki ilk örneği Salâhî'ye aittir. Salâhî'nin düşüncelerinin temel kaynağı Fusûsü'l-

hikem ve Fütûhâtü'l-Mekkiyye başta olmak üzere İbnü'l-Arabî'nin kitaplarıdır.⁷⁴

A. Hilye-i Haseneyn'in Nüshaları

Hilye-i Haseneyn'in tespit edebildiğimiz kadarıyla altı nüshası vardır. Bunların kütüphane kayıtları, beyit sayıları ve varak aralıkları şöyledir:

1. **Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355. (S1)**
413 beyit. 211b-223a varakları arasında yer almaktadır.
2. **Süleymaniye Kütüphanesi Hz. Nasuhî Dergâhı Böl. Nu.: 111/4. (S2)**
411 beyit. 68b-78a varakları arasında yer almaktadır.
3. **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin**
Böl. Nu.: 58/1. (A1)
413 beyit. 11 varak.
4. **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin**
Böl. Nu.: 909. (A2)
410 beyit.
5. **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin**
Böl. Nu.: 98/1. (A3)
379 beyit. 11 varak.

---

⁷⁴ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: CUNBUR, Müjgan (2007); CEYHAN, Semih (2009).

6. Millî Kütüphane Nu.: FB 215/1. (M)

413 beyit. 1b-16b varakları arasında yer almaktadır.

B. Hilye-i Haseneyn'in Yazılış Sebebi

Salâhî, eserini yazış sebebini pek çok hilye sahibi şair gibi benzer şekilde açıklar. Hâkânî, Hz. Muhammed hilyesini, Cevrî dört halife hilyesini, Neşâtî ise peygamberler hilyesini yazmış; ama kimse o ana kadar Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin hilyesini yazmaya heves etmemiştir. Şiir gülbahçesinde o iki imamın eşkallerinin gülü yer almamıştır. Bunun üzerine Salâhî, Hilye-i Haseneyn'i yazmaya karar verir ve ilk Hz. Hasan ve Hüseyin hilyesini vücuda getirir.

C. Hilye-i Haseneyn'in Şekil Özellikleri

Hilye-i Haseneyn mesnevi nazım şekliyle ve aruzun Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla yazılmıştır. 413 beyittir. Manzume içerisinde yer alan bu başlıklar ve içerikleri şöyledir:

1-27. beyitler arası:

28-46. beyitler arası: Münâcât

47-120. beyitler arası: Na't-ı Şerîf-i Hürûf-ı Hecâ

121-154. beyitler arası: Sebeb-i Nazm-ı Kitâb

155-344. beyitler arası: Şıfat-ı Hâzret-i Hasan ve Hüseyin

(155-259. beyitler arası: Hz. Hasan)

(260-344. beyitler arası: Hz. Hüseyin)

345-398. beyitler arası: Münâcât (Kerbelâ hadisesi anlatılır.)

399-413. beyitler arası: Hâtîme-i Hilye-i Hâzret-i Haseneyn

D. Hilye-i Haseneyn'in Muhteva Özellikleri

Eserde yedi ana başlık vardır. Bunun yanı sıra anlatılan her uzuv için Arapça ayrı bir başlık açılmıştır. Eser klasik olarak tevhid, münacat, nat, sebab-i te'lif ile başlayıp Hz. Hasan ve Hüseyin'in hilyesi ile devam eder. Daha sonra münacat başlığı altında Kербela hadisesine yer verilir ve eser hatime ile son bulur.

Esere göre Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyeleri şöyledir:

Hz. Hasan

Hz. Hasan parlak yüzlüydü. Allah onun yüzünün rengini beyaz ve berrak yaratmıştı. Bir fidan gibi olan boyunda beyaz ve parlak yüzü cennet bahçesinin gülü gibiydi. Allah pak yüzünü beyaz, gümüş bir levhaya benzetmişti. O parlak renkli yüz saf bir nurdu. O yanağı gören her dertli kişi mutlu olmaz mı?

Alnı açık ve genişti. Işıkla dolu bir dolunay gibiydi. Bir yerde aniden görüldüğünde alnında nurların parladığı fark edilirdi. O parlak güneş gibi alnı görüldüğünde sanki güneş doğmuş gibi olurdu.

Güzel yüzlüydü. İsmi, görüntüsü ve yaradılışı güzeldi. Güzellik göğünde güneş ve ay ona denk olamazdı. Yanakları nurun parlaklığıyla arşta iki kandildi. Kısacası gayet güzel yüzlü, güler yüzlü ve tatlı sözlüydü. Güldüğünde sanki bir gül açılırdı.

Gözleri karaydı. Beyazı da gayet beyaz ve berraktı. Nurla dolu iki gözü sevinç kaynağıydı. Yine o iki göz iki doğan gibiydi. Ava niyet etse feleğin hüması kaçacak yer arardı. Şahane gözleri aşk kadehinin sarhoşuydu.

Kaşları ince ve uzundu. O kaşlar güzellik göğünde ortaya çıkan ezeli güzellik sahibinin parlaklığı gibiydi. İki kaş güzellüğünün faslına iki bölümdü. Müşrikler kılıç gibi olan kaşlarına baksa alt üst olurlardı. Pak yüzüne güzellik katan kaşlarının arası açıktı.

Kirpikleri çoktu. Siyah gözleri doğuştan sürmeli olduğu için sürmeye ihtiyaç duymazdı. Kirpikleri savaştaki bir okçu gibiydi, sabır ülkesini yağma ederdi ya da o mükemmel kirpikler, savaşa için saf saf dizilmiş oklar gibi hazır durulardı. Cennet hurileri, kirpik okları değsin diye göğüslerini açıp bekler, kirpiklerinin âşığı olan melekler o kirpiklere baktıkça coşarlardı. Kısacası o siyah ve uzun kirpikler onun güzelliğini artırmıştı.

Kulağı küçük ve güzeldi. O güzel yüzü ve kulağı görenin akli başından giderdi. Görmeyeler de işidip âşık olurdu.

Ne zayıftı ne de çok şişmandı. Eti ve etleri arasındaki yağlar çok değildi. Her tarafı ölçülüydü. Ancak son derece kuvvetliydi. Cömertlik sadefinin incisi, yiğitlik hazinesinin elmasıydı.

Orta boyluydu. Yolda yürüdükçe melekler eteğine yapışarlardı.

Kıyafet olarak daha çok yeşil rengi tercih ederdi. Yeşil elbisesiyle o sanki bir cennet servisiydi.

Hz. Hasan 47 yaşına geldiğinde zehirlenerek şehit edilmiştir.

Hz. Hüseyin

Mübarek yüzünün rengi parlak ve beyazdı. Dünya bahçesinde tazeliğiyle sanki cennet bahçesinden bir güldü yüzü. Bu yüzün nuruyla cihan aydınlanırdı. Güzellik göğündeki o ay, gökyüzüne ışık saçardı. Yüzünü nur kaplamıştı.

Alını geniş, düzgün ve hoş görünüşlüydü. Yüzündeki nuru görenler yüzünün güneş, alınsa ay gibi olduğunu söylemişlerdir. Onun nurlu ve parlak alnını gören dolunay kendisinin ne kadar eksik olduğunu fark ederdi.

Yanağı temiz ve parlaktı. İki yanağı güzellik bahçesine iki taze güldü. Gül bile o yanakların şevkiyle bülbül olmuştu. O yanaklar üzerindeki terler gül yaprağı üzerindeki çiy taneleri gibiydi.

Yüzünün güzellik sayfasında burnu bir elifti sanki. O burnu görenler arşa gümüşten minber kurulmuş dediler. Kısacası burnu her yönden son derece güzel ve hoş görünüşlüydü.

Siyah gözleri hurileri kiskandıracak kadar güzeldi. Gözlerinin akında kırmızılık vardı. Allah aşkının kadehi olan gözlerde kırmızılık olsa şaşılır mı? O iki siyah gözler sanki güzellik göğünde ayla güneşti. O gözler, kirpik okuyla ve keman kaşla hedefi nişan alırdı.

Başı yuvarlaktı ve gümüşten daha parlaktı. Mübarek başı sanki bir nur topuydu. Mayası yüce olan Hz. Hüseyin o kadar makbul biriydi ki melekler başına and içerdi.

Göğsü genişti. Ay gibi beyaz ve şeffaftı. Hikmet sırlarını göğsünde taşıdığı için o göğüste genişlik olmasına şaşılır mı hiç?

Omuzları iri olup yağrını yani iki kürek kemiğinin arası düzdü. Ne kadar merhametliyse bir o kadar da heybetli biriydi. Onun heybeti karşısında Yezid sonbahar yaprağı gibi titrerdi. Yiğitliğin ankası, cömerlik denizinin cevheriydi. Cömertlik madeni Hz. Hüseyin bu yönüyle sanki Hz. Ali idi.

Uzun olan elleri son derece kuvvetliydi.

Parmakları uzun ve inceydi. Her parmağı düşmanın gözüne bir mildi.

O seçkin adam orta boyluydu. Ne uzundu ne de kısa. Boyu baştan başa nurdu. Ona cennet tubası denilse şaşılır mı?

Daha çok kırmızı elbise giyerdi. Bu hâliyle taze bir gül yaprağı gibiydi. Onu böyle gören melekler gözlerinden kanlar akıtırdı.

Salâhî-i Uşşâkî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

S1: Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi Böl. Nu.: 355.

S2: Süleymaniye Kütüphanesi Hz. Nasuhî Dergâhı Böl. Nu.: 111/4.

Hilye-i Hazret-i Haseneyn Radıyallahu ‘Anhümâ

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Der-i gencîne-i esrâr-ı kadîm
Bismillahirrahmânirrahîm
- 2 İdelim hamd ü sipâs Allâh’a
Ki nuţuk bahş iden ol efvâha
- 3 Anîñ emri iledir bu harekât
Zîr ü bâlâdaki cünbiş-sekenât
- 4 Ki murâd itmese Hağ celle celâl
Olımaz cünbişe eşyâda mecâl
- 5 Ki odur fâ‘il-i muhtâr ezeli
Heme eşyâdaki ahfâ vü celî
- 6 Odur ol dâver-i mülk-i vahdet
Şeh-i iklîm-i celâl ü ‘azamet
- 7 Der-i ‘adlinde anîñ şâh u gedâ
Bir olur mûr-ı za‘îf ü ‘anğâ
- 8 Kudretinde bu semâvât u zemîn
Olımaz niteki bir zerre hemîn
- 9 İremez künhine idrâk u ‘uğûl
Mütereddîd burada ‘ilm-i fühûl

- 10 Olamaz ‘aql-ı fūhūl ‘ârif-i zât
Yine kendi bilür ancak bi’z-zât
- 11 Mâ-ḥaşal ol şeh-i iklîm-i ‘amâ
Ya‘ni nâ-bûde iken ‘arz u semâ
- 12 Kenz-i maḥfi idi vaşf-ı Bî-çûn
Zâtı müstağni-i evşâf idi çün
- 13 İktizâ eyledi ‘ilm-i ezeli
Ki şifâtı ola mir’ât-ı celî
- 14 Ya‘ni revnaḫ-dih-i şem‘-i vaḥdet
Ola fânûs-ı ḥayâl-i keşret
- 15 Kıla çün rütbe-i esmâya nüzûl
Ki şifâtı ola ekvâna şümûl
- 16 İdüp âgâz-ı ta‘ayyün bi’z-zât
Oldı ol nûr-ı şefi‘ü’l-‘araşât
- 17 Zâhir oldı çün o nûr-ı icmâl
Anı Ḥaḫḫ eyledi mir’ât-ı cemâl
- 18 Sevdı ol nûrı Cenâb-ı Allâh
Kıldı ifrât-ı maḥabbetle nigâh
- 19 Utanup derledi ol nûr-îzâḫ
Dökilüp kaṭrelerinden ervâḫ
- 20 Olıcaḫ bâd-ı maḥabbet çü vezân
Cûşa geldi yem-i vaḥdet der-ân
- 21 Geldi pes cûşa çü baḫr-i vaḥdet
Zâhir oldı nice mevc-i keşret
- 22 İftitâhı budurur ekvânîñ
İḫtitâmı daḫi enbiyânîñ
- 23 Hâşılı evveli mevcûdâtîñ

Menba'ı cümle-i maḥlûkâtüñ

- 24 Bu imiş aşlı kamu kevn ü mekân
Fer'idir ğayri ne var cümle hemân
- 25 Odur ol pâdişeh-i her dü-serâ
Aña bahş eylemiş ekvânı Hudâ
- 26 Olıcağ menşe' -i kül böyle vücûd
Anıñ olmaz mı ya iqlîm-i şühûd
- 27 Gel uzatma sözi ey zihni-gâbî
Ki dil ile olımağ vaşf-ı nebî

Münâcât

- 28 Eyle ey dil yine üftân hîzân
Taraf-ı âḥere irḥâ-yı 'inân
- 29 'Azm idüp bâr-geh-i Mevlâ'ya
Ḥâk-i zilletde cebîn-fersâya
- 30 'Özrüñ irâdına eyle âġâz
Cürmüñ ikrârı ile başf-ı niyâz
- 31 Cürmimi aldım ele Rabb-i ġafûr
Dergeh-i luṭfuña geldim nite mûr
- 32 Benem ol mu'terif-i cürm ü ġünâh
Ya'ni 'işyân ile bir rûy-ı siyâh
- 33 Ne yüzüm var deriñe yüz sürecek
Ne gözüm var ki cemâliñ görecek
- 34 Ne yüz ile varayım ḥâzretiñe
Nice tâḡat getürem heybetiñe
- 35 Çü ġafûr ismini kıldım perde
Rûy-ı işyânıma ben yüz yerde

- 36 Der-i elţâfiña düşdüm el-ھاğ
Seniñ ihsâniña kıaldım ancağ
- 37 Bağma işyânıma sen eyle meded
Kerem eyle baña ey ferd-i Şamed
- 38 Varup ol kıul irişür dağı saña
K'aña tevfiķiñ ola râh-nümâ
- 39 Olmasa hem-reh aña luţfuñ eger
Nice sa'y ide saña kıande irer
- 40 Baña da eyle hidâyet ihsân
Olayım vâķıf-ı esrâr-ı nihân
- 41 Yâ İlâhî keremiñ ħürmetine
O şefi'ü'l-ümemiñ ħürmetine
- 42 Nâr-ı fûrķat ile yandırma beni
Kıullarıñ içre utandırma beni
- 43 Pister-i hecr ile ġamda nâ-ġâr
Kıatı düşkün bu **Şalâhî**-bî-mâr
- 44 Eylegil derdime em derdiñ ile
Neş'e-yâb eyle beni dürdiñ ile
- 45 Câm-ı 'aşkından irişdir kıatre
Kıalmaya 'ağl u vücûddan zerre
- 46 Mey-i vaġdet ile mest eyle beni
Yitirem kendümi bulam çü seni
- Na't-ı Şerîf-i Ĥurûf-ı Hecâ**
- 47 Ĥamdü-lillah ki Cenâb-ı Mevlâ
Kııldı ol serveri çün râh-nümâ

37a-Bağma S1 / Kıamu S2.

Başlık: Na't-ı Şerîf-i Ĥurûf-ı Hecâ S1 / Na't-ı Şerîf Be-Tertîb-i Ĥurûf-ı Hecâ S2.

- 48 Ki semâ-yı dîne oldur meh-i tâb
Odur ekvâna viren âb ile tâb
- 49 O delîl-i reh-i sırr-ı vaḥdet
Daḥi hem nâzım-ı mülk ü millet
- 50 Kim odur ḥilkat-i kevne bâ'is
Toḥm-ı zâd-ı reh-i Ḥaḳḳ'ı ḥâdis
- 51 Odur ol 'illet-i 'işyâna 'ilâc
Buldı bâzâr-ı dîn anîla revâc
- 52 Nola olunsa ḳamuya tercîḥ
Ki odur eyleyen İslâm'ı şaḥîḥ
- 53 Buldı emr-i Ḥaḳ ile nuḫḳı rüsûḥ
Oldı edyân-ı selef hep mensûḥ
- 54 Olıcaḳ mühr-i nübüvvetle bedîd
Dehr-i fânîye virüp nazm-ı cedîd
- 55 Buldı emri heme dehr içre nefâz
Şer'-i pâki ile 'âlem dil-şâz
- 56 İḳtibâsa şeb ü rûz nûr ile fer
Der-i luḫfin dolanur şems ü ḳamer
- 57 Odur ol maḥrem-i ḥalvet-geh-i nâz
Odur ol kâşif-i gencîne-i râz
- 58 Nice fehm ide kemâlini ḥavâs
Nice derk ide 'uḳûl ile ḳıyâs
- 59 İrmedi sırrına mürsel ne sürûş
Oldılar cümlesi leb-beste ḥamûş
- 60 Bu kerâmet aña Ḥaḳ'dan maḥşûş
İremez aña 'umûm u ne ḥuşûş

- 61 Feyz-i cûdından olur müstevfîz
Ki semâvât-ı ‘ulâ arz-ı hazîz
- 62 Anıñ için döşenüp arz-ı bisât
Anıñ için düzilüp kevn-i ribât
- 63 Oldı teşrîfi çün îrâş-ı huzûz
Bu sa‘âdet ile ‘âlem mahzûz
- 64 Rûhını hayl-i rüsûl gördi çü şem‘
Oldı pervâne-şîfat şem‘ine cem‘
- 65 Bûy-ı feyzin alalı çün gül-i bâğ
İder ‘âlemleri ta‘îr-i demâğ
- 66 Zîr-i pâyı olalıdan Refref
Buldı anıñ ile ‘âlemde şeref
- 67 Zîr-i rânına çü gelmişdi Burâk
Oldı zîr-i kâdemi seb‘-i tıbâk
- 68 Odur ol şâh-ı serîr-i Levlâk
Kâdemi bûse-geh-i nüh-eflâk
- 69 Odurur bâ‘iş-i kün me’haz-ı kül
Ki Tufeylî olısar cümle rüsûl
- 70 Gelmedin dağı vücûda Âdem
O idi mazhar-ı sırr-ı aqdem
- 71 Olmadın baır u semâ ile zemîn
Ol idi hazret-i Allâh’a qarîn
- 72 Feyz-i cârî olalı niteki şu
Kendüsi oldı yuğardan yuğaru
- 73 Odur ol mazhar-ı envâr-ı İlâh

63b-mahzûz S1 / mahfûz S2.

70. beyit S2’de yok.

- Zâhir oldu çü yüzinden nâ-gâh
- 74 Eylemiş Hazret-i Allâh-ı ğanî
Cümleden eşref ü ekmel anı
- 75 Olsa ger halk-ı cihân cümle debîr
İtseler vaşf-ı şerîfin tahtır
- 76 Na't-ı pâkinde o hayrû'l-beşerin
Yine şerh itmeye yüz biñde birin
- 77 Anı evşâf-ı beşerle tavşîf
Zâhirîdir iden ancak ta'rîf
- 78 Ki hakîkatde beşer dinse haţâ
Odur ol mazhar-ı envâr-ı hüda
- 79 Gerçi şürettedir ibn-i âdem
Ma'nide cümleden oldur aţdem
- 80 Menşe'-i 'unşur-ı âdemdir ol
Nûr-ı câmi'-i muţaddemdir ol
- 81 Dür-i ma'nîsin idüp böyle raţam
Çekdi ser-rişte-i ta'bîre kalem
- 82 Çü nesîm-i keremi oldu vezîd
Âteş-i 'aşkıñı eyledi mezîd
- 83 Kaţre-i feyzi ile bâ-taţdır
Oldı pes tînet-i âdem taţmîr
- 84 Buldı âdem çü 'anâşır-ı vücûd
İtdi reftâr-ı çemen-zâr-ı şühûd
- 85 Aña yetmez mi güvâh ey rûhî

74b-Cümleden eşref ü ekmel S2 / Cümleñiñ eşref ü ekmeli S1.

75a-Olsa ger S1 / Olsalar S2.

78b-hüda S1 / Hudâ S2.

“Evvelü mâ-ḥâlaḳa’llâhu rûḥî”

- 86 Raḳam-ı leyl ü nehârı taḳdîr
İtmedin levḥ-i mişâle taḥrîr
- 87 Aña yarlıĝ-ı nübüvvet farzâ
Olunup kilik-i ḳaderle imzâ
- 88 Olmadan encüm-i meh mihr-i münîr
Oldı nûrı ile ‘âlem tenvîr
- 89 Yoĝ iken ‘âlem-i imkândan eṣer
Var idi ol ṣeh-i zât-ı ekber
- 90 Rûḥ-ı ‘âlemdir o ṣâh-ı ekvân
Nûr-ı a‘zâmıdır o mâh-ı leme‘ân
- 91 Çarḥ-ı ma‘nâda ḥaḳîḳat mihrî
Ḳılan envâr münevver dehrî
- 92 Daḫi ol nûr-ı bülend ü pestî
Ki ziyâ-pâş-ı fezâ-yı hestî
- 93 Ya‘ni kim maḳbûl ü maḥbûb-ı Vedûd
Ṣeh-i kevneyn Muḥammed Maḥmûd
- 94 Ki odur ma‘şûḳ-ı mergûb-ı Hudâ
Nola ekvânı aña itse ‘aṭâ
- 95 Olıcaḳ ‘âşîḳı Haḳ Celle Celâl
Zât-ı a‘lâsını var eyle mişâl
- 96 Aña meddâḫ olıcaḳ Rabb-ı raḫîm
Ne dimek ister ola mûr-ı saḳîm
- 97 ‘Âciz-i medḫi zebân-ı bülegâ
Ḳâşır-ı na‘tî lisân-ı füṣaḫâ

- 98 Ne ğubâram ki idem na‘t-ı nebî
Yâ idem vaşfına cünbîde lebi
- 99 Yağışur mı o kelâma dehenim
Dilim işyân ile âlûde benim
- 100 Ğarażım buydı ki rûz-ı ‘araşât
‘Arz-ı ğâlîm ola bâ‘iş-i necât
- 101 Umaram rûz-ı cezâ cürm-i vefîr
Ola dâmân-ı şefâ‘atle setîr
- 102 Pür ise cürm ü kuşûrum dehre
Yem-i ihsânına nisbet kaţre
- 103 Gerek oldur ki **Şalâğî**-bîmâr
Şıdk ile eyleyerek âh ile zâr
- 104 Ola pîrâye-i encâm-ı kelâm
Dür-i şehvâr-ı tağıyyât u selâm
- 105 O şeh-i zü‘l-ğasebiñ bi‘l-ikmâl
Mütevâşıl ide bâ-şad-iclâl
- 106 Sırr-ı pâkine Cenâb-ı ‘allâm
Nice yüz biñ şalavât ile selâm
- 107 Hem ola dağı şalât-ı bî-ğadd
Âl ü aşğâbına ey ferd-i Şamed
- 108 Bâ-ğuşûş zübde-i aşğâb-ı kirâm
Çâr-erkân-ı binâ-yı İslâm
- 109 Mağrem-i râz u şehâvet-ğüster
Ya‘ni Şıddîğ-i ‘atîğ-i ekber
- 110 Dağı ol kân-ı kerem ‘âli-ğüher
‘Adl ü dâd ile şehîr ya‘ni ‘Ömer
- 111 Dağı ol kân-ı ğayâ vü îmân

Ya'ni hilm ü edeb ıssı 'Osmân

- 112 Dağı ol gevher-i gencîne-i râz
Ki der-i secde-geh-i rûy-ı niyâz
- 113 Şöhreti şîr-i Hudâ nûr-ı celî
Dağı dâmâd-ı nebî ya'ni 'Alî
- 114 Dağı ol iki nihâl-i maqşûd
Kurretü'l-'ayn-ı habîb-i Ma'bûd
- 115 O ciger-pâre-i maḥbûb-ı Hudâ
Ki rızâ-dâde-i her derd ü belâ
- 116 O sa'îdân-ı şehâvet-peymâ
O şehîdân-ı şecâ'at-pîrâ
- 117 Reh-i Haq'da idüben cânı fedâ
Oldılar server-i ḥayl-i şühedâ
- 118 Mübtelâ-yı reh-i her cevır ü miḥen
Ya'ni sultân-ı Hüseyin ile Ḥasan
- 119 Cümleniñ rûḥlarına dağı müdâm
Ola îşâl-i taḥiyyât u selâm
- 120 Ola dür itmeye Allâh-ı ganî
Bile ḥaşr eyleye anlarla beni

Sebeb-i Nazm-ı Kitâb

- 121 Dile bir dâ'ıye düşdi yoq aña
Dil uzatmağa çü ruḥşât kaṭ'â
- 122 Dile almağa yoq isti'dâdım
Budurur bâ'ıse-i feryâdım
- 123 Neyleyem bu dil-i dîvâne-revîş

- Eyledi derd-i derûnum der-pîş
- 124 Nâr-ı ğayret ile yana yana
Başladı keşfine küstâhâne
- 125 Meger ol dürc-i dür-i hilye-i şâh
Ya'ni evşâf-ı o maḥbûb-ı İlâh
- 126 Nazm-ı Hâkâni'ye revnaḡ-efzâ
Olup ol dürr-i girân-ḡadr ü bahâ
- 127 Bârek-Allâh zihî nazm-ı laṡîf
Olımaz nazmına bir kimse ḡarîf
- 128 Ḳalem-i şâ'ir-i pâkîze-edâ
Eylemiş âb-ı ḡayâtı icrâ
- 129 Bulup anıñ ile ol ferr ü bahâ
Añdırup ismini tâ rûz-ı cezâ
- 130 Çâr-yârıñ daḡı Cevrî-merḡûm
Eylemiş hilyelerini manzûm
- 131 Bulmuş ol daḡı anıñ ile şeref
Olmuş aḡrânına cümle eşref
- 132 Enbiyâ hilyelerin bâ-tekrîm
Ḳılmış anı da Neşâtî tanzîm
- 133 Ḳoyup ol vech ile ol daḡı eṡer
Eylemiş fâni-cihândan çü güzer
- 134 Nedir ol ṡarz-ı leṡâfet ki aña
Nazar itdikçe olur rûḡa ğidâ
- 135 İderek hilye-i manzûma nigâh
Ḳopdı dilden ki bir âh-ı cân-kâh
- 136 Nâr-ı ğayretle derûnum pür-sûz
Düşdüm efkârına çün her şeb ü rûz

- 137 Ola mı bende-i nâ-çize ‘aceb
Böylece bir eşer-i pâke sebeb
- 138 Eyledi ‘ömr-i girân-mâye güzër
Çomadım şafha-i ‘âlemde eşer
- 139 Hâşılı kendüme tevbiḥ iderek
Semt-i inşâfa bu yoldan giderek
- 140 Didi bu hâlime bir hâl-daşım
Şürefâdan yine Seyyid Hâşim
- 141 İrdi çün hâtıra-i naqd-ı güher
Çaşdıñ ‘âlemde eşer ise eger
- 142 Gül-i eşkâl-i imâmeyn-i sa‘îd
Olmamış gülşen-i nazm içre bedîd
- 143 Ya‘ni sultân-ı Ḥasan ile Ḥüseyn
K’oldılar râh-ber-i ehl-i yakîn
- 144 Dür-i evşâflarını bâ-ta‘zîm
Eyle zîbende-i silk-i tanzîm
- 145 İntisâb ise garaż ancak olur
Bu meseldir arayan Ḥaḳḳ’ı bulur
- 146 Vâkı‘â hilyeleri nazmına pes
İtmemiş şimdiye dek kimse heves
- 147 Cevher-i hilyeleri bâ-iclâl
Olmuş ârâyış-i genc-i imḥâl
- 148 Gerçi ḥaddim degil evşâflarına
İlticâ eyledim anlara yine
- 149 Daḫi ol reh-beri râh-ı dîniñ

Mürşidim ya'ni Cemâlü'd-dîniñ

- 150 Himmet-i luţf-ı şerîfiyle hemân
Başladım nazma bi-ķadri'l-ımkân
- 151 Umaram ki baña imdâd ideler
Bu eşerle beni dil-şâd ideler
- 152 İdeyim 'acz ile çün baş-ı kelâm
Bula feyz-i Haķ ile ħüsn-i ħitâm
- 153 Dilerem ki nazâr iden ihvân
Olmaya semt-i ħaţâya nigerân
- 154 Çü ħaţâsı k'ola setre ķâbil
Ola mestûr bi-zeyl-i kâmil

Şıfat-ı Ĥilye-i Ĥazret-i Ĥasan ve Ĥüseyn

وعن علي كرم الله وجهه ورضي الله عنه قال الحسن رضي الله عنه اشبه رسول الله صلى الله عليه وسلم ما بين الصدر الي الرأس والحسين رضي الله عنه اشبه النبي صلى الله عليه وسلم مكان اسفل من ذلك

[Ali (kerremallahu vechehu) ve (ra)'tan şöyle söylediği nakledilmiştir:
"Ĥasan (ra) göğsünden baş kısmına kadar resulullah (sav)'e benzemekteydi.
Ĥüseyn (ra) ise resulullah (sav)'e tamamen benzemekteydi."]

- 155 Maĥrem-i sırr-ı Cenâb-ı Mevlâ
Ya'ni ki ħazret-i 'Aliyy-i a'lâ
- 156 Buyurup vaşf-ı imâmeyne didi
Cedd-i a'lâlarına eşbeh idi
- 157 Sîneden farķına varınca Ĥasan
Faĥr-ı 'âleme şebîh idi hemen
- 158 Sîneden pâya varınca Ĥüseyn

Seyyid-i 'âleme beñzerdi hemîn

159 Ol iki verd-i ter-i gülşen-i râz
Ya'ni kim melce-i erbâb-ı niyâz

160 İki dürr-i şadef-i baħr-ı şeref
İki şeh-zâde kim ol ħayr-ı ħalef

161 İki meh-pâre-i evc-i devlet
İki nev-bâve-i naħl-ı 'iffet

162 Nûr-ı 'ayneyn-i ħabîb-i ekrem
K'oldılar mazħar-ı envâ'-ı ni'am

وكان حسن بن علي كرم الله وجهه ورضي الله عنهما ازهر اللون

[Hasan b. Ali (kerremellahu vecchhu) ve (ra) gül kırmızısına çalan beyaz
renkli idi.]

163 Eyleyen ħilyelerini tavzîħ
Eylemiş anı bu resme taşrîħ

164 Dimiş evşâf-ı İmâm-ı Ĥasan'a
Ezherü'l-levn idi vech-i ħasene

165 Eylemiş ya'ni Cenâb-ı Ĥallâķ
Reng-i rûyını beyâz u berrâķ

166 Reng-i rûyında olupdur gül-i bâĝ
Reşk-i ħaddi ile lâle pür-dâĝ

167 Bir gül-i bâĝ-ı behişt idi meger
Naħl-ı ħaddinde o rûy-ı ezher

168 Vech-i pâkini idüp şun'-ı Celîl
Levħa-i sîm-i beyâza temşîl

169 Şafħa-i sîm idi k'olmuş mestûr
Ķalem-i ħudret ile sûre-i nûr

- 170 Nûr-ı maḥz idi o rûy-ı rengîn
Nola şâd olsa gören her ğam-gîn

كان حسن رضي الله عنه رحب الجبهة

[Hasan (ra) geniş alınlı idi.]

- 171 Eyleyen vaşf-ı şerîfin taḫrîr
Alnı açk diyü itmiş taḫrîr
- 172 Ya'ni vüs'atle o pîşâni meger
Pür-ziyâ idi nite bedr-i kamer
- 173 Nâ-gehân eylese bir yerde zuhûr
Berḫ urur idi cebîninden nûr
- 174 Zâhir olduḫda o mihr-i enver
Doḫdı gün şanki ufukdan dirler
- 175 Ne 'aceb olsa ol envâr-cebîn
Ki ziyâ-pâş heme rûy-ı zemîn
- 176 Çeşm-i mihr ü meh ile leyl ü nehâr
Nazar eyler idi çarḫ-ı devvâr
- 177 İktibâs eyleye envârından
İftihâr eyleye âşârından
- 178 Göricek nûr-ı cebînini hemân
İtdi bu maḫla'-ı rengîni 'ayân
- 179 Maşrıḫ-ı nûr-ı sa'âdetdir bu
Maḫla'-ı mihr-i hidâyetdir bu

كان حسن رضي الله عنه مليح الوجه

[Hasan (ra) güzel yüzlü idi.]

- 180 Vaşf-ı rûyında iden keşf-i kınâ‘
Melihü’l-vech idi dimiş o mutâ‘
- 181 Vech-i hüsni idenler tedkîk
İtdiler böyle bu remzi taḥkîk
- 182 Ya‘ni ki ismi Ḥasan resmi ḥasen
Cümle eşkâli ḥasen ḥulķı ḥasen
- 184 Evc-i ḥüsn içre melâhatde meger
Aña hem-tâ olmaz şems ü kamer
- 184 Ruḥları lem‘a-i nûr ile hemîn
İki kandil idi ber-‘arş-ı berîn
- 185 Virmiş ol zînet ile ḥüsn ü baḥâ
Vech-i pâkine Cenâb-ı Mevlâ
- 186 Ya‘ni gâyetle güzel yüzlü idi
Ki güler yüzlü şirîn sözlü idi
- 187 Gülse ger luḥf ile ol şâh-ı cihân
Açılur gonca-i verd-i ḥandân

كان حسن بن علي كرم الله وجهه ورضي الله عنهما ادعج العينين

[Hasan b. Ali (kerremellahu vecchehu) ve (ra)’ın gözleri karaydı.]

- 188 Vaşf-ı ‘aynından iden baş-ı kelâm
Ed‘acü’l-‘ayn idi dimiş o hümâm
- 189 Ya‘ni çeşmi siyeh ü şâfi idi
Ḥarem âhûları vaşşâfi idi
- 190 Ḳulzüm-i nûr-ı siyâh idi bedîd
K’almış eṭrâfını ol baḥr-ı sepîd
- 191 Beyazı daḥi beyâz u berrâk

Çeşme-i nûr-ı ziyâ-yı âfâk

- 192 İki yenbû‘-ı sürûr idi meger
Ol iki çeşme-i pür-nûr-ı başar
- 193 Yâ iki revzene-i kaçır-ı vişâl
Dehre pertev-fîgen-i nûr-ı cemâl
- 194 İki şeh-bâz idi kaçd itse şikâr
Ki hümâ-yı felek eylerdi firâr
- 195 Eyleyen vaşf-ı şerîfin tedkîk
Kıldı pes anı bu resme taḥkîk
- 196 Ki güzel gözleri şâhâne idi
Sâgar-ı ‘aşk ile mestâne idi

كان حسن بن علي كرم الله وجهه رضي الله عنهما ازج الحواجب

[Hasan b. Ali (kerremellahu vechehu) ve (ra)’ın kaşları ince ve uzundu.]

- 197 Naql iden ḥilye-i pâkini didi
Kaşları ince vü tûlâni idi
- 198 Eyleyen ebrularını temsîl
Didi teşbîhine bî-ḳâl u ḳîl
- 199 Ğurre-i ḥüsn-i cemâl-i ezeli
Olmuş ol evc-i melâḥatde celi
- 200 Yazıcaḳ ḥüsnini ressâm-ı ḳazâ
Kilk-i müyîn ile çekmiş tuḡrâ
- 201 Faşl-ı ḥüsnine dü-ebrû iki bâb
Rûy-ı ‘uşşâḳa mükemmel miḥrâb
- 202 İtse ḥârîciye çîn-i ebrû
Ki ḳarâr-gâhı olurdı tamu

- 203 Tîğ-ı ebrûsına itdikçe nazar
Müşrikîn olur idi zîr ü zeber
- 204 Vech-i pâkine virüp zînet ü fer
O leâfette hilâl-ebrûlar

كان حسن رضي الله عنه ابلج

[Hasan (ra)'ın kaşlarının arası açık idi.]

- 205 Daği naql oldı muhaqqak bu haber
Ki açık kaşlu idi ol server
- 206 İki ebrû-yı şerîfine meger
Tâğ-ı gencîne-i Raḥmân didiler
- 207 Ol iki tâğ-ı 'alâ daḥme-i râz
Daği mihrâb-ı kamu ehl-i niyâz
- 208 Kavsi kudret idi dir ehl-i ḥired
K'olmadı tîr-i du'âsı hiç red
- 209 Ya'ni olur idi bulınca güşâd
Vâsıl-ı bâr-geh-i Rabb-ı 'İbâd

اهدب الاشغار

[Hasan (ra)'ın kirpikleri uzundu.]

- 210 Şûret-i çeşmin iden ḥûb taşvîr
Müje-i siyehiñ itmişdi keşîr
- 211 Kuḥle ḥâcet degil idi her gâh
Ki muḥakkal idi ol çeşm-i siyâh
- 212 Mülket-i şabrı iderdi yağma
Nâvek-endâz idi şan der-heycâ
- 213 Yâ iki şaf ki dizilmiş peykân

Muntazır rezme mükemmel müjgân

- 214 Siper-i sîneden itmezdi güzzer
Ne güzel mülk-i dil ü cânâ deger
- 215 Dege pür-tîri diyü hûr-ı cinân
Sîne-çâk olup iderdi nigerân
- 216 Olalı ‘âşık-ı müjgânı sürûş
Nazar itdikçe iderlerdi hurûş
- 217 Müjesi kıl kalemi şun‘-ı Kadîr
K’ider âyât-ı cemâlin tefsîr
- 218 Hâşılı hüsüne virmiş idi fer
O siyeh daği uzun kirpikler

كان حسن بن علي كرم الله وجهه ورضي الله عنهما صغير الاذنين

[Hasan b. Ali (kerremellahu vechehu) ve (ra)’ın kulakları küçüktü.]

- 219 Kıt‘a-i üzni şağîr idi vü hûb
Şekl-i âdemde budur çün mergûb
- 220 Gûş degil dürc-i dür ü cevher idi
Maḥrem-i râz-ı cinân-perver idi
- 221 Gören ol hüsni cemâl ü gûşı
Gider idi ki serinden hûşı
- 222 Olmayan hân-ı cemâle zâ’ik
İşidüp oldu kulağdan ‘âşık
- 223 Cevher-i vaşfin işitdikde sürûş
Kıldılar ‘izzet ile pes mengûş

213. beyit S2’de yok.

221b-Gider idi ki S1 / Giderür idi S2.

خفيف اللحم

[Etine dolgun değildi.]

- 224 Eyleyen ‘uzvını ser-cümle şerîf
Eylemiş lahm-ı laţîfini hafif
- 225 Ne nizâr u ne mülahham-ter idi
Ya‘ni her bir yeri verd-i ter idi
- 226 Lahm u şahm ıssı degil idi kıatı
İ‘tidâl üzre idi her ciheti
- 227 Lîk gâyet ile kuvvetlü idi
Kerem-ıssı ulu devletlü idi
- 228 Dür-i aşdâf-ı şehâvet idi ol
Güher-i genc-i şecâ‘at idi ol

كان حسن بن اب علي كرم الله وجهه رضي الله عنهما وسط القامة

[Hasan b. Ali (kerremellahu vechehu) ve (ra) orta boylu idi.]

- 229 Kıad-i tûbâ-yı hırâmını kalem
Vasatü'l-kâme diyü çekdi raqam
- 230 Ya‘ni bâ-kâmet-i mevzûn u laţîf
Orta boylu diyü olmuş ta‘rîf
- 231 Tuğ-ı İslâm idi şan itse hırâm
Ki ferîştehler ider idi kıyâm
- 232 Rehden itdikçe sa‘âdetle güzer
Oldı dâmen-giri kerrûbiler
- 233 ‘Alem-i dîn idi ol serv-hırâm
Ki melekler idi ser-hayli tamâm
- 234 Ekşerî câmede ol ‘allâme

Meyl iderlerdi zümür-rüd-fâma

235 Câme-i sebz ile ol kıadd-i tamâm
Serv-i cennet idi şanki o hümâm

236 Sâl-i ‘ömrine idenler diğkat
Virdiler kıavl-i eşağa ruşşat

237 Kıırk yedi sâle irince o sa‘îd
Oldı zehr-âb-ı semûm ile şehîd

238 Ya‘ni ‘izzetle hümâ-yı nâsût
Eyledi ‘azm-i fezâ-yı lâhût

Hâtime-i Hilye-i Hâzret-i Hasan

239 Yine ey hâme-i mâtem-perdâz
Nâr-ı hasret ile ol şafha-güdâz

240 Eyle pes şöyle bir âh-ı cân-kâh
Şafha-i ‘âlemi ide ki siyâh

241 Çeşm-i hûn-pâşıma o la‘l hem-dem
Şaçıla nukre-i eşkiñ dem dem

242 Resm-i mâtem ola pes hûn-pîşeñ
Harf-i miñnet ola hem endîşeñ

243 Eyle tañrîr-i ser-encâm-ı fiten
Kışşa-i mâtem-i sultân-ı Hasan

244 Pîşvâ-yı reh-i erbâb-ı yakîn
Ya‘ni ol pâdişeh-i kışver-i dîn

245 Eyleyüp râh-ı hüdâya diğkat
Halkı eyler idi Hakk’a da‘vet

246 Reh-i Hakk’da idüben cidd-i tamâm
İtdi icrâ-yı zülâl-i ahkâm

- 247 Meger ol menba‘-ı ednâs-ı şürûr
Dağı âlûde-i her fışk u fücûr
- 248 Ya‘ni rûbâh-ı Yezîd-i bed-baht
Ola mel‘ûna hezârân la‘net
- 249 Dîk-i tab‘ında çün itdi galeyân
Necs-i eczâ-yı fûnûn-ı tuğyân
- 250 Girdi pes mekr ü mekîdet dehene
Ya‘ni kim def‘-i İmâm-ı Hâsan’a
- 251 İtdi bu emr-i kabîhi taşmîm
Hufyeten anı kim ide tesmîm
- 252 Kıldı pes mel‘anet ile ikdâm
Virdi bu emre bu yüzden encâm
- 253 Kalem-i hikmet-i Haqq ‘azze ve cell
Böyle cârî olagelmışdir ezel
- 254 Dâr-ı dünyâ-yı denîde her-gâh
İmtihân ile Cenâb-ı Allâh
- 255 Enbiyâya vire eşedd-i belâ
Evliyâyâ dağı envâ‘-ı kazâ
- 256 Dağı “ve‘l-emşelü ke‘l-emşel”
Nüktesinden idegör ‘uğdeyi hal
- 257 Hikmet-i kâdir-i bîçûn u çerâ
Kıldı pes böyle bu emri icrâ
- 258 Ya‘ni zımnında vire bi‘l-ikmâl
Anlara ni‘met-i ‘uzmâ-yı cemâl
- 259 Olalar şâ‘id-i a‘le‘d-derecât
İreler kurb-ı Hudâ‘ya bi‘z-zât

كان حسين بن علي كرم الله وجهه ورضي الله عنهما ازهر اللون

[Hüseyin b. Ali (kerremellahu vechehu) ve (ra) gül kırmızısına çalan beyaz renkli idi.]

- 260 Hilye-i pâk-i İmâm-ı Hüseyin
Oldı bu resme muhaqqak tebyîn
- 261 Ol mübârek yüziniñ levni meger
Ki letâfet ile olmuş ezher
- 262 Ya'ni hüsn ile Cenâb-ı Feyyâz
Eylemiş vech-i cemîlini beyâz
- 263 Bâğ-ı dehr içre tarâvetle hemîn
Bir gül-i gülbün-i behişt-i berîn
- 264 Lem'a-i hüsnî ki tâb-efgen idi
Nûr-ı vechiyle cihân rûşen idi
- 265 Evc-i hüsn içre o mâh-ı enver
Oldı âfâka ziyâ-bağış meger
- 266 Lehcesi fark ola mı bâ-rü'yet
Kıplamış rûyını nûrâniyyet
- 267 Nûr-ı vechine bakılmazdı anıñ
Mihr-i raşşânı idi dünyânıñ
- 268 Yağışur nûr-ı mücessem dirsem
Rûyına mâh-ı mu'azzam dirsem

كان امام حسين واسع الجبين

[İmam Hüseyin geniş alınlı idi.]

- 269 Cebhe-i pâkin idenler ta'rîf
Didiler vâsi' ü mevzûn u laţîf

- 270 Eylemiş ya'ni Cenâb-ı Hâlık
Rûy-ı rahşânını hûb alnın açık
- 271 Ki o vüs'atle cebîn-i pâki
Pür-ziyâ eyler idi eflâki
- 272 Lehcesi nûr-ı muşavverdi anîñ
Cebhesi mâh-ı münevverdi anîñ
- 273 Nûr-ı vechini görenler didiler
O şehiñ pes yüzi gün alnı kamer
- 274 Meh-cebîniñ görelî bâ-nûr u fer
Bildi eksikligini bedr-i kamer
- 275 Eylemiş vech-i şerîfini Hudâ
Kıble-i cümle-i aşhâb-ı şafâ
- 276 'Ârız-ı pâk ü mücellâ-ter idi
Bâğ-ı hüsne iki verd-i ter idi
- 277 Gül daği şevkine olmuşdı hezâr
Kudsîyân eyler idi nâle vü zâr
- 278 Dür döker derlese ol 'ârız-ı ter
Berg-i gül üzre nite jâle meger
- 279 Şem'-i ruhsârına pervâne hümâ
Şîfe-i hattı süreyyâ-yı semâ
- 280 Şafha-i hüsni cemâline laţîf
Bir elif idi o bînî-i şerîf
- 281 Gören ol enf-i şerîfi didiler
Kurulup 'arşa gümüşden minber
- 282 Hâşılı hûb u laţîf idi katı

Şekl-i hüsünde olan her ciheti

اشكل العينين

[Gözlerinin beyazında kırmızılık vardı.]

- 283 Çeşmine eyleyen ‘ibretle nigâh
Eşkelü’l-‘ayn idi dimiş ol mâh
- 284 Ya‘ni kim siyeh idi çeşm-i güzîn
Aña reşk-âver idi hûrû’l-‘în
- 285 Var idi humreti ağında anîñ
Ya‘ni ol nergis-i müsteşnânîñ
- 286 Nola al olsa o hûnî gözler
Sâgar-ı ‘aşk-ı Hudâ idi meger
- 287 Câm-ı la‘lîn-i maḥabbet idi ol
Ya‘ni şahbâ-yı şehâdet idi ol
- 288 Çeşm-i şâhânesi a‘lâ-ter idi
Nigeh-i luḫfı cihân-perver idi
- 289 Ol iki ‘ayn-ı ‘inâyet eşeri
Giderürdi dü-cihândan kederi
- 290 Şanasın ol iki hûb-çeşm-i siyâh
Felek-i hüsne olup mihr ile mâh
- 291 Merdüm-i çeşmi idi ‘ayn-ı ḫayât
Ki civârımı alupdur zulümât
- 292 Ol iki dîde-i şâhâne hemân
Taḫt-ı hüsñ üzre oturmuş iki ḫân
- 293 Yâ iki pâdişeh-i perde-nişîn
Mâlik-i mağrib ü maşrıḫdı hemîn

- 294 Nazarındaki o şaf şaf müjgân
Nâvek-endâz-ı rezim-gâh idi şan
- 295 Hûb u hem-vâr idi müjgân-ı siyâh
Ya'ni her birisi tîr-i cân-kâh
- 296 Müje-i tîr ile ebrû-yı kemân
Hedef-i maqşadı eylerdi nişân
- 297 Eylemiş ebrularını Tevvâb
Kıble-i ehl-i yakîne mihrâb
- 298 Eylemiş ya'ni Hudâ-yı müte'âl
Cümle esbâb-ı cemâlin ikmâl

كان حسين بن علي كرم الله وجهه رضي الله عنهما مدور الرأس

[Hüseyin b. Ali (ra)'ın başı yuvarlaktı.]

- 299 Eyleyen şûret-i hüsnin taşvîr
Eylemiş re's-i şerîfin tedvîr
- 300 Ser-i devletleri müdevver idi
Ki güneşden daği münevver idi
- 301 Resmi mevzûn u müdevver ü laîf
Gûy-ı nûr idi şan ol re's-i şerîf
- 302 Nûrdan künbed-i kenz idi 'ayân
Ya'ni ol tîk-ı binâ-yı îmân
- 303 Tîk-ı gencîne-i esrâr-ı kadîm
İdi ol re's-i hümâyûn u kerîm
- 304 Şöyle maqbûl idi ol 'âli-güher
And içerdi başına kerrubiler

كان حضرت حسين رضي الله واسع الصدر

[Hz. Hüseyin (ra) geniş göğüslü idi.]

- 305 Didiler vaşf-ı şerîfnde hemîn
Vâsi'ü's-şadr idi ol şâh-ı güzîn
- 306 Ya'ni vüs'atlü idi sîne-i şâf
Kurş-ı meh gibi beyâz u şeffâf
- 307 Şafha-i sîne-i sîmîne meger
Yazdı nûr âyetini kilik-i kader
- 308 Nûr-ı îzâh ile miftâh-ı fütûh
Metn-i şadrında muṭavvel meşrûh
- 309 Ya'ni olmuş idi kenzü'l-esrâr
Sîne-i şems-i ma'ârif âşâr
- 310 Nola şadrında olursa vüs'at
O idi medfen-i sırr-ı hikmet
- 311 Menba'-ı râz-ı nihân-ḥâne-i cân
Ya'ni gencîne-i esrâr-ı nihân
- 312 O güzel sîne-i pâkin didiler
Sîne-i çâki idi kerrubiler

كان حسين بن علي كرم الله وجهه عظيم المنكين

[Hüseyin b. Ali (kerremellahu vechehu)'nun omuzları büyüktü.]

- 313 Böyle naql oldu bi-taḳdîr-i Qadîm
İki dûşânesi olmuşdı 'azîm
- 314 Yaşşı yağrınlu yaraşık idi hem
Çü leṭâfet ile ol kân-ı kerem
- 315 Ya'ni ol Hâzret-i Hâk bâ-temkîn

Eylemiş her ser-i ‘azmini metîn

- 316 Ne kadar luğf ile şefkatlü idi
O kadar daği mehâbetlü idi
- 317 Heybetinden o Yezîd-i nâdân
Lerze-nâk idi nite berg-i hâzân
- 318 Murğ-ı ‘anğâ-yı şecâ‘at idi ol
Cevher-i bağr-ı şehâvet idi ol
- 319 Bir kerem-kânı sağî-server idi
Ki verâşet ile şan Hâyder idi

طویل الیدین

[Elleri uzundu.]

- 320 Eylemiş hâzret-i Hâllâğ-ı cemîl
Yed-i kudretle yedeynini tavîl
- 321 Ya‘ni kim diğğat idenler didiler
Uzun idi o mübârek eller
- 322 Oldı çün mağsem-i elğâf u kerem
Yed-i kudretle mü‘eyyed idi hem
- 323 Ki şehâvetle şeca‘âtde ‘ayân
Var idi pes yed-i tûlâsı hemân
- 324 Yed-i beyzâ-yı Kelîm’e nisbet
Yed-i a‘lâsı idi zî-kudret
- 325 Ki elinde idi burhân-ı selef
Ya‘ni dest-mâyesi ‘izzetle şeref
- 326 Desti gâyet ile kuvvetlü idi
Bir kerem şâhibi devletlü idi

كان حسين بن علي كرم الله وجهه رقيق الانامل

[Hüseyin b. Ali (kerremellahu vechehu)'nun parmakları zarif idi.]

- 327 Böyle naql oldu bi-ğavl-i taḥkîk
Ya'ni parmakları kudretle rakîk
- 328 Barmağı ince uzun idi hemân
Ki elif şeklini eylerdi 'ayân
- 329 Ya'ni her parmağı bir kilik-i kader
Dest-i kudretde muḥarrerdi meger
- 330 Çekdi engüşt-i kaderle farzâ
Bir beyâz pençe-i fermân-ı қаzâ
- 331 İtmeye şafḥa-i 'âlemde rakam
Şekl-i engüştü gibi resm-i qalem
- 332 Ki kerâmet ile her parmağı şan
Düşmeniñ gözine bir mîl hemân

مربوع القمامة

[Orta boylu idi.]

- 333 Dağı ol genc-i revân serv-i ḥırâm
Merbu'u'l-ğâme idi sîm-endâm
- 334 Orta boylu idi ol merd-i güzîn
Ne tavîl ü ne qaşîr idi hemîn
- 335 Tâm idi қadd-i bülend ü mevzûn
Bâğ-ı dehr içre idi sidre-nümûn
- 336 Reh-revân olsa ger ol serv-i revân
Reşk iderdi aña tûbâ-yı cinân

- 337 İdeli bâğ-ı leṭâfetde zuhûr
Didiler ḳaddine bir servi-i nûr
- 338 Nûr idi ḳâmeti ser-tâ-be-ḳadem
Nola dinse aña ṭûbâ-yı İrem
- 339 İhtizâz itse ‘alem gibi hemân
Ḳudsiyân pîşine olurdu revân
- 340 Câme-i la‘line meyl eyler idi
Ya‘ni bir berg-i gül-i hoş-ter idi
- 341 Gelse meydâna pes ol la‘l-în-pûş
Ḳan döker dîdelerinden sürûş
- 342 Raḳam-ı ‘ömrin iden çün taḫrîr
Ḳıldı târîḫini böyle taḫrîr
- 343 Heşt ü pencâha irişdikde hemîn
Oldı pes ‘âzim-i firdevs-i berîn
- 344 Ya‘ni ol meḫar-ı merdân-ı Hudâ
Oldı ser-dâr-ı cüyûş-ı şühedâ

Münâcât

- 345 Başla ey dil yine âh u zâra
Eylegil sîneñi pâre pâre
- 346 Derd ile eyle derûnuñ şad-çâk
Ḳûn ile dîdeleriñi nem-nâk
- 347 Yeridir ḳan döke bâ-âh u enîn
Demidir ağlaya iñleye ḫazîn
- 348 Şerḫalarla idegör sîneñi hem
Yine mânende-i gülzâr-ı İrem
- 349 Zaḫm urup şerḫalar açgıl ber-ten

- Ola tâ hâne-i dil pür-revzen
- 350 Akıda çeşme-i zaḥmîñ Ceyhûn
Dökile çeşm-i terinden pes hûn
- 351 Şöyle seyyâl ola kim dîde-i âb
Süre gülzâr-ı fenâyı seyl-âb
- 352 Ağla ey dîde ki mâtemdir bu
Şaçıla eşk-i revânîñ her sû
- 353 Hûn-ı çeşmiñ ile müjgân-ı kalem
Kerbelâ kışşasın eyleye raḡam
- 354 Çünkü bâ-ḥikmet-i Haḡ ‘azze ve cell
Ya‘ni “lâ-yüs’elü ‘ammâ yef‘al”
- 355 Hücçet-i mâtemini kilik-i kazâ
Eyledi hûn-ı cigerle imzâ
- 356 Virdi eyyâm-ı sürûra encâm
Felek ‘işret günini eyledi şâm
- 357 Ol şehiñ defter-i ‘ayşını meger
Dürdi miḡnet ile eyyâm-ı keder
- 358 Ol ciger-pâre-i maḡbûb-ı Hudâ
Daḡi maḡdûm-ı ‘Aliyy-i a‘lâ
- 359 Kerbelâ şâhı İmâm-ı Hüseyin
Ya‘ni ser-ḡalka-i cem‘iyyet-i dîn
- 360 Gösterüp Haḡḡ’a çü teslîm ü rızâ
Oldı pes ḡarḡa-i girdâb-ı belâ
- 361 Tîḡ-ı ḡayreti kuşandı beline
Terk-i ser eyledi Mevlâ yolına
- 362 Gösterüp râh-ı hüdâyı ḡalka
Da‘vet eylerdi ḡamuyı Haḡḡ’a

- 363 Meger ol menba‘-ı her şerr ü belâ
Maşdar-ı zulm ü sitem cevr ü cefâ
- 364 Ya‘ni mel‘ûn-ı Yezîd-i nâ-pâk
Eylemez baħır-ı muħîṭ anı ki pâk
- 365 Devlet-i fâni için itdi ħurûc
Eyledi zirve-i ‘iṣyâna vülûc
- 366 ‘Alem-efrâz-ı ħurûc itdi le‘îm
Ya‘ni ser-‘asker-i şeyṭân-ı racîm
- 367 Oldı ħâ‘în-i veliyy-i ni‘met
Kılmadı âl-i resûle ‘izzet
- 368 Semm-i ‘akreb k’ola bâ‘iṣ-i velîd
Zâhir olmaz mı bunuñ gibi Yezîd
- 369 Almamış bezm-i ezelden behre
Değişüp mülk-i beķâyı dehre
- 370 Dûd-ı fişķ itdi demâğına şu‘ûd
Başladı mel‘anete ol merdûd
- 371 Ya‘ni şeh-zâde-i ‘âlî-güherin
Def‘ine itdi nişâr şûr u şerin
- 372 Devlet-i fâni cihân için ‘ayân
Bî-vecih қatline sa‘y itdi hemân
- 373 Bir nice ħâ‘în-i dîn ü devlet
Gönderüp қatline virdi ruḫşat
- 374 Duydı çün kıṣṣa-i mel‘ûnı hemân
Cezm idüp rütbesini ol sultân
- 375 Bî-muħâbâ idüben ‘atf-ı licâm
Kerbelâ semtine eyledi ħırâm

- 376 İrişüp anda gürûh-ı Nemrûd
İtdiler semt-i Furât'ı mesdûd
- 377 Bir alay şirzime-i fısk u fücûr
Kıldılar ol şehi anda maşşûr
- 378 Hâşılı cümle ğuzât anda hemân
İtdi her birini rezm-i 'aşşân
- 379 Ya'ni meydân-ı ğazâya yetdi
Kimisi yüz kimi elli itdi
- 380 Düşdiler dehşete hâricîler
Bunlar ile çıkışılmaz didiler
- 381 Didiler gel berü el bir idelim
Cümle ile bir uğurdan gidelim
- 382 Koyulup cümlesi de nite kilâb
Oldı nâ'ire-i ceng pür-tef ü tâb
- 383 Her biri nice ğazâ eyledi pes
İtdiler 'âkıbet 'azm-i firdevs
- 384 Mâ-ħaşal ol şeh-i iklîm-i şehâ
Bî-tereddüd idüp 'azm-i heycâ
- 385 Ğaydarâne idüben ħarb ü kıtâl
İtdi a'dâyı perîşân-aħvâl
- 386 Şaflarını dağıdup bi'd-defe'ât
Kıalb-i 'adâya iriştirdi çü at
- 387 İtdi pes anda ğazâ-yı bî-ħad
Oldı seyl-âb-ı kıtâle çün sed
- 388 'Âkıbet başa çıkılmaz didiler
Tîr-i bârân idüp ol mel'ûnlar

- 389 İrgirüp yetmiş iki zaḥm-ı şedîd
Cism-i pâkine o dem ceş-i Yezîd
- 390 İrdi pes câm-ı şehâdetle kazâ
Oldı sulṭân-ı gürûh-ı şühedâ
- 391 Mihr ü meh eyledi çeşmin pür-ḥûn
Ḳan ile doldı bu tâs-ı gerdûn
- 392 Ḳaclet ile nazâr idince añâ
Yere geçmege diler idi semâ
- 393 Ağladı ya'ni feleklerde melek
Yerde âdem daḡi deryâda semek
- 394 İñledi mâtemi ile gerdûn
Bir gün idi ki kıyâmetden o gün
- 395 Çıkdı evc-i felege âh-ı şerer
İtmedi seng-dil-a'dâya eşer
- 396 Ḳılmadı âl-i resûle şefḳat
Virdi zulmine o kâfir gâyet
- 397 İtdiği mel'aneti o merdûd
Eylemez anı ne kâfir ne Cehûd
- 398 Añâ etbâ'-ı ḡabîşine tamâm
Nice biñ la'net ola rûz-ı kıyâm

Ḳâtime-i Ḳilye-i Ḳazret-i Ḳaseneyn

- 399 Eyle ey ḡâme-i ḡûnîn erkâm
Semt-i 'özre yine sen 'atf-ı licâm

389a-zaḥm S1 / ḡarb S2.

398b-Nice biñ la'net ola S2 / Nice la'net ola tâ S1.

Başlık: Ḳâtime-i Ḳilye-i Ḳazret-i Ḳaseneyn S1 / Ḳâtime-i Ḳilye-i Ḳazret-i İmâm Ḳüseyn S2.

- 400 Yoğ iken ya'ni liyâkatden eșer
Almış iken dilimi gerd-i keder
- 401 Şevk ile hilyeleri nazmına pes
Dil-i sevdâ-zedeye dūřdi heves
- 402 Bî-hisâb eylemiřem anda kuřūr
Zeyl-i 'afv ile ola ki mestūr
- 403 Gerçi cürm ile kuřūrüm çoğdur
Anların luşfına gâyet yoğdur
- 404 Umaram bakmayalar noğşâna
Beni de atmayalar yabana
- 405 Ol sa'idân-ı Şecâ'at-güster
Ya'ni nev-bâve-i nağl-ı Ėaydar
- 406 Bakmayup cürm ü kuřūrıma hemân
Eyleyüp luşf u 'inâyet iğşân
- 407 Midhatinde dil uzatmağâ benim
Ya'ni cürmüm ile varmaz dehenim
- 408 Ki zebân olsa da her mûy-ı beden
İtse evşâflarını biñ dilden
- 409 'Acz ide mağmidetinde her ân
Olalar şerm ile çün beste-dehân
- 410 Kande evşâf-ı celâ'il-âşâr
Kande bu nazm-ı perîşân-güftâr
- 411 Ėarağ-ı cümle **Őalâhi**-bî-kes
İntisâb-ı der-i devletleri pes
- 412 Biñ yüz elli üçe vardıkda tamâm
Oldı bu nazm idüben Ėatm-i kelâm

- 413 Bu eŕerden dağı buydı mağlûb
Bir du‘â eyleye erbâb-ı ıulûb (1153)

II. Müstakil Olmayan

HANYALI NÛRÎ

Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn

Hayatı ve Eserleri

Yaygın olarak bilinen mahlası Nûrî'dir. Bununla birlikte kaynaklarda Osman, Osman Nûrî, Nûrî Osman, Osman Emîn gibi farklı isimlerle anılmaktadır. Ayrıca Nûrî de bazı beyitlerinde Emîn ve Sa'îd mahlaslarını kullanmıştır. Hanyalı Nûrî Divanı üzerine bir doktora çalışması yapan Abdullah Aydın, Nûrî'nin birkaç mahlas kullanmasının şairin gençlik dönemindeki mahlas arayışından kaynaklanmış olabileceğini söylemektedir (2009: 6).

Nûrî 1181/1767-68 yılında Hanya'da doğmuştur. Dedesi Osman Emîn Efendi, babası Ahmed Bey'dir.

Öğrenimi hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Hanya'da Farsça hocası diye tanınan İbrahim Efendi'den Farsça öğrenmiştir. Nûrî, 1215/1800 yılında Hanya muhafazasına memur, yerli Yeniçeri Ocağı'nın tımarlı kâtibi olmuş ve uzun bir süre bu görevde bulunmuştur. (Kurtoğlu 2006: 16).

18 Safer 1230/30 Ocak 1815'te 38 yaşında iken Hanya'da vefat etmiştir.

Nûrî, büyük edebî merkezlerden uzakta yaşamasına rağmen, burada divan şiirinin usta isimleri Nâbî ve Sâbit'i okuyarak kendisini yetiştirmiş, Farsçaya da şiir yazabilecek kadar vâkıf bir şairdir. Sâbit, Servet ve Hâtem'e nazireleri vardır (Kurtoğlu 2006: 18).

Eserleri şunlardır: Divan, Târîh-i Girid, Tuhfe-i Nûriyye, Tezyîl-i Nûriyye, Tezkire-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid, Tarîkü'l-İhtisâr. Hilyesi divan içerisinde yer almaktadır. Ayrıca Nûrî'nin biyografisini yazan Barbaroszade Şakir, onun Mesnevi-i Şerîf Şerhi, Kasîde-i Irâkî Şerhi, Coğrafya ve Kelâm-ı Evliyaullah Şerhi adlı bazı şerhlerinin bulunduğunu, tarihin yanı sıra coğrafya alanında da eser verdiğini söylemektedir (Aydın 2009: 44).

A. Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn'in Nüshaları

Nûrî'nin 74 beyitlik hilyesi müstakil bir hilye olmayıp divan içerisinde yer almaktadır. Hanyalı Nûrî Divanı üzerine bir doktora çalışması yapan Abdullah Aydın'ın tespitine göre divanın dört nüshası vardır.

1. Bodleian Library University of Oxford, MS Turk. E. 24.
2. Çorum Hasan Pasa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113.
3. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 356. 1202.
4. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 326.

Biz hilye metnini İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 326'da kayıtlı nüshaya göre hazırladık. Aydın'ın, tezi içerisinde verdiği metindeki beyit sayısı ile bizim çalışmamızda verdiğimiz metindeki beyit sayıları aynıdır. Ayrıca birkaç küçük ayrıntı dışında nüshalar arasında çok önemli kelime farkları bulunmadığı için edisyon-kritik yapma gereği duymadık.

B. Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn'in Yazılış Sebebi

Nûrî, hilyesini neden kaleme aldığını şöyle açıklar: Zamanın üstadı, ilim ve irfan ülkesinin padişahı Hâkânî, resulullahın pak hilyesini yazdı. Bu eseri tanzir etmek mümkün değil. Hilyeler içerisinde onun seçkin bir yeri

vardır. Yalnız Hâkânî, melek tavırlı o dört dostun hilyesini yazmamış. Pak sözlü Cevrî de Hz. peygamber hilyesini zeyl ederek dört halife hilyesini yazdı. Ancak onun da zeyli eksik kaldı çünkü Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyelerini yazmadı. Şükürler olsun sıra bana geldi. Gerçi onların medhini yapmak haddim değil. Ancak gayretle Cevrî'nin nüshasını zeyl ederek o iki şehzadenin natına başladım.

Yukarıdaki ifadelerden anlıyoruz ki Nûrî, Cevrî'nin ve kendisinin, manzumelerini zeyl olarak değerlendiriyor. Hâkânî'nin yazmadığı dört halifeyi Cevrî, Cevrî'nin yazmadığı Hz. Hasan ile Hüseyin'ini de kendisi yazarak Hâkânî'nin eserini zeyl etmiş oluyor. Bu noktada nazire ve zeyl kavramlarını birbirinden ayırt etme zorunluluğu karşımıza çıkmaktadır. Hilyesinde Hâkânî'nin adını her anan kişinin eserini nazire mi saymalıyız? Her şeyden önce bir hilye Hz. peygamber hilyesi değilse ve o eserin sahibi şair, eserinde Hâkânî'nin, Cevrî'nin ve Neşâtî'nin eserlerini tamamlamak ya da onların yazmadıkları bir konuda hilye yazmak istediklerini belirtiyorsa bu eseri bir zeyl saymanın daha uygun olacağını düşünüyoruz. Bu durumda Nûrî'nin hilyesi de Hâkânî'nin hilyesinin zeyli olan Cevrî'nin hilyesinin zeylidir diyebiliriz.

C. Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn'in Şekil Özellikleri

Nûrî'nin hilyesi, divan içerisinde yer alan dolayısıyla müstakil bir hilye olmayan 74 beyitlik küçük bir manzumedir. Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Konu dört başlık altında ele alınmıştır. Şöyle ki:

1-23. beyitler arası: Tevhid

24-41. beyitler arası: Sebeb-i Manzûme

42-54. beyitler arası: Hz. Hasan

55-64. beyitler arası: Hz. Hüseyin

65-74. beyitler arası: Dua (Bu bölüm için ayrı başlık açılmamıştır.)

D. Hilye-i Haseneynü'l-Ahseneyn'in Muhteva Özellikleri

Nûrî, Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyelerini şöyle verir:

Hz. Hasan

Uzun boyluydu. Bu yönüyle benzerlerinden daha üstündü. Yüzü yasemin kadar beyazdı. Son derece güzeldi. Allah onu utanma ve edeple yumuşak huylu kılmıştı. Yüzü resulullah'a benzerdi, sözü de onun gibi söylerdi. Medine çarşısına gidince herkese güzellikle, iyilikle selam verirdi. Nurlu boynu uzundu. Teni hoş ve latifti. O cihan sultanı va'za başladığında bütün ashabı kendisine hayran ederdi. Sesi Dâvûdî idi, Nemrud'ı yakan ateş gibiydi. Şah idi, âlim idi, kamil idi. Cömertlikte gönlü genişti.

Hz. Hüseyin

Boyu orta olup yüzü son derece nurlu idi. Yüzü buğday renkliydi. Görenler ona meftun olurdu. Ne şişman ne de zayıftı. Kilosu gayet ölçülüydü. Savaş ve sağlamlık meşeliğinin arslanı, kahramanlık ülkesinin kumandanıydı. Her ne zaman ata binse önüne çıkmak imkânsızlaşırdı. Meydana çıktığında kâfirler perişan olurdu.

Kısacası cihan sultanı olan o iki şehzadenin biri güneş biri aydı. İkisi de düzgün boylu birer serviydi. Dilerim her biri cennet bülbülü olsun.

Hanyalı Nûrî, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T 326, v. 25a-27a.

Hilye-i Şerîf-i Haseneynü'l-Ahseneyn

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Minnet ol zât-ı celîlü’ş-şâna
Hâlîk-ı nüh-felek-i imkâna
- 2 Bir tecellî ile kıldı fermân
‘Âlem-i hejde hezâr oldu ‘ayân
- 3 Halk idüp levh-i kazâ vü kaderi
Ba‘de-zîn şems ü nücûm u kameri
- 4 Cümle ‘âlemleri icâd itdi
‘Unsuruñ kaşrını bünyâd itdi
- 5 Mâ-sivâ oldu mişâl-i şecere
Eyledi Âdem’i aña semere
- 6 Cümle mahlûqdan itdi ekrem
Nev‘-i insânı o Hallâk-ı ümem
- 7 Oldı mümtâz u ser-efrâz insân
Kim odur mâlik-i mülk-i ‘irfân
- 8 Bâ-huşûş seyyid-i nev‘i- âdem
Eşref ü es‘ad-ı halk-ı ‘âlem
- 9 Maḥrem-i ‘ilm-i Cenâb-ı Mevlâ
Hâzin-i daḥme-i esrâr-ı Hudâ
- 10 Bülbül-i bâğ-ı vişâl-i ḥazret

Gül-i şad-berg-i riyâz-ı vaḥdet

- 11 Tâc-pîrâ-yı serîr-i lâhût
Dür-i derrî-i biḥâr-ı ceberût
- 12 Rûḥ-ı kevneyn ü ḥudâvend-i enâm
Kâşif-i sırr-ı Ḥudâ-yı men‘âm
- 13 Mürşid-i ḥân-ḳah-ı kevn ü mekân
Dest-gîr-i fuḳarâ-yı devrân
- 14 Melce ü kehf ü penâh-ı ğurebâ
Şâh-ı feryâd-res-i rûz-ı cezâ
- 15 İbni ‘İmrân aña ser-gerdândır
Mu‘cizâtına Mesîḥ ḥayrândır
- 16 Ey şeh-i mesned-i “levlâke lemâ”
Dâver-i memleket-i “ev-ednâ”
- 17 Server-i ḥayl-i rüsûlsin bî-şek
Yüz sürer dergehiñe çarḥ-ı felek
- 18 **Nûri**-i ḥaste seniñ bendeñdir
Ya‘ni ki bende-i efgendeñdir
- 19 Mâ-sivâ zaḥmı aña kâr itdi
Dâr-ı dünyâyı aña dar itdi
- 20 Eyle sultânım aña luṭf u kerem
Tâ ki pür-nûr ola ser-tâ-be-ḳadem
- 21 Rûḥ-ı pâkiñe şalât ile selâm
Eyleye ḥazret-i Ḥallâḳ-ı enâm
- 22 Daḫi evlâdıñ ile aşḫâbıñ
Cümle etbâ‘ıñ ile aḫbâbıñ
- 23 Olarak rahmet-i Ḥaḳḳ’a şâyân
İdeler cennet içinde seyrân

Sebeb-i Manzûme

- 24 Sebebin diñle bu nev-âşârîñ
Ya'ni bu nüşha-i pür-esrârîñ
- 25 Çünkü Hâkâni-i üstâd-ı zamân
Ol şeh-i mülk-i 'ulûm u 'irfân
- 26 Pîşe-i nazmını fi'le getirüp
Bir güzel nüşha-i bi'l-ķuvve düzüp
- 27 Hilye-i pâk-i resûlullâhı
Ya'ni evşâf-ı ħabîbullâhı
- 28 Eyledi ħûb u muşanna' taķrîr
Cümle evşâfını kıldı taķrîr
- 29 Ĥabbezâ hilye-i pâk-i nebevî
Eşer-i mu'cize-i Muştafavî
- 30 Böyle bir nüşha-i 'âlî-şâna
Baķılır mı var iken dîvâna
- 31 Nice mümkin anı tanzîr itmek
Yaĥod i'câzını taşvîr itmek
- 32 Hilyeler içre o mümtâz oldu
İŝtîlâĥ ile ser-efrâz oldu
- 33 Yazmamış lîk çehâr-ı yârı
Ol aĥıbbâ-yı melek-eķvârı
- 34 Ba'de-zîn Cevri-i pâkîze-süĥan
Na't-ı aŝĥâbı görüp müstaĥsen
- 35 Dördünüñ na'tını tafşîl itdi
Hilye-i ħazreti tezyîl itdi
- 36 Eyledi ol daĥi sehv ü nisyân

Çaldı tezyîli anıñ da noqşân

- 37 Yazmamış ol daği şehzâdeleri
Ol iki ‘ar‘ar-ı âzâdeleri
- 38 Ħamdü-lillah baña irdi nevbet
Vireyim Ħâmeme ben de ruşşat
- 39 Gerçi Ħaddim degil ey dil ki idem
MedĦ-i şıbteyn-i şeh-i taĦt-ı Ħarem
- 40 Lîk Ħayret ile tekmîl itdim
Nüşa-i Cevri‘yi tezyîl itdim
- 41 İki şâh-zâde-i ‘âlî-şâna
Başladım na‘tına küstâĦâne

Vaşf-ı Ħazret-i Ħasan rağiyallahu te‘alâ anhü

- 42 Gülbün-i gülşen-i ‘irfân Ħasan
Ya‘ni ol şâĦib-i vech-i aĦsen
- 43 Çad-i bâlâ ile mümtâz idi
Cümleden daği ser-efrâz idi
- 44 Yâsemen gibi beyâz idi yüzi
Gûyiyâ bâĦ-ı cinân idi özi
- 45 Ħayl-i aşĦâbda ol emlaĦ idi
Tûti-veş söyler idi efşâĦ idi
- 46 Eylemişdi anı ĦallâĦ-ı Ħakîm
Dâ‘imâ şerm ü Ħayâ ile Ħalîm
- 47 Ħazret-i AĦmed’e beñzerdi yüzi
Daği anıñ gibi söylerdi sözi
- 48 SûĦ-ı Yeşrib‘de idince o Ħırâm
Herkesle luĦ ile virürdi selâm

- 49 Gerden-i enveri olmuşdı dırâz
‘Âşık olmuşdı aña ehl-i Hicâz
- 50 Teni olmuşdı leţâfetle naĥîf
İ‘tidâl üzre idi ĥûb u laţîf
- 51 Başlasa va‘za o sulţân-ı cihân
Cümle aşĥâbı iderdi ĥayrân
- 52 Min-ledünden dehenin açsa eger
Ĥazret-i Ĥızr aña kulluk ider
- 53 Şavt-ı a‘lâsı idi Dâvûdî
Yaĥar âteş gibi her Nemrûd’ı
- 54 Şâh idi ‘âlim idi kâmil idi
Hem seĥâvet ile deryâ-dil idi

Der-Vaşf-ı Ĥazret-i Ĥüseyn Raĥiyallahu Te‘alâ Anhü

- 55 Şem‘-i bezm-i şühedâ ya‘ni Ĥüseyn
Ĥurretü’l-‘ayn-ı imâmü’l-ĥaremeyn
- 56 Zübde-i âl-i ‘abâ kân-ı seĥâ
Maĥrem-i râz-ı dil-i şîr-i Ĥudâ
- 57 Evsaţü’l-kâme idi ol server
Yüzi ifrâţ iledir pek enver
- 58 Levn-i rûyıydı anıñ gendüm-gûn
Anı kim görse olurdı meftûn
- 59 Ne laĥîm idi o server ne naĥîf
İ‘tidâl üzre idi cismi latîf
- 60 Bîşe-i rezm ü şalâbet şîri
Oldurur mülk-i şecâ‘at mîri
- 61 Yekke-tâz-ı reh-i iĥlîm-i celâl

Şâh-bâz-ı evecât-ı iclâl

- 62 Şâhibü'l-vâkt idi ol 'âlî-câh
Emr idüp aña ğazâ ile İlâh
- 63 Esb-i tîze ne zamân olsa süvâr
Öñüne çıkmak olurdu düş-vâr
- 64 Her kaçan eylese 'azm-i meydân
Kâfirân olur idi ser-gerdân
- 65 Hâşılı ol iki sulţân-ı cihân
Ol iki hâmil-i 'arş-ı îmân
- 66 Biri hırşîd idi birisi kamer
Birisi la'l idi biri gevher
- 67 Her biri serv-i sehî-kâmet idi
İkisi 'âleme hem hücçet idi
- 68 Cümle evlâdı resûlullâhîñ
O hudâvend-i felek-dergâhîñ
- 69 Olalar maq'ad-ı şıdğ üzre muķîm
Her biri ola hezâr-ı tesnîm
- 70 Yâ İlâhî şeref-i Aħmed için
Rûh olan ol cesed-i es'ad için
- 71 Eyle bu **Nûri**-i zâra dermân
İtme güm-kerde-i râh-ı 'işyân
- 72 Dest-gîr ol aña her dem yâ Rab
Seni hem-vâre ide tâ ki taleb
- 73 Mâ-sivâdan anı eyle âzâd
Dil-i vîrânesini kııl âbâd

61b: Kelimenin aslı evcât olduğu hâlde vezin gereği evecât olarak okunmuştur.

74 Luṭfiñi bendeñe şâyân eyle
'Avfiñi luṭf ile fermân eyle

5. AŞERE-İ MÜBEŐERE HİLYELERİ

Güftî'nin Hilyesi

Na'tî'nin Hilyesi

Şâkir Mehmed'in Hilyesi

Giriş

Hz. peygamber tarafından cennete girecekleri daha hayatta iken kendilerine müjdelenen on sahabi olarak tanımlanan aşere-i mübeşşerenin bazı ortak vasıfları şunlardır:

1. Tamamı ilk Müslümanlardan olan bu on sahabi Hz. peygambere ve İslam'a büyük yardımlarda bulunmuşlardır. 2. Kureyş kabilesine mensup olup nesepleri Hz. peygamberin nesebiyle birleşmektedir. 3. Bedir savaşına ve Bey'atürrıdvân'a katılmışlardır. Bey'atürrıdvân'da bulunamayan Hz. Osman adına bizzat Hz. peygamber iki elini birbirine kavuşturarak biat etmiş onu da biata biata katılanlardan saymıştır. 4. Allahı ve resulünü sevdikleri bizzat Hz. peygamber tarafından açıklanmıştır. 5. Allah yolunda yakınlarına karşı savaşmaktan çekinmemişlerdir (Aydınlı, Çakan 1991: 547).

Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvâm, Abdurrahmân b. Avf, Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Sa'd b. Ebî Vakkas, Sa'îd b. Zeyd aşere-i mübeşşereyi oluşturan isimlerdir. Bunlardan dört halife ile ilgili bilgileri dört halife hilyeleri içerisinde verdiğimiz için burada sadece geriye kalan altı kişiden bahsedeceğiz.

1. Talha b. Ubeydullah

Künyesi Ebû Muhammed Talha b. Ubeydillâh b. Osman et-Teymî el-Kureşî'dir. İslam öncesi Mekke'nin önemli tüccarlarından olan Talha b. Ubeydullah, Hz. Muhammed'in peygamberliğini öğrenince hemen İslamiyeti kabul edip ilk Müslümanlar arasında yer almıştır. Müslüman olduğu günlerde Hz. Ebubekir ile aynı ipe bağlanıp eziyet gördükleri için "bitişikler" veya "ayrılmaz dostlar" anlamına gelen "Karîneyn" ismiyle anılmışlardır.

Talha b. Ubeydullah birçok evlilik yapmıştır. Eşlerinden dört tanesi Hz. peygamberin eşlerinin kız kardeşleridir. Bu nedenle Hz. peygamberin bacanağıdır.

Bedir Savaşı'na katılamamışsa bile Bedir'den itibaren bütün gazalara katılmış kahramanca savaşmıştır. Uhud Savaşı'nda Hz. peygamberi korurken birçok yara almış, eli de çolak kalmıştır.

Talha b. Ubeydullah, kendisini Hz. Osman'ı öldürenler arasında yer almakla suçlayan Mervân b. Hakem tarafından Cemel Savaşı'nda 656 yılının aralık ayında öldürülmüştür.

Zenginliği ve cömertliğiyle tanınan Talha aynı zamanda iyi bir hatipti. Hz. peygamber tarafından hayr, feyyâz, cûd sıfatlarıyla anıldığı rivayet edilmiştir (Erul 2010: 505).

Talha b. Ubeydullah üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlayan Mustafa Sami Tok, onun fiziksel özellikleriyle ilgili kaynaklarda şu bilgilerin bulunduğunu söylemektedir: Talha b. Ubeydullah'ın fiziksel özellikleri hakkında kaynaklar benzer ifadeler kullanırlar. Talha b. Ubeydullah hızlı yürür ve adımlarını büyük atardı. Döndüğü yöne tüm bedeniyle dönerdi (2009: 12).

2. Zübeyr b. Avvâm

Künyesi Avvâm b. Huveylid b. Esed b. Abdi'l-Uzza b. Kusay b. Kilâb b. Kureyş b. Esed'dir. Hz. Ebubekir'in tesiriyle Müslüman olmuştur. Diğer sahabîler gibi birden fazla evliliği olan Zübeyr b. Avvâm'ın ilk eşi de Hz. Ebubekir'in kızı Esmâ'dır.

Okuma yazma bilenlerin sayısının çok az olduğu o dönemde Zübeyr b. Avvâm Mekke'de Hz. peygamberin kâtipliğini yapmıştır. Bu durum Medine'de vahiy kâtipliği olarak devam etmiştir.

Hz. peygamberin en sevdiği sahabilerinin başında gelen Zübeyr b. Avvâm'ın bazı fiziksel ve kişisel özellikleri hakkında Mustafa Sami Tok şunları söylemektedir: Fiziksel özelliklerinden anladığımız kadarıyla o, nevi şahsına münhasır yapıya sahip görünmektedir. Öyle ki vücudu her ayrıntısı ile orantılı bir yapıya sahipti. Ayrıca karısı Esmâ binti Ebî Bekir'in söylediğine göre kıskanç bir erkekti. Zübeyr b. Avvâm ipek elbise giymeyi severdi. Bunun yanında zengin olduğu hâlde yaşantısı sade ve mütevazıydı. Aynı zamanda son derece takva sahibi, merhametli, haktan, haklıdan ve eşitlikten yana, nazik huylu ve ince ruhlu bir yapıya sahipti (2009: 18).

3. Abdurrahmân b. Avf

Künyesi Ebû Muhammed Abdurrahman b. Avf b. Abdiavf el Kureşî ez-Zührî'dir. Hz. Ebû Bekir vasıtasıyla Müslüman olup ilk sekiz Müslüman arasında yer almıştır.

Hz. peygamber ile birlikte bütün savaşlara katılmış, Uhud savaşında çok sayıda yara sebebiyle topal kalmıştır. Tebük seferinde cemaate imamlık ettiği sırada Hz. peygamber de bu cemaate katılınca Abdurrahman b. Avf, Hz. Ebubekir gibi Hz. peygambere imam olma şerefine erişmiştir.

Son derece zengin ve cömert bir sahabe olup Hz. peygamberin derin sevgisini kazanmıştı. 75 yaşlarında Medine'de vefat etmiştir.

4. Ebû Ubeyde b. Cerrâh

Künyesi Ebû Ubeyde b. Âmir b. Abdillâh b. El-Cerrâh el Fihri el-Kureşî'dir. 583 yılında Mekke'de doğmuştur. Cahiliye devrinde çok az sayıda olan okuryazarlardan olduğu için kureyşliler kendisine değer verirdi. Hz. Ebubekir vasıtasıyla Müslüman olmuş ve bu uğurda ağır baskılara maruz kalmıştır.

Hafız sahabilerden olan Ebû Ubeyde b. Cerrâh veba hastalığından vefat etmiştir.

Uzunca boylu, zayıf yapılı, seyrek sakallı olan Ebû Ubeyde, Uhud Gazvesi'nde Hz. peygamberin yüzüne batan miğfer parçasını dişleriyle çıkarırken iki ön dişi çıkmıştı. Hz. peygamber mütevazı, zühd ve haya sahibi olan Ebû Ubeyde'yi çok sever, ahlak ve şahsiyetini takdir ederdi (Önkal1994: 250).

5. Sa'd b. Ebî Vakkas

Künyesi Ebû İshâk Sa'd b. Ebî Vakkâs Mâlik b. Vüheyb el-Kureşî'dir. 592 yılında Mekke'de doğmuştur. Diğer sahabiler gibi Hz. Ebubekir'in vasıtasıyla Müslüman olmuştur. Birgün müşriklerin hakaretlerine dayanamayarak bir müşiği yaraladığı için İslam uğruna ilk kan akıtan kişi olarak anılmıştır. Ayrıca Hz. peygamberin Medine'ye hicretinden sonraki yedinci ayda bir mücadelede müşriklere ilk oku atan kişi Sa'd b. Ebî Vakkâs olmuş, böylece okçuluktaki hüneriyle şöhret bulmuştur.

Hadis nakli konusunda titiz davranmış, gerekmedikçe ve emin olmadıkça rivayette bulunmamıştır. Hayatının son yıllarında gözlerini kaybeden Sa'd b. Ebî Vakkâs 678 yılında Akik'te vefat etmiştir.

Hz. peygamberin duasını aldığı için onun yaptığı bütün duaların kabul edildiği belirtilmiştir (Hatiboğlu 2008: 373).

Güçlü bir vücut yapısına sahip olduğu rivayet edilen Sa'd haksızlıklara sert bir şekilde karşı koyardı. Gözleri son derece keskindi ve Arapların usta binicilerinden biriydi (Hatiboğlu 2008: 373).

6. Sa'id b. Zeyd

Künyesi Ebü'l-A'ver Sa'îd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl el-Kureşî'dir. 600 yılı civarında Mekke'de doğmuştur. Sa'îd b. Zeyd, Hz. Ömer'in kız kardeşi olan Fatıma ile Hz. Ömer de onun kız kardeşi Âtike ile evliydi. Sa'îd b. Zeyd ile eşi Fatıma Hz. Ömer'den önce Müslüman olmuşlar, Hz. Ömer gibi öncü bir şahsiyetin de Müslüman olmasına aracılık etmişlerdir.

Bedir Savaşı dışında bütün savaşlara katılmış, kahraman ve cesur bir sahabidir. Hayatının son dönemlerini Akik vadisindeki evinde ziraatle uğraşarak geçirmiş ve 670/671 yılında vefat etmiştir.

Sa'îd b. Zeyd uzun boylu, esmer ve sık saçlı bir sahabi idi (Tatlı 2008: 5).⁷⁵

Edebiyatımızda aşere-i mübeşşereyi konu alan üç tane hilye mevcuttur. Bunlardan ilki Güftî'ye ait olup daha sonra bahsedileceği gibi daha çok aşere-i mübeşşerenin hayatlarını konu edinmiştir. Diğerleri ise Na'tî ve Şâkir Mehmed Efendi'ye aittir.

---

⁷⁵ Aşere-i mübeşşerenin anlatıldığı bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AK, Murat (2009); AYDINLI, Abdullah, ÇAKAN İsmail L. (1991); EFENDİOĞLU, Mehmet (2008); ERUL, Bünyamin (2010); HATİPOĞLU, İbrahim (2008); ÖNKAL, Ahmet (1988); ÖNKAL, Ahmet (1994); TATLI, Ebubekir (2008); TOK, Mustafa Sami (2009).

I. Müstakil Olanlar

GÜFTÎ

Hilye-i Şerîf-i Aşere-i Mübeşşere

Hayatı ve Eserleri

XVII. yüzyılın ilk yarısında Edirne’de doğmuştur. Asıl adı Ali’dir. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. İlk öğrenimini Edirne’de tamamladıktan sonra müderris, azledilmesinin ardından kadı olmuştur. Divanındaki Selanik Seyahatnamesi adlı manzumesinden bir süre bu şehirde kadılık yaptığı ve uzun müddet yine kadılıklarla Rumeli’de dolaştığı anlaşılmaktadır. Yine şiirlerinde devrin şairlerinden Vâhid, Tâlib ve Neşâtî ile yakın ilgi kurduğu, Sofyalı Fethî’yi yetiştirdiği, Karaçelebi Abdülaziz Efendi ve Şeyhülislam Bahâyî Efendi ile ilgisi bulunduğu, onların lütuf ve himayelerini gördüğü anlaşılmaktadır. Bazı devlet ileri gelenleriyle saray mensuplarına da medhiye yazmasına rağmen istekleri karşılanmamış, bu da Güftî’de bedbahtlık duygusu uyandırarak onu istihzaya zaman zaman da hicve yöneltmiştir. Şiirlerinden ve tezkiresinde söylediklerine göre Güftî’nin hayatı yoksulluk ve sıkıntılar içinde geçmiş, kıymeti bilinmemiş ve bekletileri gerçekleşmemiştir.

Güftî, 1088/1677 yılında vefat etmiştir.

Güftî, devrinde büyük bir üne kavuşmasına rağmen, sonradan bunu sürdürememiştir. Kuvvetli bir nazım tekniği vardır. Müretteb bir divanı olan Güftî daha çok gazel ve rubaide başarı göstermiştir.

Hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan, Teşrifâtü'ş-Şu'arâ, Zafer-nâme, Gam-nâme, Şâh u Dervîş, Zelle-nâme.⁷⁶

A. Hilye-i Şerîf-i Aşere-i Mübeşşere'nin Nüshaları

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Güftî'nin hilyesinin iki nüshası bulunmaktadır. Ancak bir mecmua içerisinde başka bir nüshasının daha olduğunu düşünmekteyiz. Beyit sayısı diğer nüshadan fazla olmasına rağmen metnini verdiğimiz manzumenin ilk on beş beyti S nüshasında bulunmamaktadır. A nüshası sadece Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile dört halife bölümünü içerdiğine yani çok eksik olduğuna göre ve S nüshasında bu on beş beytin bulunmaması eserin en azından bir nüshasının daha olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca ilk on beş beyit eserin sebab-i te'lîf bölümüdür ve anlaşıldığı kadarıyla bu bölümün de baş kısmı eksiktir. Diğer bütün hilyeleri göz önünde bulundurduğumuzda onların hemen hemen hepsinin tevhid, münacat, na't gibi dinî içerikli bazı manzumelerle başladığını görürüz. Ancak Güftî'nin hilyesinin doğrudan eksik bir sebab-i te'lîfle başlaması bahsettiğimiz dinî içerikli bu bölümlerin de olduğu başka bir nüshanın varlığına işaret etmektedir. Ayrıca Vasfi Mahir Kocatürk'ün Güftî'nin Hâkânî ve Cevrî hakkındaki şu değerlendirmeleri bizim elimizdeki eksik olan sebab-i te'lîf bölümünde bulunmamaktadır. Bu eser de Hâkânî ve Cevrî hilyelerinin devamıdır. Şair Hâkânî'nin hilyesine hayranlığını ve onu taklidi kendisi için şeref saydığını saklamıyor. Yalnız Hâkânî'nin dilinin eskidiğini ve kendisinin taze dille yazdığını söylüyor. Cevrî'ye gelince onun hilyesini çok muhtasar, doyurmayıcı ve nazmın

⁷⁶ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: CANIM, Rıdvan (1995); YILMAZ, Kâşif (1996); CUNBUR, Müjgan (2004).

değerini de orta derecede buluyor (1964: 454). Bu durumda Kocatürk'ün bizim elimizdeki nüshalardan başka bir nüshayı görmüş olmalıdır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Nu.: 1715/7. (S)

294 beyit. 140b-153b varakları arasında yer almaktadır.

2. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İ. Saib Sencer Böl. Nu.: I-5252.

(D).

145 beyit.

B. Hilye-i Şerîf-i Aşere-i Mübeşşere'nin Yazılış Sebebi

Güftî, eserini yazış sebebini anlatırken kendisinden önce hilye kaleme almış olan Hâkânî ve Cevrî'nin adlarını anar. Hâkânî Hz. peygamber hilyesini yazmıştır ve hilyesi o kadar güzeldir ki artık o kapıyı kapatmıştır. Cevrî de dört halife hilyesini kaleme almış ve o alanda başarılı olmuştur. Bunun üzerine kendisi de Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, dört halife ve aşere-i mübeşşere hilyelerini yazmaya karar vermiştir.

C. Hilye-i Şerîf-i Aşere-i Mübeşşere'nin Şekil Özellikleri

Mesnevi nazım şekliyle ve aruzun Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla yazılmış olup yaptığımız edisyon-kritiğe göre 333 beyittir. Eser, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile aşere-i mübeşşerenin hilyelerinin anlatıldığı iki ana bölümden oluşmaktadır. Eksik bir sebab-i te'lifle başlayıp hatime ile son bulur. Yukarıda bahsettiğimiz gibi eserin baş kısmının eksik olduğunu düşünüyoruz.

Güftî'nin manzumesinde yer alan başlıklar beyit aralıklarına göre şöyledir:

- 1-15. beyitler arası: Sebeb-i Te'lîf
- 16-77. beyitler arası: Hz. Hasan ve Hüseyin hilyesidir.
- 16-40. beyitler arası: Hilye-i Hazret-i Hasan Rağiyallahu 'anh
- 41-77. beyitler arası: Evvel-i Hilye-i Mes'ûd-ı Hüseyin
- 78-89. beyitler arası: Arapça başlık altında konuya giriş.
- 90-325. beyitler arası: Aşere-i Mübeşşere hilyesidir.
- 90-105. beyitler arası: Hilye-i Fâhire-i Zât-ı 'Atîk
- 106-135. beyitler arası: Hilye-i Pâk-i Mu'allâ-yı Ömer
- 136-164. beyitler arası: Hilye-i Pâk-i Cenâb-ı 'Osmân
- 165-256. beyitler arası: Hilye-i Fâhire-i Zât-ı 'Alî
- 257-284. beyitler arası: Hâmîs-i Cem'-i 'aşer Ya'ni Zübeyr İbni
'Avvâm
- 285-299. beyitler arası: Sâbi'-i Ehl-i 'Aşer Hazret-i 'Abdu'r-rahmân
- 300-318. beyitler arası: Sâmin-i Hayl-i 'Aşer Hazret-i Sa'd-ı Vakkâş
- 313-318. beyitler arası: Tâsi'-i Ehl-i 'Aşer Sa'd-ı Diğer
- 319-325. beyitler arası: 'Âşir-i Ehl-i 'Aşer Ya'ni 'Ubeydü'l-cerrâh
- 326-333. beyitler arası: 'İllet-i Hâtîme-i Levh-i Kitâb

D. Hilye-i Haseneyn ve Çehâr-yâr-ı Kirâm'ın Muhteva Özellikleri

Güftî, eserini Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve aşere-i mübeşşerenin hilyesini vermek amacıyla yazmıştır. Ancak bunlardan eserin dört halife dışında kalan aşere-i mübeşşere ile ilgili olan kısmı hilye özelliği göstermemektedir. Bu bölümde Zübeyr İbni Avvâm, 'Abdu'r-rahmân, Sa'd-ı Vakkâş, Sa'd-ı Diğer ve Ubeydü'l-Cerrâh'ın doğumları, hayatları, başlarından geçen bazı önemli olaylar ve vefatları gibi onların hayatlarının belli başlı bazı dönemleri hakkında bilgi verilmiştir. Vasfi Mahir Kocatürk,

bu durumu şöyle değerlendirmektedir: Güfti bu öncüleri gibi anlattığı şahısların sadece vasıflarını tasvirler yetinmemiş, onların hayatlarını ve maceralarını da anlatarak hilyesini destan hâline getirmiştir (1964: 454). Biz aşere-i mübeşşerinin fiziksel özellikleri verilmediği için eserin bu bölümünün hilye özelliği göstermediğini düşünüyoruz.

Güftî'nin hilyesi diğer hilyelerden farklı olarak Hilye-i Haseneyn, Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn ve Aşere-i Mübeşşere hilyelerinin hepsini bir araya toplamıştır.

Güftî'nin eserine göre eserde adı geçen şahısların hilyeleri şöyledir:

1. Hz. Hasan

Başının tepesinden göbeğine kadar Hz. peygambere benzerdi. Düzgün boyunun nurdan bir mum gibi olduğu nakledilmiştir. Tepesindeki saçlar da o muma anberden bir dumandı. Güzellik bağındaki o yaban gülünün bedeni taze gülden daha nazikti. O iffet fidanı cennet bahçesinin gümüşten servisi olmuştu. Bakışı Çin ve Hıta ülkelerine şamata verirdi. Kâfurdan bir mum gibi olan boynundaki saçları yasemin dalına düşmüş sümbüldü sanki. Hicretin üçüncü senesi ramazan ayının ortalarında dünyaya gelmiş kırk beş yaşında vefat etmiştir. Ahlaklı ve cömert bir insandı.

2. Hz. Hüseyin

Hicretin dördüncü senesi şaban ayının üçünde varlığıyla dünyaya şerefliydirdi. Lakabı “Zekî” idi. Göbeğinden ayağına kadar Hz. peygambere benzerdi. Güzellik bağındaki o gülün bedeni taze gülden daha nazikti. Boyu gül dalına, can bahşeden dudağı şaraba benzerdi. Dudakları öyle küçüktü ki gözler onu göremezdi. Kaşları anberden birer yay, saçları misk tozu gibi güzel kokuluydu. Hoş boyu o kadar düzgündü ki tubanın dalı onun ardına

düŖerdi. Mütevazı ve cömert bir insandı. Elli yedi yaşına geldiğinde Ŗehit edildi. Hz. peygamber bir hadisinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in cennetliklerin efendisi olduklarını söylemiştir.

3. Hz. Ebubekir

O mübarek zat tepeden tırnağa kusursuzdu. YaradılıŖı, görünüşü hep si zarifti. Yüzünün rengi beyaz, saçları kıvrırcıktı. Güzel yüzü güneŖi utanca boğardı. Gül yaprağı gibi olan yanağının derisi inceydi. Uzun boyluydu. Resulullah'a peygamberlik verilince o da derhal İslam'ı kabul etti. Âlimler onun nesebinin Hz. peygambere çıktığını söylerler.

4. Hz. Ömer

Esmer tenliydi. GüneŖe benzeyen yanağı güzellik göğüne en son sabahtı sanki. Yüzü saf ve parlaktı. Mübarek yüzünü vafedenler o yüzü saf süte benzetmişlerdir. Uzun boyluydu. Son derece boylu bosluydu. Başının ön ve yan taraflarında saç yoktu. Yanakları etli değildi. Gözlerinin akında kırmızılık vardı, yakuta benzerdi. Gözleri kırmızı bir kadeh gibi parlardı. Nurlu yanağı taze bir güldi sanki. Bıyığında çok kıl vardı. Nesebi Hz. peygambere dayanır.

5. Hz. Osman

Saçları siyah ve güzel kokulu olup boyu ortaydı. Güzel yüzü inceydi. Sakalının kılı çoktu. O nurlu yüz, pak sakalını kına ile süslerdi. Buğday tenliydi. GüneŖe benzeyen yanağı KeŖmir sabahı gibiydi. O güzel yüze bakan yaseminin ortasına misk düşmüş derdi. Gümüş gibi olan göğsünde çok kıl vardı. Bedenindeki kemikleri büyük, omuzlarının arası açıktı. Zayıf olan dişlerini altın ipe bağlardı. Böylece inci dizilerini bir arada tutardı.

Altın ipe bağlanmış o inci dişler nur gibi parlardı. Yüzünde çiçek hastalığından kalma izler vardı. Pazuları kıllıydı. O kıllar pazularını kapatırdı. Saçları omzuna kadar inerdi.

6. Hz. Ali

Buğday tenliydi. Boyunun kısa ya da orta olduğunu söyleyenler vardır. Geniş ve sarı olan sakalını kına ile süslerdi. Başının ön tarafında saç yoktu. Güzel yüzlüydü. Karnı genişti ve semizliğe bir miktar meyilliydi. Sabah yıldızı gibi olan nurlu gözlerinin akı bembeyazdı. Gözlerinin hacmi büyük olup bakışları heybetliydi. Sırtı yassı, göğsü genişti. Semiz pazuları ve bilekleri taze bir gül dalıydı sanki. O düzgün bilek ve pazular birbirinden ayırt edilemezdi. Ayaklarının altı etliydi. Vücudundaki kemikler iriydi. Saf boynu gümüşten bir ibrik gibiydi. Salınarak yürürdü.

Güftî, aşere-i mübeşşere içerisinde yer alan diğer altı kişinin hilyesi yerine onların hayat hikâyelerine dair bilgiler verdiği için Güftî'nin hilyesine dayanarak bu altı kişinin hilyesinden bahsedemiyoruz.

E. Güftî'nin Hilyesi Hakkında Bazı Değerlendirmeler

Güftî'nin hilyesi üzerine bugüne kadar bir çalışma yapılmadığı ve hilyenin nüshalarının nerelerde olduğuna dair pek çok kaynakta bilgi bulunmadığı için söz konusu hilye hakkında yapılan yorumlar Vasfi Mahir Kocatürk'ün Edebiyat Tarihi adlı çalışmasında Güftî'nin hilyesi hakkında söyledikleriyle sınırlı kalmıştır. Biz şimdi burada Kocatürk'ün Güftî'nin hilyesiyle ilgili olarak yaptığı yorumlar üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Vasfi Mahir Kocatürk, Güftî'nin hilyesi için “Gerçekten kendi nazmı Hâkânî diline nisbetle on yedinci yüzyıl mahsülü olarak taze ve Cevrî'nin

sade dilinden biraz daha sanatlı olduğu gibi hilyesi de onunkinden ve Hâkânî'ninkinden geniştir (1964: 454) demektedir. Bizce hiçbir hilye hiçbir bakımından Hâkânî'nin hilyesiyle karşılaştırılıp ondan daha üstün tutulacak nitelikte değildir. Zaten bütün hilye sahipleri de bizzat bunu kendileri kabul etmektedir. Yukarıdaki ifadelerde Kocatürk'ün Güftî'nin hilyesininin Hâkânî'nin ve Cevrî'nin hilyelerinden daha geniş olduğunu ifade ettiğini görüyoruz. Bu genişlikten kasıt beyit sayısı olmamalıdır. Zira Cevrî'nin hilyesi beyit sayısı itibariyle hacimli olmayabilir ancak Hâkânî'nin hilyesi Güftî'nin elimizdeki nüshalarından elde ettiğimiz hilyesinin beyit sayısının iki katından daha fazladır. Buradaki genişlikten kasıt büyük ihtimalle konu bakımından olmalıdır. Hâkânî sadece Hz. peygamberin hilyesini Cevrî de sadece dört halifenin hilyesini yazmıştır. Güftî'nin eserinde ise on iki kişiden bahsedilmiştir. Bu bakımından diğer iki hilyeden geniştir. Ancak Güftî, ele aldığı kişilerin hilyesini bizce yeterli bir biçimde verememiştir. Güftî'nin hilyesinin genel olarak hilyeye benzer en önemli bölümünü dört halifenin fiziksel özelliklerinin anlatıldığı bölüm oluşturmaktadır. Daha önceden de bahsettiğimiz gibi eserde dört halife dışında kalan ve aşere-i mübeşşereden olan şahısların hilyeleri yerine menkıbeleri verilmiştir. Ayrıca eserde Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in hilyeleri verilmekten ziyade divan şiirinin klasik benzetmeleri çerçevesinde onların ele alınan uzuvlarının övgüsü yapılmıştır. Bu nedenle eserin dört halife dışında kalan aşere-i mübeşşere kısmı hilye olmaktan uzaktır. Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in anlatıldığı bölüm ise hilye benzeri bir bölüm olarak değerlendirilebilir.

Kocatürk ayrıca Güftî'nin eserinin Hâkânî'den olmasa bile Cevrî'ninkinden üstün sayılabileceğini söyler. Eseri -Cevrî'nin küçük eserinden üstün sayılabilirse de- Hâkânî'nin hilyesindeki samimi ruh ve eda

ile boy ölçüşecek durumda değildir. Nitekim devrinde de daha sonra da geniş bir tesir yapmamış, Hâkânî'nin hilyesi ve Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i gibi mühim bir rağbet görmemiştir (1964: 454). Burada Cevrî'nin hilyesi değerlendirilirken hilyenin içeriği değil, hacmi esas alınmıştır. Bilindiği gibi edebî bir eseri değerli kılan öncelikli esas hacim değil eserin dili, üslubu, ele aldığı konuyu işleyiş biçimidir. Zira hemen hemen her hilye sahibi Hâkânî'den olduğu kadar Cevrî'den de övgüyle bahsetmektedir. Cevrî'nin hilyesinin nüshaları bugün sayısını bile tam olarak tespit edemediğimiz çokluktadır. Bu da da eserin zamanında ne kadar çok sevilip okunduğunu gösteren bir kanıttır. Bu nedenle Güftî'nin eserinin Cevrî'ninkinden daha üstün olduğu görüşüne de katılmıyoruz.

Güftî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

S: Süleymaniye Kütüphanesi Laleli No: 1715/7.

D: Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İ. Saib Sencer Böl. Nu.:
I-5252.

Hilye-i Şerîf-i ‘Aşere-i Mübeşşere Ez-Güfte-i Güftî Edirnevî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Eyleyüp bahtı ile ceng ü cidâl
Ya‘ni **Güftî**-i perişân-aşvâl
- 2 Âteş itmişdi dil-i hayrânı
Dâğ-ı reşk-i kalem-i Hâkânî
- 3 Ki niçün eylemeyüp hilyeye sâz
Olmayım ben daği taqlîd-tırâz
- 4 Kilk-i Hâkânî-i sencîde-dürûd
Eylemiş gerçi o bâbı meşdûd
- 5 Şıfat-ı hilye-i maḥdûm-ı güzîn
Ṭab‘ıma oldu nümû-dâr-ı qarîn
- 6 Kalem-i hilye-tırâz-ı Cevrî
Hep çeküp rişteye dürr-i gavrı
- 7 Çâr-yârîñ şıfat-ı ‘ulyâsın
Hilye-i kevkebe-i vâlâsın
- 8 Eyleyüp zîver-i levḥ-i tebyîn
Olmuş ol da o çemende gül-çîn
- 9 Beni müstağrak idüp baḥr-i melâl
Düşdi âḥir dilime böyle ḥayâl

- 10 Eyleyüp medh-i Hüseyin ü Hasan'ı
Germ ide tâ sühanım encümeni
- 11 Pes ez-în hilye-i hânân-ı güzîn
Tab'ıma oldu hemîn böyle qarîn
- 12 Ben de tekrâr idüp 'arz-ı şükûh
Eyledim baş-ı hayâl-i enbûh
- 13 Hilye-i fâhir-i ehl-i 'aşere
Çekdi endîşemi dâr-ı haşere
- 14 Eyleyüp hilyelerin bi'l-icmâl
Fikretim oldu pesendide hayâl
- 15 Felek-i dîne şüreyyâ encüm
Rağiyallâhu Te'alâ 'anhüm

Hilye-i Hazret-i Hasan Rağiyallahu 'anh

- 16 Râvi-i hilye-i evlâd-ı resûl
Böyle olmuş sühan-ârâ-yı kabûl
- 17 Âl ü evlâda olan hilye-tırâz
Böyle itmiş şıfat-ı hilyeye sâz
- 18 Çemen-ârâ-yı gülistân-ı yakîn
Nağl-ı sa'd-ağter-i ya'sûbü'd-dîn
- 19 Nağl iden ol gül-i nâzük-bedeni
Hilye-i pâk-i Cenâb-ı Hasan'ı
- 20 Böyle olmuş 'alem-efrâz-ı yakîn
Ol gül-i tâze-res-i gülşen-i dîn

İlk 15 beyit ve başlık S nüshasında yok.

16a-olmuş D / olur S.

18. beyit D'de yok.

19b- Hilye-i pâk-i Cenâb-ı Hasan'ı S / Şıfat-ı hilye-i pâk-i Hasan'ı D.

- 21 Tâ gül-i farqdan ol reşk-i melek
Hâzrete beñzer idi nâfeye dek
- 22 Naql iderler ki o kıadd-i mevzûn
Nûrdan şem‘ idi sîmîn-sütûn
- 23 Farq-ı serde görinen gîsûlar
‘Anberîn-dûd idi ol şem‘a meger
- 24 Ya‘ni ki şem‘-i İlâhî’niñ tâ
Dûd-ı pâyîn idi dimiş ‘uqalâ
- 25 Bâğ-ı hüsnüñ o gül-i nesrîni
Nâzûk idi gül-i terden bedeni
- 26 Olmuş idi o nihâl-i ‘iffet
Serv-i sîmîn-i riyâz-ı cennet
- 27 Eyler idi o meh-i nâz-ı sükûn
Nergis-i çeşmine ta‘lîm-i füsûn
- 28 İtse ter-desti-i meşşâta-i nâz
Zülfini pür-girih-i şerm ü niyâz
- 29 Eyler idi o nigâh-ı mestûr
Kışver-i Çîn ü Hıtâ’yı pür-şûr
- 30 Gerdeninde o müselsel kâkül
Düşdi şâh-ı semene çün sünbül
- 31 Şem‘-i kâfûri idi ol gerden
Mevc-zen çâk-i girîbânından

21a-reşk-i S / fahr-ı D.

21b- nâfeye S / nâfina D.

22b-idi S / veya D.

24 ve 25. beyitler D’de yok.

26a-‘iffet D / naıvet S.

- 32 İtmedin ol gül-i meh cilve-i nâz
Sîne-i nâzı hem âgûş-ı niyâz
- 33 Tîr-i müjgânına eylerdi nişân
Dest-i ebrûda o müşgîn-kemân
- 34 ‘Âlemiñ ol gül-i meh-taştanası
Hicretiñ ya‘ni üçünci senesi
- 35 Nişf-ı mâh-ı ramazân idi meger
Geldi dünyâyâ o mes‘ûd-ahter
- 36 Eyleyen metn-i sehâsın taḥkîk
Didiler ‘iffet-i maḥdûm-ı şefîk
- 37 Şâhib-i ḥulḳ u kerem-kânı idi
‘Âlemiñ maşdar-ı iḥsânı idi
- 38 Kırk toḳuz olmuş idi hicretten
Kırk beşe bâliğ idi sinn-i Ḥasan
- 39 Oldı ol tâze gül-i ḥûr-sirişt
Cilve-perdâz-ı ḥarem-gâh-ı behişt
- 40 Tâ idince ḥaşer-i ḥaşri kıyâm
Ola rûḥına taḥiyyât u selâm
- Evvel-i Ḥilye-i Mes‘ûd-ı Ḥüseyn**
- 41 Zümre-i vaḳ‘a-nüvîsân-ı cihân
Raḥş-ı taḥkîkî idüp germ-‘inân
- 42 Böyle itmiş ‘ulemâ-yı taḥkîk
Ḥilye-i pâk-i Ḥüseyn’i tedkîk

33b-Dest-i ebrûda D / Dest-âverde S.

Başlık: Evvel-i Ḥilye-i Mes‘ûd-ı Ḥüseyn S / Ḥilye-i Ḥazret-i Ḥüseyn raḳiyallâhu ‘anh D.
41. beyit D’de yok.

42a-itmiş S / itdi D.

- 43 Gül-i bâğ-ı harem-i Muṭṭalib’i
Ya’ni kim vaḳ’a-i evlâd-ı nebî
- 44 Hâzret-i Aḥmed’e ol ḳurre-i ‘ayn
Dür-i deryâ-yı Necef ya’ni Hüseyn
- 45 Olmağa beste-i gülzâr-ı miḥen
Sene-i râbi’a-i hicretten
- 46 Virdi dünyâyâ vücûdıyla şeref
O meh-i ḥüsn-i şüreyyâ-maşraf
- 47 Rûz-ı mevlûdını erbâb-ı ḳalem
Didiler şâliş-i şa’bân idi hem
- 48 Bunda hep kümmel-i erbâb-ı siyer
Laḳab-ı pâki zekîdir didiler
- 49 Dimiş erbâb-ı ḥaḳâyıḳ-âgâh
Künyet-i pâkin Ebû ‘Abdullâh
- 50 Gül-i pâyından o maḥsûd-ı melek
Hâzrete beñzer idi nâfeye dek
- 51 Geldi dünyâyâ o maḥsûd-ı zemen
Ya’ni dördünci sene hicretten
- 52 Bâğ-ı ḥüsnüñ o gül ü nestereni
Nâzûk idi gül-i terden bedeni
- 53 Ḳâmeti şâḥ-ı güle mâ’il idi
La’l-i cân-baḥşı müle mâ’il idi
- 54 Cevher-i ferd idi ol mîm dehân

---

43. beyit S’de yok.

44 ve 45. beyitler D’de yok.

48 ve 49. beyitler D’de yok.

51 ve 52. beyitler S’de yok.

54a-dehân D / ‘ayân S.

- Ki anı görmez idi çeşm-i gümân
- 55 ‘Anberîn-ķavs idi ol ebrûlar
Toz-ı miskîni idi gîsûlar
- 56 Nigehi tîr-i ķazâ-ceste idi
Çeşmi hem mest idi hem ĥaste idi
- 57 Ķaşların görse düşerdi ĥattâ
Ĥam-ı miĥrâb-ı niyâza ‘Îsâ
- 58 Fitneyi ķaşları pest eyler idi
Ĥamzesin ‘işve-perest eyler idi
- 59 Gökde ebrûsını seyr itse Mesîĥ
Ĥam-ı miĥrâba iderdi tercîĥ
- 60 Şunar idi nigeh-i mey-ķeş-i nâz
Sâķi-i ģamzesine câm-ı niyâz
- 61 Meyl iderdi yürüse nâzından
Ķâmet-i dil-ķeşine serv-i çemen
- 62 Öyle mevzûn idi bâlâ-yı laţîf
Şâĥ-ı tûbâ aña olurdu redîf
- 63 ‘Arż-ı ĥüsn itse iderdi meşelâ
Cümle-i ĥayl-i melek istiĥyâ
- 64 Çarĥda ey dil-i sencîde-mesâs
Şafaķ u cirm-i hilâl itme ķıyâs
- 65 Aķıdup dîde-i ĥayret yem-i ĥûn
Oldı çün çâķ-i libâs-ı gerdûn

55b-Toz-ı miskîni idi gîsûlar S / Toz-ı müşĝîn-i kemân-ebrûlar D.

60. beyit D’de yok.

62a-ol ķadd-i D / bâlâ-yı S.

62b-Cümle-i S / ‘Arşda D.

64-67. beyitler arası D’de yok.

- 66 Âfitâb-ı ruḥı tâ rûz-ı elest
Eyledi ‘âlemi seyyâre-perest
- 67 Kâd-i mevzûnını naḥl-ı taşvîr
Görse eyler idi sebz-i Keşmîr
- 68 Didi taḥkîk iden bu süḥanı
Naḥvet-i pâk-i Hüseyin ü Ḥasan’ı
- 69 Ki ḥadışinde buyurmuş ḥazret
Oldılar seyyid-i ehl-i cennet
- 70 Ya‘ni ol iki gül-i ḥûr-sirişt
Oldılar seyyid-i ḥûbân-ı behişt
- 71 Eyleyüp kâdr-i Hüseyin’i taḥkîk
Naḥl ider râst-ı ser-âgâz-ı daḥîk
- 72 Didiler zümre-i ehl-i taḥkîk
Eyleyüp şevk-i Hüseyin’i teşvîk
- 73 O idi menba‘-ı iḥsân u kerem
O idi sâye-tırâz-ı ‘âlem
- 74 O ḥudâvend-i sa‘âdet-mevfûr
Ne kadar ehl-i tevâzu‘ idi gör
- 75 Girdi çün elli yedi yaşına tâ
Oldı ser-dâr-ı ğuzât-ı şühedâ
- 76 Ola tâ ḥaşr o gül-i meh-nükhet
Sâye-perverd-i ḥuzûr-ı ‘izzet
- 77 Hem dimiş faḥr-ı selâṫîn-i zemen
Ki ben ol Ḥasan’danım ol benden

72-76. beyitler arası S’de yok.

77b-Vezin bozuk.

في مناقب عشرة مبشرة

عن عبد الرحمن بن عوف ان النبي عليه السلام قال ابو بكر في الجنة وعمر في الجنة وعثمان في الجنة وعلي في الجنة وطلحة في الجنة والزبير في الجنة وعبد الرحمن بن عوف في الجنة وسعد بن ابي وقاص في الجنة وسعيد بن زيد في الجنة وابو عبيدة بن الجراح في الجنة رواه الترمذي ورواه ابن ماجه.

[Aşere-i Mübeşşere'nin menkıbeleri

Abdurrahman b. Avf (ra)'tan: "Nebi (as) şöyle buyurmuştur: Ebubekir (ra) cennetliktir, Ömer (ra) cennetliktir, Osman (ra) cennetliktir, Ali (ra) cennetliktir, Talha (ra) cennetliktir, Zübeyr (ra) cennetliktir, Abdurrahman b. Avf (ra) cennetliktir, Sa'd b. Ebî Vakkâs (ra) cennetliktir, Saîd b. Zeyd (ra) cennetliktir ve Ebû Ubeyde b. Cerrâh (ra) cennetliktir." Tirmizî ve İbn Mâce rivâyet etmiştir.]

- 78 Râvi-i kavî-1 hadîs-i nebevî
Peyrev-i kâfile-i Muşafavî
- 79 Faḥr-i kü1 şadr-1 hümâm-1 kümmel
Tirmizî ḥayr-1 imâm-1 ekmel
- 80 Râvi-i dîgeri ḥall-i ma'nâ
İbn-i Mâce vü fuḥûl-i 'ulemâ
- 81 Oldılar semt-i rivâyetde şahîḥ
Râst-gûy-1 şaded-i naql-1 şarîḥ
- 82 İbn-i 'Avf ol 'alem-i râh-1 yaḳîn
'Abd-1 raḥmân o gül-i ravza-i dîn
- 83 Naql ider ḥazret-i sultân-1 cihân
Oldılar böyle güher-pâş-1 beyân
- 84 Cem'-i aşḥâb-1 güzînimden tâ
Oldı on kişiye cennet me'vâ
- 85 Ya'ni ol kimseye fa'âl-i Vedûd

Eyledi bâğ-ı behiştı mev'ûd

- 86 Didi kim ben daği ol hûr-sirişt
Eylerim anlara tebşîr-i behişt
- 87 Evvelâ birisi Bû-Bekr velî
'Ömer ü Hâzret-i 'Osmân 'Alî
- 88 Hâmisen Talha Zübeyr oldı daği
'Abd-ı rahmân benû 'Avf-ı sağî
- 89 Sa'd-ı Vaqqâş biri daği Sa'îd
Bû-'Ubeyde o hudâvend-i ferîd

Hilye-i Fâhire-i Zât-ı 'Atîk

- 90 Nâkıll-i hilye-i Bû-Bekr-i 'atîk
Eylemiş böyle beyân u taḥkîk
- 91 Dür-i yektâ gibi ol zât-ı şerîf
'Aybsız idi ser-â-pây laṭîf
- 92 Kâble'l-İslâm o dînin şeybi
'Alem itmişdi taḳıyyü'l-'aybı
- 93 Şûreti nâzük ü sîret nâzük
Cümleten nâzük ü ḥılḳat nâzük
- 94 Şâhib-i 'izz ü riyâset idi hem
Merkez-i kuṭb-ı velâyet idi hem
- 95 'İlm-i ensâba daği mâ'il idi
Dergehinde 'ulemâ sâ'il idi
- 96 Gül-i sürḥî didiler rûyına hep
Ebyazü'l-vech olur ise ne 'aceb

Başlık: Hilye-i Fâhire-i Zât-ı 'Atîk S / Hilye-i Ebâ-Bekri'S-Şiddîk radiyallâhu 'anh D.
90a-Bû-Bekr-i S / Şiddîk-i D.
90b-Eylemiş S / İtdiler D.

- 97 Olmuş idi o ‘izâr-ı naḥvet
Gül-i nâ-serv-i riyâz-ı behcet
- 98 Bâğ-ı naḥvetdir o endâm-ı laṭîf
Nola ser-tâ-be-ḳadem olsa nazîf
- 99 Çekdi ol ca‘d-ı müselsel bûyı
Ḥam-ı zencîre dil-i âhûyı
- 100 Ḥilyede nâfe-güşâyân-ı siyer
Târ-ı zülfine ḳıvırcıḳ dirler
- 101 Ḥasenü’l-vech idi ol mâh-niḳâb
Mihri eylerdi giriftâr-ı hicâb
- 102 Hem dimişler ki o müşgîn-câme
Ola çün serv-i ṭavîlü’l-ḳâme
- 103 Hem dimişler ‘ulemâ-yı taḥḳîḳ
Daḫi gül-berg-i ‘izârını raḳîḳ
- 104 Bi’set olundığı dem faḫr-i enâm
İtdi fi’l-hâl ḳabûl-i İslâm
- 105 Hem dimişler ‘ulemâ-yı a‘lâm
Ki çıkar ḫazrete ensâbı tamâm

Ḥilye-i Pâk-i Mu‘allâ-yı Ömer

- 106 Nâḳıl-i ḫilye-i zîbâ-yı ‘Ömer
İtdi naḳl-i şaded-i vech-i diger
- 107 Didiler zâtın idenler ta‘rîf

97a-naḥvet S / behcet D.

97b-behcet S / naḥvet D.

99a-bûyı D / ḫûyı S.

102. beyit D’de yok.

105. beyit S’de yok.

Başlık: Ḥilye-i Pâk-i Mu‘allâ-yı Ömer S / Ḥilye-i ‘Ömerü’l-Fârûḳ raḫıyallahu ‘anh D.

- Esmerü'l-levn idi ol zât-ı şerîf
- 108 Hüsniñ olmuşdı ruḥ-ı meh seyri
Sebz-i Keşmîr-i şabâhü'l-ḥayrî
- 109 Olmuş idi o ruḥ-ı mihr-naẓîr
Felek-i hüsne meger şubḥ-ı aḥîr
- 110 Olmuş idi o cemâl-i enver
'Anber-efşân-ı girîbân-ı seḥer
- 111 'Anber idi tuta ol sîb-zeḳan
Târ-ı sîmîn-i müşebbekde vaṭan
- 112 Hüsniñ olmuşdı bahâr-efrûzı
Ber-şikâl idi hevâ-yı rûzı
- 113 Görinürdi o cemâl-i enver
Sebz-i Keşmîr-i zemîn-i ḥâver
- 114 Rûyı kim sâf u mücellâ-ter idi
Şîr-i büstân meh-i enver idi
- 115 Dirdi rûy-ı diline ehl-i nazar
İmtizâc itmiş idi şîr ü şeker
- 116 Vaşf iden rûy-ı şerîfin yek-ser
Leben-i şâfa müşâbih didiler
- 117 Kadi tûbâya delîl olmuş idi
Sâyesi 'arşa sebîl olmuş idi
- 118 Vaşf idenler o ma'âlî-senedi
Kad-i mevzûnı tavîl idi didi
- 119 Didi vaşşâfı olan diḳḳatle

113b-Sebz D / Seyr S.

116a-şerîfin S / laṭîfin D.

118a-ma'âlî D / ma'ânî S.

Yâl ü bâl ıssı idi gâyetle

- 120 Hem dimiş vâşf-ı hüsn-i ‘âlî
Başınıñ öñleri müydan hâlî
- 121 Didi bâğ-ı serin ehl-i temşîl
Sünbül-i taraf-ı çemen-zârı kalîl
- 122 Ya‘ni olmuşdı o bâğ-ı pür-nûr
İki cânibleri sünbülde dûr
- 123 Didiler mâdiğ-i sîmâ-yı laţîf
Gül-i ruhsârların ya‘ni hafîf
- 124 Nergis-i mestin idenler tevcîh
Didiler kıt‘a-i yâkûta şebîh
- 125 Didiler çeşmine her cûyende
Câm-ı yâkût gibi tâbende
- 126 Eylemiş zer-ger-i mülk-i nâsût
Hâtem-i hüsnine faşş-ı yâkût
- 127 La‘le beñzerdi o çeşm-i pür-âb
Ola zencîresi yâkût-ı hizâb
- 128 Sürhî-i çeşmine hem-reng-i diger
Bâde-i nâb ile mînâ sâğar
- 129 .....
Taşt-ı hûn itmiş idi ağlamadan
- 130 Çeşmin itmiş idi ol ekmele-i nâz
Dâğ-ı sıbteyn ile hûnîn-libâs

120a-Hem dimiş S / Didiler D.

123b- ya‘nî hafîf D / dağı laţîf S.

125b-gibi D / idi S.

126a- zer-ger-i mülk-i S / ol gül-i bâğ-ı D.

127-131. beyitler arası D’de yok.

129: Bu mısra eksik.

- 131 Didiler bâğ-ı maḥâsinleri tâ
Mâye-i mevc-i semen-zâr-ı vefâ
- 132 Gül-i terdi o ruḥ-ı nûr-engîz
Lîk âğûş-ı semenle leb-rîz
- 133 O semen-zârı idenler ta'bîr
Didiler sebletiniñ mûyı keşîr
- 134 Kureşî olsa nola zât-ı 'Ömer
Ka'be'den münşa'ib olur o güher
- 135 Ka'be'den münferid olur ḥasebi
Ḥazrete çıksa 'aceb mi nesebi
- Ḥilye-i Pâk-i Cenâb-ı 'Oşmân**
- 136 Zümre-i ḥilye-nüvîsân-ı cihân
Eylemiş ḥilye-i 'Oşmân'ı beyân
- 137 Zülfi müşgîn siyeh-câme idi
Naḥl-ı kıaddi vasatü'l-kâme idi
- 138 Ya'ni ol kıadd-i şüreyyâ-mikdâr
Mu'tedil idi çün eyyâm-ı bahâr
- 139 Eyleyen ḥilye-i pâkin taḥkîk
Didi rûy-ı ḥasenü'l-vechi raḳîk
- 140 Ğonca-i la'line itse ta'bîr
Ḥâr-ı şerm olur idi dâmen-gîr
- 141 Çarḥa kim daḥi 'itâb eyler idi

132a-terdi S / terden D.

132b-Lîk S / Daḥi D.

133b- sebletiniñ D / sînesiniñ S.

134b-münşa'ib D / münferid S.

Başlık: Ḥilye-i Pâk-i Cenâb-ı 'Oşmân S / Ḥilye-i Ḥazret-i 'Oşmân raḍiyallahu 'anh D.

137a-câme D / ḥâme S.

- Kıdsiyân şerm ü hicâb eyler idi
 142 Didi vaşşâf-ı ma‘âlî-tefsîr
 Rîşiniñ mûy-ı muţarrâsı keşîr
 143 Virür idi o meh-i nûr-nikâb
 Lihye-i pâkine tezyîn-i hizâb
 144 Hem dimiş vâşîf-ı taḥkîk-nümûn
 Çihre-i dil-keşine gendüm-gûn
 145 Vaşf iden ol ruḥ-ı pür-tenvîri
 Didiler sebz-i meh-i Keşmîrî
 146 Olmuş ol ‘ârız-ı ḥûşîd-naẓîr
 Felek-i ḥüsne sabâḥ-ı Keşmîr
 147 Dir baḫan düşmüş o rûy-ı ḥasene
 Nâfe-i müşg miyân-ı semene
 148 Bâğ-ı taḥkîke virenler âbı
 Dir görüp ol ruḥ-ı âteş-tâbı
 149 ‘Aceb itmiş dir idi ehl-i meniş
 Nâfe-i müşg-i semen-âmiziş
 150 Vaşf idenler didiler ol güheri
 Mûy-dâr idi ten-i sîm-beri
 151 Cism-i pâkinde iden baḫs-ı ‘amîm
 Üstûḥân-ı bedenin dirdi ‘azîm
 152 Hem dimiş vaşf iden ehl-i tevḥîd

---

141. beyit D’de yok.

142a-ma‘âlî D / ma‘ânî S.

144a- Hem dimiş S / Didiler D.

145a-pür S / meh D.

145b-sebz D / seyr S.

146b-Felek-i S / Mülket-i D.

149a-‘Aceb itmiş dir idi ehl-i meniş D / İde bir yirde ‘aceb feyz-meniş S.

- İki dûşânesi mâbeyni ba'îd
- 153 Evc-i hüsnüñ o meh-i tâbânı
Cümle za'f üzre ola dendânı
- 154 Rişte-i zere virüp peyveste
'Ağd-i lü'lüyi iderdi beste
- 155 Rişte-i zerle o dürr-i dendân
Tâb-ı nûr gibi iderdi leme'ân
- 156 Hem dimiş vâşîf-ı vâlâ güheri
Gül-i rûyında nişân-ı cederî
- 157 Sâ'idin vaşf iden erbâb-ı kelâm
Didi mûyîn idi bâzû-yı imâm
- 158 Naql ider kümmel-i erbâb-ı şu'ûr
Mûyî bâzûsın iderdi mestûr
- 159 Eyler idi dimiş ehl-i aḡbâr
Târ-ı gîsûları dûşında qarâr
- 160 Böyle olmuş şaded-i naql ü beyân
Dûde-i pâk-i Cenâb-ı 'Oşmân
- 161 Neseb-i ḡazret-i faḡr-i eşrâf
Oldı ber-dâşte-i 'abd-ı Menâf
- 162 Ki olur didiler erbâb-ı siyer
Münşa'ib 'abd-ı Menâf'a o güher
- 163 Gevher-i ḡazret-i 'Oşmân-ı güzîn
Şu'be-i 'abd-ı Menâf oldı hemîn
- 164 Didiler nâkı1-ı aḡbâr-ı siyer

154b-beste D / deste S.

155b-nûr S / ḡûr D.

158. beyit D'de yok.

Nesebi seyyid-i sâdâta çıkar

Ħilye-i Fâhire-i Zât-ı ‘Alî

- 165 Nâkı1-i ħilye-i a‘lâ-yı ‘Alî
Oldı vaşşâf-ı ħaṭ-ı nûr-ı celî
- 166 Vaşf-ı rûyında olan nükte-nümûn
Bâğ-ı rûyına dimiş gendüm-gûn
- 167 Didiler zümre-i ehl-i ta‘bîr
Gül-i ruşsârına sebz-i Keşmîr
- 168 Sebz-gûn idi dimiş vaşşâfi
Seyr-i sebz-i gül-i rûy-ı şâfi
- 169 Ħilye-perdâz-ı tırâz-ı tertîb
Ṭûl-ı kıaddin didi kûtâha kıarıb
- 170 Didi vaşşâf-ı kıader-inşâsı
İ‘tidâl üzre idi bâlâsı
- 171 Mu‘tedil idi o naĥl-ı kıâmet
Hem-çü eyyâm-ı bahâr-ı naĥvet
- 172 Didiler müşg-fürûşân-ı kıader
Rîş-i pâkine ‘arîz u aşfer
- 173 Lîk virmişdi o naĥl-ı şâd-âb
Liĥye-i pâkine âyîn-i ħizâb
- 174 Ya‘ni eylerdi o bâğ-ı temkîn
Liĥye-i pâkini ħınnâ tezyîn

160-164. beyitler arası S’de yok.

Başlık: Ħilye-i Fâhire-i Zât-ı ‘Alî S / Ħilye-i Cenâb-ı ‘Alî rağiyallâhu ‘anh D.
166a-rûyında S / ħüsninde D.

167a- Didiler zümre-i ehl-i ta‘bîr S / Didi gülbün-keş-i bâğ-ı ta‘bîr D.

169a-perdâz-ı D / gûyân-ı S.

174b-Liĥye-i pâkini S / Sebz-e-i rîşini D.

- 175 Dimiş ol bâğda erbâb-ı sürâğ
Gül-i hayri idi hep sebze-i bâğ
- 176 İtmedi şoñra o bâğ-ı Kureşî
Zînet-i lihye ile dest-hoşî
- 177 Hem dimiş vâşîf-ı hoş-minvâli
Bâğ-ı pîşânesi mûdan hâlî
- 178 İdüp ol vech ile naql u tañrîr
Aşla‘ idi dimiş ehl-i tefsîr
- 179 Hem dimiş hüsnine vaşşâf-ı kadîm
Hâsenü’l-vech idi ol zât-ı kerîm
- 180 Vaşf iden dimiş o ‘âlî-himemi
Pehn-dâr idi riyâz-ı şikemi
- 181 Didi vaşşâf-ı kader-fercâmı
Semene mâ’il idi endâmı
- 182 Âhuvân-ı harem-i “ev-ednâ”
Çeşm-i mestine dimişler da‘câ
- 183 ‘Andelîb-i çemen-i Bû-Ṭâlib
Çeşminiñ didi beyâzı gâlib
- 184 Necm-i şubḥ idi o çeşm-i enver
Ki beyâzına süveydâ ber-ter
- 185 Bes ki olmuşdı o âhû-yı firîb
Çeşm-i şîrânesi gâyetde mehîb
- 186 Âhu-yı ‘işve idi fitne-nedîm
Çeşminiñ cirmi nola olsa ‘azîm

---

176. beyit S’de yok.

184b-beyâzına süveydâ S / sevâdına sevâdı D.

186. beyit D’de yok.

- 187 Vaşf idenler didiler hikmetle
Yaşşı yağrnlı idi gâyetle
- 188 Hem dimişler ‘ulemâ-yı ekşer
Gülşen-i sînesine pehnâ-ver
- 189 Bes ki ol sâ‘id ü bâzû-yı semîn
Tâze şâh-ı gül-i nâz idi hemîn
- 190 Şöyle olmuş idi mevzûn-ı hasen
Farq olunmazdı biri birinden
- 191 Didi vaşf eyleyen erbâb-ı sühan
Daği keffeyni laţîfine şeşen
- 192 Hilyesinde sühan-ârâ-yı siyer
Ya‘ni keffeyni mûlahham didiler
- 193 Bu şadedde didi vaşşâf-ı kadîm
Üstühân-ı bedeni pâk ü ‘azîm
- 194 Hem dimişler ‘ulemâ-yı taḥkîk
Gerden-i şâfına sîmîn-ibrîk
- 195 O gül-i bâğçe-i feyz-i müdâm
Dâ‘im eylerdi tekeffü‘le ḥırâm
- 196 Ki tekeffü‘ diyü erbâb-ı kelâm
Meyl-i eṭrâfa dimiş vaḳt-i ḥırâm
- 197 Hem şalınmaḳ diyü olmuş taşḥîḥ
Lügat-i lafz-ı tekeffü‘de şarîḥ
- 198 Eyler idi o ḥudâvend-i benâm

187b-yağrnlı D / yağrılı S.

190a-Şöyle S / Öyle D.

191b-Daği D / Didi S.

193b- bedeni pâk ü ‘azîm S / beden-i pâki ‘azîm D.

196-198. beyitler arası D’de yok.

- Meyl-i eṭrâf iderek işte hırâm
- 199 Gevher-i silsile-i Murtażavî
Oldı merbûṭ-ı cenâb-ı nebevî
- 200 Evvel-i vâsıtâtü'l-‘aḳd-ı haber
Raḳam-ı sâdis-i aşḫâb-ı ‘aşer
- 201 Ba‘de ez-‘unşur-ı çâr-ı ‘aşere
Kümmel-i faḫr-ı kibâr-ı ‘aşere
- 202 Olsa ger zîver-i levḫ-i ta‘dâd
Birisi Ṭalḫa-i pâkîze-nihâd
- 203 Sâye-perverd-i risâletdir o da
Maḫrem-i ḫâş-ı nübüvvetdir o da
- 204 Olmuş idi o gül-i cennet-i bâğ
Meclis-i ḫâş-ı nübüvvetde çerâğ
- 205 Şekli âyîne-i dîniñ sıfatı
‘Âlemiñ mâdde-i ‘ayş u ciheti
- 206 Ḥadd-i mevlûd-ı nebîden o güzîn
Dâḫil-i meclis-i işnâ-‘aşerîn
- 207 ‘Âmm-ı file sene-i ḫadd-i vürûd
Buldı yigirmi ikisinde nümûd
- 208 Ya‘ni ol kevkeb-i dürr-i aḫter
Doğdı yigirmi ikisinde meger
- 209 Didiler râvi-i taḫḫîḳ-penâh
Pederi nâmına ‘Abd-i Allâh
- 210 ‘Alem-efrâşte-i naḳl-i ḫasene
Bû-Muḫammed didiler künyetine

---

199. beyit S’de yok.

200-333. beyitler arası D’de yok.

- 211 Oldı bâ-terbiyet-i nâz u niyâz
Gülbün-i kâmeti bâlîde-i nâz
- 212 Sâye-i sinn-i süreyyâ-miğdâr
On toköz haddine tâ virdi qarâr
- 213 Sene-i evvel-i bi'setde hemân
Rûz-ı İslâm-ı Cenâb-ı 'Oşmân
- 214 Sa'y-ı Bû-Bekr ile beş zât-ı şerîf
Oldılar devlet-i İslâm'a redîf
- 215 Hâyli 'izzetle o sencîde-vürûd
Oldılar nice ğazâda mevcûd
- 216 Aña peygamber-i hurşîd-sirişt
İtdi iclâl ile tebsîr-i behişt
- 217 Virdi hattâ 'Ömer İbn-i Hattâb
Lâyık-ı şân-ı hilâfetle nişâb
- 218 Ya'ni gördi o mürüvvet-kânı
Lâyık-ı şadr-ı hilâfet anı
- 219 Eylemiş râbıta gûyân-ı kadîm
Zeyl-i târih-i Uhud'da terķîm
- 220 Didi târih-şinâsân-ı selef
Dü-țaraf oldı çü ârâste-i şaf
- 221 Zûd-gîr eyledi işbât-ı rüsûm
Bükre-i ehl-i hilâf itdi hücûm
- 222 Oldı bâ-ğiddet-i nîrû-yı cedel
Melekü'l-mevt miyâncî-i ecel
- 223 Eyledi şâf-dilân-ı himmet
Münker-i maşşere 'arz-ı hüccet

- 224 Ğulĝul-i ŧendef-i nâverd ü telâŧ
Eyledi velvele-i maĝŧeri fâŧ
- 225 Mevce-i ħûn ile gösterdi hemîn
La'lden câm-ı ser-â-pâ-yı zemîn
- 226 Ser-i ħûn-geŧte-i ... ŧehîd
Tügme-i la'l idi dir fırĝa-i dîd
- 227 ŧûriŧ-i ŧirzime-i düŧmen-i dûn
Eyleyüp leŧker-i İslâm'ı zebûn
- 228 ŧaf-ı peygârdaki ħayl-i kibâr
Oldı yek-bâr ĝafâ-ĝord-ı firâr
- 229 Talĝa'dan ĝayri o ser-kârda tâ
ĝalmanı sâye-niŧinân-ı livâ
- 230 Oldı çün ĝayli perâkende 'alem
Nâ-geĝân meclis-i peygârda hem
- 231 Eyledi tîĝ-be-kef her seg-i ŧûm
O zamân faĝr-i enâm üzre hüçûm
- 232 ĝazret-i Talĝa idüp 'arz-ı ĝaŧer
Sâ'idin eyledi ol tîĝa siper
- 233 Eyledi Talĝa'nıñ ol ĝaŧm-ı küĝel
Destini çarbet-i ŧeŧŧîr ile ĝal
- 234 Ba'zılar didi ki ol zaĝm-ı ŧedîd
İki engüŧterini itdi ŧehîd
- 235 Düŧmeniñ merd-i yek-endâzânı
Ne ĝadar eyleye tîr-eŧfânı
- 236 ĝazrete eylemesün diyü zarar
Cismin eylerdi aña Talĝa siper

226a- Üç hece eksik.

- 237 ‘Aded-i zaḥmda dir ba‘zı kibâr
İrdi tâ râbi‘-i ‘ısrîne şümâr
- 238 Naql ider râvi-i mu‘ciz-perde
Her zamân meclis-i peygamberde
- 239 Zıkr olunduḡça bu peygâr-ı ḡakîḡ
Dir idi Ḥâzret-i Bû-Bekr-i ‘atîḡ
- 240 Cümle ol def‘a-i peygâr-ı şegab
Ḥâzret-i Talḡa‘ya maḡşûş idi hep
- 241 Eylemiş Ḥâzret-i Şiddîḡ-ı ‘atîḡ
Bir maḡalde daḡı böyle taḡḡîḡ
- 242 Ḥâk-i ḡûn içre olup ḡarḡa-i dem
Bulduḡ ol ma‘rekede Talḡa‘yı hem
- 243 Olmuş endâm-ı laḡfinde hemîn
Zaḡm-ı ser-dâde-i ḡadd-i tis‘în
- 244 Vaḡ‘a-i ceng-i Uḡud‘da dîḡer
Didi bir ḡavilde erbâb-ı siyer
- 245 Çün ḡulüvv eyledi a‘dâ-yı ‘anîd
İtdiler ḡükm-i rızâ ile şehîd
- 246 .....
İki dendân-ı şafâ-güsterini
- 247 Ḥâzret-i Talḡa idüp ‘arz-ı ḡaşer
Dûşına aldı çü naḡl-ı ḡül-i ter
- 248 Getürüp ḡaşm ile hem itdi cidâl
Virdi ..... yümn-i iclâl

246a-Eksik.

248b-Dört hece var.

- 249 Tâlha sinninden idüp naql-ı şarîh
Didi târîh-nüvîsân-ı şahîh
- 250 Yazdılar ‘umde-i erbâb-ı siyer
Müddet-i sâl-i hayâtında haber
- 251 Sâl-i ‘imâr-ı pesendîde şümûl
Buldı çün erba‘a-sittîne vüşûl
- 252 Eyledi hicret-i sultân-ı beşer
Sâha-i sitt ü şülüşânı maşar
- 253 Gösterüp ‘ahd-i ‘Alî’de Hânşal
Başra’da def‘a-i peygâr-ı Cemel
- 254 İçdi ol kümmel-i aşhâb -ı kirâm
Hum-ı şahbâ-yı şehâdetden câm
- 255 Tâ ki ol gülbün-i ‘izzet-meşhûn
Hıttâ-i Başra’da oldı medfûn
- 256 Naql ider vâşîf-ı vâlâ Hasan’ı
Merreden münşe‘ib olur nesebi

Hâmis-i Cem‘-i ‘aşer Ya‘ni Zübeyr İbn ‘Avvâm

- 257 Faḥr-i erbâb-ı sa‘âdet-encâm
Birisi daḥi Zübeyr İbn ‘Avvâm
- 258 Sâl-i mevlûd-ı sa‘âdet-âyîn
Oldı çün dâḥil-i işnâ-‘aşerîn
- 259 Sâl-i mevlûd-ı nebîden o hümâm
Ya‘ni yigirmi ikisinde tamâm
- 260 Mülk-i iṭlâka teferrüd itdi
Yümn-i devletle tevellüd itdi
- 261 Ba‘de-zîn oldı o naḥl-i âzâd
On toḫuz yaşına çün pây-nihâd

- 262 Bi'şete dâhil-i sâl-ı evvel
Buldılar meclis-i 'izzetde maḥal
- 263 Didi yek-ser 'ulemâ-yı âgâh
Künyet-i pâkin Ebû 'Abdullâh
- 264 Sa'y-ı Şiddîk-ı güzîn ile hemîn
Mekke'de ol ḥarem-efrûz-ı yaḫîn
- 265 Kaddine eyledi dest-i i'zâz
Câme-i devlet-i İslâm'ı tırâz
- 266 Olmuş idi gül-i Keşmîr-i bahâ
Meclis-i devlete şem'-i ma'nâ
- 267 İtdi tâ hicret-i sulṭân-ı enâm
Merkez-i sitt ü şülüşânı maḫâm
- 268 Gösterüp sinn-i sa'âdet mes'ûl
Ser-ḥad-i erba' ve sittîne vüşûl
- 269 Nâkıll-ı baḫş-ı rivâyât-ı enîk
Didi bir ḫavilde ehl-i taḫkîk
- 270 Eyledi çünkü Zübeyr İbn 'Avvâm
Ravza-i sinn-i şemân içre maḫâm
- 271 Oldı ol fâ'iz-i luṭf-ı enbûh
Dîn-i İslâm'a şeref-baḫş-ı şükûh
- 272 Ba'de-zîn sinn-i me'âl-i miḫdâr
On sekiz ḫaddine virdi çü ḫarâr
- 273 Oldılar didi fûḫûl-i ümmet
Nâ'il-i rütbe-i ḫadd-i hicret
- 274 Didiler 'ahd-i 'Alî'de mecmû'
Buldı nâverd-i Cemel ḫadd-i vuḫû'

- 275 Ya'ni ol meclis-i 'âlîde tamâm
İçdi şahbâ-yı sa'âdetden câm
- 276 'Ömrini râvi-i mu'ciz-perde
Didiler irdi çü altmış dörde
- 277 İtdi mi'mâr-ı kazâ âhîr-kâr
Sâye-i 'ömrini kûteh dîvâr
- 278 Âhîr ol zât-ı sa'âdet-meşhûn
Hem daği Başra'da oldı medfûn
- 279 Didiler 'umde-i erbâb-ı siyer
Şu'be-i pâk-i Kaşâ'dır ol eger
- 280 Kavlı-i dîgerde edîbân-ı hâlef
Eyleyüp terceme-i naql-i selef
- 281 Rûz-ı fevtinde idüp naql-i maḥal
Didiler mâh-ı cümâde'l-evvel
- 282 Bir ḥamel var idi dir ehl-i verâ'
Aña dirler idi vâdî-i sibâ'
- 283 Anda qatl olunup ol mâh-ı derûn
Eylediler o maḥalde medfûn
- 284 Naql ider bunda fûḥûl-i 'ulemâ
Andadır kabr-i şerîfi ḥâlâ
- Sâbi'-i Ehl-i 'Aşer Ḥazret-i 'Abdu'r-raḥmân**
- 285 Pûr-ı 'Avf ol ḥarem-efrûz-ı cinân
Sâbi'â Ḥazret-i 'Abdu'r-raḥmân
- 286 'Âm-ı file sene-i ḥâdi-'aşer
Geldi dünyâya o sencîde-güher
- 287 'Ahd-i ḥâdî-i 'aşerde o güzîn
Oldı gehvâre-i mevlûd-nişîn

- 288 Sâl-i mevlûd-ı nebîden ma‘dûd
On birinci senesi buldı vücûd
- 289 Başdılar çünkü o âhû-yı harem
Merkez-i tâsi‘-i ‘ısrîne kadem
- 290 Didiler nâkı1-ı sencîde-şifât
İrdi ol rütbeye çün sâl-i hayât
- 291 Evvel-i ser-sene-i bi‘setde
Pîş-gâh-ı harem-i ‘izzetde
- 292 Sa‘y-i Bû-Bekr ile ol zât-ı güzîn
Oldı seccâde-i İslâm-nişîn
- 293 Bâ-rikâb-ı şeref-i hazret ile
Oldılar nice gâzâlarda bile
- 294 Şavb-ı ‘izzetden olup lâyıq-ı şân
Oldılar nâ’il-i tebşîr-i cinân
- 295 Didiler oldu hıdvân-ı sevâd
Sinni yetmiş beşe çün pâ-y-nihâd
- 296 ‘Ahd-i hicretten irişmişdi hemîn
Hadd-i ihdâ ve şelâşine sinîn
- 297 ‘Ahd-i ‘Osmân’da ol serv-i nihân
Oldılar pâ-zede-i bâğ-ı cinân
- 298 İtdi bâ-servet-i taḥkîk-i rüvât
Dâhil-i şehri-i peyâmberde vefât
- 299 Oldı o şâhçe-i naḥl-ı refî‘
Sâye-efgende-i dâmân-ı Bakî‘
- Şâmin-i Hayl-i ‘Aşer Hazret-i Sa‘d-ı Vakḳâş**
- 300 Şâmin-i kümmel-i erbâb-ı yaḳîn

Sa'd-ı Vaqqâş-ı Hudâvend-i Güzîn

- 301 Sâl-i mevlûd-ı nebîden o güzîn
Dâhil-i havza-i isnâ-ı ısrîn
- 302 Ketm-i şahrâ-yı 'ademden nâgâh
İtdiler 'âlem-i ıtlâkda râh
- 303 Oldı devletle o nağl-ı âzâd
On toquz yaşına çün pây-nihâd
- 304 Sene-i evvel-i bi'setde hemân
Geldi İslâm'a o maşsûd-ı cinân
- 305 Didiler 'illet-i naqlinde rüvât
İrdi seksen yediye sâl-i hayât
- 306 Râst-gûyân-ı hadîş-i ma'nâ
Hicret-i fahr-i risâletden tâ
- 307 Didiler 'umde-i aqvâl-i rezîn
Elli beş haddine çün irdi sinin
- 308 Âhir-i 'ahd-ı Mu'âvîye'de tâ
Oldılar zâ'ir-i dâr-ı 'uqbâ
- 309 Sâye-i şehr-i nübüvvetde meger
Bir mağal var idi dir ehl-i siyer
- 310 İtdiler böyle beyân u taḥkîk
Ki anıñ nâmına dirlerdi 'Atîk
- 311 Hâşılı fezleke-i naql-i rüvât
İtdi ol menzil-i 'âlîde vefât
- 312 İtdiler bâ-nesak-ı kavlı-i rezîn
Sâye-i hâk-i Baqî'a tedfîn

Tâsi'-i Ehl-i 'Aşer Sa'd-ı Diğer

- 313 Tâsi‘-i ehl-i hüdü Sa‘d-ı diger
İbn-i Zeyd ol harem-efrûz-ı ‘aşer
- 314 Sene-i evvel-i bi‘setde hemîn
Geldi İslâm’a o maşûd-ı güzîn
- 315 Eyleyüp râh-ı gazâ üzre kıyâm
İrdi yetmiş seneye ‘ömri tamâm
- 316 Sâl-i hicretten olunca ta‘dâd
Elli bir merkezine pâ-y-nihâd
- 317 Evsat-ı ‘ahd-i Mu‘âvîye’de tâ
Eyledi kaçır-ı behiştî me‘vâ
- 318 Hem daği bu gül-i bâğ-ı cennet
Virdi dâmân-ı Bakî‘a zînet
- ‘Âşir-i Ehl-i ‘Aşer Ya‘ni ‘Ubeydü’l-cerrâh**
- 319 ‘Âşir-i zümre-i erbâb-ı felâh
Birisi daği ‘Ubeydü’l-cerrâh
- 320 Geldi İslâm’a o mişbah yakîn
Evvel-i bi‘set-i hazretde hemîn
- 321 Hicretin sâl ü şemân-ı ‘ısrîn
Oldı çün evsat-ı ‘ahd-i ‘Ömer’in
- 322 Didiler oldı mihân-ı tefsîr
Şâmda ol sene tâ‘ûn-ı keşîr
- 323 Vâli-i Şâm iken şem‘-i hüdü
Oldı ten-dâde-i iklîm-i beğâ
- 324 Didi naqlinde edîbân-ı fûnûn
Şâm’da itdiler anı medfûn
- 325 Oldılar çarğ-ı hüdâya encüm
Rağiyallâhu Te‘alâ ‘anhüm

‘İllet-i Hâtime-i Levh-i Kitâb

- 326 Hâbbezâ ey kalem-i sidre-ıurâm
Eylediñ hilye-i pâkânı tamâm
- 327 Eylediñ ey kalem-i şûh-‘inân
Mülket-i kalb-i hasûdı tâlân
- 328 Rüstem-i ma‘reke çün sen kaldıñ
Şaf-ı a‘dâya yeter at şaldıñ
- 329 Yeter ey bâre-i endîşe yeter
Oldı pehnâ-yı raqam dâğ-ı haşer
- 330 ‘Arşa-i dâğ-ı nev-âyîn itdiñ
Hûn-ı ‘adâ ile rengîn itdiñ
- 331 Bu raqam itdi çün işbât-ı vücûd
Dâğ-ber-dâğ-ı hased oldı hasûd
- 332 Hûn-ı evlâdı ki da‘vâ itdiñ
Hükm-i şemşîriñe icrâ itdiñ
- 333 İtdiñ ey **Güfti**-i şûrîde-raqam
Naıl-ı bâğ-ı sühamı tâze-kalem

NA'TÎ MUSTAFA BEY

Hilye-i Aşere-i Mübeşşere

Hayatı ve Eserleri

İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mustafa Na'tî Bey'dir. Daha çok na't türünde eser verdiği için Na'tî mahlasını kullanmıştır. Defterdar Hüseyin Paşa'nın oğlu, Küçük Mustafa Paşa'nın torunudur. Küçük yaştan itibaren saraya alınmış ve eğitimini Enderun'da tamamlamıştır. İyi bir eğitim alan Na'tî devlet kademelerinde yükselmiştir. III. Ahmed'e sır kâtipliği yapmış, silahtar kitabeti ile Anadolu'ya çıkarak yeniçeri efendiliği, sipahi kâtipliği gibi bazı görevlerde bulunmuştur. Na'tî aynı zamanda hattattır.

Katıldığı Mora seferinde hastalanarak felç geçirmiş, İstanbul'a dönmek zorunda kalmış ve 1718 yılında da vefat etmiştir. Sinan Paşa Medresesi yanında kardeşi ile medfundur.

Hilyesi dışında mürettep bir divanı, Kaside-i Emâlî Tahmisi ile Edhem ü Hüma adlı bir mesnevisi vardır.⁷⁷

A. Hilye-i Aşere-i Mübeşşere'nin Nüshaları

Na'tî'nin hilyesinin tespit edebildiğimiz kadarıyla beş nüshası bulunmaktadır. Bu nüshaların kütüphane kayıtları, varak aralıkları ve beyit sayıları şu şekildedir:

1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: R. 2002. (T)

203 beyit. 68b-76b varakları arasında yer almaktadır.

⁷⁷ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AK, Murat (2009); Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2006).

2. Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri-H. Abd. Nu.: 71/4. (S)

201 beyit. 45a-54a varakları arasında yer almaktadır.

3. Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 1175. (K)

6a-10a varakları arasında yer almaktadır.

4. Tire Kütüphanesi 151. (İ)

171 beyit.

5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin

Böl. Nu.: 909/6. (A)

164 beyit. 54b-60b varakları arasında yer almaktadır.

B. Hilye-i Aşere-i Mübeşşere'nin Yazılış Sebebi

Na'tî eserinin sebab-i te'lif bölümünde Hâkânî ile Cevrî'nin adlarını anar. Buna göre Hâkânî Hz. Muhammed hilyesini, Cevrî ise aynı zamanda aşere-i mübeşşereden olan dört halife hilyesini yazarak adını zaman içinde unutulmaz kılmıştır. Ancak kimse aşere-i mübeşşerenin geriye kalan altı ismi için bir hilye yazmamıştır. İşte Na'tî geriye kalan bu altı ismin hilyesini tamamlamak için eserini kaleme almıştır. Bu yönüyle Cevrî'ye zeyl sayılabilir.

C. Hilye-i Aşere-i Mübeşşere'nin Şekil Özellikleri

Hilye-i Aşere-i Mübeşşere, mesnevi nazım şekliyle yazılmış bir manzumedir. Ancak içerisinde üç adet rubai de yer almaktadır. Mesnevi kısmı Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Rubailerle birlikte

toplam 207 beyittir. Eserde ele alınan konu 14 başlık altında işlenmiştir. Beyit aralıklarıyla birlikte ele alınan konular şunlardır:

1-2: Rubâ'î

3-20. beyitler arası: Tahmîd

21-22: Rubâ'î

23-46. beyitler arası: Na't

47-56. beyitler arası: Tevhîd ve Münâcât

57-90. beyitler arası: Muqaddime (Sebeb-i Te'lîf)

91-92: Rubâ'î

93-112. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Pâk-i Talha

113-130. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Pâkîze-i Zübeyr

131-147. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Sa'd-ı Mes'ûd

148-159. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Zîbâ-yı Sa'îd

160-173. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i 'Abdurrahmân

174-184. beyitler arası: Şıfat-ı Hilye-i Ebû 'Ubeyde

185-207. beyitler arası: Hâtıme

D. Hilye-i Aşere-i Mübeşşere'nin Muhteva Özellikleri

Eser, aralarda yer yer rubailer olmakla birlikte pek çok hilyede olduğu gibi tahmîd, na't, tevhîd, münâcât gibi dinî içerikli manzumelerle ve sebeb-i te'lîf bölümüyle başlar. Daha sonra her birine ayrı başlık açılmak suretiyle Talha, Zübeyr, Sa'd, Sa'îd, Abdurrahman ve Ubeyde olmak üzere aşere-i mübeşşereden altı kişinin hilyeleri verilir ve eser hatime bölümü ile son bulur.

Na'tî'nin hilyesine göre aşere-i mübeşşereden adı geçen kişilerin hilyeleri şu şekildedir:

1. Talha

Allah onu buğday tenli yaratmış, rengine de kendisine de güzellik vermişti. Bedeni çok kıllıydı. O kılların tamamı cennet miskiydi. Bu nedenle pak teni güzel koksa şaşılır mı? Yüzü son derece güzeldi. O güzel yüz için dolunay desem yeridir. Doğrusu yüzü gece gündüz imanın nuru ile parlardı. Hoş görünüşlü burnunun ucu inceydi. O güzel burun kaşları mihrabının arasında asılmış nurdan bir kandil gibiydi. Hz. Talha güzel konuşurdu. Sözleri son derece tatlıydı. Konuştuğu zaman dudaklarından şeker akardı.

2. Zübeyr

Allah onun ten rengini beyaz yaratmıştı. Görenler onun pak vücuduna şüphesiz ya yasemin ya da yasemin yaprağı derdi. Bir diğer rivayete göre de esmer tenliydi. Boyu ne uzundu ne de kısa, yani orta boyluydu. Bir rivayete göre de uzun boyluydu. Vücudunda fazla et yoktu, kilolu değildi. Şanı ve şerefi büyük olan o zatın gül yaprağı gibi olan yanaklarının da eti azdı. Gözleri mavi olup gece gündüz Allah'ın rızasını gözetirdi. Vücudundaki kıllar hem çok hem de uzundu. O uzun kılların her biri düşmanın gönlünü delen birer oktu.

3. Sa'd-ı Mesûd

Boyu kısaydı ancak Allah onun derecesini yüceltmmişti. Başı büyük, parmakları iri ve kusursuzdu. Sıra sıra dizilmiş o parmaklar, güzellik meclisinde kâfurdan birer mumdu. O iyi ahlaklı, cömertlik kaynağı buğday tenliydi. Geniş ve enli olan burnu güzellik gülbahçesinin taze bir goncasıydı. Kıllar içinde kalmış bedeni bulutlar arasında görünen ay gibiydi.

Alnı yassı ve açıktı. Güzel alnı onun güzellik nüshasını başlık gibi süslemişti. Kısacası Allah ona bu suretle kudret ve kıymet vermişti.

4. Sa'îd

Uzun boyluydu. Allah onun boyunu da mertebesini de yüce kılmıştı. Onun o uzun boyu İslam'ın din bahçesinin servisiydi. Vücudunda kıl çoktu. Kıllar altında kalan nurlu vücudu karanlık bir gecede görünen dolunay gibiydi. Üstelik Allah onu kuvvetli biri olarak yaratmıştı. Düşmanın kellesi onun elinde sanki bir toptu. Alçak düşmanlar korkudan hemen başlarını ona teslim ederlerdi. Bu heybet ile o savaş arslanı, savaş alanının kumandanı o mert, resulullahın her gazasında yer alıp gece gündüz nice hizmetlerde bulunmuş, can parasını onun için saçmıştır.

5. Abdurrahmân

İnce ve uzun boyuyla son derece güzel bir görünüşü vardı. Teni ne beyaz ne de kızıldı. Teni beyazdı; ama bir gül gibi kırmızıya da meyilliydi. Burnu biraz yüksekçeydi. O güzel burun güzellik mahzenine asılmış gümüşten bir kilit gibiydi. Ayakları güzel olup topukları etliydi. O topuklar irilikleriyle, kalınlıklarıyla son derece güzel görünüyordu. Pak vasıflı Abdurrahman güzel yüzlüydü. Nurla dolu yüzü güneş gibi güzellik parıltısıyla görünürdü. Teni gayet nazik ve yumuşaktı. Bedeni kusursuzdu. Güzel elleri erkeğe yakışacak şekildeydi. Bir el atsa Rüstem'in elini kırardı.

6. Ebû Ubeyde

Serv gibi olan boyu uzundan daha uzundu. Cennet bahçesinin servi olan o boy görünüşte zayıftı. Bu incelikle o seçkin boy, güzellik fanusunun mumu gibiydi. Allah onun yüzünü yuvarlak yaratmıştı. Bakanlar o güzel

yüzü dolunayın görünen o düz yüzüne benzetmişlerdir. Gül gibi güzel yanağında sakalı azdı. Yuvarlak yüzündeki o sakallar gülün etrafındaki çimenler gibiydi. Kısacası Allah ona o sakal ile tam bir süs vermişti.

Na'tî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

T: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: R. 2002.

S: Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri-H. Abd. Nu.: 71/4.

Rübâ'î Der-Tevhîd-i Bârî Te'alâ 'Azze İsmuhû

Bismillahirrahmânirrahîm

(Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa')
 (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa')
 (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa')
 (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa')

- 1 Ezkârîña yâ Rab dilim eyle maḥal
Endîşe-i dünyâ ile kılma muḥtel
- 2 Na'tî-i fakîre keremiñ i'tâ kıl
Ey sâ'il-i dergâhı nebiyy ü mürsel

Nazm-ı Hilye-i Bakıyye-i 'Aşere-i Mübeşşere Rağiyallâhu Te'alâ 'Anhüm Bâ-Taḥmîd-i Bârî Te'alâ

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 3 Ḥamd o bî-minnet olan Yezdân'a
Ḥamd o Ḥallâk-ı 'azîmü'ş-şâna
- 4 Öyle Ḥallâk-ı cihân kim maḥzâ
Aña maḥşûş durur ḥamd ü şenâ
- 5 Şükr-i bî-gâye ki ol Rabb-i enâm
Eyledi 'âlemi ğarķ-ı in'âm
- 6 Öyle mün'im ki cemî'-i maḥlûķ

Başlık T'de yok.

Besmele S'de yok.

- Olmada ni‘meti ile merzûk
- 7 İns ü cin arz u semâ leyl ü nehâr
İtmede vahdet-i zâtın ikrâr
- 8 Birdir ancak iki ‘âlemde o Hâk
Ezelîdir ebedîdir muṭlaḳ
- 9 Bilürüz vahdet-i zâtın Bî-çûn
“İlmünâ leyse bi-şekkin ve zünûn”
- 10 Olamaz mülkine kimse enbâz
Şâh u dervîş aña itmekte niyâz
- 11 Emr ü fermânını bî-çûn u çerâ
İder ol kâdir ü kayyûm icrâ
- 12 Cennet ile kimin itdi tebşîr
Kiminiñ hâlini dûzahla ‘asîr
- 13 Kimini gül gibi kıldı ḥandân
Bülbül-âsâ kimin itdi nâlân
- 14 Kimini itdi sezâ-yı vuşlat
Kimi de oldı esîr-i fûrḳat
- 15 Hıkmnetinden idemez kimse su’âl
Odur el-kışşa mürîd ü fa‘‘âl
- 16 Emr anıñ kudret anıñ kuvvet anıñ
Mülk anıñ hıkmnet anıñ ‘izzet anıñ
- 17 Muḳtezâ-yı kerem-i Sübhânî
Cümleden itdi şerîf insânı
- 18 Virdi ol Kâdir ü Hayy u Dânâ
Âdem’e hilye-i ḥûb u zîbâ

---

11. beyit S’de yok.

19 İki ‘âlemde olup eşref hem
Oldı ser-cümle mükerrerem Âdem

20 Eyleyüp vâsıta-i ‘acız ü niyâz
İdelim na‘t-i nebîye âgâz

Rübâ‘î Li-Nâzımihî’l-Fakîr

Rübâ‘î Der-Na‘t-ı Fağır-i ‘Âlem ‘Aleyhi’ş-şalâtü Ve’s-Selâm

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûl)

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûl)

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilün Fa‘)

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûl)

21 Ey şâh-ı felek-rütbe eyâ nûr-ı Hudâ
Hürşîd ü kamer buldı zuhûruñla ziyâ
22 Na‘tından idüp **Na‘tî**-i fakîr istimdâd
Biñ ‘özü ile geldi der-i ihsâna şehâ

Fî-Na‘tî Seyyidi’s-sâdât ‘Aleyhi Efdalü’t-Taḥıyyât

23 Bî-bedeldir o nebiyy-i emced
Ya‘ni maḥbûb-ı hudâvend-i Şamed

24 Şeh-i kevneyn ü resûlü’ş-şakaleyn
Mefḥar-ı ‘âlem imâmül-ḥaremeyn

25 Hâtem-i ḥayl-i rüsül mefḥar-ı kül
Güldür ol şeh aña ‘âlem bülbül

26 Mihr-i raḥşende-i burc-ı ‘azamet
Mâh-ı tâbende-i evc-i raḥmet

27 Tâl‘at-i pâkine nisbet o şehiñ
Zerredir kevkebesi mihr ü mehiñ

Başlık: Rübâ‘î Li-Nâzımihî’l-Fakîr S’de yok.

Başlık: Fî-na‘tî seyidi’s-sâdât ‘aleyhi efdalü’t-taḥıyyât S / Der-na‘t-ı ḥazret-i mefḥar-ı ‘âlem lehü’ş-şalât ‘alâ vecḥi’l-etem T.

- 28 Bâ'ış-i halk-ı zemîn ü eflâk
Mazhar-ı hâşş-ı hitâb-ı levlâk
- 29 Efdal ü ekremi mevcûdâtıñ
Ekmel ü eşrefi maḥlûkâtıñ
- 30 Sâyesi olmadıḡı bi't-tebcîl
Bî-naẓîr olduğına oldu delîl
- 31 Ey şehin-şâh-ı risâlet-perver
V'ey Hudâvend-i sa'âdet-güster
- 32 Zât-ı pâkiñi ḥafiyyü'l-elṭâf
Kıldı bî-şübhe şerîfü'l-eşrâf
- 33 Zîr-i pâyıñda eger olmasa ferş
Rûtbe-i 'âliye bulmaz idi 'arş
- 34 Şeb-i isrâ seniñ ey şems-i hüdâ
'Aczin izhâr iderek şevk ile tâ
- 35 Sürmese pâyıña meh pîşânı
Böyle olmazdı yüzi nûrânî
- 36 Nola nûruñla cihân balsa şafâ
Nûrsın nûr-ı Hudâ ser-tâ-pâ
- 37 Ey şeh-i mülk-i kerem nûr-ı başar
Halk dünyâya seniñ ile bakar
- 38 Pûşîş-i hil'at-ı levlâk ile Haḡ
Zâtıñı eyledi ta'zîm ancak
- 39 Olmasañ olmaz idi mevcûdât
Rûḡ-ı 'âlemsin eyâ pâk-şîfât
- 40 Bilürüm ḡaşre degin ser-tâ-ser

Bir yire gelse cihân halkı eger

- 41 Seniñ ey mihr-i sa'âdet aşlâ
İdemez zerre-i vaşfiñ imlâ
- 42 Hâk-i pâyiñda kodum pîşânı
Sen kabûl eyle dil-i nâlânı
- 43 Birkaç ebyât ile kıldım cür'et
Bağma nokşânıma eyle şefkat
- 44 Baña vaşfiñ sebep-i 'izzetdir
Ğarazım 'arz-ı 'ubûdiyyetdir
- 45 Rûh-ı pür-nûruña tâ yevm-i kıyâm
Ola bî-ğâye şalât ile selâm
- 46 Bi't-teba' âliñe aşhâbıña hem
Anlara da ola ihdâ her dem

Fi't-Tevhîd ve'l-Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdi'l-Hâcât

- 47 Ey Hudâvend ü 'Alîm ü Settâr
Ey kerem şâhibi Rabb-i ğaffâr
- 48 İki 'âlemleri sensin hâlîk
Cümle mañlûka sen olduñ râzık
- 49 Dem-be-dem olmadadır şâh u gedâ
Muğtenim ni'metiñe ser-tâ-pâ
- 50 Kerem ü luğfuñ eyâ Rabb-i mecîd
Oldı kumlar şağışından da mezîd
- 51 Nice biñ şerm ile her şubh u mesâ
Olmuşum mu'terif-i sehv ü haţâ
- 52 Dergeh-i pâkiñe geldi sâ'il

47b- şâhibi Rabb-i ğaffâr S / ıssı kerîm ü Settâr T.

Kerem ü luţfuña eyle nâ'il

- 53 Olmuşum ğarqa-i baħr-i 'işyân
Beni kırtar elim al luţf it amân
- 54 Luţf u iħsân u 'inâyet eyle
Reh-berim şem'-i hidâyet eyle
- 55 Hevl-i dûzaħdan emîn it yâ Rab
Baña bir vech ile çekdirme ta'ab
- 56 İki 'âlemde de ey Rabb-i cemîl
şa'b olan kârımızı kııl teshîl

**Muğaddime Der-Hilye-i Baĳıyye-i 'Aşere-i Mübeşşere Rağiyallâhu
'Anhüm**

- 57 Vaz' iden hep şu'arâdan aĳdem
şafha-i nazma bu vech üzre ĳalem
- 58 Nâ'il-i mevhibe-i Rabbânî
Oldı ol pâk-sühân-ı Hâĳânî
- 59 Hilye-i pâki o şâh-ı rüsülün
Daĳı ol râh-nümâ-yı sübülün
- 60 şanki bir dürr-i yetîm idi hemân
Silk-i nazma getürüp kııldı beyân
- 61 Mâ-ħaşal rûz-ı ezel Rabb-i ğanî
İdüp ol devlete şâyeste anı
- 62 Ĵâmet-i ĳâhiŝine Rabb-i vedûd
Ĵıldı pûŝide ĳabâ-yı maĳŝûd
- 63 şâniyâ Cevri-i pâkîze-edâ

Muğaddime der-hilye-i baĳıyye-i 'aşere-i mübeşşere rağiyallâhu 'anhüm S / Muğaddime-i nazm-ı ĳilye-i baĳıyye-i 'aşere-i mübeşşere rağiyallâhu 'anhüm T.

- Ya'ni ol nükte-şinâs-ı şu'arâ
- 64 Göricek bu eşer-i zîbâyı
Ğıbta-bağşâ-yı dil-i dânyâyı
- 65 Çâr-yârîñ o daği hilyelerin
Nazm idüp eyledi zâhir eşerin
- 66 Bu vesîleyle Cenâb-ı Bârî
Aña da eyledi luğfin sârî
- 67 Rûzgâr içre kodılar eşeri
Hayr ile yâd olunup nâmları
- 68 Her biri bir dür-i pâk ü mergûb
İtdi âvîze-i gûş-ı mağlûb
- 69 Ya'ni Hağ anlara ber-vefğ-i merâm
Şâhid-i kâmların eyledi râm
- 70 Oldı bu hayr-ı keşîrû'l-berekât
İki 'âlemde de bâdî-i necât
- 71 Gel seniñle gönül inşâf idelim
Bir zamânda reh-i fikre gidelim
- 72 Vaşf-ı pâkin o şeh-i zü'l-hasebiñ
Âl ü aşğâb-ı şâhîhü'n-nesebiñ
- 73 Yek-be-yek eylese her kim pîşe
Kendüye kılsa müdâm endîşe
- 74 Şübhesiz olur anıñ 'işyânı
Bâ'is-i mağfîret-i Yezdânî
- 75 Böyle ser-rişte var iken elde
Hâhiş-i luğf-ı Hudâ da dilde
- 76 Bir tarîğ ile degildir inşâf
Olmamak sen daği ey dil vaşşâf

- 77 On nefer zât-ı mükerrerleri Hağ
Kıldı cennetle mübeşşer ancak
- 78 Çârınıñ hilye-i pâkin manzûm
İtdi biñ cân ile Cevrî merhûm
- 79 İtmemiş sâdisiniñ hiç aşlâ
Nazm ile hilyelerin kimse edâ
- 80 Her ne deñlü degil ise haddim
Oldı bâliğ yine sa'y u ciddim
- 81 Eyleyüp cân ile şarf-ı mağdûr
İdüp izhâr nice 'acz ü kuşûr
- 82 Eyledim cür'eti küstâhâne
Yüz tutup bâr-geh-i Sübhân'a
- 83 Kılup eltâfinı Allâh refîk
İde bu râh-ı şavâba tevfiğ
- 84 Kıla imdâd Hudâ-yı müte'âl
Cümleye andan irer feyz-i nevâl
- 85 Râci-i 'afv u 'inâyet olarak
Dağı cüyâ-yı i'ânet olarak
- 86 Oldı biñ şevğ ile bu cân melûl
Nâzım-ı hilye-i aşhâb-ı resûl
- 87 Hilye-i pâkleri hürmetine
Anlarıñ 'izzetine rıf'atına
- 88 Ola ki Hâzret-i Mevlâ-yı gâfûr
Eyleyüp cürm ü hatâmız mağfûr
- 89 **Na'ti**-i 'âşiyi Mevlâ-yı kerîm

Eyleye lâyıķ-ı cennât-ı na'îm

- 90 Kıla dil kâsesini rûz u leyâl
Feyz-i elîf-ı Hudâ mâl-â-mâl

Şıf'atü ve Mimmâ Yünâsibü Hâze'l-Maķâm

- 91 Âl ü aşhâbı şeh-i kevneyniñ
Oldılar cümle güzîn-i merdüm
92 Aķter-i evc-i hüdâdır anlar
Rağiyallâhu Te'alâ 'anhüm

Şıfat-ı Hilye-i Pâk-i Talha

كان طلحة رضي الله عنه شديد الادمه كثير الشعر حسن الوجه رقيق العينين

[Talha (ra) çok esmer, sık saçlı, güzel yüzlü ve burnunun kaşlarına yakın kısmı biraz yüksekçe idi.]

- 93 Hilye-i Talha'yı aşhâb-ı siyer
Bu şıfat üzre beyân eylediler
94 Anıñ itmişdi Hudâ-yı bî-çün
Levn-i zîbendesini gendüm-gün
95 Virmiş ol zât-ı şerîfe bi-kemâl
Her dem ol levn-i hasen ħüsn ü cemâl
96 Olmuş idi ten-i pâki eş'ar
Ya'ni çok kıllı idi ol server
97 Cism-i pâki nola olsa hoş-bû
Müşg-i cennet idi cümle ol mû
98 Daķi ħâyetle güzel yüzlü idi
Vaşf iden ħilyesini böyle didi
99 Rûy-ı zîbâsı içün nola müdâm
Vechi vardır dir isem mâh-ı tamâm

- 100 Lem‘a-dâr idi cemâli hakkâ
Nûr-ı îmân ile her şubḥ u mesâ
- 105 O celî-ḳadr ü şadâḳat-âyîn
Didiler oldu daḳîḳu‘l-‘ırnîn
- 106 Eyleyüp ḫilḳat-i pâkin talîf
Oldı bârîk ser-i enf-i laṭîf
- 107 Ḳaşî miḫrâbına ol enf-i cemîl
Nûrdan oldu aşılmış ḳandîl
- 108 Ḥûb-güftâr olup ol merd-i faşîḫ
Olmuş idi sözi ğâyetle melîḫ
- 109 Gelse güftâra o şîrîn-ḫarekât
Sükker aḳardı feminden bi‘z-zât
- 110 Nice olmaya şeker-rîz o kelâm
Görmese bir iki gün faḫr-i enâm
- 111 Eyleyüp ḳaşd-ı nüvâzişle edâ
Nuṭḳ-ı pâk ile anîñ-çün ḫattâ
- 112 Şâdır olup buyururdu her ğâḫ
Lâ-era‘l-hüdhüde ol ‘arş-penâḫ

Şıfat-ı Ḥilye-i Pâkîze-i Zübeyr

كان زبير رضي الله عنه ابيض وقيل اسمر لا بالطويل ولا بالقصير خفيف اللحم والعارضين

[Zübeyir (ra) beyazdı. Esmer olduğu da söylendi. Ne uzun ne de kısa idi.
Zayıftı.]

- 113 Ḥilye-i pâk-i Zübeyr‘i nâḳil
Ya‘ni bu vech ile oldu ḳâ‘il
- 114 Eyleyüp levn-i laṭîfini sefid

Sevdi yaratdı anı Rabb-i mecîd

- 115 Cesed-i pâkini bî-şübhe gören
Yâ semen dir idi yâ berg-i semen
- 116 Naql-ı âherde dinildi daği hem
Esmer olmuşdı o zât-ı ekrem
- 117 Kad-i bâlâsını Mevlâ-yı kadîr
Ne tavîl eyledi anıñ ne kaşîr
- 118 Vasatü'l-kâme olup ya'ni o şâh
'Ayn-ı hayr olduğına oldu güvâh
- 119 Laḥm-ı pāk-i cesedi oldu ḥafîf
Böyle mevşûfdur ol zât-ı şerîf
- 120 Olmuş ol kâmet-i mevzûn-bünyân
Mışra'-ı vâhid-i beyt-i 'irfân
- 121 Varaḳ-ı gül gibi 'arızlarınıñ
Laḥmı az idi o 'âlî-şânıñ
- 122 Râvi-i âher idüp şerḫ ü beyân
Ba'zı evşâfını itdükde 'ayân
- 123 Didi kim Ḥazret-i Ḥaḳ 'azze ve cell
Luṭf u iḥsânı ile rûz-ı ezel
- 124 Kereminden idüp anı mümtâz
Kad-i âzâdesini kıldı dırâz
- 125 O riyâz-ı kereme serv-i sehî
Binseler esbe sa'âdetle gehî
- 126 Kaşd-ı tevḳîr iderek rûy-ı zemîn
Kadem-i pākine olurdı yakîn

- 127 Hem o nûr-ı başarıñ Rabb-i vedûd
Eylemiş çeşmini kudretle kebûd
- 128 Olmuş ol dîdelere şâm u seher
Cümle merzât-ı İlâhî manzar
- 129 Şa‘r-ı pâk-i bedeni oldu keşîr
Tûl olup her biri mânende-i tîr
- 130 Mâ-ھاşal oldu ser-â-pâ ol mû
Yek-be-yek nâvek-i dil-dûz-ı ‘adû

Şıfat-ı Hilye-i Sa‘d-ı Mes‘ûd

كان سعد رضي الله عنه قصيرا غليظا ذا هامة شثن الاصابع ادم اقطس اشعر الجسد

[Sa‘d (ra) kısa boylu ve kalın vücutlu idi. Parmakları düzgün, esmer vücudu kılı idi.]

- 131 Hilye-i Sa‘d’ı idenler taḥrîr
Kıldı bu tarz ile naḳl ü taḳrîr
- 132 Şûretâ baksañ o gül-endâma
Görinür idi ḳaşîrû’l-ḳâme
- 133 Lîk sîretde Cenâb-ı Mevlâ
Rütbesin eyledi a’le’l-a‘lâ
- 134 Daḫi zâ-hâme olup ol sulṭân
Dü-cihân devletine oldu nişân
- 135 Eyledi Ḥazret-i Mevlâ-yı kerîm
Ḳadri gibi ser-i pâkini ‘azîm
- 136 İri olmuşdı eşâbi‘leri hem
Ḥilḳati olmuş idi ya‘ni etem
- 137 Meclis-i ḥüsn-i laṭîfnde hemân

133a-sîretde T / şûretde S.

- Şem‘-i kâfûr idi ol şaff-ı benân
- 138 Levn-i pâki o sûtûde-şiyemiñ
Daği ol menba‘-ı cûd u keremiñ
- 139 Buğday-añlu idi şevketlü idi
Âdem içre ulu devletlü idi
- 140 Şemm iden râyiha-i vaşfın aniñ
Enfi pehn idi dir ol sultânîñ
- 141 Oldı ol enf-i laţîf ü hoş-ter
Gülşen-i hüşnine bir gonca-i ter
- 142 Çoğ olup mûy-ı laţîf-i bedeni
Meh idi şanki şehâb içre teni
- 143 Naql-i âherde o zât-ı pâkiñ
Daği ol âyine-i idrâkiñ
- 144 Didiler şafha-i pîşânisini
Yaşşı halk eyledi Mevlâ-yı ganî
- 145 Cebhe-i mâh-veşi rûşen idi
Ya‘ni kim alnı açıklardan idi
- 146 Virmiş ol cebhe-i ra‘nâ zînet
Nüşha-i hüşnine ser-levha-şifat
- 147 Mâ-ھاşal viridi bu şûretle Hudâ
Başka yüzden aña da ferr ü bahâ

Şıfat-ı Hilye-i Zibâ-yı Sa‘îd

كان سعيد رضي الله عنه طويل اشعر

[Saîd (ra)’un boyu uzun ve vücudu kıllı idi.]

- 148 Vaşf idem saña eyâ merd-i reşîd
Nicedir hilye-i pâkîze Sa'îd
- 149 Tûl idi kâmet-i zîbâsı anîñ
Şun'-ı bâlâsı olup Mevlâ'nîñ
- 150 Nola kâmetde olursa bâlâ
Eyledi mertebesin Hakk a'lâ
- 151 Olmuş ol kâmet-i nâzende-hırâm
'Ar'ar-ı ravza-i dîn-i İslâm
- 152 Hem daği şa'r-ı laîf-i cesedi
O şeh-i hüsn ü bahânîñ çoğıdı
- 153 Zîr-i mûda ten-i pür-nûrı hemân
Zulmet-i şâm ile bedr-i tâbân
- 154 Daği kılmışdı cenâb-ı 'izzet
Kudret ile anı şâhib-kuvvet
- 155 Dest-i pâkinde anîñ bî-pervâ
Gûy idi kelle-i düşmen gûyâ
- 156 Hüşyetinden aña a'dâ-yı le'im
Serin eyler idi başdan teslîm
- 157 Bu mehâbet ile ol şîr-i neberd
O vegâ 'arşasınîñ mîri o merd
- 158 Her gazâsında şeh-i kevneyniñ
Ya'ni ol pâdişeh-i dâreyniñ
- 159 Nice hıdmetler idüp leyl ü nehâr
Naqd-i cân eyler idi aña nişâr

Şıfat-ı Hilye-i 'Abdurrahmân

كان عبد الرحمن رضي الله عنه طويلا رقيقا ابيض مشربا بحمرة اقنى الانف ضخم الكعبين

[Abdurrahman (ra) uzun ve ince boylu olup ten rengi kırmızımsı beyazdı.
Burnu kalkık ve topukları kalındı.]

- 160 Râvi-i hilye-i ‘Abdurrahmân
Kıldı bu vech ile temhîd-i beyân
- 161 Didi ol zât-ı vecîh ü haseniñ
Kâmeti tûl u raķîķ idi aniñ
- 162 Tûl-i kaddiyle o serv-i bâlâ
Ėâyet ahsen idi Ėâyet a‘lâ
- 163 Hem daği levn-i laţif-i cesedi
Ne beyâz idi ne Ėod ağmer idi
- 164 AĞ idi levn-i şerîfi ammâ
Ėumrete mâ’il idi verd-âsâ
- 165 Vasat-ı bîni-i pâkîze-şî‘âr
İrtifâ‘ üzre idi bir miķdâr
- 166 Mağzen-i Ėüsne ol enf-i zîbâ
Sîm-ķufl idi aşılımiş Ėûyâ
- 167 Hem virüp pâyına zîb ü zeyni
Lağm-dâr olmuş idi ka‘beyni
- 168 O dağâmetle o ka‘beyn-i Ėasen
Ya‘ni olmuşdı be-Ėâyet ağsen
- 169 Ėavl-i âğerde didi ba‘zı rûvât
Ėasenü’l-vech idi ol pâk-şîfât
- 170 Rûy-ı pür-nûrı mişâl-i Ėurşîd
Lem‘a-i Ėüsn ile olmuşdı bedîd
- 171 Nâzûk ü nerm idi Ėâyetde teni
Pâk idi ‘ayb u kederden bedeni

- 172 Dest-i zîbendesî merdâne idi
 Kıabz u baş itmede şîrâne idi
- 173 Pençe-gîr olsa o ser-germ-i elest
 Pençe-i Rüstem'i eylerdi şikest

Şıfat-ı Hilye-i Ebû 'Ubeyde

كان عبيدة رضي الله عنه طوالا نحيفا معروف الوجه خفيف اللحية

[Ubeyde (ra) uzun boylu ve zayıftı. Güzel yüzlü ve sakalı azdı.]

- 174 Bû 'Ubeyde o vücûd-ı haseniñ
 Naql iden hilye-i zîbâsın anıñ
- 175 Didi kim kâmet-i serv-âsâsı
 Tûlûñ olmuşdı katı a'lâsı
- 176 Kıad ü kâmetde o naıhl-i zîbâ
 Oldı çün serv-i sehî müştesnâ
- 177 Daıı ol serv-i riyâz-ı cennet
 Oldı hey'etde naıhîfü'l-kâmet
- 178 Bu neıhâfet ile ol kıadd-i güzîn
 Şem'-i fânûs-ı hasen idi hemîn
- 179 Vech-i zîbâsını Rabb-i 'izzet
 Anıñ itmişdi müdevver-şûret
- 180 Vaşf-ı rûyın iden erbâb-ı naızar
 Kıurş-ı meh-tâba müşâbih didiler
- 181 'Ârızında o gül-i ra'nânıñ
 Ya'ni ol maııhar-ı hüsn ü ânıñ
- 182 Liııye-i pâki hafîf olmuş idi

Ġâyetü'l-ġâye laţîf olmuş idi

183 Gird-rûda o haţ-ı zîbende
Çemen idi gülüñ eţrâfında

184 Hâşılı aña Hudâ-yı 'allâm
Virdi ol lihye ile hilye-i tâm

Hâtıme Yesserallâhü lenâ hüsne'l-hâtımeti

185 Yâ İlâhî be-şeh-i hayl-i rüsül
Eşref ü ekmele ü ser-defter-i gül

186 Yâ İlâhî be-meh-i burc-ı hüdü
Ya'ni ol nûr-ı ziyâ-bağş-ı dücâ

187 Yâ İlâhî be-dür-i baħr-i kerem
Cevher-i tâc-ı ser-i cümle ümem

188 Âl ü aşhâbı için ol mâhıñ
Daħı ol server-i 'âlî-câhıñ

189 Beni fazlıñla ser-efrâz eyle
İki 'âlemde de mümtâz eyle

190 Tîre-i ġamda koma zâr u zebûn
Meş'al-i luţfuñı kıl râh-nümûn

191 Cism-i bî-tâbımı ey bâr-ı Hudâ
İtme âlûde-i çirk-âb-ı sivâ

192 Cürm ü 'işyânıma yok ġadd ü 'aded
Senden olur baña olursa meded

193 Eyledimse ne ġadar cürm ü ġuşûr
Keremiñden beni eyle maġfûr

- 194 Kerem it sehv ü haṭâma bakma
Nâr-ı dûzaḥla vücûdum yaḳma
- 195 **Na'ti**'ye luṭf-ı firâvân eyle
Fazl u in'âmîña şâyân eyle
- 196 'Andelîb-i dili eyle her ân
Gülşen-i 'aşkıñ içinde nâlân
- 197 Zikriñ it fikrimi her şubḥ u mesâ
Eyle 'aşkıñla beni müsteşnâ
- 198 Senden ey Ferd ü Hudâvend ü Şamed
Senden ey Hâlîk u Ma'bûd u Aḥad
- 199 Umarım kim ola bu nazm-ı güzîn
Hüccet-i mesken-i firdevs-i berîn
- 200 Ola bu nazm-ı laṭîf ü zîbâ
Dü-cihânda sebeb-i 'izz ü 'alâ
- 201 Silk-i taḥrîre gelüp dürr-i kelâm
Biñ yüz on dördte bu nazm oldı tamâm (1114/1702-03)
- 202 Lîk iḥvân-ı şadâkat-maḳrûn
Daḥi ḥullân-ı mürüvvet-meşḥûn
- 203 İtdügi demde bu evrâḳa nazar
Luṭf idüp ḥayr-du'â eyleyeler
- 204 Tuḥaf-ı fâtiḥadan ehl-i 'atâ
İde bu 'abd-i faḳîre ihdâ
- 205 Rûḥumı raḥmet ile yâd ideler
Dil-i vîrânımı âbâd ideler
- 206 Her ne deñlü var ise sehv ü kuşûr

201a- kelâm S / benâm T.

202. beyit S'de yok.

İdeler zeyl-i 'afv ile mestûr

207 Kim iderse nazâr itdükde du'â
İde dil-şâd iki 'âlemde Hüdâ

II. Müstakil Olmayan

ŞÂKİR MEHMED

Hayatı ve Eserleri

1178 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası saray çukadarlarından Seyyid Ahmed Ağa'dır. Küçük yaşlarda ilim tahsil etmeye başlamıştır. 1188 yılında saraya girmiş, padişahın hizmetinde bulunmuş ve çeşitli ilimleri tahsil etmiştir. Nakşibendî tarikatına mensuptur. Kadiriyye ve Rifâ'î tarikatlerine de ilgisi vardır.

Tülbend ağası, 1812'de rikabdar, 1813'te emekli olmuştur. Livâ-yı şerîf şeyhliği hizmetinde iken 1252/1836 yılında 74 yaşında iken İstanbul'da vefat etmiştir. Mezarı Hazret-i Hâlid yani Eyüp Sultan'ın kabirleri yakınındadır.

Hacimli bir divanı ile manzum mesnevi şerhi vardır. Şiirleri III. Selim, Hafız Abdullah, Küçük Mehmed ve Hacı Sadullah Ağa tarafından bestelenmiştir.⁷⁸

A. Hilyesi ve Nüshaları

Şâkir'in hilyesinin üç nüshası bulunmaktadır. Bunlardan ikisi divan içerisinde olup diğeri müstakildir. Bu nüshaların bazı özellikleri şöyledir:

1. Millî Kütüphane 06 Mil Yz FB 329.
2. Millî Kütüphane Yz. A 2647/8, v. 103b-109b.

⁷⁸ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007); YANBAL, Semra (2009).

3. İstanbul Üniversitesi Yazma Eser Kütüphanesi Nu.: 309.

B. Hilyesinin Yazılış Sebebi

Şâkir Mehmed Efendi eserinin yazılış sebebini şöyle açıklar: “Nazmımı yazma sebebim neymiş ve bu nazmı yazmaya niyet edişim nasıl olmuş dinleyin. Kalem atını sürüp öncelikle meydanı Hâkânî almış. O temiz eser sahibi hilye nazmında nice yüz bin gevheri ipe dizmiş. Yani varlık âleminin şahının hilyesini vâsf edip nazmına renk katmış. İkinci olarak pak sözlü Cevrî de dört dostun vâsfı için söz almış. Onlar bu cihanda hoş bir eser bırakmış. Yaralı gönlüm bu şairlerin eserini görüp gece gündüz onlara gıpta etti. Aşere-i mübeşşerenin hilyesini yazmak aklıma gelince sevindim. Şimdi onların vâsıflarını acizane vâsf edip Hz. Hasan ile Hüseyin hilyelerini de nazm edeyim. Gücüm yettiğince hilyelerini vâsf edip âşıklara bir hediye sunayım.”

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere Şâkir Mehmed Efendi, Hâkânî ve Cevrî'nin eserlerini övüp onlara gıpta ettiğini açıklamakta ve onların kalem oynatmadıkları bir alanda hilye yazmak istemektedir. Bu ifadelerden ve eserin başındaki “Zeyl-i Şâkir Li-Cevrî” ifadesinden bu manzumenin Cevrî'nin hilyesinin zeyli olduğunu söyleyebiliriz.

C. Hilyesinin Şekil Özellikleri

Eser Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün kalıbıyla yazılmış 146 beyitlik bir mesnevidir. Eserde yer alan başlıklar beyit aralıklarıyla birlikte şu şekildedir:

1-6. beyitler arası: Münâcât

7-17. beyitler arası: Temcîd

- 18-27. beyitler arası: Na‘t
 28-53. beyitler arası: Na‘t
 54-65. beyitler arası: Muḩaddime (Sebeb-i Te‘lîf)
 66-79. beyitler arası: Talḩa
 80-93. beyitler arası: Zübeyr
 94-104. beyitler arası: Sa‘d
 105-109. beyitler arası: Sa‘îd
 110-121. beyitler arası: ‘Abdurrahmân
 122-125. beyitler arası: ‘Ubeyde
 126-129. beyitler arası: Hz. Hasan
 130-133. beyitler arası: Hz. Hüseyin
 134-146. beyitler arası: Hâtîme

D. Hilyesinin Muhteva Özellikleri

Manzume münacat, temcîd, peygamberimiz ve dört halife için yazılmış iki ayrı na‘t ve sebeb-i te‘lîf bölümleriyle başlar. Buradan itibaren Talha, Zübeyr, Sa‘d, Sa‘îd, Abdurrahman ve Ebû Ubeyde olmak üzere aşere-i mübeşşereden altı kişi ile beraber Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in hilyeleri başlık olarak kabul edebileceğimiz ayrı ayrı Arapça bazı rivayetler altında verilir. Verilen bilgiler çok detaylı olmasa bile Güftî’nin hilyesini aşere-i mübeşşerenin hilyelerini değil de siyerlerini vermesi bakımından bir kenara bırakacak olursak aşere-i mübeşşere hakkında yazılmış iki hilyeden biri olması bakımından Şâkir’in bu hilyesi önem taşımaktadır. Şimdi Şâkir’in hilyesinden hareketle manzumede adı geçen ve aşere-i mübeşşereden olan altı kişi ile Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in hilyelerine bir bakalım.

1. Talha

Güzel bedenli Talha buğday tenliydi. Bedenini siyah kıllar kaplamıştı ve bu kıllar pek kıvrıkcık değildi. Bu görünüşüyle sanki bulutlar arasına girmiş bir aydı. Zaman zaman bir parça aydınlığı beklenen ay nedir ki ona benzer olsun. Yüzü son derece güzeldi. Herkesin ittifak ettiği üzere burnunun ucu inceydi. Ketem ve kına ile boyayıp sakalının rengini hiç bozmamıştı. Güzel yüzlü o zat, tatlı sözlüydü, güzel konuşurdu. Sözlerinin tatlılığı sütü ve şekeri utandırırdu. Hz. Talha hem gül bahçesinin bülbülüydü hem de değer, kıymet bağının gülüydü.

2. Zübeyr

Gayet uzun boyluydu. O kadar uzun boyluydu ki uzunluğuyla serviye bile mahcup ederdi. Ata bindiğinde ayağının yere değmesine az kalırdı. O boyla cennet bahçesinde tuba ile gezinse yeridir. Bir rivayete göre de Zübeyr ne uzundu ne de kısa. Teninin rengi beyazdı. Bembeyaz kar bile onu görünce havada donup kalmıştır. Ancak bu konuda yani Hz. Talha'nın ten renginde ihtilaf vardır. Bazıları onun için esmer demiştir. Kilosu fazla değildi. Vücudu da yanakları da zayıftı. Allah'ı gözleyen gözleri maviydi. O gözlerde kimse için kin yoktu. Pak bedenini güzel kokulu kıllar kaplamıştı. Boyu gibi vücudundaki kıllar da uzundu.

3. Sa'd

Buğday tenli ve kısa boyluydu. Teni son derece sağlam olup başı da enliydi. Parmakları kalın, burnu ve alını yassıydı. Bedeninde misk ve anber kokulu çok sayıda kıl vardı. O kıllar halenin nuru gibiydi. Yüzü parlak dolunay gibi nurla doluydu. Yüzü dolunay kılları da bu ay etrafında oluşan haleydi.

4. Sa'îd

Şüphesiz teni esmerdi. Uzun boyuna serv dense yeridir. Bedeninde çok kıl vardı. Çok cesurdu. Her gazada her zaman hizmette bulunurdu.

5. Abdurrahmân

Uzun boylu oluşunda ihtilaf hiç olmadı. Mübarek derisinin dış tarafı inceydi. Teni beyaz olmakla birlikte kırmızılığa meyilliydi. Kader kadehiyle her zaman Allah aşkı yüzüne vururdu. Gülün rengi kıskançlıktan ter dökmüştü. Sakın onu çiğ tanesi sanma. Taze gonca başını hırkaya çekmiş, ay onun yüzüne gıpta etmişti. Allah ona iri eller vermişti. Pençesi arslanı aciz bırakır, onu kana boğardı. O serv endamlının burnu orta büyüklükte ve biraz yüksekçeydi. Bazıları onun önden iki dişinin olmadığını söylemişlerdir.

6. Ebû Ubeyde

Uzun boylu olup yüzünde imanın nuru parlardı. Güzel yüzü yuvarlaktı, yasemini utandırırđı. Sakalı az ve güzel, kendisi mübarek ve sevilen biriydi.

7. Hz. Hasan

Güzel yüzlü Hz. Hasan, varlık âleminin övücü olan Hz. peygambere insanların en çok benzeyeniydi. Atasına son derece benzerdi. Yanakları gülden daha nazikti.

8. Hz. Hüseyin

Hz. Hüseyin'in vasıfları, görünüşü, yaradılışı ve huyu, boyu, yüzü ve kokusu son derece resulullah'a benzerdi. Bu hâliyle atasına ayna olmuştu.

Şâkir Mehmed, Hilye

Kullanılan Nüshalar

M1: Millî Kütüphane 06 Mil Yz. A 2647/8, v. 103b-109b.

M2: Millî Kütüphane 06 Mil Yz. FB 329, v. 12a-15b.

Zeyl-i Şâkir li-Cevrî der-ḥilye-i bâkî-i ‘aşere-i mübeşşere ve Ḥasan ve Ḥüseyn rıdvânüllahi ‘aleyhim ecma‘în

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Yâ İlâhî bize iḥsân eyle
Raḥmetiñle bizi ḥandân eyle
- 2 İrtikâb eylemişiz ‘ișyânı
Yoḡdur el-kıșşa aniñ pâyânı
- 3 Cürm-i ‘ișyâna nihâyet yoḡdur
Sende de lîk ‘inâyet çoḡdur
- 4 Şâh-ı hâdî-i sübül ḥürmetine
Ḥâtim-i cümle rüsül ḥürmetine
- 5 Âteş-i dûzahını eyle ḥarâm
Bâġ-ı cennetde ḡuluñ ide ḥırâm
- 6 Şad-dürûd ola o şâha her-dem
Bi’t-teba‘ âline așḥâbına hem

Der-temcîd-i Bârî ‘azze ismuhu ve te‘alâ

- 7 Ḥamd ol Allâh-ı ‘azîmü’ş-şâna
Virdi idrâk u fehm insâna

3b-Sende de lîk M1 / Lîk zâtında M2.

5b-ide M1 / eyle M2.

Başlık: Der-temcîd-i Bârî ‘azze ismuhu ve te‘alâ M1 / Der-temcîd-i Bârî M2.

7b-fehm M1 / ‘aḡl M2.

- 8 Âb u gilden yaradup Âdem'i çün
Rûh nefh itdi aña ol Bî-çün
- 9 Aña esmâyı da ta'lîm itdi
Şûretin ahsen-i taqvîm itdi
- 10 Bu kadar 'izzet ü ikrâmına hep
O nebiyy-i Kureşî idi sebep
- 11 Nev'-i insânıñ olup ferdi keşîr
Cins-i eltâfını kıldı tevfir
- 12 Cins-i insânı anıñ şulbinden
İtdi îcâd anıñ neslinden
- 13 Luţf-ı ihsân-ı Hudâ baħr-ı 'amîķ
Kıldı insânı o baħr içre ğarîķ
- 14 Niçe şükrüñ ider 'aķl-ı kül edâ
Her nefes bizlere ihsân u 'aţâ
- 15 Gerçi kim bizde daħi tâķat yok
Kaţre-i luţfına hiç ğâyet yok
- 16 Her nefes şükrine olsa tâķat
Saña ħamd itme daħi bir ni'met
- 17 Ne güzel Hâlîķ-ı bî-hemtâdır
'Âlim ü ķâdir ü hem bînâdır

---

11. beyit M1'de yok.

12. beyit M2'de yok.

13a- ihsân-ı Hudâ M2 / ihsânı anıñ M1.

13b- Kıldı insânı o baħr içre ğarîķ M2 / İtdi insânı aña çünki ğarîķ M1.

14a- Niçe şükrüñ ider 'aķl-ı kül edâ M2 / Nice şükr itmeyelim biz de aña M1.

14b-ihsân M2 / in'âm M1.

16a-tâķat M2 / kudret M1.

Der-na't-ı faħr-i kâ'inât 'aleyhi ez-ka't-taħiyyât M1 / Der-na't-ı faħrû'l-enâm 'aleyhi's-selâm M2.

Der-na‘t-ı fahrü’l-enâm ‘aleyhi’s-selâm

- 18 Zîb vir nazmına ey hâme-i lenk
Na‘t-ı peygambere eyle âhenk
- 19 Bâ‘is-i hilkat-i kevn ü imkân
Hilye vaşşâfî Cenâb-ı Sübhân
- 20 Şâhib-i havz u maqâm-ı Maḥmûd
Eşrefü’l-halk ḥabîbü’l-Ma‘bûd
- 21 Naḥl-ı ser-bâzi-i bâg-ı melekût
Serv-i bî-sâye-i deşt-i Ceberût
- 22 Muştafâ Ahmed ü Maḥmûd “tâhâ”
Ya‘ni sulţân-ı serîr-i a‘lâ
- 23 Şân-ı zî-şânına geldi “levlâk”
Hem anıñ çün yaradıldı eflâk
- 24 Evvel ü âḥir anıñ hürmetine
Halk olındı hep anıñ ‘izzetine
- 25 Evc-i ‘izzetde o mâh-ı pür-nûr
Şu‘le-i mâhı iderdi mestûr
- 26 Anı Ḥallâk-ı semâ vü arzîn
İsmine ismine itmişdi qarîn
- 27 Evc-i iclâl-i şeh-i gerdûna
Şad-dürûd ola hezârân gûne

Der-na‘t-ı çehâr-yâr-ı güzîn rıdvânullâhi te‘alâ ‘aleyhim ecma‘în

- 28 Daḥi ey hâme-i mu‘ciz-eşerim
Yâver ol tab‘ıma ey kilk-i terim

19b-cenâb-ı M2 / anıñ Ḥak M1.

24b-olındı hep M1 / olunmuşdur M2.

- 29 Na‘t-ı çâr-yâra da eyle âgâz
Ola zînet ile nazmıñ ser-bâz
- 30 Bû-Bekir yâr-ı nuĥustîn-i resûl
Cân ile ĥıdmeti itmişdi ħabûl
- 31 Yâr-ı gâr-ı şeh-i kevneyn idi ol
Oldı ol nezd-i Ĥudâ’da maħbûl
- 32 Evliyâyâ anı ser-tâc itdi
Ĥaħ anı ümmete minhâc itdi
- 33 Şeb-i mi‘râcı idince taşdıħ
Didiler aña ki hâzâ Şiddîħ
- 34 Meslek-i şer‘a olunca reh-ber
Muştafâ dînine virmiş idi fer
- 35 Yâr-ı şânîsi ‘Ömer ol şâhıñ
Hâlesi idi o rûy-ı mâhıñ
- 36 ‘Âlim ü ‘ârif-i Rabbâni idi
Ĥaşılı heykel-i nûrâni idi
- 37 Cüz‘ice itse taĥavvür meşelâ
Ĥavfdan ditrer idi arz u semâ
- 38 Şanma nefis içün iderdi ħazabı
Ġayret-i dînî idi hep sebebi
- 39 Ĥaħħı bâtıldan idince mümtâz

29a-Na‘t-ı çâr-yâra da eyle âgâz M1 / Çâr-yâr na‘tına âgâz ideyim M2.

29b-Ola zînet ile nazmıñ ser-bâz M1 / Nazmımı ĥüsn ile ser-bâz ideyim M2.

32a-Evliyâyâ anı ser-tâc itdi M1 / Ĥaħħ anı ümmete minhâc itdi M2.

32b- Ĥaħħ anı ümmete minhâc itdi M1 / Evliyâ zümresine tâc itdi M2.

34a-olunca M2 / olup ol M1.

36a-‘Âlim ü ‘ârif M2 / ‘Ârif ü ‘âlim M1.

38a- Şanma nefis içün iderdi ħazabı M2 / Ġazabın şanma ki nefsi-çün idi M1.

38b- Ġayret-i dînî idi hep sebebi M2 / Dâ’imâ ħayret-i dîn içün idi M1.

Aña fârûk didi ehl-i Hicâz

- 40 Yâr-ı şâliş aña ‘Osmân idi hem
Hilm ile muttaşif ol kân-ı kerem
- 41 Kâtı maḥcûb idi ol şâh-ı cihân
Nola ‘âr eylese andan rıdvân
- 42 Pertev-i nûr-ı sirâc-ı ümmet
Çâre-i derd-i mizâc-ı ümmet
- 43 Mescid-i dîne olunca kandîl
Ehl-i şer mecma‘ını aldı fetîl
- 44 Faḥr-ı ‘âlemden alınca binteyn
Laḫabına didiler zî’n-nûreyn
- 45 Yâr-ı râbi‘ aña olmışdı ‘Alî
Ya‘ni dâmâd-ı nebî zât-ı velî
- 46 Şâh-ı dîn kâmi‘-i bâb-ı Ḥayber
Es‘adü’l-gâlib ü leys ü ḫaydâr
- 47 Sâḫi-i ḫavz-ı resûlü’ş-şakaleyn
Âb-ı sıbteyn ki ya‘nî Ḥaseneyn
- 48 Ḥavfdan ḫalmaz idi tâb ü tüvân
Heybet alurdı görünce şeytân
- 49 Didiler vechine olup vâleh
Kerremallâhu Te‘alâ vecheh
- 50 Dördi de çâr-sütûn-ı dîndir
Dördi de lâyıḫ-ı ḫûr-ı ‘îndir

41a-Ḳatı maḥcûb idi ol şâh-ı cihân M2 / Ḳatı maḥcûb-ter idi ol sultân M1.

45b-nebî zât-ı velî M2 / nebiyyü’l-Ḳureşî M1.

46a-Şâh-ı dîn M2 / İbni ‘Ammü’n-nebevî M2.

48a-Ḥavfdan ḫalmaz idi tâb ü tüvân M2 / Ditreyüp ḡaşş olur idi her ân M1.

49a-vechine M1 / ḫüsnine M2.

51 Dördi de menba‘-ı ilm ü ‘irfân
Dördi de dîne olup çâr-erkân

52 Dördi de oldı resûle bende
Dördi de olmuş idi efgende

53 Her biri oldı cihâna encüm
Radiyahallâhu Te‘alâ ‘anhüm

**Muḳaddime-i ḫilye-i bâḳî-i ‘aşere-i mübeşşere ve ḫaseneyn
rıdvânullahi te‘alâ ‘aleyhim**

54 Diñleyiñ bâ‘iş-i nazmım ne imiş
Bu söze mebde-i cezmim ne imiş

55 Edhem-i kilki sürüp Ḥâḳânî
Evvelâ almış imiş meydânı

56 Ḥilye nazmında o pâkîze-eşer
Silke dizmiş niçe yüz biñ gevher

57 Ya‘ni kim ḫilye-i şâh-ı kevni
Vaşf idüp nazmına virmiş levni

58 Şâniyâ Cevri-i pâkîze-süḫan
Çâr-yâr vaşfına açmış o dehen

59 Ya‘ni kim ḫilyesini şâhânîñ
Vaşf idüp her birini yârânîñ

60 Anlar itmiş bu cihânda hoş-eşer
Kimseler diyememiş fih-i nazâr

61 Ğıbṭa-kâr oldı görüp bu dil-i zâr
Şâ‘irânîñ eşeriñ leyl ü nehâr

55a-Edhem M2 / Feres M1.

56b- niçe yüz biñ M2 / o hezârân M1.

57b-nazmına M1 / nazm ile M2.

- 62 Hâtırâ itdi bu esrâr huṭûr
Oldı ol dem dil ü cânım mesrûr
- 63 ‘Aşeriñ sitte-i bâķîsine ben
Açayım ‘acz ile tavşîfe dehen
- 64 Ḥaseneyniñ daḥi ben nazm ideyim
Min-ba‘ad bu işe ben cezm ideyim
- 65 Vaşf idüp ben de bi-ķadri‘t-ṭâķa
Bir hedyye ideyim ‘uşşâķa

كان طلحة رضي الله عنه ادم كثير الشعر ليس بالجعد ولا بالسبط حسن الوجه رقيق العين لا يغيره
شعره

[Talha (ra) esmer olup saçları ne çok kıvrıkcık ne de düz idi. Güzel yüzlü, ince burunluymdu. Saçının düzenini değiştirmezdi.]

- 66 Naql iden Ṭalḥa-i nâzûk-bedeni
Buğday-añlu idi ol ḥûb didi
- 67 Nola olduysa o gendüm-gûne
Velvele şaldı yüzi gerdûna
- 68 Bedeniñ örtmiş idi mûy-ı siyâh
Buluṭa girmiş idi gûyâ mâh
- 69 Meh nedir ki ola mânend aña ol
Dem-be-dem cüz‘i ziyâsı me‘mûl
- 70 Bu ise ‘âleme nûr-ı lâmi‘
Ümmete rûz-ı ḥaşırda şâfi‘

62b-Oldı ol dem dil ü cânım mesrûr M2 / O dem oldı bu dil ü cân mesrûr M1.

63a-‘Aşeriñ sitte-i bâķîsine ben M2 / ‘Aşeriñ bâķisiniñ ḥilyesini M1.

63b- Açayım ‘acz ile tavşîfe dehen M2 / Vaşf idem ben daḥi hep cümlesini M1.

65a-ben de M1 / böyle M2.

69b-Dem-be-dem M2 / Gündüzün M1.

- 71 Pek kıvrırcık değil ol mû gâyet
Âyet-i Hâk'dan olup bir âyet
- 72 Gâyet ile o güzel yüzlü idi
Naql iden hilyesini böyle didi
- 73 Enf-i nâzükleri vaşfın herkes
İttifâk itdi cedelden el kes
- 74 İnce uçluydu mübârek bîni
Çihresinden bilinürdi dîni
- 75 Ketm ü hınnâ ile ol lihyesini
Boyayup rengini hiç bozmaz idi
- 76 Tatlı sözlü idi ol vech-i cemîl
Sükker ü şandı iderlerdi hacîl
- 77 Meclis-ârâ-yı feşâhat idi ol
Revnağ-ı bezm-i belâgat idi ol
- 78 Bülbül-i gülşen idi ol kâmil
Hem gül-i bâğ-ı bahâ ol fâzıl
- 79 Görmese anı resûl-i 'âlem
"Mâ-liye lâ-era" dirdi her dem

كان زبير رضي الله عنه ابيض طويلا ويقال لم يكن بالطويل ولا بالقصير يميل الى الخفة في اللحم
ويقال كان اسمر كثير الشعر خفيف العارضين

[Zübeyir (ra) beyazdı, esmer olduğu da söylendi. Ne uzun ne de kısa idi.
Etine dolgun değildi, zayıftı. Esmer, saçları gür ve yanakları zayıf biriydi.]

- 80 Hem Zübeyr'in daği vaşfı bu imiş
Gören el-hâşıl anı böyle dimiş

76a-sözlü M1 / yüzlü M2.

76b- Sükker ü şandı iderlerdi hacîl M1 / Şand ü şekker olamaz aña meşîl M2.

- 81 Ğâyetü'l-ġâye tavîlü'l-kâme
İdi ma'lûm ola haşş u 'âma
- 82 Ğadi eyler idi servi maĥcûb
O ħadar boylı idi ol maĥbûb
- 83 Esb-i bâlâya da binse meşelâ
Az ħalurdı yire toĥunmaġa pâ
- 84 Bâġ-ı cennetde sezâ itse ħırâm
Ğad-i tûbâ ile ol serv-endâm
- 85 Ba'zılar didi o merd-i maĥbûl
Ne tavîl ü ne ħaşîr idi hem ol
- 86 Hem beyâz idi o zâtıñ levni
Yâr idi aña Ğudâ'nıñ 'avni
- 87 Şelc-i ebyâz görüp anı mergûb
Tondı ħaldı bu hevâda maĥcûb
- 88 İhtilâf eyledi erbâb-ı nazar
Didi ba'zısı o zâta esmer
- 89 Gövdesi laĥm-ı hafif idi anıñ
Zât-ı vâlâsı şerîf idi anıñ
- 90 Gök idi dîde-i Ğaĥ-bîni anıñ
Yoġ idi kimse içün kîni anıñ
- 91 Beden-i pâkini örtmiş idi ħıl
Bûy-ı misk oldı bu ħacletle zelîl
- 92 'Ârızeyni de ħafif idi anıñ

84b-Ğad-i tûbâ M2 / Ğad ü ħâmet M1.

86b- Yâr idi aña M2 / Aña yâr idi M1.

87b- Toña ħalmışdı olup ol maĥcûp M1 / Tondı ħaldı bu hevâda maĥcûb M2.

91b- Bûy-ı misk oldı bu ħacletle zelîl M2 / Bûy-ı müşġi ider idi o ħacil M1.

Beden-i pâki naḥîf idi anîñ

- 93 Kâmeti gibi uzun idi o kıl
Bu söze olmadı hiç kâl ile kıl

كان سعد رضي الله تعالى عنه قصيرا غليظا ذا هامة شثن الاصابع ادم اقطس اشعر الجسد

[Sa'd (ra) kısa boylu, yapılı, iri başlı, parmakları irice, yassı burunlu olup
bedeni kıllı idi.]

- 94 Şekl-i Sa'd İbn-i Ebâ-Vaḳḳâs'ı
Naḳl iden merdüm-i pâk-iḥlâşı
- 95 Didi vaşfında anîñ gendüm-gûn
Ehl-i şer tîrine olmuşdı zebûn
- 96 Hem de olmuşdı ḳaşîrû'l-ḳâme
Böyle yazdı anı ehl-i ḥâme
- 97 Ḳadi şimşâda müşâbih didiler
Faḳat olmaḳda müdâm tâze vü ter
- 98 Yoksa her vaşfını teşbîhe göre
Diyene dirler idi me's-şemüre
- 99 Ğâyetü'l-ğâye ḳavî tenlü idi
Hem mübârek başı da eñlü idi
- 100 Hem eşâbi'leri olmuşdı ğalîz
Ḥûb ḥalk eylemiş Allâh ḥafîz
- 101 Enfi vü cebhesi yaşşıydı anîñ
Hem "fidâke Ebi" naşşıydı anîñ
- 102 Bedeninde var idi keşret-i mü
Misk ü 'anber gibi ğâyet hoş-bû
- 103 Nûr-veş-i hâle idi şanki o mü
Bedr-i enver gibi pür-nûr idi rû

- 104 Aña olmuşdı o mü çün hâle
Yüzi beñzer idi çün bedr-aya

كان سعيد رضي الله عنه طويل لا اشعر

[Saîd (ra) uzun boyluydu ve vücudu kıllı değildi.]

- 105 Hem Sa'îd'in didiler hey'etini
Bilen anıñ şeref-i devletini
- 106 Esmerü'l-levn idi ol pâk-ıhışâl
Olmamış bunda hele kıl ile kâl
- 107 Hem tavîl idi o pâkîze-nihâd
Dinse lâyıq aña serv-i âzâd
- 108 Bedeninde çok idi hem şa'rı
Mâhdan yücedir anıñ kadri
- 109 Pek bahâdır idi gâyet ol şâh
Hıdmet eylerdi gazâda her gâh

كان عبد الرحمن رضي الله عنه طويلا رقيق البشرة ابيض مشربا الى حمرة ضخم الكفين اقنى وقيل
ساقط الشفتين اعرج

[Abdurrahman (ra) uzun boylu ve inceydi. Kırmızımsı beyaz ten rengi vardı.
Elleri iri, burnu kalkık, dudakları sarkık ve topaldı.]

- 110 'Abd-ı raḥmân'ın idenler naqlin
Divşürüp başına diñle 'aqlın
- 111 Didiler kâmetini oldı dırâz
İhtilâf itmediler ehl-i Hicâz
- 112 Hem mübârek beşere oldı raḳîḳ
Ya'ni inceydi bunu bil taḥḳîḳ

- 113 Hem beyâz idi olup ol mâ'il
Hümretü'l-veche o zât-ı kâmil
- 114 Yüzine urmuş idi 'aşk-ı İlâh
Ya'ni şahbâ-yı kaderle her gâh
- 115 Reng-i gül reşk ile dökmüşdi 'arâk
Jâle şanma görüp anı ancağ
- 116 Hırkaya çekdi başıñ gonca-i ter
Gıpta eylerdi görüp vech-i kamer
- 117 Yed-i kudretle ki Hallâk-ı ezel
Aña virmişdi mübârek iri el
- 118 Pençesi şîri zebûn eyler idi
Anı âlûde-be-ğûn eyler idi
- 119 Vasatü'l-enfi o serv-endâmıñ
Yüksecek idi o mâh-ı tâmiñ
- 120 Ya'ni aqnâ idi ol vech-i cemîl
Böyle halk itmiş idi anı Celîl
- 121 Ba'zılar didi ki öñden iki diş
Hâşılı yok idi ol bî-kem ü bîş

كان عبدة رضي الله عنه طويلا من الرجل نحيفا معروف الوجه خفيف اللحية

[Ubeyde (ra) uzun boylu, zayıf, güzel yüzlüydü. Sakalı azdı.]

- 122 Hem 'Ubeyde için ehli diğkat
Aşvelü'l-kâme didi bî-minnet
- 123 Vech-i ma'rûf idi ol şâh-ı zamân
Nûr-ı îmânı iderdi leme'ân
- 124 Hem müdevver idi vech-i haseni
Yüzi eylerdi hacil yâsemi

- 125 Lihyesi idi hafif ü mergûb
Kendüsi oldu şerîf ü maḥbûb

عن علي رضي الله تعالى عنه كان الحسن اشبه الناس برسول الله صلى الله عليه وسلم واين الصدر الى
الرأس

[Ali (ra)'tan: Hasan resulullaha en çok benzeyen idi, özellikle de göğüs ve baş kısmı]

- 126 Oldı bu şîr-i Hudâ'dan menḳûl
Ya'ni olmuşdı Hasan ol maḳbûl
- 127 Eşbehü'n-nâs idi ol vech-i ḥasen
Faḥr-i kevneyne o lü'lü-i 'Aden
- 128 Şadr-ı re'sine dek oldı ebyen
Böyledir ḥâşılı ol ḡonca-dehen
- 129 Ceddine ḡâyet ile beñzer idi
Ḥaddi ḡülden daḡı nâzük-ter idi

كان الحسين رضي الله تعالى عنه اشبه الناس برسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ما كان اسفل من
ذلك

[Hüseyn (ra) resulullah (sav)'e en çok benzeyen idi.]

- 130 Hem Hüseyn olmuş o nev-reste nihâl
Ya'ni sultân-ı serîr-i iclâl
- 131 Şıfat u hey'et ü ḡulḡ u ḡûyı
Ḳâmet ü ḡaddi vü vech ü bûyı
- 132 Ḥazrete ḡâyet ile beñzer idi
Naḡl iden ehl-i nazâr böyle didi
- 133 Ceddine olmuş idi ol mir'ât
Yani pek beñzer idi zât u şıfât

Ḥâtime

- 134 Âl u aşhâb-ı resûl-i ‘âlem
İktidâ anlara oldu elzem
- 135 İktidâ eyler iseñ oldu cezâ
İhtidâ ey dil-i pâkîze-edâ
- 136 Başımız tâcıdır anlar bize hep
Redd idüp ba‘zısını çekme ta‘ab
- 137 Anlar olmuş bu cihânda a‘lâ
Cümlesinden ola râzî Mevlâ
- 138 Oldılar reh-ber-i cennât-ı na‘îm
Oldılar mürşid-i dâllîn-i kadîm
- 139 Oldılar ümmete reh-ber anlar
Oldılar şem‘-i münevver anlar
- 140 Oldılar her biri bir ḥabl-i metîn
Oldılar her biri bir ‘umde-i dîn
- 141 Nice vaşf eyleyeyim anları ben
Her biri bir dür-i deryâ-yı ‘Aden
- 142 Umarım bakmayalar noşşâna
Bu cerîdemde olan nişyâna
- 143 Âl u aşhâb-ı nebî hürmetine
Anlarıñ cümlesiniñ devletine
- 144 **Şâkir**’iñ cürmini ‘afv ide Hudâ
Mağfiret eyleye aña Mevlâ
- 145 Defter-i ma‘şiyetim ol Ḥâlîk
Ḥak ide görmeye nâra lâyıq

146 Dağı biñ yüz ile toğsan toğuz
Sâl-i târîhi olup bitdi bu söz (1199)

146b-Sâl-i târîhi olup bitdi bu söz M2 / Yâdigâr kaldı dilâ işte bu söz M1.

6. DÖRT İMAM HİLYESİ

Safhî'nin Hilyesi

Giriş

İslam dininde, fıkıh yani İslam hukuku konusunda anlayış, metot ve uygulama açısından farklı düşüncelere sahip mezhepler bulunur. Ele alınan konuların anlaşılması zor nitelikte bulunması, bu meseleyle ilgilenen kişilerin isteklerinin değişik olması, eğitim düzeyi ve ilgi alanını farklılığı, geleneksel sosyal yapının sağlıklı bir biçimde sorgulanmaksızın benimsenmesi, bazı insanlardaki liderlik hırsı (Üzüm: 2004: 528) mezheplerin ortaya çıkışıyla yakından ilgili konulardır. Sünnete bağlılık davasında bulunanlara genel bir adlandırma olarak ehl-i sünnet, bu bağlılıkta gevşeklik gösterip kendi görüşlerini öne çıkaran, akla önem veren, yabancı düşüncelerden fazlaca etkilenen gruba da ehl-i bid'at denilmiştir (Kara: 1986: 326). Ehl-i sünnet bünyesinde ortaya çıkan fikhî mezhepler Hanefî, Mâlikî, Şafîî ve Hanbelî mezhepleridir. Hanefî mezhebinin kurucusu Ebû Hanîfe, Mâlikî mezhebinin kurucusu İmâm Mâlikî, Şafîî mezhebinin kurucusu İmâm Şafîî, Hanbelî mezhebinin kurucusu ise Ahmed b. Hanbel'dir. Şimdi Safhî'nin eserine konu olan bu dört imamın doğum ve ölüm tarihleri, künyeleri, eğitimleri ile özellikle kişisel ve fiziksel özellikleri hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

1. İmâm-ı A'zam

Hanefî mezhebinin imamı. Künyesi, Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh. 80/699 yılında Kûfe'de doğmuştur. İslam'da hukuki düşüncenin ve içtihad anlayışının gelişmesinde önemli payı olup daha çok Ebû Hanîfe veya İmâm-ı Âzam diye şöhret bulmuştur. Ebû Hanîfe onun künyesi olarak zikrediliyorsa da Hanîfe adında bir kızının, hatta oğlu Hammâd'dan başka çocuğunun bulunmadığı bilinmektedir. Bu şekilde anılması Iraklılar arasında hanîfe denilen bir tür divit veya yazı hokkasını

devamlı yanında taşıması veya hanîf kelimesinin sözlük anlamından hareketle haktan ve istikametten ayrılmayan bir kimse olmasıyla izah edilmiştir. Onun öncülüğünde başlayan ve talebelerinin gelişip yaygınlaşan Irak fıkıh ekolü de imamın bu künyesine nisbetle Hanefî mezhebi adını almıştır. İmâm-ı Âzam sıfatının verilmesi de çağdaşları arasında seçkin bir yere sahip bulunması, hukuki düşünce ve icihad metodunda belli bir çığır açması, döneminden itibaren birçok fakihin onun görüşleri ve metodu etrafında kümelenmiş olması gibi sebeplerle açıklanabilir.

Kaynaklar Ebû Hanîfe'nin kanaatkâr, cömert, güvenilir, âbid ve zâhid bir kişi olduğunda, bütün ticari işlem ve beşerî ilişkilerinde bu özelliklerin açıkça görüldüğünde görüş birliği içindedir. Derin fıkıh bilgisinin yanı sıra, inandığı ve doğru bildiğini söylemekten ve onun mücadelesini vermektен çekinmeyen güçlü bir ideal ve cesarete de sahipti. Hayatı bu yönüyle de mücadele içinde geçmiş bu uğurda birçok sıkıntı ve mahrumiyete katlanmıştır.

Ebû Hanîfe, başkalarının görüşlerine karşı hoşgörülü olmuş, derslerinde ve ilim meclislerinde herkese söz hakkı vermiş, aykırı görüşleri dinlemiş, öğrencilerini kendi görüşlerini kabul etmeye zorlamamıştır. Çağdaşı olan âlimler Ebû Hanîfe'nin ilim, takva, cömertlik, edep, tevazu, cesaret gibi vasıflar bakımından eşine ender rastlanan bir İslâm âlimi olduğunu belirtmişlerdir.

Ebû Hanife, 150/767 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.⁷⁹

2. İmâm Mâlik

Malikî mezhebinin imamı, büyük müctehid ve muhaddis. Künyesi Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir. 90-98/ 712-717 doğumu

⁷⁹ Bu bölümün tamamı şu kaynaktan yazılmıştır: UZUNPOSTALCI, Mustafa (1994).

için verilen yıllar aralığıdır. Soy bakımından Arapların iki ana kolundan biri olan Kahtânîlere mensup olduğundan bu kabilenin bazı alt kollarına nisbetle Asbahî, Yamurî, Himyerî ve menşelerinin Yemen olmasından dolayı Yemenî nisbeleriyle anılmıştır. Dedesi Mâlik veya onun babası Ebu Âmir Yemen'den gelerek Medine'ye yerleşmiş, burada Benî Teym b. Mürre kabilesinin halîfi olmuştur.

İmâm-ı Mâlik devrin önemli ilim merkezlerinin başında gelen Medine'de yetişmiştir. Önceleri ilim tahsiline rağbet etmeyip güvercinlerle vakit geçirirken birgün babasının sorduğu bir soruya kardeşi Nadr'ın doğru kendisinin yanlış cevap vermesi üzerine öğrenime karar verip hadis dersleri almaya başlamış ve Kur'an'ı ezberlemiştir. Zekâsı ve gayreti sayesinde kısa sürede ilimde derinleşen ve hocalarının takdirini kazanan Mâlik yirmi yaşlarında ders ve fetva vermeye başlar ve talebelerinin sayısı binleri bulur.

Hayatının yarısını Emeviler, yarısını Abbâsîler devrinde geçiren Mâlik, kendi devrindeki siyasi olaylardan uzak durmuş, mevcut yöneticilere de karşıtlarına da açık bir destek vermemiştir.

İmâm Mâlik büyük bir muhaddis olması yanında fıkıh alanındaki bilgisi, fetva ve içtihad dirayetiyle de otorite kabul edilirdi.

Rivayete göre Mâlik uzun boylu, beyaz ve güzel yüzlü, mavi gözlüydü. Güzel ve pahalı elbiseler giyer, bunu ilim ehli için gerekli görürdü. Evinin döşemesine ve görünüşüne dikkat eder, güzel eşyalar alırdı. Yeme içme konusunda da titiz olduğu, beslenmesine özen gösterdiği kaydedilir. Vakarlı ve heybetli bir görünüme sahipti. Meclisinde yüksek sesle konuşulmaz ve tartışılmazdı. Bir konuda olumlu veya olumsuz bir görüş belirttiğinde kimse sebebini sormaya cesaret edemezdi. Son derece mütteki ve âbid bir zattı.

İmâm-ı Mâlik geçirdiği kısa süreli bir rahatsızlıktan sonra 179/795 yılında Medine’de vefat etmiştir.⁸⁰

3. İmâm Şâfi

Şafiî mezhebenin imamı, büyük müctehid. Künyesi Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-Şâfiî. 150/767 yılında Gazze’de doğmuştur. Baba tarafından soyu Hz. peygamberin dördüncü kuşaktan dedesi Abdülmenaf ile birleşir. Şeceresinin çeşitli basamaklarında yer alan dedelerine bağlı olarak Kureşî, Muttalibî, Şâfiî nisbeleriyle anılır.

Babası vefat edince annesi Fatıma onu iki yaşında Mekke’ye götürmüş ve burada mahrumiyet içinde büyümüştür. Yedi veya dokuz yaşlarında Kur’an’ı ezberlemiş, on üç yaşındayken Mescid-i Haram’da Kur’an okutmaya başlamıştır. Bir yandan da değişik hocalardan ilim tahsil etmiştir. Yirmi yaşını biraz geçtiği dönemlerde Medine’ye giderek Mâlik b. Enes’le tanışır. Mâlik başlangıçta onu öğrencilerinden birine bağlamak isterse de ondaki yeteneği sezince bizzat kendisi ilgilenmeye karar verir. Bu talebeliği hocasının vefatına kadar devam eder. Mâlik b. Enes’in vefatı üzerine muhtemelen Medine’ye döner. Yemen, Bağdat, Mekke, Mısır gibi değişik yerlerde bulunur. Mısır’da bulunduğu sırada İmâm Mâlik’i eleştirmeye başlayınca oradaki taraftarların şiddetli tepkisiyle karşılaşmış, vali aracılığıyla Mısır’dan çıkartılmak istenmiştir. Ancak valinin ölümü üzerine İmâm Şafiî ömrünün sonuna kadar Mısır’daki ikametini sürdürür ve 204/820 yılında Mısır’da vefat eder.

Şâfiî’nin güzel yüzlü bir kişi olduğu, sünnete uymak amacıyla saç ve sakalını kınayla boyadığı, yemin etmekten titizlikle sakındığı, gecenin bir bölümünü ibadetle geçirdiği, daha fazla Kur’an okuyabilmek için teravîh

⁸⁰ Bu bölümün tamamı şu kaynaktan yazılmıştır: ÖZEL, Ahmet (2003).

namazlarını evinde yalnız kıldığı, böylece bir ayda çok hatim yaptığı, rehavete yol açıp çalışmaya ve ibadete engel olduğu için fazla yememeye özen gösterdiği rivayet edilmiştir.⁸¹

4. İmâm-ı Hanbelî

Hanbeli mezhebinin imamı, muhaddis, fakih. Künyesi Ebû Abdillâh Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. 164/780 yılında Bağdat'ta doğmuştur. Merv'de doğduğunu söyleyenler de vardır. Soyu Hz. peygamberin dedelerinden Nizar'la birleşerek Hz. İsmâ'il'e kadar uzanır. Babası otuz yaşlarında öldüğünden annesinin himayesinde büyümüştür. Kur'an-ı Kerim'i ezberledikten ve Bağdatlı âlimlerden bir müddet gramer ve fıkıh okuduktan sonra hadis öğrenmeye başlamıştır. Çeşitli hocalardan dersler almış Basra, Mekke, Medine, Dımişk, Halep, Cezire ve Yemen gibi yerlere seyahat etmiştir. Kırk yaşına kadar devam eden talebelik hayatından sonra hadis okutmaya başlamıştır.

Abbâsî halifesi Me'mûn hilafetinin son yıllarında Mu'tezile mezhebi ileri gelenlerinin tesiriyle devrin tanınmış âlimlerini Kur'an'ın mahluk olduğu görüşünü kabul ettirmeye çalışıncaya kadar Ahmed bin Hanbel hadis okutmaya devam etmiştir. Bu görüşü kabul etmediği için iki yıl dört ay süren hapis ve işkence hayatından sonra fikrinde bir değişiklik olmadığı hâlde serbest bırakılmış, yaraları iyileşince de yine fetva verip hadis okutmaya devam etmiştir.

Orta boylu, koyu esmer tenli ve güzel yüzlü olan Ahmed b. Hanbel'in altmış üç yaşından sonra sakalına kına yakmaya başladığı, ağır başlı hâli ile çevresindekiler üzerinde derin bir saygı uyandırdığı ve son derece mütevazı olduğu kaynaklarda zikredilmiştir. Yakınlarının

⁸¹ Bu bölümün tamamı şu kaynaktan yazılmıştır: AYBAKAN, Bilal (2010).

söylediğine göre evinde yiyip içecek şey bulunmadığı zaman üzülecek yerde sevinir, ekmek kırıntılarını ıslatarak üzerine tuz döküp yedi. Mütevazı evinde eşya olarak eski bir hasır ile basit birkaç çanak çömlekten başka bir şey yoktu.⁸²

---

⁸² Bu bölümün tamamı şu kaynaktan yazılmıştır: KANDEMİR, Yaşar (1989).

SAFHÎ

Hilye-i Eimme-i Erba‘a

Hayatı ve Eserleri

Manzumenin sahibi olan Safhî hakkında bilgi bulunmamaktadır. Hilyede bir beyitte şairin mahlası geçmektedir.

Şafhî-i zârîña Yâ Rab el-ħaḳ

Bu eṣer mâye ola beyne‘l-ħalk (Safhî: 94)

Kaynaklarda beş tane Safhî mahlaslı şairin varlığından bahsedilmektedir. Ancak bu kaynaklarda adı geçen Safhîlerin hiçbirinin hilye türünde bir eserinin olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. Bu durumda Safhî'nin kimliğini tespit etmemize imkân sağlayacak tek kaynak Safhî'nin hilyesi olmaktadır. Safhî, diğer pek çok hilye sahibinin yaptığı gibi manzumesinin bitişine tarih düşürmemiştir. Ancak hilyesinin başında Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî ile birlikte Güftî'nin de hilyesinden bahsediyor olması onun Güftî'nin ölüm tarihi olan 1677 civarlarında ya da 1677'den sonraki bir dönemde yaşamış olabileceği ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Onun yaşadığı yüzyılı tespit etmemize imkân sağlayacak bir diğer ipucu da Safhî'nin kendisiyle aynı dönemde yaşamış olan Ali adında bir şeyhülislamdan bahsediyor olmasıdır. Söz konusu bölümden aldığımız birkaç beyti vermek istiyoruz.

Bâ-ħuşûş ‘aşrımızîñ müftisi

Şimdi oldur ‘ulemânîñ re‘isi

Ya'ni kim Һazret-i şeyhü'l-islâm
Fahır-ı tâc-ı 'ulemâ-yı a'lâm

Seyyid-i âl-i resûl ü eşrâf
Midhatinde mütehayyir vaşşâf

İsm-i sâmîsi müsemmâsı 'alî
Cilvede 'âleme mir'ât-ı velî (Safhî: 225-228)

Bu ifadelerden anladığımız kadarıyla Safhî, Ali adlı seyyid bir şeyhülislamla aynı dönemde yaşamıştır. Müstakimzade Süleyman Sadeddin'in Osmanlı şeyhülislamlarının biyografilerini verdiği Devhatü'l-Meşayih adlı eserinde Ali adında iki şeyhülislam vardır ve bunlardan yalnızca biri seyyidir. Bu şeyhülislam, Paşmakçı-zade Seyyid Ali Efendi'dir ve 1704-1707 yılları arasında şeyhülisamlık yapmıştır. Safhî de eserini onun şeyhülisamlığı döneminde yazdığı için eserini bu yıllar arasında tamamlamış olmalıdır. Bu bilgi de yukarıda bahsettiğimiz gibi Safhî'nin 1677'de vefat etmiş olan Güftî'den sonra yaşamış olma ihtimali yönündeki bilgiyle de çelişmemektedir. Bu durumda Safhî'nin 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın ilk yarısı arası bir dönemde yaşadığını söyleyebiliriz. Yaşadığı dönem göz önünde bulundurulduğunda çalışmamıza konu olan dört imam hilyesi sahibi Safhî'nin kaynaklarda 1723, 1733 ya da 1752 yılında vefat eden Safhîlerden⁸³ biri olma ihtimali olduğu gibi adı kaynaklara geçmemiş bir Safhî olma ihtimali de vardır.

A. Hilye-i Eimme-i Erba'a'nın Nüshaları

⁸³ bk. Türk Dünyası Edebiyatı Ansiklopedisi (2007).

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Hilye-i Eimme-i Erbaa-i Müctehidîn'in Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz. 1392 numarada kayıtlı 12 varaklık tek nüshası bulunmaktadır.

B. Hilye-i Eimme-i Erba'a'nın Yazılış Sebebi

Safhî eserini yazma sebebini şöyle açıklar: “Gönlüme şevkle dolu bir hâl geldi ve mucizevi eserler yazan kalemi elime aldım. Bir eser ortaya çıkarmak istedim; ama ne yazacağımı bilmiyordum. O an aklıma hilye yazmak geldi ve çok sevindim. Resulullahın hilyesine bakıp o gonca gülü vasfetmek istedim. Gördüm ki şiir ve nizam ülkesinin hanı Hâkânî, onun hilyesini muntazaman vücuda getirmiş. İnsaflı gözle bir bak. Öyle bir taze gonca az biter. Onu tanzir etmek mümkün mü? O gülü incitmeyip ondan elimi eteğimi çektim. Hayretle bakıp gördüm ki benim kısa elim ona ulaşamaz. Bana feyz verecek, rehber olacak bir eser aradım. Hemen aklıma dört halife geldi. Ancak gördüm ki onların methini de Cevrî yapmış. Bu eser de beni ümitsizliğe düşürünce enbiya hilyelerine baktım. Onu da merhum Neşâtî'nin nazmettiğini gördüm. Buna elim yetişmeyince iki şehzadenin hilyesini yazmaya heves ettim. Ne hikmettir ki benden evvel onu da merhum Güftî nazmetmiş. Bu kadar madenin gevheri zabt edilince insan bu duruma gıpta etmez de ne yapar? Elimde hiçbir şey kalmayınca kıskançlık eli gönlüme ebedî bir dağ vurdu. Yazıklar olsun ki aziz ömrümü geçirip ardımda hayırlı bir eser bırakmadım. Bu teessüfle hayretteyken ve kendi kendime düşüncelere dalmışken o anda bir yardım rüzgarı esti ve bana güzel bir suret göründü. Yanıma gelip beni hayrete dalmış gördüğünü söyleyerek ne olduğunu sordu. Bu söz bana güç verdi ve ona ‘Benden öncekilerin ruhları hayr ile yad olunup kabirleri rahmet nuruyla doluyor görmüyor musun?’ dedim. O da bana ‘Maksadın hayr ile anılmaksa sana rehber

olayım, dört mezhebin imamlarının her birinin hilyelerini nazmet.’ dedi. Bu sözü duyunca gonca gibi açılıp yine mutlu oldum. Kalem elime şevkle aldım, gönlümdeki gam kaybolup gitti. Kalemim hoş bir eser yazmaya başladı. Allah’ım yerimde yeller estiği zaman bu eserin güzelliği beni anma sebebi olsun. Ben bu geçici dünyadan gidince eserim benden öncekilerin hoş eseri gibi anılsın. Hem ümidim şudur ki hayırlı işle hüznü gönlümün derdi şifa bulsun. Beni illele gönlü hasta olarak bırakma. Kendi lütfundan bana ilaç ver, kimseye muhtaç etme.”

Görüldüğü gibi Safhî, ileride kendisinin hayırla anılmasını sağlayacak bir eser bırakmak istemektedir ardında. Hilye yazmaya karar verir ancak kendisinden önce hilye türünde eser kaleme almış olan Hâkânî, Cevrî, Neşâtî ve Güftî vardır. Çaresizce düşünürken ortaya çıkan güzel bir suret ona dört imamın hilyesini yazmasını söyler. Bunun üzerine Safhî de şevkle manzumesini yazmaya koyulur. Hilyelerin sebep-i te’lîf bölümünde genellikle Hâkânî ve Cevrî’nin bazen de Neşâtî’nin adının anılması geleneğine rağmen burada Güftî’nin de adının anılması farklılık olarak görünmektedir.

C. Hilye-i Eimme-i Erba‘a’nın Şekil Özellikleri

Safhî’nin hilyesi aruzun Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün kalıbıyla yazılmış 249 beyitlik bir mesnevidir. Eserde yer alan sekiz başlık beyit aralıklarıyla şöyledir:

1-26. beyitler arası: Besmele

27-48. beyitler arası: Na‘t

49-100. beyitler arası: Sebeb-i Te’lîf

101-130. beyitler arası: İmâm-ı A‘zâm

131-159. beyitler arası: İmâm-ı Mâlik

160-191. beyitler arası: İmâm-ı Şâfi

192-216. beyitler arası: İmâm-ı Ahmed Hanbelî

217-249. beyitler arası: Hâtîme (Şeyhülislamın övgüsü)

D. Hilye-i Eimme-i Erba'a'nın Muhteva Özellikleri

Safhî'nin hilyesinin konusu eserin adından da anlaşıldığı gibi dört imamdır. Bu yönüyle ilk ve tek olma özelliğini taşımaktadır. Eser besmele, na't ve sebep-i te'lîf bölümleriyle başlayıp manzumenin esas konusu olan İmâm-ı A'zâm, İmâm-ı Mâlik, İmâm-ı Ahmed Hanbelî ve İmâm-ı Şâfi hilyeleriyle devam eder ve 1704-1707 yılları arasında görev yapmış olan Paşmakçı-zade Seyyid Ali Efendi olarak tahmin ettiğimiz şeyhülislamın övgüsüyle sona erer.

Safhî'nin hilyesine göre dört imamın fiziksel özellikleri şöyledir:

1. İmâm-ı A'zam

Güzel yüzlüydü. Allah onun pak yüzünü güzel yaratmıştı. Terlediğinde gül gibi kokardı. Şebnem gibi olan gül kokulu terini gören goncanın ağzının suyu akardı.

Öyle hoşsohbetti ki onu dinleyince tembellik, uyuşukluk ortadan kalkardı. Sohbetinin lezzetine tatlı can nasıl doysun?

Son derece cömert bir insandı. Hatem-i Tayy cömertlik vadisini dürüp bükse onun cömertliğine yetişemez. Allah ona ne nimet verse dostlarla paylaşırdı.

Orta boyluydu. Bazıları da uzun boylu olduğunu söylemişlerdir. Onun boyunun yüceliğini anlayan tuba başını önüne eğse şaşılır mı hiç? Boyunun bayrağı İslam'ın önüne dikilmiş bir sancaktı.

Buğday tenliydi.

80 yılında Kufe'de doğmuş, 150 yılında Bağdat'a defnedilmiştir.

2. İmâm-ı Mâlik

Ona, Allah, bedenî bir üstünlük vermiştir. Bedenî yapısı da çok yakışıklı idi. Bir talebesi onu şöyle tanıtır: İmam Mâlik; uzun boylu, iri yarı, büyük kafalı, gayet ak saçlı ve ak sakallı, iri gözlü, yakışıklı, güzel ve iri burunlu, geniş ve uzun sakalı göğsüne kadar inmişti. O, bıyığını üstten kısaltır ve tamamen kesmezdi; çünkü bıyığın tıraş edilmesini sevmezdi. Bıyığının iki yana doğru uçlarını uzunca bırakırdı. Bir şeye önem verdiği zaman bıyığını burar ve bu hususta Hz. Ömer'in bıyığını kıvırmasını delil olarak ileri sürerdi (İbni Ferhun 1996: 59).

Son derece beyaz tenliydi. Ona beyaz nur denilse yeridir. Teninin rengini kime sordumsa gümüşten bir şamdana benzetmiştir.

Gül renkli yanağı kumrallığa meyilli olup badem gözleri maviydi. Gözlerinde biraz kırmızılık da vardı. Gözlerinin nuru Allah'ı gözlerdi. Sarışındı. Sarı saçları sanki ibrişim teliydi.

Uzun boyluydu. O gönül alan servi yürüse yüz sürmek için ırmak ayağına serilirdi.

Başı büyük, düzgün ve ölçülü olup güzeldi. O büyük baş, kendisinin rütbesini daima halka işaret ederdi.

Alnı ile başının tepesinde kıldan eser yoktu. Başının yanlarında ise saç az olup güzel kokuluydu.

Bıyığın tıraş edilmesini sevmezdi. Her zaman sakalını tarayarak Hz. peygamberin sünnetine işaret ederdi.

Nesebinin Yemen kavminden Kahtan'dır. 90 yılında doğmuş, 179 yılında vefat etmiştir.

3. İmâm-ı Şâfi

Allah onun görünüşünü de yaratılışını da güzel kılmıştı. Bu nedenle vücuduna baştan başa nurdu desem yeridir.

Cömert bir insandı. Cömetlik madeninin cevheriydi. Yumuşak huyluydu. Kimse onun için sert bir insandı dememiştir. Haramdan kaçınırdı, kendisini ibadete vermişti.

150 yılında doğmuş, 204 yılında vefat etmiştir.

4. İmâm-ı Hanbelî

Allah onun yüzünün sayfasını güzel yazmıştı. Nurlu bir mum gibi olan boyu ortaydı. Aydınlanmak için insanlar onu aralarına alsın mı? Sıkıntılar karşısında sabırlı, Allah'ın verdiği nimetlere de şükrediciydi. Nurla dolu sakalında pek çok siyah kıl vardı. Sakalını kına ile renklendirerek süslerdi.

Asrıdan sonra haramdan kaçınma ve ilimde ona benzer çıkmamıştı. Bin kerede bin ezberle Hz. peygamberin sözlerini derber etmişti. O imam hadis denizinin yüzen sandalıydı.

164 yılında doğmuş, 241 yılında vefat etmiştir.

Safhî, Hilye Metni**Kullanılan Nüsha**

Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum Nu.: 1392.

Hâzihi Hilyetü'l-Eimmetü'l-Erba'atü'l-lezîne Hem Aşhâbü'l-Mezâhibi'l-Erba'a

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Bismillâhîrrahmânirrahîm
Gülbün-i zîb-dih-i nazm-ı kerîm
- 2 Besmele sırrına olup mazhar
İdelim şafha-i nazmı zîver
- 3 Olmayan besmele ile gûyâ
Bulamaz Yûsuf-ı nuḡkında bahâ
- 4 Besmeledir ni'am-ı Rabb-ı celîl
Berekâtıyla ṭolu ḡân-ı Ḥalîl
- 5 Besmele câmin idenler leb-rîz
Bezm-i vaḡdetde olur mîr-i 'azîz
- 6 Besmelesiz ola bir iş ki tamâm
Olmaya ḡayr ile anda itmâm
- 7 Besmele gevher-i zât olmuşdur
Mazhar-ı ism ü şîfât olmuşdur
- 8 Besmele nûr-ı celîye mir'ât
Oldıḡın fehm ider ehl-i ḡâlât
- 9 Besmele güleşen-i vaḡdet gülidir
Ravza-i şıdḡ u şafâ sünbülidir

- 10 Besmele râh-ı hüdâ meş'alidir
Nice huffâş bunuñ gâfilidir
- 11 Besmeleden yağa her kim ki çerâğ
İtmeye bâd-ı hümûm anı izâğ
- 12 Besmele nükte-i râz-ı ezeli
Bildirir sırrı ile lem-yezeli
- 13 Besmele râyetini gel çekelim
Mülket-i nazmı hemân feth idelim
- 14 Hamd ol Hâlık'a kim bî-minnet
Hüsni ile âdeme virdi şûret
- 15 Pür idüp tıynetini hikmet ile
Oldı icâda sebep 'illet ile
- 16 Cümle maḥlûka kıldı tafḍil
Olıcağ sırr-ı emânet tekmil
- 17 Göricek şûreti mir'ât-ı kabûl
Oldı bu vech ile âdem maḥbûl
- 18 Anda zâhir görinüp nûr-ı celî
Secdeye vardı melâ'ik hayli
- 19 'Aql u îmân u ferâsetle tamâm
Bu ni'amla hem olundı ikrâm
- 20 Rütbe-i âdemi itdi bâlâ
Naşş-ı kat'î-i "leḳad kerremnâ"
- 21 Nesl-i âdemden olup cümle nebî
Her birisi didiler aña ebî
- 22 Enbiyâ ile bulur dehr sebât
Bu nüh-eḳlâk idince harekât

- 23 Her biri cehd ile halka sâ'î
Dergeh-i hazret-i Hakîk'a dâ'î
- 24 Aradan geçdi zamân-ı fetret
Da'vete emr olundı hazret
- 25 Ya'ni maḥbûb-ı Aḥad Aḥmed-i ḥaş
Şevkine nüh-felek anıñ rakḳâş
- 26 Ḥabbezâ da'vet-i Rabb-ı settâr
İtdi ḥatmiyyet ile anda qarâr

**Na't-ı Pâk-i Server-i Kâ'inât ve Meḥar-ı Mevcûdât 'Aleyhi Efḍalü's-
şalavât**

- 27 Eyle ey ḥâme-i zîbende-maḳâl
Na't-ı peygâmbere îşâl-i le'âl
- 28 Tâb yok vaşfına gerçi sende
Olasın midḥatine pûyende
- 29 Kudretince dem urup bâri düriş
Dâmen-i na'ta yapış ḳadre iriş
- 30 Cümleyi ḥilḳate maḳşûd-ı İlâh
Oldı maḥbûb-ı Ḥudâ şallallâh
- 31 Meḥar-ı zümre-i insândır ol
'Âlemiyâna daḥi cândır ol
- 32 Gelmeşe aña ḥiṭâb-ı levlâk
Ḥalk olur mıydı yedi ḳat eflâk
- 33 Bu nigâr-ḥânedeki cümle nuḳûş
Bâ'ış-i ḥalkınadır belki sürûş
- 34 Olmasa hesti-i eşyâya sebeb
Şûreti ḳanda bulurlardı 'aceb
- 35 Câmi'-i ḳurb-ı ḥaḳîḳatde ḥabîb

- Lâ-mekân minberine oldu hitâb
- 36 Tâb virmişdi aña şekl-i simâk
Neş'e-i câm-ı "ve mâ erselnâk"
- 37 Ne yere atsa o luğf ile şüfûn
Seyrine zâhir olur nice 'uyûn
- 38 Enbiyâ hayline oldur ser-tâc
Hadd-i zâtında anıdır mi'râc
- 39 Hâşre dek her dem ü her anda tamâm
Ravzasına gele şad-bâr selâm
- 40 Daği hem cümle-i aşhâb-ı resûl
Olalar rahmet-i Hakk'a mevşûl
- 41 Cümleden biri Cenâb-ı Şiddîk
Odur ol vâşıl-ı Hakk bâ-tevfîk
- 42 Daği hem râh-ı hidâyet rehber
Mazhar-ı 'izz ü 'alâ ya'ni 'Ömer
- 43 Hem daği hazret-i İbn-i 'Avfân
Câmi'-i Hazret-i Kur'an 'Osman
- 44 Hem daği 'ârif-i râz-ı Ezelî
Esedullâh-ı 'Alî ya'ni velî
- 45 Hem iki dürre-i tâc-ı eşref
Güher-i tâb-dih-i kân-ı şeref
- 46 Ya'ni şeh-zâde Hasan ile Hüseyin
Kurretü'l-'ayn-ı resûlü's-sağaleyn
- 47 Daği nağleyn-i sa'âdet-mağbûl
Ya'ni 'ammeyn-i 'azîmeyn-i resûl
- 48 Zümre-i âl ile aşhâb tamâm
Görelere hazret-i Hakk'dan ikrâm

Sebeb-i Te'lif Der-în Nazm-ı Nazîf

- 49 Geldi bir hâlet-i pür-şevk dile
Kilk-i mu'ciz-eşeri aldım ele
- 50 İstedim bir eşer idem peydâ
Bilmez idim anı ammâ nic'ola
- 51 Hilye âşârı o dem itdi huşûr
Kat kat oldu dil-i zârımda sürûr
- 52 Seyr idüp hilye-i fahr-ı rüsûli
İstedim vaşf idem ol gonca-gülü
- 53 Gördüm ammâ ki anı Hâkânî
Mülket-i şî'r ü nizâmın hânı
- 54 Eyleyüp Hakk-ı edâda diğğat
Muntazam eylemiş idüp himmet
- 55 Çeşm-i inşâf ile gel eyle nazâr
Böyle bir gonca-i ter az biter
- 56 Nedir ol şîveli hüsni ta'bîr
Nice mümkün olunur mı tanzîr
- 57 Virmeyüp ol güle âzürdeligi
Devşürüp dâmenimi çekdim eli
- 58 Hayret ile nazâr itdim gördüm
Dest-i kûtâhım irişmez çün kim
- 59 Aradım bir eşer-i feyz-eşer
Reh-i gufrâna ola ol rehber
- 60 Devşürüp fikr-i sa'âdet serime
Çâr-yâr geldi hemân hâtırına
- 61 Çâr-yârın daği gördüm Cevrî

- 62 O şafâ-encümeni necm-i hüdü
 Feyz-bağış olmuş aña şekl-i sühâ
 63 Bu eşerden de olunca nevmîd
 Enbiyâ hilyeleri oldı bedîd
 64 Enbiyâ hilyesine bağıdım o dem
 O gürûhuñ diledim medhin idem
 65 Gördüm anı da Neşâfî merhûm
 Silk-i nazma çeküp itmiş manzûm
 66 O cevâhirlere ol kân olmuş
 Ser-be-ser âleme sulţân olmuş
 67 Buña da olmayıcağ dest-resim
 İki şeh-zâdeye düşdi hevesim
 68 Hikmeti gör anı Güftî-mağfûr
 Bizden evvel alup itmiş manzûr
 69 Eylemiş hüsn-i edâsında nizâm
 Dinilür mi aña bir ğayri kelâm
 70 Ol iki nağl-ı vefânıñ her bâr
 Mîvesi itmiş anı ber-ğor-dâr
 71 Zabt idüp her biri bir gevher-i kân
 Oldılar mazhar-ı luğf u ihsân
 72 Zabt olunca bu kadar kân-ı güher
 Ğıbta itmez buña âdem neyler
 73 Kılmağ ile arada şıfrü'l-yed
 Dest-i reşk urdı dile dâğ-ı ebed
 74 Oldı bu hâlet ile ğam-dârî
 Murğ-ı dil eylesün mi zârî

- 75 Beni bu derd ü elem nâl itdi
Âteş-i hasret ile kâl itdi
- 76 Nâhun-ı gayret idüp sînemi çâk
Az kaldı dil-i zâr ola helâk
- 77 Hayflar kim geçürüp ‘ömr-i ‘azîz
İtmedim bir eşer-i hayr-âmîz
- 78 Bu te’essüfle tahayyürde iken
Kendi kendüme tefekkürde iken
- 79 Eyleyüp Bâri Hudâ ‘avn-i refîk
Esdî ol demde nesîm-i tevfiğ
- 80 Zâhir oldu baña bir şûret-i hûb
Öyle bir hûb ki maḥbûb-ı kulûb
- 81 Yanıma geldi idüp ‘arz-ı ḥiṭâb
Didi noldı saña gel eyle cevâb
- 82 Ki seni ğarḳa-i hayret görürüm
Sende bir hâl eşeri fikr iderim
- 83 Virdi bu nuṭḳ-ı vefâ câna şafâ
Tâb gelmekle baña didim aña
- 84 Görme misin selefiñ ervâhı
Hayr ile yâd olunurlar gâhî
- 85 Bâ’iş anlara da bir hayr oldu
Nûr-ı raḥmetle ḳubûrı ṭoldı
- 86 ‘Arz idince aña bu ḳavli baña
İtdi bu vech ile tevcîh-i edâ
- 87 Maḳşadıñ hayr ile yâd ise eger
Olayım saña bu yolda rehber

- 88 Mezheb-i erba‘a şâhibleriniñ
Nazm kıl hilyelerin her biriniñ
- 89 Her biri vâriş-i şer‘-i nebevî
Sâlik-i râst-reh-i Muştafavî
- 90 Fehm kıl nükteyi ey ehl-i vidâd
Beyt-i İslâm’a bulardır evtâd
- 91 Cân şimâhına irince bu sühan
Gonca-veş açılup oldum yine şen
- 92 Şevk ile aldım ele nevk-i kalem
Ref‘ olup gitdi derûnumdaki gam
- 93 ‘Arz idüp şîve-i diğkat hâme
Başladı yazmağa bir hoş-nâme
- 94 **Şafî**-i zârîña Yâ Rab el-ğak
Bu eşer mâye ola beyne’l-ğalk
- 95 Bâ‘iş-i yâd ola bu hüsn-i eşer
Ol zamân kim yerimizde yel eşer
- 96 Ola mânend-i hoş-âşâr-ı selef
Bu fenâdan gidicek hayr-ı halef
- 97 Hem ümîdim bu ki bu hayr-edâ
Ola derd-i dil-i mağzûna şifâ
- 98 Öz şifâ-ğâne-i luğfuñdan İlâh
Şerbet-i feyz ü devâ vir her gâh
- 99 Koma ‘illette beni dil-ğaste
Eyleme miğnet ile işkeste
- 100 Kendi luğfuñdan idüp baña ‘ilâc
Ğayriler destine itme muğtâc

كان ابو حنيفة نعمان بن ثابت رضي الله تعالى عنه حسن الوجه طيب الريح يعرف بطيب الريح
وحسن المجالس وكرم النفس شديد الكرم حسن المواساة لاجوانه وكان ربعة من الرجال وقال
البعض كان طوالا يعلو كان له سمرة وكان احسن الناس منطقا وكان احلى الناس نغمة وكان الامام
رضي الله عنه كوفيا مولدا و شبيهه على اكثر اهل التاريخ مسلسلا متصلا الى نوشروان العادل و
بغداديا مدفنا

[Ebu Hanife Numan b. Sâbit (ra): Güzel yüzlü ve hoş kokulu idi. Güzel kokusu, hoş sohbeti, fedakârlığı, çok cömertliği ile bilinirdi. Kardeşlerine çok iyi davranırdı. Orta boylu idi. Bazıları onun biraz uzun boylu olduğunu söylemişlerdir. Esmerimsi idi. İnsanların en güzel konuşanı ve en tatlı nağmelisi idi. İmam-ı A'zam Kufe'de doğmuştur. Bir çok tarihçiye göre silsilesi adaletli Nuşirrevan'a kadar dayanmaktadır. Bağdat'ta medfundur.]

- 101 Hilye bâbında iden diğkat-i tâm
Açdı bu yüzden idüp feth-i kelâm
- 102 Hilye-i Hazret-i Nu'mân'ı 'ayân
Hasenü'l-vech diyü itdi beyân
- 103 Şun'-ı kudretle Cenâb-ı Zü'l-men
Vech-i pâkini yaratmış ahsen
- 104 Hüsn ile eylemiş anı bi'z-zât
Şûret-i şer'a muğâbil mir'ât
- 105 Bârek-allâh zihî şun'-ı Hudâ
Nazarından irişür câna şafâ
- 106 Hasenü'l-vech diyen rûyında
Tayyibü'l-rîh didi bûyında
- 107 Derlese gül gibi ol efkah-ı nâs
Tîb-i rîh ile pür olur enfâs
- 108 Şebnem-âsâ 'arağ-ı gül-bûyın
Görse gönca döker ağzı şuyın

- 109 Dağı hoş-şoğbet idi öyle güzel
İstimâ'ından olur ref'-i kesel
- 110 Lezzet-i şoğbetine yüz tağsîn
Nice doysun buña cân-ı şîrîn
- 111 Kendi nefsinde de olmuşdı kerîm
Kerem ü cûdı şedîd idi 'azîm
- 112 Vâdi-i mekrümeti eylese tayy
Cûdına yetişemez Hâtem-i Tayy
- 113 İdüp ihvâna telatıtufla medâr
Bu güzel haşleti itmişdi şî'âr
- 114 Her ne olsa ni'am-ı Rabbânî
Hişşe-dâr eyler idi ihvânı
- 115 Orta boylı idi ol hayr-ı ricâl
Gülbün-i cenneti tut aña mişâl
- 116 Ba'zılar halk üzerine dirler
Tûl ile kâmetini bâlâ-ter
- 117 Añlamış kâmet-i kâdrin a'lâ
Ser-fürû itse 'aceb mi tûbâ
- 118 Râyet-i kâdd-i cemâli ancak
Pîş-i İslâm'da dikilmiş sancağ
- 119 Min vecih vaşfın iden devletlü
Levn-i pâkin didi buğday-añlu
- 120 Ağsenü'l-mantığ idi beyne'l-halk
Yoğıdı ancılayın şâhib-i hulğ
- 121 Var idi lezzet ile anda nağam
Gûş iden cânâ şafâ ile ne ğam
- 122 Eylese nağmına şîrîn-kârı

- Gül gülüp bülbülüñ artar zârı
- 123 Sebağ-ı şer‘den olsa hoş-ğân
Zühre tel kırmışa dönerdi hemân
- 124 Diñleyüp nağmesini ehl-i ‘ırâk
Şevk ile oldu hezârı ‘uşşâk
- 125 Var kıyâs it anı ey ehl-i mağâm
Dergehinde nice biñ hâce gulâm
- 126 ‘Âlemi tutsa sezâ velvelesi
Mağmil-i dîniñ o virdü’l-ceresi
- 127 Neseb-i silsilesine nâkııl
Didi kim Nûşirevân-ı ‘âdil
- 128 Toğdılar Kûfe’de ol dürr-i ‘aden
Oldı Bağdâd aña âhir medfen
- 129 Zabt-ı mevlûdın iden ehl-i kalem
Sâl-ı heşt-âd diyü itdi raqam
- 130 İntikâlin daği idüp taşrîh
Sene yüz elliyi itmiş taşhîh

Ĥilye-i Pâk-i İmâm-ı Mâlik Rağiyallâhu Te‘alâ ‘Anhü

كان مالك بن انس رضي الله تعالى عنه ابيض شديد البياض وكان مائلا الى الشقرة وكان طويل القامة
وعظيم الهامة وكان اصلع ولايس ثياب العنية الجياد وكان يكره حلق الشوارب ويعيبه ويراه في المثل
وكان يسرح لحيته ويتنجر بالعود وكان الامام رضي الله عنه اصبحيا مدنيا مولدا وامام دار الحجرة
ونسبه متصلا الى قبيلة كثيرة باليمن وكان مدنيا مدفنا

[Malik b. Enes (ra) beyaz renkli birisiydi. Kumrala yakındı. Uzun boylu ve iri başlıydı. Başında saçları yoktu. Güzel elbiseler giyerdi. Bıyıkları kesmeyi hoş karşılamaz ve kesenleri de ayıplardı. Sakallarını uzatır ve çubukla keserdi. Medine’de doğmuştur. Nesebi Yemen’deki birçok kabileye kadar uzanmaktadır. Medinede medfundur.]

- 131 Hilye râhına olanlar sâlik
Didiler hilye-i pâk-i Mâlik
- 132 Ğâyet ebyaz idi ol merd-i sa'îd
Vechdir dinse aña nûr-ı sefîd
- 133 Vech-i teşbîhini şordumsa kime
Beñzedirdi şem'adân-ı sîme
- 134 Şuğraya meyl ile ol ruğ-gül-gûn
Çeşm-i bâdâmına dinür nîlgûn
- 135 Kırmızı şekle de mâ'ildi birez
Şanma kim öyle ola reng-i göz
- 136 Mâ'i ol dîdeleri nîl-âsâ
Hâk sebîlinde iderdi icrâ
- 137 Gökde ahter gibi virmiş idi fer
Hâk'ı gözler idi ol nûr-ı başar
- 138 Şuğradan bir daği añlandı me'âl
Şarışın ola şacı bu da mağâl
- 139 Şanki birşim telidir ol şarı saç
Toğunamazdı bahâda nessâc
- 140 Kâmeti vaşfını yazmış hâme
Ne güzel serv-i tavîlü'l-kâme
- 141 Ger hırâm itse o serv-i dil-cû
Döşenir pâyına yüz sürmege cû
- 142 'Azametle seri bulmuşdı şüyû'
Lîk mevzûn müselleme maţbû'
- 143 Dâ'imâ eyler idi halka şî'âr
Rütbesin kendüniñ ol re's-i kibâr

- 144 Dağı pîşânı ile fark-ı seri
Yoğıdı sâde idi mû eşeri
- 145 Az idi hem tarafeynindeki mû
Ki nice mû budurur ‘anber-bû
- 146 Mûyı yanında anıñ perçem-i hûr
İ‘tizâr ile ider ‘arz-ı kuşûr
- 147 Egnine giymege itmiş mu‘tâd
Her zamânda ‘Aden’i şevb-i ciyâd
- 148 Ne ‘aceb şâribin ol mürşid-i râh
Halk olunmasını itmiş ikrâh
- 149 ‘Ayb itdiği terâş-ı cümle
Bu da bir mezheb-i Hâk’dı böyle
- 150 Dimiş ol kâmil-i ferdü’l-ğasle
Halk olunması şebîhü’l-mişle
- 151 Sünnet-i Ağmed’i eyler iş‘âr
Liğyesin şânelemekle her bâr
- 152 Olmağ ile mütebahğhir bâ-‘ûd
Cân-ı meşâmına da bu bî-sûd
- 153 Görinür heybet ile anda vağâr
Şadr-ı ferşinde kaçan itse qarâr
- 154 Dağı meclisde metânetle tamâm
Sühana eyleseler fetğ-i kelâm
- 155 Dâr-ı hicretde imâm idi o zât
Ravza-i pâk-i resûle şalavât
- 156 Neseb-i silsilesin ehl-i beyân
Didiler kavm-i Yemen’den Kağtân
- 157 Asbahî-i medenîdir o vücûd

Ḳabri anda yine ḥâlâ mevcûd

158 Şebt-i mevlûdın iden ehl-i sened
Didiler anıñ içün sâl-i neved

159 İrtihâlin daḥi hem söylediler
Sene yüz yetmiş ü toḳuz didiler

Hilye-i Pâk-i İmâm Şâfi'î raḍiyallahu 'anh

امام شفيعي كان رضي الله عنه كان الامام الشافعي محمد بن ادريس رحمه الله تعالى حسنا وجميلا خلقا
وخلقا وكان سخيا وحليما وكريم النفس وعالي الصدر في حسن السيرة والكمال وكان ورعا وزاهدا
غاية النزاهة وكان محبا لآل محمد عليه السلام في المحبة حتى نسبه الخوارج الى الرفض بغيا وحسدا
فانشد هذا البيت ان كان رفضا حب آل محمد فليشهد الثقلان اني رافض كان ولادة الامام رحمه الله
تعالى بمدينة غزا او قيل عسقلان وقيل باليمن و الاصح هو الاول نسبه الشريف مجتمع مع رسول الله
في عبد مناف المذكور باقي النسب الى معد بن عدنان ومصريا مدفنا

[Muhammed b. İdris, İmâm Şafii yaradılışı ve ahlakı güzel birisiydi. Cömert ve halim, fedakâr ve güzel tutum ve olgunluk bakımından geniş gönüllü idi. Vera sahibi, üst düzeyde zahid birisiydi. Muhammed (sav) ve ailesine karşı muhabbeti çok fazla idi. Öyle ki hariciler kinlerinden ve hasetlerinden dolayı onu rafizi ilan etmişlerdi. İmâm Şafii de şu beyti söylemiştir: Muhammed (sav)'in âlini sevmek rafizlik ise insanlar ve cinler şahit olsun, ben rafiziyim. İmâm (ra) Gazze'de doğmuştur. Askalan ve Yemen'de doğduğunu söyleyenler varsa da doğru olan ilkidir. Soyu Abd b. Menaf'ta resulullah (sav) ile kesişir. Diğeri de Ma'd b. Adnan'a gitmektedir. Mısır'da medfundur.]

160 Gûş-ı cân ile işit bu sūhanı
Şâfi'î ḥazretiniñ ḥilyesini

161 Ḥâme-i lehce-şinâs-ı ma'nâ
Ḥüsn-i ta'bîr ile kılmış imlâ

162 Defter-i ḥüsnini icmâle çeküp
Ḥaḳḳ-ı ta'rîfin ider böyle diyüp

- 163 Şâni'ü'l-kevn-i hudâvend-i kadîr
Zâtını hüsn ile itmiş taşvîr
- 164 Bu hezâr-'âşıkıñ eglencesidir
Maḥmidet bâğı güli goncasıdır
- 165 Añla bundan şeref-i zâtını bil
Ki dinür 'ârife yiter bir gül
- 166 Yine luḫfindan anıñ Rabb-ı celîl
Ḥalkı-veş ḫulķını ḫalk itdi cemîl
- 167 Bu şifatlarla sezâdır dir isem
Cismini nûr idi ser-tâ-be-ķadem
- 168 Ḥaķ budur var idi zâtında seḫâ
Mekrûmet burcına olmuşdı sühâ
- 169 Cevher-i cûd u seḫâ kânidir
Ma'n'a teşbihe anı bî-ma'nîdir
- 170 Fi'l-ḫaķîķa o imâm-ı ma'rûf
Ḥilm ile eyledi kendin mevşûf
- 171 Kendi nefsinde kerîm idi o merd
Dimediler anıñ içün aña serd
- 172 Ḥüsn-i sîretle kemâliyle daḫi
Gün gibi var idi 'âlî-ķadri
- 173 Dâd-ı Ḥaķ'dır aña bu sîret-i ḫûb
Bu şifatla nola olsa maḫbûb
- 174 Vera' u zühdi de var idi daḫi
Zühdi ğâyetde nezâhetde idi
- 175 Oldı şayķal-zede-i zühd ü 'afâf
Ḳalbi âyînesi olsa nola şâf
- 176 Oldı ol tâlib-i dergâh-ı İlâh

- Vera' u zühd ile 'ârif billâh
- 177 Her rivâyât-ı kelâmında şahîh
Şîkah olmağla iderdi taşrîh
- 178 Daği ol râh-rev-i 'illıyyîn
Ġâyetü'l-ġâye emîn idi emîn
- 179 İstikâmetde aña serv-mişâl
Dâldır zâtına bu cümle hışâl
- 180 Zümre-i âl-i nebîye daği hem
Gösterüp farı-ı maħabbet muħkem
- 181 Bendesiydi o keremde şerefiñ
Rûhı şâd olsun o ġayr-ı ġalefiñ
- 182 Eşkiyâ zümresiniñ ġallâşu
Ĥased ü buġz u 'inâddan nâşu
- 183 Ya'ni kim ġâriciyân-ı bed-kâr
Virdiler cenneti tâ rafza ġarâr
- 184 Cümle aġvâlleridir ġaltı ancak
İftirâdır o imâma el-ħaġ
- 185 Maşkat-ı re'si ġazâ illeridir
Ba'zılar didi Yemen gevheridir
- 186 Aşkalânî didi ba'zısı şarîh
Ĥavl-i evveldürür ammâ ki şahîh
- 187 Odur ol müşġ-i ġazâlîñ sebebi
Nâfe-i 'Abd-ı Menâf'a nesebi
- 188 İrmegin ġazrete 'alâ olmuş
Şeref-i rütbesi bâlâ olmuş
- 189 Şehr-i Mışır olmağın ümmü'd-dünyâ
Mehd-i laħd eylemiş âġûşın aña

190 Târiḥ-i mevlidini ehl-i şavâb
Cümle yüz elli diyü itdi ḥisâb

191 Fevti de olmuş anıñ bî-minnet
İki yüz dörde gelince ‘iddet

امام أحمد بن حنبل رضي الله تعالى عنه كان احمد بن حنبل رحمه الله تعالى حسن الوجه وكان ربعة في
القوم وكان في المحنة صبوراً وللنعمه شكوراً وكان يحضب حضاباً ليس بالقاني وفي لحيته شعارات سود
ولم يكن في آخر عصره مثله في العلم والورع وكان حافظاً الف الف حديث وولد بمرو وحمل الى
بغداد وهو رضيع ونسبه متسلسلا الى عدنان مجتمعاً مع نسب رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان
بغدادياً مدفناً رحمه الله تعالى

[İmam Ahmed b. Hanbel (ra) güzel yüzlü ve orta boylu idi. Darlık ve zorluk
anında sabreden nimet ve varlık anında ise şükreden birisi idi. Saçını boyardı;
ama kızıl renkte değildi. Sakallarında siyah kıllar vardı. Yaşadığı asrın
sonlarına doğru ilim ve vera’da onun bir benzeri yoktu. Bir milyon hadisi
ezberebiliyordu. Merv’de doğdu ve daha anne kucağında ve anne sütüyle
beslenirken Bağdat’a getirildi. Nesebi Adnan kabilesinde resulullah (sav)’in
nesebiyle birleşmektedir. Bağdat’ta vefat etmiştir ve orada medfundur.]

192 Mescid-i dîne çerâğ u meş‘al
Ya‘ni kim Ḥazret-i İbni Ḥanbel

193 Nice şekl üzre imiş hey’etini
Raḳam idüp siyer ü şûretini

194 Eyledim vaşf anı bâ-ḳavl-i şarîḥ
Nüşḥa-i ḥilyesin idüp tenkîḥ

195 Ḳalem-i şun‘ ile Ḥallâḳ-ı ezel
Şafḥa-i rûyını yazmışdı güzel

196 Şûret-i şer‘a vücûdı bir beñ
Vechi vardır ḥasenü’l-vech diseñ

197 Ḥabbezâ şun‘-ı cemîl-i Yezdân

- Eylemiş anı müsellemler ol ân
- 198 Mu'tedildi kad-i dil-cûları hem
Görmege 'âşık idi bâğ-ı İrem
- 199 Ortada olmağ ile hayr-ı umûr
Orta boylı idi ol şem'a-i nûr
- 200 Ortaya alsa nola anı ricâl
Müstazî olmak için şem'-mişâl
- 201 Miñnete gâyet ile şâbir idi
Ni'met-i Hakk'a dañi şâkir idi
- 202 Rîş-i pür-nûrına didi nâkıll
Var idi anda siyeh bir nice kıll
- 203 Eyleyen nûr-ı celîden anı hağ
Eylemiş şa'r-ı sevâdını nuğat
- 204 Eyler idi dañi ârâyış ü zîb
Liñyesin eylemek ile tañzîb
- 205 Reng-i kanîde degildi o hizâb
Şanki olmuşdı hemân nûra niğâb
- 206 Yoğıdı âñir-i aşırında aña
Vera' u 'ilmde beñzer aşlâ
- 207 Dañi biñ kerede biñ bâ-ezber
Eylemiş kavlı-i nebîyi derber
- 208 Kûlzüm-i bañr-i hadîşin o imâm
Âşinâ-zevrağı idi ne kelâm
- 209 Gevher-i dürr-i hadîşin kânı
Olmuş idi o cihânın cânı
- 210 Merv tañkîk idüp ehl-i beyân
Maşat-i re'si durur didi hemân

- 211 Tıfl-ı şîr-ğorde iken ve'l-hâşıl
Şehr-i Bağdâd'a kılındı vâşıl
- 212 Diñle bu kavlimi ey ehl-i vidâd
Meşhed-i pâki olupdur Bağdâd
- 213 Muţtaşıl silsilesi 'adnâna
İrişince irişür sultâna
- 214 Ya'ni sultân-ı serîr-i levlâk
Şâh-ı iklîm-i "ve mâ erselnâk"
- 215 Sâl-ı mevlûdını erbâb-ı şühûd
Dü-şad ü çârde didi mevcûd
- 216 Âhir-i 'ömri bulunca encâm
İki yüz kırk bir idi sâl tamâm

Tetimme Der-Vaşf-ı 'Ulemâ-yı 'İzâm Siyyemâ Hazret-i Şeyhü'l-islâm

- 217 Hâmdü-lillah ki Cenâb-ı Mevlâ
Eyleyüp ni'met-i ikrâma sezâ
- 218 Luţf idüp itdi baña ihsânı
'Ulemâ hıdmetini erzânî
- 219 'Ulemânıñ bir ayağı tozıyız
Hâşılı bende-i efgendesiyiz
- 220 'Ulemâ tâc-ı ser-i 'âlemdir
Bu ne hikmetle luğûmı semdir
- 221 'Ulemâ vâşıl-ı Hâk'dır muţlak
İktidâ ile ola gör mülhak
- 222 Uymayan bunlara güm-kerde olur
Şaşırup kendini yollarda kalur
- 223 İctihâd itmeleri ni'metdir

İhtilâfî daği hem rahmetdir

- 224 Meş'al-i râh-ı Hudâ necm-i hüdâ
‘Ulemâdır ‘ulemâdır ‘ulemâ
- 225 Bâ-ğuşûş ‘aşrımızîñ müftisi
Şimdi oldur ‘ulemânîñ re’isi
- 226 Ya’ni kim hâzret-i şeyhü’l-islâm
Fâhr-ı tâc-ı ‘ulemâ-yı a’lâm
- 227 Seyyid-i âl-i resûl ü eşrâf
Midhatinde mütehayyir vaşşâf
- 228 İsm-i sâmişi müsemması ‘alî
Cilvede ‘âleme mir’ât-ı velî
- 229 Bâğ-ı fazlıñ gül-i nevrûzıdır
Ehl-i cûdîñ ‘alem-efrûzıdır
- 230 Mağzen-i luğf u ‘ağâdır o vücûd
Ma’den-i kân-ı şehâdır o vücûd
- 231 Cûdına nisbet ile erzânî
Bermekî olsa deri derbânı
- 232 Deri erbâb-ı niyâza merci’
Cümle âmâli muhaşşal câmi’
- 233 Fuğarâ vü zu‘afâ melce’idir
‘Ulemâ vü fuğalâ mence’idir
- 234 Derd-mendân-ı a’lem erfağıdır
Bî-kesiñ erhamıdır eşfağıdır
- 235 Demidir hân-ı ‘ağasında sa’îd
Olasın tu‘me-ğor-ı nân-ı ümîd
- 236 Kef-i iğbâli keremde deryâ
Gözedir luğfını çeşm-i dünyâ

- 237 İrse bâd-ı kereminden bir eşer
Gonca-i hâhişimiñ işi biter
- 238 Dest-i iqbâlin açup alsa ele
Geze bu gonca-i nazm elden ele
- 239 Eylesem her ne kadar ıtrâyı
İdemem vaşfa sezâ icrâyı
- 240 Ol ise bir gül-i hurşîd-i kemâl
Ben ise zerre-i nâ-dîd-mişâl
- 241 Yeter ey hâme-i işkeste-zebân
Kendi noğşânını bil aña hemân
- 242 Sende yokdur bilüriz ol kudret
K'idesin vâdi-i medhe sür'at
- 243 Eylegil 'arz-ı kuşûrı der-kâr
Böyl'olur saña olur ise medâr
- 244 'Afv ider olsa kuşûruñda tamâm
Böyledir deydene-i nâs-ı kirâm
- 245 'Aql mîzânına çek kendüñi bak
Andan eyle bu siyâk üzre sebak
- 246 Gevher-i zâtına lâyıq şadefiñ
Var mıdır 'arz olacağ bir tuhafîñ
- 247 Gel hemân câm-ı senâsın içelim
Dest-i deryûz-ı du'âsın açalım
- 248 'Avn u tevfiğ-i Hudâ yâri ola
Hem hafîz ismi nigehtârı ola
- 249 Gülbün-i kadd-i nihâli her bâr
Serv gibi dura ber-pây-ı qarâr

7. TARİKAT KURUCULARININ HİLYELERİ

a. Mevlânâ Hilyeleri

Lütfî Çelebi'nin Hilyesi

Bursalı Rıza Dede'nin Hilyesi

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Hilyesi

b. Hacı Bayrâm-ı Velî Hilyesi

Râzî'nin Hilyesi

c. Şâzelî Hilyesi

Rızâ'nın Hilyesi

a. MEVLÂNÂ HİLYELERİ

Mevleviyye tarikatının kurucusu ünlü mutasavvıf, âlim ve şair olan Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî 6 Rebîülevvel 604/ 30 Eylül 1207'de Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya gelmiştir. Adı Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-Belhî, lakabı Celâleddîn'dir. Efendimiz anlamındaki **Mevlânâ** unvanı onu yüceltmek için söylenmiştir. Sultan anlamına gelen **Hudâvendigâr** unvanı da kendisine babası tarafından verilmiştir. Ayrıca doğduğu şehre nispetle **Belhî**, hayatını geçirdiği Anadolu'ya nispetle **Rûmî**, **Mevlânâ-i Rûm**, **Mevlânâ-i Rûmî** ve müderrisliğinden dolayı **Molla Hünkâr**, **Mollâ-yı Rûm** gibi unvanlarla da anılır. Babası Bahaeddîn Veled'dir. Mevlânâ'ya ilk tahsil ve terbiyesini veren Bahaeddîn Veled, âlim bir kişiydi. Ülkesini terk edip Anadolu'ya gelmiş ve Konya'ya yerleşmiştir.

Mevlânâ, âlim, sûfî ve şairlik özelliklerine sahip bir şahsiyettir. Vakarlı bir şeyh, âlim, âbid ve zâhid olan Mevlânâ, Şems-i Tebrîzî ile tanışması neticesinde halkla olan alakasını tamamen kesmiş, medresedeki derslerini, müridlerini bir yana bırakarak bütün zamanını Şems'le sohbet ederek geçirmeye başlamıştır. Mevlânâ, büyük sûfilerin eserlerinden okuyarak öğrendiği, belki zaman zaman kendisinin de hissettiği ve Şems-i Tebrîzî ile pratiğini yaptığı vahdet-i vücûd nazariyesini benimsemiştir. Ona göre görünüşte ayrılık olsa da varlıkta birlik esastır. İkilikten kurtuluş kulun kendi varlığından soyulmasıyla gerçekleşir. Filozofları ve onların etkisinde kalan kelamcılarını eksik gören Mevlânâ, dünyevi işlerde yararlı olan aklın ilahî hakikatlere ulaşmakta yetersiz olduğu görüşündedir. Manevi yolculuk için ilahî aşk gereklidir.

Mevlânâ'nın şiirleri ve mektupları arasında Arapça olanlar bulunmakla birlikte eserleri Farsçadır. Dîvân-ı Kebîr, Mesnevî, Fîhi mâ fih,

Mecâlis-i Seb‘a, Mektûbât başlıca eserlerdir. Tıraşnâme, Aşknâme, Risâle-i Âfâk u Enfüs, Risâle-i Akâ'id, Âfâk u Enfüs, Hâbnâme ona aidiyeti şüpheli eserlerdir.⁸⁴

Mevlânâ'nın bütün fikirlerini, karışık hatta bazen birbirine zıt gibi görünen düşüncelerinin tamamının burada anılması çalışmamızın dışında kalan konulardır. Bugüne kadar Mevlânâ üzerine sayısız çalışmalar yapılmış ve çok şey söylenmiştir. Biz burada Lütfî Çelebi, Rıza Dede ve Tâhirü'l-Mevlevî'nin hilyelerinden hareketle çalışmamızın asıl konusu olan Mevlânâ'nın hilyesinden bahsetmek istiyoruz.

---

⁸⁴ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1986); ÖNGÖREN, Reşat (2004).

LÜTFİ ÇELEBİ

Hilye-nâme-i Hazret-i Mevlânâ

Hayatı ve Eserleri

Hayatı hakkında kaynaklarda fazla bir bilgi bulunmamaktadır. En ayrıntılı bilgiyi Esrar Dede Tezkiresi'nde bulmaktayız. Bunun dışında Lütfi Çelebi'nin hilyesinin Süleymaniye Kütüphanesi Fethi Sezai Türkmen Böl. Nu.: 160'da kayıtlı nüshasının ilk varlığında onun hayatı hakkında şu kısa bilgi bulunmaktadır: “Mağnisâ Mevlevihânesi meşâyîhinden Nakşî ‘Alî Çelebi'nin oğludur. Pederiniñ vefâtında yerine geçen Yenikapı Mevlevî-hânesi Peçevî Ahmed Dede'niñ vefâtında İstanbul'a da'vet ve meşîhat-ı mezkûre kendisine teklîf olunmuş ise de kabûl itmeyerek memleketine dönmüş ve 1150 târîhinde vefât eylemiştir. Raḥmetullâhi ‘aleyh.”

Özellikle bu iki kaynağa dayanarak Lütfi Çelebi hakkında şunları söyleyebiliriz: Asıl adı Mehmed ya da Muhammed'dir. Babası Mevlana soyundan gelen Manisa Mevlevihanesi şeyhi Nakşî Ali Dede'dir. Lütfi Çelebi, 1703'te babasının vefatından sonra şeyhlik makamına geçmiş ve ömrünün sonuna kadar bu vazifeyi sürdürmüştür. Yenikapı Mevlevihânesi şeyhi Peçevî Ahmed Dede'nin vefatı üzerine dönemin sadrazamı Nevşehirli Damad İbrahim Paşa, Lütfi Çelebi'yi İstanbul'a çağırarak ona bu mevlevihanenin şeyliğini teklif etmiş, ancak o, uzleti seven kişiliği sebebiyle bu teklifi kabul etmeyerek tekrar memleketine dönmüştür.

Lütfi Dede, şeyhliği süresince bir taraftan Mevlevî-hâne'nin ve vakfın işleriyle meşgul olurken, diğer taraftan dervişlerin yetişmesi için gayret sarfetmiştir. Nitekim ona bağlanıp sohbetlerine katılan insanlardan biri de Şair manisalı Birrî'dir. Lütfi Dede, Birrî'nin Bülbüliyye'sine takriz yazmış, Birrî de Lütfi Dede'ye hitaben bir kaside yazarak oğlunun

düğününe tarih düşürmüş ve bu vesileyle şeyhi Lütfi Dede'yi övmüştür (Erdoğan 2008: 3-4).

Lütfi Çelebi'nin vefat tarihi 1150/1737'dir.⁸⁵

Lütfi Çelebi'nin hilyesinin Latin harfli metni daha önce iki kez hazırlanmıştır.⁸⁶

A. Hilye-i Mevlana'nın Nüshaları

Lütfi Çelebi'nin hilyesinin ikisi müstakil olmak üzere 11 nüshası bulunmaktadır.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Böl. Nu.: 2256. (A)

120 beyit. 5 varak. Hilye-i Mevlânâ adıyla kayıtlı.

2. Süleymaniye Kütüphanesi Fethi Sezai Türkmen Böl. Nu.: 160. (F)

120 beyit. 5 varak. Kütüphane kayıtlarında Hilye-nâme-i Hazret-i Mevlânâ adıyla Tahirü'l-Mevlevî adına kayıtlı. Ancak eserin ilk varagında "Nâzımı Mağnisâ Mevlevî-hânesi şeyhlerinden Lütfi Çelebi" kaydı bulunmakta ayrıca Lütfi Çelebi'nin hayatı ile ilgili bilgi yer almaktadır.

3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54. (T)

112 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 48b-50a varakları arasında yer almaktadır. Beyitlerin bir kısmı der-kenâr olarak yazılmıştır ve

⁸⁵ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: ERDOĞAN, Mustafa (2008). GENÇ, İlhan (2000) ve Süleymaniye Kütüphanesi Fethi Sezai Türkmen Böl. 160 numaralı hilye nüshası.

⁸⁶ ERDOĞAN, Mustafa (2008); GÖRE, Zehra (2008).

bu kısım Lütfî adına kayıtlıdır. Geri kalanı Nakşî adına kayıtlıdır. Ancak bu kısım da Lütfî Çelebi'nin hilyesine aittir.

4. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 1186.

53 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 38a-39a varakları arasında yer almaktadır.

5. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 2951.

53 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ 37b-38b varakları arasında yer almaktadır.

6. Millet Kütüphanesi Reşid Efendi Nu.: 363.

44 beyit. Aslında bu numarada kayıtlı olan eser 148 varaktır. Eserin başında numarasız bir varakta Lütfî Çelebi'nin hilyesinin ana bölümü bulunmaktadır. Ancak bu hilye Mahmud Dede adına Terceme-i Sevâkıbu'l-Menâkıb olarak kayıtlarda geçmektedir.

7. Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 4008/3.

47 beyit. 13a-15b varakları arasında yer almaktadır.

8. Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 1175.

47 beyit. 10b-11a varakları arasında yer almaktadır.

9. Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2163.

41 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 48b-49b varakları arasında yer almaktadır.

10. Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 4923.

Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 1b-2b varakları arasında yer almaktadır.

11. Millî Kütüphane Nu.: 06 Hk 1029.

Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 37a-37b varakları arasında yer almaktadır.

B. Hilye-i Mevlana'nın Yazılış Sebebi

Lütfî Çelebi bu bölümde Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin adını anar. Onların eserlerini okuyunca içine önemli birisini vasfetmek hevesi düşer ve Mevlânâ hilyesini yazmaya karar verir.

C. Hilye-i Mevlana'nın Şekil Özellikleri

Hilye-i Mevlânâ, mesnevi nazım şekliyle ve aruzun Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün kalıbıyla yazılmış olup 127 beyittir. Eser beş bölümden oluşmaktadır. Konularına göre bu başlıkların beyit aralıkları şöyledir:

1-9. beyitler arası: İbtidâ Kerden-i Tevhîd-i Hudâ

10-20. beyitler arası: Medh-i Ân Hazret-i Sultân-ı Rüsûl

21-48. beyitler arası: Bâ'îş-i Dâ'îye-i Manzûme

49-114. beyitler arası: Hilye-i Hazret-i Monla Hünkâr

115-127. beyitler arası: Midhat-i Şadr-ı Kerîmü'l-Ahlâk

D. Hilye-i Mevlana'nın Muhteva Özellikleri

Eser, Hz. Mevlana için yazılan ilk hilye olma özelliğini taşımaktadır. Eser tevhîd, na't ve sebeb-i te'lîf bölümleriyle başlar. Manzumenin ana

konusu olan hilye bölümünden sonra sadrazamın övgüsü ve dua ile son bulur. Lütfî'nin manzumesine göre Hz. Mevlana'nın hilyesi özellikleri şöyledir:

Allah onun yüzünün rengini beyaz bir gül gibi yaratmıştı. Nurlu bir yüzü, parlak bir alnı vardı. Alnına dolunay gibta ederdi. Kaşları hilal gibiydi. Birbirine bitişik değildi. Kaşları güzellik sarayını karşı karşıya bekleyen iki kapıcı gibiydi sanki. Gözleri geniş olup ne çok sarıydı ne de siyah. Yani elaydı. Hutun ahusu onun şahane gözlerine baksa kıskanırdı. Yüzünün kitabı içinde onun pak burnu gümüştan bir elif gibi güzel ve düzgündü. Yanakları ne şıman ne de zayıftı. Güzel yüzü yeni açılmış bir gül gibiydi. Siyah sakalları da güzeldi. Yüce atalarının olduğu gibi onun da sakalının üst tarafı azdı. Yüzüne güzellik verirdi ve görenleri kendisine hayran ederdi. Sakalına siyahtı demek mümkün; ama sakalı sarıya da meyilliydi. Resulullah gibi orta boyluydu, bütün azaları güzeldi. Kilosu da normaldi. Güzel bedeni saf gümüş gibi olup kılsızdı. Hz. peygamber gibi hafifçe öne eğilerek yürürdü. Boyu meyve ile dolu bir fidan olduğu için yere doğru eğilmişti. Sözleri tatlı, bütün ahlakı güzeldi. İyilik ülkesinin padişahıydı ve daima yumuşaklıkla bakardı.

E. Lütfî Çelebi'nin Hilyesinin Nakşî Mustafa Dedeye Maledilmesi

Mevlana hilyesi denilince adı anılan isimlerden birisi de 19. yüzyıl şairlerinden Nakşî Mustafa Dede'dir. Lütfî'nin hilyesinde geçen

Nağşımñ fikri olup Zühre'ye kâr

Dem-be-dem eylemede nâle vü zâr (Lütfî Çelebi: 88)

beytindeki “Nakşının” kelimesinin bazı nüshalarda mahlasmış gibi altının çizilmesi, Lütfî'nin hilyesinin diğer bölümlerden de bazı beyitler olmak üzere özellikle 49-114. beyitleri arasının ayrı bir hilye olarak algılanmasına ve Nakşî Mustafa Dede'ye maledilmesine neden olmuştur. Nakşî Mustafa Dede'ye ait olduğu söylenen manzumede yer alan bütün beyitler, yerleri tamamen birbirinin aynı olmasa da Lütfî'nin çalışmamızda metnini verdiğimiz hilyesinde bulunmaktadır.

Lütfi Çelebi, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

A: Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Böl. Nu.: 2256.

F: Süleymaniye Kütüphanesi Fethi Sezai Türkmen Böl. Nu.: 160.

T: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.

Hilye-nâme-i Hazret-i Mevlânâ

İbtidâ Kerden-i Tevhîd-i Hudâ

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Hamd ol pâdişeh-i dânyaya
O Hudâvend-i cihân-ârâya
- 2 Ki benî-âdemi mümtâz itdi
Hüsni-i hulûk ile ser-efrâz itdi
- 3 Didi şânında “lekad kerremnâ”
Habbezâ fazl u kerem luğf u ‘ağâ
- 4 Şûret ü ma‘nide tekrîm itdi
Mazhar-ı ahsen-i taqvîm itdi
- 5 Kõdı farkında külâh-ı ‘izzet
Hilye-i behceti kıldı hil‘at
- 6 Vech-i hûbânı iden hüsni ile mâh
İtdiren ‘âşıka âh-ı cân-kâh
- 7 Pertev-i hüsni tecellâsıdır

Başlık: A’da yok.

1-20 arası beyitler T’de yok.

Lem‘a-i nûr-ı dil-ârâsıdır

- 8 Nûrı pervânesidir müştâkân
Hüsn-i dil-dâdesi oldu hâşân
- 9 Luţfı deryâsına yok hadd ü kenâr
Genc-i ihsânına yok ‘add ü şümâr

Medh-i Ân Hazret-i Sultân-ı Rüsûl

- 10 Dağı şad-dürr-i taḥâyâ-yı bihîn
Şalavât-ı şeref-âyîn-i güzîn
- 11 Hazret-i mefḥar-ı mevcûdâtıñ
A‘ni nâzende-i kurb-ı zâtıñ
- 12 İde işâr o Hudâvend-i enâm
Ravza-i sidre-nişânına müdâm
- 13 İde tâ kim bu felekler devrân
Devr ide tâ meh ü mihr-i tâbân
- 14 Oldı Hallâk-ı cihâna maḥbûb
Şübhesiz Hazret-i Haḫḫ’a maḫlûb
- 15 ‘İzzet ile o resûl-i ekmel
O şehen-şâh-ı nebiyy ü mürsel
- 16 Çâkeridir anıñ ey merd-i güzîn
Cümle-i ehl-i semâ ehl-i zemîn
- 17 Âl ü aşḫâb-ı kirâma zi-derûn
Çok selâm ola ki ḫadden birûn
- 18 İtdiler dîn-i mübîne ḫıdmet
Oldı her birisi hâş-ı ümmet
- 19 Kim ki ol zümre-i pâke ez-dil
İktidâ itdi bi-şıdḫ-ı kâmil

- 20 Reh-i dîn içre hidâyet buldı
Şâhib-i ‘izz ü sa‘âdet oldı
- Bâ‘is-i Dâ‘iye-i Manzûme**
- 21 Sebeb-i taḥliye-i sımt-ı kelâm
Böyledir diñle gel ey nîgû-nâm
- 22 Gördüm ol Ḥazret-i Ḥâkânî’niñ
Ḥüsni-nâzımın o şeref-âyîniñ
- 23 Ki nebî ḥazretiniñ midḥatini
Nazm-ı ra’nâya ḳomıř zînetini
- 24 Daḡi Cevrî-i sa‘âdet-eşeriñ
Ṭarz-ı inşâsın o ḥayrû’l-ḥaberiñ
- 25 Vaşf-ı aşḡâb-ı resûle himmet
Eyleyüp buldı aniñla devlet
- 26 Hem Neřâfî-i sūrûr-âřârîñ
Şi’r-i zîbâsını ol ḥoř-kârîñ
- 27 Enbiyâ na’tını bâ-ḥüsni kelâm
Silk-i taḥrîre ḳomıř bi’l-ikrâm
- 28 Düşdi nâ-geh hevese bu dil-i zâr
Ya’ni vaşf itmek içün bir dil-dâr
- 29 Hem çü ney nâle iderdi her ân
Âteş-i âh ile oldı sûzân
- 30 Didim ey dil neden olduñ nâlân
Sûziş ü derdiñi itme pinhân
- 31 Didi ey ġarḳa-i baḡr-ı ‘işyân

---

21. beyitten önce T nüshasında şu başlık yer almaktadır: “Ḥilye-i Pâk-i Cenâb-ı Mevlevî
Güfte-i Lutfî Çelebî.
30b-Sûziş ü A, F / Sûziş-i T.

- Böyle bî-hûde gezer mi insân
- 32 Hem-dem-i şâhid-i ‘aşk-ı pâk ol
Şevk bezminde girîbân-çâk ol
- 33 Şıdık u ihlâş ile çün mevleviyân
Eyle meydân-ı sühanda deverân
- 34 Hilyesin Hâzret-i Mevlânâ’nıñ
Nazm ile ol güher-i ra‘nânıñ
- 35 Na‘t-hânîde sühan-perdâz ol
‘Andelîb-i gül-i bâğ-ı râz ol
- 36 Hilyesin sen de Celâlüddîn’iñ
Kıl teberrük o kerem kânınıñ
- 37 Oğu âyîn-i senâsın cânâ
Hüsn-i evşâfını eyle inşâ
- 38 Gûş idince bu kelâmı dilden
Ya‘ni hem-râzım olan bî-ğılden
- 39 Ârzû oldı baña leyl ü nehâr
Vaşf-ı ferhunde-i hüsn-i dil-dâr
- 40 Oldı bu vech ile dilde hâhiş
Eyledim ben daği sa‘y u kûşiş
- 41 Tâ murâdım bu ki ey nîgû-hû
Sebeb-i ‘afvım ola bu tek u pû
- 42 Ne olam ben ki diyem midhatini
Böyle ‘âlî-nesebiñ rütbetini
- 43 Ne ola zerre-i nâ-çîz ü haqîr
Ki ide hüsnini şemsiñ taqrîr

- 44 Evliyâ bezmine oldu dâver
Eṭṭıyâ cem'ine oldu server
- 45 Ne liyâkat ola bende hâlâ
Zerreden de daḥi dūnam ammâ
- 46 Nazar itseydi eger ol dârâ
Zer olur mermer ü seng-i ḥârâ
- 47 Himmet-i pâki olur râh-nümâ
'Âşık-ı şâdıka bâ-luṭf-ı Ḥudâ
- 48 Nûr-ı tevfiḳ-i refiḳ olduğu dem
Başladı şevḳ ile güftâra kalem

Ḥilye-i Ḥazret-i Monla Ḥünkâr

- 49 Ḥilyesin Ḥazret-i Mevlânâ'nıñ
Diñle pîrâyesin ol sultânıñ
- 50 Eyleyen anı şehâ zîb-i kitâb
Yazdı bu resme nice lafz-ı şavâb
- 51 Levn-i sîmâsını ol Rabb-i mecîd
Gûyiyâ kılmış idi verd-i sepîd
- 52 Nûr-ı vechini o şâhıñ her gâh
Didi gördükde mihir şey' li'llâh
- 53 Levḥ-i pîşânisi idi rûşen
Meşelâ oldu açılmış sūsen
- 54 Nûr-ı ḳudsî ile ol ṭolmuş idi
Ġıbṭa-âverde-i bedr olmuş idi
- 55 Şekl-i ebrûsı idi hem çü hilâl
Böyle naḳş itdi Ḥakîm-i müte'âl

- 56 İki mışra‘-ı siyeh-levn idi tâ
Maṭla‘-ı hüsne olup zeyn-efzâ
- 57 İttişâl üzre degil ol kaşlar
Ḥoş-nümâ idi o ‘âlî-manzar
- 58 Bekledi hüsni sarâyın gûyâ
Ḳarşu Ḳarşu iki hâcib meşelâ
- 59 Oldı vâsi‘ ol iki çeşm-i humâr
Mest iderdi göreni ey huşyâr
- 60 Ne ziyâde şaru idi ne siyâh
Dil-rübâ idi o gözlerde nigâh
- 61 Reşk iderdi Ḥuten âhûsı eger
Çeşm-i şâhânesine kılsa nazâr
- 62 Muşhaf-ı rûyî içinde anıñ
Bîni-i pâki o ‘âlî-şânıñ
- 63 Ḥûb u mevzûn elif-i sîm-endâm
Böyle naql itdi diyen ehl-i kelâm
- 64 Ne mülahḥam idi ruḥlar ne naḥîf
Nev-şüküfte gül idi vech-i laṭîf
- 65 Ḥaṭṭ-ı şeb-rengi daḥi oldı laṭîf
Cedd-i a‘lâsı gibi üsti naḥîf
- 66 Şubḥ-ı dîdâra idi zînet-dih
Şöyle ki oldı görenler vâlih
- 67 Ger siyeh-reng idi diseñ Ḳâbil
Lîk fi‘l-cümle şaruya mâ’il

56b-olup A, F / odur T, İ.

63b-naql T, İ / naqş A, F.

65a-laṭîf A, F / şerîf T, İ.

66a-Şubḥ-ı A, F, İ / Şubḥ u T.

- 68 Tâmmü'l-kâme idi hem çü resûl
Cümle a'zâsı laţîf ü maķbûl
- 69 Laķm-ı cismi vasaţü'l-hâl idi hem
'Aşķ baķş itdi o zât-ı ħurrem
- 70 Daķı bî-mûy idi cism-i zîbâ
Sîm-i sârâ gibi idi cânâ
- 71 Gülşen-i ħüsne nihâl-i mevzûn
Mîve-i 'ilm-i ledûnle meşĥûn
- 72 Münĥanîce ider idi refţâr
Ki odur ĥulķ-ı ĥabîb-i muĥtâr
- 73 Meyli arza ider aĥşân-ı nihâl
Olsa ger mîve ile mâl-â-mâl
- 74 Ber-i ĥüftârı ĥalâvetli idi
Cümle aĥlâķı melâĥatli idi
- 75 Milket-i luţfuñ olup pâdişehi
Dâ'imâ ĥilm ile idi nigeĥi
- 76 Şâh-ı iķlîm-i velâyetdir ol
Merd-i meydân-ı kerâmetdir ol
- 77 Maĥrem-i râz-ı ĥabîb-i ekrem
Vâşıl-ı sırr-ı resûl-i a'zam
- 78 Oldı ol vâriş-i sulţân-ı rüsûl
Yeridir dîrler ise vâriş-i kül

70b- Sîm-i sârâ gibi idi cânâ A, F / Reşķ iderdi aña sîm-i sârâ T, İ.

72a-Münĥanîce ider idi A, F / İnhinâlca iderdi T, İ.

73a-Meyli arza ider A, F / Meyl ider pişine T, İ.

75b-idi A, F / oldı T, İ.

77. beyit A ve F'de yok.

- 79 Meş'al-efrûz-ı şerî'atdır o mâh
Reh-nümâ idi tarîkatde o şâh
- 80 Devha-i ma'rifetiñ bülbülidir
Çemenistân-ı haqîkat gülidir
- 81 Oldı şeh-zâde-i Şiddîk-i 'atîk
Ki odur mefhar-ı kevneyne şadîk
- 82 Nesl-i Bû Bekr-i celîyyü'l-ḥasebiñ
A'ni ebnâ-i 'aliyyü'n-nesebiñ
- 83 On birincisidir ol pâk-nijâd
O sûtûde-dil ü ferḥunde-nihâd
- 84 Görüp âyînini şems ile kamer
Döndiler vecde gelüp şâm u seher
- 85 Müşterî oldı sa'âdet-cûyân
Hem ḥarîdâr-ı füyûzât ey cân
- 86 Müşterî kevkebi her şubḥ u mesâ
Oldı cûyâ-yı sa'âdet cânâ
- 87 Neyyir-i Ḥazret-i Mevlânâ'dan
Şems-i kâdr ü şeref-i Monlâ'dan
- 88 Nağşınıñ fikri olup Zühre'ye kâr
Dem-be-dem eylemede nâle vü zâr
- 89 Gûyiyâ muṭrib olup leyl ü nehâr
Kıldı âgâze-i fenn-i edvâr
- 90 Gûyiyâ muṭrib olup her şeb ü rûz

79b-idi A, F / oldı T, İ.

80a-Devha-i A, F/ Gülşen-i T, İ.

83. beyit A ve F'de yok.

85. beyit A ve F'de yok.

89. beyit A ve F'de yok.

- Eylemekde neġamât-ı pür-sûz
- 91 Faşl idince nice ‘uşşâk u nevâ
Şevk ile girdi semâ‘ına semâ
- 92 Dürr-i esrâr ile pür bir deryâ
Meşnevîsidir anıñ ey dâñâ
- 93 Öyle ki қа‘rına irmez ġavvâş
Leb-gezân vüs‘atine nice ġavâş
- 94 Mülk-i ma‘nâda ma‘ârif-zîver
Göre her beyti anıñ bir kişver
- 95 Baħr-ı zâtına göre ol kaçre
Kaçre ammâ ki berâber baħre
- 96 Medħ ü vaşfi ne kaçadar olsa sezâ
Oldı zîrâ ki o ma‘şûk-ı Ĥudâ
- 97 Vâriş-i ġazret-i faħr-i ‘âlem
Ĥarem-i sırr-ı resûle maħrem
- 98 Şeş-şad u çârda ol murġ-ı cinân
Tutdı dünyâ kaçesi içre mekân
- 99 Altı yüz yetmiş ikisinde be-nâz
Eyledi bâġ-ı bihişte pervâz
- 100 Diñle ey kilk-i za‘îf ü kaçır
Reh-i medħinde anıñdır fâtır
- 101 Nice çâpük-rev-i meydân-ı sũħan
Daħi ser-bâz-ı dilîrân-ı sũħan

---

93. beyit A ve F’de yok.

95a-kaçıyâs T, İ / göre A, F.

96a-Medħ ü vaşfi A, F / Vaşf u medħi T, İ.

100b-anıñdır fâtır T, İ / anıñ fâtırdır A, F.

- 102 Bunca ‘acz ile nedir bende mecâl
Anı ta‘rîfe idem baş-ı maqâl
- 103 Hüsünün metnini kim ve’l-hâsıl
Şerh olunmağ ya olur mı kâbil
- 104 Vaşfi imlâ vü beyâna şıgmaz
Medhi evrâk-ı ‘ayâna şıgmaz
- 105 İdelim şahın-ı du‘âda devrân
Eyleye tâ ki icâbet Mennân
- 106 Kıla eltâfını hem-dem o laîf
Bula dil-hâhını **Luţfi**-i za‘îf
- 107 Çâkeri Hazret-i Mevlânâ’nîñ
Nazm iden na‘tını ol sulţânîñ
- 108 Meşelâ kem-ter-i evlâdı anîñ
‘Âciz ü aḥkar-ı evlâdı anîñ
- 109 Eyle Yâ Rab medediñi yâver
Dü-cihân içre Hudâyâ rehber
- 110 Cümle ḥâhişlerine vâsıl kıl
Harem-i vuşlata hem dâhil kıl
- 111 Şaḳla îmânını Yâ Rab dâ’im
Zâ’il olmağdan anı yâ **Ḳâ’im**
- 112 Daḫi dîvân-ı nübüvvet şehiniñ
A‘ni ol taḫt-ı risâlet şehiniñ
- 113 Cümle-i ümmetine kıl iḫsân
Ḳaşd u ḥâhişlerini yâ Raḫmân
- 114 Luţf-ı Haḳḳ ile olup sa‘y-ı benâm

---

103. beyit A ve F’de yok.

114a-enâm A, F / tamâm T. İ nüshasında bu beyit yok.

Buldı biñ yüzde bu nâme dağı nâm

Midhat-i Şadr-ı Kerîmü'l-Ahlâk

- 115 Şadr-ı vâlâ-güherâ cûd-verâ
Devletiñ eyleye dâ'im Mevlâ
- 116 Nazm ile ھییie-i Mevlânâ'yı
Eyledim yâd dem-i 'İsâ'yı
- 117 Eyleyüp neşr-i le'âlî-i medih
Hilyesin eylemek eyle taşrîh
- 118 Eşer-i himmet-i vâlâ-güheri
İtdi tâbende bu nîgû-ğaberi
- 119 Gerçi ol dürr-i girân-ğadr-i ferîd
Oldı zîver-dih-i levh-i tesvîd
- 120 Lîk tebyîz ile ol nev-eşeri
İtmedim kimseye 'arza nazarı
- 121 Virmedim ol güheri tâlîbine
İntizâr üzre idim şâhibine
- 122 Ğamdü-lillâh ki gelüp vaqt-i sürûr
Şâhibin buldı o zîbende zuhûr
- 123 Turmayup eyledim ithâfa kıyâm
Şadr-ı pâkîze-dile bi'l-ikrâm
- 124 Ğabbezâ şadr-ı mu'azzam ki müdâm
Kerem-i tab' ile meşhûr u benâm
- 125 Zâtı midhatden anîñ 'âlidir
O kumâşı alamam ğâlîdir
- 126 Dîde-i Ğayr-du'â ile hemân
Baña lâyıq aña olmağ nigerân

127 Tâ-be-maḥşer ide şadrında muḳîm
O cihân-dârı Hudâvend-i kerîm

BURSALI RIZA DEDE

Hilye-i Hazret-i Mevlânâ

Hayatı ve Eserleri

1815 yılında Bursa’da doğmuştur. Asıl adı Ali Rıza Efendi’dir. Sıdkızade ailesindedir. İstanbul’da Sadaret Mektûbî Odasında yetişmiş, Dârü’l-Hilâfeti’l-Aliyye’de hocalık ve mâbeyn kâtipliği yapmış, Anadolu ordu müsteşarlığı, Ayan Meclisi azalığı görevlerinde bulunmuştur.

Mevlevi tarikatına bağlı bir şair olan Ali Rıza Efendi’nin 45 beyitlik küçük hilyesinin dışında Meslek-hâne-i Hümâyûn adlı tarihî ve siyasi bir eseriyle, Kartal’da oturduğu sırada yazdığı Kartalnâme adlı bir kitabı vardır. Her ikisi de basılmamıştır.

Ali Rıza Efendi 1905 yılında vefat etmiştir. “Rıza Efendi çekip hû çekildi me’vâya” mısraı ölümüne düşürülen tarihtir.⁸⁷

Rıza Dede’nin hilyesinin Latin harfli metni daha önceden iki kez hazırlanmıştır.⁸⁸

A. Hilye-i Mevlana’nın Nüshaları

Şu anki tespitlerimize göre Rıza Dede’nin hilyesinin dört nüshası mevcuttur. Bunlardan ikisi Mecmû’a-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde yer almaktadır.

1. İstanbul Üniv. Eski Eserler Kütüphanesi T. 1186. (İ)

45 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içinde yer almaktadır.

⁸⁷ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaktan faydalanılmıştır: CUNBUR, Müjgan (2007).

⁸⁸ KÜLEKÇİ, Numan (1999); DAĞLAR, Abdülkadir (2009).

2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 2951.

45 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içinde yer almaktadır.

**3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin
Böl. Nu.: 54. (A)**

45 beyit. 68-69 varakları arasında yer almaktadır.

4. Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2454/4. (M)

45 beyit. 82b-83a varakları arasında yer almaktadır.

B. Hilye-i Mevlana'nın Yazılış Sebebi

Rıza Dede manzumesini yazma sebebini açıklamamıştır. Manzumenin ilk beytinde söze besmeleyle başlayıp Hz. Mevlana'ya hizmet etmek istediğini söylemektedir.

C. Hilye-i Mevlana'nın Şekil Özellikleri

45 beyitlik küçük bir mesnevidir. Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıbıyla yazılan manzumede konu tek başlık altında işlenmiştir.

D. Hilye-i Mevlana'nın Muhteva Özellikleri

Hz. Mevlana için yazılan ikinci hilyedir. Rıza Dede'nin manzumesine göre Hz. Mevlana'nın hilyesi şöyledir:

Allah onun yüzünü gül gibi yaratmıştı. Onu görenlerin çoğu yüzünün aydan ve güneşten daha nurlu olduğunu söylemişlerdir. Yüzünün güzelliği cihanı durla doldururdu. Hilale benzeyen kaşları karşı karşıya bekleyen iki kapıcıydı sanki. Gözleri geniş olup ne sarı renkliydi ne de siyah. Şahane gözlerini birden gören Hutun ahusu onu kıskanırdı. Bu güzellikle o şah

sanki ikinci Yusuf'tu. Tuba gibi olan boyu güzeldi. Yüce ataları gibi pak sakalının üst tarafı azdı. Tenin rengi altın renkli ay gibi sarıya meyilliydi. Hz. peygamberin boyundaydı yani orta boyluydu. Ne şişmandı ne de zayıf. Azaları saf gümüş gibiydi, güzel vücudunda kıl yoktu. Hz. peygamber gibi hafifçe önüne eğilerek yürürdü.

E. Lütfi Çelebi'nin Rıza Dede Üzerindeki Etkisi

Lütfi Çelebi'nin hilyesi ile Rıza Dede'nin hilyesi arasında ele alınan uzvun anlatımı, yapılan benzetmeler ve seçilen kelimeler bakımından pek çok benzerlik bulunmaktadır. Anlaşıyor ki Rıza Dede manzumesini oluştururken büyük ölçüde Lütfi Çelebi'nin etkisinde kalmış. Sayısı çoğaltılabilecek aşağıdaki örnekler bu görüşümüzü destekler mahiyettedir.

Kaşları hakkında:

Bekledi hüsni sarâyın gûyâ

Çarşu çarşu iki hâcib meşelâ (Lütfi Çelebi: 58)

Gül-i hüsne cân râgıb idi

Çarşu çarşu ol iki hâcib idi (Rıza Dede: 19)

Gözleri hakkında:

Reşk iderdi Huten âhûsı eger

Çeşm-i şâhânesine kılsa nazar (Lütfi Çelebi: 61)

Reşk iderdi aña gazâl-i Huten

Çeşm-i şâhânesin görüp birden (Rıza Dede: 22)

Sakalı hakkında:

Ḥaṭṭ-ı şeb-rengi daḥi oldı laṭîf

Cedd-i a'lâsı gibi üsti naḥîf (Lütfî Çelebi: 65)

Liḥye-i pâki idi ḥaṭṭ-ı nazîf

Cedd-i a'lâsı gibi fevķ-i naḥîf (Rıza Dede: 24)

Vücudundaki kıllar hakkında:

Daḥi bî-mûy idi cism-i zîbâ

Sîm-i sârâ gibi idi cânâ (Lütfî Çelebi: 70)

Daḥi bî-mû bu cism-i zîbâsı

Sîm-i ḥâliş gibidir a'zâsı (Rıza Dede: 29)

Yürüyüşü hakkında:

Münḥanîce ider idi reftâr

Ki odur ḥulķ-ı ḥabîb-i muḥtâr (Lütfî Çelebi: 72)

Maḥfice ider idi reftârı

Gözedüp de'b-i nûr-ı muḥtârı (Rıza Dede: 30)

Bursalı Rıza Dede, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

İ: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T 1186.

M: Mevlana Müzesi Ktb. 2454/4, v. 82b-83a.

A: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.

Hilye-i Mübâreke-i Cenâb-ı Monla Celâl

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 1 İdelim besmeyleyle fetḥ-i kelâm
Olalım pîr ḥıdmetinde gulâm
- 2 Kānd-i vaşfiyla elde ḥâme döne
Ṭa‘mı çûb-ı nebât-ı Şâm’a döne
- 3 Açalım dâğ-ı sîneyi ḥurrem
Dikelim şahn-ı ‘aşka tâze ‘alem
- 4 Vaşf-ı ḥilye-i pâk-i Mevlânâ
Böyledir şâh-ı mülk-i ‘aşq-ı Ḥudâ
- 5 Böyledir naḥl-ı nûr-ı bâğ-ı kemâl
Şâhib-i ‘afv u luṭf-ı ehl-i cemâl
- 6 Gerçi ḥaddim degil benim bu maḳâl
Ḥalk maḥabetle belki ide su’âl
- 7 Ḥüsni yanında zerre şems-i cihân
İntizâr-ı dü-çeşm-i ḥûr-ı cinân

Başlık: Hilye-i Mübâreke-i Cenâb-ı Monla Celâl İ / Hilye-i Hazret-i Mevlânâ M / Ḥilye-i Pâk-i Ḥazret-i Mevlevî Ḳuddise Sırruh A.
2b-çûb M / ḥûb İ, A.

- 8 Bülbül-i kuds-i 'âlem-i lâhût
Vechidir verd-i gülşen-i melekût
- 9 Cezb idüp 'aşk-ı Şems-i Haqq anı
Felek-i kadre mâhdır şanı
- 10 Gördi fahr-i cihân-ı nûr anı
Börk ile eyler 'arşda devrânı
- 11 Şeb-i mi'râcda pâdişâh-ı rüsül
Ugrayup gördi anı şâh-ı sübül
- 12 Anı kıldı su'âl Cibrîl'e
Didi şiddîk-i 'atîkden bu gele
- 13 Na'tını kıldı fahr-i 'âlem anıñ
Bildi aşhâb bu vech ile şanıñ
- 14 Resm-i sîmâda Hazret-i Mute'âl
Gül gibi kıldı anı gonca-mişâl
- 15 Nûr-ı vechin gören didi ekşer
Kamer ü şemsden daği enver
- 16 Vech-i hüsni münevver ü rûşen
Çünkü firdevs-i 'aşkda bu gülşen
- 17 Nûr-ı kudsiyle tolu pek a'lâ
Pâdişehler kul oldu aña sezâ
- 18 Şekl-i ebrûsı nev-hilâl-i kemâl
Nûr ile taldurur cihânı cemâl
- 19 Gül-i hüsnine cân râgıb idi
Karşu karşu ol iki hâcib idi

8b- Vechidir verd-i İ, A /Vechi tev'em-i M.
11b-sübül İ, A / rüsül M.

- 20 Vüs'at-i dîdeleri hammârı
Mest iderdi bu çarh-ı devvârı
- 21 Ne şaru idi gözleri ne siyâh
Yûsuf-ı şânidir bu hüsn ile şâh
- 22 Reşk iderdi aña gazâl-i Hutun
Çeşm-i şâhânesin görüp birden
- 23 Kadd-i tûbâsıdır melîh ne za'îf
Gonca-i ter idi o vech-i laîf
- 24 Lihye-i pâki idi hatt-ı nazîf
Cedd-i a'lâsı gibi fevķ-i naḥîf
- 25 Şubḥ-ı dîdârı pek ḥalâvetli
Nuḥk-ı pâkinde pek şalâbetli
- 26 Baķıcaķ levnine ne reng-i siyâh
Şaruya mâ'il idi zerrîn-mâh
- 27 Faḥr-i kevneyn kâmetinde tamâm
Cümle a'zâsı hûb u hûb-endâm
- 28 Ne mülaḥḥamdı cismi ne lâgar
Cilve-baḥş-ı cihândı bu server
- 29 Daḥi bî-mû bu cism-i zîbâsı
Sîm-i ḥâlîş gibidir a'zâsı
- 30 Maḥfice ider idi reftârı
Gözedüp de'b-i nûr-ı muḥtârı
- 31 Budur ol dürr-i pâkîze-i refîķ
Kurretü'l-'ayn-ı ḥazret-i Şiddîķ
- 32 Olsa ḳalbe maḥabbeti vâşıl
Olur 'aşķ-ı Muḥammedî ḥâşıl
- 33 Gûş-ı ḥâl ile istimâ' eyle

- ‘Aşka gel ey gönül semâ‘ eyle
- 34 Nesl-i pâk-i Muhammedîdendir
Goncadır bâğ-ı Aḥmedîdendir
- 35 Ğonca-i bağçe-i kerâmetdir
Bülbül-i gülşen-i velâyetdir
- 36 Konya’da bülbülân sesi idemez
Bildigi gibi ânda ötemez
- 37 Edebe sa’y ider der-ân kendi
Ol çemende benefşe baş egdi
- 38 Meşnevî baḫrına dür-i ‘irfân
Mağz-ı Qur’ân gevherine kân
- 39 Meşnevî feyz-i Ḥaḫḫ ve’l-ḫâşıl
Olamaz ğavrına cihân vâşıl
- 40 Altı yüz dörtde oldı tâb-âver
Kıldı kevne tulû‘ bu enver
- 41 Altı yüz yetmiş ikisinde o bâz
Kıldı gülzâr-ı cennete pervâz
- 42 Hilye-i pâkini **Rızâ** söyler
Cürminiñ ‘afvını recâ eyler
- 43 Gerçi ḫaddim degil bu ğüne kelâm
Añladır nâḫışı sühânla merâm
- 44 Ḥazret-i pîrden isterem destûr
‘Afv ola varsa sözlerimde ḫuşûr

35a-Ğonca-i bağçe-i İ, A / Serv-i gül-bâğçe-i M.

37a-der-ân İ, A / her ân M.

40b-bu enver İ, A / yevm-i seher M.

41a-bâz M / nâz İ, A.

43a-Gerçi ḫaddim degil bu ğüne kelâm İ, A / Ağzımızñ sözi degül bu kelâm M.

45 Eyle ey hâme sözde hatm-i kelâm
Fahır-i 'âleme kıl şalât ü selâm

TÂHİRÜ'L-MEVLEVÎ

Hilye-i Hazret-i Mevlânâ

Hayatı ve Eserleri

Şair, yazar, edebiyat tarihçisi yönüyle öne çıkan ve aynı zamanda bir Mevlevî dedesi, gazeteci, müderris ve mesnevihan olan Tahirü'l-Mevlevî yani Mehmed Tahir Olgun, 13 Eylül 1877 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Babası hademe-i hassa başçavuşlarından Hacı Safvet Bey'dir. Öğrenimine Hekimbaşı Ömer Efendi Sıbyan Mektebinde başlamış, küçük yaşlarda Kur'an-ı Kerim'i hıfz etmiştir. Mesnevihanlık, edebiyat öğretmenliği yapmış, çeşitli komisyonlarda görev almıştır.

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Edebiyat Lügatı adlı kitabının başında ayrıntılı biyografisi bulunmaktadır. Ayrıca burada onun 33'ü basılmış toplam 59 eserinin adı zikredilmiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır: Divançe-i Tâhir, Edebiyat Lügati, Fuzûlî'ye Dair, Divan Edebiyatının Bazı Beyitlerinin İzahına Dair Edebî Mektuplar, Çilehane Mektupları Divan-ı Tâhirü'l-Mevlevî, Divançe-i Fârisî-i Tâhir. 1315 yılında İstanbul'da basılan Mir'ât-ı Hz. Mevlana ise içerisinde Hz. Mevlana hilyesinin bulunduğu eseridir. Hilyesinin Latin harfli metni daha önceden hazırlanmıştır.⁸⁹

Tâhirü'l-Mevlevî 1951 yılında vefat etmiştir.⁹⁰

A. Hilye-i Mevlana ve Nüshaları

Tâhirü'l-Mevlevî'nin hilyesinin ikisi Mecmûa-i Medâyih-i Mevlânâ içerisinde ve biri matbu olmak üzere üç nüshası bulunmaktadır.

⁸⁹ KOÇ-KESKİN, Neslihan (2008).

⁹⁰ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Tâhirü'l-Mevlevî (1994); AĞCA, Hüseyin (2007).

**1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin
Böl. Nu.: 54. (A)**

184 beyit. Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 1b-6a varakları arasında yer almaktadır.

2. Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2163. (K)

Mecmûa-i Medâyah-i Mevlânâ içerisinde 1b-6a varakları arasında yer almaktadır.

3. Mir'ât-ı Hz. Mevlânâ, İstanbul 1315. (M)

195 beyit. 1-13 varakları arasında yer almaktadır.

B. Hilye-i Mevlana'nın Yazılış Sebebi

Tahirü'l-Mevlevî, eserini yazış sebebinden bahsetmemiştir.

C. Hilye-i Mevlana'nın Şekil Özellikleri

Mesnevi nazım şekliyle ve aruzun Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla yazılmış 197 beyitlik bir manzumedir. Eserde yalnızca iki başlık bulunmaktadır.

D. Hilye-i Mevlana'nın Muhteva Özellikleri

Tahirü'l-Mevlevî'nin hilyesi Hz. Mevlana için yazılan üç hilyenin sonuncusudur. İlk sekiz beyit Arapçadır. 9-25. beyitler arasında dört halifenin övgüsü yapılır. 26-30. beyitler arası Sultan Abdülhamid'e ayrılmış bir dua bölümüdür. 31-36. beyitler arasında Tahirü'l-Mevlevî ilminin eksikliğine ve acizliğine bakmadan hilye yazmaya cüret ettiğini söyler ve

Allah'tan yardım diler. Hilye kısmının 36. beyitten itibaren başladığını söyleyebiliriz. Hilyenin bittiği yer de tam olarak belli değildir. Konuşmasının ve bazı güzel ahlaklarının bahsedildiği son birkaç beyti de dâhil ederek hilye kısmının 128. beyitte bittiğini söyleyebiliriz. 129-180. beyitler arasında Hz. Mevlana'nın nesebi, vefatı ve diğer bazı konular hakkında bilgi verilir. 181-197. beyitler arasında Tâhirü'l-Mevlevi hamd ve dua ile eserini sonlandırır.

Tâhirü'l-Mevlevi'nin hilyesine göre Hz. Mevlana'nın fiziksel özellikleri şöyledir:

Hz. Mevlana'nın sureti, sireti, bedeni, yüzü her şeyi güzeldi. Ay onun nurlu alınca bakınca haleyle kemer bağlardı. O geniş ve nurlu alın hakikatlerin görüldüğü ve Allah tarafından takdir olunan şeylerin yazılı bulunduğu levha gibiydi.

Kaşları hançer, yay ya da hilal gibi olup kavisli ve siyahtı ve mest gözlerinin kapıcısıydı.

Güzellik bağının nergisi olan gözleri geniş olup mahmur bakardı. Rengi sarıyla siyahın arasındaydı yani elaydı.

Yüzünün rengi bakışları üzerine çekerti. Sarılığı kırmızılığından daha fazlaydı yani biraz soluk benizliydi. Bu hâliyle iki renkli güle benzetilse yeridir. O altın renkli yüz güneşin doğarken görünen yüzüne benzerdi. Allah'ın yaratıcı kuvveti ve aşkının sarı rengi yüzüne şafak gibi parlaklık verirdi.

Burnu tarif edilemeyecek kadar güzel ve düzgündü. Deniz üzerindeki bir kabarcık ya da gül yaprağı üzerindeki bir su damlası gibiydi. O mübarek burun, gül gibi olan iki yanağının arasında çok hoş görünürdü, güzellik ayetinin de elifiydi.

Sakalı siyah ile sarı arasında bir renkti yani kumral demek mümkün. Hz. Ebubekir'de olduğu gibi yüzünün üst tarafında sakal azdı. Uzunluğu Hz. peygamberin sünnetine uygun olarak göğsünün üst tarafını örterdi. O pak sözlü, sünnet üzere bıyıklarını kısaltmıştı.

Ağız ledün ilminin kaynağıydı. Hz. İsa gibi can verici olup içinde Mesnevi incisini saklayan manalar sade fiydi.

Orta boylu olup vücudunda kıl yoktu. Hz. peygamberin yaptığı gibi hafifçe önüne eğilerek yürürdü. Yürüyüşü kendi rızasıyla ve teslimiyetiyle baş eğmiş olduğunu ima ederdi.

Bazıları kilosunun normal bazıları ise fazla olduğunu söylemişlerdir. Burada tenezzül edip benim fakirane fikrimi sorarsanız aciz bir kul olarak derim ki bu sıfat yani semizlik ifadesi onun önceki hâli için kullanılmış olsa gerektir; çünkü menakıbdaki satır altında onun hilal gibi zayıf olduğu yazılmıştır. Bedeni bile birgün zayıflıktan şikayet etmiş ondan merhamet dilemiştir. O da bedenine seslenerek benim rahatım senin zayıflığına bağlı, dervişin vücudu dert ile her zaman kıl gibi olmalı demiştir. Bu da onun kendi isteğiyle zayıflığı tercih ettiğine delildir.

O vahdet gül bahçesinin bülbülü, hakikat fidanının goncasıydı. Söze başlayınca nice ölmüş gönüllere can bağışlardı, dudakları abıhayat gibiydi. Sözleri tatlı olup güler yüzlü, yumuşak huylu, merhametli, şefkatli ve cömert bir insandı.

Tâhirü'l-Mevlevî, Hilye Metni

Kullanılan Nüshalar

M: Mir'ât-ı Hazret-i Mevlânâ, İstanbul 1315.

A: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.

Ḥilye-i Ḥazret-i Mevlânâ

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Bismi Raḥmâni Raḥîmi'l-Mevlâ
Rabbenâ Ḥâlikenâ Mevlânâ
- 2 Aḥmedü üzküru bi's-şükri 'ileyh
Küllü vaḳtın ve tevekkeltü 'aleyh
- 3 Ve uşallî ve üsellim ekmel
Bi'n-nebiyyi'l-'Arabiyyi'l-ecmel
- 4 Ecmelü'l-ḥalkı bi-ḥuluḳin ve cemâl
Ekmelü'l-kevn be-fazlu ve kemâl
- 5 Seyyidü'l-'âlem faḥrû'l-kevneyn
Cedd-i sıbteyn-i imâmü'l-ḥaremeyn
- 6 Ḥazret-i Aḥmed 'aleyhi's-şalavât
Ve 'ale'l-âli ve şaḥbi's-sâdât
- 7 Siyyemâ efḍal-i aşḥâb-ı güzîn
Evvel ü eşref-i aḥbâb-ı mihîn

Başlık: Ḥilye-i Ḥazret-i Mevlânâ M / Ḥilye-i Mübâreke-i Ḥazret-i Mevlânâ A.

4a-ve cemâl M / ve ḥalaḳ A.

4b- Ekmelü'l-kevn be-fazlu ve kemâl M / Fâricü'l-hemmi ve ğammi ve ḳalaḳ A.

5a- Seyyidü'l-'âlem faḥrû'l-kevneyn M / Seyyidü'l-kevyn resûlü's-şâḳaleyn A.

- 8 Şâniyesneynihümâ fi'l-gâri
El-mülaqqab bi-'atîki'n-nâri
- 9 Mazhar-ı şıdk u 'atîk-i nebevî
Yâr-ı Şiddîk ü şadîk-i nebevî
- 10 Cedd-i 'âlî-i Cenâb-ı Hünkâr
Zât-ı Bû-Bekr-i sûtûde-eyvâr
- 11 Daği sultân-ı 'Arab şâh-ı 'Acem
Kûh-ı temkîn ü vefâ baħr-i kerem
- 12 Nâşir-i dîn-i mübîn-i İslâm
Hâmi-i şer'-i mu'allâ aħkâm
- 13 Şeh-i şâhân-ı şeref-güster-i dâd
Kâmi'-i zulm ü şikâk u bî-dâd
- 14 Hüsrev-i 'adl ü emîrû'l-âdâb
Ya'ni Fârûk 'Ömer İbnü'l-Hattâb
- 15 Daği ol câmi'-i Kur'an-ı Kerîm
Şâhib-i hûy-ı hasen hulq-ı 'azîm
- 16 Ma'den-i hilm ü hayâ kân-ı vefâ
Menba'-ı cûd u sehâ ebr-i şafâ
- 17 Cehz-baħşende-i ceşü'l-'usre
Câr-ı muhtâr u refîkü'l-cenne
- 18 Hâle-i nûr u şu'âü'l-kamereyn
İbni 'Affân o meh-i Zi'n-nûreyn
- 19 Daği ol mihr-i sipihr-i ezeli
Esedullâh 'Alî sırr-ı celî
- 20 Dür-i zîbende-i deryâ-yı şeref
Şeh-i şân-âver-i evreng-i Necef

17a-baħşende-i A / baħşide-i M.

- 21 Zevc-i Zehrâ vü vaşıyy-i nebevî
Şeref-endûz-ı dem-i Muştafavî
- 22 Şîr-i Haq dâder-i sultân-ı rüsül
Maşdar-ı 'ilm-i ledün mürşid-i kül
- 23 Hem iki kurre-i çeşmân-ı resül
Gonca-i gülbün-i büstân-ı betül
- 24 Neyyireyn ü kamereyn ü şemseyn
Seyyideynü's-senedeynü'l-Haseneyn
- 25 Bâki aşhâb-ı hidâyet-encüm
Rağiyallâhu Te'âlâ 'anhüm
- 26 Hem de ifâ-yı du'âsı elzem
Olan ol hüsrev-i ferhunde-şiyem
- 27 Zıll-ı Haq vâriş-i mevle's-şakaleyn
Hâdim-i hıttâ-i pâk-i haremeyn
- 28 Mazhar-ı luğf-ı Hudâvend-i mecîd
Ya'ni sultân-ı cihân 'Abd-i Hamîd
- 29 Dem-be-dem 'âfiyet ü şihhat ile
Vefk-i dil-hâhı ile şevket ile
- 30 Taht-ı 'âlisine olsun zîver
Ey Hudâ tâ-be-kıyâm-ı mahşer
- 31 Ba'dezâ hâme-i noqşân-implâ
Yazıcağ hilye-i Pîr'i gûyâ
- 32 Bakmayup kıllet-i 'irfânına o
Cehline 'aczone noqşânına o
- 33 İtdi bu kâr-ı 'azîme cür'et

26-30. beyitler arası A'da yok.

- Baş-ı tevfiķ ide Rabb-ı ‘izzet
- 34 Dest-gîri olarak himmet-i Pîr
Feyz-i ‘aşķ ile anı eyleye sır
- 35 Eyle sûrâh-ı ğamı dilde ğuşâd
Sîne-i hâli vü ser-dâde be-bâd
- 36 ‘Aşķ ile ney gibi **Tâhir** inle
Hilye-i Pîr’i kalemde diñle
- 37 Hâzret-i naķş-berârende-i ğayb
Anı itmiş idi âzâde-i ‘ayb
- 38 Şâni’-i muṭlaķ-ı küll celle celâl
Anı kılmış idi mir’ât-ı cemâl
- 39 Şûreti sîreti ma’nâsı ğüzel
Cism-i zîbendesî sîmâsı ğüzel
- 40 Nûr-ı pîşânına baķdıķda ķamer
Bağladı ‘aşķına hâleyle kemer
- 41 Oldı ol levh-i vesî’ ü enver
Levh-i maḥfûz-ı ḥaķîķat-maḫhar
- 42 Kimseye olmadı olmaz o cebîn
‘Unf ile âyine-i şûret-i Çîn
- 43 Şekli olmuşdı iki ḥâcibiniñ
Ḥanķer-i ‘aşķı dil-i ṭâlibiniñ
- 44 Seyr iden ol iki ebrûyı didi
Şanki bir ķifte ķekilmiş yay idi
- 45 Viriyordı o muķavves ebrû
“Ķâbe ķavseyn” peyâmın yâ hû

- 46 Seyr iden kaçlarınıñ fâşılâsın
Çâk çâk eyler idi havşalâsın
- 47 İki mışra‘-ı melâhat idiler
Maṭla‘-ı nazm-ı şabâhat idiler
- 48 Hâşılı oldu o ebrû-yı siyâh
Gıbta-baḥşende-i şekl-i nev-mâh
- 49 Bir daha vaşf ile dil böyle didi
Çeşm-i mestânesine hâcib idi
- 50 Çeşm-i mestânesi maḥmûr u vesî‘
Nazar-ı câzibe-efzâsı bedî‘
- 51 Bâğ-ı hüsninde o gözler nergis
Yâ ki bir çifte ğazâl-i mûnis
- 52 Şarı rengiyle siyâhın beyni
Türkcesi ya‘ni elâydı ‘aynı
- 53 Disem ol dîdeye peymâne-i ‘aşk
Şanma peymâne ki meyḥâne-i ‘aşk
- 54 İtdi bir nazrada ol dîde-i mest
Nice muḳbilleri ser-ḥoş-ı elest
- 55 Reng-i rûyı nazarı câzib idi
Şufreti ḥumretine ğâlib idi
- 56 Şufret ü ḥumret ile vech-i vecîh
Gül-i ra‘nâya sezâ olsa şebîh
- 57 Âteş-i ‘aşk u riyâzât ile ḥâl
Cesed-i pâkini itmiş idi ḳâl

49b-mestânesine M / şâhânesine A.

50a-mestânesi M / şâhânesi A.

53b-meyḥâne-i A / dâ‘ire-i M.

54b-ser-ḥoş A / bi-huş M.

- 58 Zer-i şâfi idi ol şâh-ı kerîm
Zer nedir toğrısı iksîr-i ‘azîm
- 59 ‘Ayn-ı kîmyâ idi kim bir nigehi
La‘l-i hâş eyledi seng-i siyehi
- 60 Oldı mânend o zerrîn-çihre
Dem-i maşrıkdaki kûrş-ı mihre
- 61 Fer virirdi ruḥına mişl-i şafaḳ
Şufret-i ‘aşḳı ile şıbgâ-i Ḥaḳ
- 62 Nitekim birgün o deryâ-yı kemâl
Geçiyorken birisi itdi su‘âl
- 63 Didi kim söyle eyâ şeyḥ-i ‘arîf
Reng-i Kıtmîr’i baña kıl ta‘rîf
- 64 Didi ol zât-ı kerâmet-mâye
Meh-i eflâk-i tevâzu‘-pâye
- 65 Çünkü ‘âşıkdı o derd ehli idi
Ben gibi şıbgâ-i zerd ehli idi
- 66 Bakmalı hulk-ı Cenâb-ı Pîr’e
Nefsini itdi kıyâs Kıtmîr’e
- 67 Düşünüp hayret ile dalmalıdır
Kışşadan hişşe bunu almalıdır
- 68 Bir kişi kendisini kılsa vazî‘
Nezd-i Mevlâ’da olur ḳadri refî‘
- 69 Biz yine vaşf-ı şerîfe geelim
Bîni-i pâk ü laṭîfe geelim
- 70 Oldı bîni-i laṭîf ü mevzûn

62-69. beyitler arası A’da yok.

- Vaşf-ı ta'rifden âzâd u birûn
- 71 Mevce-i yemde olan şekl-i habâb
Varaq-ı gülde tûran katre-i âb
- 72 Ne kadar hoş u leţâfetli ise
Ne kadar hûb u zerâfetli ise
- 73 Öylece olmuş idi enf-i şerîf
Gül-i ruhsârîñ arasında laţîf
- 74 Âyet-i hüsnüñ idi ol elifi
Nükhet-i 'aşk u vefâ mü'telifi
- 75 Hatt-ı ruhsârı Cenâb-ı Pîr'iñ
Pîr-i pîrân-ı felek-teshîriñ
- 76 Şarı ile siyehe mâ'il idi
Ya'ni kumral dimesi kâbil idi
- 77 Şanki ol lihye-i vâlâ-sâye
Levha-i vech-i ter-i Monlâ'ya
- 78 Oldı çâr-çûbe-i zerrîn-cemâl
Yâ ki bir hâle-i tâbân-ı kemâl
- 79 Kısm-ı 'âlisi hafîf olmuş idi
Mişl-i Şiddîk nañîf olmuş idi
- 80 Tûli hem sünnet-i peygamber idi
Gögsünüñ üst tarafın örter idi
- 81 Nola mestûr ise ol şadr-ı hüdâ
Zulemât içre imiş âb-ı beķâ
- 82 O kıvâm-âver-i şer'-i nebevî
Vâriş-i Muştafavî Murtafavî
- 83 Vâriş ammâ ki naşıl vâriş-i kül
Mazhar-ı sırr-ı Hudâvend-i rüsül

- 84 Zâhir ü bâtın anıñ vârisidir
Mezra‘-ı ‘âleme ‘aşk hârisidir
- 85 Oldı her kârı anıñ reşk-i melek
İşr-i Muhtâr’a tevessül iderek
- 86 Kaç‘ idüp sebleti ber-vech-i sünen
Eyledi hem de o pâkîze-sühân
- 87 Reh-i ‘aşkında şürût-ı bey‘at
Cümlesinden biri kaçş-ı seblet
- 88 Ya‘ni bir şâhib-i girdâr-ı hasen
Bey‘at almağ diledikde şeyhden
- 89 Lâzım oldur ki o şeyh-i himmet
Sâlikinden ide kaç‘-ı seblet
- 90 Şârih-i meşnevi-i Mevlânâ
Hâzret-i Ankaravî ol dânâ
- 91 İtdi haqqâ ki icâle hâme
Yazdı Minhâc u Tarîkat-nâme
- 92 Bu gibi şeyleri itdi ityân
Okusun anları bir şekki olan
- 93 Ola ma‘lûm hulâşa bu huşûş
Oldı sebletleri Pîr’iñ maşşûş
- 94 Menba‘-ı ‘ilm-i ledüندی deheni
Fâ’ik-i nuṭṭ u süḥandı süḥanı
- 95 Eylesem la‘lini ‘Îsâ’ya şebîh
Olmıyor ṭoğrusı tevcîh-i vecîh

86b-sühân A / dehen M.

87a-bey‘at A / nisbet M.

89a-himmet M / bey‘at A.

- 96 Hızır-ı cân ‘İsi-i ma‘nâ oldur
Çarh-ı ‘aşk üzre Mesîhâ oldur
- 97 O dehân şanki ma‘ânî şadefî
Meşnevî oldı dür-i zî-şerefi
- 98 Oldı ‘âriflere mağz-ı Kur’ân
Şübhesiz vahy-i Cenâb-ı Mennân
- 99 Öyle bî-vâsıta bir vahy-i Hudâ
Kıldı Cibrîl’i ebed mest-i fenâ
- 100 Nüşa-i câmi‘a-i her çi ki hest
‘Âkis-i şavt-ı neyistân-ı elest
- 101 Bunca vaşf ile o şem‘-i meclis
Hâzret-i Pîr’e olur bir fihris
- 102 Tâmmü’l-kâme vü cism-i bî-mû
Eylemişdi anı Mevlâ yâ hû
- 103 De’b-i refâtâr-ı resûl üzre müdâm
Öñüne meyl ile eylerdi hırâm
- 104 Ser-fürû-kerde-i teslîm ü rızâ
Olduğun meşy iderdi îmâ
- 105 Bu huşûşda şu iki beyt-i güzîn
Togrusı oldı sezâ-yı taşîn
- 106 *Gülşen-i hüsne nihâl-i mevzûn
Mîve-i ‘ilm-i ledünle meşhûn*
- 107 *Meyl ider pîşine ağsân-ı nihâl
Olsa ger mîve ile mâl-â-mâl*
- 108 Raḥîmallâhu bi-rûḥi’l-Luṭfî

---

106 ve 107. beyitler Lütfî’ye ait. (M nüshasında müellifin notu.)

Oldı taqdîre sezâ bu luḡfi

- 109 Ba'zı vâşif diyor ol dürr-i şemîn
Vasatü'l-cism idi hem belki semîn
- 110 Burada re'y-i faḡîrânemi siz
Ger tenezzülle su'âl eyleseñiz
- 111 'Abd-i 'âciz de dirim ki bî-şek
Bu şıfat evvel-i hâl olsa gerek
- 112 Çün menâkıbda olur zîb-i sütûr
Ki o ḡurşîd-i ḡaḡîkat ma'mûr
- 113 Cehd ü za'f ile hilâl olmuş idi
Şekl-i hestîde ḡayâl olmuş idi
- 114 İtdi ḡammâmnda birgün irşâd
Cem'-i iḡvânı o sulḡân-ı sedâd
- 115 Luḡf ile bâz iderek gül-deheni
Şaçdı bu ḡüne cevâhir süḡanı
- 116 Ki benim eyledi artık şekvâ
Didi ki ḡayri amân Mevlânâ
- 117 Azıcık za'fıma baḡ merḡamet it
'Azmi terk eyle biraz ruḡşata git
- 118 Ben de didim ki aña ey bedenim
Râḡatım za'fiña vâbeste benim
- 119 Râḡat-ı ten ile râḡat olamaz
Olamaz terk-i 'azîmet olamaz
- 120 Lâzım oldur ki vücûd-ı dervîş
Olmalı derd ile her laḡzada rîş

---

108. beyit M'de yok.

- 121 Bu delîl oldu ki olmuş o şerîf
Şoñradan cehd ü riyâzetle nañîf
- 122 Bülbül-i gülşen-i vahdet idi ol
Gonca-i nañl-ı hañîkat idi ol
- 123 Başlayınca söze ol rûñ-ı revân
Bağş iderdi nice mürde-dile cân
- 124 Çok mı Hızır olsa feyiz-ñâh-ı nemi
Çeşme-i âb-ı hayât idi femi
- 125 Nuñ-ı cân-bağşı halâvetli idi
Cebhe-i pâki beşâsetli idi
- 126 Oldı ol Pîr-i pesendîde-ñışâl
Hılm ü elñâf ile mir'ât-ı cemâl
- 127 İsm-i zât mazharı olmakla o şâh
Sebkat-i rahmeti oldu her gâh
- 128 Şefkat ü luñf u kerem-şâhibidir
Ceddiniñ hulñ-ı kerîmi gibidir
- 129 Cedd-i a'lâsı ki Şiddiñ-i 'atîk
Dirdi ey reşña-dih-i kalb-i harîk
- 130 Beni ba's eyle o şûretde semîn
Kıplayım mañşeri cismimle hemîn
- 131 Ba'dehû kııl beni ilñâ-yı cañîm
Eyleyem ser-te-ser imlâ-yı cañîm
- 132 Öyle kim şıgmaya bir kimse daha
Orada ben yanayım ben ebedâ
- 133 Bârek-allâh zihî mihr ü vefâ
Şanekallâh 'aceb cûd u señâ
- 134 Çok mı oldıysa bu sultân-ı señik

- Laḳab-ârâ-yı ‘Atîḳ u Şiddîḳ
- 135 Şefḳat ü himmet-i ‘ulyâsını gör
Zâtını ‘aşḳ ile ifnâsını gör
- 136 Böyle bir zât-ı şerîf ü ḥaseni
Müslimân şaymalı mı sevmeyeni
- 137 Oldı Pîr’im de o sultâna şebîh
Lâ-cerem “el-veledü sırrı ebîh”
- 138 Ğayret ey ḥâme-i **Tâhir** söyle
Neseb-i ḥüsrev-i ‘aşḳı böyle
- 139 Zâde-i Ḥazret-i Bû-Bekr-i ‘atîḳ
‘Abd-ı Rahmân-ı veliyyü’t-tevfîḳ
- 140 Anıñ oğlı daḳı Ḥammâd-ı kerîm
Ḳâ’il-i ḥamd ü şenâyâ-yı ‘azîm
- 141 Oldı maḥdûm-ı güzîn-i Ḥammâd
Mazhar-ı ḥulḳ-ı kerâmet-mu’tâd
- 142 Anıñ oğlı ki Müseyyeb ‘unvân
İtdi bir duḳter-i ‘işmetle ḳırân
- 143 Duḳter-i şâh-ı İbrâhîm Edhem
İtdi dil-ḥâne-i ‘aşḳın ḥurrem
- 144 Olup ol naḳl-i melâḥat nâbit
Geldi meydân-ı zuhûra Şâbit
- 145 O da Mevdûd’ı getirdi dehre
O da Maḥmûd’ı getirdi dehre
- 146 İbni Maḥmûd Ḥatîbî Aḳmed
‘Aḳd-ı firdevs ile buldı peyvend

146b-‘Aḳd-ı firdevs ile buldı peyvend M / Sitt-i firdevs ile oldı emced A.

- 147 Duĥter-i Şems-i e'imme idi ol
Neseben ya'ni Şerife idi ol
- 148 Virdi andan felege pertev ü zeyn
Maĥdem-i mes'adet-i Őeyĥ Hüseyn
- 149 Aldı ol Őeyĥ-i Şerif-i 'alevî
Duĥter-i Şâhı bi-emr-i nebevî
- 150 Ya'ni Sultân 'Alâ'üddîn'iñ
Şeh-i Belĥ'iñ o kerem-âyîniñ
- 151 Duĥter-i 'işmet-i pâkîzesini
Aldı ĥün yümn ile ol zât-ı senî
- 152 Eyledi mülk-i Şühûdı teşrif
Mevlid-i meymenet-i Őeyĥ-i 'arîf
- 153 Ya'ni serdâr-ı gürûh-ı 'ulemâ
Nâm-dâş-ı nebevî Şâh-ı Bahâ
- 154 Oldı ol zîver-i evreng-i Şeref
Güher-i ĥulzüm-i 'irfâna Şadef
- 155 Oldı Őulbünden aniñ Şa'Şa'a-zâ
Milket-i 'aŐĥa Celâlü'l-Mevlâ
- 156 Sâdis-i Şehr-i rebî'ü'l-evvel
Şeş-Şad u ĥârda bâ-feyz-i ezel
- 157 Geldi ol ma'ni-i 'aŐĥ u 'irfân
Ķıldı gehvâre-i feyzî raĥŐân
- 158 İdüp altmışla sekiz yıl Mevlâ
Anı Şâhen-Şeh-i taĥt-ı ma'nâ
- 159 Altı yüz yetmiş ikide nâ-gâh

152b-meymenet-i Őeyĥ-i M / pâk-i Şehen-Şâh-ı A.
153a-serdâr-ı M / sultân-ı A.

- Mağ‘ad-ı şıdka ‘urûc itdi o mâh
- 160 Sırr-ı ‘âlîsi idilsin tağdîs
Bize feyz-i himemi olsun enîs
- 161 Nisbet-i şâh-reh-i mağbûî
Oldı bu gûne diliñ mazbûî
- 162 Hâzret-i Pîr-i mu‘allâ-erkân
Oldı müstağlef-i “Seyyid Burhân”⁹¹
- 163 Zât-ı Burhân-ı Muhaqqıq-‘unvân
“Vâlid-i Pîr”den aldı peymân⁹²
- 164 O daği “Şemsü’l-e’imme”-nazarın⁹³
“Necm-i dîn”iñ de nigâh-ı eşerin⁹⁴
- 165 Cem‘ ile mecma‘-ı bahreyn oldı
Hâ‘iz-i nisbet-i şadreyn oldı
- 166 Çünki bir kavlı ile Necmü’d-dîn’iñ
Nisbet-i ağızı o hoş-âyîniñ
- 167 Zât-ı Şiddîk-i Haq-âgâha varır
Bir taraftan Esedullâh’a varır
- 168 Hâzret-i “Şems”i de kıldı emced⁹⁵
Nigeh-i feyz-i Haţîbî Aşmed
- 169 Oldı ol şeyhde bâ-‘avn-ı Şamed
Genc-i esrâr-ı Gazâlî Aşmed
- 170 O daği nâ’ib-i hayrû’n-Nessâc

159b-mâh M / şâh A.

⁹¹Seyyid-i Burhâneddîn Muhaqqıq Tirmizî Kıddise Sırruhu. (M nüshasında müellifin notu.)

⁹²Sultânü’l-‘Ulemâ Hâzret-i Muhammed Bahâeddîn-i Belhî Kıddise Sırruhu. (M nüshasında müellifin notu.)

⁹³Hâzret-i Necmeddîn-i Kübrâ Kıddise Sırruhu. (M nüshasında müellifin notu.)

⁹⁴Şemsü’l-E’imme ‘Abdullâh Serahsî Kıddise Sırruhu. (M nüshasında müellifin notu.)

⁹⁵Hâzret-i Hasan Başrî rağiyallâhu ‘anh. (M nüshasında müellifin notu.)

- O da şâkird-i Muḥammed Zeccâc
- 171 O daḥi olmuş idi Şibli'ye şayd
Şeyḥ Şiblî de feyiz-yâb-ı Cüneyd
- 172 Aña da Şeyḥ Seriiyy-i Saḳaṭî
Rûşenâ itdi şavâb u ğalaṭı
- 173 Anı da Ḥazret-i Şeyḥ-i Ma'rûf
Kıldı bir merd-i ḥaḳîkat-mevşûf
- 174 Oldı ma'rûf-ı ḥaḳâyık-mevrûd
Reh-i 'aşḳ içre mürîd-i Dâvud
- 175 O da me'zûn-ı Ḥabîb-i 'Acemî
O da zât-ı "Ḥasan"ıñ bir keremi⁹⁶
- 176 O da müstersid-i sırr-ı 'Alevî
Şîr-i Mevlâ'da vaşiyy-i nebevî
- 177 İşte ol pîr-i mu'allâ-ḳadriñ
Vâriş-i feyz-i dü-'âlî-şadriñ
- 178 Nisbet-i aḫzı bu üslûb ile dir
Andaki silsile zer silsiledir
- 179 Şıdḳ-ı Şiddîḳ u kemâl-i 'Alevî
Anda cem' oldı bi-ḥaḳḳ-ı nebevî
- 180 Öyle rahşende ki ol şem'a-i nûr
Şems-i Tebrîz aña pervâne olur

Taḥdîs-i Ni'met ve Zîkr-i Mürşid-i 'Âlî-Himmat

- 181 Ḥamd-i evfâ vü sipâs-ı esnâ
Ola ma'rûz-ı Cenâb-ı Mevlâ

⁹⁶ Yeñikapu Mevlevî-hânesi post-nişîn-i ḥaḳâyık-rehîni reşâdetlü fazîletlü Şeyḥ Celâleddin Efendi ḥazretleri. Bir beyit maḫzûfdur. (M nüshasında müellifin notu.)
Başlık A'da yok.

- 182 Ki bu manzûme-i müşgîn-encâm
Oldı hâmemle şeref-yâb-ı hitâm
- 183 Hilye-i Hâzret-i Mevlânâ'dır
Nefes-i şeyh-i kerem-fermâdır
- 184 Ki gelüp tab'a kelâl-i vâfir
Anı itmâma degilken kâdir
- 185 Dem-i cân-bağş-ı Mesîhâ-eşeri
Kıldı encâma resâ bu eşeri
- 186 Feyz-ikmâl ile himmet itdi
Ya'ni izhâr-ı kerâmet itdi
- 187 Şanma ey **Tâhir**-i zîbende-edâ
Bu 'ibârâtı sen olduñ gûyâ
- 188 Söyleden çünki seni himmet-i şeyh
Bu eşerde eşer-i hâzret-i şeyh
- 189 Hâzret-i şeyh ki "Celâlü'l-Ḥaḳ" dır⁹⁷
'Ayn-ı Mollâ dinilirse Ḥaḳ' dır
- 190 'Ayn-ı müstaḥlef olurmuş yâ hû
Çün ḫalîfe dinilen zât-ı nigû
- 191 Zât-ı 'âlisini kılmış Mevlâ
Rehber-i şâh-reh-i Mevlânâ
- 192 Enfüsüñ mihri vü şems-i âfâḳ
Pertev-endâz-ı ḳulûb-ı 'uşşâḳ
- 193 Oldı ez-cümle o vâlâ-himmet
Nâzım-ı ḫâke veliyyü'n-ni'met

⁹⁷ Bir bendi mahzûfdur. (M nüshasında müellifin notu.)
190. beyit M'de yok.

- 194 O efendim ben anıñ bendesiyim
Bende-i kem-ter-i efgendesiyim
- 195 Şemse nisbetle anıñ zerresiyim
Baħre nisbetle anıñ atresiyim
- 196 Hşre dek olsun o udsî-mâye
Başıma etr-i hümâyûn-sâye
- 197 Ola Yâ Rabbi Celâlü'd-dîn'îñ
Mehbi-i feyzi celâlüddîniñ

b. ŞÂZELÎ HİLYESİ

Şâzelî'nin tam künyesi Ebu'l-Hasan Nûruddîn Alî b. Abdillâh b. Abdilcebbâr eş-Şâzelî'dir. Şâzelî tarikatının kurucusudur. 593/1197 yılında Kuzey Afrika'nın en batı bölgesinde yer alan Sebte şehri yakınlarındaki Gamâre'de doğmuştur. Mürşidinin emriyle irşad faaliyetine başladığı İfrîkiye'deki Şâzile beldesine nisbetle Şâzelî diye tanınmıştır. Soyu Hz. Hasan'a ulaşan bir aileye mensuptur. Öğrenimine Gamâre'de başlamış, on yaşlarında Tunus'a giderken Kur'an'ı ezberlemiş ve hadis okumuş bir talebe olan Şâzelî, önceleri simya ilmiyle meşgul olmak istemişse de aldığı bazı manevi işaretler sebebiyle bundan vazgeçmiştir. Çeşitli hocalardan dersler almış, zahirî ilimleri tahsil etmekle birlikte gençlik yıllarından itibaren tasavvuf yolunda karar kılmıştır. Şâzelî, Fas, Tunus, Mısır ve Irak gibi doğunun ilim ve maneviyat merkezlerine gitmiştir. 656/1258 yılında Kahire'deyken bazı müritleriyle birlikte hacca gitmek üzere yola çıkan Şâzelî, Ayzab mevkiindeki Humeysera'da iken bir akşam müritlerini toplayıp onlara bazı öğütler verir, kendi tertip ettiği Hizbü'l-bahr'ı okumalarını tavsiye eder ve yerine Ebu'l-Abbâs el Mürsî'yi halife tayin ettiğini bildirir ve o gece seher vaktine doğru vefat eder.

Şâzelî ardında herhangi bir kitap bırakmamıştır. Ancak Şâzelî'nin en meşhurları Hizbü'l-bahr olan Hizbü'l-kebîr, Hizbü's-sagîr, Hizbü'n-nasr, Hizbü'l-ber gibi çok sayıda hizbi ve dua terkibi günümüze ulaşmıştır.

Şâzelî, İstanbul halk folkloründe kahvecilerin piri olarak kabul edilmiştir. Eski İstanbul'da pek çok kahvede,

Her sabâh besmeleyle açılır dükkânımız

Hazret-i Şâzelî'dir pîrimiz üstâdımız

levhası asılır bulunurmuş. Yine İstanbul'da eşitli tarikatlara bağlı hemen bütün tekkelerin kahve ocaklarında Şeyh Şâzelî'nin adının yazılı olduğu bir levhanın yer alması, kahve hazırlayan dervişlerin ocağı uyandırır ve cezveyi ocağa sürerken Şâzeliyye pirine teveccüh etmesi bir tarikat geleneği imiş.

Bu bölümün konusunu oluşturan Rızâ'nın Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî adlı manzumesine göre Şâzelî'nin fiziksel özelliklerine geçmeden önce Rıza ve hilyesi üzerinde biraz durmak istiyoruz.⁹⁸

---

⁹⁸ Bu bölümün tamamı şu kaynaktan yazılmıştır: ÖZEL, Ahmet Murat (2010).

RIZÂ

Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî

Hayatı ve Eserleri

Edebiyatımızda Rızâ mahlaslı on beş civarında şair bulunmaktadır. Ancak kaynaklarda hakkında bilgi verilen Rızâlardan hiçbirinin böyle bir manzumesinin olduğundan bahsedilmektedir. Elimizdeki hilyede şairin mahlasından başka bir bilgi de bulunmamaktadır. Manzumenin başında yer alan kıt'anın yanı sıra 51. beyitte de yine şairin mahlası geçmektedir.

Nuḡ-ı baḡr-ı 'işmetiñ dür-dânesidir gûyiyâ

Nûr-ı 'aşkıñiñ gönül pervânesidir ey **Rızâ**

Bununla birlikte Rızâ'nın, hilyesi için Şâzelî'yi tercih etmesi ve hilyesinde geçen

Lânedir murğ-ı ḡayâl-i zikrine dâ'im benim

Ḥazret-i Ebu'l-Ḥasan pîrim efendimdir benim

beyti onun Şazelî tarikatıyla bir bağlantısının olabileceğini düşündürmektedir. Kaynaklara bu gözle baktığımızda Şazelî tarikatıyla bağlantısı olan Rızâ mahlaslı bir şairle karşılaşmaktayız. Elimizdeki hilyenin ona aidiyeti konusunda emin olmamakla birlikte Rızâ mahlaslı bu şair hakkında bilgi vermek istiyoruz.

İstanbuldudur. Asıl adı Mehmed Rızâ Safvet Bey'dir. Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin soyundan hattat Vahdetî Efendi'nin oğludur Beşiktaş Rüşdiyesinden okumuş, babasının da çalışmış bulunduğu Nişan kaleminde

memuriyete başlamıştır. Nasih Efendi, Muhsinzade Abdullah Bey ve Hoca Reyhan Efendi'den ders almış, Arpacılar Camii İmamı Hafız Efendi'den güzel yazı öğrenmiştir.

Kâdirî ve Şâzelî tarikatlerinden hilafet almış, Mevleviliğe de meyletmıştır.

Musikiye meyilli olan Rızâ'nın az sayıdaki şiirlerinden birkaçı Hazine-i Fünun ve Musavver Terakki dergilerinde yayımlanmıştır. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairlerinde musikî makamlarından bahseden bir şiirini kaydetmiştir. Aruz-ı Endülüî Tercümesi ile Oruç Risalesi adlı iki eseri vardır.⁹⁹

1911 yılında vefat etmiştir.

A. Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî'nin Nüshaları

Manzumenin tespit edebildiğimiz tek nüshası Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 433'te kayıtlı olup 6 varaktır.

B. Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî'nin Şekil Özellikleri

Manzume başta yer alan kıt'a ile birlikte toplam 75 beyittir. Aruzun Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıbıyla yazılmış bir mesnevidir. Konu tek başlık altında ele alınmıştır.

C. Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm Ali Eş-Şâzelî'nin Muhteva Özellikleri

⁹⁹ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990); TATCI, Mustafa, KURNAZ, Cemal (2000); Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007).

Rıza'nın hilyesi Şâzeliyye tarikatının kurucusu Ebu'l-Hasan Nûruddîn Alî b. Abdillâh b. Abdilcebbâr eş-Şâzelî için yazılmış tek hilyedir. Aşağı yukarı manzumenin hilye kısmının 7-37. beyitler arası olduğunu söyleyebiliriz. Bahsi geçen konular düzensiz olarak verilmiştir. Örneğin, yüzünden bahsedildikten sonra ayrı ayrı birkaç yerde tekrar yüzüne değinilmiştir. Diğer bazı hilyelerde olduğu gibi Rıza'nın hilyesi de ele aldığı kişinin fizikî portresini çizmekten ziyade yüzü, yanağı, kaşları, sakalı, göğsü ve parmakları gibi onun bazı uzuvlarının övgüsü mahiyetindedir. Rıza'nın manzumesinden Şazeli'nin dış görünüşü ile ilgili somut olarak anladığımız iki şey boyunun Hz. peygamberin boyu gibi orta olup genel görünüş olarak da yine ona benzediğidir.

Cevher-i sırr-ı hürûfî hilyeye zeyl eyledim

Parladup envâr-ı ta'bîrin hayâlen söyledim

beyti ise Rızâ'nın Şâzelî'nin hilyesini hayalen söylediğine işaret etmektedir.

Manzumede özellikle üzerinde durulan diğer bir konu ise giriş bölümünde bahsetmiş olduğumuz Şâzelî'nin hizbleridir.

Rıza'nın manzumesine göre Şâzelî'nin hilyesi şöyledir:

Boyu Hz. peygamberin boyundaydı. Yani orta boyluydu. Kendisine bağlı olanlara iyilik ve merhamet göstermek âdetiydi. Sinesi evliyaı saklamak için mağara gibi kendine çekerdi. Bütün ârifler sığınıp onunla iftihar ederler. Mükemmellik çölünün ahusu, hal ülkesinin arslanı bu güzellik sahibinin kutlu gözleri şahanedir. Her bir mübarek parmağı ruhun nurlar kaynağıdır. Bir işaretiyle kapalı kapılar açılır. Göğsü Allah'ın ilminin

deryası, kalbi Allah'ın cennetidir. Bu cömert insan vahdet denizinde değerli bir mücevherdir. Yüzü Allah'ın sırrının güneşinin doğuşudur.

Hız. peygamber gibi altmış üç yıl yaşamıştır. 593 yılında dünyaya teşrif etmiş, 656 yılında vefat etmiştir.

Bağdaki her gül rengini onun yüzünün nurundan almıştır. Gönülde bulunan yaradaki ateş, lale renkli yanaklarının yansımasıdır. Sakalındaki ak kıllar nisan ayının bolluğu, bereketidir.

Şâtıblı¹⁰⁰, birgün Hız. peygamberi rüyasında görmüş ve “Ey Allah'ın resulü seni görmek nasıl mümkündür?” diye sormuştur. Bunun üzerine Hız. peygamber “Beni görmek istersen Ebu'l-Hasan'ı gör. Oğul babanın bir parçasıdır.” diye buyurmuştur.

---

¹⁰⁰ 538 yılı sonlarına doğru (Haziran 1144) Endülüs'ün doğusundaki Belensiye eyaletine bağlı Şâtıbe şehrinde doğmuş kıraat âlimi. Kıraat ilmindeki otoritesi herkes tarafından kabul edildiği gibi ayrıca hadis hafızıydı (Türker 2010: 376).

Rıza, Hilye Metni

Kullanılan Nüsha

Yapı Kredi Sermet Çifter Yazma Eserler Kütüphanesi Nu.: No: 433.

Kıt'a

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün)

- 1 Baña rûhâni himmet kıldı şeyhim
Zebân-ı gaybi ile söyledi şeyh
- 2 **Rızâ** bu hilye-i evşâf-ı pîri
Lisânımdan tekellüm eyledi şeyh

'Âlî Hilye-i Hazret-i Ebu'l-Hasan İmâm 'Alî Eş-Şâzelî Kıddese Sırrahu'l-

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 3 Başladım evvel bi-bismillâh-i rahmân-i rahîm
Bizi rûhâniyyetinden âşinâ kıla 'Alîm
- 4 Eyledim elhamdülillah hilyesin vaşf-ı cemîl
Ola pîr-daşlarımıñ Ka'be-i 'aşşına delîl
- 5 Fağr-ı 'âleme idüp dâ'im şalât ile selâm
Olalım bâb-ı nebiyle dergeh-i pîre gulâm
- 6 Ba'dehu bed' idelim bu hilye-i devletlerin
Söyleyim hazret-i pîriñ rütbe-i kudretlerin
- 7 Hilye-i Ebu'l-Hasan Seyyîd 'Alî Eş-Şâzelî
Bu imâm-ı etkîyânıñ vaşfiniñ dil kâ'ili
- 8 Eylemek haddim degildir sîret-i devletlerin
Nice ben bahş eyleyem hep şûret-i devletlerin
- 9 Dûd-ı 'anber nûr-ı ebher reng-i yâkût-ı derî

Olsa yek-reng böyle idi hilye-i devletleri

- 10 Hâzret-i fâhr-i risâlet kâmetinde kâmeti
Luţf u şefkat eylemekdir bendesine ‘âdeti
- 11 Nuţq-ı pâki devletidir lü’lü-i baħr-ı kemâl
Hizb-i Baħr’i câridir ħurb-ı Hâk’a hem-çün zülâl
- 12 Evliyâyı ħıfz için sîneye çeker hem-çü ġâr
Cümle ‘ârifler şıġınup aña eyler iftiġâr
- 13 Âhu-yı deşt-i kemâl şîr-i ecemm-i mülk-i-ġâl
Çeşm-i devletleridir şâhâne bu şâhib-cemâl
- 14 Altmış üç sâl sürmüş ‘ömri hem-çü fâhrü’l-enbiyâ
Cismi ġaydır ġâkde budur imâm-ı evliyâ
- 15 Her bir engüş-t-i şerîfi menba‘-ı envâr-ı rûġ
Bir işâretiyle bulur baġlu ġapular fütûġ
- 16 Sînesi deryâ-yı ‘ilmullâh ġalbi ‘adn-ı hû
Evc-i ‘arş-ı dilde kılmış ‘aşkıını Allâh hû
- 17 Hizb-i Ber’iyle olur ġayy kişver-i ‘ilm-i Vedûd
Baħr-ı vaġdetde ġüher-i ‘âlidir bu ehl-i cûd
- 18 Hizb-i luţfiyla olur baħr-i leġâ’if fevc fevc
Luţf-ı ‘aşkıına laġifiñ mazħar eyler mevc mevc
- 19 Hizbü’l-ışrâkıyla eyler ġalbe nûr-ı ‘aşġ tulû‘
Cümle hizb-i devletiyle ġıl reh-i Hâġġ’a şürû‘
- 20 Hizb-i fethiyle olur ehl-i dile fethü’l-ġulûb
Hizb-i sırrıyla gelür kürbetde tefrîcû’l-kürûb
- 21 Hizb-i nûrıyla gelür çeşm-i dile envâr-ı ‘aşġ
Hizb-i esrârıyladır ġalbde olan esrâr-ı ‘aşġ
- 22 Hizb-i Naşr’ıdır ‘adû-yı dîne seyf-i zü’l-celâl
Hizb-i ġamdiyle devâm ile ider ehl-i cemâl

- 23 Hızbiniñ her birisinde ism-i a‘zam maḥfidir
Harfiniñ her dânesinde kenz-i her dem maḥfidir
- 24 Vechi şems-i maḥla‘-ı sırr-ı İlâhîdir anıñ
On iki gürede ebrûları şâhîdir anıñ
- 25 Nuṭkınıñ ilhâm-ı Haḫḫ emr-i resûldür cümlesi
Hızb-i devletleriniñ ‘ayn-ı vüşûldür cümlesi
- 26 Eylemiş beş yüzle toḫsan üçde teşrîf-i cihân
Murğ-ı vaşfi cânib-i mağribde tutmuş âşiyân
- 27 ‘Âlimü’l-mağrib bu sulṭân-ı eḫâlîmü’l-‘ulûm
Tâbi‘ olmuşlar anıñ rûḫâniyâtına ‘umûm
- 28 Altı yüzle elli altıda idüp firdevsi kân
Bendesini olmak ile buldum faḫîr mâl-ı cinân
- 29 Feyz bulmuş müjdesinden tâ ki nûr-ı âfitâb
Eşer-i kilkinden almış sâye-i tâm mâh-tâb
- 30 Gül-cemâli nûrîdır feyz-i bahâr-ı nûr-ı ‘aşḫ
Bendesini bir nazâr ile ider mesrûr-ı ‘aşḫ
- 31 Aldı gül-bûy-ı maḫabbet nuṭḫ-ı pâkinden şabâ
Terbiye olur tarîḫine sülûk ile vefâ
- 32 Her sûtûr-ı hızbi bir şâḫ-ı nihâl-i bâğ-ı dil
Pertev-i ‘aşḫı gönül bezminde nûr-ı çerâğ-ı dil
- 33 Nûr-ı vechinden eşer bu reng-i gül her bâğda
Lâle rûḫsârınıñ ‘aksi dilde sûz-ı dâğda
- 34 Feyz-i nîsân mûy-ı isfid liḫyesinde nev-be-nev
Şûriş-i âteş-i ‘aşḫından çıkar dilden ‘alev
- 35 Her şerer-i sûz-ı ‘aşḫı sine-i lâlede dâğ

- Her hayâl-i dūd-ı âhı mâhdaki hâlede dâğ
- 36 Sînesi erbâb-ı ‘aşkıñ felek-i nûrânıdır
Anda tâb-âver olan nûr hûrşîd burhânıdır
- 37 Zü’l-fiğâr-ı dūd-ı âh seyfi ‘Alî’ dendir nişân
Düşmen-i nefse kılıc gibi ider te’sîr hemân
- 38 Şâtibî rü’yâda fahr-i rüsli görmüş bir gice
Yâ resûlallah seni görmek dimiş olur nice
- 39 Gör Ebu’l-Hasan’ı görmek ister isen sen beni
Cüz’-i vâlidir veled diyü buyurmuş ol nebî
- 40 “Mâ lenâ ve mâ ‘aleynâ” diyü nuṭṭ eyledi pîr
Bu dürer-i pâk ile bendelere oldu ḥabîr
- 41 Seyyi’ât-ı bendegânîñ nışfını aldım dimiş
Bize olan nışf-ı ḥayrı sizlere şaldım dimiş
- 42 Molla Câmî ḥazretinden bu rivâyet böyledir
Nefehât-i Üns’de ta’rif-i pâki şöyledir
- 43 Ḥazret-i pîriñ dürer-bârından imiş bu kelâm
Kıl tevekkül Ḥaḳḳ’a lâzım ise taḥşîl-i merâm
- 44 Luṭf idüp böyle buyurmuş Ḥazret-i Ebû’l-Hasan
Sübḥa-i vird-i zebân eyle budur dürr-i ‘Aden
- 45 Nâfi’a sa’y eyledim girmedi deste maṭlabım
Dâfi’a sa’y eyledim maṭlûbum olmadı benim
- 46 Geldi sırrımdan nidâ maṭlabı terk eyle diyü
Gösterir mir’ât-ı dil mülk-i vişâli sû-be-sû
- 47 Üç du’â kılmış Ḥudâ’dan eylemiş maḳbûl-i Ḥaḳḳ
İde rûḥâniyyetine bizi Ḥaḳ ‘abd-i aḥaḳḳ
- 48 İstedigin levḥden almaḳ cezbe olmamaḳ berî
Zîr-i pây-ı âdemîde cismi ḳalmamaḳ yeri

- 49 Oldığı yerlerdeki mâ' mürr idi oldu hülû
Defn olunca âb-1 kevşer oldu şular sû-be-sû
- 50 Hüsni cedden ü tarîkaten bu zât-1 'âli-şân
Dâmen-i rûhâniyâtına yüzün sür her zamân
- 51 Râzı olup bu fakîrden ola mahşerde şefî'
Bu sebebden derecâtım artıra Rabb-1 refî'
- 52 Besmeleyle fetḥ idüp kıldım şalât ile tamâm
Şükr ü ḥamd olsun Ḥudâ'ya buldı ḥüsn-i ihtitâm
- 53 Nuṭḡ-1 baḥr-1 'işmetiñ dür-dânesidir gûyiyâ
Nûr-1 'aşkımiñ gönül pervânesidir ey **Rızâ**
- 54 Cevher-i sırr-1 ḥurûfî ḥilyeye zeyl eyledim
Parladup envâr-1 ta'bîrin ḥayâlen söyledim
- 55 Tûṭi-i kilkim ider ta'bîr şeker-güftârını
Gösterir mir'ât-1 ḥilye 'âlem-i esrârını
- 56 'Âlem-i envâr olup mir'ât-1 ḥilyeden 'ayân
Rü'yet-i ḥâl ile eyle cânib-i sırrı beyân
- 57 Naḥl-1 mevzûndur sûtûr-1 ḥilye bâğ-1 'aşqda
Dûdelerdir eşer-i ḥâme çerâğ-1 'aşqda
- 58 Noktalar pervânelerdir şem'-i sûz-1 ḥilyede
Kıfl u miftâhdır nikât-1 kenz rumûz-1 ḥilyede
- 59 Ḥilyede ser-levḥadır evşâf-1 pîr-i pür-cemâl
Oldı tezyîn tertîb-i zîbâ-yı erbâb-1 kemâl
- 60 Halka-i tavḡ cezmi nokta kumrı 'ar'ardır sûtûr
Gülşen-i vaşfında her endîşe biraz hâr-1 nûr
- 61 Şeddelerdir bülbül-i bâlâ-per ol gülzârda

- Hep kanad açmış hümâdır felek-i eş'ârda
- 62 Her bir i'râbına bak her satırına eyle nazâr
Bâğ-ı vaşfında hezârân-dildir eylemiş mağâr
- 63 Her nuqât-ı gevherîn bir lü'lü-i deryâ-yı 'aşk
Cûş ider envâr-ı zikriyle yem-i ma'nâ-yı 'aşk
- 64 Mâhi-i envârıdır baħr-ı maħabbetde vefâ
Şayd ider kilkim maħabbetiyle eyler iktifâ
- 65 Mağla'-ı dilden tulû' eyledi mihr-i 'aşk-ı pîr
Şeb-i berât-ı recâ meh-tâbı bu mâh-ı münîr
- 66 Sâye şalsun bendesine himmet-i Ebû'l-Hasan
Rûz-ı maħşerde mu'înim Hâzret-i Ebû'l-Hasan
- 67 Himmet-i pîr ile 'ömrüm kanda olursa tamâm
Hağ Te'alâ eylesün ben kem-tere hüsni-i hitâm
- 68 Budur ümmîdim benim fânî cihâna gelmeden
Bülbül-i dilde beğâ bu âşiyâna gelmeden
- 69 Lânedir murğ-ı hayâl-i zikrine dâ'im tenim
Hâzret-i Ebu'l-Hasan pîrim efendimdir benim
- 70 Tâb-âver oldı dilden hilye-i dîdâr-ı şeyh
Bâğ-ı na'tıyla müzeyyen oldı bu gülzâr-ı şeyh
- 71 Seyrime rûh-bağş ider menğabe-i güftâr-ı şeyh
Sînemi tenvîr ider nâţıka-i envâr-ı şeyh
- 72 Hizb-i tevħîdiyle eyle hâzret-i pîre vüşûl
Vâkıf-ı esrâr ider 'âşıkları ezkâr-ı şeyh
- 73 Hâme-i endişem aldı kaleme evşâfını
Levh-i maħfûz-ı derûn-ı ehl-i dil tûmâr-ı şeyh
- 74 Gevher-i maħfûzdur baħr-ı muħîţ-i sînedede
Her dürer-bâr-ı şerîf-i pîrdir esrâr-ı şeyh

- 75 Eylesün imdâd faķîr-i kem-tere ĥazret-i pîr
Dâ'im olsun üstümüzde sâye-i himmet-i pîr
- 76 'Ârife lâzım olandır şıdķ-ı teslîm-i rızâ
Düldül-i Ĥaydar-ı zikre Ĥayber-i sırdır fezâ
- 77 'Anber-i himmet-i pîrden ister iseñ râyiĥa
Oķu rûĥ-ı ĥazret-i Ebû'l-Ĥasan'a Fâtiĥa

Ĥarerehu'l-faķîr Ĥüseyn el-Ĥilmi li-senetin sitte ve erba'îne ve
mi'eteyni ve elf. (1246)

C. HACI BAYRÂM-I VELÎ HİLYESİ

Bayramiyye tarikatının kurucusu mutasavvıf şair Hacı Bayrâm-ı Velî XIV. yüzyılın ilk yarısında Orhan Gazi döneminde Ankara'da doğmuştur. Doğum tarihi, adı, ailesi ve hayatının diğer safhaları hakkında kesin bir bilgi yoktur. Hayatı hakkındaki bilgiler söylentilere ve bazı menkıbelere dayanmaktadır. Keramet ve menkıbelerle dolu destani bir hayatı vardır.

Hacı Bayrâm-ı Velî; Orhan Gazi, I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemlerinde yaşamış, kurduğu Bayrâmîlik tarikatıyla Anadolu'nun manevî yapısının şekillenmesinde büyük katkıları olmuştur.

833/1430 yılında Ankara'da vefat etmiştir. Türbesi, adıyla anılan caminin bitişiğindedir. Türbesi yüzyıllar boyu ziyaret yeri, camii de ibadet yeri olmuştur.

Kaynaklarda sohbetinin çok etkili olduğu söylenen Hacı Bayrâm-ı Velî'nin sade bir dille ve hece vezniyle yazılmış, vahdet neşvesini terennüm eden dört şiiri dışında günümüze intikal eden eseri yoktur. Şiirlerinde Bayrâm ve Bayrâmî mahlaslarını kullanmıştır.¹⁰¹

---

¹⁰¹ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: AZAMAT, Nihat (1996); CUNBUR, Müjgan (2004).

RÂZÎ (ABDÜLLATİF), DİVAN

Hilye-i Hacı Bayram-ı Velî

Hayatı ve Eserleri¹⁰²

Asıl adı Abdüllatif Efendi'dir. İstanbul'da doğmuştur. Dârüssaâde ağalarından Yusuf Ağa'nın yazıcısı Abdullah Efendi'nin oğludur. Tahsilini tamamlayıp müderris olmuş; Mahkeme naibliği, Harem-i şerif müfettişliği, askerî kassamlık, Mahmud Paşa naibliği ve Yenişehir mollalığı görevlerinde bulunmuş; Edirne, Medine ve İstanbul kadılığı yapmıştır. Bu son görevdeyken 1733-34 yılında İstanbul'da vefat eden Râzî Abdüllatif Efendi, Üsküdar'da medfundur. Şairliği kadar tarih sahasındaki çalışmaları ile de tanınmıştır.

Beş eseri vardır:

Divan.

Tercüme-i İkdü'l-Cüman: Aynî Tarihi'nin sekiz cildinin çevirisidir.

Ehlü'l-Haber min Kelâmı Seyyidi'l-Beşer: Hadis kitabıdır.

Câmi'ü'l-Hikâyât

El-Fülkü'l-Meşhûn bi'l-Lü'lü'i'l-Meknûn: Muhadarat ilmine dair bir kitaptır.

A. Hilyesinin Nüshaları

Râzî'nin Hacı Bayram-ı Veli hilyesi divanı içerisinde yer almaktadır.

1. Millet Kütüphanesi AE Manzum Nu.: 147.

¹⁰² Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990); CUNBUR, Müjgan (2007).

B. Hilyesinin Yazılış Sebebi

Râzî, manzumesinde Hâkânî'den bahseder ve kendisinin Hz. Muhammed'i onun gibi vasfedemeyeceğini söyler. Bu nedenle o da Hacı Bayram-ı Velî hilyesi yazar.

C. Hilyesinin Şekil Özellikleri

66 beyitlik bir kaside olup Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün kalıbıyla yazılmıştır.

D. Hilyesinin Muhteva Özellikleri

22-33. beyitler arası manzumenin asıl konusu olan hilyeye ayrılmıştır.

Râzî'nin manzumesine göre Hacı Bayrâm-ı Velî'nin hilyesi şöyledir:

Allah onu güzel yüzlü yaratmıştı. Mübarek yüzünün rengi sanki açılmış bir güldü. Yüzünde parlayan nur, yıldızları ayıplardı. Bir ay gibi olan parlak alını, gönlü nurla doldururdu. Mübarek kaşlarının şekli hilal gibi olup arası açıktı. Gözleri genişti, ne sarı ne de siyahtı. Ancak sarıya meyilliydi. Burnu yüzünde asılı duran parlak bir elması sanki. Yüzünü görenler ona esmer tenli demezlerdi. Dikkatle bakanlar renginin sarı olduğunu söylemişlerdir. Mübarek sakalının üst tarafı azdı. Boyu ne uzundu ne de kısaydı, yani orta boyluydu. Vücudunda kıl az olup zayıf ya da kilolu değildi.

Râzî, Hilye Metni**Kullanılan Nüsha**

Millet Kütüphanesi Nu.: AE Mnz 147.

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Dilâ âgâz idüp nazma getir bir tâze destânı
Uyandur nağme-i şî‘riñle gûyâ-yı dilistânı
- 2 Müzeyyen kııl ser-i ‘unvân-ı nazmıñ medh-i Bârî’de
Kim oldur hâlıkı’l-kevneyn zihî i‘câb-ı Sübhânî
- 3 İdüp bir qabza hâki cism-i bâ-Âdem Şafıyyullah
“Nefahtü fihi min rûhî”de ihsân eyledi cânı
- 4 Sezâ-yı “‘alleme’l-esmâ” kıılup ikrâm-ı tâm ile
Sücûd itdi melâ’ik ser-be-ser ber-emr-i Rabbânî
- 5 Getürdi bî-‘aded mürsel vücûda nesl-i Âdem’den
Huşûşâ Ahmed-i Muhtâr şefî‘-i rûz-ı mîzânı
- 6 Olupdur enbiyâya hâtem ol şâhen-şeh-i kevneyn
Velî ma’nîde evveldür o sulţân-ı kerem kânı
- 7 Mişâlin añla bu sırrıñ diyem şûrîde emşâlin
Yürürler şâh öñince cümle ‘asker budur erkânı
- 8 Dürûd-ı şad-dürûd aşhâb u âline selâm olsun
Bi-hamdillah ki virdiler nizâm-ı şer‘a ‘unvânı
- 9 Zihî devlet kim ola ümmeti ol şâh-ı kevneyniñ
Bulur râh-ı şerî‘atde na‘îm ü hûr u gılmânı
- 10 Şefâ‘at yâ resûlallâh haţâ deryâsıdır **Râzî**
Recâdir defter-i hayrû’l-ümemde eyle kayd anı
- 11 Ki zîrâ vârişîñdir ol vücûdı muhteremler kim

- Reh-i Hâk'da 'ibâdetle olupdur kûtb-ı rûhânî
- 12 Vekîl-i muṭlaqıñdır hâliyâ her dem veliyyullâh
Sülûk ile ider irşâd dem-â-dem merd-i 'irfânı
- 13 Hûşûşâ bâ'is-i nazm-ı maḳâl-i ḫilye-i pâki
Veliyyâna Hacı Bayrâm Veliyy-i merd-i meydânî
- 14 Sezâ-yı medḫ-i "lâ-yuḫsâ" velî bende liyâkat yok
Kim ol merd-i güzîni eyleyem ber-vaşf-ı Hâḳânî
- 15 İlâhî kıl hidâyet ḫilye-i pâkiyle evşâfin
Beyân idem olursa ger mücerred luṭf-ı Yezdânî
- 16 Ne deñlü eylesen vaşfin güneşde zerredir ancak
Gel imdi diñle ol vaşf-ı veliyy-i mâh-ı tâbânı
- 17 Çün oldur nesl-i İbrâhîm-i Edhem pâdişâh-ı Belḫ
Zuhûr itdi o ma'denden bu 'âlî gevheriñ kânı
- 18 İdüp cedd-i 'izâmı Belḫi terk cezl-i Hudâ ile
Velâyetle seyâhat itdi tâ mülk-i Şifâhân'ı
- 19 Gelüp ol 'ırq-ı ṭâhirden bu cây-ı şehri ma'mûra
Tavaṭṭun eyleyüp oldı velî bu câmi'e bânî
- 20 Ki kıldı zîr-i câmi'de şavâmi'ler idüp ibnâ
Derûnında niçe meh sâl idüp ezkâr-ı Raḫmânî
- 21 Maḳâm-ı evc-i kûṭbiyyetde kırk yıl bî-kuşûr aḳṭab
Olup keşf-i kerâmetle geçürdi bunca ezmânı
- 22 Gel imdi ḫilye-i pâkiñ dilâ nazm eyle terkîm it
Beyân eyle ser-â-pâ zıkr olunsun cism-i nûrânî
- 23 Görenler Hacı Bayrâm-ı Velî ḫazretleriñ cânâ
Didiler aḫsen-i vech üzre ḫalk itmiş Hudâ anı

- 24 Şüküfte goncadır gûyâ mübârek levn-i sîmâsı
Nücûma ta'n ider rûyındaki nûr-ı fûrûzânı
- 25 Mücellâ mâh-ı tâb-âsâ cebîni nûr-ı aqdesle
İder levh-i dili pür-nûr fûrûz-ı levh-i pîşânı
- 26 Mübârek şekl-i ebrûsı hilâl-i meh-nev-i gerdûn
Te'alallâh ki halk itmiş açık ol ebruvânânı
- 27 Vesî'u'l-çeşm idi çeşmi ne şarı vü ne hod esved
Velî şarıya mâ'il seyr iden olurdu hayrânı
- 28 Gül-i hamrâ gülistân-ı ruhını eyleyüp gülşen
Açılmışdı o nahl-ı cennetiñ verd-i gülistânı
- 29 Didiler seyr iden gencîne-i rûyında anâfiñ
Ki gûyâ ber-raşad âvîhte elmâs-ı dırâhşânî
- 30 Dimezlerdi siyeh-çerde olanlar nâzır-ı rûyı
Bağanlar diqqat ile didiler şarıdır elvânı
- 31 Nañif idi mübârek lihyesiniñ sûy-ı bâlâsı
Muhaşşal oldu ol sulţân şeh-i hüsnuñ Nerîmân'ı
- 32 Qad-i mergûb-ı mevzûnı dırâz u ne qaşır idi
Olup ber-i'tidâl ol cism-i sîm-i serv-i sâmânı
- 33 Bi-küll idi za'if ü ne mûlahham ol ten-i sîmîn
Qatı nâdir görünürdi anıñ cisminde mûyânı
- 34 'Ulûm-ı fenn-i şûrîde ferîd-i 'aşr idi bi'z-zât
Biñâr-ı ma'nevîde olmuş idi fûlk-i pûyânî
- 35 Velâyet mâder-i zâtdır aña tâ batn-ı mâderden
Ki zîrâ batn-ı mâderde Mesîhaş oldu rûyânı
- 36 Didi bir kerre irkildi kıl ihfâ kendüni mâder
Zihî mevhibe-i Bârî zihî en'âm-ı Rabbânî
- 37 'Arafâta götürdi sinn-i çârda tâze halvâyı

- Bunuñ emşâli çok hâlât zuhûr itdürdi Mennân'ı
- 38 Kaçan kim ber-kemâl oldı o hurşîd ü meh-i hâver
İrişdi her tarafdan 'ârif-i bi'llâhi vicdânı
- 39 Ki ez-cümle Yazıcı-zâde vü Aşkems olup tâbi'
Niçe demler olup dergâh-ı terbiyyetde derbânı
- 40 İrüp anlar kemâle daği niçe bunuñ emşâli
Meşâyihler zuhûr idüp gözetdi de'b-i erkânı
- 41 Didim ancak güneşden zerre 'aşrında olanlardan
Ki zîrâ yok taḥammül söyleyem nazm içre her cânı
- 42 Bular hem-'aşr idi ol 'ârif-i bi'llâh ile yek-dil
Olup her biri himmetle bir iqlîmiñ nigeḥ-bânı
- 43 Tulû'-ı Hâcî Bayrâm-ı Velîdir heft ü şad-pençde
Gurûbı heşt ü sad-pencâh u şeş bâ-rûḥ-ı tayrânı
- 44 Olupdur muṭṭaşıl câmi'le hâlâ merḳad-i pâki
Nümâyândır ulû'l-ebşâra el'ân tâb-ı lem'ânı
- 45 Ḳodı evlâdlarından Aḥmedî maḥlaş Baba Sultân
Baba Edhem Baba Ḥaydar Ḥacî Baba-yı rindânı
- 46 Bes andan tâc ḥâtûna irişdi silsile andan
Muḥammed Baba evvel daği Şâlih Baba zî-şânî
- 47 Yine Şâlih Baba'dan Şeyḥ Muḥammed Baba kim hâlâ
Olup ceddî maḳâmında süyûḥ-ı post-nişînânı
- 48 Seḥâ vü mekrümet faẓl u kerâmet ṭab'-ı pâkinde
Ki tâ "naḥnü ḳasemnâ"dan durur zâtında erzânî
- 49 Bu secde-gâḥa der-rü'yâ olup mülhim bi-emri'llâh
Müceddid eylemek üzre ḳılup ez-dil ḥurûşânı
- 50 Zihî sa'y-i belîğ-i himmet-i a'le'l-e'âlî kim
Müceddid eyledi bu ma'bed-i taḥrîb ü vîrânı

- 51 İdüp tezyîn-i bîrûn u derûnın naqş-ı zîverle
Kılup âvîhte necm-âsâ kanâdîl-i firâvânı
- 52 Yeridir ma‘bedân üzre bugün şâhım dise zîrâ
Miyânı zer-kemer-best ü seri zer-tâc-ı şâhânî
- 53 Behişt-âsâ der ü dîvâr u saqfi pür-şehâdetle
Zihî cây-ı sa‘âdet kim olupdur bâğ-ı Rıdvânî
- 54 Bi-hamdillah döşendi yer yerin seccâdeler ser-pâ
Edâ-yı cum‘aya şehriñ gelüp eşrâf u a‘yânı
- 55 Kılındı cum‘a ber-sîne du‘âya ref‘ olup eller
Şaçıldı kenz-i rahmetden ‘ibâda âb-ı Gufrânî
- 56 Hülûş üzre gelen âbid olursa ğam midir mağfür
Ki zîrâ bu durur dâru’l-emân mağv eyler ‘işyânı
- 57 İlâhî Şeyh Muhammed Baba kim ol sâ‘iyü’l-hayrât
Ola hayrû’l-‘avâkıb çün olupdur bâni-i şânî
- 58 Kılanlar mâ-şaşal bir zerre ihsânı budur kâhâ
Ola şâyeste-i huld-ı berîn ü kurb-ı sulţânî
- 59 Bu **Râzî** müstemendi de kılup anlar ile hem-dem
Müeyesser kıl şarâb u selsebîl ü kaşr u vildânı
- 60 Elâ ey nâzır-ı nazm-ı perîşân-ı dil-i **Râzî**
Recâdır olasız ‘ayb u kuşûrın setr ü pûşânî
- 61 Var ise ger nuqat ger harf ü lafz u nuţk-ı bihûde
Silüp bu levh-i nazm-ı pür-kuşûrumdan gider anı
- 62 İlâhî nâzır-ı tevķîr olan bu nazma dünyâda
Maşûn olup belâdan görmeye maşşerde nîrânı
- 63 Muhaşşal yine bir tâze-zemîn-i târifhe ‘azm it
Gözet râh-ı ‘arûz içre kavâ‘id-i sühan-dânı

- 64 Biri hilye biri câmi‘ düşürdüm ikisin târîh
Tamâm oldu bilür erbâb-1 dil bu sırr-1 eşnânı
- 65 Gel imdi **Râziyâ** naqş it ki budur târîh-i mezkûr
“Zihî hilye zihî câmi‘ zihî ta‘mîr-i rûhânî”
- 66 Kerîmâ kı1 maqâmın cennetü’l-me’vâ şuların kim
Ola bu **Râzi**’ye bir fâtiḥâ in‘âm u iḥsânı

8. HİLYE ADIYLA ANILMASINA
RAĞMEN HİLYE ÖZELLİĞİ TAŞIMAYAN
MANZUMELER

Neccâr-zâde Rızâ Efendi, Hilye-i Hâce Bahaeddîn

Mustafâ Fevzî b. Nu'mân, Hilye-i Sâdât

Selîmî Dede, Hilye-i Nebî

NECCÂR-ZÂDE RIZA EFENDİ

Hilye-i Hâce Bahaeddîn Şâh-ı Nakşibendi

Hayatı ve Eserleri

1090/1679 yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mustafa Rıza'dır. Şarkikarahisarlı bir mimarın oğludur. Bu yüzden Neccâr-zâde adıyla tanınmıştır. İyi bir öğrenim görmüş mutasavvıf bir şairdir. Üsküdar'da başladığı tahsilini Beşiktaş'ta Sinan Paşa Medresesinde sürdürmüş, bir yandan da hat dersleri alarak kendini yetiştirmiş, Celvetî şeyhlerinden Fenâyî Mustafa Efendi'ye bağlanmıştır. 1121/1710'da Ruslara karşı savaş ilan edildiğinde gazaya katılmak üzere Osmanlı kuvvetlerinin toplandığı Edirne'ye gitmiştir. Oranın Nakşî şeyhlerinden Arpazade Mehmed İlmî'ye intisap ederek hilafet almış, bir yıl sonra İstanbul'a dönerek güzel sesli olmasından dolayı Sinan Paşa Camii'nde beş vakit ezan okuyup imamlık yapmış, caminin yanında bulunan ve daha sonra kendi adıyla anılacak olan tekkeyi ihya ve inşa ettirerek irşad faaliyetine başlamıştır. 1153/1740 yılında deniz yoluyla hacca gitmek üzere oğlu ve halifesi Mehmed Sıddık Efendi ile birlikte İstanbul'dan ayrılmış, Hac dönüşü Şam'da ve Anadolu'da bazı türbeleri ziyaret ettikten sonra İstanbul'a dönmüştür.

15 Muharrem 1159/7 Şubat 1746 yılında vefat eden Neccâr-zâde Rıza Efendi tekkesinin haziresine defnedilmiştir.

Neccar-zâde Rıza'nın Hz. peygamber için yazdığı birçok na'tı hacimli divanında yer almaktadır. Ayrıca inşa, musiki ve hat sanatlarında bilgi sahibidir.

75 beyitlik küçük bir manzume olan hilyesi dışındaki eserleri şunlardır: Divan, er-Risâle fî beyâni'l-i'tikâd ve'l-ahlâk ve'l-amel, Terceme-i Muhtasarü'l-Velâye, Risâle-i Tarikat-ı Nakşibendiyye, Hac-nâme.¹⁰³

Neccâr-zâde'nin hilyesinin metni Fatma Hilal Üzer'in 2002 yılında hazırladığı Türk-İslam Edebiyatında Evliya Hilyeleri adlı tezde yer almaktadır.¹⁰⁴

A. Hilye-i Hâce Bahaeddîn Şâh-ı Nakşibendi'nin Nüshaları

Neccâr-zade'nin hilyesinin tespit edebildiğimiz kadarıyla tek nüshası bulunmaktadır. Bazı kaynaklarda Süleymaniye Kütüphanesi 20639 numarada da bir nüshasının olduğu söyleniyorsa da kütüphane de yaptığımız isim, eser, tür adı gibi arama sonuçlarında aşağıda adı geçen nüshadan başka bir nüsha karşımıza çıkmadı.

1. Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba Nu.: 354.

75 beyit. 1a-3b varakları arasında yer almaktadır. Üzerindeki su lekeleri dolayısıyla bazı yerler tamamen okunamaz durumdadır.

C. Hilye-i Hâce Bahaeddîn Şâh-ı Nakşibendi'nin Şekil Özellikleri

Neccâr-zâdenin hilyesi 75 beyitlik bir mesnevidir. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıyla yazılmıştır. Manzumenin 30 beyti Arapça ve Farsça geri kalanı Türkçedir. Arapça ve Farsça bu beyitler Türkçe beyitlerin arasına dağınık olarak yerleştirilmiştir.

¹⁰³ Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990); ÜZER, Hilal (2002); ŞİMŞEK, Halil İbrahim (2006).

¹⁰⁴ ÜZER, Hilal (2002).

D. Hilye-i Hâce Bahaeddîn Şâh-ı Nakşibendi'nin Muhteva Özellikleri

Neccâr-zâde Rıza'nın manzumesinin konusu İslam dünyasının Kâdiriyye'den sonra en yaygın ikinci tarikatı olan Nakşibeniyye tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Bahaeddîn Nakşîbend'dir. Her ne kadar manzumenin başlığı "Hilye-i Hâce Bahâ'ü'd-dîn Şâh-ı Nakşîbend" olarak konulmuşsa da ve Neccâr-zâde Rıza

Ey **Rızâ** el-ḥamdülillâh ḥilyesin kıldım tamâm

'Anberîn ta'bîrle bedr-i ḥatmi miskiyyü'l-ḥitâm

mısraında görüldüğü gibi manzumesini hilye olarak tanımlasa da biz bu manzumenin hilye özelliği taşımadığını düşünüyoruz. Zira 75 beyit içerisinde Bahâeddîn Nakşîbend'in herhangi bir fiziksel özelliğinin verildiği tek bir beyit bile bulunmamaktadır. Manzume suretten ziyade sireti vermektedir. Daha önceden bahsettiğimiz bazı hilyelerde hilyesi verilen kişinin net bir fizikî portresi çizilemese bile bazı uzuvlarının divan şiirinin klasik benzetmeleri çerçevesinde övgüsünün yapıldığını söylemiştik. Neccâr-zâde'nin manzumesi bu özelliği bile taşımamaktadır. Bu nedenle Neccâr-zâde'nin "Hilye-i Hâce Bahâ'ü'd-dîn Şâh-ı Nakşîbend" adlı manzumesini bu bölümde vermeyi uygun gördük.

MUSTAFA FEVZÎ BİN NU‘MÂN

Hilye-i Sâdât

Hayatı ve Eserleri

Mustafa Fevzî b. Nu‘mân Hz. peygamber hilyesi sahibi bir şairdir. Hayatına dair bilgi için çalışmamız içerisindeki ilgili bölüme bakılabilir.

A. Hilye-i Sâdât'ın Nüshaları

Kitâb-ı Ziyâiyye'nin III. cildi. Eserin müellif hattı el yazma nüshası, Mustafa Fevzî Efendi'nin torunu Numan Erdem'in şahsi kütüphanesinde bulunmaktadır.

B. Hilye-i Sâdât'ın Şekil Özellikleri

Yaklaşık 3000 beyit civarında olup mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Aralarda kaside şeklinde bölümler de yer almaktadır.

C. Hilye-i Sâdât'ın Muhteva Özellikleri

Mustafa Efendi, eserlerinden Risâle-i Ziyaiyye'yi üç kısım olarak tasarladığını, birinci kısmının Risâle-i Mir'âtü's-Şühûd fî Mes'eleti Vahdeti'l-Vücûd, Kitâbü İsbâti'l-Mesâlik fî Râbitati's-Sâlik ve Rehber-i Zâkir, ikinci kısmının Mîzânü'l-İrfân, üçüncü kısmının ise Hilye-i Sâdât adlarındaki kitaplarından oluşacağını söylemiştir. Mustafa Efendi bu kitaplarının hepsini kendi el yazısıyla yazmış; ama hepsini bastırmak ona nasip olmamıştır. Yazarımız çeşitli sebeplerden dolayı Rehber-i Zâkir ve Hilye-i Sâdât adlı eserlerinin basımını tehir etmiş fakat bunları bastırmaya muvaffak olamamıştır (Akbulut 2006: 15, 16).

Mustafa Fevzî Efendi'nin Hz. peygamber hilyesi olan Şümûsu's-Safâ fî Evsâfi'l-Mustafâ adlı eseri üzerinde çalışırken Hilye-i Sâdât adlı bir eseri olduğunu öğrendik. Eserin gerçekten hilye olup olmadığını öğrenmek için kütüphanelerde bulunmayan bu yazmaya ulaşmaya çalıştık ve Mustafa Fevzî Efendi üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamış olan Fikri Akbulut'tan Hilye-i Sâdât'ın yazma nüshasını temin ettik.¹⁰⁵

Her ne kadar eserin adında hilye kelimesi geçmiş olsa da aslında bu manzumede sahabeden ve evliyalardan bazılarının menkıbeleri verilmektedir. Manzumede Hz. Ebubekir, Selman-ı Fârîsî, Hz. Kâsım (sahib-i taylesan), İmam Cafer, Bayezid-i Bistamî, Ebu'l-Hasan Harkanî, Yusuf Hemedânî, Abdülhalık Gucduvânî, Mehmed Bahaüddîn El-Buhârî gibi isimler yer almaktadır. Her başlıkta şemail kelimesi kullanılmıştır. Örneğin, Der-Menâkıb ve Şemâ'il-i Ebubekri's-Sıddîk gibi isimler yer almaktadır. Eserin hacmi oldukça fazla olup yazısı da çok okunaklı değildir. Metni incelememiz sonucunda bu eserde hilye benzeri herhangi bir bölüme rastlayamadık. Ele alınan kişilerin daha çok menakıbları anlatıldığı için eseri hilye olarak değerlendirmedik.

---

¹⁰⁵ Akbulut, Fikri (2006).

SELİMÎ DEDE

Hilye-i Nebî

Hayatı ve Eserleri

Şair bir beyitte mahlasını kullanmıştır.

Ey **Selîmî** çü irişdiñ kâma
Âhîr oldı bu mübârek nâme

Ancak Selîmî mahlaslı bu şair hakkında kaynaklarda bilgi bulamadık.

A. Hilye-i Nebî'nin Nüshaları

Selîmî Dede'nin hilyesinin tek nüshası bilinmektedir.

1. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 621.

Bu numarada kayıtlı olan bir mecmuanın 51a-57b varakları arasındadır. 199 beyittir.

B. Hilye-i Nebî'nin Şekil Özellikleri

Aruzun Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla yazılmış 199 beyitlik bir mesnevidir. Konu münâcât, na't, sebep-i te'lif olmak üzere üç ana başlık altında işlenmiştir.

C. Hilye-i Nebî'nin Muhteva Özellikleri

Selîmî Dede, manzumesinin hemen başında Hâkânî, Cevrî ve Neşatî'nin hilyelerini anar. Sebeb-i te'lif bölümünde ise o güne kadar iyi bir

iş yapmadığın, zamanını hep boşa geçirdiğinden, iyi bir eser bırakarak hayırla anılmak istediğinden bahseder. Buraya kadar olan kısım manzumenin bir hilye olabileceği izlenimini uyandırmaktadır. Ancak Selîmî Dede bunları sıraladıktan Hz. Peygamberin nesebini anlatmaya başlar ve saydığı isimlerin babalarının da isimlerini vererek onların övgülerini yapar. Bu nedenle, şimdiye kadar hep hilye olarak anılan bu manzumenin de hilye türü içinde değerlendirilemeyeceğini düşünüyoruz.

SONUÇLAR

Türle İlgili Bazı Tespitler

1. Hilyeler başta Hz. peygamber olmak üzere, diğer peygamberler, dört halife, aşere-i mübeşşere, Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin, dört imam ve bazı tarikat kurucuları için yazılmıştır.
2. Hz. peygamber hilyelerinde onun fiziksel ve ruhsal tasvirinin yanı sıra bazı hilyelerde kıyafetine de yer verilmiştir.
3. Hilyeler içerisinde mi'raciye ya da hicret-nâme gibi aynı zamanda müstakil birer tür de olan manzumeler bulunabilmektedir.
4. Hilyeler genellikle mesnevi nazım şekliyle yazılmış olmakla birlikte hacimli olmayan bazı hilyeler, kaside gibi farklı şekillerle de yazılmıştır.
5. Hilyeler manzum ya da mensur olarak yazılmıştır.
6. Tam olarak hilye olarak kabul edilemese bile 15. yüzyılda Seyyid Nesîmî ile Dede Ömer Rûşenî tuyuğ nazım şekliyle yazdıkları hilye benzeri manzumelerle hilye türünün müstakil olmayan ilk örneklerini vermişlerdir.
7. Müstakil bir manzume olmayan ancak tam olarak hilye özelliği gösteren metnin ilk örneği ise 15. yüzyılda Yazıcıoğlu Mehmed Muhammediye adlı eserinde görülmektedir.

8. Hilye türünde ilk müstakil eserin sahibi Şerîfî'dir.

9. Mehmed Es'ad Efendi yazdığı dört halife hilyesiyle Hz. peygamber hilyesi dışındaki hilyenin ilk örneğini vermiş ve böylece 17. yüzyılın hemen başlarında hilye konuları genişlemeye başlamıştır.

10. 17. yüzyıl gerek sayı bakımından gerek çeşitlilik bakımından gerekse eserlerin niteliği bakımından hilyeler için en zengin yüzyıl olarak görünmektedir.

11. 18. yüzyıl Hz. peygamber hilyelerinin sayısında azalmanın diğer hilyelerin sayısında ve çeşitliliğinde ise artış görüldüğü bir yüzyıldır.

12. 19. yüzyıl hilye türünün en durgun dönemi olarak görünmektedir.

13. 20. yüzyılda bir önceki yüzyılın aksine türde tekrar bir canlanma görülmüştür.

14. Hâkânî Mehmed Bey, türün en güzel örneğini vererek pek çok şairi etkilemiş, nazire ve zeyl yoluyla türün gelişimine katkı sağlamıştır.

Şemâil ile Hilye Arasındaki Fark Nedir?

Şemâiller ele aldığı konu itibariyle hilyelere göre daha kapsamlıdır. Hilyeler Hz. peygamberin fiziksel tasviri üzerinde yoğunlaşırken şemâiller daha çok onun ahlakı, bazı tavır ve davranışları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bir diğer fark ise ele aldıkları kişilerin farklı olmasıdır. Şemâillerin konusu yalnızca Hz. Muhammed iken hilyeler çok farklı kişiler için yazılmıştır. Bu

yönüyle hilyelerin sınırları ele aldıkları kişiler bakımından şemaillere göre çok daha geniştir.

Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Merâmî'nin Hilyesi Var mı?

Kastamonulu Nûrî, Azîz Mahmud Hüdâyî ve Merâmî adına kayıtlı hilye nüshalarının hepsi Şerîfî'nin hilyesinin bir bölümünü içeren nüshalardır. Nûrî ve Azîz Mahmûd Hüdâyî'nin hilyesi yoktur. En azından Azîz Mahmud Hüdâyî adına kayıtlı nüshanın ona ait olmadığını söyleyebiliriz. Merâmî'nin ise altı beyitlik küçük bir hilyesi vardır.

Cûdî'nin Hilyesi Var mı?

Her ne kadar kütüphane kayıtlarında Cûdî mahlaslı bir şaire ait hilyenin varlığından bahsedilse de bu hilyelerin tamamı Cevrî'ye aittir. Cûdî ve Cevrî kelimelerinin Araplı harfli yazımındaki benzerlik, Cevrî kelimesinin yanlışlıkla Cûdî olarak okunmasına neden olmuştur.

Niyâzî-i Mısırî'nin Hilyesi Var mı?

2002 yılında Serpil Soydan tarafından tek nüshaya dayanarak "Niyazi-yi Mısırî'nin Hilye-i Şerîf Adlı Eseri Üzerine Bir Çalışma (İnceleme-Metin-Sözlük)" başlıklı bir tez hazırlanmıştır. Bu tezde ortaya konulan metin Niyâzî-i Mısırî'ye değil, Nüvâzî'ye aittir. Zaten metin içerisinde altı yerde Nüvâzî, mahlasını açıkça kullanmıştır. Nüshanın ilk sayfasında yer alan Tercüme-i Hilye-i Şerîf-i Nüvâzî" başlığında geçen Nüvâzî kelimesinin yanlışlıkla Niyâzî olarak okunması bu karışıklığa neden olmuştur.

Nakşî Mustafa Dede'nin Hilyesi Var mı?

Nakşî Mustafa Dede'ye ait bir hilye yoktur. Nakşî Mustafa Dede adına kayıtlı bütün hilyeler aslında Lütfî Çelebi'nin hilyesinin yalnızca bir bölümüdür. Lütfî Çelebi'nin hilyesinde bir beyitte geçen "nakşının" kelimesinin mahlas zannedilerek "Nakşî'nin" şeklinde okunması, Lütfî Çelebi'nin hilyesinin farklı bir hilye olarak algılanmasına neden olmuştur.

Gülistân-ı Şemâil Kimin?

Hiz. Muhammed hilyesi olan Gülistân-ı Şemâ'il kaynaklarda Mehmed Nesîmî adına kayıtlıdır. Eserde Mehmed adının bulunmasına rağmen Nesîmî adı geçmemektedir. Sadece bu bilgiden hareketle eserin müellifini tespit etmek imkânsız görünmektedir. Zaten kaynaklarda Mehmed Nesîmî adlı bir şairle ilgili bilgi de bulunmamaktadır.

Gülistân-ı Şemâil, ünlü şeyhülislam ve tarihçi Hoca Sadeddîn Efendi'nin küçük oğlu Hocasade lakabıyla tanınan Mehmed Es'ad Efendi'ye aittir. Mehmed Es'ad Efendi adına yine Gülistân-ı Şemâ'il adıyla kayıtlı dört halife hilyesi bu bilgiye ulaşmamızı sağlamıştır. Dört halife hilyesinin sonunda Mehmed Es'ad Efendi'nin künyesi bulunmakta olup bu hilyede Mehmed Es'ad Efendi daha önceden Gülistân-ı Şemâ'il adında bir Hiz. Muhammed hilyesini yazdığını açıkça ifade etmiştir.

Gülistân-ı Şemâil mi Çâr-Bâğ mı?

Mehmed Es'ad Efendi edebiyatımızda iki müstakil hilye yazan tek isimdir. Hilyelerinden biri Hiz. Muhammed hilyesi, diğeri ise dört halife hilyesi olup her ikisi de Gülistân-ı Şemâil adıyla anılmaktadır. Mehmed Es'ad Efendi, Hiz. peygamber hilyesi olan eserine Gülistân-ı Şemâil adını verdiğini aynı eserde birkaç beyitte açıkça belirttiği gibi dört halife

hilyesinde de bu konuya değinmiş, daha önceden yazmış olduğu Hz. Muhammed hilyesine bu adı verdiğini söylemiştir. Ancak Es'ad Efendi'nin dört halife hilyesinde yapmış olduğu bu açıklama yanlış anlaşılacak ki bugüne kadar dört halife hilyesi de bazı çalışmalarda hep Gülistân-ı Şemâil adıyla anılmıştır. Her ne kadar Mehmed Es'ad Efendi, Hz. Muhammed hilyesine Gülistân-ı Şemâil adını verdiğini belirttiği kadar açıkça belirtmemiş olsa da bir beyitte dört halife hilyesi için “adına Çâr-bâğ denilse uygundur” ifadesini kullanmıştır. Biz de bu bilgilerden hareketle ve her iki eserin aynı adda olmasından kaynaklanacak bir karışıklığa meydan verilmemesi için eserin Çâr-bâğ olarak anılmasının daha uygun olacağını düşünüyoruz. Bu nedenle bu çalışma içerisinde Mehmed Es'ad Efendi'nin dört halife hilyesi için Çâr-bâğ ismi kullanılmıştır.

Hilye Adıyla Anılmasına Rağmen Hilye Özelliği Göstermeyen Manzumeler Hangileri?

Selîmî Dede ile Neccâr-zâde Rızâ'nın manzumeleri, hilye ile ilgili pek çok kaynakta manzum hilyeler arasında anılmıştır.

Selîmî Dede'nin hilyesi bugüne kadar bir Hz. peygamber hilyesi olarak kabul edilmiştir. Ancak bu manzumenin Hz. peygamber hilyesiyle uzaktan yakından bir ilgisi bulunmamaktadır. Selîmî Dede'nin Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'den bahsediyor olması manzumesinin hilye olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Oysa Selîmî Dede, manzumesinde Hâkânî, Cevrî ve Neşâtî'nin Hz. peygamberin hilyesini yazdığını, kendisinin de onun soyunu yazmak istediğini söylemektedir. Bu nedenle Selîmî Dede'nin manzumesi hilye özelliği göstermemektedir.

Neccâr-zâde Rıza'nın manzumesinin konusu ise Nakşibeniyye tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Bahaeddîn Nakşîbend'dir. Her ne

kadar manzumenin başlığı “Hilye-i Hâce Bahâ’ü’-d-dîn Şâh-ı Nakşibend” olarak konulmuşsa ve Neccâr-zâde Rıza manzumesinin üç beytinde hilye kelimesini kullanmışsa da biz bu manzumenin hilye özelliği taşımadığını düşünüyoruz. Zira 75 beyit içerisinde Bahâeddîn Nakşibend’in herhangi bir fiziksel özelliğinin verildiği tek bir beyit bile bulunmamaktadır.

Mustafâ Fevzî b. Nu‘mân, Hz. peygamber hilyesi sahibi bir şairdir. Onunla ilgili çalışmalar yaparken Hilye-i Sâdât adlı bir eserin varlığından haberdar olduk. Ancak incelemelerimiz sonucunda bu eserin, adından başka hilye ile bir ilgisinin olmadığını fark ettik. Bir hayli hacimli olan bu manzumede Nakşibendiliğin Hâliidiye koluna mensup bazı şahısların menkıbelerinden bahsedildiği için Hilye-i Sâdât adlı bu manzumeyi de hilyeler arasında değerlendirmedik.

Yeni Hilye Metinleri Hangileri?

İlgili kütüphane kayıtlarında hilye adıyla geçmesine rağmen 16. yüzyıl şairlerinden olduğunu düşündüğümüz Merâmî ile 17. yüzyıl şairlerinden Halepli ‘İdî’nin hilyeleri hilye ile ilgili çalışmalarda bugüne kadar adından bahsedilmeyen şairlerdir. Her ne kadar bu hilyelerin edebî değeri yüksek olmasa da söz konusu bu manzumler yukarıda şimdiye kadar adları hep hilye sahasında anılmış olan Selîmî Dede ile Neccâr-zâde Rızâ’nın manzumelerinden çok daha fazla hilye özelliği göstermektedir.

Merâmî ve ‘İdî’nin yanı sıra müstakil bazı eserler içerisinde yer alan hilyeler de ilgili çalışmalarda adından bahsedilmeyen manzumelerdir. Çok sayıda eseri özellikle de basılmış ya da tez olarak hazırlanıp basılmamış pek çok divanı incelememiz sonucunda az da olsa birkaç hilyeye rastladık. Selâmî Divanı, Abdullah Ferdî Divanı ile İsmail Sadık Kemal Paşa’nın

Âsâr-ı Kemâl adlı eserinde Hz. peygamber hilyesi bulunmaktadır. Ayrıca Râzî Divanı'nda 66 beyitlik bir Hacı Bayram-ı Velî hilyesi yer almaktadır.

Hilye Benzeri Manzumeler Hangileri?

Seyyid Nesîmî Divânı ile Dede Ömer Rûşenî Divanı'nda çok sayıda tuyuğ bulunmaktadır. Bu tuyuğların bir bölümü Hz. Muhammed hilyesi özelliği göstermektedir. Bu tuyuğlarda divan şiirinin klasik benzetmeleri ile Hz. peygamberin kaşları, gözleri, kirpikleri, ağzı, dişleri, boynu, boyu ve mührü gibi uzuvlarının övgüleri yapılmıştır. Hz. peygamberin ya da diğer kişilerin uzuvlarının değişik benzetmelerle yapılan övgüsüne aslında bütün hilyelerde rastlanmaktadır. Bu durum bütün hilyelerin ortak özelliğidir. Bunun dışında klasik bir hilyede ele alınan kişiyle ilgili gerçekçi bilgilere de yer verilir ki bir hilyeyi hilye yapan asıl unsurun da bu olduğunu düşünüyoruz; çünkü gerçeğe dayanan bu bilgiler sayesinde hilyesi yazılan kişinin fiziksel portresi çizilebilmektedir. Seyyid Nesîmî ile Dede Ömer Rûşenî Divanı'nda yer alan bu tuyuğlarda Hz. peygamberin portresi yalnızca bazı benzetmelere dayalı olarak verildiğinden bunları “hilye benzeri manzumeler” olarak değerlendiriyoruz.

KAYNAKÇA

- ABDÜLKADİROĞLU, Abdülkerim (1999). “*Hayrî*” maddesi, İsmail Belig, Nuhbetü’l-Âsâr li Zeyli Zübtedi’l-Eş‘âr, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 76.
- ABDÜLKADİROĞLU, Abdülkerim (1999). “*İydî*” maddesi, İsmail Belig, Nuhbetü’l-Âsâr li Zeyli Zübtedi’l-Eş‘âr, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 285.
- AÇIK, Nilgün (2006). “*Neşâtî (?-1674)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 6, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 597-598.
- AÇIK, Nilgün, (2006). “*Nahîfî*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Ankara: AKMB. Yayınları, C. 6, s. 495-496.
- AĞCA, Hüseyin (2007). “*Olgun, Mehmed Tahir*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 25.
- AK, Murat (2009). “*Türk-İslam Edebiyatında Aşere-i Mübeşşere*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKBULUT, Fikrî (2006). “*Kâtib Mustafa Fevzî b. Nu’man Efendi’nin (v. 1344/1925) Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- AKKUŞ, Metin (2006). *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebi Türler ve Tarzlar*, Erzurum: Fenomen.
- AKTAŞ, Şerif (1998). *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Ankara: Akçağ.
- AKTEPE, Münir (1995). “*Esad Efendi, Hocazade*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul, s. 340-341.

- ALGÜL, Hüseyin (2010). **Peygamberimizin Şemali Ahlak ve Adabı**, İstanbul: Işık Yayınları.
- ALICI, Lütfi (2004). “*Ârif Süleyman ve Hilye-i Nebî Adlı Eseri*”, Akademik Araştırmalar Dergisi, S. 22, s. 129-148.
- AVCIL, Şükran (2010). “*XIX. yy. Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYAN, Hüseyin (1981). **Cevrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- AYAN, Hüseyin (1993). “*Cevrî İbrahim Çelebi*” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 7, İstanbul, s. 460-641.
- AYAN, Hüseyin (2002). **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Ankara: TDK Yayınları.
- AYBAKAN, Bilal (2010). “*Şâfir*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 38, İstanbul, s. 223-233.
- AYDEMİR, Abdullah (2006). **İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler**, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- AYDIN, Abdullah (2009). “*Hanyalı Nûrî Osmân ve Divanı*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDINLI, Abdullah, ÇAKAN İsmail L. (1991). “*Aşere-i Mübeşşere*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 3, İstanbul, s. 547.
- AYPAY, İrfan (1996). **Türk Edebiyatında Hilye Geleneği ve Nahifî'nin Hilyetü'l-Envâr'ı**, Kütahya.
- AZAMAT, Nihat (1996). “*Hacı Bayrâm-ı Velî*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 14, İstanbul, s. 442-447.

- BAGIROV, A. (2007). “*Rûşenî (1417?-1486/7)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 370-371.
- Bağdatlı İsmail Paşa (1972). **Keşfü’z-Zünûn Zeyli İzâhu’l-Meknûn I**, İstanbul: 1972.
- BAĞLI, E. (2006). “*Nesîmî (1369?-1417?)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 6, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 592-594.
- BİLGİN, A. Azmi (2007). “*Nesîmî*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 33, İstanbul, s. 3-5.
- Bursalı Mehmed Tahir (1333). **Tuhfe-i Nâ’îlî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, Ankara: Bizim Büro Yayınları, s. 142-143.
- CANIM, Rıdvan (1995). “*Güftî Ali*” maddesi, **Edirne Şairleri**, Ankara: Akçağ, s. 321-325.
- CANIM, Rıdvan (1995). “*Neşâtî*” maddesi, **Edirne Şairleri**, Ankara: Akçağ s. 313-318.
- CANIM, Rıdvan (1995). “*Nevâzî*” maddesi, **Edirne Şairleri**, Ankara: Akçağ, s. 279.
- CANIM, Rıdvan (2010). **Divan Edebiyatında Türler**, Ankara: Grafiker Yayınları.
- CEYHAN, Âdem (2006). “*Dört Seçkin Dostun Portresi Cevrî İbrahim Çelebi’nin Hilye-i Çihâr-Yâr-ı Güzîn’i*”, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 4, S. 1, s. 1-28.
- CEYHAN, Semih (2009). “*Salâhî Efendi*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi C. 36, İstanbul, s. 17-19.

- CUNBUR, Müjgan (1999). “*Ferdî Efendi*” maddesi, **İbnü’l-Emîn Mahmud Kemal İnal Son Asır Türk Şairleri C. I**, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 608-610.
- CUNBUR, Müjgan (1999). “*Fevzî Efendi*” maddesi, **İbnü’l-Emîn Mahmud Kemâl İnâl, Son Asır Türk Şairleri**, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 639-641.
- CUNBUR, Müjgan (2002). “*Ârif*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 1, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 434.
- CUNBUR, Müjgan (2002). “*Cevrî (1654)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 2, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 455-456.
- CUNBUR, Müjgan (2004). “*Güftî (1677)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 4, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 238-239.
- CUNBUR, Müjgan (2004). “*Hacı Bayram Veli*” maddesi, Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, C. 4, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 311-312.
- CUNBUR, Müjgan (2004). “*Hâkânî*” maddesi, Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 4, Ankara: AKMB. Yayınları s. 339-340.
- CUNBUR, Müjgan (2004). “*İydî (1689)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 5, Ankara: AKMB. Yayınları s. 247.
- CUNBUR, Müjgân (2006). “*Merâmî*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 6, Ankara: AKMB. Yayınları s. 322.
- CUNBUR, Müjgan (2007). “*Râzî (?-1733/4)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 302
- CUNBUR, Müjgan (2007). “*Rıza (1815-6/1905)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 347.

- CUNBUR, Müjgan (2007). “*Salâhî (1717-1782)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 465.
- CUNBUR, Müjgan (2007). “*Selâmî (?-1813)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 547.
- CUNBUR, Müjgan (2007). “*Yazıcıoğlu Mehmed*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C.VIII, Ankara: AKMB. Yayınları.
- ÇAPAN, Pervin (2005). “*İydi*” maddesi, Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 396.
- ÇAPAN, Pervin (2005). “*Cevri*” maddesi, **Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî**, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 137.
- ÇELEBİOĞLU, ÂMİL (1996). Yazıcıoğlu Mehmed Muhammediye, II. C., İstanbul: MEB. Yayınları.
- ÇELEBİOĞLU, Amil (1998). **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları** (Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler), İstanbul.
- DAĞLAR, Abdülkadir (2009). “*Nakşî Mustafa Dede ile Bursalı Ali Rızâ'nın Hilye-i Mevlânâ'larını Mukâyese Denemesi*”, Konya: Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s. 151-170.
- DERİN, Fahri Ç., ÇABUK, Vâhid (1985). “*Seyyid Hâkim*” maddesi, Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Mecmuâ-i Tevârih, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3092, s. 215, 368.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1998). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- DOKUMACI, Ömer (1973). “*Mehmed Necib Efendi'nin “Hilye-i Hâkânî'ye Nazîre Hilyesi”nin Transkripsiyonlu Metni ve Hilye Hâkânî ile Karşılaştırılması*”, Yayımlanmamış Bitirme Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

- EFENDİOĞLU, Mehmet (2008). “*Sa’îd b. Zeyd*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 35, İstanbul, s. 580-581.
- ERCAN, Abdullah (1998). “*Kadrî*” maddesi, **Çorumlu Şairler**, İstanbul: Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, s. 297-314.
- ERDEM, Sadık (1980). “*İbrahim Cevrî Çelebi’nin Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri ve Hilye-i Çihâr-Yâr-ı Güzîn’inin Edisyon Kritiği*”, Yayınlanmamış Bitirme Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- ERDEM, Sadık (1994). “*Hâkim*” maddesi, **Râmiz, Âdâb-ı Zurefâ, İncelemeli-Tenkitli Metin-İndeks-Sözlük**, Ankara: AKM. Yayını, s. 67-69.
- ERDEM, Sadık (1994). “*Hayrî*” maddesi, **Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ’sı**, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 93.
- ERDEM, Sadık (2004). “*Hâkim*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Ankara: AKMB. Yayınları, C. 4, s. 343.
- ERDEM, Sadık (2004). “*Hayrî (1722/23)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 4, Ankara: AKMB. Yayınları s. 439.
- ERDOĞAN, Mehtap (2007). “*Hâkim Mehmed Efendi’nin Manzum Hilyesi*”, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XI/I, s. 317-318.
- ERDOĞAN, Mehtap (2008). “Müellifi Bilinmeyen Mensur-Manzum Bir Hilye”, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. XII/I.
- ERDOĞAN, Mustafa (2008). “*Lütfî Mehmed Dede ve Hilye-i Mevlana Adlı Eserine Göre Mevlana’nın Özellikleri*”, Erdem Dergisi, S. 50 (Doğumunun 800. Yılında Mevlânâ Özel Sayısı), s. 59-82.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet (1933). **Neşati Divanı**, İstanbul.

- ERKAL, Abdülkadir (1999). “*Türk Edebiyatında Hilye ve Cevri’nin ‘Hilye-i Çâr-yâr-ı Güzîn’i*”, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.12, s. 111-131.
- ERTAN, Veli (1996). “*Gerçekler, Mustafa Fehmi*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 14, İstanbul, s. 27-28.
- ERUL, Bünyamin (2010). “*Talha b. Ubeydullah*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 39, İstanbul, s. 504.
- FAYDA, Mustafa (1994). “*Ebû Bekir*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 10, İstanbul, s. 101-108.
- FAYDA, Mustafa (2007). “*Ömer*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 34, İstanbul, s. 44-51.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi (1989). “*Ali*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 2, İstanbul, s. 371-374.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi (1997). “*Hasan*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 16, İstanbul, s. 282-285.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi (1998). “*Hasan*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 18, İstanbul, s. 518-521.
- GENÇ, İlhan (2000). “*Lütfî Muhammed Efendi*” maddesi, Esrar Dede Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 464.
- GÖRE, Zehra (2008). “*Lütfî Muhammed Efendi’nin ‘Hilye-i Hazret-i Mevlânâ’sı*”, Erdem Dergisi, S. 50, (Doğumunun 800. Yılında Mevlânâ Özel Sayısı), s. 111-128.
- GÜLMEZ, Sema (2006). “*Cevrî İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzîn Adlı Eseri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜNGÖR, Zülfikar (2000). “*Türk Edebiyatında Türkçe Manzum Hilye-i Nebevîler ve Nesîmî Mehmed’in Gülistân-ı Şemâil’i*”,

- Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HATİPOĞLU, İbrahim (2008). “*Sa‘d b. Ebû Vakkâs*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 35, İstanbul, s. 372-374.
- Hüseyin Kazım Kadri (1928). Türk Lügati, C. 2, İstanbul: Devlet Matbaası.
- İbni Ferhun (1996). Ed-dibacü’l-müzheb fî ma‘rifeti e‘yâni ulemâi’l-mezheb, Tahkik: Me‘mûn b. Muhyiddîn, Beyrut: Dârü’l-kutubi’l-ilmîyye.
- İLGÜREL, Mücteba (1997). “*Hâkim Mehmed Efendi*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul, s. 189-190.
- İmam-ı Tirmizî (1997). Hadislerle Peygamberimiz (s.a.v.)’in Özel Hayatı ve Güzel Ahlakı Tam Şemail-i Şerif Tercemesi, Tercüme Muhammed Raif Efendi, Konya: Damla Matbaacılık.
- İmam-ı Tirmizî (1997). Şemail-i Şerif, Sadeleştiren: Bekir Başarıcı, Esra Yayınları: Konya.
- İNCE, Adnan (2005). “*Hâkim*” maddesi, Sâlim Efendi, Tezkiretü’ş-Şu‘arâ, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 293- 294.
- İSEN, Mustafa vd. (2002). **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kâmûs-ı Türkî, Şemseddin Sâmi (1317). İstanbul: Çağrı Yayınları.
- KANDEMİR, Yaşar (1989). “*Ahmed b. Hanbel*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 2, İstanbul, s. 75-80.
- KAPLAN, Mahmut (1991). “*Neşatî’nin Hilye-i Enbiyası*”, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.2. S.2, s. 149-166.
- KARA, İsmail (1986). “*Mezheb*” maddesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 6, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 326.

- KARAHAN, Abdullah (2006). “*Peygamber Sevgisinin Bir Tezahürü Olarak Şemal-i Nebî*”; Yedi İklim, Peygamberimiz Özel Sayısı, S.194, s. 48,
- KARAHAN, Abdülkadir (1992). **Hakani Mehmed Bey’in Hilye-i Şerife’si**, İstanbul: Sabah.
- KARAMAN, Hayreddin (2008). Gönüllerin Süsü, Hanelerin Zineti Hilye / Peygamberimizin Şekil ve Şemali, İstanbul: Ufuk Yayınları.
- KAYA, Bayram Ali (1991). “*XVII. Asır Şairlerinden Neşâtî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Hilye-i Enbiyâsı’nın Tenkidli Metni*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAYA, Bayram Ali (2007). “*Neşâtî*” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 33, s. 18-19.
- KILIÇ, Filiz, (2005). “*Hâkim*” maddesi, **Şefkat, Tezkire-i Şu‘arâ**, Ankara, s. 54-55.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1964). **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- KOÇ-KESKİN, Neslihan (2008). “*Tâhirü’l-Mevlevî’nin Hilyesi’ne Göre Mevlana*”, Erdem Dergisi, S. 50, (Doğumunun 800. Yılında Mevlânâ Özel Sayısı), s. 197-222.
- KÖKSAL, M. Asım (2004). **Peygamberler Tarihi**, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- KURNAZ, Cemal, TATCI, Mustafa (2001). “*Ferdî*” maddesi, Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâ’ilî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri C. II, Ankara: Bizim Büro Yayınları, s. 765.
- KURNAZ, Cemal, TATCI, Mustafa (2001). “*Selâmi*” maddesi, Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâ’ilî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri C. I, Ankara: Bizim Büro Yayınları, s. 765.

- KURTOĞLU, Orhan (2006). **Girit Şairleri**, Ankara: Akçağ
- KUTLUK, Halil İbrahim (1989). “Şerîfî” maddesi, Kınalı-zade Hasan Çelebi Tezkiretü’ş-Şu‘arâ, C. I, Ankara: TDK Yayınları, s. 515-516.
- KÜLEKÇİ, Numan (1999). **Mesnevi Edebiyatı Antolojisi**, Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Lehce-i Osmânî, Ahmet Vefik Paşa (2000). hzl. Prof. Dr. Recep Toparlı, Ankara: TDK Yayınları.
- Lügat-i Cûdî, İbrahim Cûdî Efendi (2006). hzl. Prof. Dr. İsmail Parlatır vd., Ankara: TDK Yayınları.
- Mehmed Süreyyâ (1311). “*Hâkim*” maddesi, **Sicill-i Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmaniyye**, C. II, Matbaa-i Âmire, s. 101,102.
- Müctebâ İlgürel (1997). “*Hâkim Efendi*” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 15, İstanbul, s. 189-190.
- Mükemmel Osmanlı Lügati, Ali Nazîmâ-Faik Reşad (2009). hzl. Necat Birinci vd. Ankara: TDK Yayınları.
- Müstakimzâde Süleyman Sa‘deddin Efendi (1928). “*Hâkim*” maddesi, Tuhfe-i Hattattîn, Türk Tarih Encümeni Külliyyatı Aded 12, İstanbul Devlet Matbaası, s. 408.
- Müstakim-zade Süleyman Sadeddin (1978). Devhatü’l-Meşâyih, İstanbul.
- Nehcü’l-Ferâdis II (2004). I. Metin, II. Tıpkı Basım, Tıpkıbasım ve Çeviriyazı: Janos Eckmann, Yayımlayanlar: Semih Tezcan, Hamza Zülfikar, Ankara: , TDK Yayınları.
- ÖNGÖREN, Reşat (2004). “*Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 29, Ankara, s. 441-448.
- ÖNKAL, Ahmet (1988). “*Abdurrahman b. Avf*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 1, İstanbul, s. 157-158.

- ÖNKAL, Ahmet (1994). “*Ebû Ubeyde b. Cerrâh*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 10, İstanbul, s. 249-250.
- ÖZÇELİK, Mustafa (2006). “*Hazreti Peygamberi Konu Alan Eserler*”, Yedi İklim, Peygamberimiz Özel Sayısı, S.194, s. 66.
- ÖZEL, Ahmet (2003). “*Mâlik b. Enes*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 27, Ankara, s. 506-513.
- ÖZEL, Ahmet Murat (2010). “*Şâzeli*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 38, İstanbul, s. 385-387.
- ÖZGÜL, Kayahan (2000). “*Kemâl*” maddesi, İbnü'l-Emîn Mahmut Kemâl İnâl, Son Asır Türk Şairleri III, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 1179-1182.
- PAKALIN, Mehmet Zeki (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul: MEB. Yayınları.
- PALA, İskender (2005). **Hâkânî Mehmed Bey Hilye-i Sa'âdet**, İstanbul: Kapı Yayınları.
- POYRAZ, Yakup, “*Hâkim Seyyid Mehmed Efendi'nin“Nazire-i Hilye-i Hâkânî Adlı Eseri”*”, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3 Summer 2007, s. 449-488.
- SAĞIR, İdris (2009). “*Kur'an'da Zinet Kavramı*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SARICI, Emine (2001). “*Ârif Süleyman Hayatı, Eserleri ve Hilye-i Nebeviyyesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SCHIMMEL, Annemarie (2008). **Hazreti Muhammed**, Almandan çeviren: Okşan Aytolu, İstanbul: Profil Yayıncılık.

- SOYDAN, Serpil (2002). “*Niyâzî-yi Mısırî’nin Hilye-i Şerif Adlı Eseri Üzerine Bir Çalışma (İnceleme-Metin Sözlük)*”; Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Nüvâzî’nin hilyesi. Yanlışlıkla Niyâzî-i Mısırî’ye ait olduğu sanılmış.)
- ŞAHİN, Mehmet (2006). “*Mustafa Fevzi b. Numân’ın Hayatı, Eserleri ve Dinî Edebiyatla İlgili Şiirleri*”; Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şemseddin Sami (1996). “*Hâkim*” maddesi, Kâmûsu’l-‘Âlâm, C.3, Tıpkıbasım, Ankara: Kaşgar Neşriyat, s. 1915.
- ŞENER, H. İbrahim (1983). “*Neşâtî’nin Hilye-i Enbiyâsı*”; İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. I, s. 285-301.
- ŞIRA, Hüseyin (2008). “*Ruscuklu Ali Fethi Efendi ve Hilyesi*”; İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞIRA, Sahibe (2008). “*Bosnalı Teberdâr Mustafa Efendi ve Ona İzâfe Olan Mecmuadaki Eserler*”; İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tâhirü’l-Mevlevî (1994). **Edebiyat Lügatı**, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- TAŞKALE, Faruk, GÜNDÜZ, Hüseyin (2006). *Hat Sanatında Hilye-i Şerife Hz. Muhammed’in Özellikleri*, İstanbul: Antik A.Ş. Kültür Yayınları.
- TATCI, Mustafa, KURNAZ, Cemal (2000). “*Ferdî Abdullah Efendi*” maddesi, Bursalı Mehmed Tahir Osmanlı Müellifleri I, Ankara: Bizim Büro Basımevi, s. 142-143.
- TATCI, Mustafa, KURNAZ, Cemal (2000). “*Rızâ Safvet Beg*” maddesi, Bursalı Mehmed Tahir Osmanlı Müellifleri II, Ankara: Bizim Büro Basımevi, s. 214-215.

- TATLI, Ebubekir (2008). *Aşere-i Mübeşşere'den Sa'id b. Zeyd'in Hayatı ve Rivâyetleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAVUKÇU, Orhan Kemal, (2005). **Dede Ömer Rûşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, Erzurum: Suna Yayınları.
- TOK, Mustafa Sami (2009). *Hz. Peygamber Dönemi Sonrası Siyasi Olaylarında Talha b. Ubeydullah ve Zübeyr b. Avvâm*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TOK, Vedat Ali (2006). "*Peygamberimiz Neye Benzerdi?*", Yedi İklim, Peygamberimiz Özel Sayısı, S.194, s. 275.
- TORUN, Kevser (2002). "*Es'ad Mehmed Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Gülistân-ı Şemâil'i*", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- tr.wikipedia.org, Mustafa Fehmi Gerçekker.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1981). "Hilye ve Hilyeler" maddesi, C. 4, İstanbul: Dergah Yayınları, s. 237-238.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1982). "*Kemâl İsmail Sadık Paşa*" maddesi, C. 5, İstanbul: Dergah Yayınları, s. 271.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1986). "*Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*" maddesi, C. 6, İstanbul: Dergah Yayınları, s. 298-311.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990). "*Râzî Abdüllatif Efendi*" maddesi, C. 7, İstanbul, s. 290.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1990). "*Rıza Mehmed Safvet Bey*" maddesi, C. 7, İstanbul, s. 328.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2004). "*Gerçekker Mustafa Fehmi*" maddesi, Ankara: AKMB. Yayınları, C. 4, s. 160-161.

- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2006). “*Na‘tî (1717)*” maddesi, C. 6, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 543.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2006). “*Şerîfî (16. yy.)*” maddesi, Ankara: AKMB. Yayınları, C. 8, s. 88.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007). “*Rıza (1857-1911)*” maddesi, Ankara: AKMB. Yayınları s. 347.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007). “*Safhî*” maddeleri, C. 7, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 425-426.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2007). “*Şâkir (1836)*” maddesi, C. 8, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 25.
- TÜRKER, Ömer (2010). “*Şâtıbî, Kâsım b. Fîrruh*”; TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 38, İstanbul, s. 376-377.
- USLUER, Zekeriya (1994). “*Süleyman Nahîfî Hayatı ve Eserleri ve Hilyetü'l-Envâr'î*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.(*)
- UYVAL, Fatmanur (1997). “*Paşaoğlu Kadir (Âşık Kadri) Efendi'nin Hayatı Eserleri ve Manzum Hilye-i Şerîf'î*”, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.
- UZUN, Mustafa (1991). “*Ârif Süleyman*”, maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 3, İstanbul, s. 369-370.
- UZUN, Mustafa (1994). “*Dede Ömer Rûşenî*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 9, İstanbul, s. 81-83.
- UZUN, Mustafa (1995). “*Fevzî Efendi, Kâtib*” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, s. 509-510.
- UZUN, Mustafa (1997). “*Hâkânî Mehmed Bey*” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 15, İstanbul, s. 166-168.

- UZUN, Mustafa (2006). “*Nahîfî*”, maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 32, İstanbul, s. 297-299.
- UZUNPOSTALCI, Mustafa (1994). “*Ebû Hanîfe*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 10, İstanbul, s. 131-138.
- ÜNVER, Niyazi (2003). “*Es‘ad (1570-1625)*” maddesi, Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 421.
- ÜNVER, Niyazi (2004). “*Kemal Paşa (1828-1892)*” maddesi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 5, Ankara: AKMB. Yayınları, s. 442-443.
- ÜZÜM, İlyas (2004). “*Mezhep*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 29, İstanbul, s. 526-532.
- YANBAL, Semra (2009). “*Şâkir Mehmed Efendi Divanı*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YARDIM, Ali (2011). **Peygamberimizin Şemâli**, İstanbul: Damla Yayınevi.
- YASAV, Oya (1995). “*Hilyetü'l-Envâr*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAVUZ, Yusuf Şevki (2007). “*Peygamber*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 34, İstanbul, s. 257-262.
- YAZAR, Sadık (2006). “*Seyyid Şerîf Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAZAR, Sadık (2007a). “Fetih-nâme-i Kıbrıs’ın Müellifi Olan Şerîfî Kimdir?”, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 18, s. 175-192.
- YAZAR, Sadık (2007b). “*Seyyid Şerîf Mehmed Efendi ve Hilyesi*”, Turkish Studies, S.6, s.1026-1044.

- YAZAR, Sadık (2009). “*XVI. Asır Şairlerinden Eğirdirli Şerîfî’nin Şevâhidü’ş-Şühedâsı*”, Turkish Studies, Volume 4/2, s.1060-1084.
- YILMAZ, Kâşif (1996). “*Güftî*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 14, s. 218-219.
- YİĞİT, İsmail (2007). “*Osman*” maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 33, İstanbul, s. 438-443.

Mensur Hilye Nüshaları

Abdülmeccîd Sivasî, Şerh-i Hilye-i Resûl-i Ekrem, Süleymaniye Kütüphanesi
Serez Nu.: 3935, v. 4a-17b.

Abdülvahab Dursun, Hilye-i Şerîfe, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye
Böl. Nu.: 390/2, v. 107-117.

Ahmed b. Receb El-istanbulî, Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi
Nu.: 34 Nk 4892/1, v. 1-30.

Ahmed b. Receb El-istanbulî, Nüzhetü'l-Ahyâr fî Şerh-i Hilyeti'l-Muhtar,
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.:1896.

Ahmed Şemsî Halvetî, Hilye-i Şerîfe

Akkirmânî Muhammed B. Mustafa (öl. 1174/1760-1761), Hilye-i Saadet,
Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4420, 16
varak.

Ali Molla, Hilye-i Şerîf-i Resulullah, İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Taksim Atatürk Kitaplığı Nu.: 224/6, v. 93a-95b.

Cafer b. Ahmed b. Ali, Hilye-i Şerîf, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi Nu.:
21 Hk 998, 8 varak.

Dursunzade Abdülbaki, Hilyetü'l-Enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn,
Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 390/2, v. 107a-120a.

Dursunzade Abdülbaki, Hilyetü'l-Enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn,
Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/4, v. 12b-20b.

Dursunzade Abdülbaki, Hilyetü'l-Enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-Yâr-ı
Güzîn,Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/4, 8 varak.

Ebu Nuaym El-İsfahanî, Hilyetü'l-Evliyâ, Millî Kütüpane Nu.: 06 Mil Yz
FB 372, 209 varak.

Erzurumî Mehmet Hanefî Efendi, Hilye-i Şerîfe

Eyüp Sabri b. Cemîl, Mülâhhas Şemâil-i Hz. Muhammed, Üsküp 1325.

- Fethî Mehmet Ali Efendi (öl. 1274/1857), Hilye-i Saadet Tercümesi
- Halil b. Ali El-Kırımî, Hilye-i Nebevî, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 1153, 11 varak.
- Hilmi Efendi, Hilye-i Muhammed, AÜDTCF Kütüphanesi İsmail Sâib Böl.
Nu.: 3656.
- Hulusi Arif Eskişehrî, Şerh-i Hilye-i Nebevî, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A.
3768, 7 varak.
- İbni Kemal Paşa, Hilye-i Şerîfe Şerhi, AÜDTCF Kütüphanesi İsmail Saib, I
/ 759, 5 Varak.
- İbni Kemal Paşa, Hilye-i Şerîfe Şerhi, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı
Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4102/3, v. 33a-39b.
- İbni Kemal Paşa, Hilye-i Şerîfe Şerhi, Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev
Paşa Böl. Nu.: 758/3/3, v. 21b-29a.
- İsmail Sâdık Kemal b. Muhammed Vecihî Paşa, Hilye-i Şerîfe-i Cenab-ı
Peygamberi, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2869 /
5.
- Kâdi Şâmi, Hilye-i Şerîfe, Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 3350, 220
varak.
- Kâdi Şâmi, Hilye-i Şerîfe, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.:
426/3.
- Kâdi Şâmi, Hilye-i Şerîfe, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427 /
5.
- Mantıkî Mustafa Efendi (öl.. 1244/1828), Mufassal Hilye-i Şerîfe
- Mehmet Ergüneş, Hilye-i Şerîf Muhammediye, Bergama Basımevi T.Y. 29
mart 1959'da basılmıştır.
- Müellifi belli değil, Hilyetü's-Şerife ve'n-Na'tu's-Seyyime, Millî
Kütüphane Nu.: Yz. A. 3559 / 1, v. 21b-24b.

- Müellifi belli değil, Dua-i Hilye-i Enbiyâ, Süleymaniye Kütüphanesi,
Kemankeş Böl. Nu.: 50/7, v. 30-37.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Celîle-i Nebeviyye, Millî Kütüphane Nu.: 06
Mil Yz A 1782, 30 varak.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Celîle-i Nebeviyye, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A
1782, 33 varak.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz Fb
539, v. 7a-16b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: FB 560 / 2.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Hz. Resûlullah, Taksim Atatürk Kitaplığı, M.
Cevdet Böl. Nu.: 615/2, v. 7a-12b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Latîfe, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.:
Yy 347, v. 141-143 ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphane Yy 725.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî Böl.
Nu.: 58, v. 109-114.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae
Şeriyye 58/4, v. 109-114.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Nebeviyye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Nu.: 209, 6 varak.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Nebî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 1256/1 80a-
86b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Nebî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 1256/3 80a-
98b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Pâk-i Nebeviyye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî
Şer'iyye Nu.: 58/7, v. 110a-113a.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Peygamberân ve Çehâr-Yâr-ı Güzîn, İstanbul
Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T 621/1, v. 1b-16b.

- Müellifi belli değil, Hilye-i Peygamberân, Süleymaniye Kütüphanesi Âşir Efendi Nu.: 448/3, v. 89a-92b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Peygamberân, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl. Nu.: 1181, v. 1-7.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Resulullah, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu.: 2068/3.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Şerif, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 5335/4, 62b-67b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphane Âşir Efendi No: 448/2, v. 83b-88b.
- Müellifi belli değil, Hilye-i Şerîfe , Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Hk 2393/2, v. 8b-10a.
- Müellifi belli değil, Hilyetü'l- Enbiyâ, Millî Kütüphane Nu.: O6 Mil Yz A 570, 13 varak.
- Müellifi belli değil, Hulefâ-yı Râşidîn, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: B 394, 14 varak.
- Müellifi belli değil, Milli Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 578/4, v. 28b-33b.
- Müellifi belli değil, Süleymaniye Kütüphanesi Kemankeş Böl. Nu.: 50/6, v. 28b-35a.
- Müellifi belli değil, Şerh-i Hilye-i Nebevî, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 3768.
- Müellifi belli değil, Terceme-i Hilye-i Şerif, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: T. 279.
- Müellifi belli değil, Zübdetü'l-Esrâr, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/5.
- Müstakimzâde Süleyman Sa'düddin Efendi, Hilye-i Nebeviyye ve Hulefâ-i Erbâ'a

Nazmi Türe, Hilye-i Şerîfe ve Şemâil-i Muhammediyye Hazret-i Muhammed Aleyhisselamın Vâsıf-ı Şerîfeleri ve Şemâil-i Mübârekeleri, Sinan Matbaası ve Neşriyat Evi, İstanbul 1948.

Sa'dî Çelebi, Tercüme-i Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 287, 36 varak.

Şemseddin Sivasî, Terceme-i Hilye-i Şerîf, Uşşakî Tekkesi 368/1, v. 6a-13b.

Şeyh Emir Tarikatçı, Hilyetü'n-Nebî, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A. 4959 / 4, 2 varak.

Şeyhî, Hilye-i Nebeviyye

Şeyhü'l-İslam Hoca Saadeddin Efendi, Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/2, v. 33b-61b.

Şeyhü'l-İslam Hoca Saadeddin Efendi, Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/3, v. 62a-119a.

Şeyhü'l-İslam Hoca Saadeddin Efendi, Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.: 4423, 21 varak.

Şeyhü'l-İslam Hoca Saadeddin Efendi, Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye, Kayseri Raşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesi Nu.: 495/5, v. 66b-81b.

Şeyhülislam Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi, Hilyetü'l-Enbiyâ Mir'âtü's-Safâ Fî Ahvâli'l-Enbiyâ, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Tarih 534.

Vahdî İbrahim b. Mustafa, Terceme-i Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 59/2.

Vahdî İbrahim b. Mustafa, Terceme-i Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa Böl. Nu.: 211, 11 Varak.

Vahdî İbrahim b. Mustafa, Terceme-i Hilye-i Şerîf, Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi Böl. Nu.:157/1, v. 178a-198b.

Vahdî İbrahim b. Mustafa, Terceme-i Hilye-i Şerîf, Süleymaniye
Kütüphanesi Âşir Efendi Böl. Nu.: 450/3, v. 67b-78a.
Vecdî Ahmed, Hilye-i Nebî

Manzum Hilye Nüshaları

Abdullah Ferdî, Divan, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi
Nu.: 3378, v. 1b-3a.

Ârif Süleyman, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
Osman Ergin Böl. Nu.: T. 910/6.

Ârif Süleyman, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Nu: T.
9804.

Ârif Süleyman, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/5.

Ârif Süleyman, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi, Damad İbrahim Paşa Böl.
Nu.: 411/1.

Ârif Süleyman, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Böl. Nu.:
3585/2.

Ârif Süleyman, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi
Böl. Nu.: 4487/1.

Bosnalı Mustafa, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
Osman Ergin Böl. Nu.: 1294/4.

Bosnalı Mustafa, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
Osman Ergin Böl. Nu.: 625/12.

Bosnalı Mustafa, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz. A 1256.

Bosnalı Mustafa, Hilye, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 2872.

Bosnalı Mustafa, Hilye, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 34 Nk
4906/2.

Bosnalı Mustafa, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Tercüman Böl. Nu.:
352.

Bursalı Rıza Dede, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk
Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.

Bursalı Rıza Dede, Hilye, İstanbul Ün. Eski Eserler Kütüphanesi T. 1186.

- Bursalı Rıza Dede, Hilye, İstanbul Ün. Eski Eserler Kütüphanesi T. 2951.
- Bursalı Rıza Dede, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2454/4.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1127/3. (M4)
- Cevrî, Hilye, AÜDTCF Kütüphanesi Saib Sencer Böl. Nu.: I-5252/2.
- Cevrî, Hilye, Beyazıt Kütüphanesi Nu.: 3345, 2b-32a.
- Cevrî, Hilye, Erzurum İl Halk Kütüphanesi 25 Hk 23963/2, v. 86b-93b.
- Cevrî, Hilye, Hilye-i Manzûme-i Enbiyâ, Toplayan Mehmed Hilmi, İstanbul 1293, 15+1 s. 3-8.
- Cevrî, Hilye, İstanbul 1317, 24 s., matbu
- Cevrî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 1905.
- Cevrî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 1921.
- Cevrî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 3807.
- Cevrî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 769.
- Cevrî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 96.
- Cevrî, Hilye, İzmir Millî Kütüphane, Cevri, 1725/2, 3 v.
- Cevrî, Hilye, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi Nu.: 99.
- Cevrî, Hilye, Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi Nu.: 12700/4.
- Cevrî, Hilye, Köprülü Kütüphanesi Mehmed Âsım Bey Böl. Nu.: 410.
- Cevrî, Hilye, Kütahya Vahit Paşa İl Halk Kütüphanesi Nu.: 338.
- Cevrî, Hilye, Manisa İl Halk Kütüphanesi Nu.: 1643/7.
- Cevrî, Hilye, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/6.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2647/7, 97a-102b.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1277, 2b-4a.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 158/3, v. 36a-42b.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1983/2, v. 26b-32a.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2669/3, 75b-76a.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2826/2, 32b-38a.

- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 8220/2.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/2, v. 24a-28b.
- Cevrî, Hilye, Millî Kütüphanesi Nu.: Yz A 3559/1
- Cevrî, Hilye, Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 4959.
- Cevrî, Hilye, Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 790/2.
- Cevrî, Hilye, Nuruosmaniye Kütüphanesi Nu.: 791/2, v. 26a-29b.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba Böl. Nu.: 48, 8 v.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/2,
v. 31b-38a.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/6, v.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Bağdatlı Vehbî Böl. Nu.: 2089.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 3700.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355, v.
207a-211a.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 36.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Sami Benli Böl. Nu.: 390, 15 v.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi Böl. Nu.: 29.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2755.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Böl. Nu.: 2850.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Uşşakî Tekkesi Böl. Nu.: 07.
- Cevrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl. Nu.: 365.
- Cevrî, Hilye, Tire Kütüphanesi Necip Paşa Vakfı Böl. Nu.: 136.
- Cevrî, Hilye, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 489/1,
1b-15b.
- Güftî, Hilye, Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İ. Saib Sencer Böl.
Nu.: I-5252.
- Güftî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Nu.: 1715/7.

- Hâkânî, Hilye, Beyazıt Kütüphanesi Nu.: 3345, 1b-26a.
- Hâkânî, Hilye, Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 158/1, v. 1b-30b.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul 1264, 55 s., taşbaskı.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul 1292, 34 s., matbu.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul 1307, 50 s., matbu.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı M. Cevdet Böl. Nu.: 615/3, v. 13b-20a.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 136.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 279.
- Hâkânî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nu.: 7217.
- Hâkânî, Hilye, İzmir Millî Kütüphanesi, 1438, 20 v.
- Hâkânî, Hilye, İzmir Millî Kütüphanesi, 1725/1, 17 v.
- Hâkânî, Hilye, İzmir Millî Kütüphanesi, 1852, 20 v.
- Hâkânî, Hilye, İzmir Millî Kütüphanesi, 2017/2, 12 v.
- Hâkânî, Hilye, Millet Kütüphanesi Nu.: 34 Ae Manzum 1383/4.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1983/1, v. 1b-26a.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 2826/3, 38b-46b.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 3566.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 621/1.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 9237/1, v. 1b-24a.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2647/6, 66b-96b.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 2759/1.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 5376/1.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz A 868/1.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Hk 39/4, 123a-155a.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 1127/2, v. 4b-23a.

- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 4208/2, 31a-38b.
- Hâkânî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 8220/1, 2a-27a.
- Hâkânî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 438.
- Hâkânî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5379.
- Hâkânî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/1,
v.1b-31a.
- Hâkânî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715, 1b-33a.
- Hâkânî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. 767, v. 204-
219.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 215.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 235.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 25.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 297.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 454.
- Hâkânî, Hilye, TDK Kütüphanesi, Yz A 492.
- Hâkânî, Hilye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl.
Nu.: 1181, v. 8-10.
- Hâkânî, Hilye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi Böl.
Nu.: 670, 1144.
- Hâkânî, Hilye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Böl. Nu.:
80, 829.
- Hâkânî, Hilye, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 804/3,
v. 81b-119a.
- Hâkânî, Hilye, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 926/3,
v. 115a-131a.
- Hâkim Seyyid Mehmed, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu.: T.
1224.

- Hâkim Seyyid Mehmed, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu.: T. 5586.
- Hâkim Seyyid Mehmed, Hilye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum Nu.: 1391.
- Hâkim Seyyid Mehmed, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: Yz. B. 800/1.
- Hâkim Seyyid Mehmed, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl. Nu.: 813.
- Hayrullah Hayrî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Yz A 158/2.
- Hızrî Hilye, Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2305/3.
- Hızrî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5427/2.
- Îdî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 837/4.
- İsmal Sadık Kemal Paşa, Âsâr-ı Kemâl, İstanbul 1284.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 326.
- Lütfî Çelebi, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 2951, v. 37b-38a.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi , 4923.
- Lütfî Çelebi, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.
- Lütfî Çelebi, Hilye, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 1186, v. 38a-39a.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2163.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 1175.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 4008/3.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Millet Kütüphanesi Reşid Efendi Nu.: 363.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Millî Kütüphane 06 Hk 1029.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Böl. Nu.: 2256.
- Lütfî Çelebi, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Fethi Sezai Türkmen Böl. Nu.: 160.

- Mehmed Es'ad, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: T. 1889.
- Mehmed Es'ad, Hilye, Millet Kütüphanesi Ali Emirî Böl. Nu.: Mnz. 1400.
- Mehmed Es'ad, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi, Damat İbrahim Paşa Böl. Nu.: 381.
- Mehmed Necîb, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Böl. Nu.: 3784.
- Merâmî, Hilye, Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib I / 5154.
- Merâmî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4.
- Mustafa Fehmi Gerçekler, Hilye-i Fahr-i 'Âlem, İstanbul 1944.
- Mustafa Fevzî b. Nu'mân, Hilye, Hilye-i Sâdât, Numan Erdem'in kütüphanesindeki el yazması nüsha.
- Mustafa Fevzî b. Nu'mân, Hilye, Matbu nüsha, İstanbul 1331.
- Mustafa Fevzî b. Nu'mân, Hilye, Mustafa Fevzî Efendi'nin torunu Numan Erdem'in şahsi kütüphanesindeki el yazması nüsha.
- Na'tî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 909/6.
- Na'tî, Hilye, Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 1175.
- Na'tî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri-H. Abd. Nu.: 71/4.
- Na'tî, Hilye, Tire Kütüphanesi 151.
- Na'tî, Hilye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nu.: R. 2002.
- Nahîfî, Hicretü'n-Nebî Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil 9237/6, v. 53a-78b.
- Nahîfî, Hicretü'n-Nebî, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 93/1, v.1a-28b.
- Nahîfî, Hilye, Adana İl Halk Kütüphanesi Nu.: 387.
- Nahîfî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: T. 2622.

- Nahîfî, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi T. 9848.
- Nahîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Böl. Nu.: 41.
- Nahîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Böl. Nu.: 399/3.
- Nahîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye Böl. Nu.: 3288.
- Nahîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 252.
- Nahîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Mehmed Asım Bey Böl. Nu.: 412.
- Neccar-zâde Rıza, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Dügümlü Baba Nu.: 354.
- Neşâtî, Hilye, Hilye-i Enbiyâ, Neşâtî, İstanbul 1312, 34 s., matbu.
- Neşâtî, Hilye, Hilye-i Manzûme-i Enbiyâ, Toplayan Mehmed Hilmi, İstanbul 1293, 15+1 s. 8-15.
- Neşâtî, Hilye, Hilyetü'n-Nebî Aleyhisselam Millet Kütüphanesi 34 Ae Manzum 1383/5.
- Neşâtî, Hilye, Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 1175/4.
- Neşâtî, Hilye, Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 4008/4.
- Neşâtî, Hilye, Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi Tör. O. 133 coll.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 1256/3, 80a-98b.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 158/ 4, v. 42a-50a.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 1983/5.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2669/4.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 2826/5.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 4208/2.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 578/5, 30b-34b.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9237/3, v. 28b-34b.
- Neşâtî, Hilye, Millî Kütüphane 06 Yz A 3559/2.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 2802/6.

- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi H. Hayri- H. Abd. Böl. Nu.: 71/3,
v. 38a-45a.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 4413/2.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Böl. Nu.:
3810/1.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355/9, v.
197b-206b.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa 36/2.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/5, v.123b.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Böl. Nu.: 984/4.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Saliha Hatun Böl. Nu.: 150/2.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Böl. Nu.: 331/1.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. Nu.: 3407/7.
- Neşâtî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Böl. Nu.: 1156/5.
- Neşâtî, Hilye, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Nu.: A/21.
- Neşâtî, Hilye, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nu.: 489/ 2,
v. 17a-23a.
- Nüvâzî, Hilye, AÜDTCF Kütüphanesi, M. Ozak I / 765.
- Nüvâzî, Hilye, Beyazıt Kütüphanesi 3345/3, 1b-32a.
- Nüvâzî, Hilye, Bor Halil Nuri Kütüphanesi Nu.: 3485.
- Nüvâzî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: 06 Mil Yz A 5368.
- Safhî, Hilye, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz. 1392.
- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk
Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 58/1.
- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk
Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 909.

- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 98/1.
- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, Millî Kütüphane Nu.: FB 215/1.
- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Böl. Nu.: 355.
- Salâhî-i Uşşâkî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Hz. Nasuhî Dergâhı Böl. Nu.: 111/4.
- Selâmî, Divan, Millet Kütüphanesi AE Manzum Nu.: 213.
- Selâmî, Divan, Millet Kütüphanesi AE Manzum Eski Nu.: 214, Yeni Nu.: 8541.
- Selîmî Dede, Hilye, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu.: 621.
- Şâkir Mehmed Efendi, Hilye, İstanbul Üniversitesi Yazma Eser Kütüphanesi Nu.: 309.
- Şâkir Mehmed Efendi, Hilye, Millî Kütüphane 06 Mil Yz FB 329.
- Şâkir Mehmed Efendi, Hilye, Millî Kütüphane Yz. A 2647/8, v. V. 103b-109b.
- Şerîfî, Hilye, Ankara Üniversitesi DTCTF Kütüphanesi, İsmail Saib I / 5154.
- Şerîfî, Hilye, Fatih Üniversitesi Kütüphanesi Şefik Can Nadir Eserler Böl.
- Şerîfî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Böl. Nu.: 526.
- Şerîfî, Hilye, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 37 Hk 1030/1.
- Şerîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. Nu.: 5385/1.
- Şerîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Böl. Nu.: 1715/4.
- Şerîfî, Hilye, Süleymaniye Kütüphanesi Murat Paşa Böl. Nu.: 330/1.
- Şerîfî, Hilye, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları H. 1324.
- Tâhirü'l-Mevlevî, Hilye, Hilye, Mevlana Müzesi Kütüphanesi Nu.: 2163.
- Tâhirü'l-Mevlevî, Hilye, Hilye, Mir'ât-ı Hz. Mevlânâ, İstanbul 1315.

Tâhirü'l-Mevlevî, Hilye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk
Kitaplığı Osman Ergin Böl. Nu.: 54.